BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
12
22 F
36

H. V. n° 10

H. V. n°

H. III n° 35

Digitized by Google

Digitized by Google

12
21
f
18.

Digitized by Google

THEATRUM SYMPATHETICUM AUCTUM,

exhibens
Varios Authores.
DE

PULVERE SYMPATHETICO

quidem:
DIGBÆUM, STRAUSSIUM, PAPINIUM, ET MOHYUM.
DE

UNGUENTO

verò

ARMARIO:

GOCLENIUM, ROBERTUM, HELMONTIUM, ROBERTUM FLUDDUM, BECKERUM, BORELLUM, BARTHOLINUM, SERVIUM, KIRCHERUM, MATTHÆUM, SENNERTUM, WECHTLERUM, NARDIUM, FREITAGIUM, CONRINGIUM, BURLINUM, FRACASTORIUM, ET WECKERUM.

PRÆMITTITUR HIS

SYLVESTRI RATTRAY,

ADITUS AD SYMPATHIAM ET ANTI-PATHIAM.

Editio noviſſima, correctior, auctior, multisq; paraſangis melior.

NORIMBERGÆ,
Apud JOHAN. *ANDREAM ENDTERUM, &* *WOLFGANGI Junioris Heredes.*

ANNO M. DC LXII.

12 22 F 36
BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Nobiliſs. & Excellentiſs. Ampliſsimisq;

VIRIS

Dn. JOHAN. GEORGIO FABRICIO,
Phil. & Medic. D. Com. Pal. Cæſ. Diverſorum Statuum & Reip. Norib. Archiatro Experientiſs.

Dn. GREGORIO HILLINGIO, Medic.
Doct. clariſſimo ac celeberrimo, & h. t. ampliſſimi Collegii Medici Decano.

Dn. JOH. GEORGIO VOLCKAMERO,
Ejusdem Facultatis inclyto Doctori, ut & Phyſico Noriberg. Practicoq; felicisſimo.

Dominis Patronis, necnon hiſce Affinibus ſuis obſervanter devenerandis, ſuſpiciendis,

Paginas iſtas humiliter conſecrat, &, quâ decet animi ſummiſsione,

offert

Cliens

JOH. ANDREAS ENDTER.

Vir

VIRI

NOBILISSIMI, AMPLISSIMI
ET EXCELLENTISSIMI,
Patroni inſigniter colendi.

ANtæum illum Libycum, quoties ab Hercule proſtratus terram tetigerit, duplicato toties robore ad pugnam acriorem ſurrexiſſe, in fabulis eſt. Veriùs id, de inventis & ſubtiliter cogitatis ingenioſorum quorundam, deque Opinionibus ſenſum & ſententiam communem prætergreſſis, aliquis dixerit: multorum enim heroum doctiſſimorum Herculeis quaſi ictibus, ceu monſtra quædam gigantea, quatiuntur & alliduntur ſolo; multorum etiam ex adverſo ſuccurrentium ſuppetiis recreantur, renovatisq; & adauctis viribus in talos quaſi firmiores ſemper eriguntur & ſtabiliuntur. Ab illa, impugnantium nempe, parte ſtat Conſuetudo, & mos antiquus, & pōdera rationum evidentiora; quæ viris ſolidis & conſtantibus ſolent eſſe pro norma & lege: ab hac verò defenſorum, ſingularitas, ingenium, uſus, experientia, & compendii favor ac deſideriū, fœcundi nova-

rum inventionum parentes. Tantum igitur abeſt, ut iſtiusmodi literariæ velitationes aut duella finiantur; ut, cum planè ſopita & è memoria hominum deleta credideris, vel poſt ſæcula etiam reſurgant ac pugnam reſumant: quoniam rari & inſoliti dogmatis non perinde hæres, ac inventor, ſtatim intermoritur.

Talia quoque novæ illius ac veteribus incognitæ Sympatheticæ Vulnerum Curationis hactenus fuêre fata. Primus hoc eruditæ Eridos pomum in aream & arenam Medicorum ac Philoſophorum projecit famoſus ille Paracelſus: quod ipſum poſtea avidè arripiens Porta, exoſculatus, hoc eſt, ſententiam Paracelſi amplexus eſt; aliis clarisſimis viris reclamantibus, & hoc Remedium, veluti Syriæ quoddam ſpecioſum in ſpeciem Malum, in fumos & cineres collabi exiſtimantibus, ſi rationis & experientiæ legitimæ manibus apprehendas. Obiit Paracelſus, jacet Porta: Opinio nondum expiravit. Inventi enim hoc ſunt ſæculo, qui quamvis non omni ex parte vel vitam Paracelſi, vel dogmata probarent; illam tamen compendioſam ſanandi per Compasſionem methodum, ceu margaritam in fimeto repertam, non negligendam planè, ſed potiùs, abſterſis ſuperſtitionum & abuſuum ſordibus, Experientiæ medicinalis corollæ inſerendam judicaverint. Primus inter hos *Crollius* anno Octavo iſtam curandi viam occaſione Unguenti Armarii repetiit. Illi Goclenius Marpurgenſis ſuccenturiatus eſt, habitâ in gratiam ejus rei luculentâ Oratione: quam poſtmodum amplificatam anno *decimo*

tertio

tertio fecit publici juris. Hanc anno decimo ſeptimo *Johannes Robertus, Jeſuita,* cultello anatomico ſecare & perfodere ſtuduit. Non tulit Goclenius; ſed cultro excuſſo, inſtituit Synarthroſin Magneticam: quâ tamen minimè ſatisfactum ſibi, idem Robertus poſtea alio quodam Scripto redarguit. Utrumq; Joh. Baptiſta Helmontius ille famigerabilis, & varii rumoris, anno viceſimo rejecit, diſputatione anno *viceſimo primo* Pariſiis editâ. Non tamen neutras partes ſecutus eſt: ſtetit enim pro Sympathia; licet defenſorem ut ineptum, impugnatorem verò, ut aculeis potiùs quàm telis armatum, reprehenderit. Præter hos alii complures paſſim hac de re diſſeruerunt, ut *Wittichius, Gabelcoferus, Hartmannus, Colerus*: & prolixè quidem *Robertus Fludd de Fluctibus*, refutatorem expertus doctiſſimum *Kircherum*, cum clariſſimo *Sennerto & Nardio* hac in re facientem. A Kirchero tamen diverſum ſe oſtendit P. Servius Archiater Romanus, peculiari Diſſertatione de Unguento Armario. Trigeſimus nonus ſeculi annus *Erycii Mohy* vidit libellum de *Pulvere Sympathetico*, quo curentur vulnera ſine applicatione medicamentorum ad partem læſam, ſineque ſuperſtitione. Anno quadrageſimo ſexto in eandam arenam Italia *Papinium* produxit, ſcriptorem *Pulveris* cujusdam Sympathetici, judicioſorum judicio in pulvere non relinquendi. Non abſimile huic in Gallia anno quinquageſimo nono edidit Illuſtris ille & ad Invidiam doctus Dominus *Kenelmus Digbæus*, Comes, & Regis Angliæ quondam Cancella-

rius. Hunc præ cæteris æſtimavit & magnifecit, illud Medicorum decus, Nob. & Excell. Dominus Doctor Strauſſius; & ut pulchritudo tanti ingenii aliis quoque innoteſceret, Orationem ejusdem, Gallicâ linguâ conſcriptam, in Latinam transtulit.

Horum, ultimo loco citatorum, quatuor autorum ſcripta Theatrum Sympatheticum, ante biennium typis noſtris extructum, repræſentavit: in quo tamen nec contrariæ ullus Scriptor viſebatur, nec ejusdem ſententiæ tum ſupra recenſiti tum alii adſtipulatores apparuêre: quoniam illo tempore haberi non poterant. Verùm cum progreſſu temporis plerorumq; facta nobis copia, & prioris Editionis exemplaria jam distracta ſint: è re & voluptate Eruditorum fore putavimus, per præſentem novam Editionem amplius aliquod Theatrum erigere, quod plures Perſonæ implerent, & ſuam hac de materia mentem orbi proderent. Ibi non modò, ut in priori, illuſtris *Digbæus*, nobilisſimique *Strausſius*, *Mohyus* & *Papinius* ſpectabuntur: ſed *Sylveſter Rattrary Aditum* quoque ad *Sympathiam* & *Anti-pathiam*, pateſaciet: *Goclenius* & *Robertus* dimicabunt: *Helmontius* judicium ſuum, & permulta Paradoxa, interponet: deinde *Fluddus* de *Fluctibus*, *Beckerus*, *Borellus*, *Bartholinus*, *Servius*, *Kircherus*, *Ioh. Matthæi*, *Sennertus*, Wechtlerus, *Nardius*, *Freitagius*, *Conringius*, *Burlinus*, *Fracaſtorius Veronenſis* & *Weckerus*; quilibet ſuas agent partes. Uter verò horum quàm optimè & veritati convenientisſimè egerit; non meum, ſed penes doctos & expertos ſpectatores eſto judicium. Habe-

Digitized by Google

Habetis, Excellentiſſimi Viri, cauſam reædificati Sympathetici Theatri. Reſtat ut paucis aſſignetur ratio, cur, cum prius illud jam ante biennium veſtro patrocinio commendatum ſit, hoc repetitum quoque denuo eidem conſecretur. Scitote igitur, Vos ipſos dediſſe anſam, ne aliis dedicaretur præſens Theatrum, quàm quos prior Dedicatio experta eſſet tam benevolos & faventes. Tam enim benignè qualemcunque illum cultum meum tum accepiſtis, ut recuſo huic Opuſculo idoneos magis Patronos nunc nec quæri deberi putaverim, nec poſſe inveniri. Et cur non eoſdem deligam, cum non nova, ſed eadem adhuc Materia hic, quamvis fuſiùs & à pluribus, pertractetur? Quin potiùs, ut ad illos, qui ad ſacrum fontem Sponſores exiſtunt, ex intervallo quodam temporis Suſcepti deferuntur; quò unà cum ætate his Sponſoris ſimul favor accreſcat & firmetur: ſic ego hunc quoque diverſorum Eruditorum partum quaſi literarium Vobis iterum offerre minimè dubito; ut auctus ſimul favoris & amicitiæ veſtræ augmentum, ſeu potiùs ſtabilimentum acquirat, & à me non conſtanter minùs, quàm ardenter coli Vos, demonſtret. Accipite igitur propenſis animis, quod Vobis, hoc eſt, benevolentiæ erga me veſtræ debetis, ac me perpetuò futurum exiſtimate, qui eſſe debeo, veſtræ ſcilicet amicitiæ ac voluntatis ſtudioſiſſimum. Faces & lumina Medicinæ, valete! Norimbergæ, 19. Aug. ipsâ nimirum S. *Sebaldi* feſtâ die.

Ad

Ad ingenuos & Chriſtianos Bibliopolas.

VOluiſſe nonneminem Theatrum noſtrum Sympatheticum, anno ſexageſimo editum, fraudulento recudere prælo, rumor eſt. Autorem tam nefariæ voluntatis per humanitatem adhuc reticemus; prodituri tamen illum, & in honeſtioris Orbis conſpectum daturi, ſi in factum eruperit, & circà præſens Opuſculum rapinam exercere impoſterum præſumſerit: tantâ quidem redargutionis evidentiâ, ut manifeſtum furem omnes agnoſcere & legere posſint. Ab aliis piis Bibliopolis ſimilem impoſturam non ſperamus; quinpotiùs unumquemq; cui vel mica ſupereſt pudoris & ingenuitatis, pudore & conſcientiâ ab ejusmodi flagitio iri revocatum: monitos ſaltem & amicè rogatos volumus, ut oblatâ fortè præter ſpem furtivâ Editione Bibliothecas quoq; ſuas noluerint contaminare; ſed aditum & progreſſum ſceleribus præcludendum eſſe meminerint.

ADITUS NOVUS AD OCCULTAS SYMPATHIÆ *Et* ANTIPATHIÆ CAUSAS INVENIENDAS:

Per

Principia Philoſophiæ naturalis, ex Fermentorum artificioſa ANATOMIA hauſta, PATEFACTUS.

à

SYLVESTRO RATTRAY, MED. DOCT. Glaſguenſi Scoto.

Natura eſt arcanorum ſuorum interpres fidiſſima, nam quæ in uno aliquo genere obſcurius exhibet, ea luculentius in alio explicat.

CLARISSIMO AMPLISSIMO AC CONSULTISSIMO VIRO,

D.D. JOANNI SCOTO, SCOTOTARVATIO,

Nobili Muſarum Mecænati, Amico ſuo ſubmiſsè colendo,

Sylveſter Rattray, Med. Doct.

S. P. D.

IN univerſa ſcientiarum Cyclopædia (Vir Clariſſime) jure ſibi primas vendicat Phyſica; cujus ſtudium res ſanè ardua, ſacra & planè divina: ſed ita naturâ comparatum eſt, ut, quietem potiùs amantes, quàm ea quæ difficilia & obſcura ſunt, & in condo naturæ tenebricoſo latitantia indagantes, ingeniis obices poſuerimus, ignaviam lege quadam ſancientes. Quod, ne verba in re tam manifeſta prodigamus, non opus eſt pluribus rationum momentis ſtatuminare; nam Authores Phyſici, maxima ex parte, nihil præter ſcitam inſcitiam plenis plauſtris ingerentes, dicunt ſe malle cum *Ariſtotele*, *Galeno*, & Antiquis errare, quàm cum *Neotericis* vera proferre. Dicterium verè Satanicum, ſcientiarum omnium internecinum exitium, ingeniorum acutiſſimorum venenum verè deleterium, quo in ipſo limine ita contaminantur, & niſi ſalutare aliquod antidotum hauſerint, inebriantur & ita infatuantur, ut in poſterum continuò ceſpitantibus, à veritatis tramite aberrantibus, & Ictericis oculis objecta conſpicientibus, omnia iis flaveſcant, ad præconcepta opinionum portenta, naturam inſcitiæ funiculis devinctam pro libitu torquentibus, quod impium ſemper judicavi, & à verò Philoſophiæ ſtudio alieniſſimum. Ideoque in concinnando noſtro hoc Tractatu non libros ſcriptorum, ſed folia & codicem naturæ à vinculis liberæ evolvi. En igitur, Domine clariſſime, Muſarum Charitumque deliciæ, *Palladis* & *Apllionis* Alumne meritiſſime, tenellum ingenioli noſtri fœtum, è florigero amœniſſimæ naturæ viridario oriundum, ad aras patrocinii tui gratitudinis obſidem humiliter ſiſto, ut à faſcinatione oculorum malignantium ſartum tectum tuearis. Interim non ignoro, te ſplendorem ex noſtra comendatione, & opuſculis non aucupari, qui lucere vis iis ignibus, quos proprii labores accenderunt, ſed ut teſtatum facerem, im̃ane quantum veſtræ humanitati & benevolentiæ deberem, quem ſi æqui boniq; conſulere digneris, excitabitur animus tam ſuaviter ſtimulatus ad majora offerenda. Vale.

Datum Glasguæ, 10. Febr. 1658.

Clariſſimi Nominis tui
Studioſiſſimus Cultor,

STLVESTER RATTRAT.

Digitized by Google

Præfatio ad Lectorem.

INſanabile illud hujus ſeculi cacoethes (amantiſſime Lector) ſcripturiendi nimirum prurigo, quæ peſſim graſſatur, ſuo contagio me leviter fermentando, inter alios authores, qui ἄμετροι ſunt καὶ ἀνάριθμοι, impulit ut Rudimenta ſtudiorum juvenilia, & præcoces, ne abortivos dicam, ingenioli noſtri fœtus, lucis & Doctorum aleam ſubire permitterem. Ante duos annos hortatu quorundam amicorum, animus erat tractatum tantùm de Sympathia & Antipathia, *Mineralium, Vegetabilium, & Animalium exornare, cui ſedulò incumbens poſtquam plurima per claſſes diſtribuiſſem exempla, atque exinde* Corollaria *deducens, inveni multa planè repugnantia principiis Philoſophiæ Peripateticæ, Epicureæ, &c. Exin perſpicuè cognovi, naturam tam anguſtis cancellis non poſſe concludi, ideoque meritò poſthabitis omnium libris & opinionibus, me immenſo naturæ pelago, ratione duce, experientiâ Palinuro, pro Arcto naturæ phænomena deſignando, commiſi: Quibus curſum meum dirigendo, Scyllam ſæpe feliciter & Charybdim enavigando, in intima naturæ latifundia memet demiſi, ubi auguſtiſſima ejus magnalia ſumma cum voluptate contemplanti, nudam, neque confragoſis diſputationum ineptarum ſalebris veſtitam (quibus dignitas ejus & forma magis obſcurantur & obfuſcantur, quàm illuſtrantur) mihi per tranſennam ſeſe conſpiciendam obtulit. Cujus conſpectu intellectus, ſicut veſpertilionum oculi ad ſolis radios, vacillans, Proteiformem illam virginem non intueri, nedum vivis coloribus depingere poterat: & ſic ſtans obtutu defixus in uno, ſplendore faciei, ita occæcatus ſum, ut neceſſe eſſet oculos fatiſcentes aliò ad viſum dugregatum recuperandum deflectere. Ecce ſe mihi interea obtulit ingens ſpeculum ex materia Vegetabilium, Minerabilium, & Animalium conſtatum, ubi virgo iſta quotidie ſeſe offert conſpiciendam amatoribus ſuis: at ocelli mei, ſpiſſo velut glaucomate obſeſſi, per nebulam tantum, faciem in ſe ſplendentiſſimam intueri poterant. Adde quod è longinquo ſtabant grandævi quidam ſenes, quorum alii obliquis, alii cæſiis, alii ictericis oculis ſpeculum intuentes, faciem naturæ pulcherrimam pro vario intuitu variè & diverſiſſimis coloribus pingentes & adumbrantes, longè tamen à prototypo deviantes. ſuam quiſque picturam ſupra aliorum laudibus extollens, magna hinc inter eos orta eſt diſcordia, nunc his, nunc illis, ex hominum opinione vincentibus. Pulvere iſtius acerrimi certaminis adeo pro longo tempore conſpurcarunt, ut exinde deſperarint poſteri, nunquam in ſpeculo iſto faciem ejus pulchrigenam ſe ampliùs viſuros, ideoque ficititiis iſtis contenti, ab ulteriori ſcrutinio quieſcebant. Exactis quibusdam ſeculis naſuti quidam exorti ſunt, quibus fucum ſubolfacientibus glaucomate magna ex parte ſale ex oculis abluto, clarior paululum viſus obtigit: ac indignabundi ſe tandiu putationibus & phantaſmatis aliorum, fictis & fucatis coloribus naturæ faciem delineantium ludificari, ſerio ſcrutinio ſe dantes omnem movebant lapidem, ſi quid ſub ſole fortè reperirent, quod priſtinum ſplendorem ac nitorem ſpeculo, abſterſo iſtius certaminis pulvere, conciliaret. Fruſtra diu, multis tentatis præſidiis, laborarunt, ac tandem ſubiit animos igne comburere, accenſo autem igne haud improſpere laborarunt, nam, ablatis ejus vi fæcibus ex multis ſpeculi partibus, hic oculum, illic genam, iſtic palpebras, aſt omnia tantum dimidiata, viderunt. Dehinc tanto amore ardebant integram ejus faciem conſpiciendi,*

ut ignis gradum intendentes, ſecundò opus aggreſſi ſint. Sed interea tantus evolavit fumus, ut fuligine denſiſſimâ adhærente duàs faciei partes, velamine magis furvo obſcurarint, tertia ejus parte, ubi ignis immediatè agebat, manente tantum clarâ; unde reliquas duas, ſi non intactas, ſaltem leviter & ſuperficietenus adumbrarunt coloribus, ex trium miſtelâ, Salis nempe, Sulphuris, & Mercurii, haud ſufficientibus, quacunque proportione inter ſe coeant ad tot diverſas figuras, proportiones, colores, odores, ſapores &c. delineanda, quæ in ſpeculo naturæ ſe viſui offerunt; & licet imparibus telis & viribus opus aggreſſi oneris ponderi oppreſſi fatiſcentes ſuccubuerint, tamen non negandum eſt eos immenſis & continuis ſudoribus & laboribus (quibus Dii omnia vendunt) præclara ſpolia & celeberrimam mercedem retuliſſe. Igitur, ut miſſos faciamus eos, qui ex impari confluxu quatuor elementorum, atque alios qui ex duobus, alios etiam qui ex Atomorum coitionibus naturæ varietates depingere conantur. At noſter Palinurus vere pollicitus eſt, ſi pro polo deſignarem ipſius naturæ phænomena, non opinationes aliorum & ſcripta fallacia ſe non ſolum monſtraturum ſpeculum in ſuo ſplendore & nitore naturali. Ariadneo filo facem in obſcuris præferendo, & in Labyrinthis intricatiſſimis, per manus ducendo, & navem à ſcopulis, procellis, & prædonibus incolumem, ex tam immenſo & profundo pelago reducendo, ſed etiam quibus coloribus faciem naturæ in ſpeculo nitentem ad vivum depingerem. Atque id neque ex miſtela quatuor, trium, duorum, aut ex Atomorum phantaſticarum congregatione aut ſegregatione; ſed ſolâ purâ, ſimplici, & limpidâ aquâ opus eſſe perficiendum, in Tabula autem ipſa latitare tot inviſibilia contagia à naturæ ipſius digito in prima creatione impreſſa, quot expectationes proportionum, odorum, ſaporum & virtutum, ex quibus naturæ proteizantes varietates originem ducunt. Ego igitur, benigne lector, quò facilius ac felicius ad occultas Sympathiæ & Antipathiæ cauſas pervenirem & penetrarem, hoc tramite inſiſtendum fore duxi, primùm principia philoſophiæ naturalis, maximè verò ea, quæ ad præſens inſtitutum accomoda ſunt ex hoc fonte limpidiſſimo eruere, & prolegomenon loco deſcribere, antequam ulteriori ſcrutinio cauſas Sympathiæ & Antipathiæ in ſpecie proſequerer: unde habes hic prima quaſi rudimenta & fundamenta majoris operis, ad excitanda eruditorum ingenia & acumina, veterno & narcoſi inexpugnabili jam diu ſopita, ex cognitione fructus deveniendo ad cognitionem arboris, quæ in ſtudio philoſophiæ naturalis inter omnes ſola eſt methodus certiſſima, tutiſſima, & præſtantiſſima. Non me latet hîc occurrere quædam exempla, de quorum veritate dubitant viri doctiſſimi, ſed his in eruendis corollariis non utar. Et licet nullibi tot exempla Sympathiæ & Antipathiæ reperiri poſſint in uno tractatu, tamen quia omnia tum philoſophorũ tum medicorum ſcripta hiſce aut ſimilibus referta ſunt, ut cuivis perſcrutanti liquidò patebit: viſum eſt authorum nomina ſilentio præterire, tum ne tractatus hic authorum nudis nominibus ſolùm turgeſceret, tum quia teſtimonia humana tanti, haud ponderant, quantũ propria uniuscujusq; experientia; appoſui multa igitur hic, ne, quæ tota antiquitas tanquã veriſſima amplectebatur, temere viderer repudiaſſe, & ut ſi alicui eſſet animus ea experiendi hic in ſynopſi paucis ſchedulis comprehenſa habeat, quæ aliter niſi lectione tædioſa multorum voluminum haud inveniat. Novi quam ſit arduum novis auctoritatem dare, neque ignorò tractatum hunc laudari, celebrari, vituperari, condemnari, conviciis proſcindi, in admirationem rapi, prò diverſitate geniorum in quorum manus inciderit. Scio me, quamvis bona aperte proferre ſtudui, non poſſe

Zoi-

Digitized by Google

Zoilorum ungues devitare, quibus placere ne quidem ipſe poteſt Jupiter. *Conſpicio Momos quaſi indignabundos in me arietando vires & virus plenis labris & ſlabris evomere: ſed ſi tam facilè eſſet eorum opprobria & dubia divinare quàm diluere, laborem ſane non detrectarem. Velim interim cogitent, non mirum eſſe in tam abſtruſis naturæ myſteriis homuncionem hallucinari; feci quantum potui; meliora ſi quis dederit, ei nec obſto, nec invideo, ſed lubens palmam cedo, à lectoribus benigniſſimis hoc unum extorquere vellem, ut me, magis veritatis quàm gloriæ avidum putent. Hiſce fruere lector, ſi fuerint genio non inamœna tuo, & ſi vitam, valetudinem, otium DEUS Opt. Max. largitus fuerit, altiora forſan & jucundiora ex iisdem fontibus eruere non pigebit. Vale.*

MAGNALIA NATURÆ,

PER OMNES

SYMPATHIÆ & ANTIPATHIÆ,

Mineralium, Vegetabilium, & Animalium, COMPLICATIONES Methodicè digeſta.

Vegetabilium Antipathia.

BRaſſica, Cyclamino appoſita vel juxta ſata, areſcit.
Braſſica, ab Origano, areſcit.
Braſſica, & ruta ſimul ſata, areſcunt.
Vitis, ſi ei Braſſica applantatur, areſcit, & ſe in adverſum flectit.
Succi eorum etiam poſt, mutuam Antipathiam exercent, nam ebrietatem ex vino, Braſſica compeſcit.
Item ſi Braſſicæ in olla bullienti imponetur tantillum vini, non coquitur neque tenereſcit.
Cucumeres, cum olea, inimicitiam habent.
Quercus Oleæ adverſatur, ita ut ſi juxta ſint, inareſcant.
Vitis abhorreſcit Laurum, neque creſcit, ſi ei Laurus applantetur.
Mala Medica abhorrent panem, nam ſi cumulo inſpergas panem, continuò putreſcunt.
Arundo flacceſcit, obſita filicibus, & contrà.
Quercus Juglandi proximè creſcens, areſcit.

Cicuta à Vite flacceſcit, & veneno Cicutæ, vinum poſtea exhibitum, eſt antidotus: ſi verò cum Cicuta exhibeatur, intendit ejus vim.
Nux, umbrâ ſolum proximis arboribus, & vegetalibus exoſa.
Lavendula herbis proximè ſatis inimica.
Mandragora vitibus nocet, nam vim iis narcoticam indit.
Chamæpitys Viti adverſatur, & ramis ejus coronati non inebriantur.
Colocynthis omnes herbas ſibi vicinas, veneni modo inficit, & amaras reddit.
Ocymum inficit Cuſcutham, in eo naſcentem.
Salix inimica frugibus, nam juxta ſalicta non creſcunt.
Ruta cum Baſilico non creſcit.
Taxi inſitionem nulla arbor admittit.
Ceraſus, nec Perſici, nec Terebinthi inſitionem admittit.
Si frumentum imponas ſaccis farinaceis, urediné contrahunt fruges, ex eo productæ.
Thuris arbos inficit alias odoris fragrantia.
Aſſa gravis fætoris participes reddit accreſcentes.
Lupini Sycomoris infeſti ſunt, neque ſimul creſcunt.
Roſa abhorret Cæpe.
Ruta Cicutam odit.
Sigillum B. Mariæ averſatur Braſſicam.
Orobanche, legumina omnia, ſi inter ea creſcat, ſtrangulat.
Aconito ruta adverſatur.
Hedera arboribus omnibus, & ſatis nocet.
Si putamina fabarum juxta radices arborum ſerantur, eas ſteriles reddunt.
Antithora inimica Aconito.

Animalium Antipathia.

Torpedo Piſcatoris manum convellit, in diſtans operando.
Leo omnium animalium terror, cantu galli terretur.
Homines viſo Lupo, rauceſcunt, & vocem amittunt.
Baſiliſci aſpectus Homini lethalis, in diſtans.
Pullus gallinaceus timet Accipitrem, non prius viſum.
Agnus modò enixus timet Lupum & Vulpem.
Confoſſum cadaver coram Judice, præſente Homicidâ, cruorem effundit.
Crocodilus hominibus infeſtus.
Cancri fluviatiles abhorrent Sues, & ab odore fœtido eorum moriuntur.
Araneæ & Bufones, ſe mutuo odio proſequuntur, & veneno Bufonis antidotus eſt Aranea appoſita.
Mures, Glires & Sues Phaſeolum timent, & citius perirent quàm eum comederent.
Muſtela timet Bufonem, nam ſi diu teneatur in ejus conſpectu, moritur: & attractrici vi ad ſe eam allicit Bufo, ut devoret, nec Muſtela aggreditur Caponem, aut Anates, Bufonibus paſtos. Ca-

Digitized by Google

Canes Pelliones, non prius viſos, odio habent.
Canes Hyænam odio proſequuntur, & contactu umbræ ejus obmuteſcunt.
Gallinæ, appenſo iis milvi capite, nunquam quieſcunt.
Aureolus avis ab aſpectu Icterici moritur, attrahendo ægritudinem ad ſe.
Odor Cancrorum Apes interficit, & ab alvearibus pellit.
Mures cæci, pertranſeundo vel attingendo membrum aliquod hominis, illud ſtupidum reddunt.
Mures odio proſequuntur Scorpiones, & eos interimunt.
Lupi timent Lepores.
Elephas furens ad conſpectum arietis manſueſcit, & ejus morſum ſanat pinguedo ejus.
Elephas Porcelli grunnitum timet.
Serpentes Ibidem timent.
Equus timet Lupum.
Camelum Equus etiam timet.
Veſpertilionem timet Ciconia, & ova ejus contactu ſuo ſterilia reddit.
Crocodilus timet Ibidem.
Otis timet Equum.
Alauda Serpentes timet, nam ſibilis eam faſcinant, & ad ſe trahunt.
Pavonis Vox terribilis Serpentibus.
Pavo terror Bufonum.
Noctua & Phœnicurus ſe mutuò oderunt.
Ibidis penna injecta in cavernam Serpentum, eos ſtupidos reddit.
Hyænam Pardus timet.
Si Equa Lupi veſtigia conculcaverit, torpeſcit & abortit.
Veſpertilio & Ciconia ſe odio proſequuntur.
Vermes Talpam fugiunt.
Simia Serpentes odio proſequitur.

Mineralium Antipathia.

Mercurius tyrannide quadam omnia metalla, dempto auro, deſtruit, omnia cætera metalla Mercurio ſupernatant.
Antimonii vis attractiva, & humorum purgativa, ligatur à nitro, in Antimonio diaphoretico.
Magnetis vis ligatur præſente Adamante: & tamen hoc negat doctiſſimus *Kircherus*.
Plumbum Adamantem frangit, quod ferrum & ignis non poſſunt.
Lapis Theamedes ferrum abigit, & à ſe pellit, in Æthiopia naſcitur.
Stannum odit omnia metalla, quia ſi cum iis miſceatur, ea impura, friabilia, immalleabilia & dura facit.

Cor-

Corrodentes aquæ fortes, Salia, Sulphur, Antimonium, metalla ab iis mortificantur, diſſolvuntur, calcinantur, corrumpuntur, & in tenues auras auferuntur.

Mercurius & Antimonium ſe mutuò averſantur.

Aqua liquefactionis plumbi, ferrum molle reddit.

Cryſtallus Arſenico adverſatur.

Vegetabilium Sympathia.

Vitis Ulmo gaudet aſſociari, & roboratur ſi tartarum radicibus inſpergatur. Lupini vitem meliorem reddunt, ſi juxta ſeruntur.

Raphanus, eodem modo, Hermodactylos meliores facit.

Vitis quando floret, turbat Vina in cellis procul, quæ non turbantur ubi nulla Vitis naſcitur: & citius in *Hiſpania* quàm *Gallia*, & illic quàm apud *Rhenum*.

Cereviſia in cadis, florente hordeo, turbatur, & ex hordeo non fit malta, dum reliquum in campis floret.

Ceraſi ſpecies impreſſa in Embryonem, per imaginationem maternam, virideſcit, flaveſcit, & rubeſcit cum Ceraſis in arboribus, pro diverſitate regionum citiùs aut tardiùs.

Cucumures amant aquam.

Olea amica Viti, & lignum Aloes, nam intendunt ejus vim.

Palma non germinat, nec fructificat: Fœmella, niſi vicina ad contactum maris, & exciſo mari ſterileſcit.

Vitis admittit inſitionem Oleæ, unde fit Elæoſtaphylon.

Filix reſiſtit frumenti corruptioni.

Aſparagus delectatur in Arundinetis, nam illic melius creſcit.

Caſtaneæ commixtæ Juglandibus, non putreſcunt.

Lilia Roſis applantata, melius creſcunt, & fragrantiora ſunt.

Platanus gaudet ficui inſeri, & accreſcere.

Caſtanea Moro delectatur, & ferè omnibus aliis arboribus.

Quercus Caſtaneæ, Terebinthi, & Ceraſi admittit inſitionem.

Punica malus omnibus aliis arboribus aſſociari cupit.

Ficus Moro & Platano conjungi cupit.

Pyrus Amygdalo, Terebintho & Moro inſeri cupit.

Nux ſoli Arbuto jungi poteſt, nam cæteris nocet.

Laurus Malo Damaſcenæ & Perſicæ jungitur.

Cydonea & Caprificus omnibus ferè jungi gaudent.

Caprificus innumeras ficus producit, ſed non matureſcunt circumpoſitis fœmellis, & etiam ſic firmantur in arbore.

Nymphæa Ranunculi commercio delectatur,

Ruta Nymphææ bene accreſcit.

Ficus Nepetæ conſortio delectatur. Pule-

Pulegium Aſparagum amat.
Agaricus Cedro accreſcit.
Polypodium accreſcit Quercui, vel apud radices ejus.
Epithymum in Thymo, & Lino.
Iva accreſcit cæteris arboribus.
Uva una liveſcens, reliquas propinquas livore inficit.
Unum pomum, putredine marcidum, quotquot attingit, marcida reddit.
Ruta & Ficus ſe mutuò amant.
Roſa & Allium ſimul creſcere delectantur.
Papaver Rheas, & Triticum, mutuo conſortio delectantur.
Aqua diſtillata Roſarum & Aurantiorum, nullum odorem emittunt, eo tempore, quo Roſæ & Aurantia florent.
Zythum ex hordeo confectum, præſervatur à Cariophillis.
Vinum inſtauratur à Beta.
Cocao ita Ebenum amat, ut nullibi niſi ſub umbra ejus creſcat.
Picearum umbrâ gaudent Tapſia, herba cuculi, Cotyledon.
Taxorum umbris gaudent Aconiti & Solani ſpecies.

Animalium Sympathia.

Delphinus, Lacerti, Elephantes, Canes, amant Homines.
Puer ſeu infans recenter natus, ſæpe iisdem torminibus afficitur, quibus mater, ante lapſum umbilici.
Rubecula Phænicuri ſodalitio gaudet, nam ejus ope tuta eſt à Noctua.
Luſcinia Pavonem amat.
Attagines & Perdices Cervos amant.
Columbæ Tinnunculum amant.
Hirundines hominum aſpectu recreantur.
Vulpes cum Serpente amicè degit.
Corvus, Lupus, Picus, cum Vulpe.
Anas & Capo Bufones amant.
Galli & Gallinæ araneas in deliciis habent, ut & Simia.
Cervus Serpentes etiam in deliciis habet.
Sues etiam Salamandram amant, Urſi Formicas.
Ciconia omnia genera reptilium in deliciis habet.

Mineralium Sympathia.

Magnes amat ferrum, & limaturâ ejus paſcitur.
Aqua Tartari præſervat argentum.
Arſenicum fuſum cum metallis, ea præſervat à rubigine, &c.

B Cu-

Digitized by Google

Cuprum gaudet aſſociari Mercurio, item cum ſublimato Mercurio.
Cuprum præſervat oleum ſalis marini.
Mercurius habet ad aurum Magnetiſmum, nam ab auro attrahitur.
Argentum, diſſolutum in aqua Regia, adhæret æri.
Æs, in aqua regia diſſolutum, adhæret ferro.
Mercurius etiam argentum amat.
Si multa metalla ſimul cum auro injiciantur in vas Hydrargyro plenum, aurum fundum petit, cæteris ſupernatantibus.
Aurum coaleſcit cum argento, pulvere Boracis.

Antipathia Hominis cum partibus Animalium.

Lepus marinus, vel aſſumptus, vel tactus, vomitum Choleræ, & ſanguinis ſputum, difficultatem urinæ, & ulcus pulmonum, infert.

Cantharides non ſolùm aſſumptæ, ſed & applicatæ in diſtantiſſimis corporis partibus, officiunt veſicæ, & eam exulcerant, & ſtranguriam inferunt, quarum etiam cinis poſt combuſtionem idem facit.

Cati cerebrum qui comedit, vertiginem incurret, & ſtolidus redditur, mores, geſticulationes, & vociferationes Cati præ ſe ferens.

Fel Leopardi efficit vomitum materiæ viridis, Aloes odorem habentis, & Ictericus redditur aſſumens, & frequenter ſyncopizans moritur.

Cervinæ caudæ extremitas, anguſtiam & dolorem ſtomachi, cum ſyncope inducit.

Fel canis marini infert ſymptomata fellis Leopardi.

Sanguis hominis irati & furioſi epotus, confundit ſenſus, & intellectum cum furore maximo, & inverecundiâ, & maraſmo paulatim conſumpti potantes moriuntur.

Sanguis Tauri, aſſumptus vomitum ſanguinis producit, præfocationem, ſpaſmum, & mortem.

Spuma & ſanguis Bufonis difficultatem anhelitus, intumeſcentiam corporis, cordis ſyncopen, mortemque inducit.

Sanguis puerperialis aſſumptus, lunaticum, leproſum, maleficum, & oblivioſum reddit, &, ſi conceperit mulier fluentibus menſibus, iiſdem, ut plurimùm, tentatur infans.

Piſces cocti & rancidi faciunt ventris & ſtomachi inflammationem cum pectoris dolore, urinæ retentione, brevi ſpirio, ſyncope, ſudore frigido, & tandē mortem.

Scorpionis ictus vehementem infert dolorem & incendium, oculi torquentur, corpus videtur quaſi guttis quibusdam percuti, in oculis lachrymæ viſcidæ, membra torquentur, horrores perpetui, & frigus etiam congelans, tumores ſub axillis vel inguinibus, anus extra procedit, aliquando delirant, & loquelam amittunt, ignorantes omnia.

Tarantulæ ictus relinquit hominem in ſtatu, quo invenit, ſed potius dicunt ſaltationem continuam cum dementia, ab ictu ejus provenire.

Percuſſio viperæ totum corpus tumidum reddit, Icterum aliquando flavum, aliquando nigrum infert, horrores, refrigerationes, mentis ſtuporem, ſingultus, febres, Hæmorrhagiam narium, difficultatem anhelitus ſubinde inferens.

Araneæ punctura tumidum reddit hominem, & hoc peculiare habet, quod puncti in excrementis & urinâ ejiciunt telis aranearum aliquid ſimile.

Aſpidis morſus viſûs hebetudinem, tumorem faciei, ſurditatem & dolorem hebetem, cum torpore, crebros hiatus & inclinationes colli infert.

Si quis pertransiverit tumulum Embryonis mortui in utero, ante partum ferunt corpus ejus ita aduri, ac ſi ſe urticis fricuiſſet.

Canis rapidi ſaliva ex dentibus morſu, in carne relicta, inducit Hydrophobiam, & omnia ſymptomata quæ in canibus rabidis videntur, & ſi alium momorderint, iis etiam accidunt talia ſymptomata, &c.

Dens cadaveris longa tabe extincti, ſolo attactu dentes excidere facit.

Tempore conceptus, ſi contigerit mulierem pertransiſſe ſedem leporis, infans bifurcato labio notabitur.

Capillus cadaveris longa tabe extincti, calvitiem facit ſolo attactu.

Ungulæ jumentorum laſcivientium dyſentericis venena.

Catula luxurians, ſi manum alicujus lambat, veſicatur.

Stragulum ex pelle gulonis (animal eſt in *Suecia* voraciſſimum) excitat inſomnia de venatione, & epularum voracitate.

Crabronum, Apum & Veſparum ictus inflammationem partis cauſant.

Solifuga (animal exiguum eſt inſtar araneæ) fodinis argenteis frequens, ſi quem pungat, excitat veſiculam venenoſam, unde oritur peſtis.

In morſu canis rabidi creſcunt vermes capite canino, item in demorſorum urina.

Vinum in quo viva anguilla perierit, item in quo ponitur polluties ranarum, homines vinum pro vitæ ſpatio abhorrere facit, & abſtemios reddit.

Sal Viperæ ptyaliſmum homini excitat, quaſi Mercurio uſus fuiſſet.

Dipſadis morſus ſiti intolerabili excruciat.

Piſcis quidam, qui ob id febricus dicitur, præhenſori febrem inducit, ſi manu geſtaverit.

Capræ pellis geſtata vel odorata, epilepſiam reducit, & iſtud animal inſultibus epilepticis maximè tentatur.

Sanies viperina, mixta cum ſanguine humano, toxicum eſt hominibus lethale.

Urina arietum à muliere epota inhibet ejus conceptum.

Stercus leporis geſtatum idem præſtat.

Vermiculi noctu lucentes ſi exhibeantur homini, eum emaſculant.

Si caudæ Pavonis pennas deferenti ex caſu aut ictu contingat hæmorrhagia, non poteſt ſiſti ſanguis, niſi iis ablatis.

Digitized by Google

Induſia ex pellibus laſcivientium animalium, geſtantes laſcivos reddunt.

Qui veſtibus ex lana ſcabioſorum animalium licet tinctâ & præparatâ utitur, ſcabioſus evadit.

Odor cornu capræ Epilepſiam inducit.

Scarabei cornuti oleo ſubacti & appoſiti carpis, continuo febrem ardentē inducunt.

Medulla Arietis memoriam labefactat.

Mullus ſuffocatus in vino, & ſic deinde potatus, ſterilitatem inducit,

Animalculum lacertæ inſtar, nomine Gnarit, in occidente æſtate frequens viſitur, cujus ictus ſyncopen, livorem partis, & præſentaneam mortem infert.

Ferino ſanguine epoto ferini mores induuntur: ut ſanguis Lupi, Canis, Felis, Leonis, Tigris, &c. item carnes eorum ſæpe commeſtæ.

Caro Porcina in Paleſtina & Ægypto lepram generat, ſi comedatur.

Carnes animalium non ruminantium, ex toto vel parte ſunt venena, præcipuè ſi animal herbis, quæ hominibus venena ſunt, veſcitur, quia remanet qualitas ſuperſtes poſt pravam digeſtionem.

Radius paſtinacæ marinæ infixus loco, ubi minxerat aliquis, urinam ei ſiſtit, niſi evellatur.

Antipathia hominum cum vegetabilibus, prava inducentibus Symptomata.

Rutæ odor Epilepticis nocet, morbum inducendo.

Species avenarum eſt apud nos, quas avenas inebriantes appellant, quarum eſu homines vertigine tentantur, ceſpitantes usque dum dormiverint.

Taxus tam præſenti veneno eſt Narbonæ, ut ſedentes ſub ejus umbra ſtrangulet.

Anacardis aſſumptus febres excitat, apoſtemata, morphæas & lepram.

Herba Sardonia riſum facit ad mortem.

Sorba, arbor ſi quis ſub ea jacuerit, qui prius à cane rabido demorſus, in rabiem rurſus fertur.

Lolium exhibitum vertiginem inducit.

Baccæ Taxi profluvia ventris excitant hominibus, & febres.

Cornus vel Sanguinaria attactu, demorſos à cane rabido rurſus in Hydrophobiam conjicit.

Coriandrum recens cum inconſtanti ſopore mentem turbat, aphoniam inducens, hominem ſtupidum reddens.

Uſus multus Papaveris Rheados, infatuat & ſtupidos reddit homines.

Salicis decoctum exhibitum jejuno ſtomacho, ſterilem reddit.

Mentha appoſita matricis orificio aut prope conceptum impedit; hoc negant practici.

Mentha, ſi exhibeatur vulnerato, non facilè curatur.

Trifolium coctum ſanis impoſitum, doloribus lancinat.

Piper

Piper Indicum tuſſim cauſat ſternutationem & vomitum.
Triticum viride lumbricos in homine generat.
Item idem præſtant nuces Indicæ.
Aloe Hæmorrhoides provocat.
Apium lactantibus malum, nam ſi eo utuntur nutrices, epilepſiam inducit.
Fabarum flores eos qui ad maniam aut melancholiam propenſi ſunt, furere faciunt mentem turbando.
Lyſimachia melancholiam inducit, exceptâ eâ, quæ luteo eſt flore.
Crocus agreſtris dyſenteriam inducit.
Orobi vel Ervi continuus uſus ſanguinem per meatus urinarios & anum expellit.
Flos in capite arundinis vallatoriæ, ſi imponatur auribus, ſurditatem cauſat.
Atriplicis ſativæ uſus puſtulas rubentes in facie excitat, item morbum regium producit.
Pomum Solani ſylvatici phrenitidem & amorem inſanum producit, item ſemen Solani hortenſis.
Napelli ſuccus facit vertiginem, ſyncopen, apoſtemationem linguæ & labiorum, oculorum egreſſum, tenaſmum; & ſi evaſerint, febri hecticâ corripiuntur.
Cornu ſpicæ aſſumptum facit mictionem ſanguinis, nigredinem linguæ cum phreneſi.
Hyoſcyami radices inducunt ſtuporem, mentis alienationem, Scotomam, vertiginem, Catalepſin, rubedinem oculorum, inflammationem linguæ, ſpumant etiam ore & rugiunt ſicuti mulus, cum ſiti intolerabili & dyſuria.
Tithymalus, & ejus ſpecies Scammonium & Mezereon eadem ſymptomata inducunt, nauſeam, ſingultum, torſiones ventris cum fluxu, vocis defectum cum ſpaſmo, & ſubinde mortem, in magna doſi.
Oleandri ſuccus inteſtinorum & ſtomachi inflammationem, cordis tremorem, & ſyncopen inducit.
Brioniæ ſuccus crudè aſſumptus, Scotomiam, cordis anguſtiam & ſtoliditatem inducit.
Cyclaminis ſuccus ſtrangulationem & ſuffocationem facit.
Cicuta inducit ſtuporem & ſenſuum amiſſionem.
Aconiti omnes ſpecies, præcipuè autem Pardalianches aſſumptus, vel manu donec tepeſcat detentus, vel ſi diu odoretur, congelant ſpiritus, Scotomam, oris apoſtemata & apoplexiam inducunt.
Mandragoræ poma & radices, ſtuporem, mentis alienationem, amentiam, & ruborem ferinum oculorum, lethargum; Papaver nigrum etiam ſupraſcripta ſymptomata facit.
Opium aſſumptum, commata, catalepſes & ſtuporem inducit, & inſenſibilitatem cum ſomno profundo adfert.
Fungorum ſpecies multæ ventris & ſtomachi inflammationem cum pectoris dolore,

urinæ retentione, brevi ſpirio, ſyncope, ſudore frigido, apoplexiam & mortem inducunt.

Ficus Pharaonis tertianas febres inducunt, ac totius corporis fractionem & hydropem.

Colocynthis in magnâ quantitate eadem ſymptomata, quæ Scammonium, Tithymallus, &c.

Serpentariæ ſemen, oris & gutturis inflammationem & excoriationem cum tremore cordis infert.

Euphorbium eadem ſymptomata cum fluxu immoderato.

Thymelæa ventri prægnantis applicata, partum extinguit.

Si ignis ex lignis ficulneis accendatur coram hernioſo, crepitant ejus teſticuli.

Fructus brevioris vitæ (ut horarii) & animalia quæ iis veſcuntur, ſi ſæpe iis utamur, vitam noſtram abbreviant.

Succus tithymalli ſali miſtus, & ſtercori humano recenti impoſitus, ventrem ſolvit.

Umbra Juglandis hominibus gravem capitis dolorem infert.

Antipathia Hominis cum Minerabilis & Lapidibus.

ARgenti vivi uſus, Apoplexiam, Epilepſiam, nervorum tremorem, dentium caſum, & congelationem ſpirituum, ſi crudè uſurpetur, inducit, cum Ptyaliſmo potenti.

Lithargyron dolores inteſtinorum, & rejectionem fæcum per ſuperiora cum paſſione Iliaca infert.

Ceruſſa linguam albificat, dentes denigrat, ſingultum & tuſſim inducit, dolorem & tenſionem ventris, ſanguinemque excernere facit.

Gypſum difficultatem anhelitus, colorem lividum, & ſtipticitatem alvi cauſat.

Scoria ferri inducit dolorem ventris & capitis, cum oris & gutturis inflammatione & febre hectica.

Scoria æris dolorem & tormina ventris, cum fluxu ingenti & vomitu inducit.

Realgar ſitim, æſtuationem & contractionem membrorum facit.

Plumbum uſtum mutat colorem linguæ & labiorum in plumbeum, & ſuffocationem ſpirituum cum morte inducit.

Qui Magnetem in potu ſumpſerit, Lunaticus & Melancholicus redditur.

Lapis Lazuli in magna quantitate & non ablatus ſubverſionem ſtomachi, triſtitiam, ſolicitudinem & melancholiam inducit.

Arſenicum adurendo, ſitimque intolerabilem cum doloribus ſtomachi ſæviſſimis inducendo, necat.

Sarcophagus lapis carnem exedit, conſumendo.

Stibium

Stibium aut Antimonium cum fluxu vehementiſſimo convulſiones atroces omnium membrorum inducit, aqua infuſionis ejus in pavimento ſparſa alvum movet, ſi pedibus nudis attingatur, item in annulo geſtatum idem facit.

Aquæ Chryſulcæ ſuffitus, Apoplexiam inducit.

Corallium ſi carnem mulieris hyſtericæ aut fluxu menſtruo laborantis tetigerit, colore mutatur & palleſcit, ſi removeatur priſtinum recuperat ſplendorem.

Animalium cæterorum Antiphatia, cum partibus Animalium, & partium inter ſe.

Pedes leporis ano ligati, non permittunt canes latrare.

Aſſatura hirci, armenta caprarum & boum fugat.

Stercus bovinum fugat cimices.

Fumigatio cum herba Scorpione, fugat Scorpiones.

Fumigatio ex ſtercore vaccino vel cervino, fugat Locuſtas.

Fumigatio pulmonis Aſini in domo, necat vermes, Serpentes, & venenata omnia.

Plumæ cæterarum avium cariem ſubeunt, à pennis aquilarum ſi iis miſceantur.

Pannus è ſponte mortuorum Animalium lanis mox foraminibus ſcatet, velut carie reſolutus, quibus locis fila mortua inſunt, quod non cernitur, ſi totus pannus ex mortuorum lanis fiat.

Tympanum ex pelle vitulina & agnina muteſcit, ſonante ex lupinis hoc negat *Kirchnerus*.

Plumæ ferarum ſi pulvillis indentur, excitant peregrina inſomnia.

Stragulum ex pelle Gulonis (animal eſt in *Sueſia* voraciſſimum) excitat inſomnia de epularum voracitate.

Si pellis lupina ponatur inter ovinas, lanæ earum ſponte cadunt.

Carnes Serpentum & venenoſorum Animalium, iis venena ſunt, ut caro viperina viperis exhibita, &c.

Mures fugiunt halitum murium putrefactorum.

Chordæ ex inteſtinis lupi, & ovis, ſi in inſtrumentis extendantur, ſemper diſcordant.

Vulneris fuci Antidotus muſcæ contritæ & appoſitæ.

Milvi fimus, ſi eo ſuffumigetur domus, fugat Serpentes, araneas, & venenata animalcula.

Odor corii combuſti fugat venenata animalcula.

Dum caſeus fit, ſi aliquantillum cerebri muſtelæ impoſueris, non attingunt neque glires neque mures.

Toxici Scytharum Antidotus Cantharides.

Os capitis equæ, fugat Erucas ex hortis.

Si ſuſpendatur caput, pellis, aut cauda lupi, ſuper præſepe, non comedent boves nec oves, ſed timent & moventur de loco ad locum; hoc negant multi.

Hyænæ

Hyænæ pellis contactu, Pardi pellis pili decidunt.
Veſpertilio ſolo attactu ova Ciconiæ ſterilia reddit.
A Scorpione aliquando percuſſi, nunquam crabronibus, veſpis, apibusve, percutiuntur.
Veſtes quæ fuerunt in funere, nunquam à tineis attinguntur.
Suffitus pennarum Upupæ fugat muſcas, araneas, & Scorpiones.
Capri abhorrent ſalivam hominis, & ſi homo aliquid prius tetigerit aut guſtaverit, non attingunt.
Qui ſtercus leporis habet, ab eo terrentur lupi.
Cimices lectularii in vino exhibiti, abigunt hirudines adhærentes in diſtantiſſimis corporis partibus.
Sanguis hircinus in lecto omnes pulices necat.
Pulvis lumbricorum lumbricos interimit.

Animalium cæterorum Antipathia cum Vegetabilibus, & contra.

Corallina, & ſemen Santonicum & Portulaca, vermes necant.
Dictamnus fugat Serpentes.
Palma Chriſti Talpam fugat.
Laurus vel ejus folia ſtrata, abigunt venenata ex ædibus.
Decoctum Nigellæ ſparſum in domo, pulices necat & abigit.
Dracunculus minor eſt Serpentibus venenum, & ad vernationes Serpentum ſe è terra exerit, & diſcendentibus iis non amplius cernitur.
Sabina & Rhododaphne, omnia animalia necant, excepto homine.
Regulus fugit Rutam.
Fraxini folia, item & ſola umbra, fugat Serpentes.
Scorpio torpeſcit Aconito, item ab arbore Avellanâ.
Origanum, Serpyllum, Solanum, Abrotanum, Aſphodelus, Centaureum minus inimica venenatis & Serpentibus.
Succus Taxi viperam interficit, & volatilia depennat aut jugulat.
Arum, Scammonia & Aconitum quadrupedes omnes a verſantur in paſcuis.
Viperæ Fagi vel arundinis ramulo tactæ ſtupeſcunt.
Apium & Batrachium ovibus lethalia, & ea in paſcuis fugiunt.
Anchuſa manibus portata arcet Serpentes.
Echium idem præſtat.
Succo Rhaphani ſi imbuantur manus, impunè tractabunt Serpentes.
Taurus licet furens ficui alligatus manſueſcit.
Cancri ſi ponantur in loco, ubi eſt Polypodium, ungues ex pedibus decidunt & corrumpuntur.

Digitized by Google

Scorpiones contactu herbæ Scorpionidis exanimantur.
Ranunculus flammeus corrumpit jecur ovium, & ex comeſtione ejus, animalcula inſtar ſoleæ in eo creſcunt.
Contactu lychnis Coronariæ, Scorpiones torpeſcunt.
Eringium ore unius capræ detentum, totum gregem ſiſtit.
Lupus ab Allio ſylveſtri terretur, nam ſi ſuſpendas allium collo unius, reddit totum gregem à lupo immunem.
Serpens quernis foliis contactus moritur.
Aſpis contactu radicis Halicacabi ſeu Veſicariæ minoris ſtupeſcit, neque rurſus poteſt excitari.
Culices non ingrediuntur ubi eſt ſemen Cumini, item ubi ſunt folia Cannabis.
Succus allii Curculiones abigit & necat.
Telephium genitalibus omnium quadrupedum appoſitum eos necat.
Thymelæa ſolo odore vermes necat.
Succus Geniſtæ aut Rapiſtri pediculos necat, & Phthiriaſi adverſatur.
Radius Paſtinacæ marinæ arborum radicibus infixus, iis eſt venenum.
Origanum formicarum cellulis impoſitum eas interficit.
Semina quæ in boum cornua impingunt, effæta redduntur.
Apium Blattas interficit, & hirundines nidis imponunt, ut eas arceant.
Leo & Lupus ſi conculcaverint Ilicis vel Scyllæ folia, torpeſcunt.
Canibus Fraxini fructus venenum, neque adoriuntur ſues iis paſtas.
Lupus ſi tetigerit Lycoctanum Herbam, Convulſionibus tentatur.
Mandragoræ ſuccus ebur emollit.
Malva aut Althæa aculeatis omnibus inimica ſunt, neque feriunt quemlibet ea portantem.
Veſpertilio torpore corripitur à Platano, ideoque Ciconiæ folia nidis imponunt, ut ſe defendant & ova ſua à Veſpertilione.
Artiplex ſuibus venenum eſt.
Chamæleon canibus, & cæteris venenum, hominibus Antidotus.
Folia Sambuci in caverna Talpæ impoſita eam abigunt.
Decoctum Cannabis vermes ex foraminibus educit & necat.
Abſynthium interficit & fugat mures, ita ut, ſi atramento Scriptorio miſceatur, libri ſint immunes à muribus.
Ulmus inimica apibus, neque benè apud eam vivunt.
Nux vomica Cornices, Vultures, Canes, & Feles necat.
Hypericon vermes & tineas abigit.
Polypus piſcis fugit pulicariam herbam & ejus ſuccum.
Omnes Piſces, aſam fœtidam fugiunt.
Veſpertiliones Eryngium averſantur, ita Ciconiæ ejus uſu à veſpertilionibus ſe defendunt.

Animalium cæterorum Antipathia cum Mineralibus.

ARgentum vivum venenum eſt vermibus & pediculis.
Agagares lapis Serpentes faſcinat.
Arſenicum gliribus & muribus inimicum.
Realgar & Auripigmentum idem præſtant odoretenus.
Fumigario ex Vitriolo mures fugat.

Hominis Sympathia cum partibus Animalium, quæ morbis eius adverſantur vel ſponte intus genitis vel ab externis.

ANtidotus veneni leporis marini eſt ſanguis anſerinus, caro vulpis, Rubinæ cinis.
Moſchus eſt Antidotus cerebri cati aſſumpti.
Carnes viperinæ auxiliantur ſymptomatibus ortis ex felle Leopardi & felle canis marini.
Carnes viperinæ contrariantur etiam ſymptomatibus ſanguinis furioſi & rabidi hominis, item renovant carnem Elephantiacorum.
Coagulum leporis medetur malis ex ſanguine taurino epoto ortis.
Caro ſerpenrum reſiſtit ſanguini puerperiali aſſumpto.
Carnes viperinæ morſûs viperæ antidotus.
Aranea ipſa appoſita & trita reſiſtit puncturæ ipſius.
Saliva humana, item oleum Scorpionis reſiſtit veneno ejus.
Urina ipſius demorſi reſiſtit malis ex morſu Aſpidis ortis.
Virga Tauri, fimus equinus, dens apri, pleuritidi medentur.
Vermium pulvis exhibitus vermes in homine necat.
Cancrorum cinis, item caro, pili, & hepar canis hydrophobiam ex morſu canis rabidi arcent.
Talpæ pes applicatus ſincipiti, faſcinationi reſiſtit.
Pannus tinctus in ſanguine leporino aſſumptus & adhibitus, antidotus eſt Eryſipelatis & Dyſenteriæ.
Cancri fluviatiles auxiliantur demorſis à colubro.
Cor hirundinis devoratum memoriæ labefactatæ medetur.
Cor Turturis palpitans, & ranarum viventium oculi deglutiti vel amuleticè geſtati, curant Tertianas.
Serpentum viventium dentes geſtati curant quartanam.
Capillus cadaveris longa tabe extincti, calvitiem cauſat attactu.
Talpæ vivæ dens dentium doloribus medetur.
Cranium hominis medetur Epilepſiæ, item ungula Alcis.
Cingulum ex pelle humana geſtatum idem præſtat.

Lingua

Digitized by Google

Lingua hirundinis exſiccata & ſub lingua detenta exoſculatis philtr

Dens cadaveris longa tabe confecti, ſolo attactu pacat dolorem de duos reddit.

Spleneticis ſuccurrit potus ſuæ urinæ.

Rhinocerotis ſanguis exhibitus, reſiſtit febribus malignis, & morſibus Tigridis.

Piſcis Mullus antidotus eſt veneni Draconis marini, id eſt Murænæ: Scorpii, & Aranei, item ipſius caro & pinguedo ſuperpoſita.

Schincicaro impotentiam veneream curat.

Bufo alligatus ſiſtit Hæmorrhagiam.

Piſcis Anthropomorphos Syrene dictus idem præſtat, ſi oſſa ejus exhibeantur trita.

Stercus muris tritum idem præſtat præſertim in Hemoptyſi.

Medullæ arietis veneno ſuccurrit caro Phaſiani comeſta.

Scobs dentis Hippopotami Hæmorrhagiam ſiſtit.

Teſtis ſuis domeſtici venere utentis eſt optimum Antiepilepticum.

Apri teſtes valent contra ſterilitatem.

Os de corde cervi geſtantem reddit immunem à venenatorum morſibus.

Paſtinacæ Marinæ radius dentium dolori medetur.

Ad ligationem ſolvendam fel Corvi cum Oleo Seſamino valet, item ſuffimigium ex dente cadaveris, item cor Cornicis.

Coria pedum Gallinarum ſub cinere toſta verrucas abigunt.

Fimus Porcinus fluxum narium ſiſtit.

Hyænæ corii particula geſtata Hydrophobiæ amuletum eſt.

Aranea amuleticè Brachio apponitur ad febrem quotidianam.

Vermis in Diſpaci capite inventus valet ad quartanas.

Pici viridis pulvis ad Epileſiam.

Dens Canis rabidi amuleti loco geſtatus præſervat à morſibus Canum.

Aranea contuſa, ſi juxta nares teneatur, Hæmorrhagiam ſiſtit.

Pellis Leonis particula apppſita ano Hæmorrhoides ſanat.

Cingulum ex lupina pelle conceptum retinet & ex corio equi marini.

Puncturas Scorpionum mus appoſitus, ſanat.

Icterus Gnarit curatur à ſtercore humano epoto, & aliis alexiteriis non cedit.

Exuviæ Serpentum mulieri circumdatæ, aut plantis appoſitæ, partum accelerant.

Pennæ vulturis ſubditæ pedibus parturientium idem præſtant.

Catuli coagulum in aceto epotum, curat hydrophobiã, & continuò aquam appetunt.

Umbilicus infantis exhibitus (ſponte cadens) conceptum promovet.

Oſſiculum in vertice Cyprimi Piſcis eſt, quod contrariatur Epilepſiæ.

Sanguis picæ certo experimento, verrucas ex toto corpore tollit.

Pellis vituli marini applicata, hydropicis aquam exhaurit.

Inteſtinum lupi ad Cholicum dolorem valet.

Cor Veſpertilionis ad accerſendum ſomnum valet, ſi geſtetur.

Digitized by Google

oplite leporis a muletum ſpaſmi.

cula quæ cognoſcitur ex levi inciſura ſub inferiori teſte alligata membro Arthritidem.

viſceribus Milvi & ejus carne ſanat Elephantiaſin.

Hominis Sympathia cum Vegetabilibus, quæ morbis ejus adverſantur.

GRana Alkekengi & ſemen Cucumeris Cantharidum antidotus.

Urtica rubra antidotus fellis Leopardi & canis marini.

Nux Avellana, Piſtacia veneno extremitatis caudæ cervinæ contrariantur.

Semen caulis cum aceto Antidotus veneni ſanguinis Tauri.

Allia cruda, pulvis Calamenthi veneno & morbis à piſcibus rancidis ortis contrariantur.

Abrotani ſuccus adverſatur veneno Scorpionum.

Scorzonera percuſſis à vipera ſuccurrit.

Endivia, Meliſſa, Carduus benedictus, Ruta puncturis Araneæ medentur.

Acetum largiter potatum Aſpidis veneno adverſatur, item veneno avenarum inebriantium.

Cynorthodi radix, Gentiana, Meliſſa, Ruta hydrophobis proſunt, & medentur morſibus canis rabidi.

Pæonia, Saponaria, Valeriana agreſtis, Epilepſiam tollunt.

Argenti vivi Antidotus ſunt Scolopendria, Ruta, Juncus Indicus, quem Icho appellant, hydrargyrum ex corpore gallicatorum trahit, ſi eo ſuffumigentur.

Decoctum apii morbis ex Lithargyro ortis reſiſtit.

Vinum ad ebrietatem morbis à Ceruſſa ortis adverſatur.

Cineres ſarmentorum vitis aut fabarum in vino hyſſopi morbis à gypſo ortis, ſuccurrit.

Apii ſuccus morbis ex ſcoria æris originem habentibus prodeſt.

Oleum nucleorum pini ſymptomatibus à Realgare ortis medetur.

Opium & adſtringentia adverſantur venenis laxativis, ſuccus Ribium Scammoniæ, Origani ſuccus Mezereo, &c.

Agnus caſtus, grana Juniperi ſuccurrunt morbis ab Oleandri ſucco ortis, item Satyriaſi.

Piper nigrum ſucco Brioniæ contrariatur.

Piper album medetur morbis à ſucco Cyclamini ortis & Ariſtolochiæ.

Antithora antidotus aconitorum omnium & malorum ab iis ortorum.

Urtica minor Romana occurrit ſymptomatibus à Coriandro recenti ortis.

Radix Rhaphani medetur veneno pomorum Mandragoræ aſſumptorum.

Allium eſt antidotus papaveris nigri.

Vini ſpiritus antidotus Opii.

Alli-

Digitized by Google

Allium, Calamentha, abſynthium, Sinapi contrariantur morbis à commeſtione fungorum ortis.

Naſturtium, grana Fiſticorum, pini, Hyoſcyamo contrariantur.

Semen Cucumeris & lac ejus ficus Pharaonis antidotus.

Semen Citri Euphorbii antidotus.

Hordei Cremor Serpenrariæ ſymptomatibus adverſatur.

Vinum antidotus Solani ſylvatici.

Fraxini ſuccus ad morſum ſerpentum.

Hedera ad Anguinam & cochlear ex ea confectum.

Squilla ad Epilepſiam.

Corallium nigrum, quod Antipathes dicitur, Phrenetidi ſuccurrit.

Antirrhinum & Pervinca liberant à faſcinatione & incantamentis, vel intus aſſumpta vel amuleticè appoſita.

Cicuta Satyriaſis mulıebris antidotus.

Meſpili lignum pro amuleto liberat mulieres abortu.

Hæmorrhois ſeu Chondrilla herba contactu hæmorrhoides ſanat, item folia Sambuci appoſita.

Fraxinus ad lepram, item Veronicæ decoctum, item Saponaria.

Chamæpitis & Braſſica, folia Perſici arcent ebrietatem.

Dictamnus ad partum accelerandum.

Radices Acetoſæ & Plantaginis appenſæ amuleta ſunt morbillorum.

Folia Lapathi ſolvunt ventrem, ſemina adſtringunt.

Trifolium demorſis à vipera ſuccurrit, ſanis impoſitum, doloribus lancinat.

Laſerpitium antidotus venenatorum animalium.

Herbæ naſcentes in fimetis ruri ad anguinam.

Radix Hyoſcyami albi portata amuletum eſt Cholicum.

Herba Paris antidotus Aconiti.

Echium & Malvæ folia arcent Serpentes & eorum venena.

Chamæleon album cardui ſpecies venenum eſt canibus & ſuibus, homini alexipharmacum contra venena.

Planta Indica ſanguinalis Panacea curat omnes morbos carpis applicata per ſudorem ſanguinis.

Alga marina contra inordinatum appetitum prægnantium Cittam.

Radices Arnogloſſi ſuſpenduntur collo ad ſcrophulas.

Taraxacum, Papaver Rheas Pleuritidi medentur, item ſuccus Bellidis.

Scordium & Centaurium minus venenatorum ictibus medentur.

Anacardis antidotus lini ſemen torrefactum.

Rhododaphnes antidotus Juniperi ſuccus, Apii riſus, meliſſa antidotus.

Hellebori albi antidotus Nymphææ flos.

Chamæpityos ramis coronati non inebriantur.

C 3 Caltha

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Caltha movet menſtrua per ſympathiam, nam ſanguis mulieris bene valentis redolet Caltham.

Polypodium contuſum & plantis pedum parturientium applicatum partum accelerat.

Fœniculum in nutricibus lac generat.

Phu Dioſcoridis, verbena flore purpureo, Hypericon, abrotanum, Ruta valent contra maleficia Cacodæmonis.

Argentinæ folia plantis pedum appoſita, ſpatio unius diei Dyſenteriam ſiſtunt.

Helleborus niger femori interno alligatus menſes movet, partum accelerat, & fœtum mortuum attrahit.

Aſa fœtida uterum furibundum compeſcit.

Perſonaria vel lappa, ſi ſummo vertici applicetur, matricem pendulam retrahit: ſi plantis pedum applicetur, detrahit.

Braſſicæ folia idem præſtant, eodem modo adhibita.

Contactu umbræ Tiliæ, capitis dolores exortæ ab umbra juglandis curantur.

Animalium cæterorum Sympathia cum Vegetalibus.

VEnenata animalia ſympathiam habent cum Pino, Piceâ, Quercu, Cupreſſo, Nuce, Buxo, Napello.

Palumbes, Monedulæ, Merulæ, Perdices, laurum amant, & morbos ſuos abigunt lauri foliis.

Teſtudines Cicutam amant, & morſus ſuos eâ adjuvant.

Urſi Mandragoram amant, & eâ curantur.

Apri hederam amant, & eâ tanquam panaceâ utuntur.

Aſini amant Ceterach & Scolopendriam.

Aves aquaticæ delectantur ſalviâ fontanâ.

Gallinæ Alſinæ, Anſeres Hieracio gaudent & Accipitres.

Ranæ, Bufones, Serpentes, lacertæ eſu vel attactu Ranunculi recreantur.

Catus Nepetam amat, canes gramen.

Cervus transfixus Serpentariâ & Dictamno ſe curat.

Bufo munit ſe ab hoſte Araneâ, & morbos curat plantagine.

Muſtela Rutam amat, & eâ ſe munit à Regulo.

Serpentes amant Fœniculum, & viſum ab eo roborant.

Grues Seſeli amant, & iis medetur.

Ciconia Origano delectatur.

Columbæ Verbenâ delectantur.

Hirundines curant oculos Chelidoniâ.

Ibis paſta ſerpentibus utitur Origano pro antidoto.

Scorpiones exanimati contactu herbæ Scorpionidis, exſuſcitantur rurſus contactu radicis Hellebori albi.

Muſte-

Muſtela à ſerpentibus læſa, ſalutem quærit à Verbaſco, & ejus folia appoſita ictus ſerpentum ſanant.

Cervi Elaphoboſco paſti reſiſtunt morſibus ſerpentum.

Ulmi & Perſicæ folia præter ſolitum tempus decidentia portendunt peſtem in jumentorum & pecuino genere.

Ariſtolochia rotunda piſces ad ſe allicit & inebriat, ut capi poſſunt.

Dictamnus applicatus ventri Capræ facit lac ei abundare.

Per cribrum ex pelle lupina transmiſſa ſemina quævis craſſeſcunt.

Per cribrum ex pelle Phocæ marinæ transmiſſa ſemina grandini & tempeſtatibus reſiſtunt.

Solanum ſylvaticum collo boum appenſum curat eorum vertiginem.

Equi ſi leviter percutiantur fuſte ex Sambuco confecto, provocat iis urinam remorantem.

Bufo Thymum amat & ſub eo delectatur jacere.

Aſini Ferulam in deliciis habent, quâ pereunt equi.

Coturnices Veratro delectantur.

Hominis Sympathia cum Mineralibus & Lapidibus, quæ morbis ejus adverſantur.

MAgnes Herniam curat, Catarrhum ſiſtit, uterum firmat, quartanam, hydropem, & Cephalalgiam profligat.

Si Sapphiro Anthrax aut Bubo fricentur, curantur.

Lapis Alectorius in ſtomacho veteris Galli reddit geſtantem apud omnes gratioſum & audacem.

Ætites valet contra abortum, ſi brachio ſiniſtro aut collo applicetur; contra verò ſi femori interno.

Gugates lapis hydropicis confert.

Succinum applicatum pulſibus amuletum peſtis eſt.

Cryſtallus generat lac mulieribus.

Unionum pulvis, Bezoar, Rubinus, Granatus. Smaragdus, Hyacinthus cyaneus cordialia ſunt.

Terra lemnia & Armenia veneni Aranei, Cantharidum, leporis marini antidota.

Smaragdus collo alligatus, Epilepſiam, & ventris dyſenteriam eradicat.

Selentes lapis ſiſtit ſanguinem in quacunque parte corporis, ſi pelli applicetur, & tertio digito applicatus, ſanat dyſenteriam in unius horæ quadrante.

Sulphuris odor pacat furores uterinos.

Oſſifragus lapis curat & conglutinat oſſa fracta exhibitus, item confert lithiaſi & podagræ amuleticè geſtatus.

Succinum eſt antiepilepticum & urinæ difficultatibus ſuccurrit.

Lapis bufonis puero appenſus certo experimento lumbricos necat & expellit, item morſibus Araneæ & ipſius ſpumæ contrariatur. Sar-

Digitized by Google

Sardonius lapis ventri alligatus conceptum firmat.
Lapides Cancrorum in vino dolori ſplenis medentur.
Electrum minerale arcet maleficia ſagarum & incantamenta.
Hydrargyrum antivenereum eſt, &c. pro amuleto collico portatur.
Chalcedonius lapis melancholiæ antidotus.
Chelidonius lapis lunaticis medetur, amuleticè appenſus.
Arſenicum, Auripigmentum ſublimatum ſunt amuleta peſtis, licet non conveniant cum homine.
Jaſpis viridis os ſtomachi adjuvat, & ſanguinem fluentem cohibet.
Hieracites lapis Indicus Hæmorrhoides ſiſtit.
Corneolus lapis in armillis idem præſtat.
Lapis Corvinus ex Corvo piſce ſumptus dum palpitat, Cholicos dolores ſanat.
Lapis Colubrinus ſi ventri alligetur, hydropicis aquam exhaurit.
Saphirus arteriæ applicatus, minuit calorem febrilem.
Adamas madendo venena irrita reddit.
Lapis Spongiæ collo geſtatus, tuſſim cohibet.
Plumbum & varia ex eo medicamenta ulceribus tam internis quàm externis medentur, nam amicum eſt carni humanæ.
Stannum & ex eo compoſita medicamenta uterum furibundum placant.
Aurum adverſatur Elephantiaſi.
Ferrum & Chalybs & ex iis compoſita Spleneticis ſuccurrunt.
Argentum & ex eo compoſita Epilepticis conveniunt, &c. ex libris Chymicorum paſſim deſumenda quibus referti ſunt.

Animalium cæterorum Sympathia cum Lapidibus & Mineralibus.

Struthiocamelus ferro maximè delectatur, & illud in ſtomacho conficit.
Galli gallinacei aureis nummis maximè delectantur, & deglutiendo in ſtomacho digerunt.

Mineralium Sympathia cum Vegetabilibus & contrà.

Vinum ſulphure præſervatur à corruptione.
Ligna oleo Sulphuris præſervantur in ævum.
Vina à fulmine præſervantur ſi ferrum doliis ſuperponatur.
Magnes ſervatus foliis laccæ ſive Kermes, & Iſatis ſylvaticæ roboratur.
Coryli virga eodem modo concinnata quo acus nautica venas argenteas monſtrat.
Sic virga ex Piceaſtro plumbum monſtrat.
Aurum & Argentum attrahunt Olivas & Palmas, ut teſtantur theſaurorum occultorum inveſtigatores.

Aqua

Digitized by Google

Aqua Tartari præſervat argentum à rubigine.

Lapis Ætites appenſus ficus radici omnes ficus maturas ex arbore detrahit, & arbor infæcunda in poſterum redditur.

Stannum cum plumbo, cupro, ferro, argento coit cum pice Græcà.

Antipathia Mineralium cum Vegetalibus.

FRuctus Ananas eà vi pollet, ut ferrum aut chalybem propinquum conſumat.

Portiuncula argenti vivi in meditullio arboris impoſita, impedit ne creſcat arbor.

Agrifolium foliis perpetuò virentibus & ſpinoſis, ſi injiciatur quo utuntur in liquando & purificando ferro, impedit liquefactionem ejus & friabile reddit, quod quotidie experiuntur ejusmodi artifices.

Ferrum molle redditur à ſucco Cicutæ.

Succinum ſi fricetur oleo feſtucas non trahit.

Lignum in aqua Salis gemmæ lapideſcit.

Antipathiæ & Sympathiæ Speciales.

INter omnia metalla Magnes ſolùm attrahit, & attrahitur à ferro.

Lapis Theamides inter omnes lapides ferrum ſolùm à ſe pellit.

Quidam roſas, piſces, carnem ſuillam vel carnem omnem, lac, caſeum, ova, Syſimbrium, rutam, Hericium animal, Catum, mures, vinum, Allium, panem, mannam abhorrent, ita ut, ſi ea comederet aliquis, qui ſpeciali Antipathià adverſatur, aut videret, in lipothymiam continuò caderet.

Aliqui Cicutam ſine noxa comedunt.

Aliquis lapidibus paſcebatur.

Aliqui à ſerpentibus immunes ſunt, ut Pſilli, à ſcorpionibus Hydaſpis fluvii accolæ in India.

Quidam Helleboro poto non purgantur.

Alii Araneis ſine noxa paſcuntur.

Aliqui aſpectu medicamenti purgantur.

Quidam cremorem Tartari, quidam Diaphænicon abhorrent.

Aliqui viſo mari purgantur vomitu, non ſolùm navigantes.

Veratrum in agro Tridentino non purgat, in omnibus aliis locis ſummè purgativum.

Adamus præſente toxico ſudat.

Quendam novi, qui legendo tractatum de Chymo & Chylo, animi deliquio tentabatur.

Antipathia eorum, quæ ſub nullo prædictorum continentur.

Electrum non trahit Ocymum, utut reclamante Kirchero.

Electum minerale arcet maleficia ſagarum, ſi geſtetur.

Topazius verus ſi imponatur aquæ bullienti, continuò deſervet.

In tabula plana ex Biſmutho fruſtum ſuccini, & tribus inde ſpirhamis colloca vitriolum viride, mox hoc calorem & acredinem inviſibiliter amittet.

Flante vento turbatur Zythum ex lupulis & hordeo factum.

Quercus exciſa, flante Boreâ, verminoſa redditur.

Si quis, dum panes in Clibano ſunt, calidas placentas ex eadem maſſa ſcindat cultro, cuncti panes in clibano integrâ cruſtâ à mica divelluntur.

Item ſi, tempore dum panes in furno ſunt, aliquis tectum ejus conſcendat, aut aliquo modo concutiat, idem continget.

Gallina ovis incubante, ſi in iiſdem ædibus ovum igne aſſetur, intereunt pulli excluſioni vicini.

Si lac vaccarum ab uberibus calens projiciatur ſuper prunas candentes, inflammãtur cum dolore ubera, & lac diſcedit, quod etiam ſæpiſſimè accidit mulieribus.

Creſcente lunâ decreſcit Cæpe, licet omnia alia bulboſa creſcant.

Cinnamomum ex patrio ſolo plantatum degenerat in laurum.

Piper extra patrium ſolum, nempe in Italia plantatum, producit hederam.

Zingiber ex patrio ſolo Arabia deſumptum, mœrore rabeſcit.

Aquaticæ plantæ ad arida loca tranſplantatæ phthiſi pereunt.

Aridæ in locis aquaticis Hydrope pereunt.

Galaxias lapis in mediis flammis non poteſt calefieri.

Si ſurculus Borealis arboris Auſtrali ramo inſeratur, non creſcit.

Pomum in duas partes æquales diſſectum, ſi iis verrucæ fricentur, uſque dum tepeſcant conjunctis pomi partibus filo ſi reponatur ubi putreſcere poteſt, diſparent verrucæ, ſi vero non putreſcat, manent: hoc etiam verificatur in particucula carnis eodem modo adhibita & ſepulta.

Phocæ marinæ pellem qui geſtaverit, immunis redditur à fulmine, ut & ipſum animal, dum vivit.

Vinum aduſtum cum ſulphure aut pipere ſi ſuperſpergantur ſtercori calenti, dyſenteriam & ſcabiem ani, cacanti inferunt.

Si vaſi ex hedera confecto inſtilles vinum aquâ dilutum, extillabit aqua vino remanente.

Si quis Verrucas, Melicerides, nactas, & ejuſmodi excreſcentias collecto in conum vitri lunæ lumine, ſuperradiet donec frigus percipiatur, ſua ſponte evaneſcunt.

Hydrops, mania, & morbi lienoſi diſſolvuntur à Dyſenteria.

Febris Apoplexiam fugat.

Febris

Febris ab Ictero poſt diem ſextum ſuperveniente pellitur.

Lethargus à delirio expellitur.

Epilepſia non patitur tertianam febrem aut quartanam longam.

Corallium rubrum ſi carnem mulieris hyſtericæ aut fluxu menſtruo laborantis tetigerit, palleſcit colorem mutando, removendo priſtinum recuperat ſplendorem.

Oleum Tartari inſtillatum infuſioni foliorum Sennæ rubicundam reddit.

Oleum Vitrioli recuperat ſplendorem roſis marcidis & discoloratis.

Confoſſum cadaver præſente homicidâ ante judices cruentatur.

Si farina ex tritico fiat quando germen emiſit, pultes ex eo nulla coctione ſpiſſantur.

Vaſa ex Aurichalco ſi ſunt in menſa ubi eſt venenum, varios attrahunt ſtatim colores.

Smaragdus, ſi ſit in manu ejus, cui offertur venenum, ſtatim viriditatem amittit, & alium colorem induit.

Cornu ſerpentis ſi teneatur in menſa ubi eſt venenum, ſudat.

Sues, ut & boves à ſcorpione morſi non læduntur niſi ingreſſi fuerint aquam.

Peſtilentes febres, Phthiſis, morbilli, ophthalmia, lippitudo ad diſtans contagio inficiunt, Phthiſis pulmonibus officit, ophthalmia oculis, vertigo capiti, plica Polonica capillis; &c.

Sanguis hircinus Adamantem emollit.

Serpentes, Ranæ, Bufones, Araneæ, ut & alia venenata in Hibernia non generantur neque vivunt.

Muria carnium ſalitarum impedit generationem pulicum.

Ignis, aeris humiditas, ſevum, oleum, rubigo, ſcabrities, pruinæ, pluviæ, radii Solis Magnetis vim retundunt. Item ſi detineatur in aqua, qua utuntur lapidibus ferrà ſecandis totam vim amittit.

Si ſuccus venenatæ plantæ ponatur apud radicem alicujus ſalutaris plantæ, ut ſuccus Aconiti, hyoſcyami, &c. ad radicem Braſſicæ, Boraginis, Bugloſſi, &c. redduntur venenoſa, ſic & arbores per emphytiſmum producere poſſunt fructus vomitivos, purgativos, cordiales, deleterios, ſudorificos, &c. ſi talia medicamenta perforato loco, ubi fit emphytiſmus imponantur artificioſe.

Venenata animalia, ut ſunt ſerpentes, bufones, reddunt plantas cavernis ſuis accreſcentes venenatas, quod verificatur à Salvia infecta halitu bufonis.

Succus tithymalli ſali & ſtercori humano injectus ventrem ſolvit.

Quædam plantæ ſuccos omnes ſive amaros, ſalſos, acres, dulces, acidos in ſuam naturam convertunt, ut Colocynthis reddit omnes ad radicem ſparſos amaros.

Sic quædam animalia, ut piſces in mari ſalſo inſipidi ſunt.

Si veſicatorium aliquod impoſueris excrementis adhuc calentibus, inteſtina corroſione afficientur.

Item piſa frixa injecta excrementis tot puſtulas in podice excitabunt quot piſa.

Digitized by Google

Sympathia eorum, quæ ſub nullo prædictorum continentur.

MAgnes ſe ad polum telluris dirigit Auſtralem vel Borealem.

Electrica corpora, qualia ſunt Electrum, Gagates, Maſtix, Vitrum, cera ſigillaris, ſulphur, reſina durior, arſenicum, ſelenitis, ſaphirus, &c. omnia promiſcue attrahunt.

Terra ex Nilo deſumpta exſiccata & diligenter aſſervata, toto anni tempore nihil in pondere mutatur ad diem 17 Julii, tunc ſeipſa fit gravior quo tempore inundatio fit Nili.

Aqua in vaſis æreis aſſervata notabili incremento attollitur, dum nubes in pluviam colliguntur.

Si lignum demergatur in aquam illa parte qua cœlum aſpexit, ſupernatat, ſitumque univerſi quoad partes reſervat, quem, dum creſceret, ſervavit.

Eſula, ut & Ebulus vel Sambuci extremitates, & Aſari folia ſurſum evulſa per vomitum, deorſum per ſeceſſum purgant, reliquum autem ſambuci quocunque modo vellicetur, uno modo tantum purgat.

Phyſa ſeu Orbis piſcis Ægyptiacus ſemper faciem ad eam partem cœli dirigit dum vivit, ex qua ventus ſpirat; item exſiccatus & ſuſpenſus in domo eandem qualitatem retinet.

Hirundo marina eandem qualitatem habet.

Flores Heliotropii, ſicut Tragopogon, Cyclamen, Chamæleon, Chryſanthemon, lupinus, omnia Cichoreata, Tulipæ, Lilium Perſicum, Anemone, Scorpiurus, Caltha, Acatia, Lotus, & alia, tam diebus ſerenis quàm obnubilatis, & noctibus ſolem ſequuntur.

Abies, Tilia, Populi, Olivæ, Ulmus, & Salicis ſpecies, & quæ folia habent virentia in una parte, & albicantia in altera, ſuis foliis denotant ſolis annuum curſum, nam creſcunt & virent continuo dum ſol accedit ad ſolſtitium, ab iſto tempore extenuantur & marceſcunt.

Solenites lapis noctu imaginationem lunæ ſequitur.

Omnia bulboſa inter herbas & cucumeracea lunæ incrementum & decrementum ſervant accreſcendo & decreſcendo, item oſtreacea, & pupilla oculi Cati.

Virga ex Alno monſtrat aquam ſub terra, eodem modo facta ut acus nautica ex duabus virgulis.

In concavis puteorum ſine ſemine creſcunt Adianthum, Capillares herbæ, Scolopendrium, Cymbalaris, Hepatica.

In fontibus creſcunt Naſturtium, Becabunga, &c.

In rimis murorũ aut tegulis creſcunt Parietaria, Blitum, Sedum omnigenũ Leucoion.

Nymphæa in loco arido plantata inclinat ad vas aquæ plenum juxta poſitum.

Triticum poteſt transplantari in avenas, ſi juxta ſerantur, ſic Ebulus in Sambucum.

Ilex

Digitized by Google

Ilex in quercum, Adianthum in Scolopendrium; ſic Rapa, Raphanus, Typha, Zea, Syſimbrium & Menta alternas ſubeunt transplantationum metamorphoſes.

Plumbum liquatum & ſcutellæ ligneæ capiti ſuperpoſitæ & aquæ ſemiplenæ injectum, dolores capitis acutos curat.

Radix Tamariſci urinæ patientis infuſa, poſtea ſi comburatur curat Icterum.

Perſicaria, Conſolida, Sophia, Serpentaria, Braſſatella iſtud habent peculiare, ut, ſi demergantur in aquam, & ſuper vulnus aut ulcus tepeſcant, & defodiantur ubi putreſcant, tunc vulnus ſanetur, ſi vero nō putreſcant, ſed areſcant, non ſanetur.

Tapſus barbatus applicatus, & poſtea ſepultus, curat Hæmorrhoides.

Chamæleon mutat foliorum & florum colorem; pro mutatione terræ, aut fundorum diverſitate in quibus creſcit, ut nunc ſit nigra, alba, &c.

Secundina ſi non comburatur aut ſepeliatur, damnum adfert mulieri.

Sevum Urſinum in pyxide reſervatum augmentatur eo tempore, quo urſi hyeme in ſuis latibulis pingueſcere ſolent.

Piſa ſata in novilunio, tota æſtate florent, usque ad finem autumni, licet non germinent.

Spiritus ſanguinis in vitro ſervatus, monſtrat ſanitatem aut morbos ejus, à quo detractus eſt, licet longè abſentis, nam morbido eo exiſtente turbatur diverſimode, & claritatem amittit & contra.

Pellis vitulo marino detractæ pili eriguntur & rigent accidente maris æſtu, recedente autem dimittuntur & flacceſcunt.

Si mulier terretur ab inopinato lunæ conſpectu tempore conceptus, fætus maculâ luniformi ſignabitur, quæ incrementum & decrementum ejus ſequetur.

Succus Hyoſcyami commixtus ſanguini leporino, & ſi cum pelle ejus ſepeliantur, congregat omnes lepores iſtius tractus ad locum.

Naphtha è longinquo attrahit ignem.

Heliotropium in Euphrate non ſolum ſequitur ſolis curſum, ſed ex aqua paulatim ad ſolis adventum emergit, recedente ſole ſic etiam paulatim undis immergitur.

Naſus impoſititius ex carne muſculoſa brachii cadit mortuo eo, ex quo deſumptus erat, licet rami arboris inſititii non marceſcant corrupta arbore cujus erant rami.

Ovum in urina febricitantis ebullitum, & inter formicas reconditum, tollit febrem.

Porci ſe ſolent fricare, quando nimium obeſi aut ſcabioſi, ſi mappa affricetur iſtis lapidibus, & deinde applicetur faucibus, inflammationibus earum medetur.

Hydrops, Podagra, Icterus, febres curantur, ſanguinem calentem ægri includendo putamini ovi & carne miſtum canibus exhibendo, & ſic transfertur ægritudo.

Filo, quo ſuffocatur ſerpens, curatur angina, ſi collo circumdetur.

Attractrici vi pollent Ariſtolochia longa, Scopa regia, Cadmia, adeps cuniculorum, Aſa fætida, Tapſia, Dictamnus, fermentum panis, fimus columbinus, Anſerinus, Anagallis flore purpureo, Arundinis radix, Pyretrum, Thalaſpi ſemen, Euphorbium, Anemone, Helleborus uterque, &c.

Omnis herba, lapillus, metallum, fructus aut ſemen habens ſimilitudinem cum aliquo membro aut morbo in figura aut colore, confert ut plurimum, illi membro & morbo, ut malum Citreum cordi, Papaver capiti, Orchis genitalibus, Serophularia ſcrophulis, Chelidonium minus, &c. Chelidonia Ictero, ut & Crocus, Rheum purgat humores ejusdem coloris.

Ea quæ Sympathiam inter ſe habent, idem in nobis fere ſemper efficiunt, ut Cucurbita & aqua, olea & myrtus: Quæ antipathiam exercent; contrarios pariunt in nobis effectus, ut cucurbita & olea, braſſica & Vitis.

Membra animalium conveniunt membris animalium ſimilibus, præſertim ſi animalia vel eorum alimenta virtutem habent morbo membri contrariam, ut lieni confert ſplen capræ, lentiſco Capparis & Tamariſco paſtæ. Item ſplen ſuis aquam ferratam fabrorum bibentis, ſic fimus & ſplen aſini paſti Chelidonio curat Icterum.

Quædam vegetabilia ita propriis locis delectantur, ut alið transplantatæ non creſcant, vel ſpecie aut qualitatibus mutentur, ut Cinnamomum, &c.

Dulcia, fimus, ſal, piper, aqua vitæ, olea diſtillata, carnem & multa alia à putredine præſervant.

In paludibus fracidis fiunt conchylia, limaces, bufones, ranæ, lacertæ, hirudines, vermium multæ ſpecies, &c.

Mel cum pane miſtum, in formicas mutatur.

Saſſafras in Florida ſolum provenit, Iberis herba in Hiſpania: Creta fert Cupreſſum. Malabathrum & Agallochus in India, Schænanthus Cinnamomum, Piper in Arabia, &c.

Ulmus & Alnus apud flumina creſcunt, Ornus in montibus, Myrthus amat littora, Vitis in dumetis, Taxus amat aquilonem, pediculi in homine fiunt, tineæ in lanis, Cantharides in Fraxino, Bupreſtis in Pino, Conchilia marina & teſtacea in petroſis locis degunt, Anſeres in Scotia Septentrionali fiunt ex lignis aridis abietinis, aptæ etiam ſunt ad generandum ſibi ſimile.

Magnes quæ vim amiſit ex aqua qua utuntur lapidibus ſerrâ ſecandis eam recuperat moderato calore.

Herba aliqua minutim conciſa & terræ commiſſa, producit herbam ejusdem ſpeciei, utplurimùm.

Conchylia contrita & in arena ſeminata, aquâ ſalſâ irrigata, producunt conchylia.

Serpens mortuus ſeminarium eſt novis ſerpentibus.

In quercu fit Polypodium, & cortex quercus pulveriſatus, & aquâ ſubactus arboris alterius trunco impoſitus producit ingentem Polypodii copiam.

Anguis ex ſpina humani cadaveris naſcitur.

Ex vitulo mortuo occluſis meatibus fiunt apes.

Capones qui veſcuntur ſerpentibus, & bufonibus, eorum caro eſt ſalutaris.

In caverna quadam Scotiæ Slaines dicta aqua pura illic decidua vertitur in petram albam Marmoris æmulam. In

In lacu Hiberniæ quem lacum Neich appellant, lapideſcit lignum, ita ut eo utantur ad novaculas acuendas.

Animalia quæ veſcuntur piſcibus, eorum qualitates participant, ut ſunt ſues, anſeres, anates, &c. multa ejusmodi alias declaranda.

Teſtacea fere omnia licet extra mare, quamdiu vivunt accedente maris æſtu hiant, recedente autem æſtu, clauduntur.

Sæpe notavi morbidi cum ſua urina in vaſe clauſo, per aliquot dies ſervata, ſympathiam.

Aurum Ægyptiis edulium optimum, in noſtris regionibus ob acrimoniam non poteſt deguſtari.

Arbor Perſica fructus producit Europæis ſuaves, Perſis & Ægyptiis venena.

Nux Myriſtica ſub torrida Zona creſcit, & in Europa in juglandem degenerat.

Cypreſſus adeo auſtro delectatur, ut in ſeptrione non bene creſcat, nam in Livonia mutatur in aliquid Sabinæ ſimile.

Hyſſopus & Abrotanum in Germania & Britannia optimum odorem ſpirant, in Italia fere nullum habent.

Ocymum fragrantiſſimi odoris eſt in Italia, in Germania obtuſi tantum.

Panthera maculam habet in pelle, lunæ typos perfecte imitantem, filimenta hepatis glirium, ad normam luminis lunæ creſcunt & decreſcunt.

Formicæ creſcente lunæ lumine laborant, decreſcente ceſſant.

Phyſa piſcis decreſcit, & creſcit, cum lumine lunari.

Glycyrriza & acacia, amplectuntur ſolem, dum ſplendet, elevando & extendendo ſua folia: abſente autem eo, flaccida folia demittunt.

Trifolii ſpecies quædam eſt, quæ ter in die pro vario ſolis aſpectu, colorem mutat, nam mane albicat, meridie purpuraſcit, veſperi ſaturate rubet.

Ibis in Ægypto ſolum vivit, alibi transportatus, moritur.

Polypus ſolum vivit in aqua marina, in aliis moritur, &c.

Ex Fructu Arborum.

UT principia Philoſophiæ noſtræ felicius ac facilius ex præcedentibus exemplis eruantur, quædam, quæ præſenti inſtituto magis accommoda videntur ſimpliciter ſine aliqua confirmatione, hic ſubjiciemus; quorum licet maxima pars prius deſcripta ſit in variis Sympathiæ & Antipathiæ complicationibus, clarioris doctrinæ gratiâ ea rurſus deſcribere haud videbatur inconveniens, ſic autem ſe habent.

Accipe terræ virginis, quantum ſatis, quæ nunquam ſemine animalis, vegetabilis, aut mineralis imprægnata fuerat, & colloca in concavis puteorum recenter extructorum fontiumq; ſaxis poroſis Cryptisve arborum; & ſi pluvia irroretur in iſtis locis, terra iſta virgo ingravidabitur abſq; ſemine, radice, aut pollutie ſeminali; his herbis & non aliis; vid. *Adiantho, Capillis Veneris, Scolopendriâ, Symbellariâ, Hepaticâ.*

In rimis murorum ſi iſta terra locetur, uti priùs dictum, ingravidabitur his & non aliis plantis, vid. *Parietariâ, Salviâ vitæ, leucoie,* abſq; ullo ſemine, &c. In

In tegulis ſeu tectis domorum ſi terra talis locetur, uti dictum, in ea producuntur *Sedum* omnis generis, *Herniaria*, & *Millepedes*. Si radices aliarum plantarum putà *Hyoſcyami*, *Angelicæ*, *&c.* illic plantentur, deſtruunt fermentum proprium loci.

Si terra iſta locetur in loco alto in ſummitate pali aut in vaſe aliquo longè à ſeminali aliqua miſtura, ſucceſſu temporis ingravidabitur ſemine herbarum naturaliter illic ſubtus jacentium, & creſcentium, ex earum evaporationibus, & hoc ſerio notandum, quòd poſt productas plantas remaneat terra virgo, in eodem pondere & quantitate.

Per ſex fermè menſiū ſpatiū à coitu, *Gallinæ* ova prolifica pariunt ſine ulteriori cum *Gallo* commercio, neq; poteſt genitura *Galli* tamdiu in ovario corporaliter remanere.

In uteris quadrupedum viviparorum (ut optimè annotavit doctiſſimus *Harvæus*) à coitu, non remanet ſeminis corpus. Nam in *Cervis*, *Damis*, *Ovibus*, *&c.* uno & altero menſe à coitu vidit uteros vacuos, quicquid *ἀλόγως* dicat *Highmorus*.

In lacu *Hyberniæ*, quem *Locbneich* vocant, lapideſcit lignum in eum projectum minimo temporis ſpatio.

In rupe *Scotiæ* ſeptētrionalis lapideſcit aqua illic guttatim decidua. Si autē aqua iſta extra cavernam in aere aperto locetur, nō lapideſcit, licet vim habeat lac coagulandi.

Ex *Anate* putrefacta ſub fimo fiunt *Bufones*.

Ex pilis equorum in aquam projectis, fiunt *Anguillæ*.

Ex ſtercore equino *Scarabæi*, *&c.* hujusmodi.

Ex uno pane vi diverſorum ſtomachorum fit *caro porcina*, *equina*, *bovina*, *canina*, *humana*, *&c.* item piſces diverſi.

Item ex vino, pane, oleribus, leguminibus, carnibus omniū generum, piſcibus, herbis, fructibus fit unus chylus diaphanus ex talibus multorum colorum in ſtomacho hominis, & ex iſto chylo fiunt centū fortaſſis partes ſpecie & proprietatibus diverſæ.

Piper recens in *Italia* plantatum fit *hedera*, Semen *hordei* in locis incultis mutatur in *avenas*.

Veratrum in agro *Tridentino* vi purgativâ orbatum eſt.

Rhabarbarum apud nos ignaviter aut parum purgat.

Papavera apud nos vi lethali orbata ſunt, licet regio ſit *Thebis* decuplo frigidior.

Zinziber extra patrium ſolum non creſcit.

Triticum in avenas & lolium, *Ebulus in Sambucum*, *Ilex in Quercum*, *Adianthum in Scolopendriam*, *Imperatoria in Angelicam*, *Rapa in Raphanum* transplantari poſſunt, ſi propriè creſcant.

Picæ, *ſerpentes*, *araneæ*, *bufones*, *ranæ*, *veſpæ*, *&c.* venenata in *Hibernia*, neq; ſponte, ut in aliis regionibus, proveniunt; neq; illic vivere queunt, ſi ex aliis locis portentur.

In inſitionibus arborum ſurculus convertit ſuccum radicis alterius ſpeciei in ſuam naturam, mutatis omnibus ejus proprietatibus, tamen in quibusdam remanent, ut ſurculus *pomi in Rhamno* aut *Mezereo* acquirit vim purgativam, &c.

Apud cavernas *ſerpentum & bufonum* herbæ cordiales, puta *Bugloſſum*, *Borago*, *Meliſſa*, *Viola* induunt qualitatem deleteriam. *Mer-*

Digitized by Google

Mercurialis & Mezereon juxta vinum plantatæ, vim ei purgativam communicant, ſicut *Cicuta, Hyoſciamus & Solanum* ei vim narcoticam indunt.

Animalia quæ veſcuntur piſcibus, puta aves marinæ, ſues, anſeres, gallinæ, &c. induunt qualitates piſcium, nam eos redolent.

Anſeres in Scotia ſeptentrionali ex lignis abietinis creſcunt redolentes ea.

Vitis braſſicæ applantata areſcit, vel ſe in adverſum flectit, &c. exempla ſimilia prius deſcripta.

Sublimatum vel Arſenicum appoſita venenatis ulceribus, duo venena ſe mutuò ligando curant ulcus.

Si liquori *Sublimati* inſtilletur Oleum *Tartari*, duo ignes ſe mutuo ligando relinquūt Balſamum dulce, ſi oleum *Vitrioli & Tartari* agendo in ſe relinquunt *Tartarum Vitriolatum*, ſic etiam oleum *Arſenici & Realgaris* relinquunt Balſamum paregoricum.

Vox *pavonis* item *fraxini* folia ligant ſerpentes.

Succus *Betulæ Martialis* ſolvit impotentiam veneream.

Saliva *canis rabidi* in carne à dentibus relicta, reddit homines, & cætera animalia hydrophobiæ hæredes, &c.

Item cerebrum *cati* comedentes mores & geſticulationes ejus præ ſe ferunt.

Tarantulæ ictus reddit homines & bruta inſtar *Tarantulæ* inquietos, & in motu continuo ſaltantes, & uriniseorum cernitur aliquid ſimile telis *araneatum*.

Ferino ſanguine epoto ferini mores induuntur.

Carnes animalium rapacium, ut ſunt *lupi, cervi, accipitres, &c.* imprimunt ſæpe comedentibus mores eorum: multa iſtiusmodi exempla annotabit lector in præcedentibus complicationibus.

Ex primis quatuor exemplis liquidò conſtat *terram virginem* poſt natas plantas remanere in quantitate & pondere priſtinis, ideoque eam non ingredi plantarum illic naſcentium compoſitionem; Relinquitur ergo plantas iſtas ex ſola aqua fieri aut ex nihilo, non vero ex ſomniatis miſtionibus quatuor elementorum. Si fortaſſe dixerit aliquis terram creſcere, rogo, num eadem ſint cœli phænomena nunc & ante mille annos, & ſi ſunt eadem, oportebit terram condenſari, & unus manipulus nunc eſſet gravior multis ante tempora Noachi, & licet iſta exempla clariſſimè illud demonſtrent, in tanto (ut videtur) paradoxo deſcribendo ne nimis jejuni videamur, alia ex naturæ promptuario habebis. Si menſe martio perforaveris *betulam, quercum, fraxinum, &c.* extillabit aqua limpida, clara & pura, obſcurum arboris ſaporem & odorem referens, quæ ſpatio 12. aut 14. dierum præponderabit arbori cum ramis & radicibus; ideoque videntur arbores ex ſola aqua fieri, quam ex terra ſugunt ſale nitro imprægnatam. 2. Ex aqua guttatim decidua in caverna *Scotiæ* ſeptentrionali videmus petram albam fieri ſine aliqua ſenſibili miſtura alterius rei. 3. Chymicorum ſal, ſulphur & mercurius migrant in aquam claram, inſipidam, & æquiponderantem corpus in eam diſſolutum, quod Chymicis peritis notiſſimum. 4. Cadavera mortuorum in Cæmiteriis in aquam migrant, nam ſi in cinerem

rem & terram migrarent, cæmiteria in immenſum creſcerent, quod experientiæ quotidianæ repugnat. Præterea, ſi ex miſtela quatuor elementorum omnia corpora reſultarent, tunc *aurum, & cætera metalla, marchaſitæ, & lapides* non præponderarent terræ, quod liquido patet. Licet obſtrepant nonnulli, muſſitantes neſcio quid de terra pura, quæ non niſi in centro reperitur, atque eam eſſe omnibus miſtis graviorem. Sed contra ſic arguo. Ubicunq; fiunt metalla, lapides, &c. ibi eſt terra pura. At in iſtis locis terra eſt levior iſtis, Ergo. Si igitur ex aqua ſola fiunt omnia corpora quæ miſta creduntur, utrum ſunt *Vegetabilia, Mineralia, vel Animalia*, unde exiſtentiam ſuam mendicabit Chimericum illud monſtrum *Miſtio*, atque omnes ſalebroſæ & inextricabiles difficultates, atque incompatibiles contradictiones, quæ ingenia Philoſophorum acutiſſimorum hucusque torſerunt, exinde natæ, quis quæſo contrariis elementorum in miſto qualitatibus (quibus omnis generatio & diſſolutio rerum falſo aſſcribitur, cui neque inſunt neque ineſſe poſſunt) dabitur locus? Et ſi neque miſtioni, neque contrariis in miſto (quod nunquam extitit) qualitatibus detur locus in natura, unde originem ſuam habuerunt temperamentorum tot diverſæ complicationes, &c.

Licet ex aqua tanquam unico principio materiali omnia quæ miſta prius fuiſſe putabantur, fiant; tamen omnia fieri ex unico principio ſimpliciter minimè dicendum eſt. Quia tunc nulla eſſet diſtinctio inter principium & principatum, & ambo eſſent illud unicum, ideoq; in exemplis iſtis ulterius inveſtiganda ſunt alia.

Secundò igitur ex quatuor præallegatis exemplis patet, locis omnibus à creatione indita eſſe principia quædam activa ſpermatopoetica in ævum duratura, quæ neque ſunt calor, frigus, &c. aut contemperatio iſtarum qualitatum inter ſe pugnantium, aut influentiæ ſolis, lunæ, aut cæterorum ſyderum, nam ſi hoc eſſet, quodlibet ex quolibet fieret, & id promiſcuè, in omnibus locis, nec hîc *capilares herba, ſegetes, uvæ*, illic *Blitum, Sedum, Leucoion*, & ſic de cæteris. Sol autem per ſuum calorem inſervit productioni iſtorum vegetabilium, excitando nimirum & fovendo iſta principia, ut imprægnent virginem ſuam terram eorum ſeminibus, iſta autem principia ſubjectantur in odoribus concreatis aut perceptibilibus à ſenſu, aut aliquando non, ut in experimento quarto, quæ medio iſto odore contagio quodam per totam maſſam ſubſtratam ſerpunt maſculinum robur illi impertientes. Ut in panificio, v.gr. fermenti grana aliquot inficiunt contagio ſuo maſſam farinæ maximam, & in ſuam naturam tranſmutant. Sic *ſaliva canis rabidi* in minima quantitate mutando humores ſpiritus partes, conſequenter actiones hominis aut bruti demorſorum inducit *Hydrophobiam*. Sic *Tarantula* ictu ſuo fere ob exilitatem aculei inſenſili, mores ſuos & geſticulationes ad hominem aut brutum tranſplantat. Sic aqua decidua in terram virginem à fermento tegularum vertitur in *Sedum*, à contagio puteorum in *Adianthum, Capillos Veneris, &c.* Ita ut iſtis principiis nullum nomen melius quadret, quàm ſi ferměta vocentur: quæ prius à ſolo *Helmontio* viro in multis perſpicaciſſimo ſatis perfunctoriè, leviter & obſcurè delineata ſunt. Ergo horum anatomiam ex propoſitis exemplis eruere pro virili conabor, & primum de locis fermentorum producentium vegetabilia, animalia, &c.

Loca

Digitized by Google

Loca fermentorum, ut ex exemplis conſtat, vel ſunt in *Terra, Aere, Aquis, Vegetabilibus, Animalibus* vivis & mortuis, & eorum partibus, & *Mineralibus.*

Secundò loca fermentorum in *Terra, Aere, Aquis, &c.* Sunt vel in
Septentrione, ut *Taxus, Cochlearia, Anſeres abietini.*
Oriente, ut *Piper, Aloe, Sarcocolla.*
Occidente, ut *Petum, Mirabilis Peruviana, Iber herba, Nux vomica.*
Auſtro, ut *Stachas, Laſerpitium, Euphorbium, Rhabarbarum.*

Tertiò, loca fermentorum ſunt in particularibus regionibus, ut *Saſſafras in Florida*, radix *China in China, Malabathrum & Agallochum in India, Schenanthus in Arabia,* nec alibi, *Theamides lapis in Æthiopia, Mirabilis Peruviana in Peru, Rhabarbarum in Ponto, Cochlearia & Saxifragia minima in Britannia, Opium in Thebe, Manna in Calabria, Senna in Alexandria.* Sic dantur herbæ. *Italica, Syriaca, Ægyptiaca, Cretica, Græca, Virginianæ, Americanæ, Naſilienſis, Belgica, Æthiopicæ, Luſitanica, Braſiliana, Perſica, Illyrica, &c.* quæ paſſim in libris herbariorũ extant. Sic etiam de animalibus & mineralibus dicendum.

Quartò, fermentorum loca ſunt in particularibus locis omnium fere regionum, talia autem ſunt.

Prata, ubi fiunt *Orchis, Trifolium pratenſe, Pentaphyllon bacciferum, &c.*
Uda loca, ubi fiunt *Juncus verbenaca.*
Sylveſtria, *Carlina.*
Aquatica, *Nymphæa, Plantago aquatica, Piperitis, Flammula.*
Olida & uliginoſa, *Spatula fœtida, Cotyla fœtida, Atriplex fœtida.*
Paluſtria, *Caltha paluſtris, Ranunculus, Spondilion, Scordium.*
Stagnantia, *Perſicaria, Cannabis agreſtis.*
Umbroſa, *Cyclaminus, Dracunculus major.*
Fracida, *omnia Tuberum genera.*
Arenoſa, *Ononis, Plantago, cornu Cervi.*
Maritima, *Cochlearia, Braſſica, Soldonella, Eringium, Scylla.*
Arida, *Saxifragia, Pimpinella, Lonchitis.*
Saxoſa & petroſa, *Acanthus, Thymum, Serpillum, Roſmarinus, Clinopodium, Chamedrys.*
Inculta, *Syſimbrium, Coronopus.* Aſpera, *Salvia major, Satureia, Baccaris, Chamæmelum,*
Pinguia, *Centaureum majus, Clematis.* (*Lithoſpermum.*
In colliculis, *Vitis, Centaureum minus, Smyrnium, Meum.*
Sub ſepibus, *Thaſpi, Dracunculus minor Aran, Aron, Alliaria, hedera terreſtris.*
Apud rivulos, *Alanus, Liguſticum, Iris, Calamus, Salix.*
Inter ſegetes, *Cyanus, Lolium, Papaver, Rheas, Rapiſtrum, Antirrhinum, Artemiſia.*
In ripis, *Chelidonium minus.*
Ericeta, *Ros Solis, Tormentilla, Cauda vulpina.*
Apud aquarum ſcaturigines, *Quinquefolium, Equiſetum.*
Apud flumina, *Ulmus, Petaſites.*
Apud rudera, *Digitalis, Eriſimum Marrubium.*
In aliis herbis, *Cuſcutha, Epithymum.*
In fontibus, *naſturtium aquaticum, Becabunga, Erinum.*

In vallibus, *Lilium convallium*, *Botrys*.

Apud radices arborum, *Polypodium*.

In arbore, *Agaricus*, *Auricula Judæ*, *Viſcus quercinus*, *Hedera*.

In ſuperficie aquarum, *Potamogeiton*.

Sub aquis, *Sion Heliotropii ſpecies*.

In tectis & tegulis, *Sedum*, *Blitum*.

In parietibus antiquis, *Leucoion*, *Salvia vitæ*.

In montibus, *Ptarinica Gentiana*, *Chamæleon*, *Calamentha*, *Aſclepias*.

In concavis Cryptarum & puteorum, *Adianthum*, *Capillus Veneris*, *Symbellaria*, *Hepatica*.

In homine, *Pediculi*, *Lendes*, *Vermes*, & in ſpina ejus demortui *anguis*.

In Fraxino fiunt *Cantharides*, In Pino *Bupreſtis*, ſic omnes arbores, frutices & herbæ habent erucas ſibi peculiares, ſicut animalia pediculos.

Animalia ſicuti Vegetabilia habent ſua loca determinata & fermenta. Sic *Cancer*, *Cochlea*, & teſtacea omnia in ſaxis marinis generantur; *Truta* in rivulis, Anguillæ in *ſtagnis*, *Perca*, *Lucii* in lacubus.

Ex Anate putrefacto ſub fimo fiunt *bufones*.

Ex pilis equinis in aquam projectis, fiunt *anguillæ*.

Ex ſtercore columbino aut anſerino urina hominis macerato fiunt *pulices*.

Ex ſtercore equino *Scarabei* fiunt.

Ex ſtercore humano, *Lumbrici*.

Ex vapore ſudoris fiunt *Cimices lectularii*.

Ex vitulo mortuo occluſis meatibus fiunt *apes*.

In lana fiunt *Tineæ*.

Ex frumento fracido fiunt *glires & mures*.

Animalia etiam quæ fiunt ex parentibus licet non naſcantur ex fermentis locorum, tamen non vivunt neque generant in omnibus locis, ut ſunt *Simiæ & Pſittaci in Britannia* non generant. *Echinus* non vivit niſi ſub ſepibus, &c.

Quæritur, cum Vegetabilia & Animalia ex fermentis locorum ſine parentibus provenientia habeant ſua determinata loca in aere, aqua, terra, Septentrione, Occidente, Oriente, Auſtro, in particularibus regionibus & in locis diverſis omnium fere regionum, uti dictum, cur multa imò fere omnia ubique creſcant? Reſpondeo id fieri per transplantationem aut inſitionem artificialem aut accidentalem, ut cum *Rhabarbarum*, *Mirabilis Peruviana*, *Tanacetum Americanum* tranſplantantur de ſuis locis ad nos, & cum creſcunt in fundo noſtro fit nova inſitio, quandocunque aliquid ſive ſit planta, animal vel minerale transplantatur de loco, ubi naturaliter proveniebat, fit inſitio cum creſcit & veſcitur alibi & aliis ſuccis, cibis, & aere, & licet fortaſſis creſcant in iis locis tali alimento, tamen naturaliter illic non provenirent, ex loci fermento, & vel partialiter vel totaliter immutant loci naturam, vel à loci ſucco mutantur; ita ut Vegetabilia, & ſic de Animalibus & Mineralibus judicium

eſto,

Digitized by Google

eſto, propriis locis provenientia fortiora ſunt & meliora, quàm ſi transplantentur, nam adventu fermenti extranei debilitantur, & morbida redduntur, ſicut animalia aere, & cibis inſolitis & extraneis & venenis veſcentia, aut in locis contagioſis degẽtia, morbos aut mortem incurrunt. Iſta igitur transplantatio merito inſitio dicenda erit, quæ nunquam prius cognita fuit niſi in arboribus, & uno famoſo exemplo de naſo impoſititio ex carne alterius inſitionem admittunt, ut *Caſtanea & Malus punica*, ſic multæ ſunt regiones, in quibus vegetabilia fere omnia creſcunt, exceptis paucis, *Schænando* ſcilicet, *Zinzibere*, *&c.* & ut ſunt multæ arbores, quæ multorum conjugia repudiant; quales ſunt *nux & taxus*, ſic ſunt multæ regiones, quæ non admittunt inſitionem eorum, quæ fere in omnibus aliis locis proveniunt, ut in Hybernia, ubi venenata animalia, ut ſunt *angues, ſerpentes, ranæ, buſones, picæ, araneæ, &c.* neq; naturaliter proveniunt ut alibi, & ſi ex aliis regionibus eò portentur, continuò moriuntur. Item ſunt multa vegetabilia quæ non creſcunt niſi in ſuis locis & regionibus, ut *auricula Judæ in Sambuco. Epithymum in Thymo, Agaricus in Cedro*, & aliis arboribus & non alibi, *Schænanthus* in Arabia, *Radix Chinæ* in China, &c.

Omnis igitur emphytiſmus, ſive ſit ab inſeminatione, implantatione, impoſitione, irrigatione, ineſcatione, aut approximatione, vel eſt

Primò, Vegetabilium, ut videre eſt in inſitionibus arborum, ut in *Pomo, Pyro, Caſtanea, &c.* Item quando *vinum* redditur *laxativum à Mezereo Mercuriali, ſoporiferum à Solano*, ſic per inſitionem, fructus unius arboris poſſunt reddi purgativi, vomitivi, cordiales, deleterii, ſudoriferi adſtringentes, &c.

Secundo, Vegetabilium cum animalibus exempla ſunt in venenis vegetabilium ab animalibus aſſumptis medicamentis purgantibus, alterantibus, &c. & in cibis & in potibus ex vegetabilibus deſumptis.

Tertiò, Animalium cum vegetabilibus: ut herbæ cordiales apud cavernas ſerpentum & buſonum venenatæ fiunt; item ea vegetabilia quæ ſucco alicujus venenati animalis irrigantur, vel halitu inquinantur, ut in *ſalvia* ab halitu buſonis. Item morbi animalium transplantantur in vegetabilia per mumiam, ut loquuntur.

Quartò Mineralium cum vegetabilibus, ut vegetabilia ſuper aurifodinas, induunt qualitates Mineralium illic latentium, in *Kermes & Iſatis ſylvatica* ſuper ferri fodinas creſcentes redolent, ejus naturã, & preſervant ac corroborant *Magnetem* æq; ac ferrũ.

Quintò, Mineralium cum Animalibus, ut ſunt venena & medicamenta omnium generum ex Metallis, Marchaſitis, & lapidibus confecta.

Sextò, Animalium cum Animalibus, exempla ſunt in cibis & medicamentis ex iis confectis, & etiam venenis, qualia ſunt *morſus canis rabidi, ictus tarantulæ, viperæ, ſcorpionis, cerebrum cati, extremitas caudæ cervinæ, cantharides, ſpuma buſonis, &c.*

Septimò, Animalia & Vegetabilia in certis locis naturã & proprietates loci induunt.

Atque omnis inſitio Animalium, Vegetabilium, aut Mineralium vel eſt ſubſtantiæ ſolidæ, ut in plantis rami, folia, fructus, acini, radices, ſemina, ſucci. In animalibus totum, caro, oſſa, excremẽta, morbi, nævi, vel ex effluviis ex talibus afficientibus propinqua quæcunq; ut immutent vel immutentur. E 3 Facta

Facta igitur per transplantationem inſitione, ut dictum eſt, res per fermenta in ſe in vicem agunt, potiſſimum quatuor modis.

Primò, ſe mutuo adjuvant, ut Aſparagus gaudet aſſociari Arundini, ſi Lilia Roſis applantata ſint, fragrantiores fiunt & meliùs creſcunt, &c. In Sympathia Vegetabilium, Animalium & Minerabilium.

Secundò, res per fermenta ſe mutuò ligant & ſolvunt, ut in exemplis de Arſenico & ſublimato appoſitis venenatis ulceribus duo venena ſe mutuo ligant, & curatur ulcus. Item ſuccus Braſſicæ vini vim inebriativam ligat, Pavonis vox ſerpentes, Bufo muſtelam, ſerpentes alaudam, item ſuccus betulæ martialis ſolvit impotentiam ad venerem.

Tertiò, res per fermenta ſe mutuo deſtruunt, ut videre eſt in vite & braſſica, filice & arundine, & cæteris ejusmodi.

Quarto, ſe mutuo tranſmutant, transmutatio autem omnis triplici modo fit.

Primò, qualitates (ut loquuntur) tantum mutantur, manentibus formâ & figurâ externâ, ut apud cavernas ſerpentum & foveas bufonum & venenatorum animalium herbæ cordiales deleteriam induunt qualitatem, item cordiales plantæ irrigatæ ſuccis *ſolani*, *napelli*, *cicutæ*. Item *cicuta*, *ſolanum*, *napellus*, *Mezereon*, *Mercurialis* in vineto reddunt vinum particeps ſuarum qualitatum manente figurâ vitis & uvæ: item animalia quę veſcuntur piſcibus, ut *porci*, *anates*, *anſeres*, *gallinæ*, redolent piſces, & non ſolum cato eorum, ſed & ova gallinarum, halecum inteſtinis paſtarum, item anſeres ex abiete naſcentes in Scotia eam redolent.

Secundò, transmutatio fit mutando formam & etiam figuram externam, temanẽtibus quibusdam proprietatibus, in quibusdam magis, in quibusdam minùs, ut in exemplo allato, quando *anſeres* ex *abiete* fiunt, forma & figura *abietis* pereunt, remanentibus ſapore & odore: item quando *Bupreſtis ex Pino*, *& Cantharides ex Fraxino* fiunt, item in iſtis animalibus quæ veſcuntur piſcibus, forma perit, remanente odore &c. Ab iſto tranſmutationis modo omnia ſeminatia morborum originẽ trahunt ab aſſumptis cibis, potu, medicamentis, venenis, aut ab inſpiratis ab aere aut contagiis aliunde hauſtis, aut hęreditariorum in fermento ſeminũ parentũ latitantium; nam qualitates iſtę ambulatoriæ, vel à debilitate partium coctioni ſubſervientium, vel ab exalata ſua virulentia indomabili reſtitantia in viſceribus, vel in toto copore per generationem univocam, producunt ſibi ſimile in ſpecie quod contrariatur fermẽto animalis, & ſecundũ gradus ſuæ virulentiæ Symptomata ſæviora, vel mitiora, morbos vel mortem inducunt. Sic inſpiratio aeris fermentis venenatis vel infeſtis contaminati generat ſimile in nobis, ut in peſte, contagioſis morbis, lippitudine, phthiſi, &c. item ex parentũ ſemine calculoſi calculoſos, podagrici podagricos, epileptici epilepticos, &c. generant.

Quæri hic poteſt, cum omnes morbi ad hunc tranſmutationis modum referri poſſint: nempe ad qualitates remanentes ab aſſumpto cibo, potu, &c. uti dictum, & cum à tot rebus diverſis oriantur, utrum detur medicamentum univerſale, quod ſit par extinguendo omnia fermenta morbifica etiam maximè contraria; Chymici acri-

acriter uno ore contendunt dari, atq; eorũ Anteſignanus Vanhelmont dicit eſſe liquorem *Alkaheſt*, *Mercurium Diaphoreticum*, *&c.* & ut hoc contra Galeniſtas evincat, dicit morbos omnes debellari poſſe tribus modis, primo extinctione *Ideæ* 2. Per ſedationẽ *archai* commoti. 3. Per ablationem *materiæ occaſionalis*, & dicit iſta præpoſita remedia morbos ſuperare ſecundo modo, quem etiam ſequitur *Osvvaldus Grembs* in ſua arbore.

Sed contra 1. etiamſi detur morbos curari poſſe tot modis, tamen *Idea* iſta excitatur à fermento (quod cauſam occaſionalem appellat) & quomodo poteſt iſta extingui, ſuperſtite fermento, nam ſi centies extingueretur, toties repullularet præſente adhuc fermento eum producente; idem dicendum de *Archæo* commoto eum non poſſe ſedari præſente fermento cudente *Ideam* à qua commovetur: exemplis res erit manifeſtior. v. gr. ſi ſpina infigatur digito alicujus, ſua præſentia turbando ſpiritus loci, cauſat dolorem, pulſum celerem, febrem, &c. ſi igitur aliquis adhiberet remedium ſpiritibus turbatis remanente adhuc ſpina; vel *Ideæ* furioſæ mederetur, & non extraheret ſpinam quæ utriusque fuerat cauſa (quod perficitur *adipe leporino*) incaſſum laborans operam & oleum perderet. 2. Ponamus aliquem à *cane rabido* demorſum eſſe, cujus ſpiritus ſatis ſedati erant, tunc à fermento *hydrophobico*, in ſaliva *canis* gliſcente ligantur hominis fermenta vel deſtruuntur (pro quorum modulo operantur ſpiritus) in quorum vicem ſubit fermentum *hydrophobicum*, & ſpiritus hominis furentes reddit, ſi in hoc caſu aliquis adhiberet remedium ſedando *Archæo*, remanente fermento *hydrophobico* in corpore, ſpiritus fortaſſis magis depauperaret; uti ſæpius continget in febribus malignis, exhibito *laudano opiato* aut *ſulphure Anodyno Vitrioli* dum ſpiritus ferocientes & ſylveſtres paululum ligantur & cicurantur virtute medicamenti narcotica, interea fermentum febrile inſidiatur vitæ & patientem de medio tollit, remedium autem extinguens fermentum *hydrophobicum* fit ex jecore ipſius *canis*, *cinere cancrorum*, radice roſæ *caninæ*, *Hyænæ* corii particula, quæ cum cane adhuc vivens antipathiam habuit. Sic de *tarantiſmo*, *Catiſmo*, *lycanthropia*, *&c.* & cum ſupponitur ante adventum iſtius fermenti ſpiritus fuiſſe ſatis ſedatos; cur non erant igitur pares extinguendo iſtud venenum ſine remedio? Et cur ceſſerunt fermento extraneo jam ſedati, quod à remedio ſedati ſecundum *Helmontium* expellere poſſunt: cum facilius multo ſit, ut vulgo dicitur, non admittere quam jam admiſſum inimicum expellere, ſpiritus autem aliquando ſine aliquo remedio ſolent morbum expellere, quando fermentum morbificum debile eſt, neque ſatis virium habet ad ligandos, deſtruendos aut transmutandos noſtros ſpiritus; ex his igitur patet, quod ſolum verum remedium ſit extinctio fermenti exotici, non vero extinctio phantaſticæ *Ideæ*, aut ſedatio commoti *archai*, remanente adhuc commotionis cauſa.

Cum igitur ab expulſione fermenti morbifici ſolùm fiat proprie dicta curatio, & quia quot ſimplicia ſunt in mundo, tot diverſa ſunt fermenta, & cum morbi ab iis fiant, uti dictum, qui ſpecie differunt, quomodo poteſt fermentum unius rei omnia deſtruere & expellere, præſertim cum ſint quidam morbi à depauperatione ſpirituum, aut *Apoplexia*, *ſyncope*, *Lipothymia*, *Lethargus*, *Carus*, *Catoche*, quæ fiunt à fer-

mento

Digitized by Google

mento Narcotico & anodyno ? Quidam etiam morbi fiunt à conturbatione ſpirituum, ut *febris, dementia, delirium, hydrophobia, Mania, vertigo, phrenitis, &c.* à fermento furente, tremulo rotante, &c. quidam tandem morbi ab inquinamento ſpirituum & partium, ut ſunt *Elephantiaſis, pſora, lues venerea, cancer*, à fermento excoriante, ulcerante ſerpente, &c. quomodo poteſt unum medicamentum conturbatos ſpiritus ſedare? Depauperatos inſtaurare? & inquinatos depurgare? & v. g. cum *Apoplexia à febri* exorta abigitur, & ſe non patiuntur in eodem ſubjecto, quomodo poteſt uterque uno & eodem medicamento expelli, ſic dicendum de *lethargo* & *phrenitide, &c.* præterea fruſtra creata eſſent ſimplicia *cephalica, neuritica, hepatica, ſtomachica, antiſcorbutica, antiepileptica, antiĉterica, &c.* quas virtutes iſtis ſimplicibus *Betonica, Vincpervinca, Hepatica, Abſinthio, Cochlearia, Chelidonia, Peonia, & Valeriana agreſti*, ineſſe, certò norunt omnes practici, quicquid in contrarium adferant ii, qui primis qualitatibus omnia aſcribunt. Et tandem licet omnia fermenta morbifica in hoc conveniant, quod operentur conturbando, depauperando, & inquinando ſpiritus, & ſic pauca ſaltem, ſi non unum remedium ſufficerent, tamen omnes modi prædictorum ſpecie diſtinguuntur, & ſic plura requirunt remedia; verb. g. ſpiritus conturbantur in *phrenitide, febre, vertigine, &c.* à diverſis ſpecie fermentis, & licet in hoc conveniant, quod omnes conturbent ſpiritus, tamen hic uno modo, alius alio, ita ut quod extinguit *fermentum febrile*, non poterit extinguere fermentum *vertiginoſum*, & contra. Sic de iis quæ depauperant & inquinant ſpiritus dicendum; & non ſolum ſic, ſed & diverſa ſimplicia unum & eundem morbum per fermnta ſua excitantia, diverſa remedia poſtulant, pro eorum defermentatione, ut videre eſt in convulſionibus ortis à *Napello* aſſumpto, & ab *Apio* riſus, & ſic de cæteris ejuſmodi fermentum *Napelli* deſtruitur ab *Anthitora*, non vero *Apii* riſus, qui à Meliſſa abigitur, quæ non attingit fermentum *Napelli*: quod ſi vero medicamentum ſedativum ſpirituum ſolum ſufficeret ad omnes morbos abigendos, cur ſit cum *Anthitora* vel herba paris ſedant ſpiritus commotos à *Napello* vel *aconito*, quod non etiam ſedant ſpiritus ab omnibus aliis rebus ferocientes: Unde ex his omnibus liquido conſtat, eos qui in aliquo uno ſimplici utut rectificato, ſpiritualizato, & ad ultimum perfectionis gradum perducto quærunt remedium univerſale, haurire aquam cribro: ſed fruantur ſua opinione decepti iſti adeptorum nomine ſuperbientes. Interim non inficias eo, quando fermenta plurium morborum in aliquo omnibus communi conveniant, poſſe ratione ſymboli uno & eodem medicamento ſuperari, v. gr. ex lapidibus *cancrorum* præparatis fit *diureticum, febrifugum, & vulnerarium*, medicamentum optimum, nam iſti morbi in hoc conveniunt, quod acorem habeant præternaturalem ſpiritibus ſummè infenſum ac moleſtum, qui actione ſua in lapides *Cancrorum* eos diſſolvere tentans, & in ſuam naturam convertere, acorem amittit, & dulcificatur humor, ut videre eſt in diſſolutione *corallorum, perlarum, & cerusſæ*, à ſpiritibus acidis *aceti, aurantiorum, &c.* amittunt acorem per ſuam actionem mutuam & dulcificantur: at *lapides cancrorum* quocunque modo præparati & exhibiti, non attingunt fermen-

Digitized by Google

fermentum *Apoplecticum, Epilepticum, Lethargicum, &c.* Neq; negandum eſt diverſa rerum fermenta unius morbi fermento ita adverſari, ut ſimul vel ſeparatim exhibita eum curent, ut v.g. *Icteri* fermentum ſuperatur à *Chelidonio majori, Cuscutha, ſtercore anſerino, & millepedis* animalculis, &c. inde tamen neque omnem morbum uno remedio, neque unum omnibus curare ſequetur.

Tandem *Osvvaldus Grembs* ex Helmontio hoc argumento probat dari medicamentum univerſale, datur unicus vitæ moderator hic malè ſe habens integritatem naturæ lacerat, ex qua ſubſequuntur impuritates vitæ inſidiantes; eſt itaque unitas naturæ alteratæ, unitas ſanitatis læſæ, & unitas ſpiritus ſuper morbum agitari conſideranda, non autem multiplicitas varietatum occaſionalium, ſi una natura humana alteraretur, & una ſanitas læderetur, & unus ſpiritus agitaretur ab unica re, optime ſequeretur unicum requiri tantum remedium (cujus contrarium ex jam dictis elucet) at nunc non opus eſſet recurrere ad Helmontii & adeptorum ſecretum, nam quodcunque unum morbum curaret ex vegetabilibus, mineralibus aut animalibus, omnem morbum curaret ob eandem rationem: & quod impuritates vitæ inſidiantes oriantur à ſpiritu malè ſe habente, falſum eſt, nam iſtæ impuritates male afficiunt ſpiritum, qui ante earum appulſum bene ſatis ſe habebat, ut palam fit in fermentis externe advenientibus, ut in *Hydrophobico, Tarantiſmo, &c.* & internis, ut in *Epileptico, Apoleptico, vertiginoſo, &c.*

Cum igitur propriè ſic dicta curatio, neque ſit extinctio *Ideæ* in morbis non requiſitæ, neque ſedatio *Archæi* (niſi dicas palliativam & per accidens) ſed ſolum ligatio, transmutatio aut deſtructio *fermenti* aut intus geniti aut advenientis externe, & cum tot diverſa ſunt ſpecie fermenta quot morbi, & cum id quod unius rei fermentum deſtruit, alterius non attingit, (etiamſi ambo eundem morbum cauſent) Conſequens erit nullum dari medicamentũ univerſale, aut omne remedium eſſe univerſale.

Tertio transmutatio fit totalis, tum quoad formam & omnes qualitates, tum quoad figuram externam, ut quando cibi & potus transmutantur perfectè in ſtomacho ſine ulla qualitate ſuperſtite, ut cernitur in herbis, quæ contactu mutuo in ſe invicem commutantur ratione ſymboli, ut *Imperatoria in Angelicam, Rapa in Raphanum, Triticum in lolium, mutatio cinamomi in laurum*, ſi extra proprium locum plantetur, mutatio *piperis in hederam*, in Italia, & alia quæ fiunt per metamorphoſin, ut cum *erucæ* mutantur in *Chryſalas, & Chryſalæ in Papiliones*, & cum conceptus in utero ab excellenti imaginatione transmutantur in *Anatem vel glirem*, &c. neque ullum exemplum reperiri poteſt, quod non ſit reducibile ad aliquem ex prædictis modis fermentorum in ſe agentium. Notandum autem eſt, quando dicimus formas mutari, nolumus formas in ſe mutari, ita ut una ab alia ſpecie differat, ſed diverſificari actiones unius & ejuſdem formæ ratione diverſorum fermentorum ſupervenientium, ut poſterius in diſcurſu formarum patebit.

Cum mutatio omnis tum in generatione, tum in corruptione ſit vi fermentorum, uti dictum, paucis agendum eſt de generatione, & videndum eſt, num diſtinctio iſta

F ſolen-

ſolennis generationis in univocam & analogam ſit admittenda; dicunt enim, cum effectum continetur in ſua cauſa efficiente formaliter, & ab ea producitur ſibi ſimile in una determinata ſpecie, eſſe generationem univocam, ut *ignis ignem glis glirem*, cum autem effectum continetur in ſua efficiente cauſa eminenter tantum & quæ producit multa alterius ſpeciei, eſſe generationem æquivocam, ut quando ſol producit glirem, murem, vermem, &c. ex putri (ut loquuntur) materia, aliquando dicunt cauſam æquivocam eſſe nobiliorem effecto, ut *ſtatuarius ſtatuâ*, aliquando ignobiliorem, ut *ſol ignobilior ranâ, muſcâ, &c.* dicunt utramque cauſam eſſe principalem, & habere in ſe vires producendi effectum.

Videndum autem num hæc vera ſint, & primùm rogo, ſi ſol ſit ignobilior iſtis animalculis, & ratio eſt, quia iſta ſunt viventia, ſol autem non, quomodo ignobilius & non vivens poteſt nobiliori & viventi tradere formam, per quam vivit & eſt nobilius? Secundo quæro, etſi concederetur ſolem non viventem concedere viventibus formam, quomodo ſimul & ſemel in uno & eodem loco diverſas imò contrarias poterit formas dare? At audio eos dicentes pro diverſa materiæ diſpoſitione ſolem diverſas dare formas, quod diſſonum etiam ipſis auribus peripateticis, nam ſic tota formarum ſpecifica differenria non propoveniet ab ipſis formis, ſed à materiæ variis diſpoſitionibus. Tertiò quæro, à quonam diſponitur materia tam diverſimodè? v.g. in uno ſterquilinio fiunt muſcæ, vermes, lacerti, araneæ, ranæ, & centum generationes animalium ſpecie differentium ex una aqua, ut dictum, & qui fit, ut in uno horto ſimplex aqua pluvialis amareſcat in *Ruta*, *Aloe*, *Abſynthio*, *Colocynthide*, dulceſcat in *Liquiritia*, *Uvis*, *Pomis*, aceſcat *in Berberis*, *Acetoſa*, *Ripis*, inſipida reddatur in *Lactuca*, *Portulaca*, *Spinachio*: acerba in *Gallis*, *Meſpilis*, *Sorbis*: auſtera in *fructibus immaturis*: acris in *Naſturtio*, *Sinapi*? ſalſa in *Cochlearia*, *Statice marina* in quonam diverſificantur prædictæ qualitates in ſingulis individuis, ut ſpecialis ſit amaritudo in *Ruta*, alia in *Aloe*, alia in *Abſynthio*, &c. Item ſpecialis ſit ſapor aromaticus in *Cynamomo* diſtinctus, *à Caryophillis*, *Cardomomis*, *Cubebis*, *&c.* Item quid eſt, quod aquam iſtam reddit purgativam *in Rhabarbaro*, *Tithymallo*, *Colocynthide*, *Senna*, *Agarico*, *&c.* vomitivam in *Aſaro*, *Gratiola*, *Sambuco*, *Sedo minimo*: adſtringentem in *Granatis*, *Tormentilla*, *Biſtorta*, *Centinodia*: emollienrem in *violis*, *malvis*, *parietaria*: antidotalem in *Scordio*, *Scorzonera*, *Pentaphyllo*, *Dictamno*, *Gentiana*: venenatam in *Aconito*, *Solano*, *Cicuta*, *Apio riſus*: Cephalicam in *Betonica*, *Salvia*, *Roremarino*, *Majorana*: ſplenicam in *Tamariſco*, *Cappari*, *Scolopendrio*, *Lupulo*: uterinam in *Matricaria Arteimiſa*: ſtomachicam in *Mentha*, *Abſynthio*, *Centauro minori*: Bechicam in *Hyſſopo*, *Tuſſilagine*, *Enula*, *Liquiritia*: cordialem in *Boragine*, *Bugloſſo*, *Roſis*, *Violis*, *Meliſſa*: antiepilepticam in *viſco quercino*, *Tilia floribus*, *Paonia*: antiictericam in *Chelidonia majori & Cucutbâ*, *&c.* ejusmodi. Poteſtne unus calor vel lux ſolis tam diverſimode materiam diſponere? Si hoc foret, tot eſſent in ſole ſpecie diſtincti calores, quot ſunt effecta diverſa; nam quorum effecta ſpecie diſtinguuntur, eorum cauſæ æque diſtant. Calor autem per ſe, quicunque is ſit, tantum calorem producit, per accidens autem exſiccat, liquefacit, vapores elevat; aliud autem nihil præſtat. Præterea omnia promi-

promiſcue in omnibus eſſent, nec fierent hic ſegetes, illic uvæ, Blitum, Sedum, &c. Ut igitur veritas in tanta caligine eluceſcat. Primò dicendum cauſam abſolutè proximam unicam tantum eſſe in uno effecto, licet plures eſſe poſſint cauſæ remotæ & inſtrumentales. Secundo dicendum, ubi duo effecta nullo modo inter ſe differunt, ea ab una & eadem cauſa proxima & immediata procedere neceſſe eſt. Tertiò dicendum, eam eſſe cauſam principalem, non inſtrumentalem, quæ habet vires ex ſe producendi effectum, & à ſeipſa, non autem ab alio movetur. Quarto dicendum, ut in exemplis prius deſcriptis patet, neque in viviparis neque oviparis à coitu remanere ſemen corporaliter, ut eleganter demonſtravit doctiſſimus Harvæus, nam in uteris cervarum, damarum, ovium, &c. nihil remanere vidit ad unum aut alterum menſem, & Gallinæ ex uno coitu cum gallo ſine ulteriori commercio ova prolifica pariunt. Quinto dicendum, ſicut vivipara per calorem matricis & ovipara per fotum incubationis, aut per balneum aut calorem pulveris vel fimi equini producuntur, ſic iſta, utrum ſint animalia vel vegetabilia, quæ fiunt ſine parentum ſemine in ſuis determinatis locis, requirere tantùm calorem ſolis ut producantur; & ſi ſol aliquid aliud iis præter calorem tribueret, non hyeme calore balnei creſcerent, quod frequentiſſimum eſt. Adde quod vegetabilia extiterint ante natum ſolem ex 1. Geneſeos.

Cùm igitur neque in viviparorum neque oviparorum uteris maneat, multò adhuc minus in ovis, neque parens actu præſens eſſe poteſt in quod non remanet, & ſi detur quod remaneat, non moveri poterit ab eo fortaſſis abſente, mortuo, combuſto, aut putrefacto, ut in vegetalibus effætis. Dicendum eſt ſemen non eſſe cauſam inſtrumentalem parentis in generatione, ſed à ſe moveri, & eſſe cauſam principalem & immediatè proximam, ideoque animal non generat animal, ut neque planta plantam, ſed tantum ſemen ad plantam & animal. Et cum matrix nihil tribuat viviparis præter fotum, quem incubatio, balneum & calor ſolis aliis tribuit, reſtat igitur immateriale & inviſibile fermentum remanere, quod contagio quodam ſerpit per maſſam ſubſtratam, eam organizando & ſingula membra & partes delineando & diſtinguendo, quo imprægnabantur uteri parietes, & attactu uteri ſic imprægnati ſanguis illic deciduus (vel materia alia lactea, ut quidam volunt) fermentatur, utero fotum præbente: & illud fermentum ſuſcitatum à calore quovis moderato imprægnat ovi omnes partes & opus ſuum aggreditur, membra pulli delineando. In locis fermentorum particularium in terra, terra uteri vicem petit imprægnata à fermento, aqua illic cadente materiam & calore ſolis fotum ſuppeditante, & ſic naſcitur animal, minerale, vegetabile, *bufo, glis, mus, muſca, adianthum, ſedum, leucoion, aurum, argentum, æs, ferrum, lapis marchaſita* pro diverſitate locorum & fermentorum inibi latitantium. Cùm igitur immateriale fermentum ſit cauſa immediata & proxima in omni generatione, & *mus, glis, ſerpens, rana, capillus, Veneris, Adianthum*, quæ producuntur à fermentis ſine parentum ſemine in ſuis locis, nullo modo differant ab iis quæ fiunt ex parentum ſemine (nam æquè apta ſunt ad producendum ſibi ſimile ut illa) igitur concluſio erit, vel omnem generationem eſſe univocam vel nullam.

Digitized by Google

Quod autem ex ſemine unius animalis fit aliud ejusdem ſpeciei, figuras partes, & proportiones easdem habens, fit quia ſemen eſt deciduum ab omnibus partibus corporis, plantæ vel animalis, in plantis v. g. quia ſuccus ejus aſcendendo per radices, ramos, & ſuccive per totam plantam, ſervat characteres & ſigilla omnium partium in motu ad ſuperiorem plantæ partem ſibi miſta: ita ut ſit quaſi magiſterium totius plantæ, continens ſubſtantiam & proprietates ejus: ſic etiam ſemen animalis teſtium ſuctu ab arteriis & venis, & harum à reliquis partibus, & cætera, provenit à diſtantiſſimis, vel potius quia teſtes ex ſanguine formant ſemen, qui ſibi alimentum quærit ex omnibus partibus eas deprædando (ut pulchrè demonſtrat *Gliſſonius* in ſua anatomia hepatis) & ſic retinet naturam & proprietates omnium partium cum proportionibus debitis & fermentis, neque proprietates fermenta, &c. magis confunduntur quam virtutes forte quadraginta ſimplicium in uno medicamento commiſtorum, quorum alia purgant, alia corroborant, alia aperiunt, alia corrigunt, alia reſpiciunt ſtomachum, caput, renes, uterum, hepar, ſplenem, &c. agentia per modum lucis quæ agit impermiſtis radiis, ea autem impermiſtis virtutibus. Nam à ſpiritibus noſtris ſeparata unumquodque ſuum penſum abſolvit ſine alterius impedimento, & amicè conſpirant ad hoſtem expellendum, & amicum corroborandum quædam fores aperiendo, quædam hoſtes ligando, quædam attrahendo, quædam expellendo, &c. hac etiam ſimilitudine pulchrè demonſtratur, ædificetur domus absque feneſtris, foraminibus & rimis, ita ut ſit tota tenebricoſa, tunc in uno loco perforetur terebello, ita ut lumen & ſolis radii per iſtud foramen intrent, tunc extra domum colloca effigiem hominis variis coloribus depictam in tabula, intra domum autem colloca aliam tabulam, in qua nihil ſit depictum in loco oppoſito, ut ſit certa diſtantia à foramine, videbis omnia membra lineamentis & coloribus variis correſpondentia effigiei in tabula depictæ extra domum, ſi vero tabulam iſtam intra domum propius admoveas foramini, membra omnia cum ſuis proportionibus & coloribus quaſi confunduntur, & nihil apparet in tabula præter lumen, ita ut in foramine lineamenta & colores ſunt miſti, & quaſi confuſi nobis apparēt, ſic fermenta membrorum & diverſarum partium corporis humani ſunt miſta, indiſtincta & confuſa in ſemine: in matrice autem à calore & vi plaſtica ordine ſeparantur, ut unum ex ſanguine vel materia lactea, ut quidam volunt, caput, aliud cor, aliud ſtomachum, inteſtina, teſtes, uterum, nervos, hepar, &c. efficiant, licet ut dictum non remaneat corpus ſeminis, nam ſatis eſt, ſi ſemel tetigit vel imprægnavit uteri parietes; homo igitur eſt quaſi arbor inverſa, ſtomachus eſt radix, ſolidæ partes cum venis & arteriis ſunt quaſi truncus, maſſa ſanguinea eſt pro foliis & frondibus, purior ejus pars deſcendens per arterias & venas ad teſtes flos eſt, ex quo ſemen in teſtibus generatur, veriſimile autem eſt ſanguinem ex quo fit ſemen, impreſſiones omnes membrorũ tempore formationis ipſius fœtus accepiſſe, aliter mutili & membro aliquo truncati tales generarent; ſicut morbi, nævi, & mores, quibus fermentatur ſemen parentis, ad ſeros nepotes transplantantur: quomodo autem tales impreſſiones fiant, poſterius fu-

ſius

ſius declarabitur ſpinoſas alias difficultates de generatione & ſemine agitari ſolitas conſulto permittimus, de iis alibi dicturi.

Ut ulterius proſequamur cauſas Sympathiæ & Antipathiæ, operæ pretium erit de ortu qualitatum paucis diſſerere: & ad confuſionem in re tam ardua ac difficili evitandam, Primò ponemus emunctiorum Philoſophorum hac in re diſquiſitiones breviter & ſuccincte, ne animus lectoris diutius ſuſpendatur.

Et primò dicunt, ut inveſtigent omnes qualitates ordine & methodo debitis, in mixto conſiderari poſſe rei ſubſtantiam, ſubſtantiæ modum & accidentia.

2. Dicunt ſubſtantiam aliam eſſe totalem, ipſum ſcilicet ens Phyſicum, aliam eſſe partialem, materiam videlicet & formam.

3. Dicunt materiam poſſe vel conſiderari ut eſt pura potentia indifferens ſimpliciter ad omnes formas, vel ut eſt prima materia elementaris, quæ ignea, aerea, & terrea dicitur.

4. Dicunt modum ſubſtantiæ eſſe duplicem, alterum ſubſtantiæ totius entitatis Phyſicæ, ut ſubſiſtentia, exiſtentia, & unio. Alterum dicunt eſſe modum ſubſtantiæ ſolius materiæ primæ, non ut eſt pura potentia, ſed ut ſigillata ex præciſione formæ elementaris in illa, &c.

5. Dicunt accidentia quæ ſuperveniũt in mixtis, alia produci à forma ut eſt mixta, alia ut eſt vivens, ſed ut eſt forma, ut nec mixta nec vivẽs, ſed ut eſt forma ſpecifice talis.

6. Dicunt, quæ producuntur à forma, ut miſta, producuntur ab ea, ut continet virtualiter, eminenter elementa, ut ſunt quatuor qualitates primæ, calor videlicet, frigus, humiditas, ſiccitas, & qualitates, quæ earum interventu ſuperveniunt, ut ſunt ſecundæ, quæ ſequuntur calorem, ſunt facultates aperiendi, rarefaciendi, attenuandi, incidendi, &c. quæ ſequuntur frigus: incraſſandi, repellendi, condenſandi, &c. quæ ſequuntur humiditatem: emolliendi, relaxandi, & quæ ſiccitatem: indurandi, &c.

7. Accidentia quæ producuntur à forma ut vivens, ſunt facultates, quæ operantur ſub aliquo vitæ gradu determinato vegetabili, ſenſitivo vid. aut rationali.

8. Quæ verò ſequuntur & fiunt à forma ut nec eſt mixta, nec vivens, ſed, ut eſt ſpecifice talis, nec ſunt primæ qualitates, nec quæ interventu illarum ſuperveniunt, nec potentiæ contentæ ſub aliquo vitæ gradu determinato (aliter omne mixtum & vivens haberet eas) ut eſt vis, antiepileptica in pæonia, trahendi ferrum in magnete, &c. Sed ſunt vires & potentiæ formæ ut præciſe talis, nam per ſubſtantiæ modum particularem determinatur forma àd qualitates debitas, & ſpecifice coaptatas, ita ut licet forma informet materiam ſecundum alios ſubſtantiæ modos, non producat in illa talem qualitatem, ut apparet in *Rhabarbaro*, quod in partibus tenuioribus habet vim ſolvendi ventrem, & in craſſioribus adſtringendi. *Lentiſcus* in una parte ſolvit. Sic quædam animalia in una parte habent venenum, in alia antidotum. Notandum affectus provenientes à facultate, quæ pullulat à forma ut ſpecifice tali, dici mirabiles, quia non percipitur eorum cauſa ſicut reliquorum, & quia non

rentibus, & in *Cichoreo*, *Soncho & Lactuca* frigidis. Secundò, neque à ſaporibus datur de primis qualitatibus judicium, nam *opium* amarum refrigerat & *Camphora* piperis calidi ſaporem nacta,& ſuccus *papaveris Rheados* amarus refrigerat. Acida, ut *acetum*, *oleum ſulphuris, vitrioli, aurantiorum, ſuccus berberorum, &c.* calefaciunt. Nam diſſolvunt *corallia, lapides, perlas & conchylia*, & diſſolutio & penetratio ſunt caloris actiones. Tertiò, neque ab odoribus datur judicium de primis qualitatibus, nam primo homini inter animalia odoratus obtuſiſſimus obtigit,& multa odorata frigida ſunt, ut *camphora*, *opium*, *cicuta*, *&c.* & multa inodorata calida, ut *Arſenicum*, *Mercurius*, *Ærugo*, *Cantharides*, *&c.* Denique à denſitate, mollitie, duritie, craſſitie, ſubtilitate, ariditate, lubricitate, lentore, friabilitate, aſperitate, &c. non datur judicium de primis qualitatibus, nam nulla earum magis à frigore quàm à calore dependet, ut experientià conſtat, nam multa craſſa ſunt calida, & multa frigida, & ſic de cæteris. Qualitates autem tertii ordinis, quas occultas vocant, non poſſunt provenire à ſigillatione materiæ, à formis elementorum in miſtione, etſi daretur miſtio, ſigillatio formæ ignis tantum calorem produceret, aquæ humiditatem,&c.& ſic iſtæ nullo modo occultas qualitates producere poſſunt, nam ipſis fatentibus à primis non oriuntur, v.g. ſi virtus Antiepleptica ineſt pæoniæ, quia prædeterminatur forma ejus à præceſſiſſe formarum elementarium, iſtud eſt vel à forma terræ vel aquæ, vel ignis, &c. vel à complicatione trium, duarum, &c. atque hoc nullo modo fieri poteſt ob rationem ſupra allatam, neque vis ſolvendi ventrem in tenuioribus Rhabarbari partibus qualibus conſiſtit, neque adſtringendi in craſſioribus & in lentiſco, aliter omnia compacta & craſſa hoc ſibi tanquam peculiare vendicarent, & etiam tenuia, quod experientiæ contrarium. Et quod dicunt qualitates non dici occultas, quod non omnino cognoſcantur, ſed quod ab externo ſenſu percipiantur, ut reliquæ; vel viſio non eſt ſenſus externus æque ac tactus, vel ſi ſit, cur vis attractiva ferri magnetis quæ viſu clare diſcernitur, magis occulta eſt quam humiditas in aqua, vel calor in igne, & ſole quæ percipiuntur à tactu. Et cum nemo demonſtratione à priori adhuc inveſtigare potuerit, cur ignis ſit calidus, vel aqua humida, magis quam quare magnes attrahat ferrum, &c. vel igitur omnes qualitates erunt occultæ vel nullæ. Nam ſi primæ quæ maxime videntur ſenſibus ſubjici, non cognoſcantur plus quam occultè multo adhuc minus ſecundæ ab iis ortæ. Præterea quæcunque ab uno & eodem principio fluunt, una earum non poteſt dici magis occulta, alia minus. At ab uno principio fiunt omnes iſtæ qualitates, Erg. &c. Nihil eſt in compoſito præter materiam, formam, & fermentum, at forma eſt una & eadem in omnibus (homine ſolum excepto) ut poſtea dicetur, igitur diverſæ qualitates ab ea haud provenire poſſunt, materia eſt etiam una& eadem in omnibus nempe aqua,& ob eandem rationem non poteſt eſſe radix, & fons tot diverſarum qualitatum, Ergo à fermento tanquam ſcaturigine fluunt odores, ſapores, colores, proportiones, & figuræ diverſæ, item vis attractiva, repulſiva, ſympathetica & antipathetica,&c. vel à nihilo. Nam aqua ante fermenti adventum, neque ſapida, odorata, colorata, neque tot diverſis proportionibus

nibus dotata, neque purgativa electivè, nec deleteria, nec antidotalis, nec cephalica, hepatica, ſplenetica, arthritica, &c. ſed pro diverſitate fermentorum, quibus nubit, capax eſt recipere myriades ſignaturarum: hîc mineraſcit in auro, colore fulvo, in argenro albo, in minio rubeſcit, in Vitriolo virideſcit, vel cæruleuſe vadit, illic planteſcit in ruta coloris viridantis, flore luteo, amareſcit odore graveolenti qualitate venenis reſiſtente & Braſſicæ antipathetica, iſtic animal fit in Tarantula ſubfuſci coloris inſtar araneæ, cum qualitate hominibus infeſta, &c. particulariter autem inveſtigare, quomodo fermenta ludendo tot diverſas ſignaturas & proprietates producant, non eſt hujus loci.

Hiſce igitur poſitis ad ortum formarum deveniendum, qui adeo obſcurus & incognitus eſt, ut tota doctrina de ſympathia & antipathia hucuſque inculta manſerit, ut veritas (ſi poſſibile ſit) in tam abſtruſis myſteriis eluceſcat, operæ pretium duxi omnes ſententias celebriores examinare, quænam naturæ phænomena melius explicet, & poſtremo propriam de formis ſententiam ponere, fortaſſis non prius audiram.

Prima igitur ſententia eſt Peripateticorum contendentium dari formas ſubſtantiales in ſenſitivis & vegetabilibus, quæ cum materia conſtituunt compoſitum, dicuntque eſſe immateriales & incorporeas, hoc eſt, non conſtitui ex materia tanquam parte eſſentiali, tamen eſſe materiales, quatenus dependent à materia in eſſe, fieri, & operari, neque norunt, quid vocitent, nam ſi materiales, tunc neque erunt generabiles neque corruptibiles, quia materia neque generatur, &c. Neque poſſunt materiam informare, aliter idem ſeipſum informaret; ſi immateriales, tunc non erunt corruptibiles, adeoq; nec generabiles. Ex nihilo nihil fit, at nihil habent, ex quo orirentur formæ, niſi ſit materia vel ejus accidentia, at non à materia tanquam ex parte eſſentiali (ipſis fatentibus) conſtituuntur, ergo vel accidentibus ejus vel nihilo: non ab accidentibus ejus, quia tunc accidentia non ſolum producerent ſubſtantiam, ſed ex nihilo crearent. Præterea forma non eſſet principium, cum ab alio produceretur.

Dicunt formam ex nihilo fieri, id eſt nihilo ſui, non vero ex nihilo ſubjecti. At hæc diſtinctio difficultatem non tollit, cum nolint eam fieri à ſubjecto, id eſt materia tanquam parte eſſentiali, ideoque ex nihilo adhuc eſſentialiter fit.

Si forma educeretur ex potentia materiæ, vel exiſteret materia vel non exiſteret. Non poſterius; quia (ut dictum,) ex nihilo nihil fit. Si prius, exiſtentia ejus vel erit Phyſica vel Metaphyſica: non Phyſica: quia materia eſt pura potentia, Phyſica, exiſtentia eſt actus. Si ſit Metaphyſica tantum, uti diſtinguunt, quomodo forma acciperet à materia exiſtere phyſice, cum nullus dabit quod ipſe non habet.

Diſtinguant licet in æternum de potentia materiæ eductiva & receptiva, ego nihil prorſus audio, niſi formam educi ex gremio, ſinu, vel potentia materiæ, id eſt, materiam habere in ſe aptitudinem ad recipiendam formam, ſi quis dederit, non v. fabricandi formam, ideoq; forma non educitur ex forma, ſed in materiam inducitur.

Alia ſententia eſt Epicureorum, qui, quia viderunt Ariſtotelis opinionem non poſſe bene defendi, & formæ ſubſtantiales iis imperſcrutabiles videbantur, eas dari negantes pro conſtitutione & generatione corporis naturalis ad atomos ſe conferunt,

ferunt,

Digitized by Google

ferunt, dicentes duo eſſe principia concretorum, atomos & Inane, exiſtentiam atomorum evincentes ex eo, nimirum conſiderando quidnam ſingulis horis iis quæ lente creſcunt adveniat, & quid ſingulis horis decedat ab iis, quæ ſenſim imminuuntur: ut in nutritione vegetabilium & animalium, & in inſenſili decremento, interim non attendentes quot rami, folia, flores, fructus, & ſemina quotannis in arbore fiant, ut ſingulis exacte in ſtatera libratis, aliquot uncias ſingulis horis alimenti eas conficere confiteri neceſſum ſit. Idem eveniet etiam in nutritione Animalium, ſi quantitas cibi & potus ingeſtorum conferatur cum excrementis omnibus (& præterea in arboribus præter folia, &c. truncus arboris quotannis grandeſcit) qui iſta requirere indiviſibiles atomos, & non aliter fieri poſſe exiſtimat, cum ſenſuum teſtimonia repudiare concludendum, cum nihil, ut probatum, requiratur ad nutritionem vegetabilium præter aquam.

Secundo dicunt iſtos Atomos, uti vox ſonat, eſſe indiviſibiles, & ob identitatem ſubſtantiæ quam ſortiti ſunt, prorſus ejuſdem eſſe naturæ, unde nulla disparitas. Præterea dicunt, eos habere magnitudinem, figuras, gravitatem, & unum eſſe alio majorem. Sed quomodo Atomorum pariter indiviſibilium unus poteſt eſſe alio major & gravior, & diverſas ſortiri figuras, nempe Sphæricam, Cubicam, Hexaedricam, lenticularem, &c. Credat Judæus apella. Si autem quæratur, quomodo hoc manifeſtum ſit eos habere diverſas figuras, cum atomi non poſſint ſenſari, & concreta corpora figuras & proportiones ſortiantur à formis per fermenta, ut dicetur, non autem ab iſtis atomis non exiſtentibus.

Tertio dicunt, Atomos qui poſſunt dividi, non habere inane in ſe, ſed omnia concreta, prout ſunt duriora vel molliora, plus aut minus vacui poſſidere: quod non dixiſſent, ſi attendiſſent, quod ex eorum placitis neceſſe ſit atomos rarefieri. Nam dicunt ignem, formas, ſpiritus animales brutorum, effluvia magnetis, ſuccini, &c. fieri ex flore materiæ, & ex atomis multò ſubtilioribus quàm ſunt corpora reliqua. Hinc ſequeretur corpora, quò compactiora & duriora, & plus materiæ participarent, eò eſſe activiora, ſpiritus formas, &c. quia multum vacui poſſident, eſſe minus activa: quia vacuum nihil eſt, nihil autem nihil activitatis habet. Præterea idem ſeipſum informaret: nam raritas & denſitas non inferunt differentiam ſpecificam, &, ſi ſpiritus animales perciperent omnia in brutis, (nam illos ab anima, & animam à temperamento non diſtinguunt) ſimile à ſimili perciperetur, nempe atomi ſubtiliores, qui ſunt anima, perciperent alia ſenſibilia ex atomis minus ſubtilibus.

Quartò dicunt, atomorum conjunctione res omnes generari, & ſegregatione corrumpi & interire, atque inter ſe vario modo agitatos, conjunctos, ſegregatos, & diſpoſitos, proprietates omnes naturæ originare, explicare, & ab innata ſibi gravitate moveri, aſſcribentes iis proprietates generales, nempe magnitudinem, figuram, identitatem ſubſtantiæ, gravitatem, atque etiam proprietates ſpecificas, ut ſunt diverſæ ſpecies figurarum, planities, acuties, angularitas, aſperitas, obtuſitas, orbicularitas: & dicunt iſtas omnes congenitas eſſe proprietates, & ineſſe iis qua tales. Alias etiam

Digitized by Google

aſſcribunt iis proprietates, quæ poſſunt abeſſe vel adeſſe; & quæ inſunt quatenus concurrunt ad generationem & corruptionem concretorum, ut ſunt concurſus, poſitio, connexio, ordo, numerus.

Quæro primo, ſi magnitudo, figura, & cæteræ proprietates generales, & proprietates ſpecificæ, ut ſunt figurarum ſpecies rotundæ, oblongæ, orbiculares, hexaedron, &c. inter ſe concurrant, connectantur, &c. an nunquam aliam aliquam qualitatem ab iisdem diverſam generabunt? Nam magnitudo, gravitas, figuræ diverſæ, ut planities, angularitas, &c. diverſas dimenſiones ſecundum longitudinem, latitudinem, & profunditatem producent: at nunquam odores, ſapores, colores, atque alias qualitates manifeſtas aut occultas (ut loquuntur) licet iis etiam jungatur calor (quem aliquando atomis à creatione impreſſum, aliquando à motu atomorum leviſſimorũ oriri volunt) nam qualitates ſibi ſimiles qualitates generant, neque alias, ut calor calorem tantum per ſe producit; item diverſæ ſpecies figurarum connexæ vel disjunctæ diverſas figuras producunt, præterea autem nihil. Licet in iſtis abſurdi ſuperlative ſint, tamen dicunt ſe melius aliis Philoſophis explicare naturæ phænomena. At ſi interrogentur, unde procedat ſenſatio in brutis, dicunt à varia connexione & concurſu atomorum ſubtiliſſimorum inter ſe. Si autem interrogentur, qualis vel qualium ſit ſit concurſus, vel quare à concurſu horum potius quam aliorum, δῆλι, ipſis fatentibus in obſcuro latet. Neque ſimilitudo deſumpta à connexione, ordine, & tranſpoſitione literarum Alphabeti aliquid evincit prærer hoc, ut ex iſtis literis variæ apparitiones fiant à diverſis poſitionibus, & variæ ſyllabæ & verba fere innumera, à diverſis connexionibus, ſic dato quod ſint atomi, & quod habeant tales proprietates generales & ſpeciales per connexionem, congregationem & ſegregationem, diverſæ erunt & pene innumeræ ſpecies figurarum, ſed quid aliud nobis adhuc incognitum?

Quinto, ut probent atomos mirabiles poſſe producere effectus, hoc utuntur argumento ſatis fragili. In inanimatis relucent ſtupenda effecta, quæ à ſolo temperamento proveniunt. Ergò in brutis, judicare, meminiſſe, appetere, fugere, atque ejusmodi provenire poſſunt ab eorum temperamentis, id eſt à materia & qualitatibus vivaciſſimis, i. e. à materiâ & materia: & ſupponit actionem fieri ab inopinato, cujus contrarium probabitur, & dari temperamentum, cujus contrarium in præcedentibus elucet.

Sexto, dicunt ſpecies viſibiles & odores fiere ex aporrhæa atomorum, & ut vitent hoc abſurdum, corpora iſta continuo minorari dicunt ex aliis corporibus alios in locum eorum ſubſtitui, obliti quod omne corpus conſtet tali & non alia connexione talium atomorum, ideoque atomi ex aliis corporibus vel non poſſunt apponi, vel ſi ſit, mutabunt formam & colorem eorum quibus apponuntur, & ſic nihil eſſet idem hodie cum ſeipſo cras: videmus autem magnetem per multos annos emittere, nihil autem de pondere amittere, licet ſenio virtus ejus, niſi bene præſervetur, labefactetur. Item videmus argentum vivum & antimonium millies aquam aut vinum imprægnare ſine aliquo ponderis ſenſibili diſpendio.

Quæ.

Digitized by Google

Quæro, cum in uno horto ſexaginta forſitan plantæ creſcant, utrùm quælibet earum attrahat ſuccum ex tali atomorum commiſtione, quæ ſibi ſit conveniens, vel ſi ſibi conficiant ex uno ſucco materiam, alimoniæ. Si prius dixerint, omnia ſunt in omnibus cum Anaxagora, vel diverſæ plantæ ſucceſſive non creſcerent in uno numero loco, ſibi attrahendo ſuccos diverſos, v.gr. Bugloſſum & Aconitum, Fraga, & Abſynthium, ergo neceſſe eſt dicant poſterius, nempe ex uno ſucco conficere alimenta; & ſi hoc, tunc principium transmutativum plantis ineſſe fatendum eſt. Hoc principium igitur erunt Atomi, vel quid ab iis diverſum: non atomi, quia ſi omnes eorum qualitates tum generales, ut ſunt identitas ſubſtantiæ, gravitas. &c. tum ſpeciales, ut ſunt ſpecies figurarum diverſæ, tum accidentia communia, ut ſunt connexio, numerus, ordo, &c. nihil producere poſſunt per varias mutationes ſomniatas, ut dictum, præter accidentia ejuſdem ſpeciei, ut videri poteſt, ſi omnes complicationes poſſibiles qualitatum iſtarum percurras, ergo fatendum eſt, aliquid diverſum ab atomis eſſe in plantis, &c. transmutationis principium. Item ſupponendo viginti animalia ſpecie & proprietatibus diverſa uno cibo veſci, cum quædam ex eo faciunt venenum, quædam antidota venenorum, quæro utrum tot proprietates cibo, vel num rectius in ſingulis iſtis animalibus inerat fermentum transmutativum cibi in tot diverſas ſpecies, & multa alia iſtius furfuris, quæ brevitatis cauſa omitto.

Neque concipi poteſt, quomodo materia ſit ex ſe activa, & ſi hoc fieret, quomodo ex atomorum concurſu fortuito (etiamſi animati eſſent) eſſentiæ rerum, quas fixas eſſe conſtat, unde differentiæ ſpecificæ oriuntur, coaleſcere poſſunt?

Alia ſententia eſt *Helmontii* aſſerentis, in omni compoſito dari formam, & eam diſtingui pro gradibus rerum diverſis. Primus gradus eſt eorum quæ formam eſſentialem habent, ut in lapidibus, marchaſitis, metallis, vegetabilibus effætis, & eorum partibus, oſſibus aridis, &c. Secundus gradus eſt eorum, quæ formam vitalem poſſident, ut in plantis creſcentibus. Tertius gradus eſt eorum, quæ formam ſubſtantialem habent, ut in ſenſitivis. Quartus gradus denique eorum, quæ ſubſtantiam formalem habent æternæ durationis, ut in creaturis rationalibus. Illâ forma ſemper exceptâ, dicit reliquas eſſe medias inter ſubſtantiam & accidens, & creaturas neutras, & eſſe de proſapia luminis & ſpecie diſtingui, eas autem non generari, aut ex materia per ejus diſpoſitiones produci ac fabricari (generationes rerum omnes cauſæ efficienti aſſcribens) ſed ex nihilo à Deo creari, qui pater eſt luminum, & in inſtanti creationis in materiam à fermento prius diſpoſitam infundi, & ex materia & forma per fermentum compoſitum fieri, vid. vel animal vel vegetabile vel minerale, quæ vocat producta ſeminalia, & dicit corrupto compoſito formas ſponte annihilari, & hæc ſententia licet veritati magis conſona ſit, tamen multis haud levibus ſcatet erroribus. Et primò, hæc diſtinctio (omiſſa ſubſtantia formali) in formam eſſentialem, vitalem, & ſubſtantialem inepta eſt, quia omnia formam habentia vivunt & ſentiunt, licet alia obſcurius, alia luculentius, gradus autem rei non infert

differentiam ſpecificam, ideoque ſi unum habeat formam ſubſtantialem, alia habere neceſſe eſt. Nam inferendo animalia, quia vivunt & ſentiunt, habere formam ſubſtantialem, tunc, ſi omnia ſentiant, ut infra probabitur, omnia habebunt formam ſubſtantialem. Secundo, dicere formas omnes ſpecie diverſas de novo ſemper creari, præter quod contradicit ſacræ Scripturæ, dicenti Deum ſex dierum ſpatio totum opus creationis finiviſſe: vult Deum immediate præſentem eſſe in productione cujusvis muſcæ, apis, crabronis, ſine concurſu cauſæ ſecundæ, confundens modum productionis animæ humanæ, cum productione talium viliſſimorum ex ſterquiliniis productorum. Præterea dicit formas annihilari per ſe aut per accidentia, cum tamen neget accidentia poſſe eas producere, & tamen requiritur eadem potentia pro annihilatione, quæ requiſita erat pro creatione.

In tanta rerum caligine liceat mihi (candide lector) libertate philoſophica uti, ut inter alios ſententiam meam liberè proferam, ad quam ſtabiliendam primo repetenda ſunt quædam de fermentis, nempe ineſſe aliquid locis omnibus iis coævum & concreatum ſubjectatum in odoribus vel fracedine, quod præparat materiam ad ſuam ultimam perfectionem recipiendam ex unione cum forma, quam dari contra Atomiſtas probavimus, nec educi ex materiæ potentia aut diſpoſitionibus contra Peripateticos, nec de novo creari, & rurſus annihilari ſua ſponte contra Helmontium. Ne aſymbolos videar repetenda primum ſunt quædam exempla 1. Saliva canis rabidi ex morſu carni impreſſa, hominem, boves, oves, canes, equos, corvos, gallos gallinaceos, &c. rabidos reddit, & mores & geſticulationes canis, latrando, ringendo, aquam timendo, &c. habent.

Item comedentes cerebrum Cati ejus mores induunt.

Tarantulæ ictus reddit homines & bruta Tarantulis ſimiles, inquietos, & in motu perpetuo ſaltantes.

Ferino ſanguine epoto ferini mores induuntur.

Carnes animalium rapacium, ut lupi, corvi, aquilæ, accipitris, vulpis, leonis, ſi ſæpe comedantur, mores proinde eorum in aliis generant: ut carnes leporis ſæpe comeſtæ, qui timidum & melancholicum eſt animal, eadem producunt in homine ſymptomata.

Aſpidis morſus præter alia prava ſymptomata geſticulationes ipſius ſerpentis inducit, ut ſunt cerebri hiatus, volutatio corporis & membrorum, &c.

Laſcivientium animalium carnes, ut ſunt paſſeres, ſchinci, &c. laſcivos reddunt omnes comedentes, ut miſſas faciamus mutationes factas in hominibus & brutis per vegetabilia & mineralia.

Hiſce igitur poſitis, dico 1. Quando anima ſenſitiva hominis (nam animam immortalem & rationalem iſta venena non attingunt, ſaltem immediatè) & brutorum demorſorum, punctorum, & paſtorum ſupra dictis, easdem operationes habent, quas canis rabidus, tarantula, catus, aſpis, lupus, &c. & non ſolum operationes vitales, ſed & naturales mutantur, ut videre eſt in hydrophoborum urinis ſcaten-

tibus

Digitized by Google

tibus vermibus, capitibus caninis, & tarantiſmo affecti, aliquid ſimile telis aranearum in urinis & excrementis habent. Fatendum igitur eſt, vel duas in illis eſſe formas, nempe formam, canis, bovis, corvi, &c. vel eſſe animam canis rabidi, &c. à qua proveniunt tales operationes, & ſic de cæteris judicium eſto. Fatendum eſt aliter operationes canis rabidi non ab ejus forma fieri, ſed æque bene à forma galli, bovis, ovis, &c. fieri poſſe. 2. Fatendum eſt, formam canis rabidi non eſſe in ſaliva ejus, nec ſic poſſe transplantari. 3. Fatendum eſt, quod boves, oves, galli gallinacei, &c. demorſi non careant propriâ forma, & ut anima canis non eſt in ſaliva ejus, ſic neque anima tarantulæ eſt in veneno ejus, neque in carne animalium rapacium aut ferarum ſanguine, &c. aliter ad generationem non opus eſſet ſemine, nec ſexuum diverſitate, quod abſurdum, etiamſi animæ fierent ex traduce.

Conſequens igitur erit, (cum operationes quæ fiunt in bove, corvo, &c. demorſis à cane, ſint prorſus eædem cum operationibus canis rabidi. (& ſic de cæteris exemplis) nec anima canis, tarantulæ, &c. poſſit transplantari per morſum aut puncturam, aut ſi poſſibile eſſet, eam transplantari, tamen illic eſſent duæ animæ, ſimul & ſemel in qualibet parte corporis, & reliqua abſurda) animas brutorum prorſus easdem eſſe nec diſtingui ſpecie ex ſe & ſua natura, omnem autem diſtinctionem fieri à diverſis fermentis ſupervenientibus. Animam autem vegetativam non diſtingui à ſenſitiva, demonſtrant animalia quæ fiunt in arboribus, ut ſunt Bupreſtis in pino, cantharides in fraxino, erucæ, papiliones, nam materia & forma arboris pini à fermento bupreſtis ſuperveniente, mutatur in Bupreſtim, remanentibus forma & materia arboris, ſed aliter operante in bupreſti quam in arbore.

In vegetativis id palam videtur, nam herbæ cordiales apud cavernas ſerpentum veneni ſerpentini dotes explicant, item vinum laxativam vim accipit à Mercuriali remanentibus eorum formis non mutatis, cujus rei innumera fere exempla propoſuimus in fermentorum diſtinctionibus. Fermenta igitur formas rerum reddunt ſequaces, & pro diverſitate fermentorum diverſificantur operationes, & conſequenter formæ actionum authrices. Haud aliter ſol durat lutum, & liquefacit ceram, & per feneſtram vitream ſplendens variis caloribus depictam, vid. rubro, cæruleo, flavo, viridi, nigro, &c. pro diverſitate colorum diverſificatur ſol ipſe immutatus in ſua eſſentia.

His poſitis demonſtrationibus, ut videtur, ſatis ſenſu perceptibilibus, cum dari formas ſubſtantiales nullus (Atomiſtis ſolum exceptis) dubitet, neque aliquo ex prædictis modis fiant aut producantur, ut probatum, nec ſpecie differant magis quam materia unius rei & alterius, conſequens formam dari univerſalem (animâ hominis immortali & rationali ſemel & ſemper exceptâ) ſicut datur materia talis, in principio creatam, immaterialem, neque dimenſionum vinculis aſtrictam, per totum mundum extenſam entitativè (hic obſcure vivens in vegetabilibus effætis, illic clarius in vegetabilibus creſcentibus, illic ſentit in animalibus, illic mineraſcit, & ſic de cæteris) licet non quantitative, rebus quibuscunq; diviſibilibus indiviſibiliter præ-

 ſentem,

Digitized by Google

ſentem, & in omni generatione & corruptione, quæ potius mutationes dici debent, nulla eſt productio novæ entitatis aut deſtructio propriè ſic dicta, & licet variæ ſint transmutationes, tum quoad qualitates,remanentibus quibuſdam qualitatibus:tum quoad formam & figuram, remanentibus quibuſdam qualitatibus: tum quoad figuram & formam & omnes proprietates, tamen id ſolum à fermentis varie materiam diſponentibus provenit, quod forma ſit ſuſceptiva tot diverſarum mutationum,in ſe tamen non mutatur.Nam ſi dentur operationes & qualitates omnium rerum quibus ab aliis diſtinguuntur,neque aliter diſcerni queunt, ut ſunt ſapores, odores, colores,&c. & ſi mutatis iſtis ſemper mutaretur forma: vel ſi quando plures diverſæ qualitates inſunt uni rei, tot eſſent diverſæ formæ, ut quando vinum laxativam facultatem accipit à mercuriali, quando caro porcina piſces redolet, &c. tunc formæ rerum,quas ſtabiles eſſe & permanentes conſtat,eſſent in perpetuo fluxu, & ſemper differrent à ſeipſis, & diverſæ formæ imo contrariæ unum compoſitum informarent, quod ſuperlative abſurdum. Neque hinc tollitur diſtinctio animæ humanæ immortalis ab animabus brutorum:nam anima hominis ex ſubſtantia cœleſti creatur,& in inſtanti generationis à Deo Patre luminum infunditur: animæ autem reliquorum, vegetabilium, brutorum, mineralium, ſimul cum materia creatæ ſunt, & cum materia ſit incorruptibilis, quod à forma accipit, ut ſit hoc aliquid, quid abſurdi etiam eſt, ſi dicatur formas eſſe incorruptibiles? Præterea de fide credimus, in die extremi judicii mundum non annihilatum iri, ſed tantum renovari ſecundum Apoſtolum, *Heb. 1.v.11.12.Rom.8.v. 19.20.21.*at animæ ſeu formæ brutorum, &c. ſunt mundi pars integrans, ideoque contra Apoſtolum aut annihilabitur mundus, aut formæ iſtæ non peribunt.

Igitur in animalibus, vegetabilibus, mineralibus, iiſque effœtis, & in oſſibus aridis, & omnibus rebus & locis mundi, ubi fermenta gliſcunt, adeſt forma. Nam nulla eſt res tam mortua, quæ ſenſus aliqualis vitæ & conſequenter formæ non ſit particeps, neque ullus eſt locus mundi, ubi operationes animæ non ſentiuntur per vegetationem, nutritionem, ſenſum evidentiorem aut obſcuriorem, ut probabitur inductione ſingularium. Cum igitur res quæ mortua prorſus videtur agit, actio non eſt ſolius fermenti, ſed eſt formæ per fermentum in materia, ideoque ſequitur tot eſſe gradus formæ participandæ, quot ſunt gradus rerum quas informat, non quod forma in ſe habeat gradus (nam accidens non eſt) ſed quòd pro majori aut minori perfectione rerum per fermenta diſpoſitarum luculentius aut obſcurius percipiatur in ſuis operationibus, nam omnia quamdiu ſuis fermentis non omnimode deſtituuntur, aliqualiter ſaltem formæ capacia ſunt, ut videre eſt in quibuſdam rebus quæ mortuæ prorſus videntur,tamen certò vivunt, & ſibi ſimile in ſpecie producunt, ut Conchylia exſiccata, contrita, & in arena ſeminata alia producunt, ſerpens mortuus ſeminarium aliis ſerpentibus, *Raphani* minutim conciſi, & terræ commiſſi, *Raphanos* producunt, & ſic de cæteris ejusmodi. Senſu etiam atque imaginatione pollere ea quæ maxime mortua videntur,experientia irrefragabili conſtat.

Digitized by Google

Nam cum quatuor ſint gradus rerum in natura, uti prius dictum, (de ſenſitivis & rationalibus nullum eſt dubium) igitur de duobus aliis, nempe de vegetabilibus vivis & de effætis, atque animalium partibus & mineralibus. 1. In partibus animalium demortuis, ut *Phyſa* piſcis, & *hirundo marina* retinent etiam exſiccatæ poſt mortem, virtutem ſe convertendi ad eam plagam cœli ex qua ſpirant venti, qua qualitate pollebant piſces viventes. Concepta inimicitia *ovi* cum *lupo* remanet in pellibus & inteſtinis, ut ſuperius dictum. Item inimicitia remanet in pennis à morte, ut videre eſt in aquilarum pennis & cæterarum avium, ſic ſtragulum ex pelle voracis Gulonis efficit ſomnia de epularum voracitate. 2. In metallis, ut videre eſt in magnetiſmo inter *aurum & mercurium*, inter *magnetem & ferrum*, inter *polum & magnetem*, item in antipathia inter *lapidem Theamedem & ferrum*, & cætera ejusmodi multa in exemplis. 3. In vegetabilibus effætis, ut armilla ex corallo rubro, ſi carnem mulieris hyſtericæ aut fluxu menſtruo laborantis tetigerit, palleſcit & obſcuratur; attactu autem carnis bene valentis priſtinum recuperat ſplendorem; fraxini ſuccus retinet qualitatem reſiſtendi morſibus ſerpentum, quæ inerat arbori dum vegeta erat, in ſuccis Braſſicæ & Vitis remanet Antipathia eadem quæ inerat frutici & herbæ creſcentibus. 4. In vegetabilibus creſcentibus, ut in filice & arundine, &c. in exemplis prædictis. His poſitis ad demonſtrandum procedo. In quibuscunq; effecta ſenſus clariſſime elucent, illa revera ſentiunt. At in animalium partibus, metallis, lignis aridis, vegetabilibus vivis & effætis, effecta ſenſus clariſſime patent, ut ex exemplis clariſſime conſtat. Ergo; &c. Minoris ratio eſt, amor, complacentia, hoſtilitas, repugnantia, ſunt effecta ſenſus, & hæc in iis reperiuntur: Ergo, &c. Probatur, ubicunque ſunt motus, inclinatio, tractio, fuga, expulſio, declinatio, averſio, ibi eſt amor, hoſtilitas, &c. At iſtis rebus talia effecta cernuntur, Ergo omnibus rebus ineſt ſenſus. Cum nihil ſit in toto naturæ amplexu quod non ſui conſervationi ſtudeat, nam philautia cubat in gremio naturæ, ideoque omnia ſenſu pollere neceſſe eſt, ut adjuvantem à lædente diſtinguant, & non ſolum ut ſenſu polleant, ſed etiam electionis quadam ſpecie, ut magnes præſentibus duobus objectis, nempe alio magnete & ferro, ad unum neglecto altero ſe convertit, iſtud voca inſtinctum vel ut libet, modo res ſit, non erimus ſoliciti de nominibus, nam nomina ſunt propter res, non contra.

His igitur poſitis, nempe dari formam univerſalem, & proinde formas rerum (forma hominis ſemper excepta) non differre ſpecie; & omnia, imo ea quæ videntur mortua, habere formas, & proinde ſenſum & vitam, & per ſenſum & vitam ſui conſervationi ſtudere, percipiendo hoſtem, quia ab eo timet ſuam deſtructionem vel partialem aut totalem transmutationem, ab eo declinat, & in adverſum flectitur, percipiendo autem amicum, cujus ſodalitio quaſi roboratur & confortatur cum intuitu lucri & voluptatis, quaſi ad eum inclinat, ut mutuis amplexibus conſortio mutuo fruantur, ut videre eſt in *Vite & Braſica*, *Nymphaâ & Ranunculo*, *Aſparago & Arundine*, *&c.* Conſequens igitur erit omnem omnino conſenſum aut diſſenſum rerum, utrum ſit in diſtans immediatione virtutis, aut per contactum immediatum

ſuppo-

ſuppoſiti, per motum localem trahendo vel pellendo, aut per ſimplicem (ut loquuntur) alterationem, à ſenſu rerum mediante fermento dependere, & ab hoc fonte unice originari. Nam omnes res intra ſpæras ſenſationis (quæ variæ ſunt) poſitæ, per fermenta in ſe invicem agunt, adjuvando, transmutando, vel deſtruendo, ut prius dictum.

Sicuti philtra ſeu potiones amatoriæ, quæ fiunt ex ſpermate, menſtruo ſanguine, radicibus aut ſeminibus herbarum, aut animalium partibus, qualia ſunt *Orchis* ſpecies, *Eringium, Eruca, paſſeres, Schinci*, teſticuli animalium ſalacium, ſudore hominis irrigata, & ſic exhibita, conciliant amorem, ita ut comedentes ſequi cogantur eum cujus ſudore imbuta ſunt. Sic caſeus detentus ſub axilla hominis, donec madeſcat, ſi canibus exhibeatur, eos ſequaces reddit. Sic avis *Cacavora Indiæ* ſequitur continuo aves, quarum ſtercore paſcitur, & ratio eſt, quia in ſudore, ſtercore, aut ſpermate reſtat tinctura ſaltem fermenti ejus, ex quo decidua ſunt, quo fermentantur humores, partes, ſpiritus, &c. recipientium, & conſequenter formæ redduntur ſequaces iſtius fermenti, uti dictum. Et cum quisque ſeipſum amat, & pars ſuo toti conjungi gaudet, pars iſta fermenti in philtro, &c. recepti gaudet conjungi cum homine, ex quo venit, & animam recipientis quaſi ſecum rapit, ideoque amborum animæ eodem modo operantur in duobus corporibus ratione unius fermenti ſymbolizantis, & ſic compatiuntur. Sic ſpiritus ſanguinis alicujus viventis, vitro hermetice clauſo, impoſitus monſtrat ſanitatem & morbos ejus, cujus eſt ſanguis, licet longe abſentis, mutatione coloris in turbidum, lividum, clarum, rubrum in *Febribus, Ictero, Melancholia, &c.* Sic vegetabilia & mineralia intra ſuas ſphæras poſita, quorum fermenta ſymbolizant, neque ſe mutuo transmutant aut deſtruunt, &c. ſed ſe amice amplectuntur, ut *caprificus ficum, Palma mas fœmellam, magnes ferrum*, & mutuo ſodalitio gaudent, ut *Nymphæa & aqua, lilia & roſa, &c.* vel contactu radicum ſeu ſuppoſiti, aut contactu virtutis ex iis effluentis fermentum unius conjungitur cum alterius: & ſic unum alterius redditur ſequax, aut ambo ad ſe invicem inclinant, aut mutuo conſortio gaudent, ut prius dictum de philtris.

Antipathia, ſeu odium, fit contra inter ea, quæ fermenta habent aſymbolica & mutuo ſe ligant, transmutant aut deſtruunt & diſcordant ratione locorum, in quibus fiunt aut diſſimiles effectus producunt. Et, licet ea, quæ mutuo ſe deſtruunt, &c. non poſſint compati per ſymphatiam aut ſe invicem amare in tota ſpecie, tamen particularia individua, quæ maximam antipathiam exercent, poſſunt longa conſuetudine conſentire, ut patet in purgantibus crebro exhibitis alicui: nam non ſolum non deturbant humores, ſed ſunt quaſi cibus ordinarius. Sic quidam uſu continuo veneni eodem utuntur ſine noxa, ut in Mithridate, ſic tigres, urſi, leones, lactantes lactis mulieris continuo uſu cicurantur: at hæc ſympathia perit cum individuo, nec ulterius ad totam ſpeciem extenditur, ſed veriſimile eſt ſympathias & antipathias quæ omnem ſpeciem & ſingula ejus individua complectuntur, proveniſſe ex fermentis locorum ſe mutuo penetrantibus & afficientibus ante productionem alicujus individui.

Atque

Atque hæc dicta ſufficient de cauſis amoris & odii, inter ea quæ agunt per contactum molis & per contactum virtutis, intra certam ſphæram; de iis autem, quæ in diſtans agunt ulterius inquirendum, quorum ſcrutinium multorum clariſſimorum virorum hactenus tot ſit ingenia, magneticam virtutem appellantes, ſimilitudine ſumpta à virtute magnetis. Quidam dicentes fieri per modum ſoni adæquate clauſa corpora in momento penetrantis. Quidam per expirationem effluviorum vel Actionoboliſmum, ceu qualitas odorifera herbarum. Alii dicentes, eſſe facultatem influentiis ſimilem, agentem per irradiationem in objectum ſibi appropriatum: alii per phantaſiam ecſtatice ſuſcitatam, alii denique ab atomis. Quarum ſententiarum celebriores, ut veritas magis eluceſcat, hic examinare ſtatui: ſed quia ſympathiæ ab amore & odio, & amborum à magnetiſmo nulla adhuc poſita eſt diſtinctio, ideo breviter de iis agemus.

Ex omnibus exemplis prius deſcriptis, in diverſis complicationibus ſympathiæ & antipathiæ, liquet, ea quæ in ſe invicem agunt, ſive id ſit adjuvando, corroborando, trahendo pellendo, inclinando, averſando, deſtruendo, & transmutando diverſimode, vel certas ſuarum virium & actionum ſpæras agnoſcunt, vel nullum intra mundi polos terminum ſibi poſitum habent. Quæ ſphæram agnoſcunt, vel operam in diſtantia certa (ut *magnes* attrahit *ferrum*, *ſuccinum Gagates*, *Maſtiche* paleas & feſtucas, & ea quæ conſortio mutuo delectantur, ut *nymphæa & ranunculus*, *lacerti & homines*; vel conſortium mutuum averſantur, ut *Braſſica & Vitis*, *Cervus & Aries*, & ſic de cæteris ejusmodi) vel operantur per contactum molis tantum, & ea vel exterius tangunt, ut *caprificus & ficus*, *palma mas & fæmella*: vel internè exhibita, ut venena & alexiteria. Ea quæ nullum terminum ſuarum actionum agnoſcunt, vel uno affecto afficitur alterum, ut in exemplis de ſpiritu vel ſale ſanguinis cum ſanguine, & de vino florente cum vino in cadis, &c. vel uno affecto non afficitur, ut *magnes & polus*, *heliotropia & Selenitropia* varia cum ſole & luna, nam affecto polo non afficitur magnes, & econtra, &c.

Helmontius dum diſtinguit Magnetiſmum à Sympathia & Antipathia, dicit omnem magnetiſmum eſſe Sympatheticum vel Antipatheticum, ſed non è contra omnem Sympathiam & Antipathiam eſſe magnetismum, ſed verbi gratia, cum *quercus oleæ* adverſatur, *Vitex Satyrio*, *Nymphæa hyperico*, & *Aſparagus arunines* amat, *rura ficum*, & ſic de cæteris. Quando uno affecto ab aliqua re lædente aut juvante non afficitur alterum, non proprie Sympathia dici poteſt, ſed amor aut odium, diſcordia aut concordia; Sympathia autem proprie ſic dicta eſt, quando aliqua duo amoris vinculo ita conjuncta ſunt, ut affecto uno per compaſſionem afficiatur alterum, ſive id ſit in diſtans (ut ſevum urſinum repoſitum in vaſe clauſo augmentatur eo tempore quo urſi in latibulis ſuis pingueſcunt, terra ex Nilo ſumpta fit gravior eo tempore quo fit Nili inundatio menſe Julio, pilorum pellis phocæ erectio eo tempore, quo fluit mare, item ſpiritus ſanguinis humani morbos ejus, ex quo extractus fuit ſanguis monſtrans mutatione coloris, item teſtacea omnia longe à mari eo fluente

aperiuntur, refluente clauduntur, & infinita fere ſimilia) ſive contactu mutuo ut *palma mas & famella, caprificus & ficus, &c.* Exemplo res erit manifeſtior, v.gr.Spiritus ſanguinis, in quavis diſtantia ſervatus in vitro hermetice clauſo, & ſanguinis reliquus in venis ejus, de quo deſumptus erat per Sympathiam compatiuntur: nam ſi exhibeatur aliquid homini quod male eum afficiat, mutant ſpiritus in vitro ſuum colorem; ſi verò exhibito antidoto homo à morbo liberatur, liberantur & ſpiritus ſanguinis in vitro recuperando priſtinum ſplendorem, illic Sympathia eſt inter ſpiritus ſanguinis in vitro & in venis, diſcordia autem inter hominem & venenum, vel venenum & antidotum, concordia ſeu amor inter hominem & antidotum. Omnia igitur quæ concordant aut diſcordant, non exercent Sympathiam vel Antipathiam proprie ſic dictam, neque Sympathia magnetiſmuſ dici poteſt, nam licet magnes agat in diſtans, & quoad ſphæram attractionis & virtutis ut Sympathetica; tamen neque magnes neque polus afficiuntur ab alterutrius affectione, ut dictum, ſicuti Sympathetica. Igitur cum amores & odia rerum, nominibus Sympathiæ & Antipathiæ appellantur in principio hujus tractatus, id tantum abuſive; non ſtricte & philoſophice loquendo. Hoc ſerio etiam notandum quod Sympathia illa quæ ad diſtantiſſima terminatur, ſemper eſt inter partem & totum, amores & odia non ſemper ſic. Deniq; ut ſummatim repetam convenientiam & diſconventiam inter magnetismum, Electricismum, amorem & odium, faſcinum & ligationem, ſympathiam, & antipathiam, ſic habe; Magnetiſmus in hoc concordat cum Electriciſmo, amore & odio, quod agat intra certam ſphæram attrahendo & repellendo, & diſcordat cum electricis, quod ea quæ attrahit aut repellit participa reddit ſuæ virtutis: Electrica autem non ſic, ſed ea quæ ſe amant aut oderunt inter vegetabilia &c. vel ſe amplectendo, ad ſe invicem inclinando, averſando, &c. mutuo communicant ſibi virtutes; Virtus magnetis ad ferrum & ferrea ad alium magnetem tantum ſe extendit, virtus electrica attractiva ad omnia ſe extendit. Electrica corpora indigent, ut plurimum, frictione ut bene trahant; Magnes vero & ea quæ exercent odium vel amoram, non, virtus magnetis penetrat omnia, etiam compactiſſima & duriſſima corpora: Electrica vero interpoſito aliquo corpore non trahunt neque ea, quæ odium aut amorem exercent. Denique magnes non ſolum habet orbem attractionis, quo intra certam ſphæram agit, ſed etiam habet orbem virtutis convertendo ſe ſemper ad polum in quavis diſtantia, qua concordat cum heliotropiis & Selenitropiis, quæ ſemper ſe convertunt ad ſolem & lunam, vel ſingulis diebus, vel annuum eorum curſum ſequentia. Sympathetica vero cum amore & odio ſpecialiter ſic dictis concordant, quod ſe invicem alterent: cum magnete vero Heliotropiis, & Selenitropiis, quod agant in diſtans & penetrent adæquate clauſa corpora, neque dimenſionem legibus aſtricta. Et præterea hoc habent ſibi peculiare, ut uno affecto bene aut male ab eo cum quo concordat aut diſcordat, eodem modo efficiatur aliud in diſtans: ligatio autem & faſcinum fit inrer ea quæ ſe mutuo amant vel oderunt. Atquæ hæc de diſtinctione Sympathiæ, amoris & odii & magnetiſmi dicta pro præſenti ſufficient. Nunc ve-

nii

Digitized by Google

niunt iſtæ opiniones examinandæ de actione in diſtans. Et primo, *Van Helmont.* ut inveniat cauſam ejus, dicit in homine exteriori, id eſt, ſanguine & ſpiritibus eſſe potentiam quandam ecſtaticam, & non ſolum in homine, ſed in brutis, vegetabilibus, & eorum partibus etiam à morte, quæ cum ſomnolenta ſit, excitatione indiget ab imaginatione accenſa à vehementi deſiderio, aut arte aliqua pari, ut in unguento aut pulvere ſympathetico virtus ecſtatica in ſanguine extravenato in paxillo, excitatur ab unguento, & exugit noxam ex labris vulneris ejus, cujus erat ſanguis, & ut iſta actio vehatur in diſtans, dicit latere in univerſo ſpiritum quendam, quem magnale magnum appellat, qui ſympathiæ & dyspathiæ leno, confabulator, & actionum promotor exiſtit, & ratione cujus magnetismus (ut dicit) ad diſtans objectum tanquam vehiculo extenditur, quod probat magnetiſmo chordarum duarum teſtudinum in uniſono concordantium, quod pulſata una in diſtans ſubſilit altera cæteris immotis, &c.

Sed contra hanc opinionem dico primo, eum ponere entia ſine neceſſitate, nam ut tales operationes fiant, non eſt opus fingere iſtum ſpiritum diverſum à formis, quem magnale magnum appellat, & proinde non probat dari, neque cum principiis ejus conſonat; nam animam mundi ſeu formam univerſalem dare negat, cum dicit omnem diſtinctionem ſpecificam à formis immediate oriri, dicendo formas eſſe lumina & ſpecie differre, & à patre luminum in inſtanti generationis de novo creari, & rurſus annihilari ab accidentibus vel ſponte, & quid ſit iſtud magnale, niſi animam mundi vocitet, vel cui uſui inſerviat ex principiis ejus, etſi daretur, certe confiteor me non capere. Secundo, etſi daretur quod talis ſpiritus exiſteret, & leno eſſet iſtarum actionum, impoſſibile eſſet vegetabilia, animalia irrationalia & eorum partes emittere ſuas phantaſias ad tantam diſtantiam, licet concedamus omnia vivere, & conſequenter ſenſus aliqualis & phantaſiæ participa eſſe, tamen cum ea quæ vivunt magis manifeſte ut animalia, & quæ ratione utuntur ad tantam diſtantiam ſuâ phantaſiâ non pertingant, neque operantur, quomodo poſſunt talia ſic operari, nam quibus nobilior phantaſia obtigit, ea eſt magis operativa; quod adfert exemplum de chordis inſtrumentorum in uniſono concordantium, ſi à phantaſia vecta magnali, ut vult, fieret, in quavis diſtantia perciperetur, & ubicunque una pulſaretur in quavis mundi plaga chorda, illi uniſona moveretur, quod abſurdum eſt, & experientiâ conſtat, quod in certa tantum diſtantia concordant, ut extra eam non percipiatur motus, quod verò dicit de phantaſia venenatorum animalium, & vegetabilium transmutante noſtram in ſuam, ut phantaſia canis rabidi, Tarantulæ, & phantaſia aconiti aſſumpti transmutante noſtram in *anates*, *anſeres*, *& mergos*, etſi concederetur verum eſſe, nihil infert de magnetiſmo phantaſiæ ad loca diſtantiſſima, nam in omnibus iſtis requiritur vel contactus molis vel virtutis intra certam ſphæram, at interim non negandum eſt, phantaſiam hominis circa rem unice deſideratam vehementer occupatam, licet longe diſtet, eam aliqualiter adumbrare coram ſiſtere, & in rem cupitam quaſi transformari, ſed quod phantaſia ecſtatice ſuſci-

Digitized by Google

ce ſuſcitata mille leucas ad rem deſideratam vehatur non facile inducar ut credam, cum exempla ab ipſo allata nihil tale convincant. Exemplum quod adfert de puero quodam in civitate Julienſi ex Martino Delrio, qui vehementi deſiderio flagrans videndi parentem in exſtaſin raptus, vidit eum multis miliaribus diſtantem. Dico, ut ſupra, quod parens repræſentatus fuit ei ſub aliquali adumbratione, non vero, quod ejus phantaſia, relictis organis corporeis, per quæ agit, & ſine quibus non poteſt operari, ad tantam diſtantiam veheretur: exemplum autem quod adfert de acu notante polos ſine contactu magnetis nihil infert, nam virtutem eam provenire ab ipſis polis, & à virtute telluris magnetica pulchre demonſtrat *Kircherus*, non vero ab imaginatione facientis, aliter non opus eſſet, dum adhuc candet ferrum, ut una extremitate ad Auſtrum, altera ad Boream directe locaretur; Et non ſolum acus, ſed & omne ferrum hoc præſtaret: & præterea videtur iſta vis converſiva ad polos in lateribus, qui diu in pavimento fuerunt ſic locati, ut uno extremo Boream, alio Auſtrum reſpicerent: & tandem etſi concederetur, quod phantaſia ecſtatica ad diſtans veheretur, tamen non operaretur per ſe in amicum vel inimicum, inferendo tot diverſas compaſſiones, ut fit in Sympatheticis, cum omnes actiones (præter ea quæ ſunt animæ propria) fiunt à fermentis.

Niſi fere omnibus in ore eſſet, phantaſiam ex ſe omnium rerum transmutatricem eſſe, plura nunc non adderem: idcirco ob hanc ſolam rationem pauca de ejus actione, per tranſennam breviter attingere, opere pretium duxi; quod ut melius fiat quædam ejus exempla deſcribam. Sic autem ſe habent:

Panni diverſorum colorum avibus aut aliis animalibus tempore vel coitus, conceptus, vel incubationis, antepoſiti, pullos & fœtus diverſi colores reddit, ut Jacobo contigiſſe legitur, *Geneſ. 24.*

Cervi, lepores, coturnices, perdices, vaccæ, oves, à colore nivis in ſeptentrione & in Alpibus dum coeunt, pullos & fœtus generant albicantes. Sic *Æthiops* ſæpe à muliere tempore conceptus viſus nigrum fœtum cauſat, &c. ejusmodi.

Ex diuturna corporis circumgyratione, item rotarum vel aquarum & ſimilium celeri motu, fit vertigo.

Aſari folia, item *Ebuli & Sambuci* extremitates, ſervant ſibi impreſſum characterem à carptionis ſenſu, nam ſurſum evulſa vomitum cauſant, deorſum excerpta per ſeceſſum purgant.

Sanguinis fluentis aſpectus puſillanimis lipothymiam cauſat, cum oſcitantibus oſcitamus, affligimur cum afflictis, ad cantantes canturimus, cum mœſtis mœſti, cum lætis læti ſumus, &c. ejusmodi.

Medicamentum Narcoticum contrariis motibus in mortario piſtillo circumactum, imprimit easdem ſpecies cerebro accipientis, & inquietum ſomnum adfert.

Sanguis occiſi ad præſentiam occiſoris è venis exilit, à ſigillo vindictæ ſpiritibus impreſſo, ut fit in aſari foliis, &c.

Figura

Figura ceraſi quo percuſſa erat mulier prægnans, imprimitur fœtui.

Transformatur fœtus in glirem, murem, anatem, anſerem, piſcem, ſuem, canem, &c. vel totaliter vel partialiter, ſi mulier ab iis inopinato perterrita ſit tempore conceptus.

Quodcunque edulii genus abhorrebat mulier tempore geſtationis, aut conceptionis, abhorret ut plurimum fœtus toto vitæ tempore.

Quosdam purgativa ſolum viſa vel odorata purgant.

Lippitudo alteri lippitudinem cauſat ſolo intuitu.

Aſpectus vel odor maris quibusdam vomitum provocant, præcipue iis qui navigantes in eo vomitu tentantur.

Intuitus felis, carnis porcinæ, caſei, aut nauſeativæ cujusdam rei, &c. iis qui cum talibus aſſumptis odium exercent, lipothymiam cauſant.

Quando aliquid intenſe appetitur à prægnante, fœtus ejus figura pingitur.

Quando prægnantes non accipiunt id quod intenſe appetebant mancus vel mutilus fit embryo, &c. ejusmodi.

Hypochondriaci à ſpecierum varietate phantaſiæ impreſſarum varie delirant, nam quidam ſe putant eſſe reges, alii vates, alii vitreos, teſtas fragiles grana tritici à gallinis devoranda, alii ceram igne liquabilem, canes, feles, lupos, cuculos, luſcinias, horumque aut aliorum animalium voces imitantur, alii ſe mortuos credunt nec edunt nec bibunt, alii mingere non audent, ne diluvium inde oriatur, alii ſe capite truncatos, alii ingentem ſe habere naſum, ſerpentes, ranas, catos, glires, mures, & alia animalia in ventre habere, & infinita inſulſa ſimilia.

Injuriæ illatæ ſpecies phantaſiæ impreſſa cauſat rabiem.

Metus & horror ſubitaneus, gravidis abortum, aliis fluxum, aliis uteri ſuffocationem, hemicraniam, epilepſiam, & mortem ſæpe attulit.

Quartana, tertiana, podagra, paralyſis repente à terrore abiguntur, &c.

Ut ergo modum inveniamus quomodo hæc omnia fieri poſſint:

Notandum eſt omnia prædicta vel fieri à rerum præſentium & ſenſu perceptibilium motu, figura, defectibus, colore, odore, & aliis ſignaturis, fermentorum *ἐνέργεια* dotatis: vel ex rerum abſentium valida & forti cogitatione, memoria per ſpecies ſibi prius inuſtas prædictas ſignaturas motum, calorem, odorem, &c. repræſentante vel à prolatione nuda, quæ omnia primo fiunt à charactere & ſigillo odii vel amoris indelebili, ſpiritibus matris tempore conceptus violenter impreſſo, & in fœtum transplantato, quod ſigillum non ſolum reſuſcitatur à viſu, guſtu, aut odoratu talis rei, ſed ſi forte ſit ſigillum odii, & pars cum qua diſcordat debilis, vel nuda denominatio rei exoſæ ſigillum prius impreſſum ſomnolentum excitat, verb. grat. ſi mulier conceptus tempore vomituriebat à conſpectu alicujus rei nauſeativæ ab impreſſo ſpiritibus ejus, humoribus & conſequenter fœtui, (dum humores ei in alimentum cedunt) ſigillo odii ſpiritus ſtomachici fœtus, vel à ſola denominatione iſtius rei figuram ejus pingunt, & ab iſta figura præſenti excitatur ſigillum odii prius

impreſſum, à quo ſic excitato conturbantur ſpiritus ſtomachici, & ſubſequitur vomitus: ſic etiam de iis quæ lipothymiam vel tremorem faciunt vel ſudorem, ut prolatio carnis porcinæ & ſimilium, dicendum.

Secundo quædam fiunt ab excellenti & vehementi paſſione, aut ſpirituum conturbatione, à tali re prius læſorum, uti continget, dum vulnerati plagæ, non ſolum ad præſentiam vulnerantis, ſed ad ejus nominis prolationem (ſpecie depicta in ſpiritibus, qua excitatur ſigillum vindictæ prius impreſſum) ſanguinem plorant & recrudeſcunt; ſic de ſanguine occiſi fluentis ad præſentiam occiſoris dicendum.

Sic recordatio rei periculoſæ vel abominabilis, tremorem facit & horripilationem.

Tertio quædam fiunt à vehementi aſſidua & fixa cogitatione rei amatæ aut exoſæ, qua imprimitur ſpecies talis rei phantaſiæ, ſpiritibus, &c. quæ ſpecies ſeu imago eodem modo operatur, ac ſi res ipſa præſens eſſet, unde pollutio nocturna à ſpecie mulieris prius cupitæ, impreſſa ſpiritibus, ſanguini, vaſis ſpermaticis, &c. ſic ſpectrorum apparitiones contingunt puſillanimis & perterritis pro ſpecie aut figura imaginis, ab iis intenſe cogitantibus, in ſpiritibus impreſſæ, ita ut ab ipſis ſolum videantur, non vero ab adſtantibus, niſi etiam illi cogitabundi & perterriti, eandem ſibi imaginem in ſpiritibus depingant. Haud abſimili modo, ab aſſidua & fixa cogitatione, hypochondriaci imaginem ejus rei ſigillant in phantaſia & ſpiritibus adeo firmiter, ut ſpiritus & conſequenter ipſa anima operetur pro modulo iſtius imaginis, ut dum ſe putant eſſe reges, vates, canes, lupos, anſeres, cuculos, luſcinias, &c. geſtus & voces eorum præ ſe ferunt, ac ſi eſſent tales, huc referendæ ſunt noctambulonum actiones, adeo firmiter fixa eſt phantaſia, circa imaginem ſibi impreſſam rei deſideratæ in ſomno, ut cogantur reliqua membra phantaſiæ, ſic in objectum propenſæ prompte mandata exequi; huc etiam referenda ſunt terrifica inſomnia, & ephialtes ſeu incubus ſub diverſis figuris hominis, canis, cati, diaboli, &c. ſimilia. Species ſeu imagines omnibus prædictis modis phantaſiæ & ſpiritibus impreſſæ operantur, ſicuti fermenta, rerum aſſumptarum aut exterius admotarum, nam ſi fortes ſint ſpiritus noſtros & conſequenter animam ſequaces reddunt.

Igitur cum motus motum imprimit, ut in exemplis de Medicamento Narcotico, de oſcitatione, de Carptionis ſenſu in aſaro, de ſanguine occiſi ad præſentiam homicidæ, &c. & color colorem generat, ut in exemplis de Æthiope, cervis, leporibus, perdicibus, ovis mutantibus colores ſuos à rebus præſentibus coloratis, &c. ſimilia.

Et figura figuram ſigillat, ut in ceraſi ſpecie in embryonem inuſta, macula luniformi, item quando transmutatur fœtus in glirem, murem, piſcem, &c.

Et defectus defectum imprimit, & redundantia redundantiam, ut cum prægnans appetit id cujus non fit particeps, & quando mutili à conceptu, mutilos generant, aut quando qui duplicia habent membra, tales generant, &c.

Et aliæ qualitates & ſignaturæ quæcunque tales producunt, ut in exemplo de virtute purgativa medicamenti aſpecti vel odorati, de lippitudine, &c. omnia ſimilia, & cum

Digitized by Google

& cum præfata omnia non ſolum in conſpectu & præſentia, ſed & vehementer exoſa & deſiderata dum abſunt, per recordationem, & nudam denominationem, memoria (ex ſuis ſpeciebus prius impreſſis, in conceptione, vel à vehementia paſſionum, puta iræ, odii, terroris, amoris, &c,) ea repræſentante, ut fit in iis qui à nuda prolatione carnis ſuillæ ſyncopizant, aut à recordatione rei nauſeativæ, puta mucilaginis, puris, Chymi, Chyli, & ſimilium, vomunt vel nauſea tentantur: & quando à vulnerantis non ſolum præſentia, ſed denominatione vulnerati plagæ cruorem effundunt, & non ſolum quando characteres prius impreſſi erant in conceptione à ſpecie, ſpiritibus & ſanguini mulieris ſigillata, aut à vehementia præteritarum paſſionum, ſed etiam ab aſſidua ſuper objectum aliquod cogitatione, imago ſeu ſpecies in ſpiritibus ſigillata transformat hypochondriacos in canes, catos, vitrea vaſa, grana tritici, ſaltem ut ipſi putant. Sequitur phantaſiam per ſe non eſſe transmutatricem omnium rerum, ſed quod ſpecies ſeu imagines rerum præfatis modis impreſſæ phantaſiæ (quæ lucida cum ſit, & diaphani ad inſtar ſpeculi) ſimiles ſpecies in ea producunt, iſtæ vero ſic productæ ſimiles in ſpiritibus ſigillant, iſtæ ſimiles in humoribus, & illæ ſimiles in fœtu, ſtomacho, corde, capite, &c. producunt, & ſic omnia producunt ſibi ſimile; iſtæ autem omnes ſpecies ſic impreſſæ retinent rei ſenſibilis fermenti tincturam, adeoque ab eo fiunt vel proximè (ut ſpecies rei coloratæ, figuratæ, moventis, purgativæ, deleteriæ,) vel remote, ut quando imago rei, vel denominatio, producit tales effectus, ſicuti res ipſa præſens, virtute ſigilli prius impreſſi. His adde ut ſupra ſæpius dictum, per animam ſeu formam res tantum ſentit & vivit, &c. non autem alterat, multo adhuc minus transformat; Ergo neque ejus unica potentia, phantaſia. Præterea ſi phantaſia talia per ſe faceret, poterit novam entitatem producere, quod ſoli creatori infinito optimo maximo competit, vel omnia rerum ſeminaria in ſe contineret, quod æque abſurdum.

Ex his clariſſime patebit, quomodo tum ſemen fiat, tum ex eo in utero generetur embryo, tum quomodo ab aliena ſpecie impreſſa phantaſiæ mulieris, transformetur in utero, quomodo autem impreſſiones omnes ſigillantur in ſemine prius dictum, in diſcurſu de generatione, igitur tempore coitus, fermenta in ſemine continet membra ſingula cum ſuis proportionibus, lineamentis & connexionibus, item colores, odores, ſapores, diſpoſitiones, inclinationes, geſtus, nævos, maculas, defectus, redundantias, & ſeminaria morborum hæreditariorum, puta epilepſiæ, podagræ, apoplexiæ, &c. illabentem autem materiam ex matre in uteri cavitatem, omnes & ſingulæ iſtæ ſignaturæ ſigillant ſuis characteribus, impermiſtis virtutibus, uti dictum prius de motu, defectu, coloribus, figura, &c. impreſſis imaginaitoni. Si autem mulier terretur inopinatò à glire, cane, vel piſce, ſigillantur figura proportio & cæteræ omnes ſignaturæ gliris, &c. in imaginatione mulieris, quæ imprimuntur ſpiritibus, iſtæ humoribus, hi autem ſic ſigillati illabentes in uterum ad nutricationem embryonis, fermenta duo cum diverſis figuris ſigillatricibus in ſe invicem agunt & debilius fortiori vel ligatur & transmutatur, ut in charactere gliris, muris, ſanguinis,

Digitized by Google

nis, ceraſi, &c. impreſſis membro alicui embryonis, remanente adhuc forma & figura ejus: vel deſtruitur debilius totaliter, ut quando ex ſemine humano à peregrina impreſſione ſuperveniente fit glis, mus, anas, impreſſione belluina deſtruente & obliterante humanam totaliter. Neque mirum eſt tales impreſſiones recipi in ſemine, & tenello embryone, cum homines toto vitæ ſpatio, ab impreſſionibus ſimilibus fermentorum extraneorum haud ſint immunes, uti videre eſt in tarantiſmo, hydrophobia, & omnibus morbis contagioſis, quæ licet formam externam hominis non immutent (cum organa corporea magis ſolida ſint, quam ut tales recipiant) tamen mutando ſpiritus, qui facile peregrinis impreſſionibus auſcultant, operationes formæ totaliter vel partialiter immutant.

Cum autem morbi dicuntur produci à phantaſia, quæ fiunt à paſſionibus modum excedentibus, eſt error inconſiderantiæ; nam fiunt à terroris, pavoris, triſtitiæ, ſigillis impreſſis ſpiritibus, ſicuti, ut dictum, motus motum producit, color colorem, figura figuram, ſic terror terrorem, metus metus ſigillum, & ira iram, per ſe tantum producunt, per accidens autem morbos, quia ſi per ſe producerent morbos, unus & idem morbus à diverſis paſſionibus non oriretur, neque diverſi morbi ab una paſſionum, non ſolum in diverſis conſtitutionibus, ſed & in eadem penderet, rabies vero, abortus, diarrhæa, uteri ſuffocatio, & reliqua ſimilia; ſequuntur igitur tantum per accidens ad commotionem paſſionum, non vero à fermento, contagio aut veneno à ſpiritibus ſic turbatis confecto aut profluente, ſed quia iſtorum morborum ſemina prius impreſſa erant, in ſemine avito, materno, paterno, (ſic de aliis à talibus paſſionibus ortis judicandum) vel quia iis laborarunt prius, & ex levi occaſione recidivant, & ſic irrumpunt in ſpiritus noſtros jam à valida & ſubitanea perturbationum procella debilitatos & ligatos, & pro modulo ſigilli ex ſemine impreſſi, utrum id ſit epilepticum, apoplecticum, vertiginoſum, captivi trahuntur ſpiritus, ob imbecillitatem nimium ſequaces redditi, cuivis impreſſioni cedunt: ut in uno epilepſiam, in alio diarrhæam, in alio cephalalgiam, uteri ſuffocationem, rabiem, &c. producant.

Quartana, tertiana, podagra, paralyſis, à terroris vel timoris ſpecie fortiter ſpiritibus impreſſa, curantur etiam per accidens, quatenus nimirum impreſſio terroris ſubitanea & fortis, expellit iſtas debiliores, & etiam quod ſpiritus concentrati à terroris ſpecie, fortiores redduntur: ita ut erumpentes ad loca affecta pares fiant ad extinguendum hoſtile morbi fermentum, quomodo autem per ſe ab una & eadem ſpecie terroris ſic impreſſa, quartana, podagra, & paralyſis curari poſſunt, cum à diverſiſſimis cauſis oriantur, vix ac ne vix concipi poteſt.

Alii, ut probent dari operationem in diſtans, dicunt primò, ab omnibus corporibus radios emitti, in quibus anima operatur præſentiâ ſuâ, & dat iis ἐνέργειαν operandi, & corporeos eſſe iſtos radios, & habere in ſe ſpiritum vitalem, & non ſolum tales radios, ſed & excrementa retinere ſpirituum vitalium portionem, ideoque vivere, & vitam eorum eſſe eandem cum vita animalis, cujus ſunt effluvia & excre-

menta.

Digitized by Google

menta. Secundò dicunr inter corpus & excrementa eſſe quandam concatenationem radiorum iſtorum in omni diſtantia, licet maxima, & ſimilem etiam fieri inter ſanguinem & aliquam aliam corporis partem ſeparatam ab eo in quavis diſtantia.

Sed contra primo, dato quod ſint effluvia ex ſanguine venoſo, & in excrementis, impoſſibile eſt, ſi ſint corporea, dari concatenationem eorum in quavis diſtantia, nam ſi corpus etiam maximum rarefieret ad vel inviſibiles atomos, non ſufficeret ad effluvia ſuppeditanda pro mille leucis, & etiamſi hoc daretur quod ſufficerent, cum tamen nullum aliud certum vehiculum iis aſſignent, in via certò deficerent. At ſi dixerint concatenationem iſtam ab anima fieri, ſi hoc daretur, ſequeretur quamlibet animam replere totum mundum à polo ad polum, & etiamſi hoc abſurdum daretur, quod anima ſe extenderet ad omnem locum, effluvia iſta corporalia non poterunt illam concomitari ob rationem modo allatam, præterea videmus ſanguinem & excrementum extravenatum in pyxide non minorari, quòd fieret, ſi effluvia continuò emitterent corporea ad tantam diſtantiam.

Deinde cum dicunt excrementa vivere, hoc verum fateor: ſed eandem eſſe cum vita animalis, nempe hominis anima rationali informati, Atheum non Philoſophum Chriſtianum decet aſſerere. Ut demonſtrent effluvia ſua dicunt cæpe & allium è longinquo lachymas ex oculis eliciunt ex pipere, iride, ptarmica fit ſternutatio, à croco, hyoſcyamo, Solano, opio conciliatur ſomnus, etiam è longinquo, homo per effluvia unius noctis multo levior evadit, & innumera hujusmodi, attamen hoc univerſaliter non tenet, nam iſta effluvia fiunt tantum violenter ex corporibus calorem actualem habentibus, & in iis quæ aqueis humiditatibus ſcatent à calore ſolis aut ignis, &c. quod evincunt mercurius & antimonium per infuſionem ſemper menſtrua ſua imprægnantia, & nihil per multos annos ponderis amittentia, item moſchus, zibethum, aſa, magnes, & alia, effluvia & odores emittunt, nihil autem de pondere perdunt: at ſi hoc eſſet emiſſione corpuſculorum, leviora ſanè eſſent, quod experientiæ repugnat, nam advenientibus aliis fermentis labefactatur eorum virtus, aut ſenio contabeſcit: ſed de quantitate & pondere priſtinis nihil amittunt; ideoque ſequitur iſta effluvia non eſſe corporea, niſi violenter à calore interno aut externo fiant. Sed quod fermenta in ſuis locis vel in rebus, in quocunque ſunt loco, per ſuos radios ſpirituales certam ſphæram conſtituunt, quæ ſphæra tam late patet quam ut aliqua eorum virtus ſenſari queat. Qui radii veſtiuntur amictu aut vaporum violenter excitatorum ex ipſis à calore interno in animalibus, & externo in cæteris quæ non actu calent, aut aliis ex terra ipſa elevatis: cum vero radii iſti exeunt de aliis quæ nullo ex præfatis modis emittunt effluvia corporea, ut magnes, ſuccinum, cæpe, allium, &c. dum è longinquo operantur, crediderim ſane non eſſe emiſſione corpuſculorum, quia non minorantur, &c. ſed tantum fermentatione vaporum aqueorum in aëre ſuſcitatorum, & ſic de aliis ejusmodi: cum autem emiſſio vaporum ſit actio violenta præcipue in iis, quæ actu non calent, non poſſunt talia effecta conſtantia, ut videntur ab iis quæ ſympathiam aut antipathiam exercent, ab ea oriri Præ-

terea ex excrementis viventium jam à corpore ſeparatis, niſi ſit à calore externo, non poſſunt talia effluvia ſuſcitari. Igitur talis concatenatio ſaltem non erit hyeme, atqui hyems non impedit quo minus ſympathetica agant. Ergo non valet eorum argumentum, affecto excremento afficiuntur cacantis nates vel in teſtinâ in quavis diſtantia, quia datur concatenatio effluviorum corporeorum continuo ex ambobus emanantium.

Tertio venit Atomiſtarum opinio examinanda, ſed cum fuſe ſatis, dum deformis ſermo eſſet, eorum principia ventilavimus, non opus erit hic ea repetere, ut vero ex eorum principiis actionem ad diſtans inveniant, magiſterialiter quaſdam poſitiones violenter in Philoſophiam intrudunt, dicentes eos rationis expertes, qui non credunt. 1. Quod omnes actiones fiant ab atomis diſcrepanti modo motis, figuris ſuis proportionato. 2. Quod conſtans detur effluvium talium atomorum ab omnibus corporibus compreſſione corporum circumjacentium, &c. & quod poſſunt effluvia ex magnete & cæteris videri ope microſcopii. 3. Quod atomi iſti ſint diverſarum figurarum, & quidem ſint adeo exiles & ſubtiles, ut omnia media pervadant ſine aliqua oppoſitione, ut in peſte. Alii ſunt majores qui alios præterire facile non poſſunt. 4. Quod omnia quietem ament permanendo in ſuis locis. 5. Quod quædam ſint loca magis apta ut recipiant tales atomos quam alia, ut atomi morborum animalium brutorum, bruta aggrediuntur non hominem & è contra, & concordantia hæc inter poros & atomos dicitur cognatio. 6. Quod atomi nullibi quieſcant niſi in cognatis poris. 7. Quod nulla diſtantia impediat motum atomorum ad propria loca, nam nulli alii pori poſſunt eos retinere ob appulſum propriorum atomorum, quibus expelluntur, donec ad proprium corpus pervenerint. 8. Quod quo magis appropinquant atomi ſuis domiciliis, minor fit reſiſtentia ex parte objecti, ad quod tendunt, & preſſura fit major, ideoque motus eſt velocior & contra. 9. Datur conjunctio atomorum, qui in peregrinatione volant in dorſo aliorum & operantur ſimul. Atque his præmiſſis & conſideratis dicunt contactum in diſtans eſſe tam realem, quam ſolis emittendo ſuos radios ad tot mille leucas, & cum medicamentum ſit corpus conſtitutum ex multis particulis (nam de unguenti armarii vi & energia loquuntur) ſequetur, quod conſtans effluvium atomorum ex eo expiret per aſſertionem ſecundam, & per aſſertionem nonam oportet ut conjungantur cum atomis extra venati ſanguinis in paxillo & comitentur eos in fuga, & ſic à conſtante calore atomos ſemper emittunt, & per ſextam & ſeptimam aſſertionem neceſſario pelluntur ad partem affectam ſeu vulneratam quamvis longe diſtantem. Ad ea quæ ſuperius dicta contra atomorum exiſtentiam ſolum unico argumento agam. Omnes atomiſtæ in principiis ſuis conſtituendis vel confugiunt ad partes homœomeras Anaxagoræ, vel cum Lucretio dicunt omnes atomos eſſe ſimiles, diverſas autem operationes fieri ab ordine, connexione, figuris, &c. diverſis. Sed contra primos ſic arguo: Cum leo, vulpes, lupus, urſus, accipiter, corvus, canis, ſus, & centum animalia carnivora unumquodque eorum unâ librâ carnis bovinæ veſcitur, & ſuppone hominem & reli-

qua

qua omnia uncias quatuor alimenti habuiſſe ex una iſta libra, errantne in una libra carnis tot diverſi atomi quot comedentes, certe hoc non dixerint, cum in una libra ponderante duodecim uncias hoc computo erunt quadraginta unciæ: ſi vero refugiant cum Lucretio ad diverſas poſitiones atomorum, aſſignent rationem quæſo cur omnia non paſcuntur omnibus, & cur quod uni alimentum, alteri venenum. Ni fallor, reſponſio erit ob diverſitatem atomorum, vel ſi dicant provenire à diverſa connexione, cur ſit cum dicunt ſpecies viſibiles, audibiles, odorabiles, &c. fieri ab aporhæa atomorum, ut vitent hoc abſurdum, corpora ſic continuò minorari volunt ex aliis corporibus alia in locum eorum ſubſtitui. Ponamus v. g. hominem, & venenatas plantas, puta aconitum, hyoſcyamum, &c. in uno loco perpetuo eſſe ut effluvia ab herbis deperdita ſuppedirentur ab aporhæa ex hominibus & contra, & tamen non mutantur ſecundum eos, quia mutatur ſitus atomorum advenientium, cur igitur pari modo dum homines veſcuntur talibus plantis, non poſſunt diverſas connexiones atomorum eorum mutare in ſuam ſubſtantiam, cum major vis transmutativa in ſtomacho reſidet, quam in externa ſuperficie corporis, ubi ſit neceſſario appoſitio atomorum deperditorum. Apage cum talibus nugis, inventum ſane puerile homine philoſopho indignum, de cognatione atomorum & pororum nihil dicam: nam datis ſemel atomis, cum leviſſima ſunt corpuſcula vel minimo oris ſpiritu à terra ad ſolem, à polo ad polũ penetrando ſaxa, montes, marmora, ferrum, & quid non: dicto citius meant & remeant obſequioſi ut mandata à ſuis patronis accipiant ad omnes poſſibiles actiones obeundas, non ſolum ut extraneas peregrinationes ſubeant magis activi & veloces, ſed ut pigriores, hebetiores & deſides premant, atque eos in itinere fatiſcentes & claudicantes dorſa & humeris portent & ſublevent, proculdubio omnibus aliis philoſophis palmam præripitis, qui naturam adeo obſequioſam vobis nolit velit redditis, ſed de his ſatis quæ vel fidem Peripateticam tranſcendent.

Ultimo, auctor Philoſophiæ Moſaicæ dicit omnes actiones naturales fieri immediate à ſpiritu DEI incumbente aquis, & quia Spiritus iſte incorruptibilis, æternus, infinitus, &c. ideo ſuæ actionis nullum habet terminum, & hinc concludit nullum eſſe rebus naturalibus in agendo virtutis orbem poſitum, quia hoc ſpiritu animantur, qui agit in quavis diſtantia.

Contra eum ſic arguo. Si res non per ſe ſed per iſtum ſpiritum infinitum, &c. operarentur, nullæ eſſent rebus virtutes propriæ, & vires rerum naturalium non eſſent iis concreatæ, & fruſtraneá eſſet omnis philoſophia, & v. gr. cum ignis comburit, non erit ignis actio, ſed Dei aut ſpiritus in igne, & cum aliquod medicamentum purgans exhibetur, purgatio non erit actio naturalis medicamenti, ſic de attractione magnetis, &c. & ſic omnes actiones erunt ſupernaturales, & proinde nulla dabuntur accidentia, ſed cum hæc ſint magna abſurda, refutatione non egent. Dum hæc ſcribo, non poſſum ſilentio pertranſire argumenta quædam Kircheri eum refutantis in arte ſua magnetica, tanquam patronum unicum unguenti armarii; nam primo licet ex principiis ejus inferre liceat, unguentum agere in diſtantia infinita, nempe quia ſit à

ſpiritu iſto infinito virtus ejus ſanativa, tamen alii qui id defendunt, dicunt virtutem ejus extendi ad certam diſtantiam tantum intra mundi polos, ideoque non eſſe ſimpliciter infinitam. 2. Dicit, ſi ſphæra rerum eſſet infinita in agendo, tunc nemo Romæ eſſet tutus à baſiliſcis Libycis, à dipſadibus Ægyptiacis, draconibus Africanis, eorumque virulento flatu, nemo à contagione peſtis Germanicæ, aut ab effluvio Napelli Alpini, &c. in aliis regionibus eſſet tutus à vertigine. Neuter eorum ſe intelligit, unus quid defendat, alter quid refutet. Nam primo, ſi hoc eſſet verum quod actiones omnium rerum eſſent indeterminatæ, & in quavis diſtantia agerent, tunc contra auctorem Philoſophiæ Moſaicæ habet intentum Kircherus, ſed ideone illicitum eſt iſtud unguentum, quia inſulſus ille non bene defendit? Non dicendum eſt res omnes habere tam amplam ſphæram operationum, ſed tantum determinatam, & ſphæras rerum diſtingui, & ea quæ agunt per odium vel amorem non habere tales, ſed ea quæ ſympathiam exercent, quæ non fit inter omnia prædicta, ſed tantum inter totum & partem. Quod dicit inter omnes res creatas, hoc ſolum indulgendum huic unguento quod in tanta diſtantia curet, omnino falſum & contrarium in plurimis exemplis conſtat prius deſcriptis, nempe Sympathia Conchylium in quavis diſtantia cum mare fluente & refluo; oſtreorum & pupilli oculi cati cum luna, vini & cereviſiæ in cadis cum vino & hordeo florentibus in campis, ceraſi ſpecies impreſſa in embryonem per imaginationem internam mutat colores cum aliis in arboribus, &c. Et cum dicis à pacto aut explicito aut implicito fieri cum diabolo, an & iſta etiam ut ſentiant amicum aut inimicum in diſtans pepigerunt cum eo fœdus? Ut probet nullam dari actionem in diſtans, negat Sympathiam inter polum & magnetem, & dicit magnetem eſſe partem terræ homogeneam & genuinum ejus filium, & è ſemine terræ & naturali fieri, & habere totam ſuam vim à terra, & ſicuti tellus ad polos mundi ita magnetem ad polos terræ dirigi. Si ſit pars terræ homogenea, cur igitur reliquæ partes non æque participant vim attractivam repulſivam & converſivam. Cur contra Gilbertum negat terram eſſe magnetem? Et ſi tellus, ut vult, ſit totius virtutis magneticæ fons, certe ipſa terra erit magis magnetica, quomodo quis dabit quod non habet in ſe? Proinde magnetem fieri ex ſemine terræ & ſuo & eſſe partem terræ, neſcio quomodo hoc fieri poteſt, nam terra cum ex ejus principiis ſit elementum, nullum ſemen habet. Si vero dicat ſemen habere in terra, cur reliqua ſemina non idem faciunt quæ ſunt in terra? Ignorat magnetem ſicuti reliquos lapides fieri ex aqua ſemine lapidifico imprægnata, ut & ipſa terra ex ſuo ſemine, uti in principio hujus tractatus probatum. Ideoque dico ſi bene diſtinxiſſent inter ſympathiam & concordiam & diſcordiam, & concordias & diſcordias, in eas quæ contactu & in diſtans operantur, neque magneti inter ea uni tantum tribuiſſent, neque omnia magnetice agere dixiſſent promiſcue, neque Kircherus librum ſuum mundum magneticum appellans eos reprehendiſſet, nam non video quia ratione mundum magneticum magis appellaret quam mundum Calcheticum.

Eos qui à ſtellis & ſole virtutem iſtam ſympatheticam deducunt, jam refutavimus in principio tractatus, ubi oſtendimus res nullo modo dependere ab iis ut tales vel tales ſortiantur virtutes, nam terra habebat in ſe ante productum ſolem fermenta omnium vegetabilium, & conſequenter omnes virtutes.

Cum igitur ſympathia non fiat in diſtantiſſimis locis à phantaſia rerum ecſtatice ſuſcitata, ut vult Helmontius, neque ab atomis, neque per concatenationem effluviorum corporeorum, vel ab anima extra proprium corpus operante, neque à ſpiritu illo infinito aquis incubante, &c. Ut modum igitur inveniamus quomodo fiat illa compaſſio, cum ex innumeris exemplis conſtet talem dari. Primo ex præcedentibus liquet omne compoſitum conſtare ex materia, forma & fermento: à materia habet ſuam quantitatem & conſiſtentiam, à forma habet quod vivat & ſentiat luculentius aut obſcurius, uti prius probatum, & à fermento omnes aliæ actiones quæcunq; dependent, ut & mutationes ad bonum vel malum. Hinc igitur patet, quomodo affecto ſanguine & ſpiritibus intra venas hominis, fermento icterico vel melancholico afficiatur ſpiritus ſanguinis in vitro hermetice clauſo etiam, mutatione coloris in lividum & flavum (& ſic de cæteris ejusmodi exemplis judicium eſto) quod ſimili modo ab eodem fermento iſte ſpiritus afficiatur, quo afficitur ſanguis in venis licet in maxima diſtantia: & cum iſtud fermentum non poſſit produci per ſe intra vitri parietes, oportet illud advehi, unde etiam patet fermentum penetrans vitrum hermetice clauſum, dimenſionum legibus non eſſe aſtrictum, quod etiam patet in magnete penetrante marmora, ſaxa, montes, &c. Secundo, cum conſtet ex prædictis formas rerum in ſe non differre ſpecie, ſed numero (omnem autem differentiam provenire à fermentis) & eſſe quaſi radios formæ univerſalis quam demonſtravimus dari, radii autem iſti in centro univerſalis formæ conveniunt & uniuntur. Hinc patet primo, radios formarum totius & partis compatientium ſimul convenire & cum affecto uno eodem modo afficitur alterum (ſive id ſit totum ſive pars) neque forma unius per ſe alterius radios ſic permutare poteſt (cum res non alterent ſe per animam ſed tantum vivant & ſentiant.) Reſtat cum radiis unius formæ fermentum (cum ſit ſpirituale) alterius affecti in diſtans ferri, ut reciproce colloquia privata habeant: ut unum aliud bene aut male afficiat totum attrahendo ad ſe ægritudinem partis, pars etiam ægritudinem totius, vel illi communicando robur & ſanitatem ſibi ab alio amico præſenti communicatam: licet non ſit utrique præſens, ſufficit ut vel toti vel parti adhibeatur, & ſic de morbis ab inimico uni vel alteri implantatis dicendum. Prioris exemplum erit, quod teſtacea fere omnia procul etiam à mari, fluente eo, aperiantur & contra. Alterius exemplum erit, quod naſus inſititius mortuo eo de cujus carne deſumptus erat, de facie ejus ubi vegetaverat gangræna affectus decidat, atque innumera alia ejusmodi ſuperius deſcripta. Vel ſic quia ſigillatus a forma rei ab inimico affectæ, fermenti ſpecie & imagine & iſtud ſigillum ſic formæ inuſtum, retinet fermenti & rei ſenſibilis vim & efficaciam: & penetrando radios formæ amici ſigillum in ea ſimile producit, (uti fit in colore, ſapore, figura,

motu, & cæteris ſignaturis prope conſpectis producentibus in ſubjectis appropriatis & diſpoſitis ſignaturas ſibi ſimiles) ſigillatur primo in rei compatientis phantaſia & ſpiritibus, & ſucceſſive reliquis partibus imprimitur, v. gr. ſuppone brachium hominis gangræna affectum eſſe, vel ipſum hominem moribundum, de cujus brachio naſus inſititius deſumptus erat, fermentum gangrænoſum & mortiferum, ſigillum ſuum inurit humoribus, phantaſiæ, & ſpiritibus, hominis moribundi, aut gangræna affecti: qui ſpiritus (cum ſint uti formæ reliquorum ex forma univerſali) ſic ſigillati in centro obviant radiis ſpiritus partis, nempe naſi, & pro modulo ſigilli iis prius impreſſi, ſigillant iſtos ſpiritus naſi, & cum totum moritur, moritur etiam pars, & ſic de aliis exemplis ejuſmodi.

Hinc igitur clare ſequitur, eos qui tot ſimplicia ſelecta in compoſitione unguenti Armarii, aut pulveris Sympathetici congerunt, penitus errare, credentes iſtis ſolum ſimplicibus in tali quantitate commiſtis ineſſe talem virtutem: nam quod pulvis vel unguentum agant in diſtans, non fit ratione ingredientium, nam non requiritur medicamentum quod ex ſe vel ſua virtute, agat in diſtans, ſed ſatis eſt, ſi habeat in ſe virtutem curativam, cum non vehatur ſuis alis: nam adhibitum uni vel alteri quæ compatiuntur, vis curativa vel deſtructiva fertur radiis formæ ſpiritualis (uti dictum) ad amicum ut eum participem reddat gaudii aut terroris & triſtitiæ: quod vero in diſtans fiat talis perceptio amici vel inimici, cum gaudio & triſtitia ſolum à forma provenit, quæ dat omnibus ut ſentiant, uti probatum, curatio autem deſtructio, ligatio, aut transmutatio provenit à fermentis cum forma advectis.

Quando in ictero, ſcorbuto, &c. exhibetur tantillum ſanguinis aut urinæ patientis cibis commixtum canibus, canes non trahunt ægritudinem, neque transfertur ad eos (ut falſo putant nonnulli) nam non ſunt capaces iſtius morbi, ſed ſi ſanetur morbus, (quod ſæpiſſime continget) eſt quia in ſanguine & excrementis, pars fermenti morbifici à canibus, &c. commeſti, deſtruitur à fermentis eorum fortioribus vel ligatur, & ſic affecta iſta portiuncula fermenti morbifici à cane commeſti, afficitur totum quod erat in homine, & perit ægritudo. Sic etiam quando vegetabile aliquod aut ejus ſemen homini vel particulari membro amicum, & morbo ejus contrarium irrigatur mumia morbi & terræ committitur ut creſcat, v. g. in ictero chelidonia grana juniperi, &c. in hydrope abſynthium, ebulus, in pleuritide papaver Rheas, hypericon, in peſte ſcordium, ſcorzonera in ulceribus & vulneribus perſicaria maculata, panax: illic pars fermenti ligatur vel deſtruitur à fermentis iſtarum eam vincentibus, & ſic debellatur reliquum ægritudinis in homine: quod vero perhibetur iſtam herbam tali modo à fermento morbifico irrigatam homini aut alteri animali exhibitam communicare iis morbum, nullo modo verum eſt, niſi fermentum morbificum quo irrigata erat planta transmutaverit virtutem herbæ ſanativam, totaliter aut partialiter in ſuam naturam deleteriam, ut continget in ſalvia ab halitu bufonis infecta, & in herbis prope ſerpentum cavernas, ſed ſi hoc fiat, morbi vis intenditur, quod alias abigeretur. Si autem herba aut eorum ſemina irrigantur

Digitized by Google

mumia morbi, quæ habent virtutem producendi talem morbum (ſic de animalibus, mineralibus & eorum partibus judicandum) intenditur tunc ægritudo: ut v.g. ſi urina aut ſanguine & ſudore, &c. febricitantis irrigetur anacardis aut ejus ſemen, intenditur febris; ſic lolium eodem modo uſurpatum intendit vertiginem, ſic aſarum intendit vomitum, ea autem Vegetabilia, Animalia, Mineralia, & eorum partes quæ intus exhibita venena homini ſunt, puta hyoſcyamus, cicuta, aconitum, arſenicum, &c. ſi mumia hominis alioquin bene valentis irrigentur corrumpendo & deſtruendo portiunculam fermenti in mumia ratione compaſſionis, reliquum in homine deſtruunt aut transmutant diverſimode pro diverſa uniuscujusque natura: & multa alia ejusmodi mirabilia per transplantationem reſultantia inveniet curioſus lector. Debuiſſem huic tractatui ſubnectere curationis methodum, clariorem per Sympathiam, ſed de ea alias cum DEO dabitur occaſio diſſerendi. Atque hæc ſunt benevole lector, quæ ex prima inſpectione naturæ in ſpeculo animalium, vegetabilium & mineralium nitentis delineare poteram, viſu disgregato deficientibus coloribus vivacibus, & ex intenſa nimis cogitatione ſpiritibus pene exhauſtis non abs re erit cæptis paulisper deſiſtere; refocillatis autem ſpiritibus languentibus, oculis ablutis, & coloribus novis probe inſtructus, propediem ut ſpero, ſecundo opus aggrediar. Si autem ex prædictis facilior pateat aditus ad naturæ occulta myſteria, DEO Opt. Max. à quo deſcendit omne donum bonum, gratias age. Vale.

ILLU-

ILLUSTRISSIMI COMITIS KENELMI DIGBÆI

Equitis & Reg. Angliæ Cancell.

ORATIO

De

PULVERE SYMPATHETICO.

MONSPELII

In conſeſſu Magnorum Virorum ſermone Gallico habita.

Digitized by Google

SERENISSIMÆ PRINCIPISSÆ
DOMINÆ

SOPHIÆ ELEONORÆ

Natæ Duciſſæ Saxoniæ Electoral. Haſſiæ Landgrafiæ, Hirſfeldiæ Principiſſæ, Comitiſſæ in Cattimeliboco, Diez, Ziegenhein, Nidda, Schaumburg, Iſenburg, & Budingen.

Dominæ meæ Clementiſſimæ.

ORationem hanc de Pulvere Sympathetico, Sereniſſima Domina, Tuo cum primis patrocinio & judicio ſubmitto; & jure quidem meritoque. Præterquam enim, quod medicinam exactè calleas, & cottidiè ægris, egenis maximè, opem feras, ipſa medicamentorum præparatione delectaris. Loquitur id abundè *Spiritus* Tuus *Catholicus* (Glie-der Brandtewein/) apoplexia, epilepſia, paralyſi, pareſi, aliiſque malis ſimilibus averruncandis aptiſſimus.

Nec minoris eſt efficaciæ *Balſamus*, quem propria quoque manu componis, *Apoplecticus*, *pulvisque* Tuus *Antepilepticus*, quo, Te manuducente, hiſce diebus Miniſtro Tuo, gravi catarrho ſuffocativo & convulſionibus correpto ſuccurri. Taceo reliqua, ne in immenſum creſcat hæc Dedicatio. Ipſum quoq; *pulverem ſympatheticum*, ut unicum hoc addam, concinnare non detrectas, ut proinde confidam Te æqui boniq; hanc oblationem conſulturam, & contra malevolorum morſus defenſuram, quod non parum huic pulveri, *Lignoque* Tuo *ſympathetico* (Heilholtz) aliiſque naturæ myſteriis tribuas.

Vale cum *Marito*, Patriæ Patre Auguſto, Opt. Max. *Liberis* & *Nepotibus*, ut *Vivendo attingas vivacis tempora Cervi, Vale, & favere perge*

Tuo
Subjectiſſimo Auliatro, ſervorum addictiſſimo,

Darmſtat. 1. Maij
An. 1660.

Laurentio Strauſio.

IN ORATIONEM DE PULVERE SYMPATHETICO

Quam ex idiomate Gallicano in Sermonem Latinum feliciter conſtruxit,

Nobilis, Clariſſimus, atq; Experientiſſimus Vir,

D. LAURENTIUS Strauſz/

Medicinæ Licentiatus, & Auliater Haſſo-Darmſtadinus.

STRAUSSIUS auſoniis dudum cui pectus APOLLO
lymphis rigavit undiquaque largiter,
Affectus (quos DIGBÆUS deſcripſit amæno,
ſed Gallico Sermone,) *Sympatheticos*
explicat, illuſtrans Latiæ melligine linguæ:
Conamen arduum, ac inæſtimabile
quo Vires animi præſtantes STRAUSSIUS orbi
oſtendit, indoliſque claritudinem;
STRAUSSI, perge tuis tibi conciliare favorem
doctis ſubinde lucubrationibus!
Inde tuum poteris ſuper æthera tollere famam
Socero tuo fiesque compar HORSTIO.

f.
DAVID Guther/ U. J. D.
Reipub. Ulmenſ. Conſiliarius & Advocatus Ordinarius, nec non Conſiſtorii Matrimonialis Aſſeſſor.

DUm Latio donas Dygbejum, de grege tractus
Diceris Aonidum, pulvere Sympathico.
Amoris & benevolentiæ cauſa P.
ANTONIUS BOXBARTERUS,
Coll. Med. Ulm. Senior.

HOc opus, hic labor eſt, ignotum reddere notum,
Tradere Romano Gallica verba ſtylo.
Hoc opus, hic labor eſt; proprium quia Gallica Lingua
Agnoſcit Genium, Lingua Latina quoque.

Hoc

Digitized by Google

Hoc laudabiliter, STRAUSSI præſente libello
　　Præſtas, per Gallos plurima mira docens.
De vi naturæ quædam myſteria prodis,
　　Ingenii Genium prodis & ipſe Tui.

Honoris & Amoris E. f.

GREGORIUS HORSTIUS,
Phil. & Med. D, ac in Gymnaſ. Ulm.
Phyſ. P. P.

MIranda nobis plurima protulit
Natura: cauſas quærere plurimi
　　Tentâre fruſtra, non benignâ,
　　Qua nihil efficitur, Minervâ.
Multi latentes ſe citò conferunt
Ad qualitates, effugium petunt,
　　Quærunt aſylum; verùm, aſylum
　　Ambiguum, atque ſocordiarum.
Qui lumen autem novit in aëre,
Qui lucis hujus lucida tela ſcit,
　　Refractiones quique novit,
　　Neſcius haudque modi attrahendi.
Hoc mente qui non in dubium vocat,
Quod omne Corpus ſit reſolubile,
　　Quod dividatur, diſtrahatur,
　　In tenues atomos ſecetur.
Queîs plenus aër, quæq; iterum trahant,
Ac trahantur, ſi modo non neget
　　Æqualitas, conformitasque in
　　Pondere, Corpore, & in Figurâ.
Hos qui receſſus novit & approbat,
Huic deteguntur multa latentia;
　　Et adjuvatur, perlegendo,
　　Gallia quem dedit, hunc libellum.
Hunc transferendo, dulcis Amice mi,
Linguam in Latinam, nomen ad exteros
　　Authoris effers: ſed perenne
　　Nomen & ipſe feres in orbe.

Honoris E. l. mq;. ſcripſit

M. JACOBUS HONOLDUS,
Junior in Gymnaſ. Ulmenſ. Matheſ. Prof.
Publ. & V. Claſſ. Præceptor.

 DIGBÆI

DIGBÆI
ORATIO DE PULVERE SYMPATHETICO.

NOn difficili negotio, Auditores, adducor, ut credam, eandem mecum Vos omnes in ſententiam manibus pedibusque ituros, ad ſolidam alicujus rei cognitionem acquirendam, ſumme neceſſarium eſſe, ut primò omnium demonſtremus, utrum reverâ ita ſeſe res habeat, quemadmodum ſupponitur, & nobis eam imaginamur? Nonne enim & oleum & operam is omninò perderet, qui in cauſſis alicujus Chimeræ, hoc eſt, rei ab omni veritatis fundamento alienæ, indagandis occupatior ætatem terere animum induceret? Memini me legiſſe in quodam Plutarchi loco, hanc ab ipſo proponi Quæſtionem: Cur equi, qui cùm adhuc pulli eſſent, à lupis perſecuti fuerunt. & fugâ ſaluti ſuæ conſuluerunt, reliquis pedum celeritate & curſu præſtent? Ad quod reſpondet, fieri poſſe, ut terror & metus, quem torvus lupi aſpectus parvo adhuc animali incutit, efficiant, ut omnibus viribus contendat, quo imminens cervici periculum effugiat, atque ita timor artuum juncturas laxet, nervos intendat, & ligamenta, aliasque partes ad curſum imprimis facientes promtas reddat, adeò ut per totum vitæ curriculum illud animadvertat, ſentiatque ac exinde optimum in curſorem evadat. Aut fortaſſis, inquit, accidit hoc propterea, quod equorum pulli, qui naturâ curſu valent, fugiendo mortem evitant, dum alii, qui non tantâ pedum celeritate gaudent, à lupis arripiuntur, & in caſſes, præda petita, incidunt. Ac proinde non eam ob cauſam ad curſum promtiores ſunt, quoniam adjuti fugæ auxilio è faucibus lupi ſeſe eripuêre. ſed quia naturalis ad currendum aptitudo; quâ præditi ſunt, illos luporum inſidiis ſubduxit, atque ab interitu vindicavit. Plures inſuper adducit rationes, & tandem concludit, forſitan hanc rem non usque adeò veram eſſe. Equidem, Auditores, non poſſum improbare iſtiusmodi diſſerendi modum, quando res non niſi inter pocula proponitur, ubi omnis converſatio eum ſaltem in finem tendit, ut jucundâ & hilari confabulatione nos recreemus potiùs quàm ſeverum Catonem agentem argutas jocis ſubtilitates, vimque argumentorum, quæ acumen judicii, ingeniique nervos requirunt, immiſceamus: Verùm enim verò in Conſeſſu tàm celebri, qualem hîc eſſe video, ubi homines emunctæ naris, & qui judicio imprimis valent, ſolidâque ſapientiæ doctrinâ non imbuti, ſed tincti ſunt, Viri convenerê; quique inſuper eam de me ſpem & opinionem concipiunt, fore, ut non ficulneis, ſed ſolidis argumentis ipſorum expectationi ſatisfaciam: Næ! mirum in modum dolerem, ſi, poſtquam pro virili oſtendere conatus ſum, quâ ratione Pulvis, qui vulgò ſympatheticus dicitur, naturaliter & ſine ullo magiæ adjuvamine vulnera ſanet, licet ea nec digito tangamus, neque etiam læſum vel altero oculo adſpiciamus, nihilominus tamen inveniretur, qui, an talis ſanatio in rerum natura detur, nec ne, in dubium vocare, nullus erubeſceret.

Quoties-

Quotieſcunque ſermonem de facto inſtituimus, exiſtentiæ, & veritatis determinatio ab eo dependet, quod noſtri ſenſus nobis perſuaſum eunt. Materia, quàm pertractare conſtituimus, ejuſdem naturæ eſt. Nam qui in rem præſentem ducti, & ab ipsâ experientiâ edocti & confirmati fuêre, eamque inſuper in curam unicè incubuêre, ut omnes ad hoc negotium requiſitas circumſtantias rationis trutinâ perpenderent, ſibique ipſis, poſtquam tàm luculenter, ac ea, quæ oculis cernuntur, cognoverunt, omnem hîc longè abeſſe fraudem, ex aſſe ſatis fecerunt, amplius haud dubitant, quin hæc res vero quàm maximè conſentanea ſit. At verò illi, qui ſimiles effectus nondum oculis uſurpârunt, oportet, ut authoritati eorum, qui ſuis rem ſe vidiſſe oculis affirmant, fidem quoque adhibeant. Equidem plura in medium producere experimenta poſſem, quæ tanquam teſtis ocularis novi, & quorum pars magna fui: verùm ſicuti exemplum quoddam certum, ac unanimi conſenſu adprobatum, ſufficit ad determinandam rei veritatem, & exſiſtendi aptitudinem ſeu potentiam, quæ in dubium vocatur: ne vobis faſtidium pariam, unicum ſaltem hac de re in ſcenam produxiſſe, ſatis ſuperque mihi erit: ſed, mehercle! erit non infimi ſubſellii, ſed ex præclariſſimis ac probatiſſimis, quæ unquam extiterunt, aut exiſtere poſſunt, idque non ſolùm ob circumſtantias ibi concurrentes, notatuque digniſſimas, verùm etiam ob manus ſtrenuas, & præ reliquis inſignes, quarum mutuâ operâ totum negotium peractum fuit. Etenim vulnus ſatis periculoſum pulvere hoc ſympathetico ſanatum fuit in quodam Viro, quem elegantior litteratura æquè ac res benè & laudabiliter geſtæ ad ſummum honoris faſtigium evexerunt: omnes præterea circumſtantiæ diligenter inveſtigatæ, & ad Lydium quaſi lapidem examinatæ ſunt à Jacobo, Angliæ Rege, ætate ſuâ & maximo, & ſapientiſſimo, & qui rariſſimis ingenii dotibus quibus naturâ exornatus fuerat, induſtriam poſteà in rebus naturalibus ingenioſè diſcutiendis, & penitius perſcrutandis, verè admirandam conjunxerat. Ponderata inſuper hæc res fuit ab Ejuſdem Filio, defuncto Rege Carolo, ut & Duce Bouquainganiæ, τῷ ἐν ἁγίοις, primario utriusque Status Miniſtro, ac deniq; totum hoc negotium inſertum fuit libellis memorialibus Magni illius Cancellarii, Baconii, ut inſtar appendicis naturalis ſuæ hiſtoriæ monumentis annecteretur. Et ſanè fore, credo, Auditores, ut ſi omnem rem probè intellexeritis, minimè quidem gentium ambitioſæ temeritatis me accuſetis, quando mihi hanc gloriolam attribuo, quod ſcil. hunc ſanandi modum primus in noſtras regiones introduxerim. En! igitur paucis, totius hiſtoriæ narrationem.

Dominus Jacobus Howel, Duci in Bouquaingainiæ à Secretis (ſatis alioquin in Galliâ ob accurata, quæ orbi communicavit, ſcripta, & imprimis Dendrologiam, à Dn. Baudovino, ni fallor, in linguam Gallicam traductam cognitus) opportunè admodum die quodam ſupervenit, cùm duo ex intimis ſuis amicis manus invicem conferrent, præliumque ſingulare committerent; ille ſtatim functus amici officio, ô-minera dat operam, ut eos ſeparet; quare illicò in medium ſeſe conjicit ſiniſtrâq; manu alteri pugnantium enſis capulum occupat, dum dextrâ denudatâ aciem alterius

 arripit.

arripit. Illi à furore arma miniſtrante in transverſum rapti, omnes intendunt nervos,ut ex communis amici,qui,ne quis eorum imminens vitæ periculum incurreret, ſeriò prohibere conabatur, amplexibus ſeſe extricent: Alter itaque ferociter gladium,qui ob aciem manu commodè teneri haud poterat, retrahens, omnes in volâ Dn. Howel incidit & nervos & muſculos, tendinesque, eôdemque momentô alter enſis ſui manubrium extorquet, & inimici capiti ſublatum gladium intentat, cujus ictum inclinato corpore evitans hoſtis, facit, ut in amici caput irruat, quem amoliri contendens amicus manum jam vulneratam opponit, unde factum ut non minus averſa quoque manus ac vola ejus antea conſauciata gravi vulnere afficeretur. Videtur, ædepol, peculiarem tunc temporis, ipſique maximè adverſam aſtri poſituram & conſtellationem in cælo regnaſſe, quippe quæ voluerat, ut per intimorum amicorum arma ſanguis ejus effunderetur, amicorum inquam, qui ad ſe redeuntes omni procul dubio ſanguinem proprium vitamque ipſam pro amici ſalute profundere minimè dubitaſſent. Quicquid ſit;hoc certè emolumenti involuntaria hæc ſanguinis profuſio attulit, ut amoliretur & averteret illam,quam alter alteri modò pro virili intentaverat:Etenim advertentes faciem Dn.Howel ſanguine ex elevatâ manu deſtillante penitùs obductam,uterq; in amici ſubſidiũ accurrit,inſpectisq; ejus vulneribus,periscelidum alterâ illa deligant,ut clauſas retineant venas,ex quibus omnino inciſis ſanguis in magnâ copiâ promanabat. Dein domum ſuam deducere, arceſſere chirurgum,ubi qui prior aderat,primum quoque curationis apparatum faciebat: Ad ſecundum quod attinet,cùm jam vulnus poſtridiè detegendũ veniret,unà chirurgus aderat Regius,miſſus à ſuâ Majeſtate,quæ multo favore ſuprà dictum Dn. Howel proſequebatur.Habitabam,eô tempore propè ſuas ædes; & quodam manè (quatuor jam vel quinq; abierant dies, ex quibus hoc malum ipſi acciderat) dum veſtes induebam,in cubiculum meum intrat,obnixè rogitans,quoddam ipſi remedium ad ſanandũ vulnus præſcriberem,præſertim quòd acceperit, (inquiebat ille) me præſentiſſima in iſtiusmodi caſibus remedia ad manum habere atque inſuper eò res cum vulnere ſuô nunc redierit,ut Chirurgi valde timerent, ne gangræna accederet,quo eveniente,manus tandem ipſa abſcindenda eſſet. Et reverà ſatis ex ejus vultu dolor quem patiebatur,quemque accedente inflammatione ſummâ adfirmabat intolerabilem, divinari poterat. Ipſi reſpondebam, equidem lubenter me petitioni ſuæ ſatisfacturum: ſed accidere poſſe, ut ſi modum, quo vulneratos ſanare ſoleam, intactâ ſcilicet & nec viſâ quidem affectâ parte,reſciret,fortaſſis haut amplius operam meam deſideret, firmiter credens, hanc curandi methodum vel inefficacem fore, vel in eâdem neſcio quid ſuperſtitionis latitare.

Quod, inquit ille, medicaminis vires & efficaciam concernit,ſucceſſus ſummè admirandi, quos multi hactenus mihi enarrarunt, haut permittunt, ut eam amplius in dubitationem rapiam: ad alterum verò nihil eſt, quod dicam, niſi illud quod apud Hiſpanos in proverbii conſuetudinem abiit: *Haga ſe el milagro, y hagalo Mahoma.* His igitur ita conſtitutis, linteum quoddam ſanguine ſuo maculatum ab eo

ab eo petii, tunc illicò periſcelidem,quâ prius locô faſciæ utebatur, adferri curabar: hæc dum aguntur, pollubrum aquâ plenum veluti manus lavaturo apportent, jubeo,unaq; pugillum pulveris Vitrioli,quem in Muſæo in promptu habebam arripio eumq; actutùm in aqua diſſolvo. Dein periſcelidem, ut primum allata fuerat, in pollubrum injicio, ſemper ſtudioſè obſervans, quomodo interea Dn. Howel. ſe gerat. Colloquebatur cuidam Nobili in quodam cubiculi angulo ſtanti, parùm adverrens, quid rei ego agerem, vel quid molirer. Et ecce! ſubitò præ lætitiâ exiliebat,edebatque actionem,ac ſi magnam perſentirer commotionem. Cauſam hujus rei inquirenti, reſpondet; ſe quidem neſcire,quid ipſi acciderit, nihilo tamē minus ſentire,quod nullo amplius dolore afficiatur. Videtur mihi,pergebar ille,ac ſi frigidior aura,inſtar lintei ſeu mappellæ frigidæ ac humidæ ſupra manum meam ſeſe expandat, omnem tollens inflammationem,quæ antea mirum quantum me excruciaverat. Quoniam ergo,ipſi dicebam,jam nunc tàm felici cum ſucceſſu meam medicinam ſentis, tibi quidem autor ſum,ut omnia emplaſtra tua illicò tollas; curam ſaltem & diligentiam adhibeas velim,quo vulnus nullam impuritatem contrahat,atq; in ſtatu naturali & temperato conſervetur. Actutùm hæc nova pervenêre ad aures Dn. Bouquainganiæ,& paullò pòſt ad ipſum Regem,quorum uterq; magno flagrabat deſiderio ſciendi hujus negotii exitum,qui quidem talis fuit,quod nimirum à prandio periſcelidem ex aqua extraxerim,eamque ad luculentum ignem exſiccaverim. Eâ vix probè exſiccatâ (ad quod perficiendum, oportebat,ut benè calefieret) en! famulus Dn. Howel adeſt,mihique narrat, non diu eſſe, quod Dominus tàm acerbo afficiatur dolore,quàm unquam hactenus ſenſerit; idque cum tanto caloris exceſſu ac ſi manus ejus ardentibus prunis obtegerentur. Ipſi reſpondebam, licet hoc ipſi malum jam nunc acciderit, tamen nihil prohibiturum,quo minùs brevi temporis ſpacio optumâ valetudine uteretur;me inſuper haud ignorare novi hujus mali cauſam, ejusque curam & rationem habiturum, foreq; ut Dn. ab omni prorſus dolore & inflammatione citius liberetur, quàm ille hanc rem eidem confirmaturus domum redux eſſe poſſit, quod ſi verò res præter opinionem ceciderit, me certiorem eius faceret, ſin minus, haut eſſe, ut laborem hunc inſumat. His probè intellectis, famulus domum repetit; eôdemque temporis momento periſcelidem denuò in aquam immergo, quo facto, etiamſi vix duos abhinc paſſus ædes diſtabant, dominum & ſine dolore & bellè habentem invenerat; quin immo priusquam domum pervenerat, omnis jam cruciatus penitus ceſſârat. Et ut paucis perſtringam: dolor omninò evanuerat, ac intra quinque vel ſex dies vulnus ad cicatricem perductum & perfectè ſanatum fuerat. Rex Jacobus de ſingulis hujus curationis circumſtantiis certior fieri voluit: atque eâ ad umbilicum perductâ ex me ſcire deſideravit (initiô me veneficum & magum joco appellans, id quod ſæpius facere, & feſtive admodum conſueverat) qua ratione & modo ea peracta fuerit. Ipſi reſpondebam: me quidem ad mandata S. Majeſtat. exſequenda ſemper fore paratiſſimum: verùm ſubmiſſè rogare, ut antequam ulterius progrederer, mihi per eam liceat recenſere, quod Autor,qui ſecretum hoc mecum communicârat,

municârat, ſuper ſimili negotio, Magno Duci Florentiæ aliquando reſponderat. Erat hic monachus ordinis Carmelitarum, qui nuper ex India & Perſiâ Florentiam redierat; Imo etiam regnum Chinæ peragraverat, qui cùm à reditu ſuo in Toſcaniam plurimos, non ſine magnâ hominum admiratione ſanâſſet, Dux ipſi ſignificârat, maximo ſe diſcendi ab illo hoc arcanum deſiderio flagrare. Erat autem Pater Magni Ducis, qui hodiè imperium poſſidet. Monachus ipſi reſpondebat, ſe hoc Secretum, in Oriente didiciſſe, ac firmiter proinde credere, neminem adhuc præter eum, in Europa degere, qui illud nôrit: quare etiam tanquam ſilentii fide digniſſimum, minimè divulgandum eſſe: id tamen fieri haut poſſe, ſi Illuſtriſſimus Princeps huic ſe negotio immiſcere vellet, cùm procul dubio ipſemet manum operi admovere dedignaretur: atque ita, ſi ſuum ſubſtitueret vel chirurgum, vel alium ſervorum quempiam, tandem fore, ut paucis diebus quàm plurimi reperiantur, quibus res hæc æquè ac ſibimet ipſi optimè cognita fuerit. Quare etiam Dux prudentiſſimus non amplius illum urgere, ſollicitareque voluit. Verùm paulò poſt optima mihi ſe offerebat occaſio præſtandi homini huic Religioſo rem longè gratiſſimam, & momenti maximi: id quod etiam in cauſa fuit, ut ſecretum mihi ſuum denegare noluerit: atque eò ipſô annô denuò in Perſiam profectus erat; adeo ut me ſolum nunc in Europa tota eſſe arbitrer, qui hoc ſecretum ſciat. Rex mihi reſpondebat, planè non eſſe quod timeam, ne ſcil. illud divulget: ſiquidem nulli ſe, quando ad hujus rei faciendum periculum accingeretur, confiſurum, ſed ſemper manu ſuâ propriâ negotium peracturum, quamobrem pulveris aliquid mei ipſi dare haud dubitarem. Feci, rem omnem aperui, omnes ipſi narravi circumſtantias, atque Majeſtas ſua plurima poſthæc experimenta fecit, quæ omnia expectationi conceptæ ex aſſe reſponderunt. Interea temporis, Dominus de Majerne, Archiater Regius unicè in hanc curam incumbebat, ut quid monſtri hoc ſecretum aleret, expiſcaretur, & tandem reſcivit, Regem ad iſtiusmodi curationem perficiendam Vitriolo uti. Tum demum me compellare, & dicere, ſe hactenus erubuiſſe eò pervenire audaciæ, ut à me hoc ſecretum peteret, præſertim cùm non ignorârit, quod ipſimet Regi illud communicare gravatus fuerim. Jam vero poſtquam didiciſſet, qua nam materia in hoc negotio uti deberemus, nullum ſe dubitare, quin quicquid hic circumſtantiarum requiratur, ipſi apertè dicturus ſim. Ad quod ipſi reſpondebam, me non ſolùm jam paratum eſſe, qui ſuæ petitioni morem geram, ſed etiam, ſi ſtatim in principio hac de re mentionem feciſſet, nihil ipſum celaturum fuiſſe: nullum enim eſſe periculum, ut ne iſtiusmodi ſecretum eliminetur, atque in vulgus efferatur, quamdiu ſuas intra manus verſaretur. Quid multis? omnem ipſi denique rem à capite ad calcem narravi: Paucis poſt diebus in Galliam abiit, viſum aliquod prædium, quod nuper haud procul à Genevâ emerat, Alboniæ ſcil. Baronatum. Cùm adhuc eſſet in itinere, inviſebat Ducem de Mayenne, qui ſingularis ipſi erat amicus, & magno favore hominem proſequebatur, eumque hoc ſecretum docebat. Dux poſteà multa fecerat experimenta, quæ niſi à manibus tàm boni ac religioſi Principis

cipis

Digitized by Google

cipis promanaſſent, & incantamenti ſuſpicionem effugere vix ac ne vix quidem potuiſſent. Defuncto autem Principe (qui in obſidione urbis Montalbani periit) ejusdem Chirurgus, qui in hoc negotio manuariam ipſi operam præſtiterat, multis primariis ac nobilioribus, Viris hoc ſecretum vendidit, qui magnam proeô pecuniæ vim ipſi ſolverant, adeò ut intra breve tempus opes & divitias ingentes exinde corraſerit. Res itaque in multorum delapſa manus non amplius intra ſecreti cancellos ſeſe continebat, ſed pedetentim foràs eliminabatur, ut vix hodiè invenias in in pago barbitonſorem, qui de illo non aliquid ſciat, ſomniet, glorietur,

Nulla quies intus, nullaq; ſilentia parte,
Creſcit: & auditis aliquid novum adjicit autor.

Vidiſtis, Auditores, pulveris Sympathetici in noſtris regionibus genealogiam, unà cum hiſtoria ſanationis pulvere hoc peractæ admodum notabili: Tempus nunc eſt, ut veniamus ad ipſam diſcuſſionem, quæ in eô conſiſtit, ut ſciamus, quomodo res fiat. Et certê, fateamur oportet, rem eſſe maximâ admiratione dignam, quod læſi cujusdam hominis vulnus priſtinæ ſanitati reſtitui; vel inflammatio ejus ac dolor augeri queat, adhibito cuidam ſaltem linteolo vel enſi remedio idque magnâ etiam locorum intercapedine interveniente: Nec eſt, ut, quando inſtitutâ longâ ac profundâ totius cauſarum naturalium (quas ad producendum iſtiusmodi effectum ingenii noſtri acumen aptas natas judicare poteſt:) encyclopædiæ contemplatione, denique in veras incidimus, neceſſariò vires & media agendi admodum ſubtilia tenuiaque poſſidere, ullo modo dubitemus.

In hunc usque diem ſpiſſa caligine obductæ fuerunt, credebaturque, aditus ad illas tam difficilis, ut illi, (quos ego quidem vidi) qui exinde dicendi vel ſcribendi argumentum deſumere animum induxerant, tantum abeſt ut nervum rei tetigerint, & quod dicitur, à capite ad calcem pertractarint, ut potiùs circa naſſam ludentes, quasdam argutias, atque otioſas ſubtilitates ſuper hoc propoſito dixiſſe contenti fuerint, idq; magis ut ingenii acumen, atque eloquentiæ ſuæ vim & efficaciam oſtentarent, quàm ut docentes quomodo res fiat, avidæ lectorum ſive auditorum expectationi ſatisfacerent. Volunt, ut in terminis, quos nec intelligimus, neque quid ſignificent, ſcimus, æqué ac numeratâ pecuniâ acquieſcamus. Nobis obtrudunt neſcio quas cohærentias, ſimilitudines Sympathiam, virtutes magneticas, & id genus vocabula, ne verbum quidem dicentes, quid iſti termini ſibi velint, quisve ſit eorum ſenſus. Rem magnam ſe præſtitiſſe credunt, ſi cuidam obiter perſuadeant, rem poſſe perfici per viam naturalem, nec opus eſſe, ut ad interventorem quendam dæmonem confugiamus; atque ita nullo modo nullaque ratione prætendunt inventionem ſolidorum argumentorum, quibus quomodo res fiat, demonſtrent. Niſi me ſpes bona aleret, Auditores, fieri poſſe ut aliquid aliud ab ingenio veſtro impertem, hoc eſt, ſi in re vobis perſuadenda non niſi in verborum lenociniis confidere deberem, hanc quidem in me provinciam minimè ſuſcepturus fuiſſem. Optumè enim novi, *quid*

Digitized by Google

ferre recuſent; quid valeant humeri. Tale propoſitum magnum ingenii acumen poſtulat, & fervorem; requirit cogitationes ſublimes ſubtileſque: perfectam linguæ cognitionem cum facundiâ exigit, atque verborum, quibus rem expreſſam volumus, proprietatem; ut quaſi ex improviſo in animum inopinantem inſinuemus ea, quæ aliàs multo conatu, atque argumentis remiſſioribus, quamvis ſolidis, obtinere quis minimè valeret. Talis oratio haud debet expectari ab extraneo, quid animi ſui ſenſa ea in linguâ quâ ne quidem cogitationes aliàs familiares, abſq; difficultate exprimit, proferre cogitur. Nihilominus tamen, Auditores, omnis iſta conſideratio non obſtabit, quo minus moliar aliquid, quod quibuſdam poterit videri longè difficilius, quam eſt inſtitutum, quo de nunc mentionem feci, & quod ſcil. eo reſpicit, ut probē, atq; convincam ſanationem, quæ à Sympathia nomen habet, poſſe fieri naturaliter; atque vobis ad oculum demonſtrem, efficaciamq; ut quaſi manu palpare poſſitis, quâ ratione totum opus perficiatur. Nôſtis, Auditores, nihil æquè ad animos hominum perſuadendos facere, ac ingenioſam excogitationem argumentorum, quæ quando cum eleganti facundiâ proponuntur, imaginationem demulcent potius quam ut intellectui ſatisfaciant. At verò demonſtrationes quæ firmis ac ſolidis fundamentis ſuperſtructæ ſunt, licet omni exornatæ enunciationis ſplendore deſtituantur, nihilominus tamen convincunt, nec poteſt quin eas concluſio neceſſariò ſequatur. Illæ ipſæ veluti prelum ſeu ergata portę revellendæ adhibita, vel tanquam monetariorum machina laminæ, ut ea ſignétur, admota, procedunt, quavis factâ contorſione non niſi pedetentim, & quaſi inſenſibiliter ipſi adpropinquant, nec magnum edunt ſtrepitū, nec etiam, ut contorqueantur, validos nervos, magnaſque vires exigunt, ſed illorum vis & efficacia, quamvis lento & ſuſpenſo gradu progrediatur, uſq; adeò inſuperabilis eſt, ut illa tandem portam effringat, hæc verò in auri vel argenti bracteâ veſtigia numiſmatis impreſſi admodum profunda poſt ſe relinquat: Contra verò malleorum percuſſiones (cum quibus ingenioſorum hominum variis elegantiæ floribus exornati ſermones optimè quidem comparantur) Gigantéa brachia requirunt, quæ dum magnâ vi invicem tolluntur, ingentem ſonitum reddunt,

Ut ſolet æthereô miſſus ab axe fragor;

Sed quando ad rem ipſam ventum eſt, fulgura è pelvi fuēre. Ut igitur opus aggrediar, primò omnium (jx. methodum demonſtrationum Geometricarum) ſex vel ſeptem principia, ceu lapides fundamentarios, ponam, quibus ædificium meum ſuperſtruam. Ac, me herclè, tàm firmiter ea locabo atque conſtituam, ut nemo tàm ſit futurus difficilis, qui eadem quoque approbare grave ducat. Hæc principia ſimilia erunt rotis machinæ Archimedis, cujus beneficiò parvulus etiam infans ingens Hieronis Regis navigium ſubducere poterat, quod aliàs centum boum paria, unà cum omnibus ex regio armamentario depromtis funibus ac rudentibus vix movere, ne dicam promovere valebant. Atque adeò operâ horum principiorum fore ſpero, ut concluſionem inde formatam, in opportunam ſtationem denique deducam.

Digitized by Google

Primum itaque principium erit. Quod omnis orbis ſeu ſphæra aëris luce repleta ſiet. Si neceſſitas efflagitaret, ut hoc locô probarem, lucem eſſe ſubſtantiam materialem atque corporalem, non autem imaginariam & incomprehenſibilem qualitatem, quemadmodum multi in Scholis perſuadere conantur, illud quidem ſatis evidenter effectum darem. Imò abundè in alio quodam Tractatu, qui paucis abhinc annis in lucem prodiit, idipſum præſtiti neque hæc nova eſt opinio; plurimi enim veterum Philoſophorum, quorum maximo olim

In pretio ruga ſenilis erat,

eam jam dum confirmarunt, quin imò ipſemet S. Auguſtinus, Epiſtol. 3. ad Voluſinum, eadem ſe eſſe in ſententiâ apertè teſtatur. Verùm quantum ad præſens noſtrum negotium attinet, quod ſcilicet lux ſive hujus, ſive illius naturæ ſit, ſufficit, ut curſum quem tenet, & quæ facit itinera explicemus, quâ de re ſenſus noſtri nobis teſtimonium perhibent. Luce inſuper meridianâ clarius eſt, quod dum continuò fluxu ex perennanti ſuo fonte, qui ſol eſt, promanat, atque admirandâ celeritate ad lineas rectas quoquo verſum ſe diffundit, ubi ab obſtaculo corporis alicujus duri & opaci in viâ interrumpitur, ejusdemque curſus ſufflaminatur, eadem repercutiatur, atque dehinc ad angulos æquales reſiliat, aliâque viâ per aliam lineam rectam ingrediatur, donec iterum ab obvio corpore ſolido propulſa aliud in latus revolet, atque ita novos ſubinde reſultus hincque & illinc perficere pergat, dum per omnes angulos à corporibus curſui ejus ſeſe opponentibus àgitata, tandem defatigetur, atque penitus extinguatur. Nimirum eò plane res recidit, uti videmus cum pilâ palmariâ comparatum eſſe: hæc à robuſto ludentium brachio contra parietes miſſa, dehinc ad oppoſitum latus repellitur, ita ut non rarò totum ſphæriſterium circumvolet, curſumque ſuum propè locum, in quo inchoaverat, abſolvat. Imò ipſimet noſtri oculi hunc lucis progreſſum nobis conteſtantur, quoties illa locum, ad quem rectà procedere nequit, reflexis radiis illuminat; vel quando eâ immediatè à ſole proficiſcente ac feriente lunam, vel aliorum planetarum quendam, radii, qui penitùs hæc ſubire corpora non valent, in terram usque noſtram reſultant (niſi enim hoc eſſet, videre eos haud poſſemus) atque illa dehinc repercutitur, frangitur, communitervè per tot corpora, quot diverſis ipſius reflexionibus obviam eunt.

Secundum principium erit: Quod, luce dictô jam modo in corpus aliquod incidente, illudque percutiente, radii, qui non ulteriori progreſſu penetrant, ſed in ejus ſuperficie repercutiuntur, particulas quaſdam ſeu atomos inde tollant, ſecumque auferant, non aliter ac pila luſoria, cujus modo mentionem fecimus, quandam ex muro vel pariete, contra quem propellitur, humiditatem tolleret, unaque ſecum auferret, ſi gypſum quô incruſtatur paries, adhuc humidum eſſet, ſicuti reverà etiam aliquid coloris nigri, quò murus tingitur inficiturque, ſecum auferre conſuevit. Ratio hujus rei eſt, quòd lux, ignis hic adeò rarus & ſubtilis, tàm admirabili ſeſe diffūdens celeritate (namq; ejus jacula ſtatim ac Sol caput ſuum ſupra noſtrū Horizontē, tot millia milliarium tàm brevi & quaſi imperceptibili temporis ſpatio emetiens, attollit

Digitized by Google

oculos noſtros feriunt) & oppoſitum corpus perpendiculariter feriens non poſſit quin parva ibi vulnera, raritati ſuæ ac ſubtilitati reſpondentia, imprimat, atque cùm parvæ iſtæ & à ſuo trunco diſſectæ ac ſeparatæ atomi, ſicuti omnia, quæ ordinata hæc mundi ſeries complectitur corpora, ex quatuor elementis compoſitæ ſint, pars lucis calida humidis, viſcoſis, ac glutinoſis prædictarum atomorum particulis adhæret, easque ſecum per longinqua ſpacia deducit. Rerum magiſtra experientia æquè ac ratio veritatem hujus rei demonſtrat.

Quando linteum quoddam aut pannus humidus ad ignem exſiccatur, radiique igniti in ea incidunt, tunc illi qui quod penetrent, non inveniunt, ſed exinde repercutiuntur, corpuſcula quædam humida unà ſecum auferunt, quæ inter linteum & focum quandam nebulæ ſpeciem repræſentant. Sic etiam quando ſol oriens terram à pluvia vel rore nocturno humectatam illuminat, tunc ejus radii nebulam levant, quæ pedetentim usque ad collium vertices aſcendit, atque hæc nebula rareſit, & attenuatur, prout ſol majorem ſurſum eam trahendi vim & efficaciam obtinet, usque dum tandem è conſpectu noſtro aufugiat, inque partem aëris abeat, quæ ob ſummam ſuã tenuitatem à nobis videri nequit. Hæ ergò atomi ſimiles ſunt equitibus, in equis alatis ſedentibus, qui magnis itineribus progrediuntur, donec ſol occidens pegaſos, quibus vehebantur, retrahit, abducitque & denique omnes ſine jumento relinquit: & tunc turmatim in terram, unde prius attracti fuerant, præcipitantur: pars eorum maxima & quæ pondere deprimunt, effunduntur ſtatim ac ſol in veſperam vergit, atque hæc diei pars crepuſculum vocatur, quod licet ob raritatem oculorum aciem effugiat, non tamen obſtat quò minus ſentiatur inſtar innumerabilium malleolorum, qui & capita & corpora noſtra percutiunt, imprimis ætate provectiorum; juvenes enim ob ſanguinis ebullitionem, & temperamentum calidum magnam ſpirituum copiam è corpore propellunt, qui cùm eorum, quos lux crepera excutit, vires longè ſuperent, illos repellunt impediuntque, ut non tantâ efficaciâ in corpora, ex quibus ſpiritus iſti profluunt, agere poſſint, quàm ſolent in illos, qui annorum progreſſu frigidiorem nacti temperiem nihil tale à tam forti ſpirituum emanatione, quippe quâ parùm gaudent, ſibi promittere poſſunt. Ventus qui flat, & qui longè lateque fertur, nihil eſt aliud, quàm fluvius ingens ſimilium atomorum attractarum à quibusdam corporibus ſupra terram, poſtmodumque hinc inde jactatarum, prout cauſas effectui huic idoneas offendunt. Recordor, me aliquando evidenter vidiſſe, quomodo ventus generetur: Tranſibam ſub initium æſtatis montemCeniſium; profecturus in Italiam, atque jam medium montis ſuperaveram, cum ſol pulcherrimo ſplendore coruſcans ſurgeret. Verum antequam ipſum ſolis corpus, cujus aſpectum ingens montium altitudo oculis adhuc invidebat, conſpicerem, diligenter obſervabam ejus radios, qui deaurabant cacumen montis Veluli, qui eſt rupes inſtar pyramidis acuminata, altitudine ſuâ montem Ceniſium, ac omnes qui illum circumdant, multùm ſuperans: imò plurimi eâ ſunt in opinione, ſi excipias montem Picum, qui in Inſula Teneriffa, inter Fortunatas, conſpicitur, eum ex altiſ-

ſimis

ſimis orbis totius montibus eſſe; præterea perpetuis mons hic nivibus obtegitur: Ibi, inquam, obſervavi, eô in locô qui radiis ſolaribus illuminabatur, nebulam quandam formari, quæ in initio non majore extenſione prædita, ac pila ſeu globus magnus eſſe ſolet, apparebat, brevi tamen tempore tantum incrementum ſumſerat, ut tandem non ſolummodò hujus, verum etiam circumjacentium montium vertices nube quadam penitùs obtegerentur.

Jamque ſummum montis Ceniſii apicem conſcenderam, ac animadvertens, me in lineâ rectâ, quæ ex ſole verſus montem Veſulum procedebat, poſitum eſſe, pedem ibi fixeram, ut dum mei, quod aſcendendi montis ipſis reliquum erat, totum conficere ſudabant, interea eum intuerer: etenim ego, cùm plus cæteris mecum haberem hominum, qui ſellam meam portarent, progreſſu velociori montem conſcendi.

Nec multum temporis ibi fueram commoratus, quando nebula ſeſe demittens videbatur leviter ad locum, ubi eram, inclinare, incipiebamque ſentire auram frigidiuſculam, quâ cùm eò reſpicerem, facies mea excipiebatur. Cumque omnis meus comitatus ad me conveniſſet, per alteram montis Ceniſii partem verſus Suzam, deſcendere aggrediebamur, & prout deſcendebamus, manifeſtè percipiebamus, ventum majori impetu in dorſum noſtrum ferri; via enim noſtra per locum apricum nos ducebat. Obviam autem nobis veniebant nonnulli viatores, qui per eum locum ubi nos deſcendebamus, adſcendebant, dicebantque, ventum plus infra maximo cum impetu ſpirare, ipſisque magnam moleſtiam creaſſe, faciem, oculosque perflando: verùm quo magis ad verticem montis accederent, eô minus vehementem deprehendere. Nos vero, quando eò loci perveneramus, ubi ventum tanto cum impetu erumpere dixerant, veluti procellæ ſpeciem incidiſſe nobis videbamur, quæ magis magisque in deſcenſu augebatur, donec ſol jam dum exortus per hanc lineam rectam eum haud amplius attrahebat, ſed alia in orâ ventum excitabat. Incolæ hujus regionis aſſeverabant hoc ſemper ita evenire, quotieſcunque accidens quoddam violentum & peculiare conſvetum ejus curſum non averteret, qui quidem in eô conſiſtit, quod ſcilicet certâ diei horâ certo quodam in angulo levari ſoleat, & quando Sol ad aliud punctum pervenit, alius ventus exoriatur, atque ſic quaſi de manu in manũ angulos ſeu puncta commutet, usque ad Solis occaſum, qui ſemper tranquillam tempeſtatem affert, ſi tempus ſerenum fuerit: & quod etiam ventus ſemper circa montem Veſulum ſoli oppoſitum, levetur. Dicebant inſuper nobis, ventum hiſce locis familiarem ſemper vehementiorem eſſe ſolere propè montis radices, quàm propè ejus verticem: cujus rei cauſa ſatis eſt evidens; namque motus naturalis uniuscujusque corporis æquè ac rerum gravium, ſemper quoad celeritatem augetur, prout centro ſuo appropinquat, idque numero impari (veluti Galilæus ingenioſè hanc rem demonſtrat, quam & ego alio quidem in tractatu enucleavi) hoc eſt, ſi primo momentô progreſſus ejus ulnam æquat, in ſecundo æquabit tres ulnas, in tertio quinque, in quarto ſeptem, atque ſic ſemper eodem modo motus hic incrementum capere pergit, quæ res ex denſitate atque figurâ corporis deſcendentis & agentis inceſſibili-

Digitized by Google

ceſſibilitatem Medii provenit. Atque hæc corpuſcula, quæ ventum ex monte Veſulo venientem cauſant excitantque, denſa & terreſtria ſunt: cùm enim nix ex partibus aquoſis atq; terreſtribus à frigore invicem unitis conſtet; radiorum ſolarium calore easdem ſeparante, viſcoſæ partes unà cum illis avolant, dum terreſtres, quæ ob grave pondus altiùs aſcendere nequeunt, ſtatim in terram decidunt. Hoc mihi rem notatu ſatis dignam in memoriam revocat, quæ mihi acciderat, quando cum meâ claſſe in portu Allexandrettæ, ad extremum maris Mediterranei angulum, verſabar. Eò deſcendere ſolent, qui Alepum, vel Babyloniam petunt. Abſolveram jam omne quod in hiſce maribus peragendum mihi propoſueram, & felici cum ſucceſſu extremam negotio manum admoveram, valdeque mea intererat, ut tàm brevi quidem ac fieri poſſet, tempore, in Angliam reverterer, idque eò magis, quòd omnes meæ naves diſcuſſæ adhuc fractæq; fuerant ob acre prælium quod paucis antè diebus commiſeram cum claſſe maximâ & formidabili, quæ, licet victoria in noſtram dènique partem inclinaverit, in tam ſtrenuâ dimicatione, illud ſanè detrimenti attulit, ut claſſem meam mirum in modum diſſiparet, atque mea navigia militibus vulneratis prorſus adimpleret. Igitur, ut viam maximè compendiariam, quæ in locum ſecurum, & reparationi noſtræ idoneum duceret, diſpiceremus, omnes claſſis meæ navarchos, ducesque & nautas longo rerum uſu edoctos convocavi, qui intellectâ animi mei ſententiâ, uno omnes ore, concluſerunt, iter omnium tutiſſimum eſſe ut deſcendamus verſus Meridiem, totamque Syriam, Judæam, Ægyptum & Africam præterlegamus, atque hoc modo oſtia Freti Herculis intremus: nosque inſuper, terram ita legentes, ſingulis noctibus regulariter parvum aliquem ventum ex terrâ, in mare delatum habituros fore, quo à puppi adjuti brevi temporis ſpacio iter noſtrum perficere valeamus neque periculum tàm magnum nobis metuendum, ut ne in Claſſem Gallicam vel Hiſpanicam incidamus. Etenim Anglia tunc temporis contra hæc duo regna bellum gerebat, nosque certiores facti fueramus, has claſſes optumè inſtructas propè ſua littora nos expectare, ut vindictam de nobis ſumant, damnumque & jacturam, quam per 16. menſes, quibus omnia in hiſce maribus in noſtram poteſtatem vertebantur, utraque Natio à nobis perpeſſa fuerat, probè ulciſcantur. Quod periculum ut effugiamus, ſatis quidem cauſæ (ajebant illi) nobis eſſe, quippe quorum res eò in ſtatu poſitæ ſint, ut ſolliciti potius eſſe debeamus, quod virium ſupereſt, ad commodum portum omni cura omnique ſtudio quærendum impendamus, in quo ſecuri claſſem quaſſatam reparare queamus, quam ut denuo novi certaminis aleam ſubire animum inducamus: quam ſatis ſuperque jam dum nos expertam eſſe, jure meritoque quis affirmare poſſet. Mea autem opinio illorum ſententiæ planè contraria fuerat. Credebam optimè nos facturos, ſi verſus Septentrionem curſum noſtrum dirigeremus, & Ciliciæ, Pamphiliæ, Lydiæ, Natoliæque ſeu Aſiæ minoris littora rectâ viâ legeremus, trajiceremus, fauces Archipelagi, relictoque à dextrâ parte Adriatico mari Siciliam, Italiam, Sardiniam, Corſicam, Sinumque Legionenſem pernavigaremus, totiusque Hiſpaniæ terram legeremus: ipſis ſimul ob oculos ponebam, quàm

magno

magno nobis futurum eſſet dedecori, ſi metuentes hoſtium occurſum, ejus evitandi gratiâ ab optimâ viâ deflecteremus, cùm tamen nullam aliam ob cauſam in has oras venerimus, quam ut illos ubique locorum quæreremus: addebam præterea divinum auxilium, quo DEUS Opt. Max. pro immenſâ ſuâ bonitate tot tantiſque in præliis nobis aſſiſtere & incolumes conſervare dignatus fuit, bona nos alere ſpe debere, fore, ut etiam ex periculis, quæ revertentium cervicibus imminere, & accidere poſſent, voto compotes eripiamur: neq; ullum eſſe dubium viam, quam illis proponerem, ſi ſimpliciter ſaltem & in ſeſe conſideretur, ulla ſine comparatione longè meliorem expeditioremq; eſſe, qua ex Mari Mediterraneô in Oceanum exeamus: idq; eo magis (dicebam illis) quod etiamſi habeamus ventum ex terra, quamdiu Syriæ Ægyptique ripam præterna vigabimus, omni tamen penitus deſtituemur vento Lydiæ littus legentes, ubi Syrtes ſabuloſæ in conſpectum veniunt, & per immenſa ſpacia ſe extendunt, hâc terræ parte omni prorſus humiditate deſtitutâ; (neque enim herbæ, nec arbores ibi creſcunt, nihilque ibi niſi ſabulum, & arena inveniuntur, quibus olim ingens Magni Regis Cambyſis exercitus ſimul contectus, ſepultuſque fuit) Jam verò ubi nulla eſt humiditas, Sol nihil poteſt attrahere, ex quo poſtea ventum producat: adeò ut nunquam (imprimis verò æſtate) alium ibi ventum ſimus habituri quam conſuetum & regularem, qui tenet curſum ab Occidente ad Orientem, ſecundum curſum Solis (qui ventorum Pater eſt) niſi præter ſolitum vel ex Italica terrâ, quæ verſus Septentrionem ſita eſt, vel ex imo Æthiopiæ angulô, ubi montes Lunæ domeſticantur, & catarractæ Nili ſeſe exonerant, Æolus quâ data porta ruit, ventos emittat: Tunc verò temporis, pergebam, quando propè Syrtibus abeſſemus, ventus ex Italia delatus certò certius efficeret, ut omnes naufragio periremus: Atque hunc in modum ratiocinabar, cauſas naturales examinans, cum ſenatus meus bellicus experientiâ ſuâ tanquam firmo talo niteretur. Hæc fuit cauſa, ut nihil contra unanimem omnium conſenſum moliri voluerim: etſi enim ſummam imperii unicus tenebam, mihi tamen videbar jure meritò contumaciæ & temeritatis accuſari poſſe, ſi meam unius ſententiam communi reliquorum calculo, unanimique ſubſcriptioni præferre nullus dubitarem. Quare, hanc viam aggreſſi fuimus, boniſque avibus usque ad æſtuoſas Libyæ Syrtes pervenimus: at vero hic loci venti exoptati flare ceſſabant, ita quidem, ut integro triginta ſeptem dierum ſpacio, nil niſi *Zephiri* quidam, ab occidente, quo nos tendebamus, venientes, aliorum loco, nos afflarent. Hinc etiam per totum illud tempus in anchoris ſtare cogebamur, maximo timore perculſi, ut ne ventus in ſeptentrionali regione exortus vehementi impetu in nos rueret, quo quidem facto, res conclamata, deq; nobis actû fuiſſet: eoq; certiùs quod noſtræ anchoræ in mobili illo ſabulo pedem figere minimè potuiſſent, etenim ſub aquâ arena hæc ejusdem, ac in locis ſiccis, eſt naturæ, atque ita in illam oram ejecti fuiſſemus, ibiq; naufragium feciſſemus. Verùm enim vero DEUS, qui, ut hodiè veſtro mactatus honore ad vos verba facerem, voluit, illi me periculo ſubduxit. Finitis ergo triginta ſeptem diebus obſervavimus nubes in ſummo aëre cogi, quarum curſus â Vulturno procedebat, qui in prin-

Digitized by Google

in principio lento gradu progrediebatur, ſingulis tamen horis magis, magiſque invaluerat, ita ut biduo elapſo ventus, qui in Æthiopia plurimum hinc diſtante natus fuerat, veluti maxima tempeſtas apud nos eruperit, navimque rectà proſequens brevi ad præfixam metam tulerit, & profectò niſi tanto impetu ingruiſſet, vires ejus fractæ & diſſipatæ fuiſſent, priusquam tanta locorum intervalla emenſus ad nos perveniſſet. Ex jam dictis colligere poſſumus, quod ubicunque reperitur ventus, corpuſcula quoque ſeu atomi reperiantur, quæ attractæ fuerunt à corporibus illis in locis exiſtentibus, ex quibus vi & efficaciâ Solis ac luminis ventus productus eſt: quodque hic ventus reverà nihil aliud ſit, quàm iſtiusmodi atomorum facta impetu quodam huc illuc agitatio. Atque ſic venti ſemper redolent loca, ex quibus proficiſcuntur, nempè, ſi à Meridie ſpirant, calidi ſunt; Septentrionales verò frigidi; ſi è terra ſolum deferuntur, ſicci; ſin verò ex mari erumpant, humidi eſſe conſueverunt: ſic etiam è locis ſuâ vi odore fragrantibus venti odorati, ſani, & admodum jucundi exoriuntur, uti ferunt eſſe eos, qui ex Arabia felici veniunt, quæ omnis generis aromata, ſuffimenta, & benè olentia gummi producit; nec non etiam ille, qui tempore, quo roſæ florere ſolent, procedit ex pagis Fontenay & Vaurigard, & Lutetiani Pariſiorum fertur, qui totus quaſi fumigatus & mirâ odoris ſuavitate delibutus naribus offertur: contra verò qui ex locis tetris & fœtidis, ut e.g. Sulphureis Puteolis (vulgò Pozzolo dictis) erumpunt, graviſſimum fætorem redolent: illi verò ex locis infectis atque peſtilentibus qui veniunt, *miaſmata* ſecum adferunt, unde poſteà

Omnia languor habet; ſylvis, agriq; viisq;
Corpora fœda jacent, vitiantur odoribus auræ.

Tertium meum principium erit: Aërem undiquaque hiſce corpuſculis ſive atomis plenum eſſe; vel potius id, quod nos aërem appellamus, nil niſi mixtionem & confuſionem talium atomorum eſſe, ubi quidem partes aëreæ prædominentur. Luce ſuâ, quod dicitur, radiat, nullum in rerum univerſitate elementum omninò purum, ac planè homogeneum reperiri: ignis enim externus & lumen agens ex unâ parte, tumque internus calor uniuscujusque corporis agens ex alterâ parte miram, omnium rerum in ſingulis commiſtionem faciunt. In maxima hac regione, ubi aërem locamus, ſatis profectò ſpatii reſiduum eſt, nihilque planè obſtat, quo minus iſtiusmodi mixtio produci poſſit. Experientia æquè ac ipſa ratio hanc rem confirmat.

Vidi viperarum catulos nuper excluſos, qui pollicis longitudinem haud ſuperabant: hi, poſtquam in magna cucurbitâ papyro optimè quidem circum circa ligatâ, ſed perforata, ut liberè aër ingredi poſſet, omnis tamen illis exitus prohiberetur, aſſervarentur, ſex, octo, vel decem menſium ſpatio in tàm prodigoſam magnitudinem excreverunt, ut res fidem ſuperet, idque factum eſt longè evidentius tempore æquinoctiorum, quo aër atomis iſtis ætheris atque balſamicis quaſi redundat, quæ potenter ab his viperis attractæ, communicando ſuam illis virtutem balſamicam, anguinam in ipſis cauſabant vernationem.

Unde

Unde non injuria dixit Coſmopolita: *Eſſe in aere occultum vitæ cibum.* Parvæ hæ viperæ etſi nil niſi ſolum aerem pro nutrimento habebant, nihilominus tamen ſubtiliſſimi hujus cibi beneficio, priusquam annus præter lapſus fuerat, tantum incrementum ſumſerant, ut unius pedis longitudinem exæquarent; cæterùm ſatis craſſæ & ponderoſæ fuerant. Vitriolum, Salpetra, aliæque nonnullæ ſubſtantiæ eodem modo augentur; beneficio ſcilicet ſolius aeris attractionis. Recordor jam, quod aliquando (ſeptendecim, vel octodecim ferè ſunt anni) libra una vel alterâ olei Tartari opus mihi fuerit: eram autem Pariſiis, ubi nec laboratorium, neque qui operariam negotio huic Chymico manum admoveret, mecum habebam.

Quare Dn. Ferrier, virum omnibus doctis ſatis cognitum, adii, eumque rogavi, ut hujus olei copiam mihi faceret; cum vero nihil præparati olei in promtu haberet, & tamen, viginti libræ Tartari æquè facili negotio ac duæ ſaltem calcinentur, nec ſumptus propterea majores requirantur, majori in quantitate oleum jam dictum unâ eâdemque operâ conficere, conſtituit, ut & proprio uſui aliquid reſervare poſſet. Quando verò prædictum mihi oleum apportaverat, odore roſaceo adeò flagrabat, ut de ejus fide conquererer, propterea quod aquam roſarum huic oleo immiſcuerit, cùm tamen illum rogaſſem, ſolummodò per deliquium, aut aeris humidi expoſitionem illud conficeret. Ille verò jurabat, ſe nullum planè liquorem admiſcuiſſe, ſed calcinatum Tartarum in cella repoſuiſſe ut ſuâ ſponte diſſolveretur. Tum temporis roſeta in florem ſe induebant, unde etiam videtur, quod, aere atomis ex roſis attractis pleno exiſtente, ſeque ob fortem Salis Tartari attractionem in aquam mutante, eôdem odor naribus ſe obtulerit in loco, in quem unà coactæ fuerant; quemadmodum radii Solares, quando in ſpeculo ardenti congregantur, ignem producere conſueverunt. Præter hanc, alia adhuc res ſatis mirabilis, oleum hoc Tartari concernens, accidit, quæ ad probandam propoſitionem, quam nondum attigimus, facere apta nata erit: Verùm ut ne inceptæ telæ filum abrumpamus, eam hîc prælimi- nari ſermone perſtringam. Cùm itaq; ea anni pars, quâ roſæ floreſcunt, ad finem tenderet, oleum hoc aquam roſarum redolere ceſsârat, ita quidem, ut odor ille inter tres vel quatuor menſes penitùs evanuerit. Verum enim verò magna animum admiratio ſubiit, cùm ſequenti anno, eâdem anni tempeſtate recurrente, recurreret etiam roſaceus odor iſte æquè ac olim fragrantiſſimus, atque per hyemem denuò deflueret, quem poſteà ordinem ſingulis annis obſervavit, quam ob cauſam Dn. Ferrier oleum illud, quod ipſemet ultimâ æſtate apud illum odoratus fui, tanquam rem oppidò raram aſſervat. Londini experientia hanc doctrinam non ſine maximo noſtro incommodo confirmat; ibi enim aer iſtiusmodi atomis penitùs abundat. Materia, qua in vaſta illa urbe focum extruunt, conſtat imprimis ex carbonibus foſſilibus, qui ex Neuſcaſtell, & Scotia apportantur. Hæc carbonum ſpecies plurimum ſalis volatilis acerrimi in ſe continet, qui unà cum fumo in auras delatus, totum in aerem ſe diffundit, eumque penitus replet. Et ſanè aer dictâ jam ſalis volatilis acredine adeò refertus eſt, ut licet oculis haud videatur, nihilominus tamen ejusdem effectus & in-

Digitized by Google

commoda ſatis maturè ſentiantur: etenim non ſolum lectos, aulæa, velaque Regia perdit, ſed etiam alias res mobiles & utenſilia pulchra, ſiquando ſplendido colore coruſcant, brevi tempore aer hic fuliginoſus obſcurat, atque livore obducit. Sic etiam ſi quis conclave claudat, nec per aliquot menſes illud ingrediatur, tandem verò his præterlapſis, illud & quicquid in eô aſſervatur, expurgare velit, omnem ſupellectilem farinâ fatuâ nigrâ obductam reperiet, pariter ac in molâ ſeu priſtino iſtiusmodi farina alba conſpicitur: quin imo in arcas quoque ſe inſinuat, & manifeſtè in linteo vel papyro, ut & aliis in rebus candidis ibi recluſis, deprehenditur: etenim collaria & alia lintea alba plus ibi conſpurcantur uno die, quam aliàs per decem, ſi in campo extra hunc umum, & fuliginem ſito expandantur: hac etiam in urbe tempore vernali, quando arbores florent, omnes flores albos fuligine obſitas cernere eſt. Cum autem hunc ipſum aerem omnes urbis incolæ, ad refrigerandos pulmones attrahant, accidit, ut phlegma quod reſpuendo expectoratur, nigrum planè & fuliginoſum ſit: præterea acris & ſalſæ hujus fuliginis effectus, planè funeſtus eſſe ſolet; quandoquidem omnes hanc urbem inhabitantes inflammationi, & exulcerationi pulmonum maximè obnoxios reddit. Nec mirum, cùm ſit adeò mordax & corrodens, ut carnes bubulas vel alias ut fumo indurentur, in fumario appenſas, tam valdè & velociter exſiccet, ut penitus eas corrumpat. Qui itaq; pulmones habent debiles & minus firmos, hoc incommodum illicò animadvertunt, unde etiam fit, ut dimidia ferè hominum pars, qui Londini diem ſupremum obeunt, peripneumoniaci vel phthiſici moriantur, atque continuò ſanguinem exulceratis pulmonibus expuentes vitam cum morte commutent. In principio morbus hic Curatu eſt facillimus: etenim nil aliud facto hic opus eſt, quam ut ægri aerem commutent. Maxima pars Pariſios proficiſcuntur, imprimis quibus ſumptus ad iter neceſſarii ſuppetunt, atq; brevi priſtinam ſanitatem recuperant. Idem quoq; licet minus validè, accidit Leodii, ubi vulgus, æquè ac Londini, nil niſi carbones bituminoſos comburit. Quin immo ipſa Lutetia Pariſiorum, licet aer iſtius regionis puriſſimus ſit, non omninò ab iſtusmodi incommodis libera eſt: namq; cœnum illud putidum, quo vici magnæ hujus urbis omnimodè conſpurcantur, aeris hujus puritatem manifeſtè corrumpit, dum eum atomis cœni, ex quo prodeunt, fætorem redolentibus replet, quæ nihilominus tamē non ſunt tam pernicioſæ, quam quibus Londinum infeſtatur; ubi quotidiè obſervare eſt vaſa argentea, optimè facta, & hinc mirum in modum nitida, dum aeri exponuntur, perexiguo tempore ſordibus ac livore coinquinari, quæ res non niſi ab atomis iſtis nigris (qui genuinus putredinis color eſt) argento fabrefacto adhærentibus provenit, præterea quo metallum eſt ſplendidius, eo manifeſtius in illo apparent. Novi virum quēdam primarium imprimis mihi amicum, ille habitat quodam in loco, ubi ex alterâ domus parte angiportus eſt, quem homines, quibus res anguſta domi, ut poeta canit, inhabitant, nec niſi rarò admodum currus ſeu curruca, nunquam verò carpenta tranſeunt. Vicini quorum domunculæ ultimas ejus ædes reſpiciunt, cùm munditiei parum ſtudeant, ſordes ſuas in medium vicum projiciunt, qui exinde totus cœnoſus con-

Digitized by Google

conſpicitur. Longo temporis ſpatio præterlapſo plauſtra, quæ amovendis ſordibus dicata ſunt, eò quoque veniunt: quando verò eluviem iſtam peragitabant, vix credi poteſt, quantus inde fętor totum aerem infecerit, ac ſeſe naribus obtulerit. Eodem quo hæc fiunt momento, Amici mei ſupra dicti famulitiũ accurrit, ut lanâ, aut goſſypio vel alia quadam veſtiariâ materia ſpongioſâ, pannôq; criſpato vaſa ejus argentea ſubicesq; focarios, quos ancillæ illius ſedulo defricant, optumèq; curant, obvolvat: etenim hoc neglecto, omnia nigro colore tingerentur, haud aliter ac ſi levi atramenti cuticulâ obducta eſſent: nihil tamen horum in aere videre eſt; verùm hæc experimenta ſatis evidenter oſtendunt, convincuntque aerem iſtiusmodi atomis undique refertum eſſe. Non poſſum quin aliam huic experientiam hoc loco adjungam, quæ quidem in eo fundatur effectu, quô radios lunares frigidos humidosve eſſe perſuademur. Certum eſt, hos radios quidquid luminis obtinent, id omne Soli acceptum ferre, cùm Luna in ſe & ſuâ naturâ omni luce deſtituatur, quâ de re nobis eclipſis ejus fidem facit, quæ fit quoties terra ipſi Solique interpoſita prohibet, quominus ille lunare corpus ſuo ſplendore illuminet, tumque etiam accidit ut luna planè ſileat.

Atq; tegat mæſtam nigrâ ferrugine frontem.

Igitur radii ex Lunâ promanantes, illi ipſi ſunt, qui ſolem patrem agnoſcunt, & lunam percutientes usque ad nos reflectuntur: advehuntque ex ſidere hoc frigido & humido, ſontem unde fluunt, apertè redolentes. Quodſi itaque in ſpeculo concavo, vel ſplendidâ pelvi colligantur & in cönum deſinant, illico videbitis, loco quo radii ſolares ita congregati urere verumque ignem producere ſolent, hoſce contrario planè modo valdè frigefacere & humectare: imo etiam ſupra ſpeculum ſubſtantiam quandam aquoſam, viſcoſam, glutinoſamq; relinquere. Res vana & ridicula videri poſſet, lavare manus in pollubro argenteo ſplendido, in quo neq; aquam, neq; quicquam aliud præter reflexos lunæ radios conſpicere liceret; & nihilominus tamen, ſi per aliquod tempus actio hæc continuetur, manus planè humectatæ deprehendentur: quin imò inſigne hoc præſensvè remedium eſt ad verrucas manuum, eradicandas, ut ut in maximo numero exiſtant, modo ſæpius hæc cura reiteretur. Agedum, concludamus ex his experimentis jam in medium allatis, aerem atomis plenum eſſe, quæ beneficio luminis exinde reſultantis à corporibus attrahuntur, aut quæ ex illis promanant mediante calore naturali & inſito ipſorummet corporum, qui eas propellit. Impoſſibile forſitan videbitur, dari emanationem adeò magnam corpuſculorum, hoc modo per aerem expanſorum & tam longinquè ſublatorum per fluxum, ut ita dicam, continuum, nec tamen corpus, unde exeunt; ut plurimùm, ullam perceptibilem diminutionem perpeti: ut plurimum dixi; etenim interdum ea valdè viſibilis eſt, veluti in evaporatione ſpiritûs vini, moſchi, aliarumque iſtiusmodi ſubſtantiarum volatilium. Verum enimverò hæc objectio facilè corruet, principiaq; duo præcedentia plus fidei acquirent, ſi quartum poſuerimus, quod erit: Omne corpus, etiamſi minimæ ſit quantitatis, in infinitum dividi poſſe: non quidem quod actu infinitas partes habeat, (etenim contrarium demonſtrari poteſt) verùm

quod poſſit ſemper in novam partem dividi ac ſubdividi, nec tamen ad diviſionis finem perveniatur. Atque in hoc ſenſu Præceptores noſtri, quantitatem in infinitum diviſibilem eſſe aſſerunt, & docent: idq; facili negotio patebit ei, qui eſſentiam & formalem quantitatis rationem accuratè conſiderabit, quippe quæ non niſi in ipſamet diviſibilitate conſiſtit. Quoniam verò hæc ſpeculatio admodum ſubtilis & Metaphyſica eſt, ad eam probandam demonſtrationibus quibusdam Geometricis utar: hæc enim imaginationi facilius imprimuntur. Euclides Propoſit. 10. libr. 6. nos docet, quod ſi ſumatur linea brevis, & linea longa, atq; longa in plures invicem æquales dividatur, minorem æquè poſſe dividi in æquales atq; etiam unamquamq; harum iterum in tot dividi: atque ita ſemper procedi, nec tamen ad indiviſibile quid perveniri poſſe. Verùm ſit ita (licet impoſſibile ſit) ut linea in tantum dividi & ſubdividi queat, ut tandem ad indiviſibiles perveniamus, & quid de hoc futurum ſit, videamus. Dico itaque, cum linea in indiviſibiles reſolvatur, ut ex illis quoque compoſita ſit, oportere. Videamus quomodo hoc ſequatur. Ut hoc perficiam, tres ſumo indiviſibiles, quæ, ut ritè diſtinguantur, notentur Lit. A B. & C. (etenim ſi tres myriades inviſibilium lineam longam conſtituunt, tres indiviſibiles brevem component) Has itaque hoc ordine diſpono: primùm pono A. deinde huic adjungo B. ita quidem ut unum alterius latus premat; & jam dico: B. neceſſariò idem occupat ſpacium quod A. aut non occupat. Si occupat idem ſpacium: hæc duo ſimul nullam extenſionem parient, atque eandem ob rationem neque 3. neque 3000. aliquam extenſionem producent: ſed omnia hæc indiviſibilia in unum coibunt, cogenturq;, & quod inde reſultat non niſi unicum indiviſibile exiſtet. Neceſſario igitur oportet, ut cùm ambo idem ſpacium non occupent, nihilominus tamen unum alterum attingat, altera pars lit. B. attingat partem lit. A. altera verò pars eam haud attingat. Igitur his adjungo indiviſibile C. cujus una pars tanget partem B. quæ non attingit A. atq; hàc ratione B. eſt copula ſeu Medium inter A. & C. ad producendam iſtam extenſionem. Ut hoc effectum detur, ipſemet videtis, neceſſarium eſſe, ut admittantur partes in B. nec non etiam in reliquis duobus, quæ ex veſtra ſuppoſitione pariter indiviſibilia ſunt. Quod cùm ſit abſurdum, ſuppoſitio impoſſibilis exiſtit. Verum ut res adhuc clarior reddatur, ponamus, tria hæc indiviſibilia parere extenſionem, lineamque conſtituere: propoſitio jam allegata ex Euclide demonſtrat, quod hæc linea in triginta, vel tot quot vobismet ipſis placuerit, æquales partes dividi poſſit. Ita ut neceſſariò concedatur, unumquodque trium horum indiviſibilium in decem partes dividi poſſe, quod tamen contra indiviſibilis naturam & definitionem eſt. Verùm citra diviſionem in tot partes, Euclides propoſit. 10. Element. 1. demonſtrat, omnem lineam in duas partes æquales dividi poſſe. Jam verò hæc cùm ex indiviſibilibus numeri imparis compoſita ſit, neceſſariò ſequitur, dum illam in duas partes dividimus, in horum alterâ indiviſibile quoddam ſupereſſe; aut illud quod in medio reperitur, in dimidias partes diviſum eſſe. Atq; ita qui quantitatem in infinitum dividi poſſe negat, incomprehenſibilibus abſurditatibus, rebusq; planè

planè impoſſibilibus, ſeſe involvit; contrà verò qui hoc concedit, nullam impoſſibilitatem aut abſonum in hoc inveniet principio, quo aſſeritur, atomos omnium corporum in aere exiſtentium, ad maximam uſq; & admirabilem diſtantiam dividi, extendi & deferri poſſe. Senſus noſtri aliquo modo rei hujus fidem faciunt. Nullum in univerſo terrarum orbe corpus eſt, (quod ſciam) æquè compactum, ponderoſum, & ſolidum, ac aurum eſſe videmus: nihilominus tamen, ad quam, quæſo, admirabilem extenſionem & diviſionem reduci poteſt? Sumamus unicam unciam metalli hujus ſolidi, quæ vix unius digitorum meorum extremitatem excedet. Bractearius unicam hanc unciam in mille folia auri, immò longè plura, attenuabit. Dimidium verò tale folium, ſeu auri bractea ad deaurandam ſuperficiem maſſæ argenti trium vel quatuor unciarum ſufficiet, quod ſi poſtea maſſam hanc deauratam afferamus illis qui aurum & argentum nere ſolent, ut exinde veſtium ſegmenta limbique conficiantur: ducant dein fila aurea tam longa & ſubtilia quantum quidem fieri poteſt, ad capilli tenuitatem reducent, atque ita hoc filum, longitudine ſua octavam leucæ unius partem, & quod excedit, adæquabit, atque in omni hac longitudine nullum reperietur vel unius atomi ſpacium in ſua ſuperficie, quod non ſit planè deauratum. En! igitur admirandam dimidiæ hujus auri bracteæ dilatationem! Procedamus nunc eodem modo cum hoc auro laminato reſiduo, nullum dubium eſt, quin parva iſta auri maſſa eò uſque extendi queat, ut ex hac urbe Monſpelii egrediens uſque Lutetiam Pariſiorum, immo etiam plus ultra pervenire poſſit. Jam autem in quot, quæſo, myriades atomorum inaurata hæc linea diſcindi forficulà poſſet? Sed verò unusquisque haud difficulter comprehendit, extenſionem atque diviſibilitatem quæ fit beneficio rudiorum organorum, putà marculorum, aurinetrinarum, forficum, &c. minimè poſſe comparari cum illa quam lux ipſa, radiique Solares producunt. Certum enim eſt, quòd ſi aurum hoc ad tam magnam longitudinem per rotas dentatas & reticulum ferreum diduci aptum natum eſt, facilè etiam poſſit, ut nonnullæ ejus partes à Pegaſis illis alatis, quorum ſupra mentionem fecimus, auferantur; Radios Solis hîc intelligo, qui momento temporis à Sole uſque in terram advolant. Niſi timerem, ne vobis longiori ſermonis protractione faſtidium parerem, de mira ſubtilitate atomorum, quæ ex corpore vivente prodeunt, verba ad vos facere animus eſſet, quorum atomorum beneficio canes noſtri Britannici ad multorum milliarium diſtantium odoratu indagabunt, prementque veſtigia hominis vel beſtiæ alicujus ante aliquot horas per eundem locum delatorum, atque ita inveſtigando hominem vel beſtiam deſideratam haud dubiè invenient: Quin immo etiam lapidem, quem quis manu tetigerit, maximo ex lapillorum acervo illicò eruent.

Nonnullæ itaque partes materiales corporis lapidem antea contrectantis terræ lapidique adhæreant, oportet; at verò corpus illud quoad ſenſum haud magis diminuitur, ac ambra gryſea, & pelles Hiſpanicæ, quibus etiamſi per centum annos odorem ſuum exhalant, tamen ne minimum quidem tàm quoad quantitatem, quàm

 odorem,

Digitized by Google

odorem, decedere experientia teſtatur. In mea patria mos obtinuit, ut ſingulis annis unicum ſaltem ſeminis genus omnibus agris mandetur, nimirum hoc anno hordeum, ſequenti verò frumentum, tertio fabas ſeminare ſolent, quarto autem anno agrum incultum quieſcere ſinunt, ut poſtea ſtercoretur, atque attractione ſpiritûs vitalis per aerem diſperſi in integrum reſtituatur: hæc ubi peracta ſunt, eodē denuò ordine labores repetuntur. Anno autem quo terra fabis conſita eſt, viatores qui tempore, quo fabæ florem aperiunt, iter faciunt, ad magnam eas locorum diſtantiam, ſi ſcilicet ventus eò feratur, odorantur. Odor autem iſte ſuavis quidem eſt, ſed quaſi fatuus, qui progreſſu temporis, in ingratum planè deſinit, caputvè tentat. Verùm enimverò odor torismarini, qui ex orâ maritimâ Hiſpaniæ efflatur, longè majora intervalla penetrat, ac emetitur. Ter vel quatuor has oras prætenavigavi, ſemperque obſervavi, nautas ad unguem quaſi tenere, quando triginta vel quadraginta milliaribus (non amplius diſtantiæ exactè recordor) ab hac regione abſunt, idque ex fragrantiſſimo torismarini odore illinc efflato cognoſcunt; imo ego etiam ipſemet odorem hunc æquè validè percepi, acſi avulſum rorismarini ramum manibus tenerem: accidit autem hæc nobis res duobus vel tribus antè diebus quàm in conſpectum terræ proveheremur, ſed ut verum fatear, adverſo tum temporis vento utebamur. Monumentis hiſtoriarum proditum eſt, vultures quandoque per ducenta vel trecenta milliaria advolaſſe, ſectatos odorem acervi cadaverum, quæ poſt cruentam cladem inhumata jacebant; præterea pro certo cognitum habebatur, vultures hoſce ex tàm longinquis locis adveniſſe, quòd id genus avium in viciniâ planè infrequens fuerit. Vultures autem ſagaciſſimè odorantur; & ſanè putridas putidasque cadaverum atomos per ſpacia æquè longinqua in aere perlatas fuiſſe, oportet, avesque iſtas, cum ſemel odorem hunc perſenſerint, illius veſtigiis inhæſiſſe, usque dum ad ipſam morticiniam pervenerint, credendum eſt, idqueeò magis quod odor ſeu potius fætor iſtiusmodi, quo propiùs abeſt, eò apertiùs naribus offerri ſolet. Imponemus hîc finem ſermoni, qui habendus venerat de inſigni extenſione corpuſculorum, quæ Solis luciſq; beneficio ab omnibus corporibus ex quatuor elementis compoſitis exeuntia, aeris regionem adimplent, nec non ad ſtupendam loci & corporis, unde originem ſuam trahunt, diſtantiam deportantur: ad cujus rei probationem explicationemq; omnis meus ſermo hactenus collineavit.

Nunc autem oportet, Auditores, ut vobis oſtendam, corpuſcula illa, quæ aerem cumulatè explent, componuntque, interdum per viam planè ab illâ, quam cauſæ eorum univerſales ipſis præſcribere deberent, differentem attrahi; quæ aſſertio quintum nobis principium conſtituet. Plures attractionis modi in naturæ curſu & œconomiâ obſervari queunt, ut e. g. ille, qui ſuctione perficitur, cujus beneficio vidi pilam plumbeam in fundo bombardæ oblongæ optime fabrefactæ, aeris ductum ſequi; quam quidam tanto impetu ex foramine ſiphonis, ſeu oſtio ſugebat, ut ipſi dentes fregerit. Attractio vini vel aquæ quæ Siphonis operâ peragitur, cum præcedenti planè convenit: interveniente hujus attractionis auxilio liquor unius vaſis in

Digitized by Google

ſis in aliud ita quidem transferri poteſt, ut nec perturbetur neque fæces ejus aſcendant. Alia inſuper attractionis ſpecies eſt, quæ magnetica appellatur: per hanc magnes ferrum attrahit: alia Electrica, quando ſcilicet ſuccinum paleam attrahit.

Et iterum alia flammæ attractio datur, quâ fumum candelæ extinctæ flammam lucentis attrahere conſpicimus, ita ut flammam deſcendere cogat, ut extinctam candelam denuò accendat. Alia adhuc eſt quæ per Filtrationem fieri conſvevit, ubi corpus humidum per aliud ſiccum adſcendit, aut contrarium evenit. Ac denique quando ignis, vel res quædam calida aerem & quicquid cum eo commixtum deprehenditur, unà attrahit.

Hoc loco non niſi de duobus ultimis Attractionis modis dicemus, ad reliquos quod attinet, eos alibi ſatis ſuperque enucleavimus. Filtratio miraculum naturæ valdè obſtruſum videri poterit ei, qui ipſam non ſatis accuratè conſiderat, omneſq; ejus circumſtantias rigido examini ſubjicit: & ſanè homo parùm ingenio valens, & qui ut dicitur, vacui capitis eſt, eam neſcio cui virtuti & qualitati occultæ adſcribet, ſibiq; perſuadebit, occultũ ibi quendam conſenſum latitare, qui ut aqua contra ſuam naturam adſcendat, altiusq; in aerem protrudatur, in cauſa ſit: verum qui rem à capite ad calcem perveſtigabit, ita ut ne unicam quidem ejus circumſtantiam negligentior omittat, luce clarius videbit, nihil æque naturæ conſentaneum, imo verò impoſſibile eſſe, ut aliter eveniat. Idem quoq; eſto judicium de abſconditiſſimis naturæ myſteriis, ſi eà, quâ docet, ſollicitudine & ſtudio perpendantur. En igitur paucis qua ratione Filtratio procedat. Immittitur lingula oblonga ex panno ſeu goſſypio vel alia materiâ ſpongioſâ confecta in vas quoddam aquâ vel alio liquore plenum, ita quidem ut magna lingulæ pars vaſis labia tranſiliens dependeat, quo facto ſtatim videas aquam per panni fibras adſcendere, vaſiſq; in marginem effuſam, deniq; per lingulæ extremum in terram aut ſuppoſitum vaſculum deſtillare. Hortulani tempore æſtatis flores herbulaſq; virentes leviter irrigaturi eâdem utuntur methodo: ſicuti etiam pharmacopæi & chymici, quando liquores à fæcibus ſeparare animum adducunt. Ut autem comprehendamus, quamobrem aqua hoc modo adſcendat, propius, quæſo accedamus, & ſingulatim omnia, quæ ad hoc negotium concurrunt, perſpiciamus. Panni particula in aquam propendens, humectatur, hoc eſt, recipit imbibitq; aquam intra partes ſuas primò ſiccas, atque ſpongioſas: poſtea pannus iſte aquam imbibens inflatur, ac intumeſcit: etenim duo corpora ſimul juncta longè amplius ſpacium, quàm unicum corpus, expetunt. Jam verò, conſideremus quæſo inflationem ſeu extenſionem iſtam auctam in ultimo filorum aquam tangentium, ſcilicet in illo quod adhuc in ſuperficie verſatur & hæret, quod ut ab aliis diſtinguatur, utrumque ejus terminum veluti lineam, notabimus, ſitq; A.B. ac filum quod immediate hoc ſequitur & ipſi ſuperjacet, notetur lit. C. D. ſequens verò ſit, E. F. poſtea G. H. atq; in hunc modum usque ad extremum lingulæ procedamus. Dico itaq; filum A. B. beneficio aquæ fibras ejus influentis incrementum ſumendo, ſeſeque dilatando, pedetentim filo C. D. appropinquare, quod etiamnunc ſiccũm eſt, cum nondum humi-

humiditatis aquæ particeps factum fuerit. Verum enim vero quando A.B. ab aqua in fibras ſeſe inſinuante adeò inflatur, ut omne vacuum, ſeu diſtantiam, quæ intra ipſummet, atque C.D. intercedebat, repleat, quin imo etiam ob extenſionem ſuam intercapedine occupatâ longe majorem, contra C.D. impingat, tunc temporis humectari incipit C.D. quoniam filo A.B. jam dum compreſſo, pars exterior aquæ, quæ in illo morabatur, propelli inchoans in C.D. ibi ſpacium ſibi quærit, ejusque fibras influit, & humectat, pariter ac initio pars ejus externa atque eminens madefacta fuerat, atque C.D. ita madefactum, eôdem modo, ut antea A.B. fecerat, ſeſe dilatabit, cumque per conſequens neceſſario urgens E.F. non poteſt non producere eundem planè in illo effectum, quem prius in ſe ipſo propter inflationem atque dilatationem A.B. experiebatur, atq; ita quaſi de manu ad manum unumquodque horum filorum vicinum ſuum, donec ad extremum lingulæ perventum fuerit, humectat. Neque eſt ut metuamus, ne, dum aqua per haſce ſcalas adſcendit, ejus continuitas disrumpatur, aut ipſamet retrocedat; etenim gradus earum perreptu facillimi mirum quantum aſcenſum iſtius promovent, tùm etiam laneæ uniuscujusque fili fibræ ſingulis ipſi paſſibus quaſi dextram porrigere videntur, ut faciliori negotio adſcendat. Atq; ita facilitas ſurſum eundi conjuncta cum aquæ fluiditate, & natura quantitatis eò ſemper tendentis, ut ſubſtantias & corpora, quæ circumſcribit veſtitque, in unum cogat, nullâ aliâ causâ fortiore & ad diviſionem aquæ promovendam efficaciore interveniente, efficiunt, ut aqua nunquam nõ ſuam continuitatem ſervet, vaſisque fictilis marginem ſeu labia perfluat; quo facto iter ejus adhuc factu facilius redditur; aqua enim naturaliter deorſum tendens non poteſt, quin ſubinde in terram delabatur. Si vero lingulæ extremitas ex vaſe longiùs propendeat quàm eſt ſuperficies aquæ in vaſe contentæ, aqua in terram vel vaſculum aliquod ſuppoſitum decidit: ſic etiam, funis gravis ductarii circum ſuculam, ſeu trochleam circumvoluti partem longiorem, & ponderoſiorem in terram cadere, levioremq; & breviorem unà ſecum abducere videmus. Quodſi autem exterior lingulæ apex cum ſuperficie aquæ horizontali lineâ concurreret, aqua ſanè immobilis permaneret, ſicuti in æquilibrio fieri conſuevit. Quodſi deinde tantum aquæ in vaſe contentæ effunderetur, ut ejus ſuperficies apice lingulæ propendentis inferior exiſteret, tunc aqua aſcendens deſcendente ponderoſior facta, caſui jam proximam retraheret aquam, ut cum eâ quæ in vaſe continetur, iterum commiſceretur. Videtis ergo totum hoc myſterium, quod in principio neſcio quid monſtri alere videbatur, penitus evolutum, ita ut æquè naturale nobis jam videatur, ac lapidem ex alto decidentem conſpicere. Verum quidem eſt, ad exactam ejus demonſtrationem alias adhuc circumſtantias adjungendas eſſe, (quod aliâ in diſſertatione, ubi hanc materiam expreſsè tractavi, feci, verum enim verò quæ jam in medium attuli, ad adumbrandam quodammodo rationem & modum, quibus attractio hæc tam celebris perficitur, hoc loco ſufficient. Altera Attractio quæ fit per ignem, attrahentem cum corpuſculis in aere contentis aerem ambientem, hoc modo procedit. Ignis agens ſecundùm natu-

Digitized by Google

naturam, (quæ in eô conſiſtit, ut continuo fluxu particulas ſuas à centro ad circumferentiam & extra originem ſuam exhalet,) unà ſecum aerem ipſi collateraliter adhærentem deportat, æquè ac aqua rivuli una ſecum ex ripulâ, quam lambit, aliquid deducit. Cùm enim aer humidus ſit, ignis verò ſiccus, fieri haud poteſt, quin unum alteri adhæreat, invicemque conglutinentur. His autem ita conſtitutis, neceſſarium eſt, ut novus ex viciniâ aer ad replendum ejus, qui ablatus per ignem fuerat, ſpatium accedat, vicemque ſubeat: alias enim vacuum intra utrumque daretur, à quo tamen natura maximè abhorret. Novus iſte aer haud diu durat in loco quem modo replevit; nam ignis qui nihil aliud quàm continua propriarum partium emanatio eſt, ſtatim eum ſecum in auras fert, novumque denuò aerem attrahit: atque hoc modo quamdiu ignis actionem ſuam continuat, conſtans & continuus aeris curſus producitur. Singulis diebus hujus rei experientiam intuemur.

Quotieſcunque enim magnus in cubiculo ſeu conclavi focus accenditur, illicò per feneſtras & januam aerem attrahit, quibus ita clauſis, ut per rimulas adhuc intrare aer poſſit, ſi quis appropinquet, ſibilum quendam, quem aer ſe ingerere geſtiens producit, animadvertet; (atque hæc eadem ratio & cauſa ſonum in organis fiſtulisque producit,) & ſi quis intra has rimas & ignem pedem figeret, næ ille quendam artificialis hujus venti impetum ſentiret, qui, dum ex adverſâ parte nimis quàm calefieret ab igne, frigore eum prægelido affligeret. Præterea etiam candela cerea vento huic interpoſita, ob flammam ab eô in ceram agitatam, quadrantis horæ ſpatico funderetur, quæ alias in loco tranquillo poſita, ubi rectà aſcendere queat, quatuor horas luceret. Sed verò viis omnibus aeris ingreſſui denegatis, pars vaporum in flammam aliàs abeunda, perque caminum elevanda, contra ſuæ naturæ curſum deſcendit, (ut aeris defectum ſuppleat,) in conclave, illudque fumo adimplet, ac denique aeris defectu ignis ſuffocatur & extinguitur. Unde Chymici audiendi ſunt, quando aerem ignis ac animantium vitam eſſe perhibent. Quodſi autem pollubrum aquâ plenum igni adponatur, nullus in conclavi fumus deprehendetur, etiamſi omnis in id aeri ingreſſus prohibeatur: etenim ignis attrahit partes iſtius aquæ (ſubſtantiæ ſcilicet liquidæ aptiſſimæque quæ loco moveatur,) in aere rareſiunt, atque hac ratione aeris officio funguntur. Totum negotium hoc longè evidentius apparet in conclavi non adeò magno: tunc enim aer ibi contentus citiùs ſurſum fertur, & deportatur. Nullam aliam ob cauſam magni quandoque accenduntur ignes in cubiculis ubi homines vel ſupellectilia peſte infecta fuere, quàm ut ita à contagio purgentur. Nam illa aeris inundatio per ignem attracta parietes tabulatos, omnesque cubiculo angulos quaſi ſcopis verrit; atque corpuſcula aeria, putrida, corrodentia & venenata, quæ ipſamet cauſa infectionis ibi latitantis exiſtunt, aufert, & in ignem attrahit, à quo partim comburuntur, partim verò unà cum atomis ipſius ignis atque fumi ex eodem adſcendentis per fumarium in auras deportantur. Hoc ipſo remedio Hippocrates (qui tàm altè naturæ occulta penetraverat) totam regionem ſeu provinciam à lue peſtiferâ liberavit, curando ſcilicet ut ubique locorum maximus & luculentus ignis accenderetur.

Digitized by Google

Modus autem hic attractionis non ſolummodo ſimplicis ignis beneficio peragitur, ſed etiam fit per omne id quod ignis ſubſtantiam participat, hoc eſt, per corpora calida: quorum eadem cum igne eſt ratio & cauſa. Nam ſpiritus ſeu partes igneæ ex iſtiusmodi ſubſtantia ſeu corpore calidò exhalantes, una ſecum adjacentem aerem deferunt, qui neceſſario ab alio aere, vel ſimilis naturæ, & quod vicem aeris ſubeat, corpore nutriri debet, ſicuti de pollubro ſeu urnâ fumi prohibendi gratia ad ignem poſitâ diximus. Hoc ipſi fundamento nituntur Medici, quando columbas, vel catellos aut alia animantia calida plantis pedum, ſeu pulſui manuum, ſtomacho, vel umbilico ægrotantium applicari curant: ut vapores flatusque maligni ex illorum corpore educantur. Tempore peſtis, ubi univerſus aer contagio inficitur, columbæ, feles, carnes aliaque iſtiusmodi animalia calidiora, ex quibus maxima ſpirituum copia continuo exhalat, occiduntur: etenim aere, ob attractionem, quæ ibi accidit, ſpacium ſpirituum qui iſta evaporatione excludebantur, occupante, atomi peſtilentiales & infectæ, quæ per aerem diſperguntur, & cum eodem adveniunt, horum animalium plumis, pilis, pellibusque inſident & inhærent. Hinc etiam videmus panem recenter ex furno allatum attrahere infenſum vino mucorem vaſis vinariis adhærentem, ſi adhuc calidus operculo imponatur: videmus, etiam cepas aliaque corpora maximè calida, quæ continuè partes ſuas igneas exhalant (cujus rei indicium fortiſſimus illorum odor præbet) contagio aeris infici, ſi eidem exponantur, atque hoc illorum ſignorum unum eſt, quibus an tota aeris maſſa infecta ſit, cognoſcimus. Huc quoque reduci poteſt magna illa aeris attractio, quæ per corpora calcinata fieri conſvevit, præſertim per Tartarum extremo ignis gradu in igneam planè ſubſtantiam translatum, qui intra ſuum ſalem colligitur, inque corpuſcula abit: Etenim obſervavi plus novies aeris ad ſe attrahere, quam ipſemet ponderat. Quod ſi enim libram unicam ſalis Tartari benè calcinati & combuſti aeri exponatis, decem olei Tartari optimi libras vobis ſuppeditabit, attrahendo ita & in corpus redigendo aerem ambientem & quicquid in eô involvitur; ſicut factum eſt cum oleo Tartari Dn. Ferrier, de quo ſupra mentionem feci. Verùm enimverò hoc adhuc parum mihi videtur eſſe, ſi comparetur cum attractione aeris, quæ per corpus feminæ alicujus Religioſæ, Romæ viventis, fiebat, quâ de Petrus Servius Papæ Urbani VIII. Medicus in libro quodam, quem de Miraculoſis rebus ſui temporis conſcripſit, mentionem facit. Niſi tanti viri autoritate niterer, hiſtoriam ſanè hanc in medium producere non auderem, licet ipſamet virgo monialis illud mihi enarrârit, multiq; alii Medicæ facultatis Doctores Romæ fidem hujus rei mihi confirmârint. Virgo autem hæc ſacra perpetuis vigiliis atque jejuniis, aſſiduoque orationis mentalis cultu tantum corpori ſuo calorem conciliaverat, ut tota quaſi in igne eſſe videretur, ejusdemque oſſa planè deſiccata atque calcinata exiſterent. Hoc itaque calore, & igne interno aerem potenter attrahente aer iſte in virginis hujus corpore, æquè ac in ſale Tartari facere conſvevit, omnis in corpus coaleſcebat, cumque omnes ibi aditus maximè paterent, undiquaque ad ſeroſæ

corporis humiditatis receptaculum, veſicam ſcilicet, delabebatur, ex qua deinceps in forma liquoris per urinas eum reddebat: quas incredibili copiâ profundebat; namque aliquot hebdomadum ſpacio plus quàm ducentas aquæ libras ſingulis viginti quatuor horis mingebat. Inſigne hoc & ſingulare exemplum experimentis, quæ ad probandam & explicandam attractionem, quâ aer per corpora calida, quæque naturam ignis redolent, attrahitur, in præcedentibus recenſui, faſtigium atque coronidem imponat.

Saxtum meum principium erit, quodſi igne, vel aliquo corpore calido, aerem & quicquid huic permiſcetur, attrahente, accidat, ut in illo aere atomi, ejuſdem cum corpore eas attrahente naturæ, diſperſæ reperiantur, attractionem iſtiuſmodi atomorum longè potentius fieri, ac ſi non niſi diverſæ naturæ corpora ibi continerentur, haſque inſuper atomos lubenter & ſpontaneo quaſi impetu in amplexum corporis hujus ruere, firmiterque eidem adhærere: cujus rei ratio in ſimilitudine, quæ inter utrumque intercedit, ſita eſt. Jam autem, niſi in quo ſimilitudo hæc & convenientia conſiſtat, & quid ea ſit, vobis explicarem, eidem reprehenſionis & cenſuræ periculo me expoſitum irem, quod, qui vulgari modo & ſaltem ſuperfunctoriè de Pulvere Sympathetico, ac ſimilibus naturę miraculis garriunt, in ſermonis mei principio ſubiēre. Ut primum autem, quid per illam ſimilitudinem ac convenientiā intellectum velim, indica vero, vos omnes in eo prorſus acquieturos ſpero. Equidem vobis oſtendere poſſem, plures dari ſimilitudinū ſpecies, quæ, ut corpora invicem uniantur, efficiunt: ſed de tribus ſaltem, iiſq; celebrioribus hic dixiſſe mihi ſufficiet. Ex his autem agmen ducet ſimilitudo ea, quæ pondera concernit, cujus beneficio corpora, quæ in eodem planè ponderis gradu conveniunt, unà congregantur. Ratio hujus rei ſatis patet: quod ſi enim aliquod corpus levius exiſteret, minuſque ponderaret, altiorem ſanè locum, quam corpus majoris ponderis, occuparet: ſicut etiam contrà corpus quoddam gravius magis deorſum tenderet, quàm levioris corpus momenti. Verùm, cùm in eodem ponderis gradu concurrant, optimè etiam, & facili quidem negotio in æquilibriô continentur, quemadmodum ad oculum patet in admodum eleganti illo experimento, quo ingenioſi quidam rerum indagatores, qua ratione quatuor elementa, pro diverſis ponderum momentis, unum altero ſuperiori aut inferiori in loco collocetur, declarare ſatagunt. In hunc finem in Phialam vini ſpiritum colore rubro tinctum, ut ſcilicet ignis per eum repræſentetur, infundunt: aerem verò per ſpiritum terebinthinæ cæruleo colore imbutum oculis contemplandum exhibent; hunc excipit aquæ communis portio viridi colore perfuſa aquæ elementum referens; terræ denique loco encauſtum pulveratum, ſeu ſcobem delicatam alicujus metalli, adjungunt: quibus ita conſtitutis, unum ſupra aliud poſitum, ſine ulla tamen confuſione ſeu commixtione videre eſt: quodſi verò violento ea motu agitetis, en! ——— *rudu indigeſt aq, moles,*

quam dixère chaos.

apparebit, talemque videbitis confuſionem, ut ne ullas quidem corporum horum atomos, quæ ordinis alicujus leges obſervent, & ſummam non redoleant permiſtio-

Digitized by Google

nem, ibi deprehendi vobis videatur: Ceſſante verò iſtâ agitatione, unamquamlibet quatuor harum ſubſtantiarum locum ſuum naturalem mox repetere cóſpiceretis; colligendo ſcilicet, omnes ſuas atomos atque eos revocando in maſſam adeò diſtincti ordinis, ut ne minima quidem permiſtio poſſibilis ibi amplius deprehendatur, Secunda corporum ſeſe invicem attrahentium & coeuntium ſimilitudo ea complectitur corpora, quæ æquali raritatis ac denſitatis gradu concurrunt. Natura & effectus quantitatis eſt, ut omnes res quas circumſcribit, & in quibus reperitur, in unum cogat, modo major quædam potentia, & vis(veluti e. g. concurſus diſcrepantium formarum ſubſtantialium illas multiplicans) iſtud haud impediat. Ratio hujus manifeſta eſt; Eſſentia enim quantitatis eſt diviſibilitas, ſeu aptitudo, ut quid poſſit dividi, quod idem ſonat, ac ſi quis diceret, plures fieri partes; ex quo ſequitur, eam ſuâ naturâ non eſſe plures, ex ſeipſâ igitur & ex ſuâ naturâ mera & continua extenſio exiſtit. Cùm itaque natura quantitatis in genere ad unitatem & continuitatem introducendam tendat, primas ejus differentias, quæ ſunt raritas ac denſitas, ſimilem in corporibus in eodem cum illis gradu convenientibus effectum producere neceſſum eſt. Exemplum hujus rei videmus in aquâ quæ facilè & fortiter cum aqua commiſcetur,& in unum corpus abit: ſic etiam oleum oleo, ſpiritus vini ſpiritui vini, argentum vivum argento vivo amicè cohæret: verùm non niſi difficillimo negotio oleum & aqua, Mercurius & ſpiritus vini, aliaque diverſæ tenuitatis & denſitatis corpora uniri queunt. Tertia ſimilitudo, quæ corpora arctiſſimo amicitiæ vinculo connectere apta nata eſt, in figura æquali conſiſtit. Non utar hic ingenioſâ cogitatione Magni illius Viri, qui corporum continuitatem à quibusdam quaſi uncinulis, aut iſtiusmodi catenatione, quæ corpora conſtringat, & pro eorum diverſitate differat, provenire arbitratur. Ne enim ſingulis nimis diu inſiſtam (id quod jam dum plus juſto me feciſſe vereor) in genere hoc ſolummodò, veluti rem maniſeſtiſſimam, pronunciabo, quod ſcilicet, unaquæque corporum ſpecies propriam ſibique convenientem figuram affectet. Videmus id clarè in diverſis ſalibus; hi enim, licet ſeparatim in mortario conteratis, diſſolvatis, coaguletis, atque quamdiu placuerit, eos permutetis, ſingulis tamen ſolutionibus, & coagulationibus peractis, ſemper ad priſtinam, naturalemque ſuam figuram redeunt; & unaquæque atomorum ejusdem ſalis ſemper eandem propriamque ſibi figuram repetit: Sal nempè communis in cubos quandrangulares: Sal Nitri in columnas ſexangulares: Sal armoniacus in ſexagonos, æquè ac nix quæ itidem ſexangularis eſt, formatur: Sal verò urinæ in pentagonos abit; quare etiam Dn. Daviſſon ſingulis calculis, quorum plus quàm octoginta in veſicâ Dn. Peletier inveniebantur, figuram quinquangularem attribuit; etenim una eademque cauſſa efficiens immediata, videlicet veſica; tàm in illos calculos quàm ſalem urinæ vim & actionem ſuam transtulerat. Atque ita cùm cæteris ſalibus ſe ſe res habet. Artiſtæ ſeu Deſtillatores obſervarunt, quod ſi ſuper caput mortuum alicujus deſtillationis, aqua inde deſtillata, effundatur, eam à capite mortuo, oppidò imbibi, ſtatimque cum eodem uniri: contra, verò ſi alia ſuper in-

Digitized by Google

ſundatur aqua, eam ſupernatare, magnumque, ut in unum corpus coaleſcat, faceſſere negotium: cujus ratio hæc eſt; quod ſcilicet aqua deſtillata, licet corpus homogeneum eſſe videatur, ex multis tamen diverſæ naturæ & conſequenter diverſæ etiam figuræ (id quod Chymici ad oculum demonſtrant) corpuſculis compoſita ſit: atomi vero hæ actione ignis ex cubilibus ſuis & quaſi lectis exactiſſime earum extenſioni adaptatis propulſæ, quando antiquos lares & domicilia, hoc eſt, poros illos capitis mortui quos vacuos reliquêre, repetunt, amico admodum nexu iterum conjungantur, & quaſi commenſurentur. Idem quoque accidit, quotieſcunque magnâ prægreſſâ ſiccitate pluvia ingruit; ſtatim enim terra eam denuo aquam imbibit, quæ antea à ſole attracta fuerat; cùm tamen contra liquor quilibet extraneus, alteriusve naturæ non niſi difficillimè in eam ſeſe inſinuaret. Dari autem differentis figuræ poros in corporibus, quæ homogenea eſſe videntur, Gaſſendus affirmat illudque per ſolutionem ſalium figuræ diverſæ in aquâ communi factam, probare conatur. Quando, inquit ille, tantum ſalis communis, quantum aqua capere poteſt, e. g. libram unam, in eâ ſolveritis, & tantum unicum ejuſdem ſcrupulum libræ jam dictæ addatis, cum integrum in fundo, inſtar ſabuli ſeu gypſi relinquet: nihilominus tamen multum adhuc ſalis nitri diſſolvet: Et quando aqua non amplius in ſalem Nitri agit, tantum adhuc ſalis armoniaci ſolvet; & ita cum reliquis diverſæ figuræ ſalibus comparatum eſt. Quicquid autem ſit de hujus rei veritate (quam alio in loco examinavi) videmus ſanè, eam naturæ œconomiam eſſe, ut corpora ejuſdem figuræ multò faciliùs commiſceantur, potentiusque coaleſcant. Atque hanc ob rem etiam illi, qui gluten, quo vaſa ex cryſtallo, porcellanis, aliave materiâ compoſita conglutinantur, conficiunt, ſuo ſemper glutini, pulveratam ejuſdem corporis, quod reficere in animo habent, portionem immiſcent. Sic etiam aurifabri ipſi aurum vel argentum conjuncturi & glutinaturi, ſimilia ſemper eademque metalla ſuæ chryſocollæ admiſcere conſveverunt.

Perveſtigatis ita cauſis & rationibus, ob quas ejuſdem naturæ corpora longè validius, quàm heterogenea, unum alterum attrahit, celeriusque etiam & exactiùs ſibi aſſimilat, videamus quæſo nunc (methodi noſtri tramitem ſequentes,) quomodo magiſtra rerum experientia ratiocinationis meæ calculo ſubſcribat; in rebus enim naturalibus poſtremo omnium ad experientiam; tanquam ad ſupremum judicem appellandum, atque confugiendum eſt; omniſque oratio hujus deſtituta ſuffragiis merito repudianda, aut ſaltem pro illegitimâ habenda eſt. Quotidiè adhuc fieri videmus, ut, ſi quis e. g. manum combuſſerit, igni eam aliquandiu admoveat, eâdemque operâ, dum corpuſcula ſeu atomi flammæ ac manus igneæ ſeſe invicem attrahunt, atque validiores (quales hic ſunt atomi ignis) reliquas ſuperant, multum manus aduſta levaminis perſentiat. Præterea etiam tritum conſuetudine remedium eſt, (licet maximè tædioſum, at quod malo non minus faſtidioſo adhibetur) ut qui oris graveolentia laborant, os apertum ſupra latrinæ orificium, quàm poſſunt diutiſſimè, teneant, quo ſæpius in uſum revocato denique in integrum reſtituuntur;

N 3 gra-

graviſſimo ſcilicet cloacæ fætore halitum oris minus fætidum ad ſe trahente, tandemque penitus tollente. Quos vipera momordit, aut hamatum ſcorpionis in cauda ſpiculum feriit, illi ictui morſuique ſcorpionem aut caput viperæ contuſum admovent: quo fit, ut venenum, quod aliàs, veluti per ſpeciem filtrationis, ad cor ut ejus ſolio potiatur, procedebat, retrò eat, recensque facta veſtigia repetens ad primam originem, ubi venenum, majori in copia reſidet, revertatur, atque ita læſa prius pars à veneni vi & malignitate liberata ſervetur. Tempore peſtis bufo in pulverem redactus, quin imo ipſemet, (ſicut & araneus vivus,) thecæ commodè incluſus, tum etiam arſenicum, aut ſimilis ſubſtantia venenoſa circumferri, geſtarique ſolent, quæ infectum aerem, aliis hominem talia geſtantem contagio perimere aptũ natum, in ſe derivant. Atque ille ipſe bufonum pulvis omnem carbunculi peſtilentialis vim elicit, attrahitque. Elephantia contagioſus quidem & venenatus humor eſt, equi corpus usq; ad oſſa depaſcens: hujus de collo ſi bufonem ſacculo incluſum ſuſpendatis, infallibiliter equus priſtinam valetudinem recuperabit: bufo enim, cùm præſentius dirumq; magis venenum in ſe contineat, virus equũm affligens, utpote imbecillius, attrahit. Quodſi porrò evaporetis aquam in concla vi benè clauſo, ubi nihil quod vaporem attrahat, deprehenditur, tunc illa per totum conclave parietibus adhærebit, atque prout congelaſcit, ibi iterum in aquam condenſatur: ſi vero quodam in conclavis angulo plenum aquâ pollubrum collocetis, omnem illicò vaporem conclave replentem in ſe derivabit, ita ut poſtea nihil ibi amplius humectatum deprehendatur. Quando deſtillatis Mercurium, (qui ſe in fumum reſolvendo vas recipiens ingreditur:) particulam ejus cucurbitæ capitello illinite, quô facto omnis in alembico Mercurius congregabitur, & ne minimum quidem Mercurii in vos objectum ſeu recipiens deſtillabit. Quodſi ſpiritum ſalis aut vitrioli, vel balſamum ſulphuris deſtilletis, & ſpacium inter ſpiritum & caput mortuum, ex quo iſte provenerat, intercedens librum omninò relinquatis, tunc ſpiritus ad caput mortuum revertentur, quod cùm ſit fixum, & aſcendere nequeat, illos ad ſe attrahit. In patria mea (idem & hîc fieri credo) cellam penuariam pro toto anno copiâ carnis cervinæ & damarum adornant, idque eo tempore, quo carnes hæ ſucci & ſaporis bonitate excellunt, quod quidem menſe Julio & Auguſto accidit, facere ſolent; modus autem parandi hic eſt: poſtquam optimè conditæ, ſaleque conſperſæ fuerunt, in olla fictili, aut cruſta ſecalina dura coquuntur, & quando refriguere, butyro recenti cocto ad ſex digitorum eminentiam, ne ſcilicet aer illas perdat, conteguntur. Nihilominus tamen, ut ut maxima adhibita fuerit digentia, tempore quo ejuſdẽ naturæ & ſpeciei animalia libidinantur, carnes in illis ollis aſſervatas rancere, magnamque ſubiiſſe alterationem animadvertitur, ob ſpiritus hoſce hircoſos, qui eâ tempeſtate ex brutis viventibus erumpunt, atque à carne mortua ejuſdem naturæ attrahuntur: & tum quidem, quin caro illa corrumpatur, vix prohiberi poteſt. Præterlapſâ autem eâ anni tempeſtate, nihil iſtiusmodi toto reliquo anno timendum venit. Mercatores vinarii in hac, æque ac aliis regionibus vino abundantibus,

Digitized by Google

tibus, notant, tempore, quo vineæ floreſcunt, vinum in cellâ fervere ac deſpumare quaſi, fæcemque quandam albam ſpumando excernere, quam, opinor, vini florem appellant, inque vini ſuperficie ſeponere, qui vini fervor eò uſque durat, donec ex vitibus flores deciderint, atque tum demum vinum deferbuit, poſitoque fervoris æſtu ad ingenium redit. Neque demum hodie hujus rei obſervatio nata eſt, (nam, ut taceam multos alios, qui de ea tractant) S. Ephrem Syrus in ultimo ſuo teſtamento (ferè jam mille trecenti anni ſunt) eandem vini circumſtantiam recenſet, quod ſcilicet eodem tempore, quo vites ſpiritus ſuos in campum exhalant, vinum in doliis ita ferveat ſpumetque; atque etiam utitur ſimili exemplo à cepis ſiccis deſumpto, quæ repoſitæ in granario denuo germinant, quando quæ in hortis ſatæ ſunt ex terra prodire, atque erumpere ſpiritibusque ſuis balſamicis aerem perfundere incipiunt. Quibus exemplis, utpote in naturâ obviis, quâ ratione homines vivi & animæ mortuorum inter ſe participent, indicare geſtit. Spiritus autem illi vinoſi, è floribus efflati, dum aerem undiquaque implent, (veluti ſpiritus rorismarini ex Hiſpaniâ promanantes, quorum modò mentionem fecimus) à vino, (quod cùm iſtiusmodi ſpiritibus abundet, quaſi originem ipſis præbet, in dolia attrahuntur: ubi, recentes quippe & plurimùm volatiles, adventu ſuo ſpiritus vini vel maximè fixos levant, excitantque, unde talis ibi fermentatio exoritur, ac ſi quis vinum dulce, aut novum infunderet. In omni enim fermentatione partes terreſtres ac oleoſæ ab eſſentialibus ſeparantur, leviores que ad ſuperficiem adſcendunt, graviores verò in fæcem tartaream degenerant, fundumque petunt. Quodſi igitur hoc tempore vinum negligentius curetur, nec in loco convenienti & temperato aſſervetur, vaſaque vinaria plena & benè operculata cuſtodiantur, omnisque præterea alia diligentia & cura, quam Vietores hac in re gerere conſveverunt, adhibeatur, periculum eſt, ne vinum paucarum virium & infirmi ſaporis expectationem noſtram fallat: quando enim ſpiritus volatiles evaporant, unà ſecum ſpiritus vini, quos antea excitârunt, & quibus ſe permiſcuêre, auferunt; Eodem planè modo ac oleum Dn. Ferrier volatiles roſarum ſpiritus per aerem diſperſos cum roſæ florerent, attrahens, novam experiebatur fermentationem & ſingulis annis ſimiles attrahebat ſpiritus ob affinitatem, quam modo dictum oleum cum hiſce ſpiritibus à prima origine contraxerat: poſtmodum verò eâ anni tempeſtate præterlapſâ eâ privata fuerat. Eadem quoque de cauſâ mantile rubro mori vel vini colore maculatum, facili operâ expurgatur, ſi eâ tempeſtate, quâ hæ plantæ in florem ſe aperiunt, laventur; alio verò tempore & opera & lixivium in his maculis eliminandis perditur. Neque verò ſolummodò in Gallia, aliiſque locis, ubi vineæ parum à vino diſtant, iſtiusmodi fermentatio accidit. In Anglia enim, quæ tot non gaudet vineis, ut inde vini copiam comparare queamus, idem obſervatur, imo aliquid ſuprà. Nam licet apud nos vinum haud conficiatur, nihilominus illud maximâ quidem in abundantiâ advehitur: & præcipuè tribus ex locis nobis adeſt: ex inſulis ſcilicet Canariis, Hiſpania, & Aquitania. Cum autem hæ regiones ſub diverſis climatibus, latitudiniſque

gra-

Digitized by Google

deducuntur. Res in odoribus atque ſaporibus ſatis patet. Quod vero ad auditûs ſenſum attinet, aër externus agitatus membranulam illam in auris penetralibus, ſitam (tympanum aliàs vocatur,) agitat movetque, ex qua deinde ſimilis motus in malleum ibi annexum derivatur, malleus verò in-dem feriens motum aëris in aure incluſi reciprocum producit, quem aëris motum ſonum nos appellare ſolemus. Viſum autem quod concernit, manifeſtum eſt, radios lucis in objecto reflexos oculos intrare; nec fieri poteſt, quin lux effluvium quoddam corporis illam reflectentis unà ſecum adducat, prout in ſecundo principio aſſeruimus. Reſtat igitur ſolummodo, ut monſtremus, idem quoque in ſenſu omnium maxime craſſô, tactu videlicet, fieri. Quodſi enim verum eſt, ſicuti ſupra oſtendimus, omne corpus continua emanatione atomos foràs propellere, nulla amplius difficultas hic occurrit. Verum enim verò ut fidem hujus rei magis adhuc confirmemus, omnemque dubitationis anſam penitus tollamus, illam ad oculum demonſtrabo; unusquisque quadrantis horæ ſpatio imo breviori, ſi modo rei raritas ipſi ſalivam moveat, eam experiri, periculumque facere poterit. Non dubito, quin cognitum vobis ſiet, quàm arcto affinitatis vinculo aurum & argentum vivum connectantur; nam, ſtatim ac aurum vel leviter argentum vivum tangit, mercurius illi adhæret, coloremque candidum conciliat, adeò ut non amplius aurum, ſed ſolummodo argentum eſſe videatur. Si poſtmodum aurum hoc dealbatum in ignem projiciatis, ſtatim, mercurio ignis fervore profligato, aurum ad primam coloris elegantiam redit; repetito autem ſæpius hoc labore, & procedendi modo, illud calcinatur, atque tunc aurum terere, & in pulverem redigere poteſtis. Nullum enim, præter mercurium, in rerum univerſitate diſſolvens datur, quod ſolidum auri corpus æque probè calcinare, & comburere aptum natum ſit. Loquor autem de illo, qui jam à natura conflatus atque formatus eſt, nolens ſermoni meo immiſcere illum, cujus in Secretis Philoſophorum mentio facta fuit. Mittatis itaque mercurium in vaſculum ex porcellanis confectum, aut etiam aliud vas proprium, illumque unius manûs digitis agitetis; quodſi jam in alterâ manu annulum aureum geſtetis, tunc ſtatim colore albo tingetur, mercurioque obducetur, etiamſi nullo modo unum alteri admoveatis. Adhæc, ſi laminam auri, vel ducatum aureum clauſo ore comprimatis, & dein digitum ſaltem pedis in mercurium ingeratis, ibique paululum retineatis, tunc aurum in ore veſtro albedine, & mercurio undiquaque obtectum deprehendetur: quodſi inſuper aurum hoc ad evaporandum omnem mercurium, in ignem mittatis, hancque operam ſæpius iteretis, aurum veſtrum æque calcinatum apparebit, ac ſi illud reverâ hydrargyro per amalgama junctum fuiſſet. Totum hoc negotium longè celerius, & efficacius perficietur, ſi loco mercurii communis mercurio antimonii utamini: quippe qui calidior multò eſt, magisque penetrat, quin imo vi ignis profligatus multum ex auri ſubſtantiâ ſecum aufert, ita ut reiterato ſæpè hoc labore, nihil auri vobis amplius reſtet, quo ulterius hujus rei periculum facere poſſitis. Cùm itaque Mercurius frigidum totum corpus ita penetrat, non eſt, ut mirum

nobis videatur, ſubtiles fructûs ex plurimis particulis igneis conflati atomos longè celeriùs faciliùsque ibi ſe inſinuare. Adhuc in ſequentibus vobis oſtendam, quomodo iſtiusmodi ſpiritus & ut ita dicam emanationes æquè ſubito chalybem ipſum corpus maximè frigidum durumque, penetrando ſubeant, ibique per plures menſes, imò aliquot annos deliteſcant. In corpore vivente, quale eſt corpus humanum, ſpiritus interni externos (quales hîc ſunt ſpiritus fructus) plurimum adjuvant, aditumque ad cerebrum illis maximè facilem reddunt. Magnus naturæ Architectus, humanum corpus, admirandum naturæ corporeæ ſpecimen, fabricans, in eo ſpiritus internos, veluti excubias diſpoſuit, ut quicquid deprehenderent, oppido deferrent ſuo imperatori, hoc eſt, imaginationi, quæ tanquam magiſtra univerſam hanc familiam dirigit, & gubernat: ut ſcilicet homo, quæ extra regni ſui limites, in magno terrarum orbe, gererentur, reſcire, ac cognoſcere, & quod noxam ipſi afferre aptum natum eſt, fugere, utile vero ſectari poſſet. Etenim excubiæ ſeu ſpiritus hi interni, omnesque organorum ſenſuum incolæ hæc dijudicare ſoli, minimè quidem valerent. Quare etiam Cogitatione ſeu Imaginatione ab aliis objectis diſtractâ, ſpiritus interni ne quidem, utrum homo vinum, modò exhauſtum, biberit, nec ne; vel utrum viderit hominem, qui modò ſalutabat, eò ipſo momento quo fixis illum oculis intueretur; vel etiam utrum audiverit modos muſicos, quos quis voce vel fidibus modo coram ipſo cecinerit, ſcirent, vel cognoſcerent. Nam ſpiritus interni quicquid acquiſivêre, imaginationi regerunt; quæ, niſi in contemplandis aliis objectis magis ſeriò occupetur, varias inde ideas atque imagines efformat; hæ enim atomi, quando ab internis ſpiritibus ad imaginationem è loco extraneo, deferuntur, in eadem ſimile quoddam ædificium conſtruunt, ſeu potius ichnographiam & exemplum, corpori majori, ex quo prodeunt, ex aſſe, & perfectè reſpondens, deſignant. Quando verò noſtra imaginatio inpræſentiarum illis haud amplius opus habet, in loco quodam proprio horrei ſui collocat & recondit, unde eas pro lubitu reſumere atque repetere poſſit. Quod ſi autem objectum quoddam imaginationem maximè commoveat, eamque plus reliquis, utpote communiter obvenientibus, premat & perturbet: ſuos ſatellites, ſpiritus ſcilicet internos, ad confinia remittit, ut omnia explorent, ſingulaque ad amuſſim referant: atque hinc eſt, ut quoties homo inopinato alterius vel hominis, vel etiam objecti alius, quod jamdum amplum vel averſionis vel deſiderii in eâ locum occupavit, conſpectu opprimitur, ſtatim colorem immutet, jamque erubeſcat, modò palleat, mox iterum rubore ſuffundatur, idque diverſis vicibus, prout hi miniſtri, ſpiritus nempe interni, celeri curſu aut gradu ſuſpenſo ad objectum feruntur; poſtea perceptis novis revertuntur, eaque ad imaginationem, quæ, ut dixi, earum magiſtra eſt, deferunt. Verum præter aditus, de quibus loquimur, qui à cerebro ad partes corporis externas nervorum beneficio, patent, regia adhuc via datur à cerebro ad Cor: per quam ſpiritus vitales, ut in animales permutentur, ex corde in cerebrum adſcendunt, & per hanc ipſam viam imaginatio cordi partem atomorum ab objecto quodam externo acceptarum transmittit; quæ ibidem

Digitized by Google

ibidem maximam in ſpiritibus vitalibus ebullitionem procreant, & prout atomorum ex improviſo advolantium fert genius & natura, vel cordis dilationem & quaſi hiatum cauſantur, vel illud, conſtringendo, triſtitiâ afficiunt; atque hæ duæ diverſæ ac contrariæ actiones primi effectus generales exiſtunt, ex quibus poſtea omnes animi affectus particulares promanant, quos non eſt ut hoc loco plenius percurram, cùm alibi id à me factum fuerit, ubi hac de re datâ operâ egi. Præter has autem vias, quas viri cum fœminis communes habent, alia adhuc datur, quæ mulieribus propria eſt, & à cerebro ad uterum procedit, quâ viâ ſæpenumero accidit, ut vapores adeo violenti & copioſi cerebrum petant, ut tum hujus, tum imaginationis actiones impediant & perturbent, variasque convulſiones, deliria, aliaque mira ſymptomata producant: per quem etiam canalem, quoties id neceſſitas efflagitat, ſpiritus ſeu atomi celerrimo & inoffenſo pede ad uterum feruntur.

Nunc, age, conſideremus; quomodo fortis hominis alicujus imaginatio in imaginationem alterius debiliorem & magis paſſivam mirè quidem agat. Singulis fermè horis videmus, quod oſcitante uno oſcitet & alter. Quando fortè fortuna in homines effuſiſſimè ridentes incidimus, vix ac ne vix quidem riſum continere poſſumus, licet cauſam, ob quam alii rident, ignoremus. Si intramus domum, ubi omnes contriſtantur, melancholici evadimus: nam ſicuti dicebat ille:

> - - - - *Si vis me flere, dolendum eſt*
> *primùm ipſi tibi.*

Fœminæ & pueri, quippe qui multa humiditate ſcatent, & flexilis admodum animi ſunt, omnium maximè faſtidioſo huic imaginationis contagio ſubjecti ſunt. Novi mulierem, complexionis admodum melancholicæ, & uterinis affectibus plurimùm obnoxiam, quæ ſe à dæmone obſeſſam credebat, & admirandas actiones, quæ ab hominibus parùm circumſpectis pro ſupernaturalibus, & dæmoniacis propriis habebantur, edebat. Erat autem femina nobilis, & in hæc mala ſolummodò ob acerbiſſimum dolorem, qnem ex morte mariti ſuſceperat, inciderat. Hæc ipſa ſecum habebat quatuor vel quinque virgines, quarum aliæ ipſi cognatione conjunctæ erant, aliæ verò ut pediſſequæ famulabantur, hæ ſimul omnes æquè ac ea obſeſſæ videbantur, atque non minus prodigioſas operationes exercebant. Separabantur itaque ab eâ hæ puellæ; ejuſdemque conſpectui ac convictui ſubductis (malum enim apud eas nondum tàm altas radices egerat) ſola dominæ abſentia in præſens remedium cesſerat: quin imò illa ipſamet, atrâ bile è corpore ſuo, opem ferentis Medici interventu, eductâ, reſtitutoque in integrum utero, priſtinam valetudinem recuperavit. Nullus autem ibi latitabat dolus, nulla diſſimulatio. Poſſem adhuc iſtiusmodi res quam plurimas, & notatu ſatis dignas, quæ aliquando Virginibus monialibus in urbe Lovioduni acciderunt, recenſere, verùm cum olim ex illis oris redux factus, in peculiari oratione, ubi ſingula exactiſſimè diſcuſſi, hoc præſtiterim, in præſentiarum hac de re

——— *Verbum non amplius addam,* ubi primus vos rogatum ivero, in mentem revocetis, quod quando duæ cheles ſeu citharæ, fidibus utriusque ad harmoniam intenſis, parum inter ſe diſtantes quodam in loco reponuntur, atque unius chorda pulſatur, tunc chorda alterius teſtudinis ſeu citharæ huic conſona eodem temporis momento commoveatur, licet ne muſca quidem eam tetigerit, cujus rei Galilæus admodum ingenioſè rationem reddidit. Ut igitur, quæ ſuper hac re in medium attuli, applicem, dico, impoſſibile eſſe, ut duo homines invicem ſeparati, unus alteri æquè proximus, ac eſt infans matri, quando eum utero gerit, exiſtat: ex quo concludere licet, omnes affectus vehementis imaginationis, dum in aliam debilem, paſſivam & teneram agit, longè majoris efficaciæ eſſe debere in matre in infantem agente, quàm ſi aliorum hominum imaginatio in eorum imaginationem, cum quibus ipſis nihil eſt negotii, agat. Et quemadmodum planè impoſſibile eſt, ut vel ullus reperiatur citharœdus, qui, licet peritiſſimus ſuâ ſit in arte, tàm artificioſè duas citharas intendat, ut ad æque perfectam harmoniam cadant, ac ſummus orbis Arbiter in corporibus matris ac embryonis produxit; ita etiam conſequenter ſequitur, nullo modo, nullaque ratione fieri poſſe, quin chordæ principalis matris, (quæ eſt ejus imaginatio) percuſſione, motus & agitatio in chorda conſonante infantis, (ejus itidem imaginatione) neceſſario exoriatur longè major, quàm motus à pulſatâ unius teſtudinis chordâ in alterius chelis chordâ conſonante productus, unquam eſſe poterit. Et quando mater ſpiritus quosdam in certam aliquam partem ſui corporis emittit, oportet, ut alii ejusdem naturæ ſpiritus eundem in corpore embryonis locum occupent. Jam, age, in memoriam revocemus, quomodo matris imaginatione atomis corporeis ex morô ſeu frago in collum ejus aut ſinum delapſâ profluentibus refertâ, tumque temporis ab hoc accidente maximè perturbatâ, eveniat, ut magna harum atomorum pars ab hac commotione ad infantis cerebrum, nec non poſteà ad ſimilem eandemque corporis partem, utpote quæ omnium prima ictum ſubiit, ac inter quam & cerebrum ſuum tàm celeres & frequentes nuncii ambulant, uti antea depinximus, non poſſit non transmitti. Infans quoque (cujus partes ad eundem cum partibus matris conſenſum cadunt) non poteſt quin inter imaginationem & collum vel ſinum proprium eundem ſpirituum motum & agitationem, quam mater inter ſuas corporis partes perducit, ad amuſſim obſervet: cumque infantis ſpiritus comites habeant atomos mori, quas mater imaginationi embryonis tranſmiſerat, quid poſſunt aliter, quàm ut in tenerrima ejus cuticula profundam poſt ſe, ac permanentem relinquant impreſſionem, cui tamen matris cutis ob duritiem, quâ valet, reſiſtit. Veluti ſi tormentum manuarium pulvere nitrato ſolùm farctum, contra marmor explodatur, pulvis tormentarius nullum aliud producit effectum quàm ut marmor parumper conſpurcet; ex quo tamen ſtatim, ſi vel leviter fricetur, ſordes iterum eluuntur; contra verò, ſi ſclopetum in faciem hominis exoneretur, pulveris tormentarii granula cutem ejus penetrant, ipſique inhærent, atque ibi veſtigiis firmiter impreſſi-

preſſi-

preſſis per totum vitæ curriculum durant, cæruleoque ſuo ac nigricante colore, quem perpetuo retinent, ſeſe inſtar ſoricis produnt. Sic quoque eodem planè modò fructûs atomi, ſeu granula quæ à collo matris profecta ad ejuſdem imaginationem; ab eaque dimiſſa ſimilem in cute infantis locum petière, ibi reſident, firmumque figunt pedem ſunteque inſtar radicis, à qua ſimilis fructûs atomi per aërem diſperſæ, tempore equo florere ſolnet, attrahuntur, (ſicuti vinum in dolio, & maculæ in linteis volatiles vini ſpiritus ex floribus vitium conſuetà anni parte attrahunt) quod dum fit, pars cutis, in quâ reſident, fermentatur, intumeſcit, prurit, inflammatur, imo verò nonnunquam diſrumpitur. Sed ut huic nævorum maternorum miraculo majorem adhuc admirationem conciliemus, atque id conſideratione dignius reddamus (quandoquidem hac in re verſamur) intermittere non poſſum quin aliam adhuc circumſtantiam attingam, quæ primò aſpectu hoc naturæ miraculum cauſarum, quas modò recenſui, legibus eximere velle videri poſſet: ſed reverà, ubi prius eam probè examinaverimus, ab iisdem principiis abſolutè dependere videbimus. Nimirum ſæpenumerò accidit, ut veſtigia rei deſideratæ infanti imprimantur, etiamſi illa corpus matris ne extremo quidem digito tetigerit, vel in illud inciderit: ſufficit, ſi quædam res alia corpus mulieris gravidæ feriat, vel in partem ejus aliquam; dum iſtiusmodi appetitus in imaginatione illius dominatur, inopinatò delabatur: & ſtatim rei ita deſideratæ figura poſtmodum in eadem corporis infantis parte, qualis, quæ primum ictum in matre receperat, fuit, amuſſatim expreſſa apparebit. Ratio hujus eſt, quod ſcilicet deſideratæ rei atomi à luce elevatæ, vadunt ad cerebrum gravidæ mulieris per canalem oculorum, æque ac aliæ atomi magis adhuc materiales, provenientes à tactu corporali, eò loci nervorum ductui inſiſtentes tenderent. Atque ex hiſce corpuſculis mater in ſuà imaginatione typum quendam, ſeu exemplum, totum, unde emanant, perfectè referens, efformat. Quodſi jam femina non niſi intrinſecùs petatur, atomi quæ in ſua imaginatione verſantur, ſolummodò cor invadunt, atque dehinc imaginationem & cor embryonis occupant, atque ita in utroque affectum & paſſionem animi adaugent & confirmant, quæ ad tam violentum ferri poteſt impetum, ut niſi mater re deſideratà fruatur, hæ animi turbæ ultimam utrique ruinam afferre, aut ſaltem magnam in corpore alterationem cauſari & valetudini inprimis nocere queant. Interim, ſi inopinatus quidam impetus in partem corporis matris aliquam fiat, ſpiritus in cerebri ſolio reſidentes illico ab ejusdem imaginatione eò transmittuntur (ſicuti non ſolum in rebus appetitum concernentibus, ſed in aliis omnibus quæ præter opinionem obveniunt, idque tàm inter viros quàm feminas, accidit,) atque hi ſpiritus majori vel minori impetu in transverſum rapiuntur, prout animi affectio cum majori vel minori violentia conjungitur: æque ac qui ſingulari aliquem amore proſequitur, illicò accurrit, quoties fores pulſantur, aut

Hylax in limine latrat;

eà ſemper ſpe & expectatione lactatus, illum ipſum eſſe, de quo unè cogitat; (*nam*

qui amant, ipſi ſibi ſomnia fingunt) atque eum inviſere. Spiritus hi inopinato hoc impetu commoti, cùm eo temporis momento cum corpuſculis vel atomis rei deſideratæ, quæ omnem ejus phantaſiam tantâ vi occupant, commiſceantur, eas unà ſecum ad partem corporis invaſam, tum etiam ad eandem in corpore infantis particulam, pariter ac ejusdem imaginationem deducunt. Quibus ita conſtitutis, quicquid poſtmodum accidit, eodem modo tum in matre tum in infante ſeſe habet, veluti ſi morum vel fragum in ſinum aut collum Nobilium fæminarum incidit, quâ de re jam nunc ſermonem ad vos habui. Concedite mihi quæſo, Auditores, digreſſionem meam in tantum adhuc extendam, quo vobis ad confirmandam impreſſionem, & activitatem, quâ imaginatio matris in corpus infantis, quem utero gerit, agere ſolet, rem admiratione valde dignam, & toti Aulæ Anglicæ optumè notam, enarrare poſſim.

Matrona quædam, mea cognata, (erat mea neptis de Forteſcu, filia Comitis Arondel,) Londini interdum me inviſebat. Formæ venuſtate inprimis & decorâ membrorum compoſitione præſtabat, neque id ignorabat, quin potius in ſinu gaudebat, in id ſedulò incumbens, ut hanc gratioſi vultûs ſpeciem non ſolum integram conſervaret, ſed etiam omni quâ poſſet quidem curâ, eam adjuvaret. Hæc fæmina ſibi ipſi perſuadebat, multum quidem ornamenti ex illis emplaſtris (Galli muſcas vocant, quas hodiernæ mulieres ad decoris lenocinium figurâ variè excogitatâ diverſis faciei partibus illinunt) vultui ſuo accedere, quare etiam maximam operam dabat, ut præ reliquis, in exquiſito horum apparatu curioſitatem ſingularem oſtenderet. Verùm ſicuti difficile eſt, in rebus quæ ab opinione noſtra potius quàm à natura dependent, mediocritatem ſervare; ita etiam illa, in portandis iſtiusmodi emplaſtris planè modum excedebat, totamque illis faciem onerabat. Licet autem hoc mihi parum placeret, atque inſuper ipſi ſuper hac vanitate mentem meam liberè aperire potuiſſem, ipſaque bonam in partem interpretata fuiſſet: nihilominus tamen mihi haud videbatur tum tempus eſſe, ut dum, tantâ me ſuavitate, & quâ erat bonitate ſingulari inviſere dignabatur, vel minimum, quod ipſam contriſtari, aut leviter ſaltem urere poſſet, dicerem; Tandem verò, ut quodam die, per jocum, ita quidem ut ne ægrè ferret, hoc ipſi inſinuarem, animum induxi, recordatus, quod

— — ridentem dicere verum
Quid vetat?

quare cum prægnans eſſet, eò ſermonis noſtri filum tranſtuli, ſollicitè inculcans, ut valetudinem optumè curaret, quam more fæminarum, ætatis flore vigentium, & quid ſit morbis obnoxium eſſe, adhuc ignorantium, tantum non negligere videbatur. Gratias mihi agebat maximas, quod de illius ſalute tam ſollicitus eſſem, cæterum ſignificans, ſe quidem non arbitrari, quod contra ſanitatis ſuæ, quippe quâ, etiamſi utero gereret, optimâ uteretur, commodum faceret. Deberes ſaltem, ajebam, infantis tui curam gerere. Ah! quantum ad hunc attinet, dicebat illa, nihil eſt, quod

Digitized by Google

quod ad commodum ejus promovendum intermittam. Interim tamen, pergebam ego, vide quæſo, quot emplaſtris totam faciem onetaveris? An non metuis, ne infans tibi naſcatur, qui ſimiles in vultu nævos habeat? At illa: quid inde periculi imminet? quæ comparatio, infantem mihi natum iri facie notis ingenitis infectâ, propterea quod ego portandis hiſce emplaſtris delecter? Nondum igitur, ipſi reſpondebam, audiviſti, quàm admirabiles effectus ab imaginationibus matrum, dum gravidæ ſunt, producantur, & tenerrimis embryonum corpuſculis imprimantur? Quin age, ad nonnullorum narrationem me accingam. Hæc fatus, varias ipſi ſuper hac re hiſtorias recenſui, veluti illam, quæ narratur de Regina Æthiopiæ, quæ infantem candidum pepererat, cujus rei cauſam B. Mariæ Virginis imagini, quam inferiori lecti parti affixerat, & devoto cultu venerabatur, adſcribebant; aliam, de quadam muliere, quæ infantem pepererat hirſutum, ſimili de causâ, ſcilicet ob imaginem S. Johannis Baptiſtæ in deſerto, cilicinam ex camelorum pilis veſtem induti. Narravi inſuper admirabilem illam antipathiam, quâ defunctus Rex Jacobus gladium vaginâ vacuum averſabatur, cujus rei cauſſa adſignabatur hæc, quod nempè quodam tempore Magnates nonnulli Scotiæ vi irruerint in conclave Reginæ matris, cum gravida eſſet, atque cum primario ſuo Miniſtro, qui Italus natione fuerat, neſcio quid rei deproperaret, quem illicò gladio transfoderunt, ac reginæ pedibus objecerunt; imò verò, tantâ in eum crudelitate ſævierant, ut parùm abfuerit, quin ipſammet Reginam, quæ ut Miniſtrum incolumem ſervaret, in medium ſe conjecerat, conſauciârint; cutis certè diverſis in locis levia quædam vulnera acceperat: de qua Tragœdia Buchananus in ſua hiſtoria mentionem facit. Quidquid ſit, Rex quidem Jacobus, filius, per totos vitæ dies ſtrictum enſem eò uſque averſabatur, ut ejusdem adſpectu tantum non obſtupeſceret: & licet aliâ quavis occaſione, nulli animi magnitudine ceſſerit, in hoc tamen ſeipſum vincere nunquam potuerat. Adhuc recordor, cùm equeſtri Torquatorum dignitate me exornaret, jamque ceremoniarum ordo requireret, ut gladii mucrone humerum meum contingeret, à ſeipſo, ut enſem intueretur, impetrate minimè potuiſſe, ſed aliorſum reſpexiſſe ita quidem, ut cùm humerum tangere deberet, fermè mucronem in oculos fixiſſet meos, niſi Dux Bouquainganiæ, qui hoc futurum eſſe pernoverat, manu ſuâ gladium quò inclinare ſe debebat, deduxiſſet. Similes hiſtorias ipſi plures citabam, ut intelligeret, comprehenderetque imaginationem matris vehementem impreſſionem conſideratione dignam in corpus infantis, idque magno ejus detrimento, facere poſſe. Adhæc quæſo conſideres, ajebam, quàm attenta ſis in hæc emplaſtra; nunquam non imaginationi obvia continuâ cogitatione ſequeris, & ex quo in hoc conclavi verſaris, plus decies parvum tuum ſpeculum inſpiciens ea contemplata fuiſti. An non eſt, ut timeas, ne tuus infans facie maculis hiſce emplaſtris ſimilibus refertâ naſcatur, aut potius, ne quidquid nigri in plurimas diviſum particulas in

te conſpicimus, in unum coaleſcat, mediamque infantis frontem, locum totius vultûs maximè conſpicuum, occupet? Næ! macula ducatum aureum magnitudine adæquans ſingularem huic loco gratiam conciliaret? Ah! bone DEUS! inquiebat illa, toto geſtationis tempore ne unicum quidem emplaſtrum faciei imponam potius, quàm ut tale quid mihi accidat! Dictum factum! Omnia ſtatim emplaſtra à facie ſuſtulit, & abjecit. Amici poſtea cum eam facie ita denudatâ viderent, ex eâ percontabantur, cur illa quæ aliàs inter omnes aulæ feminas, quod hoc decoris lenocinium, (emplaſtra intelligo,) attinet, maximè curioſa fuerat, ſimul omnia rejecerit, illisque ultimum vale dixerit? Patruum ſuum, reſpondebat, in quo magnam poneret fiduciam, ipſi aſſeveraſſe, fore, ut ſi geſtationis tempore iſtiusmodi emplaſtris faciem oneraret, infans in lucem edatur, cui nævus niger ad ducati aurei magnitudinem accedens mediam frontem inceſſerit; hoc præſagium adeò profundè in imaginationem ſuam inſculptum eſſe, ut de eò unicè & ſemper cogitet. Atque ita miſera hæc, quæ adeò metuerat, ut ne infantis frons notâ quadam ingenitâ inficeretur, prohibere minimè potuit, quin natus fuerit in medio frontis maculam nigram gerens, eadem prorſus magnitudine & figurâ, prout in animo ſuo & imaginatione mater eam conceperat. Filia erat, alioquin valdè pulcra; pauci ſunt menſes, ex quibus illam vidi; ſicque perpetuò hanc vehementis maternæ imaginationis notam circumfert. Nolo, Auditores, verba ad vos facere de femina illa in veſtra viciniâ Carcaſſona degente, quæ non multis abhinc menſibus prodigioſum monſtrum, ſimiam quandam ſingularem, quam, uterum geſtans, ſubinde videre geſtiebat, exactè referens, enixa fuit: etenim hujus rei hiſtoria vobis quam mihi notior eſſe det: neque de iſta dicam muliere, ex oppido S. Maxent. quæ cùm licet gravida, prohiberi haud poſſet, quo minus miſerum infantem feminæ, alicujus peregrinæ qui ſine brachiis natus fuerat, viſum iret: expleto ad pariendum tempore ſimile monſtrum peperit, in quo ne quidem minima excreſcentia prominebat, ut locum brachiis prodeundis deſtinatum oſtenderet; nullam quoque mentionem faciam feminæ illius, quæ quendam maleficum decollare videre geſtiens, maximum inde in terrorem conjectâ fuit, cujus veſtigia tàm profundè imaginationi ſuæ imprimebantur, ut eô temporis momentô è dolore partûs laborare cœperit, atque vix quidem domum deportari potuerit, cùm infantem ſeptimanas aliquot antè geſtationis terminum in lucem ederet, capite à collo detruncato, & utroque adhuc ſanguine ſtillante, præter eum qui jam abundè in uterum matris profluxerat; non aliter ac ſi miſerum infantis corpus jam nunc gladio à carnifice percuſſum fuiſſet. Tria hæc exempla, aliaque plurima ſatis certa & comprobata, quæ allegare poſſem, licet admirabilem imaginationis vim & imperum luculenter probent ac ac conteſtentur, in nimis amplum me dicendi campum provocarent, ſi eorum cauſas explicare, & complicatam in illis difficultatem, quæ longè major hîc, quàm in præcedentibus exemplis, modò in medium allatis, ſeſe offert, evolvere animum adducerem; idq; eò magis, quod tanta horum ſpirituum vis fuerit,

Digitized by Google

ut ipſam eſſentiam immutare, & res planè horrendas in corporibus omnibus jam numeris abſolutis cauſari valuerint, tumque etiam haud videatur incredibile, in nonnullis ipſammet ſpeciem in aliam immutatam, novamque formam informantem in ſubjectam materiam, à primâ omnimodè diverſam, introductam eſſe ſi modò id, quod autores de animatione embryonis in utero ſcribunt, firmoſte talo, & vero conſentaneum ſit. Sed jam nunc oratione longius digreſſus ſum:

Eſt modus in rebus, ſunt certi deniq, fines,
Quos ultra citraq, nequit conſiſtere rectum:

Ut itaque de viâ in ſemitam regrediamur, & inceptam propoſiti telam pertexamus; experimenta ac exempla, ad rationes à me allegatas confirmandas longâ ſerie recenſita, ſatis ſuperque nobis oſtendunt, corpora, quæ diſperſas in aëre atomos attrahunt, longè potentiùs eas, quæ eâdem naturâ prædite, quàm quæ alterius, ut dicitur farinæ, & heterogeneæ ſunt, attrahere; ſicut e.g. vinum ſpiritus vinoſos, oleum Tartari fermento roſarum fermentatum ſpiritus roſarum volatiles, caro cervina in artocreate aſſervata ſpiritus ſimilium beſtiarum venationem redolentes ad ſe trahunt; ſicque cum cæteris, quę omnia jamjam fuſiùs deduxi, comparatum eſt. Hiſtoria de phalangiis Tarentinis in Regno Neapolitano, ſatis celebris eſt, & famoſa. Noſtis venenum hujus animalculi, quando per inflictum hominibus ab eo læſis vulnus usque ad cerebrum & cor adſcendit ac penetrat, in illorum imaginatione, flagrans certos quoſdam, dulciſſimoſque modos muſicos, (omnes enim fere diverſis cantilenis delectantur) audiendi deſiderium excitare. Quodſi ergo cantiunculam illorum aures mirè demulcentem cantare audierint, ſaltare vix deſinunt, atque ita continuâ ſaltatione copioſiſſimum provocant ſudorem, qui magnam veneni partem in vapores reſolvit, præterquam quod ſonus muſicus intra ſpiritus aereos & vaporoſos, qui in cerebro & corde reſident, illudque ambiunt, & per partes omnes eorum, qui iſtiusmodi cantilenas percipiunt, diffunduntur; proportionalem naturæ, modoq; ſeu percuſſioni muſicæ motum atque agitationem cauſatur: perinde ac quando Timotheus Alexandrum M. ad hos vel illos animi motus pro lubitu vehementiſſimè rapiebat: aut dum ſonus pulſatæ teſtudinis chordas alterius commovet, licet nec extremis quidem digitis tangantur, ob ſolum ſcilicet modum ac quaſi tremorem, quem in aere producit. Videmus etiam, ſonos, qui nihil niſi aeris motus ſunt, ſimilem in aqua motum cauſari. Veluti, v.g. quando ſonus acutus, qui, dum digito vitrei vaſis aquâ pleni labra fricantur, efficitur, gyrum quendam, & tripudium quarundam aquæ gurtularum excitat, æquè ac in numerum ſaltarent. Sic etiam ſuavis campanarum concentus, in locis ubi æra ad numerum concrepantia certas cantilenas ſonant, in tranquillâ fluminum vicinorum ſuperficie idem prorſus efficit, & præſertim noctu, quando nullus intervenit motus alius, qui in hunc impetum faciat eumque diſrumpat. Cum enim aer aquæ contiguus ſeu potius continuus ſit, aqua etiam facillimè motum ſuſcipiat, ſimilis in aquâ motus ei, qui in aere inceperat,

P ceperat,

Digitized by Google

ceperat, excitatur: Idemq; contactus, qui intra aerem agitatum, & aquam eo ipſo ſimiliter motam, deprehenditur, fit quoque in aere agitato, & ſpiritibus vaporoſis, qui in corpore hominum à Tarentinis phalangiis morſorum inveniuntur; qui ſpiritus conſequenter motum ſuum aeri agitato, hoc eſt, ſono illi muſico acceptum referunt, idque eo efficacius, quoniam hujus agitationis vel ſoni ad naturam & temperamentum vulneratorum maxima eſt proportio. Hæc inſuper agitatio ſeu motus horum ſpirituum & vaporum internus, plurimum quidem confert ad expellendum illud vaporoſum phalangiorum venenum, quod humoribus vulneratorum permiſcetur, perinde ac aquæ vitium capientes, aerque ob nimium quietem, tùm etiam aliarum ſubſtantiarum putridarum admixtionem, corruptus, motu & agitatione à ſordibus purgantur, & quaſi renovantur. Appropinquante vero hyeme, ubi hæc animalia frigore torpeſcunt, morbus eos invadere ceſſat; redeunte autem tempeſtate, quâ olim morſus ſeu ictus phalangii venenum ipſis intulerat, malo hoc iterum corripiuntur, utque ceu anno præcedenti ſaltent, oportet. Cauſa eſt, quod nempe calor æſtivus venenum hujus beſtiæ acuit, & adauget, ipſique majorum ardorem conciliat, unde, ſicuti anteà, maligna evadit, & in furorem agitur: venenum hoc fervens, dum evaporat, & per aerem diffunditur, ab ejuſdem fermento in corporibus læſis adhuc reſiduo attrahitur; unde fermentatione exortâ, reliqui etiam humores inficiuntur, ex quibus dum fumus ad cerebrum horum ægrotantium adſcendit, tam admirabiles in illis effectus produci conſveverunt. Nec minus notum eſt, in regionibus, ubi magni canes ſeu moloſſi (veluti in Anglia) aluntur, ſtatim ac quidam ab iſtiusmodi cane valde morſus fuerit, operam dari, ut occidatur canis, quamvis non ſit rabioſus, ne ſcilicet illo rabie correpto, iratæ ſalivæ fermentum, quod adhuc in corpore vulnerato reſiduum deliteſcit, ſpiritus canis hujus rabioſos ad ſe trahat, quo facto, homo ſimiliter in rabiem ageretur. Neq; hoc ſaltem in Anglia, ubi canes Anglici valdè crudeles & periculoſi ſunt, verùm etiam in Gallia fieri conſvevit, (prout Pater Cheron, Carmelitarum hujus regni Provincialis in ſuo Examine Theologiæ Myſticæ, nuper impreſſo, & in cujus lectione modo occupatus fui, refert.) Nihil hic dicam de naribus illis artificialibus, qui ex alterius carne formantur, ad tollendam deformitatem eorum, qui ob extremum quoddam frigus proprium naſum perdiderunt: qui recens facti nares ſtatim ac homines, ex quorum ſubſtantia confecti erant, mortem obeunt, putredine corripiuntur; perinde ac ſi hoc fruſtulum carnis alterius faciei inſitum, ſpiritibus, quos ex prima origine ac radice attrahit, exſugitque, vitam acceptam referret. Nam, etiamſi hoc ab authoribus fide digniſſimis, uno ore approbetur, nihilominus tamen orationis meæ curſum hoc ipſo ſufflaminare nolo, quippe ubi nihil profero, niſi quod vel oculis meis vidi, vel tam ſolidâ confirmatione munitum eſt, ut ingenii parum ingenioſi argumentum foret, de illo dubitare.

Sed tempus eſt, ut ad ſeptimum meum, adeoque ultimum principium veniam. Hic ultima machinæ cochleatæ contorſio ſe obfert, quæ, uti ſpero, fores, qui aditu

quo

Digitized by Google

quo ad myſterii hujus admirabilis cognitionem pervenimus, nos prohibebant, omninò effringet, & quæ inſuper doctrinam, cujus progreſſus & incrementum molior, adeò legitimâ notâ ſignabit, ut pro moneta probâ habeatur. Hoc autem principium ita habet: Originem horum ſpirituum, ſeu corpus illos attrahens, una ſecum illorum comites & quicquid ipſis adhæret, & agglutinatur, auferre. Hæc concluſio, cùm ex ſe ſatis pateat, nulla indiget probatione. Quodſi clavi, aviculæ, & vincula ſerica, vel etiam gummi, cera, aut viſcus uni catenæ, ſeu funis extremitati alligentur, funemque ego ſeu catenam tàm diu retraham, donec & alteram funis extremitatem manu arripiam, fieri haud poteſt, quin eodem tempore clavi, aviculæ, ſerica vincula, & quicquid ibi affixum deprehenditur, in manum meam deveniat. Quare aliquot ſaltem experimenta ſatis comprobata ad conſequentiam hujus principii ſtabiliendam, in medium proferam, quæ non minus præcedentia etiam maximè confirmabunt. Magna fertilitas, opeſque Angliæ in paſcuis paſtum pecori ſuppeditantibus conſiſtit: & quidem apud nos omnium lætiſſima & maximè pinguia reperiuntur, præterquam quod etiam animantibus, bobus præſertim & vaccis, abundamus. Vix tam anguſtam invenias familiam, quæ vaccam non alat, unde lac ipſi ſuppetat; quo ferè unico vilioris ſortis homines, æque in Helvetia victitant. Hanc ob rem etiam de ſalute vaccarum maximè anxii ſunt, & ſolliciti: & ſi quando accidit, ut dum lac coquunt, illud nimium ebulliens ex pultario in ignem effundatur, femina aut ancilla ſtatim omne opus relinquit, accurritque, ut pultarium ab igne removeat, eodemque tempore manipulum ſalis (quem ſemper angulo quodam fumarii, ut ſiccus aſſervetur, condunt,) arripit, illoque prunam, in quam lac effundebatur, conſpergit. Si, cur iſtud faciat, ex illâ perconteris; dicet, fieri hoc, ad prohibendum, ne vacca, ex qua lac effuſum emulgebat antea, ex uberum dolore laboret: niſi enim hæc agerentur, illa duritiem contrahere, & exulcerari, imo etiam vaccam ſanguinem mingere, periculumque eſſe, ne ex malo moriatur. Non quidem quod prima ſtatim vice vacca eò extremitatis deducatur; nihilominus tamen admodum malè haberet, & ſi ſæpius hoc accideret, tandem certò moreretur. Videri poſſet hic aliquid ſuperſtitionis, vel ſtultitiæ ſubeſſe: ſed certitudo eventus rem ab hac ultima vendicat, primam verò quod attinet, multi credunt, morbum, quo vacca urgetur, eſſe ſupernaturalem, & neſcio cui veneficio originem debere, adeoque ipſum quoque remedium, quod modo retuli, ſuperſtitionem aliquam redolere. Verum hac illos opinione levare, res non eſt magni negotii, ſi modo quomodo res fundamentis, à me poſitis, nitatur, ipſis declaretur. Lac nempe in prunas effuſum, in vaporem convertitur, qui in aerem diſpergitur, ac quaſi filtratur, ibidemque luci & radiis ſolaribus fit obvium, qui illud longinquius adhuc deportant, ſphæramque ejus activitatis mirum in modum augent, atque extendunt. Vapor hic lacteus neque ſimplex eſt, neque ſolus: verum etiam ex atomis igneis fumum ſeu vaporem hunc lactis concomitantibus componitur, quæ cum illo quoque permiſcentur, & in unum coaleſcunt. Jam

verò Sphæra vaporis hujus ad locum usque, in quo degit vacca, quæ lac ſubministravit, ſeſe extendente, ubera vaccæ, quæ inſtar fontis & originis ſunt, ex quo lac illud promanavit, vaporem hunc ad ſe trahunt, qui firmiter ibi hæret, unaque cum illo atomi ignis, quæ huic ſe vapori comites præbuêre. Ubera verò pars ſunt glandulоſa, & tenera; ac conſequenter inflammationi maximè obnoxia: hic igitur ignis ea calefacit, inflammat, atque ut cutis diſtendatur, efficit, unde poſteà durities illis conciliatur, quæ in abſceſſum degenerat. Ubera inflammata & ulcerata cùm parùm à veſica diſtent, adeòque proximus ardeat Ucalegon, non poteſt, quin & ipſa in veſica incendium exoriatur, cujus calore poſtmodum anaſtomoſes venarum veſicâ intextarum apertæ ſanguinem in eam evomunt, unde, ductu urinæ ordinario, ſanguis iſte egreditur. Jam verò ſanguinem mingere, in vaccis malum valdè funeſtum, & incurabile. Sed unde quæſo eſt, quod ſal in præſens hujus mali remedium cedat? Nimirum, cum ſalis natura igni maximè contrarietur, quippe quæ fixa eſt & frigida, hic verò calidus & volatilis ſit, ut, dum unum alteri obviam procedit, ſal ignem proſternat, præcipitet, & omnes vires frangat. Id quod, in re, quæ cottidiè accidit, obſervari poteſt. Fumaria plurimâ fuligine obducta flammam facillimè concipiunt; contra quod malum præſentiſſimum remedium eſt, ut ſclopetum in caminum exoneretur, quo facto, urens fuligo illicò abſtergitur, & decidit, turbæque motæ ceſſant: quodſi verò ſclopetum in promtu non eſt, magna ſalis copia in ignem inferius extructum conjicit; quæ vincit & prohibet atomos ignis, quæ aliàs continuò adſcenderent, ſeque conjungerent cum ſuperioribus camino inhærentibus, quæ ſubducto ita alimento conſumuntur, atque in nihilum rediguntur. Idem prorſus accidit in atomis, quæ quaſi in limine hærent, & ad comitandum lactis vaporem accinguntur: etenim ſal eas ſimiliter præcipitat, ipſoq; in loco interimit: & ſi qui ſunt, qui collectis viribus periculum effugiunt, atque unà cum illo vapore in auras evolant, hoſtem continuò à tergo habent; namque ſpiritus & atomi ſalis eas fervidè perſequuntur, neque prius palæſtram deſerunt, quàm inſtar robuſti luctatoris hoſtem in terram dejecerint. Obiter etiam notabitis, contra exuſtionem nullum eſſe balſamum adeò excellens, cui ſpiritus ſalis modicâ quantitate adhibitus palmam haud præripiat. Conſtat igitur, impoſſibile eſſe, ut ad prohibendum periculum, quod vaccæ uberibus ab igne imminet, præſtantius inveniatur remedium, quàm ut ſufficiens ſalis quantitas in lac in prunas effuſum, projiciatur. Effectus hic conſervationem vaccæ uberum, ob aduſtum lac morbo affectorum, concernens; memoriam mihi refricat alicujus rei, quam multi in Gallia & Anglia oculis ſuis vidiſſe omni veritate affirmârunt. Quando Medici lac alicujus nutricis, cui feminæ nobiles filium delegare in animo habent, examinant, illud diverſis quidem modis antè, quam de ejus bonitate ſententiam ferant, probare ſolent; neque in eo ſaltem guſtum, ſed etiam colorem, odorem, conſiſtentiam &c. conſiderant. Nonnulli curant, ut usque ad evaporationem coquatur lac, quo ejus ſedimentum, aliaque accidentia & circumſtantias, quæ longe melius hoc modo cognoſcuntur & diſcernuntur,

nuntur, accuratius perſpicere queant. Illæ verò mulieres, quarum lac ultimo modo Medici probatum iverunt, in mammâ, & papillâ, imprimis eo tempore, quo lac illarum coquebatur, acerbo dolore excruciatæ ſunt: quare etiam, ſemel hoc malum perpeſſæ; amplius concedere nolebant, ut vel gutta lactis proprii ex illarum conſpectu auferetur; cùm tamen aliis probandi modis omnibus (illo qui per ignem fit, exceptô) haud difficulter ſe ſubmiſerint. Ut autem attractionem, quâ ubera vaccæ igneas lactis aduſti atomos una cum vapore attrahunt, magis adhuc confirmem; aliud de attractione ſimilis naturæ experimentum, quod ipſemet ſæpius vidi, & cujus periculum facere, nulla operâ, poteſtis, recenſebo. Colligantur excrementa canis quoties alvum exonerat, atque in ignem ſemper projiciantur; hoc facto, primum quidem videbitis eum parumper calefactum leviſſimæ alterationis argumentum exhibere: ſed brevi elapſô tempore illum ipſum, quaſi totum ejus corpus ureretur, lingâ propenſâ, ac ſi longum perfeciſſet iter, anhelantem conſpicietis. Malum autem hoc eum invadit, propterea quod inteſtina, dum excrementorum aduſtorum vaporem, cumque vapore ignis atomos iſtum comitantes, attrahunt, alterentur atque inflammentur, ita ut miſer continuâ febre laborare, & ſtrenuè eſurire coactus, iliis magis, magiſque coarctatis, denique eat

— — — per iter tenebricoſum
illuc, unde negant, redire quenquam.

Næ! intempeſtivè admodum experimentum hoc in lucem proferretur apud homines & nationes, quæ inſito malignitatis impetu à recto & honeſto iſtiusmodi rerum uſu ad malas artes abſtrahuntur: eadem enim res, quam beſtiis exinde evenire videmus, hominibus quoque accideret, ſi cum illorum excrementis eodem modo ageretur. Res notatu digna, & huc imprimis ſpectans, cuidam meorum vicinorum, cùm ultimum in Anglia commorarer, accidit. Hic infantem per elegantem, & tenerrimum ex uxore ſuſceperat; cujus curam ut melius gerere, eumque ſemper in conſpectu habere poſſet, nutricem domi ſuæ aluit. Sæpiſſime illum conveniebam: erat enim vir perpetuâ graviſſimorum munerum procuratione diſtrictus, ego verò tali homine maximè quidem tunc temporis opus habebam. Die quodam illum valdè triſtem offenderam, & uxorem ejus fletu lacrymiſque ferè confectam; cauſam percontantanti reſpondebant, chariſſimum infantulum ad modum malè habere, laborare febre, unde corpus quaſi totum inflammetur, id quod vel ex facie ejus rubicundâ ſatis pateret; cæterum ſubinde irrito alvum dejicere conatu, nec niſi pauca interdum excrementa excernere, quæ tamen multo ſanguine perfunderentur; adhæc accedere, quod etiam admotas nutricis mammas recuſarent. Omnium autem maximè eos ſollicitos tenere, quod, unde malum hoc provenerit, nullam veroſimilem facere conjecturam poſſent; nutricem enim belliſſimè valere, ejuſdemque lac omnium votis ex affe reſpondere, tumque etiam in reliquis nihil planè intermiſſum fuiſſe, quod ad conſervandam infantis valetudinem pertinere viſum fuerit. Ego verò ſtatim illis dicebam, me, cùm omnium nuperrimè eos inviſerem, rem quan-

dam peculiarem obſervaſſe, quæ de certiores facere tum quidem animo conſtituerim; verum neſcio quid negotii intervenisse, atque in cauſâ fuiſſe ut hac de re haud amplius cogitaverim. Res autem ita habebat: Infans, cùm ſignum præberet, ſe in terram demitti velle, vix in ea poſitus ventrem exoneravit; nutrix autem illicò batillum cineribus plenum arripuit, atq; excrementa contexit, poſtmodum verò ſimul omnia in ignem projecit. Mater interim ſe excuſare, quod in corrigendâ infantis malâ hâc conſuetudine major non fuerit adhibita diligentia; & dicere: cùm quotidiè ætate proveheretur, fore, ut ſponte illam emendet. Non propterea me hæc ad eam dixiſſe, reſpondebam, ſed potius ut cauſam mali, tumque etiam conveniens huic remedium invenirem. In hunc finem ipſis alicujus rei hiſtoriam narravi, quæ tribus aut quatuor antè annis infanti Viri cujusdam Primarii in Parlamento Pariſienſi, in Medici celeberrimi urbis Lutetiæ ædibus educato acciderat; cui etiam, ea quæ modo de excrementis canum vobis, Auditores, retuli, adjunxeram. Præterea, ut in memoriam revocarent, juſſi, ea quæ ſæpius narrare audierant, & quod in mea patria non rarò fieri ſolet. In pagis, ubi totâ hyeme viæ lutulento craſſoque fœdantur cœno; ſi quis eſt villicus, qui munditiei reliquis magis ſtudeat, aditusque ſuæ domûs majori induſtria, quàm vicini, expurget, caculæ & alii hujus farinæ homines, nocte, aut quando cœlum inſerenum eſt, adveniunt, ibique ventrem exonerant; quandoquidem in hiſce pagis nullæ reperiuntur cloacæ, prætterquam quod in tali loco hi nequam extra periculum, ne in luto, quod aliàs ultra calceos aſcenderet, hæreant, verſantur: interim mulieres hæ frugi, cùm manè domum aperiunt, ante januam donum maximè graveolens offendunt, quod omnem illis bilem movet, ut poſtea plumbeas iras gerant. Illæ itaque, quæ hujus artis minimè ignaræ ſunt, ſtatim veru vel batillum ferreum, ut ignescat in ignem immittunt, ac dein ferrum illud candens, in excrementa infigunt, & frigefactum denuo calefaciunt, eandemque operam ſæpius repetunt. Interim nequam ille, qui locum iſtum tam fædum reddidit, ex inteſtinis acerbiſſimè laborat, inflammatur anus, urget inſuper teneſmus moleſtiſſimus, vixq; his malis liberatur miſer, quin graviſſimâ febre toto illo die laboret; unde poſtmodum ne amplius ad hunc hoſpitem divertat ſtudioſè cavet. Sed mulieres, quæ hoc artificii genere homines nequam ædibus ſuis prohibuêre, pro ſagis & veneficis immeritò habentur, ac ſi fœdus cum diabolo iniiſſent, quoniam homines, ne unquam viſos quidem tantis cruciatibus afficiunt. Non diſplicuit Nobili illi Viro hæc mea narratio, imo verò adhuc magis fidem dictis adhibuit, cùm, ut anū infantis, dubio procul rubicundam & inflammatam, inſpiceret, juberem, eoq; facto, plurimæ quæ cuti inſurrexerant, puſtulæ, & podex quaſi excoriatus deprehenderetur. Vix leviſſimum temporis dabatur intervallum, quin miſer infantulus dolorifica cum torſione flens quàm miſerabiliter alvum dejiceret, pauca admodum egerens excrementa, quæ tantum abeſt ut in ignem projici permiſerim, ut potius in pollubrum aquâ frigidâ plenum immitti, & locum frigidum deportari curaverim; id quod, quoties neceſſitas efflagitaverat, facere perſeverabant, unde ſtatim malum remittebat,

bat, ita ut intra tres vel quatuor dies infans optimè habuerit. Sed vereor, ne nimium vobis faſtidium creem; quapropter non niſi unicum adhuc experimentum patriæ meæ maximè familiare proponam; dein omnia quæ hactenus dixi, in compendium referam, ut cui bono hæc à me dicta fuerint, probè intelligatis: visque & efficacia concluſionis ex tota oratione deductæ animis veſtris citiùs infigantur. Lætiſſimis igitur ut anteà dixi, paſcuis gaudemus, quæ optimum pecori pabulum præbent, unde boves interdum adeo pinguefiunt, ut pinguedo diſtenſà mole depreſſa in crura, imo pedes usque propendeat: id quod in cauſa eſt, ut apoſtemata in plantis pedum ipſis oriantur, ex quibus multum puris & vitioſi humoris profluit, quæ greſſum animalis manifeſtè impediunt. Proprietarii hoc valdè ægrè ferunt: licet enim propterea boves non minus valeant, qui ad cultrum emantur, nihilominus tamen lucrum ipſorum calculo malè reſpondet, parumque conſtat ratio, quoniam cùm eos *Londinum* (ubi boves opimi pro tota Anglia, æquè ac Pariſiis pro Normanniâ, Arverniâ, aliiſque Galliæ regionibus venduntur) ducere haud poſſint, ut in ipſo loco eosdem mactent, oportet, ubi caro illa vix dimidio imo minori quoque pretio, quam Londini venditur. En igitur præſtans ad hoc malum remedium! Obſervare oportet locum, ubi bos, aut vacca aut junix, pedem malè affectum figit, ſtatim primo greſſu quem ex ſtramine ſurgens facit, in eodemque loco terræ glebam vel ceſpitem extenſioni infixi pedis reſpondentem exſcindere, eundemque in arbore aut ſepe Aquiloni expoſita collocare, qui ſtatim ac terræ glebam afflare cœperit, bos intra tres aut quatuor dies perfectè ſanabitur: quodſi veru exponatur vento Meridionali, & quando Africus ſpirat, (Toloſæ vocatur d'Autant, Monſpelii le Marin, in Italia verò le Scirocco) malum augebitur. Hæ circumſtantiæ minimè vobis ſuperſtitioſæ videbuntur, ſi conſideraveritis, nocturnâ quiete vitioſum hunc humorem ſive pus copioſè in pede bovino malè habente colligi, qui deinde primum ſummo manè greſſum facturus, mox pedem ulceratum terræ impingit, cui materia purulenta effluxa firmiter affatimque imprimitur, ac adhæret. Hac terræ gleba, ſeu ceſpite in loco convenienti & aquiloniis ventis obvio poſitis, atomi frigidæ & ſiccæ hujus venti cum pure commiſcentur, quoddum ſpiritus ſuos per totum diffundit aerem, pes ulceratus, qui iſtis originem præbet, eos denuò attrahit, & unà etiam cum illis atomos haſce frigidas & ſiccas, quæ cùm hoc malum nihil niſi exſiccationem & refrigerationem requirat, pedem priſtinæ ſanitati reſtituunt. Quodſi verò ceſpes hic vento calido & humido exponatur, non poteſt quin effectum priori omninò contrarium producat. Atque ita (Auditores) omnes meas rotas abſolutas cernitis. Equidem fateor, illas parum politas eſſe, & elaboratas; Videamus tamen, utrum hæ rotæ congregatæ, & legitimæ machinæ hujus progreſſum promoturæ ſint: Quodſi rotæ jam dictæ juſto ordine directæ concluſionem, machinam iſtam immobilem, in portum exoptatum deducant, ſpero, fore ut rudi ſtilo, & inelegenti enunciationi ignoſcatis, atque neglecto accuratiori verborum ſcrutinio,

in

Digitized by Google

in nudâ rei veritate conquieſcatis. Age igitur, conferamus ea, quæ hactenus dicendo proſequuti ſumus, cum circumſtantiis omnibus quæ in curatione hominis vulnerati pulvere Sympathico peractâ concurrunt. Ob oculos nobis ponamus Dominum Hovel manu ſauciatâ conſpicuum, atque in flammationem, quæ vulneri ſupervenerat, unà conſideremus. Arripitur periſcelis ejusdem ſanguine perfuſa, in pollubrum frigidâ aquâ plenum immergitur, ubi parum diſſolvitur Vitrioli; de die pollubrum in conclavi Vernali Solis calore temperato, de noctu autem in quodam ſumarii angulo collocatur, ita ut ſanguis periſcelidi adhærens nunquam non in loco naturali, corporisque ſani temperamento convenienti aſſervetur. Agedum, quid accidet de his omnibus? (ſecundum doctrinam, quam modo ſtabilitum ivimus) quid facto opus eſt? Primò, Sol & lux per longinqua locorum intervalla ſpiritus ſanguinis periſcelidi inhærentes ad ſe trahent: Temperatus vero foci calor, qui leviter in compoſitionem agit, (quæ res eò planè recidit, ac ſi quis totum hoc ſiccum in loculo portaret, ut à moderato corporis calore calefiat) harum atomorum expulſionem promovet, (ſicuti aqua in filtratione in guttulas rotundas ſeſe contrahens, id quod aſcendit, propellit, ut eò celerius faciliusque progrediatur,) efficitque ut atomi dilatentur, & filtrentur, atque illæ ipſæ magnum aeris ſpatium emetiantur, ſicque attractio Solis & lucis, manifeſtè adjuvetur. Secundò, ſpiritus Vitrioli cum ſanguine uniti non poſſunt, non idem cum atomis ſanguinis iter perficere. Tertio, manus interim vulnerata continuò exhalat ac expirat magnam calidorum & igneorum ſpirituum copiam, qui inſtar fluminis ex inflammato vulnere profluunt, id quod fieri nullo modo poteſt, quin vulnus aerem ambientem & proximum conſequenter attrahat. Quartò, hic aer alium maximèq; vicinum aerem ad ſe trahit; atque ita curſus quaſi, ſeu fluxus attracti aeris circa vulnus producitur. Quintò, Unà cum hoc aere tandem atomi ſpiritusq; ſanguinis & vitrioli, qui operâ attractionis, à Sole luceq; profectæ, procul per aerem diſperſi fuerant, adveniunt. Quin imo fortaſſis etiam ſtatim in initio, orbis ſeu ſphæra harum atomorum & ſpirituum ad tam inſignem diſtantiam extendebatur, neque ullâ aeris aut lucis interveniente attractione opus habebat. Sextò, hæ atomi ſanguinis, in primam originem ac radicem, ex quâ prodierant, incidentes, ibi morantur, atq; ita, primitivum repetentes cubile, proprium lectum denuò ingrediuntur: reliquus verò aer, ceu peregrinus, præterit, ſtatimq; ac venit, evaporat, ſicuti etiam vix à portâ in conclave attractus per fumarium in auras fertur. Septimò, atomi ſanguinis ubi inſeparabili nexu ſe ſpiritibus Vitriolicis junxère, ambo omnibus ſimul fibris & venarum orificiis, quæ in vulnere ægrotantis patent, ſeſe inſinuant, vulnus confortant, idque tandem inſenſibili ſucceſſu reſtituunt. Ut autem, cur iſtiusmodi curatio tàm feliciter ſuccedat, cognoſcamus, naturam Vitrioli diligenter examinemus, neceſſe eſt. Componitur illud ex duabus partibus; unâ fixa, alterâ volatili. Fixa, quæ eſt ſal Vitrioli, acris eſt, & mordax, nec non aliquo modo cauſtica: contra verò, Volatilis anodyna eſt, & dulcis, & præterquam quod virtute balſamicâ pollet, etiam adſtringit, unde collyriis oculo,

oculorum inflammationibus inſervientibus, admiſcetur; adhibetur etiam, quoties defluentiũ humorum acrimonia oculos eroſit, & in injectionibus uſurpatũ brevi excoriationibus medetur; inſuper optima queq; emplaſtra, quibus ad ſiſtendum ſanguinem, carnemq; generandã utimur, ingreditur. Qui oleum Vitrioli dulce, quod pars ejus purè volatilis eſt, extrahere nôrunt, optimè ſciunt, nullum in rerum naturà balſamum reperiri, quod cum hoc oleo comparari queat. Etenim dulce hoc oleum breviſſimo temporis ſpatio omnis generis vulnera, modo lethalia non ſint, perſanat; præterea ruptas pectoris venas conſolidat, & reſtituit, quin imò etiam pulmonũ ulceribus, abſq; hoc balſamo incurabili morbo ſuccurrit. At verò hæc ipſa pars volatilis à Sole (magno illo Naturæ deſtillatore) aufertur, illiusq; operâ in aëre diffunditur; hanc ipſam vulnus ſeu pars læſa attrahit, ſuoq; ſanguini, humoribus ac ſpiritibus adſimilat: Quibus ita comparatis, non poſſumus non egregiè de hoc Vitriolo volatili ſperare, quod nimirum venarum ſubſtantiam confirmet, ſanguinem ſiſtat, vulnusq; brevi tempore in integrum reſtituat. Modus hoc utendi remedio Sympathetico omnium antiquiſſimus erat hic: Sumebatur ſolummodò Vitriolum, (idq; vel maximè commune) uti vulgò venditur, omnis præparationis & additionis expers, atq; in aquæ fontanæ, vel potius pluvialis eâ quantitate ſolvebatur, ut immerſum ibi ferrum delimatum & politum, v.g. culter, tali imprægnatum colore, ac ſi in cuprum transmutatum fuiſſet, educeretur. Atq; in aquam linteum quoddam à vulnere adhuc cruentum immergebatur, ſi jam exſiccatum fuerat, ſin verò recenti adhuc madebat ſanguine, nihil aliud facto erat opus, quàm ut pulvis hujus Vitrioli ſubtiliſſimus ipſi inſpergeretur, pulvisq; à ſanguine imbiberetur adhuc recenti; hæc duo in loco temperato aſſervabantur, pulvis nempe in loculo arculæ incluſus, aqua verò, quippe quæ huic commoditati minus apta, in quodam conclavi moderatè calido. Quotiescunq; autem linteo cruento recenti aqua recens vitriolica affundebatur, vel recens pulvis adſpergebatur, homo ſauciatus levamen percipiebat, non aliter ac ſi tum temporis reipsâ ſummum vulneri remedium adhibitum fuiſſet. Quare etiam vulneris deligationem manè & veſperi hoc modo repetebant. Jam verò maxima eorum pars, qui hoc remedium ſympathicum in uſum revocant, operam dant, ut Vitriolum Romanum, vel ex Inſula Cypro allatum ſibi comparent, quod poſtmodum ad ſolem, dum albiſſimum fiat, calcinant. Præterea quoq; nonnulli Tragacanthum admiſcent; nimirum facilè eſt inventis addere. Ad me quod attinet, effectus vidi æquè admirabiles, à vitriolo cujus libra una octodecim denariis venditur, produci, ac pulvis, qui magnis ſumptibus hodie præparatur, edere ſolet; attamen modernam hujus rei praxin haud improbo: quin potius, quandoquidẽ ratione eâdem nititur, plurimũ approbo. 1. enim videtur, puriſſimum ac optimum Vitriolum optimos quoq; debere producere effectus: 2. Moderatam calcinationem, qualis eſt, quæ à radiis ſolaribus perficitur, omnẽ ſuperfluam Vitrioli humiditatẽ, quæ aliâs vires ejusdem valdè obtundit, abſorbere, quin imò etiam tantũ abeſſe puto, ut hac calcinatione bonitati vitrioli aliquid decedat; ut potius eâ perficiatur, perinde ac ſi quis jus clarum & tenue cousq; coqui cura-

Q ret,

Digitized by Google

ret, ut deniq; congelatum aut conſummatum fieret, nonniſi ad nutritionem partium illud aptius multò redderet. Videtur inſuper 3. quando vitriolum ſoli, ut ab ejuſdem radiis calcinetur, exponitur, ſpiritus vitriolicos magis adhuc volatiles reddi, ut poſtea faciliùs à Sole, quoties opus illis habet, in aërem diffundantur. Neq; enim eſt, ut dubitemus, quin ætherei ſolarium radiorum ignis particula cum vitriolo in unum coaleſcat (ſicut ad oculum patet, quando antimonium per ſpeculum ardens calcinatur; nam quaſi ad dimidium pondus ejus augetur.) Atq; in hoc caſu luminoſæ hujus ſubſtantiæ pars, quæ in vitriolo ita calcinato remanet, maximè erit diſpoſita, quæ à ſimili luce ac radiis ſolaribus in aërem elevetur: ſicuti videmus, quod quando, ut antlia melius aquam ex puteo exantlet, efficere animus eſt, prius parùm aquæ ſurſum injiciatur: Lux itaq; cum ſubſtantiã ſibi connaturalem, facilè auferat, longè adhuc faciliùs id quod huic adſimilatũ eſt, ſecũ unà abripit, & deportat. 4. Hi radii ſolares unum cum Vitriolo corpus conſtituentes, majorem, & præſtantiorẽ adhuc ipſi virtutem, quàm antea obtinuerat, communicare conciliareq; poſſunt; æquè ac oculis cernimus, antimoniũ in Sole calcinatum, vim venenatam, quâ prius conſtiterat, in ſummuũ medicamentum, & balſamum egregium transmutare, & præſtantiſſimi corroborantis naturã induere. 5. Gummi deniq; Tragaganthum, cùm facultate conglutinante præditũ ſit, ac cæteroquin nihil noxii in ſe cõtineat, ad cõſolidanda vulnera plurimùm quidẽ facere poteſt. Poſſem, Auditores, iis, in quibus recenſendis jam jã occupatus fui, plurima quæ formam & eſſentiã vitrioli (cujus ſubſtantia tàm nobilis atq; admirabilis origo eſt, ut jure dici poſſit, ex corporibus excellentiſſimis eſſe, quæ unquam natura produxerit) concernunt, eaq; conſideratione omni digniſſima adjungere. Chymici nobis confirmant, vitriolũ nihil aliud eſſe, quàm (ut ita dicam) corporificationem ſpiritûs univerſalis, qui omnibus rebus ſublunaribus animã dat, ſummumq; ad perfectionis gradum eas evehit, qui ſpiritus copioſè à Magnete quodam appropriato attrahitur: hujus beneficio ipſemet brevi tempore, ſolâ vitrioli ad aërẽ expoſitione factâ, Vitrioli alicujus Cœleſtis, mirâ puritate & virtute inſigni pollentis (quo naturæ privilegio præter hoc ipſum, non niſi Salpetræ puriſſimus gaudet,) copiam, plus decies expoſiti vitrioli pondus ſuperantem, attraxi. Verum enimvero ad naturã Individui hujus Transcendentis (quod nihilominus quodam modo univerſale, corporibusq; cunctis tanquam fundamentale dicere poſſumus) penitiùs explorandam, ſermo longè amplior prolixiorq; eõ, quem hactenus ad vos habui, requireretur: cùm autem jam nunc nimis longâ oratione vos detinuerim, hominis eſſet parum modeſti, novam materiam aggrediendo, aut novas quæſtiones proferendo, veſtrâ omnium bonitate, (quippe qui tam benignas mihi & vacivas aureis præbuiſtis,) patientiâq; abuti. Quare hæc in aliud tempus, (quod veſtræ voluntati ſignificandum relinquo) differens, atq; in præſentiarum ad generalem hujus Sanationis conſiderationem rediens, quicquid dicendum reſtat, abſolvam, ſi prius ad eorum, quæ ſupra propoſui, confirmationem pauca quædam verba, eaque non parvi ponderis & momenti, interſevero. Admirabiles inſignium effectuum, quos Pulvis hic Sympathicus

edit.

Digitized by Google

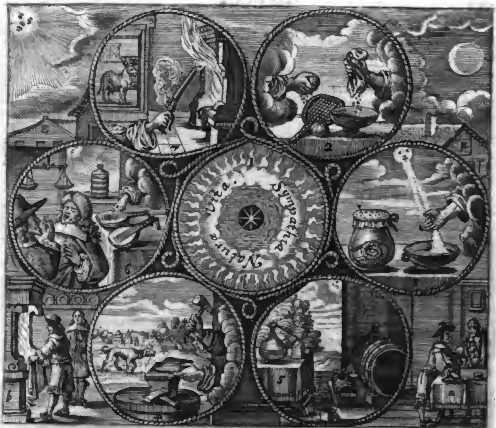
edit,cauſas à prima illarum origine deduxi. Hæ ipſæ cauſæ fundamentales tam arctè invicem concatenantur,ut nullum ibi planè defectum deprehendi poſſe,continuamque earum ſeriem omnis interruptionis expertem eſſe videatur:ſed magis adhuc confirmabimur in conceptâ de illarum virtute & efficaciâ opinione; easq; ipſas eſſe, à quibus tam frequens, & jucundiſſimus curationis effectus reverâ dependet, prorſus perſuadebimur,ſi diligentius paulò conſideraverimus,quod quotiescunq; in unâ vel omnibus ſimul circumſtantiis aliquid mutatum itur,illicò effectus à priori toto cœlo differens animadvertatur. Si nunquam horologium contemplatus eſſem, magnam certè in admirationem raperer, ubi manum ſeu aciculam in horologii ſuperficie horas regulariter monſtrare cernerem, deprehenderemq; ſingulis duodecim horis eam circulum abſolvere, nec tamen quid acum urgeat propellatq; à me videri poſſe.

Dum verò ex alterâ parte illud inſpicio, video rotas, pelvim, malleum & libramina, quæ continuo agitantur motu; quibus conſideratis, ſtatim ſuſpicor, rotas haſce in cauſa eſſet, ut acus circumagatur, etiamſi lamina intermedia prohibeat, quo minus qua ratione rotarum motu gnomon horologii moveatur, cognoſcere poſſim. Quare mecum ita ratiocinor, dicens: nihil fit ſine cauſa, & omne quod movetur, neceſſariò ab alio ipſum cõtingente, movetur. Jam verò nulla alia intueor corpora, horologii gnomonem in orbem agitantia, præter haſce rotas: perſuaſum itaq; omninò habeo, illas ipſas eſſe, quarum impulſu gnomon indeſinenter circumcirca rotetur. Ubi verò rotæ alicujus motum inhibuero, aut libramen aliquod ſuſtulero, videroq; aciculam ſeu indicem eo ipſo gradum derepentè ſiſtere; ac ſuſpenſo iterum libramine, motuq; rotæ exiſtente libero, eam ipſam conſueto more curſum illicò repetere; vel ſi, dum admoto digito rotæ alicujus gyrum urgeo, aut libramen appenſum plus onero, index celerius quàm antea progrediatur, tunc penitus in concepta opinione conquieſco, & abſolutè concludo, rotas vel libramina veriſſimam, unicamque cauſam eſſe, à qua gnomonis motus dependeat. Sic etiam, quando actione cauſæ alicujus, quibus ſingulis tanquam fundamentis pulveris Sympathetici inventum ſuperſtruxi, impeditâ, alteratio ſequitur, vulnerisque ſanatio retardatur, vel planè haud procedit; audacter concludere poſſum, ſupradictas cauſas omnium veriſſimas, & penitus legitimas, neq; opus eſſe, ut in aliis excogitandis ingenii nervos defatigemus. Examinemus itaq; hoc modo noſtrum negotium. Dixi, vulnus atomos Vitrioli & ſanguinis, ſtatim ac à luce ſublatæ, & per longinqua aëris ſpatia diſperſæ fuerint, attrahere, magnamq; à ſpiritibus vitrioli, quippe quod virtute balſamicâ præditum eſt, levamen accipere, illorumq; beneficio tandem omninò ſanari. At verò, ſi pollubrum, vel pulverem unà cum linteo cruento in quodam riſco conclavis frigidi, vel etiã in cella, quã radii ſolares nunquã illuminant, & ex qua aër nullus efflatur, (& conſequenter corrumpitur ſitumq; redolet,) reponatis, tunc, inquâ, vulnus ne minimum quidem hujus pulveris effectum, ſolamenque percipiet; Idem quoq; accidet, ſi collocatã in quodã angulo pelvim, ſeu pulverẽ multis craſſis, & ſpongioſis operiatis integumentis, quæ atomos aliàs inde exituras imbibunt, lumenq; &

radios intrãtes impediũt,ſufflaminãtq; ita ut fractis viribus evaneſcant. Quin etiã, ſi permittatis,ut aqua vitriolata,in quã linteũ cruentũ immerſũ eſt,gelu cõcreſcat: ſauciatus primò ſtatim acre in vulnere frigus ſentiet;ſi verò omnia glacie conſtricta fuerint, nullo vel incommodo vel commodo pòſt afficietur, quãdoquidẽ frigus hoc adſtringẽs poros aquæ cõſtipat,& ſpirituũ trãſpirationi ex ipſa,aut effluxui omnimodè obſtat.Si lavetur linteũ maculatũ in aceto aut lixivio,(quę ob acrimoniã ſuã maximè penetrãntẽ omnes ſanguinis ſpiritus auferũt) priusquã vitriolũ ipſi applicetur, nullũ planè effectũ producet:ſin verò in ſimplici tantũ aqua lavetur , (hæc enim nõ tantũ aufert)aliquid tamẽ præſtabit, verũ effectus nõ erit æquè inſignis,ac ſi linteũ minimè lotũ fuiſſet;tũ enim ſpiritibus ſanguinis omnibus refertũ eſt. Hic ſanãdi modus optimè etiã ſuccedit,ſi ſaltem gladio,qui hominẽ ſauciavit;medicina paretur,modo gladius ad ignẽ nõ nimis calefactus fuerit, aliàs enim omẽs ſanguinis ſpiritus exhalarẽt: quo facto enſis ad hãc ſanationẽ perficiendã prorſus ineptus redderetur. Ecce autẽ cauſã,cur gladius,inſtar vulneris,deligari quoq;& curari poſſit? Nimirũ hoc propterea fieri poteſt,quoniã ſubtiles ſãguinis ſpiritus laminæ gladii ſubſtãtiã penetrãt,ad eã usq; extẽſionẽ,ad quã gladius vulnerati corpus trãsfodit;ibiq; ita reſidẽt, ut nihil niſi ignis,ut jã dixi,illos expellere valeat. Rẽ hãc experturi laminã igniario moderato imponite;& illicò videbitis levẽ quãdã humiditatẽ,quæ maculæ in ſpeculo,vel ipſa polita laminâ cõtractæ ſimilis erit, ex oppoſita igni laminæ parte profluẽtẽ:ſicq; ut amini ſpecillis majorẽ objectis quãtitatẽ cõciliãtibus, micro aut ſmicroſcopiis, dictis, animadvertetis rorẽ illũ ſpirituũ in bullulis inflatisq; veſiculis cõſiſtere: quæ ſi ſemel prorſus evaporârint,evanuerintq;, nihil tale in laminâ, niſi denuò in corpore vivẽte figatur, amplius conſpicietis. Quin imò etiam neq; in principio in aliquâ, quàm hâc præcisè laminæ parte,quæ vulnus penetraverat,quicquam videbitis.

Subtilis hæc ſpirituum penetratio,qua duræ chalybis ſubſtantiæ ſeſe inſinuant, ſimilium ſpirituum in cute gravidæ mulieris impreſſionem magis adhuc credibilem reddet ; ſicuti(de ſexto principio agens) ſuo loco me annotaturum dixi. Quamdiu ergo Spiritus ſanguinis in gladio deliteſcent, ille ad reſtituendum vulneratum aptus erit : verum, ubi ſemel ignis calor ſpiritus hoſce fugârit, remediũ enſi adhibitum nullarũ virium erit. Adhæc, ſi calor quidam intenſior & violentus atomos has concomitetur , vulnus inflammat ; cui malo ſal communis mederi ſolet: humiditas aquæ vulnus humectat, frigus verò horrore vulneratum,rigoreq; affligit. Plurimas quidem in hujus rei fidem adducere poſſem hiſtorias ; ſed jam dũ nimis quàm par eſt,patientiã veſtrã exercui,quare in præſentiarũ ſicco eas pede præteribo, nihilominus tamen ſi quis ex cœtu hoc digniſſimo illas ſcire deſideraret, ad privatam earundem narrationẽ ipſi me paratiſſimum offero. Quod totum hoc myſteriũ per vias , & circumſtantias naturales procedat,licet ſpiritibus res agatur ſubtiliſſimis. Videor mihi oratione mea ſatis evidenter vobis monſtraſſe,nõ opus eſſe,ut hac in ſanatione actionẽ Agentis diſtantis in Patiens admittamus. Realẽ vobis utriusq; communicationẽ delineavi, per quã ſcilicet,balſamica quædã ſubſtãtia corporaliter cũ vulnere permiſcetur. Animi abjecti ſignũ eſt, & craſſa intellectûs ignorantia,effectũ Magiæ quendã, & incantamenta prætendere , omnesq; naturæ actiones anguſtis obtuſorũ ſenſuũ limitibus includere, ubi cauſas & principia,quibus judiciũ noſtrũ inniti par eſt , nondum ſatis examinavimus : neq; oportet, ut ad ſolvendum difficultatis hujus nodum dæmonis alicujus, aut angeli oraculum conſulamus :

Nec Deus interſit , niſi dignus vindice nodus
Inciderit.

EXPLICATIO TITULI ÆNEI.

De

PULVERE SYMPATHETICO.

EN, mira quadam vulneris ſanatio!
quam Celſus ipſe neſciebat artifex,
& quicquid orbis ſoverat medentium
antiquior, vel, hercle! non notaverat.
Cum Pamphilo, aureis arrige, horum neſcius,
oculisq́; cerne lynceis frontem Libri.
Aquâ lavatur linteum, quod ſanguine 2.
conſauciati vulneris rubet recens;
ſed in liquore pulvis ante ſolvitur:
ſiccatur inde linteum. Quid amplius?
Dolere vulnus ceſſat atq; tollitur.

Calore gaudent temperato ſingula;
nam ſi calore & igne fiant fervido,
ardore vulnus flammeo peruritur.
Magnale *multis hîc videtur autor, &*
Aſtralis *ille* Spiritus, *ſunt inſuper*
opemq́; vimq́; qui latentis pharmaci
in qualitatem occultiorem *transferunt,*
Animamq; mundi *dictitant quamplurimi:*
Digbæus *autem* Sphingis *alter* Oedipus,
diverſa præſupponit hîc à cæteris,
ſolvitq; paſſim nodulos ænigmatum, *Na-*

Digitized by Google

Natura queis abundat intricatior.
Vult nempe totum Luce plenum eſſe Aërem,
Lucemq; rebus præſidere ſingulis,
atomosq; ſecum ferre per longiſſimam
intercapedinem locorum, poſtmodum
referre, ceu repulſa vi muro pila 2.
nonnulla ſecum ductitat corpuſcula:
nec non velut liquore fuſo conſitum,
propiore dum caleſcit igne, linteum
nebulam ſolet, vel tale quid, producere:
Et ſic videmus lampadem repercuti,
illuminat dum manè Phœbeum jubar
terram liquore inebriatam roſcido:
hinc ſurgit aër craſſior, cœlum petens,
nebulamq; format, quæ ſubinde attollitur
à Solis orbe, donec ex oculis fugit:
Nihilque, pergit Autor, eſſe hoc aëris
inane: quam notata jam corpuſcula;
hinc & catellos viperinos, comprobat, 3.
vitri recluſos victitare carcere,
atomisq; veſci maximo cum fœnore
namq; in dies augmentum habere grandius.
Et hic latere cernis, Arge nodulum,
verruca cur, viſis Selenæ cornibus,
non amplius manum premat præſentiâ?
Sed perge, Muſa, paginas evolvere!
Adhuc recenſet autor; hæc corpuſcula,
quousque dividantur, ullum terminum 4.
haud invenire quare de corpuſculis
atomisq;, queîs canis ſagax prædam invenit,
& malleato Sole narrat plurima
quævis ut exempli coruſcent lumine.
Tamen modo non unico, (poſt adjicit)
has attrahi, ſed æmulare ſæpius
filtrationem, quâ liquor polum petit 5.
vel ignis attrahentis uda legibus
ſæpe obſequi; ſed glutinari fortiùs
natura quorum maximè eſt conſentiens;
cùm pondus *atq;* Libra *calculum ſuum* 6.
addant, ut hæc reſpondeant in omnibus.
Quorum tamen natura valde diſcrepat,
ut contrahas, laboris eſſe maximi.
Oſtendit hos udi Chaos, quod vitreo
ſervare quosdam in vaſculo, paucis refert,
ut indicent, quis ordo naturalium
ſitusque rerum quattuor, Magnum Sophos
elementa prima quas ſubinde nominat,
Figura, Quantitas, Imaginatio,
creduntur Ipſi *ponderis vel maxumi.*
Næ! magna vis Imaginationis eſt,
Figura, Quantitasq; plurimum valent!
Hinc oſcitante quodam, & alter oſcitat,
concentus hinc æquabilis teſtudinum;
hinc morſus à Tarantulâ pede ſaltitas.
His addit Autor *ultimum, quod ſic habet:*
quod nempe corpus attrahens hos ſpiritus
& quicquid ipſis adjacet, ſecum attrahat.
Hinc quando lac ebulliens effunditur,
vimq; ignis experitur in carbonibus,
laboratè dolore vacca maximo,
& igneo torquentur ejus ubera
calore; ſicque exulceratus pes bovis
ſentit levamen, aut dolore affligitur,
prout benignioris aurâ ſpiritûs
hunc mitigat, vel aggravat malignitas.
Sic fulminantis ictibus Martis quoque
decumbit ardens in camino Mulciber, 7.
atraque decidente mox fuligine
furentis evaneſcit ira incendii.
Et multa, non capit quæ metri anguſtia
Digbæus *omni laude dignus inſerit.*
Concludit hinc, quod in medela vulneris
Sol attrahant & lux cruoris ſpiritus
ex faſcia, cum pulveris corpuſculis:
ſed vulnus expirare, dicit, interim
calore plenos igneosq; ſpiritus,
ad ſe novum qui ſemper aërem trahant:
cumque hoc, cruoris atque pulveris ſimul
tandem advenire ſpiritus, qui dum ſibi
redduntur ac origini, figunt pedem;
horumq; quisq; ſede gaudet propriâ.
Ergoque dum corpuſculorum pulveris
caterva ſe permiſcet arctè cæteris,
omnesque vulneris meatus invicem
pertranſeunt, reſurgit en! Sanatio;
Chirurgus & vocatus eſt ludibrio,
clamante Momo: Abſcede, poſt feſtum venis!

L, S, M. D.

Illuſtriſſimo & Excellentiſſimo Comiti, Domino

DYGBÆO,

Reg. Magnæ Britanniæ Cancellario

Laurent. Strauſs. S. P. D.

MAgnas Orbis *Tibi* debet gratias, quod politam Tuam Orationem de *Pulvere Sympathico* in publicum prodire paſſus ſis, nec minores ego Generoſo Dn. Dide, Sereniſſimi Principis mei Conſiliario & p. t. ad Imperatorem Legato, quod ſcripti hujus rariſſimi, & edecumati per Ipſum compos factus fuerim. Utinam darentur multi tales Comites, in quibus eluceant clariſſimæ togæ ſagæque virtutes uti in Te coruſcant penitùs. Tanto enim fervore ſtudiis incubuiſti, publicis ſtatûs laboribus illaqueatus, utileq; dulci, ſeria negotia jucundiſſimis Muſarum ſacris, tam tempeſtivâ moderatione miſcuiſti, ut nunc vel Phœbo judice, tantum emineas,

quantum lenta ſolent inter viburna cupreſſi.

Tu verò ægrè non feres, quod in Latium ſermonem Tua transtulerim, cùm non tantum Te haud renuente, ſed etiam hortante, atque ut Magnorum Virorum, Gallicam linguam non callentium, petitioni morem gererem, verſionis periculum hujus fecerim. Ego autem ægrè fero, me non tam appoſitè id præſtitiſſe, ut Tu quidem executus es κάλα ςαθμὴν, ad plauſum & admirationem.

Quod verò ſtatim primo limine *Pulveris Sympathici* eſſentiam & exiſtentiam inculcas, benè facis. Inculcavit idem *Erici Mohy* libellus, *Gilbertus Bodry*, Venetus Aurifaber, Venetiis cottidiè ſimilem pulverem monſtrat & vendit. In Galliæ quoq; aliquot locis vidi, & locutus ſum quibusdam cum graviſſimis Viris, qui non minorem experientiam allegant, quam nominatus *Gilbertus Bodry*, qui ab Anglo ſe habere narrat, hac quidem lege, ne ulli præparationem revelet. *Helmontius* bonitati divinæ attribuit, quod inventus ſit Pulvis Sympathicus ad ſananda ulcera & vulnera, abſque medentium operâ, qui inſtar pediculorum alienis duntaxat ſaginentur ærumnis. *Calcantum* enim abſens naturaliter vulnera & ulcera ſanare profitetur: Doctor tamen quidam Theologiæ non poſſe fieri naturaliter putavit, nec credidit, donec ipſe experimentum faceret. Inſperſit nempe pulverem optimi Calcanti linteo cruento cum proteſtatione expreſſa, ſe nolle quicquam experiri, aut ſanatum iri, ſi vel minima eſſet pacti, aut cacodæmonis cooperatio: ſe vidiſſe tamen vulnus ſolito citiùs curatum, cruorem quoque ſtatim ſedatum, adeoque deinde ſe credidiſſe, cauſas naturales, quamquam nobis ignotas, operari in ſympathetica illa ſanatione. Penſiculatius hanc rem perſequutus eſt à bello Cretenſi redux *Papinius* eleganti libello, libello inquam tàm polito, biſque in Gallia excusô, ut operæ pretium duxerim, eum coronidis inſtar adjungere.

Quod

Quod verò Tibi, Illuſtriſſime Dn. Comes, accidit in ſanatione Dn. *Hovvelli,* idem ferè, à contraria tamen cauſa, expertus eſt S. *Nic. Gilbourne* Nobilis & Eques Auratus Anglus in ſanatione fabri lignarii, per *unguentum Sympatheticum.* Is enim Unguento Sympathetico pyxidem plenam ſecum retinens, fabrum quendam lignarium, ad naves reficiendas (apparatus autem navalis tum curæ erat prædicto Equiti Gilbourne) conductum, graviter ſecuri eſſe vulneratum audivit, quo annunciato, ſecurim cujus acies ſanguine vulnerati erat perlita, protinus ad ſe adferri juſſit: & unguento ſuo ſecuris aciem cruentam perfricans, eamque pannis linteis à frigore muniens, in conclavis ſui quendam clavum ſuſpendebat, clauſoque oſtio diſceſſit, & ſubitò vulneratus ille ſe ſolatium ſenſiſſe faſſus eſt, & indies magis magisque convaleſcere perrexit: At verò quodam die, de vulnere ſuo atque de dolore, & intemperie ejusdem conqueſtus eſt admodum, adſtantesque omnes ſunt admirati, quod nulla occaſione evidenti datâ, tam repentinâ inquietudine eſſet afflictus, ad *Dn. Gilbourne* ſtatim defugiunt, ipſeque ad ſuum conclave feſtino gradu properat, invenitque ſecurim fortè fortuna humi proſtratam, linteis amiculis deſtitutam, atque partem unctam aëris inclementiæ obnoxiam; quare vice ſecundâ inſtrumenti aciem unguento illinivit, eamque linteis tegumentis inveſtiit, & immediatè vulneris dolor eſt mitigatus, illudque ad priſtinam temperiem redactum, atque ita mox convaluit: Tu verò, *Illuſtriſſime Dn. Comes*, non recurris hic ad *animam Mundi*, non ad *Magnum Magnale*, nec ad *ſpiritum aſtralem* aut *occultas qualitates*, ſed cauſas manifeſtas promittis, easque eleganter exponere, & nervosè probare per varia præſuppoſita fundamenta & naturæ myſteria ſatagis. Utut tamen multi concedant, ſanationes poſt uſum pulveris ſympathici, aut unguenti armarii (cujus ſex deſcriptiones paſſim oſtenduntur) factas, quærunt nihilominus *an pulvis iſte aut emplaſtrum illud ſanationis cauſa eſſe poſſit*; imò potius putant *ſoli Naturæ* adſcribendam illam ſanationem, cum vulnera ſæpiſſimè à Natura, nullo concurrente medicamento, ad intentionem *Cæſaris Magati,* ſanentur, quodque talia ſympathetica remedia, nec calorem nativum & temperiem partis naturalem conſervare, nec impedimenta, quæ naturæ in ſuo opere obſtent, removere poſſint. Videndum itaque quid afferas. Et primùm quidem quod attinet tuum præſuppoſitum de *Luce*, quod nempe aër plenus & repletus ſit Luce, multis hodiè ad palatum eſt & ſalivam. Quod autem ſubſtantia ſit materialis & corporea, ut *Teleſius* præſupponere videtur, capere non omnes poſſunt, qui potius arbitrantur eſſe ſubſtantiam ſpiritualem & *formalem*, quæ ad officium formæ in rebus exercendum ordinata ſit, unde etiam Lucem (*formale principium*) poſt primum (*materiale*) principium creatam eſſe, tenebras enim potentiæ & materiæ vices geſſiſſe, Lucem verò formam & actum dediſſe; Lucem namque, ut formam decet, illuſtraſſe, actiones in rebus promoviſſe, compoſitum conſtituiſſe, & vivicaſſe, adeò quidem, ut abſente luce totus Mundus repetere cogeretur antiquum & primum chaos. Hinc per lucem omnia moveri, ſine luce cuncta emori. Hinc *ignis* ille *inviſibilis* Zoroaſtri & Heracliti, de quo Calcidius & alii. Hinc *ſpiritus igneus* Mercurii

Triſ-

Triſmegiſti & aliorum Veterum. Hinc Platonis *Boni ipſius filius*, quod juxta Homerum omnia videat & audiat. Auguſtinus quidem à Te allegatus, inter corporea ſubtiliora recenſet Lucem, ſed forſan intelligit materiam ſubſtratam. Lux enim per ſe non poteſt videri, utut materiam à luce habeat, ut poſſit videri. Lux enim etiam in tenebris habitat, habitat, inquam, ubique, videri tamen non poteſt, niſi in materia ſubſtratâ radiis ſolaribus illuminata. Che la luce non ſia corpo, ait *Taſſonus*, ſi prova con l'autorità d' *Ariſtotele*, e colla ragione, concioſiache s'ella foſſa corpo, due corpi penetrandoſi l'un l'altro ſarebbono nell' iſteſſo luogo, ilche non può eſſere. Exemplo tuo allato pilæ, addi forſitan poſſet Echo, quando

Saxa ſonant, vocisq; offenſa reſultat imago.

De pilâ aliàs in parietem planum percuſſâ inferunt Mathematici quidam, repulſum æqualem futurum, cum motus in ſeipſum reflectat, atque centrum gravitatis & contactus in eâdem linea motûs ſint. Sed fallunt & falluntur: uti pulcrè indigitat meus Cognatus ingenioſiſſimus *Joſeph. Furtembach* in Halinitropyroboliâ part. 2. pag. 54. exemplo deſumto à globo ex mortario ſurſum exploſo, quod is nempe non deſcendat perpendiculariter in ipſum mortarium, uti communia principia Geometrica inculcare videntur.

Sed ut ad lucem adhuc ſemel recurram, an forſan *ovum* illud *amoris antiquorum* Lucem formale principium involvit, de quô Orpheus?

Æthere labentem geminum, magnumq; vocamus,
Qui prior eſt natus, qui ex ovo, qui nitet aureis
Alis latatus, per quem ſuperumq; virumq;
Eſt genus exortum, tenues in luminis auras.

Et Ariſtophanes:

Chaos erat & nox, Erebusq; niger primum & Tartarus altus,
Terra, nec aër, nec cælum erat, Erebique in finibus amplis.
Parit Prius Zephyrum Nox alis ingreſcentibus ovum.
Ex hac labentibus horis pullulavit deinde Cupido,
Splendens tergum aureis alis.

Aſt hæc myſtica ſuperant captum meum. Hederæ, humile plantarum genus, arboribus innituntur, ut frondeſcant, & vireant: Ita & ego quoad hæc explicanda mihi non ſufficiens, Tuâ informatione, *Excellent. Dn.* conſequi nitor, ut vivam, ut floream, ut, inquam, harum rerum notitiâ animum imbuam.

De *Luce* autem in *Secundo Præſuppoſito* non incongruè infers, quod *lux per aërem atomos* vehat, revehatque. Primi *Atomorum* doctores *Leucippus* hujusque diſcipulus *Democritus* & *Epicurus* fuêre, Elementa quidem non negantes, ſed ea ipſa quoque ex atomis conſtare pronunciantes, non attentâ primâ illâ materiâ ab *Ariſtotele* uſurpatâ. Utut ſit, per atomos multa difficilia feliciùs & promptiùs enodari perhibetur,

Digitized by Google

tur, adeò ut exinde & medicinæ multum accedere videatur lucis & commodi quoties penitiùs volumus inquirere, quomodo aeris ambiëtis à ventis aliisque meteoris, ab exhalationibus è mari, lacubus, fodinis metallicis, alterationes & impreſſiones fiant; quâ ratione cibi alii aliis concoctu difficiliores, vel quà ſuccum deteriores; qua ratione cruditates ingruant, vel caveantur; quare juſtus ciborum ordo ſanitatis amantibus ex uſu ſit; unde tot aquarum, cereviſiarum & vinorum differentiæ, idque genus alia: Quomodo differant inter ſe medicamenta actu & potentia talia: quomodo intus aut foris adhibita vires ſuas in corpus diffundant; quomodo aperientia, incidentia, calculum frangentia, antiſcorbutica per diacriſin: alia, ut repellentia adſtringentia, obſtruentia, præcipitantia per *σύγκρισιν* operentur: quomodo purgantia etiam foris admota, quod ſui muneris eſt, peragant: quomodo cauſa morbi à medicamento contrariâ vel ſimili qualitate prædito exterminetur; quâ ratione ambuſta vel frigore læſa membra ab admoto ſimili ſolatia petant, frigida ſæpè calefaciant, calida refrigerent: quomodo medicamentorum præparationes probè & accuratè dijudicandæ ſint. Quid verò ſentis de atomis animatis *Kircheri*, à quibus is peſtem in ſuo *ſcrutinio peſtis* derivat? Experimentis illius conſectariis addi poſſet aquæ & aceti confuſio, qua vermiculi ad oculum patent! Ex allato exemplo *Solis orientis & occidentis*, ratio elucere videtur, cur Arabes priventur *Aurora*, & Hiſpani ad oceani oram *crepuſculo*? Imò ipſum tempus quoque crepuſculorum determinare inde licebit aliquo modo, ut cognoſcamus, *cur* Solis refractio manè fortior quàm veſperi, *cur* horæ ab ortu Solis ad meridiem longiores, quàm à meridie ad Solis occaſum?

Ut autem ad Tuas *Atomos*, per aerem lucis ſubſidio meantes, allegatas recurram, *ventum* benè ex *Hippocratis* mente deſcribis. Non aquæ, non terræ is adſcribit ventum, ſed aeri; eſt enim ipſi ventus aeris fluxus & fuſio, dicit namque ventum *ἀερὸς ῥεῦμα καὶ χεῦμα*, ut benè ante ipſum ſaniores Philoſophi Veterum vocarunt *ῥύσιν ἀέρος*, quam pulchrè ſatis Tu ab atomis oriundam *αὐτοψίᾳ* teſte probas.

Ventus enim fit, ubi eſt agitando percitus aër.

Agitatio autem illa aeris per atomos fit à Sole & Luce, miror que valdè cur *Ariſtoteles* hanc opinionem exſibilet, tùm quod ex motu ipſo exhalationis (ab exhalationibus autem terreis ventum is derivat) motus aeris ſic ſequatur, ut illa quidem venti cauſſa, ſed hic natura dici debeat; tùm quod aeris agitatio excitetur follium flabellorum ve compulſu. Dubito verò an ſatisfacias omnibus quoad ventorum generationem, ſi dicas nihil aliud ventum eſſe quam *atomos à Sole & Luce agitatos & repulſos aliquando cum impetu*: Videtur enim hîc latere neceſſarius quidem halitus, & quidem aqueus agitationem impellens, qua de cauſâ benè colligebas in navali conſultatione circa Libyam ventos non eſſe poſſe. Illa enim regio, quæ aut aquâ infernè caret, aut exhalationi non patet, venti expers eſt. Et hinc etiam diverſitatis ventorum à Te adjectæ cauſa reddi poteſt. Halitus enim ille eſt inſtar corporis balſamorum, quod indifferens eſt ad omnem odorem, ut exinde fieri poſſit balſamus ſvavis aut

gra-

Digitized by Google

graveolens, calefaciens, aut refrigerans, pro conditione eorum, quibus commiſcetur. Ita halitus ille aqueus ad varium ventum indifferens eſt, & prout miſcetur aliis atque aliis atomis; fit calidus, frigidus, humidus, ſiccus, fœtidus, ſvaveolens &c.

Viperillas, ſolo aere enutritas, non miror, cùm idem æque ac in ſerpentulis aliis expertus fuerim, ubi hoc ſimul notavi in grandiori ſerpente noſtrate, illum planè cæcum factum, poſtquam (hanc ſuſpicor cauſam) in ſcatula, quâ detentus erat, non habuit anſam exuvias deponendi. Sine cibo & potu ultra ſeptem dies hominem non poſſe videre, olim quidem credidit *Hippocrates*. Sed alia ratio hominis, alia ratio inſectorum. Imò inediæ morboſæ multas quoque pariunt ipſi inſtantias: non tamen auſim credere *Aſtomorum* gentem *Plinii* ſolo halitu aeris & odore: *Chamæleontem* vento nutriri: *Olympiodori* hominem ſole & aere victitâſſe: *Manucodiatam* & *Hay* ſolo aere vivere: ut multi fabulantur.

Oleum Tartari apud Dom. Ferrier, Amicum meum honoratiſſimum, odorem roſarum contraxiſſe, miror, cum alias extractæ aquæ ex floribus roſarum arantii & ſimilium minus odoræ appareant florum tempore; præterlapſo verò florum tempore odor illis reſtituatur quaſi. Notavi, oleum Saphirium florum camomillæ, colorem amittere florum tempore redeunte.

Lunam ψευδοφαεῖ lumine lucentem falſo, non ſuo infers *Solis* nempè, *Eclipſium* teſtimonio. Fuêre tamen, qui præter illud, lunæ quoque tribuerunt lumen proprium ex 1. *Cor.* 15. ut ut ἀμαυροφανὲς, ἀστῶδες γάρ eadem ferè ratione, qua ferrum candens inſito ſibi lumine fulget, ſed quod ab igne accenſum ſit; maximè ſi ad *Chartesii* mentem ipſa luna non circumgyretur, ſed ſemper eandem faciem terræ obvertat. Multi etiam diſputant, an Lunæ illuſtratio reflexione fiat, aut accenſione? Id verò falſum eſt, quod quidam putant, Lunam ſe habere inſtar convexi ſphærici ſpeculi terſi & politi; ſic enim reflexio lucis ad nos ex certo tantum hæmiſphærii puncto fieret, Luxq; Lunæ nôn tàm hebes eſſet & debilis, uti eſt; quâ ex re, radios Lunares frigidos & humidos probare tecũ, facile videtur. Ad eradicationem *verrucarum, meliceridum* & *nattarum* per Lunares radios felicius perficiendam, notant quidam, quod collecto in conum Lunæ Lumine per vitrum illæ excreſcentiæ ſuperradiendæ ſint, donec frigus intrò ſentiatur; unde forſitan veteres putarunt maculas Lu ſordes è terrâ attractas, id quod innuit *Plinius*, tenendo, ut infert *Taſſonus*, congli Stoici, che le ſtelle di terreo umore ſi paſcano, come le rape, e gli tartiſi. Ob lunarium tamen radiorum actionem Chirurgi ſeriò prohibent, ne læſi & vulnerati Lunam patiantur ſplendere ſuper vulnus, aut ulcus, ne, inquam, livor ſuccedat, & ſanatio procraſtinetur. Licita autem illa verrucarum ſublatio, uti planè illicita & impia, quam ſagæ & aliæ vetulæ fatidicæ uſurpare ſolent, dum obiter ſaltem ter ad radios Lunæ verrucas manu leniter fricant, & verba quædam admurmurant, aliasque ceremonias ſuperſtitioſas adjungunt. Anus quædam non abſimili modo gibboſos curare ſe poſſe gloriatur. Decerpit radiante Lunâ folium hederæ

arboreſcentis, ærique penitùs denudati, & in genua provoluti, gibbum ter folio illo hederæ fricat, atque inter fricandum precatiunculam quandam admurmuratr. Eodem modo equos, boves, ſues quoque ſe ſanare gloriatur. Sed ſuperſtitioſa hæc ſunt, Medicoque Chriſtiano indigna planè. Problema de *diviſione corporis in partes infinitas* non incongruè illuſtrabit ♁ vinum vicies & ſæpiùs emeticâ vi enormi imprægnans, ♁ nihil decedat ponderis. Sic granum thuris combuſtum fumo ita diſpergitur, ut locum repleat ſeptingentis & ampliùs millionibus ſe majorem, granumq; thuris piſi magnitudinẽ æquans atomos ad minimũ 777600000000000000. exhibeatr.

Quæ de *vulturibus* affers, applicari quoque poſſunt *Aquilis*. Putat tamen *Helmont*, aquilas trahi ad Cadaver non ab odore corporis putreſcentis, ſed à ſpiritu inſito & mumiali cadaveris. Magnetiſmum adeſſe! Non enim volatilia tàm acuto ſunt odoratu, ut ab Italia in Africam ad cadavera concedant. Nec enim odor tàm latè largeque ſpargitur; obſtat enim maris ampla latitudo interjecta, & quædam conſumtionis proprietas elementaris: nec eſt quod viſu, arbitreris, has aves percipere cadavera tàm eminus, maximè ſi ponè montem ad meridiem ea jacuerint. Sed non opus avium Magnetiſmum inculcare pluribus, Deus ipſe, Philoſophiæ initium & finis, eundem proceſſum Cordis & theſauri, cum avibus & cadavere, atque viciſſim, expreſsè ſtatuit. Si enim aquilæ ad eſcam cadaverum ducerentur, eô appetitu, quo quadrupedes ad paſcua feruntur, certò dixiſſet, unô verbô, quod animalia ad eſcam confluant, ſicuti hominis cor ad ſuum theſaurum, quod falſum contineret. Neque enim cor hominis ad theſaurum pergit, ut ſaturetur eo, ſicut animalia ad eſcam. Itaque non eſt comparatio cordis humani & aquilæ in fine, propter quem ad deſiderium tendunt: ſed intentionis modô, nempè quod alliciantur & ferantur per magnetiſmum realiter & localiter. Igitur ſpiritus & voluntas ſanguinis è vulnere habiti, & in unguentum paxillo intruſi, tendunt ad theſaurum ſuum, id eſt, reliquum ſanguinem, adhuc vitâ interioris hominis potientem. Aſt aquilam peculiari elogio trahi dicit ad cadaver; quia â ſpiritu inſito & mumiali cadaveris vocatur, non autem ab odore corporis putreſcentis. Iſtud nempè animal ſpiritum mumialem, in aſſimulando ſibi appropriat. Hinc nempè peculiariter de Aquilâ dicitur: *Juventus mea, ut aquila renovabitur*. Si quidem juventutis renovatio ab elixire ſpiritûs probè depurato, per quandam digeſtionem ſingularem, iſti volucri propriam, & non ab eſu carnium, prodit. Alioquin etiam canes & picæ renovarentur, quod falſum eſt. Hactenus Helmontius.

De *Magnetiſmo* verò, *tractatione Magneticâ*; *tractatione* item *electrica*, doleo quod nihil addas in quinto Tuo Fundamento, non enim vidi quæ eâ de re habeas in alio tractatu, nec enim rara talia ſcripta ad nos perveniunt, nec cuilibet contingit adire Corinthum, peto itaque ut benevolo affectu & gratioſâ manu illarum Tuarum Meditationum me facias compotem, qui omnia Tua magnifacio ad monitum

Digitized by Google

Bonelli Tui, Chymiatri & Mathematici præſtantiſſimi, qui non ſemel ſed ſæpiſſimè Monſpelii, cum in ejus ædibus ibi degerem, Tua mihi ſummè commendavit, Vir Túâ amicitiâ atque omni laude digniſſimus.

Puto ego, *Magnetiſmum eſſe in omnibus rebus*. Ut magnes ſolum ferrum è metallis attrahit, ita v. g. unaquæque planta è tot ſuccis vel alimentis quæ in terra repeeriuntur, illud ſolum elicit, quod ſibi congeneum, adeò ut ſterileſcere potius, quàm alienum attrahere ſuccum eligat.

Quoad *filtrationem*, non inſulsè doces, aquam potius per panni fiſſuras rimulasque aſcendere, quàm à panno attrahi. Scio quidem quoſdam non infimi ſubſellii viros aſſerere pannos, ſpongias atq; etiam denſiores mucilagines mari innantes ſe dilatare, amplexari, ſtringere, ſugere, & rara præſentis ſibi vitæ edere teſtimonia. Sed falluntur: *aqua* enim (*oleum* quoque id præſtat, ſi per lanam ſeparandum ſit ab aqua inſtar cerebri, ſpiritus animales filtrantis) per ſpongiam, pannum, & univerſè omnem rem filamentoſam aut ſciſſam, ita ut interhiatio perexilis ſit, ſurſum tendit & adſcendit. Hinc hortulani non tantum gutturnio irrigant ſtirpes,

Cùm pater omnipotens, fœcundis imbribus æther
Conjugis in gremium lætæ,

non deſcendit, ſed aliis quoque compendiis ſuccurrunt. Ollam juxta cucurbitas, cucumeres &c. collocant, laneumque panniculum aquâ delibutum alterâ extremitate imponunt ollæ, altera radicibus plantarum dictarum. Hoc modo paulatim deſtillat liquor per panniculum ex ollâ in terram, & ſufficientem ſuppeditat humectationem. Patet adſcenſus hic inſuper in *calamo ſcriptorio*, cujus attractu aqua ſtatim aut atramentum, rimulâ favente, ſurſum contendit, & quantum partium cohærentium ſuſtentari poteſt, ſurſum devehit; cùm ſi cuſpidem calami non fiſſi admoveas, nullus talis aſcenſus fiat, quaſi non exiſtente utrimque ſuſtentaculo retinaculoque impediente effluxum.

Ita non omnia *ſurſum euntia levia*, uti non omnia *fluida*, humida, nec omnia ad *motum prompta & agilia*, aut *urentia*, calida: Metalla & ſucci metallorum, Acetum corrodunt, & urunt, ut ut ſint frigida. Spiritus multi acidi fermentationem concitant frigidi. Mercurius promtè movetur, utut ſit frigidus & ſiccus. Alii quoque ſpiritus ſiccantes moventur & fluunt promptè. Imò *gravia* ſæpè à levibus incluſis detruduntur, nec omnia etiam gravia omni motu perpendiculariter deorſum moventur, teſte *lapilli ex aquâ reſilientis*.

Attractio quæ fit *per ignem*, difficiliùs explicatu videtur, maximè ſi de *vacuo* ſit habendus ſermo. Naturam enim à vacuo ſeu inani non abhorrere, multi credunt, & olim credidêre, ut & hæc res ad aures pervenerit Poëtarum. Putarunt nempè, ſi non eſſet vacuum, quod

nullâ ratione moveri
Res poſſent; namq; officium quod corporis extat
officere, atq; obſtare, id in omni tempore adeſſet omnibus.

Moguntinæ *Valerianus Magnus* vacuum monſtrare conatus eſt paucis abhinc annis in Tubo, beneficio aquæ & Mercurii. Ita *Auzolius Paſchalii* experimentum propoſuit Lutetiæ Pariſiorum *Dn. Gaſſendo*. Imò ipſe aſſeris vacuum tacitè, dum aerem nihil aliud eſſe profiteris; quàm mixtionem & confuſionem atomorum, ubi partes aereæ teneant principatum, atomo ſphæram, inquam, eſſe congeriem corpusculorum ex terrâ & aquâ miſtisque corporibus extruſorum: dumque allegas Gaſſendianam ſalium ſolutionem in aquâ, ex quâ (ut & ex Tartari ſolutione ne facta in Tartar: ſoapienti ſatis!) ad oculum patere videtur *Inane* ſeu *Vacuum Interſperſum*, uti *Coacervatum* apparere putant in acervo tritici.

Experimentum de canibus, columbis & felibus, ad mentem *Quercetani* & *Marſilii* allatum; non ſemper procedit tempore peſtis, cùm hæc lues inſtar Chamæleontis nunc hunc, nunc illum, aliumque contagii colorem induat; nunc atrociùs graſſetur in juvenes, nunc in ſenes: nunc in mares, nunc in femellas: nunc in homines, nunc in bruta, ut ſæpè bruta moriantur, etiam piſces; hominibus illæſis. Nihil enim eſt, quod *Ariſtoteles* dicat, *piſces* non ægrotare peſtilentiâ. Præter enim paluſtres & maritimos, fluviatiles, qui ſaxoſa littora amant, ſæpè contagioſo morbo interire teſtantur Salmones. Sed & hoc verum eſt, exhalationes & ſpiritus animalium venenatorum peſtem poſſe introducere, ut & animalia peſte infecta, alios inficere, Ita *Serpens* in Tyberis ripâ latitans Romæ excitavit peſtem tempore D. Greg. Juſtinus hiſtoriam quandam memorabilem contigiſſe narrat, tempore Philippi Macedoniæ Regis, nempè quod fuerit peſtis excitata à duobus ſpirantibus draconibus, detegente id *Socrate*. Diverſæ nempè cauſſæ peſtis diverſam reddunt peſtilentiam, ut experientia teſtetur ſæpè remedia cum ſucceſſu in hac peſte adhibita, in alia nociva eſſe, unde valde errare videntur, qui certæ definitionis cancellis peſtem includere conantur. Innumeræ enim peſtes oriuntur, quæ veteribus nec viſæ nec cognitæ fuère. Ita *ſudor Anglicus*, Peſtis illa *lacouqueluche* dicta, item alia *Trouſſe-galaut* vocata, & aliæ atque aliæ Veteribus fuerunt incognitæ. Latet quid intus præter venenoſitates arſenicales, napellinas, & aconiticas, utut hiſtoriæ teſtentur à maleficis hominibus quasdam peſtilentias productas fuiſſe, & fieri, dum

Lurida terribiles miſcent aconita novercæ.

ut Romæ *Fabius Maximus* Ædilis Curulis expertus, & in Galliâ *Philippus Longus*. Latet, inquam, aliquid altius in morbis peſtilentibus, ita ut ſæpè rideant alexipharmaca venenorum prædictorum, unde apud *Athenienſes* nullus homo repertus fuit, quem vel morbus, vel luctus, vel mors non attigerit. Talis peſtis fuit ſub *Veſpaſiano* & *Commodo* Imperatoribus. Talis fuit *Nicephori*, *Procopii*. Talis *Leonis Iſaurii*: Talis *Valerii Maximi*, ut ab Epidauro Æſculapius accerſitus fuerit.

Funeribus feßi, poſtquam mortalia cernunt
Tentamenta nihil, nihil artes poſſe medentum,
Auxilium cæleſte vocant.

Non tamen diffiteor per plumas columbarum & pilos felium peſtem poſſe non

caro

rarò propagari, cùm & à veſtibus, in quibus nulla vita, nullus ſpiritus, contagium non rarò dimanare videamus. Extra omnem enim controverſiæ aleam eſt, lectiſternia, veſtes, pannos, aliaq; ſupellectilia ad plures annos contagium recipere, ſervare, & in alia utenſilia inſuper effundere & homines interficere.

Ad id quod refers de *attractione aeris*, quæ fit à *calcinato Tartaro*, non poſſum quin addam majus pondus *Cornu Cervi* uſti per crudeliorem reverberii ignis torturam amicum nuper accepiſſe non ſine ſummâ admiratione: Ponderis augmentum autem neſcit cui adſcribat, niſi atomis igneis, à Sole communicatis, *Antimonii* exemplo.

Ita *ſpiritus aereus* tritici *Soli* expoſitus, à *Sole* paucarum horarum ſpacio tot *igneas atomos* furatur, ut *aureus* appareat.

Quoad *Dioeticam* Tuam *hiſtoriam*, *nota*, inquit *Marcus Gattinaria*, quod *M. Franciſcus de Buſi* Mediolanes, in civitate Mediolano An. 1481. habuit in curâ quandam puellam, annorum 18. quæ paſſa eſt fluxum ſuperfluum urinæ, adeò quod ſingulo die mingebat bocalia 16. urinæ & continuavit per 60. dies, & illud quòd ſumebat inter cibum & potum, non adſcendebat ad bocalia 3. & patet manifeſtè, quod ſi totum corpus diſſolutum fuiſſet, non aſcendiſſet ad quantitatem tantam. Emiſit autem hæc puella ultra cibi & potûs ſubſtantiam, ſi rectâ calculum inſtituit *Cardanus* libras 1740. in his diebus 60. *Johannes Marlianus* putavit aerem, qui in arteriis ubique contineretur, in ſubſtantiam aqueam converſum, eâque ejectâ ſuccedentem aliam ſimiliter converſam in aquam, atque ita multiplicatum. *Cardanus* accuſat aeris frigidam & humidam intemperiem: *Rolfincius* in Academia Jenenſi Magiſter meus ætatem omni honoris cultu proſequendus, aeris in arteriis reſolutionem non agnovit, ſed me miſit ad *Galenicam reelementationem*, & colliquationem humorum in vaſis totius corporis, tàm quæ ſanguinem quàm quæ ſuccum à ſanguine diverſum vehunt, ut lacteis & lymphaticis ab inſigni Cordis, Jecoris, & ἀγγειώδους generis caliditate ortam, unde *Segerus* opponit Lymphæ Bartholonianæ nimiam abundantiam. γίνεσθαι, ait Galenus, ἥτις, ὅσον ἀναστοὶ χύμεις, ἡ σύντηξις ἢ ἀνάλυσις ἢ ὦ ſτ ἄλλως ὀνομάζειν ἐθέλοι, πολὺ μὲν ἅπαντος τοῦ σώματος ἐστιν, ἐςὶ δ᾽ ὅτε δὲ, τῶν ἐν τοῖς φλεψὶ μόνων χυμῶν.

Situm elementorum pulchrius monſtrabunt Oleum, Tinctura Tartari, Aqua & Tartari Criſtalli. Ex ſpiritu vini quoque oleum extrahitur (ætheri reſpondens) ſpiritui (igni ſcilicet) innatans, ex fæcibus verò aliud oleum gravius fit pro aeris regione deſignandâ; phlegma rectificatur pro aquâ, fæceſque totius vini multis ablutionibus à lutoſâ ſorde mundificantur pro terrâ. Si enim hæc conjungantur, conſpicietur Terra, (ſal fæcum) Aqua (ſub phlegmate) Aer (ſub oleo fæcum) Ignis (ſub ſpiritu) & (ſub ſpiritûs oleo) Æther. Huc referri poteſt lucta inter aquam marinam & dulcem *Muſſaphia*: Huc quoq; ſpectat *aſcenſus vini* per *aquam* in vitrũ vaſi impoſitũ.

Similium autem *amicam unionem* & ad ſe tractionem ſatis pulcrè exponis. Ita Mercurius Vulgi regulo Antimonii martiali ter purificato & Lunæ juncto, amicè Mercurium Antimonii extrahit: Sed ut obiter interſerã, non tàm magnifacio hunc Mercuriũ, quàm ſi Mercurius extrahitur ab Antimonio ſine Mecurio Vulgi, ſi nempè Antimo-

nium

niũ cum ſale Armoniaco ſublimetur, ſolvatur, digeratur & per retortã inde Mercurius propellatur. Ita ſimilium amica unio patet in extractione purgantiũ; ſalina purgantium vis ſalibus, reſinoſa ſpiritibus nempè commodius extrahitur. *Antimonio* plus ſubtrahit Vinum, quàm Vini Spiritus. *Jalappæ* plus Spiritus Vini, quam vinum. *Tinctura Tartari*, probè calcinati, rubicundior fit à Spiritu Vini communi & vili, quàm à rectificato & alcoliſato. De *Arſenico* contra peſtis virulentiam geſtando olim jam egit *Jacobus Carpenſis*, qui, niſi fallor, primus inventor hujus inventi perhibetur. Secutus hunc *Fallopius*, *Ingraſſias*, *Crato* & alii. Sed ante *Carpenſem*, *Turcis* in hunc usque diem id valdè familiare eſſe & fuiſſe, expertus eſt *Epiſcopus Aquenſis* cum Legatione Regis fungeretur Conſtantinopoli. Videamus rationes an proſit, an obſit Arſenicum pro amuleto uſurpatum? Dicis quod Arſenicum venenum in ſe attrahat infectionem venenatam aeris, quæ aliàs hominem gerentem poſſet inficere; unde, me judice, ſuadent illi, qui commendant amuletum ex Mercurio Metallorum coagulato, ut ſæpius purgetur in die. *Follenus* ſcribit, ſpiritus Arſenici trahere ad ſe vi magneticâ ſpiritus peſtilentes, homogeneum, velut è propriô corpore errabundum. Nam ſicuti flamma major ad ſe trahit minorem, aut lumen majus obſcurat minus, ita quicquid in aere extat virulentiæ, tamquam ad ſui ſimile confugit, nempè ad arſenicum, vel ab hoc virulentia pellicitur & illi mordicùs obverſando ſpiratione minimè attrahit intra corpus; ut de olido hirco referunt, eapropter peſtifero cœlo ali, ut quicquid eſt ſordidorum odoramentorum, eo ſe recipiat. Alii tamen putant, cor ſenſim ab Arſenici amuleto veneno adſuefactum, ſic minus facilè ab aere peſtilenti offendi, inſtar *Anûs Avicennæ*, quæ Napello; & *Galeni vetulæ*, quæ cicutæ aſſueta erat: Talis fuit puella *Alexandro* dono miſſa, à quarum oculis ut caveret Præceptor *Ariſtoteles* monebat. Talis *Cambaiæ Rex* Ludovici Bertenæ, qui ſputo interfecit, & ſpiritu, ut vix ulla ex concubinis, quæ illi commiſceretur, in diem proximum effugeret. Unde *Rex Ponti* nullo veneno ſe potuit extricare à Pompeiano Carcere,

Profecit poto Mithridates ſæpè veneno,
Toxica ne poſſent ſæva nocere ſibi.

Cùm verò peſtilentia ab aeris vitio oriatur, quàm maximè vellem ſcire, quomodo arſenicum aerem poſſit purgare citra odoram aliquam exhalationem, ſine quâ ne *Hippocrates* quidem potuit ſuccurrere, nec poſt ipſum *Acron* aut *Empedocles Agrigentini*? Deinde cur *Crato* in Crekovia, *Maſſarias* in Joſepho Canato, *Alphanus* in Aromatario tàm ſiniſtrum eventum arſenici experti ſint? Et annon ſæpè ſeminaria contagionis ſint potentiora quàm Arſenicum & ſic hoc attrahent ad Cor? Si verò arſenicum potentius ſeminario contagionis, annon ad ſe trahat, inſtar ferri candentis, æſtum augeat, & ad cor venenoſitate penetret? Si enim unum contrarium deſtruit alterum, requiritur; ut illud ſit pollentius altero, quia ab *æqualibus non provenit actio*; niſi fallat Philoſophia.

Cum *carne cervinâ* quod in artocreationibus ſervata in *ὀχεῖς* cervorum putreſcat, non feci periculum, tentabo.

De *motu vini* tempore florentis vitis, res manifeſta eſt: Sic & *Cereviſia* ex adulterio Cereris & Neptuni nata, vini æmula, hanc experitur metamorphoſin, de qua non inſulſè *Helmontius*. Cùm olim avi noſtri vidiſſent ex hordeo quomodolibet ebullito, non niſi inanem ptiſanam, vel pultem etiam coqui, meditati ſunt hordeum prius germinari debere, (quod tùm Maltam vocant) unde demum cereviſiam ſuam tàm vinorum æmulam coxerunt, ut de ſe profiteatur:

Nomine ſum vini non digna, vicem tamen hujus
Impleo, dum cerebri victrix percello cavernas.

Inebriat enim & miros, vini inſtar, prodit effectus ipſa cereviſia,

Seu tu querelas, ſive geris jocos,
Seu rixam & inſanos amores,
Seu facilem, pia teſta, ſomnum.

In cereviſiâ autem imprimis aliquot notabilia penitus conſideranda. Nimirum, excitatur in hordeo germen vegetabile, quod ſiccato deinceps hordeo interit, ſpemque creſcendi amittit, tantoque magis per concitationem in farinam, ac deinceps poſteram ebullitionem, deſpondet à virtute creſcitivâ: attamen his non obſtantibus, retinet ſpiritum vinoſum, aquæ vitæ, ac inebriantem, quem tamen nondum actu poſſidet: Sed tandem dierum numero fermenti vim acquirit. In unico ſcilicet unius grani gremio, unicus ſpiritus diverſis poteſtatibus inſignitur, caſtraturque una, relictâ alterâ. Quod ſanè adhuc longè admirabilius eluceſcit, ubi cereviſia ex Malta ſeſe, non ſecus atque aliàs vinum ſolitum eſt, turbat, dum hordeum floret. Adeoque hinc conſpicua eſt poteſtas in abſens longè diſſitum. Si quidem ſunt urbes, à quibus amæna prata arcent hordei ſationem per multa milliaria, tantoque potentius probant cereviſiæ conſonantiam ſui cum abſente hordeo florido: quantum caſtratio potentiæ germinandi creſcendique ſpes abſtulère: ac demum aqua vitæ, detenta ac recluſa intra cereviſiam, cadum, carceremque cellarii, non poteſt, ſoſpite cereviſiâ, divagari per aliquot leucas ad florentem hordei ariſtam, ut inde redux proceloſa reſiduam cereviſiam multâ turbet confuſione. Certè longè tranquillius eſt iter, pro conſenſu magnetico inter quædam agentia procul invicem diſtantia, quàm eſt ſomniare peregrinantem aquam vitæ è cereviſia cellarii ad florens hordeum indeque redire ad priſtina cereviſiæ receptacula: Corpuſcula vinigena, ait *Gaſſendus*, quoquo verſum tunc diffuſa, ubi in dolia penetrant, videntur eſſe congenea, quæ in vino ſunt, ita commovere, ut ſubagitatione factâ fæces commoveantur, commiſceanturque, donec floribus deficientibus, & diffuſione, ſubingreſſione, ſubagitatione ceſſante; tùm fæces ſubſidant, vinumq; clareſcat. Et hinc maculæ & notæ ab utero impreſſæ ceraſorum, mororum, fragorum rubent eo tempore quo vigent fructus, hincq; mappas commodè à maculis florum tempore purgari ſcribis, non alio. Sed & æque feliciter liberantur à nævis, quando planetarum folia marceſcunt & decidunt, quaſi tùm nova corpuſcula, quibus tempeſtas immutatur, ſuc-

cedentia in aerem, & illa ex plantis abigant, quæ vegetabant folia, & ex linteis, quæ continebant reliquias ſucci inhærentes.

De *ſenſibus externis* ſatis doctum diſcurſum exhibes: Quoad *auditum*, atomorum certè doctrina præter alia feliciter edocet, cur non omnia corpora ſonent, ſed quædam ſonent, quædam ſurda ſint, prout nempè atomi æqualiter vel inæqualiter ſitæ ſunt. Quoad *viſum* valde difficilis *colorum* materia; ut meritò optem Te mihi ductorem & doctorem. Tàm varii enim accidunt, maximè in Chemia, ut cauſam eruere non Davi ſit, ſed Oedipi, *Digbæi* inquam.

Acetum Saturni criſtallis Martis affuſum tincturam exhibet cruentam, in alvi fluxibus ſummè proficuam. Mercurius ſublimatus ſcatulâ ligneâ in chartâ tritus affuſione modeſtâ calcis vivæ cinnabarin exhibet, largâ tamen ochram, ad ulcera acoëtica inſignium virtutum. Lapis criſtalli candefactus urticæ minoris aquam tingit, ad calculum magnum remedium. Saphirinum oleum florum camomillæ non minoris pretii eſt. Liquor nitri vitriolo Martis affuſus, vinum malvaticum repræſentat, Hypochondriacis utile. Folia ſenæ aquæ infuſa liquorem rubrum faciunt, ſi inſtilles oleum Tartari. Cæruleo collyrio ex calce venere, & ſale armeniaco parato, ſi inſtilles ſpiritum Vitrioli album fiet. Spiritus idem Vitrioli rubedinem promptè roſis aufert, oleum Tartari non; Liquor certus ſilicum vinum album reddit rubrum, ad obſtructiones hypochondriacas verus rizotomus. Sed hæc ingenii mei tenuitatem ſuperant, lubens ex Te reſcirem colorationum illarum cauſas, cùm à Te, ſi ab ullo Philoſopho, poſſim reſcire.

Affinitas *Auri* & *Mercurii*, fateor, magna eſt, & tanta, ut non vereantur quidam ſcribere, *Mercurium vivum*, à Magnete aliquoties per deſtillationem attractum, ita imprægnari virtute magneticâ, ut cùm alias involet aurum, eique ſe applicet, ipſum etiam auri corpus, in menſâ certo ſpacio diſſitum, motu locali cogat ad ſe tranſire, manente nihilominus appetitu naturali Mercurii ad aurum. Miranda ſic magnetis vis eſſet, quæ Mercurium ita imprægnare poſſet, ut aurum quaſi influentia quadam vincat, cùm alias magnes ſolo allii affrictu polum negligat; per vaſtam aeris regionem, per tecta, per muros tranſeat, ſolum verò allii ſuccum aut Mercurii etiam fuliginem penetrare neſciat.

Affinitas, inquam, magna eſt *Auri* & *Mercurii*, ſed non tanta, ut ex hoc illud conficet: Hinc non inſulſè *aurum* ait, referente Fab. Cliſſenti; *Eſſendo che ſe noi foſſimo de te, Mercurio, edel tuo compadre, Arſenico, compoſti, ſi riſſolveremmo finalmente in amendue, &c.*

De *vi Imaginatrice* pulcre diſſeris, maximè quoad mulierum accidentia. Olim jam *Plutarchus* recenſet, *Mileſias Virgines* quodam tempore atrocem animi & abſurdam inceſſiſſe perturbationem, quâ de cauſâ incertum; niſi quod putabatur, *aeris temperiẽ* veneno infectam, & ad inſaniam excitandam paratam, mutationem iſtam animorũ atq; abalienationem effeciſſe. Subitò omnes mortis cupiditatem, & ad vitam ſuſpendio finiendam furioſum impetũ egiſſe, & multas clàm conſecutas eſſe quod volebant. Verba & lacrymas Parentum, alloquia amicorum nihil profuiſſe, ſed ſeſe interficiendis

Digitized by Google

dis omnem ipſas cuſtodientium induſtriam & calliditatē viciſſe. Tandem hominem prudentem legem promulgaſſe, quæ juberet omnes, quæ ſibi ſuſpendio mortem conſciviſſent, nudas per forum efferri. Hanc legem ſancitam inhibuiſſe non modò, ſed omnino aboliſſe illam, qua virgines laborabant, mortis cupiditatem. Ex quibus patet & olim jam crediſiſſe Philoſophos, ab *externis aeris halitibus & atomis*, ſpiritus *internos* Microcoſmi facilè turbari poſſe, unde quidā quoq; fieri putant, ut ſi quis tranſeat per locum, in quo eſt homo interfectus, aut ubi mortui vel interfecti cadaver noviter occultatum, ſtupore atq; timore nonnunquam afficiatur. Hinc in *hæmoptoicā* paſſione prohibetur *aſpectus rerum rubrarum*; in *variolis* & *morbillis* commendatur. Uti enim color niger excitat timorem, color albus verò exhilarat, ita color rubeus ſpiritus commovet; unde elephantos, gallos Indicos, rerum rubrarum aſpectu concitari ad *iram* videmus; taurum maximè,

Cùm ſua terribili petit irritamina cornu,
Phœniceas veſtes.

De *gravidarum* verò *phantaſiā* gravius licet decidere: Simile quod affers de cithara, valdè placet, ſatiſque mirum eſt, quodſi ſuper teſtudinis chordam levem paleam, ancipiti extremitate in aere, inſtar ſtateræ pendentem, poſueris, & alterius teſtudinis ſimilem fidem pulſaveris eminus, ubi toni in octavo conſonant, videas paleam trementem, at ubi in uniſono concordant, tunc alioquin quietæ teſtudinis fides, moræ impatiens, ſubſiliat, præ lætitia geſtiat, & inviſam paleam ſubſultu excutiat. Ipſa obſervatio de cithararum chordis (conferatur *ſaltatio piſorum* in tympanis, qua obſeſſi expiſcari ſolent obſidentium ſubterraneos motus hoſtiles) cauſam videtur edocere, cur ex *ſtridore ſecantis ſerræ* ſtupor dentium excitetur, in quibusdam inſuper tanta in corpore ſpirituum commotio, ut quidvis potius ferre poſſint, quàm hujusmodi ſtridorem. *Magis mirum* mihi videtur, quorſum caput, manus, pes veniant, ſi ob fortem imaginationem gravida privat fœtum ſine capite, manu, pede. In vicino pago Grisheim Johannis Ochleas piſtoris uxori gravidæ, paulò ante partum ſues ſaginanti, à grandiori ſcropha, cum in faliſca diſperſum frumentum colligeret, dextra manus ore prehenditur, unde factum, ut terrefacta mulier pareret filiam, ſine manu dextrā, cætera ſanam. Cæterum nuſpiam dextra manus reperiri potuit, neque vel oſſa, vel ulla, in lochiis apparuit putrilago, in quam manus computruiſſet. Quorſum ergò abiit? Attamen, ante terrorem à ſue, fœtus habuit binas manus, nec potuit avulſa manus annihilari, nec clauſo utero auferri; maximè, ſi facultas imaginatrix ſaltem humores actuet, ut fuſiùs deducit *Kircherus* allegatus. Hæc res omnium hujus materiæ videtur mihi maximè obſcura & difficillima explicatu, difficiliorq; quàm ſi à facultate imaginatrice fœtui aliquid apponitur. Commiſeratione omninò dignæ ſunt mulieres, quod tantis obnoxiæ morbis, tantis embryonū deformationibus præter ipſam intentionem ſæpè, ut optimæ tuæ Conſanguineæ accidit, deteſtanda virorum negligentia, qui eas haud debitè curant, circa gravidationem & partum, imò & illorum *Tibarenorum* agreſtium homuncionum, quorum præcipuus etiam cogit puerperam.

ut deſide mitrâ

Fœta liget, partuque virum reſovere ſoluto:

inſtituat. Quoad *ſimilitudinem* ſecundum individuales proprietates & accidentia in fœtu reſpectu Parentum, quæri ſolet aliàs, quid *præſtet phantaſia & imaginatio gravidarum?* Julia *Auguſti* filia, Agrippæ conjux hæc non attendit, credens ſemini Parenti debere ſimilitudinem, plena navi impudicos congreſſus ſic ſat tutò inſtituens. Unde *Evander* Æneam Anchiſæ filium credidit,

ut verba parentis

& vocem Anchiſæ magni, & vultus

recordabatur. Sed imaginatio præſtat ſæpè ſemini, ut mulier ſæpiùs pro intentione & imaginatione ſuâ fœtum ſimilem producat, etiamſi generanti ſit diſſimilis, quam ob cauſam patres, ſi fortè conjuges ſuſpectæ fidei nanciſcantur, non ita gloriari deceat ob ſimilitudinem fœtuum, cùm tales meretriciæ mulieres fœtum edant, non adultero, ſed marito ſimillimos, utut aliàs.

Non faciant ſimiles ſtuprata cubilia natos.

Expertus tamen id eſt olim *Sabinus*, qui quatuor natos ſui diſſimiles ſuos non deputavit, ſpurium tamen ſibi ſimilem ſuum credidit. Erraſti *Sabine!* Cum enim adultera tua uxor concumberet cum adultero,

Sollicita de Te plurimum,
Te tota cogitaverat,
dum pertimeſcit anxia,
ne Tu Sabine incommodus,
velutque lupus in fabulam,
ſupervenires interim.

Et hinc hic puellus *Sabino* fuit ſimillimus ob fortem matris imaginationem.

Non inconcinnè ille apud Homerum inquit:

Μήτηρ μέν τ' ἐμὲ φησι τοῦ ἔμμεναι. αὐτὰρ ἔγωγε
Οὐκ οἶδ'. οὐ γὰρ πώ τις ἑὸν γόνον αὐτὸς ἀνέγνω.

Ex docto diſcurſu Tuo de *Tarantulæ ictu*, non incommodè cauſas & curationem Medicam, *Saltus S. Viti* auderem eruere: Morbus is valdè familiaris eſt in finibus Patriæ meæ, adeò ut Antiquitas S. Vito Sacellum extruxerit, in Dreſelhauſen, non procul à Geiſlingen propè Weiſenſtein, ditionis Rechbergenſis, quod hodienum quotannis verno tempore ſalutant, & ibi ſaltu cum perturbatione mentis eousque ſeſe nocte dieque exercent, donec Exſtaticorum inſtar corruant, quâ ratione ſibi reſtitutæ videntur, ut parum vel nihil ſentiant per annum integrum, usque ad Maij tempus ſubſequens, ubi iterum ad ſacellum properant, & organum muſicum audiunt, quo audito, mente magis magisque perturbatę ſaltare coguntur, ut jamjam dictum. Ita fertur famigeratus *Thebanus Hyſmenias* citharâ & voce Iſchiaticos ſanaſſe: *Thales* vero *Cretenſis* à peſtilentiâ Lacedæmones liberâſſe Muſica.

Digitized by Google

De *naribus alienis agglutinatis putreſcentibus* ratio dari ſolet, quod ſpiritus localiter etiam ſejunctus, ſpiritualem ſuam tueatur unitatem. Egrediente enim è putreſcente Ruſtici cadavere, ſpiritu, particulam ejus è naſo Nobilis egredi, naſumque putreſcere putant. Huc non incommodè trahi poſſet, quando narrant *cadaver hominis occiſi ad homicida præſentiam etiam poſt dies vel menſes, imò annos aliquot ſanguinem ſtillare*, uti *Simeon Gaulantius* refert, Izenhofii occiſi hominis amputatam atque in carcere detentam, ſuſpenſam, & areſactam manum, poſt totum decennium, ſanguinem ſtillando, homicidam prodidiſſe. Tanta ſympathia & antipathia ſpirituum? *Galeotus Martius* putat, hominis occiſi ſpiritus redeuntes, ſedemque ſuam repetentes; & occiſoris recedentes, ut ad corpus redeant, facere motum ejus rei, quam habitant, ſanguinis quippe. *Poetæ* libidinem allegant; perinde ac ſalax, ajunt, mentis libido affectat ſemen effundere in amicam, cujus amore irritata & ſaucia fuit mens: Ita

homines plerumque cadunt in vulnus, & illam
emicat in partem ſanguis, unde icimur ictu:
Et ſi cominus eſt, hoſtem ruber occupat humor.

Et de amore quidem conſtat, quod ex ejus affectu vehementiſſimæ oriantur commotiones, atque magnæ humorum, ſpirituumque perturbationes, adeò ut ſi abſit, quod ames,

præſto ſimulachra tamen ſunt
illius, & nomen dulce obverſetur ad aureis.

Notavi *ipſe* in puella demortua quadam, quod ſarcophago imponenda, per os exhibuerit materiam ad acceſſum matris, quæ tempore morbi nullam vel levem curam ejus habuit, utut pater vel diligentiſſimè pro illa laborârit. Sed fortuitò forſan factum eſt, uti etiam alia cauſſa forſitan ſubeſt, quod ſanguis *S. Januarii* annis abhinc 1354. interemti, *Neapoli* vitro incluſus, ebullire monſtretur, ſi capiti jungitur.

Quoad *putreſcentes nares* autem Ingenioſiſſimus *Conringius* id caſu factum putat, quod aliis, quibus ex alienâ carne naſus eſt reſtitutus, idem non acciderit; nec contingat ulli arbori enatæ per inſitionem rami alicujus avulſi.

Quod *vaccis* noceamus, ſi earum *lac* in ignem projiciamus, conqueritur quoque *Borellus*, qui putat, ob hæc in *lege Moyſis* prohibitum eſſe, ne caro hæduli in lacte matris coqueretur, quodque à nullo Theologorum, ut opinari ſe ſcribit, obſervatum ſit, dolores enim matri, & lactis penuriam ſeu defectum facere; aſt, mi *Borelle*, ſive *Exod. 23. v. 19.*

לא תבשל גדי בחלב אמו

ſive *Deut. 14. v. 21.* in quo eadem planè verba repetuntur: quæ ſeptuaginta ita explicuerunt: οὐχ ἑψήσεις ἄρνα ἐν γάλακτι μητρὸς αὐτοῦ, penitius inſpicias, videbis nihil eſſe, quod à te viſum putas. Uterque enim textus ſaltem innuit, lactentem non coquendum eſſe hædulum. Aliud autem eſt, lactentem hædulum coquere; aliud, hædulum in lacte coquere.

Digitized by Google

Robertus Flodd narrat, *Lutetiæ* Chemicum quendam, La *Pierie* dictum, ab *Epiſcopo Noyenſi* perſuaſum fuiſſe, in deſtillatione ſanguinis humani à variis collecti, ſi quis tempore illius laboris moreretur, ejus ſpiritum compariturum; quod integer ſpiritus illius viri mortui ſanguinis exigui in vita ſua extracti ſpiritum relatione inviſibili reſpiciat, ita ut igne cruciatâ ſanguinis ipſius portione, unà etiam ſpiritus ejus turbetur. Hinc olim minabatur *Dido* Æneæ:

Omnibus umbra locis adero, dabis, improbe, pœnas. Sed ad rem!

Concludis tandem (1.) ſolem & lucem attrahere ſpiritus ſanguinis ex periscelide, cum (2) ſpiritibus Vitrioli, vulnusque (3) interea expirare ſpiritus calidos & igneos, atque attrahere alium aerem, atque alium, (4) cum quo (5) accedant illi ſpiritus Vitrioli & ſanguinis, qui (6) invenientes propriam originem ibi ſiſtantur, & cum ſpiritibus Vitriolicis vulneri ſe inſinuent, & ſanent. Idem ferè *Helmontio* reſpondit *Gaſſendus* olim, ſed non tàm clarè, non tàm dilucidè nec ita κατὰ χεῖρα ut Tu hæc protuliſti. Dicebat *Helmontio*, curationis tales fieri eo modo quo apparet ignis advolare in naphtham diſtantem. Siquidem ut hæc involatio non fit, niſi quia ex naphtha funditur pinguis halitus, qui in ſui extremo accenſus, ad ipſam usque naphtham, ex quo prodit, continuatione inflammatur, ita medicamenti ſympathetici vim involare in diſſitum vulnus, quatenus concipiendum eſt, diffuſum eſſe aliquid à vulnere usque ad remedium illud, quod in ſui extremo remedio imbutum atq; immutatum, tota ſpaciorum interceptorum ſucceſſione immutetur, ac ad ipſum vulnus cùm pervenerit immutatio, immutetur ipſum. Remedia *ſympathetica* autem non ſemper agere poſſe per talia effluvia, multi nihilominus putant, quod effluvia illa nullum certum motum habeant, ſed ad motum aeris inordinatè hinc indè moveantur, atque ſic rectà ad vulneratum non poſſint tendere; utut enim corpuſcula talia minima tandem ſui generis ſe applicent, ut in tonitru & fulgore videre ſit, tamen dum primum ex corpore exhalant, hinc inde inordinatè vagari: cumq; cura hæc in longinquum & per milliaria aliquot extendatur, portionem exiguam pulveris ſympathetici, multoque minorem copiam balſami naturalis facilè in auras evolare & evaneſcere debere.

De ipſo *pulvere & Vitriolo* egregiè diſſeris, Germanam puto parationem: ut $\frac{12}{22}$ Julii Vitriolum optimum pulveriſatum in patella vitrea in loco ſicco ad radios ſolis cum ſpatulâ lignea agitetur per dies 30. & poſteà miſceatur cum ejusdem ponderis Tragacantho, & ad uſum in ſcatula ſervetur.

Sed quo audaciæ prorumpo, ut Lunares hos meos radios Tuo Phœbéo lumini objiciam, ut meas has nugas doctiſſimis commentis ſubjiciam, qui certò ſcio levidenſia mea cogitata à Tuis doctiſſimis Meditationibus differre, in quantum diſtant æra lupinis; mea nempè nihil eſſe, niſi à Te illuſtrentur. Sed ægrè non feres. Qui nunquam malè, nunquam benè! Neq; errat, Antigono teſte, qui errorem agnoſcit.

> Ἐπεὶ δ᾽ ἁμάρτῃ, ὐκ ἔτ᾽ ἔςτ᾽ ἀνὴρ
> ἄβυλος ὐδ᾽ ἄνολβος, ὅςις ἐς κακὸν
> πεσὼν ἀκεῖται, μηδ᾽ ἀκίνητος πέλει.

Unde hiſce concludo & favori Tuo me commendo. Scrib. Darmſtadii, Kal. Octob. 1659.

NICO-

NICOLAI PAPINII BLÆSENSIS, M. D.

PRÆFATIO *in diſſertationem ſequentem, quam habuit, de* Pulvere Sympathico.

RErum natura ſacra ſua non ſimul tradit (inquit Seneca lib. 7. quæſt. natur. cap. 31.) Illa arcana non promiſcuè, nec omnibus patent, reducta, & interiore ſacrario clauſa. Ex quibus aliud hæc ætas, aliud quæ poſt ſubibit, accipiet: *Hanc certè ſententiam, ſi quid in Medicina noſtris temporibus confirmat, mirandus ille modus corpus humanum ab inflictis exterius vulneribus vindicandi noviſſimè inventus per Sympathicam pulverulenti cujuſdam remedii adhibitionem, rariis imò frequentibus experimentis applauſus premia mereri videtur. Hic enim non modo ſecretiora naturæ in actionibus plerumq; edendis opera detegit, quæ ne antiqui etiam ſcientiarum antiſtites ſubodorati ſunt; verum etiam nec medecamentorum ſumptu, nec temporis tarditate ægros faſtidiens, ac deperditam ſanitatem longè tutius, citiusq; reſarciens, novas, & longè potentiores generi humano τῶν θεῶν χεῖρας, ut habet Medicinæ parens, quam antiquitas potita eſt, attuliſſe videtur.*

Hinc ut primum venditari percepi chimaricum quid, irridendumq; figmentum exiſtimare non veritus ſum. Verùm cùm addita graviorum virorum teſtimonia noverem, mirari nonnihil cœpi: tandem αὐτοψίᾳ, ut dicunt propria, & frequenti experimento edoctus ignotæ primùm rei devinctiſſimum aſſeclam me profiteri coactus ſui. Non amplius igitur an ſit, ſed quid, & quo pacto fieret, ſæpius percontabar. Verùm ingens difficultatum mare undiquaq; fluctuare videbatur, donec anno jam pluſquam elapſo in Cretam proficiſcens, in Zacyntho temporis injuria, & jugibus maris procellis detentus frequenti urbis Meditorum conſortio, & colloquio uſus venit aliquando, ex occaſione, mira pulveris Sympathici virtus diſcutienda. Frequens aderat non mediocris eruditionis virorũ cœtus, cujus potior pars ſolo ejuſmodi pulveris nomine in cachinnos ſolvebatur; alii verò quibus, ea ipſa in Inſula, eruditiſſimi cujuſdã Chirurgi continuis experimentis, de rei veritate ſatis cõſtabat: ipſius tamen effectus ſupra naturæ vires, illegitimumq; uſum mordicus aſſerebant, nec verebantur quidẽ explicito, aut implicito ſaltem cum Cacodæmone fœdere eos damnare, qui ipſo uterentur. Solus igitur reſtiti, qui tot hoſtium telis clypeum opponerem. Res edepol arduæ demonſtratu videbatur, cùm hic meritò dici poſſet, quod olim Hippocrates de iis quæ in ſublimiori aëris parte, ac intimis viſceribus terræ extra oculorum perceptionẽ contingunt, libro de priſca Medicina: Quod licet ea fieri poſſe ſciat, qui de ipſis ſermonem inſtituit, vix tamen audientibus manifeſtũ ſatis fieri, verane ſint, an ſecus. Neq; enim eſt ad quod quis ſe conferat, vixq; cui innitatur, ut veritatem cognoſcat. *Genio tamen non defui: Imo ipſa veritate aliquid forſitan extra ſolitũ ſuggerente, rem ita ex tempore pro tenuitate mea expoſui (abſit jactantia) ut omnes nõ mediocriter approbarent, mihiq; gratularentur. Ipſam met demũ dum conſcribendã ſuſcepiſſem, nova ſubminiſtravit otiũ, quæ ſubjecto complementũ afferre viſa ſunt: Tandem ex Lyrici conſilio:* Integrum preſſa in annum; *ne illud ex Mythologo mihi exprobraretur, quod* Κύων σπεύδουσα τυφλὰ τίκτει; *& non mediocris famæ virorũ approbationẽ nacta, quippe ut conſulit Poeta,* - - - Si quid tamen olim

Scripſeris in Metii deſcendat judicis aures
Et Patris, & noſtras.

Suo me ſuaſu Amici, multorũq; deſideriũ facilè adduxit, ut rem quam hominum invidia inter privatos, ut ita dicam, parietes, arcanã hactenus detinuit, oculis totius mundi primus apponerẽ; eoq; libentius aſſenſi, ut ejus deinceps ad ſummæ lucis faſtigium deducẽda, eximioris ſortis ingeniis viã reſerarẽ. Quod ſi non adeo facili negotio, ſedulo tamen ſtudio brevi abſolutũ iri non deſperandum, modò, ut enixè optat Scaliger libro primo de Plantis, Viciſſim ac liberaliter unusquisq; in mediũ conferat quod ad generis humani utilitatem, ac rei literariæ incrementũ habet: *Niſi fortè eum ejuſdẽ authoris verbis, qui nobis ex adyto fuit, concludendũ ſit, quod* multũ egerunt, qui ante nos fuerunt, ſed non peregerunt; multũ adhuc reſtat operis, multumq; reſtabit; nec ulli nato, poſt mille ſecula præcludetur occaſio aliquid adhuc adjiciendi. *Ignoſce igitur, Lector, in re nova & meliora imperti.*

Perilluſtr. Excellent.q; D. JOH. VESLINGI, equitis, Anatom & Pharm. Profeſs. primarii, hortique Medici Præfecti *Cenſura.*

TRactatum hunc de Pulvere Sympathico, viri doctiſſimi D. N. PAPINII, ſingulari cum voluptate perlegi, huncque luce publica ingeniorum optimorum bono, atque emolumento dignum cenſeo. Patavii die 22. Auguſti 1646.

N. PAPINII. DE PULVERE SYMPATHICO, *DISSERTATIO.*

ARduâ perſequi difficultatis laborisve cauſa qui veretur, eadem aſſequi indignus eſt; nec nucleum deguſtare meretur, quem tædet perfringendæ nucis. Nil mirum idcirco, ſi perobſcuræ quæſtionis & mille obvolutæ tricis veritatem detegere exoptans, de pulvere illo ſcilicet, qui nullo partis affectæ contractu, inflicta quæcumque vulnera, ſola ejuſdem ſuper effuſum ſanguinem inſperſione conſolidat, illud docere aggredior, cujus ab aliis addiſcendi fruſtrà dudum deſiderio geſtiebam. Rem enim aliis expoſituri, longè altius meditamur, & nova detegimus quæ nos antea latuerant, unde primi fructu potimur, quem aliis impertiri lubuit.

Ne cui autem longis digreſſionibus faſtidioſi ſimus, brevitate, quàm res permiſerit, præſentem disceptationem ſub titulis ſequentibus dilucidabimus.

An detur medicatio per ſympatheiam?
Quid ſit pulvis ſympathicus?
An detur actio in diſtans?
Quonam pacto conferat ipſe pulvis vulnerum curationi?

QUÆSTIO PRIMA.

An detur curatio per Sympathiam?

HOminis eſſet otio plusquam abutentis de cauſis rei cujuslibet tam intrinſecis quàm extrinſecis percontari, priusquam de ipſius reali ac vera exiſtentia in rerum natura conſtet: unde pro more recipitur doctis, ut de quavis diſciplina ſententiam prolaturi, antequam quænam, & propter quid ea ſit, ſigillarim explicent, in dubium revocent prius, an ipſa de facto vel poſſibili exiſtat, ut perceptæ exiſtentiæ, velut fundamento, futurum ſermonem ſuperſtruere poſſint. Cui quidem aſſentientes methodo aſſerimus primò, quod cùm ſympatheia ſit communis quædam affectio: qua diverſa ad eandem concurrunt actionem, & eundem aſſequi finem exquirunt; ſic ut agentis actionem libenter patiens admittat, agens verò proprio naturæ ſuæ impulſu patiens aptum actionem ſuam edat, nihil ſit dubii quin per modum ipſius ſympatheias quamplurima in rerum natura contingant.

Ut autem de primis, ſecundis, cæteris que elementorum qualitatibus nihil dicamus, quippe quæ intimam actionis ſuæ rationem oculis & intellectui noſtro offerunt, & manifeſto modo inter ſe agunt, reagunt, patiuntur, & repatiuntur: apud omnes

Digitized by Google

omnes ferè jam obtinuit uſus, ut ea ſolum ſympathicè agere dicantur, quæ occulta quadam ratione & qualitate ab elementaribus longè diſcrepante, inter ſe communicant; vel mutuò ſe perimunt: cujuſmodi actionem idcirco à tota ſubſtantia prodire, & humanum intellectum eludere vulgo exiſtimant.

Sic mutuò agentis & patientis concurſu, vel renixu, ſuccinum feſtucam, magnes ferrum, magnetem Cynoſura allicit. Sic viventium corporibus viridi ſmaragdi colore viſus oblectatur, offenditur rubro granati. Gemmæ quamplures mira præſtant in nobis ſine ulla manifeſta cauſa, quæ poſſit ad primas hincque dependentes qualitates referri. Sic adamas cordi lætitiam, ut & granatus, ſmaragdus, &c. impertit. Sapphirus, Smaragdus, Uniones, &c. caſtitatem conciliant: & quod cæteris admiratione longe antecellit, Ætites fœtum humanum ad ſe prolicit, ſive ipſum collo ſuspenſum, vel cruri alligatum tulerit mulier utero gerens. Idem pariter circa appenſos arboribus fructus præſtat, ut propriis oculis in ficu expertus ſum. Huic enim ſubmiſſo lapide, omnes ſponte groſſuli minus horis decem deorſum ceciderunt. Nota autem hinc arborem ſterilem redditam, ſed frondibus ſolito viridioribus luxuriaſſe.

Secundò, ut ab ejuſmodi generalioribus actionibus ſympathicis, quæ in hac mundi ſcena, tam circa animata quàm inanimata contingunt, ad peculiares virtutes deſcendamus, quibus corpus humanum ab affectibus morboſis ipſum alioquin ad interitum deducturis, per modum ſympatheias & antipatheias vindicatur, quis negarit viſcum quernum, & radicem pæoniæ, amuleti inſtár geſtata, epilepſiam ſi non ſolvere, à paroxyſmorum ſaltem frequentia coërcere? Antirrhinum & pervinca ab incantamentis liberare creduntur? Phtiriaſi geſtato hydrargyro nihil efficacius: nec arſenicum, ſublimatum, aut auripigmentum prophylactica ſunt tantùm luis peſtiferæ, ſed & Therapevtica validiſſima adverſus eandem, ſi concinnè præparata circa ſe portaverit æger. Lapidis hierei virtutem contra morbum caducum, nephritici adverſus utrumque renum, & veſicæ calculum; Calcidonii adverſus affectum melancholicum, Chelidonii, pro curandis lunaticis: pauci, me hercule, inficiantur: & ut ad rem deveniamus, pulveris ſympathici miram in vulneribus ſanandis, & ad perfectam incolumitatem deducendis, energiam ſoli evertere tentant, quos experientiæ defectus in errore pervicaces detinet.

Verùm prius allatis experimentis aſſentiunt multi, qui nulla ratione eo adduci queunt, ut dicti pulveris efficaciam admittant; quoniam impoſſibile ipſis videtur, ſympathicam ejus virtutem adeo longè diffundi, ut in parte affecta & corpore, quod numquam attingit, imo & in patiente remotiſſimo efficax ſit. Cæterorum enim ſympathicorum effectuum, quorum exempla nonnulla retulimus, & longè plura apud authores fide dignos proſtant, hanc reddunt rationem; quod cùm amuleta ſimiliaque penſilia corporibus noſtris apponantur, facilè fit, ut ſpiritus per corpus influentes (quorum perpetua fit ad peripheriam translatio, hincque jugis ad interna palindrome) & inſitos per conſequens alterent & ſalubri quadam diſpoſitione afficiant.

T

ciant: unde cùm non leve toti naturę juvamentum cedat, ſi veram morborum debellatricem prodit. Perſpicaciores pariter Philoſophi norunt tenuiores æthereasq; ſubſtantias à quolibet animato, inanimato animali, vel minerali, & foſſili extra corporis circumferentiam effundi; unde non mirum ſi ex continua illa epirrhoia in nonnihil diſſita, & vicina ſaltem corpora ſe diffundant, & in ipſa propriis ſibi qualitatibus agant. Quocirca *tractio ferri per magnetem*, quæ ad determinatam quandam fit diſtantiam, ut & cætera ſuperius allata, mentem noſtram tanta admiratione non commovent, nec prorſus humanum captum ſuperant. Verùm quonam pacto *ſympathicus noſter pulvis* potens adeo effectus prodat in corpore nunquam contacto, & ſine ullo loci termino, Philoſophorum ac Phyſicorum dogmata cuncta deludit, nec fidem mereri videtur.

Verùm enimverò rem, quę tot quotidie experimentis omniū oculis ſubjacet, & quę ſolis inexpertis occulta eſt, ac rationum momentis evertere velle, hominis plusquam ſocordis eſt. Præſtat enim obſcuræ rei, modo veræ, indagationi ſedulæ incumbere, quàm pervicacis erronea inficias ire. Nec quoniam ejus capiendæ impotes, ac inhabiles ſumus, ipſius poſſibilitas mentis noſtræ tarditate metienda eſt. Atqui dari reapſe ejuſcemodi ſympathicam vulnerum medicationem per dictum pulverem aſſentire qui recuſat, ſolam conſulat experientiam. Ipſe enim proprio fultus experimento, & communi doctiorum aſſenſu, qui per univerſam ferè Europam nihil aliud prædicant, mirantur, ſtupent, veritatem lubens amplector.

Hîc autem non *ſimplicia*, *leviaque modo vulnera* intellige, quæ ſola ferè natura levi Chirurgi ope ad ſanitatem reducit. Ea tantùm enim pulveris auxilio perſanata miror, quæ Medicinæ proceres *lethalia* decreverunt.

Quis non enim illum deridebit, qui vulgari methodo pericardii, tenuiorum inteſtinorum, veſicæ, & ſimilium partium vulnere affectarum redintegrationem polliceatur? verùm talia dicti pulveris opera ſæpius patratao, cularem teſtem *me* prodo; idemque ab indubiæ fidei viris accepiſſe teſtor. Teſtem te voco, oculatiſſime *Chaſtenae*, qui ejusmodi ſtupenda toties obſervaſti; teque plurimum experte *Carmae*, à quo tota fermè Græcia reportatam in Chirurgicis palmam fatetur, condonat, gratulatur. Quoties namque obſervaſti, quæ Galenica remedia non curant, ejusmodi pulverem ſanitati reſtituere? Quæ verò ipſe perſanare nequit, incurabilia permanere.

Illi, quos tantis refragari experimentis pudet, aliquid tandem *magia* hic ſubeſſe aſſeverant, quippe quod ne naturali quidem modo adeo miranda fieri capere poſſit animus, hincque ignarum vulgus, ſuperſtitionis metu, avocant & arcent; ac tale remedium, ſi fides ipſis habenda, à communi praxi exſulare debet: ſicque odium ſuum in pulverem, vel rudem ignorantiam circa naturæ miranda detegunt.

Verùm quorſum inepta hæcce nænia ipſi etiam irridenda vulgo? Illicitam enim magiam quis neſcit, vel futilem eſſe, vel à diabolo ſolo traditam, quem tot beneficiorum, quæ ab illo pulvere procedunt, authorem arbitrari non permittit infeſtiſſimum

ſimum ipſius odium in genus humanum, nec facilè adducetur ſagacioris animi compos, ut verum miſanthropum Satanam tantum gratis remedium hominibus impertitum eſſe crediderit. Si quoſdam enim ejuſmodi pollicitis deludat, animam profectò ſibi præmium quærit. Verùm quis adeò inconcinnæ mentis, ſolos, qui cum diabolo fœdus inierint, ſympathico pulvere optato fine uti poſſe crediderit?

Si verò divinum velut auxilium hominibus detectum, conceſſumque ſit, non negandum propterea quin cauſam in natura determinatam agnoſcat. Vix poſſum etiam, quin derideam craſſioris Minervæ homines, qui tantam diaboli arbitrantur poteſtatem, ut *ſupernaturalia ad libitum patrare poſſit*; quaſi DEUS Optimus Maximus qui naturæ legibus ſæpiſſime ſe adſtringit, quoties circa naturalia aliquid agere libet, tantam creaturarum longè deterrimæ potentiam largiatur; nec quis niſi nimium credulus morbum ſua natura lethalem ope diabolica perſanari poſſe crediderit.

Conſtat igitur nullo irrefragante dubio, non modo de poſſibili, verùm & de facto, & de contingente, dari in rerum natura *curam morborum ſympathicam*, vulnerum verò potiſſimum per pulverem illum mirandum, cujus vera deſcriptio, præparandi videlicet, & utendi modus inferius proſtat. Ut nihil dicamus de mirandis, quæ *unguenti armarii* ope præſtita indubiæ fidei homines ſcriptis tradiderunt, inter quos noviſſimè doctiſſimus *Servius* peculiari libro.

QUÆSTIO II.

Quid ſit pulvis ſympathicus?

POſita ſympathica vulnerum medicatione ex parte contingentiæ, jam ſequitur, ut antequam ad cauſas penitiores ejuſmodi actionis deſcendamus, ſubjectum ex quo, ſive materiam, cui talis ineſt virtus, exponamus. Ejuſmodi autem remedii materiam à diverſis diverſam admitti certum eſt; ut conſtat apud authores, qui plures *armarii unguenti*, deſcriptiones tradiderunt.

Verùm cum unguenta illa ſympathica pluribus remediis conſtent, nec apud ipſosmet eorum inventores ſtatutum ſit, an totius compoſiti energia ab aliqua ſpecifica componentis cujuſdam proprietate, an verò à forma ex ingredientium omnium miſtione exſurgenti procedat: vix poſſumus de vera ejuſmodi remedii natura ullum ferrè judicium, ne toti compoſito, quod ex unico remedio promanat, vel contra unico tribuamus, quod totum ſibi jure vindicat. Elegimus idcirco *pulverem* illum omnium ore percelebrem, paucis abhinc annis inventum, & ſumma humani generis utilitate apud omnes ferè diſſeminatum; cujus pariter virtutem repetita experimenta nos docuêre: quippe qui cum unico præcipuè remedio

Digitized by Google

eoque ſimplici conſtet, veram ipſius energiæ cauſam, tum materiæ, tum præparandi ratione, perſcrutari & inveſtigare multo ſit facilius. Unde forſan ingenia majori ſciendi deſiderio impulſa, aliquid colligere poterunt, quod opem non levem ferat ad armariorum ungventorum virtutem detegendam.

Conſtat autem ipſe *Pulvis*, pro natura vulneris, cujus aggredienda eſt cura, vel *unico* ſimplici remedio; eoque præcipuo, & à quo potiſſima pendet virtus, vel *duobus* ſimul miſtis. Simplici, inquam, cum inflictum vulnus, nulla oſſis fractura vel fiſſura complicatum fuerit, ſed partes ſolum molliores obſederit, ſive ſint carnoſæ, ſive nervoſæ, membranoſæ, &c. *Compoſito*, ubi fractura vel fiſſura oſſis ingens molliorum partium ſolutioni acceſſerit.

Pulveris ſimplicis materia *Vitriolum* eſt *Romanum*, h. e. viride illud & puriſſimum: quod atramento ſutorio *Galeni* adeo abſimile non eſt; ipſum tamen omni puritatis genere ſuperat. Hoc autem non ita ſimplex, & non præparatum ſympathicam virtutem poſſidet, quamvis nullo præmiſſo apparatu ipſum, qualem nobis natura ſuppeditat, proſpero ſucceſſu uſurpaſſe plures audierim. Ejus enim potentiſſimam virtutem à præparatione pendere norunt, qui nulla apparatum arte ipſum in uſum traxere. Quale enim venale proſtat, nullius ferè eſt virtutis ad medicationes ſympathicas, ubi potiſſimum cum pervicaciori affectu nobis agendum eſt.

Talis autem eſt ejus præparandi modus, Arbitraria hujus vitrioli quantitas, menſe Julio vel Auguſto accipitur, & poſtquam repetitis diſſolutionibus ex aqua limpida filtrationibus, per chartam emporeticam, evaporationibus ad ignem, ac coagulationibus in loco idoneo, prout ars pyrotechnica docet à fœculento magmate liberatum fuerit, ſummamque viriditatem puritate conſequutum fuerit, contunditur craſſiuſculè, & ferventioribus ſolis radiis, dum verſatur in Leone, per horas 360. exponitur, hoc eſt, diebus quindecim, vel ut alii malunt per 15. vel 18. dies, plus vel minus, prout ad perfectiorem vel minus perfectam calcinationem devenerit: quam quidem ut præcipuum moræ ſuæ terminum ad ſolis radios agnoſcunt. Solis enim opera ad ſummam quam fieri poteſt, albedinem ipſum calcinari neceſſum eſt.

Hic verò notandum *primò*, aeri ſolum amovendum eſſe, cùm ſerenus ipſe fuerit, atque admovendum tempore pluviæ & imbrium, roris & humidioris temperiei, ne nimia ambientis humiditate vel affluxu delabentis pluviæ, aut roris, in liquorem abeat.

Secundò, vetant aliqui, ne ullo ferro ipſe pulvis tam dùm fit, quam cùm factus eſt, tangatur, quod inſitam ipſi facultatem adimat: hoc verò ſuperſtitioſum magis crediderim.

Tertiò circa tempus, quo ipſum Soli exponere neceſſe eſt, ſcire expedit ſolem ingredi ſolitum Leonem circa diem 25. Jul. Præſtat autem quartum, vel quintum ab ingreſſu diem expectare, ut certiores ſimus de ipſius confirmatione in propria domo.

Quar-

Digitized by Google

Quartò circa tempus, per quod ipſum pulverem ſoli exponi convenit, licet nonnulli, ut ſuprà monuimus, ſpacium hor. 360, non ſine quadam myſterii ſpecie,(propter eundem graduum numerum, quem ſol quotannis peragrat) obſervari debere exiſtiment; cùm tamen non eadem ſit ſemper caloris Solis conditio, ſed nunc hebetior nunc verò vegetior ſit, & præcipua præparationis perfectio, calcinationis ratione metienda ſit, non ita ſcrupuloſè agendum arbitror. Quamvis enim minori temporis ſpacio, quàm quod determinatum eſt, dierum ſcilicet quindecim, ſolaribus radiis exponi non debeat, parum tamen me hercle intereſt, ſi paulò diutius in ipſis permaneat; te enim etiam invito ſol actionem ſuam in objectum prius pulverem edere non deſinet, quantumvis ipſum loci, & tegumentorum obſtaculis amoveas, dum propriam domum peragrat. Fallitur nimirum, qui ita imbecillem corporum cœleſtium virtutem arbitratur, ut non ſine proximo radiorum ſuorum contactu in ſublunaria influxus, & actiones ſuas producere poſſint, licet nonnihil imbecillius eas exſerant.

Pulvis tandem diligenti naturæ, & artis ope apparatus, uſui aſſervandus eſt in loco temperiei ſiccioris, ne excrementitia humiditate recuperata, priſtinam formam aſſequatur, naturaliſque color revireſcat; unde non levis ſequeretur ipſius virtutis diminutio, ſi non jactura omnimoda. Verùm quoties negligentius aſſervatus humiditate nimia recruduerit, vel in liquorem abierit; levi calore ad priſtinum ſtatum reduci debet, antequàm in uſum veniat.

Nota demum pulveris ejuſmodi virtutem adeò altè ipſi inſitam eſſe, ut per plures annos inculpata aſſervari poſſit, ne annua renovatione indigeat. De *pulvere ſimplici* hactenus.

Pulvis verò *compoſitus*, quem vulneribus oſſium fracturæ, vel fiſſuræ junctis competere diximus, conſtat pulvere ſimplici prius deſcripto, & *gummi tragacantha*; quod nullo præmiſſo apparatu, ſub forma tenuioris pulveris, æqua ferè quantitate ipſi immiſcetur. Ad id etiam, nec leviori efficacia, *ſarcocollam, gummi Arabicum*, & alia quam plura gummi genera uſurpari poſſe nonnulli arbitrantur; alii verò *ſymphyti majoris* in umbra ſiccati pulverem cæteris rebus anteponunt, quorum fides ſit penes experimenta.

Cæterum potiſſima ejuſmodi miſturæ virtus baſim fundamentumque ſuum ſympathicum pulveri ex *Vitriolo* parato, acceptum refert. Quidquid enim *gummi* energiæ habet, ſolo dicti pulveris auxilio foras educitur.

QUÆSTIO III.

An detur actio in diſtans?

Expoſitis hactenus pulveris ſympathici materiâ, & parandi ratione, ſequi ſolum videtur ut ad modum deveniamus, quo vulneribus perſanandis confert, tum ratione cauſæ internæ, tum externi apparatus; verùm cùm ad rem altius indagandam

parvi momenti non ſit, noſſe modum, quo agentia patientibus admoveri debent, ut in ipſa actiones ſuas prodeant, *an ſcilicet immediatè, an ad diſtans mediatum: an verò ad reale diſtans objecta ſibi corpora afficere poſſint*: hanc priùs diſceptationem explanare aggrediamur, ut facilius poſtea nullo obice, detectum rei nucleum deguſtemus.

Futilem, meo arbitrio, & penitus inutilem quæſtionem, quæ nobis præ manibus verſatur, arbitrari non verebitur primo intuitu naſutus quidam Philoſophus, quoniam apud omnes ferè in confeſſo eſt, omne agens in objectum ſibi corpus eo tantùm agere, quod ipſi applicetur; vel *mathematicè* & per contactum immediatum, ſeu contiguitatem agentis ad patiens, vel *phyſico*, ut dicunt, *contactu*, h. e. per medium utriſque intercedens, ſive fuerit ſubſtantia ab agente promanans, & in patiens ſe diffundens, ſive aliquid tertium, quod inſtar vehiculi qualitate necnon agentis facultate indutum, in patiens ipſa transfundit, & vice primi agentis ſubjectum afficit.

Verùm tot ſunt agentia in rerum natura quæ *ad diſtans reale*, h. e. ſine ullo intermedio, operationes ſuas producere videntur, & quorum inſtrumentum ſecundum ſive intermedia in operatione ſubſtantia adeò perſpectu difficilis eſt, ut nullam intereſſe ferè cogamur aſſentire.

Viden' ut *aſtra* intimiora terræ viſcera penetrent, & ad foſſilium metallorumque productionem ipſam diſponant; vegetabilium germinationi & incremento faveant, & animalium, hominum præſertim corpora, & animos ad certas diſpoſitiones conducant? Noris *Lunæ* incrementa, & decrementa maris reciprocis motibus totique generi humido cœlitus dominari; Cynoſuram ſibi allicere *magnetem*: nec minus digna miratu inter ſublunaria peragi, exempla in prima quæſtione allata teſtantur. Ejusmodi autem operationes nemo eſt ita ſtolidus, qui *mathematico contactu* fieri dicat, cùm locorum intercapedo oculis ſubjaceat. Atqui ſi *naturali* dixeris, & intermedia ſubſtantia, an neſcis qualitates illas agentium proprias è ſubjecto in ſubjectum diverſæ naturæ migrare non poſſe; nec aerem, qui cœlo terræque interjacet, idoneum eſſe cui cœleſtes qualitates inhæreant, nec eſſe pariter credibilem tantam ſubſtantiæ corporum cœleſtium diffuſionem, & influxum deorſum ſine manifeſta eorum læſione, atque notabili decremento perennare potuiſſe?

His ferè perſuaderet, actiones ad diſtans reale, & abſque corporum contactu, intermediove vehiculo admittere; niſi ſemper mihi antiquum duxiſſem axiomatis nunquam refragandum, quæ nobis ſcientiarum proceres tradidêre; & ſi quid in communi ac ordinaria praxi ipſis refragari videtur, vel diligentioris perquiſitionis, vel ignorantiæ fatendæ occaſionem eſſe debere.

Mea igitur hæc eſt mens, cum *Philoſophiæ penatibus*, *nullam dari naturalem actionem, quæ non edatur per contactum, vel mathematicum, vel intermedium*; & quod operæ pretium fuerit, huic axiomati nihil obſiſtere *pulveris ſympathici* energiam, ſequenti quæſtione probabimus.

QUÆ-

Digitized by Google

QUÆSTIO IV.

Quonam pacto conferat ſympathicus pulvis vulnerum curationi?

PARS PRIMA.

De cauſis extrinſecis, ſive apparatu externo.

Reſtat jam ut modum aperiamus, quo *pulvis* noſter vulneribus ſanandis confert; hoc eſt quanam interna ratione, & quo apparatu externo. Hunc autem poſteriorem primò exponemus, eo quod ad prioris inveſtigationem aliquid etiam conferat. Sic itaque uſurpatur pulvis.

Vulneribus recentibus, & è quibus adhuc emanat cruor, immergitur linteum mundum, idque vel è lino, vel è canabe confectum. Cujus loco ſuffecerit panni quodlibet genus, vel ſolida ferè quælibet ſubſtantia, donec fluente ex parte ſangvine intingatur: huic inſpergendus pulvis, & alio panno cuncta ſimul involuta aſſerventur, loco temperato, eoque vel vicino, vel quantumvis remoto à patiente. Præſtat tamen moderata loci intercapedo. Sin vulnus jam inveteraverit, & degeneraverit in ulcus, eodem prorſus modo materia ex effecta parte manans, ſive pus, ſive ſanies fuerit, linteo committenda, aſpergenda pulvere, & ſedulo aſſervanda: tum vulnus, vino tepido prius ablutum, panno minimè ſordido obtegendum eſt, & pannus novus, ac mundus alternis diebus, vel ſæpius, prout manantis ſordiriei copia exquirere videbitur, pro inquinato mutandus eſt. Sordidi autem panni ſimul coaſſervandi ſunt in loco pariter mediæ temperaturæ. Non eſt tamen quòd pulvere inſpergantur, nec vulnus plusquam ſemel vino abluere neceſſum eſt: quin etiam hoc multi omittunt.

I. *Nota* autem, quod ſi vulnus *exterius* fuerit, ſufficiet permittere, ut ſangvis effluat in pannum; ſin *interiores* etiam partes affecerit, ipſi penitius immittendus eſt pannus, ut læſam pariter attingat partem.

II. *Nota* ſecundò, quòd quocunque modo inflictum vulnus fuerit, eadem ſit pulveris virtus. Non enim hic locum obtinet quod *Sennertus lib. Practic. 5. par. 4. c. 16.* in ungventum armarium objicit, quod nullus qui de eo ſcripſerit, auſus ſit vim ejus ad illata à ſclopetis vulnera extendere. Quin ejuſmodi vulnerum ipſius pulveris ope perſanatorum inſignia mihi non deſunt experimenta, quæ multorum fides confirmat.

III. *Nota* denique loco mutanda eſſe lintea, illud præſertim ſanguine, & pulvere aſperſum, prout pars intemperie tentatur. Si *calida* enim intemperies partem invaſerit loco frigidiori, & humidiori aſſervari debent, velut ſub terra, ſeu incluſa pixi

de ex-

de ex electro, aqua aut nive mergantur, donec pars elapſam nacta ſit temperaturam: ſi verò *frigida* dyscraſia partem occupaverit, locus temperie contrarius pannis aſſervandis deligendus eſt. Hæc de vulnere ſimplici.

Si vulnus *oſſium fractura* complicatum ſit, fragmenta forās educenda ſunt quæcunque perioſteo nudata fuerint. Sin verò fractura æqualis, ut in ſpeciebus, quæ dicuntur cauledon, & raphanidon; vel contriti oſſis particulæ perioſteo adhuc cohæreant, vulnere prius ſympatheticè curato, pars hypodeſmidibus, epideſmidibus, & aſſulis, pro more deliganda & fulcienda eſt: admiſcendo videlicet, in curando vulnere, pulverem gummi tragacanthæ, aliumve ejusdem naturæ, æqua vel media quantitate, ut ſuperius dictum eſt.

PARS ALTERA.

De cauſis intrinſecis pulveris, & modo quo operatur.

NAturam morborum medicatricem benè dixit *Hippocratis*; Illam enim inſtrumentariam cauſam intelligit, qua immediatè utitur anima ad præcipuas facultates in corpore exercendas, tum in vitali, tum in naturali genere. Idque vel inſtaurandi vel conſervandi cauſa. Hanc autem intellige non modò elementarem partium commiſtionem, primarumve qualitatum craſim, verum & inprimis ſubſtantiam illam ex humido radicali, calido primigenio, inſitoque ſpiritu conflatam, animæ corporisque vinculum; cœleſtium & elementarium hypoſtaſim, quam docti *cælum elementare*, vel elementum cœleſte Microcoſmi nuncuparunt. *Ariſtoteles* verò τῷ ἄςρων ςοιχείῳ aſſimilat.

Hæc è ſingulis corporis partibus decidua ſemen informat, fermentat, diſponit, & ſubituræ animæ corpus ex ſubjecta ſibi materia efformat, partibus conſimilibus illis è quibus effluxit: ſicque pars à capite exciſa, novum caput, cujus ideam retinuit, conformat: quæ ex corde novum cor, ſicque de cæteris. Hæc enim mens eſt divini *Hippocratis*. Quam autem ſibi efformavit partem in nondum edito fœtu, ejusdem officium eſt, ipſammet in jam edito, omnibus numeris incolumem ſervare, vel ad ſalubritatem reducere, ſi ex ea fortè deciderit. Idque ſi ignota nobis, innata tamen ſibi facultate, prout eſt verum corporis balſamum.

Licet igitur Natura illa innata concurrat tota ad totius corporis integritatem, conſervationem, incolumitatem; ſpecialiter tamen ejus diverſæ particulæ, diverſis corporis partibus quibus innatæ ſunt, opem, adjumentumque ferunt. Hoc verò Medici vocare conſueverunt *diſpoſitionem partium à tota ſubſtantia procedentem*. Quamvis enim natura invicem minimè differant ejusmodi particulæ ſubſtantiæ innatæ, aliquam tamen habent propriam ſympatheiam cum partibus corporis quibus inſunt, qua ipſis & non aliis inſunt, præſunt, medentur. Quod quidem expreſſiſſe videtur

Digitized by Google

detur *Hippocrates 6.* Epidem. Comment. 5. text. 1. cùm inplurali loquens νούσων, inquit, φύσιες ἰατροί, *Naturæ morborum medicatrices.*

Cùm igitur ipſa natura cunctis immediatè medeatur morbis, Medicus illius famulus, ut vocat idem *Hippocrates*, potiſſimum ſollicitus eſſe debet de ipſa integra cunctis numeris conſervanda; h. e. debet ſedulò animadvertere, ut illa tria quæ naturam innatam conſtituunt, humidum radicale ſcilicet, ſpiritus inſitus, & calor innatus convenienti nexu, & proportione inter ſe cohæreant; ne calori humidum pingve deficiat, neve ipſe calor pabulum exceſſu devaſtet, eoque ſpiritum fraudet. Rebus nimirum, cunctis ad talem moderationem redactis, naturam propria indole ad perfectam integritatem corpus noſtrum deducturam.

Hinc eſt quod *Ægyptii*, *Arabes* Philoſophi, cunctaque *Cabaliſtarum* cohors *remedium* illud *univerſale*, quod naturæ robur ſervando omnes morboſos affectus depellit, ita ſedulò exquiſiverunt, tantisque laudibus extulere. Hinc *Azoth* mirabile *Paracelſi*, hinc *lapis vivificus Severini*, *Crollii*, cæterorumque philochymicorum. Adhæc etiam docta *Verulamii* præcepta libro de *vita & morte* tradita.

Verùm cùm talem medicinam plures quæſiverint, invenerint perpauci, & nullus poſteritati tradiderit, quos difficultatis tæduit, ex univerſali, quæ toti corpori ad particularem, quæ ſingulis partibus confert, devenere. Hinc *cephalica*, *cardiaca*, *ſtomachica*, *ſplenetica*, & *ſimilia*, tum experimento, tum characteriſmo, & ſignatura detecta, apud Medicos hodie uſurpata; quæ, totius ſubſtantiæ ſimilitudine, partium quibuscum conſenſum habent, nativam humiditatem, calorem, &c. augent, & inculpata ſervant: unde perfecta incolumitas, ac morborum expulſio ſubſequitur.

Porrò hæc remedia, quæ ex *inanimatis*, *vegetabilibus*, & perpaucis *animalibus* deprompta, ſubſtantiæ ſimilitudine corporis noſtri partes afficiunt, quò majorem affinitatem poſſident cum partibus quibus addicta ſunt, eo potentius ipſas roborant, & nativæ ſubſtantiæ opitulantur. Haud dubium igitur, ſi ex emortuo corpore ejusdem ſpeciei poſſit reſiduum congeniti humidi arte quadam educi, quin futurum ſit alteri viventi corpori aptiſſima medicina. Hinc tot *pulveres*, *ſales*, *tinctura*, *magiſteria*, *elixiria*, & *ſimilia* ex humano cadavere & ſanguine parata, hodie proſtant apud authores. Si verò ex toto corpore adeò efficax ſingulis partibus medicina paratur, quanto plus auxilii è partibus ejusdem naturæ, conformationis & figuræ ſperandum eſt?

Hinc, non immeritò, *cranii humani* pulvis, ſal, cæteræque præparationes affectus capitis pervicaciſſimos ſolvunt. Ob id per totam ferè *Italiam* celeberrimum fuit nomen cujusdam *Medici*, qui ſolo pulvere è ſingulis corporis partibus, propria arte conflato, omnes affectus contra naturā radicitus evellebat: ut ſi afficeretur caput, pulvis è capitibus ſolis peteretur, ſi cor, è cordibus, & ſic de cæteris. Idem etiam apud *Arabes* hodie in uſu eſſe audivi, qui ex conſimilibus corporum partibus, quorum aromatis inſolatorum, (*Mumias* vocant) magna ſuppetit copia; pulveres ſingulis viventium morbis & partibus parant. Arte, inquam, ex emortuis corporibus reliquiæ

U

liquiæ humidi innati & radicalis educi poſſunt; ſecretis videlicet partibus, quibus potior ejus copia inſidet, à fœculento & inutili magmate.

Quamvis enim ejusmodi ſubſtantia author ſit vitæ, dum in corpore remanet, cæteraque ipſi reſpondent; calor vivificus ne momento quidem temporis, ſine ipſa, in corpore permanere poſſit, tota tamen plerumque ante mortem evanida non fit. In illis enim qui violenta morte, ſine ingenti exceſſu caloris obnecantur, integra ferè remanet, nec deficit penitus, præterquam illis, qui ſenſim longa ſenectute, ellychnii inſtar, ipſum depaſcunt, vel brevi ſpatio, per adauctum exſuperanter calorem, ceu ignis lecytum pyræ injectum, eam devaſtant. Hujus etiam in plantis & lignis tibi exemplum eſt. Ex ipſis enim violentius arte collectis ac exſiccatis, radicalis, maximèque vitalis ſubſtantia educitur: ſin voluntaria vetuſtate marceſcant, & carie obducantur, ne micam quidem ejusmodi extorſeris.

Poſito igitur, quod educta primigenia ſubſtantia ex enecatis ejusdem ſpeciei corporibus, viventia corpora quibus adhibetur, mire ſympatheia afficiat, roboret, tueatur: quanto majori ad id virtute profuturum eſt, exiſtimabam, ſi ex eodem corpore, eademque parte ſublata ipſi rurſus affatim reaffundatur, vel ſecundùm totam ſubſtantiam, vel ſecundùm magis potentem & efficacem ipſius partem.

Agedum enim ſpiritales magisque æthereæ ſubſtantiæ ex aromatis, vino, ac plerisque plantis eductæ, vel ſolo etiam halitu torpentes deficientesque corporis noſtri ſpiritus, pro naturæ affinitate, necnon deficientes vires momento temporis exſuſcitant, reficiunt, inſtaurant. Nec idem potiori jure vi ſympatheias fecerit *connata* illa *ſubſtantia*, individuali neceſſitudine corpori noſtro, talique parti aliàs juncta, ſi denuo ipſi conjungatur.

Urgenti quidem demonſtrationi hactenus cogeris aſſentire; verùm hæc duo obſtant: *Primò*, nondum conſtare an ſanguini, &, quod minus fidem meretur, puri ac ſaniei ex recens inflicto vulnere, vel ulceris naturam vetuſtate adepto, affluentibus, aliquid *primigeniæ ſubſtantiæ* inſit. *Secundò*, conceſſa prima hypotheſi, quod ejusmodi ſubſtantia corporibus noſtris iterum reſtitui poſſit, nihil obſiſtente locorum intercapedine, derides & pro næniis exiſtimas.

Ad *primum* quod attinet, cùm ex ſuperius allatis conſtet, corporibus violenta morte interfectis aliquid primigeniæ ſubſtantiæ ineſſe, quoniam, nulla interceſſit cauſa, qua penitus à primis partium ſtaminibus, quibus primariò inſidet, avelli potuerit; multo magis mananti ex parte cruori necnon puri adhuc inerit; quippe quæ nihil paſſa ipſam valens à reſiduo ſanguinis purisque magmate diſſolvere. In ipſis verò prius fuiſſe talem ſubſtantiam, hoc ſit pro argumento.

Manat non modo ex vulnere ſanguis ille majoribus venis contentus, ſingularum partium alimentum adhuc remotum, ſeu aliturum, ut vocat *Hippocrates*, nullique membro ſpecialiter affine; ſed & ſubſtantia illa capillaribus contenta vaſculis, quæ jam naturam partis, quam mox ſubitura eſt, ob idque alimentum alens *Hippocrati* dicitur

Digitized by Google

dicitur, non leviter redolet; humores pariter ſecundarii quos *Arabes* roris, glutinis, & cambii nomine inſigniverunt; qui ſolo fortioris, leviorisve concretionis diſcrimine à partibus quarum naturæ apponuntur, diſſident, nec minorem ſubſtantiæ primigeniæ copiam, à ſolidioribus ſtaminibus communicatam, quam ipſamet ſtamina prima continent, eamque facilius communicabilem; ob nondum adeptam fortiorem concretionem, qua cuncta principia tenacius ſimul hærent.

Quod de *ſecundariis humoribus*, mananti è vulnere ſanguini admiſtis aſſeruimus; idem in pure, & ſanie fieri credendum eſt; conſtat enim pus potentiſſimum, ex congerie humorum ſecundariorum; unde ſtrictiori uſu, oſſium alimentum, alena ſcilicet, ab *Hippocrate* nuncupatur: ab uſu me judice, ex candidiori colore, & oſſibus magis aſſimili, ſumpto. Quod enim æquè cæterarum partium, ac oſſium ſit alimentum, apprimè teſtatur adaucta, diminutave ipſius copia, pro magis aut minus copioſa carnoſarum, cæterarùmque partium regeneratione & redintegratione.

Quantum verò ad *ſecundum*, hoc eſt circa modum, quo ejuſmodi ſubſtantia primigenia panno, cum reliquo humorum magmate excepta, prout præcedenti particula expoſuimus, partem ex qua decidua eſt, longa etiam loci intercapedine appetit, afficit, juvat, ſequentia accipe.

Univerſam mundi hujuſce harmoniam ex mutuo cœleſtium & elementarium conſenſu pendere, fuſiùs aliàs libro *de Salſed. flux. & reflux. maris, &c.* explicuimus. Præcipimus, videlicet, ſublunaribus corporibus igniculos cœleſtes ineſſe, ſive portiunculam ſubſtantiæ illius lucidæ, ſimplicis & homogeneæ, in prima rerum creatine ſibi admiſtam, cujus ſolius auxilio cœleſtium qualitatum influxus & dominatus participant: mediam pariter ſubſtantiam, cœli, ſubcœleſtiumque vinculum, & medium inſtrumentarium ſympathicæ corporum naturalium communicationis ibidem conſtituimus, æthercam ſcilicet ſubſtantiam per univerſum mundum diffuſam, excelſa cœli, infimaque terræ attingentem, ſimplicem, inviſibilem, & ſubjectum æquivocè appoſitum cunctis cœleſtium influxibus ad ſublunaria deferendis.

Quantumvis autem de cœleſti illo principio, quod corporum ſublunarium compoſitionem ingreditur, ut & de *univerſali illa anima totum diffuſa per orbem* fusè, ut diximus, alibi loquuti ſimus, & inſignes apud numeroſam antiquorum, & neotericorum cohortem proſtent alterationes vixque concilianda diſſidia, operæ tamen pretium arbitrati ſumus, ſi, paucis, aliorum ſententiæ propriam, levi contentione, ſuperſtrueremus, immotum velut fundamentum totius noſtræ diſſertationis jacientes; ab expoſitione primæ partis, quæ cœleſte principium compoſitum, à primis elementorum naturis longè diſſitum in miſtis admittit, auſpicati.

Cùm *Ariſtoteles* pluribus in locis arbitrari videatur, ex quinque ſimpliciſſimis naturis ſeu corporibus, *cœleſti* videlicet, *& elementaribus*, prius in propria ſphæra detentam ſublunarium miſtionem penitus abnuere, cuncta verò mixta & concreta

 corpo-

Digitized by Google

corpora, mutua quatuor primorum alteratorum unione ſolummodo conſtare; non pauci hinc commoti ſunt, ut mordicus nil niſi elementare miſta propriè attingere, ac ſubire, defenderent, cœleſtem vero ſubſtantiam nullo, niſi forſan accidentario, commercio cum ipſis communicare; inter quos, ut cæteros taceam, *Avicenna*, *Zabarella*, *Eraſtus*, diſput. contra Paracelſ. &c. primas tenere videntur, minimè advertentes ſe adverſus præceptorem, quem defendere in animo fuit, ipſamque veritatem contendere. Licet enim, ut diximus, paſſim *Ariſtoteles* quatuor illas ſubſtantias, quas elementa nuncupant, præcipuam miſtorum materiam agnoſcat, ut *in libris de Cælo, de ortu, &c.* Innumeris tamen victus rationibus *ſubſtantiam caloremque cæleſtem* omnibus animalibus, homini verò præſertim, cæteriſque deinde perfectè miſtis corporibus tribuere cogitur. De animalibus, & animatis meridiana luce clarius eſt. *Cum enim illud*, ut ipſe loquitur primò Phyſ. text. 81. *cujus ope aliquid bonum, & expetendum evadimus, formam* intelligit: *Quid ab elementari potentia longè altius & digniùs agnoſcat*, quodque divinum ibi nuncupat. *Puriori, ac ſublimiori materia indiget, vel ut ex ipſius potentia educatur, vel ut quoquo modo educta, ſuas functiones perficere poſſit.* Hincque cum calor præcipuum ſit animæ inſtrumentum; *Calorem animantium neque ignem eſſe, nec ab igne originem ducere*; pro ſtatuto habet, de Generat. animal. lib. 2. cap. 3. De vi γεννητικῆ, quam πλαστικὴν Galenus appellat, quæ motionis principium eſt in ſemine, idem in eodem loco, cenſet; cujus ſubſtratam ſubſtantiam, ac famulantem qualitatem ſtellarum elemento reſpondere teſtatur.

Quòd autem æquè benè cæterarum animarum ergaſtulis, ac humano corpori, ejuſmodi cœleſtem ſubſtantiam & qualitatem largiri conſultum habeat, teſtatur illud ejuſdem, ibidem: *Omnis anima potentia corpus aliud participare videtur, idque magis divinum, quàm quæ elementa appellantur.*

Hæc *Ariſtotelis* de ſubſtantia cœleſti opinio à *Platone* præceptore deſumpta in Timæo ſcilicet, ingeniti ſpiritus nomine relata, ut rationi & veritati maximè conſentanea, ſectatores non paucos, nec vulgaris notæ nacta eſt. Huic aſſentit *Averroes*, dum collect. ſectione 1, cenſet, *Partes corporis natura agere, & affici à calore ſibi innato, qui alius ſit ab eo, quem à temperamento adipiſcuntur.* Ipſi ſubſcribunt pariter *Scaliger* exer. 101. ſect. 18. & exer. 280. ſect. 1. *Fernel.* Phyſiolog. lib. 4. *Valeriol.* & alii plures. Eadem eſt latini Poëtæ ſententia 6. Æneid.

Inde hominum, pecudumq; genus, vitæq; volantum,
Et quæ marmoreo fert monſtra ſub æquore pontus,
Igneus eſt illis vigor, & cæleſtis origo
Seminibus.

Idem pariter ante alios noviſſe *Hipp.* teſtatur id quod de proximo animæ in actionibus edendis inſtrumento ſub nomine ipſiuſmet animæ lib. 2. Carnibus refert, *Videtur ſanè mihi*, inquit, *id quod calidum vocamus, immortale eſſe, & cuncta intelligere, & an-*

Digitized by Google

& audire ſcire omnia, tum præſentia, tum futura. Non enim arbitrandum Medicinæ Parentem, hic de calore elementari tot referre encomia; cum ipſum adeo in corpore imbecillem *lib. de priſc. Medicina* exiſtimet. Et ab ipſo revera calidi innati appellationem primamque notionem excepiſſe ſupra citatos Medicos & Philoſophos probabile eſt. Sic enim ille ſect. 1. Aphor. 14. τὰ αὐξανόμενα, πλεῖστον ἔχει τὸ ἔμφυτον θερμόν.

De *animantibus* hactenus, de *cæteris verò corporibus miſtis*, an iiſdem cœleſtes, ut diximus, igniculi inſint, non adeò conſtat apud *Ariſtotelem*, licet ubi formas, loco jam citato 1. Phyſic. text. 81. divinum quid & ſuper elementare nuncupat, de formis in genere loqui videatur; unde poſſit quis facilè cætera miſta perfecta deducere, ut ſuper elementaris formæ ac ſubſtantiæ participia ſunt. Et revera hanc tuetur ſententiam *Scaliger* exerc. 307. ſect. 20. *Omnis forma*, inquit, *cujuscumque perfectè mixti, etiamſi non eſt anima, natura, eſt quinta, à quatuor elementis, longè alia.* Verùm, ut hic auctoritatem rationes ſuppleant; arduum non eſt, ſi ea diligentius contemplemur, quæ corpora, extra animatorum ſpecies contenta peragere ac perpeti ſolent. Qualitates ſive actiones occultas, quarum inter inanimata tot patent exempla, quis neſcit à tota forma vulgò eductas cenſeri, quòd ... elementares energias, quarum vim antecellunt, reduci nequeant? Verùm cùm ſubſtantialis forma ſubjecta ipſius potentia, ut volunt aliqui, educatur, ſeu ut aliunde adventans ea, tanquam inſtrumento actionibus ſuis neceſſario utatur, quis elementa formam toto genere à ſe differentem, multoque ſublimiorem, niſi Philoſophiæ inſcius, producere poſſe crediderit, vel ultra ſphæram activitatis propriæ agere poſſe, formæ naturæ admodum diverſæ, famulantia, vel manifeſtis qualitatibus occultas, novo prodigio, educentia. Prout igitur inanimata corpora ſupra elementorum vires, actiones ſuas produnt, alia pariter ipſis materia concedenda eſt, quæ valeat pro natura ſua ad id concurrere paſſivè, quòd forma activè perpetrat; quæ nulla alia eſſe poteſt præter illam, quam cœleſtem ſuperius diximus. Hæc de actionibus ad quas concurrit materia miſtorum inanimatorum. Ex iis, quæ patiuntur, idem colligi poteſt. Ipſa enim inanimata corpora, ut lippis ferè & tonſoribus eſt notiſſimum, nec auctoritatibus aut experimentis hic tempus conteri debet, ſi non adeò vehementer, ſenſibiliter tamen, à ſublimioribus & cœleſtibus corporibus, multas perpeti alterationes, in dies obſervamus. Sic ut mente captus cenſeri debeat, quem tot tantasque mutationes inficiari non pudeat. Verùm cum ex Ariſtotelis mente, & cæterorum amplectendis melioris notæ Philoſophorum ſententiis, cœlum ſubſtantia, & qualitatibus, vel ut verbo dicam, natura penitus ab elementis, & elementaribus ſubſtantiis differat; qui fiet quòd inanimata mixta cœleſti virtute alterentur; niſi aliquam cœleſtis ſubſtantiæ portionem, aut quid ſaltem ipſi analogum participent. Ut enim fiat actio, patiens capax eſſe debet recipiendæ actionis; quod fit, ut optimè docet Ariſtoteles lib. 1. de generat. & corrupt. cap. 7. text. 50. *ſi fuerit agenti aliquo modo ſimi-*

le, quodammodo verò diſſimile. Hæc ſunt quæ ſcientiarum antiſtites hactenus credidere; rem paucis, ex propria mente contraho.

Cùm elementaris ſubſtantia, ut de ſemine muliebri loquitur *Ariſtoteles*, potius pati, & vice materiæ ſubſterni, ut ex ea miſtorum partes conflentur apta nata ſit, quàm agere; potiſſimum verò ad λόγον τῆς οὐσίας, ut *Ariſtoteles* verbis utar, producendum, aut ipſi producto immediatè miniſtrandum. Natura omniſcia, à primo mundi ortu, vel dum omnia turbarentur, ut vult *Hippocratis* lib. de Carnib. aliquid cœleſtis ſubſtantiæ elementorum conſortio peculiari modo devinxit: ut, forti velut compede, altioris naturæ ἐντελεχείας, cum materia craſſiori arctius alligaret, ipſis famularetur, & eſſet tanquam cœli, terræque vinculum. Hinc fabula *Promethei ignifuris*, apud Æſchylum. Hinc procreationis *Dea* conjugium cum fabro Deorum ignito; hinc etiam digna *Triimegiſti* ſententia, quæ ſmaragdina, imo adamantina tabella inſculpatur. *Quod deorſum, idem eſt, ac quod ſurſum eſt.* Hujus cœleſtis tantum materiæ adminiculo corpora hæc infima, miris inter ſe ſympathiis & antipathiis, ultra elementorum δυνάμεις, afficiuntur; elementares ſubſtantiæ, cœleſtium corporum tanquam commercio, æterno motu, ac mirabili ordine frui videntur, & vultus ſublunarium, ut habet *Ptolomaus* in Centiloquio, vultibus cœleſtibus ſubjecti ſunt.

Cùm tandem ad differentis naturæ ſubſtantias ſimul vinciendas peculiari quodam nexu uſa ſit natura, ut ex duobus unum quid concreſcere, medium illud unitivum eſt idem quod toties alibi principium concreationis nuncupavimus; cujus ope non modo cœleſtis ſubſtantia cum elementari coaleſcit, verùm & mixta inter ſe uniuntur & concreſcunt, extra elementorum δυνάμεις: quali ſunt aquæ in calido & humido coagulantur; & quod diverſam à diverſis, pro ratione aut effectuum quos producit, aut ſubſtantiarum quibus potiſſimum ineſſe animadvertitur, appellationem ſortitum eſt. Modò enim ſuccus lapideſcens, modò verò ſal coagulans, aut concretivus ſpiritus à neotericis appellatur. Et revera potiſſimi magiſque ſenſiles cœleſtium corporum effectus in hæc ſublunaria, ſecundùm intenſionem aut diminutionem ejuſmodi concretivi principii fieri videntur: quod quidem prout laxiora aut denſiora corpora efficit, humiditatem vel ſiccitatem ipſis inurere videtur. Unde aſtrorum, quamvis impropriè, quædam calida & humida nuncupantur, qualia ſunt ♊, ♎, ♒, in animali cingulo, & ♃ inter planetas: quoniam, dum vires ſuas in hæc inferiora exſerunt, calorem, & humiditatem elementarem, in concretis corporibus diſſolvendis, æmulari videntur; quod idem de cæteris ſecundùm qualitates ſibi inditas ſentiendum eſt, ne ſingula ſigillatim percurramus. Verùm jam à meta digreſſus videor, & de igniculis cœleſtibus elementorum compede vinctis hactenus.

Jam ſequitur ut media illius ſubſtantia, cujus auxilio, invita locorum intercapedine, ſublunaria à cœleſtibus gubernantur, moventur, alterantur, naturam exponamus. Cùm enim, ut *Ariſtoteles* paſſim in lib. de gener. & corrupt. aſſerit. *Omnis actio inter corpora per contactum ſive proprium, ſive virtualem fieri debeat*; nulloque alio modo,

pa-

patienti agens applicari poſſit, prima certè hic ſpecies ne admittatur locorum diſcrimen prohibet; ultra quod nullum in cœleſti ſubſtantia, motus principium admittitur, quo inferiora petere apta nata ſit. Sequitur igitur, ut detur aliquid tertium, quod utriſque interjectum, & utrorumque ſuperficiem, intimaque attingens, virtualis contactus ſit organum, in quod diffuſa corporum ſuperiorum virtus ad inferiora deferatur. Elementares enim ſubſtantias, aerem videlicet & ignem, quem admittunt non pauci, huic eſſe negotio ineptas, ex iis quæ ſuperius dicta ſunt, ſatis liquet. Siquidem elementa in mixtis, cœleſtes influxus renuentia, cœleſte quid ultra quatuor illa prima corpora, actioni recipiendæ accommodum doctores concedere coëgerunt: quanto minus ſimplicia illa elementa influentiæ, & virtutum, quæ ſunt à propria συγκρασίᾳ alienæ ad inferiora mixta deferendarum inſtrumenta eſſe ſentiendum eſt. Non enim, ut tertia quæſtione retulimus, qualitates certis determinatæ ſubſtantiis, è ſubjecto in diverſæ naturæ ſubjectum migrare aptæ natæ ſunt.

De medio illo per quod cœleſtes virtutes deorſum propagantur, & univerſus orbis, miro inter partes conſenſu, gubernatur; non eadem inter omnes fuit ſententia. Quidam enim, ut modò retulimus, huic harmoniæ aërem, ſive, ut dicunt, æthera ſufficere arbitrantur. Quod quanta ratione à nobis confutatum, diutius urgere non convenit. Alii, inter quos primus eſt *Plato* totaque ejus ſchola, rem longè altius extulerunt. Ipſe enim *Plato* in Timæo paſſim, & in Parmenide, miram mundi ſyntaxin, jugem æternumque motum conſpicatus, cœleſtem quandam intelligentiam & immaterialem ſubſtantiam, quam Mundi animam appellat, conſtituit; *Quæ boni, ſive*, ut inquit, *æterni Patris mente ſubordinata rerum ac ſpecierum omnium, in mente divina conceptarum ideas continet, quarum ſemina in aſtra atque ſublunaria diffundit, vimque generationis & conſervationis ipſis inſerit, ut & ſecundum ſpeciem propagari, & ſeſe tueri valeant: quæ quidem, pro ſummi Boni voluntate, nutuque æterni Patris, jugiter & indefeſſe, ſecundùm leges impoſitas, auxilio tamen animæ mundi perficiunt.* Sicque univerſum orbem quoddam velut animal eſſe contendit, cujus ſingulæ partes ſint quaſi membra, quibus mens, ſeu anima univerſi peculiares largiatur formas. Sic enim ipſe in Timæo; *Volens*, inquit, *Deus omnium quæ intelligi poſſunt pulcherrimo, & undique abſolutiſſimo mundum hunc ſimillimum reddere, animal unum ipſum effecit aſpectui ſubjectum, animalia cuncta natura ſua convenientia, intra ſuos limites continens.* Hanc Platonis opinionem tota ferè ſequuta videtur antiquitas, ut canit Vates ſexto Æneid.

Principio cœlum ac terras, camposque liquentes
Lucentemque globum lunæ, Titaniaq; aſtra
Spiritus intus alit, totamque infuſa per artus
Mens agitat molem, & magno ſe corpore miſcet.

Mirantur verò docti naturæ, ut dicunt, genium Ariſtotelem rem indeciſam, imo potius intactam, reliquiſſe.

Galenus

Digitized by Google

Galenus rei quidem diverſis in locis aſſentit, potiſſimum verò 2. diebus decretoriis, c. 2. ubi ſic habet: *Hæc inferiora etſi ordinem & artificium admirandum contineant, longè tamen à cœleſtibus ſuperantur, à quibus quid pulchrum & ordinatum in hæc inferiora procedit.* Verùm quonam modo hoc fiat, nuſquam, quod noverim, exponit. Cæterum quam parum rationi Platonis ſententia ſit conſentanea, dum quicquid eſt in hac mundana ſcena animatum, ejuſdemque formæ particeps eſſe contendit, urgere neceſſum non videtur. Ex ſeſe enim ipſa corruit, abſurditatum, quæ hinc ſubſequuntur, numeroſa phalange.

Arbitrantur plerique alii *cœleſtem quandam ſubſtantiam* è ſideribus ad inferiora emanare, cùm qua ipſa pariter aſtrorum, à quibus procedit, virtus in hæc inferiora transfunditur: quam quidem radii nomine alii, ſpiritus verò aſtralis appellatione alii indigitant. Sic enim Author occul. Philoſoph. lib. 1. cap. 33. *Omnes ſtellæ ſuas proprias habent naturas, proprietates, conditiones, quarum characteres per ſuos radios etiam in iſtis inferioribus producunt, in elementis, in lapidibus, in plantis, in animalibus & eorum membris.* Huic pariter aſſentit Conciliator Differ. 10 1. & alibi paſſim. De Spiritu aſtrali hæc habet R. Goclen. Junior in ſynarthroſ. Magnet. p. 102. *Spiritus aſtralis in hac inferiora influens metallis, lapidibus, ac plantis, ſe non accommodat tantùm, verum etiam in eorundem ſubſtantiam occulte ſe ingerit.* Et infrà. *Hic autem Spiritus influit naturali prorſus modo.*

Hæc, me hercle, ſententia, quam doctiorum plures amplectuntur, & fovent, quamvis primo intuitu ſenſu carere non videatur, eà tamen ſi propius rimemur, tantis implexa difficultatibus apparet, ut eam deſerere cogamur. Si enim admittamus per aſtrorum radios, aut ſine ipſis, quocumque modo, corporeum quid ex illis emanare, qui fit quod jugi illo effluxu, eorum ſubſtantia non abſorbeatur, cùm ulla ratione talem reſarciri diſſipationem nemo docuerit.

Cæterum cùm influentia aſtrorum ſit momentanea, in hoc vel illo poſitu, quis crediderit cœleſtem corporeamque ſubſtantiam, cui gravitatis motum nemo fuit adeo mentis inops, ut tribuere auſus ſit, ad hæc inferiora in inſtanti moveri; quaſi motus ſucceſſivus non debeat fieri in tempore, aut longiori, aut breviori pro loci intercapedine, & propenſione corporis ad motum, ut de exteriore agenti nihil dicam. Nec demum, ſi ſolis aſtrorum radiis virtus propagaretur, abſente ab horizonte ſidere, virtutis actio durare poſſet: quandoquidem radios pari ſecum motu rapit; cùm tamen ſecus experimenta doceant: quod, ſcilicet, abſente ab hemiſphærio aſtro, eaſdem vires exſerat & exerceat in hæc ſublunaria, donec eundem poſitum deſeruerit.

Satius igitur credendum eſt, *Naturam*, cui peculiaris ſemper fuit cura ut indefeſſum cœli ac terræ commercium, velut admirabilis harmonia totius mundanæ machinæ perduraret, à primo Mundi ortu *cœleſtem quandam ſubſtantiam per univerſum orbem* diſſeminaſſe, quæ, ut ſuperius diximus, excelſa cœli, infimaque terræ attin-

gens,

Digitized by Google

gens ſimplex & inviſibilis; ac à corporis mole libera cùm ſit, omnia replet, & illuſtrat, quamvis tamen loci nihil occupet, formarum ſubſtantialium ad inſtar, quæ accidentario ſunt in loco, nec tamen diviſibiles, aut cum materia miſcibiles, licet quælibet tota ſit in ſubjecto ſibi corpore, & in ſingulis ejus partibus.

Hæc igitur ſubſtantia, nec animata, nec animans, ſubjectum eſt æquivocè appoſitum cunctis cœleſtium corporum influxibus ad hæc inferiora deferendis. Eorum enim δυνάμεις, virtutes, characteres, & impreſſiones ſuapte natura recipit, eorumque irradiationem integram, puram putamque ad intimas quaſque cujusvis naturæ corporum partes defert: quorum internos igniculos ſuſcitat, ipſiſque receptas vires impertit.

Hac eadem ſubſtantia non modò qualitates ab elementariis longè diſcrepantes cœlitus in hæc inferiora diffunduntur: verùm & igniculi cœleſtes ſingulis miſtis innati, ut ſint propriæ inſtrumentum proximum, ejuſdem ope mutuò inter ſe conſentiunt, & ſe invicem appetunt, proſequuntur, afficiunt.

Licet igitur, ad mutuum ejuſmodi conſenſum, ætherea quandoque ſubſtantia magiſque diffluxilis à corpore in corpus plerumque diffundatur, longaque è corporibus ſpirituoſæ ſubſtantiæ eurhoia unum afficiat, aliud, potior tamen ſympatheias energia ex impreſſo propriæ virtutis cujuſdam characteriſmo in ſubſtantiam illam æthercam totam diffuſam per orbem, quam animam ſpiritumque mundi, ſi dixeris, per me licet, & in aliud corpus ejus ope transmiſſo, petenda eſt.

Unde non mirum, ſi velut corpora cœleſtia nihil obſtante locorū intercapedine qualitates influxuſque ſuos in hæc inferiora, media anima mundi, transmittunt, igniculi etiam cœleſtes ſublunaribus adſtricti corporibus, ejuſdem animæ mundi intermedio, per loca maximè diſſita mutuò afficianr. Hinc autem multa, quæ occultiſſima hactenus in rerum natura habita ſunt, tibi detegere facillimum eſt: hincque ſympathicæ vulnerum medicationis ratio magis elucet.

Verùm penitus ſic urges. Quidni, conceſſis hypotheſibus præmiſſis, cuncta, ejuſdem ſpeciei, & naturæ ſeſe invicem mutuo concurſu afficiunt: nec magnes magnetem, ferrum aliud ferrum, adamas ejuſdem ſpeciei lapidem allicit? Porrò quorſum pleraque eorum quæ tali ſympatheia inter ſe communicant ad determinatam ſolummodo loci diſtantiam, vim, roburque ſuum produnt? & quid tandem proſit inſperſus pulvis ad affluentis ſanguinis commercium cum parte ex qua effluxit? quorum hæc ſit ſolutio.

Cunctis quidem ſublunaribus corporibus ſubſtantiæ lucidæ ac cœleſtis pars non exigua ineſt: verùm ne altioris originis memor à compede ſe liberans inferiora, impariſque naturæ corpora deſereret, firmiſſimo & velut indiſſolubili vinculo cum elementari parte à natura connexa eſt: unde ne ab ipſa quidem ſe ſatis liberare poteſt, ut in propinquiora corpora ſui partem diffundat. Nec mirum, ſi fortior ejuſmodi principiorum connexus ſpirituum expirrhoiam in cæteris prohibeat; cum

adeo ſit levis æthereæ ſubſtantiæ emiſſio, qua tot mira ex magnete contingunt, ut ſolo illitu allii coerceatur. Nota autem, per modum digreſſus, falſo inter vulgus recipi, quod magnes magnetem ſibi non proliciat. Contrarium enim experimur ſub nautica pyxide magnetem circum circa obvolventes. Acus enim in pixide contentæ apex magnete infectus ambientem æquo motu inſequitur ſubjectum lapidem.

Cæterum cum ea quæ mutuò conſentiunt, vel ſola ſubſtantiæ emiſſione, vel ſolo virtutis impreſſu in anima mundi, vel utroque ſimul modo ſe afficiant; *primus* agendi modus loci diſtantiæ maximè adſtringitur, quippe quod natura corporum adeo latam non patiatur interni ſpiritus diffuſionem, ut ex operatione magnetis in ferrum, ſuccini in feſtucam, &c. manifeſtum eſt. Item energia ramorum ficus in recens mactatam animalium carnem molliendam, ad locum limitata idem teſtatur, velut & Ætites in arborum fructus deorſum proliciendos. Quibus non ineptè addideris, quod ſi dum panes in clibano remanent; calidæ placentæ ex eadem maſſa confectæ cultello diſcindantur, cuncti panes ſublevatitii fiunt, hoc eſt, integra cruſta à mica ſua divellitur & ſeparatur, ob ſicciores quoſdam ſpiritus, quibus imprægnatur placentarum halitus per chalybis vel ferri contactum, unde viſcida panis qualitas, & ob quam cruſtæ adhæret mica, infringitur & evaneſcit.

Secundus verò operationis modus, per impreſſum virtutis communicandæ characteriſmum in æquivocum ſubjectum ejuſmodi qualitatum, quo medium inſtrumentarium & animam mundi diximus, nulli adſtringitur locorum intercapedini, prout medium ſubjectum per univerſum orbem longè lateque ſe diffundit; velut aſtra hæc inferiora luſtrant, ſol viſcera terræ, luna intima maris pervadit; & aſtra ferè cuncta cœlitus mutationes in corporibus noſtris perpetrant, magnes diſſitam quantumvis cynoſuram inſequitur, ut infinita penè alia omittam.

Tertius tandem operationis ſympathicæ modus, qui ex utriſque pendet, poſt certam quandam diſtantiam, licet vim & energiam ubique locorum ſervet, ex nimia tamen intercapedine vis ejus nonnihil hebeſcit. Ejuſmodi autem eſt inter cæterra, operatio, quæ in ſympathica vulnerum medicatione contingit: cum impreſſa enim virtute in ſubjecto æquivoco, diffunditur pariter ex ſanguine vel purè quod effluxit tenuior magiſque ætherea reſidui ſpiritus portiuncula, quæ prout cum parte magis cœleſti aliquid adhuc elementare participat, potiſſimum inſtrumentum eſt mutationum primarum qualitatum elementarium, quibus velut idoneum ſubjectum imbuitur, ad affectam partem deferendarum, ut & pariter vis glutinatoriæ, quæ ex admiſtis pulveri gummis procedit, & ſaroticæ, & quæ cicatricem inducit, quàm vitriolum ſuppeditat. Quæ quidem rectè minus procedunt, ſi in loco nimis diſſito à patiente, pluribus videlicet milliaribus aſſervetur pannus ſanguine, & pulvere aſperſus.

Quan-

Digitized by Google

Quantum denique ad inſperſi pulveris uſum, ſcire convenit in ſanguine vel materia purulenta, ſympathicæ curationi inſervitura; duo expeti. Primò, ut integra cunctiſque abſoluta numeris ſervetur, ne pars cœleſtis & ætherea ſe ab elementari penitus expediat, & ipſam effœtam ac inutilem relinquat, ut ex omnimoda ſanguinis corruptione contingit. Secundò, ut fiat totius corporis ſanguinis apertio, h. e. ita diſſolvantur invicem principia, & heterogeneæ ſubſtantiæ, ut ſimul adhuc juncta æquivoco ſubjecto, ſive animæ mundi corpus pervaſuræ, & innata qualitate reſiduæ in ſanguine cœleſtis ſubſtantiæ, inſigniendæ; ad intimiores particulas liber pateat aditus; ſicque principia invicem velut hient, & dehiſcant, nexu tamen adhuc fortiſſimo vinciantur.

Gemina autem hæc conditio ex pulvere noſtro acquiritur. Prout enim ipſius materia, vitriolum ſcilicet, arte paratum elementaribus ac cœleſtibus qualitatibus præditum eſt, in ſanguinem vel plus ſecundùm ſingulas ipſorum partes actionem edere poteſt; vitriolum enim ſubſtantia eſt ſalina, humido aqueo, quali totus ferè ſanguis conſtat; facilè indiſſolubilis, & ipſi per minima admiſcibilis. Prout autem ſalinam naturam adeptum eſt, corruptione & omnimodæ principiorum diſſolutioni ab invicem cohibendæ aptum fit. Ipſis enim imbutus ea fixa minimeque evanida reddit. Prout verò ipſi vitriolo, non ſecus ac cuivis ſalinæ ſubſtantiæ, æthereus ſpiritus ineſt, tenuis, penetrans, & cœleſtium qualitatum capax; diutino verò cum ſole commercio, ut ita dicam, per moram ad ejus radios, eo tempore quo talis planeta in propria domo verſatur, & vivificis influxibus apprimè potens eſt, omnigenam perfectionis ſpeciem conſecutus eſt, ſanguinem ipſum atque pus ad ima usque principia penetrat & pervadit, cœleſtia ab elementaribus quodammodo divellit, & liberum undequaque aditum ætheræ mundi animæ parat, quo penitiora ingredi, & commercio internæ cœleſtis ſubſtantiæ frui, ejusdemque vivificis & naturæ corporis noſtri amicis, ne dicam propriis qualitatibus affici & attingi poſſit: quas poſteà in appoſitum, & affine vulneratum corpus, quod individuali quodam nexu & proprietate diſcernit & appetit, quovis terrarum transfundat, & ipſius innatum robur reintegrat, perficiat, & incolumitati deperditæ recuperandæ aptum, idoneumque reddat.

Non leviter etiam juvat, quod ſubſtantia magis ætherea ſanguinis, quæ cum virtute, animæ mundi impreſſa, in læſum corpus ſe diffundit, non modò qualitatibus vitrioli imprægnatur, verùm & tenuiorem ejusdem ſubſtantiam ſecum devehit. Prout enim totum vitriolum, ſic & ſingulæ ejus particulæ membra roborare, carnem generare, & cicatricem inducere aptæ natæ ſunt. Idem pariter, ut ſuperius diximus, de oſteocollica gummi virtute ſentiendum eſt; quod nimirum à craſ-

ſiori fæcula corporis ſoluta, ope penetrantis vitrioli ſubſtantiæ, vel cum ætherea quadam ſubſtantia, quæ à proprio gummi corpore effluxit, vel ſolo impreſſu qualitatis in ſpirituoſa ſanguinis ſubſtantia, ad vulneratam partem deferatur. Et hæc de pulvere hactenus.

Mirabere forſan, quod de inſitis tantùm, de influentibus verò ſpiritibus quidquam nihil dixerim, quaſi ad ſympathicas actiones in corpore nequicquam conferant. Scias tamen hoc me conſultò omiſiſſe, quamvis non inſcium ſtupendæ eorum virtutis, qua ejusmodi operationes promovent. Primò, quoniam ad ſubjectum non abſolutè neceſſarii videremur. Secundò, ne difficilius perſvaderem craſſioris Minervæ hominibus ejusmodi ſpiritus, in emortuis cadaveribus, in ſanguine & ſimilibus è corpore noſtrò eductis, diutius aſſervari & permanere.

Ne rem tamen intactam omnino relinquam, ſi morem judicum conſulueris; qui fluente è cadaveris vulneribus ſanguine ad præſentiam homicidæ, detectum crimen arbitrantur; ob recurſum ſpirituum verſus nativam originem, qui tempore conflictus ex homicidæ in occidendum corpus confluxerant; unde ſequitur prævia concreti ſanguinis diſſolutio ad ſpirituum expeditionem, & accidentaria effluxio. Si pariter tibi non ignota mira cujusdam hiſtoria, quam Taliacot. de Curtor Chirurg. refert; qui cum exciſum naſum ex alieno corio ſibi refici curaſſet, & eo durum proprio decore uſus eſſet, repente aliquando ſphacelo correptus cecidit. Ignotam cauſam mirantibus cunctis, quam mors illius, qui venale corium expoſuerat, quæ eodem tempore longinquo in bello contigerat, paulò poſt detexit.

Hæc, inquam, & alia plura ſi diligentius perſpexeris, facilè erit animadvertere, quantam ſpiritus influentes ſympathicis operationibus opem & auxilium ferant. Hoc pariter norunt aniculæ noſtrates, quæ ſulphure & calidis cineribus in recens excretam alvi fœcem inſperſis, diarrhæam & dyſenteriam in illis, qui januas ſuas coinquinarunt, concitant.

Verùm quid plura moror? ſcopum aſſequutus videor, nempe pulveri noſtro omnem maleficii ſuſpicionem ademiſſe, & ad naturalem cauſam ejus virtutem quodammodo reduxiſſe. Quæ verò de ipſo dicta ſunt, ad internam ejus agendi rationem detegendam, utinam tibi nova ſatis, ut meliora docere ſuſcipias, mentemque noſtram altiori cognitione illuſtres. Mihi etenim in magnis voluiſſe ſufficiat.

ERYCI

ERYCI MOHY EBURONIS

PULVIS SYMPATHETICUS,

QUO

Vulnera ſanantur abſque medicamenti ad partem affectam applicatione & ſuperſtitione.

Galenicarum, Ariſtotelicarumq́ rationum cribro eventilatus.

Digitized by Google

Illuſtriſſ. & Excellentiſſ. HEROI.

JOANNI ANDREÆ DORIA,

Melphiæ Principi, Marchioni S. Stephani; Comiti Lodani, &c.

SARDINIÆ PROREGI,

Nec non

In eodem Regno Triremio Præfecto Generali, &c.

Illuſtriſſime Excellentiſſimeq; Dn.

IN periculoſis, arduisque ſtratagematibus, miles ſtrenuus animi magnitudinem oſtentare gaudet, Fratris Tui Generoſiſſimi exemplo, qui tum in Pedemontano alias, tum nuper hic in Belgio tot virtutis ſuæ retulit inſignia, ut eum nec ſine invidia magnanimi aſpiciant, nec ſine rubore timidi; ita in difficilioribus, occultioribusque rebus emicare certant, quos ad gloriam, non ad avaritiam inſtruxit Apollo; ingenii ſiquidem, non ſecus ac tædæ fulgor, in obſcurioribus maxime ſplendet, in claris, & evidentibus vileſcit.

Hinc ego materiam aggreſſus, in qua perſpicaciſſimi cæcutiunt, arduum cum Phyſico medicis penè omnibus certamen inii, ut Fratris Tui fortitudinem imitarer, quem nulli periculo imparem teſtatur eventus: deinde ut tibi, totique reipublicæ medicæ oſtenderem, nos non temerè, & empiricè Pulvere Sympathetico tantum Heroëm ſublevaſſe, ſed medicamine planè nobili, & Heroico: ſi quam hac diſſertatiuncula gloriam retulero, eam totam tibi conſecro, ſin minus, decus hoc offero, quo digni cenſentur, qui victoriam perſequendo fortiter occumbunt, nec reportant. Vale, Brux. 5. Kalend. Decembris.

Illuſtriſſimæ Excellentiſſimæq; Dominationis Tuæ

Servus devotiſſimus

ERYCIUS MOHYUS.

Digitized by Google

MOHYI.

PULVERIS SYMPATHETICI

CAPUT PRIMUM.

Pulvere ſympathetico vulnera ſanari experientia docet.

Illuſtriſſimus & Generoſiſſimus Heros FABRICIUS DORIA, Dux Avellanus, in oppugnatione Caloonenſi, ab ignea ſphæra in poplite laceratus, ſedulam philiatrorum opem experiebatur: verùm ſinuoſa quædam ulcera, abſceſſuum hinc inde exortorum reliquiæ, largo in dies pure ſcatebant, quæ injectionibus modicè primùm detergentibus, deinde fortioribus expurgare fruſtra tentabamus: ſiquidem duo ſinus in parte ſuperiori vulneris augmentum potiùs ab injectionibus, quàm decrementum ſumebant, affluebant nimirum humores ad partem affectam, dolore nimio, qui ſiphone, turundisq; ſinus penetrantibus excitatus, Ducem conſtantiſſimum mirùm in modum torquebat. Pulveris ſympathetici energiam multoties expertus, inter alios qui eundem extollebant, OCTAVIUS GUASCO Legionis Germanicæ Tribunus ſtrenuus, plurimos à ſe hac arte ſanatos aſſerebat. Redarguere virum tantum teſtes oculati, & ipſi fide digniſſimi non ſinebant: multa quoque, quæ de eodem Pulvere inter milites paſſim jactabantur, nos impulerunt: ut ſepoſitis aliis medicaminibus, curationem per hunc moliremur; renitentibus viris quibusdam doctiſſimis, qui cacodæmoni, non Æſculapio hoc opus adſcribebant. His, & toti Reip. medicæ, ut ſatisfaciam, ſtylum ſumpſi, non illum quo me muſæ politiores, ſed inter caſtrorum ſquallorem parum terſum, minus elegantem, & cum vulneribus de quibus nunc agimus, ſordidum. Ad veritatem igitur indagandam, non ad faſtum, aut oſtentationem hæc me, Lector, edidiſſe puta: nam ſi quiſpiam in me ambitus vigeret, jam diu ſub prælis ſcripta noſtra ſtriderent, quibus nomen meum à majoribus divulgatum, per orbem denuo ſpargeretur.

CAPUT II.

Curationem per Pulverem ſympatheticum non eſſe ſuperſtitioſam.

Bilem pone, quiſquis ringeris & indignatione faſtuoſâ res novas aſpernaris, eaſque priusquàm damnes, cape.

Pulvis

Digitized by Google

Pulvis hic ſimplex medicamen eſt, è mineralibus unum, A z e g ſeu d i l e t Vitriolum, (ita dicitur *Parac.*) nuncupatum, quod ſine ullo verborum ſuſurro, aliavè ceremonia panno inſpergitur, ſanguine vulneris, vel ſanie ulceris illito, plagâ interea diligenter ab omni ſorditie deterſâ, linteis mundis cuſtoditur, & ligaturis, ubi opus fuerit, firmatur. Hâc arte ſinuoſa duo ulcera in parte ſuperiori vulneris Excellentiſſimi Ducis Avellani triduo coaluerunt: reliquis deinde non mediocriter ſubventum.

Age, ô Critice, qui ſuperſtitionem hîc arguis: oſtende ubi lateat, cedò pactum cum dæmone tacitum, vel expreſſum: an illud interveniſſe inter curationis authorem cenſes? hem! quàm parum ſolidè! unde, & quâ ratione iſtud colligis? ergo qui primus rhabarbaro, agarico, & aliis catarcticis corpora purgavit, qui pæoniâ appenſâ morbum comitialem profligavit, ſortilegum dæmonologumvè cenſes? ſi hoc negas, & iſtud nego. Denique cedo authorem, cedo tempus, cedo locum, quo pactum hoc initium: ſanè effectus naturales cacodæmoni imponere, ubi rationes non deſint, quæ cauſam detegant, inertis, & ſtolidi ingenii eſt, an non & dæmonocolæ? quid ni? cùm hic plus cacodæmonem agnoſcat, quàm Deum, quem fatemur, & ſcimus *mirabilem in operibus ſuis*.

Rem attentiùs diſcutiamus: Magiam ſuperſtitioſam conſiſtere in pacto cum dæmone, vel in obſervantia vana, tradit Delrio: pactum expreſſum hîc non ſubeſſe certum eſt, tacitum quî convinces? nam quod pactum authoris reprehendas, unde illud tibi conſtat? vel cur in me bonâ fide utentem, & omni ſatanæ operi renunciantem, abjurantemque redundat? de ignorantia invincibili neutiquam tenemur. Deinde licet curationis hujus authorem à cacodæmone inſtructum probaveris, nihil, vel parum effeceris: nam ſpeudomagiſter ille cauſas naturales exhibere poteſt; quibus uti permiſſum, quemadmodum pecuniâ ab eo traditâ: ſi vera ſit, non deluſoria; verùm pactum hoc iiſdem argumentis, quibus obſervantiam vanam irritum faciemus, quam dupliciter dignoſci idem Delrio affirmat. 2. Si ſit vitioſa quędam circumſtantia; hanc non intervenire patet ex modo utendi, quem ſupra declaravimus: non enim in pulvere qui ſimplex eſt, neque in curante, neque in linteis: hæc Pulverem recipiunt, ille applicat, abſque ulla animadverſione vana, aut verborum incantamento. Quod autem effectus non excedat naturæ vires, ſed à virtute Pulveris affluat, ſequentibus capitulis declarare conabor: ſi ſcopum attigero, nihil à te Lector, præter benevolentiam tuam repoſco: ſin ſecus, libellum caſtiga, & abdominis tui miniſterio dedica.

CAPUT III.

Actio in diſtans Pulveris Sympathetici.

Ex ſurget jam in phyſicorum turbâ, & unâ voce expoſcet, quomodo actio feratur à pulvere ad partem affectam: an non & tyro quiſpiam academicus hoc mihi è vico argumentum?

Agens

Agens, ut agat, debet eſſe approximatum patienti:
At qui tuus Pulvis non debet eſſe approximatus patienti.
Ergo *Tuus Pulvis non eſt hic agens.*

Et per conſequens debet eſſe alia cauſa, nimirum cacodæmon, à qua procedit curatio: reſponde in forma, ſyllogiſmum habes in ſecunda figura.

Ah modeſte, mi tyruncule, parcamus jurgiis, formam obſervabo: nam argumentari aliquando didici, & ne ulteriùs perplexus ſis, hoc ſenſu, concedam majorem intelligendam, nimirum quòd agens debeat attingere immediatè immediatione ſuppoſiti, patiens, in quod proximè agit, non autem, in quod remotè, mediantibus aliis corporibus interjacentibus, per quæ communicatur actio: ſufficit enim ut illud tangat immediatè immediatione virtutis. 1. Ut verbo dicam, ſatis eſt ut ei approximatum ſit virtute, non actu: ſi in ſenſu hoc perſtas, conceſſi majorem; ſed nego minorem: nam Pulvis noſter debet adeſſe immediatè immediatione ſuppoſiti, ei ſubjecto, in quod primùm recipitur actio; non autem parti affectæ, in quam recipitur ſecundario, mediantibus ſuppoſitis totum intervallum occupantibus: ſic ſol, ignis, & cætera agentia in diſtans, patientia à ſe remota, virtualiter tantum attingunt. Quis enim dicat, ignem eſſe actu in manu calefacti, ſolem in cubiculo? Habes, mi tyruncule, ſolutionem tui ſyllogiſmi, repete dictata, & aliud argumentum meditare.

CAPUT IV.

Subjectionis Actionis Sympathetica.

INtumeſcent forſitan archiatri, aliique veritatis indagatores, ac in me telum hoc retorquebunt. Illa corpora, per quæ fertur actio, debent eſſe ſubjecta capacia ejusdem actionis, adeóque certo modo diſpoſita, & temperata, ut eam recipiant: ita diaphanum ſit oportet, quod ſol illuſtrat, in opacis illuminatio ſiſtitur: ſed actio Sympathetica tecta, parietes, rupes, & quodlibet corpus penetrat, quâ ratione? an hæc incorporea? atqui actio immaterialis à cauſa materiali nequaquam procedit: ſi corporea, Deus bone! quantæ efficaciæ! ut omnia pnevmate ſuo tanquam numen quoddam repleat, ac ſe in immenſum propaget, *viresq, acquirat eundo.* Solve nodum hunc pluſquam gordium. Solvo, & vobiſcum, aſſero agens in diſtans non propagare actionem niſi per medium capax: quòd autem omnia agentia naturalia requirant medium diſpoſitum, quemadmodum lumen, primæ qualitates, aut objecta ſenſibilia, hoc nego, hoc inficior; & dico, tecta, parietes, rupes, & quodlibet opacum, eſſe ſubjectum capax actionis ſympatheticæ, adeoq, malè inferri actionem hanc immaterialem eſſe, quod denſum pervadat, peſſimè parum efficacem, ut toti communicetur intervallo, & oſtendo.

CAPUT V.

Actionem Sympatheticam non ſiſti interventu corporis opaci.

COrpus opacum actiones quorundam agentium naturalium ſiſtere, aliorum imminuere, ſive refrangere, nonnullorum virtuti minimè obſtare reperies, quisquis

rectè philoſophabitur. Luminis, & coloris actionem terminat opacum: qualitatibus primis, & ſono, impedimento eſt, aſtrorum verò vires retundere quis affirmet? Quiſquis es qui te phyſicum profiteris, mecum illico in arenam deſcende, nunquid aſtra per terræ viſcera actiones ſuas ſpargunt? nunquid mineralia illic producunt & alia mineralibus non ignobiliora? nunquid montes, rupes, undas actione ſua penetrant? ſi quodlibet corpus eis pervium, ſi nihil eſt quod eorum viribus obſtet, quid miraris, & ringeris? ſi minerale quoddam facultates ſimiles ab aſtris ſibi impreſſas, & cœleſtibus influentiis affines, per opaca, & diſtantia exſerat, & eo modo agat, quo ipſa à quibus producitur corpora?

Fortes creantur fortibus, & bonis
Eſt in juvencis, eſt in equis patrum
Virtus, nec imbellem feroces
Progenerant aquilæ columbam.

Equidem non magis miror, minerale quoddam facultate cœleſti præditum, in diſtans agere, quàm filium parentis, aut avi formam, mores, morbos referre, quàm quæ igneæ ſunt naturæ, calida, & ſicca eſſe; quæ aqueæ, frigida, & humida, quàm cætera mixta virtute elementi prædominantis pollere,

Generoſa in ortus ſemina exſurgunt ſuos.

Diligentius ſoni naturam conſidera, hunc tecta, muros, parietes pervadere intelliges: at quàm exigua ſoni præſtantia! ſi cum facultate medicamentoſa conferas? hæc, qualitas ſecundæ ſpeciei vocatur à metaphyſicis, quâ nihil ad agendum poſt ſubſtantiam efficacius, illa tertiæ ſpeciei qualitas eſt, ad hoc tantum ſubſtantiæ data, ut ei decori ſit, & ornamento. Dices ſonum penetrare cubiculum occluſum per aerem inſinuatum intra poros feneſtræ, portæ, muri.

Ah miſer!
Quanta laboras in charybdi!

Non vides me idem dicturum de actione ſympathetica? ad quod confugere nequaquam expedit: cùm in opacis, & quolibet corpore eam ſubjectari dixerim.

CAPUT VI.

Sphæra Activitatis.

EX dictis ſequitur ſphæram activitatis, ſive ſpacium per quod emanat actio ſympathetica, multo majus eſſe ſphærâ aliorum agentium ſublunarium, eam ad 1000. milliaria propagari non temerè aſſero: ſed ſi propagetur, nequaquam ſtupeſco, Aſtronomos conſule, proh Superi! quantum tibi intervallum à centro mundi ad cœlum Saturni? quantum ad firmamentum extendent? quot millena milliariorum tibi numerabunt? Enim verò crediſeis aſſerentibus virtutem aſtrorum ad penetralia terræ derivari, & meam de actione Pulveris ſympathetici mente abhorreſcis: pertinaciam hîc tuam; non opinionem meam argue: cur hæc te movent, iſta minimè? vel fatuus es qui iſta credis, vel contumax qui hæc negas: ita fit; ut ea quæ ſæpiùs audivimus, nequaquam animadvertimus, inauditis licèt ratione nitentibus percellimur

Digitized by Google

mur, polus ferrum magnete illitum attrahit, Luna in imo maris plurima generat, quanto ab iis in quæ agunt intervallo hæc & ille diſſident? Inſunt mihi crede corporibus cœleſtibus virtutes, quibus totum univerſum pro ſphæra activitatis melius aſſignaveris, quàm ſpatium certum & determinatum; utut eſt, nec actionem eorum refrangi, nec reflecti convinces: etenim quemadmodum corpora phyſica innato ſibi odio & antipathiâ vacuum averſantur, ita è contra amore quodam & inclinatione naturali actiones cœlorum recipiunt & amplexantur: utpote quæ ſolam univerſi conſervationem, & ornamentum ſpectent.

CAPUT VII.

Principium actionis Sympatheticæ non eſſe formam occultam.

FAcultatem medicamentoſam medici triplicem conſtituunt; primam elementarem, id eſt, qualitatem miſcibili in mixto prædominanti maximè connaturalem; ſecundam ex primis qualitatibus inter ſe in materia craſſa, vel tenui variè permixtis prognatam; tertiam, à forma occulta & peculiari totius ſubſtantiæ proprietate dependentem. Hanc tertiam ego ipſam cujusque medicamenti proprietatem eſſe judico: quid enim attinet effingere facultatem quandam dependentem, & ſuperadditam ipſi proprietati, cùm non ſint multiplicanda entia ſine neceſſitate? Quod ut faciliùs intelligas; perpende cujuſlibet corporis naturalis compoſitionem phyſicam, invenies materiam primam, qualitatum primarum certam diſpoſitionem requirere adhoc, ut formam ſubſtantialem recipiat: neque priùs ullam formam phyſicam corporis ſublunaris (non enim hic de cœleſtibus agimus) informare materiam, quam certum in ea qualitatum primarũ apparatum repererit, ad quem ſtatim conſequuntur formæ ſecundæ pro diverſa materiæ, cum qualitatibus primi confuſione & permixtione, mox forma phyſica cum ſuis proprietatibus tanquam miniſtris & pediſſequis, à quibus nobiliſſimæ corporis phyſici actiones dependent; per has catarctica humores educunt, alexipharmaca morbos venenatos ac peſtilentes profligant, venena pleraque naturam deſtruunt, per has corpora quæpiam effectus ſtupendos producunt, his torpedo animum piſcatoris ſtupefacit, remora navem ſiſtit, lapis hæmatites, jaſpisvè ſanguinem, Pulvis denique ſympatheticus vulnera ſanat. Has veneramini, ô medicaſtri, qui phyſicæ lumen aſpernantes in medicina poſtmodum cæcutientes, monſtra & Chimæras cimmerias parturitis, imaginationeque ruſticâ rationes, quas nec vos ipſi nec alius intelligit, effingitis. Illæ ſunt quæ formæ ſubſtantiali cujuſlibet corporis famulantes actiones edunt, quas à qualitate occulta, à forma occulta, à vernacula totius ſubſtantiæ proprietate produci dicitis, ſi per formam veſtram occultam proprietatem intelligatis, cur in certis tantum agẽtibus eam agnoſcatis non in omnibus? an quod in aliquibus tantũ ſenſui pateat nõ in omnibus? manifeſtè erratis: vix enim plus jam in uno quàm in alio corpore reperietis. An effectũ unius magis ſenſu dignoſci, quàm alterius reponetis? verùm & hic turpiter erratis,

ſiquidem mihi tam conſtat ferrum attrahi à magenete, torpedinem piſcatoris manum ſtupefacere, quàm lapidem deorſum moveri, ignem ſurſum; tam perceptibilis effectus unus eſt quàm alter. Denique cur intellectum & voluntatem formam occultam non vocatis? magis enim ſub ſenſus cadit magnetem agere in ferrum, quàm vos intelligere velle, quæ omnia effectus ſunt proprietatum nobiliſſimarum animæ rationalis, motum enim ferri intueor: mentis veſtræ actionem quis ſenſus percipiat?

Objiciet quiſpiam naris acutæ cenſor; Effectus quos formæ occultæ tribuimus, magni ſunt, nobiliſſimi ſunt, adeoq; principii ſui præſtantiam extollunt, cùm nobiliorem effectu cauſſam eſſe oporteat.

Reſpondeo ita eſſe: ſed te per hoc formam occultam minimè vindicare: quod ſic patefacio, forma tua occulta nunquid accidens eſt? (neque enim te per eam formam ſubſtantialem intelligere putem) ſi accidens eſt, materiale eſt, ſi materiale eſt, ipſâ formâ phyſicâ ignobilius eſt, adeoque nec proprietatibus potentiisvé ejusdem nobilius: hæ etenim in corpore phyſico primas inter accidentia tenent; quod ut clariùs & craſſiùs exponam, materiam primam aulæ cuipiam compara, diſpoſitiones ſupellectili, formam phyſicam Principi, proprietates ejus & facultates, miniſtris procerribusvé, quibus functiones ſuas nobiliſſimas exercet; non ſecus ac monarcha, qui per regni ſui primates varia obit munia, atque officia: quo autem nobilior & perfectior forma ſubſtantialis, eo nobiliores & efficaciores ſunt ejusdem potentiæ, & facultates; & in quas ejus virtus redundat, quemadmodum principis potentia in miniſtros. Hinc inter omnia corpora phyſica homo cæteris præſtat, animâ ſcilicet & virtutibus ejus, non materiâ, quam cum reliquis communem habet: hinc inter inanimata ſublunaria, mineralia excellunt, qui forma phyſica eorum de natura aſtrorum, àquibus procreantur, non mediocriter participant, effectusq; ſimiles emittunt, cùm virtutes & facultates affines gerant:

Sæpè patris mores imitatur filius infans,
Qualis erat mater, filia talis erit.

Itaque ſi influentias cœleſtes agnoſcis, & earum præſtantiam, quid eſt per Apollinem, quod actionem in diſtans Pulveris Sympathetici exſibiles? Evibrari ab aſtris à ſuperficie concava cœli Saturni ad centrum mundi actiones, ſi phyſicus es, negare non potes: ita propagari à corpore virtutibus cœleſtibus imbuto, ad 600. milliaria, & ampliùs actionem mirari non debes.

CAPUT VIII.

Principium actionis Sympathetica, eſſe facultatem ab aſtris impreſſam, & influentiis affinem.

Dices forma ſubſtantialis corporum cœleſtium infra concavum lunæ non reperitur, utpote extra locum naturalem, & ut in loco naturali eſſet, nunquid abſurdum, aſſerere formam cœleſtem in materia ſublunari ſubjectari, formam corporis ſimplicis informare mixtum?

Reſpon-

Digitized by Google

Reſpondeo, non eſſe novum corpus phyſicum extra locum naturalem, conſervari, ut patet in igne, & aliis elementis, quæ extra locum ſuum naturalem ſeſe tuentur: neque eſſe magis abſurdum aſſerere formam cœleſtem, quæ materialis eſt, informare materiam ſublunarem, quàm animam rationalem, quæ immaterialis eſt, corpori humano conjungi, ac inibi functiones nobiliſſimas exercere. Deniq; id quod objectas, tanquam verum ſupponam; opinionem tamen meam nequaquam deſtrues: dicam enim formam ſubſtantialem mineralium proximè accedere ad naturam formæ cœlorum, & ob affinitatem facultates non abſimiles uſurpare, quibus actiones præſtantiſſimas edat. Patet in animalibus, quorum perfectiora ita agunt, ut ea intelligere, ratiocinari, & aliis officiis ſoli homini propriis fungi exiſtimaveris. Simia, canis, elephas, aliaque hujusmodi, ſuos diſcurſus habent, quibus ſatis teſtantur ſe animâ mortali, immortali, licet multo ignobiliore, vivificari; attamen præ cæteris formis ſublunaribus ad illam aliquo modo accende.

Dicam præterea ab aſtris imprimi corporibus phyſicis vim ſympatheticam, & antipatheticam, quam in certa corpora ſibi conſtellata torquent eaq; vel deſtruunt, vel recreant, & ut exemplis innumeris parcam, cur olea & quercus, vitis & braſſica tantâ contrarietate diſſident? quid eſt quod hominem primâ fronte viſum tibi inviſum reddat, vel amicum? quid eſt quod certas viri puellas depereant, minùs lepidas, minùs formoſas, nec niſi naturâ repugnante ab iis avellantur, alias aſpernentur, & lepidiſſimas & formoſiſſimas: cur nonnulli hominum ſibi minimè obnoxiorum conſvetudinem non fuerunt, eosq; innato quodam odio proſequuntur; ut Martialis Sabidium, quem ſic alloquitur:

Non amo te Sabidi, nec poſſum dicere quare,
Hoc tantùm poſſum dicere, non amo te.

Cur alii à brutis quibusdam, rebusvé inanimatis abhorrent, alii mutuo amore ardeſcunt? Sympathiæ & antipathiæ id imputandum, à ſyderibus in ortu prædominantibus derivatæ; quod verſu hoc aſſerit Poeta Lyricus: *Utrumq; noſtrum incredibili modo conſentit aſtrum.*

CAPUT IX.

Objectiones ex Sennerto diſcuſſa & refutata.

Sennertum in auxilium vocabis, & iis quibus Unguentum armarium impugnat rationibus me appetes: certamen non detrecto, quamvis viri doctiſſimi ſcripta venerer, mihi decori erit à tanto archiatro ſuperari, nec ipſi decori fore putem, à me refutari. Verba ejus hæc ſunt in tractatu de Ungvento armario.

Cum res inter quas eſt actio, non omnes corporibus ſeſe contingant, ut alio modo ſe contingant neceſſe eſt, vel enim res, quæ in diſtans agere dicuntur, aliquid de ſuo corpore & ſubſtantia emittunt, quod effluvium antiqui vocabant medici, ubi ſcilicet minutiſſimæ partes, & atomicæ corpore effluunt, & mediante vel aëre vel alio corpore, ad aliud corpus transferuntur; alia verò corpora, quæ in diſtans agere dicuntur, nihil de ſuo corpore, ſed ſpeciem emittunt: quo modo per ſpecies ſenſibiles, lucem, formam, odores, corpora etiam diſtantia afficiuntur.

Illos duos modos, quibus agens attingere dicis patiens admitto & aſſero per effluvium

Digitized by Google

vium ſive aporrogam corpus, agere in diſtans, ſic & per ſpecies: ſed tertium addo, quē per irradiationem vocare poteris; ſic ſidera, & elementa agunt; ſic pulvis ſympatheticus: non enim priori modo ſol lumen ejaculatur; ſiquidem neminem eſſe arbittor, qui ſolem emittere ex ſe ſubſtantiam quandam opinetur, neque ſecundò: quis enim phyſicorum dicet ſolem producere lumē per ſpecies? ſanè vel neſcis quid ſint ſpecies, vel eas cum omni forma turpiſſimè confundis, cedo itaq;, quid per ſpecies intelligas? an quamlibet formam? termino abuteris, nam calor & lumen apud nos ſpecies non ſunt niſi hoc ſenſu; neque apud Ariſtotelicum ullum: ponit enim Ariſtoteles ſpecies in prima ſpecie qualitatis, calorem & lumen in tertia. Deinde quis in bona Philoſophia dicet ignem producere calorem per ſpecies, ſolem illuminare aerem per ſpecies à ſe emiſſas; non autem per lumen à luce derivatum: ſi lumē illud ſpeciem vocem, iterum dico termino abuteris, & malè negas pulverem agere per ſpecies: nam hoc ſenſu etiam ſpecies ab eo emanabunt, nec mihi repugnat Sennertus, qui ſubjungit: *Simplicibus enim quibusdam, & rebus naturalibus non arte compoſitis, natura vim ſpecies ejusmodi emittendi dedit*: Pulvis enim noſter ſimplex eſt, non arte compoſitus; ſi compoſitus foret, oſtenderem etiam ab eo emitti poſſe ſpecies, quas in Unguento Armario requirit.

CAPUT X.

Cur Pulvis applicetur linteis, non parti affecta?

SEnnertum rurſus obtrudes, & ipſius verbis dices: *Cauſa etiam reddenda eſt, cur in pixide non idem præſtet quod telo inunctum.* Rationem reddo, quia plurima agentia phyſica requirunt aliquid quo determinētur ad productionem talis vel talis effectus: neq; priùs agent quàm omnibus ad agendum requiſitis munita & inſtructa ſint, phyſici cauſam ſine qua non vocant: quæro ex te, cur polus non agat, in ferrum, niſi magnete illitum? cur torpedo non ſtupefaciat piſcatoris manum, niſi apprehenſo hamo? ſympathia ergo quam habet ſangvis eductus cum parte affecta, & cruore in eâ contento, allicit & determinat Pulverem, ut vires exſerat, easque in partem læſam detorqueat. Iterum cum Sennerto replicabis: *Si ſanguinis beneficio, vis medicamenti ad vulnus defertur, cur non etiam aliarum, in quas è vulneratis ſæpè ſangvis effunditur, vires ad vulnus deferret?* Quia pollet medicamentum hoc facultate peculiari reliquis denegatà: quære, cur cætera corpora ferrum non æquè attrahant ac magnes, eâdem ratione tibi ſatisfiet. Denique. *Si medicamentum hoc vel temperiem vel calorem innatum partis conſervandi & fovendi, vel excrementa exſiccandi ſic haberet, commodiùs eam exſereret ipſi vulneratæ parti, quàm telo junctum.*

Cæcitatem! quid magis uſitatum aqud phyſicos quàm agentia quædam requirere medium, per quod agant in patiens, alia deſtruere nimis approximata, quod remota fovent, & conſervant?

Hoc dicent teneri tibi puelli,
Quos diſtans reficit calore flamma
Vicino, cruciat nimis propinquo.
Hoc ancillula ſervulusque dicet,
Quorum luce faces propinquiore
Offuſcant oculos, fugantque viſum,
Diſtanti recreant, juvantq; viſum.

Cernis

Cernis quàm parum ſolidè cum Sennerto argumenteris, dum axioma hoc lippis & tonſoribus notum ignorare videris. Senſibile poſitum ſupra ſenſum non efficit ſenſationem; verùm ad has rationes nequaquam recurrendum intelliges, ſi quæ de facultatibus medicamentoſis ſupra diximus, paululùm repetiveris: fecimus enim triplicem facultatum claſſem in quoquo medicamento, à quibus effectus diverſiſſimi procedunt; ita à facultatibus catarcticorum, alexipharmacorumvè primis & ſecundis, effectus exſurgit, longè alius ab effectu facultatis tertiæ. Pulvis quoque ſympatheticus parti læſæ applicatus, qualitates primas & ſecundas exſerit nimiùm intenſas, iiſque ſubjectum mordacitate afficit, quod diſſitum ſuà proprietate amicà reficit & ſuſtentat: agit, inquam, Pulvis hic linteis applicatus facultate tertià tantùm; non primà, nec ſecundà, quarum energia ad partem læſam non pertingit, niſi eam proximè attigerit.

CAPUT XI.

Quid agat pulvis Sympatheticus in parte læſo?

Cum vulnus ſit ſolutio continui, quidquid in ejus curatione medicus intendit, eſt, partes diviſas unire, opitulantibus hiſce quatuor auxiliis à Galeno ſubminiſtratis, *Art. Medicin. cap. 85.* Primum eſt, *applicare diſtantium partium extrema*; ſecundum, *quæ in unum coacta ſunt ſic conſervare*; tertium, *cavere ne quid laboris vulneris intercidat*; quartum, *ipſam partis ſubſtantiam conſervare ſalubrem.* Tria priora abſque medicamentorum ope, ſola medici ſolertia præſtat, ultimum proprietate ſua Pulvis ſympatheticus: tuetur enim temperiem partis; quò fit ut alimentum proprium concoquat, quod aliàs malè digeſtum, & alteratum in pus abire ſolet: natura autem quamdiu craſim retinet, per ſe ſufficiens eſt, ut vulnus glutinet, teſte Galeno, *cap. 85. art. medic. Coaleſcere*, inquit, *facit ea quæ diſtant invicem, ac priſtinam reſtituit unionem ipſà naturà.* Patet in corporibus quibuſdem robuſtis, & probe temperatis, ubi vulnera nonnunquam abſque medicamenti ſubſidio ſanantur. Circumforanei deinde, qui peripateticam hujus ſæculi exercent medicinam, vulnera ſimplicia exiguo temporis intervallo profligant, & miracula credulis vulgi auribus venditant ſuis ungventis, & balſamis vulnerariis, quæ ſtatim ab inflicto vulnere tepenti adhuc parti opponunt, priuſquam à temperatura receſſerit, aeriſve ambientis injuriis laceſſita caloris innati jacturam fecerit: nec indigniùs medicinam exercent, quàm barbitonſores quidam, qui in omni vulnere etiam minimo, ſuum digeſtivum depromunt: cujus ego (utpote medicamenti ſvaviſſimi & tutiſſimi) non uſum, ſed abuſum vitupero.

Oppones vulnera ſimplicia ſolam conglutinationem requirere; ac proinde facillimo negotio ſanari poſſe: cava autem, ſive compoſita, quæ ultra unionem, cavitatis repletionem poſtulant, medicamentis profliganda, quæ diverſis facultatibus polleant, nimirum digerentibus, detergentibus, ſarcoticis, & epuloticis. Succenſet *Gal. l. 3 de meth. med.* ubi dicit, *Si vulnus cum cavitate adſit, erit duplex affectus, nempe ulcus quod*

Digitized by Google

quod eſt ſolutio unitatis,& cavitas,ac proinde duplex proponitur ejus curationis ſcopus; nempe ut inducatur cicatrix & impleatur ejus cavitas ; quod uno eodemq; medicamento præſtari non poteſt,cùm alio caro generetur, alio cicatrix : nam,ut aſſerit idem Galen. *Carnis productivum medicamentum facultate extergendi opus habet: glutinatorium certè nec detergit, nec expurgat ; ſed contra prorſus ſubſtantiam omnem in idem cogit.* Reſpondeo : nos uti medicamentis carnem procreantibus,& glutinatoriis,non quòd iis caro producatur, aut unio, ſed ut naturæ opitulemur,& ut his pars affecta firmetur, iſtis excrementa , ſordesq; eluantur,quibus carnis generatio impeditur: quæ ſi natura craſi ſuâ polleat, facillimè à ſe propellet, ac motu proprio ad curationem tendet. Teſtatur Galen. eodem quo eum citas loco : *Scire autem oportet* (inquit) *generandæ carnis materiam, ſangvinem bonum exiſtere ; opificem verò,atq, authorem naturam illius videlicet corporis cui caro ſuperinduci debet.* Quid magis opinioni noſtræ congruum dici poteſt? requirit tantùm Galenus temperiem partis, & ſangvinem bonum, & ego idem : illam à Pulvere Sympathetico protegi, ac reſtaurari cenſeo ; hunc ab illa & à corporis læſi euchymia dependere. Hinc infero non temerè vulnera pulveribus , potionibusq; interdum curari , quæ facultate diureticâ maſſam ſanguineam expurgant, & vi naturæ amicâ partis læſæ intemperiem arcent.

Objicies ; Ex dictis Galeni ſequitur naturæ imputandam curationem, non Pulveri. Reſpondeo, & naturæ & Pulveri eidem auxilianti : rarò enim , & non niſi in certis corporibus optimè habitis , læſæ partis temperies, ac robur perſiſtunt poſt vulnus inflictum ; quæ à calore innato , & ſpiritibus inſitis foventur effluentibus ſolutione continui : His autem deperditis , ut in pejus ruat temperatura , neceſſe eſt ; niſi ab alicujus medicamenti viribus fulciatur. Nec inficior eam in corporibus nonnullis integram permanere , & curationem ſine medicamine moliri : at quàm rarò ? & quàm lentè ? & in quantulis vulneribus ? Pulveris verò adminiculo ſublevata, ſæpiſſimè, citiſſimè,& in vulneribus quæ à topicis irritâtur, interdum potiùs,quàm reficiantur: quemadmodũ ego nuper , & alii nõ mediocris auctoritatis viri centies experti ſumus: Quomodo autem calor naturalis medicamenti hujus ope protegatur, ac dolor partis læſæ leniatur,ſequenti tractatu enodabo : quem zoilis & obtrectatoribus præparo.

Habes hîc, Lector amiciſſime, meam de curatione ſympathetica mentem ; calamniari noliſ injuriis ſiquidem abſentem laceraſſe, imbellis eſt, & effeminati. Si tibi ad refellendum eſt animus, ſtylum acue, & diſſertatiunculam hanc meliùs dictis, non maledictis expunge; reſponde, inquam, ut labem eluam : honori ducam à te redargui , cùm in ætate verſer , ad diſcendum, magis quàm ad docendum idonea. Non primo vera , ſed probabilia jacto ; ſi ſegniùs quà par eſt, diſcuſſa, habe gratiam, quod prodeſſe & placere ſtuduerim ; erit forſitan quiſpiam melioris genii, cui quod exſibiles, arrideat, quod deprimis, extollat; & Horatianũ hoc pro me citet:

Nihil eſt ab omni
parte beatum.

Ad ERYCIUM MOHYUM, Pulveris Sympathetici propugnatorem.

Qui nunc metuat rapidos nitrati Pulveris ignes?
Queis vomit horriſonos ænea bomba globos:
Jam majus terris munus conceſſit Apollo,
Mulciberi ingratum quo ſuperaret opus.
Quod magis eſt: hoc docte Mohy, *tibi conſignabit,*
Ne ſua, te in nihilum vindice, dona ruant.
Magna dedit, fateor, Titan mortalibus agrisq;
Tanta tamen ſine te munera , nulla forent.

P. G. I. V. L.

ROD. GOCLENII TRACTATUS
DE
MANETICA VUL-
NERUM CURATIONE, CITRA ULLAM
ſuperſtitionem, dolorem, & remedii
etiam applicationem,

Mirandarum & in Natura hactenus occultarum
rerum cauſas patefaciens.

Z *Nobilis-*

Digitized by Google

Nobiliſſimis, Magnificis, Streruis, ac literatiſſimis Dominis,

D. CONRADO A THANN,

in Romersgehaich & Wordt, Sacræ Cæſ. Maieſt. à Bellicis, & Reverendiſſimo Abbati Fuldenſi à ſecretioribus conſiliis, Præfecto ſimul Bruckenovienſi, Liberæ item Nobilitatis Franciæ ad Rhonam & Werrum Capitaneo:

Nec non

D. GEORGIO FRIDERICO A THANN,

in Kotla, Bouchoniæ Conſiliario provinciali, Dominis ſuis perpetuò obſervandis.

Rod. Gocl. Med. D. precatur felicitatem ſummam.

QUâ fiducia Nobiliſſ. & Magnifici Viri, huncmeum de Magnetica vulneris curatione (quam impoſtoriam multi rerum naturæ ignari putant) tractatum, una cum oratione de luxu in conviviis noſtri ſeculi, vobis prudentia, eruditione, virtute, ſplendore gloriæ, opibusq; ac autoritate florentibus, auſus ſim aſſcribere, & in tutelam veſtram tradere, non immeritò miramini. Sed mirari deſinetis, ſi virtutis & humanitatis me veſtra famâ, cujus laudatiſſimos paſſim habetis præcones, perſuaſum ad id eſſe, intellexeritis. Quanto enim deſiderio & amore literarum ducamini, quanti Muſarum ſitis Mecœnates, quam benevoli, propenſi, humani & benefici erga ſingulos, qui in humaniori literatura excolenda omnes ingenii nervos intendunt, nunc dicere non eſt meum, & diſſimulare id potius malo quam ſcribere, ne adulando placuiſſe velle videar. Ut igitur monumentum aliquod extaret publicum gratitudinis illius, quam Muſæ & Minerva vobis debent, eoq; magis magisq; ad juvandam & promovendam rem literiam excitari posſitis, non alienum ab honeſtate & philoſophica verecundia eſſe duxi, hunc tractatum, multa in naturæ majeſtate recondita & à ſenibus remota, continentem, una cum annexa oratione, illuſtri veſtro nomini dicare & conſecrare, rogans ea, qua decet, obſervantia, ut eum ſerena fronte accipere, animo benevolo complecti, auctoritatis veſtræ præſidio contra virulentū Momi morſum tueri, me vero favoris & benevolentiæ veſtræ aura afflare dignemini. Ego vicisſim omni officiorū genere nomini, laudi & honori veſtro, quantum potero, ſtudebo. Faxit Deus, ut veſtra Dignitas literis ſit ornamento & præſidio quam diutisſimè. Marp. 1612. 28. Octobr.

Digitized by Google

TRACTATUS
De
UNGUENTO ARMARIO.

Uoniam vetus ac laudabilis inclitę hujus Academiæ mos eſt, auditores longe clariſſimi, ut qui in Profeſſorum Collegium cooptantur, ii profeſſionis ſuæ ſpecimen aliquod proferant, vel de materia commiſſæ Spartæ conſentanea Orationem habeant, non fuit mihi faciundum, ut hoc optimum majorum inſtitutum ex honeſtiſſimis cauſſis rationibusque profectum, à me neglectui habitum videretur.

Sed putavi officii mei eſſe, ut priùs quædam perorando præfarer, quàm ad demandatũ mihi publicè docendi munus me conferrem. Etſi autẽ non fortè hic alienum, phyſicam ſcientiam ab antiquitate, dignitate utilitateq; cum ſumma jucunditate conjuncta, cõmendare, tamen quia de his alibi ſępius à doctrina judicioque me longè ſuperioribus eruditè multa dicta eſſe ſcio, neminem quoq;, niſi cyclopicæ planè ruditatis, fore exiſtimo, qui de phyſicæ antiquitate ac utilitate ſit dubitaturus, quæ etiam eſt tanta, ut neq; Theologus, neq; Juriſperitus, omniũ verò minimè Medicus eâ carere poſſit, ut non niſi à Pericle laudanda videatur, qui eam ab Anaxagora traditã percepit, & illius beneficio ſplẽdidior in dicẽdo extitit, omiſſis jam, inquam, iis, quæ de Phyſicæ utilitate in medium afferri poſſent, quæſtionem unicam, quæ multorũ ingenia hactenus torſit, & etiã nunc fatigat, ex intimis naturę penetralibus ac latebris depromtam, quantũ quidem à me fieri poterit, inpræſentiarũ explicabo, perſuaſum habens, ex ea admirabilem naturæ & penè incredibilem potentiam atq; majeſtatem ſatis ſuperq; apparituram. Vos auditores, dũ in tam vaſtũ pelagus navigo, veſtrę clementię ac benevolentię aurâ me ſublevate & benignè proſequimini, magisq; ex voluntate dicentis, quàm ex ipſa re & forma æſtimate, & ſi forſan à ſcopo aberravero, tempori novercanti, quo ab ejusmodi exercitiis abſfui, amanter aſſcribite.

Quæſtio autem, quam tractandam ſuſcepi, verſabitur in eo potiſſimùm, an unguentum armarium, quo etiam unum, duo vel plura miliaria vulneratus abſens ſanitati reſtituitur, telo ſeu inſtrumento, quo vulnus inflictũ eſt, eo tantum delibuto, cauſam habeat in natura, an verò impoſtorium ſit, vel veneficum? At principio quidem nõ poſſum hîc non meminiſſe, quod, cùm eſſem in Suecia apud I. L. quendâ & Generoſum Dominũ, duo ex ipſius miniſtris poculis invicẽ certantes à verbis ad verbera devenirẽt, alterq; alterius femur dextrũ cultello ſatis profundè punctim vulneraret. Cumq; Chirurgus haberi protinus non poſſet, erat enim aula ab urbe remotior, ecce uxor Generoſi illius Domini Fœmina nobiliſſima, naturęq; rerũ nõ ignara,

non applicato remedio ipſi vulneri, ullum citra dolorem id curavit, cultello tantùm, quo vulnus erat inflictum, peculiari unguento delibuto. Et vulgi experimentum notius eſt, cùm aculeos vel clavos pedum plantis infixos detrahunt, lardoque elixo immittunt, & ita partem ſauciatam ſeu vulnus abſque inflammatione & dolore conſolidant. Quæritur, quid cauſæ habeat in natura actio hæc admirabilis? Non deſunt & inter eruditos quidam, qui naturaliter id fieri poſſe planè negant. Alii aſtruunt, vulnus quidem ipſum naturaliter curari, ceremonias autem magicas eſſe, impoſtorias, ludicras & ad ſpeciem confictas. Verùm cùm ab illis etiam frequentiſſimè iſtam adhiberi curam ſciam, qui religioſiſſimi & re & fama eſſent, & nullum nec dicto nec facto in divina oracula fiat delictum, nondum video, quomodo, ſuperſtitio vel impoſtura hic locum habere poſſit.

Superſtitio quid? Superſtitionem enim quamcunque deliram eſſe & inanem religionem in confeſſo eſt, quotiescunque ſcilicet homo dicit vel facit boni conſequendi vel mali cujuſpiam vitandi cauſâ, quod neque naturalem neque præternaturalem vim habet ad effectum intentum, ut ſi quis in flumine ſeminet, vel littus aret, dicendus eſſet operari vanitatem, quia ſeminandi & arandi finis eſt meſſis, quem finem hæc ejus actio conſequi nequit.

Exempla vera ſuperſtitionis. Sic ſuperſtitione & vanitate non caret, balnea adhibere in vigilia nativitatis contra febres & dentium dolores, non comedere carnes in die nativitatis Domini contra febres, morbum caducum pellere prolatis geſtatisve his carminibus:

Caſpar fert Myrrham, thus Melchior, Balthaſar Aurum,
Hæc tria qui ſecum portabit nomina Regum.

Dentium item dolores miteſcere, ſi quis, dum ſacrum fit, dentes contingat, hæc efferens verba, os non comminuetis ex eo. Et id genus alia, quæ abſque ſuperſtitione aliqua adhiberi non poſſunt, quia ſcilicet non eruuntur ex ſignis & notis naturalibus, à natura ad ſignificandum aliquid deſtinatis, ut ita dixiſſe non liceat, cur & unde creditas habeant vires. Ac ejusmodi anilium deliramentorum exempla ubique terrarum occurrunt ferè quotidie, quæ lubens ſilentio prætereo, ut vana, enim & ſuperſtitioſa ab inſtituto noſtro prodigioſæq; naturæ limitibus ſunt arcenda. In unguento autem armario actionem in lucem prodire ſine ulla ſuperſtitione, fuco & impoſtura, tum ex ipſo operandi modo, ſi quis ſcilicet eo utatur, tum ex iis etiam, quæ à me in medium proferentur, innoteſcet. Nullæ hîc audientur nugæ, nulla ænigmata, nulla commenta, fabuloſum nihil, inſulſum nihil, ſed auguſtiſſimæ naturæ Magnalia omnem ferè fidem excedentia, etiam vel maximè ob cauſam non occultanda, non reticenda, quòd ad ſummam Dei potentiam ac ſapientiam laudandam venerandamque nos ſint excitatura. Itaque in intima naturæ latifundia nos demit-

Digitized by Google

demittemus, aliamque quàm ſuperſtitionis prætextum exquiremus, eruemusque cauſam, cujus inquiſitio, quæ difficultate non caret, & à plerisque ignoratur, ex ſequentibus petenda eſt principiis.

Omnibus & cunctis univerſis rebus congenitam quandam inter ſe eſſe conſortii aut diſſidii proprietatem, quâ citra viſibilem contactum mutuò alterantur & afficiuntur, experientia teſtis eſt, & qui negat,

Oſtendi Solem poſtulat ille ſibi.

Harum qualitatum viriumque abſtruſarum ac in naturæ majeſtate penitus occultarum exploratio & cognitio, magia naturalis eſt: ex Sympathia rerum orta, quarum conſenſum diſſidiumque qui noverit, Magiæ dicetur peritus, iisque utens occultè, admiranda poteſt producere & incredibilia vulgo, ut non niſi auxilio dæmonum talia facta eſſe putentur, propterea quòd modus efficiendi non utique eſt manifeſtus. Eſt enim hoc myſterium aliud nihil, quàm Sympathiæ Antipathiæque ſuperiorum & inferiorum ſcientia. *Magia naturalis.*

Sympathia mutua quædam conſenſio eſt inter res phyſicas, quâ ſe amicè amplectuntur: alii compaſſionem vocant. Galenus 3. de ſimpl. med. c. 5. utitur nomine amicitiæ Plin. l. 37. cap. 4. vocat concordiam Cic. de fat. graviſſimis veriſſimisque verbis convenientiam naturæque continuationem, licèt enim diſſita ſunt ferri & magnetis corpora, ita tamen natura in iis continuatur, ut etiam conveniant in unum. Idem naturæ cognationem dixit. Bapt. Porta conſenſum: alii concentum & ſymphoniam per Metaph. alii naturalis benevolentiæ nexum. Antipathia rerum mutua quædam affectio eſt, quâ ſe averſantur. Gal. & Plin. pugnantiam vocant atque diſcordiam: alii diſſenſum, inimicitiam, diſſidium, ſimultatem: qui verò etiam per qualitatem infeſtam eam definiunt, quâ mediante mutuis ac cæcis diſſidiis ſe res naturales quædam afficiunt, non procul à veritate recedunt, ut nec hi, qui reſiſtentiam, quæ videlicet reſiſtit vel impedit, ne actio ab agente in patiens poſſit introduci. *Sympathia quid?* *Antipathia.*

Quemadmodum igitur ex Sympathia ſuperiorum & cœleſtium virtutum oritur attractio, & in locum terrenum inferioremque deductio, ita ex Antipathia reſiſtentia. Unde Platonici Magiam vocârunt attractionem unius rei ab altera, ex naturæ quadam cognatione ortam. *Virtutum attractio & deductio unde?*

Jam verò mundi hujus partes omnes, ceu unius animalis membra, ab uno pendentes authore & principio, unius naturæ conjunctione invicem copulantur, ideò, ſicut in nobis cerebrum, cor, pulmones, jecur, & reliqua à ſe trahunt invicem aliquid, mutuòque ſe juvant, ut uno illorum aliquo patiente compatiantur, ita etiam ingentis hujus animalis membra, id eſt, omnia mundi corpora connexa ſimiliter mutuant invicem naturas & mutuantur, & ex communi hac cognatione communis naſcitur amor,

Digitized by Google

& ex amore communi communis attractio. Hinc Magnes ferrum, Sol flores multos ad ſe trahit, hinc plantæ Heliotropiæ ad Solis, Selinetropiæ & Luniſequæ ad Lunæ motum vertuntur.

Cur magnes trahat ferrum?

Quamobrem in terra aſpicere licet quidem Solem, Lunam & reliqua, ſed pro qualitate terrena, in cœlo autem & lapides, & plantas, & animaliũ, ſed pro natura & modo cœleſti, ut ita in infimis ſuprema, & hæc in illis ſint agnoſcenda & quærenda. Fatali enim lege Deum ſanciviſſe, ut inferiora ſupernis ancillentur, formamque unicuique ſuam ſidereo lapſu viribus cumulatam immiſiſſe, & ne continua deſiſteret rerum procreatio, ſingula ſemen proferre juſſiſſe, ut quæ mutationibus obnoxia eſſent, continua ſerie & lege generarentur ac corrumperentur, nemo inficiaturus eſt, niſi ſacris pariter & profanis monimentis contradicturus, naturæq; ordinem deſtructurus, ut ita ſpectabilem illam in animalibus, mineralibus & vegetabilibus Sympathian ac Antipathian non aliunde dependere, quàm ex cœleſti ſyderum influxu impreſſio neq; pro uniuscujusq; ſpeciei conſtitutione, individuis vel omnibus, vel pro ſingulari complexionis gradu aliquibus tantùm ſpeciei ejusdem congenita, omnino ſtatuendum ſit. Unde cùm Sapphirus oculos non lædat, repertus tamen unus eſt, qui primâ applicatione aciem viſus obtudit. Et in Auſtria Gemelli ſolis objectis ad januam corporis lateribus ſeras aperiebant, quod certè admiratione non caret.

Sympathia ac Antipathia rerum unde?

Modi, quibus res naturales invicem affinitatē vel copulam nanciſcantur.

Verùm quibus mediis res quędam naturales ſibi copulentur invicē, difficilè eſt hìc dicere ex Philoſophia communi. Quod enim alteri conjunctum eſt, aut eſt ejus eſſentia, aut eſſentiæ proprietas, aut ineſt ei ut forma ſubjecto, aut id attingit, vel ſicut transmutans, id quod transmuattur, vel ſicut ars ſubjectam ſibi materiam. Moſes dilucidè quinq; invicem connexa expreſſiſſe videtur. Cœlum & terram, terram & inanitatem, abyſſum & tenebras, Spiritum Dei & aquas, lucem & corpora. Primus igitur connexionis modus deſignatur per terram inanem & vacuam. Vacua enim & inanis terra eſt materia ſua, niſi formis aliunde adimpleatur.

Secundus connexionis modus per tenebras ſignificatur ſuper faciē abyſſi.

Tertius per lucem corporibus obortam.

Quartus per cœlum & terram, illud enim huic conjungitur ut efficiens patienti, & transmutans cauſa corpori transmutando.

Quintus per Spiritum Domini.

Sed videamus, quomodo hæc ſe habeant in nobis. Terra terrenum corpus eſt, inane vita, vacuum ſenſu, ſuperque ipſum ſunt tenebræ, torpor, mors, inſenſatio, immobilitas.

Lux vita eſt, quæ illud vegetat, movet, excitat, ſenſuque reddit præditum.

Cœlum animus eſt & fons illius lucis.

Spi-

Digitized by Google

Spiritus Dei intellectus eſt, lumen divini vultus. Ratio igitur hujus connexionis & conſequentiæ eſt, corpus eſſe inane ex ſe, ſuas habere tenebras, tum proximè jungi luci, per lucem connecti cœlo, per cœlum ſubſtantiæ ſpirituali, ut videre eſt ex ſequentibus.

Abyſſus.
Tenebræ.
Inanis vita. Terra, vacua ſenſu.
Lux *Vegetans*, *vitamq; reddens.*
Cœlum lucis fons,
Spiritus.

VIden', quo ordine res creatæ affinitatem invicem conſequantur? Viden' naturalis benevolentiæ nexum ac copulam? Ecquænam verò hęc philoſophia eſt, inquit aliquis? Non certè vulgaris illa, quæ ex ſenſu, materia, & qualitatibus manifeſtis omnia dijudicat, ſed cœleſtis, abſtruſior ſcilicet & profundior.

Inter corpus & animam ſubſtantias longè invicem diſtantes, opus certè fuit medio vinculo, quod tàm diſtantes naturas invicem copularet, cui muneri delegatum eſt tenue illud & ſpirituale corpuſculum, quod & Medici & Philoſophi Spiritum appellant. Hunc Spiritum copulantem diviniorem eſſe quàm elementa, cœloque reſpondere proportione, ipſe Ariſtoteles ſcribit: Et quemadmodum omnis cœlorum virtus vehiculo lucis transfertur ad terram, ita omnis animi poteſtas, vita ſcilicet motus & ſenſus lucido Spiritu intercedente, ad corpus terrenum commeat & transfunditur. Ut autem ea, quæ dixi, majorem mereantur fidem, memorabilia quædam Antipathias ac Sympathias exempla ex non levis autoritatis autoribus in medium ſunt producenda. Quod dum facio, rogo, ut audiar benignè & cum attentione.

Ac primò quidem ſpectabilis Antipathia in venenis cernitur. Non enim omni veneno, teſte Gal. l. de antid. quodlibet adverſatur antidotum, ut enim ſua cujusq; veneni ſpecies, ita ſua cujusq; eſt antidotus. *Illuſtria Antipathias exempla.*

Contra Toxicum Scytharum, quod conſtabat ſanguine humano & ſanie viperinâ, quo ſagittas & tela inficiebant, irremediabile ſcelus, mortem levi tactu accelerans, Cantharides peculiarem habere vim traduntur, quibus ſi adverſus alia venena quis uteretur, nihil certè efficeret, teſtante eodem l. de antid. cap. 29. Paulo Æginetha l. 5. & Dioſcor. circa lib. 6. initium.

Paſtinacæ marinæ, ſeu Trigonis radio ſuper caudam eminente nullum usquam eſt venenum arboribus execrabilius, radici enim infixum eas enecare, armaq; ut telum perforare, vi ferri & veneni malo, Plin. l. 9. cap. 48. autor eſt.

Aco-

Digitized by Google

Aconito Rutham adverſari maximè idem l. 20. c. 13. Laſerpitium telorum & ſerpentum venena extinguere l. 22. c. 23. adamantem venena facere irrita madendo, lymphationesq; abigere l. 37. c. 4. prodidit. Et autoritati ſuffragatur experientia. Scribit Galenus l. de theriaca ad Piſon. trifolium coctum demorſis à vipera impoſitum dolores tollere: at ſano cuipiā impoſitum dolores afferre, quales à vipera læſi patiuntur. Scaliger exerc. 353. ſect. 5. hujus ſecreti reddit quidem rationem, ſed magis pro ingio ſuo ſubtilem quàm veram. Hæc de venenis.

Sed quid dicam de invicta illa adamantis viduarum violentiſſima naturæ rerum contemtrice, quæ hircino rumpitur ſanguine, nec aliter quàm recenti calidoque macerata.

An non hoc præclarum naturalis diſſidii ſpecimen eſt? Cujus hoc ingenio inventum? quove caſu repertum? aut quæ fuit conjectura ſaltem experiundi rem immerſi ſecreti, & quidem in animalium ſordidiſſimo nimirum hirco. Numinum profectò muneris talis inventio omnis eſt, inquit Plinius, nec quærenda in ulla naturæ parte ratio eſt, ſed voluntas.

Cum Magnete quoque Adamantem tantùm diſſidere graves autores tradunt, ut juxta poſitus ferrum non patiatur abſtrahi, aut ſi admotus Magnes apprehenderit, rapiat atque auferat.

Leo cunctis animalibus tremendus, qui nec Tigrim metuit nec Urſum, Gallum tamen his longè imbecilliorem expaveſcit. Quærit aliquis cauſam naturalem? An quia in oculis Galli eſt vis quædam, ut quidem exiſtimant, oculis Leonis contraria? Certè hujus rei cauſam non à materia, non à ſenſib. licet aſſignare, aliàs in labyrintheas perplexitates devolveremur, ſed ſolum ab ordinis ſuperni contemplatione. Proclus lib. de Mag. hanc affert veritatem; Sunt, inquit, animalia ſolaria multa, ut Leones, Galli, luminis cujusdam ſolaris participes. Gallus igitur timetur à Leone, quia præſentia luminis ſolaris magis convenit Gallo quàm Leoni, quod inde apparet, quod Gallus quibusdam quaſi hymnis applaudit ſurgenti Soli: quandoq; etiam dæmones ſolares viſi ſunt leoninâ fronte, quibus cùm objiceretur Gallus, repentè diſparuerunt, quod quidem inde procedit, quia ſemper, quæ in eodem ordine conſtituta inferiora ſunt, cedunt ſuperioribus ſeu reverentur ſuperiora. Hæc Proclus.

Aranei cum Bufone & Serpentibus diſſidium notum eſt: hoſte enim conſpecto filo ſe librat in caput Serpentis porrectæ ſub umbra arboris ſuę, tantaq; vi morſu cerebrum apprehendit, ut ſtridens ſubinde, vertigineq; rotata, nec filum deſuper pendentis rumpere, adeoq; fugere nequeat, nec finis ante mortem.

Fraxinus & Serpens. Fraxini & Serpentis Antipathia tanto experimento prodita eſt, ut ne matutinas quidem occidentesve umbras etiam longiſſimas arboris hujus

Serpens

Serpens attingat, adeoq; ipſam procul fugiat, ſique arboris fronde accenſa gyro claudatur Serpens, in ignem potiùs quàm in Fraxinum fugiat.

Sed ad vegetabilia pergo, inter quæ conſpicua quoque & evidens ſimultas eſt. Nam Quercus in Oliveto nata fugit, introrſum commeat, & exareſcit, Olea verò in Querceto radices maximè relinquit noxias, Quercuſque enecat. Eadem Juglandem juxta ſata aut emoritur ipſa, aut infirma ſemper eſt, aut Juglandem Nucem talem efficit. Quin & Nucis umbra omnibus ſatis eſt inimica, & quæcunque attigerit, veneno invadit illicò, nocetque ſtillicidii ratione. cùm humore è frondibus diffunditur.

Sic Braſſicæ & Vitis odium ſpectabile eſt. Vitis enim cum intortis claviculis omnia ſoleat complecti, ſolam refugit Braſſicam, nam propè eam ſentiens, in adverſam ſe torquet partem, dumque coquitur Braſſica, vinumque vel ſi pauciſſimum inſtilles, nec coquitur, nec color ipſius conſtat: Ipſum verò olus cyclamino & origano perareſcit, & Vitis Lauri odore evadit deterior, cicutaque vino obtunditur.

Polipodium Cancro adeò eſt antipatheticum, ut hic illi admotus tum integentes cruſtas, tum ungues abjiciat à pedibus. Filix & Arundo in tantum ſibi adverſantur, ut neutra juxta ſe alteram ferat, unde nec in Arundinetis Silices, nec in Silicetis Arundines videntur.

Alyſſum, Hypericum & Moly herbas in tantum malignis ſpiritibus antipatheticas eſſe, ut quemadmodum Luporum capita januis affixa, ſic has herbas in ædibus ſuſpenſas ab hominibus & pecore, veneficia, ne faſcinentur, arcere, graviſſimi autores tradunt, Homer. Odyſſ. 10. 11. Plin. l. 28. cap. 10. Dioſcorid. l. 3. c.

Unde Homerus Magiæ peritiſſimus Mercurium contra veneficia Circes Moly herbâ Ulyſſem muniviſſe cecinit. Et in Hiſtoria Tobiæ, ut ſacra etiam huc referamus, legitur, Angelum cordis particulam, piſcis è flumine extracti, docuiſſe Tobiam ſuper carbones projicere, ſicque excitato fumo omne dæmoniorum genus extricari tam à viro quàm muliere. Proinde his & ſimilibus Periaptis & amuletis, quæ ratione nituntur naturali, fides non eſt deroganda, de quorum ſcilicet ſubſtantia, profluvia inſpirata vires corporis reficere, veneniſque poſſunt reſiſtere.

Sic Pæoniæ albæ radix & Alcis ungula epilepſiæ, ſemen Melanthii catarrhis antipathetica ſunt; ſtercus Lupi doloribus colicis, non quidem ut ineptè & inſcitè quidam putant, incantationis viribus, ſed quòd ab illorum ſubſtantia vapores quidam velut atomi defluunt, qui inſpirati cerebrum ſiccent, morbique cauſam ſuis viribus alterent. Unde Galenus experientiâ horum edoctus, Periaptis, inquit, hîc confidere oportet, ut ſubſtantia ipſorum, non incantationis verba, juvet l. 6. & 10. de ſimplic. med.

Contacta tridente torpedine marinâ, piſcatoris manus obſtupeſcere,

 & Ech-

Digitized by Google

& Echeneida piſciculum, quamvis velocem ventorum agitatæ procellâ navis curſum ſiſtere videmus, non quidem incantationis verbis, ſed ob cauſas modò commemoratas. Stupendum certè naturæ miraculum, minutiſſimum etiam piſciculum, qui maris & terræ portenta ſuâ naturâ ſuperat, remis veliſq; concitatam navim quantùmvis magnam, non alio modo quàm adhærendo remorari.

Videatur Plin. l. 9. c. 25. & l. 32. cap. 1. Fertur Actiaco Marte tenuiſſe imperatoriam navem Antonii, properantis circuire & exhortari ſuos, donec tranſiret in aliam, ideoque Cæſariana claſſis impetu majore protinus venit. Tenuit & noſtrâ memoriâ Principis Caji ab Aſtrua Antium remigantis. Quin & auſpicalis piſciculus eſt, ſiquidem noviſſimè in urbem reverſus Imperator ille ſuis telis confoſſus eſt. Nec longa fuit illius moræ admiratio, ſtatim cauſa intellecta, cùm è tota claſſe quinqueremis ſola non proficeret, exilientibus protinus, qui id quærerent, circa navim invenerunt adhærentem gubernaculo, oſtenderuntq; Cajo, indignanti hoc fuiſſe quòd ſe revocaret, quadringentorumq; remigum obſequio contra ſe incederet. Conſtabat peculiariter miratum, quomodo adhærens tenuiſſet, nec idem polleret in navigium receptus. De hoc Laurentius Lippius, Oppiani interpres, eruditè luſit his verſibus:

Pellebant velis, pellebant remige navem,
Ventus erat, cœptum ſum remoratus iter.
Solus ego Actiacam potui retinere carinam,
Et potui Caji roſtra tenere ducis,
Semipedalis ego: quis hæc corpuſcula credat
In curſu tantas detinuiſſe rates.

Fatendum certè, naturam hìc abſtruſam, & ſenſibus inexplicabilem. Præter enim ea, quæ dicta modò ſunt, fatale quoddam indicium & præſagium in eo obſervatum eſt, quaſi futuri mali præſcio periculum imminens cupienti avertere. Tenuit Legatos Periandri de caſtrandis pueris nobilibus, tanquam indignum judicante naturâ homini, id, quod conſervationi ipſius donatum eſſet, auferre; idcirco navem inhibuit & à curſu revocavit. Tenuit navem Caji Cæſaris non multò pòſt Romæ interfecti, condolens miſero Cæſaris exitio ipſa natura cupiit ab ipſo malum avertere, atq; ab infauſto curſu revocare. Hæc de Echneide ferè omnia ex Plinio.

Cæterùm in experimentis eſt, Hirundinis cor palpitans devoratum memoriam deperditam reſtituere, adq; ingenium valere & intelligentiam:

Cor Turturis vivum calenſq; comeſum ad febres intermittentes omnes.

Anatem vivam ventri admotam compeſcere tormina.

Viventem Araneam juglandis teſtis incluſam colloq; ſubnexam pellere quartanam: Ranarum oculos ante Solis ortum erutos, vivis illis in aquam

 dimiſ-

dimiſſis, alligatos, ſicut & unguium præſegmina in pedibus & manibus febricitantis, caneri vivi dorſo ſuperligata, cumque eo in aquam fluentem projecta, tertianas febres:

Talpæ viventis dentem odontalgiam ſanare contactu:

Hominis calvam mederi epilepſiæ.

Oſſiculum è poplite Leporis nephritidi & ſpaſmo flatulento.

Inteſtinum Lupi colicis doloribus.

Cor Corvi geſtatum ad inhibendum ſomnum, cor Veſpertilionis ad eundem valere accerſendum:

Oſſa capitis Equæ fugare erucas palo in hortis affixa:

Graminis genus, 7. habens internodia, efficaciſſimè contra capitis dolores adalligari.

Herbam, canis urinâ irrigatam, evulſam, ne ferro tangatur, luxatis mederi celerrimè:

Florente Cicutâ & Violis, ſi qui morbi homini acciderint, quoties florere eas herbas contigerit, licèt ſanatum, recidivam tamen quandam eorum ſentire compertum eſt. Non prætereunda hìc, quæ Plin. lib. 24. c. 17. & 19. Item l. 25. c. 4. & lib. 26. cap. 4. ex Pythagora, Crateva, Democrito, Apollidoro, Cleemporo Medico & aliis recenſet, de mira quarundam herbarum efficientia ac virtute. Adamantide herba, Armeniæ & Cappadociæ alumna, admotâ, Leones reſupinari cum laxo hiatu:

Arianide, quæ in Arianis naſcitur colore ignea, collecta Sole exiſtente in Leone, ligna accendi tactu oleo peruncta:

Æſchynomenem, appropinquante carpentis manu contrahere folia.

Theangelide in Libano Syriæ, Babylone, & Suſis Perſidis proveniente, potâ, homines divinare.

Gelotophyllide in Bactris & circa Boryſthenem naſcente, & potâ cum myrrha & vino, varias obſervari ſpecies, ridendiq; finem non fieri, niſi potis nucleis Pineæ Nucis cum Pipere & Melle in vino palmeo.

Æthiopiden in Meroë creſcentem hydropicos utiliſſimè bibere è mulſo.

Ophiuſam in Elephantine Æthiopiæ conſpicuam, potam, terrorem ac metum Serpentum imprimere & quandoq; ex eo mortem, obq; id ſacrilegos cogi illam bibere: adverſari autem Vinum palmeum.

Helianthe in Ciliciæ montibus maritimis cum adipe Leonino decocta ac inuncta corpus aſpectu reddi jucundum ac venuſtum, Perſarum Regibus in frequenti olim uſu.

Crocidis contactu phalangia mori:

Oenotheridis è vino aſperſu omnium animalium feritatem mitigari:

Digitized by Google

Herbam in capite ſtatuæ natam alligatam in lino ruffo, capitis dolores ſedare confeſtim.

Herbam, quæ naſcitur ſupra fimeta ruris, efficaciſſimè pollere contra anginas ex aqua potam:

Contra ſumma veneficia pollere Moly laudatiſſimam herbarum Homero, circa Pheneum & in Cyllene Arcadiæ provenientem: & Dodecatheon herbam omnibus mederi morbis aquâ potam, quæ maximam etiam à Moly autoritatem obtinuit.

Æthiopide amnes ac ſtagna ſiccari conjectu, tactu clauſa omnia aperiri.

Achimenide conjecta in aciem hoſtium, trepidari agmina, ac terga vertere.

Lataeen, à Perſarum Rege dari ſolitam Legatis, ut quocunq; veniſſent, omnium rerum copiâ abundarent.

Æmilianum Scipionem Carthaginis patefeciſſe portas peculiari herbâ, & pontinas paludes Æthiopide ſiccatas, antiquæ hiſtoriæ memorant: Et quis occulta naturæ inſignia omnia attigerit? Quis verò cauſas hic explicare unquam valuit? aut quæ ſaltem fuit conjectura omnia hæc experiundi? Verè numinis cujusdam muneri hanc inventionem acceptam ferunt naturæ Prudentes.

Phyſicæ ligaturæ. Atqui ex hoc fundamento pendent quoque phyſicæ ligaturæ, ut cum præſentia Adamantis Magnetis actionem, ne ferrum trahat, & oleum, ne ſuccinum paleas alliciat, ſiſtit, cohibet & ligat. Quemadmodum igitur, ſi alterum cum altero conſpicitur habere inimicitiam ad noxas, quas illud inferre poſſet, uſum ejus eſſe poſſe veteres pro remedio arbitrati ſunt, in quo etiam ſucceſſus favit conjecturæ, ſic in ſympathiis occulti aliquid venerari licebit, quod ad aliquod malum amovendum vel expellendum vires habeat ſocias.

Sympathiæ illuſtria exempla.

Et quidem herbarum cum aſtris conſenſus admirandus ſpectatur quotidiè. Evidentiſſimum Solaris præſentiæ teſtimonium & documentum præbent Cichorii flores, Epaticis affectibus ſingulare remedium, qui Sole oriente ſe expandunt, eodem occidente ſe contrahunt.

Lupinus quotidiè cum Sole circumagitur, ita ut nubilo etiam cœlo agricolis horas monſtret: ſimiliter & Malva motui ſe Solis accommodat. Pulegium in coronariis florere ipſo brumali die pleiadibus occiduis, quis non animadvertit?

Veratrum nigrum adulterinum, flores circa Decembris finem in viridi flaveſcentes proferre, conſpicuum omnibus eſt.

Laurum & Ficum è cœlo non tangi, ſicut nec Vituli Marini tergus, nec Hyænæ pellem, nec Vitim albam autores non proletarii prodiderant,

quare

quare nautæ iis vela muniunt, ne fulmine icta deflagrent atq; decidãt. Hoc Octavius ſe muniebat Auguſtus, Lauro Tiberius Cæſar, quam pro corona geſtabat, ne uterque ſcilicet tonitru afflaretur, non ſolùm enim contra fulminis impetum, verùm etiam adverſùs fulminis ictum retorquentem habent naturam. Sed mirabilis eſt Sympathia illa inter metalla & divinam virgulam ſeu bifidum illum ſurculum ex Corylo deciſum, quo metallarii venas auri argentique feraces explorant, fruſtra certè quis hìc ad manifeſtas qualitates confugerit.

Verumenimvero Orpheo, Theophraſto & Proclo judicibus, lapidibus longè efficacior cum aſtris & ſpiritibus conſenſus eſt, quàm herbis, non aſtrorum enim nominibus, ſed animis quoque hominum imperitare videntur. Nam Jaſpis non modò ſacrificia diis reddit accepta, ſed Achates animos conjugum conciliat, & ſupplices voti quoque reddit compotes. Et Lapides virtutis aſtrorum conſortio frui, nemo inficiabitur, qui ferreum compaſti perpendiculum, cujus obtutu atque inſpectione naucleris velificatio perficitur, Magnete confricatum, Septentrionalis poli ſtellam ſemper ſpectare animadvertit, & qui Selenitin lapidem ex Arabia candidum, pro Luna incremento creſcere & decreſcere obſervat. *Ferreum compaſti perpendiculum & polus arcticus.*

Turcoſia gemma, quoties mutari, atque expalleſcere, nativoque calore deſtitui conſpicitur in geſtante vel langueſcente vel valetudinario? Sed magis ſtupendum, quòd imminens periculum coloris hujus gemmæ in fuliginoſum vel ſereniſſimi cœli contrarium mutatio, vel etiam maculæ alicujus aut fiſſuræ apparentia præſagire dicitur. *Selenitis & Luna.*

Smaragdum adverſùs febres valere & venenum, autores non levis autoritatis tradunt, imò frangi, ſi à veneno vincatur, rumpi quoque in prima virginei pudoris excuſſione, ac quovis illegitimo coitu inquinari, nitoremque amittere, quo oculorum laſſitudinem demulcere ſolebat. Deperit enim vis inſita, omniſque nitor ſordeſcit. Itaque dubium nullum eſt, inviſibilem latentemque vim gemmas ejaculari atque evibrare. Licèt enim ſint res ſolida, calor tamen nativus, & confricatio contactuſq; vim eliciunt, cordique ac cerebro illam communicant. Hanc verò aſtrorum & lapidum Sympathian, ſeu convenientiam non puto quenquam fore, qui ad manifeſtas qualitates ſit relaturus, cùm ſint ſaltem umbræ rerum, & inſtrumenta organaque naturæ cujuſdam ſublimioris ac præſtantioris, prætereaque nec odores habeant, nec colores, ſimileſque poteſtates, ut ita injurius ſit in naturam injuſta ac fallaci quatuor qualitatum cenſura omnia explorare. Medicamenta quædam à ſimilitudine prodeſſe, miroq; modo à morbis liberare, quotidiana documenta teſtantur & experimenta, ob nullam cauſam aliam, quam quia unum alterius anatomiam habet & ſignaturas. Atque huc pertinet modus demonſtrandi per ſimilitudinem, *Smaragdus.* *Exemplum Antipathias.*

quo ſæpe ſummus rerum Creator divinas ac occultas res ſolet patefacere, ut ſupremam idearum ſimilitudinem referant atque demonſtrent.

Omnes enim herbæ, flores, arbores, aliaque ex terra naſcentia ſunt ſigna magica à Deo conceſſa, per quorum cognitionem ad veram medicinam, id eſt, ſignatum pervenitur. Signa igitur, quæ natura externè prodit, intrinſecæ cujuſdam ac latentis virtutis indicia ſunt, ſemperque ſignatum internuſque nucleus per externam phyſiognomiam deſignatur. Hinc multorum morborum curatio, quia promanant ab aſtrali impreſſione firmamenti majoris mundi, non promiſcuis remediis perficienda eſt, ſed per influentiam aſtronomicam, id eſt, per ea vel cum iis, quæ analogiam habent ad majorem & minorem mundum, in quibus eſt vera magnetica vis firmamenti, & impreſſio cœleſtis morbis reſiſtendi. Hanc influentiam ac ſignaturam à ſtellarum complexu ac radiis plantis quibuſdam, illis ſubjectis, videmus impreſſam, quæ in hypericone ac perſicaria eſt evidentiſſima maximeque conſpicua, illud enim exilibus foraminibus perforatum, hæc foliis maculâ rubentibus, ac ſi gutta ſanguinis ſuper ea deciſſet, cernitur.

Ejuſmodi quoque ſignaturæ reperiuntur in Aro, Dracunculo & aliis, morborum cognitioni maximè inſervientes, ut ita non ſufficiat Botanico naturaſque herbarum inveſtiganti, in externis ſignaturis acquieſcere, hoc eſt, externa tantùm plantarum veſtimenta diverſoria & habitationes deſcribere, internum autem illud principium operandique virtutem, quæ eſt creatoris imago creaturis implantata, ſomnolento & noxio præterire ſilentio. Omninò enim neceſſe eſt, in rerum natura dari aliquid, in quo roſa latitet hyeme, quòd ſcilicet elementis utcunque etiam modo corruptis, ſpecierum ſignaturas inviolatas contineat, atque novorum individuorum procreationem ſervet incorruptas, alioquin novæ rerum ſpecies produci non poſſent. Id verò nihil aliud eſt quàm balſamum radicale, vitale, ſpirituale, cœleſte, actionum omnium in natura principium, cui uni & ſoli accepta ſunt ferenda, quæ nec craſi elementariæ nec ſenſui nec manifeſtis qualitatibus aſſignari poſſunt & debent. Hoc enim in corruptionibus rerum non interit, ſed elementis & mixtis qualicunque etiam modo diſſipatis, ſervatur. Sic granum, quod terræ committitur, putreſcit, reſolvitur, perit, ac radicale balſamum ſervatur, in quo totius ſeminis anatomia & poteſtas viget, novâque revolutione in mundanum theatrum progrediens novum fabricat corpus, officiis deſtinatis accommodatum. Hoc ipſum principium variis nominibus appellatur, ab aliis dicitur enim Balſamus univerſæ naturæ, ſulphur vitale, radicale ſemen, materia prima, mumia balſamita. Deliteſcit autem non in alimentario, quo perfunditur humore, nec in fæculentis & craſſis ſordibus,

Quæritur, roſa ubi latitet hyeme?

Digitized by Google

bus, ſed in excellentiori quâdam humiditate deprehenditur, quoniam externis injuriis impreſſionibusque magna vi ſolet reſiſtere, ſpecierumque ſignaturas inviolatas ad novorum individuorum productionem conſervat. In animantibus & plantis univerſam corporis anatomiam animale hoc Balſamum occupat, in certis tamen animantibus certam magis partem, ut cor, proque diverſa impreſſione, tinctura & confluentia, proprietate, & differentiis diverſas quoque producit actiones. Hujus igitur Balſami virtute plantæ quædam partesque animalium morbis quibusdam antipatheticæ ſunt, hujus inquam Balſami vi ac virtute, animalium quorundam partes corporis humani partibus ſunt ſympatheticæ, juvando illa, corroborando atque in vigore radicali conſervando: teſtatum id facit medicamentum à me confectum, liquor ſcilicet ille potabilis, cordis vitæque ſpiritibus gratiſſimus, debili memoriæ roborandæ, judicioque firmando, cerebro præterea vertiginoſo, paralytico, ac epileptico ſanando, colicæ flatulentæ ac frigidæ, nec non podagricis chiragricisque infirmitatibus & doloribus profligandis, (abſit fucata jactantia, quotidianis enim experimentis id patefactum habetur & compertum, & teſtabuntur ſanati) accommodatiſſimum. *Secretum autoris, cerebro catarrhoſo convenientiſſimum.*

Hoc eſt medicamentum, cui præparando integra ferè æſtas danda eſt, omnis Vulcanicæ violentiæ, corroſionis & malignitatis expers, conſtatq; ex merè vegetabilibus, animaliumque quorundam partibus: Huic rectè concinnando nunc denuò incumbo, ut quocunq; tempore id petitum fuerit, ejus apud me poſſit eſſe copia.

Ac licèt quidam hoc meum inventum ſuperciliosâ quadam fatuitate ſibi omnia tribuentes ſint deriſuri, aliis perſuadentes, non poſſe Hippocratis aut Galeni aſſeclas, niſi ex Paracelſico aut Lulliano commentario ſapere, malo tamen ἐν τῷ ἔργῳ & experimento cum omnibus iis, qui eo ad nominis Divini celebrationem & dictorum morborum profligationem utuntur, & uſuri ſunt, acquieſcere, quàm blandis ac bracteatis, ut illi faciunt, verborum lenociniis, mundum decipere. Sed ad priora. Hoc igitur radicale principium, has, inquam, rerum ſignaturas qui neglexerit, nec intimiùs inſpexerit atque cognoverit, Medici nomen non meretur. Et certè ſi per nihil aliud, hujus tamen myſterii cognitione admirabilis in ſua arte evadit Medicus, quod Hippocrates de iis pronunciat, qui morituros & ſalvandos prænoverint.

Morbos ſingulos habere ſua ſigna morborum cognitioni inſervientia, negari non debet, eademque quoque ſigna reperiri in remediis à natura ita ſignatis, ut in totum & verè dixiſſe liceat, hic morbus eſt hujus remedii morbus, & hoc remedium eſt hujus morbi remedium, ut tuſſilago eſt remedium obſtructi pulmonis, quia gerit ejusdem ſigna, lingua *Signatura morborum.*

cervina

cervina & ſcolopendrium infarcti & tumefacti ſplenis remedium ſunt, quia ſplenis exhibent ſignaturam. Unde apparet, ex ſignis remediorum naturas cognoſci poſſe, Sympathiasque ac Antipathias myſterium tum rerum tum qualitatum Medico maximo eſſe emolumento, proindeq; ſecretioris ejusmodi Philoſophiæ peritos ſagacesque rerum naturalium exploratores admirandas actiones poſſe producere.

Et quoniam modus, ut in aliis, non utique manifeſtus eſt ac evidens, ſed occultatus, miraculoſarum illarum actionum cauſam dæmonum præſtigiis aſcribunt imperitiores, tali ſcil. Magiæ, quæ Goëtia dicitur, à luctu, & dæmoniaca, eſt enim malorum ſpirituum juxta ſepulcra invocatio, cujus germana ſoror eſt Necromantia, quæ ad vocandos defunctorum manes ſanguinem humanum, quo dæmones effuſo delectantur, vel ſaltem nigri pecoris cruorem requirit.

Magia vetita quæ?

His Magiæ ſpeciebus imbuti multa faciunt, quæ nullo modo per cauſas & media naturalia effici potuerunt, ſed neceſſariò referri debent ad ſubſtantiam aliquam incorpoream, quæ occultè cum ipſis magis operatur: faciunt enim ſtatuas è ligno vel alia materia loqui, & ad propoſitas quæſtiones reſpondere, moverique loco progreſſivo: deinde manifeſtant etiam quædam occultiſſima, & quæ humana eis ratione nota eſſe non potuerunt, ut res, quæ geruntur, vel dicuntur in remotiſſimis regionibus, quæque quis dixit vel fecit: Hæc autem eſſe mentis cujusdam ſublimioris opera, quàm eſt humana, prædictasque operationes non perfici cauſis naturalibus, ſed ſupra omnis corporeæ naturæ poteſtatem eſſe, neceſſe eſt.

Vera Magia & naturalis, quæ cauſis nititur naturalibus, licèt non ita ſenſui obviis, ſed abditioribus & reconditis, nihil aliud eſt, quàm lapidum, quàm herbarum, quàm mineralium, quàm animalium, quàm aſtrorum cum his conſenſus vel diſſidii ſcientia, quam exactè callere & didiciſſe ſapientiæ opus eſt, legi divinæ non contrarium.

Et hanc magiam, quam omnes ſapientes, rerumque cœleſtium & ſublunarium ſolertiſſimi indagatores ſemper approbârunt, ut quæ in operum Dei admirationem explorantem ducat, qui callent, multarum abſtruſiſſimarum rerum ſcientiâ clarebunt, quamvis paucos hodie invenias, qui exactam hujus cognitionem habeant, niſi perditos quosdam ardeliones, qui ob pecuniæ aucupium animas dæmonibus devovent, mentiri non erubeſcunt, omnia ſe ſcire & præſcire glorianteſ, ſicq; veram magiam nefandis nugis defœdantes, & cum Goëtia confundentes.

Cæterum, quod in præſenti noſtro inſtituto minimè prætereundum fuit, non parùm enim lucis afferet & veritatis, ad myſterium noſtrum ulteriùs explicandum, in experimentis non fallacibus eſt, operationem aliquam eſſe & virtutem annulorum confectorum ex auro, argento, aurichalco,

Occulta annulorum ſub

Digitized by Google

chalco, aut quovis metallo,ſtellæ,cujus quis ſibi virtutem conciliare cupit, dedicato, defixo in annuli cavitatem cum ſubjecta herba ſtellæ huic ſympathetica, lapide: his enim animum exhilalari, morboſq; profligari graves autores tradunt, Trallianus, Gordonius, Meſue & alii.

certo aſtro ſculptorum ſiu.

Sic Gyges Lydorum Rex annulo ſuo lapidem Draconis capite exemtum incluſerat, ſeſe, Regem & aſtantes occiſurus, ut impunè cum Regina concumberet, inviſibilem reddidit. Et Alexander Trallianus Herculis imaginem Leonem ſuffocantis annulo incluſam colicis medere ſcribit. Ferunt & Eudæmum Philoſophum annulos contra Serpentum morſus, faſcinationes & morbos concinnâſſe. Tradit quoq; Joſephus l. 8. antiq. c. 2. ſe vidiſſe, præſente Veſpaſiano Imperatore, Eleazarum quendam de gente Hebræa, naribus cujusdam obſeſſi, annulum, cujus ſignaculo radix à Salomone reperta, erat ſubdita, applicuiſſe, dæmonemq; de naribus odorantis contraxiſſe, qui cùm repentè in terram concidiſſet, Eleazar conjurationis Salomonis Cantico dæmonium proſcripſit. Idem Salomonem Magiæ fuiſſe peritiſſimum, & Moſen Hebræorum legislatorem in Ægypto Magiæ initiatum annulos amoris & oblivionis feciſſe, annulumq; oblivionis dediſſe Æthiopiſſæ, ut ipſius oblivifceretur, quo etiam facto in Ægyptum liberè ipſum remigrâſſe prodidit, non quidem ſuperſtitioſâ dæmonum magiâ, cujus eum accuſabant Apollonius & Lyſimachus, verum à Joſepho propterea refutati, ſed ea, quæ per ſacroſancta nomina & precationes, Angelorumq; bonorum implorationem perficiebatur. Teſtis Euſebius de præpar. Evang. l. 8. c. 2. Joſephus contra Appion, in Act. Apoſt. c. 7. Plin. l. 3. c. 1. Magiam quoq; ab Ægyptiorum ſacerdotibus didiciſſe & calluiſſe Empedoclem, Pythagoram, Democritum & ipſum Platonem in confeſſo eſt.

Unde non omninò vana eſſe elicitur, quæ de cura characteriſtica, quæ ſculptis imaginibus & de collo appenſis naturales operationes perficit per cœleſtes proprietates ſiderum, mirabili influentia cum noſtris corporibus concordantium, non, inquam, pſanè vana ſunt, quæ antiquiſſimi naturæ exploratores de verbo ſcripto ſeu characteribus & ſigillis, certis temporibus ſecundùm cœli virtutem & influxum fabrefactis, citra omnem, quam ſola myſterii hujus ignorantia finxit, ſuperſtitionem, citra nominis divini prophanationem & offendiculum, ullamque fidei ac religionis violationem, literis monimentiſque conſecrârunt, quæ hactenus poſtremiſque hiſce temporibus occultata & abſcondita delituerunt, altoque ſilentio compreſſa fuerunt, apud quoſdam, qui illis ſunt abuſi potiùs quàm legitimè uſi, cùm ad ſuperſtitiones prolapſi, primordia non intelligentes, plus iis tribuere ſunt auſi, quàm rerum omnium creator Deus conceſſit, voluitq; eſſe per ea patefacta; Tantùm verò abeſt, ut hiſce imaginibus per ſe virium quid tribuam, characteresq; ſeu nominā conſtellata virtutem habere,

Abuſus & ſuperſtitio damnatur.

bere ratione figuræ, affirmem (cùm figura, numerus, magnitudo, ſitus, continuiq; ſolutio nullius ſint actionis principia) ut, niſi aliud ſit agens movensq;, cujus poteſtate characteres ſunt efficaces, planè negem. Tamen invidiæ feneſtrâ patefacta lucem ea videre ſum paſſus, ut cognitio veri, quæ bonum quoddam & perfectio intellectus eſt, eluceſcat, ac clariùs cernatur, quantum inter veras & Phyſicas ſignaturas & ſuperſtitioſas ac illicitas interſit, tum ſpeculativè & noſcendi tantum causâ, non etiam utendi ſemper & exercendi modo, quædam ſcire licitum eſſe & conceſſum. Nulla enim virtus vel in cœlo vel in terra, quæ non deſcendat à Deo: ſic medicamenta ſunt corpora viſibilia, verba corpora inviſibilia, ſive herba ſive verbum ſanet, in cauſa eſt Deus, id eſt, ſpiritus Dei naturæ coadunatus per verbum Fiat. Unde ipſa herba non eſt medicina, ſed hæc in illa latet, inviſibiliter à Deo videlicet inſita. Quapropter non protinus ad orcum uſque ſunt damnanda, inſulsèque deridenda, quæ à ſenſibus ſunt remotiora, & cauſas habent abſtruſas. Gemmarum miracula quis non obſtupeſcit? Plurimas certè iis ineſſe facultates naturales negari non poteſt nec debet, præſertim ſi certis ſub conſtellationibus ſculptæ, imaginibusq; ac ſignaturis impreſſæ fuerint & ſignatæ. Ac planè vanum eſt, quod quidam putant, effectus Gemmarum quarundam provenire vi magicâ, nec naturales eſſe, proficiſciq; ex Magorum ſchola, qui prætextum ſuis veneficiis quærant per Gemmas certis conſtellationibus ſculptas. Smaragdum mortui Domini digitis, quibus fuit geſtatus, obſilire, cognitum eſt & compertum. Turcoſiæ quoque vires quis non miratur? Et innumera poſſunt non tantùm Gemmarum, ſed etiam Plantarum experimenta coacervari, quæ ſi non ubique & ſemper reſpondent, non arguenda ideò ſunt mendacii, quia non omnia ubique & ſemper concurrunt, & raritas effectus ſeu ſingularitas effectus non tollit cauſam in natura. Rerum enim miracula perpetrantur per debitam cauſarum naturalium agentium cum diſpoſitis patientibus applicationem, adeò occultè, ut cauſa videatur remotiſſima. Itaque veſanum eſt diabolicis machinamentis protinus aſcribere, quæ à noſtris ſenſibus ſunt remotiora, non cogitantes, latentem naturæ vim, quæ divinum divinæ potentiæ eſt inſtrumentum, multum poſſe ſine diabolorum ope & auxilio. Sic veſani ſunt, qui ſuperſtitionibus dediti etiam manifeſtiſſima penè præ ignorantia aut ſtolida dubitatione, ex occultis prodire cauſis aſſerunt, ut in eodem veſaniæ pelago navigant, qui præter odorem, colorem & ſaporem nullas alias vires Plantis quibusdam ineſſe arbitrantur, quaſi naturalis illa cœleſtium cum elementaribus conſpiratio efficere non poſſit, ut præter qualitates primas tactiles & ſenſuales occultas etiam vires poſſideant ſine magicis incantamentis & animi ſuperſtitione, id quod naturales cum experientia effectus demonſtrant. Quaſe in

Quomodo characteres ſint efficaces?

Taxatur quorundam ſanitas & inſitia.

re in ſingulari facto non aliam, præterquam quæ nobis videtur eſſe, ſtatuere cauſam, temerarium duco. Quis enim negare poteſt, divinitus aut ingenii alicujus virtute, aut etiam cauſis accidentariis & fortuitis, poſſe produci effectum ſimilem naturali. Et ſufficit Phyſico oſtendiſſe effectum talem vel talem eſſe cauſarum naturalium, aut ſemper aut plerunq;. Et licèt non ſemper reſpondeat eventus, non tamen ideò naturæ motus eſt denegandus, ſiquidem ad unum ſæpè effectum raró concurrunt cauſæ omnes, quod licet ex illis æſtimare, quæ ob raritatem, varietatem & ſingularitatem pro miraculis habentur & prodigiis, hæc enim cauſas habent naturales, raró tamen ad effectum talem diſpoſitas, aut omnes paratas. Itaq; ſi effectus eſt naturalis, etiam cauſa talis erit, & contrà. Jam autem imaginum ſub certis aſtris ſculptarum effectus naturalis omnino eſt, ergo cauſam quoq; naturalem eſſe neceſſe eſt. Licèt verò hæc ſit occulta & abſtruſa, àque ſenſibus exterioribus remotior, non tamen illico ad diabolicam quandam poteſtatem confugiendum, ſed attendendum, quibus auxiliis quibusque cauſis concurrentibus fiat aut non fiat effectus, èque mirabilibus cauſis naturalibusque effectis mirabilis potiùs Dei potentia agnoſcenda & prædicanda, qui cùm tantas virtutes tamq; mirabiles in naturam manifeſtam inſevit, quantus, dic, amabo te, ipſe in ſuis occultis erit? His ita præſtratis, pro vita ſalubriter producenda, honoribusque ac divitiis augmentandis Jovis ſigillum atque imago fabricatur, ſculpiturque in lapide albo vel claro, vel etiam argento puro aut ſtanno, ipſo tamen Jove, quod inprimis in hoc myſterio obſervandum eſt, exiſtente vel in ſuo domicilio, ut Sagittario vel Piſcibus, vel etiam exaltatione, ut Cancro, libero ab omnibus impedimentis; præcipuè vero à radiis malis Saturni vel Martis: in angulo etiam ſit orientis vel medio cœli, aſcendens in circulo Augis, directus, velox curſu, non à Sole combuſtus, orientalis in gradibus lucidis & fortunam augentibus in Lunæ vel Veneris Trigono aut Sextili, quæ omnia diligentiſſimè ab Aſtrologiæ perito obſervari neceſſe eſt.

NB.

NB.

Sic idem Jupiter contrarium operabitur, ſi retrogradus fuerit, combuſtus, afflictus à Saturno vel Marte, in malo cœli loco, non in domicilio vel exaltatione &c. Idemq; judicium eſto de cæteris etiam Planetis:

Eundem in modum fabricatur Imago Martis in 1. facie Scorpionis orientis, contra timiditatem & puſillanimitatem. *Sigillum Martis contra timiditatem.*

Ad favorem Regum & Principum conciliandum, morbosq; calidos cordiales curandos, Imago Solis in auro puro prima Leonis facie aſcendente, ipſe verò Sol in Leone ſit fortis & fortunatus: *Sigillum Solis.*

Ad lætitiam, venuſtatem roburque corporis imago Veneris poma

floreſq; tenentis manu, aſcendente cum ea prima facie Libræ, Piſcium vel Tauri.

Sigill. Mercurii. Ad ingenium & memoriam acuendam imago Mercurii orientis cum prima Geminorum facie vel Virginis: vel contra morbos, odia & itinera feliciter conficienda à gradu 17. Virginis uſque ad finem ferè ejuſdem ſigni.

Sigill. Piſcium Secretum ad podagram. Ad podagram curandam, indubitanter valere Piſcium figuram in auro vel argento, ſeu auro argento permixto, ſculptam, Sole permeante Piſces in aſcendente aut domo decima, ab infortuniis ſalvo & libero, domino etiam ſigni videlicet Jove ſalvo: vel etiam Luna medium cœli tenente, Marte non præſente, & Jove non retrogrado, Soleq; ſupra terram exiſtente, ſi Piſcium imago fiat in prima Piſcium facie, eundem præſtare effectum antiquiſſimis monimentis proditum reperitur: in ſecunda verò facie factam ſanare tibiarum morbos, in tertia morbos genuum & coxarum.

Forma Tauri. Ad morbos gulæ colli faciebant figuram Tauri in facie tertia, Sole exiſtente ſupra terram, eamq; in cupro multum rubente:

Figura Arietis Martis & Saturni. Ad morbos capitis difficiles & difficulter curabiles, fabricatur figura Arietis, Martis & Saturni, utroque exiſtente directo, Jove non conſtituto in Ariete, nec Venere in Scorpio, nec Mercurio in Tauro, à gradu primo uſq; ad 5. primæ faciei Arietis: Sole autem exiſtente in Ariete eandem obtinebit virtutem.

Sigillum Lunæ. Ad bona & honores adipiſcendos, morbosque cerebri frigidos curandos imaginem Lunæ conferre in puriſſimo argento vel cryſtallo, ita ut Luna exiſtat in Cancro, àq; infortuniis ſit libera, in oriente fortis & fortunata, experimentis patefactum eſſe Doctores antiqui aſſerunt, adq; eundem quoq; effectum conſequendum poſitus ejuſdem in Tauro efficax eſt, quo in ſigno exaltatur:

Cancri figura. Ad ventris ægritudines curandas figura Cancri facti horâ Saturni, Cancro exiſtente, in medio cœli, & Saturno in ſecunda facie, omni auro præſtare dicitur, omnibus morbis reſiſtendis expellendisque idonea.

Sig. Capricorni. Ad triſtitiam abigendam & melancolicam deſipientiam, figuram Capricorni prodeſſe proditum eſt, ita tamen, ut Mercurius non ſit retrogradus, ſitq; cum Venere ſupra terram, Venus autem ſit in parte orientali, Saturnus verò ſub terra: conficiendum autem ſigillum eſt in prima facie, Solis aut Mercurii die, Solis tamen hora.

Ad ſenſum corruptum & deperditum, morbosq; manuum, inprimis dextræ, commendari video imaginem Sagittarii factam de auro vel argento in prima facie primi gradus uſq; ad 5. die Solis & horâ ejus: hæc figura habet

Digitized by Google

habet vim expellendi infirmitates, Saturni Veneris & Martis, oportet autem Saturnum non eſſe retrogradum, nec Martem in 12. domo, ſicut nec Jovem in quarta, Sol verò ſupra terram exiſtat.

Atque hæc ſunt ſigilla & ſculpturæ Planetarum & Conſtellationum quarundam cœleſtium, à diverſis autoribus repertæ, ſequuntur ordine, quæ in antiquiſſimorum Sophorum & Doctorum monumentis & Codicibus & à verbo ad verbum huc transſcriptæ & conſignatæ imagines inveniuntur, quæ multarum mirandarumque virium eſſe perhibentur, ſi in convenientibus lapidibus ſculptæ magna cum reverentia, & devotionē (utinam verò ſine impia ſuperſtitione) geſtentur & cuſtodiantur: & primo quidem inter vetuſtiſſimi illius & ſummi Rhagaelis arcana fuerunt.

Draconis formoſi imago, ſi in Rubino ſive in alio lapide ſimilis naturæ ſculpta fuerit, ſcias virtutem ejus eſſe in augendis bonis hujus ſeculi, geſtantemq; hilarem & ſanum efficere.

Falconis imago, ſi in Topatio ſit, ad acquirendam benevolentiam Regum, Principum & magnatum facit.

Aſtrolabii imago ſi in Granato ſculpta fuerit, virtus ejus erit, ſanum reddere geſtantem, & ab omnibus ægritudinibus, adverſiſq; caſibus in itinere liberum.

Aſini imago, ſi in Chryſolito ſit, virtus ejus erit futura prognoſticare & prædicere, (quantum ſc. poteſt cadere in humanam imbecillitatem) verè enim futura prædicere ſolius eſt Dei.

Arietis vel capitis Hominis cum barba imago in Sapphiro ſculpta virtutem habet ſanandi, & liberandi à multis infirmitatibus, & à carcere, omniq; moleſtia, eſtq; imago regia, dat enim dignitates & honores, ac in altum extollit.

Ranæ figura ſi in Berillo ſculpta erit, virtutem habet inimicos reconciliandi, & amicitias inter homines, ſi diſcordes ipsâ tetigeris.

Camelini capitis vel duarum Caprarum inter Myrthi arbores imago ſi in Onyche ſit, virtutem habet convocandi, congregandi, & conſtringendi Dæmonas, ſi quis ſecum portaverit, & in ſomno facit terribilia videre ac mirabilia.

Vulturis imago ſi in Chryſolito ſit, virtus ejus erit Dæmones frenare & congregare, defendere locum, in quo ponitur, à malis ſpiritibus, & ab eorum infeſtatione, geſtantiq; Dæmones facit obedientes.

Veſpertilionis imago ſi in Heliotropio ſculpta erit, geſtanti potentiam dat reſiſtendi Dæmonibus.

Hominis benè ornati imago & habentis aliquid pulcri in manibus, ſi

in Cornelio ſculpta erit, virtutem habebit ſtringendi ſanguinem, & ad honores confert.

Leonis vel Sagittarii imago ſi in lapide ſit, ad venena valet, & à febre liberat.

Hominis armati cum arca & ſagitta imago ſi in Iride ſculpta fuerit, virtutem habet cuſtodire geſtantem, & loca, in quibus verſatur, à malo.

Hominis imago cum enſe, in manu ſi in Cornelio ſit, virtutem habet præſervare locum, in quo erit, à fulgure & tempeſtate, & geſtantem à vitiis, & à faſcinatione cuſtodit.

Tauri imago ſi in Praſſio ſit, ad maleficia juvare dicitur, & in magiſteriis gratiam præbet.

Upupæ figura cum Dragontea herba ante ſe, ſi in Beryllo ſit, virtutem habebit aquaticos provocare ſpiritus, & loqui cohibere, deq; quæſitis ab eis reſponſa recipere.

Hominis imago cum dextra manu erecta ad cœlum ſi in Chalcedonio ſit, virtus ejus erit vincere civiles lites, & geſtantem reddere ſanum, & in itineribus, ac à cauſis noxiis præſervare.

Ceraunia candidus lapis eſt Cryſtallini ſplendoris, ſiderum fulgorem capiens.

Dei nomina in Ceraunia ſi ſculpta fuerint, virtutem habebit præſervare loca, in quibus erit hæc imago, à tempeſtatibus, & potentiam victoriamq; dare geſtantibus contra inimicos ſuos.

Urſi imago ſi in Amethyſto ſit, fugiendi dæmones virtutem habet, & hominem ab ebrietate defendendi & præſervandi.

Hominis armati Imago in Magnete ſculpta, geſtantes in bello reddit victorioſos. Hactenus Rhagael.

Imagines ſeu Sigilla Chaëlis.

Inventa Chaëlis.

CHaël unus ex filiis filiorum Iſrael, antiquiſſimus Doctor, cùm in deſerto eſſet, obſervavit, & ſculpere fecit multas ſecundùm curſum ſignorum & Planetarum figuras, & maximum effectum in eis agnovit, utque hæ imaginum virtutes poſteris paterent, librum compoſuit, ex quo ſequentia ſunt excerpta. Sicq; benedictus Deus, qui terris tales virtutes dedit in ſalutem humani generis. (Hæc verba reperiuntur in ipſo libro à Chaële conſcripto ſtatim in Principio.)

Qualis ſit lapis, non ſignificatur.

Hominis figura ſedentis poſt aratrum, cum longa barba, vultuque longo & ſuperciliis curvatis, in cujus collo ſint quatuor homines jacentes, & qui teneat in manibus vulpem & vulturem, ſi talis lapis, in quo hæc erunt ſculpta, collo ſuſpendatur, ad omnes plantationes valet, & ad inveniendum theſauros, nam ſi ſub cervice iturus in lectum poſueris, in ſomno videbis theſauros, ac modum extrahendi: eſt & alia ejus virtus, ſcilicet

Digitized by Google

licet conferre ægritudinibus brutorum, cùm aquam biberunt, in qua hic lapis lotus fuerit, debet autem ſculpi in die & hora Veneris.

Hominis imago habentis in collo clypeum, & in capite galeam, tenentis in manu gladium, ac conculcantis ſub pedibus ſerpentem, in Jaſpide rubeo ſculpta, ſi collo ſuſpendatur, omnes ſuperabit inimicos in prælio, & maximè ſi commiſſum fuerit die Martis.

Equi imago habentis Crocodilum ſupra ſe in Hiacyntho ſculpta, virtutem habet reddere geſtantem victorem in civilibus cauſis, amatum, morigeratum, efficit & amabilem, debetq; in auro ligari, quia ex auro virtus ejus augmentatur.

Hominis figura ſedentis, & Mulieris ſtantis ante eum capillis ſparſis verſus renes, & viri ſurſum aſpicientis in Cornelio ſculpta, virtutem habet, ab omnibus hoc lapide contactis benevolentiam acquirendi: lapidi autem debet ſupponi parum Ambræ & Terebinthinæ.

Equi ſpumantis & fervidi, ſuper quem vir niger ſedeat cum ſceptro in manu, figura ſculpta in Hemathite, regnandi poteſtatem præbet, & amiſſam gratiam reſtaurat, debetque in æquali pondere auri & argenti ligari.

Hominis ſedentis cum accenſa candela in manu imago, ſi in Chryſolito ſculpta fuerit, geſtantem divitem efficit, debetq; in puriſſimo auro ligari.

Cervi aut Venatoris, aut Canis, aut Leporis figura ſculpta, virtutem habet frenandi Dæmones, lunaticos, phreneticos.

Mulieris imaginem habentis in una manu avem, & in alia piſcem, ſculptam, ſcias virtutem habere in capiendis piſcibus & avibus; debet autem in argento ligari.

Imago, cujus anterior pars eſt Equus, poſterior verò Capra, ſi in aliquo lapide ſculpta ſit, dat fortunam in alendis & armandis animalibus ſeu beſtiis omnium generum, debetq; in plumbo ligari.

Mulieris ſedentis cum tuba in Equo, ſeu Militis currentis cum cornu ad collum, & cum arbore ante ſe, figura ſculpta in aliquo lapide Venatoribus venandi gratiam præbet, ſi ſecum portaverint.

Hominis flexis genibus ſurſum reſpicientis, & tenentis pannum figura, ſi in lapide ſculpta erit, ac quis ſecum portaverit, dat gratiam & divitias in rebus emendis & vendendis.

Scorpionis & Sagittarii ad invicem pugnantium figura, ſi in aliquo lapide ſculpta fuerit, malevolos & diſcordes efficiet concordes, inimicos amicos, ligetur autem in argento.

Vulturis imaginē cum ramo olivæ in ore, ſi in pyrite ſculpſeris, tecumq; porta-

Digitized by Google

portaveris in argenteo annulo, ad multa convivia vocaberis, & omnes te aſpicient cum admiratione & ſtupore.

Arietis & Leonis medietatis figura, ſi in aliquo pretioſo lapide ſculpta fuerit, ſi diſcordes cum ea tetigeris, amabiles & concordes efficientur, debetq; in argento ligari.

Mulieris in ſuperiore parte, in inferiori verò piſcis figura, quæ unâ manu ſpeculum teneat, & in altera manu ramum, in Hiacyntho ſculpta, digitoq; in annulo aureo geſtata, inviſibiles reddit, volvendus autem annulus cum lapide verſus palmam eſt, palmaq; claudenda.

Baſiliſci, cujus pars una eſt Fœminæ, inferior verò Serpentis figura, ſi in aliquo pretioſorum lapidum ſculpta fuerit, virtutem habebit cuncta fugandi animalia venenoſa.

Baſiliſci pugnantis cum Dracone figura, & deſuper ſit caput hominis in Cornelio ſculpta, ſi collo appendatur, geſtanti dabit virtutem ſuperandi omnem beſtiam tam terrenam quàm marinam.

Hominis nudi inflati figura, cum alterius hominis figura benè induti; ac tenentis in una manu ſcyphum; in altera verò ramum herbæ, ſi in Gagate lapide ſculpta fuerit, virtutem habere ſcias liberandi ab omnibus febribus, ſi per triduum quis ſecum portaverit.

Hominis ſtatuam habentis caput bovinum, & pedes aquilæ ſculptam in aliquo lapide, ſi tecum portaveris, nullus hominum de te malè loquetur.

Hominem flectentem genua, & ſurſum aſpicientem, & manu tenentem pannum; in Turcoſia ſculptum, ſcias valere ad emendas & vendendas res.

Scorpionis & Sagittarii inter ſe bellantium figura in aliquo lapide ſculpta, & ligata in annulo ferreo ceræ impreſſa, ſtatim inter ſe diſcordes efficit, quoſcunq; eâ tetigeris.

Arietis figuram cum medietate Bovis in aliqua gemma ſculptam, virtutem habere ſcias, ſi in annulo argenteo ligata fuerit, ut quoſcunq; eâ tetigeris, confeſtim tales concordes fiant.

Fœminæ in ſuperiori & in inferiori parte figurâ Piſcis, quæ in una manu teneat ſpeculum, & in alia ramum, ſi in Hiacyntho ſculpta fuerit, ligataque annulo aureo, inviſibilem reddit, quandocunque volueris: eſt autem ſigillum cerâ cooperiendum, digitoque palmam verſùs geſtandum.

Hominis arantis figura, & ſupra illum ſit manus Domini faciens ſignum, & juxta illud ſculpta ſit ſtella, ſi in aliqua gemma ſculpta fuerit, & honeſtiſſimè geſtaveris, in qua regione eris, à tempeſtate non peribis, & fructus terræ ſimiliter in illa non peribunt.

Viri

Viri juvenis tenentis in capite coronam, & ſedentis ſuper thronum quadrupedem, & ſub quolibet pede ſit vir ſtans tenens cathedram in collo ſitque circa caput ſedentis circulus, & manus ejus ſint erectæ ad cœlum, ſi hanc figuram ſub Hiacyntho albo ſculptam repereris, poſuerisque hunc lapidem in argenteo annulo, & æquali pondere ad lapidem, & ſub lapide modicum maſtichis & terebinthinæ, ac feceris ſigillum in cera, geſtaverisque ad collum, à Regibus & Principibus impetrabis, quicquid volueris, juſtiſſimè autem & caſtiſſimè eſt geſtandus:

Serpentis figuram habentis ſupra dorſum virum, & viro inſideat corvus, ſi in aliquo lapide ſculptam invenies, qui hunc lapidem ſecum portarit, omnibus abundabit, & erit aſtutus atq; prudens.

Viri ſtantis ſupra Draconem, qui in manu teneat gladium, figuram, ſi in Hæmathite ſculptam invenies, pone in annulo plumbeo, vel ferreo, & obedient tibi omnes ſpiritus ſubterranei, & revelabunt tibi omnes theſauros levi carmine, nec non extrahendi modum ipſi oſtendunt.

Viri ſtantis & habentis loricam indutam, & in capite galeam, in manu verò gladium evaginatum, figuram, ſi in aliquo lapide ſculptam invenies, & in annulo ferreo tanti ponderis ligaveris, ferenti hunc in prælio nemo reſiſtere poterit.

Viri barbati habentis longum vultum, & curvata ſupercilia, ſedentis ſuper aratrum inter duos tauros, figuram, ſi ſculptam in aliquo lapide inveneris, ad plantationes & ad omnem culturam valet, ad inveniendos theſauros, & bellandum, convertet inimicos in amicos, & in multis infirmitatibus valet, & ſi quis eam portaverit, fugient Serpentes à facie ejus: epilepticos quoq; ſanat, & ſi infans eum portaverit ad collum, timorem ab eo expellit, & vexationem malorum ſpirituum, & ſi æger portabit, ſanitatem recipiet, utq; majorem virtutem habeat, debet poni in annulo ferreo, in duplici pondere ad lapidem.

Aquilæ ſtantis figura, ſi in Æthite ſculpta & in annulo plumbeo poſita fuerit, ferentem reddit acceptum & amatum ab hominibus, & animalia obedient ei.

Arietis & ſimul Leonis figuram ſi in aliquo precioſiorum lapidum ſculptam invenies, & in argenteo annulo ligaveris, ſi cum eo diſcordes tetigeris, concordabunt.

Capricorni ſignum ſculptum in Cornelio, aut in alio lapide, in annulo argenteo liga, & tecum porta, nec enim perſonaliter nec oraliter ab inimicis læderis, nec judex contra te injuſtam ſententiam dicet, in negotiatione & honore abundabis, & amicitiam multorum acquires, & omnes faſcinationes, quæ contra te facta fuerint, deſtruentur, in prælio quoque nullus inimicus, quàm etiam fortis fuerit, tibi reſiſtere poterit. Hæc Chaël.

Digitized by Google

Sigilla ſeu Imagines Hermetis.

Lapis eſt Beryllo ſimilis

HErmes libro quadripart. 14. has commemorat imagines. Hominis imago ſculpta in Diadocho, ſtantis, & magnæ ſtaturæ, tenentis in manu dextra obolum, & in alia Serpentem, ſitque ſuper caput hominis figura Solis, & proſtratum teneat ſub pedibus Leonem, ſi poſita fuerit in annulo plumbeo cum modico arthemiſiæ ac radice fœnugræci, tecumque habueris in ripa fluvii, & vocaveris aquaticos ſpiritus, ab eis de quæſitis reſponſa accipies.

Hominis figura ſtantis ac tenentis faſciculum herbæ collo appenſum cum groſſitie renum & amplitudine ſpatularum, ſi in viridi Jaſpide ſculpta erit, ſcias ipſam auxilium præbere febricitantibus, & à febre liberare, & ſi quis artem medicinæ exercet, ſecumque portaverit, in diſcernendis ægritudinibus & cognoſcendis medicinis & herbis, in dandiſque potionibus maximam gratiam præbet, inque omni hæmorrhagia & fluxu ſanguinis juvat, protinuſque eum compeſcit.

Turturis marini imago ſi in lapide marino ſculpta ſit, & in annulo plumbeo ligata feratur, non poterit lædi ab aliquo, & à ſenioribus & dominis terrarum diligetur.

Aquarii figura ſi ſculpta fuerit in viridi Jaſpide, & quis ſecum portaverit, lucrum præbet in vendendis & emendis rebus, & ab eo mercatores conſilium quærent, & in ſuum domicilium merces portabunt. Avis, quæ in ore folium tenet, & in ejus conſpectu ſit caput hominis aſpicientis ipſam avem, ſi in lapide Pangone ſculpta ſit, eamque in auro ligaveris & tecum portaveris, dives eris, & locuples & ab omnibus venerabilis.

Jovis figura, quæ eſt hominis ſedentis ſuper Cathedram quadrupedem, ſintque ibi quatuor homines ſtantes ante Jovem, & manus Jovis erectæ cœlum versùs, & in capite habeat diadema, ſi in Hiacyntho ſculpta erit, ac in auro ligata, & quis talem annulum ſecum portaverit, ſeu figuram hujus annuli impreſſam in cera collo ſuſpenderit, à Regibus & Sapientibus quicquid voluerit, impetrabit.

Hominis imago habentis vultum Leonis & pedes Aquilæ, & ſub pedibus ejus ſit Draco, & cauda ſit extenſa, in manu verò ipſius hominis ſit baculus, cum quo percutiat caput Draconis, ſi in cryſtallo ſculpta erit aut in aliquo precioſo lapide, & ligata ſit in Orichalco, & ſub lapide ſit moſchus & ambra, ſi quis fert ſecum talem lapidem, habebit ſpiritus obedientes, ac magnas facultates accumulabit.

Hominis ſedentis ſupra Aquilam, ac in manu virgam tenentis imago, ſi in cryſtallo ſculpta fuerit, & in annulo æreo, ſeu cupreo ligata: ſi quis hunc

Digitized by Google

hunc annulum in die Solis ante exortum ipſius aſpexerit, omnes inimicos ſuos vincet, & ſuperabit, ſi in die Jovis aſpexerit, victor belli erit, libenterque omnes homines ei obedient, ſed oportet geſtantem veſtiri albis veſtibus & à columbina carne abſtinere.

Hominis figura equitantis, ac tenentis in una manu frenum, & in alia arcum tenſum, & habentis gladium cinctum, ſi in pyrite lapide ſculpta fuerit & in annulo aureo ligata, & quis ſecum portaverit, eum victorem reddet in præliis, nec quis ei reſiſtere poterit.

Mulieris imago habentis crines ſparſos ſuper mamillas, & in ejus conſpectu ſit vir quaſi adveniens, faciensque ei aliquod amoris ſignum, ſi in Hiacyntho ſeu Cryſtallo ſculpta fuerit, ac in auro ligata, & ſub lapide ſit ambra, aloës & artemiſia, ferenti hunc lapidem in annulo omnes obedient, & ſi mulierem cum eo tetigeris, amabit te, & ſi capiti ſuppoſueris cùm vadis dormitum, quicquid volueris, videbis.

Hominis imago ſedentis ſuprà Piſcem, & ſuper caput Hominis ſit Pavo, ſi in lapide ſculpta ſit Rubeo, & ipſum ſub tabulam in convivio poſueris, nemo comedens cum dextra, ſatiabitur.

Hominis nudi ſtantis figura, & à dextra ejus ſit puella ſtans, cujus capilli ſint ligati circa caput, & vir teneat dextram ſuam ſupra collum puellæ & ſiniſtram ſupra pectus, aſpiciatque vultum ejus, ipſa vera in terram, ſi in aliquo lapide ſculpta erit, ac in ferreo ligata annulo, & ſub lapide ſit parùm linguæ Paſſeris, Upupæ, Myrrhæ, aluminis, ſanguiniſque hominis, qui hunc annulum portaverit, invictus erit, nec ullus poterit ei reſiſtere, nec fera aliqua ei nocebit? Epilepticis quoque valet, ſi ceram rubeam ſignaveris cum eo, & ſi ad collum Canis ponatur, latrare non permittit.

Hominis imago tenentis in manu flores, ſi in Cornelio ſculpta erit, ac in annulo ſtanneo poſita, & annulus fabricatus fuerit die Lunæ aut Veneris, 4. 8. aut 12. hora, tange, quem volueris hoc annulo, & obediet tibi.

Hominis barbati figuram habentis vultum longum, ſuperciliaque curva, ſedentis ſuper aratrum inter duos Tauros, habentiſque Vulturem in manu, in lapide ſculptam, ſcias virtutem habere in plantatione arborum, & inventione theſaurorum, ac victorem in prælio efficere, Serpenteſque à facie geſtantis fugandi, epilepticos ſanat, omnemque vexationem malorum ſpirituum tollit, debet autem in annulo ferreo ligari & geſtari.

Hominis tenentis falcem in manu ſuper caput ſuum, figura, & ſub pedibus Crocodilum, ſi in lapide ſculpta erit, ac in annulo plumbeo ligata,

& ſub lapide ſit parùm radicis ſquillæ, qui ſecum hunc annulum portaverit, ab inimicis ſecurus erit, & in itinere à latronibus.

Hominis figura tenentis gladium in manu, & ſedentis ſupra Draconem, ſi in Amethyſto ſculpta fuerit, ac in plumbeo annulo, vel ferreo ligata, & in digito feratur, ſpiritus obedient, revelabuntq; ei qualeſcunq; theſauros.

Aquilæ ſtantis figura ſi in Æthite lapide ſculptâ fuerit, & in annulo plumbeo ligata, virtutem habet, qui ſecum portaverit capiendi multos piſces, nec ulla fera ei nocebit, àq; hominibus diligetur.

Hominis habentis in manu palmam figura, ſi in aliquo lapide ſculpta erit, reddit geſtantem gratum, & amabilem potentibus & principibus. Hæc ex Hermete.

Imagines ſeu ſigilla Thetelis.

THetel. vetuſtiſſimus Doctor tractans de ſculpturis lapidum, ait, has ſculpturas in convenientibus lapidibus repertas, maximam habere virtutem.

Hominis imago ſculpta in Jaſpide habentis ſcutum in ſiniſtra, & in dextra idolum, vel aliquid bellicoſum, & loco pedum ſint Viperæ & loco capitis hominis ſit caput Galli vel Leonis, virtutem dabit contra inimicos, & victorem geſtantem reddit, valetq; adverſùs venena, ſanguinem quoq; ſtringit, à quacunq; parte fluat.

Hominis figura habentis faſciculum herbæ in collo, ſi in Jaſpide ſculpta fuerit, virtutem habet diſcernendi ſeu cognoſcendi infirmitates, ſanguinemq; à quocunq; loco fluat, frenat, dicuntq; hunc lapidem habuiſſe Galenum.

Crucem ſculptam in Jaſpide viridi, dicunt habere potentiam liberandi geſtantem ab aquæ ſubmerſione.

Fœmina habens in una manu Avem & in altera Piſcem: ſi ſculpta fuerit in Chryſolitho, ad negociandum multum valet.

Lupi figura ſculpta in Jaſpide contra aſtutiam valet, & inſana verba prohibet proferre.

Cervi figura in Jaſpide ſculpta virtutem habet ſanandi & liberandi lunaticos & phreneticos.

Imperatoris figura in Jaſpide ſculpta cum capite erecto, geſtantem reddit amabilem ab omni creatura, & quicquid petierit, obtinebit.

Virginis figura cum veſte profuſa tenentis in manu laurum, ſi ſculpta fuerit in Jaſpide, geſtantem efficit ſecurum à ſubmerſione aquæ, nec à Dæmone vexabitur, facitq; potentem & omnia impetrantem.

Homi-

Digitized by Google

Hominis figura habens in manu inſcriptam palmam, ſi in Jaſpide reperiatur, potentem reddit geſtantem Principibusq; gratum. Hactenus Thetel.

Sculptura Salomonia.

VEtuſtiſſimus inventus eſt libellus in deſerto apud filios Iſraëlis, qui quoniam in eo multa Salomonis opera reperiebantur, Salomoni fuit aſcriptus. (Sed falsò, quia multa ſuperſtitioſa ſunt.) Titulus libri erat, de Sigillis lapidum ſecundùm nomen tuum Domine, & ſecundùm curſum ſtellarum.

Hominis ſedentis ſuper aratrum figura, habentis collum parvum & prolixam barbam, quatuorque homines jaceant in collo ipſius, & teneat in una manu Vulpem, in altera Vulturem, ſcias iſtud ſigillum collo appenſum ad omnes valere plantationes, omneſque theſaurorum inventiones: probationem autem iſtius ſic inſtitues, accipe lanam nigram puram ſine tinctura, involve lapidem, poneq; inter paleas tritici & capiti ſuppone, videbiſq; tunc in ſomno omnes theſauros iſtius regionis, in qua fueris, ſimulque habet virtutem ſanandi omnes beſtiarum languores, ſi aquam in qua lotus fuerit, biberint. N.

Hominem ſculptum in Jaſpide viridi, qui habeat clypeum pendentem in collo, & ſupra caput galeam cum gladio erecto, pedibusq; calcet Serpentem, appone collo, & non timebis ullum inimicum, in omnibus rebus eris victor, maximè vero Martialibus, debetq; ligari in ære.

Equus gerens in dorſo Crocodilum in hiacyntho albo ſculptus, amabilem facit hominibus & beſtiis.

Hominis ſedentis figura & Mulieris ſtantis ante eum, habentis capillos extenſos uſque ad femur, levantis verò oculos ſurſum, ſi in Cornelio ſculpta fuerit, ſcias virtutem ejus eſſe, omnem Hominem tam marem vel Fœminam reddere obedientem, debetq; in tanto pondere auri ligari, quantum ipſe lapis habet, ſubtus autem pone Betonicam & Ambram.

Equum ſpumantem cum viro ſupra ſe tenente ſceptrum manu, in Amethyſto ſculptum, ſcias illud ſigillum prodeſſe ad omnes res, quas habet, qui illud gerit, omneſq; Principes & Primates erunt ei obedientes, debet autem ligari in auro vel argento in duplo ad ſigillum.

Capitis hominis cum longa barba ac modico ſanguinis circa collum, ſi in Adamante imago ſculpta reperiatur, ſcias ad victoriam audaciamq; conferre, & corpus ab omni læſione præſervare, valetq; ad impetrandam gratiam à Principibus.

Hominis volentis inſtrumentis ludere figura in Sapphiro ſculpta gratioſiſſimum omnibus reddit.

Digitized by Google

Galli imago, vel trium Puellarum ſi in Achate reperiatur, hominem gratioſum apud Deum & homines reddit.

Leonis figura in Granato ſculpta divitias præbet & honores, cor lætificat, triſtitiamque expellit.

Cervi aut Columbi imago in Onyche ſculpta, geſtanti præbet animoſitatem adversùs Dæmones. (Certiſſimum remedium verbum Dei.)

Hominis figura in ſimilitudine mercatoris portantis merces ad vendendum, aut Hominis ſedentis ſub centurione, ſi in Smaragdo reperiatur, dat divitias, victoremque reddit, & ab anguſtiis ſublevat.

Tauri vel Vituli imago in Magnete reperta, portanti felicia præbet itinera per omnia loca, valetque contra omnes incantationes.

Equi aut Lupi figura in Jaſpide reperta febres fugat, ſanguinemque ſiſtit.

Hominis figura coronati in Topatio geſtantem efficit bonum, morigeratum dilectumque Deo & Hominibus, præbetque honores ac dignitates.

Hominis armati cum enſe in manu, ſi in Sardio vel Amethyſto ſculpta reperiatur imago, gerentem acquirere facit perfectam & bonam memoriam, redditque prudentem,

Cervi vel Hirci figura in Chalcedonio reperta, virtutem dat augendi divitias, ſi in capſula pecuniaria reſervetur.

Leporis imago in Jaſpide portantem à nullo dæmone lædi patitur.

Locuſta marina in Beryllo ſculpta, rixas conciliat.

Nocticoracis figura, quia Palladis avis eſt, ſculpta in lapide, qui facit ad ſcientiam, hominem facit ſcientiſſimum & eloquentem.

Pavonis imago ſculpta in convenienté lapide geſtantes reddit divites.

Hominis figura interficientis Leonem aut aliam beſtiam cum gladio, geſtantem aſtutum, victorioſum & amabilem reddit.

Hominis tenentis laurum vel palmam in manu dextra imago, portantem efficit cauſarum & præliorum victorem, amabilem & potentem in regione ſuâ.

Hominis alati figura habentis ſub pedibus Serpentem ac tenentis caput ejus in manibus, geſtantem divitem, prudentem & amabilem reddit omnibus.

Formicæ habentis ſpicam vel granum in aliquo lapide ſculpta imago, ad divitias valet acquirendas.

Galli figura tenentis roſtro coronam vel zonam, in duello victoriam dabit, præſertim ſi in gallinaceo fuerit.

Hominis ſtantis, cujus caput ſit Bovis, pedes verò Aquilæ figura; in

Digitized by Google

in gemma aliqua ſculptam ſi inveneris, inque ceram impreſſeris, nullus hominum de te male loquetur.

Baſiliſcum & Draconem inter ſe pugnantes ſi in Cornelio inveneris ſculptos, ſitque ibi caput Bovis, bellaturus applica collo, omneſque beſtias vinces tam marinas quàm terreſtres.

Hominis nudi inflati & coronati, tenentis in una manu ſcyphum, in altera ramum herbæ, figura in Gagate ſculpta, ligataque in annulo cujusvis metalli, geſtantem protinus à febre liberat.

Viri ſedentis ſuper Piſce figura in Jaſpide rubeo ſculpta, pannoq; alicujus impoſita, convivantem ſi cum dextra comederit, non ſaturari faciet.

Mulieris figuram habentis crines ſparſos, vel mamillas nudas, inque conſpectu ejus ſit Vir cernens ejus faciem, ſi in Hiacyntho, Granato vel Cryſtallo inveneris ſculptam, ligaveriſque in annulo aureo, tanti ponderis, ut lapis eſt, ſub verò lapide ſit Ambra, Aloës, Polypodium, geſtantem efficiet omnibus amicabilem, ſique ſupponatur capiti, in ſomno videbit, quæcunque voluerit.

Viri equitantis & tenentis in manu frenum, & in alia arcum cum gladio cincto, figuram, ſi in pyrite ſculptam invenies, ligeturque in annulo aureo, geſtantem victorem reddit in prælio, cui nemo reſiſtere poterit, & ſi quis hunc annulum ſubmerſerit in oleo muſchato, omnes ipſum pertimeſcent, ſi inunxerit vultum ſuum illo oleo, nec ei poterunt ſe opponere.

Viri ſtantis, qui ſit nudus, & à dextris ejus ſit puella nuda ſtans, ejuſque capilli ſint ligati circa caput, figuram, in Magnete ſculptam, & vir teneat dextram ſuam ſuper collo puellæ, ſiniſtram verò ſuper pectus, & vir aſpiciat vultum puellæ, hæc autem terram, pone in annulo ferreo tanti ponderis, quanti eſt lapis, includeque ſub annulo Upupæ linguam, Myrrham, Alumen, & de ſanguine hominis, quantum linguæ pondus eſt: ferenti hunc annulum, nullus inimicus poterit reſiſtere in conſpectu ejus, ſive in bello, ſive alibi, nec latro, nec fera nocens poterit intrare domum, in qua hic lapis repoſitus fuerit, & ſi epilepticus aquam biberit, in qua lotus fuerit, ſanabitur; Cera quoque rubea ſi eo ſignetur, colloque canis fuerit appenſa, latrare eum prohibebit.

Militem ſuper Equo currentem cum cornu ad collum, & cum arbore ante ipſum, ſculptum in pretioſo aliquo lapide, ſcias valere ad omnes venationes.

Fœminam tenentem in una manu Avem, in altera Piſcem, in Cryſtallo ſculptam, ſcias valere ad capiendum Aves, debetq; ligari in argento.

Hominis figuram cum Hircino capite loco ſui, ſcias valere ad acquirendum divitias.

Aquilæ

Aquilæ figura in Cryſtallo ſculpta geſtantem reddit divitem, victorioſum & eloquentem.

Cornutum animal, quod equum ſubtus ſe ferat, & equus retrò ſe ducat medietatem Capræ, ſculptum pretioſiore aliquo lapide, ſcias plurimùm valere ad domandum quamcunq; beſtiam, debetq; ligari in annulo plumbeo.

Turturis figuram in Pangone ſculptam & in annulo plumbeo, ferens nunquam vulnerabitur, nec malum accipiet, ſed honorabitur ab omnibus, maximè à ſenioribus.

Avis tenentis folium in ore, ſitq; in ore & conſpectu ejus caput Hominis aut Vulturis, figuram, ſi in auro ſculptam inveneris, ferens ex omnibus, quæ empturus eſt & venditurus, lucrum acquiret, àq; emptoribus inveſtigabitur.

Leonis vel Draconis vultus habentis duo capita cum cauda delicata, vel viri, in cujus dextra ſit baculus, & percutiat caput Leonis, figuram, ſi in Cryſtallo ſculptam inveneris, poſuerisque in orichalco, ſub vero lapide Moſchum & Ambram, tecumque portaveris, omnes tibi obedient, facultatemq; tuam amplificabis, ſignatâ cum eo cerâ eandem habebit virtutem.

Equi alati, qui Pegaſus dicitur, figura, ſi in aliquo lapide ſculpta invenitur, conducit militantibus, & in campeſtri bello dat audaciam & alacritatem.

Viri & Serpentis, circumdantis viſum, figuram, ſi in aliquo lapide ſculptam invenies, gerenti ſcias præbere victoriam in prælio campeſtri.

Arboris, vel Vitis, vel Spicæ figura in aliquo lapide ſculpta geſtantem facit in victu & amictu abundare, Principesq; reddit benevolos.

Mars armatus vel Virgo ſtolata cum circumflexâ veſte tenens in manu Laurum, in Jaſpide ſi inveniatur, potentem geſtantem reddit ad arma perficienda, & à morte violenta, aquæq; ſubmerſione liberat, caſibusque adverſis.

Hominis armati in Equo cum lancea figura in Amethyſto ſculpta facit geſtantem victorioſum in campeſtri bello.

Herculis figuram, tenentis in dextra clavam, interficientis Leonem vel aliud Monſtrum, ſi in lapide ſculptam reperies, ſcias præbere victoriam in campeſtri pugna.

Jovis figura, quæ ſit in forma hominis cum Arietis capite, geſtantem facit amabilem, citoq; impetrantem quicquid voluerit.

Virgo aut Puella cum Lampade in Cryſtallo ſculpta, virtutem habet cuſtodiendi oculorum lumen.

Sequun-

Digitized by Google

Sequuntur ſculpturæ & imagines Planetarum ſignorumque Zodiaci ac firmamenti.

Igneæ triplicitatis, id eſt, Arietis, Leonis & Sagittarii figura ſculpta in lapide pretioſo, omnibus frigidis ægritudinibus prodeſſe perhibetur, opitularique febribus phlegmaticis, & ob Planetarum, qui in illis ſignis tenent dominium, dignitatem, reddit Deo & hominibus gratum, facundum, ingenioſum, honorumque & dignitatum facilè potiri valentem: debet autem ita ſculpi, ut in triangulo Leo teneat conum, Aries in baſi dextram, Sagittarius ſiniſtrum. N.

Terreæ triplicitatis, id eſt, Tauri Virginis & Capricorni imago lapidi inſculpta, omnibus calidis & humidis ægritudinibus auxilium præſtabit, geſtantemque inclinabit ad opera ruralia, ut ſunt arare, plantare, ſeminare, vineas excolere & ſimilia, debet autem in cono eſſe Capricornus, in baſis dextra Taurus, in ſiniſtra Virgo.

Aeriæ triplicitatis, id eſt, Geminorum, Libræ & Aquarii imago, in lapide ſculpta ab omnibus ægritudinibus frigidis & ſiccis ex humore melancholico oriundis, liberat, præſertim verò quartana, eritque in trianguli cuſpide libra, in baſis dextra Aquarius, in ſiniſtra Gemini.

Aqueæ triplicitatis, id eſt, Cancri, Scorpii, Piſcium figura lapidi inſculpta, à calidis & ſiccis morbis liberat, ut hectica, omnibusque choleræ morbis, verùm geſtantem reddit inconſtantem, injuſtum & veritatis oſorem, debet autem in coronide trianguli eſſe Cancer, in baſis dextra Piſces, in ſiniſtra Mars.

Planetarum ſculptura.

Saturni figura inſculpta lapidibus eſt ejusmodi. Vir ſenex falcem tenens in manu, habens barbam non multum piloſam: hæc figura ſculpta in lapide de natura Saturni geſtantem reddit potentem cum continua poteſtatis augmentatione.

Jovis Imago eſt hominis ſedentis in ſolio, ſeu in quadrupede cathedra, virgam tenentis una, altera vero pilam; ſeu tenentis idolum, Cancrum vel Piſcem, & ante pedes habentis aquilam: Sed apud Magiæ Doctores aliter figuratur, hominis enim figuram ſculpunt cum arietino capite, rugoſis calcareis, ſubtili pectore, quæ ſi lapidi maximè Krabati inſculpatur, geſtantem reddit fortunatum, amabilem religioſiſque gratum, extollitque ad honores & dignitates.

Martis imago multipliciter in lapide figuratur, interdum cum vexillo in manu, interdum cum lancea, aut alio inſtrumento bellico, ſemper tamen armatus, & aliquando equeſter: hujus lapidis ſic ſculpti virtus geſtantem reddit victorioſum, audacem, bellicoſum, maximè verò, ſi ſculpatur in lapide virtutis conſimilis.

Digitized by Google

Solis figura diverſimodè reperitur, interdum inſtar, ☉ cum radiis circumquaque: aliquando inſtar Hominis ſedentis in ſolio cum capillis ſparſis, & veſte profuſa, nec non in curru, acſi ab equis quadrigis veheretur, ita ut circa currum ſint 12. Zodiaci ſigna: Virtus autem hujus figuræ in aliquo lapide ſculptæ geſtantem reddit imperantem, Magnatibusque gratum.

Veneris imagines ſimiliter multæ ſunt, lapidibus tamen ſequens frequentiùs inſculpitur: Mulier cum magna veſte & ſtola, manuque tenens Laurum: hujus virtus eſt agilitatem dare in rebus agendis, omniaque ad optatum finem deducere, timorem ſubmerſionis aquaticæ auferre, honores verò muliebres afferre.

Mercurii figura Homo eſt gracilis pectoris, pulcram habens barbam cum talaribus, caduceam tenens virgam cum Gallo ante pedes, aut cum Serpente ſub pedibus: virtus ejus eſt conferre ad ſciētiam & oratoriam comparandam, mercatoribus locupletandisquoq; maximum præſtat auxilium.

Lunæ imagines variæ ſunt, aliquando enim figuratur in propria Lunæ figura, cum cornibus, interdum in curru; ut puella cum canibus & pharetra, cum canibus ſequentibus cervum: hujus imaginis virtus eſt præbere expeditionem in legionibus, ex his bona & honores, inque omnibus rebus agendis præſtare celeritatem & facilitatem, adque optatum finem omnia deducere.

Verùm cautè obſervandum jubent, ut etiam ſuprà monitum eſt, Planetam, cujus imaginem in annulo conveniente ſculptam cupis, optimè debere eſſe diſpoſitum, hoc eſt, non combuſtum, retrogradum, malorumque radiis oppreſſum aut tactum, ſed in bono cœli loco, oriente vel medio Cœli, cum Jove vel Venere, in dignitatibusque eſſentialibus, aliàs imaginem vanam exiſtere, nulliusque momenti.

Urſi imago quomodo formanda? Urſa.

Cæterum Urſi imaginem ſic formàrunt veteres:

Binas urſas inſculpunt circumvolutas à Serpente, major urſa in capite circumflexionis, minor in cauda continetur: quæ imago in aliquo lapide ſculpta, geſtantem ſcientem reddit, verſutum & potentem.

Coronæ imago ſimilitudinem coronæ Regiæ cum pluribus habet ſtellis, interdum in ſimilitudine Regis capite coronati figuratur, & exiſtit in Septentrionali parte & ſigno Sagittarii, eſtq; de natura Veneris & Mercurii, ſi hæc imago in lapide fuerit ſculpta, dat geſtantibus honores & ſcientiam, regiamque gratiam.

Herculis quoque incurvati imago talis eſt: Vir in genua prolapſus tenens in manu clavam interficiensque Leonem: aliquando Vir cum Leonina pelle in manu, talesq; figuræ in decente lapide ſculptæ ad victoriam conferunt bellicam, maximè, ſi in Achate geſtetur.

Cygni ſive Gallinæ imago, expanſis alis colloque incurvato, gratum geſtan-

geſtantem reddit populo, ſcientem, divitem, podagramque paralyſin & quartanam pellit.

Cephei figura habentis præcinctum enſem cum brachiis & manibus expanſis in lapide ſculpta, cautum reddit & ſcientem, & ſi pulvinari dormientis ſupponatur, in ſomno res delectabiles facit apparere.

Caſſiopea mulieris imago eſt ſedentis in cathedra, habentis manus porrectas ad modum crucis, aliquando cum triangulo in capite, in ſigno autem Tauri conſtituitur, & in ſeptentrionali parte ejus natura eſt de Saturno & Venere: ſi hæc ſculpta fuerit in convenienti lapide, virtus ejus erit, hominibus ſanitatem præbere, infirma & defatigati corpora reſtaurare, quietem & tranquillitatem poſt conceptum laborem geſtantibus præbere, amœnum & ſuavem ſomnum præſtare.

Andromeda puellæ imago eſt, habens crines ſparſos, ac remiſſas manus, à tauro continetur in ſeptentrione, Venerisque naturæ eſt: ejus virtus eſt, ſi in lapide ſculpta erit, rixas & jurgia inter virum & uxorem ortas reconciliare, & ſtabilem amorem firmare: & à quamplurimis infirmitatibus cuſtodire.

Perſeus, enſem in dextra manu, in ſiniſtra caput Gorgonis habens, imago eſt, ac locatur in Tauro, & in ſeptentrionali parte vim Saturni habet & Veneris, ſi in lapide ſculpta fuerit, ab infortunis geſtantem avertit, & à fulgure, & tempeſtate præſervat, non ſolùm geſtantem, ſed & loca, ubi continetur, faſcinationes quoque ſolvit.

Serpentarius eſt Hominis figura habentis Serpentem, tenentisque in dextra caput, & in ſiniſtra caudam: eſt in ſigno Scorpionis, & in Septentrione, naturam habet Saturni & Martis: virtus ejus in lapide ſculpta, eſt valere contra venena, venenoſorum animalium morſus curare, & ſi lotura ejus bibatur, facit venenum evomi ſine læſione.

Aquila ſive Vultur volans eſt imago Aquilæ volantis cum Sagitta ſub pedibus, in Cancro, & ſeptentrionali parte collocatur, de natura Jovis & Martis, ſed ſagitta de natura Martis & Veneris: hæ conſtellationes cùm in lapide ſculptæ erunt, geſtantis veteres honorum gradus conſervare, & novos acquirere, atque victoriam conferre dicuntur.

Piſcis ſive Delphinus eſt imago gibboſi Piſcis: eſt in ſigno Aquarii & in Septentrione, naturam habens Saturni & Martis, quod ſi in lapide ſculpta ſit, artubusque alligata fuerit, geſtantem fortunatum efficit in piſcando.

Pegaſus ſive Equus altus, vel ſecundùm aliquos medietas Equi cum alis: ſecundùm alios totus Equus cum alis, & ſine freno: in ſigno eſt Arietis, & in ſeptentrionali parte, naturam habens Martis & Jovis: ſi ſculptus fuerit in lapide, geſtanti in campeſtri bello victoriam præbet, & velocem, cautú audaceq; reddit; ſi verò Equi collo ſuſpendatur, aut in aqua ponatur, ubi bibat Equus, à multis infirmitatibus eum liberabit.

Digitized by Google

Cetus eſt figura magni Piſcis cum curvata cauda & magno ore, continetur à Tauro, & in meridionali parte, naturamque obtinet Saturni: in lapide hæc figura ſculpta ſi ſupra dorſum habeat ſerpentem criſtatum, in mari geſtantem felicitat, eumque prudentem & amabilem reddit, & ablata reſtaurat.

Orionis armati Hominis imago cum enſe ſeu falce in manu, collocatur in ſigno Geminorum, & in parte meridionali, Jovis, Saturni & Martis naturam habet, hæc figura in lapide ſculpta, geſtantem reddit victorioſum, & de inimicis victoriam reportare facit.

Navis imago eſt cum retorta prora, & elevato velo, & aliquando ſine & cum remis, continetur à Leone, & in meridionali parte eſt naturæ Saturni & Martis, in lapide autem ſculpta ſecurum reddit geſtantem in agendis rebus in mari, & aqua, nec ab aqua damnum capere permittit.

Canis imago eſt figura Canis leporini cum cauda curvata, exiſtit in ſigno Cancri, & meridionali parte, naturam Veneris habens: ſi in lapide ſculpta ſit, ipſam vim habere dicunt liberandi totaliter lunaticos, maniacos, Dæmoniacos.

Leporis ad ſimilitudinem Leporis imago eſt cum extenſis auribus & pedibus ac ſi in curſu eſſet, in ſigno Geminorum collocatur, & in meridionali parte: natura ejus eſt Saturnia & Mercurialis: virtus hujus eſt, phreneticos curare & contra Dæmonum verſutias valere, nec à maligno ſpiritu geſtans poterit lædi.

Centaurus eſt figura Tauri usq; ad collum, reliqua Hominis tenentis in ſiniſtra manu haſtam quieſcentem ſuper ſiniſtra ſpatula cum appenſo Lepore, in dextra verò manu beſtiolam reſupinam cum lebete appenſo: in libra & meridionali parte conſtituitur: eſtque naturæ Jovis & Martis, virtus hujus ſculpturæ eſt reddere geſtantem conſtantem, & ſanum perpetuâ ſanitate.

Canis imago ſedentis in Cancro, de natura Veneris eſt: ſi in lapide ſculpta fuerit, tecumq; portaveris, hydropem non timebis, & à peſte, Canisque morſu liberaberis.

Sacrarii ſeu thuribuli figura de natura Veneris & Mercurii, cum accenſo igne, ſi in lapide ſculpta erit, habilem geſtantem ad convocandos ſpiritus efficit, ac in eorum converſatione eſſe, eosque reddit obedientes: geſtantem quoque ornat perpetuâ virginitate.

Hydræ ſeu Serpentis imago eſt Serpentis figura habentis ſupra ſe urnam circa caput, & Corvum circa caudam, de natura Saturni & Veneris: virtus ejus eſt, efficere geſtantem ditiſſimum, aſtutum, cautum, prudentem, & à nocivis rebus liberum, & reſiſtit omni noxio colori.

Coronæ auſtralis figura, imperiali coronæ aſſimilatur, de natura Saturni

turni & Martis, in augendis divitiis ejus virtus eſt, hominemque hilarum, & jucundum reddere:

Agitatoris ſeu Aurigæ imago eſt hominis figura in curru tenentis hircum in humero ſiniſtro: collocatur in ſigno geminorum & in Septentrione, naturam habens Mercurii: hæc figura in lapide ſculpta facit geſtantem venatorem & fortunatum in capiendis animalibus.

Vexilli imago fit in ſimilitudinem vexilli expanſi in extremitate haſtæ. Hæc in lapide ſculpta efficit geſtantem in militia fortunatum, ac victorem in campeſtri bello.

Imago Leonis ſculpta in auro, Sole exiſtente in Leone, Luna Saturnum non reſpiciente, præſervat à calculo calidisque ægritudinibus.

Scorpii imago in annulo aureo & lapide bezoar impreſſa, aut ſculpta, Luna exiſtente in Scorpione, ſitque Scorpius in uno ex cardinibus mundi, ad puncturam Scorpionis valet.

Imago Aquarii prodeſt iis, qui habent falſas imaginationes, ut ſunt melancholici, quartanarii, maniaci, oportet autem ut fiat in die Solis, & hora ejus, & non ſit Jupiter combuſtus, neque Sol ſit Jove altior, neque Saturnus ſit in aſcendente, neque in 19. gr. arietis: 3. 15. 27. tauri: 11. geminorum 3. 4. 12. 15. 19. cancr. 2. 5. 19. Leonis: 3. 13. 30. Virginis: 3. 5. 21. libræ: 7. 18. 20. 21. Scorpionis: 13. 20. Sagittarii: 12. 13. 24. Capricorni: 7. 18. 20. Aquarii: 13. 20. piſcium.

Imago piſcium, Sole exiſtente in piſcibus in 12. domo & Luna in aſcendente, dominoque aſcendentis & domino domus ſextæ aſpectu ſextili aut trigono reſpicientibus ad invicem, aut ſaltem Luna reſpiciente alterutrum, à podagricis doloribus geſtantem ſub plantis pedum liberare experimento dicitur. Verùm, & tempus electionis in hisce & ſimilibus figuris formandis diligenter obſervandum, majorem enim tunc è cœlo virtutem ſuscipere, ſi ſtatis temporibus oportunisque horis inſculpantur, ſic enim magis influere ſidera, experientia habetur compertum. Unde amorem excitare benevolis, odium verò accendere volens, iniquis aſpectibus utitur. Saturni igitur imagine in febricari volunt ipſo exiſtente in Capricorno vel Aquario, Jovis in Sagittario vel Piſcibus, Martis in Ariete & Scorpione, Solis in Leone, Veneris in Tauro & Libra, Mercurii in Geminis & Virgine, Lunæ in Cancro. Sic Leonis vel Cancri imago annulo vel lapidi inſigi debet, Sole Leonem, Luna verò Cancrum peragrante, ita tamen, ut uterque ab omni impedimento ſit liber, præſertim verò à radiis Saturni vel Martis. Tenendum etiam quodlibet ſignum, quamdiu Sol in eo eſt, vivum fieri, cæterisque dominari, effectumque ejus præ aliis ſentiri, ideoque ſemper Planetam dirigendum ad locum eſſe, id eſt, ſignum, faciem & gradum, quem Sol illuſtrat.

NB. Contra Podagram.

Nota dilig.

Hactenus de imaginibus magicis Priſcorum Sapientum, quas eam potiſſimùm ob cauſam hîc enumeràſſe placuit, ut planum fiat, quid inter phyſicas ſeu naturales & ſuperſtitioſas ſculpturas interſit: Si quis enim cum ſuperſtitione ad malè agendum eas referre velit, ordini divino & ipſius artis, ex qua fluxerunt, principiis, erit contrarius, eique verendum, ne, deliris ſuperſtitionibus circumventus, delirus totus evadat & ſuperſtitioſus.

Quomodo imaginibus utendū.

Planetarū influxus ac vires metallis quomodo imprimendæ?

Cæterum iisdem ferè ex fundamentis & cauſis etiam nunc conflati inceperunt laminæ auratæ argenteæque rotundæ, quadratæ, vel triangulares, quibus certi Planetarum ſignaturæ & characteres ad certos cœli ſitus & cõfigurationes ſeu conſtellationes inſculpuntur, pro cujusque Planetæ favore atque influxu conciliando: imprimi enim, recipi atque retineri in ejusmodi figuris & ſimulacris, certâ ſpecie, imaginibusque inſignitis, Planetarum influxum, rationi & experientiæ conſentaneum eſt. Hoc interim accuratiſſimè obſervandum, ut Planeta, cujus influxum quis petit, ſit fortis & fortunatus, hoc eſt, in proprio domicilio, exaltatione, vel triplicitate, in orientis angulo vel medio cœli, liber à malis radiis Saturni vel Martis, fultus Veneris vel Jovis trigono aut ſextili, vel iis junctus, directus, velox curſu, non combuſtus, aſcendens in circulo augis. Exemplo ſit Mercurius, cujus influxum ſi quis pro intellectu, ingenio memoriaque acuenda conciliare ſibi cupit, obſervet, quo tempore anni Mercurius in Geminis vel Virgine, in quibus ſignis ſuum habeat domicilium, ſit fortis & fortunatus in oriente vel medio cœli: inventâ horâ horæque minuto, fiat cœleſtis figuræ unà cum aſpectuum delineatione, diligens & artificioſa ſculptura in argento puro, quæ poſtea ſerico albo incluſa reſervatur, tiaræque ea parte, quâ præciſè cerebellum contingit, additis Moſchi optimi aliquot granis, inſuitur: Hoc anno 1610. Mercurius fortis & fortunatus repertus eſt circa 14. & 15. Jun. horamque matutinam ſecundam: Iterumque fortiſſimus & fortunatiſſimus exiſtet in Septemb. & Oct. paulò antè & poſt horam matutinam 5. quo tempore Solem in orientali cardine antecedit in propriis dignitatibus.

Atque hic eſt modus intellectivam potentiam memoriamque exacuendi è cœlorum virtutibus: ex vegetabilibus quoque animalibusque non parùm me gratiæ initurum ſpero apud eos, qui memoriâ ſunt fragili & fluxili, licèt ad intelligendum excitati, ſi remedia quædam pro memoria corroboranda, quibus Clariſs. & Doctiſs. Viros feliciter uſos ſcio, quæque hactenus inter ſecreta abſcondita latuerunt, expromſero, non invidens, quæ publico poſſunt eſſe uſui. Multa autem iis ineſſe ſcias, quæ neque temperamento, neque materiæ vel ulli qualitati manifeſtæ inhæreſcunt, ſed ſoli proprietati cuidam occultæ aſcribenda ſunt.

Recip

Recipe cordium hirundinum, adhuc palpitantium numero 7. turturum num. v. menthæ ſiccæ, pulegii, verbenæ, eufraſiæ, coriandri præparati, gallitrichi, ſing. ʒj. florum roſmarini ʒj. ſ. calami aromatici, cinnamomi, ſing. ʒij. Caryophillorum ʒ. I. ſ. moſchi, & Galliæ moſchatæ, ſing. grana viij. mellis anacardini, ſtyracis calamitæ ſing. ʒſ. quæ ex his patiuntur triturationem, redigantur in pulverem tenuem, cumque aqua fœniculi redigantur in paſtillos ad formam nuclei palmulæ. Uſurus hunc ſervabit ordinem. Purgato corpore, 50. noctibus nihil præter paſſulas cum amygdalis paucis & pauco pane cœnabit, prandium autem erit aſſa gallina, aut pullus gallinaceus, turtur, perdix vel ſimile quid, potus vinum unius anni modicè dilutum. Singulis autem noctibus ſub ſomni horam, paſtillus dextræ nari inſeretur, cotoque obturabitur, ſicque ſervabis, non ultra quàm XXX. Virgilii verſus recitaveris: elapſis diebus aliquot, paſtillum ſiniſtræ nari aqua roſarum madefactum in dito, omniaque, quæ lecturus es, tenebis, vel intelligentia citò aſſequeris. Abſtinendum verò, qui memoriam ſic ſervare omnino cupit, ab ebrietate, Venere, cruditate ventriculi imprimis, omni ſatietate, fructibus viridibus, oleribus, carnibus ſalitis, omnibusque flatus generantibus. Poſtrema menſa coriandri præparatum ſemen aſſumendum eſt. Inprimis quoque curandum, ut diligenter & probè præparetur. Non quoque innoxium erit, per intervalla paſtillum unum ore detinere ac deglutire. a Juvabit quoque paſtillum ſuper prunas projicere, ut fumus probè recipiatur in nares, receptus retineatur, naribus goſſypio obturatis, ne exhalet, vel etiam paſtillos aliquot aqua lavendulæ vel roſacea, vel aniſi diſſolvere, frontemque tempora nares & occipitium circa memoriæ capſulam manè & veſperi frequenter madefacere, inque nares linteola pura eà imbuta immittere. Atqui hoc remedium paucis patefactum eſt.

a Hæc praxis maximo emolumento multis fuit.

Communius eſt, licèt à multis hactenus occultatum, quod recipit.

Zingiberis, piperis longi, galangæ, caryophyllorum, cubebarum ſing. unciam unam: nucis moſchatæ unciam unam & ſemis, in pulverem redacta condantur ſacco lineo, coquantur in vini optimi menſura una & dimidia, in olla nova vitreata benè obturata, ne fiat evaporatio, lento igne, bibatur de hoc vino tribus ante inunctionem diebus jejuno ſtomacho plenus & fortis hauſtus, ſimiliter & veſperi: quo facto hieme ad ignem, æſtate verò ad Solem capitis pori frictionibus & pectine diligentiſſimè aperiantur, ut vapores fuligineſque exhalent, ipſumque caput lavetur aquâ ruthæ ſimplici, poſtea circa tempora & occipitium, cellamque memoriæ fiat inunctio ſequenti unguento, quod recipit.

Flo-

Digitized by Google

Florum caulium, lil.conval.liliorum alborum, meliſſæ cum floribus, menthæ criſpæ, ſing. manip. 1. contuſis adde olei olivarum uncias ij.& ſemis, butyri vaccini majalis non ſaliti uncias iiij. Vini ſublimati fortiſs. Cochlearia iij. aquæ roſarum cochlearia iiij. bugloſſi, ruthæ, chelidonii, ſalviæ, ſing. cochl.ij. commiſceantur omnia, & bulliant ſuper ignem ſine fumo & flamma, poſtea reponantur in vitreo vaſe, inſolentur dies aliquot, ut color in cereum convertatur, ſicq; partum biennio viget in virtute ſua. Herbæ autem ipſæ colligentur in Solſtitio æſtivali, moxque diſtillandæ ſunt, & ad unguenti compoſitionem aſſumendæ. Triduali igitur purgatione præmiſsâ cum dicto unguendo inungantur tempora, cella memoriæ & occipitium, maneasque calidus & quietus, donec ac interiora penetrârit, & hæc fient à principio per dies 4. poſtea verò ſingulis annis ſemel tantùm per biduum creſcente Luna: in tertio anno non erit neceſſaria inunctio, niſi ſemel anno: alimenra ſint facilis digeſtionis, & potus moderatus, excedens enim & continuata hîc ebrietas venenum eſt. 3. Sed & hoc ſequens unguentum excellens eſt, quod recipit, radicis bugloſſi, valerianæ ſing. uncias 3. radicis ruthæ uncias ij. redigantur in pulverem: deinde recipiantur ſucci euſraſiæ, hormini, verbenæ ſing. uncias iiij. colentur per pannum. Poſtea miſceantur ſucci & pulveres, addas medullæ anacardiorum unciam unam, linguæ avis id eſt, ſeminis fraxini in pulverem redacti drachmas iiij. cumque pinguedine urſi fiat unguentum, quo inungantur tempora, frons & memoriæ cellula. Hoc magni viri uſi ſunt: inunctionem ſuadent fieri debere ter vel quater in anno, ego ſingulis menſibus, ſi ſegnior operatio animadvertatur, ut in quibusdam contingere viſum eſt.

Sed ut ab animalibus & vegetabilibus ad cœleſtia revertar, eodem planè, quo Mercurii, modo & formâ reliquorum etiam Planetarum vires atque influxus conciliari poterunt, ut pro honoribus & dignitatibus Principum Magnatum favore atque benevolentia impetranda, imago Solis exiſtentis in Leone & domo decima, in trigono Jovis vel Lunæ: Unde in his figuris formandis unicè ſpectandum, ut is Planeta, cujus quis ſibi virtutem & influxum cupit conciliare, ab omni impedimento ſit liberrimus.

Verùm, cur & unde annuli, imagines & figuræ in certo metallo vel lapide ſculptæ, creditas habeant vires, non temperamento, non manifeſtis qualitatibus, non toti ſubſtantiæ eſt aſſignandum, ſed divinæ & magicæ, hoc eſt, ſuperiori cuidam & ſublimiori cauſæ, quam non inconvenienter ſpirituale vehiculum & vinculum quidam appellitârunt: hoc mediante corpus & anima ſubſtantiæ invicem diſtantes copulantur invicem, hàc Magnes trahit ferrum, cichoriumque motum Solis inſequitur:

Spiritus potentiarum occultarum vehiculum.

NB. Hoc vehiculo & vinculo intercedente ſeu interveniente, Mercurius efficax

efficax eſt in hydrargyro, memoria & cogitativa acuenda vel debilitanda, alectorio lapide, colore & ſapore mixto, Ægypto, Græciâ, Angliâ, Flandriâ, Sileſiâ:

Hoc vehiculo interveniente, Luna efficax eſt in argento & vitris, cerebro, oculo ſiniſtro viri, mulieris dextro, colore albo, cœruleo & cineritio, ſapore ſalſo, mediocri odore, cryſtallo, climate ſeptimo, Flandriâ, Hollandiâ, Selandiâ, Daniâ.

Saturnus in pumbo, aure dextrâ, ſplene, veſica & oſſibus; colore nigro, livido, & plumbeo, ſapore ſtypetico, lapidibus nigris & obſcuris, climate primo, orientis dextro, Saxoniâ, Stiria &c.

Jupiter in ſtanno, pulmone, coſtis, pulſu, ſemine, aure ſiniſtra, colore fuſco, purpureo, flavo, viridi: Smaragdo, Sapphiro, Amethyſto: ſapore dulci, climate ſecundo, Septentrione, Babyloniâ, Perſide, Ungariâ, Hiſpaniâ.

Sol in auro, corde, arteriis, oculo dextro, latere dextro: colore aureo, croceo, ſubruffo, hiacyntho: ſapore acuto & acri, odore bono, non excedente: Climate quarto, oriente,

Mars in ferro, aure ſiniſtra, felle, renibus: Jaſpide: ſapore amaro, felleo, acuto: colore rubeo: climate tertio, Septentrione, Sarmaticâ, Getuliâ, Longobardiâ, Gotiâ.

Venus in cupro & omnis generis ſpeculis: matrice, renibus, mamillis, gutture, genitalibus, epate: colore albo: ſapore unctuoſo, dulci & pingui: margaritis, ſapphiro, & carbunculo: Climate quinto, Auſtriâ, Arabiâ, Campaniâ, Poloniâ, Helvetiâ,

Hujus igitur influentiæ occultæ principium petere ex principibus & manifeſtis illis qualitatibus, temperamento vel tota ſubſtantia, non tam abſurdum quàm ridiculum eſt, cùm illorum, à quibus hæ virtutes promanant, corporeæ non ſint, & ſine corpore (non tamen ſine vehiculo) cœlitus illabantur.

Quare nullâ hic opus ex ſenſibus menſurâ, nullâ ambitioſa verborum pugnâ & inani demonſtrationum conatu. Omnis philoſophicæ demonſtrationis initium à ſenſibus & qualitatibus non peti poſſe, ſed aliunde petendum, vel ex hoc vulgato pateſcit, ſi quis quærat de albæ roſæ colore, unde ſcilicet ducat originem, cauſamque velit frigidiori temperamento aſcribere, quid quæſo dicet de rubra? Intybi ſpecies lacteumne iccirco ſuccum fundere dices, quòd ſint frigidæ? at complures caliditſſimæ, ut ſunt tithymalli, qui eodem turgent & madent ſucco. Et aloë icciroonè amara eſt, quia calida? Atqui in opio, quod pernicioſo frigore necat, amaritudo eſt eximia. Et licèt ex totius ſubſtantiæ proprietate talia promanare concedatur, ſublimior tamen & præſtantior opifex, inſculptor & forma-

Contra ſenſuales Philoſophos.

Ee tor

tot ſupra illam in noſtro myſterio collocandus eſt & quærendus. Fruſtrà igitur Alexandrei ad manifeſtas qualitates omnia referre conati ſunt, quod Scalig. exer. 318. ſummæ ait eſſe impudentiæ, & ſaltem inventis decuit illos acquieſcere. Videmus è naturæ gremio & ſinu quædam prorumpere, quorum cauſæ etſi ſint planè inexplicabiles nobis, juvat tamen interea & vopluptati eſt Philiatro, rerumque naturalium induſtrio, ſagacique inveſtigatori, probabiles rationes comminiſci, quas ſi non aſſequitur planè, non tamen rebus manifeſtis propterea derogat fidem, nec effectus calumniatur, ſed naturam ejusque opificem admiratione proſequitur.

Alter. Tractatus pars Hactenus de admirandarum & occultarum in natura actionum principiis & cauſis, reliquum nunc eſt, ut ſuprà propoſitæ quæſtionis explicationem ex commemoratis iſtis principiis deducamus.

Conſtare autem omnibus arbitror ex iis, quæ hactenus in publicum ſunt à me prolata, plantas, radices, lapides, metalla, ſpiritus & aſtra, divina quadam conſortii lege conſpirare, quod non aliunde accidere videtur, quàm ut Plato in Timæo docet, quòd cuilibet rerum ſpeciei peculiare aſtrum, ut polus magneti, & proprius homini genius à divina mente ſit conſecratus & dicatus, ut ita quælibet planta, quodlibet metallum, ac quilibet pretioſus lapis certæ ſtellæ vel aſtro ſit ſympatheticus. Sed hæc quò ſublimiora, eò altiùs ac diligentius à primordiis repetenda ſunt & veſtiganda. Conſentiunt omnes, Cœlum & omnia olim proximè à Deo fuiſſe procreata, à Deo vires accepiſſe & retinere divinas, quibus tum ſe conſervent, tum generis ſui propagationi incumbant. Deus enim nunc pauca admodum ſine cœlorum, naturæ ſeminisque interventu ingenerat, imò conditis naturæ legibus omnia per cœlum adminiſtrat: quæ enim Deus olim propriis operibus inchoavit & perfecit, ea tanquam feriatus cœlo velut adminiſtro & ſynergo continuanda credidit, & ne ſcilicet longa fortè temporis intercapedine jam olim creatum perfectorum animantium genus deficeret, cœlitus vitalem vim immittit ſemini, quæ deinceps materiam ſic apparet, inſtruat, diſponat, gignendisque rebus reddat aptam, ut omni tempore vim illam animabilem & ſpirabilem de cœlo poſſit excipere & allicere, ſicque continuatus fieret rerum caducarum ſeſe excipientium ordo & ſeries, ſemine quidem materiam ſuppeditante, cœlo verò inducente formam. Sic itaque homo generat hominem & Sol, homo per ſeminis vim apparatum omnem atque ornatum conciliat, proximaque eſt cauſa: Spiritus enim calorque, qui in ſemine eſt divinus, ſubjectam ſeminis materiam ita præparat, ut conſentaneam partibus ſingulis permiſtionem temperationémque, deinde verò

Philoſophia occulta.

Nota opt.

verò ſtructuram, conformationem poſitumque acquirat, tum demum in totum ſe diffundens ſingulis veluti gubernator inſideat, neque deſerat, quas temperavit, formavit ac compoſuit: altera efficiens hominis cauſa eſt, & quidem prima ac princeps, quæ in præparatam materiam ſimplicem ſpeciem ſeu formam inſerit ac demittit, ut Cœlum & Sol, ſpecies enim rerum cœlitus immittuntur, non è materia educuntur. Quòd autem à veteribus dictum eſt, Deum per naturas eſſe diviſum, & Deorum plena eſſe omnia, ita accipiendum eſt, quod vis illa divinitus accepta & infuſa in omnibus permaneat, quòd divina virtus omnibus inſit, cujus vi omnia emergant, ſed aliter in cœlo, aliter in caducis rebus, in quibus obſcurior, in cœlo autem ad rerum generationem præſtantior eſt atque evidentior. Quæcunque igitur Deus tum in cœlis tum in terris progenuit, omnia unus tuetur atque regit, Cœleſtia quidem per ſe & proximè, animantia verò & ſtirpes aliaque mortalia cœlorum ope & interventu, quibus naturæ leges tum procreatrices tum conſervatrices indixit. Itaque animantium, ſtirpium, lapidum & metallorum omnium, quæcunque fuerunt & eſſe poſſunt, formas, unius cœli formæ poteſtate comprehendit, quæ innumerabilibus quaſi gravidata formis omnia gignit & ex ſe fundit, & ſic una vis & facultas præ ſe fert omnium caducorum vires, ut ita cœlum nullo ſemine multas proferat tum animantes tum ſtirpes, at ſemen ſine cœlo non generet quicquam, ſed gignendis rebus materiam duntaxat & convenienter apparet, ac inſtruat, cœlum verò in apparatam illam materiam ſpeciem ſummamque perfectionem immittat, vitamque ſuſcitet in omnibus, lucido ſpiritu intercedente: hic enim mundi & cœlorum exiſtit vector, in totam univerſitatem diffuſus, rebus ſingulis ſimul & ſpeciem, & nativum vitalemque calorem impertit gignendis illis accommodatum. Is eſt, qui omnia continet, calore vitàque fovet, hujus vi & ope inanima quæque perſiſtunt, & animata ſui quæque generis habent animam, alia nutrientem quidem, alia ſentientem, alia rationis participem. Sic tamen vis illa cœlitus demiſſa rebus ſeſe accommodat, ſic ſingulis inſervit, ut quantum cujusque natura deſiderat, quantum ipſa ſubjecti ratio & conditio ferre poteſt, tantundem exhibeat. Nec tamen illa virtus ſui ſemper eſt ſimilis, aut uno ſe ſemper & modo eodem ſe rebus exhibet, ſed aliàs aliter pro ſtellarum ſtatu & radiatura multiformi, quarum commixtio implexioque plerunque variat, tametſi vectioris ſpiritus una ſemper eſt & impermutabilis ſubſtantia.

Species rerum à cœlo.

Digitized by Google

Ferri igitur non poteſt, ut quidam exiſtimant, mundi ſpiritum, vitam ſtatumque rebus omnibus ſic impertire, ut ne minimam quidem aſtrorum opem deſideret, hoc enim ſi eſſet, ſimilia ſimiliter, id eſt, pari menſurâ perpetuò generaret. Vitalem quidem animam ſecum affert & naturam, ac quæcunque ſubierit, vitalia facit, ſed pro cujusque ſubjecti natura, conditione diſpoſitione & apparatu.

His ita præſuppoſitis, quòd videlicet divinæ cœleſteſque vires ad rerum omnium procreationem & conſervationem concurrant, perq; communem illum vectorem ſpiritum, intermediæ inter cœlum & ſublunaria ſubſtantiæ, omnes mundi partes cohæreant, & cuncta complexu concilientur, nihilque in vivente mundo ſit tam abjectum, cui non infuſus ille Spiritus divinorum cœleſtiumq; operum aliquid elargiatur, è cœlo & ſideribus vires & proprietates, vitæque ſeminaria invehens, confundens & permiſcens, ſicque omnibus inter ſe concinentibus, ut graviſſimis Tullii verbis utar, neceſſariò omnia uno divino & continuato ſpiritu contineri, hæc inquam cùm ita ſeſe verè habeant, quis ſanationem, factam per unguentum armarium, quo vulnus etiam non applicatis remediis curatur, inſtrumento tantùm eo unguento delibuto, non naturalem, ſed ſuperſtitioſam dicet & impoſtoriam? Nemo ſanè, niſi harum rerum omnium ignarus, quique ſenſibus omnia metitur. Fit enim illa ſanatio per meram naturam atque magneticam quandam efficientiam, attractionem & deductionem, per influentiam corporum cœleſtium operationes ſuas perficientium per elementa, nec non toties decantatum vectorem ſpiritum, qui tanquam medium vinculum primò ex definitis & propriis conſtellationibus Sympathiam, & copulam ſeu convenientiam inducit, ex qua deinceps vis ſanatoria in telum medicatum derivatur, unde poſtea egreditur, & ad partem usque vulneratam continuatur ac traducitur, tandemque actione iſtius virtutis ſpiritualis conſequitur effectus. Nec tamen dubium, phantaſiam patientis plurimum hic habere momenti, (juxta illud Hippocratis, in medendo ſæpè concurrunt ſpes, fiducia & τύχη) tum ad balſamicam in ſanguine exiſtentem virtutem à telo medicato attrahendam dirigendamque ad partem affectam & læſam, tum ad movendum principium ſanativum, id eſt, ſanandi virtute præditum, in corpore exiſtens. Cœlum igitur, quod pluribus & uni influit, imaginationem, quæ ſemper adeſt, & Sympathiam, quæ intercipi aliquando impedirive, deſtrui non poteſt, ad determinatam in corpore partem vim ſanatoriam deducere ſtatuendum eſt. Nam inter vulnus & telum eſt vis Magnetica attractrix & deductrix, illa partem ſpectat affectam, id eſt, vulnus, hoc eſt, attractio fit ad partem vulneratam, virtutis verò deductio ad telum medicatum.

Modus quo vulnus curatur ſine remediis.

Verùm

Digitized by Google

Verùm objicitur, ſpatium interveniens, tempus, & locus, quæ iſtam deductionem ſanationemque impediant, nec admittant, nihil enim ultra determinatum agere ſpatium, item corpus à corpore ſanando tangi neceſſe eſt, tangere enim ſe proprie dicuntur, quorum extremitates ſeu fines ſunt ſimul. Jam autem ſola corpora tenent ſuperficies. Ergo ſola corpora ſe tangunt. Talis autem contactus non fit inter vulnus & telum medicatum, ergo ſanatio quoque per illud impoſtoria eſt & Magica. *Objectiones præcipuæ diluuntur.*

Præcipui hi ſunt arietes, quibus pars adverſa & ſenſuales Philoſophi ad evertendum & explodendum, naturæque finibus excludendum miraculoſum unguenti armarii effectum utitur. Sed facilis occurſus eſt. Et miſeret me eorum. Quis enim neſcit multa ex intervallo exercere actionem ſuam, quorum ſcilicet ſuperficies nullo modo conjungi poſſunt, & nihilominus ſunt ſimul, ut Sol & hominis corpus, quæ ſuperficiebus licèt conjungi non poſſunt, radiis tamen intermediis conjunguntur, non enim poteſt phyſicum agens agere in extremum, quin priùs agat in medium, cùm omnis actio phyſica fiat per contactum. Idem Sol per orbem Lunæ calefacit mundum inferiorem, licèt neque ipſum tangat, neque ſphæram Lunæ calefaciat. Sic omnia illa corpora, inter quæ eſt Sympathia & Antipathia, mutuò ſe afficiunt, exercentque operationes ſuas circa ullum viſibilem contactum, id eſt, unius virtus defertur ad alterum mediante ſpiritu intercedente, ita, ut licèt ſpatium ſit maximum, citra tamen ullam alterationem nec ventis diſſipetur, nec etiam aere vaſto, humido, frigidove rapiatur atque diſcutiatur, ſed propter naturalem communionem, ſimilitudinem nexumque conſervetur atque continuetur.

Sic in contagionibus quoque nullus fit contactus corporum, ut in certo lippitudinis genere afficiuntur oculi illorum, qui lippum intuentur, item graſſantibus febribus peſtilentialibus multi inficiuntur, qui ad ægrotos nunquam acceſſerunt, hoc eſt, quorum extrema nunquam fuerunt ſimul: maligna enim & putrida iſtarum febrium qualitas corpora contaminat propagando ſe diffundendo & continuando. Itaque qui alium morbo inquinat, non neceſſariò eundem tangit, nam putridum halitum vaporemque in pannum veſtemve aliquam (in his enim & ſimilibus ſemina contagii ſæpè deliteſcere experimentis patefactum eſt) expirans, qui poſtea alium multos poſt dies inficit, non rectè dicitur infectum ſic contaminatumque tetigiſſe, cùm nihilominus tamen citra dubium affirmari poſſit, morbos de homine uno ad alium non tranſire abſque corpore aliquo, id eſt, non tranſportari abſque vapore ſeu ſpiritu vel humore. Ac ſpirituales qualitates hic plurimum valent. Licèt enim ſecundùm modum & exiſtentiam, quæ exiſtunt, per ſe actionem corpoream non edant: per accidens tamen nihil prohibet, quò minùs per medium *Multi ſine contactu afficiuntur in peſte.* *N. De ſpiritualibus qualitatibus.*

idoneum propagentur, quod medium nihil eſt aliud, quam ſpiritus vaporve mediæ cujuſdam inter corporatas & incorporatas ſubſtantias naturæ, qui ſpirituales actiones in ſe recipiat, aerique repræſentet, cùmque ſit corporeus, contactu ſuo realiter alteret. Unde veriſſimum evadit, multas eſſe actiones, ad quas non ſit opus eo, qui verè & ſolus contactus eſt, cùm in ſe mutuam actionem exercent corpora multa, quæ ſunt ſimul non per contactum coroporis, ſed virtutis, eſtque hæc virtus, quam per intervalla exercent corpora, effunduntque, qualitas corporis expers, in qua ſola

NB. ineſt efficacitas. Sic vis ex unguento exiens effundit ſe non in lapidem, ferrum vel lignum, quibus cum nullam habet conjunctionem, ſed virtu-

NB. te motoris ad vulnus ſe propagat.

Primum enim movens in unguento eſt vis balſamica in ſanguine & uſnea, quæ mediante ſpirituali vinculo ad vulnus usque continuatur, & niſi intercapedo ſit nimia, fiunt unum per utriusque formæ conjunctionem, conjunguntur inquam, quia formæ ſe ipſas propagant & promovent, ita ut etiam egredientes in media intercapedine mutuo occurſu uniantur. Simul igitur ſunt movens & quod movetur, ita ut ſecundùm immediatam ſuperficierum applicationem ſe contingant, vel ut unius virtus ad ſuperficiem alterius, atque ita in corpus alterius deducatur, ſive id fiat lumine, ſive radiis, ſive qualitate occultiore & contactu ſpirituali. Quare unguentum attingit vulnus ſeu conjungitur vulneri, ut efficiens & a-

NB. gens patienti, ſeu ut cauſa transmutans alteransque corpori transmutando, quo etiam modo cœlum conjungitur terræ, quæ tamen ſecundùm ſuperficiem illi non eſt contigua, hoc eſt extrema cœli & terræ ſe non contingunt, ut ita veriſſimum ſit, agentia longo ſæpè intervallo divulſa eſſe ab iis, quæ patiuntur, ut ſi quis eminus videt hoſtem, etſi hic viciſſim illum non videat, repentè tamen commovetur, expalleſcit, trepidatque & contremiſcit, qui certè motus animi ab externo agente, à ſpecie hoſtis objecti ab oculo recepta, & ad ſenſum interiorem delata, in mentem primùm, ab ea in corpora deinde derivatur, agensque longo intervallo à patiente eſt divulſum, unde ſpiritualis hic & inſenſilis actio eſt, non realis operatio.

Quomodo intelligendi vulgati Canones Phyſicorum. Itaque movens cum re mota ſimul eſt, intelligi debet de agente proximo, hoc enim ſemper ſimul eſt cum re mota, ut ſunt imaginatio & ſpiritus, id quod in titillatione quoque conſtat, quæ ſæpè fit ſine contactu & attractione, & nihilominus tamen movens & motum ſimul eſſe rectè dicuntur, ſcilicet per contactum internum occultum, qui fit vi ſpirituum ab imaginatione impulſorum, partesque illas, quæ titillationem perpeti poſſunt, ferientium, eſt enim motus illorum celerrimus. Ex his quis non

Digitized by Google

non intelligit, falſas in phyſica poſitiones eſſe generaliter acceptas, 1. agentium & patientium extrema ſe ſemper contingunt. 2. Non eſt vis aliqua agentis in patiens, niſi illud hoc ſecundùm extrema & ſuperficiem contingat. Qualitas enim ſeu virtus cœleſtis & magnetica mediante ſpiritu iſtius deductionis directionisq; in unguento cauſa eſt & quaſi vehiculum, quo moto res vecta movetur ſimiliter, nam in vehiculo requiritur, ut ſit aptũ ad vehendum, ad vehendum autem aptiſſima virtus eſt magnetica cœleſtis, quæ quaſi intervenit & interjicitur inter telum obligatum & vulneratum locum, movetq; ſeu dirigit vim ad effectum conſequendum. Et qui ignorat vel negat, virtutem quandam ætheris naturis elementaribus à cœlo communicatam (quam Aſtrologiæ periti dicunt formas earum complere & abſolvere) quà mediante vis ac proprietas quarundam naturarum formis implantetur, ac inter ſe corpora connectantur atq; cohæreant, & ab hoc ordine nexuq; ſimilitudinis naturalis ortum eſſe, indeq; mirandarum actionum cauſas eruendas, is in toto hoc myſterio planè cœcutit. Inter virtutem enim & vehiculum primo Sympathia eſt; quę poſtea deducitur tranſitq; in telum, dehinc in vulnus ob familiaritatem & ſimilitudinem, hæc enim efficiens cauſa eſt, ut res invicem vinciantur. Unde inter telum obligatum & vulnus contactum fieri nemo inficiaturus eſt, licèt is non fiat immediatè extremis ſimul, & tangat, quod remotum eſt, primum, id enim in hoc myſterio neceſſe non eſt, cùm enim principiorum hic actio corporea non ſit, contactum corporeum etiam requiri opus non eſt. Vis enim ſeu virtus pervenit ad vulnus mediatè, non per dæmonem, ſed interventu, ut dictum eſt, virtutis cujusdam ſublimioris & incorporeæ, quam Magiæ naturalis Doctores magneticam rectè appellitarunt. Impoſtoria igitur ſanatio non eſt. Magica tamen. Impoſtores enim verè ſunt, qui omne magicum dicunt ſuperſtitioſum & impoſtorium.

Non omne magicum eſt impoſtorium.

Ad extremum ipſius unguenti deſcriptionem & compoſitionem placuit ſubjicere, ut nemo non intelligat, ex merè naturalibus rebus & quidem ipſo homine id componi: Baptiſta Porta l. 8. c. 12. id deſcribit, refertq; ad autorem Paracelſum, quem tamen hujus illuſtratorem amplificatoremque extitiſſe tantùm, non autorem reperio.

Rec. *uſnea concreta in calvaria furis ſuſpenſi & in aëre derelicti.*
Mumiæ veræ,
Sanguinis humani adhuc calentis ling. unc. unam.
Adipis humani unc. ij.
Ol. lini.
Terebinthin.
Boli armen. ſing. ℥ij.

Miſcean-

Miſceantur omnia ſimul in mortario, ſerventurque in vitro vel urna oblonga & anguſta.

Alii, recipiunt usneam abraſam è cranio hominis violentâ morte perempti, duarum avellanarum pondere:

Adipis verris aprugni,

Urſini ſing. uncias vj.

Lumbricorum terr. ex vino lotorum, inque piſtoris fornace ollâ tectâ torrefactorum (non aduſtorum) unc. iij. horum in pulverem redactorum unciæ uni adjiciunt.

Cerebri aprugni ſiccati.

Santali rubri odorati, mumiæ & hæmatitis, ſingul. unc. j. omnibusque mixtis cum adipe faciunt unguentum. Hæc deſcriptio optima eſſet, ſi ſucco & nervis, hoc eſt, ſanguine & adipe humano, (in quibus maximè dominatur ſpiritus ille vitalis, vegetabilis & balſamicus) non careret. Itaque in vera hujus unguenti compoſitione ſanguis & adeps humanus non ſunt omittenda, quo etiam modo confectum apud me quovis ut tempore poſſit haberi (quoniam Chirurgi ſæpè vel non ſunt præſentes, vel etiam à vulnerato remotiores) nunc operam impendo, quantam poſſum.

Conficiendum autem eſt Sole exiſtente in libra, usnea verò colligetur cum Luna creſcente, inque Veneris exiſtente domo, ſi fieri poteſt, non Martis aut Saturni. Si in Veneris domo locum habere Luna non poteſt, diligenter attende, ut poſſit abradi usnea Lunâ verſante in piſcibus, hoc enim ſignum eſt omnium convenientiſſimum propter Jovis domicilium, & Veneris exaltationem, proximum huic eſt Taurus & Libra.

Quando usnea colligenda.

Sanantur hoc unguento ſic confecto omnia vulnera, quæ ferro, ictu vel jactu infliguntur, modò haberi poſſit inſtrumentum. Excipiuntur tamen illa vulnera, quæ fiunt in arteriis, & uno è membris principalioribus, ut corde, cerebro &c.

Praxis.

Immergendum autem ferrum ſeu telum eſt, quod ſauciavit (vel in hujus defectu lignum, ſeu ramus ſalignus in apertura cruenta madefactus) in unguentum, & ita relinquendum: æger quotidiè ſuâ urinâ vel vulnus eluat, deligatque mundo panno lineo, ſemper pus extergendo, vulnusque aurora qualibet mundificando & absque ullo dolore ſanabitur: Hoc Maximilianum Imp. comprobâſſe in confeſſo eſt. Si inſtrumentum, quo vulnus inflictum eſt, haberi nequit, aliud ducatur per vulnus, & loco veri teli id inunge utroque latere, reponatur loco mundo & temperato, ſi enim aeri vel frigori nimio exponatur, excitabitur dolor. Attendendum eſt etiam, cæſimne an punctim factum ſit vulnus. In punctura enim telum inungendum eſt à cuſpide capulam verſùs, in cæſura ab acie verſùs tergum. Meminiſſe præterea oportet obligare tela. Si non apparet,

NB.

quàm

Digitized by Google

quàm altè ſint infixa, tota ſunt inungenda, ſi apparet, pars illa tantum, quæ fuit in vulnere. Citò ſanaturus ſæpè illinc (præſertim verò, ſi vulnus eſt magnum & profundum) ſi maturatione opus non eſt: neceſſitasque non urget, intermitti quidam dies poterunt, imo ſufficit, ſi ſenis diebus id fiat bis, vel ad ſummum ter, ſemper tamen vulnus manè abluendo, extergendo, iterumque deligando.

Ad extremum de usnea non eſt conſenſus: alii petitam eam enim volunt ex capite ſtrangulati, alii parum referre ajunt, ſive ſit ex ſtrangulati, ſive ex alterius cujusdam capite. Verùm cur ex ſtrangulati potiùs quàm alterius cujusdam capite usnea petenda, cauſas adhuc à nemine ſcripto explicatas atque allatas vidi. Ego, qui tamen aliorum eruditorum judicio hic me ſubjicio, hanc afferri rationem poſſe exiſtimo, quòd in ſtrangulando ſpiritus vitales ob præſentiam mali præſentis in caput ac cerebrum refugiant, unde quia regreſſus illis ob violentam illam conſtrictionem ad principium ſuum non patet, remanere, eos, & cum ſpiritibus balſamoque capitis ac cerebri miſceri ac confundi neceſſe eſt. Et licet omnes functiones animales intereant, manet tamen calor ille in oſſibus, nervis aliisque partibus ſimilaribus, qui & in lapide eſt, & pipere emortuo, ſcilicet elementalis. His ita commixtis in balſamico ſanguine, vi caloris circumfuſi ambientisque humorem vitam imbuentis, cœlique influxu cooperante, usneam ceu vegetabili quâdam vi & virtute in calvaria tandem progenerari veriſimillimum eſt, majoris potentiæ, quàm eſt ea, quæ in alterius cujusdam ex morbo defuncti capite reperitur. In decollatis ſpiritus non retineri, ſed diffugere, evaneſcere ac diſſipari omnibus in confeſſo eſt. *NB.* *De mumia.*

De mumia intellige non vulgatam illam in Seplaſiariorum taberna ubique ferè proſtantem, quæ nihil aliud eſt quàm areſacta cadaverum conditorum caro, non autem eorum infarctus & liquor ex carne humana manens. Perperam etiam faciunt Seplaſiarii, qui carnes oſſaque contuſa medicamentis mumiæ neceſſariis commiſcent.

Itaque ut legitima mumia haberi poſſit, in penuria Ægyptiacæ & Arabicæ, quæ concinnabatur ex Myrrha, Aloë, Croco, Balſamo, aliisque pretioſis odoramentis, in hoſpitalibus noſtris cadavera obeuntium Aloë, Myrrha, Croco & aliis ad eam idoneis rebus, replenda ſunt & imbuenda, idoneoque tempore eximenda, & ad uſus cuſtodienda, hanc enim plurimis pollere facultatibus, præter experientiam graviſſimi authores tradiderunt. Sed de mumiæ viribus compertis aliàs plura.

Digitized by Google

TRACTATUS NOVI
De
MAGNETICA VULNERUM CURATIONE,
Autore
D. RODOLPHO GOCLENIO, MED. D.
& Profeſſore Marpurg. ordinario,
BREVIS ANATOME,
Exhibita arte & manu
JOHANNIS ROBERTI, SOCIETATIS JESU,
S. Theol. Doctoris.

Digitized by Google

BONE ET CORDATE LECTOR.

I.

INOPINATO nuper allatus ad me Libellus eſt cum hac nomenclatura:

TRACTATUS *novus de* MAGNETICA VULNERUM *curatione, citra ullum dolorem, & remedii applicationem, &* SUPERSTITIONEM. *Autor Rodolphus Goclenius, Med. D. & Profeſſ. Marpurg. Ordin.*

II.

Quo obiter inſpecto cohorrui ad impietatem: lecto, identidem tacitus repetii illud è vetuſto Poëta, leviter immutatum:

O Divi, horribilem, & ſacrum Libellum! Libellum, inquam, quem quo nomine appellem, non invenio; niſi lubeat vocare *Idolomagico-goëticum*, aut *Idolo magicomaniacum.* Tam enim apertè; & omni verecundiæ velo remoto, *Idololatriam*, *Magiam, Goëticam*, ſive *Praſtigiatricem* diſciplinam profitetur, ut quàm eſt *Epiphanes*, tam videatur eſſe *Epimanes*; id eſt, quàm *clarus*, tam *inſanus*, qui quidem ſic putet Chriſtianos homines inſanire, ut cæci tali duce in Barathrum præcipites ruant.

III.

Ne calumniari me dicas, ex ipſo *Libello* id oſtendam paucis. Optimo utique animo, atque eo duntaxat, ut ſimpliciores, & nimis albæ animæ hac tartarea fuligine ne inficiantur; atque etiam, ut omnibus innoteſcat, ex hæreſi prodire Idololatriam, & cæteras, quas dixi, peſtes. Ergo audi.

IV.

Principiò, in ipſo Programmate profitetur Libellus, ſe *mirandarum, & in natura majeſtate abditarum rerum cauſas patefacere.* In præfatione, quæ affert, vocat *recondita & abſtruſa.* Lege totum Tractatum. Ne verbo quidem invenies aliquid explicatum, oſtenſum, apertum, probatum. Tantum aſſerit D. Rodolphus, & hoc probaſſe eſt. Loquor de eo, quod probandum propoſuerat, & promiſerat; aut de iis, quæ tanquam principia probationi præſtrui dicuntur. Reſpondebit fortè, ſe authores adduxiſſe, *antiquiſſimos naturæ exploratores*, quos iſtos dicis? Nempe *Ragaël*, *Chaël, Hermetem*, *Thetel*, *& Rabinicum Pſeudoſalomonem.* Nec injuriam, nec contumeliam faciam D. Goclenio. Ipſi uni plus tribuo, quàm toti huic tam illuſtrium authorum Pentadi, quos nemo prudens, aut probus, inter prudentes, probosve ullius coloris novit, etſi nec illi nec ulli alteri quicquam tribuere poſſum in hac vanitate.

V. Vis-

V.

Viſne eam vanitatem diſtributam videre,& quaſi deartuatam? ſcio te velle. Audi igitur primùm de

IDOLOLATRIA,

Quâ redundat hic Tractatus, & undique exundat: ſed audi ex plurimis pauca, gratiâ exempli.

Idololatria eſt, aſſerere, Jaſpidem SACRIFICIA Diis *reddere accepta.*

Idololatria, *metalla Stellis* DEDICARE.

Idololatria, *victoriam inimicorum in prælio* tribuere Marti.

Idololatria, *Nycticoraci ſcientiam tribuere, quia Palladis avis eſt.*

Idololatria denique, jubere deſcribi Imagines JOVIS, VENERIS, MINERVÆ, iiſque admirandam eo nomine energiam tribuere. (*paſſim toto libello.*) Sileo alia: jam verò

VI. MAGIA,

Varia, multiplex, perpetua eſt in hoc portentoſo Tractatu. Nam celebratur

DIVINATIO,

Dum tribuitur potui Theangelidis idque experientiâ compertum dicitur. Item Magico ſigillo poſſe à *Spiritibus aquaticis reſponſa accipi, ſi tecum habeas in ripa fluvii*, quod per novam Idololatriam ſimul & Blaſphemiam eſt facere improbos homines DEOS. Notum eſt enim illud veridici Vatis: *Annuntiate, quæ ventura ſunt in futurum, & ſciemus, quia Dii eſtis vos.* Iſa. 41, 23. DIVINATIO denique (*Ridete, quicquid eſt domi cachinnorum*, niſi magis ringi oportet) tribuitur imagini ASINI. Quis jam miretur, vel *umbram Aſini* eſſe in proverbio; vel *ſubjugale mutum animal, hominis voce loquens, prohibuiſſe Prophetæ inſipientiam?* 2. Petr. 2, 16. ecce jam novo invento *Aſini imago* Propheta facta eſt. Jam verò non deſunt in hoc libro Pammagico.

VII. PRÆSTIGIÆ:

Nonne enim Faſcino Præſtigiator utitur, qui efficit, ut vecordi imagine tabulæ in convivio ſubjecta, *nemo comedens cum dextra* (ſic loquitur præclarum dogma) *ſatietur?* Sic Milo ille non bovem unum, ſed totas hecatombas devoraſſet. Neque rurſum abeſt.

ONIROCRITICA,

Sive ſomniorum vanitas: nam præcepta tradita, quibus *in ſomno facit terribilia videre, ac mirabilia, aut res delectabiles facit apparere.* Porrò

VIII. NECROMANTIA,

Et cum Diabolo familiaritas aperta paſſim traditur. Vel cùm neſcio, quam *virtutem* fingit, *convocandi, congregandi, & conſtringendi dæmones*, vel cùm *dæmones* facit *obedientes*, & quidem *ſubterraneos*, vel cum jubet vocare *aquaticos Spiritus*, & ab eis *de quæſitis reſponſa* pollicetur, vel cùm Spiritus eò adducit, ut non quovis modo obediant, ſed *revelent* QUALESCUNQUE THESAUROS. Ubi eſtis Midæ, Crœſi, homi-

hominum mendicabula? præ hoc Mago, dico. Vel denique, cùm *habilem facit ad convocandos Spiritus, ac in eorum* CONVERSATIONE ESSE.

IX.

Euge Converſator! quid mirum, ſi hanc tam multiplicem Magiam comitetur BLASPHEMIA?

Minimè ſimplex? Quoties enim neſciò, quibus ſtultarum imaginum quisquiliis ea vis tribuitur, ut non modò hominum, ſed & DEI GRATIAM concilient? vel DEI DILECTIONEM? Et quidem quod boni Calviniſtæ hactenus non patiuntur, tribui *Operibus bonis, ut* DEI *Gratiæ augmentum promereri poſſint*, ne ſi à Gratia quidem eadem profecta ſint; hoc jam illis facilè præſtat *Galli imago*, aut *trium puellarum*, aut *hominis coronati*, aut *Arietis*, *Leonis*, & *Sagittarii*. O facilem & felicem Theologiam!

X.

Quid igitur mirum, ſi Diſciplina illa nobilis, quâ hæc talia efficiuntur, tantis à D. Rodolpho elogiis cœlo æquatur? nimirum dicitur MYSTERIUM. Dicitur *cognitio eſſe rerum abſtruſarum, & in naturæ* MAJESTATE *penitùs occultarum.* Dicitur habere *effectus* MIRACULOSOS. Ipſæ actiones dicuntur MIRACULOSÆ. Et quisquam deinceps dicat, Calviniſtas nulla patrare *miracula*? Dicitur item MAGIA *vera & naturalis*. Itaque immeritò D. Rodolphus (quod ipſius pace dictum ſit) ad hujus diſciplinæ commendationem addidiſſe mihi videtur *Sigilla* quædam, & *Sculpturas* hujus artis fœtus, *geſtari & cuſtodiri* debere *magna cum* REVERENTIA & DEVOTIONE, maximè cum ſciat, magiſtrum ſuum Calvinum, & fratres Calvinicolas ferre non poſſe, ut *Reverentia* quicquam aut *Devotionis* impendatur Imagini S. AFRÆ, quæ *Draconem* DEI ope occidit: cùm ipſe D. Goclenius inter ea, quæ *magna cum Reverentia & Devotione geſtari* vult, & *cuſtodiri*, primo loco ponat DRACONIS FORMOSI *imaginem*.

XI.

Hunc pictum fictumvè Draconem, aut alias aliarum Imaginum nugaciſſimas, impiiſſimasque nugas, quis putet efficere poſſe, quæ toto Libello deprædicat D. Rodolphus? Qui ſi hæc ſuâ Magicâ arte præſtare poteſt, in hac quidem vita felicior homo nunquam fuit, quippe cui nihil adſit mali, nihil abſit boni. Lubet hæc duo oſtendere obiter, ut quæque fortuitò occurrent, & velut per Satyram: ne, qui ulcus illud propudioſi codicilli non viderit, me illi puris tantùm falsò aſcribere arbitretur.

XII.

Igitur Characteres iſti, ſi D. Rodolpho credimus, omnia mala amoliuntur, ut *Podagram*, *Fulgura*, *Tempeſtates*, *Vitia*, *Faſcinationem*, *Maleficia*, *Ebrietatem*, *Dæmones*, *Morbos brutorum*, *Phreneſin*, *Lunaticum delirium*, *Venena*, *Beſtias terrenas & marinas*, *Febres*, *Serpentes*, *Epilepſiam*, *Inimicos*. *Latrones*, *Feras*, *Omnem læſionem*, quod vulgò vocant, wider hauen und ſtechen; *Incantationes*, *Canes*, quos nec *mordere* permittunt, ac ne *latrare* quidem, *Mortem violentam*, *Submerſionem*, *Caſus adverſos*, *In-*

 fortunia,

ſortunia, Damna aquæ, *Maniam*, *Dæmonum verſutias*, *Hydropem*, *Peſtem*, *Scorpiones.* Satin' hæc ſunt? non ſunt. Nam etiam morbos omnes, & MORTEM arcent: Siquidem *Centauri figura geſtantem reddit conſtantem*, *& ſanum* PERPETUA SANITATE. O grandia MIRACULA CALVINISTICA! & cujusmodi nemo Catholicus, nemo Sanctus unquam patravit; ſed audi majora.

XIII.

Non ſatis eſt, mala omnia procul averruncare: nam etiam eadem lepida ſigilla omnia, quæ velis, BONA conferunt. Oſtendo iterum ordine ipſius Libelli, id eſt, nullo. Conferunt, inquam, *Audaciam*, *Principum favorem*, *Lætitiam*, *Venuſtatem*, *Robur*, *Ingenium*, *Memoriam*, *Sanitatem*, *Libertatem*, *Victoriam in bello*, *Theſauros*, *Victoriam in cauſis civilibus*, REGNUM, (vivat Rex D. Goclenius!) *Divitias*, *Felicitatem in Aucupio*, *Piſcatione*, *Venatu*, *Mercaturam proſperam*, *Concordiam*, *Frequentem ad convivia vocationem* (Paraſitorum votum!) *Aſpici ab omnibus cum admiratione & ſtupore*, & videlicet, *Dicier*, *Hic eſt.* Quin & INVISIBILEM fieri. Credo, cùm Diabolus tales impoſtores è medio rapit. Adde *Fructus terræ*, *Juſtitiam*, *Caſtitatem*, *Aſtutiam*, *Prudentiam*, *Fortitudinem militarem*, *Felicem terræ culturam*, *Beſtiarum obedientiam*, (en reſtitutam Adami potentiam! an & innocentiam?) Adde & *oracula Medicinæ peritiam*. Hinccine emerſit tua, D. Gocleni? *Somnia quæcumque volueris*. *In verbis prudentiam*, *Potentiam*, *Audaciam*, *Divitias*, *Honores*, DEI *& hominum gratiam*, *Animoſitatem adversùs Dæmonem*, *Principum obedientiam*, *Itinera felicia*, *Matrimonii concordiam*, *Scientiam*, *Eloquentiam*, *Aſtutiam*, *Felicitatem in duello*, *Bonam Famam*, *Victum & amictum*, *Oculorum incolumitatem*, *Honores muliebres*, *Sanitatem*, *Quietem*, *Somnum*, *Velocitatem*, *Felicitatem in mari*, *Virginitatem perpetuam.* I jam, & dic, Calvini aſſeclas non amare caſtitatem.

XIV.

Quid ad hæc addi poteſt? verbo dicam OMNIA. Mentior, ſi non leges hæc verba: QUICQUID *petierit obtinebit*, &, *Facitque potentem*, *&* OMNIA *impetrantem.* Et OMNIA *ad optatum finem deducere.* Ita quidem D. Rodolphus. Sed abſit à Chriſtiano pectore, vel boni quicquam exſpectare, nedum *Omnia*, his præſidiis; vel mali quicquam, nedum *Omnia*, his alexipharmacis velle amoliri. Quicquid ejusmodi eſt, de Idololatria, de Impietate eſt.

XV.

Hæc pauca, inquies, (etſi nimis multa ſunt, ut in malis) plus ſatis quidem illa abſurda, & Chriſtiano indigna. At nihil hactenus audio de propoſito libri argumento, de *Magnetica*, inquam, *vulnerum curatione.* Quid faciam tibi, mi Lector? Totius Magici Tractatus pagellæ ſunt in univerſum nonaginta novem. Sed poſt tot quisquilias, quas partim audiſti, tandem mentio oritur de UNGUENTO ARMARIO, quam nomenclaturam ſingulæ pagellæ majuſculis literis produnt. *Reliquum nunc eſt*, inquid D. Goclenius, *ut ſuprà propoſitæ Quæſtionis explicationem ex commemoratis iſtis* PRINCIPIIS DEDUCAMUS.

XVI.

XVI.

Sciſne, quàm pulcrè DEDUCAT, Lector amice? Utcunque te torqueas, nunquam invenies DEDUCTIONEM, niſi hanc, aut ſimilem: *Aſini imago facit futura prognoſticare:* ergò Unguẽtum Armarium vulnera curat citra remedii applicationem, vel, *Hominis figura ſedentis poſt aratrum, longâ barbâ, vultuque longo, & ſuperciliis curvatis, in cujus collo ſint quatuor homines jacentes, & qui teneat in manibus vulpem & vulturem: ſi talis lapis, in quo hæc erunt ſculpta, collo ſuſpendatur, ad omnes plantationes valet, & ad inveniendum theſauros: nam ſi ſub cervice, iturus in lectum, poſueris, in ſomno videbis theſauros, ac modum extrahendi. Eſt & alia ejus virtus, ſcilicet conferre ægritudinibus brutorum cùm aquam biberint, in qua hic lapis lotus fuerit: debet autem ſculpi in die & hora Veneris.* Ergo Unguentum Armarium vulnera curat citra remedii applicationem.

XVII.

Sed audi jam accuratè *modum, quo vulnus curatur ſine remediis,* ut canit & ad marginem, & in ipſo contextu, ut intelligas rem plane eſſe liquidam. *Fit ſanatio illa,* inquit, *per meram naturam, atque magneticam quandam efficientiam.* Nimis quidem amplum illud, QUANDAM. Quænam ea tandem eſt? Hoccine clarè ſcire aves? audi, per *Attractionem & Deductionem.* Mira narras, ſed amabo te, Quis trahit? quid trahit? quo trahit? Nihil addis. Si quæram, Quomodo trahit? aut quibus adminiculis? *Per Influentiam,* inquis, *corporum cœleſtium, operationes ſuas perficientium per Elementa.*

XVIII.

Hîc iterum deſidero, & expecto, ut dicas mihi, quæ aut cujusmodi illa ſit *Influentia?* quales *Operationes?* quæ *Elementa?* Taces, ac me fruſtrà hiantem deſtituis. Hoccine eſt *Patefacere cauſas mirandarum rerum,* ut pollicetur frons Libelli tui ſine fronte? ſed dubio procul putabis te ſatis patefacere, dum hic adjungis: *per Vectorem* SPIRITUM *toties decantatum.*

XIX.

De hoc SPIRITU, videamus primùm, quid & ſuprà & infrà dicas, & quomodo eum *decantes.* Atque ignoſcas velim, ſi in re tam *obſcurâ, & in natura majeſtate abdita,* mentem tuam minùs aſſequamur, & fortè *Spiritum* iſtum te *decantare* cenſeamus, cùm aliud canas. Bonâ fide certè indicabimus, quæ ex Libello collegiſſe videmur. In re non diſſimili, id eſt, in explicandis *viribus annulorum, imaginum, figurarum,* negas CREDITAS *vires* (Immanis omninò eſt fides tua, qui quidem has nugas credas) *aſſignandas Temperamento,* negas *Manifeſtis qualitatibus,* negas *Toti ſubſtantiæ.* Facilè tibi aſſentior, cùm fruſtra quæratur cauſa ejus, quod nusquam ſit.

XX.

Sed tu aliter judicas, & ex hoc Nihilo aliquid facis, cauſamque non quamlibet, ſed admirandam attribuis. Cui ergo has vires creditas adſcribis? audi jam, Lector, ſeriò aliquid de Spiritu. *Divinæ,* ait, & MAGICÆ, *hoc eſt ſuperiori* CUIDAM (quæſo aliquid clarius, & aſtrictius) *& ſublimiori cauſa, quam non inconvenienter Spiritale vehiculum:*

rulum, & vinculum quidam appellitarunt. Ne jam quidem aliquid affers, quod intelligi queat. Metaphorica, opinor, ſunt tuum iſtud *Vehiculum & Vinculum*. Quid tandem propriè iſta eſſe dicemus? Margo an lucem affert, an tenebras? *Spiritus* ſubmonet, *potentiarum occultarum vehiculum*.

XXI.

Quænam iſtæ Potentiæ? quomodo hoc utuntur vehiculo? an onera imponunt? an vehuntur ipſæ? an aurigantur? Spiritus iſte *Potentiarum occultarum* dicitur *Lucidus*. Quâ luce, & cui lucet in illis tenebris? Dicitur *Mundi & Cælorum Vector*, qui paulò ante vocabatur *Vehiculum*. Sed quâ tandem ratione Cœlum Mundumque vehit, an vehitur? Aliquid hîc lucis velim à *Lucido* iſto *Spiritu*.

XXII.

Fruſtra. Nam Spiritum nusquam invenias niſi atrum, quicquid fingant filii tenebrarum. Dicitur *Vis cœlitus demiſſa*. At à quo, & quomodo? Dicitur *Virtus non ſemper ſui ſimilis*. Ita video quidem, ut quæ toties & nomina mutet & formam, ut nec Proteus comparari queat. Turmatim congeruntur ænigmata.

XXIII.

Nam idem vocatur *Mundi Spiritus*, *Vector Spiritus*, *Infuſus Spiritus*, *Unus*, *Divinus*, *Continuatus Spiritus*, Spiritus intermediæ inter cœlum, & ſublunaria ſubſtantiæ. Quæſo, D. Rodolphe, licetne intelligere, quid tandem *Spiritus* ille ſit, à te tam multipliciter & *toties decantatus*? Licet. Dic ergo. Sic leges: *Spiritus Vaporvè, mediæ cujusdam inter corporatas & incorporatas ſubſtantias naturæ, qui Spirituales actiones in ſe recipiat, aërique repræſentet, cùm ſit corporeus, contactu ſuo realiter alteret.*

XXIV.

Oedipe ubi es? *Vapor*, ait, & tamen non Corpus, ſed *media* CUJUSDAM *naturæ*. En, quàm iterum adhæret individuo *Vago*, ubi diffinitum, expreſſumque aliquid expectari noverat. Sed quòd ait, *Cùm ſit Corporeus*, de *Spiritu* dicit, an de *aëre*? Si de illo, quomodo *Mediæ naturæ*? Si de hoc, nemo eſt, qui dubitat: hoc tamen non facilè quis capiat, quomodo *aëri corporeo repræſentetur*, cùm *tales actiones corporeæ non ſint*, & *ſine corpore*, (*non tamen ſine vehiculo*) *cœlitus illabantur*.

XXV.

Vides, quàm ubique magno conatu *nihil* agat? quo ſtudio, labore, induſtriâ, *nihil* demonſtret? Quod adeò ipſe tandem agnovit ingenuè D. Rodolphus. Illis enim proximè deſcriptis verbis mox ſubjungit: *Quare nullâ hic opus ex ſenſibus menſurâ, nullâ ambitioſâ verborum pugnâ*, & INANI DEMONSTRATIONUM CONATU. Gratiam tuo candori D. Gocleni. Nihil verius dixiſti. *Inanis* plane eſt, hac quidem in re, omnis *demonſtrandi conatus*; ubi quicquid eſt, meræ præſtigiæ ſunt, aut aliquid nihilo melius.

XXVI.

Quòd autem ais, *voluptati eſſe philiatro, verumque naturalium induſtrio ſagacique inveſtigatori, probabiles rationes comminiſci; quas ſi non aſſequitur plane, non tamen robus mani-*

manifeſtu propterea derogat fidem , *nec effectus calumniatur* ; rectè dici arbitror in rebus pleriſque naturalibus, de quarum effectu nemo ſanus eſt , qui dubitet. Cæterum ut in commentitiis illis tuis admirandis effectis idem credatur , ignoſces, ſi dicam, nunquam fore , ut ulli ſano capiti perſuadeas : cùm aliud nihil ſint , quàm quod verbo uno dicere ſolemus , Gauckelwerck.

XXVII.

Nam alioqui quid vetat , *Necromantiâ imbutos* , (quam *vetitam Magiam* agnoſcis , etſi teipſum eam docere , ſuprà demonſtratum eſt) quid , inquam , vetat , Necromanticos eadem pro ſe afferre , cùm *faciunt ſtatuas è ligno* , *vel alia materia loqui, reſpondere moveri motu progreſſivo?* An putas, te minùs polliceri , cum jubes ſecurum ab omnium Dæmonum incurſu eſſe eum , qui LEPORIS *Imaginem in Iaſpide portaverit?* Sane , ſi quid ſapio , multò id majus eſt, quàm lignum aliquod moveri : & quidem ab imbellis *Lepuſculi imagine* , qui quomodo tantum auſus ? tantum potuit?

XXVIII.

Merito quidem , me quoque aſſentiente , ais , quæ Necromantici efficiant , *nullo modo per cauſas* , *& media naturalia effici poſſe* , *ſed neceſſariò referri debere ad ſubſtantiam aliquam* INCORPOREAM , *quæ occultè cum ipſis Magis operetur* , Cacodæmonem,opinor , intelligis. Sed cùm ais , *ſublimior & præſtantior* OPIFEX , INSCULPTOR , *&* FORMATOR *in noſtro* MYSTERIO *collocandus eſt* , *& quærendus* : quem alium intelligere potes , niſi eundem Cacodæmonem ? Neque enim alius quiſpiam Myſtes huic MYSTERIO aſſignari poteſt.

XXIX.

Nimis graviter cenſes, cùm eos , qui hæc tua *Myſteria* non capiunt , *ſumma accuſas impudentia*. Molliùs , quòd ſenſuales Philoſophos vocas probroſum tamen , quaſi ſolus ſis ſpiritualis. Sed maximè placet , quod ibidem de nobis , ſtolida turba , flexus inhumanitatem , aſſcribis : *Miſeret me eorum*. Tangat quis genua tua , D. Gocleni , & diſſuavietur dexteram.

XXX.

Euge , rogo te , hanc miſericordiam , & jam accuratè nos doce , quemadmodum *vulnera ſine remediis curentur*. Maximè , inquit. *Pandite , nunc Helicona, Deæ*. Primùm præſtruis denuo. *Multas eſſe actiones , ad quas non ſit opus contactu corporis , ſed virtutis*. Aſſentior , & laudo. Addis : *Eſt quæ hæc virtus , quam per intervalla exercent corpora , effunduntque , qualitas corporis expers* , *in qua* SOLA *ineſt efficacitas*. Cupio te eſſe memorem hujus ænigmaticæ aſſertionis , quia futurum credo , ut eâ utamur.

XXXI.

Tum , ut indices , te jam aliquid afferre æternâ cedro dignum , marginem inuris hoc ſtigmate , NB. quod valet , opinor , *Nota bene*. Audiamus igitur , quid adeò ſedulò notandum notes. *Vis* , inquis , *ex unguento exiens* , *effundit ſe non in lapidem* , *ferrum , vel lignum* ; *quibus cùm nullam habet conjunctionem* , *ſed virtute Motoris ad vulnus ſe*

Digitized by Google

propagat. Quæ nam hæc Vis eſt? An illa *qualitas corporis expers*? Ita videris velle. Sed quomodo ejusmodi *Qualitas incorporea* ineſt in *Unguento corporeo*? Nova Philoſophia.

XXXII.

Quomodo eadem *Qualitas exit*? & quidem cum ſit *incorporea*, *exit ſine corpore*, ſive, quod in Accidentibus idem eſſe reor, ſive ſubjecto? An quod Calviniſtæ in ſacroſancto Euchariſtiæ Sacramento capere, aut credere non poſſunt, tam facilè efficis ex Calvaria Furis ſuſpenſi: & quidem non modò ut ſit *ſine ſubjecto Accidens*, ſed etiam ut Exeat, ſe Effundat, ſe Propaget. Modeſtius mihi videbatur fingendum.

XXXIII.

Ampliùs. Motorem quem vocas? Reſp. *Primum* Movens *in unguento eſt vis balſamica in ſanguine & uſnea*. Ut nos torques! Dic iterum: hæc Vis eſtne eadem illa *Qualitas incorporea*? Non videtur. Nec enim tum rectè diceres, *propagari virtute* Motoris, quaſi alienâ ſed *virtute* Sua, quippe quæ ipſa ſit Motor.

XXXIV.

At neque alia eſſe poteſt ab illa Vi *corporis expertè*. Nam quà fini *ad vulnus usque continuaretur*? Soli (memineris) *Qualitati corporis experti ineſt efficacitas*. Quid igitur agat iſthic tua Vis Balsamica, quæ efficere nihil poſſit? Quin etiam ſi per te licet, quæro, cur tam pretioſum à nobiliſſima planta nomen trahat, à qua nullam trahit *efficaciam*?

XXXV.

Jam quis Chryſippus toto ſuo acumine illud capiat, quòd hic Motor moveri nequeat, etſi Primum Movens eſt (quamquam hoc nomine debeat non moveri. Ariſtot. legiſti) niſi *mediante Spirituali* Vinculo? Profectò hoc *Vinculo* nova ænigmata nectis. Vel dic, quodnam hoc *Vinculum*? Dic, Quomodo *Spirituale* ex infami illo capite patibulati trium literarum hominis?

XXXVI.

Et tamen, ſi tibi credimus, *Vis illa Balſamica fit unum cum vulnere per utrinsque Formæ conjunctionem.* Occidis nos, D. Gocleni, tuis griphis. Quam vocas, *Utramque Formam*? Demus tibi, *vim illam laquei aluminam* eſſe *Formam* quandam accidentariam: at altera eſtne ipſum *vulnus*, an *vulneris* aliqua *Qualitas*? hoc poſterius potiùs colligi poſſe videtur, ex illis tuis verbis: *Ita ut etiam egredientes in media intercapedine mutuo occurſu uniantur.* De *Formis* loqueris: atqui *vulnus*, ut opinor, non *egreditur*, non *occurrit*

XXXVII.

Si Modum quæramus, *quo ſimul ſunt Movens, & quod Movetur*, neceſſariò dubitantes deſtituimur, cùm ipſe dubius dicas: *Sive id fiat lumine, ſive radiis, ſive qualitate occultiore, & contactu Spirituali.* En ut iterum nos homines carnales deforis humi repentes:

repentes: & totus *Spiritualis, occultioris qualitatis alis*, in ſublime fereris. Sed cave ſis, ne ut alter ille Magus, Magorum & Præſtigiatorum Abavus, dum volare amas, ingredi nequeas; & dum Alas quæris, plantas amittas. Vide, an non id ſignificet tua illa ingenua confeſſio, quâ disertè profiteris: *Spiritualis hic*, & INSENSILIS *actio eſt*, *non* REALIS OPERATIO.

XXXVIII.

Et hoc memineris. Et ſimul, *ubi nulla eſt* REALIS OPERATIO, *nullum eſſe reale opus, nihil fieri reale.* Ipſiſſima hæc eſt *Summa ſummarum* tui Libelli. Polliceris MIRANDAS RES, *& in Naturæ MAJESTATE abditas*, ſive per *imagines*, *characteres*, *ſigilla*; ſive per *Unguentum Armarium* ex calvaria, venis, ventre ſcelerati hominis emerſum. Ad rem tibi venitur, parturiente cœlo, non montibus; naſcitur, non ridiculus mus, ſed pudendum NIHIL.

XXXIX.

At enim, mihi dixeris, vim infers ſenſibus humanis, & fruſtrà obruere niteris claram Experientiam. Sciunt enim multi, ſe ſic curatos: non pauci, ſe ſic curâſſe. Rex ille Belicola olim Danieli: *Non videtur tibi eſſe Bel vivens Deus? Annon vides, quanta comedat & bibat quotidie?* Dan. 14, 5. Sic tu ferè de tuo lepido Unguento, quod tanta vulnera quaſi devorat & abſorbet. Reſponſum accipe à Propheta: *Ne erres, Rex. Bel non comedit aliquando:* & à me; *Tuum unguentum nunquam culicis publiciuve puncturam curavit*, nedum ut *grandia vulnera.* Neque mihi oggeras *Vulgi experimentum*, *cùm aculeos, vel clavos pedum plantis infixos detrahunt*, LARDOQUE ELIXO *immittunt*, *& ita partem ſauciatam, ſeu vulnus* ABSQUE INFLAMMATIONE, *&* DOLORE *conſolidant.*

XL.

In quo experimento miſeret me tui primùm D. Gocleni, (ne te ſolum putes miſericordem) qui tanto conatu *Latronum capita & viſcera ſcruteris ad tuum Unguentum*, cùm indoctum vulgus & faciliùs & honeſtiùs à *porcello & carnario ſuo* remedium petat, & idem præſtet. Tum aliorum quoque; qui his præſtigiis fidem adhibent, & multò magis, ſi in ſe, aliisve utuntur. Sed urgebis tamen, *Rem & effectum apparere.* Nemini volo factam contumeliam.

XLI.

Crediderim eſſe honeſtos, atque etiam ſplendidos homines (nam ita accepi) qui ſine omni mala malitia eo remedio utantur, eo ſanentur, quos non inſimulabo ullius criminis: doleoque adeò vehementer, tam candidas mentes ſic incautè circumveniri inſidiis. Non potes legere hanc purgationem, D. Gocleni, quin gravem cenſuram exſpectes. Et ſanè non poſſum afferre levem in re tam gravi. Itaque ut Danielis reſponſum in alia re, impoſtura non omnino diſſimili, non deſeram, ut ille indicavit, non *Idolum*, ſed *Idoli Sacerdotes devorare omnem illam impenſam*, idque re ipſâ oſtendit: ſic ego tibi audacter dico; *Vulnera nunquam devorari & ſanari à tuo Un-*

Digitized by Google

guento (quod non tam *remedium* cenſeam, quàm *remedii Idolum, & vanum Simulacrum*) ſed ab hujus *Idoli Myſta*, id eſt, (audi fortiter, liberè vera enunciantem) id eſt, inquam à *Diabolo*.

XLII.

Id intellige, quoties vulnus eſt ejusmodi, ut neque vulnerati corporis natura eluctari poſſit, neque aliud remedium adhiberi videtur, quàm illa *Diabolica teli inunctio*. Quid? inquies, *teli inunctione* Cacodæmon ſanat? minimè: neque enim poſſit: ſed, irridens & ſubſannans Unguentarios iſtos, adhibet ipſe interea clanculum *remedia alia*, callentiſſimus medicinæ omnis, & longè promptior *occulto aditu* ſubire, quàm illi Belis Antiſtites. Quæris, cui? *ex pacto*. Quo? quod initum cum eo, qui primus eam diſciplinam ab ipſo damnato Spiritu ſancitam hauſit.

XLIII.

Neque id jam aliter oſtendam, quàm quòd fateâris ipſe, *non deeſſe eruditos, qui id naturaliter fieri poſſe planè negent*; & alios; *qui judicent ceremonias Magicas eſſe, impoſtorias ludicras, & ad ſpeciem confictas*. Deinde, quòd neque alius quisquam hactenus, neque tuo tanto conatu quicquam probare potueris eorum, quæ maximè oportebat, & tu volebas; ut meritò pro æterno elogio libri tui concludere debueris: Ex Nihilo Nihil Fit. Jam audi meam quoque Concluſionem.

XLIV.

Mones in fronte libelli tui Magici: *Lege, & intellecta recte judica.* Quod in me fuit, id feci. *Legi*, ut arbitror, accuratè. *Intellexiſſe* puto. Sin minùs, vel tuum peccatum eſt, qui ſic ſis tenebricoſus; vel potiùs Argumenti, quod cum totum ſit à *Principe tenebrarum*, nihil mirum, ſi nihil ei *lucis*, niſi *malignæ*, circumponere potueris. Vin' jam Rectum Judicium? Audi. Quæ priore parte de Caracteribus ſcripſiſti, de *fanatica Impietate ſunt*: quæ poſteriore, de *Unguento Armario*, *ejusdem furfuris*: *Totus Libellus pernicioſus eſt Reipublicæ Chriſtianæ*. En judicium. Nec pluribus te alloquor.

IODOL-

RODOLPHI GOCLENII, MED. D. in Acad. Marpurg.

SYNARTHROSIS MAGNETICA,

OPPOSITA INFAUSTÆ ANATOMIÆ

JOH. ROBERTI, D. THEOLOGI, ET JESUITÆ,

Pro

DEFENSIONE TRACTATUS, DE Magnetica vulnerum curatione.

Rogo, quisquis es, amice Lector, ne judices ex perſpecta una atque altera pagella (inſtar mercatorum, qui ex inſpecta fimbria de tota textura) morbum enim citiùs iſta lectio parit quàm judicium.

Reverendo, Strenuis, Nobiliſſimis & Magnificis Viris,

DN. FRIDERICO AB HORDEN, INCLYTÆ Ballaviæ Haſſiacæ, Ordinisque Teutonici Marpurgenſis Commendatori digniſſimo, &c.

Et

EITELIO ABERLEPSCH, SUPREMI DICASTERII Haſſiaci Aſſeſſori Graviſſimo, Dominis & Patronis, omni obſervantiæ genere ſuſpiciendis.

VERA ITEM ET ANTIQUA NOBILITATE, PRÆCLArumq; virtutum & literarum ornamentis præſtantiſſimis Viris JOANNI ET LUDOVICO JOACHIMO SWERTZELL IN WILLINGSHAUSEN, *Dominis & Fautoribus honorandis.*

Rodolphus Goclenius D. precatur felicitatem ſummam.

SI unquam in lucem exiit, vel exiturus eſt liber, qui patrocinium atque tutelam requirat, contra varias & iniquas ſugillationes, certè hic meus eſt, oppoſitus Jeſuitæ cujusdam calumniis, quas aſperſit tractatui meo de Magnetica curatione vulnerum. Nec hoctantum, ſed & propalam auſus fuit in hac luce temporum & hominum in me ementiri, mihique imponere ſententiam, quam non dixi, nec ſcripſi, mea torquens in alium & diverſum à ſenſu meo ſenſum. Quapropter non fuit mihi committendum, ut hic Jeſuitæ laſcivus inſultus à me neglectui habitus videretur, ſed putavi me rectè facturum, ſi pro innocentia mea aliquid reſponderem, meumque tractatum à calumniis vindicarem. Si privatim enim laceſſiſſet, ſiluiſſem: ſed quia publicè, quid, niſi me meaque vindicem & aſſeram à maligno dente? Circumſpicienti autem mihi, hoc potiſſimùm reſponſum meum cui dedicarem, cujus ſcilicet autoritate communitum & plus lucis acquireret, & verſari cum ſplendore poſſet in luce & ore omnium, Tu, Reverende & Magnifice Vir, Ordinis Teutonici Marpurgenſis Commendator Digniſſime, prímus ocurrebas, ad animum revocanti ſingularem, benevolum & beneficum tuum erga me affectum, aliquot abhinc annis multis documentis declaratum. Quoties enim recordor gravitatis tuæ in dicendo, humanitatis in conferendo, ſuavitatis in converſando, & in judicando dexteritatis, & quàm ſeriò & ſincerè ad reſpondendum à te ſim incitatus, toties indignor, & iraſco

ſcor mihi ipſe, ſuper non oblata occaſione, qua mediante, philtro amoris & obſervantiæ meæ erga Te inebriatus & accenſus, voluntati & animo meo, edendo ſcilicet ſigno aliquo & teſtimonio publico, poſſem ſatisfacere. Quoniam verò nulla ſeſe hanc ad rem luculentior occaſio tempeſtivius obtulit, quàm nunc, ubi reſponſum meum Anti Jeſuiticum typis fuit deſcribendum, utraque etiam manu eam mihi arripiendam eſſe exiſtimavi. Ne igitur dedigneris, Vir Magnifice & Nobiliſſime, ſcriptum & reſponſum hoc meum in tutelam & patrocinium tuum ſuſcipere, illudque cum Autore contra maledicos defendere, quod & Te ſcio optimè poſſe, ac etiam velle, præſertim cùm mihi certò conſtet, Te ſeveriſſimè & veriſſimè de eo cenſuram ferre poſſe. Ego viciſſim pro perpetua felicitate & incolumitate tua, precibus & votis apud Deum inſtare non deſinam.

Ad Te quoque me converto, Nobiliſſime & Magnifice Vir, Eiteli à Berlepſch, eâdem rogans, quâ olim rogabam, obſervantiâ, Nobiliſſimum & Magnificum Virum, Otthonem à Berlepſch, nimis propterea fato, eheu, abreptum, (cùm tractatum ei meum de Magnetica vulnerum curatione, dedicarem, quam etiam dedicationem gratam eidem fuiſſe teſtatæ præter alia ſunt illius ad me datæ literæ,) ut tanquam intaminati judicii Arbiter, hoc meum contra Jeſuitam reſponſum, nominis tui ſplendore decoratum, illuſtriusque factum, ad manus hominum pervenire patiaris: ego viciſſim omni officiorum genere, tuo nomini, laudi & honori ſtudere, quantum potero, non deſiſtam.

Sed nec vos, Nobiliſſimi Svvertzelii, præteritos opportuit. Cur verò ita? dicam! Nobiliſſimus veſter frater paulò antè funeris ſui obitusque nimis præmaturi (ô crudele fatum) diem, humaniſſimis ſuis ad me datis literis Anti Jeſuiticum hoc reſponſum deſideratiſſimè petiit ſibi transmitti, quod tamen tunc, quia prælo nondum erat commiſſum, fieri non potuit. Nunc publici juris factum optimo jure ad veſtrum id tribunal defero, ut intelligatis, notumque fiat omnibus, me illum amorem, obſervantiam, ac officia, quibus Nobiliſſimum veſtrum fratrem proſequi cœperam, & proſecutus porrò etiam fuiſſem, & vobis debere, ac præſtiturum eſſe. Spero igitur hanc meam dedicationem vobis non futuram ingratam, vosq; contra virulentos Momi morſus fortiter, quod poteſtis, eam defenſuros. Valete, Viri Reverendi, Strenui ac Nobiliſſimi, & in optimam partem interpretamini, quod hac Tetrade conjunctos vos voluerim, circumſtantiis commemoratis id ita exigentibus. *Marpurg, 1617. 12. Febr.* è muſeo meo.

SYN-

SYNARTHROSIS MAGNETICA,

Hoc eſt,

EXAMEN INFAUSTÆ ANATOMIÆ JOHAN. ROBERTI, D. THEOLOGI JESUITÆ, PRO defenſione Tractatus de Magnetica vulnerum curatione, &c.

TUo autem, amice ac candide lector, judicio, hoc ſubjicio, non dubitans, quin & rerum & verborum pondera ac veritatem ſis probè examinaturus, deque laboribus & ſtudiis meis, quibus omnibus prodeſſe (placere difficile eſt) cupio, ingenuè judicaturus. Quod enim te compello, non præter opinionem, ſed votum meum accidit. Prævidi hoc ante, imo prædixi. Prodiit enim hiſce nundinis Francofurtenſibus libellus & brevis Anatome Tractatus mei de Magnetica vulnerum curatione, &c. Anatomicus eſt Joh. Roberti, Th. D. & Jeſuita. Huic an reſponderem, meritò dubitavi. Et initio mihi decretiſſimum erat, non reſpondere. Videbatur enim mihi eſſe homo, cui unum hoc ſtudium litigare, ſicut canibus quibusdam inſitum eſt ſine cauſa aut diſcrimine latrare. Memor quoque eram illius Plautini,

Bacchæ Bacchanti ſi velis adverſarier,
Ex inſana inſaniorem facies, feriet ſæpius.

Verùm libello diligentiùs (quem initio obiter tantum aſpiciebam) perlecto, tot dicteria, tot calumnias, & tot furioſa convitia in tractatum meum projecta eſſe deprehendi, ut ne diabolum quidem putem plura ac deteriora poſſe eructare. Nec mihi ſolum, verùm aliis etiam præclaris Viris non pepercit Anatomicus, dum in Calvinum ejusque aſſeclas malitioſè & ſine ulla cauſa invehitur. Sed de hac invectiva ſuo loco. Quapropter animus eſt reſpondere, & Anatomico alacriter obviam ire, tum quia publicè intereſt, tam atrocem audaciam reprimi ac retundi, tum etiam quia meâ, calumnias, quibus me aſperſit, levi manu abſtergere. Eſt autem & alia cauſa, propter quam reſponſum oportuit, ne quis ſilentium meum in conſenſum duceret, & crederet approbata mihi, quæ non viderer refutata. Nolo autem, ut alii argumentis deſtituti faciunt, more aniculatum, magnos criminationum nimbos in Anatomicum effundere, & convitia pro rationibus projicere, ſed tantum Sophiſmata quædam diluere, & Tractatum meum ab atrociſſimis injuriis vindicare, convitiaque exprobrare ac retorquere. Ita, inquam, temperabo meam ad ipſum reſponſionem, ut, convitiorum turpitudine monſtratâ, rerum momenta ſecutus eſſe vi-

ſe videar, veritatemque Magneticæ curæ ulteriùs oſtendiſſe ac defendiſſe, rationibus, exemplis & experimentis. D. Roberto integrum erit mecum agere, quouſque velit, & pro animi ſui æſtu, ac libidine, ſtabit mecum veritas, nec cadere in hoc negotio poteſt, quin unâ cœlum cadat.

Præmittam autem in hujus examinis frontiſpicio primò generalia quædam, quæ, quamvis ad τὸ ἔργον parum faciant, juvabunt tamen lectorem in judicio. Cur enim hactenus Tractatum meum nemo arroſerit, præter hunc Jeſuitam, ſcio futuros eſſe, qui mirentur. Nec Tractatum tantùm, ſed ejus quoque autorem minùs honorificè tractat. Sed deſine mirari, quiſquis es. Communem cum bonis ac præſtantibus Viris fortunam non recuſabo. Doctrinarum & antiquitatis parens Homerus quot morſibus à Zoilo fuit impetitus? Ingenii & ſummæ eruditionis princeps Plato quot expertus eſt alaſtores? Theophraſtum eloquentiſſimum impudenter ſcripto exagitavit Leontium Scortum & fœmina. Ruffus Ciceronem quoties Allobroga dixit: Ciceronem dico, latinæ facundiæ & eloquentiæ parentem extra omnem ingenii aleam judicio Pliniano: attamen, quemadmodum hic totus legitur ſine fine per orbem, ſic ille re vix aliâ ullâ quàm ipſius nomine & obtrectatione innotuit. Noſtri ſimiliter ſeculi morbus eſt, virtuti invidere. Notum eſt, ultionis contumelioſiſſimum eſſe genus, non eſſe viſum dignum, ex quo peteretur ultio: illum eſſe magnum & cordatum, qui more leonis aut magnæ feræ latratus minutorum canum ſecurus obaudit. Sed audi ſimilem querimoniam Petri Moſellani, Viri eruditiſſimi editam epiſtolæ formâ anno 1525. Baſileæ, digniſſimam hoc loco: *Vulgi ſtupor locum dat*, inquit, *cùm Bibliopolarum avaritiæ, tum indoctiſſimorum hominum ſimul & obſcuriſſimorum literatorum, quos fama fames extimulat impudentia: alioquin nec illi facerent ſumtus ejuſmodi nugis excudendis, niſi ſpes doloſi affulgeret nummi, nec hi poſſent ad famam tam facili compendio graſſari. Sed quando omnibus, quod libet, licet, tot hodie novorum librorum ſcriptores, ne dicam chartarum perditores exoriuntur, quot per æſtatis fervorem in culinis exiſtunt muſcæ. Cur enim hanc collationem verear? quando, ut hæ, tametſi in nullum uſum natæ, cum homine commune nihil habent, adeò ut ne cicurari quidem poſſint, tamen nuſquam non obvolant, nuſquam non obturbant, & præteritis ſanis, putrida, quibus aculeum infigant, quærunt, quæ ſi non inveniunt, interim nec à ſanis abſtinent: ita hoc genus Sycophantarum, non utilia tantum, ſed & noxia pondera, cum egregiorum ſcriptorum virtutes nulla ex parte intelligere, nedum imitari queant, obſtrepunt tamen, & alienam induſtriam, ſi qua patere videtur, calumniis impetunt. Nonnunquam verò, quâ ſunt impudentia contra Solem mejentes, apertiſſimæ veritati, ſibique agnitæ reclamant. Tanta eſt hominum improbitas, dum nuditatis ſuæ ſibi conſcii alienis veſtibus ſeſe tegere ſtudent, & nominis famam, quam ingenii ſui viribus aſſequi nequeunt, ex clariſſimorum hominum reprehenſione venantur. Siquidem in certiſſimam ſpem veniunt, fore, ut quemadmodum in pulcerrimo corpore nævus unà cum illo adoleſcit, & cicatrix robori impacta unà in cœlum accreſcit, ac à prætereuntibus, velint nolint, conſpicitur, ita & ipſi nobilem aliquem adverſarium, cujus monumentis fiant immortales. Sic in incenſo Dianæ templo, vel invitis Epheſiis, vivit Heroſtratus; in Homero Therſites*

by Google

& Zoilus: in Socrate Anitus & Melitus: in Theophraſto ſcortum Leontium: in Virgilio & Horatio Mevius: in Catullo Suffenus: &, ut ad noſtra veniam, in Chriſto (ſi fas eſt illum inter homines recenſere) Judas proditor, & tota illa Pontificum ac Phariſæorum turba: in Paulo Alexander & Hermogenes: in Petro Simon Magus, & ſub Origenici nominis umbra quidam virus ſuum imprudenti lectori inſinuant. Quid hic referam peſtilentiſsimos Arios, & Eunomios, quibus Baſilius, Nazianzenus, Athanaſius dedere vitam? quid Helvidios, Jovinianos, Ruffinos, quos in Hieronymianis libris execramur? quid Manichæos, Fauſtos, Donatos, Pelagios, quos Auguſtini labor ab oblivione aſſeruit? jam in Johannis Pici Mirandulani Principis libris ridetur à doctis neſcio quis Petrus Epiſcopus? & in uno Capnione tanta Barbarorum ac Sophiſtarum manus malè audit, quorum omnium memoria cum voluminum ſuorum ſonitu, juxta Prophetæ oraculum, rectiùs deperiiſſet. Quot autem vel hodie ſunt, qui in Magno illo Eraſmo, tot diſſimulatis, quæ hîc ſunt Eccleſiæ Chriſti utilia, nonnulla, quæ calumniæ obnoxia videri poſſunt; malignè ſublegunt, idque non alia cauſa, quàm ut in tanti hominis libros vel cum ignominia relati fama quamvis pœnitenda, paſcantur. Hæc P. Moſellanus: adjecta autem eſt hæc epiſtola Gregorii Theologi libris de Theologia à Moſellano verſis. Sciat verò interim æquus lector, me hanc Moſellani epiſtolam non ob hanc cauſam (ut mihi forſan quidam malè feriati aſſcribent) hîc intexuiſſe, ut me nominatis illis & magnis Viris vel parem, (quod forſan in aliquibus fieri poſſet) vel ſuperiorem, quod genius meus non tentat, (novit enim imbecillitatem ſuam, & vires à Deo conceſſas) oſtendere voluerim, ſed ut æquus lector intelligat, D. Johannem per Anatomen Tractatus mei ſibi perſuaſum habere, nominis immortalitatem adipiſci, quam quidem ego ei non inviderem, ſi Anatomiam ſuam feliciter expediviſſet.

Nunc igitur deſpiciamus, quâ arte & manu Tractatum de Magnetica curatione vulnerum deartuârit, exiſtimat enim Anatomicus, totius Tractatus ſtructuram ita ſuâ operâ eſſe diſſolutam, ut nullâ arte poſſit reædificari. D. Robertus judicandi autoritatem, cenſoriamque poteſtatem cum impetu & faſtu ſibi ſumit, vera principiorum, ex quibus Magnetica vulnerum curatio dependet, ſcientia deſtitutus, Magneticæque Philoſophiæ prorſus ignarus. Deplorandum hominum genus, quod cum ſua infamia aliorum famam arrodit. Sed quo quis hodie eſt rudior, veræque Philoſophiæ imperitior, eò audaciùs in ejus cultores invehitur: Reprehendere enim vel impugnare, quæ quis vel ignorat, vel non eſt expertus, vel etiam propter ἀῤῥωστίαν τῆς διανοίας, Bœoticamque ac craſſam ingenii Minervam aſſequi nequit, hominis eſt impudenter malitioſi: Quæ primo obtutu vel intuitu obſcuriora videntur & infirmiora, accuratiùs perpendantur, adque rationis tribunal revocentur, (quod prudentis eſt) vel inconcuſſa relinquantur, (quod verecundi eſt & modeſti) ſed quid audio? Joannes Robertus ex Doctore Theologo & Jeſuita repentè factus Anatomiſcus eſt. Subita metamorphoſis. Non ſecùs ac ſubitò nati dicuntur gigantes in fabulis. Rectiùs feciſſet, ſi inter metas vocationis ſuæ ſe continuiſſet, quàm quòd inani ſcientiæ perſuaſione tumidus, ſine judicio & ratione, ſerrâ, limâ, cultroque nimis aſpero, Magneticum corpus fœdârit, diſcerpſerit, vulnerârit, contuderit, ut ita

meritò

Digitized by Google

meritò quis, ſi ſecamentorum collectorum ſporias viderit, Lanienam potiùs quàm Anatomiam dixerit. Sed, hâc miſsâ, rem ipſam aggrediar.

Principio monendus lector eſt, D. Robertum plurima in pejorem partem ac ſenſum traxiſſe, nec eâ anſâ, quâ prehendi legitimè ac commodè debebant, prehendiſſe. Tractatum meum vocat idolomagicogoëticum, aut idolomagicomaniacum, necromanticum, profitentem ſcilicet apertè & omni verecundiæ velo remoto, Idololatriam, Magiam, Goëticam, ſeu præſtigiatricem diſciplinam, theſ. 13. atque perniciosum eſſe Reipublicæ Chriſtianæ, theſ. ult. Utinam verò ſolidâ doctrinâ, ſolidisque principiis ac nervoſis argumentis, & ſine Jeſuitico affectu ac ſpiritu τὸ ἀληθὲς ſuum comprobâſſet! Quo enim affectu & ſenſu ſcripſerit, quilibet, niſi plane excors, exinde facilè deprehendet, quod Calvinum ejusque aſſeclas rabiosè allatrat, cujus tamen ne apice quidem in meo Tractatu facta eſt mentio, &, ut verum dicam, Calvinus ipſe cum pluribus Orthodoxis curationem illam vulnerum magneticam tanquam non naturalem improbat, magneticæ ſcilicet iſtius Philoſophiæ æquè ignarus ac D. Robertus. Non certè boni Viri & imprimis Theologi eſt, luctari cum larvis, mortuo leoni inſultare, & in demortuorum cineres mingere. Sed nolo ego extra oleas & falcem in alienam meſſem. Sufficit mihi, ſi (quod factum oportuit) reſponderim epanorthoticè, dialyticè, exegematicè & didacticè: Si quid tamen in eo liberiùs dicatur & aſperiùs, meminerit æquus lector, rem ipſam id exigere, oportereque παῤῥησίᾳ quadam citrà adulatorem palpum hanc rem tractari. Quàm multa enim falsò & inſcitè D. Robertus carpat, quamque acres verborum ſtimulos in ſuo libello adhibeat, paulò pòſt fiet manifeſtum.

De Imaginibus, Sigillis, & Characteribus, in genere.

MAli augurii ſignum eſt, quod D. Robertus ſcribit theſ. 2. ſe, libro inſpecto, cohorruiſſe. O miſerum Anatomicum, in principio ſtatim ſuæ Anatomiæ febre querquerâ correptum! quid fiet in medio, & quid tandem in fine? Panaceâ ad operis expeditionem opus eſt. Cohorruit ad impietatem libelli inſpecti, cui inter alia inſertæ ſunt deſcriptiones imaginum quarundam ſub certis conſtellationibus certis lapidibus inſculpendarum, & quidem à diverſis Autoribus inter arcana habitarum: proptereaque libellum vocat horribilem & horrendum. Videamus, quàm verè, & quo animi ſenſu? Omnia enim illa, quæ de imaginibus objicit D. Robertus, non in rem ſunt, ſed in opinionem, imo ſunt ab opinione, cùm ſenſiſſe aut ſcripſiſſe me voluit, quæ per ſomnium non ſenſi, non ſcripſi, & ita ſenſum non à me ſumit, ſed affert, mentemque aliquam mihi affingit ex ſua mente. O vipera, ô anguis! Tantum enim abeſt, ut aliquid fidei tribuam illis imaginibus, quarum autores perhibentur Ragaël, Chaël, Thetel, Hermes & Pſeudo-Salomon (ſic enim rectè eum appellat D. Robertus) ut etiam merè ac verè eas ſuperſtitioſas dixerim, id quod etiam

innuunt mea verba parentheſi incluſa: (abſit autem ſuperſtitio) ſenſus enim horum meorum verborum eſt, vix, ac ne vix quidem poſſe illas citra ſuperſtitionem & impietatem uſurpari. Nam hæc verba, (*quædam eſſe extructas*) perperam D. Johannes retulit ad imagines Ragaëlis, Chaëlis, Thetelis, qui atri an albi fuerint, æquè neſcio, ac D. Johannes.

Inter alia autem mihi D. Robertus non ſemel repetendo ac exprobrando objicit, quòd ſcripſerim, imagines illas Ragaëlis, &c. magnarum eſſe virium, ſi cum magna devotione & reverentia geſtentur; ſciat verò æquus lector, non ex meo, ſed alieno ſenſu id ſcriptum eſſe. Priſcorum enim imagines recito verbis illorum, ſenſu nunquam meo: & à verbo ad verbum eas illic conſignavi, prout à Joh. Henrico Henzelio, Nobili & Patritio Auguſtano, V. literatiſſimo, accepi, qui, neſcio quot coronatis, ab Italo quodam monacho deceptus, emptitio jure eaſdem ſibi acquiſiverat. Nec propterea eas tractatui meo inſerui, ut D. Robertum vel alios docerem ſimili dementiâ cum antiquis delirare, ſed ut abſterreantur propoſitâ earundem vanitate & abſurditate, tum etiam, ut clariùs cernatur, quantum inter veras ac Phyſicas ſignaturas imagineſque, & inter ſuperſtitioſas, impias ac illicitas interſit. Quæ igitur, malum, illegitima hæc captio eſt, calumniæ anſam quærere in hac latebra? Periculoſum hominum genus, quod, quæ communiter ego, dixi, ſic accipienda vult, quaſi in Titum aut Sejum dicta. Velim igitur, quæ de imaginibus aſperſi ab aliis arrepta, à te amice lector, æquiter legi & intelligi; tunc enim tuæ autoritatis ſcuto ſatis me putabo ſine ulla alia ratione contra Gigantes iſtos tectum, quibus, ut cùm Diogene loquar, λόγῳ opus eſt, non βρόχῳ, id eſt, laqueo, radio inquam illo, qui capitis illorum caliginem illuſtret, cùm nebulæ, quæ illos involvunt, ac nubeculæ ſint, à mero opinionum fumo, malis animum affectibus mancipante, rationi ſubtractum. Intelligit nunc æquus lector, quænam ſit illa Helena, pro qua tantoperè & tam anxiè dimicavit D. Robertus, quænam gravis illa dica, quam impegit, & quale nam illud crimen, quod Tractatui meo falsò aſperſit, quod tamen ſatis ſuperque repulſum in Autorem ſuum exiſtimo.

De Sigillis & Characteribus Magicis, in ſpecie.

QUid ſit diſcriminis inter Magiam naturalem & eruditam, & inter infamem ac pernicioſam, æquus lector videat in meo Tractatu. D. Robertus omnes præſtigias, incantationes, deluſiones, omnia necromantica & diabolica comprehendit ſub nomine Magiæ. Hoc eſt Magicum, inquit: Ergo eſt necromanticum, ergo diabolicum. Lepida illatio, æquè quadrans ac pugnus oculo.

Ut autem falſitas iſtius connexionis demonſtretur, operæ erit pretium, de Magia quædam paulò altiùs repetere. Et primò quidem nominis etymon excutiendum. Eruditis autem appellantur Magi ab Hebræo Hagah meditatus fuit, quaſi meditatores artiumque magiſtros dixeris: unde forſan in Logica ratiocinatione & Theoria conſiſtens dicitur higgaion. Olim enim Theologiæ & Philoſophiæ ſtudiis vacabant,

tantam-

tantamque autoritatem apud Perſas ſibi conciliaverant, ut electos quandoque Reges ex numero eorum teſtetur Herodotus. Quod & ipſum confirmat Strabo 1. Geograph. cùm ſcribit: Sacerdotibus Ægyptiorum, Chaldæis, Magiſque qui aliis ſapientiâ præſtabant, honores & imperia fuiſſe delata. Teſtatur Ælianus l. 2. variæ hiſt. calluiſſe eos artem vaticinandi, Ochique ſævitiam adversùs ſubditos certis ex ſignis prædixiſſe. Unde Tiberium, Thraſyllum Chaldæum de futuris maximè conſuluiſſe legimus. Et quicquid pertinuit ad eorum profeſſionem, quos Græci appellarunt Philoſophos, & ſapientes, Indi Gymnoſophiſtas, Galli Druidas, Ægyptii ſacerdotes, ritus quippe ſacrorum, rerum divinarum peritia, Phyſices, Matheſeos, ac præcipuè Aſtrologiæ cognitio, Remp. & imperia adminiſtrandi ratio, omne id jure illis tribui poſſe videtur. Hinc Plato in Alcibiade, Perſarum σοφώτατος μαγείαν διδάσκει, ἐστὶ δὲ τοῦτο θεῶν θεραπεία διδάσκει καὶ τὰ βασιλικά. Alii, inter quos eſt Peucerus, l. de divinat. refert originem ad vocem Hebræam Mechàſſcheph, quæ vox & Magum & incantatorem ſignificat, quamvis Magiam ab incantatione ſeu Goëtia diſtraxiſſe reperio opinionem ſanctorum Patrum de diſcrimine angelorum bonorum & malorum, quorum illi, quòd perſtiterunt in vera erga Deum & præfinita divinitus obedientia, retinuerunt attributas ſibi in creatione dotes, fruunturque Dei conſpectu & conſuetudine, ſuntque ſicut deſcribuntur in epiſt. ad Hebr. λειτουργικὰ πνεύματα εἰς διακονίαν ἀποστελλόμενα διὰ τοὺς μέλλοντας κληρονομεῖν σωτηρίαν. Hi verò ſuperbo ac contumaci contemptu violârunt obedientiam conditori debitam, & defecerunt à DEO ſuâ liberâ voluntate, nullius impulſu aut coactione: ideo exuti & ſpoliati dotibus & ornamentis ſummis, juſtoque Dei judicio condemnati ac præcipitati de cœlo ad æterna ſupplicia, fieri hoſtes Dei, excitatis in Eccleſia falſis ac blaſphemis dogmatibus ac hæreſibus, hisque auctis & dilatatis acerrimè oppugnare Eccleſiam cœperunt, privatim quidem, moliendo exitium atque pericula ſingulis, publicè verò, crudelitatem excitando, impulſu tyrannorum, ut dilacerent Reſpublicas, ſæviant in innocentes, moveant certamina non neceſſaria, ſeditioneſque excitent & turbas inflammatione inquietorum ingeniorum. Contra horum machinationes & conatus angeli boni velut in aciem collocati & excubias agentes perpetuò dimicant. Ex hac, inquam, opinione factum eſt diſcrimen Magiæ & Goëtiæ; illam enim vocârunt ἐπίκλησιν δαιμόνων ἀγαθοποιῶν πρὸς ἀγαθοῦ τινὸς σύστασιν, hanc verò ſeu γοητείαν ἐπίκλησιν δαιμόνων κακοποιῶν ad lædendos alios, denominatamque eam exiſtimant ἀπὸ τῶν γόων καὶ θρήνων περὶ τοὺς τάφους; circa enim ſepulcra hærebant, noctuque gemitu lamentabili ac triſti noxios ſe dæmones permovere, & in ſubſidium excire opinabantur. Ceterùm Magiæ & Magorum appellationem olim & apud Perſas ampliſſimam fuiſſe & honeſtiſſimam ex Hiſtoria Herodoti patet: Solis enim Sacerdotibus tribuebatur, quorum autoritas erat ſumma & præcipua dignitas. Religioni præerant Perſicæ, ut in populo Dei Levitæ, ſacraque publica ſoli tractabant, veræque Philoſophiæ erant deditiſſimi, in qua ab ineunte ætate magnâ curâ & diligentiâ erudiebantur, exemplo Chaldæorum, à quibus Philoſophia ad Perſas permanârat. Adde, quòd Rex Perſarum

rum eſſe non poterat, qui non antea Magorum diſciplinam & ſcientiam percepiſſet. Et fuiſſe quoque in eo numero Magos illos, & viros naturæ & ſacrarum hiſtoriarum peritiſſimos, vel inde conjici poteſt, quòd momentum locumque nati filii DEI ex Prophetiis, quas in illo regno, & Babylonico, Iſraëliticæ captivitatis tempore, ſparſerant, ſtellæ monitu agnoſcunt. Quam quidem non caſu illuxiſſe, neque ex materia Phyſica naturæ ordine inflammata exarſiſſe, ſed divinitus accenſam, ut nativitatem filii Dei deſignaret, ipſoſque deduceret ad locum, in quo Chriſtus erat, intellexerunt. Ex quibus luce meridianâ clariùs evadit, eſſe Magiam, quæ naturalis dicitur, excultam Philoſophis, uſitatam Medicis, & non neglectam ab Aſtrologis aliiſque ſapientibus viris, unde ejus exultor Chacham, ſapiens rectè appellatur l,onḡe ſcilicet differens à Mechiſſchéph, veneficus, Kiſſchéph, veneficium, & Ziſar, collegit. Item lahas ſuſurravit; occulto enim murmure certarum adjurationum cum dæmonibus executionem operum flagitabant. Eſt autem Magia illa natura rerum & virtutum ſcientia, effectrixque admirandorum operum, ab omni ſuperſtitione, dæmonum artificio & maleficio immunis, pura, aliena. Hæc ex naturæ intimis theſauris miracula elicit, ac à Plotino rectè & verè naturæ ſagax ſerva & miniſtra nominatur. Hanc qui callent, cur Magnes trahat ferrum, non aurum, vel argentum, & cur vulneratus, non adhibito certo remedio ipſi vulneri, ſed tantum inſtrumento, quo vulnus eſt inflictum, peculiari unguento delibuto, ſanitati reſtitui, etiam ad aliquot miliaria ab inſtrumento diſtans, poſſit, cauſam facilè monſtrabit. Hanc Salomonem, Moyſen, Danielem, Thaletem, Platonem, Democritum, &c. & inter noſtros Philoſophos complures calluiſſe & callere, extra controverſiam eſt.

Verum enim verò, extinctâ aut attenuatâ luce cœleſtis doctrinæ, commentitiis dogmatibus invaleſcentibus, diabolicis præſtigiis radicem agentibus, Magis in illo regno utramque doctrinam, cœleſtem & Philoſophicam depravantibus, ante & poſt Danielis tempora commentis deſumtis ex Chaldæorum libris, inſtituentibusque novas religiones, quibus Philoſophiam anilibus fabulis contaminabant, relictâ naturæ verâ contemplatione, ſectantibus ac captantibus neſcio quæ ſigna ad divinandi artem extruendam, diabolo his occaſionibus ſe adjungente, quam pii & ſancti in illo cœtu & populo graviter reprehendebant, factum eſt, ut Magorum nomen à Sacerdotibus & ſanioribus Philoſophis devenerit ad eos, qui fœdera faciebant cum diabolo, ſeque illi obligabant quocunque modo, acceptis viciſſim talibus ſponſionibus ab illo, ut vel ſponte certâ aliquâ ſpecie ſe obſtringat, aut cryſtallis includat, vel ſolennibus ritibus verbiſque conceptis, ſpeculis, annuliſve, vel etiam diris execrationibus evocatus conſpicuâ imagine ſeſe oſtendat, adque quæſita vel voce vel picturis, vel alio modo reſpondeat. Atque hæc vera cauſa eſt, quòd apud Latinos & Græcos nomen Magi in vitium & abuſum translatum ſit, non ſecùs ac tyrannus & hæreſis. Si D. Robertus pauló altiùs hæc ſecum reputaſſet, nunquam ſcripſiſſet, Omne Magicum eſſe diabolicum. Sed condonandum aliquid ignorantiæ eſt: Et quandoque etiam

iam bonus dormitat Homerus, ſi modo Anatomicus noſter Homeri illius ævi Phœnicis veſtigia & efflatum fuiſſet inſecutus.

In hujus igitur Magiæ obſervatione mortalium animi veſanâ quâdam cupiditate noſcendi, quæ futura ſint, noxiis illudebantur fallaciis, impiiſque erroribus implicabantur, ſiquidem hæc Magia omni ratione Phyſicâ & veritate caret, Dæmonumque fraudibus ac maleficiis intricata, cenſetur meritò infamis & abominabilis, eque Rep. Chriſtiana & hominum ſocietate exterminanda. Hanc enim nemo exercere poteſt, niſi facto cum Dæmone expreſſo aut implicito pacto, ut Cyprianus l. de duplici martyrio, & Auguſt. l. 2. de doctr. Chriſtian. c. 23. cujus verba Gratianus in Decretum retulit, omneſque Theologi, Juriſconſulti, Sagarum & maleficorum confeſſio clariſſimè teſtantur.

Ut autem clariùs innoteſcat diſcrimen inter Magiam utramque, animadvertendum, quid hi Magi, mediante ſuo Dæmone, deſignare poſſint, aut patrare, & quantum effectus illi recedant à congruo rerum naturalium ordine, quibus perceptis ac cognitis, non ampliùs erit difficilè, diſtinguere inter Magiam naturalem & eruditam, & dæmoniacam, illiberalem & pernicioſam. Cumque Magi ſine diaboli ope & auxilio perficere nihil queant, diabolus autem in lumine naturæ, & omnibus artibus ſit peritiſſimus, ipſiuſque intelligentia, perſpicaciſſimorum etiam hominum intellectu longè ſublimior, ac ſuperior, de potentia cacodæmonum ſeu facultate agendi, & inde prodeuntibus actionibus, non eſt ἄκαιρον & impertinens, pauca quædam hic præmittere. Et licet quidam omnem diabolorum potentiam derideant, exiſtimantes, nihil nec à Magis, nec à dæmonibus fieri poſſe, (in qua ſententia eſt Plinius l. 30. natur. hiſtor. c. 1. ait enim, certiſſimis rationibus deprehenſum eſſe univerſam Magiam inanem eſſe, nihilque habere firmi ac ſolidi, quamvis alibi aliter ſentire videatur, cur enim, in Neronis & Juliani apoſtatæ, Magiæ ſtudioſiſſimorum, gratiam, nihil præſtare Magi voluerint, difficilè eſt dicere, nam procul dubio ita Deus voluit) conſtat tamen Magorum potentiam eſſe magnam, quod probari poteſt, Num. 22. Exod. 20. Levit. 18. Deuter. 21. In codice quoque de maleficis & Mathematicis extant leges, & maximè Conſtantii, quem in Imperio collegam habuiſſe Julianum veriſimile eſt, & fortaſſe ejus malitia illis legibus perſtringitur. Non fuiſſent autem iſtæ leges latæ, niſi notum fuiſſet, Magos & maleficos aliquid poſſe. Sed & omnium temporum hiſtoriæ id manifeſtant, ipſorumque Magorum pernicioſæ operationes & actiones. Plurima enim à Magis fiunt, quæ ad cauſas naturales, ſeu ad cauſarum naturalium connexionem referri non poſſunt, ſed referenda neceſſariò ad ſublimiorem quandam & incorpoream ſunt ſubſtantiam, quæ cum ipſis Magis occultè operatur.

Ut, 1. cùm faciunt ſtatuas è ligno, aliave materia mobiles, progredientes, loquentes & ad quæſita reſpondentes, ſine ulla animæ ſentientis vel rationalis in illas introductione.

2. Manifeſtant res occultiſſimas, & à ſenſibus humanis remotiſſimas, & quæ nullâ

nullâ humanâ ratione eis potuerunt innoteſcere, ut theſauros reconditos, furta clam facta, ac res, quæ in remotiſſimis terris geruntur, dicuntur, factitantur.

3. Non mirùm, quòd magi ventos & tempeſtates, grandines, imbreſque in aëre quandoque excitant, terræ ſimiliter concuſſiones, maritimas quoque procellas, cum illorum Coryphæo univerſa à Deo ſit natura ſubjecta, in qua, Weckerus putat, diabolum operari, non ſecùs ac homo facit in metallorum officinis. Et quamquam Seneca l. 4. natur. quæſt. hoc irrideat, tamen recenſet Philoſtratus, ſe apud Brachmanes vidiſſe duo dolia Apollonii Tianæi, alteroque reſerato, imbres ac ventos erupiſſe, alterò verò clauſo ſerenitatem irradiâſſe. Et Sopater Philoſophus affectus fuit ultimo ſupplicio, eo quod carmine Magico ventos vinxiſſe accuſaretur, ne annona Bizantium inveheretur. Ariſthæus verò, teſte Pauſaniâ in Arcadia, & Dione Caſſio l. 56. Cycladum incolas certis ritibus ac artibus docuit Eteſias æſtivo tempore elicere, ut aura eorum frigidula ſquallorem & ſterilitatem ab agris depelleret. Sed Cianitæ Indi pluviam ridiculo ritu procurant, ut Jeſuitæ in epiſtolis Peruvianis fatentur, & hiſtoriæ Indicæ teſtantur.

4. Omni causâ & ratione naturali caret, quòd ad Magorum præſentiam fores, aliave loca clauſa repentè pateſiant, quandoque etiam ſe vel alios ſubitò ex hominum conſpectu abripiant vel ſubducant, ut de Apollonio Tianæo memoriæ proditum eſt: herbarum tamen quarundam, ut Æthiopidis, virtutem eſſe Plinius prodidit, ut clauſtra iis tacta ſubſiliant: quod ſi verum eſt, quis abditas in naturæ majeſtate vires non demiretur?

5. Marcus Venetus in peregrina Aſiatica aſſerit, Tartaros adeò pollere Dæmonum præſtigiis, ut tenebras, cùm velint, inducant: idemque Haitonus in Sarmatarum hiſtoria confirmat, dicens, quendam vexilliferum Magnum incantatione hoſti tenebras obſcuriſſimas offudiſſe.

6. Quin & flumina ſiſtere hujus Magiæ peritos poſſe ad tempus, ac è ſaxis aquas elicere, & fluvios in caput & principium retroagere Plinius l. 2. c. 103. ſuis temporibus accidiſſe ſcribit, idemque teſtatur l. 7. quaſdam in Africa familias voce, vel etiam intuitu greges, arbores, armenta, ſegetes atque infantes peremiſſe. Turnebus l. 9. Adverſar. c. 16. ſcribit Bardanum Magum meſſes, fructuſque alienos pellicere, & aliò traducere, vel potiùs transplantare ſolitum fuiſſe.

7. Cenomanenſis Triſcalerius Dæmonum arte alienæ famæ nocuit. Cùm enim quidam Parochus ſub brachio Breviarium geſtaret, fecit ille, ut precationum liber in alearum manipulum converteretur. Saxo l. 3. & 5. hiſt. Dan. narrat, Ollerum apud Suecos magicâ ope armis evaſiſſe clarum, adeò, ut divinitatis nomen fuerit adeptus, & Oddonem Pyratam abſque navigio maria pererrâſſe, hoſtileſque ſæpè naves, concitatis carmine procellis, ſubmerſiſſe, & inito cum Nordmannis prælio, ita vi carminum hoſtilem hebetâſſe aſpectum, ut Danorum enſes eminus radios evibrare viderentur. Et Diogenianus Adagiographus recenſet, Epheſiis rotulas quaſdam Magicas voceſque in uſu fuiſſe, quibus uſi in omni certamine victoria potiebantur,

Digitized by Google

bantur. Unde teſtatur Suidas, quendam Mileſium, cum Epheſio in Olympiis palæſtra decertantem, nihil in illo conflictu obtinere potuiſſe, eò quòd Epheſius patrios characteres in talo deſcriptos geſtaret, quibus à judicibus obliteratis ilicò ſuccubuit.

8. Francorum exercitum, Rege Sigeberto, ab Hunnis, objectis carmine ſpectris, fugatum fuiſſe, Gregorius Turneus l. 4. hiſt. c. 28. teſtatur.

9. Jodocus Damhauderius de pecuniæ vituperio diſſerens, & Nic. Remigius l. 1. dæmonolatriæ memorant, dæmones poſſe theſauros gemmaſque eruere & Magis offerre. Unde Bojorum hiſtoria l. 7. aſſerit Fridericum Stuphium, qui ſe Fridericum II. mentiebatur, ex magica pecunia bellum paraſſe, & à Rudolpho Habsburgenſi captum & crematum fuiſſe. Habemus quoque in exemplis Cornelium Agrippam à Carolo V. Imper. aulâ exulare juſſum, eò quòd ſpem theſaurorum per artem magicam obtuliſſet.

10. Divinus noſter vates Pſal. 17. & 37. recenſet, Magos animalia bruta incantare poſſe, cui Silius Italicus de ſerpentibus aſcribit:

Serpentes diro exarmare veneno
Doctus Atyr, tractuq; graves ſopire Chelidros.

Et Pauſanias l. 6. recenſet, Pythagoram carmine aquilam cicuraſſe. Villamontius item l. 3. c. 12. Itinerarii affirmat, piſcatores quoſdam Crocodilos demulſiſſe. Quibus aſtipulatur Grillandus, dum ſcribit q. 8. ſe vidiſſe quendam Magum Græcum Romæ, tempore Adriani VI. qui ſolis verbis ferociſſimi tauri ſævitiam compreſſerit, & funiculo arte hâc magicâ fabricato, ipſum, quò voluit, deduxerit.

11. Nec ſilentio prætermittendum eſt, Magos quoque poſſe, ex materia corrupta, limoſa ac putrilaginoſa, animalia & mixta ſenſibilia producere, ut vermes, muſcas, ranas, mures, ſerpentes & ſimilia: in qua ſententia fuiſſe Auguſtinum l. 3. de Trinit. cap. 7. & Bonaventuram 2. diſtinct. 7. nec non Alexandrum Alenſem, 2. quæſt. 43. teſtantur.

12. Monſtra quoque edidiſſe Magos Chriſtianus Maſſæus l. 20. Chronicor. atteſtatur, recenſens de infante quodam infami formâ ac ſpecie, Hermaphrodito, aſperâ uno cornu fronte, alatis brachiis, oculato genu, pede accipitris, atque quibusdam notis pectore inſignitis. Jornandus Epiſcopus l. de Gothorum origine ſcribit, in Scythia, Juſtiniano imperante quaſdam fuiſſe mulieres Magas, quæ à Filomero Gothorum Rege in ultimas ſolitudines adactæ, atque ibi à malis ſpiritibus compreſſæ, tetros ac feroces homunculos ediderint, indeque Hunni ſuam originem deduxerint. Idemque P. Callimachus in ſua Attila arbitratur. Affirmat quoque Alexander ab Alexandro lib. 2. ex nefario hominum & ferarum concubitu, Alcippam, bello Marſico, Elephantem peperiſſe. Verùm, licet hoc eſſe poſſit, difficilè tamen eſt credere, ex homine & fera verum hominem naſci poſſe, cùm ferinum ſemen perfectionis iſtius ſit expers, quam tam nobilis animæ domicilium requirit: ac tametſi malefici & lamiæ cum dæmonibus, illi quidem ſuccubis, hæ verò incubis coëant, prolis tamen, quæ generatur, non dæmon, ſed homo erit parens, cujus ſemine dia-

bolus abutitur, cùm ille corpore & ſemine careat, contra Philonem l. de gigantibus Joſeph. l. 1. antiquit. Juſtinum Martyr. Apolog. 1. pro Chriſtian. Clementem Alexandrinum l. 3. Apulejum l. de dæmone Socratis. Max. Tyrium ſerm. 26. Pſellum l. de natura dæmonum. Franciſcum Georgium in Problematibus S. Scripturæ. Cardanum l. 16. de variet. c. 29. Cajetanum in cap. 2. epiſt. ad Epheſ. alioſque falsò aſſerentes dæmones habere corpora, mulierumque amoribus irretitos è cœlo ideò eſſe delapſos.

13. Sic & falsò aſſeritur à quibusdam, dæmones loca magnis intervallis à ſe disjuncta, non occupato medio, ſimul implere poſſe, quantitatemque corporum ſic immutare, ut unum in pluribus locis, vel plura in uno eodemque loco penetrativè collocent. Unde apud Nic. Remigium mentitæ ſunt Striges illæ Lotharingicæ, l. 2. dæmonolatr. c. 4. dicentes, dæmonem veteranis lamiis poteſtatem ſolùm tribuere, ut ædes penetrare, & per quasvis anguſtas rimulas ingredi, in feles, hujuſmodique puſilla animantia ſecontrahere poſſint, cùm potius verius ſit, ipſum dæmonem januas reſerare, ſtrigumque ſenſus obſuſcare, ut ſe tali formâ larvatas & per arctos cancellulos ingreſſas eſſe credant.

14. Sic & iſtud dæmon facere poteſt, ut Magus à circumſtantibus non videatur, ſpecies ſcilicet viſibiles aut per corporis alicujus interpoſitionem, aut per nimiam aëris agitationem auferendo. Hac ratione fraude dæmonum Apollonius apud Philoſtratum ſeſe oculis Domitiani Imperatoris ſubduxit: & Gyges Lydorum Rex annulo ſuo, in cujus cavitate lapidem draconis capite exemtum incluſerat, ſe inviſibilem reddidit, Regem & obſtantes occiſurus, ut impunè cum Regina concumberet.

15. Fictitias quoque ſpecies oculis objicere poſſunt, ſenſuſque decipere, ut mulier illa apud Palladium in vita D. Macharii, quæ equa eſſe videbatur.

16. Nec inficiandum eſt, poſſe dæmonem hominis ſexum invertere: idque naturaliter factum conſtat Hippocratis l. 6. epidem. ſect. 8. autoritate, qui ſcribit Abderis Phætuſam, Pithei uxorem, & apud Thaſios Anamiſiam Gorgippi conjugem, muliebrem corporis habitum in virilem permutâſſe. Idemque Livius l. 24. de quadam Spoletana belli Punici tempore prodidit. Et Lucinus Mutianus refert viſam à ſe Argis Areſcuſam in virum mutatam, uxorem duxiſſe, & Areſcontem appellatam. Joh. item Pontanus in hiſtor. Neapolitana recenſet, Cajetæ mulierem piſcatori cuidam annis 14. nuptam in virum migrâſſe, & aliam, cui nomen Æmilia, Antonio Spenſæ, civi Eubulano, nuptam, poſt annum 12. nuptiarum, in virum converſam, ſolutoque matrimonio, uxorem duxiſſe, liberoſque procreâſſe; quæ certè metamorphoſis non cenſenda eſt planè contra naturam eſſe, quæ ſemper aliquid molitur perfectius, nec aliud ad hoc deeſt, quàm, ut quæ ſunt intus vaſa ſeminaria, caloris naturalis impetu, foràs erumpant. Sed de viri in fœminam transmutatione, difficilior fides eſt, etſi Auſonius l. 1. idipſum affirmet:

Fami-

Digitized by Google

Fœmineam in ſpeciem convertit maſculus ales,
Pavaque de Pavo conſtitit ante oculos.
Nec ſatis antiquum, quod Campano in Benevento
Unus Ephęborum virgo repentè fuit.

17. Efficere quoque dæmones poſſe, ut bruta & inanimata loquantur, teſtatur Ariſtoteles lib. 3. de partib. animal. c. 10. ubi ait, caput præciſum Cecydam homicidam indicâſſe: & memorat Philoſtratus, Orphei caput Cyro Perſarum Regi à muliere necandum prædixiſſe. Euſebius l. 4. hiſt. Eccleſiaſticæ narrat, idolum Jovis ſub Maximino, Theotegni Magi ope, Antiochiæ oracula edidiſſe.

18. Similiter cenſendum eſt, Magos efficere poſſe, ut cruciatibus ſubjiciendi nullum dolorem ſentiant. Refert enim Jamblichus de myſteriis Ægyptiorum, multos vates admoto igne non fuiſſe uſtos, vel uſtionem non percepiſſe.

19. Alii ſe invulnerabiles exiſtimant, ſi arma certo ritu incantent, ſi induſium certis imaginibus, ſi periapta quædam variis characteribus magicis inſignita, ſi denique orationes Dei nominibus refertas gerant, quæ omnia Sprengerus in Malleo part. 2. quæſt. 1. c. 16. annotavit.

20. Credendum etiam, Magos dæmonum ope ſomnum diuturnum quibusdam Pharmacis conciliare poſſe. Scribit enim Lilius Giraldus dial. 4. de hiſt. Poëtica, quendam in Germania ruſticum totum autumnum, atque hiemem dormiendo fuiſſe emenſum. Et Eudemus narrat, Epimeridem Cretenſem, cùm ovem amiſſam pomeridianis horis quæreret, ſpeluncam ingreſſum, gravique ſopore oppreſſum, 47. vel juxta Pauſaniam 77. annos quieviſſe, poſteaque experrectum, ratum, ſe parùm ſomno indulſiſſe, oviculam quærere, ut priùs, perrexiſſe. Longiſſimus etiam fuit Sanctorum dormientium 7. ſomnus apud Laurentium Surium. Sed priorum partim fuit naturalis, vel dæmoniacus, poſteriorum verò divinitus duntaxat immiſſus.

21. Quòd ſi igitur dæmon naturalibus rebus ad altum ſoporem conciliandum immittere poteſt magnam vaporum copiam, ſequitur, eundem quoque poſſe efficere, ut diuturnam inediam, humores aqueos cumulando, quis ferre poſſit. Hippocrates l. de carnib. teſtatur, homines naturaliter usque ad 7. diem cibo ac potu abſtinere poſſe. Portius verò & Gerardus Bucoldianus narrant, puellam quandam Spirenſem, tempore Cæſaris Ferdinandi, ultra biennium omni potu & cibo abſtinuiſſe.

22. Pari ratione negari non poteſt, dæmones humidum radicale reſtaurando, nimiam ſenectutis ariditatem temperando, ſuccum meliorem calidioremque ſupponendo, reliquaque requiſita ad tempus ſupplendo, poſſe efficere, ut defectâ ætate viri, vires, nitoremque juvenilem ac craſin recuperent, canos in priſtinum calorem commutent, frigus in teporem, teporem in agilitatem, & denique ſenectam in juventam: quod ipſum Ovidius novit. 7. Metamorph. cùm ita canit:

—— Barba comaque
Canitie poſitâ nigrum rapuere colorem,

Pulſa fugit macies, abeunt pallorque ſitusque,
Adjectoque cavæ ſupplentur corpore rugæ,
Membraque luxuriant, Æſon miratur, & olim
Ante quater denos hunc ſe reminiſcitur annos.

Et Regius vates Pſal. 102. aquilam juventam renovare, & ſerpentes abjectâ leberide ſenectutem exuere teſtatur. Torquemada item dial. 1. horti floridi, Tarenti fuiſſe commemorat centenarium ſenem, qui pilis, cute, unguibus, & toto corporis habitu mutato de ſene juvenis prodierit, & 50. annos adhuc ſupervixerit. Valeſcus Tarantaſius l. 6. Philonii c. 12. idem refert de Abbatiſſa quadam in oppido Monvedro, regni Valentini, ſenio confecta, quæ juvenis denuò extiterit. Petrus Maffejus Jeſuita l. 11. hiſt. Indicæ, & Ferdinandus Caſteneda l. 8. commemorant, cuidam Indo nobili annorum 340. ſpatio, tot enim vixerat, juventæ florem ter exaruiſſe & refloruiſſe. Cardanus quoque & Langius in epiſt. Medica 79. affirmant in eodem novo orbe inſulam quandam Bonicam nomine repertam, in qua fons ſcaturiat, cujus aqua pota ſenium cum juventa commutet. Certè ſi hoc verum eſſet, quis dubitaret, plures perennandi deſiderio, etiam ſummis expenſis aquam illam vivificam ad ſe perferendam procuraturos non eſſe? Sed pergo.

23. Simulacris quoque vel ociſſimè formatis dæmonem poſſe ea phantaſiæ noſtræ objicere, ut mens quaſi in ſpeculo uno intuitu cuncta conſpiciat, teſtatur Eunapius, qui prodidit, Chryſantum, Juliani Apoſtatæ temporibus, habuiſſe filium, qui Solis ſolo aſpectu oracula contra Chriſtianos fundebat. Eodemque immundo afflati numine varii paſtores gregum, apud Pauſaniam in Somithia, vates extitere extemplò. Cui furori non abſimilis eſt ecſtaſis atque raptus, qui à dæmone vel ligando, vel etiam ſpiritus ſolvendo inditur. Olaus enim Magnus l. 3. c. 18. narrat, Lappos, ſi quis peregrinorum de ſuorum conditione certi quid cognoſcere cupiat, præſtare, ut intra 24. horarum ſpatium reſciſcat, quomodo cum illis agatur, etiamſi 300. milliaribus Germanicis abfuerint. Nam incantator, poſtquam Magicum carmen ſuſurravit, collabitur, quaſi è corpore anima exceſſiſſet, ac ne humi proſtratum corpus dæmones auferant, cuſtoditur. Horis elapſis ceu è profundo ſomno expergiſcitur, &, ut fidem faciat percunctanti, recenſet talia, ex quibus ille deprehendit in propriis vel agnatorum fuiſſe ædibus.

Hujus tamen animam non putandum eſt corpus deſeruiſſe, ut falsò Bodinus l. 2. dæmononian. credidit; ſiquidem Deus ſolus in homines vitæ & necis habet poteſtatem, neque ullâ naturali virtute ſemel corpus egreſſa poteſt revocari, in idemque introduci. In quo etiam errore Plutarchum fuiſſe, reperio in vita Romuli, ubi ſcribit, defunctum multoties revixiſſe, animamque quoties voluit, reſumpſiſſe. Conſtat tamen ex veris apparitionibus, nonnunquam, Deo ita volente, demortuorum animas vivis apparere.

24. Denique certum eſt, licet Magi dæmonis virtute veras defunctorum animas, in quocunque tandem ſint loco conſtitutæ, excitare vel evocare non poſſint,

ſolere

Digitized by Google

ſolere tamen eos ſæpius earum vices ſubire, aliorumque animas ementiri, ut Jamblichus de myſteriis Ægyptiorum ſcriptum reliquit. De dæmonum apparitionibus nullum eſt dubium. Teſtatur Joh. Niderius, cùm Bohemiæ regnum cædibus & tumultibus ob religionem cõcuteretur, circa limites regni auditos eſſe clamores, equeſtriumque virorum concurſiones, & variis coloribus ſæpius indutos fuiſſe conſpectos, quæ variis coloribus amictæ larvæ nil portendebant aliud quàm religionis varietatem & inconſtantiam. In nemoribus quoque dæmones aliisque amœnis locis candidâ veſte veſtiti inſtar formoſiſſimarum puellarum tripudiantium, ut incautos fallerent, apparuerunt, interdum in ſtabulis, equorum jubas pectentes, viſi ſunt, in fodinis quoque metallicis, teſte Georg. Agricola c. de animab. ſubterraneis, conſpecti, & denique nullum eſt elementum, in quo non latitent. Solent quoque iidem futura, ut bella, peſtes, regnorum revolutiones & everſiones, incendia, & ſimilia, denuntiare. Refert enim, inter alios, Sozom. l. 7. c. 3. nocte, quæ ſeditionem Antiochianam præceſſit, mulierem grandem, aſpectu formidabilem aërem ſcuticâ tam fortiter verberantem, ut ſonus totâ urbe exaudiretur, apparuiſſe. Conſueverunt etiam theſaurorum cuſtodes oſtendere, ut Cedrenus in Anaſtaſio & Glycas 4. annalium tomo fatentur.

Nihil jam dicam, quod Guilhelmus Pariſienſis part. ult. de univerſo ſcribit, dæmonem aliquando aſſumto beluæ cadavere militem deluſiſſe, qui, cùm putaret ſe formosâ potitum virgine, in amplexu cadaveris tabe diſſoluti, fœtidiſſimique jacentem ſe invenit. Dæmon enim formam aſſumit inſtituto ſuo maximè accommodatam, ſive eam ex aëre, ſive vaporibus & elementis, ſive ex aliis rebus quibuſcunque ſibi effingat & adaptet, nullam tamen ſibi lubentiùs accommodat quàm hominis, quòd eam ad congreſſum & collocutiones convenientiſſimam eſſe deprehendat, indeque aëris agitatione voces effingat ac reddat. Nil præterea addam de amatorio maleficio, quod fit quibusdam pharmacis, vim habentibus naturalem humores turbandi, ſemen irritandi, corpus calefaciendi, pruritumque excitandi, quod idem facere dæmonem, imaginationique ſimulacrum amatorium objicere, non tamen in amorem inflectere niſi volentem, M. Antonius triumvir apud Plutarchum in ipſius vita, Cleodemus apud Lucianum, & Marcus Hæreticus apud Ireneum teſtantur, qui hiſce pharmacis fuerunt dementati, unde Proper. l. 3. cecinit:

Improba non vicit me moribus illa, ſed herbis,
Stamineâ rhombi ducitur ille rotâ.
Illum turgentis ranæ portenta rubetæ
Et lecta è ſectis anguibus oſſa trahunt.
Et ſtrigis inventa per buſta jacentia plumæ,
Cunctaque funeſto lanea vitta viro.

Ad eundem etiam furorem conciliandum, philtra quædam in potu ciboque offerre, vel corpori alligare malefici ſolent, de quibus Theocritus in Pharmaceutria, Ariſtot. l. 6. de hiſtor. animalium, cap. 18. Columel. l. 6. & Bapt. Porta in ſua Magia naturali tradiderunt. Quæ cùm Poëta Lucretius ſumpſiſſet, narrat Euſebius in

Chronico, furore percitum ſeipſum interemiſſe. Et Joſephus l. 11. antiquit. ſcribit Caligulam tali potu à Ceſonia necatum eſſe. Ab hoc quoque non diſcrepat maleficium abortus, partus difficultas, & lactis exiccatio, de quibus ſcribit Joh. Niderius l. ult. Fornicarii, fuiſſe in oppido Beltinger quendam maleficum, nomine Stadelein, qui in utero cujusdam uxoris 7. liberos enecavit, omniumque pecorum fetoſorum partus interfecit, hocque maleficium quadam incantatâ lacertâ ſub domus limine poſitâ effeciſſe. Apud Delrionem & Wierum reperies ejusmodi generis exempla plurima, & quotidiana quoque experimenta harum, ſub liminibus ædium, repoſitarum rerum incantatarum, ad malum effectum producendum, fidem ac veritatem confirmant.

His igitur ita probè à te Lector optime, penſitatis, adque rationis & judicii tribunal revocatis, facilè apparebit diſcrimen inter Magiam naturalem & dæmoniacam, inter ſigilla & periapta utriusque inter Magos per cauſas naturales, & Magos per naturales quidem interdum res operantes, ſed non facientes aliquid ſine pronuntiatione certarum quarundam ſententiarum & vocum, in quibus maximam ſuæ artis vim ac præſidium poſitum eſſe opinantur.

Quid? quòd ad efficiendum, quod propoſuerunt, invocationes, & obteſtationes, comminationes, conjurationes, ſacrificia, proſtrationes corporum, & alia plura ordini divino & naturali contraria, adhibent, ut ita in totum dixiſſe liceat, quicquid modo dictarum ceremoniarum & actionum, ad periapta, amuleta, ſigillaque, ſub & ex rebus ac cauſis merè & verè naturalibus conficienda formandaq; acceſſerit, illud totum contra naturę ordinem, Deique mandatum, ſit factum cenſendum, neque enim ſine impietate & ſuperſtitione deſignari tale quid poteſt. Verùm de ſigillis & periaptis naturalibus, ſuis cauſis non carentibus, ſuo loco. Nunc operæ quoque erit pretium, illicitæ hujus Magiæ ſpecies præcipuas, ex eruditis ſcriptoribus, & hiſtoricis, in candidi lectoris gratiam, hic enumerare; ſic enim vera & utilis à pernicioſa, ceruſſata, & non naturali ſeu impoſtoria, lucis inſtar meridianæ, affulgebit fronte ſereniſſimâ candidiſſimaque diſtincta.

Cùm enim dæmonum & Magorum non ſit una eademque fœderis initi forma, neque uno modo requiſita & pacta inter ipſos præſtentur, ſed aliis aliter, hinc illæ Magiæ variæ ſpecies & diſtinctiones, quarum apud Hiſtoricos ſit mentio, ſunt exortæ.

Magorum enim aliqui familiares perpetuo ſpiritus ſecum circumferunt, alii aliis ergaſtulis vinctos & concluſos, quos vetuſtas παρέδρους vocavit: alii, cùm opus eſt, illos accerſunt & alliciunt.

Et primam quidem Magiæ ſpeciem pepererunt Ethnicorum de animabus defunctorum opiniones miræ ac diverſæ, quas omnes hic recenſere non eſt noſtri inſtituti. Vide Peucerum de Magia, prolixè & eruditè de hâc re diſſerentem.

1. Necyomantia in hiſtoriis celebrata eſt, eſtque illa illegitimæ Magiæ ſpecies, quæ fit per homines mortuos, vel rectiùs per dæmones illorum habitu veſtitos, à

quibus

Digitized by Google

quibus reſponſa accipiebant, quæ, ſi illi integris & expreſſis mortuorum corporibus conſpicerentur, νεκυομαντεῖα, ſi verò tenues ſibi & obſcuras circumfunderent umbras, σκιομαντεῖα nominabantur. Fiebat autem olim duobus modis, uno, per ſacrificia & incantationes, quo utebatur Tireſias, altero Theſſalico, adhibitis funeſtis ritibus, oſſibusque ac fibris mortuorum, feralibus cantiunculis, funibusque ſuſpenſorum, cùmque cadaver non eſt in promptu, tunc diabolus hominis figuram diſſimulat, ut, ſi quis Platonis vel Alexandri ſimulacrum videre optaret, illicò ille oculis illud offert. Non autem coactè, ſed ſponte, dæmones magis inſerviunt, & duntaxat fingunt ſe verborum characterumque vi cogi, ut præclarè Henricus de Heſſia in Geneſin teſtatur; ipſe, inquit, ſimulat ſe captum, ut te capiat, ſe vinctum, ut te vinciat, ſe tuo imperio ſubditum, ut te ſibi ſubdat, à te concluſum, ut contra, te includat, fingit ſe tuâ arte vel imagini, vel lapidi alligatum ut funibus peccatorum religatum ad infernum te perducat. Sed cœptum proſequamur.

2. Hujus quoque generis eſt Necromantia & Goëtia, quæ demortuos ab inferis excitat & conſulit, pollicetur que umbrarum & inferorum colloquia, unde malorum dæmonum invocatione, eorumque præſtigiis ac ſpectris mentes hominum perſtringebat, cruentisque ſacrificiis, verbis conjuratoriis, additis quorundam lapidum & herbarum ſuffumigiis, dæmones in colloquium alliciebat. Narrat Apulejus l. 2. de aſino dur. Zailam Ægyptium defuncti cujusdam adoleſcentis ſpiritum ab orcó reduxiſſe, corpusque ceu poſtliminium animâſſe carmine quodam atque herbis, quarum alteram ori, alteram pectori admovit, ac denunciâſſe, ipſum noxio novæ nuptæ poculo interemptum, ut adultero ſe manciparet. Et Remigius l. 2. dæmon. cap. 1. dicit, quandam fœminam, ut theſauros poſſet in terræ abditis abſconditos nanciſci, patibulo cadaver refixiſſe, idque ea de cauſa ad colloquium impuliſſe, ſed ab illo nihil certi habere potuiſſe, adeò ambigua perplexaque omnia, omnia ejus extiterunt reſponſa.

3. Sed ſacratior erat illa Magiæ ſpecies, quæ Theurgia dicitur Græcis, imploratio ſcilicet per ſacroſancta nomina & precationes angelorum & bonorum ſpirituum, (qui veri unius Dei operum ſunt nuncii & executores) Apulejus hanc vocat ſepulchrale carmen, aitque certis quibusdam hoſtiis & ſacrificiis eam perfici. Hujus Moyſen & Salomonem, ut unius veri Dei cultores, peritos fuiſſe, non eſt dubium, priorem verò ſi didicerunt, eam ob cauſam arbitror factum eſſe, ut impietatem illius redarguerent. De duplici hac Magia vide Suidam, Pſellum & Jamblichum: de Moſe verò Plin. l. 3. c. 1. Euſebium de præpar. Evang. l. 8. c. 2. Joſephum l. 2. contra Appionem in Actis Apoſtolorum c. 7.

4. Cùm verò diabolus reſponſa exhibet ex antris, ſtatuis, vel hominibus, oraculum, ſeu dæmonomantia eſt. & talia fuere oracula Jovis Dodonæi, Jovis Ammonis, Trophonii, Apollinis Delphici, Clarii, Delii, & alia numeroſa, de quibus Cælius Calcagninus in tract. de oracul. ait, Apollinem ſæpius, ſciſcitantibus res futuras, ſic reſpondiſſe.

5. Aëro-

5. Aëromantia porrò illa ſuperſtitioſæ Magiæ ſpecies erat, (cujus autor perhibetur Ariſtophanes) quæ ex aëre fundebat oracula, ſpectrorumque, quæ in aëre apparebant, monitu, futura edicebat, de hac multa collegit Pictor. cap. 10. de Magia. Convolutam autem mappam imponebant capiti, inque eam cyathum aquâ plenum ponebant, levique ſuſurro, quod exigebatur, recenſebatur, ad ea verba, ſi aqua cyathi efferbuiſſet, approbari ac confirmari inquiſita cenſebantur.

6. Lecanomantia Aſſyriis, Chaldæis & Ægyptiis fuit in uſu. Hac, Pſellus cap. ult. Nicetas l. 2. teſtatur, Johannem Magum, Theophili Cæſaris præceptorem uſum eſſe. Glycas verò 1. Annalium 2. aſſerit Alexandri patrem Ægypti Regem Magiæ peritiſſimum; hac Ægyptum venturam in hoſtium poteſtatem prævidiſſe. In pelvim autem aquâ repletam imponebantur aureæ & argenteæ laminæ, lapideſque pretioſi characteribus certis inſigniti, & poſtquam conſueta verba eſſent pronunciata, quibus dæmon advocabatur, proferebatur quæſtio, quibus peractis exilis inſtar ſibili vox ex aquis emergebat, referebatque, quæ per quæſtionem expoſcebantur.

7. Gaſtromantia à priori in hoc differt, quòd non voce, ſed picturis reſponſa expediebat per phialas & vaſa vitrea ventricoſa aquâ limpidiſſimâ plena, & circumcirca collocatis accenſis cereis, cumque evocatio dæmonis occulto murmure abſoluta, quæſtioque fuiſſet recitata, adhibebatur puer impollutus, aut mulier prægnans, quæ vitra accuratè intueretur ac circumſpiceret, rogaretque, imperaret & flagitaret reſponſa, quæ tandem diabolus per imagines, ex aquis velut in terſa politaque ſpeculorum ſuperficie, reflexione quadam refulgentibus, exprimebat. Cur autem puerum impollutum ad res magicas diabolus requirat, à nemine reſponſum dextrum allatum reperio, niſi quòd diabolus ſimplicem ætatem & improvidam priùs illaqueare molitur, quàm cavere diſcat aut poſſit.

8. Catoptromantia rerum quæſitarum figuras in politis terſiſque ſpeculis puero contemplanti exhibebat, quâ Julianum Imperatorem uſum eſſe ſæpius, Spartianus aſſerit, puerumque Severi adventum & Juliani deceſſionem prævidiſſe.

9. Pauſanias in Achaicis recenſet Pagomantiam, ubi ait, Cereris ante templum eſſe fontem, ibique oracula omnium duntaxat morborum exhiberi. Solebant autem ſpeculum tenui ſuſpenſum funiculo, ita demittere, ut non planè fontis imum contingeret, & cùm in id inſpexiſſent, ex ejus imaginibus, periturus ne, an ſuperſtes manſurus æger is eſſet, divinabant. Sed Leloyberus l. 4. de ſpectris narrat, Pythagoram ſolitum fuiſſe in ſpeculo concavo ſcribere literas humano ſanguine temperatas, & ſpeculum lunæ opponere, ſicque futura prævidere. Alii autem, quod mirabile eſt, aſſerunt, Pythagoram, quæcunque collibuiſſet in ſpeculo chalybeo terſo ſcripſiſſe, eaque lunæ pleno orbe apparenti oſtendere conſueviſſe, intentâque in illam oculorum acie, omnia, quæ in ſpeculo ſcripta fuiſſent, perlegere potuiſſe, hocque modo vel in remotiſſimis regionibus degenti, animi noſtra ſenſa perſcribere & indicare nos valere. Quod verúm eſſe, B. Porta in ſua Magia naturali prodidit; nam eâ tempeſtate, quâ Franciſcus Gallorum Rex bellum adversùs Carolum V. gerebat, non ſemel,

Digitized by Google

mel, quæ per diem Mediolani agerentur, per noctem, hac ratione, Pariſiis à quodam ſignificata fuiſſe dicuntur.

10. Cryſtallomantia ex cryſtallis in annulum, cylindrum, vel aliam formam conformatis depictas notas, atque eventuum, necnon rerum inquiſitarum figuras renunciat. Narrat Spenglerus, Norinbergæ quendam, præcipuæ autoritatis virum hujusmodi cryſtallum ſerico involutam habuiſſe, in eaque dæmonem habitâſſe. Hac quoque uſum fuiſſe Julianum Imperatorem, & pleraque diaboli monitu prævidiſſe, quæ acciderunt, hiſtoriæ teſtantur.

11. Dactylomantia ex annulis vel ad certos cœli poſitus conflatis, (quod naturaliter, & ſine ulla ſuperſtitione atque impietate fieri poſſe aſſero) vel faſcino diabolico conſecratis, (quod impium eſſe omninò aſſevero) vaticinabatur. Ubi tamen æquus lector meminerit, annulos iſtos, qui ad certam quandam conſtellationem fiunt citra faſcinum diabolicum, non in hunc finem debere confici, ut per eos vaticinia peragantur, ſed tantum ad certi ſideris influxum recipiendum ac retinendum. Unde annulorum incantatorum alia eſt ratio, qualis fuit ille ex Ammiano l. 29. qui ſuper tripodem ad certa verba movebatur: annulus item Gygis apud Herodotum, quotiescunque enim eum in palma convertiſſet Gyges, à nullo videbatur, ipſe videbat omnia, annulique iſtius beneficio Reginæ ſtuprum intulit, ac, Candaule Rege ſublato, regno potitus eſt. Sic duo illi Phocenſium tyrannorum annuli, teſte Clem. Alexandrino, ſonitu ſponte edito, commonefaciebant eos de commodo rerum gerendarum tempore, quamvis poſtea inſidias conſpirantium effugere non potuerunt.

12. Hydromantia per aquas divinatio eſt, ſicut Oinomantia per vinum. Hydromantiæ autem varii ſunt modi. Unus fit per annulum in cyatho aquâ pleno, filo ſuſpenſum, & in aquam digito libratum, atque in conceptis verbis poſcebatur declaratio rei quæſitæ, & ſi, quod proponebatur, verum erat, annulus ſuo nutu non impulſus feriebat cyathum conſtitutis ictibus: alter modus fit conjectis in aquam quietam lapillis tribus, obſervatis gyris, qui circa lapillos diffunduntur: tertius variâ pelagi exagitatione, quâ olim Siculi utebantur: quartus ex aquæ colore & imaginibus in ea apparentibus. Sic tradit Varro, belli Mithridatici eventum multis verſibus præſignificatum fuiſſe: quintus cyathum ſtatuebat aquâ plenum, verbisque immurmuratis obſervabat, num aqua, ſponte efferveſcens, effunderetur. Sextus deſcribitur à Joh. Leone l. 3. deſcriptionis Africæ, ubi aquam in vitreum catinum infundunt, illique olei guttam affundunt, admiſcentque, opinantes ſe velut in ſpeculo mira cernere. Septimum denique recenſet Clem. Alexandrinus l. 5. ubi ait: mulieres Germanas ſolitas eſſe ſonum, vortices, amniumque circumvolutiones notare, indeque futura prædicere. Huc pertinent Ethnicorum illa oracula, quæ ex aquis petebantur. Non procul ab Epidamno, Laconum oppido, fuit Junonis dicta palus, in quam placentæ frumentaceæ conjectæ ſigna dabant ſecundorum vel adverſorum eventuum. Si enim acceptas merſasque placentas palus retinuiſſet, proſpera,

 ſi in-

ſi innatantes non retinuiſſet, ſed velut indignata rejeciſſet, triſtia portendi experientia docuerat.

13. Botanomantia ex Verbenæ, Myricæ, lunariæ, capilli Veneris, Polytrichi, &c. foliis ramulisve, quærentis nomine & quæſtione ſignatis, futura vaticinatur: de Myrica Cœlius Rhodiginus l. 7. antiq. lect. hæc tradidit: Apollo Myricâ, inquit, vates ſanxit pronuntiare mortalibus futura, propterea inſignem hunc fruticem, Nicander appellavit vatem. Magi item & Scythæ Myricino ligno vaticinantur. Sed & in Lesbo Apollo Myricæ ramum tenet, unde & Myricæus appellatus. Quæ autem ficus foliis fit, Sycomantia dicitur.

14. Verùm deterior multò eſt illa incantationis ſpecies, quæ Pharmacia dicitur, veneficis uſitatiſſima, quâ ex creaturis & corporibus mixtis præparant pharmaca noxia & ſalutaria, mirâ diabolicâque vi & varietate: quorum noxia epota, vel quovis modo intra corpus ſumta cient periculoſas ægritudines, amentiam, cæcitatem, furioſos amores, apoſtemata, & alia: vel etiam inficiunt contactu: vel ſi alicubi recondantur, tranſcenſa vel præterita nocumentum infligunt: ſalutaria verò malis incuſſis medentur, neque enim difficile eſt diabolo, faſcino illata mala eodem ſolvere ac tollere. Veneficæ certis anni temporibus herbas ad certarum vocum pronuntiationem evellunt, aut alia ſuis accommodata artibus conquirunt, hac opinione, quod ex iſtis verbis, eam, quam ipſis opus eſt, virtutem contrahant, iisque deinde aut ad remedia utuntur, aut ſi noxium aliquid parant, cibo potuive hominum injectis, aut in porcorum ſtabula ſparſis, aut ſaltem eò collocatis cum faſcino, quà transeundum eſt, non tantùm lædunt, ſed & animantia perimunt, quæ talibus vel deguſtatis, vel halitu ſolo attractis, vel tranſitu perſtrictis, è veſtigio inficiuntur, & aut ſtatim concidunt & moriuntur, aut lentâ tabe abſumuntur. Sunt in exemplis, quæ tormentis exanimatæ magnum recenſebant eorum numerum, quos læſiſſent, quorum aliquos excæcârant, aliquos mutilârant, aliquos gibboſos reddiderant. Noti ſunt & pagi, in quibus multos annos illa, quæ ingreſſa erant vel egreſſa, armenta perierunt, & non fuiſſe infecta pabula vel illud certò indicabat, quòd vicinorum pecora, eodem paſtu uſa, noxii nihil ſenſiſſent, ſed faſcinum fuiſſe defoſſum ſub via publica, quà armenta ire conſueverant, eventus poſtea oſtendit, cùm ſublato faſcino actus mutaretur.

15. *Axinomantiâ* & *coſcinomantiâ* ad perveſtigandos occultos ſcelerum autores, aliasque obſcuras res explorandas incantatores utuntur. Illum expediunt ſecuri rotundo palo infixa, aptataque ad normam & perpendiculum, cumque præfatione, recitatis vel enumeratis ordine nominibus eorum, qui hærent in ſuſpicione, ad cujus ſe mentionem ſecuris circumagit & nutat: hanc verò cribro forcipi impoſito, præmiſſis precibus, recitatisque nominibus ſuſpectorum; quocunq. enim illorum nominato cribrum tremit, vel mutat, vel convertitur, eumque reum ſceleris arguunt.

16. *Cephalæomantia* aſini capite ſupra prunas aſſo fiebat, Germanis olim uſitata. Longobardi hanc in caprinum caput converterunt, teſte Gregorio l. 7. Epiſt. 7.

Sed

Sed Judæi cum Germanis conſentiebant, qui ſimiliter aſinum caput divinationi anpendebant. Unde Tacitus illos calumniatur, quòd pro Deo aſini caput colerent.

17. Alectryomantia erat, quâ operâ & indicio galli gallinacei cognoſcebantur futura & occulta. Peracta autem hoc modo eſt: Literæ 24. in pulverem inſcribebantur, quarum cuique granum hordei & tritici imponebatur. In hæc emittebatur gallus adjurationibus in hunc uſum priùs præparatus, de quibuſcunque enim ille literis prima grana deglutit, illæ notatæ rem quæſitam indicare putabantur. Hac Magia Jamblichum, Procli Magiſtrum, ſcrutatum memorant, quis poſt Valentem Cæſarem eſſet imperaturus; unde Valens vaticinio cognito, cùm gallus de ſolis 4. literis, ϑ. ε. ο. δ. deglutiiſſet grana, plurimos, quorum nomina his literis inchoabant, interfecit, & tamen illi Magnus ille Theodoſius in imperio ſucceſſit.

18. Incantatoribus quoque rectè annumerantur illi, quorum diris dejerationibus dæmones quandoque volentes & colludentes cedunt, tum etiam Apomactæ, qui arcere fugareque dæmones ab obſeſſis, infectoſque expurgare creduntur: nec non illud Impoſtorum genus, ſqualidâ tetrâque & deformi ſpecie & habitu, quos Zigeunos nominamus, ac creduntur ex Ægypto primùm; & vicinis Africæ partibus prodiiſſe, ubi incantationum omniſque generis præſtigiarum tantus eſt uſus, ut nihil niſi conſultis vatibus ſuſcipiatur, & magnus quotidie vatum numerus in foro publico præſtoletur conſulturos, quod Alexandriâ & Alcairo redeuntes pro certo affirmant. Sed pergo.

19. Aſpidomantia Indorum eſt divinatio, ut Floridenſium teſtatur hiſtoria. Nam Rex Holata Outina, ut ſciret, quo in ſtatu res hoſtium forent, Magum CXX. annos excedentem ad ſe vocavit, qui accepto quodam ſcuto & circulo quinque pedum diametri circa illud ducto, characteribuſque quibuſdam additis, in illud inſedit, & ſubmurmurato malo carmine ad horæ quadrantem, illicò tam apparuit horrendus, ut humanam effigiem ampliùs non exprimeret. Quibus peractis in momento ad priſtinum ſtatum rediit, orbeque egreſſus, hoſtium numerum, & quo in loco illum expectarent, indicavit.

20. Anthropomantia hominum interfectorum fibras & viſcera rimabatur. Scribitque Cedrenus in Annalibus, & Theodoretus l. 3. c. 21. Heliogabalum & Julianum apoſtatam eâ fuiſſe uſos, gravidarumque fœminarum alvos Antiochiæ & Charis diſſecuiſſe. Hanc etiam Tartari, teſte Cromero l. 8. Hiſt. Polonicæ, Lithuanique teſte Strab. l. 3. obſervabant.

21. Sed Amniomantia infantis recens nati galeatum caput conſiderat, de qua Jovius multa congeſſit.

22. Cæterùm futurorum obſervatio, quæ è cœlo & aëre capiebatur, ut Varro l. 6. de lingua Latina fatetur, dicitur auguriũ & auſpicium. Expectabatur enim fulmen vel tonitru, quemadmodum Plinius l. 2. c. 52. annotavit, item 54. Ex avium quoq; vel præpete volatu, vel ſuavi cantu, garritu, gemitu & murmure futura prædici poſſe putabant. Ita etiam ex pullorum tripudio augurium ſumebatur, Romanique Soliſtimo

tripudio clades P. Claudii, & Lucii Junii bello Punico primo, teſte Polybio l. 1. tribuerunt. Germani, ut narrat Tacitus l. de moribus Germanorum, ex equorum fremitu augurium accipiebant: apud Plinium alii ex lupi aſpectu, apud Tiraquellum ex capræ, aſini, leonis, vulpis & ſimilium intuitu captabant. Sed harum ſuperſtitionum uſus adhuc vigere apud multos non eſt dubium, uſurpationemque iſtorum in admiratione eſſe ac honore.

23. Arithmantia uſi potiſſimum ſunt Chaldæi & Græci. Chaldæi alphabetum in 3. decades dividebant, quibusdam literis repetitis, nominaque petentium reſoluta in numeros commutabant, illosque ſingulos ſuis Planetis concedebant: Græci literarum pondus & futurum victorem ex nomine illius, qui majores numeros contineret, conſiderabant. Atque hinc tradunt Hectorem ab Achille ſuperatum, eò quòd iſtius numeri ſumma major alterâ extitiſſet.

24. Capnomantia fumi eſt obſervatrix, quæ Cedreno teſte l. de vera ſapient. vel ſeſami, vel nigri papaveris granis in ardentes prunas immiſſis, fiebat, & inde exurgentem ſummum notabat, vel certè fumum ipſum ſacrificii vel pyræ, de qua ſic Papinius l. 11. Thebaid. ubi, poſtquam Pyromantiam Tireſiæ deſcripſerat, addit eum ore fumum fatidicum hauſiſſe:

Ille coronatos jam dudum amplectitur ignes,
Fatidicum ſorbens vultu flagrante Vaporem.

Judæi quoque hac Magiâ utebantur, teſte Theophylacto in cap. 4. Oſeæ, & Pictorio l. de Magia, c. 11. obſervabant autem fumum, qui ex victimarum ſacrificio aſcendebat, rectum vel obliquum.

25. Ceromantia illa eſt Magiæ ſpecies, quâ Turcæ & Illyrii ſolent occulta facinora deprehendere, accepto ſcilicet ceræ fruſto, illoque tardò igne liquefacto, conceptaque verba ſubmurmurantes, illud extrahunt, inque aquam ſuppoſitam conjiciunt, quod poſtea varias figuras domus, ſcrinii & furis oſtendit, ex quibus in rei cognitionem deducuntur.

26. Huc pertinent Alphitomantia, ex farina hordei, & Aleuromantia, ex farina tritici divinatio, de quibus Dionyſius Halicarnaſſeus multa congeſſit.

27. Porrò illicitæ ac diabolicæ Magiæ inſignes ſpecies ſunt maleficium hoſtile Fabanomantia, Haruſpicina, maleficium & infaticidium Strigum & Lamiarum, maleficium Ligaminis, Excretionis, Sternomantia, Faſcinatio.

28. Hoſtile maleficium varium fuit, Sprengerus part. 2. Mallei quæſt. 1. c. 16. hæc ſcribit; hi fœderantur dæmoni; nam ex pacto ipſi addicunt corporis & animæ dominium, ille viciſſim ſe adfuturum pollicetur, ut quàm longiſſimè diſſitum velint, infallibili ictu, trajiciant: dæmon enim ſpondet ſe eo tela perlaturum, & hoſtili in corpore defixurum, & tantam illis ſe baliſtâ bombardâve, jaculandi peritiam tributurum, ut nummulum capiti impoſitum abſque capitis læſione valeant dejicere. Solent etiam imagines quaſdam fabricare, quas vel acubus pungunt, vel igne li-

quant,

quant, vel confringunt, ut certum interitum iis afferant, quibus ejusmodi imagines deſignârant, de quibus Ovid. in Epiſt.

Devovet abſentes, ſimulacraque cerea fingit,
Et miſerum tenues in jecur urget acus.

De hoc maleficio Paulus Æmil. l. 8. & Mejerus l. 16. plurima prodiderunt. Zonaras tom. 3. & 5. & Glycas part. 4. annalium recenſent, fuiſſe ſtatuam quandam ſupra Xerolophum, cui juſſu Johannis cujusdam Aſtrologi caput amputatum fuit, ut Crobati à Simone, Bulgatorum duce, bello liberarentur, ferturque dux eadem horâ ex ſtomachi dolore interiiſſe. Tradit quoque Sprengerus part. 2. Mallei quæſt. 1. c. 11. maleficum quendam epilepticum morbum certis inflixiſſe ex ovis in eſculentis præbitis, quæ cum mortuorum corporibus ſubtumulata, & cum quibusdam ceremoniis extumulata erant.

29. Fabanomantia eſt, quâ lemures placabantur, & ex domibus ejiciebantur, de quorum ritu Alexander, l. 3. genialium dierum, hæc prodidit: Funeſtam, ait familiam, aut hominem funere pollutum, nec ædes Deorum dedicare, nec publica ſacra facere poſſe liquet, niſi in lemuralibus aut parentalibus, in quibus inferis Diis dare inferias uſus obtinuit, quo tempore ædes Deorum jacent clauſæ. In lemuralibus fabam noctu jacere uſurpatum eſt, lemures ſe ex domo ejicere clamantes, quam nigram eſſe convenit, ipſamque lotis manibus & nudo pede per ora verſare, & poſt terga rejicere, æriſque tinnitum facere, atque lemures, fabis redempti, domo abirent, novies orare.

30. Haruſpicina ſeu Ariolatio Iſodoro l. 1. Etym. c. 9. Eſt, quæ circa arâs idolorum nefarias preces fundit, & funeſta ſacrificia offert, iisque celebritatibus dæmonum reſponſa exſpectat. Hanc vult Donatus ab Haruga veteri vocabulo, quod oſtium ſignificat, derivare. Sed Haruſpicum prima divinatio eſt victimaria, ex vivæ adhuc victimæ obſervatione, dum producebatur, dum ad aram ſiſtebatur, dum attrectabatur, dum vinum ei infundebatur, de quibus rebus Bernh. Biſſonius lib. 1. formularum plenè ſcripſit.

31. Cum Quinto nunc Sereno recenſeamus infanticidium Strigum & Lamiarum maleficium.

Præterea, ſi fortè premit Strix atra puellos,
Viroſa emulgens exertis ubera labris.

Solent autem ſagæ ad quædam concilia evolare, ubi præcepta dæmonis accipiunt de frugibus overtendis, de immittendis in arbores & fruges bruchis, aliiſque inſectis noxiis, de faſcinando pecore, veneno ſpargendo, lacte armentorum exugendo, & denique de labefactando, quantum in iis eſt, mortalium genere. Antequam verò ad ſuos conventus, teſte Forbachio, è lecto geniali advolent, incantatione ſomnum profundiſſimum maritis conciliant, unguento ſe liniunt, quo ſibi ad ſua conventicula iter præparant, infantis culcitram, aut ſcopas, vel ſtramentorum faſciculum ſupponunt, ut, ſi maritus expergiſceretur, uxorem ſuam adeſſe exiſtimaret, vel

certè dæmonem ipſum, ut ſuâ accubatione vices conjugis ſuppleat, relinquunt. His ita rebus diſpoſitis, aliæ in colo vel arundine feruntur, aliæ in tauri vel hirci dorſo, vel baculo bicurſato, aliæ verò in cane atro per aërem volitant. An verò verè præſentes larvæ iſtæ conciliis ſuis adſint, dubitatum reperio. Inter Alios Remigius l. 1. dæmonolatriæ c. 14. inquit: Cum Claudius quidam Chotæus ad paganalia pergeret, ex iisque rediret, ecce ſubitò turbine correptus ſtetit, etſi cætera tranquilliſſimus eſſet aër, advertitque in receſſu quodam larvatas mulieres ſex, multoque auro & argento menſam quandam inſtructam ſaltando circumeuntes, iisque aſtantem in nigri tauri forma hominem, qui eas, uti otioſus aliquis in trivio ſpectabat, quod facinus & fœminæ illæ poſtmodum quæſtionibus ſubjectæ, faſſæ ſunt. Ac quædam mulier, dum iter faceret Sole meridianum tenente, vidit in quodam arvo chorum in orbem ſaltantium, & virorum & mulierum, verùm quod præter ſolitum aliorum hominum morem averſi, tergaque oſtendentes id faciebant, attentiùs eos aſpiciens, vidit præterea, qui caprinis bubaliſque pedibus deformes, unà intermixti ſaltatorium illum orbem verſarent. Et idem Remigius l. 1. c. 25. recenſet, cùm ſagæ imbres noxios & grandines immittere volunt, ſolere eas virgâ quadam à dæmone acceptâ aquas diverberare, è quibus vapor in ſublime fertur, inque grandinem & pluvias convertitur: vel accipiunt ollam fictilem, in qua dæmon nonnihil antea quid aſpicientibus incognitum incluſit, vel ſcrobem fodiunt, è qua hæ tempeſtates ac ſi antea tanquam in cella promptuaria incluſæ fuiſſent, erumpunt. Cap. autem 26. aſſerit, Sacræ campanæ tinnitus atq; ſonos plurimum contra omnia maleficia valere, omnesq; veneficas hoc fateri. Paulus Grillandus ſcribit, quandam veneficam, quam cùm dæmon, dimiſſo conventu, domum reportaret, audito campanæ ſigno, quod ad Deiparam Virginem ſalutandam dari ſolet, illicò in ſubjectas ſentes, dumoſque quaſi viribus dejectus abjecerit.

32. Maleficium ligaminis quoque reperiri, præter exempla Thomas part. 3. quæſt. 58. art. 2. teſtatur, & Bodinus in dæmonomania multis modis dæmonem hoc efficere poſſe ſcribit. Concionator quidam in monte Poliriano, cum vellet concionari, loqui non potuit, acciditque id ei, ſecundò, tertiò. Videns id naturale non eſſe, in concione ſibi vocem tantùm præcludi, votum vovit S. Agnet. quæ erat illius loci patrona, invenitque ſigna in ſuggeſto, capillos inter ſe ligatos, comburit illos, & vox ei reſtituitur: facilè igitur hic quiſque videt ſignum maleficii fuiſſe capillos ligatos. Habemus in exemplis ſignum maleficii ſæpè fuiſſe literas amatorias, ollas, ligamina, clauſtra, & ſimilia, quæ magus adhibet ex pacto cum dæmone inito, ut aliquis maleficio lædatur. Quæſtio hic oritur, an liceat maleficii ſignum deſtruere (quam etiam quæſtionem movet D. Robertus theſ. ult. de ſuperſtitione) hoc eſt, aperiendo clauſtrum, comburendo capillorum glomos, ſolvendo ligulæ modum, effodiendo ollam, amoliendove, quod ſub limine eſt reconditum, maleficium deſtruere, & maleficiatum liberare? D. Robert. affirmativam defendit, licere ſcilicet maleficii ſignum deſtruere, ſed ſine maleficio. Rectè autem id aſſerit D. Robertus. Si enim opera diaboli

boli deſtruere licitum eſt, maleficii quoque ſignum amovere, comburere & deſtruere licebit; nam in hac amotione nihil intercedit, quod illicitum ſit: item, ſi limen, ſub quo poſitum eſt maleficium, licet vitare, etiam licebit maleficium ſub limine amovere: nec ſtatim cum dæmone & maleficis pactum iniiſſe dicendus eſt, qui ſignum deſtruit & maleficium ſolvit. Maleficium enim ſolvitur vel per ſimplicem diſſolutionem, taliſque diſſolutio non eſt opus malefici, quià nulla hic accidit dæmonis invocatio, ſed opus hominis ſcientis: vel fit per invocationem dæmonum, & aliud maleficium, & hæc diſſolutio prohibita eſt ac illicita. An verò ab ipſis maleficis liceat remedium petere, quæſtio eſt alterius indaginis. D. Robertus ait licere, modò ut nihil petatur, quod pietas vetat. Sed Sophiſticam hanc limitationem, imò contradictionem in adjecto quis non animadvertit? Ipſa pietas vetat, imo citra impietatem à maleficis remedium peti non poteſt. Et quid, ſi petiturus ignoret, remedium datum ſit ne licitum vel illicitum, naturalenè an præternaturale, vel potiùs ſupernaturale? Hæc ſunt Robertiana illa ſtigmata, acuta, cœlo digna, (ut ipſe prædicat) vereor autem ego ne inferno. Sed pergo.

§ 33. Maleficium excretionis dicitur, cum per os, aliasve partes, oſſa, ligna, ſaxa, ranæ, conchylia, vitrorum fruſta, anguillæ, pilorum glomi, acus, panni, cultri, forfices, aliaque ferramenta ejiciuntur, de quibus Corn. Gemma l. 2. Coſmocrit. Catharinæ cujuſdam puellæ Lovanienſi accidiſſe narrat, & Sprengerus in Malleo part. 2. quæſt. 1. c. 13. de Zabernenſe muliere, Joh. Langius l. 1. epiſt. 38. de Ulrico Nauſeſler, & Remigius l. 3. dæmonolatr. de aliis recenſent. Et poſſe dæmonem hæc, quæ extra corpus ex corrupta materia naſcuntur, efficere, ut ex pravis corruptiſque humoribus in corpore etiam humano coaleſcant, extra dubium eſt, ratioque & auctoritas id perſuadent, vide Galen. l. 2. ad Glauc. Celſum l. 5. c. 6. Lemnium l. 3. de occult. natur. mirac. Atque huc pertinere videntur apoſpaſmata ſeu avulſiones, apoſtematis ſpecies, cùm ſcilicet phlegmoni arena innaſcitur, ligna, carbones, amurca, fæces, calculi, feræ porcinæ, & id genus alia, fierique quandoque ſolent in inveteratis abſceſſibus, ob varias & miras humorum qualitates, materiam in hujuſmodi quiſquilias convertentes. Quæ verò ex corrupta materia non generantur, ut forfices & ſimilia artificioſè efformata & cælata, in humano corpore vix excuduntur, ſed dæmon vel excretis humoribus talem effigiem præſtat, vel certè extrinſecus illa affert, projicitque ac ſi eſſent egeſta.

34. Sternomantia ſub pectore infra cutem dæmonem oſtendebat, ut inde loqui videretur, de qua Cœlius Rhodiginus l. 8. c. 10. diſſeruit; atque huc pertinere videtur Engaſtromantia, quâ imbuti ex imo ventre reſponſa dabant, unde & ventriloquos appellatos reperio.

35. Ejuſdem farinæ & cenſus ſunt Onymanthia ſeu Onychomantia, oleo & fuligine impolluti pueri unguem illinens, ungueque ſolem versùs obverſo, adhibitâ certâ murmuratione, quæ cupit, videt.

36. Oculomantia ex excuſſo oculo furem prodens.

37. Om-

37. Omphalomantia obſtetricum propria, per nodulos umbilico & ſecundis adhærentes, conjicientium, quoties puerpera ſit poſtmodum paritura.

38. Ornithomantia, quæ inter Sortiarias relata eſt, de qua Joh. Leo l. 8. deſcriptionis Africæ ſcripſit, fitque in capſulis abaculi forma conſtructa, ad quam veniunt conſilium petentes; eſt autem in capſula avis, cui nummum offerunt, avicula ſtipem accipit, roſtroque capſulæ infert, deinde regreditur, & reſponſum affert in chartula conſulenti.

39. 40. 41. Palomantia, Petromantia, & Aſtragalomantia, ex bacillis, talis, oſcillis, pillulis & tabellis inſcriptis, & in altum projectis conſtabat.

42. Tephramantia verò ſeu Spodonomantia ex ſacrificiorum cineribus vaticinabatur, quam Magiam Sophocles divinatorium cinerem appellavit: hodie adhuc fumat; utinam verò ſuperſtitionis hujus incendium in cineres abiret & favillas! Nam res de qua divinandum eſt, digito cineri inſcribitur, & cinis aëri puro permittitur, hoc fine, ut cinis, aëre agitatus, literas rei futuræ oſtendat.

43. Tiromantia denique caſeo perficitur, Oomantia ex ſignis in ovo apparentibus, quâ vult Suidas Orpheum uſum fuiſſe, & Leoninus l. 3. variar. hiſtor. c. 13. de hac plura conſignavit.

44. Reſtant faſcinatio, præſtigiæ, Idololatria, blaſphemia, divinatio, &c. Faſcinatio hunc chorum claudet, indeque ad ſigillorum uſum & abuſum revertar.

45. Faſcinatio rectè duplex ſtatuitur, teſte Scalig. de ſubtil. exercit. 349. Franciſco Valeſio S. Philoſ. c. 98. & Wiero l. 2. & 3. de faſcinat. Nam illa, quæ fit per emiſſionem ſpirituum inficientium, ex oculorum partibus circa orbem jacentibus infectio propriè dici poteſt: Verùm quam per aërem circumſtantem ſpiritus vel vapor malignus dæmonis arte illatus diffundit, ut aërem infectum ſibi proximum homo reſpirando ad cor trahat, ſicque labem atque necem acquirat, dæmoniaca eſt, peragiturque cùm vel aſpicit, vel tangit, ut lædat, vel laudat, ut faſcinet maleficus & incantator. Unde in hac faſcinatione ſemper eſt pactum cum diabolo tacitum vel expreſſum: illud ſuperſtitioſis quibuſdam ſignis adhibitis tacitè cum dæmonibus, hoc verò expreſsè cum illis initur, per uſum veneficiorum, collyriorum, unguentorum, potionum, alligationum, ſuſpenſionum, annulorum, imaginum, characterum. Licet enim collyria, unguenta, potiones, alligationes, periapta, amuleta, characteres, imagines, ſigilla & alia, ex merè naturalibus rebus & cauſis conſtent ac conficiantur, & propterea eorum uſus legitimus eſt ac licitus, ſimul ac tamen vel profanatio nominis divini, abuſusque deformis verbi Dei, quibus excuſari pleraque ſolent, vel faſcinum diabolicum ac incantamentum acceſſerit, uſus quoque & applicatio eorundem naturalis non ampliùs erit, nec licitus. Vide numer. abhinc 11. Furor profectò eſt & ſcelus, fingere ex recitato nomine aut verbo Dei præſtigiarum varios modos ad effectus producendos, ordini divino & naturæ ipſi planè adverſantes, quibusque miſeri mortales decipiuntur ac in exitium præcipitantur.

Inſcitè igitur, ne quid dicam ampliùs, D. Robertus Tractatum Magneticum, omnis-

omniaque, quæ in eo continentur, reprehendit ac ſugillat, nec inſcitè tantùm & odioſè, ſed imprudenter etiam; & non injurius in eum eſſem, ſi dicerem malitioſè & impudenter, dum vitia propria procaciter alteri illinere attentavit; cùm ferè omnibus illis, quæ odioſiſſimè peſſimamque in partem in Tractatu meo notavit, laboret ipſe. Optarem certè, ipſum tam fuiſſe cordatum, cùm hæc ſcriberet, quàm forſan eſt barbatus. Ut enim meritò illorum ridetur & taxatur impudentia, qui in aliorum oculis & facie, nævos aut maculas leviores notant, in ſemetipſis autem totius faciei fœdam deformitatem non animadvertunt, ita & D. Robertus in eo admodum ridiculus videri poteſt, dum in Tractatu meo reprehendit, quæ reprehenſionem requirunt penè nullam, & à me ipſo tanquam pernicioſa & illicita improbantur.

Sigilla omnia, periapta, & imagines damnat. Sed quâ ratione, quo judicio, æquus lector facilè intelliget: aliud eſt uti characteribus, ſigillis, hâc vel illâ figurâ per incantatores delineatis ſculptisve, tum ſimulacris aliquâ ſpecie expolitis, adhibitis admurmuratis precibus, faſcino diabolico, operâque & conſilio incantatoris & malefici, & aliud longè eſt uti ſimulacris, periaptis & ſigillis, quæ nituntur ratione & causâ naturali, omnisque incantationis & dæmoniaci faſcini ſunt expertia: Prioris generis ſigilla ex Eccleſia Dei, reſtitutæque veræ doctrinæ cœleſtis luce, profliganda eſſe atque exterminanda, cumque D. Roberto impia & ſuperſtitioſa eſſe aſſero, poſterioris verò non item, ut ſuo loco probabitur. Priùs enim trabs D. Roberti oculo extrahenda, (quam tamen vereor, ne trabali clavo, arctiſſimoque vinculo ſit affixa) ut clariùs cernat, quid verum falſumque, quidque ſuperſtitioſum ſit, fabuloſum, dæmoniacum, religioſum & naturale, tum etiam ut fateri cogatur ſcribendi quodam vehementiſſimo impetu in Tractatum meum involâſſe, falſa ei affinxiſſe, multa ſine judicio, doctrina, & cauſa improbâſſe, & denique ferè omnium illorum reum factum, quibus condemnandum Tractatum voluit. Unicum ſaltem certitudinis ac veritatis documentum hìc libet cuivis æquo rerum æſtimatori conſiderandum proponere, eo, ut ſpero, ſtudio, ut non dubitem, quin æquus lector fraudes D. Roberti facilè ſit deprehenſurus, veritatique fidem toto pectore adhibiturus.

Tractatum meum vocat horribilem, pernicioſum, Necromanticum, idololatricum, &c. propterea quòd ſigilla & imagines priſcorum quorundam inſertas, magnâ devotione geſtatas maximarum tunc ac incredibilium virium eſſe cenſeam. Quo autem ſenſu hæc à me ſint prolata, equus lector videat in principio, ſub titulo, de imaginibus & ſigillis, &c.

Demirari autem ſatis non poſſum, cur mihi ſuccenſeat D. Robertus, meque ſibi potiùs quàm alium perſtringendum delegerit, Larvam faciliùs hìc eſt detrahere, quàm trabem dimovere? An ignorat D. Robertus, quæ de ſigillis in publicum emiſit Arnoldus Villanovanus Innocentii II. Pontificum medicus ſuo tempore celebratiſſimus, quæ, an abſque ſanctiſſimi nominis divini, profanatione, contumelia, & contemptu uſurpari, excuſarique poſſint, erudito & æquo lectori judicandum relinquo.

linquo. Requirat autem ipſius rei & inſtituti neceſſitas, ordine ſingula hîc recenſere, à litera ad literam.

ARNOLDI VILLANOVANI SIGILLA.

Primum Sigillum Arietis.

IN nomine vivi Patris Domini noſtri JESU CHRISTI, accipe aurum puriſſimum, & fundatur Sole intrante Arietem, ſcil. 15. Calend. April. pòſt formetur inde ſigillum rotundum, & dum formabitur in rotundum, dicas: Exurge lux mundi Jeſu, vere agnus, qui tollis peccata mundi, & illuminas tenebras noſtras, & dicatur Pſalmus, Domine Dominus noſter, &c. & cùm factum fuerit, reponatur, & pòſt, Lunà exiſtente in Cancro vel Leone, ſculpatur in eo ab una parte figura Arietis, dum Sol eſt in Ariete, & in circumferentia Arabel tribus Juda, 5. & 7. & ex alia parte in circumferentia hæc ſacratiſſima verba ſculpantur, Verbum caro factum eſt, & habitavit in nobis, & in medio, Alpha & Omega, & S. Petrus. Valet autem iſtud pretioſum ſigillum contra omnes dæmones, inimicos capitales, maleficia, valet ad lucrum, gratiamque acquirendam: in omnibus ſubvenit periculis & vectigalibus: valet contra fulgura & tempeſtates, inundationes aquarum, impetum ventorum, aërisque peſtilentias: qui portat illud, honoratur, & timetur in omnibus cauſis, in domo, in qua fuerit, nullus illi domui, nec habitantibus nocere poterit: valet dæmoniacis, phreneticis, ſquinanticis, & omnibus paſſionibus capitis, oculorum, & illis, quibus rheuma deſcendit à capite, &, ut univerſaliter dicam, omnia mala avertit, & bona confert, & qui portat illud, caveat, in quantum poterit, ab immunditia & luxuria, & ab aliis peccatis mortalibus, & portetur in capite cum reverentia & honore.

Quid verò ad hæc D. Robertus? verè Terentianum illud in eum quadrat, Egomet indicio miſer, quaſi ſorex, hodie perii. Sæpius mihi objicit, quòd ex priſcorum fabulamentis ſcripſi, imagines iſtas mirandarum eſſe virium, ſi cum magna devotione geſtentur. Arnoldus Villanovanus ſigillum Arietis vult cum magna reverentia portandum in capite eſſe, D. Robertus videat, ne probroſa ſua in me invectio ſibi-ipſi opprobrio ſit: intueatur igitur ſeipſum.

Quid enim, quæſo, aliud hîc dicit Arnoldus, quàm quod Rhagaël, Tetel, Chaël, ſigillis ſuis commenti ſunt, quos tamen nemo prudens, aut probus inter prudentes probosve ullius coloris novit, (hæc enim ſunt D. Roberti verba) Ergo nec D. Arnoldus à nemine prudente aut probo, inter prudentes, probosve ullius coloris fuit notus, cùm tamen Pontifici Innocentio fuerit notiſſimus. Sed pergo.

Sigillum ſecundum Libræ.

ACcipiatur aurum puriſſimum, & fundatur, pòſt formetur ſigillum rotundum, & dum formabitur, dicas, exurge domine in ſtatere, & exaudi vocem meam, & dicas: Pſalm. Dominus illuminatio mea, &c. quod cùm factum

fuerit,

Digitized by Google

fuerit, reponatur, & hoc fiat Sole intrante in Libram, vide 15. Calend. Octobr. & póſt, Lunâ exiſtente in Capricorno vel Aquario, ſculpatur ab una parte figura hominis in manu tenens Libram ad modum crucis Sole exiſtente in Libra, & in circumferentia ſui ſit, Heli, Heli, lama Sabatani, conſummatum eſt, ab alia parte in circumferentia JESUS Nazarenus Rex Judæorum, & in medio Michaël, Joth, Matthæus, Vau. Valet autem iſtud ſignum ſacratiſſimum contra inſidias dæmonum in terra & mari, à morte ſubitanea liberat portantem: qui portat eum, erit manſuetus, miſericors, ſapiens, honeſtus, & ad dandum conſilia utilis. Valet etiam ad lucrum accipiendum in mercatura qualibet, valet ad dilectionem tam virorum quàm mulierum bono zelo, & qui eum portat cum ſigillo Arietis, injuſtè non poterat coram principe accuſari. Valet contra infirmitates, quæ fiunt ex ſanguine, & contra impetus ventorum, & marium inundationes, contra dolorem renum: in domo ubi fuerit, maleficia & ſortilegia illi domui non nocebunt, & valet ad multa alia. Et qui eum portabit ſecum, ſecurus per mare navigabit, implorando ſemper Dei miſericordiam, & ab eo de peccatis veniam poſtulantem, portetur autem cum Dei reverentia & honore.

Sigillum tertium Tauri.

ACcipiatur aurum vel argentum, & fundatur Sole exiſtente in Tauro, & fiat inde ſigillum, & quando cum malleo ferietur, dicas: Exurge Domine DEUS meus, adjutor meus, Pſalmus, cœli enarrant gloriam, &c. póſt ſculpatur ibi ex una parte figura Tauri, & in circumferentia ſigni Tauri Theonel, S. Paulus, & ex alia parte in circumferentia, Benedictum ſit nomen Domini Jeſu Chriſti, & in medio, On, Joſeph Oytheon. Valet autem in generali ſigillum Tauri contra ophthalmias oculorum, timoreſque, & omnes malas diſpoſitiones eorum, & ſquinantiæ, & omnibus paſſionibus colli & gutturis.

Sigillum quartum Geminorum.

SOle exiſtente in Geminis accipe aurum, & fac ſigillum rotundum, ut ſuprà, & dum fiat, dicas: Exurge Domine, Sol in facie, in præcepto, quod mandaſti, & Synagoga populorum circumdabit te. Pſalmus, Domine Deus meus in te ſperavi. Valet hoc ſigillum in generali ad cancerum, condylomata, ficos, & ad Chiragram, & ad omnes paſſiones humerorum, brachiorum, manuum, & ad multa alia: & dum Sol eſt in Geminis, ſculpatur in eo ab una parte figura Geminorum, & in circumferentia Chimel, ſanctus Andreas, & ex altera parte in circumferentia. Qui crediderit & baptizatus fuerit, ſalvus erit: & in medio, Lother Salus.

Sigillum quintum Cancri.

SOle exiſtente in Cancro, accipe aurum vel argentum, & fac inde ſigillum, & dum ferietur, dic: Exurge Domine Deus meus, & exaltetur manus tua, ne obliviſca-

Digitized by Google

ris pauperum. Pſalmus, confitebor tibi Domine in toto corde meo, narrabo omnia mirabilia tua, & ab una parte ſculpatur in eo figura Cancri, & in circumferentia ſculpatur. Ego ſum reſurectio & vita, qui credit in me, etiamſi ſi mortuus fuerit, vivet: & in medio, Adonaji vita. Valet in generali ad omnes paſſiones pectoris, ſtomachi, pulmonis, cordis, venarum, arteriarum, coſtarum, pleureſim, vomitumque ſanguinis.

Sigillum ſextum Leonis.

ACcipe aurum 11. Calend. Auguſt. & fac inde ſigillum, ut ſuprà, & ſculpatur in eo forma Leonis, obſervatis conditionibus, quæ ſuprà dictæ ſunt in primo ſigillo Arietis, & dum malleo feritur, dic: Exurge Leo de tribu Juda, & intende judicio meo Deus meus, & Deus meus in cauſam meam, & diſcerne cauſam meam: Pſalmus, Judica me Deus, & diſcerne cauſam meam, &c. Et ex parte Leonis in circumferentia ſigilli Leonis Choël, (forſan eſt antiquus ille Chaël) ſanctus Jacobus, & ex alia parte in circumferentia, vicit Leo de tribu Juda, radix David, alleluja, & in medio Heloji, Sadoji. Valet hoc ſigillum in genere ad omnes paſſiones ſtomachi, laterum, dorſi, renum, febres acutas, omnia apoſtemata, & menſtrua, & multa alia.

Sigillum ſeptimum Virginis.

ACcipe ergo purum aurum Sole exiſtente in Virgine, vide die 11. Calend. Septem. & fiat inde ſigillum rotundum, & ſculpatur in eo figura Virginis, dum Sol eſt in Virgine, & dum malleo ferietur, dicas: Exurge Domine, adjuva nos, & libera nos propter nomen tuum. Pſalmus, Deus auribus noſtris audivimus, &c. & ex parte Virginis in circumferentia ſculpatur, Kyrieleiſon, S. Lucas, ſculpaturque ex alia parte circumferentiæ, Spiritus ſanctus ſuperveniet in te, & virtus altiſſimi adumbrabit, tibi, & in medio Pantuel, Emanuel. Proprietates hujus ſigilli ſunt hæ, quoniam defendit portantem à dolore ventris, paſſione cholica, horripilationem cito ſedat, febriſque typum, & Cephalalgiam, doloremque inteſtinorum, ſigillant autem cum eo, & ex aliis medicinis.

Sigillum octavum Scorpii.

SOle exiſtente in Scorpione ſcilicet 11. Calend. Novembr. accipe aurum vel argentum, & fac ſigillum rotundum, & dum malleo ferietur, dic: Exurgam Domine, Dominus gloria mea, exurge pſalterium & cythara exurgam diluculo. Pſalmus, Miſerere mei Deus, miſerere mei, quoniam in te confidit anima mea, & ſculpatur in eo figura Scorpionis, in circumferentia, Daijabel, ſanctus Philippus, & ex alia parte in circumferentia, nolo mortem peccatoris, ſed ut convertatur & vivat; & in medio amanelon, Pax. Virtutes in genere ſunt hæ, valet contra quartanam & quotidianam,

Digitized by Google

dianam, malas diſpoſitiones nervorum, ventris, veſicæ, epilepſian, cum aliis antidotis miſtum & propinatum, valet etiam languidis & pthiſicis, omnibusque infectis.

Sigillum nonum Sagittarii.

DIE 15. præcedente Calend. Decembr. accipiatur aurum purum, & fiat inde ſigillum rotundum, & dum malleo ferietur, dicas: Exurge Domine JESU Chriſte in occurſum meum, & vide tu Domine Deus virtutum Iſraël. Pſalmus, Eripe me Domine de inimicis meis, &c. Sculpas in eo figuram Sagittarii, dum Sol erit in eo, & in circumferentia Sagittarii Scarphiel, ſanctus Spiritus, S. Judas, & alia circumſtantia ſic, Jeſus autem tranſiens per medium illorum ibat: & in medio, Sabaoth, Acatiathos. Valet autem in generali epilepticis, dæmoniacis, maniacis, ſciaticis, arthriticis, cholericisque febribus.

Sigillum decimum Capricorni.

SOle exiſtente in Capricorno accipe aurum vel argentum, & fiat inde ſigillum rotundum, & dum malleo ferietur, dicas: Exurge Domine Deus meus, & libera me, quoniam tu es ſpes mea. Pſalmus, Deus in adjutorium meum intende, &c. & ſculpatur in eo figura Capricorni, dum Sol erit in eo, & in circumferentia ſic, Chanariel, S. Bartholomæus, & in alia circumferentia ſcribatur ſic: Gloria in altisſimis Deo, & in terra pax, hominibus bonæ voluntatis, & in medio, Jeſu Braſim. Virtutes in generali ſunt, quod valet contra morſus venenoſorum animalium, & rabidi canis, & contra guttam in genubus.

Sigillum undecimum Aquarii.

DIE præcedente 13. Calend. Febr. accipe aurum, & fiat inde ſigillum rotundum, & dum malleo ferietur, dicas: Exurge Domine Deus noſter, excita potentiam tuam, & veni, ut ſalvos facias nos. Pſalmus, Qui regit Iſraël, intende, &c. & dum Sol eſt in Aquario, ſculpatur in eo ex una parte figuræ Aquarii Sadachiel, S. Thomas, & ex alia parte in circumferentia, Ecce Agnus Dei, ecce, qui tollit peccata mundi, & in medio, Uſion, Joth, Heth. Virtutes autem hujus ſigilli in generali ſunt hæ; portantibus ſigillum, nulla res, quæ ſerpit, nocere poteſt, vel appropinquare, & valet ad lacrymas oculorum, obſcuritatem viſus, dolorem tibiarum, crurum, ſanguinemque infectum.

Sigillum duodecimum eſt Piſcium.

SOle exiſtente in Piſcibus, accipiatur aurum vel argentum, & fundetur, & fiat inde ſigillum, & dum fiet, dic: Exurge Sol juſtitiæ, Domine Jeſu in requiem tuam, tu es arca ſanctificationis tuæ, VIRGO MARIA. Pſalmus, Memento Domine

 David,

David, &c. poſtea ſculpatur in eo figura Piſcium, Sole exiſtente in eis, & in circumferentia Matthiel, S. Marcus, S. Matthias, & ex alia parte circumferentiæ ſculpatur, qui credit in me, etſi mortuus fuerit, vivet, conſummatum eſt, & in medio ſit Aglatheos. Valet hoc ſigillum in generali podagricis doloribus pedum, glaucitati oculorum, paſſionibusque eorum, ad gangrænas, fiſtulas, & ulcera ſanioſa, ubicunque & undecunque fluant.

Hactenus ſacratiſſima illa, vel ſi mavis cum Plauto, ſacerrima, ſigilla Arnoldi Villanovani, qui vixit annos circiter trecentos, quæ noſtrâ ætate cum magno aſſenſu, ne vetuſtate planè abolerentur, in lucem denuò protulit Petrus Conſtantius Albinius Villanovenſis in clave ſua Sympathiæ 7. Planetarum & metallorum, impreſſa Pariſiis anno 1611. Uterque autem eſt impius, Necromanticus præſtigiator, & proprio D. Roberti teſtimonio ac ſententiâ confixus. & vellem Petro Conſtantio ex recentioribus plures ejusdem farinæ addere, ſi rei neceſſitas exigeret, ac etiam ceſſo, ne D. Roberto ſiam Archilochicus.

Alia longè eſt ratio illorum ſigillorum, imaginum, & periaptorum, quæ fiunt & procedunt ex connexu & continuatione cauſarum naturalium, ordini divino propterea congruentiſſima. Nam quæ Deus in prima creatione voluit eſſe conjuncta, ea etiam continuanda ordinavit, unde Magnetem ita cum ferro conjunxit, ut etiam illa conjunctio continuetur usque ad Magnetem & ferrum, licet inter ſe locorum ſpatiis disjuncta ſint, & ſi reperiatur Magnes, qui ferrum non trahat ampliùs, ſcire debet æquus lector, naturam non ampliùs continuari, ſed ſympatheticum illud filum eſſe abruptum.

Loquor igitur de ſigillis & imaginibus non Rhagaëlis, Thetelis, Chaëlis, Arnoldi, Villanovani, &c. quas D. Robertus rectè ſuperſtitioſas & impias appellat, ſed iis, à quibus nec Deus, nec natura abhorret, quod probo evidenter ac ſufficienter. Non Deus, quoniam his, ut creaturis, divinus cultus non exhibetur, hoc eſt, ea ſervitus, quæ debetur Deo, non naturæ, quia ex ejus gremio & ſinu promanant ſine dæmonum invocatione, adjuratione, ceremoniis, verbis, aliisque impiis & illicitis conditionibus. Unde etiam earum fabrica otioſa non eſt & prodigioſa, ſi ſcilicet formentur vel ſub certo ſidere per verticem trajiciente (tunc enim virtus ejus per radios rectos demittitur rectiſſimè) vel ſub Planetarum aliquo, in potenti cœli loco, propriisque ſuis dignitatibus conſtituto, vel denique pluribus Planetis in uno dodecatemorio cœli conjunctis, & concurrentibus. Experimentis hoc adeò clarum eſt & patefactum, ut, qui negat, quisquis etiam fuerit, ipſam Lunam & jubar meridianum poſtulet ſibi oſtendi. Sunt, quorum claret volitatque per ora virorum nomen, qui ſigilla & imagines, ex ære, plumbo, auro, argento, vel alia materia fabrefactas, vanas & ſuperſtitioſas proclamant, nullam aliam ob cauſam, quàm quòd nulla activa virtus poſſit ineſſe figuris & ſigillis; cùm nihil ſint aliud, quàm compoſitio & excogitatus ordo ab artifice ſeu fabricante, figuras autem & ſigilla, hoc eſt, arte facta eſſe quantitates, harum autem nullam efficaciam, ergo nec ſigillorum. Hic, optime lector, præci-

præcipuus eſt aries, quo ad demoliendam ſigillorum naturalium fabricam utitur pars adverſa. Sed facilis eſt hujus arietis repulſus. Nec enim ſtatua, quà talis, nec ſigillum, nec imago, quà talis, poteſt aliam ſtatuam aut qualitatem efficere. Sigilla ſiquidem artificialia ab arte nullam vim acquirunt, ſed virtus eis inſtillatur & infunditur à cœlo & ſtellis: radius, inquam, ille cœleſtis, & ſpiritus Aſtralis in ea influens & immiſſus, in mundo ſublunari, metallis, lapidibus, ac plantis illis, ſe non accommodat tantùm, verùm etiam in eorundem ſubſtantiam occultè ſeſe ingerit, cum quibus mutuam ac ſympatheticam in prima creatione adeptus eſt familiaritatem, nexum, ac continuationem. Hic autem ſpiritus influit ſine ulla adjuratione, conſecratione, dæmonumque invocatione, ſed naturali prorſus modo. Licet igitur nec materia, nec quantitas corporum ſit activa, tamen neutra impedit activitatem formæ & virtutis cujusdam ſublimioris. D. Thomas, cum B. Auguſtini teſtimonio l. 10. de civit. Dei, probat, Porphyrii opinionem de imaginibus conſtruendis eſſe falſam; diſtinguit inter illas ſigillorum & imaginum compoſitiones, quæ fiunt expreſſa dæmonum invocatione, unde etiam ejusmodi ſigilla pertinere ait ad expreſſa cum dæmonibus pacta, & inter illa, quæ fiunt ab Aſtronomis per aſtrorum influxum, quamvis non ſine tacito cum dæmone pacto, quod tamen falſum, imo falſiſſimum. Rectius Rabbi Moſes ille Ægyptius l. 1. perplexorum c. 72. ſtultos & mendaces eos pronuntiat, qui ſoli figuræ, ſoli ſcripturæ, ſolis lineamentis, ſolis denique vocibus aëre fracto natis tantam miraculorum vim & poteſtatem tribuant. Materiales enim illas imagines ultra ſuam ſpeciem, & formam non operari conceditur, multò minùs admirabiles per ſe effectus producere, ſed à cœlo illis virtutem quandam inſtillari negari non debet. Concedit & fatetur pars adverſa, cœlum imaginibus & ſigillis nihil proprium dare poſſe, ſed illud duntaxat in materiam imprimere, quod rebus omnibus quovis tempore imprimit, h.e. communem quandam vim. Rectè. Verum aſſerere, Solem, Lunam, cæterosq; Planetas, luce, calore & motu tantum hæc inferiora afficere, & non etiam qualitate occultà & inſenſili, actione ſcilicet ſtellarum occultà per contactum virtualem, & magneticum, hominis eſt cœleſtia & ſublimia parùm contemplantis, ſuperiorumq; & inferiorum conſenſum ac continuationem ignorantis. Ptolomæus vocat hanc qualitatem ἀπόῤῥοιαν, h.e. defluxum; quò enim nec motus, nec lumen pertingit, hæc occultè in remotiſſima & abditiſſima penetrat, lumine ſcilicet ſubtilior & penetrabilior; unde etiam dicitur influentia, quaſi occultè in materiam influens. Præclara vox & ſententia eſt Ariſt. Meteor. 1. quà prædicatur ſuperiorũ & inferiorum continuatio. Statuit enim cœleſtem illam mundanamq; converſionem, infinitis ſeculorum ætatibus obſervatam, cauſam eſſe eorum, quæ generantur, & intereunt in orbe ſublunari. Neceſſe eſt enim, inquit, totum hunc, qui terram ambit, mũdum, cum ſuperis converſionibus ſic eſſe continuatum, ut omnis ejus virtus inde gubernetur; nam unde omnibus eſt motus principium, prima illa debet haberi cauſa. Vide quoque l. 1. de cœlo c. 9. & 12. Metaph. c. 7. & l. de mundo text. 30. ut Dei Opt. Max. ubi per omnes naturas è cœlis diffundi, divinasque ac cœleſtes vires ad rerum generationem

nem & conſervationem huc diffluere, aperris verbis confeſſus eſt. Ecce tibi Ariſtotelem! quem eam potiſſimùm ob cauſam in procinctu eſſe volui, ne quis putet, eum tam rudem, tamque ingenii & acuminis expertem fuiſſe, ut corporeis caducisque rebus, ac elementis perpetuò adhæſerit, nec ſublimiorem ac diviniorem cauſam, ſenſus noſtros effugientem ſtatuerit.

Qui igitur Solis ac Stellarum luci, motu circumvectæ omnia cœli effecta ac operationes aſcribunt, refutantur ſequentibus rationibus:

1. Quòd Stellarum tam fixarum quàm erraticarum diverſæ animadvertantur per influxum vires: quædam enim humectant, quædam exiccant, quædam frigefaciunt, quædam rarefaciunt, extenuant, quædam vivificum calorem infundunt animantiumque non tantùm, verùm etiam ſtirpium generi maximè ſalutarem, &c. Cœlum enim omnium qualitatum ſimpliciter eſſe expers, opinio eſt viro Philoſopho planè indigna, de elementaribus & corruptibilibus verum eſſe ſtatuo, quo etiam ſenſu videtur locutus Ariſtoteles.

2. Quia ſub certis configurationibus & conſtellationibus, nec non conjunctionibus, cum Planetarum inter ſe, tum horum cum Stellis fixis, certi & peculiares influxus deprehenduntur. Unde, Ptolomæo etiam teſte, effectus Stellarum quoniam varii ſunt & incerti, Medico, induſtrioque naturæ indagatori ſcire imprimis expedit, non tam quâ ratione, quàm non tempore materia ſubjecta, vide planta, ad influxum cœleſtem recipiendum ſit apta nata. Hoc opus, hic labor eſt. Radix Bryoniæ collecta Majo vomitoria eſt, autumno eccoprotica Pæonia maſcula vera collecta in augmento lunæ reſtaurat, quòd deficit, in declinatione verò ſeu decremento tollit, quod ſuperfluum eſt. Unde applicaturus eam ſeu appenſurus collo adversùs epilepſian, non ſolùm non liberabit ab illa, ſed eandem exacerbabit, ſi creſcente Lunâ fuerit evulſa: colligetur præterea Sole exiſtente in Libra, & Lunâ in Cancro.

3. Quoniam Luna fluxum atque refluxum moris non motu tantùm & lumine ſuo efficit, aliàs, quò diutiùs plusque lucet, eò majorem cieret æſtum, & quò minùs, eò minorem, quod tamen experientiæ repugnat.

4. Inter Stellas vegetabilia, gemmas & metalla, ut & animalia ipſa, arcanæ ſunt conſpirationes & ſympathiæ, quarum cauſæ ex luce, motu, & primis qualitatibus, contactuq; corporali deduci non poſſunt. Ponantur ob oculos plantæ heliotropiæ, ut cichorium, lupinus, quæq; miraculo quodam naturæ Solis motum inſequuntur. Obſervavi idipſum nocturno tempore Sole meridianum Antipodum tenente ſeu angulum terræ, quo tempore ita ſe demiſiſſe versùs angulum iſtum ſubterraneum flores cichoreæ viſi ſunt, ut tractoris ſui reverentiam & ſubjectionem oſtenderent ex ſympathetico illo vinculo ortam. Sol communem vim ac virtutem motu & luce largitur omnibus; ſed dic, amabo te, mihi, cur non omnes cum Sole circumaguntur? & cur non omnes cum Luna? Scribit Gellius l. 9. c. 7. folia olearum brumali & ſolſtitiali die converti, & quæ pars eorum fuerat inferior atque occultior, ea ſuprà exponitur & ad Solem. Quis hanc converſionem aſſignabit luci & calori? Certè nemo, niſi

omnium

omnium rerum ignarus. Si igitur ſunt occultæ quædam ſtellarum effectiones & affectiones cum his inferioribus, quæ ex motu, luce & calore explicari non poſſunt, quæ, malum, impudentia vel inſcitia eſt, periaptis & ſigillis ſub certo aſtro conveniente tempore formatis, nil præter communem vim imprimi? Verùm oritur alia hîc quæſtio à graviſſimis Autoribus graviter agitata, an Phyſicis periaptis, amuletis, iiſque rebus, quæ extrinſecus adhibentur, collo vel ſuſpenſa, vel aliâ quacunque ratione adhibita adverſus morbos febriumq; inſultus, ſit habenda fides, & an nitantur ratione naturali, inſitaq; ſibi virtute morbos, vel attrahendo, vel reſolvendo diſcutiendove, vel alterando, diſpellant? Sunt magni nominis viri, (quamvis, quod pace eorum dixerim, hoc nomine magni dici non merentur) qui amuletis omnem fidem detrahunt, virtuteq; naturali ac inſita, morbos illa fugare negant: ſed nullâ probabili ratione: quas enim illi afferunt contra apotropæa & amuleta, adeò ſunt elumbes, ut mirari ſubeat tantos viros, ſenſualium & primarum qualitatum combinatione omnia definientes, rerum naturalium per cauſas internas & externas, connexionem, & ſympathian, ac, ut graviſſimis verbis, vocat Cicero, naturæ continuationem ſuperiorum ac inferiorum, paulò altiùs non inveſtigâſſe. Concedunt quidem per amuleta, appenſa, & geſtata morbos quoſdam depelli, ſed id fieri ajunt ratione incantationis, quod falſiſſimum. Solent nonnunquam ſuperſtitioſæ mulierculæ ſuſpendere herbas quaſdam, multaque id genus alia, ad avertenda mala tum à pecoribus, tum à domibus, cujusmodi plurima recenſet Theophraſtus de hiſt. plantarum 10. c. 21. ſed rectè eadem deridens ἀνθέστρα vocat & πιθανίστρα, quoniam ab improbis ad conciliandam fidem ſuis artibus confinguntur non ſine incantationis vi verbisq; admurmuratis. Unde rectè Galenus experientiâ edoctus, 6. & 10. de ſimplicium medicamentorum facult. Periaptis, inquit, ſic confidere oportet, ut ſubſtantia illorum, non incantationis verba juvare credantur. Et idem l. 1. de potent. natur. c. 14. expreſè affirmat, inveniri pharmaca, quæ certa venena, non quælibet, ad ſe trahant, easque ſuper ipſis pharmacis reperta ac viſa. Idem filis, quibus vipera fuit ſtrangulata, jaſpidi viridi, ſtercori lupino, aliiſque nonnullis vires ineſſe tradidit, quibus alligata certos morbos ſanent, jactatq; non audita, ſed propriam experientiam: atq; hæc Galeni loca parti neganti repono. Et ſi teſtimonia plura coacervare vellem, tempus & charta me deficerent in illis dinumerandis. Proferam tamen quædam non incertæ fidei.

Plinius l. *25*. c. *9*. cyclamini radicem vocat amuletum. Et cap. ſequente Polemoniæ radicem adverſari ſcorpionibus, vel alligatam tantum tradit. Succinum infantibus amuleti ratione alligatum prodeſſe ſcribit l. 37. c. 3. additq; Calliſtratum tradere cuicunq; ætati contra lymphationes & inſaniam urinæq; difficultates potum alligatumq; auxilio eſſe, & Chryſelectrum collo appenſum mederi febribus: Artemiſiã geſtatam, alligatamq; adverſùs mala medicamenta, beſtiasq; virulentas efficacem eſſe, antirrhino verò perunctos vel in brachiali id habentes, nullo malo medicamento lædi idem Plinius l. 25. c. 10. teſtis eſt, ſicut Ariſtolochiam alligatam capitis mederi doloribus c. 11. eandem verò ſupra focum ſuſpenſam ſerpentes, venenataque animalia

Mm è domi-

è domibus fugare, c. 10. ac Sideritim tantam habere vim, ut recenti gladiatoris vulneri alligata ſanguinem illico claudat l. 26 c. 13. Pulegium tempeſtivè collectum & alligatum inguinis dolores vel prohibere, vel cæptos ſedare conſtat. Verùm an bugloſſi inareſcentis medulla è caule exemta cum 7. foliis ante acceſſionem ſcienti febricitanti alligata à febre liberet, item quinquefolii folia terna tertianis, quaterna quartanis, quina quintanis, utiliter alligentur, experimentis committendum eſt. In illuſtri quadam fœmina, (cum è difficili labore partus laboraret, omniaque ad partum facilitandum fruſtrà adhiberentur,) bona fide affirmo, cor gallinæ nigræ exemtum, ſericoque filo transfixum, ac ſiniſtræ coxæ alligatum, adhuc palpitans, parturientem mirificè & illico juviſſe, nullis adhibitis verbis, characteribus, aut incantationibus. Dic, optime lector, quænam hujus effectus cauſa? In rerum natura nihil certè reperies, niſi ſympatheticum illud vinculum inter cor gallinæ & ipſam parturientem, vel potiùs partum incluſum, jamque levandum, ut ita in corde gallinæ ſit natura illa Magnetica, partum, ob ſimilitudinem alliciens. Eſt igitur hoc exemplum obſervabile, & certæ fidei. Nec eſt, quòd quiſquam deluſurus id objiciat, licet gallinæ cor appenſum non fuiſſet, effectum nihilominus & quidem vi naturæ fuiſſe ſecutum. Ei enim hoc reddo reſponſum, dolores parturientem ita exanimâſſe, ut nihil, præter gemitus & ejulationes, audiretur. Sed propero.

De Pæonia maſcula alligata, ejusque ſemine (prima tamen fœtura emergente) non attinet multum proferre. Nihil enim ferè frequentius eſt ad morbum ipſum vel expugnandum, vel etiam collapſos erigendum. Adhibetur autem præcipuè pueris. Eadem quoque vis ineſt cranio humano, oſſibusque, nec non corvis combuſtis, ciconiis, hirundinibus, ungulæ alcis, & ſimilibus, quæ ſpecifica magis, occultaque, ac latente virtute huic morbo adverſari, quàm elementari qualitate deprehenduntur. Levinus Lemnius de occ. naturæ miraculis l. 2. c. 3. celebrat præſentaneam adverſùs comitialem morbum ungulæ alcis vim, multisque experimentis eam comprobatam ſe habere dicit, licet ratio ipſa viſa ſit obſcurior, narratque ſemel atque iterum ſibi accidiſſe, ut muliercula quædam in ædium ſuarum veſtibulo tanquam fulminis ictu conciderit, quod ubi eſſet conſpicatus, acceſſerit propiùs, annuliq; geſtamen cui alcis particula erat inſerta, digito, qui infimo eſt proximus, intulerit, illa verò continuò ſe in pedes erexerit, potuque refocillata iter inceptum alacriter peregerit.

Meminit quoque & alterius cujusdam fœminæ pro foribus inſolito edito clamore derepentè in terram concidentis, ſoloque caput illidentis, cui unus ex familiaribus alcis partem palmæ impoſuit, manuque in pugnum complicata morbum confeſtim depulit: talia autem fieri affirmat ſpecifica abditàque proprietate, vel quòd eximia quadam exſiccandi discutiendiq; vi, ut Pæonia, polleat, quæ per effluxum emanet. Et veriſimile omninò eſt, de harum rerum ſubſtantia vaporum profluvia inſpirata, vires corporis reficere, morbique cauſam etiam internam alterare poſſe, impediendo vel auferendo alterationes noxias. Occurrit mihi hic unum maximè memorabile, & propterea non conticendum, quòd veteres Romani & Græci in emen-

dis

Digitized by Google

dis ſervis adeò fuerunt ſolliciti, (in quibus conducendis hodie nihil penſi habetur, præſertim verò in procerum aulis, ubi ſine ullo diſcrimine conducuntur, nullâ inquiſitione habitâ, cujâs ſit, ulceroſus ne an aliquo per temporis intervalla morbo ſontico laborârit) ut, ſi venditor vel ſervus morbum celâſſet epilepticum, non deeſſent illis experimenta & ſuffitus, quibus morbum explorarent. Accenſis enim inquit Plin. l. 8. c. 23. & l. 36. c. 19. item Dioſcorides l. 25. utriſlibet cervorum cornibus odore fugantur ſerpentes, & gagatis ſuffitu comitiales deprehenduntur. Unde, præter Plinium & Dioſcoridem, Apulejus in prima defenſione, ſeu oratione, mirum eſſe refert, incenſum lapidem gagatem comitialem morbum facilè explorare, cujus, inquit, odore, etiam venalitiarii & mangones vulgò ſanitatem aut morbum venalium experiuntur. Galenus de remediis euporiſtis, id eſt, facilè parabilibus lapidem gagatē, inquit, incende, ut cognoſcatur, an quis ſit epilepticus, hominemque, ne odor diſpergatur, ſtragulis circumdato, tum ſi morbo huic eſt obnoxius, cadet. Succini quoque candidi ſuffitu, fumo ſc. per nares attracto, ab epilepſia atque apoplexia homines præſervari, erigique, experimentis conſtat indubitatis. Sed mirabilis virtutis eſt viſcum corylaceum ſeu colurnum, longè majoris raritatis quàm quernum, & quod in prunis, pyris & malis naſcitur. Unde in corylo enaſcens viſcum, ſerpentem album & grandē ſub eo latitantem, velut cuſtodem habere perhibetur. Quod quidem cùm primo audirem, inter fabulamenta retuli: poſtea tamen, ut crederem, certorum quorundam & bonorum hominum fide ac integritate ſum adductus. Non procul ab oppido Allendorff, duobus non ampliùs miliaribus à Marpurgo ſito, inter dumeta & coryleta etiam nunc cernitur corylus, in quo præter viſcum ſerpens de ramo pendens viſus eſt non ſemel aliquot ab hinc annis, nunc per circumforaneum quendam illius loci (quod hominum genus plerumque incantationibus ſolet eſſe deditum) deciſo viſco, ſerpens quoque non ampliùs apparere dicitur. Verùm ſerpentem nos valere jubebimus, & utemur viſco. Et, ſi hæc vera ſunt, haud ſcio, an in naturæ majeſtate ſit aliquid abſtruſius & admirabilius. Bifidus ille ſurculus ex corylo deciſus, quo metallarii venas auri argentique feraces explorant, myſterium ſubeſſe ſatis prodit. Viſcum autem ipſum in corylis reperiri dubium eſt nullum, ſed non in omnibus, unde propter raritatem etiam cariorem, & efficaciæ ſecretioris eſſe, facilis perſuaſus eſt. Quapropter abſurdè unum ex impoſſibilibus ſtatuitur, appenſa ſeu foris admota alterationes internas noxias non pellere, niſi cutem etiam ſenſibiliter priùs alterent: nam ſpirituales ejusmodi rerum qualitates & potentiæ, modo nobis incognito, ſic agunt, ut effectus earum etiam in rebus diſſitis animadvertatur, nullâ interim ſenſibili alteratione in medio factâ, ſic, inquam agunt, ut in agendo nullâ ratione utantur temperamenti vi, ſed actionem edant planè ſpiritalem & inſenſibilem, qualis eſt Magnetis, qui neque frigefaciendo neque calefaciendo trahit: ſed reales & corporeæ materialesque potentiæ non agunt in res remotas ſine alterato medio, harumque effectiones remanere ipſis abeuntibus cernimus: illis verò recedentibus nihil relinqui videmus: reales, inquam, temperamenta rerum immutant ſenſibiliter, formales non item, quia ab oc-

Digitized by Google

cultis rerum & cauſarum naturalium proprietatibus dependent, nempe ex cœleſti influentia ac impreſſione, pro uniuscujusque ſpeciei ac individui conſtitutione: unde mineralia, animalia & vegetalia, ratione ſpecificæ individualisque conſtitutionis, in generatione illorum cœlitus virtute aliquâ imbui, extra dubium eſt, aliis rebus amica ac ſympathetica, aliis adeò contraria, ut iſtarum actiones ſiſtat ac liget, unde Phyſicæ Ligaturæ originem ſuam ſortiuntur. Si præſentia adamantis & allii Magnetis actionem ſiſtit & ligat, coërcet, reprimitque ac obtundit, ne ferrum trahat ampliùs. Vides itaq; amice lector, fruſtrâ occultas ſpecificasq; virtutes exſibilari ideo, quod ſenſibiliter non alterent, intemperiemque ſanent, vel corrigant, medium quoque ut cutem non immutent, quia inquiunt, nullà vi naturali fieri poteſt, ut res aliqua cuti admota ſenſibiliter calefaciat aut frigefaciat interiora, cute non priùs eâdem qualitate mutatâ: quaſi verò inſtar lapidis vel ferri cutis ſit compacta, & non etiam per poros virtus permeare poſſit, & multa non reperiantur, quæ ex profundo vapores noxios ad cutem trahant inſenſibiliter, hoc eſt, modo efficiendi non utique manifeſto. Nam propterea dicuntur abſtruſæ, ſpecificæ, formales, latentes, abditæ, quia formam ſubſtantiæ neceſſariò comitantur, unde & ſubſtantiales proprietates & formales appellantur, ad differentiam materialium, quæ materiæ & temperamenti propriæ qualitates ſunt, effectusque producere non valent, niſi alienâ operâ de potentia ad actũ deducantur, id quod in pharmacis eſt manifeſtum, quæ ad vires ſuas actusq; exerendos congenito calore indigent, qui eas ad agendum velut excitet. Unde illæ, formales ſc. tantò agunt illuſtriùs, quantò ſubjectum, cujus ſunt proprietates, eſt perfectius ac præſtantius, hæ autem vix agunt, niſi res, in quibus hærent, ſint priùs tritæ, coctæ, in pulverem redactæ, toſtæ, uſtæ, varieque mixtæ & compoſitæ; ſi enim integræ deglutiantur, tardè agunt, imò vix agunt, niſi à calore noſtro ſolutæ. Cæterùm formales & ſpecificæ potentiæ in plantarum & gemmarum familia ſunt illuſtres, ac deprehenduntur ut plurimum ſignaturis & characteribus, hoc eſt ex ſimilitudine formæ atq; figuræ cùm animalium, horumque partium, tum etiam inanimatorum. Quæ enim plantæ repræſentant animalia ipſa, vel animalium partes, eas valere ad propulſandos morbos, qui ab ipſis animalibus oriuntur, deprehenſum eſt, ut ſerpentaria major ſerpentem referens, & Rhamnus aut ſpina alba, in qua acutæ ſpinæ dentes ſerpentis repræſentant, morſum ſerpentis perſanant: ſic Pſylli ſemen, quod ſimilitudinem habet pulicis, pulices necat ac fugat. Quæ ſcorpionis caudam referunt, magnæ virtutis ſunt ad ſcorpionum ictus ſanandos. Semen Calendulæ, quæ habet brachia cancro ſimilia, cancro mederi compertum eſt. Et plantas quasdam peculiaribus corporis membris auxiliari, viresque ſuas peculiari effectu in apertum proferre, qui negat, omnium rerum eſt ignarus. Plantæ cordis figuram referentes, cordi proſunt, ut malum citreum, anacardia, radix anchoræ, nardus, meliſſophyllum, quod folium habet cordis figurâ circumſcriptum, ſic & cardiaca, mala cydonia.

Oculos animalium figurantes plantæ, oculis ſunt ſalutares, ut eufraſia. Quæ uterum exprimunt, ad partum valent, ut cyclamen, ariſtolochia, quarum radix rotunda

eſt

eſt atque cava. Veſicæ habentes ſimilitudinem, ad ejusdẽ affectus conducunt, ut Solanum halicacabum, ſtaphylodendrum ſeu nux veſicaria. Quæ lienis habent ſignaturas, ad ejusdem quoque effectus proſunt, ut lingua cervina, aſplenium, hedera &c. Jecur oſtendentes epari conducunt, ut epatica, ficus, fumus terræ, quæ tamen jecoralis eſt & lienaris, ſignatura autem ejus eſt, radix ſcirrhoſa dictorum viſcerum figuram quodam modo effingens. Pulmones repræſentantes pulmonibus medentur, ut pulmonaria, tuſſilago, in qua manifeſta pulmonis ſigna elucent, cynogloſſum. Et hæ ſunt plantæ in ternas partes figurantes: externis ſimiliter partibus plurimas aſſimilatas videbis: quædam enim ſunt capitatæ, quarum ſe pars aliqua in capitis figuram excreſcit, ut Scylla, quam ideo ad morbum caducum commendatam reperio. Sic & Pæoniæ flos nondum excluſus cranium cum ſuis commiſſuris repræſentat, eſtq; ſpecificum ad epilepſian remedium. Plantæ repræſentantes genitalia ad ſeminis generationem conferunt, ut fabæ, piſa, ciceres, Satyra, orchides, amygdalæ, ſemen paſtinacæ, avellanæ, nuclei pini, nuces recentes & obſervatum quoque eſt, quarum plantarum ſuccus lac cogit in caſeum, illas quoque augere ſemen, atque prolis generationẽ haud parum conferre, ut eſt carduus ſpinoſus, gallion, ſcolymus domeſticus & ſylveſtris. E contra verò, quæ lac diſſolvunt, genituram deſtruere, ut ſunt folia menthæ, quæ in lac demerſa ipſius coagulationem impediunt. Sed & mamillis applicata lactis grumos diſſolvunt: quod tamen potentiùs præſtare rutham vel per ſe, vel cum aceto tuſam experientiâ conſtat: cyminum item cum aceto tuſum paucas intra horas tanquam miraculo quodam lactis proventum arcere dicitur. Plura vide apud Crollium & Querceranum de Signaturis, Iſacum item Hollandum, & Baptiſt. à Porta, qui multa de his conſignarunt. Quid? quòd non tantùm partes plantarum, ſed colores quoque ipſi ſuas oſtendunt ſignaturas: nam ex plantarum diverſis coloribus diverſarum virium conjecturæ atque indicia deſumunt r. Si quidem floribus albis conſpicuæ plantæ pituitoſis morbis conducere credu tur, ut bryonia, ſambucus, ebulus, thymelea, Chamælea, lilium convallium, pluresque aliæ, pituitam purgantes. (Ubi tamen nota, axioma hoc de floribus albis non eſſe univerſale, ſi quidem plures reperiuntur plantæ floribus albis, quæ pituitam non purgant: quin imò inveniuntur plantæ alterius quàm albi floris pituitam educentes.)

Flavi coloris vel ſucci plantæ flavam magis bilem purgant, ut rhabarbarum ponticum, rhabarbarum Monachorum, radix gentianæ, centaurii, c. Chelidonium, quod regio morbo ex flava bile orto utiliſſimè adhibetur: plantarum enim ſucci humoribus corporis humani proportione quadam in colore, odore, ac ſapore reſpondent. Verùm in colore ac ſapore totum myſterium latet.

Glauci coloris plantas urinam movere quidam aſſerunt, ut abrotanum, crocus, reſta bovis: quæ verò radices & herbæ decoctum rubrum reddunt, ſanguini mundificando conducere creduntur, ut radix Chynæ, filicis, agrimonia, chamædrys, radix acetoſæ.

Subrubræ, aut coccineæ internis inflammationibus extinguendis conducunt, ut

ſunt papaver rhoeas, cujus aqua & pulvis in pleuritide & peripneumonia eſt optimus, ſic & anagallis,& ſtechas citrina pulmonum inflammationi conducunt.

Flores albi & lutei pituitam purgant & bilem, ut anathemis, parthenium, rhabarbarum: Iris pituitam & bilem, nam mixti plantarum colores mixtos humores movent; quæ verò plantæ ſunt atri coloris, melancholicis affectibus ſubvenire creduntur: unde recentiores quidam herbam Paridis imprimis commendant.

Sed naturæ majeſtas admiranda, ſympathiasque myſterium evidentiſſimè conſpicitur in quibusdam plantis, quæ radios quaſi undique vibrare videntur,foliis in orbem digeſtis veluti radiis, unde Soliſequæ & Heliotropiæ appellantur, quòd flores ſemper Soli obvertant,motumq; ejus imitentur etiam nubilo die,quales ſunt cichorium,lupinus,flos magnus Peruvianus,calendula,crocus, &c. certum autem eſt, has plantas cordi eſſe ſympatheticas, h.e. inter has & cor eſſe appetitum, ſimilitudinem quandam & convenientiam,& per conſequens laboranti ac debilitato cordi ſuppetias ferre,reſtaurando ſc.quod deficit vel periit.Sic cerebro opitulantur plantæ lunares,floribus albis ſpectabiles,plerumque lunæ orbem repræſentantes,ut Chamomillæ genera, Oenanthe ſeu ſaxifraga rubra,lilium convallium,Pæonia,& quæ folia habent in falcis formam ſinuata,vel corniculata,ut lunaria minor,quæque Lunam creſcentem & decreſcentem imitantur. Ut enim inter Planetas Sol auro, inter metalla aurum cordi, ſic Luna mediante argento favet cerebro.

Nec Solares tantum & Lunares plantæ ſunt, ſed etiam (quod tamen à paucis obſervatum reperio) Saturniæ, Joviales,Martiæ,Venereæ,Mercuriales, quæ ſingulæ ſui Planetæ,cujus ductum & motum ſequuntur,influxum recipiunt. Verùm Signatura in his abſtruſior eſt, & difficilioris cognitionis. Itaque experimentis opus eſt, ut ſignaturis adhibeatur fides. Et certè harum cognitio admirabilem facit Medicum in ſuo opere,foresque abditarum rerum pandit.Unde rerum virtutumque intimarum ſcrutatores in ſignaturarum perveſtigatione, nocturnum ſimul & diurnum ſtudium collocabunt. Inter alias autem obſervantur Signaturæ Sempervivi, & Aſphodeli,quæ Saturno,Eupatorii,& Gallitrichi,quæ Jovi,Peucedani,quod Marti,Tapſi barbati & Pentaphylli,quæ Mercurio,& Verbenæ, quæ Veneri eſt ſympathetica. Hac generali enumeratione plantarum, ſimilitudinem & continuationem quandam cum 5. Planetis habentium, æquus lector hac vice acquieſcat, fores ad hoc myſterium, ſi Deus vitæ uſuram diuturniorem mihi conceſſerit, pandam peculiari Tractatu. In omni enim re plus velle, quàm poſſis, vel deceat,pertinacis, non diligentis eſt ingenii. Et præterea etiam ortum atque perfectum nihil eſt.Atque hæc, amice lector, de imaginibus & ſigillis, deque Magiæ illicitæ ſpeciebus, addita hîc & inſerta non Laconicè oportuit, ut iniqua & indocta quorundam cenſura de Magia, ſigillis & periaptis,tum naturalibus,tum arte factis,clariùs eluceſcat: & plura forſan occurrent in D. Roberti libello,ad quem nunc feſtinans redeo.

Deliria Goclenii.) In præfatione (cujus autorem ſe profitetur Chriſtophorus quidam Flavius Typographus, qui, ater an albus ſit, neſcio,) ad Præſulem & Aſſeſſorem

Digitized by Google

Aſſeſſorem Statuum Brabantiæ hæc leguntur, res etiam arduas erudito ſcribendi Laconiſmo poſſe confici, docuit Reverendus &c. vir P. Johannes Roberti, Soc. Jeſu Theologus, probitate doctrinæque laude clariſſimus, hoc ſuo contra deliria Goclenii libello &c.

Quæro autem ex autore iſtius præfationis, an hoc ſcripſerit ex ſua, vel aliena, & quidem D. Johannis mente? Si hoc, facilè apud me excuſationem inveniet Flavius, qui, neſcio, cujus ſit coloris ac ſanitatis, cujusve mentis: Sin prius, miror iſtius Typographi impudentem audaciam ac temeritatem, qui, quæ viri docti & ſapientes plurimi, naturæ opera admirantur, inque eorum cauſis inveſtigandis omnem operam ac ſtudium impendunt, vocat deliria. Præclarè inquit Plato, non eſſe evidentius ſtultitiæ & inſcitiæ argumentum, quàm à viris doctis & ſapientibus temerè diſſentire, eaque reprehendere, quæ ignorantur vel non intelliguntur. Sed ſcire cuperem, ubinam Flavius ſapientiam ſuam hauſerit, aut docuerit, ſapientumque parabolas explicuerit, cùm aliorum inventa, naturæque opera admiranda vocet deliria? Et certè hoc ipſo delirum facit D. Robertum, qui deliria iſta tam anxiè refutavit. Ergo nemo ei credet, deliria eſſe, quæ Goclenius tradidit de unguento armario, niſi qui cerebrum in calcaneis geſtat, non in capite. Vides, igitur lector, carcinomata & deliramenta Typographi D. Roberto nimiùm abblandientis? mutuum muli ſcabunt: Doctrinam D. Roberti, ejusque eruditionem quod attinet, ei ſubtractum ego nihil cupio. D. Robertus mihi bonus vir eſt, ſi modo à conviciis abſtineat, veramque Philoſophiam, & abditarum in natura rerum indagatores publicis ſcriptis, calamoque paulò temperatiore perſtringat. Erudito quoque Laconiſmo res arduas poſſe componi, concedo, id quod Typographus D. Robertum perfeciſſe gloriatur, tanquam ὄνος πρὸς λύραν, & ut Midas judicans de Muſica. Dicit erudito Laconiſmo res arduas confeciſſe, quas poſtea vocat deliria Goclenii. O Bœoticum pecus! an non metuere debuit judicia de ſe doctorum, & abſtinere ab ejusmodi cavillamentis? Agnoſcis igitur, lector, morbum; nam quam ſcabiem in ſe ſenſit, eam affricare Goclenio ſategit. Qui hanc ejus præfationem legent, quid putas eos judicaturos eſſe? Et quid, quæſo, præſidii, artis, aut ſcientiæ eſt illi homini, quod Goclenium delirantem poſſit reddere saniorem? Verùm hæc tranſeant. Deliro plaga & Helleborus. Laconiſmus D. Roberti non improbatur. Et prudenter fecit. Nam quò plus verborum feciſſet, eò peccâſſet graviùs in re parùm ſibi cognita. An verò Laconiſmo erudito uſus ſit, hoc eſt, totâ elocutione gravi, brevi, ſententiis denſo, judiciis ſano, occultè ubique inſtruente, actiones vitamque dirigente, orationibus & excurſu admirabili, ſtylumque firmiter nectente, æquo lectori dijudicandum committo. Si quis accuratiùs eum conſideraverit, inveniet in minuta quædam & Ironica membra ipſum diviſum, hoc eſt, tardam quandam & inertem ſtructuram, quæ in ſerioſo negotio, & re eſt parùm congrua. Fateor eruditionis aliquid eum in quibusdam affectare, in quibusdam etiam multum vanitatis & ambitionis. Hæc de Laconiſmo D. Roberti ex judicio Typographi. Sed pergamus.

Digitized by Google

Reſtant autem in D. Roberti libello præſtigiæ, ſuperſtitio, idololatria, blaſphemia, divinatio. Nam, de magia & ſigilliſcopoſiùs, ut res poſtulabat, dictum: quæ verò præterea in iſto habentur, præſertim verò dicteria quædam & ſcommata, ne titivillitio empſitem, & regero iſta in ipſum autorem. Nam, ut unum attingam, quæ de Belicola Danielis admiſcentur, putidiſſima & anilia ſunt fabulamenta, &c.

AD THES. ROBERTIANAM VII.

Præſtigiæ.

DEluſiones ſunt ac fallaciæ. Unde præſtigiatrix ſive operatione naturalium agentium, ſive incredibili tractu, atque manuum joculatione ac celeritate, ſtupenda producit. Hinc præſtigium eſt opus magorum apparens ac deludens. Propterea Tertullianus ejuſmodi magos appellavit Sophiſtas l. de idolol. c.9. quòd ſuis præſtigiis adeò perſtringant & illudant ſenſus humanos, ut, quæ nullatenus ſunt, repræſentent & apparere faciant, ut de Paſſete legitur, qui incantamentis quibusdam repentè convivium ſumptuoſum inſtituit, idemque faciebat evaneſcere, ubi libuiſſet, & dum emebat aliquid, nummi rurſum ad ipſum redibant. Menippus ſimiliter apud Philoſtratum Quodlibeto de lamiis, ſplendidiſſimum nuptiarum apparatum & utenſilia induxit. Simon magus apud D. Clementem Roman. l. 2. Recognitionum, & Anaſtaſium Nicenum qu. 43. in S. Scripturam ſtatuas ambulare fecit, igne volutatus non urebatur. in aëre volabat, ex lapidibus faciebat panes, fiebat ſerpens, & in alias herbas transformabatur, duas habebat facies, in conviviis exhibebat ſpectra, omnis generis vaſa, quæ erant in ædibus, videri faciebat, tanquam ſuâ ſponte moverentur, eſſentque automata. Hæc & ſimilia, diabolicæ præſtigiæ ſunt ac deluſiones, à quibus Tractatus de Magnetica vulnerum curatione cum ſuo autore planè abhorret, id quod clariùs patet ex enumeratis ſuprà illicitæ magiæ ſpeciebus.

AD THES. V.

Superſtitio. Idololatria.

SUperſtitionem, omnis idololatriæ matrem & fontem, præmitto. Tu, cordate lector, attende; nam ad tuum tribunal hæc defero, ut judices Grave eſt autem ſuis telis confici, & in ſuum quaſi mucronem incidere, id quod D. Roberto contigiſſe nemo non animadvertet.

Superſtitio quæcunque delira & anilis religio eſt, inaniſque Deorum timor, teſte Cicer. de nat. Deor. & de divinat. inquit, ſuperſtitionem eſſe anilis atque imbecilli animi, qui facilè ſuperſtitioſa concipit: ſeu, quicunque à vera Dei naturæque contemplatione transverſis illaqueari ſe patitur vaframentis, ſuperſtitioſus dicitur. Unde etiam, qui totos dies precabantur & immolabant, ut ſibi ſui liberi ſint ſuperſtites, ſuperſtitioſi dicebantur, teſte eod. de nat. Deor. Superſtitio, inquam, eſt, cùm homo dicit, vel facit boni conſequendi, vel mali cujuſpiam vitandi cauſâ, quod vim nullam neque

neque naturalem, neq; præternaturalem ad effectum intentum obtinet, ut cùm quis, ut capitis dolorem pellat, faſceâ lineâ vel chartulâ albâ cingat tibiâm, aut ægrum inter ſarmentum diffiſſum perducat, vel palmo cingulum ægri metiatur, nullam enim hæc habent vim ad humorem noxium capiti moleſtum, inde expellendum. Contrà ſi applicaretur capiti aquâ roſacea camphorata, vel ad bilis expulſionem rhabarbarnm, non erit vana obſervatio, ſed licitumr emedium, quia natura ad hoc vim hiſce inſevit.

Sed idololatria idolorum cultus eſt: ergo idololatræ ſunt, quicunque naturæ divinum cultum exhibent: D. Robertus videat, quomodo hîc ſe expediat? Quicunque enim creaturis divinum exhibet cultum, eſt idololatra. D. Robertus hoc facit, in Sanctorum, reliquiarum, imaginum, rerum conſecratarum veneratione, &c. Propoſitio ex S. S. evidens eſt, in quibus idololatræ vocantur, qui divinum cultum idolo, ſive propriè dicto, ut ſimulacro vituli, ſive figuratè ut mammonæ tribuunt. Aſſumtio ſimiliter eſt manifeſta. Nam Scriptura S. docet, fiduciam, invocationem, vota, ſacrificia, & adorationem, divinum eſſe cultum. Horum autem quædam in confeſſo eſt, D. Robertum deferre quibusdam imaginibus, picturiſque, & variis aliis rebus creatis, vel arte factis. Ergo D. Robert. eſt idololatra, quoniam talibus eam ſervitutem exhibet, quæ debetur Deo. Aſſumtionem dubio procul negabit D. Robert. Sed detrahenda ei larva, eſt, ut, quod meo Tractatui falſò & in tenebris affinxit, ita apertè ac præclarè ei, convenire manifeſtum fiat, ut vel maximè eum talem eſſe arguat. Objicit mihi ſuperſtitionem, idololatrian, cæteraſque peſtes, idque non ſine cavilis & ſarcaſmis quas tamen hoſtiles irriſiones ſusque deque fero: nam pulcrius eſt alienam petulantiam ferre quàm referre, verèque, magni animi ad omnia convitia non præbere aures vel linguam. Reſponderi poteſt D. Baſilii verbis ex homilia adverſus iratos, non ſic in ſolitudinibus Echo integra redit ad ſonantem, quam injuriæ revertuntur ad calumniantem. D. Roberto non ſapiet, quod demonſtraturus ſum, eum illam doctrinam & opinionem defendere & ſuſcipere, quam tanquam hæreticam olim damnatam eſſe conſtat, quamvis eam occultare, & fucis quibusdam oblinere conetur. Αἱρετικώτερος ipſe, ſuperſtitioſus ipſe, ſuperſtitiones & idololatriam in Tractatu meo damnat, ut ſc. à reatu ſe liberet, nec pro ſuperſtitioſo & idololatra habeatur. Hoc certè eſt hyænarum more voces humanas fingere prædæ inhiantes: hoc eſt mandragoras inſerere vineæ domini, ut earum odoribus ſomnus concilietur parùm cautis: hoc eſt, ſurculos ſpei vanæ & inanium pollicitationum viſco illitos erigere, ut leviuſculas aves aucupio fallat. Sed propero.

D. Robertus idem facit, quod idololatræ priſci, qui in ſuis ſacris lucernas accendere ſolebant etiam meridie: Hactenus de ſuperſtitione & idololatria Robertiana; Reſtat divinatio.

Verùm diluendus priùs malitioſè aſperſus cavillus eſt, quàm de divinatione ſermonem inſtituam. Attende, quæſo optime lector, theſin libelli Robertiani 28. D. Robertus Necromantiam me docere ſcribit, ſe demonſtraſſe, etſi vetitam illam agno-

Digitized by Google

verim. Sic enim habent ipſius verba: Nam alioqui quid vetat, Necromantiâ imbutos (quam vetitam magiam agnoſcis) etſi teipſum eam docere ſuprà demonſtratum eſt, &c. quis non videt hæc eſſe ἀσύςατα? Nemo ſanæ mentis poteſt docere id, quod vetitum & illicitum agnoſcit. Atqui Necromantiam, germanamque ejus ſororem Goëtiam, vetitas & illicitæ magiæ eſſe ſpecies teſtatus ſum (quo in loco eas diſcrimina vi à magia naturali & erudita) Ergo ſanæ mentis non eſſem, ſi, quod ſemel tanquam vetitum & illicitum improbâſſem, docendo confirmarem. Perfricuit frontem, poſuitque pudorem omnem D. Robertus, & miror, ipſum ſui non puduiſſe, & quo impudentiæ ſupercilio hoc auſus fuerit ſcribere, non oculos hominum, tacitaque judicia reformidârit, mendaciumque dixiſſe maluerit, quàm veritati afferre patrocinium. Hæc ſunt acuta illa & ter pia Robertiana ſtigmata, (ut habet præfixa libello Robertiano cenſura) cœlo digna, (ſi Diis placet) ſtygiis undis rectiùs dixeris, & inferno, ex quo prodierunt.

Nunc quoque diſpiciamus, quomodo & ubi D. Robertus demonſtrârit, me Necromantian docere? Ne Jota quidem de eo æquus lector in libello Robertiano inveniet. Et ſi repetitam cramben appoſuerit, crimenque illud, (quod ſuprà ſatis dilutum, eluſum, eliſum, repulſumque in ipſum eſt,) iterum objecerit, quod vid. ſuperſtitioſas atque impias quaſdam veterum imagines Tractatui meo inſeruerim, eaſque approbârim, & propterea me Tractatu iſto, ejuſmodi ſuperſtitioſa & diabolica continente, docere magiam vetitam, &c. Sciat æquus lector, ipſum meras in eo nugas & nebulas verborum offundere, & dimiſſâ ubiq; verâ meâ mente, aliam oppugnare, vinumque, ut ſic dicam, meæ ſcriptionis corrumpere, & diluere affuſa incogitantiæ ſuæ, ne dicam malitiæ aquâ. Superſtitioſas & idololatrarum ex ſcholis antriſque imagines illas Priſcorum evolâſſe fateor, ſed me approbare & approbâſſe nego. An verò propterea Tractatus meus appellandus ſit idololatricus, impius &c. quòd dictæ imagines ei ſint inſertæ, judicent eruditi. Rectè & venuſtè Epiphanius, ut medici, inquit, de venenis & deleteriis ſcribunt libros, non ut iis uti doceant homines, ſed ut ab iis potiùs ſibi caveant, ſic imagines iſtæ memorantur, ut eorum uſus evitetur, non ſuſcipiatur vel defendatur. Lectorem autem, ad ea, quæ ſupra hac de re dicta, recurrere non pigeat: quid verò D. Robertus reſpondeat, & quo acumine hæc expungat, expecto.

AD THES. VI.

Divinatio.

SUPERSTITIOSAM & damnatam eſſe eam divinationem, quæ fit per malignorum ſpirituum invocationem, ſocietatem & pactum, quæque manifeſto periculo hominem deducit ad apoſtaſian, cum D. Roberto lubenter agnoſco: eſſe quoque divinationem, nec impiam, nec ſuperſtitioſam, ſed Chriſtianis conceſſam firmiſſimis rationibus oſtendam: Quemadmodum enim divinationes omnes in exilium relegare ac rejicere contumelia eſt in Deum ejuſque opera, ſic omnes approbare, iiſque

fidem

Digitized by Google

fidem adhibere; non tam ſuperſtitioſum eſt quàm impium & impoſtorium. Quantum enim ſcelus eſſet, ob eas præſtigias, quas operi divino aſperſit diabolus, fidem derogare iis, quæ in natura habent cauſas manifeſtas, quæ ita condita ſunt à Deo, ut ſingulis actiones congruentes, & vires actionum effectrices indiderit, terreſtria & cœleſtia hac lege & ſerie conjunxerit, ut ſit perpetuus harmonicusque conſenſus ac convenientia inferiorum cum ſuperioribus admiranda. Quare impia, ſuperſtitioſa & ἀναιτιολόγητα prognoſtica & vaticinia, qualia ſunt, quæ paſſim in Vet. Teſtamento per Prophetas damnantur, valere jubebimus, eaque relegabimus ad autorem & patrem diabolum: à Deo verò ordinata & facta, ſuisque naturalibus viribus inſtructa, vel futura præſagiant, eaque præſenſione homines de iisdem commonefaciant, vel ſigna futurorum ſeu ſecutorum eventuum hominibus exhibeant, prudenter & piè ab illis ſunt diſcernenda. Sunt, qui promiſcuè omnes divinationes, imprimis verò, quæ ab aſtrorum influxu dependent, rejiciunt, & veſanâ planè rabie in Aſtrologiam debacchantur, ſtellisque diverſas ineſſe vires movendi alterandique hæc inferiora negant, nugas eſſe & deliramenta aſſerentes, Leoni propriam vim & quidem ab Ariete diverſam tribuere, Orionem nimboſum, Acturum pluvium, & Caniculam appellare fervidam. Novi, qui de Aſtrologia primo optimè ſentiens, poſtea publico ſcripto contra eam, criminandique armis militârit, ob cauſam aliam nullam, quàm quòd à perito quodam Aſtrologo ex ſiniſtro Planetarum poſitu mors ei ex ferro prædiceretur, & ab alio exitus vitæ per caſum ab alto: ferro, parùm abfuit, quin in diverſorio quodam à nobili Wirtemburgico petitus vitam finierit, niſi hoſpitis aliorumque ope fuiſſet ſervatus: cauſam ab alto tulit funeſtè ſatis, cum vinculis Wirtemburgicis ſe exoluturus de muro in terras, contexto ex omnis generis linteis funiculis, præceps delaberetur. Quemadmodum igitur nihil eſt ſapientis gravitate indignius, quàm falſum ſentire & defendere, ſic maximè debilitati cerebri, vel inſignis impudentiæ & audaciæ ſignum eſt certum, non cognita, nec intellecta, conviciis proſcindere, maledictisque laceſſere. Optimè in hos quadrat illud Apulei, Næ tu malis moribus callum obduxiſti, qui nihil credis verum, niſi quod intelligas. Quapropter doleo, D. Robertum Bœoticam inertiam atque inſcitiam ſuam tam publicè teſtatum feciſſe, dum Aſtrologiam th. 5. damnans ſacrilegè peccare ſcripſit, qui ex aſtrorum aſpectibus & inſpectione de futuris eventibus judicant. O judicium cæcum ac brutum! Templa & loca ſacra ſpoliare, ſacrilegi eſt, aſtra eorumque motus, & exinde effectus obſervare, eſt hominis Dei maximum opus contemplantis, ſuſpicientis, venerantis, ejusque magnitudinem & majeſtatem ex operibus, ſapientiam ex ordine, bonitatemque ex conceſſa nobis ſapientia admirantis. Quid igitur aufert Aſtrologus de cœlo, contemplans aſtra? Sed ad propoſitum.

Divinatio autem rectè definitur rei incertæ & futuræ imprimis revelatio. Sic impia Judæorum cohors Chriſto impingens colaphos, vaticinare nobis Chriſte, quis ſit, qui te percuſſit, Matth. 26. Sic 1. Sam. 9. De aſinis, quos nudius tertius perdidiſti, ne ſis ſollicitus, quia inventi ſunt, de præteritis Samuel videns aperit rem dubiam.

Digitized by Google

Apocal. 1. Apocalypſis ſive revelatio dicitur Jeſu Chriſti, quam dedit ipſi Deus, ut indicaret ſervis ſuis, quæ oporteat fieri citò. Item v. 19. Scribe, quæ vidiſti, & quæ ſunt, & quæ futura ſunt. Pro rerum igitur reconditarum & à ſenſibus remotarum diverſitate, vel præſentium, vel futurarum, eſt divinatio, maximè autem admirabilis venturarum.

Eſt autem licita, vel illicita. Illa vel immediatè à Deo, vel mediatè per ordinata à Deo media, eaque vel ſupernaturalia, ut ſunt, quæ extant in Sacra Scriptura, vel ſunt naturalia, ex cauſis naturalibus profecta, unde optimus conjector cauſarum optimus vates dicitur, proſpiciens ac prævidens futura, exque abditis rerum principiis hæc vel illa divinans, quæ, ſi quos latent, videntur eis ope diaboli fieri ſupra naturaliter, magna cum veritatis injuria. Atque huc pertinent Aſtromantia, Chiromantia, quædamque alia licitæ divinationis genera. Ut verò reipsà intelligat æquus lector, quàm inſulsè & inſcitè D. Robertus Aſtrologiam criminetur, operæ me pretium facturum puto, ſi verum ejus uſum ac fructum ex ſolidis principiis demonſtrem: Quò enim quisque eſt divinæ hujus artis hodie imperitior, eò acerbius in eam invehitur ac debacchatur, nam inter mundi jam jam ruituri morbos graſſatur imprimis hoc ulcus, ut, qui ſua etiam ſponte ignorantiam hujus artis profitentur, nihilominus tamen ſibi perſuadeant, incognita ſe refutare poſſe, quia ſc. judicant eſſe falſa, cum ridiculum ſit, falſum quid dicere, idque ſibi incognitum fateri, cùm judicium veri & falſi neceſſario oriatur ex præcognitis.

ASSERTIO VERÆ ASTROLOGIÆ.

DUo autem ſunt præcipuè hominum genera, cum quibus præſente ſermone mihi conflictandum eſt. Unum eſt eorum, qui prædictiones & divinationes Aſtrologorum omnes & in univerſum rejiciunt & damnant, apertè à natura aſtrorum alieniſſimas eſſe facultates movendi & afficiendi hæc inferiora negantes, & propterea cœlum ſerenum aut pluvioſum ex aſtrorum & Planetarum motu prævideri non poſſe, impium quoque & ſuperſtitioſum eſſe ajentes, Orionem appellare nimboſum, Arcturum pluvium, Caniculamque fervidam, item Stellas quaſdam calefacere, humectare & quaſdam mali, quaſdam vero boni influxus eſſe. Vanam itaque & impiam eſſe Aſtrologiam, Aſtrologorumque prædictiones concludunt, ut, quæ legibus divinis & humanis ſint damnatæ plerumque incertæ & falſæ, à patribus quoque, ut Epiphanio, Auguſtino, Baſilio, Chryſoſtomo, aliisque refutatæ & in exilium relegatæ, quin & Chriſtianorum Imperatorum legibus prohibitæ, ut patet ex codice lib. 9. titul. 18. qui eſt de maleficis & Mathematicis. Adde, quòd & impii Imperatores, ut Tiberius & Diocletianus, urbe pelli juſſerunt tales Mathematicos tanquam Reipublicæ peſtes. Poſtremò adducunt Alphonſum Regem Arragonum, qui,

Digitized by Google

qui, licet maximi fecerit Aſtronomos, liberaliſque extiterit in omnes bonarum artium cultores, Aſtrologos tamen in ſua aula non toleravit. His & ſimilibus omnem futurorum πρόγνωσιν certitudinemque Prognoſtici Aſtrologici proſterni & labefactari perſuaſum habent. Verùm prolixè hos refutare, nec hujus eſt loci, nec inſtituti etiam mei. Unum tamen præteritum non oportuit, in quo uno veritatis robur conſiſtit & fundamentum contra omnes illos fruſtrà & inſcitè intentatos arietes. Saniores Aſtrologi per fatum Aſtrologicum non intelligunt illud, quod firmiter ligat & nectit actiones omnes, eventusque ad ſiderum vim, poſituramque Stellarum, non intelligunt, inquam, & commendant illam Aſtrologiam, quæ genituras hominum Stellis alligat, & voluntates noſtras illis mancipat, quæ eventus omnes ex aſtris derivat, quæ ſignificatis aſtrorum tanquam edictis aut decretis prætoriis homines aſtringit, ſicut olim fuit Chaldæorum & Ægyptiorum, qui vanis commentis artem & cœlum repleverunt, ut omnium hominum fata, omniumque, quæ eveniunt, cauſas è cœlo deducerent, qui primos homines non inſtinctu ſolùm diaboli, & aſſenſu liberæ voluntatis ruiſſe in peccatum, ſed etiam ſiderum ſiniſtro impulſu ac poſitu, aſſeverârunt. Hanc Aſtrologiam ipſe cum Patribus, & omnibus ſanioribus Aſtrologis & Philoſophis damno & impugno, ut perverſam, vanam & ſuperſtitioſam, nec non ordini divino contrariam, dico ordini divino: Nam cùm ſolus Deus futurorum habeat notitiam perfectiſſimam, ut cui ſint omnia præſentia, ſequitur, eam Aſtrologiam, illosque Aſtrologos, qui omnes ex aſtris eventus perveſtigari & pernoſci poſſe firmiter ſtatuunt, qui ſine fide in Deum ex aſtris ut numinibus pendent, qui quærenda in & ex aſtris conſilia eſſe & auxilia imperitioribus perſuadent, in exilium rectè relegandos, & ad orcum usque damnandos eſſe. De hac Aſtrologia intelligendi ſunt omnes textus S.S. Levit. 19. & 20. Deuter. 4. 13. & 17. Eſai. 47. Jerem. 10. & plures alii. Item Auguſt. in lib. quæſt. veter. & nov. Teſt. 115. de doctrin. Chriſt. à cap. 17. usque ad cap. 23. Lactantius l. 2. c. 14. Euſeb. de præpar. Evangel. l. 15. c. 1. & 2. Chryſoſt. in orat. de fato Baſil. Homil. 6. in Hexaem. Sic & Philoſophi & Medici, nec non verba Juris Canonici & Civilis. Intelligitis igitur, quænam ſit vana & prohibita Aſtrologia, quæ ſc. Pythonem Delphicum λοξὰ reſponſa & ambigua oracula dantem, & Pythonem Chaldaicum habet autorem. Sed quid hæc ad Aſtrologiam Chriſtianam, quæ Stellarum explicat & inquirit naturas atque proprietates & effectus, quæ veræ & eruditæ Phyſices pars eſt, & ex prævisis, comprehenſiſque beneficio Aſtronomiæ, Stellarum motibus poſitu, configurationibusque, futurorum & ſecutorum effectuum, ceu ratiocinatio quædam eſt atque deductio, non commentitia, ſed extructa de conſentientibus veræ ac eruditæ experientiæ teſtimoniis, conſtans demonſtrationibus τὸ ὅτι, id eſt, ex effectis contextis. Unde neceſſariò ſequitur, veram eſſe artem & doctrinam de cœleſtibus effectibus, & vitæ etiam humanæ utilem, quæ duo præcipuè in artis definitione requiruntur. Atque hic primum peto, quod æquiſſimum eſt, ne in artem conferantur artificum errata, de quibus in fine aliquid addam. Hoc unum verò non omittendum, quod etiam apud doctos arti

Digitized by Google

fidem derogare detur, videlicet in hac infinita caſuum mundanorum varietate, artem ipſam omnia non prævidere: unde negant homines, etiam eruditi Aſtrologiam eſſe artem, hoc eſt, univerſalem & perpetuam exiſtere doctrinam poſſe ex particularibus paucorum eventuum obſervationibus: quaſi verò aut medicina morbos curet omnes, aut politica ſapientia omnes Rerumpubl. tempeſtates proſpicere, mederíque omnibus incommodis poſſet. Et tamen concedendum eſt, & multa utriusque artis eſſe vera & firma præcepta, & ad vitam utilia. Sic etiam ſunt hujus divinatricis veræ quædam & perpetuæ ſignificationes, pauciores fortaſſe, quam medicorum. Nam hæc ars verſatur in rebus, quas Deus procul removit à conſpectu noſtro & ſenſibus, & cùm hominum temperamenta moresque dijudicet, vaticineturque de futuris maximarum in vita rerum mutationibus, divinitas quædam eſſe videtur. Quapropter, etiamſi non ſint tam multæ hujus artis demonſtrationes, quàm cæterarum leviorum artium; tamen propterea ſpernenda non eſt, nam magnitudini hoc ejus & ſublimitati tribuendum. Et quidem tantò majori curâ, quantumcunque eſt hujus artis, quod ſuperi hominibus monſtrârunt, conſervari debet, eoque majori ſtudio intendenda mens eſt in has ſignificationes, quæ experientiâ compertæ ſunt & obſervatæ: nam harum maxima vis eſt, & multiplex in vita utilitas. Inepti certè ſunt & fatui, qui falſis perſuaſionibus ornare artes & amplificare ſtudent. Ingenuè fateor, non omnium eventuum ſignificationes eſſe compertas, idemque tamen affirmo conſtanter: multas eſſe certas minimeque fallaces ſignificationes, quas ſi quis obſervârit, magnum ad regendam naturam, & plerosque impetus fortunæ gubernandos, adminiculum habebit & auxilium. Extenuat hanc artem & Favorinus apud Gellium, & dicit pauca quædam præviderι παχυμερέστερον, & rectè quidem: nam hoc ipſo, quod dicit παχυμερέστερον, ampliſſimo præconio ornavit artem, ſiquidem quædam in natura & moribus præcipua animadverti poſſe aſſerit, ex quibus homines ſagaces & eruditi plurima poſtea judicare poſſunt. Videmus in moribus, quàm multa conjiciantur ex uno aliquo geſtu aut cachinno. Ita cùm certa ſigna & notæ quarundam præcipuarum rerum ſint impreſſæ naturæ, multæ ex his poſtea conjecturæ ſumuntur. Sed fortaſſis Aſtrologiam artem dicendam non eſſe, hîc aliquis objecerit, ſi tantùm conſtaret conjecturis. Nam ars eſt eorum, quæ non fallunt. Reſpondeo, hanc ipſam artem, ut Medicinam & Politicam, primùm certis obſervationibus conſtare, poſtea ex his multas eſſe ortas conjecturas. Videt Aſtrologus in Geneſi alicujus diros poſitus atque aſpectus Planetarum, ſignificantes audaciam, animi crudelitatem, præpoſteros mores, inquieta & turbulenta conſilia: quibus infauſtis ſignificationibus, quæ quidem ſunt certæ, conjicere licet, futurum talem ſeditioſum, habiturumque tragicum vitæ exitum. Ita inſignia quædam in temperamentis & moribus παχυμερέστερον judicari poſſunt, quæ non fallunt.

Non igitur propterea aſpernenda ars eſt, quia non omnia prævidet. Quàm certè ſunt pauca in cæteris artibus optimis, ut jam nihil de Medicina, nihil de Politica dicam. Num ideo tota doctrina de Meteoris vituperanda eſt, quia paucas habet demon-

Digitized by Google

demonſtrationes: In agricultura quàm ſæpè fallimur, num ideò non excolendi agri? Quin potiùs utendum artium beneficio & adminiculo, & conſiderandum, quousque humana mens progredi poſſit. Si quis contempletur mirificum conſenſum ſuperiorum & inferiorum, eorundemque ordinem & harmoniam, fateri eum oportet, modò dicta non eſſe de nihilo. Atq; hoc reſpondendum neceſſarium eſſe duxi ad vulgare & puerile convitium, priusquam de arte ipſa aliquid adderem. Eſt a. initio definitio Aſtrologiæ conſtituenda, ut eam à ſuperſtitioſis divinationibus ſeparemus. Eſt enim pars eruditæ Phyſices, docens quos effectus aſtrorum lux in elementis & mixtis corporib. habeat, qualiaq; temperamenta, quas alterationes, & inclinationes excitet. Et quia inclinationibus ſæpè ſtudia, conſilia, caſusque reſpondent, ideo horum quoq; ſignificationes aliquas monſtrat. Quod ſi conſtabit ſidera habere aliquos effectus, planè concedendum erit, hanc artem eſſe Phyſices partem, perinde ut prædictiones Medicorum. Nec ego nunc de hac arte prolixè diſputabo, ſed unum Galeni oraculum in hac cauſa adducam, qui graviter reprehendit illos, qui negāt inferiora corpora affici à luce cœleſti, atque Sophiſticum eſſe, manifeſtam negare experientiam. Ergo fatetur ſe experientià victum tribuere magnam vim luci cœleſti in corporibus inferioribus. An dubium eſt, vices æſtatis atque hyemis effici Solis acceſſu & receſſu, Solisque lucem calefacere & deſiccare? Hæc ſi manifeſta ſunt & perpetua in his duobus clariſſimis ſideribus, cur cætera putemus fruſtrà eſſe condita? Si generales agricolarum & Medicorum regulæ ad Lunæ incrementa & decrementa præſcriptæ, nihil habent abſurditatis aut impietatis, ſi poſſunt & debent quædam actiones ad Lunæ curſum inſtitui, ut in cædendis lignis, ſerendis & plantandis quibusdam ſtirpibus aut plantis, in detrahendo ſanguine, vel per ſacrificationem, aut venæſectionem, unde Lunam diligentiores Medici obſervant, quid, quæſo, prohibebit, quò minùs etiam ad reliquorum Planetarum motum actiones poſſint dirigi & inſtitui? An non, dic, amabo te, mihi, manifeſtis in rerum natura experimentis conſtat, atteſtantibus etiam idipſum Ariſtotele, Plutarcho, Plinio, Gellio, imò ipſis artis hujus oſoribus, carnes expoſitas Lunæ citiùs putreſcere, quàm in Sole, propterea quòd calor Lunæ ſit mollior & languidior, humoresque non exiccans, ſed tantùm reſolvens. Infantes etiam lunæ oſtentati ac ſubjecti, quia, humorum pleni, ſolent convelli, humoribus commotis, & qui in Luna decubuerunt, capite non probè tecto, quaſi attoniti ſurgunt, humoribus ſcilicet cerebri per Lunæ radios diffuſis. Eadem de cauſa oſtracea ſeneſcente Lunà tabeſcunt, quæ adoleſcente illà & augeſcente gliſcunt, teſte Gellio l. 20. c. 7. Præterea in arboribus & ſtirpibus Lunæ calor humorem nativum reſolvit & colliquat. Unde fabri ligna plenilunio cædere vetant: at eàdem decreſcente, cùm ſc. jam deteritur lumen, ajunt cædi optimè materiam, quæ tunc areſcat, nec carie computreſcat. Cælius Rhodig. l. 2. c. 3. Præterea noctes plenilunio calidiores eſſe tradit Ariſtoteles propter Lunæ lumen, unde contingit piſces ad aquarum ſuperficiem commeare. Hippocrates quoque ait, aërem nocturnum Stellarum luce ſubtiliorem fieri, aliquantumque calidum, generationique & vitæ accommodatum.

Cæl.

Cæl.Rhodig.c.16.l.24. Sed & Ariſtoteles tempus frigidius & humidius eſſe affirmat Lunâ decreſcente, quàm eâdem creſcente, l.4.de gener.anim.c.2. Et Lunam in priori dichotomia plus excalefacere atque humectare quàm in ſequenti, in qua lumen tendit ad defectum. Conſentit cum his etiam Plinius l.2.c.99.& 191.& cap.99. ubi hominis etiam ſanguinem cum lumine Lunæ augeri minuique docet. Poſtremò etiam maris fluxum & refluxum ad eandem Lunam referunt Philoſophi & Aſtronomi, Strab.l.3. Plin.l.2.c.97. Ptolom.l.2. Τετραβιβ. Ariſtoteles l.de mund. Plutarchus l.3.de plac. in fine. Addo his omnibus autoritatem D. Baſilii, quem tamen pars adverſa, ut maximum ſuæ opinionis patronum, pro ſe adducit, qui beneficas iſtas Lunæ vires deprædicat his verbis: Animalium corporibus, cæteriſque è terra naſcentibus non mediocriter conducunt Lunæ mutationes. Nam alio modo corpora, decreſcente ipſâ, aliter creſcente ipſâ afficiuntur. Cùm enim minuitur, fiunt rara atque inania: cùm verò creſcit, adque plenum properat orbem, rurſum replentur, propterea quòd humorem quendam cum calore miſtum in profundum usque ipſis immittit. Declarant hoc ita eſſe, qui ſub Luna dormiunt, quorum laxa ſpatia capipitis opplentur ſuperfluo humore, tum recens jugulatæ pecudis carnes, quæ impreſſione Lunæ celeriter mutantur, itemque animalium cerebra, & animantia marina, quæ ſunt humidiſſima, arborumque medulla. Præterea affectiones aëris iſtis Lunæ mutationibus ſubjacent, ſicut teſtantur repentinæ procellæ, quæ circa novilunium plerumque à ſerenitate & tranquillitate ventorum oriuntur, quando & flatu nubes exagitantur, ſibique occurſant? item æſtus maris accedentes recedentesque partim in Euripis, partim in Oceano, quos accolæ obſervarunt, Lunæ exactè ſequi circuitus. Nam Euripi ſecundùm Lunæ facies, in alterutram partem per vices recurrunt. In coitu verò ne minimum quidem temporis quieſcunt, ſed in agitatione & libratione continua verſantur, donec rurſus emergens Luna quandam viciſſitudinem fluxus ac refluxus præbuerit. Ac occiduum mare æſtus ſuſtinet nunc ſubſidendo, nunc rurſum inundando, proinde ac ſi reſpirationibus Lunæ retrotraheretur, iterumque expirationibus ejusdem ad proprium ſtatum retruderetur. Hæc Baſilius verè & rectè. Nam ſi tanta eſt ſideris vis in vaſtum & magnum Oceanum, negari non poteſt, ejusdem etiam influxus in cerebra & humores animalium. Nec verò dubium eſt, ut Solis & Lunæ, ita & cæterorum Planetarum lumen variare tempeſtates, aëremque ac corpora noſtra variis modis diſponere & afficere. In quod longis ſeculorum ætatibus experimenta perpetua teſtantur. Videmus enim & animadvertimus inſignes conjunctiones, ut Saturni, Jovis & Martis, &c. inſignes habere effectus. Videmus concurſum Planetarum in humido ſigno humidas tempeſtates ciere. Et poſſem infinita exempla proferre, ſi tempus & neceſſitas poſtularet. Cùmque hæc ita ſint, quâ fronte & pertinaciâ audent homines illi aſſeverare, Deum Stellas in nullum alium condidiſſe uſum, niſi ut lucerent noctu, & faciem quandam hominibus atq; animantibus præberent, ornatuq; ſuo nos, tanquam ſigna divinæ providentiæ, de ſapientiſſimo architecto, commonefacerent, ad quæ omnia

Digitized by Google

mnia præſtanda Sol & Luna ſatis fuiſſent. Non igitur fruſtrà conditas eſſe Jovem, Martem, cæteraſque Stellas, ſed ſingulas peculiaribus viribus à Deo eſſe ornatas, quas in ſublunarem mundum ejaculantur, ſtatuendum eſt. Teſtatur hoc Hippocrates, cùm tempeſtates excitari ſcribit & variari ſiderum vi & impulſu, nec hoc tantùm, ſed diſſimilitudinem etiam regionum, ingeniorumque ac morum in diverſis regionibus à cœleſtibus cauſis oriri. Dignus locus Hippocratis eſt, qui obſervetur, in lib. de aëre, aqua & locis, cùm dicit, oportet Medicum aſtrorum ortus & occaſus conſiderare, præcipuè verò Canis, Arcturi, Plejadum; morbi enim in his diebus maximè judicantur, alii ſanè perimunt, alii deſinunt, aut in aliam ſpeciem ſtatumque mutantur. Vide lib. 2. Aphoriſ. & Galen. in 3. Comment. lib. 1. epidem. Ætius etiam Medicus deditâ operâ id obſervâſſe viſus eſt lib. 1. c. 164. cùm dicit, 25. Septembris fit æquinoctium autumnale, quod triduum maxima aëris præcedit tempeſtas, quare cavere jubet, ne à 15. die Septembr. usque in 24. venam incidamus, aut pharmaco, vel quovis alio vehementi motu corpus tentemus. Has certè temporum & partium anni mutationes, ad morborum vulgarium cognitionem & curam, ac de his prognoſtica, intereſt Medici obſervare, quas Sol, Luna, reliquaque ſidera, ob ſigniferi circuli obliquitatem, ob quam à nobis vel recedunt, vel etiam ad nos accedunt propiùs, radiorumque diverſas in ſublunaribus rebus & locis reflexiones ac refractiones, cœleſti illo ſuo & vivifico lumine & calore efficiunt, qui elementorum qualitates, resque ſublunares excitat, fœcundat, vivificat, conſervat, ac ſub concavo orbis Lunæ pro infinita materiæ ſubjectæ varietate, diverſos ac penè infinitos producit effectus. Teſtatur quoque idipſum manifeſta experientia. Nam lumen Planetarum eſt diſſimilis influentiæ & virtutis, Saturni melancholicum, Jovis temperatum & *εὔκρατον*, Martis cholericum, Solis vivificum, Veneris humidum temperatè, Mercurii ſiccum, Lunæque humidum intemperatè. Hæc igitur, variè poſita, miras efficiunt mixturas, ut cùm in medicamentis variæ miſcentur herbæ, in cantu voces. Quæ omnia cùm ita ſint, conſtat, artis Aſtrologicæ initium verum eſſe & certum, videlicet lumen cœleſte magnam habere vim in elementis & mixtis corporibus alterandis & temperandis. Hæc breviùs propoſui, quoniam hominibus doctis ſatis probata eſſe arbitratus ſum. Utilitatem porrò Aſtrologiæ quod attinet, neminem adeò debilitati cerebri eſſe exiſtimo, qui negaturus ſit, in medendo conducere Siderum obſervationem. Cùmque de hac re ſcripſerint alii prolixiùs & eruditiùs, nolo eſſe prolixior. Quanta enim, quæſo, utilitas eſt non ſolùm in ægrotis corporibus, ſed multò magis in Rebuspublicis, conſiderare maximarum mutationum cauſas ſeu ſignificationes, ut accommodare ad ea noſtra queamus conſilia, arteque ac ratione incommoda mitigare ſaltem, ſi non avertere. Verè enim inquit Plato, Siderum circuitus efficere varias vices, non ſolùm animantium corporibus, ſed etiam univerſæ naturæ rerum, vitæ hominum, Imperiis & Rebuspublicis. Quemadmodum autem agricolis præcipitur, ut tempeſtatum ſigna obſervent, ita in Republica Magni viri mutationum ſigna intelligere debent & conſiderare. Et quidem in ſcriptis politi-

Digitized by Google

cis colliguntur ſæpè ſigna ſumta à moribus & voluntatibus, ſicut medici morbos ex intemperantia aut corruptione humorum prædicunt. Unde magnis & prudentibus viris magnopere prodeſt, cœleſtia etiam ſigna obſervare & animadvertere, ut regere aliqua ex parte fortunam & cavere ſævas tempeſtates poſſint. Rectè enim dictum eſt:

Qui ſapit, ille animum fortunæ præparat omni,
Præviſumque poteſt arte levare malum.

Si enim ſignificationes iſtæ conſiderandæ non eſſent, non etiam divinitus in cœlo forent ſcriptæ ac pictæ. Cùm autem Deus has notas & ſigna cœlo impreſſerit, ut Rebuspublicis denuntiarent ingentes caſus, calamitates, excidia, impietas certè eſt, & cyclopica impudentia, animos ab hac obſervatione prorſus avertere. Eclipſes, Conjunctiones, Cometæ, aliaque prodigia, quid ſunt aliud quàm Oracula Dei, quibus minitatur vitæ hominum ingentes & calamitoſas mutationes. Hæc ſi quis contemnit, Dei monitiones ſpernit, invertitque naturæ ordinem, & labefactat certitudinem actionum & mirandorum operum Dei, quæ contemplari & intelligere, ex certorum ſignorum objectu, ſapientia eſt, Deo verboque ejus non repugnans. Quemadmodum enim in agricultura, in navigationibus, non eſt irreligioſum obſervare tempeſtatum prognoſtica, quæ Chriſtus etiam ipſe conſiderare jubet, Luc. 12. ita quoque in adminiſtratione Rerumpublicarum impium non eſt, naturales animadvertere ſignificationes, quas Deus propoſuit, ut vigilantiores nos reddat, & curam in nobis acuat. Sed videamus etiam mores privatos. Si quis naturæ ſuæ inclinationem intelligit, is bona facere, vitia vitare diligentià & ratione poteſt. Veriſſimum enim eſt, quod ait Ptolomæus, Sapiens anima adjuvat operationem cœleſtem, quemadmodum optimus agricola arando expurgandoque adjuvat naturam. Hoc latiſſimè patet in cura valetudinis, in deligendo vitæ genere, ſtudii, in ſuſcipiendis negotiis vel aptis, vel ab ingenio abhorrentibus. Si parentes filiorum interdum ſuorum naturam ſatis perſpectam haberent & cognitam, flectere etiam meliùs fera & inquieta ingenia ad moderationem poſſent, eosque ſine Præceptoribus ac morum informatoribus ad Academias exterasque regiones perluſtrandas non mitterent. Quàm multi ſunt, qui calamitoſum vitæ exitum experiuntur in juventute? quos ſcilicet Martis in aſcendente tempore horæ natalis infauſtus poſitus ad immoderatos & iracundos animi impetus affectusque diſponit, unde ignorantes hanc diſpoſitionem oriri à malo poſitu Martis, ſine ullo reſpectu Honeſti, in quævis etiam pericula ſe præcipitant. Quod ſi præſciviſſent, Martis in dicto loco inclinationes & ſignificationes, refrenare etiam ac compeſcere effrenatos animi impetus potuiſſent, Deumque orare, ut Sideris infauſtam ac funeſtam inclinationem, ſi non avertere planè, mitigare ſaltem vellet. Dic mihi, quisquis etiam es, an ſit impium, an ſuperſtitioſum, an contra bonos mores, hanc in modum divinare ex aſtris? Non negabis, niſi livore planè impeditus. Philippus Macedo Rex, cùm animadvertiſſet in filio Alexandro non quidem pravam, ſed aſperiorem & impatientem imperii naturam eſſe, videretque

Digitized by Google

eum non pati domitorem aſperum, cœpit conſilium, doctrinâ & Philoſophiâ flectendi eum ad ſuavitatem & comitatem, hacque ratione adeò excoluit illam naturam, ut in ipſo victoriarum curſu vix quiſquam fuerit unquam humanior ac moderatior. Et ita prodeſt videre & cognoſcere, quò quemque natura ducat, ut ſcilicet diſciplinâ conveniente ad virtutem flectatur, & à vitiis abducatur.

Hactenus de illis hominibus, qui Aſtrologiam planè homine Chriſtiano indignam cenſent, unde plauſtris etiam argumentorum & ſpiculorum adversùs eam proceſſerunt, quæ quidem tantò ſunt acerbiora & virulentiora, quò quiſque eſt hujus divinæ artis imperitior.

Sequitur altera turba hominum, qui omnium hominum fata, omniumque, quæ eveniunt, rerum cauſas protinus è cœlo deducunt, nec cavere ſibi à vi & poteſtate Stellarum quenquam poſſe arbitrantur, Stellasque eſſe tela & arma fati, cujus arbitrio efficiantur cuncta. Inter hos primi fuerunt Chaldæi, quorum ſuperſtitioſæ Siderum obſervationes & prædictiones meritò reprehenduntur. Hos deinde ſecutum eſt ſtolidum Aſtrologorum vulgus, quod profana ſua ſortilegia, improbasque, & ob variam ſuperſtitionem damnatas prædictiones, ſub Aſtrologiæ nomine & titulo occultàrunt. Sed quoniam ex præcedentibus ſatis conſtare arbitror, quid inter veram ſeu ſanam, & inter profanam ſeu Ethnicam Aſtrologiam, inter ſuperſtitioſas item ac eruditas prædictiones interſit, nolo hìc eſſe longior. Dum autem calamum abjicere in animum inducerem, occurrebat Calendariographorum quorundam hujus ævi περιεργία, ac ſuperflua ſedulitas, dum nimis audacter de particularibus quibusdam eventibus pronuntiant, ita ut à Chaldæorum prædictionibus non multum interdum abeſſe videantur, dum Principes proſcribendos, vel morituros, comitia celebranda, magnas fœminas in partu occubituras, diſputationes futuras causâ religionis, hæreticum aut Prophetam novum exoriturum, omitto has & ſimiles formulas, Germania tibi cave, Guliacum tibi cave, Haſſia vigilet, Principes ſint circumſpecti, ac providi, dum, inquam, hæc & ſimilia, quorum effectus pendet magnam partem ex voluntate & arbitrio humano, ita audacter prænuntiant, non tantùm Ethnicam illam Aſtrologiam exoſculantur, ſed etiam Chriſtianæ ac eruditæ nitorem ac ſplendorem iniquant & obſcurant. Quid enim ad comitia celebranda, novique hæretici aut Prophetæ exortum aſtra? Unde mirum non eſt, quòd in ipſam artem tot convitia, tot acerbæ cavillationes tamque indignæ calumniæ expuantur, ob ſcilicet eventuum falſitatem, erroresque, quos tamen non artis, ſed ſuperſtitioſorum artificum eſſe proprios, quilibet prudens facilè animadvertit. Unum igitur hìc peto, quod æquiſſimum eſt, ne in artem conferantur artificum errata. Prognoſtica tempeſtatum quod attinet, illorum fateor poſſe eſſe prognoſin & certitudinem, unde etiam ea non impugno, ſed conſtitutiones univerſales ad particularia hominum fata, ſeu particulares rerum eventus reſtringi poſſe & deduci, adhuc non videtur mihi Aſtrologicæ veritati conſentaneum. Cùm enim effectiones Siderum vel in amplos aëris, terræquè extendantur tractus, regiones, oppida, urbes, vel ſolis hominum corporibus

imprimantur, unde duæ Aſtrologiæ partes exiſtunt, univerſalis, & ſpecialis, quæ Genethliaca corrupto nomine dicitur, quomodo ex conſtitutione univerſali poterit Aſtrologus prædicere Principis alicujus obitum, vel prægnantis abortum aut mortem, ſi propriam ejus geneſin ignoraverit. Verùm; ut hæc meliùs intelligantur, repetenda hoc loco quædam ſunt de prædictionibus univerſalibus; quæ effectus quantitate diſtinguuntur, unde duæ oriuntur ſpecies, magna & levis. Magnam appellat Ptolomæus l. 2. de judiciis aſtrorum c. 1. text. 4. quæ omninò præter naturam eſt, ut inundatio, bellum, peſtis, ſudor Anglicus. Levem, quæ ſecundùm quidem naturam eſt, ſed quantitas immutata, ut immodicæ nives, grandines, pluviæ, æſtus, annonæ caritas. Vocat autem Ptolomæus effectus majores & magis univerſales, quæ potentiores & magis univerſales habent cauſas, quarum etiam ſcientia prior eſt minùs univerſalibus. Ut, ſi eſſet conſtellatio, quæ Marpurgo ſignificet maximam felicitatem, & ſit alia, quæ toti Haſſiæ bellum indicet exitiale, hic Aſtrologus non poteſt ex conſtellatione, quæ ſpectat Marpurgum, divinare felicitatem, quam totius regionis calamitas eſſet perverſura? Non majora magisque univerſalia ſunt præferenda particularibus, cum hac tamen cautela, quòd cauſarum univerſalium quædam ſunt potentes, quædam debiles. Potentes cum potentioribus, & debiles cum debilioribus debent conferri; ſemper enim generales ſunt propriis efficaciores, & generaliores minùs generalibus. Unde diligenter annotandum, quòd debilis conſtitutio univerſalis non poterit vincere validam propriam; ut ſi conſtitutio univerſalis peſtilentes denuntiet & ſignificet morbos, eadem tamen non ſit validiſſima, aliquis autem ex propria geneſi & revolutione debeat valere optimè, tunc is vel non ægrotabit omninò, vel leviter ſaltem afficietur: ſin autem conſtitutio univerſalis ſit validiſſima, licet ex propria geneſi quis ægrotare non debuerit, ægrotare tamen poteſt, propter conſtitutionem univerſalem, quæ particulari eſt potentior. Ex quibus palàm fit, non poſſe Aſtrologum prædicere ex univerſali conſtitutione mortem Principis vel Regis, niſi, quæ dicta ſunt, accuratè perpenderit. Sæpè autem propria Principis geneſis ignoratur. Sequitur igitur, ejusmodi prædictiones eſſe ludicras & inanes. Dabo aliud exemplum melioris doctrinæ gratiâ. Sit hoc anno futura peſtis Francofurti multos interfectura, quidam verò hic Marpurgi ex morbo laterali decumbens eodem anno moriturus eſt ob conſtitutionem propriam, dico, faciliùs illum evadere poſſe à morte, qui decumbit Marpurgi, quàm fieri, ne peſtis multos occidat Francofurti, quia comparatio conſtellationis univerſalis ad incertam multitudinem, eſt comparatio ad proprium effectum, ſicut geneſeos propriæ ad eum, cujus eſt geneſis. Unde peſtem Francofurti plures occiſuram veriuseſt, quàm alterum ex morbi laterali moriturum, quia cauſa, ut dictum, univerſalis comparata ad effectum proprium, potentior eſt, quàm propria comparata ad eum, qui laborat pleuritide. Quòd ſi verò comparatio inſtituatur utriusque conſtitutionis ad hominem eundem pleuriticum, tunc oportet ſic diſtinguere Aſtrologum: Vel enim geneſis ejus eſt valdè conjuncta cum univerſali conſtitutione, & tunc univerſalis etiam conſtitutio po-

tentior

tentior eſt & certior, vel parum conjuncta eſt cum univerſali conſtitutione, & tunc propria prævalet univerſali. Ideoque ille, qui ægrotat tempore peſtis, & moritur, habuit conjunctam conſtitutionem propriam cum univerſali: ſin autem evaſerit, parùm fuit conjuncta, aut propria geneſis omninò repugnavit: atque hæc cauſa eſt, cur peſtis tempore quidam etiam procul fugientes moriantur, quoniam ſcilicet diſpoſitionem propriam annexam habuerunt cum univerſali, vel etiam univerſali planè non repugnantem. Sic qui evaſit è navi, quæ ſubmerſa eſt, aut è prælio, in quo plurimi interficiuntur, habuit conſtitutionem repugnantem ſubmerſioni, quamvis illa evaſio ſine periculo non fuerit. Verùm hîc incidit quæſtio multorum animos in ſuſpenſo tenens, quâ Lutherus etiam legitur Philippum Melanchthonem ſæpè per ſarcaſmum exagitâſſe, an qui ſubmerguntur in navi, aut in prælio interficiuntur, hoc eis contingat ex propria geneſi, an verò id tribuendum ſit horæ ingreſſus in navim? Item, an, ſi in navi ſit unus, vel etiam plures, quibus propria conſtitutio & geneſis denuntiat eo tempore, quo navim conſcendunt, ventiſque ſe committunt, ſuffocationem in aquis, an, inquam, hujus unius, an etiam trium cauſa, tota navis cum multis aliis, quibus nullum aquæ periculum ex propria conſtitutione fuit metuendum, ſit interitura? Cui quæſtioni ex Aſtrologicis principiis ſic eſt occurrendum. Licet genituræ hominum, quid cuique eventurum ſit, plerumque decernant, tamen in conſtitutione univerſali & magna, ut navi ſubmergenda, civitate deſtruenda exercitu profligando, neceſſariò etiam ii quandoque intereunt, qui cum univerſali conſtitutione nihil habent commune: ſi qui autem evadunt, ii dominum & præſidem genituræ vel habent potentiorem Domino univerſalis conſtitutionis, vel præſes genituræ eſt etiam Dominus univerſalis conſtitutionis, maximè verò ſi fuerit beneficus; ſi enim maleficus fuerit, ſervabitur quidem, ſed paulò tamen pòſt calamitoſam experietur hypoſtrophen. Sic qui exit patriâ ſuâ peſte afflictâ, evadit periculum, niſi habeat geneſin annexam conſtitutioni, quæ reſpicit patriam, ut ita futuris eventibus maximè etiam aliquis ſubjiciatur ſecundùm naturam & diſpoſitionem loci, in quo habitat. Eſt enim omni ſcientia dignum hoc, quòd omnis homo, ubicunque natus ſit, illius loci habeat annexam conſtitutionem, quoniam Stellæ verticales & altitudo poli ſunt eædem illi & loco, in quo natus eſt. Univerſales tamen conſtitutiones & cauſæ hominibus ſingulis, ut huic Principi, Socrati, Platonive applicari non poſſunt; nam generales conſtitutiones impetus ſuos & vires effundunt in multitudinem incertam, quod manifeſtum eſt ex ipſis eventibus; nam in quibuscunque calamitatibus publicis videmus interire multos, affici verò paucos, ſed non perire, ut in peſte ægrotare, in civitatum direptionibus ſpoliari, capi, vel vulnerari, plures etiam evadere omninò illæſos, ac ſi nihil perpeſſa eſſet civitas ipſa. Ut igitur contingant effectus, neceſſe eſt, ut propria geneſis concordet cum civitate, in qua vivit ille, cujus eſt geneſis. Non enim afficiuntur homines à generalibus conſtitutionibus, niſi afficiatur civitas: unde quilibet ferè poteſt ejusmodi generalia infortunia evitare, mutando regionem & civitatem, (hoc notabis) niſi ſit mutuus

Digitized by Google

connexus per aſcendens, & infortuniorum ſignificatores ac promiſſores. Patet igitur, univerſales conſtitutiones non ſufficere ad divinandum de hominibus ſingulis, quia non ſemper conveniunt cum loco, in quo habitat homo ille, tum etiam, non ſemper tam validæ exiſtunt & potentes, ut propriam alicujus geneſin ſeu principium genethliacum vel avertant, vel diſponant ſecundùm naturam ſuam, hoc eſt, conſtitutionis univerſalis.

Atque hæc pro ratione inſtituti de conſtitutionibus univerſalibus dici oportuit, in quibus, ſicut & in prognoſtico genethliaco, moderationem ſummam adhibendam eſſe cenſeo, prædictionumque certitudinem, de ſecuturis ad Stellarum effectiones mutationibus, aliarum & ſuperiorum quoque cauſarum mentione, reſtringendam & verecundè moderandam. Pius enim Aſtrologus non evagatur extra cœli Pomœria: non affirmat ea, quæ à poteſtate aſtrorum oriri non poſſunt, nec miſcet ſortes, & ejusmodi divinationum genera, quæ Ptolomæus vocat ἀναιτιολόγητα. Interim tamen multa judicari poſſe, & judicata eſſe ex poſitu Aſtrorum affirmat, de valetudine corporum, ingeniorum diverſa natura, multisque in vita caſibus, quarum rerum conſideratio plurimum conducit prudentibus, in officio conſtitutis, & ad Reipublicæ gubernacula ſedentibus. Magni certè intereſt ſcire, quo quis loco cœli tempore genituræ habuerit omnes Planetas; plurimum enim id conducit ad vitæ actiones, animique motus moderandos. Mars in angulo occidentis cum Luna quoties fuit multis calamitoſus? Saturnus in eodem loco quoties fuit multis funeſtus? Si vellem per geniturarum variarum exempla procedere, dies me deficeret. Si multi ſcirent locum Saturni vel Martis tempore geniturarum ſuarum, vehementiores animi impetus ſæpè refrænarent, mentemque ipſorum domaret reſpectus honeſti. Sapientis igitur eſt aſpicere naturam, major tamen ſapientia eſt, adjungere Rectorem Deum, ut, ſi quid mali aut aſtrorum poſitus aut inclinatio naturæ minitetur, ſciamus, Deum velle & poſſe, piis tamen precibus exoratum, moderari eventus & mitigare. Huic ſit honos, gloria & poteſtas in ſecula. Cæterùm, eodem, quo Aſtrologiam allatravit, ore allatrat quoque Chiromantiam, artem ſcilicet divinandi ex ſignaturis manuum, earumque longitudine, brevitate, latitudine, craſſitie, ſubtilitate, continuatione, diſcontinuatione, fracturis, inſciſuris, &c. Hæc enim omnia ſunt probabilia ſigna conjuncta cum natura rei, ex quibus habitus ac diſpoſitio principalium in corpore membrorum cognoſcitur. Ars igitur prædictionum, quæ extruitur & procedit ex cauſis naturalibus & ex his ratiocinatur de effectibus, ſeu quæ ex cauſis univerſali experientiâ certò cognitis, extruit prædictiones de ſecuturis effectibus, quibus eventus etiam reſpondent (niſi divinitus vel potentioribus cauſis impediantur) minimè rejicienda eſt & contemnenda. Verùm de hac alibi à me ſcriptũ eſt prolixiùs. Dignus eſt, qui hîc inſeratur locus. Ariſt. l. 1. de animal. c. 15. Pars, inquit, interior manus vola dicitur, carnoſa eſt, & ſciſſuris vitæ indicibus diſtincta, longioris ſcilicet ſingulis aut binis ductis per totam, brevioris binis, quæ non longitudinem totam deſignent. Hæc Ariſt. Indubitatis autem experimentis obſervatum eſt, cordis

robur

Digitized by Google

robur vel debilitatem nativam, per ramum vitalem malè vel benè expreſſum, cognoſci. Unde brevis conſpectus & malè formatus ſignificat ſemper virtutis cordialis defectum, ob quem linea vitalis ad debitum locum protendi nequit. Sed de his ſatis. De cæteris divinet D. Robertus.

AD THES. XIII. ET XX.

MIRE æſtuat D. Robertus circa imagines, cùm tamen ipſe imaginum ſuperſtitioſarum ſit cultor fideliſſimus, ut ſuprà demonſtratum eſt: bruta ejus fulmina & inania coruſcamina non pertimeſco. De imaginibus & ſigillis licitis ſuprà ſatis prolixè, quò lectorem remitto. D. Robertum doceret de naturæ myſteriis ſentire modeſtiùs, nec nugas appellare, quæ ſcriptores antiquitate & gravitate venerabiles, religioneque & eruditione laudabiles comprobârunt & confirmârunt, quod certè æquo animo ferendum non eſt, quaſi mendacii aut fabulamenti ſpeciem habeat curatio vulnerum ſine remedio applicato, quaſi ſolus D. Robertus omnibus illis ſit perſpicacior, ut hanc rem non factam, ſed fictam, non hiſtoriam, ſed fabulam eſſe animadverterint. Rectè autem aſſeritur in Tractatu meo, virtutem annulorum & imaginum temperamento & manifeſtis qualitatibus aſcribi non poſſe; virtus enim iſta in annulis, ſub certa conſtellatione factis, à ſuperiorum dependet influxu, non elementari materia. Nam annuli iſti & imagines, licet influentia & virtute cœleſti ſint inſtructæ, nihil tamen operantur & movent per ſe, ſcilicet fabricæ aut figuræ, ſed ratione virtutis cœleſtis. Quemadmodum enim res naturales virtutes ſuas formasque conſequuntur à virtutibus cœlorum, ſic etiam artificiales imagines nullam ab arte quidem virtutem hauriunt, ſed quicquid in iis virtutis occultæ eſt, ab aſtris eſt impreſſum, motionesque in aliis rebus excitat per effluvia radioſa, eodem modo, quo factus eſt influxus & impreſſio. Hæc, tantùm abeſt, ut naturæ ſint contraria, ut nihil ſit ei convenientius. D. Robertus ſapiat, non quantum vult, ſed quantum poteſt.

AD THES. XXX.

NOn eos accuſo impudentiæ, qui naturæ arcana abditasque rerum cauſas non rimantur, ſed qui eas inveſtigare nolunt, impudenterque derident, ac ineptè cavillantur: hæc eſt ſtolida illa turba ſenſuum externorum judicio mancipata, ac terreſtrium qualitatum cœno immerſa, cœleſtium corporum vires parùm curans, Magnetismum in natura, & Sympathismum vix ac ne vix quidem attingens. D. Robertus eſt hujus farinæ, quem jubeo habere ſaniorem mentem, cujus morbum ſarcaſtica odioque plena hujus theſis clauſula ſatis prodit.

AD THES. XXXVII.

QUIS *docuit Gryphum te Doctor ſcribere? neſcis,*
Quòd pueros χεῖρον *lingua Pelaſga docet?*

AD

AD THES. XXIV. & ſequentes. Item 31. & reliquas, ad finem usque.

SI quis D. Roberti libellum accuratiùs inſpexerit, deprehendet, eum totum ad conviciandum & criminandum eſſe conſutum, multa ambitioſè quoque & ſine ratione in eo dicta, οὐδὲν πρὸς ἔπος, ἀπροσδιόνυσα πάντα, omnia ad rem nihil, & ἁμαξιαῖα ῥήματα, nec non hypenemia ova. Silentibus aliis D. Robertus loquitur, imo quod probant illi, hic improbat, plus ſcilicet unus D. Robertus ſapiens & videns, quàm cæteri. O miſerum! Omnes videmur nobis Saperdæ, feſtivi, belli, cùm ſimus copreæ. Verùm æquo animo audienda ſunt imperitorum judicia, ut rectè Seneca, & ad honeſta vadenti contemnendus eſt iſte contemtus. Sed concludamus tandem & demonſtremus, quod concluſum & demonſtratum oportuit, non tam propter veritatem eruendam, quàm ipſum lectorem, in cujus potiſſimum gratiam hoc reſponſum eſt adornatum. Quomodo autem vulnera ſine remediis curentur, accuratè ſibi demonſtrari cupit D. Robertus theſ. 31. & theſ. 24. quaſi Oeſtro punctus mihi inequitat atque inſultat, quaſi omnia ponam nuda, & ſine ullo rationis vallo. Non eſt ita, mi lector: ratio incluſa in meis verbis, licet preſſim. Sed quid ego poſſum, ſi D. Robertus non educit? Nunquid ego Prometheus ipſius menti? Si oculos mentis probè aperuiſſet D. Robertus, ſpiritus Magnetici toties decantati naturam, vires & actiones rectiùs percepiſſet, aliterque longè judicâſſet. Oedipodionium ipſum eſſe oportuiſſet, & potuiſſet forſan, niſi nimis curioſè & ſubtiliter ſcrutatus fuiſſet τὰς ἐν ᾅδου τριακάδας triceſimas in orco.

Griphos me ſcripſiſſe & ænigmata, hoc eſt, intricata, objicit. Non inficior, ſicut nec hoc, errare me poſſe, (quod turpe non eſt, initium enim ſapientiæ: verùm errores fovere, dementiæ eſt) ſed D. Robertum veris argumentis erroris me conviciſſe, planè nego, id quod ex ſequentibus, quæ pro Magnetica vulnerum curatione, ſine griphis, ſine ænigmatibus in medium afferentur, fiet manifeſtum, & quidem per axiomata & principia quædam partim ex Philoſophia & Phyſica communi, partim etiam Magnetica depromta, (non certè triobolari & in vulgus nota) quibus poſitis, rectèque intellectis, veritas, me etiam tacente, triumphabit.

1. Proprietates in rebus naturalibus eſſe occultas, mirabilium operum, cauſas effectrices, graviſſimi autores publicis ſcriptis confeſſi ſunt experientiâ convicti.

2. Earundem quoque concordantias non ab elementis, ſed cœlitus per Stellarum radios in materiam inſeri, imprimique mediante ſpiritu ſeu animâ mundi genericâ, communiſſimâ, myſticâ, ſecretiſſimâ.

3. Unde omnis res, ſeu individuum, cùm incipit eſſe, ſub determinata conſtellatione, accipit mirabilem quandam virtutem operandi vel patiendi, prætercam, quam habet à ſpecie.

4. Id enim oſtendunt operationes variæ lapidum & plantarum, nec in ſpecie, nec in genere convenientes, non à materia variè diſpoſita, ſed vario influxu formâque diverſa oriundæ.

5. Omnia

Digitized by Google

5. Omnia mundi corpora per medium quoddam vinculum ſunt connexa, quo mediante naturas invicem mutuant & mutuantur.

6. Natura enim non copulat extrema ſine medio; ut corpus & animam: anima primum movens eſt, corpus per ſe ad motum inefficax, & ab ipſa anima longè degenerans: ergo opus eſt medio, quod ſit quaſi non corpus, ſed quaſi jam anima, ſeu quaſi non anima, & quaſi jam corpus. Hoc tertio anima corpori conjungitur.

7. Hoc ſpirituale medium neceſſariò requiritur in macro & microcoſmo: nam hoc medio virtutes & formæ cœleſtes inſunt corporibus craſſis, mirificasque iis largiuntur dotes.

8. Quemadmodum igitur animæ noſtræ vires per hunc ſpiritum tanquam per tertium membris adhibentur, ſic virtus animæ mundi per ſpiritum univerſi dilatatur per omnia, ita, ut ne minimum etiam, quod in rerum natura reperitur, ſpiritus hujus ſcintillâ careat, licet virtutis continere videatur admodum exiguam particulam.

9. Differt tamen hæc virtus ſecundùm perfectionis gradus; quæ enim res plurimum hujusmodi ſpiritus hauſerunt, acceperunt, eæ admirandis virtutibus magis pollere animadvertuntur. Hujus ſpiritus beneficio omnes abditæ proprietates & qualitates propagantur & infunduntur in herbas, lapides, metalla, & animantia, per Planetas & Stellas Planetis ſuperiores.

10. Actiones igitur manifeſtæ & ſenſiles à qualitatibus manifeſtis unde etiam modus efficiendi manifeſtus eſt & evidens, occultæ per Sympathiſmum, Aſtraliſmum, Magnetiſmum & Theamediſmum exercentur & perficiuntur. Hæc & ſimilia, qui non percipit, nec intelligit, maneat, quæſo, intra limites modeſtiæ agnoſcat tenuem ingenii ſui ſuppellectilem, priusque convaleſcat mente, quàm ad pugnandum & contradicendum publicè proſiliat, quod aſininæ ruditatis & portentoſæ jactantiæ ſignum eſt.

11. Nam in hoc myſterio ſcire oportet, ſmaragdus, cui aſtro ſit ſympathetica, turcoſia, adamas, rubinus cujus aſtri ſint gemmæ? Magnes cui aſtro ſit cognatus? Roſa cujus aſtri planta?

12. Ex communi ſiquidem iſta cognatione & convenientia, quam comitatur arcana naturæ continuatio, fit, ut quævis materia aptè & concinnè præparata alliciat ad ſe formam ſibi competentem, atque ſic Magnes attrahit ferrum, & hoc modo, hoc eſt, per Sympathiſmum ad vulnus propagatur, quod ei in unguento, quo inſtrumentum eſt delibutum, ſympatheticum eſt & cognatum, interveniente & dirigente actionem & effectum communi ſpiritu per omnia fuſo.

13. Neque enim neceſſe eſt, ut unguentum, quod ſanat, ſanabili applicetur in ſubſtantia, ſufficit enim ſi vis ejus ad ſanabile perveniat.

14. Aſſerere igitur elementa & qualitates univerſam ſubſtantiam rebus gignendis communicare & conferre, cœlum verò, ſine quo elementorum nulla eſt efficientia, otioſum eſſe ac feriari, hominis eſt temerarii, & cœleſtia parùm curantis.

15. Multa enim occulta, ſenſibusq; non obvia, Olympici iſtius habitaculi cives

Digitized by Google

operantur aſtraliter per Sympathismum & Theamedismum, quæ ex motu luceque explicari non poſſunt.

16. Plurima quoque ſunt in mundo & natura corpora, quæ mutuò & citra ullum viſibilem & ſenſibilem contactum ſeſe afficiunt, actionesque ſuas exercent & perficiunt ex longo etiam intervallo, unde hîc contactus facilè diſtinguitur à contactu propriè dicto, quo corpora ſe contingunt ſuperficiebus immediatè concurrentibus, qualis eſt pugnus ad oculum: prior aſtralis & Magneticus eſt in lupino, cichorea, & Sole ſpectabilis.

17. Nulla actio naturalis effici poteſt, niſi agens vel corpore, vel virtute, vel qualitate aliquâ, rem, quam efficere vult, tangat, prout cœlum hæc inferiora motu & luce calefacit.

18. Quin & ſubſtantiæ incorporeæ vim habent efficiendi, non corporeæ tantùm, ut cùm lux à Sole, calor ab igne, frigus ab aqua producitur.

19. Nec actio & paſſio fiunt per agentis in paſſum penetrationem, nec per partium agentis in meatus paſſi ingreſſum, ſed per contactum duntaxat.

20. Omnis tamen actio ex victoria activæ alicujus virtutis ſuper alterius reſiſtentiam oritur.

21. Et nihil quicquam agere poteſt, niſi vel in actu formali, vel eminentiæ, vel virtuali; hic enim triplex agendi modus à Philoſophis celebratur.

22. Omne quoque agens, cùm agere cœpit, non ad inferius ſeipſo movet, ſed ad ſui conſentaneum: apparet hoc in animantibus, in quibus non in plantam cibum mutat nutritiva virtus, ſed in carnem.

23. Quibus rebus ineſt alicujus qualitatis, vel proprietatis exceſſus, ut caloris, frigoris, audaciæ, timoris, iracundiæ, vel quævis alia paſſio aut virtus, hæ res ad talem qualitatem, actionem, paſſionem & virtutem maximè movent & provocant.

24. Unde tanta eſt rerum quarundam naturalium potentia, ut non tantùm cuncta ſuâ virtute afficiant, verùm etiam præter hoc infundant ipſis conſimilem potentiam, per quam hac eadem virtute ipſæ etiam cætera afficiant: quemadmodum in Magnete videmus, qui lapis non ſolùm annulos ferreos trahit, ſed vim ipſam ipſis etiam annulis infundit, quâ hoc idem efficere poſſunt, quod Magnes. Exemplum mirabile audi, amice lector! *A Magnete aliquoties abſtractus Mercurius vivus per diſtillationem ita impragnatur virtute Magneticâ, ut, cùm aliàs involet aurum, eiq; ſe applicet, ipſum etiam auri corpus in menſa certo ſpatio diſſitum, motu locali cogat ad ſe tranſire, manente nihilominus appetitu naturali Mercurii ad aurum. Miranda certè Magnetis vis, Mercurium ita impragnans, ut aurum quaſi influentiâ quâdam vincat.*

25. Sic igitur occultarum qualitatum præſidio & ope amicitias exercent & inimicitias naturæ rerum: his alliciunt ad ſeſe & quaſi manibus rapiunt, cognata & ſibi ſimillima, vel adverſa repellunt, quædam quidem propinquo contactu, quædam fomite, quædam ex intervallis. Neque id faciunt, ſi intercedat diſtantia, vibratu

bratu trajectuve atomorum ad res cognatas, aut eorundem obviantium inter ſe concurſu ac recurſu, ſed vis continente quaſi & continuatâ alteratione medii diffuſa, ubi pertingit ad rem cognatam, aut contrariam, virtutem ſimilem ſuſtentat & conſervat, contrariam & repugnantem oppugnat aut deſtruit, aut aliter etiam officit pro naturarum & virium ratione & conditione. Nam, ut Sympathia aut Antipathia ſeſe exerat, inter res cognatas & differentes, analogia ut interveniat eſt neceſſe, primò ex facultate agentis, ſecundò aptitudine patientis, & tertiò applicatione: quæ rurſus medium conveniens, contactumque vel materialem, vel ſpiritualem requirit.

26. Patet jam occultarum & materialium qualitatum differentia, quarum illæ tantæ ſunt potentiæ & penetrationis, ut, quoniam formis ſunt propriores, mirando modo in res, diverſiſſimis à ſe disjunctas intervallis actiones ſuas extendant atque diffundant, hæ verò materiæ adhærentes craſſiores ſint & ignaviores. Illarum exigua quantitas magnum ſatis præſtat effectum, viresque ob divinum formæ robur magnas, harum non item.

27. Quicunque igitur neſcit diſtinguere, vel diſtinguere non didicit, inter Sympathias & Antipathias rerum, unde Sympathismus & Theamedismus, nec non inter attractionem electricam & Magneticam, unde Magnetismus, & horum omnium cauſam eſſe Aſtralismum, hoc eſt, inter actiones elementorum, horumque qualitatum, viresque, proprietates, & ſeminaria aſtralia, & hæc omnia uno, divino & continuante ſpiritu contineri, conſervari, continuari: denique qui ignorat, plantas, radices, metalla, ſpiritus, lapides, aſtra & animalia, divino quodam vinculo cohærere & conſpirare, obque id actiones multas perficere ſine primarum qualitatum adminiculo, & præterea cuilibet rerum ſpeciei peculiare aſtrum, ut polum Magneti, à divina mente eſſe conſecratum, ut ita quælibet planta, lapis, & metallum certo aſtro ſit ſympatheticum, qui, inquam, hoc ignorat, is in toto hoc negotio planè cæcutit.

28. Similitudinis enim, nexus & cognationis inter res naturales ortus & origo eſt virtus cœleſtis & aſtralis, naturis ſublunaribus, pro ſua cujusque conditione & diſpoſitione, infuſa, quâ mediante vis & proprietas quædam quorundam corporum formis implantatur, corporaque inter ſe connectuntur, atque cohærent: hinc, inquam, hinc mirandarum actionum cauſæ eruendæ.

29. Quapropter meritò reprehendendi ſunt, quinimo commiſeratione digni, qui evolvere rerum cauſas non valentes ſuperſtitioni aſſcribunt aſſenſum. Intentiùs enim ſingula modò dicta conſiderans, facilè animadverteret, quâ ratione vulnera curentur ſine remedio. Qui ſenſus habent minùs exercitatos, modum curationis putant eſſe ſupernaturalem & Magicum. Non eſt ita, mi lector. Magicus dici rectè poteſt, & Magneticus, ſed non propterea ſupernaturalis. Syllogismus talis eſt. Quicquid non perficitur ope primarum & tactilium qualitatum, Magicum eſt & ſupernaturale. Talis autem eſt curatio vulnerum Magnetica, quoniam modus hujus curationis non eſt evidens & manifeſtus, & fit citra contactum propriè dictum. Ergo. Pro-

 poſitio-

Digitized by Google

poſitionem laborare turpi fallaciâ conſequentis apertè declaratur axiomate 6. 7. 8. 9. & præcipuè 10. ac 12. ad quæ lectorem remitto. Et tam elumbis eſt totus Syllogiſmus, ut indignus ſit, in quem vel punctus impendatur: ad altiora igitur. Quæcunque in cœlo complicata & explicata cernuntur, in cæteris quoque ſublunaribus poteſtate vitali continentur, à quibus actiones iſtæ proficiſcuntur. Sic æſtatis, hyemis, veris, autumnique Sidera in terra continentur, aqua & aëre, quæ niſi conſpirarent cum aſtris firmamenti, ſteriles certè cœleſtium eſſent impreſſiones, ſterilis Solis influxus, nec vitalis, ſed demortuus; mutuâ enim cœleſtium cum ſublunaribus conſpiratione & familiaritate totius naturæ fœcunditas ſtabilitur, reciprocâque impreſſionum viciſſitudine nexus conſervatur, harum enim legibus vitiatis ſterilitas, erroresque & defectus in natura ſequuntur. Et qui negat influxiones aſtrorum dirigi ad ſingularia, non intelligit naturæ continuationem, multò minùs, quomodo vulnus curari poſſit ſine remediis adhibitis, & vulnerato etiam abſente per aliquot milliaria. Et ſi quæratur porrò, quæ naturæ virtus in momento per ſpatium aliquot milliarium poſſit ferri & propagari citra alterationem & diſſipationem à ventis, ad locum vulneratum, reſpondetur, fieri hoc per Magnetiſmum & vim Magneticam attractivam, quæ eſt in primo ente ſiderali, per medium aëris aquæ & terræ influente, iterumque emergente, ut operetur ſpiritualiter per medium aëris. Et vis hæc ita intrinſeca eſt ſpiritualibus principiis aëri communicatis, ut ei nulla violentia adimi poſſit. Nam inter omnes res naturales, inter quas eſt Sympathia, ſemper eſt vinculum, quo mediante & interveniente unius virtus defertur ad alterum, ita quidem, ut licet ſpatium ſit maximum, citra ullam tamen alterationem nec ventis diſſipetur, nec aëre etiam vaſto, humido vel frigido rapiatur ac diſcutiatur, ſed propter naturalem cognationem & nexum conſervetur atque continuetur, cùm in tota rerum natura mutuæ ejuſmodi affectiones ſint conſpicuæ. Ridicula quorundam objectio, & commiſeratione digna eſt, odores & ſoni à ventis rapiuntur, diſcutiuntur, ergo etiam vis illa unguenti, quæ nullâ naturæ virtute per tantum ſpatium poteſt citra alterationem ferri. Connexionis falſitas patet ex præcedentibus. Licet enim,

Unà Eurusque Notusque ruant, creberque procellis
Africus, ——

ſemper tamen cichorium motum Solis inſequitur, quia medium, Solem & plantam extrema disjunctiſſima conjungens, alterius eſt quàm ventoſæ naturæ & originis, (ô Bœotica pecora!) unde nullis etiam vehementiſſimis ventorum flatibus impediri vel diſſipari poteſt. Eodem planè modo virtus ex unguento exiens indiſſipabili promovetur vinculo ad vulnus, non ad lapidem vel lignum, quibus cùm nullum habet nexum & cognationem, ſed virtute motoris ad vulnus ſe propagat. Puto hæc ſine griphis dici, intelligique, rapaces & nemini parcentes Gryphi interim ringantur. Unde etiam curatio dicitur Magnetica, perficique per Magnetiſmum. Verùm nodus hic Gordius & difficultas multis videbitur inexplicabilis, unde diligentiùs etiam tanquam filo Ariadneo retexenda eſt, ut ambages in uno ſemel explicatæ nullum in cæteris negotium faceſſant.

In

Digitized by Google

In hoc negotio igitur & myſterio dexterius intelligendo, Magnetis virtutes & proprietates mirandas perſpectas eſſe oportet, atque probè exploratas. Magnes enim omnia cætera terræ corpora virtutibus longè antecellit, nam ad ejus corpora Magnetica corpora undique confluunt, illique adhærent, non ut excrementitius quidam humor, aut pinguior humidiorque corruptela evulſis quibusdam radicibus, ſed per homogenicam quandam & Magneticam virtutem ac naturam, quâ corpora omnia Magnetica uniuntur, ac etiam à ſe invicem diſſita ſe mutuò afficiunt & tangunt, ut ita Magnes in ſe habeat primarias efficientias totius conſpiratione præpotentes, vide actiones dirigendi, attrahendi, diſponendi corpora mutuo quodam naturæ nexu ſibi devincta. Atque hæc eſſe veriſſima, experiuntur ii, qui neglectis leptologiis, elenchiſque ſcholaſticis, & inutilibus concertationibus, omnem ſuam operam, ſtudium, ingeniique vires, ad abditarum in natura rerum, & à judicio externorum ſenſuum remotiſſimarum contemplationem, cauſarumque inquiſitionem contulerunt. Atque hinc Magneticæ Philoſophiæ principia, quibus excelſa ingenia ſe oblectant, ut non ampliùs otioſis horridiſque opinionibus eludantur.

Cæterùm ut æquus lector horum principiorum guſtum aliquem & fructum percipiat, in aditum priùs quàm adyta eſt introducendus. Quemadmodum autem in cœlo ac firmamento Aſtronomi binos conſtituunt polos, ſuper quibus immobilibus tanquam in cardinibus vertitur, ita etiam Magnes habet polos ſuos, borealem & meridionalem, h. e. natura in Magnete ordinavit certa & deſtinata puncta motionum & effectionum primarios terminos, actionumque & virtutum plurimarum limites ac moderatores. Videatur de hac re Guilielmus Gilbertus Londinenſis Anglus l. 1. c. 3. & 4. qui eruditè de viribus Magnetis ſcripſit & prolixè. Verùm illud, inquit, imprimis ſcire oportet, quod non à Mathematico puncto robur lapidis dimanat, ſed à partibus ipſis, omneſque illas in toto partes, quò lapidis polis fuerint propiores, eò ſemper firmiores vires concipere, eaſque in alia corpora effundere. Hi poli Magnetis firmamenti polos obſervant, ad eos ſe dirigunt, moventur, illiſque famulantur. Inveniuntur autem in omni Magnete tam validò ac potenti quàm languido & imbecilli: illum maſculinum, hunc fœmininum Magneticæ Philoſophiæ Doctores appellant. Quamvis autem in omni figura, ſivè ſit longa, plana, quadrata, vel trigona polos oſtendat ſuos, rotundus tamen & globoſus uſibus & experimentis eſt maximè idoneus & accommodatus. Sumatur igitur Magnes ſolidus juſtæ magnitudinis, durus, integer, & fac ex eo globum verſatili inſtrumento, quo rotundari ſolent cryſtalli aliique lapides, vel etiam alio inſtrumento, uti materia & firmitas lapidis poſtulat. Hic ita præparatus lapis, formamque arte orbicularem nactus homogenea firmamenti ſoboles eſt, ſtellarumque circa polos. Ut igitur poli Magnetis polis mundi inveniantur conformes, tene lapidem rotundum in manu, & pone acum vel filum ferreum ſupra lapidem, & moventur fines ferri ſupra centrum ſuum, ſubitoque quieſcunt, lapidem autem, quà jacet & hæret filum, ſigna ochrâ, vel cretâ, moveq; fili medium ſeu centrum in alium locum, & ſic in tertium, ac quartum, ſemper ſignando lapidem ſecundùm

Digitized by Google

cundùm longitudinem ferri permanentis: lineæ autem illæ oſtendent circulos meridianos, vel meridianis ſimiles, quos omnes in polis lapidis concurrere eſt manifeſtum: (non ſecùs ac meridiani in polis firmamenti) ſic igitur continuatis circulis apparent poli, tam borealis, quàm meridionalis, & inter hos medio intervallo ducere licet circulum majorem pro æquatore, non aliter quàm in cœlo & ſuis ſphæris deſcribunt Aſtronomi, aut in globo terreſtri, Geographi; nam linea illa varii eſt uſus in Magneticis demonſtrationibus & experimentis. Quòd verò Magnes virtutem habeat ſeipſum in Boream & Auſtrum dirigendi, conſentiente viresque conferente, ipſo cœlo (quamvis motus directionis in Auſtrum hactenus incognitus, nunc per magnas navigationes in auſtrinam mundi plagam, ſatis conſpicuus ſit) ſic demonſtratur. Magnetem polis inventis, colloca in vaſe ligneo rotundo, vel paropſide, eumque cum vaſe ſimul (tanquam in cymba nautam) pone ſuper aquam in vaſe aliquo grandi aut ciſterna, ut libere poſſit in medio fluitare, nec tangat ejus limbum, nec etiam ventis aër commoveatur, quibus motus naturalis lapidis impeditur: hic lapis tanquam in navi, in media ſuperficie aquæ tranquillæ & non fluctuantis poſitus, ſeipſum illicò cum vaſe deferente commovebit, & circulariter volvetur, donec Septrionalis ejus polus in Septentriones meridionalis in meridiem dirigatur. Pars enim lapidis in Septentriones inclinans Septentrionalem, in meridiem verò vergens meridionalem ejus polum oſtendit. Hactenus Gilbertus, & rectè quidem omnia, niſi quòd polos etiam naturales in globo terræ ad diuturnæ revolutionis motum diſpoſitos & deſtinatos conſtituit, & ita terram facit mobilem cum quibusdam Neotericis Saperdis.

Idem quoque l. 2. c. 4. de Electrica & Magnetica attractione ſcribit in hunc modum: (diſtinctio hæc ad Magneticæ curationis modum explicandum confert) Duo ſunt corporum genera, quæ manifeſtis ſenſibus noſtris, motionibus allicere videntur, electrica & Magnetica. Electrica naturalibus ab humore effluviis, Magnetica formalibus efficientiis, ſeu potiùs primariis vigoribus incitationes faciunt: forma illa ſingularis eſt & peculiaris, non Peripateticorum cauſa formalis, & ſpecifica in mixtis, non generantium corporum propagatrix, ſed primorum & præcipuorum globorum forma, & partium eorum homogenearum, non corruptarum propria entitas & exiſtentia, quæ primaria, radicalis & aſtralis appellari poteſt: hæc illa forma eſt, quæ globum ſuum proprium tuetur, & diſponit, talisque in ſingulis globis, Sole, Luna & aſtris eſt una, in terra etiam una, quæ verè eſt illa potentia Magnetica, quæque primarius appellatur vigor. Magnes igitur ducit & trahit Magnetica, quæ ab ejus viribus vigorem avidè concipiunt, non in extremitatibus tantùm, ſed in intimis & meditulliis ipſis. Materialis autem iſte ingreſſus Magnetis in ferrum & Magnetica corpora non eſt; tunc enim, ſi firma, denſa & craſſa in medio eſſent interpoſita corpora, aut Magnetica in craſſiſſimorum denſiſſimorumque corporum centris eſſent incluſa, non paterentur ferrea à Magnete. Electrica effluvia ab omni denſo impediuntur, ita ut per flammas, vel juxta ſi flammula fuerit, non alliciant: at ferrum,

vigorem

vigorem & motum habet à Magnete, (non ſecùs ac ab unguento vim ſanativam accipit vulnus) ita ut per medias flammas ad Magnetis corpus transcurrat, lapidique adhæreat. (Eodem planè modo per denſiſſimum etiam aërem turbulentiſſimumque virtus ſanativa deducitur ab unguento ad vulnus ob Magneticam naturam, quæ eſt in utroque, mutuumque & naturalem appetitum, qui eſt inter ſpiritum balſamicum, & ſpiritum univerſi) Sit enim flamma juxta lapidem, aut candela, appone breve filum ferreum, & cùm appropinquaverit, per mediam flammam ad lapidem penetrabit, nec lentiùs, nec avidiùs applicat ad Magnetem per medias flammas, quàm aëre aperto. Corporeum igitur non eſt, quod defluit à Magnete, aut quod ferrum ingreditur, aut quod à ferro expergefacto refunditur, ſed Magnes Magnetem forma primaria disponit, Magnes verò ferrum ſibi familiare ſimul ad formatum vigorem revocat & disponit, propter quem ad Magnetem ruit, & avidè ſe conformat, (mutuis ſcilicet viribus concorditer promoventibus) non enim vana & confuſa eſt coitio, non corporis ad corpus violenta inclinatio, non lites hic ſunt & discordiæ, ſed ille eſt concentus (ne mundus ruat) partium globorum mundi perfectarum & homogenearum ad totum analogia, & virium præcipuarum in illis convenientia mutua ad attractionem continuationem, poſitionem, directionem & unitatem. Adhuc Gilbertus loco citato. Facilè igitur apparet differentia inter attractionem electricam & Magneticam, ipſaque corpora electrica & Magnetica: illa enim à materia, hæc à forma magis invaleſcunt, quæ nobilitata plurimis virtutibus illâ longè eſt præſtantior, & præpotentior, utpote carceribus quibusdam non raro incluſa, quod exinde patet, quoniam nonnunquam attritu ſeu frictione excitari vim illam oportet, donec obſcurè invaleſcat, effluviumque reddat. Vapidus autem aër, chartaque vel linteum interpoſitum motum in electricis impedient. Magnes verò ſine frictione, ſiccus aut perfuſus aquâ vel humore, tam in aëre, quàm aqua, Magnetica provocat, licet ſolidiſſima corpora, aut craſſorum metallorum laminæ interponantur. Habet igitur, ut rectè quoque ſentit Cardinalis Luſanus, ferrum in Magnete quoddam ſui effluxus principium, & dum Magnes per ſui præſentiam excitat ferrum grave & ponderoſum, ferrum mirabili deſiderio fertur etiam ſupra motum naturæ, (quo ſecundùm gravitatem debebat tendere deorſum) & movetur ſurſum, ſe in ſuo principio uniendo: niſi enim in ferro eſſet quædam prægustatio naturalis ipſius Magnetis, non moveretur plus ad Magnetem, quàm ad alium lapidem, & niſi in lapide eſſet major inclinatio ad ferrum quam ad cuprum, non fieret illa attractio: nam attractionis à Magnete, & ſpontanei motus à ferro motus mutuus eſt & particeps, & quidem ex attractione & ſpontanea motione, impulſioneque compoſitus quidam hic motus eſt, qui tamen rectè ad attractionem refertur, quod univerſum hujus motionis principium ab eodem eſt termino, ad quem eundem deſinit, id quod eſt proprium attractionis privilegium. Attractionis igitur in Magnete cauſa eſt natura quædam & forma potentiſſima; nam Magnes trahit ferrum non ſine cauſa Phyſica, & propter aliquod bonum, ut ita effuſa ex Magnete effluvia,

halitus-

Digitized by Google

halitusq; ad alliciendum ferrum natura ſua, propter amicum conſortium, mutuum actum, & mutuum fructum properent, repulſusque ab halitibus aër, dum locum ſibi quærit, reflectatur, reflexus impellatur, ferrumq; quaſi ſublatum vi quâdam transferre videatur, ſuâ alioquin ſponte excitatum. Hæc igitur exactè qui intelligit, Magneticæ Philoſophiæ peritus dicetur: qui verò in abditis rerum cauſis perveſtigandis parùm deſudârunt, nec, quas quæque res ſecretas & miraculoſas vires habeat, intelligunt, hæc deludunt, verboque & facto in reſponſorum divinorum orthodoxiam impingere eum, proclamant, qui in abditis ejusmodi rerum cauſis perveſtigandis occupatur, vulneraque quædam poſſe curari citra ullam remedii applicationem inſtrumento tantùm, quo vulnus inflictum eſt, peculiari unguento, inuncto, defendunt. Hæc & ſimilia, inquam, diabolica non ſunt, licet vulgus ignorans cauſas putat diabolum eſſe miniſtrum vel autorem illorum, peſſimo inſtituto citiùs ad hunc quà ad Deum vel naturam laudabilia effecta & inſigniter bona referens. Philoſophum ita ſentire non decet, ſed cauſas ex effectis indagare ſolerter. Et ſi non poteſt ad ſingularia pervenire, ſufficit, ſi ſciat, juxta naturæ conſuetum ordinem, perpetuumque ac continuatum motum ita fieri poſſe.

Quæcunque enim humanus intellectus cognoſcit, eorum ſcientiam ſibi acquirit ex præcognitis primis. Seu, neceſſe eſt, omne judicium ſumi ex aliquo præcognito, ſive id ſit ſenſile, ſive intelligibile. Nam à ſenſibus accipiuntur phantaſmata, quæ fiunt poſtea objectum mentis, ex quibus conſideratis oritur judicium veri vel falſi, & utriusque neceſſarii & probabilis. Quid enim judicem, cùm nihil, de quo judicandum ſit, extet? quid intelligat mens deficiente phantaſmate aut intelligibili? Fit autem illa præcognitio aut certo neceſſarioque, aut incerto & dubio modo: præcognitum certum eſt, cùm oculus cernit, hanc nivem eſſe albam: præcognitum incertum verò & dubium, judicium reddit fallibile. Unde ſcientia nulla, cognitio quidem aliqua, ſed nullis rationum certarum & verarum principiis ſtabilita.

Jam cauſam unguenti rimaturis effectum neceſſe eſt eſſe notum. Nam effectus arguit cauſam. Proponitur ergo effectus unguenti exploratus, idque duplici argumento, nempe teſtimonio probatorum hominum, & virtute naturali, quam Philoſophi eſt oſtendere eſſe in natura & ſubjecto; etſi non in omni ſingulari ad effectum perveniat, aut non omni inſit.

Ad factum conteſtandum faciunt illi, qui vel ipſi hanc curam uſurpârunt, interfueruntque, aut ex fide dignis acceptum in monimenta tranſtulerunt. Nec opus eſt omnium, qui hujus curæ & meminerunt, & eandem etiam uſurpârunt, virorum Gravitate, Pietate, eruditioneque præſtantiſſimorum, ab omni ſuperſtitione alieniſſimorum, teſtimonia adducere. Poſſem nominare Imperatores, Reges, Principes, Comites, Nobiles, quorum autoritatem atque fidem in dubium vocare atque opprimere, impudentis eſt hominis, quorum conſtanti affirmationi plus fidei eſt habendum, quàm Jeſuitæ novæ inficiationi. Quid? quòd inter ipſos Pontificios repe-

riuntur

Digitized by Google

riuntur non pauci, qui ſcriptis publicis virtutem Magneticæ curæ, ejusque veritatem confirmârunt & vehementer approbârunt. In procinctu eſt Fr. Baſilius Valentinus ordinis Benedicti, cujus verba, Tractatu de rebus naturalibus & ſupernaturalibus, Anno 1602. per J. Tholdium in publicum edito, (clariſſimisque Doctoris Johanni Hartmanno & Joachimo Tanckio, Chymiatris, dedicato) cap. 1. vernaculo ſermone ſcripto, digna ſunt, ut hic referantur: Damit ich mein Vornehmen weiter beſtättige/ ſo ſage ich alſo/daß auch viel Dinge in der Artzney zu erfinden ſind / welche übernatürlich ihre Wirckung von ſich geben / erzeigen und vollbringen / nach Magnetiſcher Form und Art würckende / durch eine anziehende ſpiritualiſche Krafft / ſo durch die Lufft an ſich gezogen wird / weil die Lufft das Medium iſt zwiſchen der Artzney und dem Schaden oder Gebrechen / gleicher Maſſen wie ſich der Magnet jeder Zeit nach ſeinem Mittags-Stern ſehnet und wendet / obgleich ſolcher Stern viel tauſend Meil von ihm / ſo iſt doch die Geiſtliche Wirckung und Liebe ſo mächtig zwiſchen dieſen beyden / daß ſie durch das Mittelband/ als die Lufft / zuſammen gezogen wird / einer ſo groſſen Ferne und Weite: Weil ſolche anziehende Krafft aber von den Leuten in gemein bekannt / ſo iſt es nur zu einer bloſſen Gewonheit worden / wird auch allein darfür geachtet/und ferner keine Verborgenheit / wordurch ſolche wirckende Krafft ihren Urſprung von hat / in Acht genommen: Gleicher Maſſen können Schaden und Gebrechen curiret und geheilet werden/ obgleich ſolcher Menſch / der da breſthafft iſt / und der Artzt / eine groſſe Ferne voneinander ſind / nicht durch Segen / Beſchweren / und andere unbilliche Mittel / ſo wider GOTT und die Natur lauffen / ſondern durch ſolche Mittel / darinnen die Magnetiſche anziehende Krafft ſtecket / ſolches zu vollbringen. Als wann ein Verwunder von dannen zeucht / und läſſet das Wappen / damit er verwundet / oder von ſeinem Geblüt / ſo aus der verletzten Wunden gelauffen/dem Artzt/ und dann von ihm recht und durch gebührliche Mittel damit verfahren wird / wie man eine Wunde zu verbinden pfleget / ſo wird er ohne allen Zweiffel wahrhafftig geſund / und iſt keine Zauberey / ſondern allein wird ſolche Heilung vollbracht durch die anziehende Krafft der Artzneyen / welche durch das Mittel der Lufft dem Schaden zugeführet und damit vereiniget wird / die Geiſtliche Operation zu vollbringen. Dieſe Reden werden manchem ſchwer düncken und unmüglich zu ſeyn der Natur / und viel werden ſagen / dieſer Bericht laufft wider die Natur / dadurch werden noch erwecket hiernächſt viel Leute / ſo ſolches diſputiren / und einen Streit gegeneinander führen werden / ob es natürlich oder nicht / oder ob dieſe Cur eine Zauberey / die will ich alſo entſcheiden / daß dieſe Cur natürlich iſt / aber die Wirckung übernatürlich und Geiſtlich / weil ſie alleine durch eine anziehende Krafft und unbegreiffliche Weiſe zugehet / und daß dieſe Weiſe zu heilen auch keine Zauberey ſeye / bezeuge ich hiemit / daß ſie mit keiner Zauberey noch irgend einigen Mitteln vermiſchet iſt / ſo da unnatürlich/und wider GOTT den Schöpffer / und ſein heiliges allein ſeligmachendes Wort laufft/ ſondern allein natürlich / aus ihren übernatürlichen / unſichtbaren / unbegreifflichen Geiſtlichen / anziehenden Krafft / welche ihren Originem und Urſprung aus den Sideriſchen empfangen / und ihre Wirckung durch die Elementa vollbringt. Letzlich probire ich

Digitized by Google

gleichfalls / daß dieſe Cur keine Zauberey iſt / ſintemal der Teufel lieber ein Gefallen trägt au allem Unglück deß menſchlichen Geſchlechtes / weder daß er einige Hülffe thun ſolte / zur Wolfart deß Menſchen / welches ihme auch ohne das ohne Verhengniß nnd gnädige Zulaſſung deß lieben GOttes nicht müglich zu vollbringen iſt. Es wäre noch viel zu ſchreiben von dieſer Magnetiſchen Form / zu verhüten aber allerhand Irꝛthums / will ichs bewenden laſſen und ſtillſchweigen, biß ich de miraculis naturalibus, oder von den natürlichen Wunderwercken der Welt etwas gedencken werde. Die groben unverſtändigen Ingenia, die ſich doch kluge Meiſter düncken der Philoſophi, und ein jeder Menſch / ſo nicht vollkommen ſeine Sinne hat / weiß keinen Unterſcheid hierinn zu finden / aber der Kluge / Verſtändige / wird das Natürliche vom Unnatürlichen wol zu diſtinguiren wiſſen. Latinè in gratiam lectoris ita hæc ſunt verſa. Ad confirmandum præterea meum propoſitum, in hanc ajo ſententiam, mulra in medicina poſſe reperiri, quæ hyperphyſicè ſuam efficientiam de ſe edunt, indicioque ſui produnt & perficiunt Magneticâ formâ, & tantùm operantia per vim ſpiritualem attractivam ab aëre attractam, quandoquidem aër eſt medium inter medicinam & affectum ſive defectum, conſimili ratione, ſicut Magnes omni tempore meridianam ſuam ſtellam appetit adque eam ſe convertit. Quantumvis enim multis millibus milliarium ab ea diſtat, tamen ſpiritualis operatio & amor iuter utrumque adeò eſt potens, ut per intermedium vinculum, nempe aërem, in unum cogantur tam longinqua diſtantia & intercapedine.

Quoniam verò attractrix hæc facultas & vis in vulgus eſt cognita, in meram abiit conſuetudinem, & pro tali etiam tantùm habetur, neque ulla præterea attenditur vis occultior, unde & cujus beneficio hæc operatrix vis ortum ſui ſortiatur. Conſimiliter poſſunt plagæ & vulnera curari ac perſanari, quantumvis homo affectus & medicus longo inter ſe diſtent intervallo, non equidem per conſecrationes, conjurationes, aliaque illicita & prohibita media, quæ in Deum & naturam impingunt, ſed per ejusmodi media, quibus ineſt Magnetica, & attractiva vis talia perficiendi, veluti cùm vulneratus ex loco quopiam migrat, ac inſtrumentum, quo læſus fuit & vulneratus, aut etiam de ſuo ſanguine, qui ex inflicto vulnere manavit, Medico relinquit, à quo, ſi rectè poſtea & per convenientia remedia cum eis procedatur, quemadmodum vulnera obligari conſueverunt, ſine omni dubitatione curàtur ac ſanatur affectus perfectè. Nec ulla eſt hic vis diabolica, ſed curatio iſta per vim tantum attractivam medicamenri perficitur, quod per medium aëris plagæ adjungitur, & cum eadem ad ſpiritualem ſuam operationem perficiendam unitur. Multis hæc videbuntur difficilia, & naturæ impoſſibilia, dicentque plurimi, naturæ hos ſermones adverſari, quo fiet, ut excitentur paulò pòſt homines, qui iſta ſint diſputaturi, & in mutuum certamen deſcenſuri, utrùm naturale hoc ſit, nec ne? utrùm fieri poſſit, an non poſſit, an verò hæc cura ſit diabolica? Hos ita informatos volo, curam hanc naturalem eſſe, ſed modum operandi, ſupernaturalem & ſpiritualem, quia cura hæc per merum attractivum & intangibilem modum perficitur, ideoq; hanc me-

dendi

dendi rationem nullam eſſe incantationem, nec veneficium,hoc ipſo teſtatum facio, quia nulla cum incantatione, aut nullis prorſus illicitis mediis eſt permixta,quæ fiat contra naturam, aut contra Deum creatorem, & ſacroſanctum ſalvificumque ejus verbum, ſed merè tantùm naturalia, ex ſua ſupernaturali, inviſibili, incomprehenſibili, ſpiritualique vi, quæ originem ſuam & ortum ex ſiderali acceperunt,ſuamque operationem per elementa perficit. Poſtremò ſimiliter confirmo, hanc curam neutiquam eſſe diabolicam, ſiquidem diabolus ad perdendum potiùs genus humanum quàm ei commodandum incitatur, quod etiam citra divinam permiſſionem impoſſibile eſt ei factu. Ac plura quidem ſcribenda ſupereſſent de cura hac Magnetica, ſed ad vitandos omnis generis errores finem imponam, & ſilebo, donec de miraculis naturalibus mundi nonnihil ſum commemoratus. Craſſa & inſipida ingenia hominum, qui tamen callentiſſimi Philoſophiæ magiſtri videntur, omnisque homo,qui non perfectos habet ſenſus, nullam in his differentiam invenire novit, ſed prudens ac intelligens facilè naturalia à ſupernaturalibus diſtinguet. Hæc Baſilius.

Quisquis autem ille fuerit Baſilius (monachus autem fuit & pontificius homo) rectè certè & eruditè de Magnetica vulnerum cura diſſeruit, & omnia, quæ in mei Tractatus editionibus de curationis modo habentur, tam congrue in ſenſu Baſilianis reſpondent, ut ea me ex Baſilii ſcripto (cujus tamen hoc primum anno, ante non viſi, copia mihi facta eſt) tranſtuliſſe quis exiſtimare poſſit. Sic veritas ſemper concordat. Unum tamen in Baſilianis notandum, quòd modus, quo perficitur cura Magnetica, dicitur ſupernaturalis & ſpiritualis, propterea quòd non fit adminiculo primarum & manifeſtarum qualitatum, cùm aliàs æquè ſit naturalis ac cura ipſa, licet nobis occultatus, hoc eſt minùs evidens ac manifeſtus.

Hactenus igitur rationibus & experimentis ſatis demonſtratum eſſe arbitror, eſſe curationem vulnerum, quæ fiat ſine remedii applicatione etiam ad diſtans: modus quoque oſtenſus, oſtenſæ & cauſæ cum ſuis annexis. His qui ulteriùs contradicet (contradicet autem nemo niſi impudenter malitioſus, vel in Bœotum agro natus) maledicit, bellum indicit, nil conſequitur aliud, quàm ut à livoris dente nitidius, à calumniæ fuligine ſplendidius, à multiplici examine & certamine probatius, rudentibus, ringentibus, contradicturis, hoc meum reſponſum ſit evaſurum. Quid enim multis? Effectus hujus curæ eſt certis experimentis patefactus. Ergo ad cauſæ inveſtigationem rectè tranſitur. Hæc, quoniam multis abſtruſior viſa eſt & imperveſtigabilis, per incantationem curam illi perfici vociferati ſunt. De efficiente igitur cauſa præcipua fuit dubitatio: nam de finali nullum eſt dubium, quia enim opus naturale eſt, alicujus gratiâ erit. Si enim fortuitus eſt impetus, fruſtrà de ejus fine ſumus ſolliciti, talia enim temerè eveniunt. De efficiente igitur quæritur, ſitne cauſa hujus ſanationis in ipſo vulnerato, an verò telo obligato, & ita quidem, ut ex potentia, ab aliquo actu exiſtente provocetur; nam hæc in talibus fieri oportet, ſiquidem nihil movet ſeipſum. Illud præterea provocans, ſitne vis aliqua naturalis, Magnetica, ſeu quæ inſtar Magnetis ſuum familiare dirigat, moveat, alliciat? Id verò ipſum eſt, amice le-

Digitized by Google

ctor, quod hactenus oſtenſum eſt, & demonſtratum oportuit. Virtus ſcilicet Magnetica à telo, unguento delibuto, propagatur ad vulnus propter naturæ cognationem & continuationem, quam ſequitur ſucceſſiva impulſio per medium aërem, ſpiritu ſtellato, & primario quodam ac Magnetico vigore ac potentiâ impregnatum. In unguento eſt ſpiritus balſamicus, (in ſanguine humano, mumia, & adipe humano potiſſimùm latens.) Hic excitatur ſeu potiùs evocatur à ſpiritu conſimili ſibique ſympathetico, ut ſpiritu mundi ſtellato ad effectum ſingularem producendum. Hic ſpiritus evocans, dirigens, diſponenſque corpora ac res mutuo quodam naturæ nexu ſibi devinctas, non eſt quivis, ſed determinatus, is ſcilicet quo præſente & tangente, fit effectus, abſente non fit, decedente ceſſat. Hic ergo prima motus cauſa agnoſcendus eſt. Hic dirigit, deducitque vim ſanativam in ſpiritu balſamico fixam ad vulnus. Sunt enim hi ſpiritus ſympathetici, mutuoque ſe appetunt, & propter hunc occultum, naturalem tamen appetitum ad determinatum effectum cōſpirant, ut ita in totum & verè dixiſſe liceat, Magneticam curam vulnerum fieri per meram virtutum transplantationem, quam efficit & perficit appetitus inter ſpiritum balſamicum & ſpiritum mundi. Sed premo, nec ultrà divulgo hoc arcanum. Habes, amice lector, quæ viſum mihi reſpondere. Et ſpero nihil omiſſum, quod propriè ad rem faciat. Si quid autem in D. Robertum luſi aut jeci, (quod tamen modicè à me factum.) ignoſcet, & feret æquo animo laſcivus ille provocator pauca non convitia mea, ſed dicta. Bonis cordatiſque viris ſat me reſpondiſſe exiſtimo, atque etiam ipſi D. Roberto, quem æternum ſalvere jubeo.

COCLE-

Digitized by Google

GOCLENIUS

HEAUTONTIMO-RUMENOS:

id eſt,

CURATIONIS MAGNETICÆ,

&

UNGUENTI ARMARII

RUINA.

IPSO RODOLPHO GOCLENIO
Juniore, nuper Parente, & Patrono;

nunc

CUM SIGILLIS, ET CHARACTERIBUS
MAGICIS,

ultrò

PRORUENTE, ET PRÆCIPITANTE.

JOHANNES ROBERTI, SOCIETATIS JESU
Sacerdos, S. Theolog. Doctor.
Memorandi, & miſerandi caſus ſpectator,
CUM FIDE DESCRIPSIT.
ET GOCLENII MAGNETICAM SYNAR-
THROSIN meram Ἀνάρθρωσιν eſſe oſtendit.

Inſpice verſam pagellam.

Digitized by Google

Quisquis es, Magiæ, & damnatarum artium hoſtis:

Antequam ad hujus opuſculi lectionem accedis, hæc pauca, ſodes, audi.

I. Aliis quoque *Rationibus*, non modò Goclenii conceſſu, & *Prævaricatione*, CURATIO MAGNETICA, UNGUENTUM ARMARIUM, CHARACTERES MAGICI, hîc perimuntur.

II. AFFINITATIS JURE in hanc Tractationem venêre alii aliquot HECEBOLII, id eſt, LONGE JACULANTES MAGI, qui Goclenii ARTHRITICAM SYNARTHROSIN,

—— pravis fultam malè talis,

Utcumque fulcire videbantur. De hoc grege ſunt:

BOMBASTUS PARACELSUS,
JOH. ERNESTUS BURGGRAVIUS,
FRATRES ROSEÆ CRUCIS,

ALII, ut qui METALLARIÆ VIRGÆ
Impoſturam tuentur.

III. His recuſa jam tertiùm, neceſſariò præmittitur brevicula illa ANATOME, quæ Goclenium ad pudendam Palinodiam adegit.

IV. GOCLENIUS, velit, nolit, CHARACTEROLATRIÆ, PRÆVARICATIONIS in propria cauſa, & PALINODIÆ, ad Tribunal DD. ACADEMICORUM MARPURGENSIUM & GIESSENSIUM, REUS peragitur.

Illuſtris-

Digitized by Google

Illuſtriſſimo, atque Excellentiſſimo Domino,

Dn. FLORENTIO, COMITI IN BERLAYMONT, ET LALAING, &c.

Baroni in Hierges, Lens, Beaurin, Domino in Herchies, Haultepenne, &c. Aurei Velleris Equiti, à Conſiliis ſtatus: Gubernatori, & Capitaneo Generali, Ducatus Luxemburgenſis, & Comitatus Chinienſis, &c.

Domino ſuo Clementiſſimo.

M*Odico libello grande* PROOEMIUM *praſcribere*, COMES ILLUSTRISSIME, *peccatum illud ſit peccare, quod mordaci joco Cynicus Diogenes ſolens more ſuo vellicabat. Civibus ad vaſtam parvuli opiduli portam excubantibus: Heus vos, inquit, ociùs valvas occludite. Quid otioſi ſtertitis, imminentis periculi ſecuri? Quærentibus, Quid id periculi eſſet? Ne tantilla Urbs, ait, per tantas portas effugiat. Huic ſimiles canes hodie non deſunt, quorum morſus, ea quidem ex parte, effugiam, dum breviſſimè indico, cur* TUÆ EXCELLENTIÆ *potiſſimum hanc meam opellam offerendam cenſuerim. Ut varia ſunt, ſemperq; fuerunt hominum judicia, Argumentum quidam judicabunt alienum à* TUA *vel Profeſſione, vel dignitate. Cum his adeò non ſentio, ut ab ipſo maximè argumento in hanc mentem impulſus ſim.*

Videlicet variam impietatem, quam conor refutare calamo, Tu tot jam annos proculcâſti vitâ & exemplo. Cùm militia rudimenta ſub magno illo Heroë, PHILIPPO II. *Rege Catholico poneres, cùm Ordines ductares, cum ſigna cum hoſte conferres, cùm perduelles funderes, fugaresq;, denique cùm* TE *& fortiſſimum militem, & prudentiſſimum Ducem exhiberes: nunquam* TIBI *in mentem venit, ut vel Burggravium quempiam advocares, qui Magico ſuſurramine arma* TIBI *excantaret; vel Goclenium, qui* TE *lapide marino donaret, avis marinæ imagine effigiato, cujus energemate ſic corpus munireris, nullo ut ferro vulnerari poſſet. Quin potiùs meliorem Magiſtratum ſecutus, etiam ſanguinem vitamq; ipſam* DEO, *Religioni, Regi fundere paratus illud Machabæi animo volvebas:* Moriamur in virtute propter fratres noſtros, & non inferamus crimen gloriæ noſtræ. *Jam ubi eo ventum eſt, ut Urbes ac populos, non jam ferro & armis ſubigeres, ſed legibus & virtute moderareris: in diſſimili imperio* TIBI *ſimilis, eum finem, ut decebat, habuiſti propoſitum, quem præſcribit Orator Romanus, Beatam civium vitam. Ut intimis animi* TUI *penetralibus hærere videretur, quod magno Principi magnus Vates appoſite præſcribit:*

Panoplo. p. 105. Ung. Ar. p. 50.

1. Mach. 9. v. 10.

Tu

Digitized by Google

Claudia. ad Honor. „ Tu civem patremque geras, tu conſule cunctis,
„ Non tibi: nec tua te moveant, ſed publica damna.

Teſtentur Namurcenſes, Arteſii, & modò Luxemburgenſes. Non ingrediar hunc campum, qui me intra pagellas coërcui. Sat habeo dicere, Te *non per devios Goclenii calles ingreſſum, ſed regia virtutis viâ ad gloriam graſſatum eſſe. Si illum, aut*
Ung. Ar. p. 37. & 57. *de eodem grege alium audires, ad Regum favorem conciliandum* Tibi *præſcriberet Solis imaginem in auro: ad honores Leonis figuram. Quin & ad Regnum ſi aſpirares, rectà* Te *duceret Æthiopis effigies equo fervido & ſpumanti inſidentis.*
p. 44. *Fervidæ nugæ, & quæ nihil niſi impias ineptias deſpumant!*

Quid dicam de Legationibus, quas Magnorum nomine ad Magnos feliciſſimè obiiſti? Nemo id rectè exequitur, qui non polleat ingenio, vigeat memoriâ, eloquentiâ
p. 37. *ad perſuadendũ ſit inſtructus. Priora duo à Mercurii imagine* Tibi *Goclenius, etiam*
pag. 58. *nõ rogatus ſuggereret. Quid mirum, cùm poſtremum, id eſt, Eloquentiam conſerat figura Nycticoracis, quæ etiam hominem faciat ſcientiſſimum? At* Tu *hæc non Idolola-*
Sap. 10. v. 21. *tricis ſigillis, ſed illi meritò attribuis, qui etiam infantium linguas, cùm lubet, facit diſertas, atq; adeò os quoque mutorum aperit. Neq; tamen* Tibi *defuit Illuſtriſſ. Parentis* Tui *inſtructio, &, quod caput eſt, per exempla manuductio. Cujus Viri qui virtutes & maximè illam admirandam, in paucis, fidem* Deo, *Regiq; conſtanter præſtitam non novit; is in Belgio noſtro nihil novit. Sed non immergo me in hoc virtutum mare, quod cum tali Parente tanquam altero Jaſone feliciter* Tecum *enavigârunt, tanquam totidem Argonautæ, tot Illuſtriſſimi Fratres* Tui. *Ut de cæteris nihil dicam, qui jam cum cœleſtibus beati micant;* Tu *certè ita feliciter navigâſti, ut ſeriò* Aureum Vellus *retuleris; atq; adeò aliis illud obtuleris. Et quidem ſcio magnanimum Heroa, Philippum Bonum, Jaſonem cum Argonautis ſpectâſſe, cùm eum Ordinem primus Autor inſtitueret. Sed auſim dicere,* Te *non minùs; multò etiam plus hauſiſſe ex* Vellere Gedeonis, *cœleſti* Rore, *madente; quem ego gratiam* Dei *interpretor, & quæ ad homines eſt, (ut ſic dicam) Gratioſitatem.*

Hanc gratiam, cum reliquis, quas plenâ in Te *manu Numen effudit, idem augeat: faxitque, ut porrò Potentiſſ. Regi, Sereniſſ. Principibus. Ducatui Luxemburgenſi, cui Gubernator præes, quam hactenus operam in animoſa iſta ſenectute præſtas, diu præſtes! Ita optant voventq; boni omnes, & inter cæteros minima noſtra Societas* Jesu, *quæ* Te *fautorem Patronumq; munificum pridem experitur. In quibus ego minimus ſperare audeo,* Te *huic etiam libello favorem, patrociniumq; commodaturum: ſi non aliâ ratione; quod ut ante tetigi, nefarias artes detegit, & ſtylo configit, quas* Tu *pridem animo, & Catholicâ pietate, longè animoſiùs Alexicaco illo Poëtarum Hercule, jugulâſti. Luxemburgi, Gubernationis* Tuæ *Urbe capitali. Anno Chriſtiano, 1618. 3. Calend. Septemb. feriis SS. Felicis, & Adaucti, quorum beatis precibus ſemper ſis Felix, & indies pluribus cœleſtibus donis augearis, Amen.*

Tuæ Excellentiæ

Servus, in Chriſto, minimus,

Johannes Roberti, Societatis JESU Presbyter.

GOCLE-

Digitized by Google

GOCLENIUS HEAUTONTIMORUMENOS.

PROLOQUIUM.

SYnarthroſin tuam, Rodolphe Gocleni, diu & avidè expectavi, & ſtudioſè quæſivi. Sed hactenus nullâ diligentiâ exemplar conſequi potui. Tandem mihi affertur ab amico. Lætus accipio, rarus, me aliquid inventurum, nobili illâ Epigraphe dignum. Sed de quantâ ſpe decidi!

Πάντα κόνις, καὶ πάντα γέλως, καὶ πάντα τὸ μηδέν.

Synarthroſin expectabam, & reconcinnatos, poſt diram illam Anatomen, *Articulos*. Sed video, Penthei inſtar diſcerptos miſeros *Magnetiſmos*,

---- *Atroque fluentia dabo*

membra. Denique crudeliùs laceratam *Magneticam Curationem*; fœdiùs effuſum *Unguentum Armarium* à Goclenio ſuo *Parente*, quàm nuper ab *hoſte* Roberti: ollâ quoque ipsâ diffractâ, & diſſipatis fragmentis. Non dicam dolo. Puditum eſt, & miſeritum *unguenti*, *&* *unguentarii*.

Suaviter tibi fingis, me *per Anatomen tractatus tui perſuaſum mihi habere, nominis immortalitatem adipiſci* addisq;, fore, ut *eam mihi non invideres, ſi Anatomiam meam feliciter expediviſſem*. Gratiam tam liberali animo tuo. Sed, crede mihi, nimium tibi blandiris, qui putes, aliquid gloriæ, nedum *immortalitatem*, quemquam conſequi poſſe ex librorum tuorum confutatione; Longè alia mihi mens, & visâ tuâ calamitosâ *Anarthroſi*, obſtinabam æternum tecum ſilentium, ſed ſubiit tot miſerorum, à te, tuique ſimilibus in fraudem actorum, juſta miſeratio; quibus judicavi hoc tribuendum, ut liquidò perſpicerent, te hactenus fumos vendidiſſe pro flamma, & tenebras pro luce, quas, quò plus calami tui flabello illuſtrare conaris, eo efficis denſiores. Video te inter Scriptores puerum eſſe prorſus (judicabunt Academici tui) aut etiam imbellem *fœminam*: ſed tamen eam ob cauſam, quam dixi viſum eſt, damnato, hac etiam vice, ſilentio, tuam Synarthroſin, non diſſecare denuò, ſed diſſectam jam fruſtillatim, oſtendere, ac ſic illam formicis ipſis differendam projicere.

---- *Namque etſi nullum memorabile nomen*
Fœmineâ in pœna eſt, nec habet victoria laudem,
Extinxiſſe nefas tamen, & ſumſiſſe merentis
Laudabor pœnas, ----

Alioquin enim hanc

Pellem rodere quis velit caninam?

Dixi, *Oſtendere jam defectam*, Nam tu, me non expectato, ipſe carnifex fuiſti

 huic

Digitized by Google

huic tuæ proli, quam, dum luci edidiſti, laceraſti, & diſſipaſti. Audires ſaltem monentem bonum Poëtam:

Nec pueros coram populo Medea trucidet,
Aut humana palam coquat exta nefarius Atreus.

Plauderes tibi domi, nec calamo & typis tuum dedecus, cum Academiæ tuæ dedecore produceres. Nunc, quis tui miſereatur, cùm in malo tuo ipſe triumphes, illudque orbe audiente jactes?

---- Si vis me flere, dolendum eſt
Primùm ipſi tibi: tunc tua me infortunia lædent.

At in te quadrat illud iterum ejuſdem:

Si dicentis erunt fortunis abſona dicta,
Romani tollent Equites Peditesque cachinnum.

Equidem cachinnum non tollam. Sed in re tam ridicula,

Innocuos permitte jocos, cur ludere nobis
Non liceat, licuit ſi jugulare tibi?

Jugulâſti, inquam, cum *Curatione*, & *Unguento* tuo, etiam famam tuam, ſi quam hactenus inhoneſta eruditione conſecutus eras. Id faciam, ut tam clarum ſit,

Quàm Solis radii eſſe olim, cùm ſudum eſt, ſolent.

Tu patienter audi, quem tam impotenter incurriſti. De *ordine* ſcribendi hæreo, cùm tu nullum ſervaveris. Vocas tu quidem librum tuum *Synarthroſin*: ſed nihil usquam tam ἄναρθρον. Nulli usquam *Articuli* ſuo loco, Nam paſſim tibi

---- Velut ægri ſomnia, vanæ
Finguntur ſpecies, ut nec pes, nec caput uni
Reddatur formæ ----

Conabor tamen in re inordinatiſſima methodum aliquam ſequi in gratiam Lectoris; & ut faciliùs appareat tum aliis, tum maximè Academicis, num, quod polliceor, id rectè præſtem: nempe,

GOCLENIUM NIHIL MINUS PRÆSTITISSE,
quàm quod
SYNARTHROSEOS EPIGRAPHE POLLICETUR.
Quin potiùs
CONTRARIA OMNIA.

SECTIO I.
Libri Gocleniani Epigraphe.

I.

SYNARTHROSIS] Bellum vocabulum, & aptum, ut reſponderet meæ ANATOME. Laudo ingenium tuum in inveniendo. Sed cum planè efficere

cere nequiveris, quod ea vox præ ſe fert, dolenda eſt fortuna tua; & eò magis, quò illam minùs agnoſcis. Apparebit hoc clarè infrà. *Sectio 1. Epigraphe.*

2. MAGNETICA] Cur ſic vocas? An ſculpſiſti in *Magnete*, tanquam in cedro, *æternaturam?* An atramentum *impragnâſti* (agnoſce vocabulum valdè tibi amicum) liquore, arte tuâ è *Magnete*, deſtillato? An potiùs, quia defendis *Curationem Magneticam?* Hoc, ut arbitror, dices. Sed hac ratione omnia *Magnetica* dici poterunt, quæ ad eam defenſionem quoquo modo conferunt: & tu inprimis GOCLENIUS DOCTOR MAGNETICUS. Sis ſanè, non invideo. Objicies fortè, me quoque *Metamorphoſin* meam vocâſſe *Magneticam*. Fateor. Sed meminiſſe item te oportet, additum eſſe, *Calvino-Goclenianam*. Quod videlicet è tuis *Magnetiſmis*, & Calvini Sapientiâ tota ea *Transformatio manâſſet*. Ut taceam, me in tali opere, jus habuiſſe jocandi.

3. OPPOSITA *Anatomiæ*] Si latratus tuos ſpectem, & linguæ petulantis *Magnetiſmos*, verum ſcribis: Sin doctrinam aliquam ſolidam, quæ parvam illam *Anatomen* quoque modo labefactet; nugas agis, potiùs *Appoſita* eſt, quàm *Oppoſita*: potiùs *propugnat*, quàm *oppugnat*. Pòſt docebo.

4. INFAUSTÆ *Anatomiæ*] Veriſſimè hoc Epitheton adjungis. *Infauſta* planè fuit *brevis* illa *Anatome* tuæ *Curationi Magneticæ*, fregit fuliginoſam ollam tuam, *Unguentum* tuum oſtendit eſſe affine illi, quo utuntur Canidiæ equituraæ, non in Arundine longa, ſed in *furca*, aut *barbato & olente caprarum marito*. *Infauſta* tibi, & nomini tuo *Anatome*, quæ liquidò oſtendit, te tuis Auditoribus Academicis propinâſſe vappam pro vino, & dirum venenum pro pharmaco alexicaco. Itaque me quoque lubente, & probante, dicatur *Anatome* illa *Infauſta*, ſed *Goclenio Doctori Magnetico*.

JOHANNES ROBERTI, D. *Theolog. & Jeſuitæ*] Quid ſibi vult illud Et, mi Rodolphe? mira connexio! Sic ego deinceps poſſum te vocare D. Medicinæ, & Calviniſtam.

PRO DEFENSIONE *Tractatus, de Magnetica vulnerum curatione.*] Oppugnâſti miſerum Tractatum, & conculcâſti. Itaque ut es homo eximiè Latinus, cenſeat quis, te DEFENSIONIS voce uſum eruditiore quodam, & rariore ſignificatu; ut DEFENDERE hoc loco ſit ARCERE, PELLERE, ut in illo Latini, & boni vatis:

Defendit æſtatem capellis
Usque meis, pluviosque Ventos.

In tuam poſtea perniciem, Lectorem rogas, Ne judicet ex perſpecta una, atque altera pagella. Neque cogitas, quantò plura legantur, tantò te graviùs judicium tuæ ineptiæ ſubiturum. Id faxo, quotquot te, & me legent, manifeſtò animadvertant.

Digitized by Google

SECTIO II.

Gocleniana ad Viros Nobiles Præfatio.

Sectio 2. Præfatio.

VAldè fœcundus es in tuis Dedicationibus. *Tractatum* tuum *de Unguento Armario*, duobus Nobilibus Viris inſcripſeras: jam, duplicato in tua *Synarthroſi*, pagellarum numero, & longè ultra duplum, multiplicatâ vanitate; duplicas numerum Nobiliſſimorum Virorum, quibus fumos tuos *Magneticos* obtrudis. Illorum erit videre, quo animo id accipiant. Sed quoniam me apud illos, tanquam *Calumniatorem*, calumnioſè criminaris, ſpero, eos tam nobili mente præditos, tam æquo, integro, incorrupto eſſe judicio; ut poſt virulentam tuam accuſationem, meam quoq; juſtiſſimam defenſionem audituri ſint. Quod eos per illam ipſam Nobilitatis ſuæ Eminentiam rogo. Sed jam tua præfantis verba audiamus.

SI UNQUAM *in lucem exiit, vel exiturus eſt liber, qui patrocinium, atque tutelam requirat, contra antiquas lupas, rapacitate horrendas. certè hic meus eſt.*] Veriùs hoc ſcripſiſti, quàm fortè putabas. Tam debilis, languida, delumbata, clinica, febriens, denique podagroſa, & *arthritica Synarthroſis*, nullis ſatis fulcris, nullis patrociniis, nullâ tutelâ ſuſtineri poteſt. Itaque ſuadeo, ut tu, tam peritus artifex, tuo libro tam miſerè è Podagra decumbenti, appendas *ſigillum Piſcium, in auro vel argento ſculptum.* Nam id *ad Podagram curandam, indubitanter valet.* Agnoſcis verba tua in *tractatu Unguentifico.*

PROPALAM *auſus in me ementiri, mihique imponere ſententiam*] Unum hoc eſt è præcipuis capitibus, à me contra te diſputandis. Itaque non debet expediri in *Præfatione*. Eſt in ipſa *Synarthroſi* commodior locus.

Sed ſatis de *Præfatione* Goclenii; illius jam *Synarthroſin* videamus. Hanc ſuam Prolem ut commendaret Parens Goclenius ipſo initio, ait, ſe *non dubitare, quin Lector rerum & verborum* PONDERA *ac veritatem ſit probè examinaturus*. Satis magnificè de ſeipſo. Sed hoc illi per me liceat. Mihi viciſſim per ipſum, PONDERA illa, *ad veram veræ Rationis libellam examinare.*

SECTIO III.

Paraſceve Gocleniana ad Synarthroſin.

I.

DAbo operam, ut nihil omittam eorum, quæ quoque modo ad rem facere videbuntur, id eſt, vel pro Tractatu de Magnetica curatione Goclenii; vel contra meam Anatomen. Quæ extra rem plane erunt (pleraque

talia

Digitized by Google

talia ſunt) indicabo tantùm, ne timore, aut incuriâ prætermiſſa videantur. *Sectio 3. Paraſceve.*

2. Anatomicus *eſt Johannes Roberti.*] Ad *Paraſceven* hoc ſpectat. Sic voco, quæcunque à Goclenio Tractationi ipſi & *Synarthroſeos* argumento præmittuntur. Sunt autem ea ita ſine ordine, ſine methodo, ſine connexione poſita, & pleraque tam extra rem, ut ea Goclenius ſomnians potiùs puero ſomnianti dictâſſe videatur, quàm vigilans, & animo præſenti ſcripſiſſe. Adeò ubique natat, repetit, incipit, hæret, interponit, denique ex quovis nihil, & ex nihilo quidvis conficit. Videant, ſi dignantur, DD. Academici. Hoc tamen rectè, quòd me hîc vocat Johannem Roberti. Sic vocor. Sed hujus mox oblitus, perpetuò deinceps me vocitat Robertum, quo nomine nunquam fui. Sed nullam in eo pono contumeliam, & memoriæ lapſum lubens agnoſco, & ignoſco.

3. Homo, *cui unum hoc ſtudium, litigare.*] Hoc puerile è Lipſio furtum, ut alia plura. Res in Calviniſtas quadrat, & eximiè in te, ut tua *Synarthroſis* oſtendit, & ex illa ego poſtea clarè.

4. Tot *furioſa convitia in Tractatum meum projecta eſſe deprehendi.*] Graviſſima, quæ in libello illo reperies, ſunt, quòd Tractatum tuum vocavi Idolomagicogoëticum, & Idolomagicomaniacum: quæ non nego eſſe gravia, ſed convitia eſſe nego. Jure aliquid ſuo nomine afficere, Gocleni, convitium nunquam exiſtimatum eſt. *Imagines* illæ vecordes, & *Sigilla* Ragaëlis, & ſociorum minùs non merebantur, quàm has nuncupationes, cùm & Magiam vetitam contineant, & Idololatriam, & Goëticam. Tu certè non multò honeſtiùs de illis jam loqueris in tua Synarthroſi. Nam vocas *merè ac verè ſuperſtitioſas.* Addis *vix, ac ne vix quidem poſſe illas citra ſuperſtitionem uſurpari, & impietatem.* Fateris in iisdem eſſe *dementiam, antiquorum deliria, vanitatem, abſurditatem*; repetisque eſſe *ſuperſtitioſas, impias, illicitas.* Iterum vocas *ſuperſtitioſas & impias veterum Imagines*; quin etiam addis clarè, *te fateri, eas evolviſſe ex Idololatrorum* (verbum hoc tuum eſt) *Scholis, antruque.* Atque ideo ingenuè agnoſcis *Tractatum tuum continere ſuperſtitioſa, &* Diabolica. Vide, an hæc multò ſuaviùs, dicantur, quàm quæ ego dixi. Scio, te jam negare, te ea ſigilla probâſſe, aſſeris potiùs improbâſſe, ut jam ante in Præfatione. Sed ſuo loco tam clarè oſtendam tuam in illo Libello fuiſſe ſententiam, quàm unquam Sol Marpurgi luxit. Jam mihi ſatis eſt, quæ tu vocas in me Comitia, eadem in tua Synarthroſi de iisdem contineri.

5. Nec Mihi Solum, *verùm aliis etiam præclaris viris non pepercit Anatomicus, dum in Calvinum, ejusque aſſeclas malitioſè, & ſine ulla causâ invehitur. Sed de hac invectiva ſuo loco.*] Ergo ſuo loco reſpondebimus, D. Gocleni.

Sectio 3. Paraſceve. cleni. Hìc tamen oſtendendum, non *ſine ulla cauſâ* illud, quicquid eſt invectivæ, ſcriptum fuiſſe. Cùm ſcribo, amo brevitatem, (ſecùs ac tu, qui miſeros tuos liberos, aſinorum inſtar, oneras argumento alieno, ut planum faciam) nec omnia dico, etiam, quæ rectè dici poterant. Minùs etiam, cùm Theſes, easque breves, ſcribo: minimè omnium, cùm brevium Theſium partem, ac BREVEM *Anatomen*, ut vocavi meam. Itaque etſi *Calvinum* obiter, ejusque doctrinam tetigi, cauſam quidem non clarè dixi; non tamen defuit, quam dicerem, eaque gemina. Altera eſt, quòd, cùm *Magiam damnatam* damnarem, meritò *Hæreſin* tetigi, quæ rectâ viâ ad eam ducit, eamque, ut mater filiam, parit. Itaque nil mirum, ſi *Calvinum*, *Hæreſeos Antiſtitem*, nominavi, & *Calviniſtas* ejus Aſſeclas. *Nominavi*, inquam: nam vix aliud in Anatome gravius ipſo eorum *nomine*, in eos dictum invenies. Porrò, cùm ſcirem te *Hæreticum*, mihi Catholico non deerat cauſa, te quoque tangendi, quod tamen non feci, niſi aliquoties *joco*, eoque ex re ipſâ nato. Nec intelligo, quid tibi in mentem venerit, ut diceres, me tibi *non pepercisse*. Evolve diligenter iterum iterumque libellum meum, ubique invenies tuum nomen cum honorifica littera D. quam tu vel *Dominum*, vel *Doctorem* interpreteris licet. Hoc adeò verum eſt, ut, etſi in tua *Synarthroſi* inhumaniſſimè me habeas; tamen, naturali quâdam & tacitâ humanitatis lege, idem D. mihi viciſſim reddideris. Habeo gratiam. Scito tamen, id fuiſſe, quaſi ingenti fellis vaſi, mellis guttulam, mitigandi causâ affunderes. Hæc de priore cauſa, quam non ita ſubticui, quin ſatis clarè inſinuaverim in Anatomen illis verbis: *Ut omnibus innoteſcat, ex hæreſi prodire Idololatriam, & cæteras, quas dixi, peſtes*. Altera cauſa, *Calvinianam hæreſin* tangendi, eaque juſtiſſima mihi fuit, quòd tu, *Medicus, & Magus* (id enim fateris, & laudi eſſe putas, etſi perperam negas, *Magiam* tuam eſſe *damnatam*) *Theologiam* tamen *Catholicam & Religionis* res vellicaveras, & virgulâ cenſoriâ, tanquam ſacrorum aliquis Antiſtes, notaveras. Quæris, Ubi? in Unguentifico tuo Tractatu, ubi margo habet: *Exempla vera ſuperſtitionis*. Quænam illa dicis? Contextus: *Superſtitione, & vanitate non caret, cùm aqua benedicta bibitur contra infirmitatem, & ſpargitur ad fertilitatem*, & infrà: *Portare crucem per campos in vere circumquaque contra tempeſtates*. Deinde *Uti denique exorciſmis, & conjurationibus, quæ absque ſuperſtitioſa aliqua Ceremonia adhiberi non poſſunt*. Salve bone Cenſor. Tune hæc tam graviter, *Sutor ultra crepidam*, imo ultra pileum, & caput, idque nullâ aliâ ratione, niſi vel hæreſi ruâ, & malevolentiâ in Catholicos, ſtimulante; vel ut ex comparatione incurabilem *Curam* tuam *Magneticam* extolleres: & ego Theologus Catholicus,

— *Grande nefas, & morte piandum*,

Scilicet, cenſebor admiſiſſe, ſi de *ſuperſtitione* ſcribens, vel olidam tuam ol-

lam

lam, pede impacto, evertero; vel non magis ex infami *patibulo*, *& rotâ*, quam ex *Calvini* doctrina, impletam oſtendero. *Sectio 3. Paraſcebe.*

Poſtquam quædam balbutiviſti, quibus videris velle ſignificare, quid, & quâ ratione reſponſurus ſis, hoc Oraculum ſubjungis.

6. PRÆMITTAM AUTEM IN *bujus Examinis frontiſpicio primò generalia quadam, quæ quamvis ad τὸ ἔργον* PARUM FACIANT, *juvabunt tamen lectorem in judicio.*] Nihil planè juvant, ſi quis rectè judicet. PARUM ad rem facere, ingenua confeſſio eſt, fuiſſetque magis, ſi dixiſſes, NIHIL facere. Sunt, quæ præterea ad iſtud tuum *Oraculum* jure annotem. Ais, te *præmittere in frontiſpicio, quæ ad τὸ ἔργον parùm faciant.* At ego invenio, te non *præmittere* modò, ſed & *immittere*, & perpetuò *admittere*: nec in *frontiſpicio* modò, ſed totâ miſerâ Synarthroſi: neque *quadam*, ſed *plurima*, atque adeò pleraque: neque *generalia* tantùm, ſed & multa *particularia*. Quippe ſic intelligetur, quod in Proloquio meo poſui, *Te in tua Synarthroſi nihil minus præſtitiſſe, quam quod ejus Epigraphe promittebat.* Æquus Lector, rogo, hanc moleſtiam mecum devoret.

7. SUFFICIT MIHI, *ſi, quod factum oportuit) reſponderim epanorthoticè, dialyticè, exegematicè, & didacticè.*] Mihi quoque hoc utique ſufficeret, ſi modò feciſſes, mi Gocleni. Fateris tu quidem, OPORTUISSE, & facilè credam, te voluiſſe: ſed heu miſeriam! nihil, nihil horum usquam in tuo libello apparet. Adeò ut poſſit quis propemodum ſuſpicari, te Græcas has voces attuliſſe, tum ut admirationem, & eruditionis opinionem conſequereris apud imperitos: tum verò, ut iidem te arguere non poſſent, quòd promiſſa minimè præſtitiſſes, cùm quid promiſiſſes, non intelligerent. Sed! ades animo. Ego arguam, ego oſtendam.

SECTIO IV.
Sigillorum Abdicatio.

I.

GOCLENIUS OMNIA, *quæ de Imaginibus objicit D. Robertus, non in rem ſunt, ſed in opinionem, imo ſunt ab opinione, cùm ſenſiſſe aut ſcripſiſſe me voluit, quæ per ſomnium* NON SENSI, NON SCRIPSI, *& ita ſenſum non à me ſumit, ſed affert, mentemque aliquam mihi affingit ex ſua mente. O vipera, ô anguis!* [O miſerum Lipſium, cujus byſſum, ſine ulla reverentia ſic immittis ſciſſili tuo palliolaſtro.] *Tantum enim abeſt, ut aliquid fidei tribuam illis imaginibus, quarum authores perhibentur Ragaël, Chaël, Thetel, Hermes, & Pſeudo-Salomon (ſic enim rectè eum appellat D. Robertus) ut etiam* MERE ac VERE SUPERSTITIOSAS *dixerim.* Paulò infrà: SENSUS *meorum verborum eſt, vix, ac ne vix quidem poſſe illas citra ſuperſtitionem &* IMPIETATEM *uſurpari.*

Priſco-

Sect. 4. Sig. Abdic. *Priſcorum imagines recito verbis illorum*, Sensu Nunquam Meo.

Nec propterea eas Tractatui meo inſerui, ut D. Robertum, vel alios, docerem ſimili dementiâ, cum antiquis Delirare, *ſed ut abſterreantur, propoſitâ earundem vanitate, & abſurditate.*

Superſtitioſas, & Idololatrorum ex Scholis, Antrisque imagines illas Priſcorum evolâſſe fateor: ſed me approbare, & approbâſſe nego.

Roberti. Magnâ me moleſtiâ liberas, Gocleni, tam ingenuâ confeſſione. Scis, me *Anatomen* meam ſic concluſiſſe, dum judicium generale fero de tuo Tractatu Unguentario: *Quæ priore parte de* Characteribus *ſcripſiſti, de fanatica impietate ſunt.* Hoc, ſi me urſiſſes, meum erat aliquantò apertiùs, & fortè fuſius, probare. At tu non modò mihi concedis, ſed ultro etiam Epitheta cumulas, quæ ſi ego poſuiſſem, quid in me non declamâſſes? Jam ante collegi, quæ in *Imagines*, filiolas tuas ſuaviſſimas, plenâ manu, juſta congeris vituperia. Ea ego admitto, & ſi opus, & exigis, meâ Syngraphâ confirmo, paratus ſemper ea tueri. Sed quòd neges, te in tuo *Tractatu de Cura Magnetica*, eaſdem *Imagines* approbâſſe, intolerabile prorſus eſt. Pudor te adigit, cùm tam clarè oſtenderim, iis ineſſe *Idololatriam, Magiam, Divinationem, Præſtigias, Onirocriticen, Necromantiam, Blaſphemias.* Sed fruſtrà tergiverſaris. Liber tuus in manibus eſt, & fortiter clamat, Te Asseruisse, idque multipliciter, & cum plauſu; quod modò, clarè convictus, Negas, & Detestaris. Loquor autem non modò generatim de omnibus ſigillis ſuperſtitioſis (cujusmodi plura adhuc tua Synarthroſis tuetur) ſed & diſtinctè de illis, quæ à Ragaël, Chaël, Thetel Hermete, & Pſeudo Salomone prodita, jam mecum damnas.

SECTIO V.

Goclenius Characterum Diabolicorum ſerius Aſſertor.

Ergo Sol meridie non lucet? Ergo Goclenius auſus negare, & mihi neceſſitas imponitur probandi, quod totus Mago-Calviniſtæ liber inculcat? Nulla plenior probatio, quam Magicum Tractatum recudiſſe. Sed abſit. Non dignabor eo honore doctrinam, ex *Idololatrarum antris* emerſam. Sat erit, ex Goclenio attuliſſe, quæ Goclenium potenter revincant.

Hic ego vos, DD. Academici, ſi usquam alibi, attentos, & vigilaces volo; vos Judices depoſco, has probationes ex ipſius Goclenii verbis, & Confeſſione ſumtas, veſtro Calculo ſubjicio. Tu interea, Gocleni, tace, & erubeſce. Tuas loquendi partes verboſè admodum egiſti in Tractatu & Synarthr. Meæ jam vices ſunt. Ergo cum ex tuo Scripto Probationes mihi ſumendæ ſint, faciam fere ordine ipſius tui Scripti.

Digitized by Google

1. PROBATIO. Tract. Ung. ſic ſcribis: NULLÆ *hic audientur nugæ, nulla ænigmata, nulla commenta, fabuloſum nihil, inſulſum nihil, ſed auguſtiſſima naturæ Magnalia.* Hæc tu de toto tuo Tractatu, ad tuos Auditores quos compellas. Quòd ſi NIHIL *fabuloſum, nulla commenta* tuo Libro inſunt, ſanè nec Imagines Chaëlis, *fabuloſæ aut commentitiæ* cenſendæ ſunt, quæ non obiter libro tuo inſunt, ubi concludis: *Hactenus de Imaginibus Magicis priſcorum ſapientum.* Sectio 5. Goel. Cha. Aſ.

PROB. II. *Ragaël, Chaël,* & reliqui; quos jam reiicis, tibi dicuntur *Antiquiſſimi* SOPHI, & DOCTORES, nullo verbo, nullâ ſyllabâ additâ, quæ ſignificet, eos vel *Dementes,* vel *Deliros*; quod jam primum in ore, & calamo D. Goclenii natum eſt, poſtquam id mea *Anatome* extorſit, & ipſe metuit, ne, ſi non mutâſſet, unus ex illis haberetur. Sed quantò honeſtiùs, ſimpliciter lapſum agnoviſſet, & in viam rediiſſet, quàm fruſtrà contenderet, ſe nunquam aberrâſſe! Hoc non modò Academici, ſed quivis non nimis obeſâ nare, facile videbit.

PROB. III. De iisdem *Ragaelis,* aliorum *Sophorum* ſigillis ais: *Multarum, mirandarumq; virium eſſe perhibentur.* Cur non addidiſti, falſò perhiberi? *Superſtitioſa* eſſe, & *Diabolica.*

PROB. IV. Si *magna cum* REVERENTIA, & DEVOTIONE *geſtentur.* De iisdem ſigillis tibi ſermo eſt. Pupugit te Anatome, quæ hunc locum merito tibi objicit. Reſpondet Synarthroſis, *Sciat æquus lector, non ex meo, ſed alieno ſenſu id ſcriptum eſſe.* Valdè abuteris patientiâ æqui lectoris. Verba tua ſunt; neque id negare audes, aut potes. Quid credet lector, niſi *ſenſum* eſſe, quem verba offerunt; & ejus eſſe, qui verba fundit? Hâc ratione cogere poſſes ægrotum curæ tuæ commendatum, ut cùm præſcribis Rhabarbarum, intelligat Braſſicam; & cùm ovum, farcimen porcinum. Gocleni, ſuadeo, ut proprium Lexicon cures tuorum ſenſuum.

PROB. V. Cùm Devotionem commendas, Parentheſi includis hæc verba: *Sed abſit ſuperſtitio.* Ridicula extremum in modum eſt Synart. quæ ait, horum verborum ſenſum eſſe, VIX, *ac ne* VIX *quidem, poſſe illas Imagines citra Superſtitionem, & Impietatem uſurpari.* Quæſo, feſtina excudere *Lexicon ſenſuum Goclenianorum.* Si tamen tibi licet, inuſitatos, atque adeò planè contrarios ſenſus vocibus affingere. Nam per tuam te politioris litteraturæ eruditionem oro, in quo unquam Authore ejusmodi illius Parentheſis ſenſum notâſti? Fac, quæſo, nos participes. Gratiam habebimus. De *contrario* ſenſu nobis liquidò conſtat, eoque perpetuo. Quid enim opus dicere, ABSIT, ſi *abeſſe* non poteſt? Cùm quis de ſe aliquid dicit, quod ad laudem pertinere videtur, & addit, *Abſit arrogantia*, hoccine dicere vult, *Non poſſe abeſſe arrogantiam*, ſed ſe profiteri, id arroganter à ſe dici; an potiùs planè contrarium, ſe dicere, & dictum velle ſine omni Arrogantiâ,

S s etſi

Sect. 5. Gocl. Cha. diſſ. etſi Arrogantiæ ſpeciem habere videri poſſit, & ab aliquo invido aut malevolo ſic exponi? Agam tecum hic liberaliter. Elige ex his ſenſibus, utrum voles. Si prior arridet, mecum facis, & fateris, te ſenſiſſe, *Characteres* illos *Ragaelis*, & reliquorum tuorum *ſophorum, poſſe uſurpari ſine Superſtitione, & Impietate*, quod tamen jam negas: ſi poſterius, aduerte animum, quid contra te, non ego, ſed tu ipſe, laquei nectas, quo reticulo implicceris. In Tractatu tuo unguentifluo prædicas *Liquorem potabilem à te confectum, vertiginoſo cerebro ſanando.* Poteram antea animum inducere, tibi ut crederem. Sed jam me cogis, dicere puram, putam eſſe JACTANTIAM, quoniam in Parentheſi addis, ABSIT FUCATA JACTANTIA, id eſt, ex tuo ſenſu, *Abeſſe non poteſt; ſine Fucata Jactantia, vix, ac ne vix quidem id à Goclenio dici, aut prædicari poteſt.* Eruditi Academici, per animi veſtri æquitatem, æquum judicium date.

PROB. VI. Verba tua ſunt: *Inter vetuſtiſſimi, &* SUMMI *illius Ragaelis* ARCANA. Verba, inquam, hæc tua ſunt, non aliena. Si non ita ſentiebas, cur ſic ſcripſiſti? Cur non potiùs vocaſti Impoſtorem, Superſtitioſum, Impium?

PROB. VII. *Chael unus ex filiis filiorum Iſrael, antiquiſſimus Doctor.* Poteſt Gocl. dicere, hæc verba eſſe *aliena*, non ſua. Nihil moror. Illius erat, hoc indicare, ne ſuos Auditores in errorem induceret. Dicere, inquam clarè debuit, fuiſſe *Delrium*. At id ne inſinuavit quidem. Ergo iterum tenetur.

PROB. VIII. Cùm inter Hermetis Imagines diabolicum quendam annulum fieri docuiſſet; addidiſſetque, *Qui hunc annulum in die Solis, ante exortum ipſius aſpexerit, omnes inimicos ſuos vincet. Sed oportet geſtantem veſtiri albis veſtibus, à columbina carne abſtinere*: ad hæc ultima verba, margini appinxit litteram N. quæ ſine dubio valet, *Nota*. Quæro, cur? Si non ſentiebat feriò, rem eſſe magni momenti, atq; ideò *Notandum*.

PROB. IX. Simile N. habet margo, ubi alteri deliro annulo vult addi *linguam Paſſeris, & Upupæ, & ſanguinem hominis.*

PROB. X. *Thetel vetuſtiſſimus Doctor.* Si ſic ſentis, Gocleni, cur in Synarth. negas? Sin aliter, cur hic non corrigis & dicis, *Nequiſſimus impoſtor*? Certè imponis ipſe.

PROB. XI. Ubi iſte Pſeudo-Salomon impiè docet *ſomniare*, & poſt alias nugas, jubet *lanam nigram inter paleas tritici, capiti ſupponi*; bonus Gocl. iterum ad oram ſuum N. refert, tanquam quod magni referebat.

PROB. XII. Simile N. ſimilis impietatis nos monet, ubi præclara Triga *Arietis, Leonis, & Sagittarii, hominem reddunt Deo & hominibus gratum, facundis, ingenioſum.*

PROB. XIII. *Hactenus* (inquit Gocl.) *de imaginib. Magicis Priſcorum Sapientum.* Dico ego, *Impiorum Magorum*: & tu jam idem agnoſcis in tua Synart.

Digitized by Google

Synart. Conaris rem mitigare. Ais, *quædam ex his* imaginibus *extructas eſſe ex principiis Magicæ Philoſophia, hoc eſt*, inquis, *veræ, & naturalis magiæ, non Goentia, & Necromantia*. Addis: *Certum eſſe, Superſtitionem in multis per abuſum irrepſiſſe*. Meras tenebras offundis. Ais, *quædam*, nec dicis, Quas: Ais, *in multis*, nec addis, *in quibus*. Sed Prudens Lector facilè notat, te tergiverſari. Nullam dicis *ſuperſtitioſam*, ſed tantùm, *in multis ſuperſtitionem irrepſiſſe*, idque per Abusum, quod etiam confirmas addito verſiculo: Sect.5.Gocl. Cha. Aſſ.

Uſus habet laudem, crimen abuſus habet.

Eò denique res redit, ut doceas, *Non eſſe ſuperſtitioſas Imagines; ſed in quibusdam, utendi modum eſſe talem*: nempè, *ſi quis cum ſuperſtitione ad malè agendum eas referre velit*, ut loqueris. Et tamen in tua Synarthroſi, te excuſare, & terribile illud Anatomes ferrum evadere conaris, dum verba vel tua, vel tuorum *ſophorum* ais te *accepiſſe de quibusdam, non de aliis*. Sed, bone Gocleni, non quæritur, quid jam dicas, ſed quid in Tractatu dixeris; neque, quomodo jam explices, ſævâ neceſſitate coactus; ſed, quomodo te explicare conſentaneum ſit, ſi viri gravis inſtar, tuis verbis, & ſcriptis ſtare velis.

Prob. XIV. Sive aliquas, ſive omnes *inſanorum Sapientum* tuorum *Imagines* improbes, quæro à te, Cur nusquam auditores tuos monueris, Quænam probandæ, quæ improbandæ eſſent? Item, Cur non ſeparaveris probas ab improbis? Habebas videlicet omnes eodem loco, eadem dignitate. Scio nullas quicquam pertinere ad tui libri argumentum de Unguento Armario, & Curatione Magnetica; ſed ſi volebas addere ad imprægnandum librum tuum; poteras idem facere, oſtenſâ *Antitheſi* potiùs, quàm *Conſenſione*; Ex qua aliud conſequeris nihil, niſi ut omnes intelligant. Quemadmodum ex tua ipſius Confeſſione *Characteres* illi *ex Idololatrarum* Antris *evolârunt*; ex eiisdem Antris fœtidam tuam cum Unguento Ollam emerſiſſe. Niſi ad hanc meam Quæſtionem clarè, & accuratè reſpondeas, (non mihi, ſed *Academicis*, ad quorum tribunal te voco) tamquam certum pono, Te ideò nihil horum tuis Auditoribus indicâſſe, quòd ſentires, ut verba tua ſonant, & ego jam Argumentis quatuordecim oſtendi, ex ipſâ re petitis.

Porrò alia mihi Argumenta reſtant, quæ idem probabunt, quod illa: propterea quòd, cùm jam *Ragaelica* ſigilla te rejicere fingas ob Impietatem Diabolicam; alia tamen admittere, quæ vel præcedunt, vel ſequuntur Quinionis illius deliramenta; quod, inquam, nulla cauſa erit, cur hæc rejicias, illa admittas. quæ ejusdem impietatis liquidò tenentur. Dubito, an ſatis intelligas, quid velim. Dico ergo clariùs, & breviùs: Admittis apertè ſigilla æquè impia, atque ſunt Ragaëlis, & Gollegarum: Cenſendus igitur es, æquè hæc approbare, atq; illa. Hoc deinceps oſtendo.

Digitized by Google

Sectio 5. Gocl. Chaß.

PROB. XV. Ubi valdè ſeriò ex tua mente loqueris, ais, *quibuſdam individuis, pro ſingulari complexionis gradu, ſiderum influxum, & impreſſionem congenitam; adduq́; ſic omnino ſtatuendum eſſe.* Inſpice, ſodes, & agnoſce. ' Sed illud ſimul, quod ſequitur pro exemplo: *In Auſtria Gemelli, ſolis objectis ad januam corporis lateribus, ſeras aperiebant. Quod certè*, inquis, *admiratione non caret.* Ita tu ibi. Cæterùm, ſi hiſtoria illa eſt de *Gemellis*, non fabula, tam hoc Diabolicum eſt, quàm pleraque deliria *Chaëlica*, quæ jam damnas: itaque fruſtrà tu illam vim ex *ſiderum influxu* eſſe fingis. Dices, meipſum fingere, qui tam audacter hanc ſententiam feram. Eamus ad DD. Academicos. Imò eamus ad ipſum D. GOCL. qui de ſeipſo judicet, ſeipſum damnet, & ut paſſim in aliis, ita hîc ſibi ipſi fiat *Heautontimorumenos.* Agedum, lepida *Synarthroſis*, Parentem tuum excita, & veriore *Magnetiſmo*, ejus redintegra Articulos. Maximè, inquit. Audite Academici: habetis Reum fatentem. (Fœtentem, mihi calamus ſcripturiebat, cogitanti, opinor, de olla) ita Profeſſor veſter: OMNI CAUSA, & RATIONE NATURALI CARET, *quòd ad Magorum præſentiam,* FORES, *aliave loca* CLAUSA, *repentè* PATEFIANT. Gocleni, inſpice Judicum Urnam; invenies vel triſtem litteram C. vel nigrum THETA. Sed fer magno animo, paſſus graviora.

PROB. XVI. Multa ponis, quæ dicis, *In* EXPERIMENTIS *eſſe.* In iis, etiam illud eſt, *Ranarum oculos, ante Solis ortum erutos,* VIVIS *illis in* AQUAM DIMISSIS, *collo alligatos, pellere tertianas febres.* Quid Ranarum oculi circa febres poſſint, equidem neſcio: poteſt eſſe, ut pellant. Cæterùm, ut de tempore *ante Solis ortum*, nihil dicam; certo certius eſt, nihil quicquam ad medicinam corpori applicatam, pertinere, an miſeræ Ranæ *vivæ* ſint, an *mortuæ*, in *aqua cæca natent*, an *videntes igne aſſentur.* Oculi corpori conjuncti, aliquid fortè poſſunt: ſed nec Ranæ, nec aliud quicquam *Separatum*, titivillitium ad ſanitatem confert. Itaque illa *in aquam dimiſſio*, vel ridicula eſt; vel ſi quid videtur efficere, ex *Diabolico pacto* efficit: id eſt, non ipſa agit, ſed ejus vice Cacodæmon. Infrà id clarius fiet, cùm *Unguenti* tui vanitatem excutiam. Nam illud huic ſimile eſt.

PROB. XVII. Similem vim ad eaſdem *Tertianas* pellendas, tribuis *unguium* PRÆSEGMINIBUS *in pedibus & manibus febricitantis,* (ſic tu loqueris) *ſi* CANCRI VIVI *dorſo ſuperligentur, cumq́; eo in* AQUAM FLUENTEM *projiciantur.* Gerræ germanæ, lyræ, lyræ. *Præſegmina unguium* ſemel deciſa, nihil refert, quò deveniant, urantur, an mergantur: à Cancro, an à Ciconia; Neptuno, an Vulcano conſecrentur. Nihil, inquam, hoc ad corporis vel incolumitatem, vel morbum. Effectio, quæ vanè expectatur, vel fruſtrà expectatur, vel à Deceptore ſpiritu eſt.

PROB. XVIII. Similis vanitas eſt, cujus virum cordatum, & maximè Medicum, & Medicinæ Profeſſorem, pudere oportebat, quòd augaris,

Talpæ

Digitized by Google

Talpæ VIVENTIS *dentem odontalgiam ſanare contactu.* Tolle illud VIVENTIS. Nihil hoc ad rem, *dente* ſemel evulſo. *Sectio 5. Gocl. Cha. 48.*

PROB. XIX. Evadis *Ariolus, Theangelide*, inquis, *in Libano Syriæ, Babylone, & Suſis Perſidis proveniente, potâ, homines* DIVINARE. Hoc, ſi eſt, *Diabolicum* eſſe, ipſe fateriseodem Tractatu, iterum te judica, & condemna. Audite, Academici: *Hi Magiæ ſpeciebus imbuti* (Goëtiæ, & Necromantiæ) *multa faciunt, quæ* NULLO MODO *per cauſas & media naturalia effici potuerint, ſed neceſſariò referri debent ad ſubſtantiam aliquam* INCORPOREAM, *quæ occultè cum ipſis Magis operatur.* Mox pro exemplo addis: *Manifeſtant etiam quædam occultiſſima, & quæ humanâ eis ratione nota eſſe non potuerunt.* Lepidus es, qui quod paulò antè cum plauſu docuiſti, ut naturale; pòſt à *ſubſtantia* INCORPOREA, id eſt, à *Diabolo operante* eſſe ais. Quia te novi in re ſimili, ſuſpicor futurum, ut dicas, priore loco, non tuam eſſe, ſed Plinii doctrinam de *Theangelide.* Sed viciſſim à me audies, tuam meritò cenſeri, quam ponis, nec refutas, aut damnas; & multò magis, quòd cohæret cum illo tuo. *In* EXPERIMENTIS *eſt*, quòd paulò antè tibi objeci §. 16. Item, quòd dicis COMPERTUM eſſe. Denique quòd mox ſubjungis: *Non prætereunda hîc, quæ Plinius recenſet, de mira quarundam herbarum* EFFICIENTIA, *&* VIRTUTE. Harum herbarum tertiam ponis *Theangeliden* tuam cum ſua *Divinatione.* Videte, prudentes *Academici*, an non ſit Goclenius, quod dixi, ARIOLUS.

PROB. XX. Videte item, an non ſit IDOLOLATRA, dum ſcribit, *herbam in capite* STATUÆ *natam, alligatam in lino ruffo, capitis dolores ſedare confeſtim.* Dic enim Gocleni, ſi fortè certa ligna, aut lapides ejusmodi herbam producere poſſunt, quæ Cephalalgiam mitiget, quid refert, *ſtatua* ſit, an *truncus?* Si Catholicus quiſpiam hoc doceret, quid non clamares tu, & tui Symmyſtæ? At tu interea ſuccinis illi *hortorum* infami *Deo* canent:

Olim truncus eram ficulnus, inutile lignum:
Quum faber incertus, ſcamnum, faceretnè Priapum,
Maluit eſſe deum, deus inde ego, furum, aviumq́;
Maxima formido ———

Tu adderes, Et dolorum capitis POTENS AVERRUNCUS. Sed vide, ne tuus ille *ficulnus deus* tua veneficia prodat, & videat, ut apud eundem Vatem, *Canidiæ, & Saganæ.*

PROB. XXI. Aliam *herbam* nobis proponis *Æthiopidem*, cujus TACTU ais CLAUSA OMNIA APERIRI. Hanc *herbam*, ubi colliges, niſi in horto ejusdem *Priapi*, qui graviter queritur, ſe prohibere non poſſe vetulas illas magiſtras tuas.

Quin oſſa legant, HERBASQUE NOCENTES.

Sect. 5. Gocl. Cha. Aſſ. *Herbas* tu hîc ſtudioſè colligis. *Oſſa*, ſi non colligis, at, quod inhumanius, *frangis*, ut inde *veſnam concretam* educas. Scis, quid præcipias, de CALVARIA FURIS SUSPENSI, *& in aëre derelicti.* Tu enim certè non *relinquis*. Sed hoc aliàs. De *herba* tua ſcire velim cur majore vi naturali polleat ad *Clauſa aperienda* quàm Magi, quibus id *naturaliter* competere poſſe negas, ut indicavi §. 15.

PROB. XXII. Repetis tamen ſimile delirium dicisque, *Æmilianum Scipionem Carthaginis pateſeciſſe portas peculiari* HERBA.

PROB. XXIII. Hæc omnia, quæ præmiſi, te ſeriò approbare, & maxima in veneratione habere, ſignificas illis verbis *Magnetico* auro ſcribendis: *& quis occulta naturæ inſignia omnia attigerit? Quis verò cauſas hîc explicare unquam valuit? aut quæ ſaltem fuit conjectura, omnia hæc experiundi?* Deinde raptus in ſanctam admirationem, concludis per Patheticum Epiphonema: *Verè Numinis cujusdam muneri hanc inventionem acceptam ferunt naturæ prudentes.* Tu videlicet inter illos es.

PROB. XXIV. Proximè ſubjungis. *Atqui ex hoc fundamento pendent quoq; Phyſica Ligaturæ.* & infrà: *Sic in Sympathiis occulti aliquid venerari licebit, quod ad aliquod malum amovendum vel expellendum vires habeat ſocias. Socius* iſte *occultus*, quem *veneraris*, Gocleni, quis eſt alius, niſi NUMEN illud QUODDAM, quod paulò antè memorabas? Sed quodnam illud? *Princeps* nempè TENEBRARUM *harum*, atque ita occultus. Si doles, me revelare, tantò magis *filius es* TENEBRARUM.

PROB. XXV. *Divinum* aliquid affers. *Mirabilis eſt Sympathia illa inter metalla, & DIVINAM VIRGULAM, ſeu biſidum illum ſurculum ex corylo deciſum, quo metalli venas auri argentiq; feraces explorant. Fruſtrà certè quis hîc ad manifeſtas qualitates confugit.* Tecum planè ſentio, quod ad hæc quidem ultima verba. Ne *occultæ* quidem *Qualitates* ullæ ſunt, quæ hîc aliquid præſtent. Eſt tamen aliquid *occultum*, quod tu in tua Synarthroſi MYSTERIUM vocas: ego clariùs, DIABOLORUM. Sed hoc, quia non tuum modò, ſed multorum eſt dogma; & quia longioris, minimè tamen difficilis, tractationis eſt, infrà diſcutiam. Academici interim benignè expectare dignabuntur. Sed nihil opus expectare, aut calculum ſuſpendere in eo, quod ſequitur, utpote liquidæ impietatis.

PROB. XXVI. *Jaſpis* SACRIFICIA DIIS *reddit accepta.* Quæro, ſi hæc *idololatria* non eſt, quænam ſit, vel unquam fuerit? Audio Goclenium meum reſpondentem, ſe pro hac ſententia attuliſſe *Orpheum, Theophraſtum, & Proclum.* Audio. Sed ita attulit, ut *ſuam* eorum authoritate ſententiam confirmare voluerit. Legat, qui volet, aliud non extorquebit, niſi utatur *Lexico vocum, & Senſuum Gocleniorum.*

PROB.

Digitized by Google

PROB. XXVII. *Ad Myſterium tuum explicandum non parùm lucis afferre ais, & veritatis & in* EXPERIMENTIS NON FALLACIBUS *eſſe, operationem aliquam eſſe, & virtutem annulorum, confectorum ex auro, argento, aurichalco, aut quovis metallo,* STELLÆ, *cujus quis virtutem ſibi conciliare cupit,* DEDICATO. Hic iterum aperta IDOLOLATRIA eſt, aut ede *Lexicon.* *Sect.5.Gocl. Cha.Aſ.*

PROB. XXVIII. Ut hiſtoriam authenticam ſcribis, & credere te, tamquam magnum *Myſterium*, ſignificas, *Gygis fabulam*, qui *diabolico Annulo* uſus, INVISIBILEM ſe reddebat. Dico audacter, *Diabolicum* fuiſſe *Annulum*. Nam, ſi res ipſa non loqueretur, tu ipſe loqueris in Synarthr. ubi clarè ais, DÆMONIS ARTE *Gygen ſe* INVISIBILEM *reddidiſſe.* Quæſo, DD. Academici, hìc vigiles, attenti, æquieſtote. Quod non dubito. Si autem auctarium vultis, meus *Goclenius* eundem *Gygis Annulum*, in Synarthroſi vocat INCANTATUM.

PROB. XXIX. Non modò ex tua ſententia loqueris, ſed extraordinariam pietatem oſtendis, dum ais, *E mirabilibus cauſis naturalibusq́ effectis mirabilem* DEI *potentiam agnoſcendam & prædicandam.* Hæc rectè, & piè, ſi talia *mirabilia effecta* attuliſſes, à *Natura* profecta. Sed tu ejusmodi proponis, quæ faciunt, ut Dei *Patientiam* potiùs miremur (etſi Potentiam non negamus) qui te tuique ſimiles Impoſtores tam benignè ferat. Nam illi pietati tuæ ſtatim ſubjungis: *His ita præſtratis, pro vita ſalubriter producenda,* HONORIBUSQUE, *ac* DIVITIIS AUGMENTANDIS, JOVIS *ſigillum, atque* IMAGO *fabricatur, ſculpiturq́.* Dico iterum, execrandam eſſe IDOLOLATRIAM, quantumcunque eam *larvâ cauſæ & effecti* NATURALIS inducas. Quod ut certò Academici cæterique Lectores intelligant, atque adeò manu tangant, attendant oportet, quid *Goclenius* per JOVEM, ejusq; Imaginem, intelligat. JOVEM *in natura* ſcimus eſſe *Stellam ex Errantibus unam.* Unde ejus *Imago*, *ſive Sigillum*, non aliter pingi, fingive poteſt, quàm vel *Saturni*, vel *Veneris*, vel *Mercurii.* At *Goclenius Iconolatra* egregius, *Deum*, DEUM, inquam, inde facit, vel à Gentilium ſtultitiâ factum, accipit, & adorat. Negas, Gocleni? nam video te & frontem, & nares corrugare. Probo in Margine ponis hæc verba: PLANETARUM SCULPTURÆ; & in Contextu, initio à *Saturno*, facto, doces, quemadmodum *Planetæ ſculpendi.* Eo videlicet conſilio, ut, cùm tot *ſculpturas* hactenus præſcripſiſſes, Lector ne dubitaret, quemadmodum exprimendæ eſſent. Jam de *Jovis ſigillo ita narras:* JOVIS *Imago eſt hominis ſedentis in Solio virgam tenentis unâ; alterâ verò pilam; ſeu tenentis* IDOLUM *Cancrum, vel Piſcem, & ante pedes habentis* AQUILAM.

Hæc

Sect.5.Gocl. Cha.Aſſ. Hæc tu non improbas. Subjungis tamen: *ſed apud* MAGIÆ *Doctores aliter figuratur. Hominis enim figuram ſculpunt, cum* ARIETINO *capite, rugoſis calcaneis, ſubtili pectore, quæ ſi lapidi, maximè Krabati inſculpatur, geſtantem reddit* FORTUNATUM, *amabilem*, RELIGIOSISQUE *gratum, extollitque ad honores, & dignitates.* Apage MAGIÆ DOCTOR, cum tuo CORNUTO DEO; apage cum FORTUNA, & RELIGIOSIS ac *religione* tua impiiſſima. Cùm Naturalem cauſam & effectum hic fallaciter obtendas, ubi in *Jove*, id eſt, *Stella naturali*, habes Arietis caput, cum cæteris tuis *Diabolicis nugis!* Faciliùs credam, tibi hoc caput eſſe, quàm Stellæ. *Academici*, iterum hic veſtram æquitatem expecto.

PROB. XXX. Eâdem veſtrâ æquitate, videbitis, & judicabitis, quæ Rodolphus veſter habet. Ubi ponitur Imago MARTIS contra TIMIDITATEM, *& Puſillanimitatem*, & VENERIS *ad* LÆTITIAM & VENUSTATEM *comparandam.* Porrò *Veneris Imago. Mulier eſt, cum magna veſte, & ſtola, manu tenens* LAURUM, *& POMA*, FLORESQUE. *Mars* verò *figuratur vel cum vexillo in manu, vel cum lancea, aut alio inſtrumento bellico*: SEMPER *tamen* ARMATUS *& aliquando* EQUESTER. Quid hæ figuræ commune habent cum *Stellis?* Ab Ethnicis ſunt, cum quibus noſter Goclenius eſt *Polemolatria*, &, proh pudor! PORNOLATRA.

PROB. XXXI. Sed hæc jam fœtent. Addamus ad extremum, quod Goclenius Extremum fecit prioris partis ſui *Tractatus Unguiniſici. Ad Ollam* ſuam venturus, ait. HACTENUS *de admirandarum, & occultarum in* NATURA *actionum principiis & cauſis. Reliquum nunc eſt, ut ſuprà propoſitæ Quæſtionis explicationem ex commemoratis iſtis* PRINCIPIIS DEDUCAMUS. Certè qui ſic loquitur, ſi quid ſapio, ſignificat, ſe omnia illa, quæ præmiſit, (& inter cætera *Figuras, Imagines, Characteres, Sigilla.*) ex animi ſui ſententiâ poſuiſſe: ſicut in iis, tamquam firmis fundamentis, *Prægnantis* quoque *Ollæ* firmitudo conſiſtat.

Atque ita habetis, Doctiſſimi Academici, ejus, quod oſtendere inſtitueram, PROBATIONEM DECADES TRES, & cum Auctario. Ex quibus omnibus liquidò concluditur, Quod hujus Sectionis initio poſui. Quicquid agat, quicquid, pudore victus dicat, aut fingat, quam ſe cumque in partem vertat, evadere non poſſe, quin ſit, & cenſeri debeat.

GOCLENIUS CHARACTERUM DIABOLICORUM SERIUS ASSERTOR, ET PRO ARIS, ET FOCIS PROPUGNATOR.

SECTIO

Digitized by Google

SECTIO IV.

Sectio 6. Gocl. Char. Aſ.

Sigillorum Gocleniacorum ruina.

De impiis *Sigillis*, *Imaginibus*, *Characteribus*, aut quocunque alio nomine cenſeantur; adhuc tractata ſunt capita duo. Alterum, quædam ex illis jam à *Goclenio* damnari in *Synarthroſi*, quod magna mea cum voluptate illi extorſit *Anatome*. Alterum, fruſtrà eum tergiverſari, & conari perſuadere, ſe nunquam ea approbâſſe, cùm plus triginta argumentis manifeſtò reus teneatur. Reſtat jam tertium, ut, quando bonus *Rodolphus*, quibusdam palàm abdicatis, alia tamen defendere conatur, jam oſtendam, fruſtrà eum laborare; & hæc quoque non minùs quàm illa, vel *Diabolica* eſſe, vel certè *nugatoria*, & ipſâ vanitate vaniora.

Ac ſi hoc ſolum quæreretur, ut oſtenderem, cujusmodicunque illa ſint in ſeſe, à *Goclenio* tamen defendi non poſſe, ſi ſuis principiis ſtare velit; rem factam jam haberemus. Nam proximâ Sectione paſſim (maximè §.27.&29.) apertè probatum eſt, pleriſque ſuis *Characteribus* ſine execranda *Superſtitione*, atque adeò *Idololatria*, non uti. Sed ego ampliùs hâc occaſione cogito. Cùm enim videam hanc veluti ſtrumam & peſtem in plures, etiam in ſpeciem doctos, & prudentes, vulgari; quantum aſſequi potero, dabo operam, liquidò ut perſpiciant, quantum à vero aberrent, etiam qui ſine omni mala malitia, ejusmodi *Sigillis* vel utuntur, vel quoquo modo fidem adhibent. Ordinis autem, & Methodi alicujus ſervandæ gratiâ, priùs *Authoritate*, tum deinde *Rationibus* ea explodam: ut ſic, utroque Tibicine, quo niti videri poterant, ruente, ipſa quoque ruant, & omnium hominum non omninò vecordium, pedibus conculcentur. Voluminis juſti, nec modici, res ſit, ſi quis fusè rem iſtam tractare aggrediatur: ſed ego, pro meo inſtituto, & more, quàm potero breviſſimo compendio, eam expediam. Quod igitur primùm ſpectat ad

AUTHORITATEM.

Sigilla iſta ſemper damnârunt, & damnant viri quique graviſſimi, & Theologiæ & Philoſophiæ peritiſſimi, tamquam *Cacodæmone* authore, ex Orco emerſa, in Orbem invecta. Antequam eos produco, ne meus Goclenius tenebras offundat, clarè ſignifico, me loqui, non modò de *Sigillis* alicujus Chaëlis, & ſimilium, quæ jam Goclenius mecum damnat: ſed omninò de omnibus *Goclenianis*, quæ ille quandoque vocat *Veras*, *& Phyſicas Signaturas*, quandoque *Imagines ſub certis Aſtris ſculptas*, aliàs, *Imagines, ex Magica Philoſophia, hoc eſt, Vera, & Naturalis Magiæ principiis extructas.* Authorum igitur, qui has damnant, & ut Diaboli inventa execrantur, agmen ducat.

Digitized by Google

Sectio 6. Sig. Gocl. ruina.

1. S. AUGUSTINUS, magnum Eccleſiæ lumen. Hic lib. decimo de Civit. DEI, cap. undecimo, contra *Porphyrium Platonicum* diſputans, poſt multa, etiam hujus impietatis eum reum agit, & ego, exeo, meum, Goclenium, Porphyrii imitatorem. *Quod ei videtur*, inquit Auguſtinus, (nempe Porphyrio) *Herbis & LAPIDIBUS, & Animantibus, & ſonis certis quibusdam, ac vocibus, ac FIGURATIONIBUS, atque figmentis: quibusdam etiam obſervatis in COELI CONVERSIONE MOTIBUS SIDERUM, poteſtates idoneas variis* EFFECTIBUS EXEQUENDIS: TOTUM *hoc*, (arrige aures, Gocleni) *ad eosdem ipſos* DÆMONES pertinet, LUDIFICATORES ANIMARUM SIBIMET SUARUM, *& voluptaria ſibi ludibria de hominum erroribus exhibentes.* Et eodem cap. extremo, easdem nugas vocat MALIGNORUM DÆMONUM LUDIBRIA, & SEDUCTORIA IMPEDIMENTA, *quæ* VERA PIETATE CAVENDA *ſint*. Hæc vera pietas non eſt tua, Gocleni, qui in tuo Unguentario libro *mirabilem Dei potentiam in his Dæmonum Ludibriis agnoſci vis, & prædicari.* Hæc ex Auguſtino, *Latinæ* Eccleſiæ ſidere fulgidiſſimo. At in *Græca* ſimili jubare lucet.

2. S. CHRYSOSTOMUS, qui & ſimili ſpiritu tuam iſtam deteſtatur impietatem. Audi illum hom. 8. in Epiſt. ad Coloſſ. contra te & tui ſimiles tonantem: SUPERSTITIOSA *illa, quæ ægrotis applicantur, etiamſi mille modis philoſophentur, qui quæſtum ex ipſis faciunt*, IDOLOLATRIAM *tamen ſapiunt.* Tum ſe *antiquum Catholicum* oſtendens, procul à Calvinianis & Goclenianis hæreſibus, addit *!* FIDELIS*! Crucis ſignaculo utere. Dic: Hoc duntaxat habeo ſcutum, hoc ſolum pharmacum, aliud ignoro.* Infrà: *Iſtæ ſunt inſidiæ* DIABOLICÆ *ad occulendam* SEDUCTIONEM, *& ad porrigendum ſub melle, venenoſum pharmacum.* Iterum paulò pòſt: *Et crux quidem Chriſti dehoneſtatur; Elementorum verò* (audi Unguentarie Characteriſtice) SUPERSTITIOSI CHARACTERES *præferuntur.* Hæc, quoniam Græca ad manum nõ erant, deſcripta ſunt ex interpretatione Wolfgangi Muſculi, Editione Baſileenſi, anni 1539 quæ tibi ſuſpecta eſſe non poteſt. Tertio jam loco audiatur.

3. S. THOMAS DE AQUINO, Doctor Angelicus, & Theologorum Scholaſticorum illuſtriſſimus Anteſignanus, qui 2. 2, q. 96. a. 2. hanc vanitatem, tum S. Auguſtini loco, paulò antè à me, producto, tum etiam validiſſimâ ratione refutat, concluditque verbis iſtis, quæ ſufficiunt occludendo blaſphemo ori Impoſtorum, niſi tam vaſtâ impietate paterêt, ut & *Ponant in* COELUM *Os ſuum, & lingua eorum transeat in terra* (Pſ. 72. v. 9.) his inquam, ſententiam concludit. *Unde etiam* IMAGINES, *quas* ASTRONOMICAS *vocant, ex operatione* DÆMONUM *habent effectum, cujus ſignum eſt, quod neceſſe eſt, eis inſcribi quosdam* CHARACTERES, *qui naturaliter ad nihil operantur. Non enim eſt figura actionis* NATURALIS *principium.* Satin' hoc clarè contra te? Sed audi, quod ſequitur, ut intelli-

telli-

Digitized by Google

telligas, quid diſtent iſtæ Ragaëlicis. Pergit; *Sed in hoc diſtant* Aſtronomicæ Imagines à *Necromanticis, quòd in Necromanticis fiunt expreſſæ invocationes, & præſtigiæ quædam. Unde pertinent ad expreſſa pacta cum Dæmonibus inita. Sed in aliis Imaginibus, ſunt quædam Tacita Pacta, per quædam Figurarum ſeu* CHARACTERUM SIGNA. Ita D. Thom. cum B. Auguſtin. *Sectio 6. Sig: Gocl. ruina.* ſuavis eſt *Rodolphus* meus, qui utrumque citans, ubi *Taciti Pacti* mentione ſe fodicari ſenſit, magna ſcilicet cum reverentia reſpondit: *Falſum, imò* FALSISSIMUM. Et ut majorem authoritatem minori opponeret, RECTIUS, inquit, *Rabbi* MOSES *ille Ægyptius lib. 1.* PERPLEXORUM Tibi relinquimus *Perplexa*, Gocleni, quæ Hereticorum, & Magorum, & *Judæorum* ſunt: nos aperta, plana, Catholica ſequimur. Ut à Græco Patre ad D. Thomam; ita à D. Thoma ad Græcum Patrem redeamus, & à recentiore ad antiquiorem,

4. S. BASILIUM *Magnum*. Sanè *Magnum*, & Eruditione, & Sanctitate. Qui, dum de Sideribus diſputat, (Hom. 6. in Hexaëm.) & interpretatur, quemadmodum ex divina juſſione ſint in *Signa*, indignabundus in vánitates iſtas *Aſtrologicas & Goclen.* excurrit. Lepidè autem eos irridet, qui cùm exactiſſimè ſingula temporis momenta conſiderent in hominum Nativitate, non attendunt tamen, dum quis naſcitur, momenta propè infinita prætеrire. Unde, *Cùm fieri non poſſit*, (inquit hic Sanctus) *ut tempus illud exactiſſimè quiquam attingat; variationeq́, vel breviſſimi temporis fiat, ut totâ viâ penitùs aberretur; deridendi profectò non mediocriter eſſe videntur, tam ii, qui ſtudio hujus indulſerũt artis, quàm in ratione rerum,* NUSQUAM ESSE CONSTAT, *quàm ii qui biantes ab illorum ore pendent intenti.* Dicat quis mihi: Quid hæc contra *Characteres Goclenii?* Multum. Nam cùm tam ſeriò, præcipiat, *certis horis* eos ſculpi non animadvertit, dum ſculpitur, *horam* non expectare, ſed fluere, & prorſus effluere. Sed tamen ſi quid clariùs & magis propriè ad *Characteres* quæris ab hoc eodem Patre, Accipe Homiliâ in Pſ. 45. *Unus tibi puſio*, ita, *ægrotat? quaquaverſum circumfers oculos, requirens incantatorem, aut certè eum qui* SUPERVACUOS, VANOSQUE CHARACTERES *ſeu* FIGURAS, *puerorum innocentiũ collo circumliget.* A *Patribus* tranſeamus ad JURA, quamquam nec ſic à *Patribus* abimus, ſed dum *Patres in Jure* loquuntur, geminatâ authoritate tantò magis res confirmatur. Audi igitur, quàm clarè ſimul, & graviter

5. S. ISIDORUS Cauſâ 26. q. 5. *Characteriſticam* iſtam impietatem damnet. Cùm quædã præmiſiſſet de vario Magorum Maleficorum genere, ut de *Necromanticis, & Hydromanticis*, ſubjungit: *Ad hæc omnia ſupradicta pertinent* LIGATURÆ *execrabilium remediorum, quæ ars non commendat Medicorum: ſeu in Præcantationibus, ſeu in* CHARACTERIBUS *ſuſpendẽdis, atq; ligandis. In quibus omnibus ars* DÆMONUM *eſt quadam peſtifera Societate hominum &* ANGELORUM MALORUM, *exorta. Unde hæc cuncta vitanda ſunt* CHRISTIANO *& omni penitùs* EXECRATIONE, *repudianda atq; damnanda.* Tranſeo jam, à Corpore *Juris* ad

Corpus Tt 2 6. THEO-

Sectio 5. Gocl. Cha. Aß.

6. THEOLOGICÆ FACULTATIS PARISIENSIS. Extant hujus damnatione confixi, *Articuli* ad *Superſtitiones Diabolicas* pertinentes, quorum 21. ſic ſonat: *Quod* IMAGINES *de ære, plumbo, vel auro, de cera alba, vel rubea, vel alia materia, baptizatæ, exorcizatæ, & conſecratæ, ſeu potiùs execratæ, ſecundùm prædictas artes, & ſub* CERTIS DIEBUS, *habent virtutes mirabiles, quæ in libris talium artium recitantur.* Ita *Articulus.* Sequitur, *Cenſura*, paucis, ſed gravibus, & claris verbis concepta. ERROR *in* FIDE *& Philoſophia* NATURALI, *&* ASTRONOMIA VERA. Ne tibi hic plaude Gocleni, quòd neq; *Baptiſmum*, neque *Exorciſmum*, neque *Conſecrationem*, aut *Execrationem* adhibeas. Nam, ut taceam, quod ſatis *Execrationis* eſt, *Metalla* STELLIS DEDICARE, ſatis apparet, eo ipſo, quòd *Errorem in Philoſophia* eſſe aiunt, indicare voluiſſe, nullum poſſe eſſe effectum NATURALEM ab hisce *Imaginibus*, non modò ratione *Exorciſmi*, *aut Conſecrationis*; ſed nec ratione IMAGINIS aut *Characteris*, nec ratione CERTORUM DIERUM, aut ASTRORUM: quod tamen totum Goclenianum eſt. Eſſe autem in his *Tacitum cum Dæmone* PACTUM, docent iidem Pariſienſes, articulo 3. *Intendimus*, inquiunt *eſſe* PACTUM IMPLICITUM *in omni obſervatione ſuperſtitioſa, cujus effectus non debet à* DEO, *vel* NATURA *rationabiliter expectari.* Hæc illi, anno 1398. die 19. Septembris. Cum his Pariſienſibus Theologis, vulgò ſentiunt reliqui omnes vel *Theologi, vel Philoſophi Catholici*, qui hoc argumentum attigerunt. Hos brevitatis causâ nominabo tantùm; neque omnes, ſed eos, qui rem videntur tractâſſe accuratiùs; aſſcriptis etiam librorum locis.

7. THEOLOGI, & PHILOSOPHI ſunt, THOMAS SANCHESIUS libr. 2. in Decalogum, cap. 40. numero 50. MARTINUS DELRIO lib. 1. Disquiſitionum Magicarum cap. 3. qu. 1. & cap. 4 q. 1. & 2. GREGORIUS DE VALENTIA in Secunda ſecundæ, Diſput. 6. quæſt. 13. puncto 2. FRANCISCUS SVAREZ Tom. 1. de Religione, libr. 2. de Superſtitione cap. 15. numer. 18. & ſeqq. LEONARDUS LESSIUS lib. 2. de Juſt. & Jure, cap. 43. Dub. 10. num. 63. & cap. 44. Dub. 2. num. 12.

8. JURISPERITI verò tractant, & damnant eosdem damnatos *Characteres* in Summis ſuis, & ferè, verbo, *Superſtitio.* Ut ANGELUS num. 2. SYLVESTER quæſt. 10. TABIENA quæſt. ultim. FUMUS in Armilla, numer. ultim.

Sed hos, & ſimiles, meus *Goclenius* non magni videlicet faciet. At ego non ſoli *Goclenio* hæc ſcribo. Non deerunt fortè alii, qui tales viros non putent inſuper habendos. Sed ſi *Goclenius* rationem aliquam habere velit Eruditionis, atque etiam Pietatis, & *Religionis*, alios habeo, ipſi aliquantò ſimiliores, quorum extra ordinem, honoris ergo Ductor ſit.

9. CALVINUS, cujus opinionem & nigrum in *Goclenii, pulli ſui*, caput,

calcu-

calculum, ignorabam equidem, fateor: ſed ingenuitati ipſius *Goclenii* debeo acceptum, quod didici. Cui eo nomine & gratiam habeo, & lubens referam, ſi liceat. Eò etiam magis, quòd non ſolùm *Calvinum* nobis ſuggerit, ſed pluribus ejusdem ſanctitatis Collegis ſtipatum. In Synarthroſi *Goclenii* verba ſunt ad verbum. *Ut verùm dicam*, CALVINUS *ipſe cum* PLURIBUS ORTHODOXIS, *Curationem illam vulnerum Magneticam, tamquam* NON NATURALEM, *improbat*, *Magneticæ ſc. iſtius Philoſophiæ* ÆQUE IGNARUS, *ac D. Robertus*. Iterum atque iterum gratiam habeo, *D. Goclleni*, & majorem haberem, ſi & *plures* illos *Orthodoxos* nominâſſes, & *Calvini* locum indicâſſes. Sed dices, me præproperè hoc *Calvini* & *Orthodoxorum* tuorum teſtimonio abuti, cùm non contra *Characteres*, ſed contra olidam *Unguenti Ollam* militet. Imò, mi *Goclleni*, etiam *Characterum* Præſtigias jugulat. Non enim negabis, efficaciam, & effectionem *Characterum* eſſe *Magneticam*, & à Philoſophia, non communi, & *Senſuali*, (uti tu vocas) explicari, ſed à *Magnetica*. Atqui tua aſſertio eſt, *Calvinum*, *cum pluribus Orthodoxis* illis tuis, MAGNETICÆ *Philoſophiæ* prorſus eſſe *ignarum*. Dico *prorſus*, quia *æquè ignorant*, ac miſer ROBERTUS, quem tu paſſim pro *Bœotico* pecore traducis. Cæterùm è *pluribus orthodoxis*, quos memoras, attingam fortè aliquos, dum ſequentes commemoro. *Calvinum* ergo ſequatur. Sectio 5. Gocl. Cha. Aſſ.

10. BODINUS, qui, cùm ipſe erroribus ſcateat, tamen, lumine naturæ, *Characterum* uſum non modò pro vano habuit, ſed & pro Diabolico: palàm etiam queſtus, Principes Chriſtianos quandoque iis fidem habere. (lib. 2. Dæmonom. c. 1.) Verba ejus nulla pono, quod Exemplar Latinum nullum ſit ad manum, ſed ſolùm Germanicum, Argentinæ expreſſum à Jobino anno 1586.

JOANNES GEORGIUS GODELMANNUS Juriſconſultus bene doctus, ſed hæreticus, & Catholicæ Religionis calumniator acerbus, libr. 1. cap. 8. variè, & multis hanc inſaniam falſam exagitat. Quid dicam de

11. JOANNE ERNESTO BURGGRAVIO, *Neoſt. Palatino*? Qui etſi hæreticus, & Diabolicæ Magiæ compertus, atque adeò *Characterum Dæmoniacorum* aſſertor; tamen quo tu, *Goclleni*, modo, iis uteris, eos damnat in ſuo *Achille panoplo*, tamquam à *Dæmonibus Ludificatoribus* profectos.

MARCUS ANTONIUS ZIMARA, & ipſe hæreticus, cordatum planè hac in re *Anti-Goclenium* exhibet in *Tractatu ſuo Magico*. Nam cap. 6. *Corpora*, inquit, *ſive Figuræ cœleſtes, nullum habent influxum, ſeu efficaciam efficiendi, & operandi in Figuras & CHARACTERES à Magis diſpoſitos.* Unde pòſt addit, *Imagines ex Metallo, ad certas Conſtellationes fabricatas, vel certo* CHARACTERE, *aut figurâ efformatas ſub certis diebus, non habere efficaciam.*

Digitized by Google

Sect.6.Sig. Goclenina Denique concluſio ejus eſt: *Hoc aſſerere fidei repugnat, blaſphemum eſt, Phyſicæ, & Aſtronomiæ contrariatur.* Similia habet cap. 8. ubi & de *Annulis & Sigillis Magicis* ait, IDOLOLATRICUM *in cultum intervenire.* Addit denique, *Si quis effectus ſequatur, effici* OPE DÆMONUM. Extremo hac in claſſe loco mihi ponatur.

12. CÆSAR LONGINUS qui cùm vellet inclareſcere, nec haberet, opinor, quod ſuum ederet, alienas quiſquilias nuper edidit, quas vocavit *Trinum Magicum.* In iis eſt etiam *Tractatus Unguentarius* mei Goclenii. Itaque videbatur quaſi neceſſariò de eius doctrina, non niſi cum honore locuturus. Sed longè abeſt. Nam in Præfatione, cùm dixiſſet, *Characteres iſtos, veterum, recentiorum quorundam doctorum virorum encomiis in cœlum ſublatos* (in his eſt & Rodolphus, cui non modica —— *pertentant gaudia pectus*, dum

Se quoq; Principibus permixtum agnoſcit Achivis) ſubjungit, *ſe eorum uſum judicare cum periculo eſſe conjunctum.* Scin', quo periculo? *ne non cedant gerentis uſui circa* HOSTIS HUMANI *inſidias.* Sed jam ſatis authoritatum. Tempus eſt, ut veniamus ad

RATIONES,

quas item, quàm breviſſimè potero, proponam, neq; omnes, ſed & paucas, & optimas. Sit igitur

RATIO PRIMA ex horum *Characterum Auctoribus.* Nam, cùm optimi quique eos damnent, qui tueatur, præter paucos miſerè ab aliis ſeductos, neminem invenias, niſi, quos conſtet, aliis quoq; in rebus, vel apertè *damnatis Superſtitionibus* deditos; vel alioqui morum improbitate inſignes. Ut taceam, quòd pleriq; vel *Gentiles*, & manifeſti *Idololatræ*: vel Heretici fuerunt, aut ſunt etiamnũ. In his facilè primas tenent attoniti illi, & atra bile perciti

PLATONICI, ut PORPHYRIUS, *Jamblichus, Proclus, Pſellus.* Ut alios ſileam, *Porphyrii* proprium elogium eſt, IMPIUS. S. Auguſtinus ſæpè hanc illius impietatem arguit. *Bodinus*, nec ipſe admodum pius, eundem vocat *Magiſtrum in* ARTE DIABOLICA. (Dæmonom. libr. 2. cap. 1.) Reliqui ut plurimum toti ſunt in deliriis circa DÆMONES bonos, & malos; nempe à MALIS decepti. Jam ex Recentioribus, quid magis vel impium, vel delirum.

14. PARACELSO? qui his Characteribus, ut aliis impietatibus, ſcatet undiq;. Sed de hòc òportuniùs & pluribùs infrà, ubi de Unguento Martiali.

FAUST, (quem vulgo *Doctorem* Fauſt vocant, & erat verè impietatis Doctor) dedecus Gentis ſuæ, & tot animarum Prædo, *Characteribus* totus erat intentus, ut narrat vitæ Author, Francofurti à Spies excuſus.

CROLLIUS in ſua *Baſilica*, ut aliis in impietatibus, ita in hac, *Paracelſi* eſt indiviſus *Achates.* Ante hunc fuit

AGRIP.

AGRIPPA, qui OCCULTAM, id eſt, *Diabolicam Philoſophiam* ſcripſit: nec oblitus eſt *Characteriſticæ inſaniæ*. Unde hauſerit, ſi quis dubitet, cogitet NIGRUM *illum* CAMEN, qui ei aſſiduus erat congerro. *Sectio 6. Sig.Gocl. ruina.*

ARBATEL, (quicquid id eſt hominis, aut monſtri) in Tartareos ſuos *Aphoriſmos* (Aph. 17.) Goclenianos *Characteres* retulit. Qui de hujus impietate dubitat, videat præclara illa Aphor. 24. 44. quæ mihi non lubet propalare, cùm potiùs æterno ſilentio damnanda ſint. Redit jam

JOANNES ERNESTUS BURGGRAVIUS antea productus contra *Goclenium*, nunc pro illo: nec tamen pro illo. *Characteres* quosdam rejicit, uti diximus, & rectè; ſed quosdam probat, nec rectè. (Panoplo, nec tamen pro Goclenio, quia non ab *Aſtris* virtutem iis attribuit, ſed à MENTALI *impreſſione*, & INTELLECTUALI SIGNATURA, *quæ operatrix*, inquit, *eſt in Characterem Ideis virtus*, & poſtea addit vim eſſe ab IMPRESSIONE, & PHANTASIA (ô planè Phantaſticum Philoſophum!) *quæ eſt in eo, qui* FIDIT *iſtis* LINEAMENTIS. Satis clarè. Ut & alia multa in eodem libro; & alio execrando Codice, cui *Biolychnium* nomen fecit. De quo utroque ſcripto illud certò dici poteſt, aliquot ſeculis non prodiiſſe doctrinam, quæ magis

Digna, Tardipedi deo dicari
- Infelicibus uſtulanda lignis.

Sed infrà iterum nobis memorabitur *hic Erneſtus*. Plures produci poſſent: ſed omnium inſtar ſint

15. FRATERCULI illi, qui ſe ROSEÆ CRUCIS vocant, quorum Parens FR. CR. inter alia ſcilicet admiranda, etiam MUNDUM MINUTUM *omnibus motibus Magno reſpondentem fabricatus eſt*; atque adeò rerum PRÆTERITARUM, PRÆSENTIUM, & FUTURARUM *compendium*. Ita *Fama* hujus ſanctæ *Fraternitatis*. Hi demum *Characteribus* utuntur, Gocleni. Scis, quam efficaciter? In *Antro* illo, in quo *Hyperdiabolici* illius Necromantici ſepulchrum, poſt centum viginti annos, inventum referunt, *Fornix, etſi à Sole nunquam illuſtrabatur, clarè tamen ſplendebat ab* ALIO SOLE, *qui id à Sole didicerat, ſitusque erat in centro ipſius fornicis*. Quid ſimile vel *Judæorum Talmud*, vel *Alcoranus Turcarum*? Sed alia habent, quæ ipſe Sol meritò averſetur, ac ideo illis ſuum *Infernalem Solem* relinquat. Relinquamus & nos, aliâ iterum occaſione reviſuri.

Jam quis ab his ſimilibusque *Authoribus* (ut primam Rationem concludam) aliquid boni profectum putet? quis non potiùs *ſuperſtitioſa* judicet iſta de *Characteribus*, dogmata, cùm eorum talem videat in reliquis eſſe doctrinam? Certè, qui aliquid cordis habet, ut minimum ſollicitudinem, & timorem concipiat, ne quid improbitatis ſit in eo, quod ſic videt probari ab improbis; à probis improbari.

16. RATIO

Sect.5.Gocl. Cha.Aſ.

16. PROBATIO SECUNDA petitur ex *Similitudine* horum *Characterum* cum aliis, quos ipſe Goclenius *Diabolicos* eſſe ultrò concedit. Tales *Ragaelis*, *Chaelis*, & aliorum à Goclenio relatorum. Tales, ſub quibus, in *Annulis* PAREDRI alligantur. Ejuſmodi *annulum* miſera muliercula Magdalena geſtabat, à Dæmonibus obſeſſa, in quo ſculptum *Noctuæ caput in circulo*, oculato teſte Sebaſt. Michaëlis in Hiſt. admirabili, 18. Jan. 1611. Gocleni, eſt hic tuus *Nycticorax*, quem Salomonis, ſcilicet, authoritate nobis commendat Tractatus tuus. Tales *Hexagoni*, & reliqua *Diabolica ludibria* apud Delrium lib.6. Diſquiſ. Magic. cap. 2. ſect.1. q.1. Tales, apud Apuleium (lib 4.de Aſino) CHARACTERES *ignorabiliter litterati*. Tales apud *Jamblichum*, cap. 33. Tales PORTENTOSÆ FIGURÆ *in æris Cyprii lamina* apud S. *Hieronymum* in vita Hilarionis cap. 16. Tales iterum apud *Apuleium* (lib.11. Aſini) *libri ignorabilibus litteris prænotati. partim* FIGURIS *cujuscemodi animalium*. Denique Diabolus non contentus, *Characteres* ſuos aliis Dei Creaturis inurere, aut inuri curare, etiam *humanis corporibus* inſcribit, eorum, qui per *Veneficii ſolemnem profeſſionem* ſe illi ſingulariter addicunt. Conſtat hoc & *Sagarum* frequenti confeſſione, & experientiâ eorum, quorum interfuit, id explorare. *Tertullianus* libr. de Corona milit. & de Baptiſmo, docet, id à *Cacodæmone* factitari, tamquam Dei *Simia*, qui animas fidelium per *Baptiſma* ſuo *Charactere* ſignat. In hanc ſententiam digna ſunt recitari verba antiquiſſimi Martyris *Hippolyti*, (orat. de conſummatione mundi) ubi de *Diabolo* in Extremis ſæviente ait; *Adducet eos ad adorandum ipſum, ac ſibi obtemperantes* SIGILLO SUO NOTABIT. Idem multò diviniore authoritate nobis affirmat dilectus Diſcipulus (Apoc. 13. 16.) ubi tantam Diaboli CHARAGTOMANIAN indicat, ut *nemini licitum futurum ſit vel emere, vel vendere, niſi qui habuerit* χάραγμα τῦ θηρίυ. Hæc cùm ita ſint, nonne meritò hominibus cordatis, ſi non impetu damnari, ſaltem *ſuſpecti* eſſe debent CHARACTERES illi *Aſtronomici*, quos tuetur *Goclenius*, cùm tam ſimiles ſint illis, quos ipſe juxta nobiscum damnat? Id tantò veriùs cenſeri debet, quòd ipſe *Goclenius* pleroſque ſculpi vult ſpecie *Idolorum*, ut Jovis, Martis. Longè aliter eximius ille Regum JOSIAS, qui cùm *abominationes* omnes ſtudioſè tolleret undique, etiam FIGURAS *Idolorum, quæ fuerant in terra Juda, & Jeruſalem, abſtulit*. (4.Reg. cap.23. v.24.) Reliquæ deinceps rationes percurrantur breviùs. Sit ergo

17. RATIO TERTIA. *Characteres* iſti *Aſtronomici* vim ea agendi, quæ perſuadere nobis vult *Goclenius*, nec à *ſeipſis* habent, nec ab *Artifice*, nec ab *Aſtris*, nec ab his *omnibus*, aut aliquibus conjunctis: Itaque nusquam habent, nullam habent. Non, inquam, habent à *ſeipſis*, aut ſua natura, quia efficiuntur ex ſola *Compoſitione*, *Ordine*, *Figura*: atqui Goclenii confeſſio, & verba ſunt: (Ung.) *Figura*, *Numerus*, *Magnitudo*, *Situs*, *continuiq́; Solutio*

nullius

nullius ſunt actionis principia. Eſt hæc ſana, communis Philoſophia, & qui aliter ſentiat, ejus ſit oſtendere. Sect.5.Gocl. Non etiam ab *Artifice*, quia ejuſmodi *Characteres* Cha.Aſſ. tantùm ſunt à *mentis Idea*, quæ foris, & in alienis corporibus nihil agit: niſi fortè ſequi velimus *Burgravii* ſtolidiſſima deliria, qui in ſuo *Panoplo*, & vires *Characteribus* ineſſe vult ab Imaginatione & *Phantaſia*; & *Armis* indidem conciliat (ut ſic dicam) *Impenetrabilitatem*, & *Inviolabilitatem*. Addidi, Nullam item vim accedere ab ASTRIS, quia id hactenus à *Goclenio* & aliis tantùm aſſeritur, non etiam probatur: itaque pro *figmento* tantiſper habendum eſt, dum aliter oſtendatur: & ego paulò pòſt verè *figmentum* eſſe oſtendam. Denique non ab his OMNIBUS hauriri quicquam dixi, aut aliquibus; quia ubi tres ad ſympoſium conveniunt, quorum nemo quicquam habet, tam omnes tres, quàm ſingulos, eſurire neceſſe eſt.

18. RATIO QUARTA. Ut de virtute ab *Aſtris* impreſſâ preſſiùs loquamur, etſi negandum non eſt, à *Cœlis & Stellis* multa imprimi corporibus inferioribus; id tamen non fit pro noſtro arbitrio, aut artificio, aut præſcripto, ſed merè *naturaliter*. Itaque ſi huic lapidi *Saturni* Stella hoc illudvè illâ aut iſtâ horâ accedit, nihilo plus minùsve accedet, ex eo, quod *Characterem* aliquem inſcripſerim, ſculpſerim, pinxerim: nihil, inquam, planè ad rem facit, etiamſi CHARACTER eſſet ipſi STELLÆ quàm ſimillimus. Qui aliter docet, probet, aut nugator ſit, non Philoſophus. Explicari id clariſſimè poteſt ex FIGURIS, quas *lapides* ipſi *naturaliter* habent. Fingamus, *Magnetem* vim quandam ſingularem habere à *Stella Martis*. Quis unquam dixerit, eam vim majorem minoremve eſſe ex eo, quod *Magnes* ROTUNDUS ſit, aut QUADRATUS, aut HEXAGENUS? Quòd ſi nihil ad rem faciunt figuræ, quas ipſa NATURA dedit; quid ARS humana poſſit? *Gocleni*, dum iſta narras, facis te Aſtrorum Pædagogum, &, cùm *Doctor* ſis, facis te *Pharmacopolam medicamentorum cœleſtium*. Addo, Nihilo plus accedere Lapidi virtutis cœleſtis à *Venere*, ex eo, quod in Lapide ejus pingatur *Character*; quam accedat eidem Lapidi *vis urendi*, quòd in eo *Ignis* delineetur. Nunquam, aut tu, aut alius quiſpiam aliter oſtendet.

19. RATIO QUINTA. Hactenus ago, ut qui concedat, *Characteres* à *Goclenio*, aut aliis *Charagmatopœis*, ſimillimos fingi *Aſtris* cognatis. At longè aliter eſt. *Aſtra* intelligamus jam vel ſtellarum aliquot conjunctionem, quæ *Imaginem* aliquam videatur efficere: vel ſingulas ſeorſim *Stellas*. Priore illo modo, quis non videt hominum voluntate, docendi tantùm cauſâ, & obſervandi, eas *Imagines* fictas, quas vocamus *Conſtellationes*? Potes negare, *Gocleni*, cùm primi *Aſtrologi* certas aliquot Stellas vocarent *Urſam Majorem*, & *Minorem*, æquè potuiſſe vocare *Equum*, & *Aſinum*,

Digitized by Google

Sect. 7. Arg. Gocl. ſol. aut *Vaccam*, & *Vitulum*? Item quod vocârunt *Vulturem*, potuiſſe vel *Corvi*, vel *Milvi*, appellatione deſignare? Jamſi poſteriore modo ſumamus Aſtra, *Unam*, inquam, aliquam *Stellam*, Quænam ratio fingi poteſt, cur *Saturni Stella*, quoad externam ſpeciem, ſimilis cenſeatur depictus *Vir ſenex, falcem tenens, habens barbam non multum piloſam*? (Ung.) Quis dubitat, ejusmodi Imagines ab iis primùm excogitatas, qui ut *Deus* ea *Aſtra* coluerunt? Quod ſi nulla eſt *ſimilitudo*, quid cauſæ eſt, cur *Saturni Stella* virtutem ſuam Lapidi cuipiam facilè, & prolixè communicet, ſi *ſenis* illius *figuram* gerat potiùs, quàm ſi gereret Davidis Goliatum fundâ ſternentis, aut felis cum improbo muſculo parùm gratum ludum ludentis? Explica hæc, ſodes, mi Gocleni.

20. RATIO SEXTA. Age, & hoc tibi demus, Magnam eſſe inter *Cœleſtes*, & *Terreſtres illas Imagines*, Cognationem, Amicitiam, Communicationem. Unde hoc conſtat? aut unde, quando, per quem primùm conſtare cœpit? Toties vocas qualitates quasdam OCCULTAS. Certè ſi quæ *occulta* ſunt, iſtæ *cœleſtes* ſunt. Quis tibi aut ſociennis tuis revelavit? aut quod initium eſſe potuit hujus cœleſtis cognitionis? Niſi *Anatome* te coëgiſſet tuum illum Athorem vocare PSEUDO-SALOMONEM, jam poſſes ad SALOMONEM confugere, & ei revelationem factam comminiſci.

21. RATIO SEPTIMA. Denique fingamus, illam vim, quam fingis, verè imprimi, ut fingis; cur præterea affingis, eam vim ſic impreſſam, deinceps in Lapide *perſeverare*? Ignis lapidem calefecit, aut ferrum etiam candeſcit. Remoto igni, utrumque ad frigus ſuum redit. At Saturnus, ſi eidem Lapidi *Gocleniacam* qualitatem impreſſit; tranſeat licèt ejus *hora*, ipſe ſub terram demergatur, permanet ea *qualitas*, & *Geſtantem reddit potentem*, *cum* CONTINUA *Poteſtatis* AUGMENTATIONE. Nilne pudet, ô Doctor Magnetice, hujus vanitatis?

Has rationes non invitus patiar examinari à *Goclenio Patre tuo*. Audio enim adhuc vivere, & eum eſſe, cujus non pauca Philoſophica ſcripta extant, quorum quædam videre mihi contigit. Crede mihi, alius vir eſt, quàm tu ejus filius. Utitur ille *Methodo*, & *ratione*. Utraque tibi in ſolidum deeſt. Non dubito, quin bonus ſenex cum pudore tuas quisquilias legat. Sed quid faciamus? vetus eſt illud:

HEROUM FILII NOXÆ.

SECTIO

Digitized by Google

SECTIO VII.

Goclenii Argumentorum pro Characteribus ſolutio.

Sect. 7. Argum. Gocl. ſol.

VEREOR, ne in hac Sectione *Prævaricator* videar in propria cauſa, & tibi potiùs dare operam. Nam nulla tu habes *Argumenta*. At ex alra parte, quia valdè ubique tibi plaudis, & hinc inde videri vis habere; ponam *larvas* illas *Argumentorum*, easque detraham, ut ſub ſingulis appareat vera VANITATIS, & INANITATIS ſpecies. Ergo, primùm videamus, quid nugeris in Myropolio tuo; tum, quid fingas in Synarthroſi.

1. ARGUMENTUM I. *In Experimentis non fallacibus eſt, operationem aliquam eſſe, & virtutem Annulorum.* RESP. *Fallaciſſima* ſunt *Experimenta*. Nam aut nihil illi *Annuli* præſtant, vel præſtant OPE DÆMONUM, ut paullò antè audiſti dictum à Marco Antonio Zimara, & legeras in mea Anatome §.42. Cæterùm, ſi durum tibi videtur, ita præciſè negare, memineris, cùm tantùm ponis tua, nec probas maximè tam abſurda, & impia, aliâ ſolutione opus non eſſe.

2. ARGUMENTUM II. *Non* OMNIA VANA *eſſe elicitur, quæ de Cura Characteriſtica. Non, inquam, planè vana.* RESPONDEO. Omninò, omninò, Planè, planè *vana*, imò vaniſſima, vel aliter proba. Tibi affirmanti tantum, non credimus. Tantam fidem non meretur Doctor CHARACTERISTICUS. Tu ipſe, cum dicis, *non omninò non planè*, ſatis clarè indicas, te agnoſcere aliquam *vanitatem*. Atqui ſcito, eſſe maximam.

3. ARGUMENTUM III. Margo nos monet attendere, illis verbis: *Quomodo Characteres ſint efficaces.* Videamus ergo modum. In Contextu, poſtquam de herbis earumque Medicinis quædam dixiſti tuo more, id eſt, quæ nil ad rem, ſubdis: *Gemmarum Miracula quis non obſtupeſcit?* mox: *Præſertim ſi* CERTIS *ſub* CONSTELLATIONIBUS *ſculptæ, Imaginibusq́, ac Signaturis impreſſæ fuerint, & ſignatæ.* RESPON. Iterum aſſeris, nec probas. Iterum nego, & reprobo. Urgebis, te probàſſe. *Planè* VANUM *eſt*, inquis, *quòd quidam putant, effectus Gemmarum quarundam provenire vi Magicâ, nec naturales eſſe.* Eſtne hoc *probare*, Gocleni? Et tamen ora libri tui impudenter: *Taxatur quorundam* VANITAS & INSCITIA. Tu aliorum, quam fingis, taxas: ſed tua ſolius ſeriò apparet, ac te *vaniſſimum*, & *ignorantiſſimum* oſtendit. Conſule *Patrem* tuum, cujus Judicii ſi guttam haberes, non ita miſeras chartas tuæ ineptiæ CHARACTERIBUS conſpurcares.

APPELLO hîc eundem PATREM tuum, cum cæteris ACADEMICIS, quos omnes rogo, ut hic mecum attendant, & notent tuum execrandas tuas *ſuperſtitiones* probandi modum, quo paſſim, imò perpetuò in ſcriptis uteris. Animadvertent te perpetuò *diſparata* ex *diſparatis* tuis probare.

Sect.5.Gocl. Cha.Aſſ. probare. Et quidem non rarò, quod Concluſioni præſtruis, æquè falſum, impiumque, atque ipſa eſt Concluſio. Ejuſmodi eſt, cùm toto paſſim tuo Tractatu mirabilia nobis CHARACTERUM *miracula* obtrudis; & ex iis concludis, *Unguentum Armarium curare vulnera, quibus non applicatur.* Aliàs, ponis tu quidem vera, certa, teſtata, ut Lapidum, Herbarum, Animalium mirandas qualitates, à DEO, & Naturâ iis inditas: ſed, tamquam, ſi nunquam *Dialecticæ Ratiocinationis* veſtigium videris, inde effici putas, ut CHARACTERES tui mirâ vi polleant. Logi. Sic agis toto tuo paſſim, ut dixi, libro. Sed hîc ſemel viſum eſt monere, quòd, ad probandas tuas SIGNATURAS, ais: *innumera poſſunt non tantùm Gemmarum, ſed etiam Plantarum experimenta coacervari.* Nihil tu quidem aliud agis, niſi *coacervare*, ſed nihil ad τὸ ἔργον. Vis, oſtendam Sole ipſo clariùs? Accipio exempli cauſâ aliquid certum, & conceſſum ex te

Contactâ tridente torpedine marinâ, piſcatoris manus obſtupeſcit: Concludit Goclenius:

Ergo CHARACTERES *certis ſub* CONSTELLATIONIBUS *ſculpti, admirandas habent virtutes.* Veſtram fidem, *Gocleni Pater*, vosque cæteri *Academici*, hoccine eſt *Dialecticè argumentari*, & probare? Cogite, ſultis, hunc *Doctorem* ejusmodi Probationes redigere in Syllogiſmos rectè concludentes: & ego palàm profiteor, me viciſſim optimâ formâ ſyllogiſticâ hanc argumentationem concinnaturum:

Aſina Balaam locuta eſt:
Ergo *Goclenius Junior eſt Doctor Characteriſtico-Magneticus.*

4. ARGUMENTUM QUARTUM. *Quis negare poteſt*, DIVINITUS *aut* GENII *alicujus virtute, aut etiam cauſis accidentariis, & fortuitis, poſſe produci effectum* SIMILEM NATURALI? Jam vir es, Gocleni, Laudo. Planè negari id non debet. Sed te viciſſim negare non decet, DIVINITUS non futura ſupra naturam *Miracula*, tuâ, & tuorum *Characterum* cauſâ: &, ſi id fieret, jam non fore, cauſas & effectus NATURALES, quod tu tamen nobis vis perſuadere. De *fortuito*, ſileo, & te quoque ſilere par eſt. De *virtute alicujus* GENII ultro tibi do, Quicquid effectus à tuis *Characteribus* eſſe fingis, id à DAMNATO GENIO eſſe, id eſt, à CACODÆMONE. Itaque hoc quidem Argumento, me quoque aſſentiente, *viciſti.* Plaudo tibi.

5. ARGUMENDUM QUINTUM. IMAGINUM *ſub certis* ASTRIS *Sculptarum effectus Naturalis omninò eſt*: *Ergo cauſam quoque naturalem eſſe neceſſe eſt.* RESP. Paullò antè dixi, te non invito, Cauſam eſſe DÆMONEM, non *Characteres*, & *Sculptilia*, quæ adoras, aut in iis *Dæmonem.* Id inſinuant verba, quæ proximè apponis, dum ais, *Cauſam* illam eſſe *occultam*, & *abſtruſam*, quicquid tu tergiverſeris.

Alia

Digitized by Google

Alia *Argumenta* non reperio in tuo *Tractatu*, quæ ad hæc referri non poſſint: & quicquid id eſt, quod uſquam dicis, dicis tantùm, nec probas. *Sect. 5. Gocl. Cha. Aſſ.*

Quid in *Synarthroſi*? pudet incepti, & promiſſi. Dixeram, me viſurum, quid *Argumentorum* pro *Characteribus* in *Synarthroſi fingeres*. Datâ operâ uſus ſum *fingendi* vocabulo, quòd ſcirem, nihil eſſe ſolidum. Sed ubi accuratiùs inſpicio, nihil, nihil planè invenio, ſaltem probabiliter, & cum aliquo judicio *fictum*. Recognoſce hoc mecum, Gocleni; Voſque Academici, ſi placet, attendite.

6. Si uſquam in *Synarthroſi* credibile eſt, aliquid afferri pro *Characteribus Goclenianis*, maximè id eſſe oportet, ubi *Goclenius* novam Epigraphen ponit, & Charactere diſtincto: *De Imaginibus, Sigillis, & Characteribus in genere*: aut ubi ita: *De Sigillis, & Characteribus Magicis in ſpecie*. Sed priore loco, nihil invenio, niſi quòd Goclenius *Chaëlica*, *Ragaëlica*, & ſimilia *Sigilla* abdicat, qua de re ſuprà actum. Poſteriore, ubi accuratiùs aliquid expectari parerat, & proprium, (quippe, IN SPECIE) filiolus tuus, ô *Gocleni Pater*, peregrinatur, tamquam vertigine circumactus, per *Magiæ* conſiderationem, idque & in genere, & valdè IN SPECIE, quippe, qui valdè curioſè recenſet, *quid poſſint Magi Diabolici*: & valdè minutè varia *damnatæ Magiæ nomina* enumerat. Itaque nil mirum, ſi ea enumeratio & curioſitas permultas paginas ferè ei occupat, in quibus nihil invenio de *Characteribus in ſpecie*, præter *Arnoldi Villanovani Sigilla*. Viſne Gocleni, ut hæc *Sigilla* pro argumento ſumamus? age fiat. Simul reſpondebo, quod adeò urges, Cur Arnoldi hujus, ſuperſtitionumque ejus nuſquam meminerim. Argumentum in gratiam tui ſic formamus.

7. ARGUMENTUM SEXTUM. *Arnoldi Villanovani Sigilla ſacerrima* nuſquam à Johanne Roberti damnantur: ergo nec *Gocleniana* damnanda ſunt. *Palmarium* tibi hoc argumentum putas. Itaque in eo mirificè triumphas, te, pavonis inſtar, magnificè circumſpicis, miſero Roberti inequitas. *An ignorat D. Robertus?* inquis. *Quid ad hæc D. Robertus? Verè Terentianum illud in eum quadrat: Egomet indico meo miſer, qui ſorex, hodiè perii. D. Robertus videat, ne probroſa ſua in me invectio ſibi ipſi opprobrio ſit: intueatur igitur ſeipſum.* Deinde. *Ac etiam ceſſo, ne D. Roberto fiam Archilochus.* Magnam omnino tuam eſſe oportet hoc in Argumento fiduciam, qui ſic velut anſatus incedas, & *baſilicè* te inferas. Sed quæſo, quid tibi in mentem venit? Sumne ego Arnoldus Villanovanus? cur igitur me toties Robertum vocas? Si non ſum, cur *intuear meipſum*? cur *meo indicio perii*? cur te *Archilochum* patiar? Scio, quid velis. *Catholicus* fuit *Villanovanus*: ego, Laus bono Deo, itidem ſum: itaque quicquid ille admiſit, mihi luendum eſt. Itane verò? Vos appello, *Academici Juris Anteceſſores*. Hoccine Juris eſt? Hac quidem ratione, ſicubi ignavus miles, deſertor, transfuga, in Principis

Digitized by Google

Sect. 7. Argum. Gocl. sol.

Exercitu deprehendatur, plectatur ſtrenuiſſimus quisque eius commilito, & pro *Jude Iſchariote*, *Thaddæus*. Quid opus multis? ſi inter Calviniſtas usquam erit fur, latro, veneficus (& mirum, ſi nihil unquam tale) *Goclenius ex ſua ſibi lege ſuſpendatur, in rotam agatur, exuratur*. Abſit hoc quidem, mi Gocleni: ſed tamen vides, quid ex tua argumentandi ratione confici poſſit. Sed ne me tergiverſari dicas, breviter & clarè tibi de iſtis ſigillis RESPONDEO, deque eorum Authore. 1. *Arnoldum* iſtum hactenus ignoravi, neque me id fateri pudet. Non ſum omniſcius: defuerunt meliora, quæ me honeſtè occupatum tenerent. Adde, me multa multò meliora ignorare, quibus malim dare operam. 2. Impia *Sigilla* quæcumque, & *Characteres*, ſimiles tuis, damno, & deteſtor, tamquam inventa, & ſtrophas Diaboli. 3. Hæc, quæ *Villanovani* eſſe ais, illius ſint, nec ne, æquè mihi eſt incompertum, atque ipſe Author. Multa tribuuntur iis, quorum non ſunt. Sed fac eſſe illius. 4. Cujuscumque ſint, *doctrina certè eſt execranda*, æquè ac Chaëlis, vel tua. Authorem judicare non eſt meum. Domino ſuo ſtat, aut cadit. Neque te damnavi in Anatome, ſed doctrinam tuam. Sed *Pontificius* fuit, inquis, & *Pontifici* notus. Quid tum? neque à Religione, neque à Pontifice eam impietatem didicit. *Judas* major fuit, & majori notus, familiaris, domeſticus: & tamen quid deſignaverit, ſcimus. Sunt apud Catholicos, fures, Gocleni, ſed & patibula ſunt, & laquei. Satin' clarè hoc tibi, & ingenuè? 5. *Arnoldi* hujus, & Superſtitionum ejus, nusquam meminit *Anatome*, (hoc tu maximè urges) fateor. Sed primum jam dixi tibi, me ante viſam tuam Synarthroſin, ea ſigilla ignoraſſe. Deinde, cenſesne, breviculo illo libello potuiſſe, aut debuiſſe omnes Superſtitiones includi? næ *Ilias* evaſiſſet. Tu Gocleni, ſic ſoles tuos libros *impregnare*: non imitor. Denique tecum mihi res erat, cujus libellus in manus meas tam commodè inciderat, ut indicat Anatome, ipſo initio. Ecquid jam tibi factum ſatis de Arnoldo? ſpero. Dum intentiùs ſcrutor tuam *Kakarthroſin*, unum adhuc conatum tuum reperio argumentandi, quem, ut videas, me candidè agere, ecce pono.

9. ARGUMENTUM SEPTIMUM. *Licèt nec materia, nec quantitas corporum ſit activa, tamen neutra impedit activitatem formæ, & virtutis cujusdam ſublimioris.* RESPONDEO. Nemo hoc negat, Gocleni: ſed quid hinc infers? Ut de Materia taceamus, *Quantitas* & inde orta figura, non impedit, ſed nec allicit, nec efficit actionem ullam naturalem, nec effectum promovet, nihilo magis, quàm impedit. Itaque hoc Argumento dare nobis videris, quod volumus, & abdicare, quod tu volebas. Ac ſic, ut paſſim toto libro tuo ſis tibi ipſi, quod hic meus liber te vocat, HEAVTONTIMORUMENOS.

ALTERA

Digitized by Google

Sect. 8. Gocl. Ung. Aſſ.

ALTERA PARS, DE UNGUENTO ARMARIO, ET MAGNETICA CURATIONE.

SIcut calamitoſus *Tractatus* Goclenii de *Magnetica vulnerum curatione* inſcriptus, nihil minus agit, quam quod Inſcriptio præfert; ſic podagrica *Synarthroſis* miſerius quovis clinico, aut paralytico depoſito, cùm profiteatur *Defenſionem Tractatus de Magnetica vulnerum curatione*; Atque id ita inconſtanter, & interruptè, ut etiam ſtudioſè quærenti, ægrè reperiantur. Ego tamen, quæ ſtudioſiſſimè quærens, invenire potui, ponam, quàm potero clariſſimè; ita ut Goclenium ultrò videar juvare, licèt aliter de meritum. Non eſt autem animus hìc repetere, quæ in *Tractatu Magnetico* ſcripſit; tum quòd plus ſatis in Anatome eorum ſit vanitas oſtenſa; tum quòd infrà aliquid addetur: tum quòd in *Synarthroſi* nihil ei curæ fuerit, ut vel *Anatomen* confutaret, *Tractatum* ſuum tueretur. Solum enim vel eadem repetiit, (quod huic homini quaſi fatale videtur, & aliquo Aſtraliſmo, aut Magnetiſmo, per Characterem malignum, impreſſum) vel pauca quædam nova, aut novâ ineptiâ, expreſſa, effutivit. Ea jam videamus.

SECTIO VIII.

Gocleniana Unguenti Armarii Aſſertio.

HIc Rhodus, hic ſaltus. Hæc illa eſt Goclenii *Helena*, pro qua paratus videtur —— *denos certare per annos*. Hujus *Olla* gratiâ (nam *Olla Goclenio eſt Helena*) tot *Characterum* figmenta confictа: hujus causâ tot aliæ lyræ, & deliria delirata: hujus denique causâ geminus liber, *Tractatus*, & *Synarthroſis*, tam monſtruoſa prole *impregnati*. Sed *pragnatione* infelici, & quam nulla ſequatur *partitudo*, niſi informis fœtus, & *abortiva mola*: fruſtrà nitente, & parturiente ſimul, atque obſtetricante infortunato parente Goclenio qui magna auſus, & *Iovem* imitatus ex cerebri ſui utero, dum parturit *Minervam* parit OLLAM. Videamus ejus conatum.

GOCLEN. *Nemo credet, deliria eſſe, quæ Goclenius tradidit de Unguento Armario, niſi qui cerebrum in calcaneis geſtat, non in capite.*

ROBERTI.

Digitized by Google

Sect.5.Gocl. Cha. Aſſ.

ROBERTI. Hoc quidem nullum eſt *argumentum*, ſed mera aſſertio, eaque perquam ſuperba, & acerba. Sed accipio, & ultrò concedo, *In quantum pro*. Hæc formula quid ſibi velit, ſi fortè ignoras, quære ab *Anteceſſoribus* Marpurgenſibus. Accipio, inquam, ut ex *Rodolpho Goclenio, Calviniſta*, concludam, CALVINUM, *cum pluribus* ORTHODOXIS, id eſt, ſine dubio, ejusdem *Calvini* Aſſeclis, *nihil habere cerebri in capite, ſed geſtare in calcaneis*. Perge hoc pede Gocleni.

2. GOCLENIUS. *D. Robertum deceret, de Naturæ* MYSTERIIS *ſentire modeſtiùs, nec* NUGAS *apellare, quæ ſcriptores Antiquitate, & gravitate venerabiles,* RELIGIONEQUE *& Eruditione laudabiles comprobârunt, & confirmarunt; quod certè æquo animo ferendum non eſt, quaſi mendacii, aut* FABULAMENTI SPECIEM *habeat Curatio Vulnerum ſine remedio applicato; quaſi D. Robertus ſolus omnibus illis ſit perſpicacior.*

ROBERTI. Hoc ſanè Argumentum eſt, nempe ab *Authoritate*. Vellem, *Goclenius* ſuos *Authores* nominâſſet. Viderem, quid mihi reſpondendum. Quos ego novi, de iis poſtea agam ex profeſſo. Interim, ne hîc nihil dixiſſe videar, de *Authorum Antiquitate* reſpondeo, difficile fore Goclenio meo; oſtendere, hoc *Unguentum* fuiſſe ante *Paracelſum*, niſi doctior eſt Unguentarius Crollio, de quo infrà. De RELIGIONE verò ſcit Goclenius, quid me ſentire par ſit. Sed & ego ſcio, quid ipſum deceat. Ne vereâre, Gocleni, ne *Auguſtinum* tibi aliquem, aut *Chryſoſtomum* afferam, ut antè de tuis *Characteribus*. Non afferam. Neque tu magni fortè faceres. Alium habeo, quem non potes non facere maximi. Quo loco CALVINUM habes in *Religione*, addo & in *Eruditione?* Cave, ſis, impiam vocem miſeris contra tuum *Patrem*, & *Patriarcham*. Tuum eſt ſentire, quod ſentit *Beza* (*in Calvini Imagine*) qui audacter illum proximum facit *Apoſtolis*. Hic ergo divinus Vir quid de tuo *Unguento*, tua *Curatione?* Nempe *cum pluribus Orthodoxis* (nota & hîc horum *Religionem*) *Curationem illam vulnerum Magneticam, tamquam non naturalem improbat*.

GOCLENIUS. *Quomodo vulnera ſine remediis curentur, accuratè ſibi demonſtrari cupit D. Robertus.* ROBERTI. Planè quidem, Gocleni: nihil eſt, quod à te audire malim. Fruſtrà ſum. Nihil ſequitur, niſi convitium in me, quod ut elegantiùs vibrares, & validiùs, verba iterum ex Lipſio furatus es, tamquam arcum. Sed nimis ignavus *Procus* es, ut *Ulyſſis* hujus Arcum tendas. Magis placet tua ingenua confeſſio ubi ais:

3. GOCLEN. *Griphos me ſcripſiſſe, & ænigmata, hoc eſt, ænigmata objicit. Non Inficior, ſicut nec hoc,* Errare me poſſe; *verùm errores fovere, dementiæ eſt.*

ROBERTI. Placent hæc, uti dixi, & planè ingenui ſunt homines, & honeſtatem amantis. Sed ita, *ſi præſtentur reipſâ*. Tu ſic videris velle. Sed nimium tibi ſumens, tamquam ſi *Ariſtoteles* quiſpiam ſis, aut longè ſuprà, incipis

Digitized by Google

incipis fundere Axiomata, ſine alia ratione, pleraque, niſi, quòd tibi, & tui ſimilibus ſic videtur. Sunt & multa ita generalia, ut non magis *Unguentum*, & *Curationem* tuam *Magneticam* tangant, quàm vel aſini aures, vel cercopitheci caudam. Diſtinctius eſt, quod Axiomate 13. nobis perſuadere vis, ubi ais: ***Sect.5 Gocl. Ung. Aſſ.***

GOCLENIUS. *Neque neceſſe eſt, ut Unguentum, quod ſanat, ſanabili applicetur in ſubſtantia: ſufficit enim, ſi vis ejus ad ſanabile perveniat.*

ROBERTI. Quouſque aſſeres, nec probabis? Priorem partem hujus tui Axiomatis ex mea Anatome ſciebas à me negari, & hoc maximè peti, flagitari, urgeri, ut eam probares. At tu te fortè præclarè probare exiſtimas, addito, *Sufficere, ſi Unguenti vis ad Sanabile perveniat.* Tuum illud SI, ſententiam facit *pendentem*, &, ut in Scholis vocamus, *Conditionatam*. Sic quidem, tamquam vera, admitti poteſt, ut hæc: Si *Aquila cornuta eſſet*, & *quadrupes*, *monſtrum eſſet*. Sed abſolutè, vanitatem hujus vides: & ego æquè tuæ. Nego itaque tui *Unguenti vim ad vulnus usquam pervenire*, *niſi ſubſtantia applicetur.* Expectabam equidem, ut id probares ſequente *Axiomate.* Sed ne conaris quidem, nec illo, nec tot aliis, quibus neſcio, quæ generalia ponis, partim certa, & pleriſque omnibus Piloſophis admiſſa; partim delira de tuis *Sympathiſmis*, *Magnetiſmis*, *Theamediſmis Aſtraliſmis*. Poteras addere *Deliriſmos*, *Nugaciſmos*, *Gerriſmos*, *Atrabiliſmos*, quæ omnia compendio vocare liceat GOCLENISMOS: Sed Axiomate demum 29. mentio tibi redit tuæ *Ollæ*. Audiamus.

4. GOCLENIUS. *Intentiùs ſingula modò conſiderans*, FACILE ANIMADVERTET, *Quâ ratione vulnera curentur ſine remedio. Qui ſenſus habent minùs exercitatos* (in hiſeſt CALVINUS) *modum curationis putant eſſe ſupernaturalem, & magicum. Non eſt ita, mi lector.*

ROBERTI. Planè *ſenſus minimè habent exercitatos*, qui *ſupernaturales Magnetiſmos* tuos putant. Nec ego illos novi. Tuus *Calvinus* ſit, per me licet. Ego *Diabolicos* puto. Modum explicavi in Anatome, §.43. Inde pete. Sed eorundem inexercitatorum neſcio, unde emerſum Syllogiſmum nobis affers ibidem.

GOCLENIUS. *Syllogiſmus talis eſt. Quicquid non perficitur ope primarum & tactilium qualitatum, Magicum eſt, & ſupernaturale. Talis autem eſt Curatio vulnerum Magnetica, quoniam modus hujus Curationis, non eſt evidens, & manifeſtus, & fit citra contactum proprie dictum. Ergo. Propoſitionem laborare turpi fallaciâ conſequentis, apertè declaratur Axiomate 6. 7. 8. 9. & præcipuè 10. ac 12. ad quæ lectorem remitto. Et tam elumbis eſt totus Syllogiſmus, ut indignus ſit, in quem vel punctis impendatur.*

5. ROBERTI. Tecum planè ſentio, Gocleni, in hujus inepti Syllo-

Digitized by Google

Sect. 8 Gocl. Ung. Aſſ. giſmi damnatione. Et quoniam in utroque tuo libro, Tractatu, & Synarthroſ. ad extremam usque nauſeam inculcas illas propoſitiones.

1. *Proprietates & qualitates occultas eſſe in rebus Naturalibus, non tantùm primas, & manifeſtas:*

2. *Per illas quoque, non per has tantùm, fieri actiones Naturales:*

3. *Cœlos, & Sidera agere in res ſublunares:*

4. *Agere autem non tantùm motu, & lumine, ſed & aliis qualitatibus occultis:*

5. *Neceſſarium non eſſe ſemper in actionibus naturalibus, contactum Corporeum ſive ſubſtantiæ, ſed in quibusdam, ſufficere contactum virtutis:*

Has, inquam, aut iis affines Propoſitiones inculcandi, cùm finem nullum facias; ut ſemel te abſolvam, CONCEDO eas OMNES, & ultrò tibi do. Addoque, non minùs eſſe Philoſophiæ *Ariſtotelicæ*, quàm *Magneticæ*: imò ab illa primùm propoſitas, & probatas. Proinde illam non gignere Philoſophos illos, quos in tuo Tractatu SENSUALES vocas. Sed hoc tibi non concedo, non do (attende, ſodes, diligenter, & ſedulò obſerva:) ex iis effici, ut Unguenti tui vis ad vulnus remotum, eo modo, quo ineptè credis, & ineptiùs nobis perſuadere vis, deferatur Neque id unquam obtinebis, quicquid *Magnetùmorum*, aut *Aſtralumorũ* in ſubſidiũ vocaveris. Meri ſunt *Goclenismi*. Tuum igitur eſt probare, quod affirmas, non meũ, rationem reddere negationis. Faciam tamen id obiter in gratiam Lectoris.

Qui concedit *multa* in uno aliquo genere, non neceſſe eſt, ut concedat *omnia*: & ubi non *omnia*, nemo cogit, ut in hoc, aut iſto *particulari* concedar, niſi aliundè apparet. Exempli cauſâ, (ut in re affini oſtendam) negari nequit, quin corpora *multa*, etiam gravia, per aërem, motu locali *ſine ſuperſtitione* ferri poſſint. Videmus enim hoc in avibus, in ſaltu animantium terreſtrium, in projectione lapidum, in excuſſu ſagittarum. Sed tamen ſi *trivenefica* aliqua *Canidia*, *ſcopis* invecta, aut *hircino dorſo*, deprehendatur, *Unguento delibuta*; nunquam ei credetur, (quicquid hominum *Ollaque* ſuæ fidem inclamet) eam eſſe illius *Unguenti* vim, ut motum illum naturaliter moliatur, & perficiat. Si enim hoc admittamus, quodnam deinceps erit Superſtitionis genus, quod jure repudiare poſſis? Pari ego ratione. Etſi *proprietates* quædam rerum ſint *occultæ*, & reliqua vera ſint, quæ quinque illis Propoſitionibus conceſſi, nego tamen in CHYDROPODIO GOCLENIANO ejusmodi aliquid eſſe, cujusmodi perſuadere fruſtrà tentat. Probet igitur, non tantùm aſſerat, Goclenius, aut ne vexet eos, qui *Unctuoſa* illa *Miracula* non credunt. Hæc, quæ paulò fuſiùs jam dixi, dixeram brevius in brevi mea Anatome, ac proinde Goclenii erat, ſua probare diligentiùs in Synarthroſi, quæ profitetur *Defenſionem Tractatus de Magnetica Vulnerum Curatione.* Si locum requiris, Gocleni, habes in Anatome. §. 27. At defendis tu mox, & pulcrè ita explicas:

6. GOCLE-

6. Goclenius. *Si quæratur porrò, quæ naturæ virtus in* Momento, *per ſpatium* (Attende Lector, vosque inprimis, DD. Academici:) Aliquot Milliarium, *poſſit ferri, & propagari, citra alterationem, & diſſipationem à ventis, ad locum vulneratum,* Respondetur, *fieri hoc per Magnetismum & viam magneticam attractivam, quæ eſt in primo ente Siderali, per medium aëris, aquæ, & terræ influente, iterumque emergente, ut operetur ſpiritualiter per medium aëris. Et vis hæc ita intrinſeca eſt ſpiritualibus principiis aëri communicatis, ut ei nullâ violentiâ adimi poſſit.* Sect. 8. Gocl. Ung. Aſſ.

Roberti. Si hoc non eſt fingere, & *Delirismos* fundere, cum *Goclenismis*, quid ſit, neſcio. Jam tria elementa Magnetismis cõfodiuntur. Felicem ignẽ, qui altiorem regionem occupârit! Nam alioqui nec ipſe evaſiſſet Goclenium

Magnetis *lato torquentem baſtilia ferro.*

Sed iſta, cujusmodicunq; ſint, aſſeruntur à Goclenio, ſolemni ejus more, non probantur. Satis igitur mihi dicere, Nego. Videamus, quid ad probationem dicat

Goclenius. *Licet unà Eurusq; Notusque ruant, creberq; procellis Africus, ſemper tamen Cichorium motum Solis inſequitur. O Bœotica pecora! Eodem plane modo virtus ex Unguento exiens, indiſſipabili promovetur vinculo ad vulnus, virtute Motoris ad vulnus ſe propagat. Puto hæc ſine griphis dici, intelligiq;.*

Roberti. De *Griphis* poſtea. Certè non dicuntur iſta *ſine magnis deliriis*. Neque verò intelliguntur, ne à te quidem, qui fingere pergis ſine ulla probatione. Ac proinde iterum æquo animo accipe unicum Nego. De virtute tui Unguenti loquor. Nam de *Cichorio* & *Sole* alia prorſus res eſt. Si enim *Cichorium* conſideres, neque *proficiſcitur* ad Solem, neq; *qualitatem* ullam aut vim eò *mittit*. Sol verò, *Luna*, & *Aſtra*, (quod ſemel te notare velim) deniq; *Cœli, & Cœleſtia, Agentia ſunt Univerſalia*, ut ex vera & antiqua Philoſophia pridem didicimus, antequam audirentur tui Magnetismi. Cumq; ſint eò nomine à Deo, omnium Opifice, creata, & conſtituta, *ut Terrenis præſint*, illuſtres ad id minus acceperunt *Qualitates*, & ita omnibus notas, ut nemo ſit, qui dubitare poſſit. Ridiculum autem planè eſt, tuam *Ollam* comparare *Cœlo*, & tuum *Unguentum Soli*. Proinde rectè feceris, ſi eos, qui Goclenismis tuis non ſtatim aſſentiuntur, non protinus, contumeliæ causâ (ſaltem reverere tuum Patriarcham Calvinum:) vocaveris *Bœotica pecora*. Alioqui facies, ut dicamus, te ſcribere *Bœotismos*, & *Aſinismos*. Sed ad alia.

Goclenius. *Proponitur effectus Unguenti exploratus*, Duplici Argumento, *nempe teſtimonio probatorum hominum, & virtute naturali, quam, Philoſophi eſt, oſtendere, eſſe in natura & ſubjecto.*

Roberti. Quis hic non expectaret *duplex Argumentum*, cùm tam clarè id pollicearis? At ego nec *ſimplex* invenio, quantumvis ſeriò quærens. Anhelabam audire Probatos *illos homines*. At tu pompaticè declamans, ut circumforanei illi *Myropolæ*, quos Germani *Dentifragos* vocant, ais:

Sect. 8. Gocl. Ung. Aſſ. Goclenius. *Poſſem nominare Imperatores, Reges, Principes, Comites, Nobiles, quorum authoritatem atque fidem in dubium vocare atque opprimere, impudentis eſt hominis, quorum conſtanti affirmationi plus fidei eſt habendum, quam Jeſuitæ novæ inficiationi.*

Roberti. Cogitabam latebras, auditis tot *Heroibus*: aut certè componebam me ad audiendum *Diplomata Cæſarea, & Regia*, ea, quâ par eſt, reverentiâ. Sed heu Goclenismum ſolâ jactatione validum! Possem *nominare*, inquis, Imperatores, Reges. Unum ſaltem produxiſſes. Quantò magis providus miles ille Comicus, qui mendaciter jactans pugnam,

Quâ ſexaginta millia hominum uno die
Volaticorum manibus occidit ſuis:
interrogatus,
An obſecro, uſquam ſunt homines volatici?
cautè reſpondit.
Fuere, verùm ego interfeci ——————

Si aliunde tibi prudentia deerat, ab hoc certè mutuam ſumeres, Gocleni, & diceres, *Potuiſſe* quidem te *Magnos* illos *Teſtes* producere, atque etiam voluiſſe, ſed magno tuo incommodo, Volaticos fuiſſe, Avolasse. Honeſtius hoc, quàm dicere, te *occidiſſe*. Sed ex tot illis, eſtne credibile, nemini uni *alam* fuiſſe *luxatam*, aut *decurtatam*, ut fugitivum retineres? Si quando redierint, mi Rodolphe, ecce quomodo capias, *Fœminam, tenentem in una manu avem, in altera piſcem, in Cryſtallo ſculptam, ſcias valere ad capiendas* Aves. (Ung.) Hac fortè arte cœpiſti hanc *aviculam*, quam tamquam in cavea venalem circumfers, &, ut faciliùs vendas, *præconem* duabus linguis agis, *Germanicâ, & Latinâ*:

8. Goclenius. *In procinctu eſt Fr. Baſilius Valentinus Ordinis Benedicti.*

Roberti. Infelix aucupium! Gocleni, Imperatores, & Reges captas, & poſt multum ſudorem, conſumto viſco, fractis laqueis, & retibus, capis Monachum. Amicam ſcilicet, tibi avinculam. Pudet *Characteris & Fœminæ avem piſcemq́; tenentis*. Quid tibi diceret *Calvinus*, ſi adhuc viveret; quid *plures Orthodoxi* tui, qui fortè adhuc vivunt, ſi audiant, item *Orthodoxum*, ipſis præferre *Pontificium*, & *Monachum unum*? Sed quæres, quid ego ad hoc dicam? Tria verba Gocleni. Vide, quæ ſuprà dixi de *Arnoldo Vilanovano*. Si hic *Baſilius* illi ſimilis, æquum eſt ei *Sirempſe legem eſſe*. Hominem non tango, quem non novi. Doctrinam damno, quam ſcio eſſe execrandam. Cæterùm *Baſilius* iſte aſſerit ut tu; nec probat, item ut tu. Unam *rationem* videri vult afferre, quam non diſſimulo, ne malè audiam.

9. Goclenius ex Basilio Monacho. *Confirmo, hanc curam neutiquam eſſe Diabolicam: ſi quidem Diabolus ad perdendum potiùs genus humanum,*

num, quàm ei commodandum, incitatur, quod etiam citra divinam permiſſionem impoſſibile eſt ei factu. *Sect. 8. Gocl. Ung. Aſſ.*

ROBERTI. *Stramineum* Argumentum. Quaſi hoc non ſit hominem perdere, pro momentanea *Corporis* ſalute, *Animæ* & *Curantis*, & *Curati*, peccati perniciem afferre ſempiternam. Dicat ipſe *Goclenius* ſententiam contra hunc ſuum *Monachum*. Meminiſti, Gocleni, te, inter *damnatæ Magiæ* ſpecies, referre *Pharmaciam* (Synarthr.) *Veneficis uſitatiſſimam, quâ Pharmaca noxia, & SALUTARIA, mira & DIABOLICA, vi præparant: quorum SALUTARIA malis incuſſis medentur?* Meminiſtin hæc? Ex his ergo reſponde tuo Teſte Baſilio.

Pervenimus ad §. alium, Synarthroſeos Goclenianæ; cùm interea neque pro *Characteribus*, neque pro *Unguento Armario* aliud extundi potuerit, quàm quæ ſtudioſè collecta hactenus recenſui. Dico, *nihil aliud*, quod *Argumenti* vicem habere queat. Nam, & *Characteres*, & *Unguentum*, & eorum admirandæ *vires* ſæpius proponuntur, laudantur jactantur incredibili faſtu, & plauſu. *Modus* etiam fingitur, 600. *Griphis*, & ænigmatis intricatus. Sed quoniam, quæ de hoc *modo* paſſim ſparguntur, duabus pagellis ferè colliguntur: ne tamquam conceſſa interpretetur meus Rodolphus, quæ peculiariter refutata non viderit, hîc oſtendamus, hunc MODUM non habere modum, neque ullo modo intelligi poſſe ab ingenio hominis, niſi vagantis extra omnem humanum modum. Quod eſt, non tam INTELLIGI, quàm fanaticè FINGI. Et, ne Goclenius parùm honeſto modo tractari queratur ſuum MODUM, demus illi, honoris ergo, propriam ſectionem.

SECTIO IX.

Magneticæ Curationis Goclenianæ Modus.

1. ROBERTI. Dic igitur, age Gocleni optime, & compendio nobis collige MODUM, quo patratur ingens illud *Naturæ Miraculum*, illud *Myſterium* (ſic tu vocare ſoles) *Curationis Magneticæ*, quod in *Tractatu* propoſuiſti; quod in eodem explicare conatus es; quod in *Synarthroſi* defendere voluiſti. Nam de ſucceſſu, ſcis, quid ſentiam, & vidiſti, quid ſcripſerim. Jam avidè auſculto.

GOCLENIUS. *Virtus ſc. Magnetica à telo, unguento delibuto, propagatur ad vulnus, propter naturæ cognationem, & continuationem, quam ſequitur ſucceſſiva impulſio per medium aërem, ſpiritu ſtellato, & primario quodam, ac Magnetico vigore ac potentiâ impregnatum.*

ROBERTI. Cedo, ubi uſquam dixiſti, quia ſit illa *Virtus Magnetica*,

Digitized by Google

Sect. 9. Mag.Cur. Gocl.Mod.

aut ubi es ſaltem conatus dicere? Atqui cùm illa *unica* hoc tuo in *Myſterio*, omnia tibi perficiat, maximè hoc explicandum erat. Nam ex antiquiſſimo & omnibus conceſſo Axiomate, *In omni Tractatione, primum eſt, indicare, quid id ſit, de quo tractatur.* Sed ex te, de tanta re, neque in *Tractatu*, neque in *Synarthroſi* quicquam audire potuimus, niſi, Eſſe *occultam quandam Qualitatem.* Fruſtrà mihi dices, in aliis item multis rebus, eſſe itidem *occultas qualitates*, quas nemo facilè definiat. Fateor enim ego hoc: Sed hoc quoque ſcio, *ab omnibus concedi*, ac ſic probatione non egere. Tua, cùm nuper ſit inventa, & *Calvinus* ipſe, *pluresq́, alii Orthodoxi* eam negent, probanda erat, & quidem valdè authenticè. Tu putas, te probare ab *Effectu*; at ego ajo, *Effectum* illum, ſi usquam apparet, eſſe à *Cacodæmone*. Et tibi repeto, nunquam fuiſſe *Veneficam*, quæ non queat idem dicere de *ſua Olla*, *& Unguento*, quod tu de *tua*, *& tuo*. Sed pergo in verbis tuis.

Hæc igitur *Virtus Magnetica*, qualiscunque ſit, *à telo*, inquis *propagatur ad vulnus.* Meminiſti, me in *Anatome* quæſiviſſe à te, Quomodo hæc Virtus, cùm *Accidens* & *Qualitas* eſſet, poſſet *ſine ſubjecto eſſe*, *exire*, *ſe effundere*, &, quod hîc ais, *Propagari?* (§ 33.) Id ſi fingendum erat, minimè tamen à *Calviniſta*, qui nec *Deum omnipotentem* id poſſe putat in EUCHARISTIA. Cur non ſaltem aliquid tentâſti dicere? *Epigraphe* tuæ *Synarthroſeos* te ad id obligabat, quæ *oppoſita eſt infauſta Anatomiæ*, *pro defenſione Tractatus* tui. Cur non oſtendebas, *Anatomiam* in hac *Quæſtione*, eſſe *Infauſtam?* cur non *defendiſti Tractatum* tuum? Nam, quòd tibi perſuadeas, id factum per tua *Axiomata*, nugæ ſunt. Scis, quid in ſcholis clamari ſoleat, *Ad formam.* Legiſti illud:

> *Non de vi, neque cæde, nec veneno,*
> *Sed lis eſt mihi de tribus capellis.*

Et dum te de his agere par eſſet,

> *Tu Cannas, Mithridaticumq́, bellum,*
> *Et perjuria Punici furoris,*
> *Et Cinnas, Mariosq́, Mutiosq́,*
> *Magnâ voce tonas, manuq́, totâ:*

Nonne meritò, cùm ſimilia ἀπροσδιόνυσα fundas, ſimilem adhortationem expectas,

> *Nunc dic, Poſthume, de tribus capellis?*

Tu ipſe agnoſcebas in tua Synarthr. tibi *reſpondendum Epanarthoticè, Dialyticè, Exegematicè, & Didacticè*; addisque, Quod factum *oportuit*. Ubi feciſti, aut conatus es? Hoccine eſt *reſpondere*, cùm quæritur, *Quomodo Qualitas propagetur ſine ſubjecto*, nihil dicere, niſi idem *Propagari*, & interea pro arbitrio, fingere *Axiomata*? Magnam facis injuriam tuis Lectoribus, & in primis *Academicis*, quos tam ſtolidos putas, ut hæc non animadvertant. Et interea cum *Bavio* & *Mævio* tibi plaudis, & miſerum Roberti, alios

Digitized by Google

alioſque, qui tua *Myſteria* non adorant, audacter vocas *Bœotica pecora*, *Sect. 9.*
nihil vel attendens, vel penſi habens, quòd *Calvinus*, cum *pluribus Orthodo-* *Mag.Cur.*
xis, eodem *Aſinino honore* cenſeatur. Igitur tu, *Philoſophus Magneticus*, mi- *Gocl.Mod.*
nimè laborans, quomodo illa *Propagatio* fiat, dicis tamen nobis *cur fiat*, aut potiùs fingis, nempe.

2. *Propter naturæ Cognationem, & Continuationem.* *Cognationem* intelligis, ut opinor, quòd & in *Telo*, & in *Vulnere* ſit ejuſdem hominis *ſanguis*. Sed non nôſti adhuc omnia *Myſteria Magnetica*. Certè non ſcis, quod jam dicam: aut, ſi ſcis, malitioſè diſſimulas, ut faciliùs vendas putidas tuas merces. Quid illud eſt? Conſtat eſſe, qui neque *Telum* curantes, quo vulnus factum; neque *ſanguinem*, neque Goclenii fictam *Cognationem*, ubi vulneratum ſanare *Magneticâ Curatione* aggrediuntur, *Tripodem* domi ſuæ obligant, & totam *curationis* œconomiam in illo perficiunt, cùm is *tripus* nunquam vulnus, aut vulnèratum attigerit, aut aliâ ratione ei cognatus ſit. Satis eſt enim eſſe à Diabolo, tanquam *Signum*, ad id deſtinatum. Idem contingit, Gocleni, in *deligatione*, aut *Inunctione* tui *Teli*. Sed Cognatio ab eodem Diabolo prætenditur, ad *ſuperſtitionem*, velut *larvâ*, occultandam. Quod pleriſque in rebus ejuſdem farinæ fieri amat. Quòd ſi hoc fortè requiris, ſcito, æquè ſuccedere *Sanationem*, ac tibi cum tua *Cognatione* ſuccedit. Parùm enim curat Cacodæmon, quid adhibeatur, quid non, dummodo decipiat. Hæc de *Cognatione*. Porrò quòd *Continuationem* adjungis, planè intolerabile eſt. Sic quæcunque aliquâ ratione cognata ſunt, facies *continuari*, quantumcunque loco diſtent. Et tamen hæc deliria non probabis, niſi ſtolidis *Axiomatibus*: & nos *Bœotica pecora* erimus, niſi tibi protinus credamus. *Catholicæ Eccleſiæ* tui *Concalviſtæ* fidem omnem abrogant, niſi quæcunque proponit, *Scripturis* probet, idque ita, ut Scripturas pro ſuo ingenio, & affectu, interpretentur: & nos *Aſini* erimus, ſi *Rudolpho Goclenio*, ubi aliquid ſomniaverit, non ſtatim aſſenſi erimus. O *Aſininum*! Jam, quoniam non ſatis tibi eſſe videbatur *Cognatio*, & *Continuatio*, adjungis:

3. QUAM SEQUITUR SUCCESSIVA IMPULSIO. Quænam? A quo? Ad quid? Si enim eſt *Continuatio*, quid opus *Impulſione*? Aut quid impellas Virtutem à Telo ad Vulnus, cum ea Virtus ab illo ad iſtud *continuetur*? Dices, me ſtolidum eſſe, qui non capiam, quid velis. Tuum erat clariùs loqui, præſertim cùm promiſeris, te tuum *Myſterium* facturum MANIFESTUM, idque SINE GRIPHIS, SINE ÆNIGMATIBUS. Hanc tuam *Impulſionem*, addis, fieri PER MEDIUM AEREM. Quid facias, ubi alia corpora occurrunt, ut ingentes montes, aggeres, muri? An & hæc omnia IMPRÆGNATA ſunt? nam *Aërem* dicis SPIRITU STELLATO, *&* PRIMARIO *quodam*, *ac* MAGNETICO VIGORE, *ac* POTENTIA IMPRÆGNATUM. Ut videmus, non uno puero gravidus eſt aër, ſed gemellos gerit, nempe SPIRITUM

STEL-

Sect. 9. Mag. Cur. Mod.

STELLATUM, & PRIMARIUM MAGNETICUM VIGOREM. Si verum amas, tu, aut Paracelſus, aliusve tui, aut iſtius ſimilis, *Pater* eſt utrique huic Proli, ſimulque *mater*, *& obſtetrix*. Sed *ſpiritus* ille *ventus* eſt tuæ *vanitatis*: *Vigor* autem *alacritas* & impetus ad *fingendum*, & *fumos* orbi vendendum. Sed necdum finis Figmentorum, adhuc ſpargis *fumos*, at ſemper ſine *Flamma* aut claritate. Audi, Lector.

4. GOCLENIUS. *In Unguento eſt ſpiritus Balſamicus (in ſanguine humano, mumia, & adipe humano potiſſimùm latens) Hic excitatur, ſeu potius evocatur à ſpiritu conſimili, ſibique Sympathetico, ut ſpiritu mundi ſtellato, ad effectum ſingularem producendum. Hic ſpiritus evocans, dirigens, diſponensque corpora, ac res mutuo quodam naturæ nexu ſibi devinctas, non eſt quivis, ſed determinatus, is ſc. quo præſente, & tangente, fit effectus, abſente non fit, decedente ceſſat.*

ROBERTI. Utinam & tu *ceſſares*, Gocleni, aërem, & Lectoris aurem *impregnare* tuis nugis. Nam quem finem facies fingendi, & nugandi ſine ulla probatione?

In Unguento eſt ſpiritus Balſamicus, inquis. Nego eſſe; quid affers, quo convincas? Scito, ubi *Goclenius* aliquid dixit, nobis non ſufficere, αὐτὸς ἔφα. Et cui perſuadebis, eſſe, cùm, quid id ſit, quod dicis, nemo intelligat, ac ne tu quidem ipſe? Sed qualiſcunque eſt hic *ſpiritus*.

Excitatur, ait Goclenius. *Dormiebat* videlicet, aut *torpebat*, ex quo in *patibulum* aut *rotam*, cum ſuo *fure* actus fuerat, & credibile eſt laboraſſe gravi *vertigine*, & non levi Apoplexiâ, à tot ventis, aliiſque cœli injuriis perflatum. Juva, Gocleni, *liquore* illo tuo *potabili*, qui prodeſt *Vertiginoſis*, & *Epilepticis*. (Ung.) ſtatim excitabitur. Atqui hoc non ſufficit, ait Goclenius: nam etiam.

5. EVOCATUR. Non dicitur, unde, aut quò; ſed ſuſpicari licet, *A telo, ad vulnus*. Dicitur tamen, à quo *Excitatore*, aut *Evocatore*, videlicet.

A SPIRITU CONSIMILI. Totus *ſpiritualis* es Gocleni. Sed ſpiritus habes vel *adipatos*, & *patibulario unguento* immerſos; vel *volaticos*, & aëri innerrantes. Non dubito, quin ii ſint, quos Apoſtolus vocat *Spiritualia nequitiæ in cœleſtibus*. Et cùm dicas, *ſpiritum* iſtum eſſe pingui illi *Conſimilem*, rectè . . nſebimus, qui in *Unguento* tuo latet, eum eſſe, qui *Unguentum Veneficis* præſcribit, ut ipſæ quoque per aërem vehantur. Nec malè quadrat, quòd illum vocas

Spiritum Mundi. Nam ibidem idem Doctor Gentium ejuſmodi *ſpiritus* vocat *Mundi Rectores, Tenebrarum harum*. Inde illæ Tenebræ, Gocleni, in tuis *Myſteriis*, in tuo figmento, & Fumo, quem vendis. Non emo. Excæcavit te, & tui ſimiles. Is videlicet eſt EFFECTUS SINGULARIS, ad quem *producendum*, alterum ab altero *ſpiritum evocari* ſomnias. Quid habes, quod præterea de hoc ſpiritu *Evocatore* narres? Etiam

DIRI-

Digitized by Google

Dirigit, Disponitque Corpora, Et Res. Quantum deeſt, ut hunc tuum *ſpiritum* Deum facias, ac ſic te iterum *Idololatram* probes? Nam attribuis illi *Providentiam* Divinam. Sed dic, quæſo, Quis ille eſt, *ſpiritus*? Non Est Quivis, inquis. Non ſanè: neque enim eſt Michaël, aut Gabriel. Sed cùm dixeris, Quivis non ſit, expectamus multò avidiùs audire, *Quis ſit*. Audite, Academici, reſponſum dignum Philoſopho: Eſt *Sect. 9. Mag. Cur. Mod.*

Determinatus. Hoc adhuc valdè *indeterminatum*. Nam quivis ſingularis ſpiritus *determinatus* eſt. Sed quot ſunt tales? Nomine, quæſo, ſuo exprime, aut idoneâ deſcriptione. Jam tandem:

6. Is Scilicet: Hæc formula accuratiſſimam deſignationem nos expectare jubet. En habes:

Quo Præsente, & Tangente, Fit Effectus, Absente Non Fit, Decedente Cessat. Quid eſt ludere Lectorem, ſi hoc non eſt? Ignorabamus antea, quis ille eſſet ſpiritus; qui tam miranda patraret. Volebamus doceri. Tu accingeris,& magno molimine verborum, rem tantam nos jubes expectare. Tandem ad Quæſtionem illam (cogor enim repetere, ut clariùs *Gocleniana Sententia* appareat) Quis ſpiritus tam mira patrat? reſpondes: *Ille ipſe, qui patrat*. Hoc enim denique valet ille ambitus tuorum verborum, niſi quòd, quò pluribus, eò dicis obſcuriùs. Sed ego Dei *Sapientiam* hìc admiror in tua *hallucinatione*; qui fecit, ut veritatem pronuntiares; ſed alio planè ſenſu, quàm volebas. Attende. Dixeram in *Anatome*, tuo *Myſterio Magnetico* alium non eſſe Myſten, quàm *Diabolum* (§.42.43.) Tu jam idem dicis, licèt inſcius. Iterum te moneo, Attende. Tractatus tuus pollicetur ipſâ Epigraphe, *Curam ſine remedii applicatione*. Ideo haud dubiè, quod nemo homo remedium *Vulneri* applicet, ſed tantum *telo*. Quia tamen prorſus intelligi nequit, magna, & periculoſa vulnera ſanari *ſine remedio applicato*, veriſſimè dixi §. 43. *Diabolum* remedium adhibere. Tu, prævaricator in tua cauſa, mihi favens, etſi invitus, & veritate cogente verè tibi factus Heavtontimorumenos, idem mecum dicis: cum hinc quidem fatearis, Non Applicari Remedium; inde tamen dicas, eſſe Spiritum *quendam* Determinatum; Quo Præsente, & Tangente (ò potentem vim veritatis!) *fit Effectus, abſente non fit, decedente ceſſat*. Lector, qui meam *Anatomen* non legit, conſideret, annon Goclenii hæc verba, bellè conveniant cum iſtis meis, §. 43. *Cacodæmon irridens, & ſubſannans Unguentarios iſtos*, Adhibet Ipse *interea clanculum* Remedia Alia, *callentiſſimus medicinæ omnis*. Nonne eſt hoc, *ſpiritu præſente, & tangente fieri Sanationem*; *abſente, nihil fieri*? Inculcat hoc etiam magis verbis ſequentibus:

Goclenius. *Hic ergo* (nempe ſpiritus) *prima motus cauſa agnoſcendus eſt.*

Digitized by Google

Sect. 9. Mag. Cur. Gocl. Med.

ROBERTI. Planiſſimè. Nam ſine *Diaboli* opera, & Remediorum Naturalium, quæ applicat, vulnere putrefacto, *Vulneratus* peſſum iret.

GOCLENIUS. *Hic* (ſpiritus) *dirigit, deducitq́, vim ſanativam*

ROBERTI. rectè, *undecumque vim* illam, ſive Medicinam accipiat. Eſt enim Medicus peritiſſimus. Nec illi opus *Character* tuus (Ung.) ſive *hominis Figura, ſtantis, ac tenentis faſciculum herbæ, cello appenſum, cum groſſitie renum, & amplitudine Spatularum*, qui *Character Medicis* MAXIMAM *prabet* GRATIAM. Non placebit tibi, ſat ſcio, hic Commentarius, cùm dico, *undecunq́, Medicinam accipiat*. Nam tu definis:

GOCLENIUS. IN SPIRITU BALSAMICO *Fixam*.

ROBERTI. De *Vi ſanativa* loqueris. Etſi dixi, illam *undecunq́*, à Diabolico ſpiritu accipi, tamen nolim tecum contentiosè agere. Ultrò tibi do, fieri poſſe, ut in *ſanguine humano, mumia, & adipe* aliqua vis ſit ad ſananda aliqua vulnera. Viderint Medici, & Chirurgi. Atque ita fieri poteſt, ut tuam *Ollam* quandoque Diabolus non dedignetur, etſi ad illam nullo modo alligatus eſt. Sed quòd fingis, *Unguento in telo manente, ſpiritum Balſamicum, ad vulnus migrare*: concedam, te non fingere, ſi viciſſim mihi des, ſpiritum illum eſſe *Cacodæmonem*, quem antè dixi, ADIPATUM, & Myropœum. Sic aptè quadrat, quod de duobus iſtis ſpiritibus repetis:

8. GOCLENIUS. *Sunt enim hi* SPIRITUS SYMPATHETICI, *mutuoq́ ſe appetunt, & propter hunc* OCCULTUM, *naturalem tamen appetitum, ad determinatum effectum conſpirant*.

ROBERTI. Optimè omnia. Nec excipio, quòd ais *appetitum* horum *ſpirituum* eſſe *naturalem*. Nam etiam Diabolis eſt ſua *Natura corrupta*, eſt & ſuus *pravus Appetitus*. De his ſpiritibus, & Goclenio eos ſequente dicere licet, & concludere cum Apoſtolo (1. Timoth. 4. 1.) His *noviſſimis* & corruptiſſimis *temporibus diceſſiſſe quosdam à fide, Attendentes ſpiritibus erroris & doctrinis Dæmoniorum*. Hæc de *modo Curationis Magneticæ* ſic tandem compendio colligit, & per ἀνακεφαλαίωσιν concludit miſerè à *ſpiritibus erroris deceptus*:

GOCLENIUS. *Ut ita in totum, & verè dixiſſe liceat Magneticam Curam Vulnerum fieri per meram virtutum transplantationem, quam efficit, & perficit Appetitus inter ſpiritum Balſamicum, & ſpiritum mundi*.

ROBERTI. Hactenus, Rodolphe Gocleni, putavimus te eſſe *Medicum, Chirurgum, Pharmacopœum*: ſed jam videmus, te eſſe etiam *Hortulanum*, qui plantes, & *transplantes*, non *arbores*, ſed *virtutes*, adjuvantibus videlicet *ſpiritibus Deceptoris*.

Hic licebat mihi defungi, Lector optime: quippe confectum mihi eſt, quod cum Goclenio ſusceperam prælium. Quo eventu vidiſti. Duo

capita

Digitized by Google

capita ſunt, quæ in Tractatu ſuo de Magnetica Curatione tractanda ſuſceperat; *Characteres*, & ipſa *Curatio Magnetica* per *Unguentum Armarium*, Utrumque caput infeliciſſimè fuiſſe tractatum, oſtendit *parvula Anatome.* Goclenius, tamquam apiculæ aculeo eâ ſtimulatus, doloris impatiens, effudit *Synarthroſin*, quâ eadem duo capita incudi reddidit, ſed tam irato Vulcano, ut tota materia cum ſcintillis, Cyclopibus tundentibus, diſſilierit, & in atram fuliginem abierit. *Sect. 10. Teſt. Cont. Ung.*

Nam quòd ad *Characteres*, ſive *Imagines* attinet, ultrò Goclenius conceſſit, eſſe *merè ac verè ſuperſtitioſas, dementes, deliras, vanas, abſurdas, ex Idolorum antris emerſas; Diabolicas denique.* Et quanquam voluit quasdam tueri, tamen partim ex ejus principiis, partim ex teſtata aliunde veritate, oſtenſum clarè eſt, *eſſe damnatis* illis planè *geminas.*

Curatio verò *Magnetica* ita miſerè curata ab illo eſt, ut cùm antè *ægrotaret*, jam planè ſit *mortua*, & infelicibus *ſpiritibus* inſuper commiſſa. Itaque defungi iam licebat, uti dixi. Sed, ut ſuprà, cùm ex ipſo Goclenio, verè *Heautontimorumeno*, oſtendiſſem, *Characteres* prodiiſſe ex officina *Cacodæmonum*; aliunde nihilominus eandem veritatem, illato lumine vel *Authoritatis*, vel *Rationum*, illuſtravi: ſic modò, poſtquam Goclenius abundè contrà ſeipſum teſtimonium prævaricator dixit: faciam, ut alii itidem dicant, atque ii firmiſſimorum *Argumentorum* vallo probè muniti.

SECTIO X.

Teſtimonia contra Unguentum Armarium, & curam Magneticam.

1. NOVITIUM inventum eſt, *Gocleniana* iſta cum *Unguento* ſuo *Olla.* Itaque propriè & diſtinctè ab *Antiquis* Authoribus nihil contra illam expectari poteſt. Nam quæ ante *Bombaſtum* non facile fuiſſe ostenditur, contra eam fruſtrà ab *Auguſtino* aliquo, aut *Cypriano*, petas teſtimonium. Itaque contra recenrem ſuperſtitionem, recentibus contenti erimus. Neque referre putabimus, Catholici ſint, ân hæretici: nam & illos ego merito allegare poſſum; & hos Goclenium rejicere non decet, quippe *Fratres ſuos.* Sed cum recogito, *Catholicos*, qui clarè, & *diſtinctè* de hac ſuperſtitione egerint, vix invenio. Invenio tamen, qui commentitias illas, & à Diabolis inventas actiones rejiciant, quibus Agentia *particularia, & ſublunaria* in objecta *procul diſſita*, ſine ullo certo termino, interjectis etiam aliis

 multis,

Sect. 10. Teſtim. cont. Ung.

multis,& vaſtis corporibus,agere dicantur. Itaque rectiùs in propriam Sectionem,quàm id Argumentum meretur,rejiciam. Cæteros ergo jam ponamus,vel manifeſtè hæreticos,vel mihi,quoad fidem,ignotos. Et quoniam quorundam libri ad manum non ſunt,eorum locos dumtaxat,& mentem indicabo.

Schenckius libro 5. *Obſervationum Medicarum Obſervat. 238.* Cùm de hâc Cura loqueretur, Titulum fecit Obſervationi; *Prodigioſa Vulnerum Curatio.* Quo titulo ſatis oſtendit, ſe non exiſtimare eſſe naturalem, ſi *Teli inunctionem* ſpectes. Citat autem hic Schenckius

D. Esaiam Meuchsnerum, qui aliquid publicè ediderit, nec ne, me latet. Hic porro Eſaias dicit ſe habere à

Quodam Quis hunc nôrit? Imo, quis non jure credat, neque hunc Quendam voluiſſe cognoſci, quòd res eſſet ejusmodi, ex qua nihil aliud expectare poſſet, niſi opinionem *damnatæ Magiæ* (nam alioqui, feciſſet, quod Goclenius,prodidiſſet ſe,gloriatus fuiſſet) neque Eſaiam auſum fuiſſe nudè ponere ſine indicatione ſui Authoris, (etſi obſcurâ, ut ejus famæ parceret) ne Author ipſe tam diabolici inventi videretur: Neque denique Schenckium in ſuo opere extare voluiſſe hanc Impietatem, quin & *Prodigioſam Curationem* vocaret; & à ſe ad Meuchsnerum rejiceret? Horum trium religio mihi incomperta eſt.

2. Cardanus, variis de cauſis de *Magia* non immeritò ſuſpectus, quid de hoc patibulario unguento crediderit, neſcio. Ejus mentionem facit lib. 2. *de venenis cap. 6.* Sed ita, ut neque ſe legiſſe usquam dicat, neque unde acceperit. Tantum dicit, Fama Est. Hoc oſtendit, ante *Cardanum* rem parùm fuiſſe notam, aut vulgatam; & initio, fuiſſe Negotium *perambulans in* Tenebris (Pſ. 90. 6.) ut ferè ſolent, quæ à *Principe* Tenebrarum. Talis eſt Tartarea illa *Fraternitas Roſeæ Crucis*, cujus ſuperioribus annis prodiit liber cum Epigraphe, Fama *Fraternitatis.* Sed de hâc infra.

3. Andreas Libavius, *hæreticus*; ſed in Medicina nomen aliquod conſecutus, Librum ſcripſit hoc titulo: *Tractatus Phyſicus, de* Impostoria *vulnerum per* Unguentum Armarium, *ſanatione, Paracelſis uſitatâ.* Ex hoc nihil aliud modò eſt ad manum. Neque eſt opus. Nam ſicut *Ex ungue* quod ajunt, *Leonem ita ex Epigraphe Librum.*

4. Calvinus, notum Inferis; auguſtum Hæreticis nomen, quo loco *Unguenti Gocleniani Ollam*, quo *Magneticam Curationem* habet? Dicat Goclenius ipſe *Heautontimorumenos.* Synarr. *Ut verum dicam,* Calvinus Ipse, *cum pluribus Orthodoxis Curationem illam vulnerum* Magneticam; *tamquam non naturalem, improbat, Magnetica ſc. iſtius Philoſophiæ æquè ignarus, ac D. Robertus.* Alibi hoc relatum eſt commodè. Sed hîc omitti prorſus non debuit, loco proprio. Probo illud: δὶς καὶ τρὶς τὰ καλά. Si attendiſti, Lector, adduntur hoc loco à Goclenio.

5. Plu-

5. PLURES ORTHODOXI, quos haud dubiè intelligas *Calviniſtas*, quos ſimul cum *Parente*, & *Patriarcha* ſuo, *frater fratres*, parùm fraternè & honeſtè rejicit. Sed videlicet, ut vulgò ajunt, *Amicum eſſe oportere usque ad Aras*, ita Goclenius Amicus, Conſanguineus, Affinis eſt usque ad OLLAM. Hi *plures Orthodoxi*, quoniam nobis ignoti ſunt, cenſeantur nomine *Anonymorum.* Sunt & alii *Sect. 11. Aut. Ung. Cur.*

6. INCERTI AUTHORES apud magnum alium virum, quem *Goclenius*, ut *Heroem* æſtimet licet. Is eſt *Joann. Erneſtus Burggravius*, antè mihi nominatus, & poſtea nominandus; qui cum ad cœlum usque Goclenii *Ollam* in ſuo *Redivivo* extuliſſet proximâ pagellâ ita ſcribit: *At non iſtud vi occultâ, & contactu incorporeo Magnetico fieri, etiam qui* NON INDOCTI *habentur vulgò, contendunt.* Et paulò pòſt: *Ceremonias eſſe* CONFICTAS *in ſpeciem, &* DELUSORIAS. Jungamus his ex *Goclenio* iterum, (Ung.)

7. ERUDITOS, *qui naturaliter id fieri poſſe* PLANE NEGANT. Item indidem

ALIOS, *aſtruentes, Ceremonias Magicas eſſe, Impoſtorias, Ludicras, & ad ſpeciem Confictas.* Sed de hoc genere hæc ſufficiant.

SECTIO XI.

Authores, & Laudatores Unguenti Armarii plerique vel apertè improbi, vel meritò ſuſpecti.

1. UT antea *Characteres Goclenianos* rejecimus, tum aliis rationibus, tum quòd (paucis exceptis, miſerè in fraudem inductis:) quotquot eos vel finxiſſent, vel laudaſſent, homines fuiſſent, vel *hæreſi*, vel *Magiâ* infames; ſic mihi viſum modò oſtendere, *Unguentum Armarium*, & *Magneticam Curationem*, inventum eſſe *Diabolicum*, pluribus quidem Rationibus; ſed præ aliis, oſtendendo, cujusmodi hæc *Curatio* habuerit, inter homines, *Authores.* Omnino enim credibile admodum evadet, nihil boni eſſe poſſe, quod viri minimè boni, primi invexerint: potiſſimùm, ſi præcipui Sectatores, & tutores, vel ſectâ, vel doctrinâ, vel moribus, ſimiles fuerint Authoribus. Igitur ad rem. *Author*, etſi *Diabolus* cenſendus eſt, inter homines tamen primus hoc *Unguentum*, & hanc *curationem* prodidit.

2. PARACELSUS, de quo, cùm pluſculum habeam, quod dicam, propriam illi Sectionem dicavi. Hic tantùm, quantum res feret; probabo, ante illum, neminem Unguenti meminiſſe. Si erro, authores erroris mei habeo *Paracelſiſtas* illuſtres, & *Ollâ Goclenianâ* inunctos. In *Baſilica* ſua *Chymica*

Sect. 11. Aut. Ung. Ar. vocat *Osvvaldus Crollius Unguentum Sympatheticum* PARACELSI. Quid aliud cauſæ putem, quàm, quòd eum Inventorem exiſtimârit? In eadem ſententia eſſe *Libavium*, ex illis verbis colligitur, paulò antè relatis: *Paracelſis uſitata*. Sicut enim Ariſtotelici, quæ docent, ab Ariſtotele accepiſſe cenſentur; ita hic. Nec alia mens *Joann. Erneſto Burggravio*, dum in ſua *Lucerna* vocat *Curam Magneticam ex mumia* PARACELSI. His magnis, hac quidem in re, Authoribus potiùs credo, quàm *Goclenio* meo, qui *Paracelſum* non *Authorem*, ſed *Illuſtratorem*, *& Amplificatorem*, agnoſcit (Ung.) ac interim neminem anteriorem indicat. Quinetiam *Baptiſtam à Porta*, idem cum Crollio ſenſiſſe, ibidem addit, lib. 8. c. 12. *Refertque*, inquit, *ad Autorem Paracelſum*. Sed nota eſt *Goclenii* jactantia vaniſſima. Meminimus, illum ſuprà minatum nobis *Imperatores, Reges, Principes*: ac mox in aciem induxiſſe *unicum Monachum*. Bruta fulmina. Maneat ergo, ſecundùm *Cacodæmonem*, hujus ſuperſtitionis primum Authorem fuiſſe Paracelſum, hominem rogo digniſſimum, ut non ita multò poſt clarè apparebit. Huic adhæret

3. OSWALDUS *Crollius Veteranus Haſſus*, tum totâ ſuâ paſſim doctrinâ, tum hac unctâ Magneticâ. Videatur ejus *Baſilica, Francofurti* edita, *impenſis Godefridi Tampachii* maximè pag. 278. & ſeqq. Hic homo, niſi *delirio* excuſetur, *Paracelſo* impietate planè geminus eſt. Optandum quidem, ut ejus *Baſilica* igni expietur; ſed ſi cui eſt in manibus, qui nihilominus lecturus ſit, quæ dicimus, intelliget, ſi *Præfationem admonitoriam* legerit, *Paracelſi* impietatibus refertiſſimam. Porrò de noſtro *Unguento Armario*, & ejus uſu, incredibile eſt ei, qui non legerit, qualia deliret, pag. 278. quomodo *Telum* inunctum ſervandum, & obſervandum: quàm accurata *ſigna* edat valetudinis vel invaletudinis hominis vulnerati, longè licèt abſentis. Sequitur

4. JOANN. ERNESTUS BURGGRAVIUS, propter duos ſacerrimos libros, infrà propriâ Sectione memorandus; Qui ut multas alias nugas, ita *Armarium Unguentum* deprædicat mirificè, tum in Panopolo, pag. 84. tum in Lucerna, pag. 123. Qualis autem, & quàm pius ſit, ex fructibus ejus mox cognoſces.

5. BAPTISTA à PORTA, ſi Goclenio credimus (Ung.) hoc Unguentum probat lib. 8. cap. 12. Verùm, quia editionem illam videre non potui, nihil addam, niſi hunc Scriptorem, pridem, & multifariam meritum, ut apud pios, & intelligentes, de *impia Magia* ſit ſuſpectus. Alii ſunt plures, qui etſi apertè, quod ſciam, hanc tam ſecuram *Curam* non deprædicant; cenſendi tamen ſunt ejus fautores, quòd ſimilia quædam *Agentia*, *procul*, item, ut Olla Goclenii, *vim ſuam jaculantia*, venditent. De his, ſuo loco. Sed quod aliquoties veriſſimè dictum eſt, eſſe hujus fœtidi Unguenti primarium *Authorem*

6. DIABO-

Digitized by Google

6. Diabolum, ex ſimili intelligi poſſe videtur,(etſi ſponte ex eo id ſequitur, quod neque *naturaliter* quicquam efficit, ut oſtendam; neque Dei *peculiari privilegio*, per ſe, aut beatum Angelum, ordinariam *Naturæ* effectionem tranſcendentis) ex ſimili, inquam, intelligitur Diabolus *Ollæ Goclenia Author.* Quid ni enim, cùm ſine controverſia Author ſit *Ollæ*, & *Unguenti*, quo perunctæ *venefica* per aëra feruntur? Utrumque *Unguentum* eſt,& utrumque requirit Sanguinem Humanum. De ſuo Goclenius fatetur. De altero *Gaudentius Merula*, lib. 1. Memorabilium. cap. 13. *Unguentum Lamiarum fieri compertum eſt, Pinguitudine puerorum.* Et paſſim idem docent, qui ex publicis earum confeſſionibus id didicerunt. Eo diſtant hæc. *Unguenta*, quòd per illud volent (ſcio, *Unguentum* nihil ad rem facere *Cacodæmon* vehit) aut volare fingantur *veneficæ Mulierculæ*; at per hoc *venefica qualitas.* Sect. 12. Bombaſt. Parac.

SECTIO XII.

PHILIPUS AVREOLUS *Bombaſtus Theophraſtus Paracelſus Magnus ad Hohenheim, Eremita Philoſophus, Medicus, Theologus.*

1. Satin' hoc eſt *Nominum*? Satin' *Epithetorum*? Minimè verò ſatis. Alia in eum congeruntur Elogia. Mirifica ſunt, quæ mentitur de eo *Crollius Præfatione Admonitoriâ*, p. 63. & ſeqq. Sed compendium ejuſmodi mendaciorum edidit inter alias ſuas lyras, ex Acherunticis *Fraterculis* unus, Adamus Haſelmeyer, Epiſtolâ ad ff. R. C. adjunctâ *Famæ infami.* Nam pag. 89. Germ. *Francofurti* 1615. hæc fanaticus delirat: *Beatiſſimus Eremita*, & Sophorum Monarcha *Theophraſtus Paracelſus, Magus.* At pag. 99. & 100. planè *arreptitius* videtur, ut credas, non tam ipſum, quàm *Satanam*, illius *Fraternitatis Caput*, ejus ore loqui. Judica, Lector: *Theophraſtus* inquit, *verus ſublimis Monarcha fidelium ſophorum convivii Domini 4. Eſd. 2. qui eſt in longa vita Paradiſi, Eccleſiaſt. 44. juxta ſapientiæ ſuæ theſauros, Iſa. 45. cujus doctrina recta, & ſine macula, in æternum florebit cum ſapientibus dei, Sap. 4. & 6. neque diaboli infernalium portarum ei poterunt prævalere.* Quibus ultimis verbis, (ut cæteras Blaſphemias omittam) manifeſtè *æquat Bombaſtum Chriſto*, qui ſuper Petram-petrum ſic *ædificavit Eccleſiam ſuam; ut Portæ Inferi non ſint prævalituræ adverſùs eam*, Matth. 16. 18. Hæc & ſimilia inſana Encomia, videamus, quàm rectè in *Eremitam* iſtum conveniant, ſive *Vitam* ejus ſpectemus, ſive *Doctrinam.*

DE.

Digitized by Google

Sect. 12. Bombaſt. Parac.

DE VITA BOMBASTI PARACELSI.

2. PRIMUM nemo negat, quin Paracelſus fuerit *Alchymiſta*, atque adeò vel omnium, vel multorum Coryphæus. Atqui de *Alchymia, & Alchymiſtis*, ipſa *Fama Fraternitat.* (audiat delirus Haſelmeyer eos ad quos ſcribit, & vocat Unbetrieglicbe/ id eſt, decipere neſcios, Jeſuitas:) in univerſum ita loquitur, ut vocet IMPIAM MALEDICTAM *Aurificinam.* pag. 47. multaque addat ibid. & 48.49. quæ *Paracelſum* non minùs deprimant, & collutulent, quàm illum ineptus iſte adulator extulit, & ornavit. Et ne parùm eſſe videatur, quòd de tota *Alchymiſtarum* natione ſic ſcribant; de ipſo *Bombaſto* (pag. 24.) ita pronuntiant: THEOPHRASTUS DISSOLUTE, & SOCORDITER VIVENDO (mit freyen und unachtſamen Leben) TEMPUS SUUM AMISIT. Audin miſer Haſelmeyer! quid de tuo ſublimi MONARCHA, *fidelium Sophorum*, judicent fatercul i tui, prorſus decipere neſcii? Alium audiamus, hiſtoricè ſcribentem rem ſui temporis, quam coràm videre potuit, quam partim à *Domeſticis* ipſius *Bombaſti* audivit. Dico autem

3. CONRADUM GESNERUM. qui in *Enumeratione Alphabetica Scriptorum Chirurgiæ*, littera T. hæc ad verbum: *Theophraſtus Paracelſus noſtro tempore vixit, qui Veterum omnium placitis contemptis, multa nova in artem Medicam inducere conatus eſt, & Medicinam per diverſas Helvetiæ, Germaniæ, & Poloniæ Regiones, vagabundus exercuit, dum pecunia careret: quâ medicâ acquiſitâ Vino, & Ludis deditus (ut conſtans fama eſt) nemini medebatur. Dæmone utebatur Familiari, ut ex ejus diſcipulo audivi: Vir naturâ, & Eloquentiâ, quàm litteris, & ſtudio doctior. Prorſus* INCONSTANS, *nunc* THEOLOGUS, *nunc* MEDICUS, *nunc* MAGUS: *ſæpe* COMPOTATOR, & ALEATOR *inter* RUSTICOS. *Latinè nihil edidit ob* IMPERITIAM *linguæ*. Hactenus Geſnerus editus Tiguri anno 1555.

4. At non omnia nôrat Geſnerus: nec libros Paracelſi legerat: alioquin plura de illo addidiſſet. Ego quidem non dubitem hanc Propoſitionem, ubilibet terrarum defendere,

NEMINEM *unquam fuiſſe Magum, Necromanticum, Veneficum, ſi Bombaſtus non fuit.*

Neque id opus, anxiè *alienis* teſtimoniis probare, cùm *ipſe de ſe* non modò teſtimonium dicat, ſed ultrò ea ſcribat, & jactanter vulget, quæ horum omnium, & plurium eum manifeſtum teneant. Paucis ergo illis de Vitâ hujus Trivenefici delibatis, pauca item ex plurimis, tamquam Exempli causâ ponam.

DE

DE DOCTRINA BOMBASTI PARACELSI.

Sect. 12. Bombaſt. Parac.

5. CLaritatis causâ, impia ejus Dogmata proponam per aliquot *Propoſitiones*, quæ apertè in ejus libris continentur.

PROPOSITIO 1. *Quatuor ſunt genera hominum, qui ab Adamo originem non ducunt, quorum alii Igne vivunt, alii in aëre, alii in terra, alii in mari. Vocantur hi Nymphæ, Sylvani, Salamandræ, &c.*

PROP. 2. *Sermonem, & reliqua omnia homunculi iſti habent cum reliquis hominibus communia; excepto, quòd animam habent mortalem.*

PROP. 3. *Ineunt conjugia cum Hominibus, qui ab Adamo ducunt originem, & Liberos procreant.*

PROP. 4. *Per iſtiusmodi conjugia efficiuntur eorum animæ Immortales, & participes redemtionis Chriſti.*

PROPOS. 5. *Tales homunculos eſſe, certum eſt. Nam Bombaſtus eos vidit, & familiariter cum iis egit; videnturq́; frequenter ab aliis.*

PROP. 6. *Morborum Hyperphyſicorum curatio fruſtra à Natura petitur, ſed petenda eſt à Dæmonibus per applicationem Sigillorum, & Characterum.*

PROP. 7. *Nihil refert, à quo remedium petatur, modo curetur æger, etiamſi ab Immundo ſpiritu. Hoc enim Scriptura ipſa approbat, ubi ait:* ſalutem ex inimicis noſtris.

PROP. 8. *De Curatione morbi, Magico artificio inflicti nihil eſt in Avicenna, nihil in Galeno, qui, ut non ſcripſerunt, ita nec ſciverunt de his rebus quicquam. Debent igitur Medici quandoque accedere vetulas,* SAGAS, *ruſticos, circumforaneos, & ex iis artem iſtam addiſcere. Nam hi de iſtis rebus plus ſciunt, quam Academiæ Profeſſores omnes.*

PROP. 9. *Etſi hæc rideant Academiæ Profeſſores: tu tamen iis utere forti Imaginatione, & effectum experieris.*

PROP. 10. *Si quis ſuper naturali morbo, aut dolore vexetur, Magico remedio malum tolli debet, quali eſt introductum.*

PROP. 11. *Ejusmodi Curationes Magicæ non ſunt contra Deum, quia iis utimur, non ad perniciem hominum ſed ſalutem.*

PROP. 12. *Fac ceream Imaginem ſimilem Ægroto, adhibitâ certâ fide, & vehementi imaginatione, fore, ut per illam ſanetur. Adde Magicas precatiunculas, ac denique Imaginem in ignem conjice. Liberabitur æger. Hæc omnia audacter crede, & fac, neque flocci facias, quid ad hæc dicant Theologi.*

Vide, Lector, *Editiones Baſilicas*, cum dogmatibus diabolicis. At ne putes, quicqam illi à me affingi, Libri, ex quibus hæ Propoſitiones ſumtæ, ſunt, *De Philoſophia ad Athenien. De occulta Philoſ. De Philoſ. magna. De cœleſti Medicinâ. De morbo caduco, De Hyperphys. morb. De vita longa.*

Digitized by Google

Sect. 12. Pombaſt. Par.

6. Quid ad hæc ais, D. Gocleni? Objicis mihi Villanovanum, cum quo nihil mihi unquam fuit negotii, cujus doctrinam nunquam ſecutus ſum: & vis tamen, me feciſſe, & docuiſſe, quæ ipſe. *Paracelſus* PRIMUS AUTHOR eſt tui Unguenti, *primus figulus Ollæ tuæ*: Tu gratulabundus ejus doctrinam amplecteris, ſequeris, vulgas, jactas, pro Myſteriis habes. Denique Hippocratem, Galenum, *Celſum* præ hoc *Paracelſo*, nihili facis. Si *Propoſitiones* iſtas probas, tamquam *probas*, oſtende tuum illud pium os *Academicis tuis*; & vide, an te, *ut probum, probent*: Sin rejicis, utique id facis propter impietatem. Agnoſcis ergo, impium eſſe Authorem tui Unguenti, aut certè, ut tecum loquar, *Illuſtratorem, & Amplificatorem*.

7. Tales impietates faciliùs credam, illum illuſtrâſſe, & amplificâſſe, quàm *veram Medicinam*. *Conradi Geſneri* judicium antè audiſti.

8. Accedit ad hanc *impiæ Medicinæ novitatem, verborum* peregrina vanitas, & tenebricoſa *obſcuritas*, ex qua, exceptis ſcilicet, *Initiatis*, non magis expedias, quàm ex *Nocte Ægyptiaca*. Non invidemus iis hanc *Sapientiam*, ac ne miramur quidem. Quin potius miſeramur, & cæcorum iſtorum vices dolemus. Loquor autem, ne quis à mente mea aberret, de *Pſeudo-Alchymiſtis*, de quibus, purgandi mei causâ, infrà agam diſtinctiùs. Cæterùm, inter mira inventa *Bombaſti*, unum videtur eſſe, quod huic *obſcuritati* oportunè medeatur, *lumen perpetuum*. Hæres, Lector? Seriò loquor, præſtaret ille modò ſeriò, quod promittit. Non tenebo te ſuſpenſum diutiùs. An. 1582. Petrus Perna excudit Paracelſi Manualia duo, in quorum poſteriore, pag. penult. leguntur hæc ad verbum: *Diſtilla ex ſanguine tuo, vel* STERCORE *tuo, oleum, & fac cochiam ex alumine plumoſo: poſt fac ardere, & ardet tam diu, quamdiu vives. Probatum eſt.* Utilis lucerna, ſed fœtida. Utilior hæc pagella proximè anteriore. Inſcriptio eſt, DE STERCORE. Tum ſequitur: *Prima aqua ejus* (:ſtercoris:) *deponit maculas faciei. Ultimum oleum ejus, quod exit, ſi accendis*, NON CONSUMITUR IN ÆTERNUM. Rectè dixi hanc utiliorem; nam altera cum Bombaſto moriebatur; hoc autem nobile vaſculum TRANSIT AD HÆREDES, Et natos natorum, & qui naſcentur ab illis *in omnes generationes*. Meretur utraque elogium non vulgare. Catullus nobilis Poëta, *Voluſii*, neſcio cujus, *Annales* celebravit noto illo verſiculo:

Annales Volusî, cacata charta.

Non teneor honeſtiùs loqui de *Bombaſti Lucernis*, quàm Bombaſtus ipſe locutus eſt. Itaque *æternis* illis ejus *ignibus*, æternum hoc Elogium facili, & ſpontaneâ eat Parodiâ, BOMBASTI FACULÆ *cacata* FLAMMA.

SECTIO

Sect. 13. Io.Ernſt. Burg.

SECTIO XIII.

Io. Erneſtus Burggravius Neoſtadius Palatinus.

1. STO promiſſis. Dixi antè, me huic homini *propriam Sectionem* ſervare. Quanquam meritò corrigam, & dicam, non *homini*, ſed *libris* ejus, & *doctrinæ*, hanc Sectionem dicatam. Nam *hominem* amo, non modò communi illo nomine, quòd *homo* ſit, ſed propter *Eruditionem* non vulgarem, & linguæ tum Latinæ, tum Græcæ cognitionem. Doleo, ejusmodi ingenium, *peregrinationibus*, & *Pſeudo-Chymicorum* cognatione, in tranverſum ſic actum, ut multa vulgaverit, quæ æterno ſilentio obruta oportebat. Hoc nomine in eorum Authorum numerum mihi venis, *Burggravi*, quos aſſero, Goclenio, ejusque Magneticæ Curationi nequaquam eſſe honori. Patere igitur, te rogo, ut, in gratiam tui, tua tibi vitia indicem, quoniam neque emendabis, niſi ſcias, neque ſcies, niſi indicata: ut, ſi macula turpis faciem tibi ignoranti deformaret.

2. Principio omnium horum malorum fontem vereor eſſe *hæreſin*. Si tamen *hæreticus* es. Libri tui oſtendunt potiùs eſſe *ambiguum Religionis*, &c, proprio verbo, ἀλλοπρόσαλλον: Certè duas Religiones laudas, toto cœlo diverſas. Præfatio tui *Biolychnii* Nuncupatoria, in *Julio Principe*, *Herbipolenſi Præſule*, meritò laudat (pag. 25.) RELIGIONEM. Sed quid ſibi vult, quòd *Achilles* tuus in Dedicatoria, alium Dynaſtam item à *Religione* extollit, qui nec ipſe unquam diffitebitur, ſe longè ab *Julio* illo, in *Religione diſſidere?* Quid te eſſe credam, cùm tam diverſa video prædicare? Alia loca ſunt, ex quibus conjectare liceat: ſed omitto.

3. Jam Libros tuos inſpicienti cuivis, ſunt, quæ meritò admiretur, tibi, homini prudenti, & erudito excidiſſe. Non exagitabo ſingula acerbè: proponam tantum nonnulla, & Tibi, Lectoriq; relinquam conſideranda.

Ingenuum in primis eſt, ſed in te pugnat, quòd fateris paſſim, *non poſſe ſatis intelligi*, nedum *explicari*, quæ doces. Et tamen doces, & tantâ fiduciâ doces. Satis mihi fuerit, unum locum afferre ex *Lucerna* tua, & alterum ex *Achille*; atque utrumq; maximè pro me, & maximè contra Goclenium. Prior eſt ubi de Unguento Armario, quod *Illuſtre* vocas, dicis, Sanationem ab illo perfici ARCANO MYSTERIO, *quod* NEMO *unquam ſatis prodet* (nedū pepo ille, qui tamen putat, ſe per ſua Axiomata hoc Myſterium *manifeſtū feciſſe*, adeoque *ſine griphis, ſine ægnimatibus*. Synar. *quidquid in abditas cauſas de hoc ipſo diſquirunt*. Addis: *Et vidimus conjecturas quorumdam, accuratas ſanè: ſed rationes illæ, quantulū eſt, quod perſuadent homini Philoſopho?* Et mox *Diviniores formarum*

marum

Sect. 13. Jo Ern. Burg. *marum vires ſunt, quàm ut nos ductu Rationum* (audi Axiomatographe) *eas inveſtigemus.* Heu, *Burggravi!* Hæc tu tam clarè, nec tibi in mentem venit, paullò ulteriùs progredi, & ipſiſſimam veritatem enuntiare, nempe *Divinitatem* illam eſſe, quam adorant *Idololatræ*; *Satanam*, inquam, aut aliquem *Angelum ejus?* Dixi antea Goclenio, quod tibi modò ſimillimo modo, poſſe quamvis *Veneficam* de ſuo *Unguento* philoſophari, quo delibura,

Hoc, veluti pennis, audet ſe credere cælo,
Ignotum per iter ———

Poſterior locus eſt in *Achille* tuo, quâ, quantulum deeſt, quin concedas, & ultrò profitearis hoc, quod jam dicebam, *Satanâ authore Curationem Magneticam perfici?* Nam cùm de eapſe *Cura* loquereris, verba tua ſunt: *Qui in abſtruſiſſimis arcana rerum omnium Parentis penetralibus ſupra vulgi captum perſpicit, iisq́, occulto modo utitur, & vulgò incredibilia præſtat, quæq́, non niſi malorum geniorum quos Paredros vocant, adminiculo, ſubſidioq́, edi videantur, ille Magus eſt.* Ingenuè prorſus, niſi quòd geminum mantellum Diabolicæ fraudi obtendis, dum & *Naturam* fingis intra *penetralia* ſua hanc vim celare; & ignobile *vulgus* inſinuas, præ ſtupore iſta non capere. Nam contra planè habet. *Vulgus* enim facilè his aſſentitur, neque magnopere laborare ſolet, *quomodo* ſanetur, dum ſanetur. *Eruditi*, pleraque ejusmodi dum inſcipiunt, hærent, dubitant, inquirunt, reperiunt, damnant. Hoc tu negare non potuiſti. Agnoſce iterum verba tua. *At non iſtud vi occultâ, & contactu Incorporeo* (neceſſariò hic Diabolus implicatur, qui haud dubiè incorporeus eſt) *Magnetico fieri, etiam qui non Indocti habentur vulgo, contendunt.* Paullò pòſt: *Cætera verò, quæ adhibentur, ceremonias eſſe confictas in ſpeciem, & deluſorias.* Nihil verius hoc ſenſu *non Indoctorum.* Atque utinam tu *non indoctus* (talem te agnoſco) his accederes. Sed procul te abeſſe oſtendis, dum ſubdis: *Falſi ſunt, & Infelices.* Infelix Burggravi! Pluris facis *Goclenium*, ne Grammaticæ quidem gnarum, nec periodum Latinam ſcribere doctum, quam non pudendo furto èx Lipſio deſcribat, quàm viros *non indoctos?* At ſi rationem ſaltem aliquam afferres. Nihil tale. Quin potiùs pro omni ratione.

4. INCREPATIONES acres adhibes, & Erudito homine indignas. Ut illâ ipsâ pag. 85. *Miſeri Naturæ plagiarii, & Scholaſticarum gerrarum crepitacula.* Et in Lampade pag. 95. *Erunt forſitan, qui de faſtuoſis ſuperciliosorum quorundum Philoſophaſtrorum ſubſelliis proſilient.* Modeſtè, Burggravi. Non meminiſti, te Illuſtriſſimum *Julium* Herbipolenſem Præſulem, in tua *Nuncupatoria* laudâſſe, præter cætera, à *Prudentia & Sapientia?* (pag. 25.) Atqui Magnus hic Princeps ad ſuam *Prudentiam*, & *Sapientiam* pertinere exiſtimavit, ejusmodi Viros in Academiæ ſuæ ſubſelliis collocare, quos tu contumelioſè *Philoſophaſtros* vocas. Iidem tamen (pagel. 96.) *Anſeres* ſunt tibi, *Olori* ſcilicet, qui meros *Uniones* cânis. Parum dico, dum te

Olorem

Digitized by Google

Olorem dico, *Suſtridus* Poëta tuus, Spagyriæ Sirenophœnicem te prædicat. *Sect. 13. Io. Ern. Burg.*
Equidem non invideo. Sed parùm dulcis tibi cantus eſt, dum Philoſophos appellas, qui *Veteris* Philoſophiæ retinentes, tibi ac tui ſimilibus *Spagyricam* relinquunt. Monueras teipſum in Præfat. *Lucernæ* (pag. 18.) poſt effuſam in illos, parùm decenter, bilem, illis verbis, honeſtæ mentis indicibus: *Sed intra terminos modeſtiæ.* At hos *terminos* quantum transgrederis, in *Panopolo* tuo (pag. 82.) dum diſertis verbis, tui moniti oblitus, ita declamas: *Quicquid eſt tuarum, ſive è Stoa, ſive è Peripato argutiolarum, non paribus ſophismatum ſtrophis, & involucris diluam; ſed ſcommate vel è ſtabulis, vel è triviis petito.* In hac quidem argumentandi ratione ſpagyricâ, cedimus tibi palmam. Nam, ut ille ait, *Contendere durum eſt Cum victore.*

5. Ac ſic vel non tutum fuerit, vel non operæ-pretium, aliquot alia capita librorum tuorum perſequi, quibus honeſtæ tuæ Eruditioni maculam inuſſiſti, non facilè eluendam, niſi honeſtâ *Palinodiâ*, quam feliciter tibi præivit vir & doctiſſimus, & tibi, vel teipſo judice, amiciſſimus. Conjectas, ſcio. Ego non ita multò pòſt clarè tibi illum nominabo, nec ſine proprio ipſius teſtimonio. Sed capitum, quæ jam dicebam, indiculum tantùm tibi hîc ponam, omiſſâ longiore tractatione: quoniam pleraque omnia in Goclenii mei confutatione vel jam jacent, vel jacebunt.

Obſcuritatem & Difficultatem tuorum inventorum inculcas; in quo aſtutiam tuam notamus. Illâ enim, ut velo, tectus lates aut latere ſperas. Si intelligi nolebas, multò rectiùs tacuiſſes.

Secreta tua haberi vis, nec vulgari profanis ſcilicet. Cur ergo libros ſcribebas? Et quid ſunt niſi fucus, tum Lucerna tua, tum Panoplia, quibus nemo uti queat?

Malignè cenſeat quis, te & *obſcuritatem*, *difficultatemq.* prætendere, & petere *ſilentium*, in *Lucerna* potiſſimùm, quam ſine magno vel verborum vel apparatus circuitu clarè concinnare docet *Paracelſus* tuus, oleo vel ex ſanguine, vel ex *ſtercore*, diſtillato. Tu nimiùm apparatum adhibes ad rem tam facilem, tam olidam.

6. Minus tamen eſt, (ne te graviùs accuſare videar) quàm primus libri tui aſpectus præ ſe ferat. Nam argumenti jejunitate coactus, feciſti, quod Goclenius: Pauciſſima propriè ad rem; plurima extra rem attuliſti. Quod idem etiam in *Redivivo* tuo feciſti.

Illud peſſimum, quòd varia undique congerendo, quæ parùm ad rem faciant, ſuperſtitionibus illis tuis, ut ſic dicam, *Capitalib.* alias aſperſiſti. Itaque cùm *Lucernas* concinnares, *Arma* cuderes, interea *Goclenianam Ollam*, *unguine* addito, *impregnaſti*: *Patavinam urnam* approbâſti, nihili pendens, ipſammet litteratam de ſe ceciniſſe, ſe eſſe

PLUTONI SACRUM MUNUS——

Digitized by Google

Sect. 13. Io. Ern. Burg. At non malè te monuerat laudator tuus, aureum nomen, *Goldmannus*, dum monet;

Urbs Patana Olibii ne jactet FICTILE FICTUM.

Quid quòd *Characteres* quoſdam rejicis, & prudenter damnas; & interea alios nihilo minus Diabolicos admittis & probas? Mitto alios. At per fidem tuam, quomodo tibi perſuadere potuiſti, abeſſe execrandam ſuperſtitionem ab illo *Charactere*, qui *in Circulo deſcriptus Muſcas glomeratim convolantes congregabat*? Scis, *Beelzebub* eſſe *Deum Muſcarum*? hic illas congregabat, non vaniſſimus *Character-Nihil ille nec auſus*, *Nec potuit*-Si perſiſtis in errore, vide, ne,præter famam,etiam Patriam amittas,& *Accaronita* fias, pro *Palatino*: nam BEELZEBUB fuit *deus* ACCARON. Sed aliquot adhuc tua σφάλματα annotemus.

7. Probas plures in homine *Animas*, & apertè unam (ex deliriis, lib. de LUNATICIS *Paracelſi* LUNATICISSIMI) quæ BRUTAM CREATURAM HOMINEM EFFICIT. Talis fuerit *Paracelſus*. Tibi ominari nolim, & nemo non brutus ſibi optet.

Ponis *Animas* in iis quoque, quæ vulgò in anima habentur, ut in *ſtellis*, & in ipſo *mundo*. Error eſt pridem exploſus.

Porrò *Cura morborum Magnetica*, quam Biolychnio adjungis, conjuncta *Cura Vulnerum Magnetica*, facit, ut fruſtrà ſint omnes Medici, omnes Chirurgi, omnia medicamenta, omnia emplaſtra. Non appono modum, ne quis ex me diſcat, quod in *Bombaſto*, & in te ſeriò deteſtor. Quòd dixi, fruſtrà fore illa, hinc intelligi licet: Goclenius ſanat *Vulnera citra ullum dolorem*, & *remedii applicationem*: Tu facis, ut *morbi nullâ potione medicâ, aliisve ſumtis Pharmacis ſanentur*. Quis igitur malit moleſtias, ſumtus, dolores, incertam curationem?

Verbis tribuis mirabiles effectiones, etiam longo pòſt tempore, quam tranſierunt. Verba das.

Imaginationem & Phantaſiam magna poſſe fingis, etiam in aliena corpora, etiam in multos annos. Phantaſticum eſt.

8. Sat multa de Parergis. Princeps Argumentum in *Lucerna* tibi ipſa *Lucerna, jugiter vivens cum eo, cui accenditur Myſticè*, inquis. Miſerum *Myſterium*, cui *Myſtes* non alius, quàm illuſor Diabolus, ut & huic *Lucernæ Sinenſi*. An. 1610. in Sinarum urbe Nanciana (narrant Religioſi homines, qui ibi degunt) *Lucerna* erat ſimilis tuæ, quæ vel non extingueretur, vel extincta, etſi ægrè, mox, nullius adminiculo, recens conciperet incendium. Ad eam viſendam, cùm pueri aliquot conveniſſent, litterarum ſtudioſi, plerique Ethnici, converſi ad quendam Chriſtianum, Antonium nomine, æqualem ſuum, Heus tu, inquiunt, jactas *Religionem* tuam *Chriſtianam*. Agedum, ejus præſidio hanc *Lucernam* extingue, ſodes. Puer annuens, & ſigno

gno Crucis muniens ſeſe, facilè extinxit. Sed Cacodæmonis operâ cùm red- *Sect. 13.*
accenderetur, indignatus Neophytus, ridentibus cæteris, ita eam deni- *Io. Ern.*
que extinxit, ut fruſtrà eſſent, quotquot eam reluminare conarentur. Cre- *Burg.*
de mihi, ſimilem fore tuam, ſi usquam ea extaret.

9. Si ingenuus eſſe vis, mi Burggravi (ſpero te velle) non ægrè hæc *monita* feres, aut, ſi ita vocare lubet, has *cenſuras*. Cenſes ipſe graviter tuis libris aliorum *ſuperſtitiones*. Non æquum feceris, ſi tibi credi voles, tam peregrina afferenti ſine ullis *Rationibus*: maximè cùm ipſe id ultrò prædices non ſemel. De ipſa tua *Lucerna*, en tua verba (pa. 127.) *Experimentis hæc; & talia conſtant, non logodædalis ambiguarum rationum enuntiationibus*. Velim à te ſcire, ſi quivis *Veneficus* de quovis ſuo *veneficio* idem diceret, quid illi objectum velles? Idem tibi objicito. De eadem tua *Lampade*, clarius eſt tuum illud, p. 118. *Cur, homine anima agente, Lampas ſimul vitam & flammam efflet, non in promptu magis quidem meo judicio ſit expedire, quàm &c.* At ego facilè expedio, *Diabolus efflat, qui & aluit.*

10. Antequam *Lucernam* deſero, notandum mihi horrendum ſacrilegium tui *Goldmanni*, qui hanc tuam Acheronticam *Lampadem* præfert divinæ illi *ampullæ*, quæ *inexhauſtum per tota ſecla liquorem* ſervat. At nefarius hæreticus vetat eam prædicari, & ad te converſus ait:

Æternam ſolus tu tradis Lampada mundo. Quid dicam huic Adulatori? *Similes habent labra lactucas*. Nunquam carmina pangat, niſi ad hanc *Lucernam*.

11. Sicut *Perpetuum lumen* præbet *Lucerna* tua, Burggravi, ſic perpetuam tutelam *Armatura* tua. Id eſt, vel non præbet, vel *Diabolo* operam dante, præbet. Præcipuum præſidium video tibi eſſe in Phantaſia, & Verbis, quæ usque eò valida & acuta habes, ut ferrum, chalybem, Electrum penetrent, intraque ejus viſcera ſe condant, & illud *impenetrabile* reddant. Ægrè mihi credetur, niſi tua hîc verba appoſuero, quæ adhiberi vis ad *Armorum fabricam*. Pag. 105. ita præcipis: *Ad incudem & fabricam ſtabis obfirmato animo, & Imaginatione fortiter elevatâ, & affectu exaltato: tum voce iracundâ, asperâ, infractâ, raucâ, minaci, atroci, hoc eſt, Martiali: tum oculis ad Baſiliſci obtutum intenſis operi irradia, & Martialiter aſpira tali Carmine:*

Auſpicio Martis bene cedat Fabrica, & Artis.
Arma mihi cudo, celo aſpirante ſecundo,
Quis poſſit duri vis nulla nocere metalli.
Sed pavor, & terror perturbet, mentis & error,
Hoſtem acie in cuncta, ut nequeat conſiſtere puncto.

Mox addis: *Inſpira fortiter, & anhelitu ei incumbe Martiali, repetitis, quoties operi congruum, numeris:*

Ut lupus ignavos nocturnus territat agnos,
Ut timidus ſævos exhorret Dama Moloſſos:
Sic quoq; præcipitem incutiant hæc arma timorem.

Ita

Digitized by Google

Sect. 13. Io. Ern. Burg.

Iterum hîc aſpirandum, & inſpirandum operi Martialiter:
Contrà præſente ut nequeat conſiſtere mente.
Irrita tela dabis, quicunq; minabere nobis.
Obvius his armis, quiq; ibis, abibis inermis.

Hîc Martialiter, ut poteris, iterum inſpirato, & repetitis inter Pyracmonas, numeris, fortiter ingemina:
Hæc veluti flammâ molleſcit Martia lamna:
Hoc veluti flictu Electrum dureſcit, & ictu:
Sic quoq; molleſcant, & pectora dura liqueſcant,
Præq; metu rigeant, pavidoq; tremore fatiſcant.

Et talis quidem eſt, inquis, *ab Imaginatione Martialis inſpiratio, cujus nemo vires refutat, niſi qui in omnibus Arcanis profanus Hoſpes eſt.* Ita tu.

12. Ægrè mihi perſuadeo, te hæc legere vel audire ſine pudore. Ego quidem neminem adhuc inveni, quin *rideret ad vecordiam, ringeretur ad impietatem.* Non attendis, cui illam ferream, ut ſic dicam, *Impenetrabilitatem* attribuas? cui? Némpe tuæ *imaginationi*, quæ *ſomnio* eſt quam ſimillima. Cui? *Voci*, quæ eſt *momentanea aëris percuſſio*, cui? *aſpectui*, qui fit non *emittendo* quippiam, ſed *admittendo*. Poſtremo, cui? *aſpirationi, inſpirationi, anhelitui*, qui, quid aliud eſt, quàm *fumus* quidam à pectoris foculo protruſus? De his tamen tu agis, tanquam ſi ſint *fuſile* aliquod *Electrum*, quod reliquis Metallis miſceatur, iisque potiſſimam vim tribuat. Fingunt fuiſſe, neſcio cui, Ferream Vocem. Tu multò plus dicis, nec fingere videri vis. Nam dum loqueris, erunt verba tua non ἔπεα πτερόεντα, (ut aliis hominibus, atque adeo Heroibus, ipſisque Homericis Diis) ſed tamquam ſi

—fluat Æs rivis, Auriq; metallum
Vulnificusque Chalybs vaſtâ fornace liqueſcat.

Et tamen *qui* ingentes has *vires refutat, Profanus hoſpes eſt.* Equidem in talibus *Sacris* non invitus ſim *Profanus.* Sed jam ſat multa tecum, Burggravi, ſi priùs & LUCERNÆ tuæ & ARMORUM concinnationem tuis ipſius verbis, ut pulcro compendio, concluſero. In Nuncupatoria tui Biolychni pag. 21. loqueris de tui ſimilibus, id eſt, ut ego interpretor, de quibusdam *Pſeudo-Alchymiſtis*, in hunc modum: *Magni Oſtanis hæredes ſunt illi ſpagyri, qui* (VULCANO Diabolicus hic eſt) *Artium omnium Inventori* (ſic hic Diabolus Divinitatem ſibi vendicat) *tam chari ſunt, ut ejus beneficio* (vide cujus tu & Goclenius ſitis Beneficiarii) *quidlibet benè educant è quolibet.* Veriſſimum de Te fratribusque tuis, judicium, niſi quòd illud QUIDLIBET tandem eſt NIHIL. Jam claudenti mihi hanc Sectionem, aurem vellicas, & objicis pro utroque tuo libro magnum nomen, magnum teſtem, Amicum tuum RARO VIRIUM INGENIO, ut eum prædicas in Achille tuo. p. 55. Hic ille eſt, quem paulò priùs dicebam, tibi præiviſſe nobilem Pali-

Digitized by Google

Palinodiam, MARCELLUS inquam FRANCKHEIM, I.U.D. Conſultiſſimus, Scientiarum, Linguarumque ſcientiſſimus, cujus eſt ad tuum *Achillem* ἐπιλεκτικὸν στοχαστικὸν, & ad te Epiſtola, præmiſſa *Lucernæ* tuæ. De hoc, Burggravi, ne nimis tibi plaude. Ignorare non potes, eum *Religionem* mutâſſe, & *Catholicæ Eccleſiæ*, cujus, per Baptiſmum, membrum factus erat, per hæreſin avulſus, ſeſe obedientem filium reddidiſſe. Sed addo alterum, ſi fortè ignoras. Idem cùm hæreſin abjuraret, *raro* illo, quo illum eſſe dicis, *ingenio*, & judicio (ſed in primis Divinâ gratiâ cælitus illuſtratus) vidit, *ſuperſtitiones* illas tuas, & ſimiles, ſibi relinquendas. Id ut liquidò non tibi modò, ſed omnibus conſtet, & maximè *Pſeudochymicis*, deſcribam hic Epiſtolam ejus ad ARNOLDUM à BOECOP. Societatis Noſtræ Religioſum, cujus *autographum* penes me habeo, quæ ſit vice *Palinodiæ* & Auguſtini exemplo, *Retractatio* duarum illarum, quas dixi. Ponam autem, ipſo Authore non nolente: quoniam aliter minimè probandi exempli res ſit. Et quidem integram dabo, uti eam exaravit, ne nimium mihi ſumpſiſſe videar in alieno opere, ſi quid meo judicio truncavero. Quamquam quæ de Holtzemio (quem ego virum nullus novi) non magnopere ad meum inſtitutum facere videantur. Quæ verò de me, ignoto prorſus, & hactenus non viſo, nimis benevolè aſperſit, non agnoſco. Sed audiamus ipſum. *Sect. 14. Marcel. Franck. Abdic.*

SECTIO XIV.

MARCELLI FRANCKHEIMI. V.C.

φλυαρολογίας *Pſeudo-Chymicorum abdicatio. Epiſtola ad Arnoldum à Bœcop, Soc.* JESU.

Arnoldo Honorio à Bœcop τῷ πανάριστῳ ἀρχαιοτρόπως τῇ ἱερολογίᾳ ἐντρίβειν, καὶ εὖ διάγειν.

1. *NOn indelectatum me Petrus Holtzemius Medicinæ Profeſſor in Ubiorum Academia, dimiſit facetâ illâ ſui hellebori eſſentiâ: apud quem ipſa Euphroſine, Aglaia, Paſirytbmie, Gelopœia, omneſque Charites ſint inficetiſſimæ: quâ Helleboropœus ipſe neſcio quas in me dicturus affanias, ſibi ipſi corporis ſuperiora purgavit, ne quid humoris melancholici, vel bilioſi, ad domicilia uſque animi (ut Agellianâ dicam Phraſi) redundaret, & lepores iſtos cum Gratiis perturbaret. Sed non lubet* ἀντιφιλοσοφεῖν καὶ ἀντιφάρμακον *reponere. An iſto, quo ſcribis caſu,* ὦ ἀντάδελφε, καὶ δύο δή μοι τῶν γνησίων τ' ἀδελφῶν καὶ ἀγαθῶν ἀντάξιε, *meum ſilentium unius itemq; alterius hebdomadis, tibi indicio poſſit eſſe, mei à tuo diſcrepantis judicii, ſuper editis olim in gratiam Burggravii epiſtolis? Si compromittis in Paulum noſtrum, cecidiſti iſtâ tuâ conjecturâ.* Qui tacet, inquit, non utique fate-

Sect. 14. Marcel. Franck. Abdit.

tur, ſed tamen verum eſt, eum non negare. Quod civilis Sapientia conſultus ille videtur ex altioris ſcientia perito Sirʼacho noſtro hauſiſſe, ubi ait: ἔστι σιωπῶν, οὐ γὰρ ἔχει ἀπόκρισιν. Si litteras non unas repetis, vides in tuam ſententiam me non abripi, ſed ad nutum duci. Et quidem utar avidè iſtâ occaſione, quâ ſuperſtitionum omnium Exverras parat edere Societatis veſtra Theologus, cujus Diſſertationem de ſuperſtitione, Theologicam, ad me Kal. April. M. DC. XV. Auguſtâ Trevirorum ablegâſti. è qua ut ex ungue leonem, ſic ingenium æſtimo Viri illius acre & rarum: qui ſtilo ſuo penitus Goclenium transfixit, & reliquit occiſiſſimum. Cujus ego modeſtiam pluribus hîc non onero.

Ipſa mihi opportunitas non potuit opportunius Adveniré ——
quàm hoc viri, quod ais, inſtitutum, præſertim cùm aliquid publicè pro innocentia mea dicendum ſit adverſus libellum illum famoſum, quem in me potiſſimùm, ut colligo, edidit ille Medicus, qui cap. 1. ubi Chriſtianus, prudens, & honeſtus vult haberi, me in Barathrum detrudit illorum, qui ex fraude, fallaciis, mendaciis toti conſtant. & cap. 2. eundem me videtur rejicere in ſecundum, quòd ſtatuit, genus hominum, cui non tribuit quidem nihil litterarum: ſed à deſperatione ad Medicinam iviſſe ait, convitiis multis. Imò verò mox in tertium genus hominum vult deportatum, quòd DEUM immemorem fraudis ſperare, oblitum melioris famæ, res ſuperſtitioſas pro veris medicamentis, toti mundo, quod Apoſtatæ Judæi circumforanei ſolent, obtrudere contendit: idq́ eò loci, ubi hoc Ciceronis monitum ſibi ipſe præſcribit; ut primò acerbitate careat monitio: dein' objurgatio contumeliâ careat. Sed hoc ipſo bilem ſibi recolligit, quòd iraſci proprium ſit Peripateticorum, adeò, ut qui non poſſit exacerbari, vir non ſit. Quo impetu Peripatetico, eò proceſſit, ut me inter illos errores abjicere, qui ex proſapia Caini, &c. titulo Doctorali illicitè gaudent, &c. nihil penſi habuerit. Cap. autem 8. non ſatis illi fuit, dicere, meas aures occluſas veritati: nec recordari, conſcientiæ bene actæ vitæ memoriam eſſe jucundiſſimam: itemq́ me (: ad inſtar ſc. Phormionis illius ridiculum, qui coram Annibale, neſcio quid de re bellica, diſputavit:) arrogantiâ & verborum meorum pompoſitate ebrium exiſtimare, id mihi deberi, ut quicquid dixerim, aut ſcripſerim, id ipſum, velut eruditum, omnes ſuſpicere, & approbare; niſi vulgo perſuadere ſatagat, me neque jus, neque bonum, aut æquum ſcire: tum verò & Dardanarium eſſe, καὶ κακοδαιμονοκρατούμενον, qui medicinam non divinum, ſed Magicum eſſe munus credat, &c. Quid agis, mi Holtzemi? loqueris non tantùm ligna (unde Gentilitium tibi nomen) ſed & lapides, & cruces, & ignes, ubi ἰλιάδα τινὰ ἀσχημάτων καὶ καθαρμάτων in me declamitas. Quid ego contra? non agam tecum ſummo jure, quo inteſtabilis ex lege jubetur eſſe, imò verò capitali ſupplicio l. unic. C. de fam. lib. plectitur, non tantùm is, qui libellum famoſum edidit; ſed & is, qui inventum non corruperit, vel igni conſumſerit, ſed vim ejus maniſeſtârit. Age verò, cùm ab eodem Imp. Val. d. l. cautum ſit, ut hujusmodi libellus alterius opinionem non lædat, & ego ἀπάθειαν tibi Peripatetico, ut apparet, inexploratam

ſerio

ſeriò meditor, non ex Zenonis, ſed Catholicâ Chriſti diſciplinâ edoctus, pœnâ talionis non experiar. Imò verò injurias, etſi atrociſſimas multas, ne quidem ad animum revocavi ſemel, qui nec civiliter, nec criminaliter adverſus te agere cuperem. Ex Satyrographo ſine bile & ſatyra liceat mihi tuâ pace verum dicere:

Sect. 14. Marcel. Vranck. Abdic.

Diluis Helleborum certo compeſcere puncto
Neſcius examen vetat hoc natura medendi.

Fidem tuam, mi Bœcop, non incuſo virum, nec ad helleborum, quod eſt olim in Anticyra, citiùs meliùs properare jubeo, ſed excuſo, quia pronus eſt in affectum illum lapſus, ex Pindaro meo:

αἱ δ' ὲ φρενῶν ταραχαὶ
παρέπλαγξαν καὶ σοφόν.

Ut enim oculus, in quem phlegma illapſum eſt, non perſpicit; ſic mens, in quam affectus:

Fertur equis auriga, neque audit currus habenas.

In me fecit impetum? non magis ſuccenſebo, quàm ſi impegiſſet in me cæcus aliquis, nec adeò ſum delicatulus, ut malim à me repellere, quàm in viam reducere. Firmiorem offendit, quàm ut aurulâ quadam vocis inconſultæ inaniſſimâ, & papyro impelli poſſet: armatiorem, quàm ut pertingeret, quid dicam, penetraret? Ut Socrates, Diogenes, & alii olim Philoſophiæ ſcuto; ſic ego legis Evangelicæ clypeo illas res, quas vulgus pro intolerandis habet injuriis, & ob quas Græci bellum Trojanis moverent; ut autumni folia, rejicio. Si quid moveor, in hoc uno eſt, ejus vicem doleo, qui iſto ſuo de me judicio tam graviter fallitur: cujus ego nebulas facilè diſſipo, vel perrumpo luce iſtâ hujus conſcientiæ, cujus mihi teſtis Deus, *& tu, cui hæc ſcribo, cum paucis bonis. qui mihi theatrum hoc orbe toto auguſtius.*

Ad ἀνακεφαλαίωσιν *Epiſtolæ, quam* Biolychnio *præmiſit amicus quondam meus* Joann. Erneſtus Burggravius, *cum redaccingo me, in hoc reperio verſari me, ut pro Chryſopœia coner aliquid, &* θαυματοποιΐαν *quorumdam admirer ſine dolo malo. Imò verò crediderim licèt, ſic vulnus ſanari poſſe citra remedii applicationem, ut morborum ſanguinis derivatione, virtute illâ, quam ajunt, Chemiſtæ Magneticam; an idcirco Sexcentoplago nomen indetur mihi, aut verberea ſtatua ero Holtzemio? Cætera enim facti & ſenſus alieni ſunt, quem ego præſtare non teneor.*

In Epicrisi, *quæ Achilli Redivivo præmiſſa eſt, pro Panoplia illa Burggravii, dico aliquid &, ſecutus Platonicos, Arabes & Italos quoſdam, Ptolemæum, Aphrodiſæum, Porphyrium, Artephium, Thebithum, Pomponatium, Mizaldum, tentavi, neſcio quid, contra Hippocratem, Galenum, Jureconſultos, & Theologos multos; ac potiſſimùm contra diviniſſimum Aquinatem, & Gregorium de Valentia: ubi contendunt, Imagines Aſtronomicas naturaliter ad nihil operari; eaſq; non aliâ quàm Dæmonum malorum cooperatione, ad aliquem effectum, vi ſuâ quadam pollere, quod à me quo ductu conſilioq; factum ſit, ne moleſtum ſit paucis intelligere.*

Sect. 14. Marcel. Franck. Abdic.

Incidit ante annos IIX. circiter in Batavia, & ante annos VI. iterum in Gallia in me Joann. Erneſt. Burggravius ille, & neſcio quid ἀγλαϊσμάτιος καὶ διακοσμήσεως *à ſtilo meo petebat ſua Pyrotechnia, & arcanis neſcio quibus Eleuſiniis ſpagyricis: quorum ille penes ſe* κέρας ἀμαλθείας *mihi perſuadebat. Ego, qui, virgulâ quâdam divinâ, repertum mihi hominem opinabar, feſtinato aliquid* συμμεσο-γραφῶν, *in Chaos illud Philoſophicum, & in Apodyterium Naturæ Univerſalis inhiare, omnia ex præſcripto concinnare, nihil intactum relinquere, ille contrà mihi ſpem ex ſpe nectere, varia polliceri; quæ referre nihil attinet. Qui candidè curateq; legit utrumque Logiumum meum, videt ſubitò nihil non tributum amicitiæ; ſuperſtitioni nihilum: niſi quòd re inexploratâ, ſuperſtitioſiuſculè habui amicitiam, quam Germanus ille tum mihi deferebat, & ego nimiùm candidè accipiebam, cùm debuiſſem antiquum illud cogitare,* νᾶφε, καὶ μέμνασο ἀπιστεῖν. *Quod, dum ageres Herbipoli, non te feſellit. Repete, ſis, tuas litteras, quas Nonis Sextil. anni M. DC. XIII. ad me emiſiſti, & agnoſce verba tua.* Sed nec ego tam ſtolidus ſum, ut judicium illud tuum aliò traham, quam in gratiam Burggravii tui, cujus amicitiæ ergo id te ingenioſè magis, quàm ex animi ſententiâ poſuiſſe certus ſum, *& apta numero meas, quas edidi ad te VI. Eid. Sept.* τῷ διαν-θρωποσῆπρος *M. DC. XIII. agnoſcis illa verba, quæ ex iis exſcribo?* ἀπέκρισιν illam, quam laudas? ago gratias, quòd ames adeò, ut tuum illud alioqui ſolidum judicium adeò in nobis ſub amoris pondere vacillaverit, quòd hoc uno ſaltem conſtans fuit, ubi meam ab Aquinate illo Sancto reprehendis diſſenſiunculam. Tibi verò quid in mentem venit? Dic ſeriò Bithumnê cum Bachio commiſſum putâſſe? an me Pygmæum cum Hercule? Quid *me* χύτραν πρὸς πέτραν; Illud tamen ſi liceat pace Divi Magni, hactenus ſenſerim; Imagines Aſtronomicas non pollere ſuâ vi, ex operatione malorum Geniorum: ſed influentiis modò commenſurationis ſociatos etiam effectus edere congruos. Quod ſi non eſt; haut pro iſta mea opinatiuncula ſervos ad pilleum vocavero. Et odi ego

— ὁμῶς ἀλδαο τύλησιν

ἐργάτας illos, quos vitâ citiùs quàm ſententiolâ exueris. De me, verus es Delius. Sic argutari libuit in amici gratiam. *Plurium* ἀμοιβαίων, *quas uterque habemus, non recito argumenta, quibus idem, quod dixi, clarè adſirmo: nempe, quòd nugas illas Chymicas, gerras germanas, & adepol lyras lyras, ut jam olim deſerui, ita nunquam ſeriò adſeruerim, cujus rei teſtem habeo* φερέγγυον, *quem nos dicimus omni exceptione majorem, quod ego jurato jure in ſupplementum probationis illius ſemiplenæ porrò auſim confirmare.*

Pro Burggravio, etſi quid agat, jam triennium, quo à me abfuit, aut ubi agat, non habeam dicere, iſtud me ſponſore, ſi tibi ſum idoneus, habeto; nihil ipſum dolo malo pro ſuperſtitione tentâviſſe: ſed hoc, quicquid eſt inuſitatæ paraturæ, in Biolychnio & Achille, in vulgus editum, quo ſe quoq; poſſet Tollere humo. Facilè venaturam naribus facis, quid reſiſit reliquum.

Quod

Quod in mea cauſa, ut ex te jam olim ſciviſſe autumo, ſic ex me nunc iſtâ occaſione quam ſcribis, ſciat pervelim Eximius ille Societatis Veſtræ Theologus Johannes Roberti, quem, ut par eſt, non laudo, quòd neque ipſi audire volenti ſit, ac me dicere ſupervacuum. Cujus Viri ungue, & obeliſcis, erratorum pœnas luat, quicquid eſt in iſtis ſchediis Alchemiſticæ φλυαρολογίας; *quam ego eo animo, quem dixi, antè edi paſſus ſum, quàm itum eſt in ſenſum, & conſenſum Eccleſiæ univerſalis* ἀρχαιόπλυτον *omnis veritatis, quam non vident quotquot Circes iſtius Reformaticis, ſeu Transformaticis, Novatrice tacti virgulâ, ſic obbrutuerunt, ut non magis formâ priſtinâ velint reſtitui, quàm Grillius ille, de quo eſt apud Plutarchum, qui rationibus ab Ulyſſe permoveri non potuit, ut in hominem redire cuperet. Vale, & hoc age, ne Burggravius olim, & jam nunc fortean meus, cum Paracelſo, Goclenio inter ſtryges, & Telchinas vapulet. VI. Eid. Octobr. Gregor. M. DC. XVI.* Sect. 14. Marcell. Franck. Abdic.
τοὺς βελτίους φίλους προσαγόρευσον ὡς ἀπ' ἐμοῦ. *Zutveniæ olim noſtræ*

Tuus ὁλοψύχως

Marcellus Franckheimius.

Hactenus Epiſtola magni illius Viri, & magni Amici tui, *Burggravi*, quem neque nunc amorem in te deſinere vides. Lubet ex hoc amico benè tibi ominari. In Epiſtola ad te, præmiſſa tuæ Lampadi, optat tibi initio εὐζωΐαν, & εὐπραξίαν. Spero fore, ut clemens ille DEUS, qui illum benigno oculo reſpexit, te quoque reſpiciat, & utrumque, Hæreſi, & φλυαρολογίας abdicatâ, tibi concedat. Nec abhorret à pio meo omine, quòd εὐπραξίαν tibi vovet περὶ τὰ χυτικώτερα. Nam etſi id vocis accepit pro ea re, quam tum tractabas; longè tamen nobiliore intellectu accipi nihil vetat. Scis quo? Nihil eſt, quod vel ſavius animis noſtris infundatur; vel ipſos animos & mentes, & corda noſtra in DEUM diffundi promptius faciat, quàm ipſius DEI GRATIA, & CARITAS, quæ ἐκκέχυται ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν διὰ πνεύματος ἁγίου τοῦ δοθέντος ἡμῖν. (Rom. 5. 5.) Utinam ſic ampliter diffundatur in tuo Corde, ut ego opto in meo. Hoc tam ex animo voveo, quam illam ipſam gratiam, & caritatem mihi adeſſe, me roborare, & tandem ad illam *Gloriam* deducere, in qua faxit Glorioſus ille DEUS, ut aliquando te videam, & tam felicem mutationem æternùm gratuler. Amen

SECTIO XV.

Actio in Diſtans.

SAtis cum Burggravio actum, Ad te redeo, Gocleni, quamquam à te non abii. Sed, quia pridem animadverti, te non eſſe ex acutiſſimis, etſi alios *Bœoticos* vocare ſoles, ne me fortè tuo more vagari cenſeas; velim

Digitized by Google

Sect. 15. Actio in Diſtans.

velim memineris, me Sect. 11. enumeraſſe *Authores* aliquot, qui præ cæteris *Unguentum* tuum *Armarium* probâſſent: idque eo fine, ut intelligerent Lectores, à talibus nihil admodum boni fluere potuiſſe. Ex iis cùm eſſent *Paracelſus*, & *Burggravius*, duabus deinceps ſectionibus de iis breviter a..um eſt. Et quoniam poſterior duobus libellis ſuis nihil habebat ſolidius authoritate *Marcelli Franckheimii*, Sect. 14. ea illi & ſimul tibi, tuæque *Olla* ademta. Pergamus jam aliis rationibus oſtendere tui *Unguenti* impiam vanitatem.

2. PRIMA, & capitalis ſit, hac Sectione tractanda, Quod nullo modo vel NATURA rerum patitur, vel hominis ingenium aſſequitur, ut fœtidum illum *Unguentum* in hominum *procul abſentem* agat, ejusque vulnus.

Scio, Quæſtionem eſſe apud Philoſophos, & Theologos, *Sitne aliquod Agens, quod in corpus Diſſitum agat.* Sed & hoc ſcio, vulgo à pluribus, & ſapientiſſimis in utroque genere, id negari, adeò ut & *Angelos* velint adeſſe rei, in quam proximè agunt (id eſt, à qua actionem inchoant) etiamſi non neceſſariò adſint vel poſtremæ ejus parti, vel corporibus deinceps cohærentibus: & ipſum Deum proximè adeſſe omnibus rebus probent, ex eo, quod in omnes res agat. Hæc, qui accuratè tractata & explicata velit, videat Noſtrum *Franciſcum Suarez* in Metaphyſicis, tom. 1. Disp. 18. ſect. 8. Me fuſiùs de iis agere neq; inſtitutum patitur, neque propoſita mihi brevitas. Et fruſtrà meo Goclenio hæc talia proponam, qui & diſertè profitetur, ſe *Senſuales* Philoſophos (: ſic vocat, quotquot *Pſeudochymicas* nugas non ſequuntur:) ſtolidos, & miſerandos cenſere; & hactenus in ſcribendo & reſpondendo ſic ſe gerit, ut ſpes non ſit, eum decimam quamq; partem percepturum eorum, quæ hanc in rem afferenda ſint. Tamen, quia omitti non poteſt, quin aliquid ſaltem breviter indicetur, afferam Authores præcipuos, & Argumentum, ut ſic dicam, fundamentale.

3. AUTHORES ſunt Ariſtoteles 7. Phyſic. cap. 2. & lib. 1. de Gener. ca. 6. iisdemque locis Interpretes. Tùm D. Thom. 1. par. q. 8. art. 1. & 3. contra Gent. c. 68. Iisdem locis Cajet. & Ferratienſis, & alii. Capreolus item, Durandus, Richardus, Albert. & vulgo omnes in 1. ſent. diſt. 37. Sed potiſſima Authoritas eſt *Divinæ Scripturæ*. Hoc voluit magnus Doctor Gentium, apud Sapientes Areopagitas de DEO diſputans (: Act. 17. 27.) ubi ait: *Quærere Deum, ſi forte attrectent eum, aut inveniant*, καίτοιγε ού μακρὰν ἀπὸ ἑνὸς ἑκάστου ἡμῶν ὑπάρχοντα. Eum propè *nobis adeſſe* probat, quia *in nobis operatur*: ἐν αὐτῷ γὰρ ζῶμεν, καὶ κινούμεθα, καί ἐσμεν, *In ipſo enim vivimus, & movemur, & ſumus.* Item Pſalm. 138. cùm dixiſſet Propheta, *Si aſcendero in cælum, tu* ILLIC ES, *ſi deſcendero in infernum*, ADES, v: 8. mox v. 10. ſubdit: *Etenim* ILLÛC *manus tua deducet me*, ὁδηγήσει με, *&* TENEBIT *me*, καθέξει με *dextra tua.* Vides, Lector, quàm diſertè DEUM mortalibus *adeſſe* oſtendit, ex eo, quòd

quòd in iis *Agit?* Atque adeò ſignificat non *Acturum*, niſi ADESSET. Et tamen ſtolidi erimus Goclenio, niſi credamus, *Ollam* ejus etiam ibi *Agere*, unde longiſſimè *Abeſt* Quanto ego rectiùs; *Diabolus* in vulnus illud agit, in quod Olla, tanto intervallo remota, nihil poteſt: Ergo, ut Olla abeſt, ita Diabolus adeſt? Tantum de Authoritate. *Sect. 15. Actio in Diſtans.*

4. RATIO verò potiſſima ea mihi eſſe videtur, Quòd cùm *Operari* ſequatur ad *Eſſe* (ut Philoſophorum phraſi utar) ubi *Eſſe* non eſt, intelligi nequit eſſe *Operatio*. Sicut enim, quod planè non eſt, nihil omnino agere poteſt; ita quod Conſtantinopoli, quod in Conclavi tuo, quod ad vulnus tuum non eſt, ἀδύνατον eſt, ibi operationem ſuam exercere. Intelligendum autem, debere Agens adeſſe *immediatè immediatione ſuppoſiti*, ei Subjecto, in quod primum recipitur Actio, ſive proximæ ejus parti. Ut cùm Lucerna aërem illuſtrat, neceſſe eſt, Lucernæ flammulam, à qua Lux diffunditur, proximam aëris partem immediatè attingere. De immediatione porrò, quam vocant *virtutis*, nulla eſt difficultas. Fatentur enim omnes, Agens ſic immediatè attingere quodvis patiens, in quod agit, quantumvis ſuppoſito ſepoſitum. Sed hæc immediatio nunquam eſt ſine illa priore. Hæc doctrina adeò eſt certa, ut ille Argumentis alioqui redundans Ariſtoteles, ſatis tamen putaverit, eam ſine omni Argumento ponere, contentus EXPERIENTIA, quæ in rebus Naturalibus mille rationum inſtar obtinere debet. Hinc etiam conſentiunt omnes, ſicubi VACUUM eſſet, nullam in remotum corpus patrari poſſe Actionem, quòd videlicet deeſſet, quod Actionem immediatè reciperet. Hinc ubi corpus occurrit, incapax Actionis, aut Effectus, ceſſat Actio, quæ alioqui deinceps in diſſitum corpus facilè ferebatur; ſolum, quia id corpus Actionem recipere, & propagare non poteſt. Exemplum clarum eſt, ſi januam objicias lumini, quod à Lucerna; Ceſſat enim Illuminatio. Sic Lunæ corpus Soli objectum Eclipſin nobis parit.

5. Cùm autem Creata omnia FINITAM quandam vim obtineant, & alia aliis majorem minoremve; efficitur, ut aliorum ulterius pertingat Actio; aliorum brevioribus terminis coerceatur. Philoſophi vocant cujusque SPHÆRAM ACTIVITATIS. Hinc major ignis majorem aëris portionem calfacit, majorem lumine colluſtrat.

Illud etiam addendum, quod ſuprà tetigimus. *Cæleſtia* corpora, ut tantò nobiliora, & ab Authore ſuo eò creata, ut *præſſent diei & nocti* (Gen. I. v. 16.) aliisque modis Inferioribus prodeſſent; ad id viribus quoque ab eodem ſummo DEO, donata fuiſſe amplioribus & qualitatibus eo, ut ita dicam, *Regno* dignis. Itaque Sol, quantumvis ſit diſſitus, tamen *non eſt, qui ſe abſcondat à calore ejus*. Pſalm. 18. 7. Habent item eadem Corpora *Sphæram ſuæ Activitatis* multò ampliorem.

Nihilo-

Sect. 15. Actio in Diſtans.

Nihilominus etiam ipſa, lege illâ tenentur, quam dixi, ut agere in aliud non poſſint, niſi proximè attingant id, unde agere incipiunt. Et quidem id intelligendum de *præſentia & contactu corporeo*, ubicumque agens *corporeum* agnoſcitur.

6. His ita poſitis, tanquam certiſſimis, ſunt quædam circa Ollam Goclenianam, quæ nemo intelligat, aut intellecta figmenta nemo probet. Proponam diſtinctè paucæ.

I. Fatetur Ollifragus, *Nullam actionem naturalem fieri, niſi agens vel corpore vel virtute, vel qualitate aliquâ rem, quam efficere vult tangat* (Synar.) & tamen *Unguentum curat vulnera ſine Remedii Applicatione.* Gocleni, *Olliſragium* facis. Faciliùs evaderes, ſi dixiſſes, ſine *Unguenti* applicatione.

II. Non poteſt Phyſicum agens (inquit idem, Ung.) *agere in extremum, quin priùs agat in medium, cùm omnis actio Phyſica agat per contactum.* Porrò Unguentum, ut PHYSICUM agens venditat Myropœus ubi pollicetur, ſe facturum, ut *appareat* NATURÆ *admirabilis majeſtas.* Unde & *Medium agere debet, & per* CONTACTUM. Quod etſi ego non deducam, ipſe diſertim ponit. *Inter telum obligatum*, ait, *& Vulnus* CONTACTUM *fieri, nemo inficiaturus eſt.* Et tamen immediatè pôſt: *Cùm principiorum hic a[illegible] CORPOREA non ſit*, CONTACTUM CORPOREUM *etiam requiri [illegible] non eſt.* Novum *Olliſragium.*

III. SPHÆRA ACTIVITATIS huic fœtori aſſignatur, cui, exce[illegible] corporibus Cœleſtibus, omnia agentia Naturalia meritò invideant. Quodnam Agens novimus ſub cœlis *Igni* violentius? Tamen, redeat Trojanum aut Saguntinum incendium, ardeat quicquid eſt usquam Sylvarum, nunquam tanta flammæ fuerit rabies, nunquam ea vis, ut, non dicam urendo, corrumpere quicquam poſſit; ſed modicè calfaciendo fovere, quod vel modico miliari diſtet. Et tamen (proh *Unguenti Armarii* vim martialiter armatam!) Ollæ Gocleniæ coagulum, UNUM, DUO, vel PLURA MILIARIA *vulneratum abſentem ſanitati reſtituit* (Ung.) Concinit Burggravius in Achille, pag. 84. ubi ægrum ponit PLURIMORUM *milliarium intervallo diſſitum.*

——— *Credat Judæus Appella,*
Non ego. ———

Fruſtrà mihi videor, quid contra hæc dicturus: quoniam poſuiſſe, ſatis refutâſſe eſt

7. Et quid opus pluribus disputare? Omnes ejusmodi *Hecebolias* actiones, tamquam *Diabolica Magia* compertas, damnavit pia, provida, & erudita Antiquitas, & Plurima ejusmodi apud *Agripam* lib. 1. & 2. Occul. Phil. quis pius, aut prudens ſine ſtomacho legit? Ne illud quidem, quod ſibi ait, cum *Trithemio* fuiſſe commune, ut *abſenti, quantumvis procul,* animi ſui

ſui ſenſa, neſcio quo occulto ſcilicet Myſterio poſſet aperire. Qua in re, cæteriſque damnatæ, & meritò damnandæ Steganographiæ nemini cordato homini ferendis ſuperſtitionibus, fruſtrà eundem Tritemium purgare conatur nuper Archimandrita quidam; ſi modo ex SCRIPTIS Scriptor judicandus eſt. Nam animum noverit ille καρδιογνώςης. Quis item dubitet, non niſi veneficum eſſe, quod Nider in formicario refert, improbâ beſtiolâ ſub domus limine abditâ, factum eſſe, ut honeſta materfam. ſepties abortiret, itemque omnia ejuſdem fœminæ pecora? Simili ratione Veneficæ, quamvis procul à Vaccis, *Lac* eis *ſubducere* ſolent, teſte Grillando. Nec diſſimile, quod teſtatur. Jo. Beetzius Carmelita de altera, quæ efficit, ut *alienum frumentum* per fiſtulam, quam manu tenebat, in *ſuum ſolarium* illaberetur. Audiverat de hoc malefico Latinus Vates, qui *Sect. 15. Actio in Diſt.*

—— Satas aliò vidit traducere meſſes.

Vetuit idem Lex XII. Tabb. *Neve alienam ſegetem pellexeris.*

8. Sunt itidem *Magi Hecebolii*, & Goclenii cognati, qui *Imagines* fabricantur, eaſque vel compungunt, vel exurunt; ſicque *abſentibus* certum afferunt exitium. Vide Zonaram tom. 3. de Imagine Simonis, Principis Bulgariæ. De altera Ludovici Regis Galliæ, Genebrardum lib. 4. Chronologiæ; De Duffo Scotiæ Rege, Hectorem Boët. Notum hoc Diabolicum inventum Ovidio, qui de Medea:

Devovet ABSENTES, *ſimulacraq́; cerea fingit,*
Et miſerum tenues in jecur urget acus.

Sic Horatius *Saganæ* & *Canidiæ* facta enarrans:

Lanea & Effigies erat, altera cerea, major
Lanea

Addit, *Ceream* illam, vice illius, cujus erat imago, malè habitam, ac deprecatam ſupplicia.

Cerea ſuppliciter ſtabat, ſervilibus, ut q;
Jam peritura, modis ——

Scelerati nimirum latrones hi tales *Iconopœi*, & nequiores publicis viarum infeſſoribus. *Paracelſus* verò, *Magus* quidem non minùs, quàm illi, & deceptorum item ſpirituum mancipium; ſed hac in re tolerabilior, quod ut ſuprà vidimus (Sect. 12. Prop. 12.) *ægroti Imaginem ceream* confici & ipſe jubet, & *in ignem conjici*, ſed ut Ægrotum *liberet*, non *perdat*. Ubi jure dubites, quomodo miſera *cera* eundem in modum conformata, & eodem liquata igne, *alterum ſanet*, *perimat alterum*. Sed mirari deſine. Neutrum facit *cera*; *Diabolus* utrumque. Neque dubitandum, quin *Goclenianum unguentum* æquè vulnerato homini occidendo fit, atque excitando, ſi quis, pacto interpoſito, ita cum Cacodæmone conveniat. Et novit Deus, quid aliquando fiat.

Sect. 15. Actio in Diſtans.

9. Quod ſi quæras, Cur tandem Dæmon ejuſmodi in res *abſentes* operari videri velit? (videri, inquam, nam revera reipſa *præſens* adeſt, ſi quid operatur) Reſponſio eſt in promptu ut rei *novitate* tantò plures, tamquam *miraculo* attonitos, ſeducat. Sed illud præterea adverte. Semper Diabolus omnibus in rebus fuit Dei & Chriſti *ſimia*. Pleni ſunt SS. Patrum libri hac obſervatione. Maturè incepit hanc ſacrilegam affectationem, cùm cœli adhuc incola pernicioſum ſibi illud jactaret: *Similis ero Altiſſimo* (Iſac. 14. v. 14.) De hac *Dæmonis mimica* elegantem libellum ſcripſit Illuſtris vis *Henricus à Monte acuto*. Cum igitur ſciret, *Centurionis filium* à Chriſto *abſente* ſanatum (Matth 8 13.) ne quid minus habere videretur, hoc ſordidum Unguentum teterrimus Pharmacopœus commentus eſt. Alioqui, dic bona fide, Rodolphe Gocleni, cùm *Vulnus* ipſum in promtu eſt (neque enim ſemper vulnerati abſunt) cur eo omiſſo mutum & brutum *telum* inungas? vel hoc ſolum oſtendit, meras eſſe *impoſturas*, & circumforaneorum Magorum ludos. Atqui, inquis, hac ratione ſanatur Vulnus *ſine dolore*. Ad pueros cum iſtis nugis, Gocleni, qui tibi credant, Infrà fortè iterum de hoc.

10. Redeo ad illas Diaboli actiones, quas *procul* jaculari ſe jactat. Earum duo exempla vulgo non omnibus nota, produco, eaque hodieque vigentia, non minùs, quàm *Unguentum Cacodæmono Goclenianum*. Alterum apud *Turcas*, apud *Sinas* Idololatras alterum. Prius narrat *Bartholomæus Georg. Hungarus*, peregrinus Jeroſolymitanus, tredecim annorũ apud eoſdem Turcas, ſervitute perfunctus. Extat ejus libellus Antverpiæ editus, anno Chriſti 1544. typis Copenii, & Carolo V. Imp. dicatus. Verba ejus, ubi de *Incantatione Turcarum* loquitur contra Chriſtianos ſervos fugientes, ſunt iſta: *Habent* (Turcæ) *quoddam genus Incantationis, quo invitos trahunt. Nomen ſervi in ſchedula ſcriptum ſuſpenditur in tabernaculo, vel domicilio ſervi: deinde diris verbis & devotionibus illius caput impetunt. Deinde fit vi Dæmoniacâ, ut fugiens putet ſibi in itinere vel leones, vel dracones incurrere, vel mare, vel flumina contra ſe exundare, vel omnia tenebris nigreſcere; itaq; terriculis repulſus ad herum redit.*

Sinenſe colligitur ex impia & plane *Calviniſtica* opinione improbiſſimi *Eunuchi Sinenſis*, qui cùm ſarcinulas *P. Matthæi Ricii*, Societatis JESU Sacerdotis *ſcrutaretur, Nullâ re magis, quàm Chriſti in cruce pendentis* EFFIGIE *viſâ excanduit*; (Vide, Lector in homine *Gentili* animum *Calviniſtæ*) *criminabatur, id ſpectrum ad Regem carminibus tollendum, proculdubio conſtructum. Cui enim videri poſſit, eam rem uſum aliquem habere alium, quàm veneficorum impoſturam?* Ita ad verbum P. *Nicolaus Trigautius* noſter, ex iis locis redux (Expedit. Sin. lib. 4. cap. 11.) Planè hinc intelligimus, etiam apud illam Gentem *Imagines* eò comparari, ut *Abſentes*, iis excruciatis, interficiantur. Nimirum Diabolus ubiq; Diabolus eſt, ſemper ſibi ſimiles: &, quod pridem profitebatur, adhuc facit: *Circuit terram, & perambulat eam*. (Job. 1. 7.)

 11. Neque

11. Neque verò penſi quicquam habet, ſumatne, ad iſtas *Impoſturas* ſuas perficiendas, *Imagines, Characteres, Verba, Ungnenta, Lucernas.* Hoc unum quærit, ut ſeducat; quod ſi aſſequitur, ſatis eſt. Quod de LUCERNA tango, præteriri hoc loco non debuit. Nam inſigne exemplum eſt *Præſtigiarum Diaboli*, in procul *Diſſitum* ſe agere fingentis, *Lucerna* illa *Burggraviana*, de qua ſunt illa portentoſa deliria in Biolychnio, pag. 89. & 90 *Incenſum ſemel* (Lumen) *ardet jugiter, quoad homo ille, è cujus aptatur ſanguine, vitalem ducit ſpiritum, atque eodem, quo eundem efflat ipſe, horæ ſive momento, ſive punctiſtitio, ſimul cum eo extinguitur.* Magnum hoc: ſed non ſatis. *Scito inſuper*, inquit, *ſi flamma luculenta eſt, elevata, tranquilla, & inimota; nihil homo iſte, quod vel corpori vel animo grave ſit aut moleſtum, ſentit. Sin verò ſecùs habeat, & aſſurgens flamma variè ſcintillet, aut depreſſior ſit aut nubiloſa, & torpida; indicium tibi anxietatis, triſtitiæ, cæterorumque Pathematum eſto. Perpetuò enim ex congenitis Microcoſmi influxibus aſtralibus, ac naturalibus inclinationibus, flamma iſta pro ſtatu, & habitu iſtius hominis, ſive proſpero, ſive adverſo emicat, & ſpectandam ſeſe præbet.* O terram, & Infernalem *Pyromantiam*! quæ vel *flammam*, vel *Lychnopœum* flammæ Artificem *Deo, cordium ſcrutatori*, æquat. Quid enim minus facit, qui, procul diſſitus, hominis non modò *vitam* & *mortem* cognoſcit, verum etiam intimi animi *affectus* & *Pathemata*? Mi *Burggravi*, quod ante rogavi; iterum rogo; Reſipiſce. Nec magis probanda, quæ de *Morbis* vel in *Animal*, vel in *frutices* transplantandis doces pag. 129. & 138.

12. Sic Judæus alicubi in Germania Infantis ægroti *intimam tunicam* defodi in terram jubebat, &, eâ putrefactâ, morbum auferebat.

Sic *Erucæ*, olerum pernicies, necari perhibentur, ſi una *fumo* perimatur, & neſcio, ubi ſuspendatur.

Sic *Verrucæ* curantur, ſi totidem cujuſdam leguminis grana, certo panniculo involuta, & in viam conjecta, certo tempore ab aliquo inventa, tollantur, is enim ſimul Verrucas ſibi habet.

Sic meus Goclenius, *Phantaſiâ, & Imaginatione vim ſanatoriam à Telo ad vulnus deducit* (Ung.)

Sic idem, miſeris *Ranis oculos ante Solis ortum eruit*, easque cæcas *in aquam dimittit*, ut *Tertianas febres* ſui Patientis curet (Ung.)

Sic idem, (ibid.) *vivum Cancrum, Præſegminibus Unguium febricitantis* onerat, & in *aquam fluentem* projicit, ut ſimul *febrim* mergat.

13. Quid dicam de ſacrilega audacia Illius, quem teſtatur Marcellus Franckheimus (Epiſt. Biolychnio præmiſſâ, pag. 54. additâ correctione Erroris, ut in fine libr.) *in cujuſdam Inſtrumenti indagationem curâ & cogitatione abire, & ſe reperturum ſperare, quo extra Horizontem noſtrum, in averſo Hemiſphario,*

Sect. 15. Actio in Diſt.

 miſphario,

Sect. 15. Actio in Distans.

miſphærio, ultra finitorem Hemiſphæriorum, in Luna globo, ceu ſpeculo objectas, & ſuis quibusque limitibus diſtinctas REGIONES, *velut* AD OCULUM *intueri, & quid rerum in iis de gravioribus* MOTUUM MUNDANORUM MOMENTIS *geratur* &c. POSSIT OBSERVARE. Bone Lector, non videtur tibi hic aſpirare ad conſortium magni Prophetæ *Eliſæi*? de quo Syrus ille ad Dominum ſuum; *Eliſæus Propheta, qui eſt in Iſraël, indicat Regi Iſraël omnia verba, quæcunque locutus fueris in Conclavi tuo.* (4. Reg. c. 6. v. 12.) Imò manifeſtè majora appetit hic *Dædalus*, qui non ſcrutatur ſecreta unius CONCLAVIS, ſed REGIONUM AVERSI HEMISPHÆRII. *Marcellus* in gratiam Amici tum ſcribens, ait, ſi excogitaverit hoc lepidum Inſtrumentum, fore, ut de eo liceat uſurpare illud Maronis:

— Quem mox quæ ſint habitura deorum
Concilia, incertum. —

At ego, ejus bonâ veniâ, corrigere auſim, & dicere, niſi ſibi caveat Indagator ille, & damnoſam curioſitatem fugiat, certum eſſe, venturum in *Concilia deorum*, de quibus Rex Propheta: *Omnes dii Gentium*, DÆMONIA. (Pſalm. 95. v. 5.) Nam jam nunc, cùm eorum deorum Principe, quod in ſe eſt, *Circuit terram, & perambulat eam.* Proximus illis, qui ajunt:

Cœlum ipſum petimus ſtultitiâ —

vel illis, quos divinior Vates memorat, qui, *Poſuerunt in cœlum os ſuum: & lingua eorum tranſivit in terra.* (Pſalm 72. v. 9.)

14. Non minora pollicentur Thraſones illi, qui ſe vocant *fratres Roſeæ Crucis*; quinetiam majora. Sed majore illi honore digni ſunt, quàm ut ſic obiter, & in tranſcurſu perſtringantur. Sectionem integram illis deſtinavi.

Extrema Diaboli impoſtura mihi hoc loco inter *Hecebolicas actiones*, memoretur VIRGULA, quam DIVINAM vocant. Sed quia hæc Sectio nimiùm jam mihi excreſcit, & hoc genus fraudis latè patet, ſeorſim illud videtur tractandum.

SECTIO XVI.

Virga Metallariæ Idololatrica Impoſtura.

1. NE quis Lector hæſitet, Quænam hæc *Virga* ſit, ſciat; eos, qui terræ viſcera ſcrutaturi, Aurumque, aut Argentum, aliudve malorum irrita-

irritamentum effoſſuri, ac interim ſoliciti, ne labores ſumtusque fruſtrà impendant ſuos, Feraces venas inquirunt, tamquam Indicem habere hanc, quam dico, *Virgam*. Audi modum. *Certo tempore* BIFIDUM SURCULUM è CORYLO decidunt. Eum Foſſor, aut ipſe agri Dominus, aliusve, *utraque manu* certâ ratione tenet; & agrum obit. Quòd ſi Explorator in locum incidat, latentibus *Metallis gravidum*, mox INCLINAT ſeſe *Virga*, & theſaurum indicat, tantum non dicens: *Hic ſiſte, hic fode.* Nihil dicam de vulgo foſſorum, qui parùm ſolliciti ſunt de rerum cauſis, dum effecta videant: ac ſic facilè in fraudem aguntur. Mitto etiam multos honeſtos homines, qui nihil mali ſuſpicantes, & animo ſimplici alios ex ſe metientes, hac item ſuperſtitione incauti implicantur, abjecturi, ſi fraudem intelligerent. *Sect. 16. Virg. Metal. Imp.*

2. Cum iis mihi negotium eſt, qui hac in re ſe ſapere putant, qui admirabilem *Naturæ* vim hic agnoſcunt, qui ultrò etiam Actionem hanc explicandam ſuscipiunt, & aliis *ſuperſtitionibus* fulciendis, hanc tam inſignem & capitalem ſuperſtitionem è ſuperſtitionum numero, quod in ſe eſt, eximunt. Talis Goclenius, omnium ſuperſtitionum Hierophanta: qui (Ung.) illud rectè: *Fruſtrà certe quis hic ad manifeſtas qualitates confugerit.* Planè, Gocleni, *fruſtrà*. Nulla hic MANIFESTA QUALITAS, ſed OCCULTUS CACODÆMON. Hoc ita demonſtrabo, ut tu quidem nihil habiturus ſis, quod ſolidè opponas; credo autem, nec alius quiſpiam te acutior. Ac principio quidem, ſi ſpectetur

3. NOMEN ipſum, quid ſibi vult, quod paſſim ab iis quoque, quibus probatur hæc VIRGA, dicitur DIVINA? Sic Goclenius, Ung. Produnt profectò, ſe REM ipſam ab antiquis Idololatris accepiſſe, cujus NOMEN ab iisdem acceptum, tam libenter uſurpant. Notum eſt illud M. Tullii lib. 1. de offic. *Quòd ſi nobis omnia, quæ ad victum cultumq́ pertinent*, VIRGULA, *ut ajunt*, DIVINA *ſuppeditarentur* &c. Porrò ſive à *Mercurii Caduceo* id Proverbii ductum eſt, qui non intelligit utriusque impietatem, vereri poteſt, ne tactus ſit Trivenificæ illius *Circes Virgâ*, & tranſierit ipſe quoque cum Ulyſſis ſociis in *Grunnionum* Coloniam. Ego quidem nihil dubito, cum Metalla Virgâ iſtâ indicantur, & quaſi evocantur, quin adſit idem ille *Mercurius*, (id eſt, improbus Magiæ damnatæ Magiſter Dæmon)

Qui VIRGAM *capit: hac animas ille evocat Orco*
Pallentes—— ut canit Maro,

Goclenius quiſpiam *evocat pallens aurum*, etſi ſæpè vocatum rarò apparet. Sed tamen vocat VIRGAM DIVINAM. *Divinitatem* vidiſti, quam non altiùs petere queas, quàm à *Pallade*, *Mercurio*, *Circe*. Si tamen

4. GERMANICUM NOMEN ſpectare libeat, FORTUNÆ *Divinitatem* hanc attribuas. Nam Germanis dicitur Glück-Rute/ ut præter com-

Sect. 16. Virg. Metal. Imp. munem uſum teſtatur *Sebaſtianus Munſterus*, Monachus Apoſtata, in Editione Germanica Baſileenſi anni 1572. lib. 1. cap. 14. ubi aliorum Inſtrumentorum & hujus *Virgæ* imaginem ponit. Sed FORTUNÆ tribuere *Divinitatem*, an eorum ſit, qui ſe *Chriſtianos* vocant, quæratur vel ab illo, qui *Chriſtum* ignorans, animosè nihilominus dicebat:

> *Nullum Numen abeſt, ſi ſit prudentia: ſed* NOS
> TE FACIMUS, FORTUNA, DEAM——

Id tu facis, Gocleni, & quotquot, in *Divinæ Providentiæ* contumeliam, ſtultè quod hujus eſt, ſtultiſſimæ DEÆ tribuitis. Negabis tu cum clamore, ſed teſtimonium contra te dicit lingua tua, quæ & vile virgultum vocat DIVINUM, & eam DIVINITATEM disertè FORTUNÆ attribuit. Hæc de *Nomine*. Quid RES?

§. 5. BACULUS eſt, VIRGA SURCULUS, FURCA. Voca, ut voles, dum intelligas. Quis tandem bruto & muto ligno tantam ſcientiam attribuit, quantam nec in centenis Sapientibus Viris reperias? Obibunt hi agros, montes, valles, ſolicitè conſiderantes omnia. Nusquam *Metalla* latere agnoſcent. Et ſi quid ſuſpicentur, fatentur ipſi, incertam eſſe conjecturam; idemque ſæpè *Eventus* oſtendit, quo non rarò fruſtrantur, labora ſumtuque inaniter profuſis. Obibit *Rudolphus Goclenius*, *furcifer* factus, id eſt, improbam *furculam* utrâque manu geſtitans; & ipſe quidem nihilo plus intelliget: ſed FURCA ſapientior illo, in veſtigio jubebit ſiſtere, ligonem ſumere, fodere. Fodiet ille, & Theſauros reperiet, quos *Divinitati* ſuæ *Virgulæ* aſcribet, & faventi *Numini Fortunæ*. Si clarè dicendum eſt, factus eſt miſer, *Rhabdolatra*, & *Dæmonolatra*. Attende, Lector; pando tibi originem.

§. 6. Moyſes ille Legiſlator, *Baculo* ſive *Virgâ* uſus, mira patravit. Aquam in ſanguinem vertit, Pulverem in Muſcas; Mare diviſit, & alia notiſſima omnibus. Omnia Dei voluntate & Potentiâ. *Cacodæmon*, ſolens ſuo more Dei *Simium* agens, ipſe quoque *Baculis* & *Virgis* mira molitus eſt; et ſi revera per illa nihil effecit, ſed ea pro *Signis* tantum habuit. Tales *Virgæ* illæ, quas dixi, *Palladis*, *Mercurii*, *Circes*. Talis *Rhabdomantia Regis Babylonii*, qui *ſtetit in Bivio*, (ut miſerè ſeducti *Metallarii*, in Agro cum bacillo BIFIDO:) nomine *Divinatio eſt*; Quo potiſſimum loco Metalla lateant?:) *commiſcens* SAGITTAS. Ezech. 21 21. Quantillum abeſt, quin VIRGA illa ſit SAGITTA? Imò dicere auſim, eſſe ex iis, quæ Apoſtolus vocat (Epheſ. 6. 16.) TELA *Nequiſſimi ignea*, quæ ſic configat, ſic exurat Goclenianâ Sapientiâ exultantes. Non diſſimilis erat impietas *Chananæorum*; quorum ritus imitari vetat DEUS Levitic. 19 26. quem locum *Rabbi Aben-Eſra* paraphraſticòs explicans, ait: *Non facietis* EXPERIMENTA per

FIGURAS

Digitized by Google

FIGURAS (:en BIFIDUM:) *per* BACULOS, *per* OPERA, *per* MOTUS. *Sect. 16. Virg. Metal. Imp.* Sic vertit Santes Pagninus. Gocleni, An cùm *Furculam* prætendens, circumis, non OPERARIS? non MOVERIS? Tu, aut Symmiſtæ tui nos vocatis, *Jebuſitas*. Profectò, videris ex antiquorum JEBUSITARUM eſſe reliquiis, & ab illis ſtulta hæc EXPERIMENTA retinuiſſe. Sed hac re in *Metamorphoſi*. Plura qui de Idololatrico *Baculorum* & *Virgarum* cultu deſiderat, videat Cælium Rodiginum libr. 7. Antiq Lect. c. 29. Quorum omnium breve velut Compendium mihi complexus videtur Oſee Propheta (:cap. 4. v. 12.) ſimulque eorum, quæ Goclenius, aliique de *Virgulæ* ſuæ *Divinitate* delirant: *Populus meus*, inquit, *in* LIGNO *ſuo interrogavit*, *&* BACULUS *ejus annunciavit ei*. Quid clarius, Gocleni? Sed nec illud obſcurum, unde hujus ſtultitiæ origo. Audi: *Spiritus enim fornicationum decepit eos, & fornicati ſunt à Deo ſuo*. Quære ab Academicis Scripturæ conſultis; & dicent tibi, per ejusmodi *Fornicationem* intelligi *Idolomaniam*. Si tamen nihilominus pergis *Virgam* tuam *adorare*, & ſic Vecordiam tuam nobis prodis, audi ſententiam juſtiſſimam Sapientiſſimi Judicis (Prov. 10. v. 13.)

Virga in dorſo ejus, Qui indiget corde.

Rodolphe, crede bene monenti, & parce ſcapulis tuis.

7. Cæterùm non quivis *Baculus Goclenio adoratur*. Habet in vanitate ſua delectum, & *cum ratione inſanire* conatur. Debet igitur hic BACULUS, ut *Divinitatem* obtineat, ut *Fortunæ Virga* ſit debet, inquam eſſe

CORYLUS. *Hic* pauca ſanè dixiſſem: & fortè hoc tantum urſiſſem, ut cauſam aliquam Goclenius proderet, cur potiùs *Corylum* requirat, quàm aut fagum, aut ſambucum. Sed, ut hac etiam in re eſſet HEAVTONTIMORUMENOS, mira mihi narrat de *Corylo*, quæ, ne inſuper habuiſſe videar, hic ponam, & appendam. Scio eſſe magnas NUGAS, & indignas, quæ verbo memorentur, niſi his nugis multi agerentur in *Superſtitionis* Barathrum. Habet enim maximè hic locum illud ſapientis: FASCINATIO NUGACITATIS *obſcurat bona*. Sap. 4. 12.

Miratis fortè, Gocleni, quid mihi velim; aut quid moliar. Deſine mirari, & audi, ac recognoſce verba tua in Synarthroſ.

GOCLENIUS: *Mirabilis eſt virtutis viſcum* CORYLACEUM, *ſeu colurnum. Unde in* CORYLO *enaſcens viſcum*, SERPENTEM *album*, *&* GRANDEM *ſub eo latitantem, velut cuſtodem habere perhibetur. Quod quidem cùm primò audirem, inter fabulamenta retuli: poſtea tamen, ut crederem, certorum quorundam & bonorum hominum fide ac integritate ſum adductus, &c.*

ROBERTI: *Mirabilem* eſſe *virtutem Viſci Corylacei* aſſeris. Poteſt, ut ita ſit. Nam *Mirabilia opera Domini*. Sed quid venit tibi in mentem id probare, quia GRANDEM SERPENTEM habet CUSTODEM? Reduces, credo, nobis brevi *pervigilem* illum Poëtarum DRACONEM, qui *aurea*

mala

Sect. 16. Virg. Metal. Imp.

mala cuſtodiebat. Adſit *Serpens* ille *Coryli*: cur ideo CUSTODEM cenſes? An *Aviculas* quaslibet Arbuſtorum aut Sylvarum *Cuſtodes* dices, quòd in iis hæreant, in iis aſſiduè habitent? Sic nobis Cuniculos & Mures cavorum; urſos & Leones antrorum, Sues denique luti Cuſtodes conſtitues. Sed tu hiſtoriam ſubjungis, quâ præclarè Cuſtodelam hanc probari exiſtimas.

GOCLENIUS. *Non procul ab oppido Allendorff, duobus non ampliùs miliaribus à Marpurgo ſito, inter dumeta & CORYLETA etiam nunc cernitur CORYLUS, in quo, prater viſcum, SERPENS de ramo pendens, viſus eſt non ſemel aliquot ab hinc annis. Deciſo viſco. Serpens quoque non ampliùs apparere dicitur. Si hac vera ſunt, haud ſcio, an in Natura Majeſtate ſit aliquid* ABSTRUSIUS *&* ADMIRABILIUS.

ROBERTI. Quàm promtus es ad fingendum *Majeſtates, & Admirabilitates*! Videmus quotidie *Feles* (: ne ad *Serpentes* confugiamus:) mirificè ad herbam *Calaminthan* affectas, identidem illam quærere, &, ſi manendi copia non ſit, propter circumpoſitas ſpinas, aut aliud munimentum; aſſidere tamen, circumire, agi, volvi, & revolvi miris modis; ut ſimias potiùs dicas, quàm Feles. Quis tamen hinc Majeſtates texuit? Quis Felem hujus herbæ *Cuſtodem* fecit? At tu, qui tibi videris perſuaſiſſe, nihil tuis chartis illinendum, niſi mirificiſſimum, & tamen undique, è Cloacis quoque hauris, quicquid dixiſti, primus admiraris, & Miracula inde concinnas. Audite, *Academici*, Goclenianas Conſequentias: *Serpens è Coryli ramo pendebat*: ergo CUSTOS *eſt Viſci è Corylo enaſcentis*. Item: *Deciſo Viſco, Serpens diſparuit*; *Nihil igitur in Natura Majeſtate abstruſius, aut admirabilius.* Quanto rectius, qui dixerit: *Goclenius Nugas vendit: ergo eſt* NUCIVENDUS? Operæpretium autem eſt, audire, quò VISCUM illud devenerit.

8. GOCLENIUS. *Per circumforaneum quemdam illius loci, (: quod hominum genus plerumque Incantationibus ſolet eſſe deditum:) deciſo viſco, Serpens quoque non ampliùs apparere dicitur.*

ROBERTI. Sunt in his tuis verbis quædam, quæ expediat ab *Academicis* aliisque honeſtis viris conſiderari. Primum, *Allendorfenſes* non magnas tibi gratias habebunt, qui dicas, *Id genus hominum plerumque Incantationibus ſolere eſſe deditum*. Nam ſive, per *id genus*, intelligas *Cives Allendorfenſes* atrox contumelia eſt in homines multos, qui cenſeant, nihilo te minus ſe eſſe honeſtos; ſive *Circumforaneorum* potiùs genus notas; addidiſti tamen, ILLIUS LOCI, nempe *Allendorfenſis Oppidi*. Et ſic non modò *Circumforaneum* illum turpiter dehoneſtas, (quem non novi quidem, ſed fidenter aſſero, magnopere *Incantationibus* deditum, ſi te eo genere ſuperat: verum & LOCUM ILLUM, cujus ais fuiſſe. Sed ſunt fortè inter *Academicos*, qui, *Allendorfio* oriundi, de ea te videbunt. Ego non ulteriùs me miſceo.

Digitized by Google

miſceo. Tantùm addo, ſi, per *Circumforaneos*, eos indicas, qui ſua Remedia oppidatim & vicatim exponere, & magnis clamoribus commendare ſolent: mirum eſſe, te auſum tam graviter & turpiter de iis judicare, cùm ſis ipſe Circumforaneus, tuorum Medicamentorum, & maximè *Olla Unguentifera*, ad ravim usque, deprædicator, & commendator. At imponunt ii ſæpè Emtoribus. Scio. Sed quid tibi oſtenderit Anatome, vide, quid hic libellus. Neque refert, quòd Marpurgi ſedens vocem ſcholis tantùm loces. *Libri* tui (verè *Thraſones Circumforanei*:) tuam vicem funguntur. *Sectio 16. Virg. Metal. Imp.*

Alterum, quod in tuis illis verbis jure attendant *Academici*, illud eſt, Quòd manifeſtè indicas, *Viſcum Coryli ad Incantationes valere.* Nam alioqui, quomodo cohæret, *Circumforaneum* illum, viſcum abstuliſſe. Quòd *id genus hominum plerumque Incantationibus deditum ſit*? Nemo ſanus aliud hinc collegerit, niſi, *Abstuliſſe, ut ad Incantationes uteretur.* Et tamen (: ô iterum *veritatem* potentiſſimam, quæ tibi, vel invito, & ore & calamo quandoque excidit:) & tamen, inquam, ſubjungis duo, quæ te, *Virgamq́* tuam *Divinam*, &, eàdem operâ, *Ollam* perimant. Audi, Lector, vosque in primis Academici.

GOCLENIUS. *Serpentem nos valere jubebimus, &* UTEMUR VISCO.

ROBERTI. Ad quid *utêris*, Gocleni, niſi ad INCANTATIONES, tamquam Collega illius *Circumforanei*, cui antè impingebas *Incantamenta*, quòd *viſcum* illud *decidiſſet*? Aut oſtende, quid aliud de Viſco iſto indicaris, cur eo uti velis. Hoc primum de te. Alterum de *Virgula Divina, Coryli filia*, *Viſco*, ut tu velle videris, *imprægnatâ*, his verbis prodis:

9. GOCLENIUS. *Bifidus ille* SURCULUS ex CORYLO *deciſus, quo Metallarii venas auri argentiq́; feraces explorant*, MYSTERIUM *ſubeſſe ſatis prodit.*

ROBERTI. Ecce iterum *Myſteria* funditas, dignus, qui dicaris omnium *nugacium Myſteriorum* ARCHIMYSTA, ſicut inter alios non minimus audire vis *Alchymiſta*. Sed quod ad *Virgam Corylaceam* attinet, ſatis mihi eſt, quòd, cùm antè ad *Incantationes* valere docuiſſes, neque aliud prorſus de ea *Myſterium* nobis aperuiſſes, modò id *Myſterium* indicas valere, ad *Metallorum venas explorandas.* Itaque mecum dicis, Quicquid illud eſt, quod *Virga* tua *Divina*, hac in re, præſtat, totum eſſe à *Diaboli Incantatione.* Neque refert, quòd DIVINATIO hîc potiùs apparet, quàm *Incantatio*: nam & per hanc illa ſæpe perficitur; & utriusque *Myſterii* idem eſt *Myſtes*, *Cacodæmon.* Manet ergo, & concluſum ſit, & ex uſu *Nominis*, &, quòd *Baculus* ſit, & quòd è CORYLO, *Virgulam*, quam Goclenius vocat DIVINAM, omnem à *Diabolo* habere *Divinitatem.* At intercedit huic Decreto Goclenius. Eſt enim, inquit, non Superſtitio, aut incantatio, ſed *Mira-*

Sectio 16. Virg. Metal. Imp. *bilis Sympathia inter Metalla, & Divinam Virgulam.* (Ung.) Sic ſolet bonus Rodolphus ſua probare. *Aſſerit*, &, qui non protinus credat, *pecus* eſt *Bœoticum.* Non movet me iſta contumelia; ſim ſanè huic *Archimyſtæ*,& hoc, & quicquid illi aliud libido dictaverit; pergam tamen examinare hujus Virgæ Myſteria. Videamus ergo, quod hic ait de

10. SYMPATHIA. Sufficeret equidem mihi negare, Gocleni, quod tibi ſatis fuit aſſerere. Scis vulgatum illud, *Affirmanti incumbere probationem.* Sed addam aliquid aſtruendæ veritati, deſtruendæ ſuperſtitioni, & in gratiam Lectoris. *Sympathia* eſt quædam quaſi amicitia, concordia, conſenſio duarum rerum, ob occultam qualitem in utraque latentem, quæ efficit, ut mira quædam animadvertantur effecta, quæ in aliis, non ſimiliter cognatis, nuſquam apparent. Exemplum, omnium conſenſu, ſit in *Magnete*, *& Ferro.* Item in aliis, quorum ea, quæ dixi, *Effecta* alio referri non poſſunt, nec referri ſolent.

Porro ex hac doctrina velle quamvis *Superſtitionem* tueri, & Orbi terrarum obtrudere, nomine *Sympathiæ*, eſt *inſanientis ſapientiæ.* Si poſſit *Vetula Lactis ſubductrix*, ubi alienæ vaccæ candidus liquor in ejus mulctra deprehendatur, protinus maleficium refutare, *Sympathiam* obtendere, quæ ſit *inter ejus Mulctram, & illud lac.* At prudens, & æquus Judex oſtendat, magnam viciſſim eſſe *Sympathiam* inter *Ignem ultorem*, & illius Canidiæ ſulcatam rugis *pellem*, quam ille valdè complecti velit. Talis Sympathia in miſerabilem abit Antipathiam. Joculare hoc tibi videtur, Gocleni? Vereor, ne tibi tuique ſimilibus, & cum Unguento, & cùm Virga tua, ſimillimum malum accidat. Non omnes Ignes in hac via ſunt, neque omnia Judicia. Eſt & locus, ubi *Ignis eorum non extinguitur* (Mar. 9. 43. 44.) DEUS benignus [illegible] ab illo cuſtodiat, ſed priùs ab *Hæreſi*, & execrandis *Superſtitionibus.* Sed propiùs ad rem. Non eſſet adeò mirum, ſi diceres, Virgulam illam Coryli *Sympathiam* habere cum *uno aliquo Metallorum.* Sed id fingere, neque ullâ ratione allatâ, de *tot Metallis*, quis feret? Quam diverſa, &, in quibuſdam Qualitatibus, pugnantia ſunt, &, ut ita dicam, *Antipathica* Metalla! Et tamen vilis Surculus cum omnibus ita amicitiæ ſanxit fœdera,

—— *& ſi conjurat amice*,

ut Aurum, Argentum, Ferrum, Æs, Electrum, Stannum, Plumbum, cùm primum, Goclenio præferente, eorum regiones attigerit, ſtatim ſe illi prodant, & ipſe viciſſim tanquam ſalutans comiter, ſeſe illis inclinet, aulicos mores, à Goclenio, opinor, Magiſtro, probè edoctus. Hactenus *Magnes* celebrabatur, quod mirabili Sympathiâ Ferrum ad ſe allectum complecteretur: ſed nihil illud eſt, præ *Virgula* hac, quæ, non modò ad vanam recreationem Ferrum; ſed ad ingentem Mortalium utilitatem

Digitized by Google

Aurum quoque Argentumque latens prodit, & velut ex latebris educit. *Sectio 16. Virg. Metal. Imp.*
Neque dubites credere, cùm Goclenius non dubitet aſſerere. Neque obſtat, quòd ſit

11. VENARUM ALTITUDO, ut plurimum, ingens. Nam & hanc penetrat Goclenii aſſertio, & ejus *Virgulæ Divinitas*. Et Magnes quidem Ferrum non trahit, niſi PROPE acceſſerit: Virga verò vel ad ſtadia aliquot diſtantia Metalla inclinatione veneratur. Parùm eſt, tantum diſtare; parùm, tantum ſpatium ſuâ vi ſuperare. Penetrat quinetiam ſuperingeſtas terrarum moles, & montes: nec repellitur ejus generoſitas, & invictum robur, *ſilicum*, aut cujusvis generis *lapidum* rigore, ac duritie. Superat tenella Virgula hæc omnia.

Fit via vi, rumpitq; aditus ——

Conſideranda quoque iſta, de qua loquor,

12. INCLINATIO. Indicabam paulò ſuprà, Diabolum DEI *Simiam*, *Baculu & Virgis* DEI Magnalia ſæpius voluiſſe æmulari. Verſa erat, Divinâ vi, *Moyſis Virga in Draconem*: Ne ea re impius Rex moveretur, mox adſunt *Maleſici*, & *faciunt*, *ipſi quoque* (Exod 7.11.) *per* INCANTATIONES *Ægyptiacas* (Gocleniacas, nam docuit Rodolphus, Corylũ pollere vi Incantandi) *& arcana quadam* (Myſteria Goclenia) *ſimiliter*, *Projeceruntq́; ſinguli virgas ſuas, quæ verſæ ſunt in Dracones*. Non eſt credendum, id verè factum, uti videtur ſonare. Sed pro Virgis ſubjecit Diabolus Dracones, ſpectantium oculis per *Præſtigias* deceptis. Egit nimirum ibi, quod à ſe requiri videbat: Serpentes exhibuit, ne minùs facere viderentur duo *Magi*, quàm fecerant duo *Sancti Fratres*. Ad hic *Virgam* adhibet, Virgam relinquit, ſed *Serpentis* ei *flexum*, *& Inclinationem* tribuit; memor, ſe ipſo naſcentis Mundi exordio, optato ſucceſſu cum primis parentibus noſtris pugnâſſe, *ſub ſerpentis ſchemate*. Itaq; *Virga* non vertitur in *Draconem*; ſed tamen *motu* ſuo imitatur *Draconem*, dum *flectitur*, & ſe INCLINAT. Dicat mihi *Goclenius*, *Serpentes* alios habere *motus*, neq; tantùm ſe *Inclinare*: fateor ego iſtud: ſed neque omnia Dæmon exprimere debuit, quæ *Serpentum* ſunt, ne ſe nimis apertè proderet: & tamen non *Inclinatur* modò *Virga*, ſed ubi Diabolo expedire videtur, *aliorſum quoque agitur*. Teſtem habeo virum Nobilem, cui dubitanti, & huic ſuperſtitioni credere cunctanti, deniq; inter aſſenſum, & diſſenſum fluctuanti, improba *Virgula* validè pectus percuſſit, cùm eam manu teneret. Attonito, & cauſam ignoranti, arridens *Propinquus*, Habes utique, inquit, Cognate, *Metalli* aliquid ſub Thorace. Hoc *Virgula* iſta ſenſit, & indicavit. Et de *Metallo*, ita erat: gerebat enim è collo ſuſpenſa quædam ornamenta aurea. At petulantem illum *Virgulæ ſubſultum*, ipſius *Ligni naturæ* tribuere, hominis fuit decepti, & propinquum decipientis, quod multis accidit ſine omni mala malitia. Nos certò teneamus,

Sectio 16. Virg. Metal. Imp. *Serpentinos* hos motus ab eo eſſe, quem Scriptura vocat SERPENTEM ANTIQUUM, qui eſt DIABOLUS, & SATANAS. (Apocal. 20. 2.) Quid ſi his adjungam, Gocleni, hanc, quam fingis, hujus *Surculi Energiam*, nunquam obſequi, niſi

13. CREDENTIBUS, aut certè de vanitate DUBITANTIBUS? Quæ res millenis Experientiis probata eſt. Atqui ſtultum eſt, nec Erudito homine dignum, exiſtimare, *Naturale* id eſſe, cùm *Natura* ſemper ſibi, quaque in re ſimilis, ſemper eodem agat modo. Neque unquam auditum eſt, ex eo, quòd crederet quis, Ignem non adurere, manum ei impunè obtuliſſe. Qui aliud ſibi perſuadet, ab Antiquo Serpente decipitur. Huic tali ſuadeo, ut, quoniam non omni, quâ expediebat, Prudentiâ pollet, audiat Prudentiſſimum ſapientiſſimumque Virum, Petrum Damianum (lib. de Parentelæ gradibus.) & hanc illius ſententiam memori teneat mente. *Non detur cornu peccatori: nulla relinquatur audacia Vanitati. Vivat adhuc in Eccleſia ille Moſaicus* SERPENS, *qui* INCANTATORUM (Goclenii) COLUBROS *ſorbeat. Vivat, inquam, ſpiritualis* PRUDENTIA, *quæ carnalis* VERSUTIÆ VENENA *conſumat.* Jam ſublato illo ordinario Magorum Aſylo, SYMPATHIA, ineptæ aliquot, & vaniſſimæ Circumſtantiunculæ quid efficere poſſint aliud, quàm ut Virgatorum vel Vanitatem prodant, vel Impietatem? Specta has tres, Lector, Figuram, Tempus, Modum. Bacillum iſtum oportet eſſe non qualemlibet; ſed

14. BIFIDUM, FURCAM. Quid dicemus de hoc Gocleniano Myſterio? non invenio dignius aut nobilius Elogium, quàm ſi vocemus MYSTERIUM FURCIFERUM. Nec aliter decuit. *Servos* ſe profitentes Cacodæmonis oportuit *ſervilibus* denotari inſignibus. Suſpicari lubet, Infernalem iſtum Carnificem, qui *Furcillis* animas & corpora geminâ cuſpide confodere & in præceps deturbare ardet, cum exoſam maximopere habeat Chriſti ſalvificam crucem, quâ ipſe præcipitatus eſt, hac ſuâ ſervili cruce, ſive *Furcâ*, velle nihilominus, ut *ſimia* eſſe pergat, imitari admiranda opera, quæ per illam patrata ſunt. Hinc hoc ejus commentum. Itaque ut plurimum ejusmodi iſta *Furca* eſt; ut infra angulum, ad quem duo Cornua coëunt, portendatur porrò lignum, in ſpeciem litteræ Pythagoræ Y. quæ ipſa ea eſt, in quam *Furciferi* agebantur; ut eruditè docuit atque etiam depinxit Lipſius. Dixi autem, UT PLURIMUM ſic eſſe *Metallariorum Furculam*: nam non ſemper. Habeo etiamnum unam à quodam ad me allatam, qui multum eâ uſus erat: ea productiore illo ligno caret, eſtq; planè quinta Latinorum Vocalis, V. Et tamen iſti, qui utebatur, non minùs ſuccedebat Metallorum inventio. Quippe non figura, ſed *Pactum cum Cacodæmone*, totam illam Hiſtrionicam inveſtigationem fortunat. Aut dicat mihi Goclenius, ſi myſterium iſtud eſt in *Virga* in *Corylo*, aut ejus

Viſco;

Digitized by Google

Viſco; quid tandem attineat, lignum hoc eſſe, aut non eſſe δίδυμος? Præſertim cum τὸ δίδυμον, non terræ, ſed ſcrutatori obſervatur. Tantum de *figura*. Jam. *Sectio 6. Virg. Metal. Imp.*

15. Tempus, quo lepidum hoc Lignum ſecandum eſt, non equidem ſcio, quod ſit. Sed Burggravius in Panoplo (pag. 95.) diſertè ait, Secandam Stato Tempore. Quid aliud credam, niſi nugas eſſe, cujusmodi nobis vendit Goclenius, qui *tertianas febres* pellit, adhibitis *Ranarum oculis*, ſed Ante Solis Ortum *erutis*. Fortè, ut omnia appareat eſſe à Principe Tenebrarum, Noctis meridie *furca* hæc erit deſecanda. Poſtremum è tribus, quæ propoſui, eſt.

16. Modus hac Virgâ Utendi. In quo tantum poſitum eſt, ut asſerant periti, ſi quid pecces, fruſtrà te eſſe in tota tua Exploratione. Quis igitur hic *Modus* eſt? Facilè credam, quædam eſſe, quæ ignorem, ut qui his ſacris non ſim initiatus. Sed hoc à peritis atque etiam ex picturis didici, *Utramque manum* adhibendam, & altrinſecus *Furca complectenda Cornua*. Si *Natura* adſcribitur hæc Energia, dicat Goclenius Academicis, quid hoc ad rem facere naturaliter poſſit. Si quis Ciconiarum crepitaculo delectetur, optetque eas in tecto ſuo habitare; præſcribunt nugatores, neſcio, qui, Nidum illis ſtruendum manu Sinistra; tum enim & certò venturas, & conſtanter manſuras. Gocleni, probas hanc vanitatem; Vix audebis profiteri. Dic ergo, cur magis *utraque manus* ad hoc tuum *δίδυμον myſterium* poſtuletur? Urgete illum, Academici: quo acumine eſt, inveniet aliquid, quod reſpondeat. At ſi me quis roget, Cur tandem Cacodæmon id præſcripſerit? dicam primum, Meum non eſſe, ejusmodi Myſteria enucleare: tum, nihil penſi habere Diabolum, quid, aut quo modo agas, dum ipſi obſequâre: poſtremo, credibile eſſe, eum, utpote ſuperbiſſimum, hoc *utriusque manus Symbolo*, Significare voluiſſe, cupere ſibi dicari *omnia opera* noſtra aut *omnem operum perfectionem*, quæ *manibus* exhibentur. Sic *Adorationem* poſtulat, omnium excellentiſſimam, quæ *operibus* præſtatur. Optimus ſenex Jacob Patriarcha, cùm nepotibus ſuis *filiis Joſeph benedixiſſet* (Hebr. 11. v. 21.) *adoravit Faſtigium* Virgæ *ejus*. At Goclenius *Virgam Furcam è Corylo adorat*, dum eam Mysterium facit. Porrò, ſicut Jacob in Virga illa venerabatur poteſtatem Regiam filii ſui, & adorabat Deum, à quo Poteſtas illa erat; ſic Goclenius, ebrius conſideratione illius *Furcifera Majeſtatis*, adorat *deceptorem Spiritum*, à quo eſt *Myſterioſus ille Virgulæ motus*. Quo minus mirum videri debet, ſi his ſacris in ſui honorem patratis, tam lubentes & frequentes adſunt

17. Paredri Diaboli; qui nobis hanc de *Virgula Divina* tractationem, dignâ Coronide concludant. Agnoſce Deos tuos, Gocleni.

Ccc 3 Sunt,

Digitized by Google

Sectio 16. Virg. Metal. Imp.

Sunt, inquam, ad fodinas Metallicas frequentes *Diaboli*, *ſpecie virunculorum*, *aut femellarum* (Pygmæos dicas) delectati haud dubiè, tam ſtrenuo Foſſorum, *Virgam* geſtitantium, obſequio. Sed quandoque & mercedem promtam reddunt ſuis Cultoribus. Teſtetur *Georgius Agricola*, qui in opere ſuo de Re Metallica (*cap. de anim. ſubterran.*) quoſdam ex iis ait *plerumque truculentos, & ſolo aſpectu terribiles, ac Metallicis infeſtos. Talis* (inquit) *Annebergius dæmon, qui operarios ampliùs duodecim* Flatu Interfecit, *in ſpecu, qui Corona Roſacea appellatur, eo nomine relictus, quantumvis argento dives eſſet.* Audereſne eò accedere cum *Furca* tua, Gocleni? Hæc & plura ex Agricola deſcripſit Münſterus libro primo Coſmograph. capite decimoquinto, ubi vocat *virunculos Montanos*, ſed appellat etiam *Teufeln, Diaboliſcos*; idque rectiùs & veriùs. *Paracelſi* impietas temeraria & temeritas impia eos audacter homines à Deo creatos facit, nec tamen Adami poſteros, vocarique *Pygmaos & Gnomos*. Qua de re ſuprà diximus. Ob has, opinor, cauſas *Burggravius*, quantumvis & ipſe mira & peregrina undique conſectatus, non eſt auſus tamen hanc *Virgam, Divinitate Gocleniana* donatam., approbare: ſed dubiam reliquit in ſuo *Achille*, pag. 95. *Quod Virgula* (inquit) *ſit ex Corylo ſecta, ſtato tempore cum Metallis occultum amicitia vinculum, alibi fortaſſe pleniùs diſpiciendum eſt. Georgius Agricola* (lib. 2. circa finem) apertè damnavit. *Goclenius* tamen, vir fortis, ſatis in ſe uno virium eſſe exiſtimans, non tuetur modò, ſed magnus *Myſtes, Myſterium* inde, & *Divinitatem* exculpſit: paratus, ut videtur, quicquid obſtrepat Parœmia, *ex omni ligno, etiam* Corylo, *ſculpere Mercurium.* Si perſiſtit, Gocleni, quod de Phyllide cecinit Corydon, de te licebit canere:

Goclen amat Corylos, *illas dum Goclen amabit,*
Nec Myrtus vincet Corylos, *nec laurea Phœbi.*

SECTIO XVII.
Acheruntici Fraterculi, qui ſe Roſeæ Crucis vocitant.

1. PRæ his innocens videri poſſit & Goclenius, & Paracelſus. Niſi fortè Goclenius ex ipſis unus eſt: quod ſine magna ejus injuria ſuſpicari quis poſſit. Mentio mihi eorum (antè monui) futura eſt, quòd inter *Hecebolios* Magos omnium videntur audaciſſimi, unde magnopere eorum niti authoritate poſſet Goclenius, maximè cùm non unus aliquis vel alter ſit, ſed integra *Fraternitas*, eaque quibuſdam dicta *Celeberrima & Feliciſſima*

Digitized by Google

ma) niſi oſtenderetur, eorum apud bonos & prudentes viros authoritatem nullam eſſe oportere. Neque quiſquam queri ex iis poterit, ſe à me inhumaniter haberi: quicquid enim dicam, in ſectam dicam, non in homines, quibus, Deo teſte, opto eandem ab eodem Deo felicitatem, quam mihi ipſi. Neque periculum eſt, ne quenquam nominatim tangam, cùm tam ſint occulti, quàm ipſimet profitentur, ut mox dicam. Adde, quòd nihil fere de ipſis dicam, ne de *Secta* quidem, quòd ex eorum ſcriptis non hauſerim. Quamquam pauca ſanè mihi videre licuit: ac ferè illum tantum libellum, quem anno 1615. Francofurti Germanico idiomate edidit *Johannes Bringern.* Sunt autem in eo libello duo opuſcula, ab ipſa *Fraternitate* conſcripta, è quibus tantum haurire licet, ut *Myſterium* tam occultum quadamtenus fiat manifeſtum. Alteri nomen eſt Fama *Fraternitatis*: alteri Confessio *fraternitatis*. Ex his afferam, quæ hoc loco ponam. Sed priùs audiamus, quid de ipſa Fraternitate alii quidam ſenſerint, in quorum judicia forte fortuna incidi. Sunt autem ferè ex iis, qui ad tam ſanctam Fraternitatem *aſpirant*. Ac primum extat cujuſdam ſordida Charta, titulo: *Sect. 17. Frat. Roſ. Cruc.*

2. Insinuatio *ad* Fratres *Philoſophiæ, quorum* Fama Fraternitatis *edita, multis ſcandalum, pluribus ſtultitia, paucis verò expectatio, & votorum eſt ſumma.* Nonne eam ſacrilegus æquat *Cruci Chriſti*, atque etiam verba ab Apoſtolo mutuatur? (1. Corinth. 1.18.) Scripſit alius *προσφώνησιν ad Fraternitatem Roſeæ Crucis celeberrimam & feliciſſimam, Parnaſſi Dominos Caſtaliique hæredes.* Mirum, nì Notarium egerat, cùm Muſæ Teſtamentum condiderunt. In eadem *Proſphoneſi* ſunt etiam hæc: *Vos cum Patre & Fundatore veſtro eſtis in id nati & prædeſtinati* Omnium Primi (nec Martyres excipit, nec ipſos Apoſtolos) *per quos ſexta ætatis mundi miranda innoteſcant mundo:* Et hæc: *Sunt ſanè, qui oblationem & invitationem veſtram jucundiſſimi* Somnii *loco habeant: alii ſimpliciter* Imposturam *eſſe vociferentur. Mihi verò in mentem venire non poteſt, tantos tamque* Perfidissimos Nebulones, *in rerum natura reperiri, quin in animum inducere poſſint, adeò turpiter imponere omnibus in univerſum Theoſophiæ amatoribus, ſcribendo tam philoſophicè, tamque* Divine (hic etiam fingit Divinitates in nugamentis leviſſimis, & Magorum deliriis) *mentiendo verò, inſidiando, & decipiendo tam* Diabolice. *Quâ certè impoſturâ peſtilentior non contigiſſet ab univerſali illa antiqui* Draconis *in Paradiſo.* Planiſſimè rem acu. Rectè inſiſtis. Sed turpiter cadis, cùm concludis: Totus *inſiſto veſtræ pollicitationi, quam abjurata omni fraude* (quis hoc tibi dixit, mi homo?) *Sacroſanctam feciſtis omnibus cū integritate animi et fide ſilentii ſeſe vobis offerentibus.* Inſinuationi, & Proſphoneſi, jungamus *Apocalypſin Andreæ Hoberveſchel, Hermeticæ Philoſophiæ alūni, & Philo-*

Sect. 17. Frat. Roſ. Cru.

Philochymiatri, qui Famam Fraternitatis vocat *ſcriptum* MAGICO-CABALISTICUM. Facile illi concedam, ei ſcripto ineſſe utriusque generis vel vanitatem, vel impietatem. Sed præſtat jam FAMAM de ſe loquentem audire; aut potiùs de Fraternitate, Afferam aliquot capita certâ methodo; quorum primum ſit

3. NOMEN. Dicitur hæc nova Secta FRATERNITAS ROSEÆ CRUCIS. *Fraternitas*, inquam, ita, ut ſinguli vocentur FRATRES. Neque id quovis modo, ſed, ut tanquam *Prænomen* ad ſingulas appellationes, eorum nominibus præponatur, *Frater Sophar*, *Frater Muſtapha*. Fuit hoc in uſu, eſtque etiam hodie Religioſis *Monachis*, idque in illis exagitârunt hæretici, ac nominatim *Buchananus*, qui contumelioſum poëma vocavit *Fratres* Sed Diabolus etiam hac in re *Simiam* ſuo more agere voluit. Cæterùm *fraternitas* eſt CRUCIS *Roſea*. Cujus nominis rationem non invenio apud ipſos. Si conjecturæ locus eſt, rectè dixerimus, *Crucem* uſurpari, ut à Deo, & *Chriſto* potiùs, quàm à *Cacodæmone*, originem Secta ſumſiſſe videatur, âut certè, ut habeat ipſe quoque *Crucem*, ſed SUAM, & milites, ſub ea, tamquam *vexillo*, merentes. Unde cùm *Chriſti Crux* ſit horrida, gravis, moleſta; hæc eſt ROSEA & delicioſa. Sic ſuprà (Sect. 16. §. 17.) audivimus, mali Dæmonis flatu miſeros Metallarios interfectos *in ſpecu, qui Corona* ROSACEA appellatur, ſive ROSENKRON, quod ſanè parum diſtat à ROSENKREUTZ. Sed Rem videamus. Nomen non eſt tanti. Si Fraterculis credimus, non tam recens eſt hæc *Fraternitas*, quam imperitis videatur. Etſi enim jam primum innotuit; tamen CENTUM jam annos fuit, ut ipſi aſſerunt &

4. CENTUM ANNOS LATUIT. Cùm enim conveniſſent, & quædam ſcita conderent, inter alia etiam illud fuit, *ut de hac Fraternitate centum annos ſileretur.* Credo, totum hoc eſſe mendacium, & patebit ſatis clarè ex iis, quæ ſubjungam. Sed quando ita volunt, & credibile eſt, aliquamdiu eos tacuiſſe, antequam *Famam* & *Confeſſionem* ederent, cauſam latebrarum videamus. Nullam ipſi afferunt: ſed notum eſt illud, *Qui male agit, odit lucem.* Quin & modô, cùm ſe prodere velle videntur, id ita timidè faciunt, ut non tam *Fraternitatem* mundo oſtendant, quam ejus *Famam* nominent. Sic manent illorum pleraque dubia, & obſcura,

Quale per incertam lunam ſub luce maligna
Eſt iter in ſylvis, ubi cœlum condidit umbra
Juppiter, & rebus Nox *abſtulit* ATRA COLOREM.

Non potuit aptiùs deſcribi horum Reſpub. Quid ſi ſic voluit is, qui initio *diviſit lucem à tenebris*,

Lux lucis, & fons luminis

Equ.

Equidem ita accipio. Hujus juſſu olim *Angelus apprehendit Draconem, ſerpentem antiquum, qui eſt Diabolus, & Satanas, & ligavit eum per annos mille, ut non ſeducat ampliùs Gentes, donec conſummentur mille anni* (Apoc.20.2.3.) Ejusdem providentiâ hi ſeipſos *ſilentio & ſeceſſu* damnârunt, vel damnaſſe fingunt, non mille, ſed *centum* annorum. Dum ſic latuit, incognita planè fuit: jam ex parte prodita, ex parte cognoſcitur: neque ampliùs, quàm ipſimet aperiunt. Videamus, ante omnia, hujus fraternitatis quisnam ſit, aut fingatur

Sect. 17. Frat. Roſ. Cruc.

5 Finis. Audi, Lector, & obſtupeſce. Sic illi in *Præfatione Famæ: Jam jam erumpit felix Aurora, poſt tenebras Saturniæ noctis, quæ beatam diem adducet: ad quam multi probi homines anhelant: ad cujus diei lucem omnes cœleſtes Theſauri Divinæ ſapientiæ, & omnium abditarum, & inviſibilium rerum, quæ in Orbe Myſteria juxta primorum Patrum*, pateſcent. Viden', quid moliantur? Sed inter *primos Patres*, attende, quousque aſcendant. In Confesſione, pagel.69. *Deus*, inquiunt, *certò, & planè decrevit, Mundo, ante ſuum interitum, brevi ſecuturum, prorſus Veritatem, Lucem, Vitam, Gloriam tribuere*, Qualem Adam In Paradiso Amisit. *Sic peribit omnis falſitas, Mendacium, Tenebræ*, &c. Hæc omnia per hanc *Fraternitatem* fient: ideò mittuntur, hic eorum, quem quærimus, Finis. Nec deſunt, unde iſta, quanrumvis ardua, patrent. Mirabilis & omnibus ſeculis inaudita eſt eorum (uri prædicanr, pagel.79.80.81.) *Sapientia, & Pietas*. Et quod ad *Naturam* attinet, eousque proceſſerunr, ur Omnia *Natura* Bona, Ubique *diſperſa*, Simul *habeant*, & Tribuant. Hoc illis credat, qui fidem haber eorum Patri *Diabolo*, dicenti ad omnium Patrem (Luc.4.6.) *Tibi dabo poteſtatem hanc univerſam, & gloriam illorum, quia* Mihi *tradita ſunt*, & Cui Volo, Do Illa. *Tu ergo ſi* Adoraveris Coram Me, *erunt tua omnia*. An iſti *adorari* non petunt, qui ab omnibus in omnibus ſibi credi volunt, neque ſua *Myſteria* examinari? Oſtendam id paulò pòſt. Sed huic tali *Fraternitati*, ad tantas res electæ, quisnam inter homines primus

6. *Author? Tenebrio* quispiam, mi Lector, id eſt, cujus nomen ipſi ejus filioli non aliter exprimunt, quam his literis. *Fr.*C.R. Tu interpretare, ut lubet. Interea de hoc, ſic latente in renebris, mira ſunt, quæ prædicat. Referam compendio. p. 15. *Devotus, Religioſus, & Illuminatiſſimus Pater, Fr.* C.R. *natione Germanus, Fraternitatis noſtræ caput, & Inſtitutor; cùm à Parentibus pauperibus, etſi ſtirpe nobili editus ætatis ſuæ anno quinto, in Monaſterium abſtruſus fuiſſet, utramque linguam, Græcam, & Latinam, ſic ſatis edidicit.* Mera hæc ſunt figmenta. Sed tamen capiamus Mendacifigulos in mendaciis ſuis. Hinc primùm diſcimus, etſi aliunde ſatis conſtar, ante 220. annos, in *Germania* ſuum honorem fuiſſe *ſtatui Religioſo*, & *Monachali*,

Sect. 17. Frat. Roſ. Cruc.

quem iſti caninis jam dentibus ubique lacerant. Atque inde etiam intelligitur, *Catholicam Romanam Religionem* obtinuiſſe, in qua ſola viget & colitur *Monachorum* vita. Atque adeò hujus venerandi Patris Parentes, homines Nobiles, eidem Religioni Catholicæ fuiſſe addictos. Deinde & illud apparet, Non tam fuiſſe vel *ignorantes*, vel *vitiis deditos* Monachos, quàm iſti calumniari ſolent; quandoquidem puer duas illas eruditas linguas apud eos facilè hauſit. Sed addamus de eadem alia. Sequentibus aliquot pagellis reperio hæc. Multum hic fraterculus peregrinatus eſt. Sed *inter* TURCAS *maximè profecit, inde doctrinam ſuam hauſit, & Damaſcum Jeroſolymis prætulit. Feſſam quoq; venit. Doctrinam Arabum, & Magicam* maximi fecit. Fuit & in *Hiſpania*, & apud *alias Nationes*.

7. Cur *Illuminatiſſimum* Patrem vocent, colligi licet ex iis, quæ de eodem produnt in ſua Confeſſione, pag. 59. ſic ajunt: *Meditationes noſtri Patris excedunt, quæcunque à Mundi initio, vel ab intellectu humano, vel à Divina revelatione, vel Angelorum, & Spirituum miniſterio, inventa aut excogitata ſunt.* Ne mireris, qui hæc legis, nec *Prophetarum*, nec *Apoſtolorum* libros, nec cæteram *ſacram Scripturam* excipi, cùm nec *Angelis* parcatur, nec ulli *Divinæ Revelationi*. Quis talis viri *ætatem* ſcire non deſideret? indicant illam ejus filioli in ſua Confeſſione, pagel. 67. *Natus* igitur *eſt Fr. C. R. anno* 1378. *Vixit annos* 106. Itaque obiiſſe oportet anno 1484. *Sepulcrum latuit annos* 120. de quo infrà: cùm etiam de *Antro* hujus *Fraternitatis*, & *Epitaphio* tam ſancti Patris dicetur. De quo nihil jam addo. Veniamus jam ad ejus

8. FRATRES, & *Socios*, Hi, *quot, & quales?* Nam ſi quæras, *Qui, & quibus nominibus*, fruſtrà ſis: alto & ſacro ſilentio iſta teguntur. Quæ per eorum dignos Poſteros nobis panduntur, hæc ſunt. *Numerus Fratrum excrevit ad octo, omnes cœlibes, & qui* VIRGINITATEM VOVERANT. Sic Fama, pagel. Ita Hæretici, accerrimi Virginitatis hoſtes. Omnes hi *Fraterculi* liberi erant à FAME, PAUPERTATE, MORBO, SENIO; ſi credimus *Confeſſioni*, pagel. 61. Beneficio eodem fruuntur, qui hodie vivunt, & hæc ſcribunt.

Parùm hoc eſt. Initio hujus Sectionis monui, hos, inter HECEBOLIOS MAGOS, *omnium eſſe audaciſſimos.* Audi, quid ſe jactent poſſe in LONGISSIME DISSITA. Sic agnoſcet Goclenius, me de iſtis meritò agere, tamquam ejus conſortibus, & tantò ſublimioribus.

Primò. Ex QVOVIS *loco*, QVÆVIS OMNIUM *Nationum opera, & conſilia cognoſcere poſſunt.* Ita Confeſſio, pagel. 61.

Secundò. *Librum habent, in quo* UNO *legere queunt*, QVICQVID *in* OMNIBUS *libris, eſt eritve, etiam* FUTURIS, *aut* POSSIBILIBUS. Hoc jam eſt *longè jaculari*, non modò ad *Loca remota*, ſed & ad TEMPORA *remo-*

Digitized by Google

motiſſima. Quis *Prophetarum* ſimile unquam potuit? Oportet hos Fratres pridem in ſuo Libro legiſſe, quæ jam in hoc meo ſcribo: nam utique erat ſcribi *Poſſibile*, quod ſcriptum eſt. *Sect. 17. Frat. Roſ. Cruc.*

Tertiò. OMNI HORA *ſic vivere poſſunt, ac ſi ab* INITIO MUNDI *vixiſſent & victuri eſſent ad* FINEM. Ibid. Vide, ut non tantum FUTURA *Tempora* properare cogant, ut ea iis adſint, antequam ſint; verum & PRÆTERITA quantumvis fugacia, & fugitiva, & jam in ſeriem eorum, quæ NON SUNT τῶν μὴ ὄντων, redacta, ESSE tamen cogant, & ſe ad talium Deorum tribunal ſiſtere. Qui hæc poſſunt, quid iis deeſſe poteſt? Nullæ ſanè Opes, nulla Potentia. Accipe hoc clarè:

Quartò. *Canendo poſſunt Uniones, & Gemmas ad ſe allicere*. pag. 62. Etiam *Spiritus*. Ibid. Neque quosvis minutos *Spiritus*. Nam *poſſunt & Principes Mundi commovere*. Ibid.

9. Hæc ſanè *Hecebolio* ſunt, Gocleni, & præ quibus tua *patibularis Olla* non niſi fœtor ſit, & horror. O qui dignus ſit, in talem *Fraternitatem* admitti! paucorum hoc eſt; neque quisquam eos agnoſcit, niſi ipſi *Fratres*, quorum eſt illa profeſſio: *Qui digni ſint admitti in noſtram Fraternitatem, agnoſcimus ex Regula noſtræ* REVELATIONIS. pag. 64.

At ſi *videre* ſaltem eos liceat; ne hoc quidem multis contingit. *Texit*, inquiunt, *nos* DEUS *nube ſuâ, ut nobis ejus ſervis, nulla vis inferri poſſit*. Nec hoc tantum: *A nemine*, ajũt, *videri, aut agnoſci poſſumus; niſi habeat oculos* AQUILÆ. Ibid. Sed ut ad primos illos *octo* redeam, ſanitatis gratiâ pollebant, ita ut INCREDIBILIS *eos Ægrotorum accurſus impediret*. Fama, pagel. 26. Omnibus prudentibus meritò *incredibile* eſt hoc mendacium. At peculiare exemplum ponunt de *fratre I. O. qui in Anglia obiit, verſatiſſimo in Cabala, ut oſtendit ejus* H. *Hic*, inquiunt, *in Anglia celebris fuit, maximè cùm ibi Juvenem Comitem Nort folcium Leproſum curavit*. pag. 31.

Octo illis quàm multi ſucceſſerint, nobis non conſtat. Qui illis credet, facilè ſibi perſvadebit, *plurimos* vel jam eſſe, vel brevi futuros. Sic enim illis DEUS *decrevit numerum noſtræ Fraternitates augere, & multiplicare*. Confeſſ. pagel. 62. Qui tanta poſſint, tanta promittant, operæ pretium fuerit, ſcire, quæ eorum ſit.

10. RELIGIO. Etſi ſeipſos celant, hanc tamen non celant. Fama pagel. 45. *Agnoſcimus* DUO SACRAMENTA, *cum omnibus Phraſibus & Ceremoniis primæ Eccleſiæ* RENOVATÆ. Quænam illa *Duo* ſint *Sacramenta*, quænam *Renovatio*, quære ab *Inviſibilibus Fraterculis*. Nec aliam tenentur reddere de ſua RELIGIONE rationẽ, Credendũ eſt, eſſe probos Sic enim ipſi teſtãtur: *Suſpecti eſſe nõ poſſumus de Hæreſi, aut, tanquã mali aliquid cogitemus, aut machinemur*. Confeſſ. p. 55. Quòd ſi quis hanc *de ſeipſis* teſtificationẽ non putet ſufficere, ſingulare ſpeciem ſuæ *pietatis* edunt eâdem pag. dum, tamquã ſi *Synodum œconomicã in*

Digitized by Google

Sect. 17. Frat. Roſ. Cruc.

Antro ſuo coëgerint, hunc *Canonem* ſcribunt: *Blaſphemias Orientis & Occidentis, nempe Mahometis & Papæ, damnamus.* Ita illi, Papam cum Turca jungentes. Sed, memores, Reverendiſſimum *Patrem* ſuum, Doctrinam ſuam potiſſimùm à *Turcis*, ut ſuprà vidimus, accepiſſe; *Mahometem* quidem ſemel, iterumque & obiter, & dicis cauſa, tetigerunt: at verò *Papam*, ſerio & vero in illum odio flagrantes, & ſæpius & acerbè perſtrinxerunt; imò rabido dente, quod in ſe fuit, lacerârunt. Minantur illi præterita, quæ jam fieri non poſſunt. *Certiſſumus, ajunt,* Famæ pag. 28. *ſi* F R A T R E S *noſtri* (loquuntur de octo primis) *hac clarâ temporum luce vixiſſent, aliter fuiſſe aggreſſuros Papam, Mahometem, ſcribas, Artifices, Sophiſtas.* Sic vocant *Theologos Catholicos.* Tum *fortitudinem & libertatem* ſuam jactant, in Præfat. Confeſſionis pag. 52. *Liberè, & ſine periculo Papam Rom. vocamus Antichriſtum.* Si *Libertatem* vocant effrontem impudentiam & effrenem maledicendi libidinem, agnoſco hic maximam *libertatem.* Sed quòd addunt, *ſine periculo*, quid mirum, qui in tenebris lateant, & nec *nomina* quidem ſua prodere auſint? Suadeo, oſtentandæ virtutis, in *Hiſpaniam* proficiſcantur, & *Inquiſitioni* ora ſua oſtendant, atque ita orbi perſuadeant, quod paulò antè jactabant, ſe DEI *Nube tectos, nullam vim* pertimeſcere debere. Necdum deſerunt Papam. *Prophetia* quoque ſuæ ſpiritum excitant, & de eo dira vaticinantur. In Conf. pag. 66, *Interitus Papæ, ad hæc noſtra tempora dilatus, jam imminet.* Sed perſiſtunt, & iterum vaticinantur, adduntq; Vaticinio minas, & operam, tantùm non dicentes, ſe, tumultibus bellisque excitatis, Papam de gradu deturbaturos. Quid enim aliud ſibi volunt illa verba in Confeſſ. pag. 78. *Triplex cornu Papæ in nihilum redigetur?* QUA DE RE, poſt NOSTRUM CONVENTUM FUSIUS, ET ACCURATIUS TRACTABITUR.

Ubi hic *Conventus* erit, niſi in *Antro?* Quorum erit, niſi hominum in *tenebris* delitеſcentium? Quænam illa *fuſa & accurata Tractatio?* Novit is, qui ſcrutatur renes & corda. Hæc de *Religione* horum Fratrum. Quid in II. POLITIA, quem tandem Principem agnoſcunt? Dicant ipſi. In Fama pag. 46. *In Politiâ agnoſcimus Romanum Imperium & quartam Monarchiam pro noſtro & Chriſtianorum Capite.* Qui minus profiteri potuerunt, ſi ſe in *Imperio* tolerari optabant? multò magis, ſi augeri, ſi promoveri, ſi gratum ſibi reſponſum optabant, uti petunt. Et tamen hæc ſola *profeſſio* Cæſari & Principibus ſufficere, ſcilicet, debet, ut *Suſpecti eſſe non poſſint, tamquam qui novi aliquid moliantur,* ut antè verba eorum, Lector, audiſti. Ne tamen illis injuriam faciam, non diſſimulo, eos, in animi ſubditi, & in Principem ſuum propenſi, argumentum, *facultates* ſuas offerre; quod Principibus meritò gratum eſſe ſolet. Neque modicum aliquid offerunt. *Cæſari*, inquiunt, M A G N O S A U R I T H E S A U R O S *ultrò offerimus.*

Con-

Digitized by Google

Confeſſ. pag 56. Sed cui id negotii Cæſar demandabit ? quis, ubi, à quo exiget, cùm nemo vos aut ANTRUM veſtrum, ut ipſi jactatis, nôrit? Similia ac multò majora auſim ego vobis offerre, etſi nihil habeo. Dicam cum Poëta: *Sect. 17. Frat. Roſ. Cruc.*

Quicquid habent omnes, accipe, quomodo das.

Quærat curioſus Lector, Quanti tandem illi ſint *Theſauri*, quos tam *Magnos* ſe offerre ajunt? Audi illos, in Fama pag. 32. *Plus auri pollicemur, quàm Rex Hiſpaniæ ex utraque* INDIA *auferat. Europa enim prægnans eſt, & robuſtum puerum pariet.* Nugatores! quaſi vos OBSTETRICES ſitis futuri. Sed tamen, ſi hi ipſi tanti Theſauri vel bellis vel aliâ ratione exhauriantur, quid facietis Cæſari? Facilis ratio. Fama pag. 45. *Noſtri Theſauri nunquam nos deficere poſſunt.* Hoc jam eſt, Deos eſſe, non homines. Itaque meritò offerunt *omnibus*, cùm penuriam nullam pati poſſint. Sic enim invitant Conf pag. 79. *Conferte vos ad* Nos, *qui non quærimus veſtram pecuniam, ſed ultrò vobis offerimus noſtros Theſauros.* Fingamus, lector bone, hæc omnia portentoſa mendacia mera eſſe veriverbia; quomodo eadem cohærent cum illo eorundem *vaticinio*, quod edunt in nobili illa Confeſſione pag. 69. *Noſtri Theſauri intacti erunt, donec veniat Leo, qui poſtulabit, accipiet, & in Regni ſui roborationem impendet?* Hic LEO quis alius credi poteſt, quàm is, *qui circuit, quærens, quem* cum his Thraſonibus *devoret?* Jam verò hi tam Religioſi, tam in ſuos Principes propenſi Fratres, ſunt ſine dubio magnâ

12. DOCTRINA & SAPIENTIA præditi. Id quidem dubitare eſt nefas. Atque in primis non eſt eorum Scientia, ut cæterorum hominum, *errori obnoxia.* Teſtor Famam pag. 27. CERTI *ſumus, noſtra Axiomata immutabilia uſque ad diem judicii permanſura.* Porrò quod genus Doctrinæ Fraternitati placuerit, partim colligas ex eo, quod antè de Authore & Parente audiſti, *Magiam & Arabum doctrinam* maximè habuiſſe cordi; partim, quòd *ſinguli Fratres perfectum Diſcurſum habuerint de Philoſophia tum aperta tum occulta.* Sic de primis Octo loquuntur in Fama, pag. 28. Dum de Doctrina ago, non ſunt omittendi

13. LIBRI, qui *Doctrinam* continent. De his hæc reperio. Fama pag. 26. *Quatuor primi Fratres concinnârunt Magicum ſermonem & ſcripturam, cum copioſo vocabulario, quibus hodieq; utimur. Eſtq; in eo magna ſapientia. Fecerunt & primam partem libri M.* pagellâ proximè ſequenti, de Octo ff. per *hos confectum Volumen* OMNIUM *eorum, quæ homo ſibiipſi* OPTARE *aut* SPERARE *poteſt.* Neque aliquot dumtaxat *Libros* habent, ſed totam *Bibliothecam*, de qua Fama pag. 33. *In noſtra Bibliotheca Philoſophica præcipuum ſunt Axiomata; artificioſiſſimum, Rota Mundi; utiliſſimum, Proteus.* Infrà dicetur de *Antro*, in quo inventum nobile illud Cadaver Reverendiſſimi

Sect. 17. Frat. Roſ. Cruc. Patris Frat. Roſ. Cruc. Inde tamen jam aliquid huc decerpendum. Pag. 39. *Inter libros in Fornice illo fuit & vocabularium Theoph. P. ab Ho.* Et pag. 40. *Libellus erat in manu Cadaveris Frat. R.C.* AURO *ſcriptus, cujus nomen T. Hic ſecundum Biblia maximus noſter Theſaurus eſt; & meritò non facilè Mundi Cenſura ſubjiceretur.* Mirum cur mendaces iſti modò *Biblia* excipiant, cùm antè profeſſi ſint, *Meditationes Patris ſui excedere omnia omnino, etiam* DIVINA REVELATIONE *accepta.* vide §. 7. Item cur hunc libellum præferunt illi, in quo licet legere *omnia* etiam *Poſſibilia*? Cæterum non quivis eorum libros legat, etſi in illos incidat. Hinc diſce. A CHARACTERIBUS (inquit Confeſſ. pag. 73.) *noſtra ſcripta Magica mutuati ſumus* (Gaude, Gocleni, etiam apud illuſtriſſimam hanc *Fraternitatem* vigent CHARACTERES) *inveniemus* NOVUM IDIOMA, *quo ſimul* OMNIUM *rerum natura exprimitur.* Quis hæc legat, quis intelligat, niſi ab illis edoctus? Occurrit hîc, quod obiter annotem, Ægyptiorum Pſeudophiloſophos *Characteres* item ſectatos, & ſub iis ſuam nefariam *Magiam* abdidiſſe. *Hieroglyphica* vocabant. De his Lucanus:

In ſaxis tantum duris, volucresque feraque
Scriptaque ſervabant Magicas animalia linguas.

Ex quo *Hierogrammatei* & *Hierophantæ* appellati. Recurrit hîc, quòd ſuprà memini me notare, Andream Hoberveſchel *Famam Fraternitatis* vocaſſe ſcriptum *Magicocabaliſticum.* Itaque venit mihi in mentem, futuros Lectores, qui & hæc, quæ de Doctrina & Libris refero; & pleraque alia hujus *Fraternitatis*, exiſtiment, non ita accipienda, uti *verbis* ſonare videntur, ſed ſub *ſermonis cortice* aliud celare, quod neque ita mirum ſit, neque tam improbum, quàm imperitis videatur.

14 ROGO TE, PRUDENS LECTOR, attende. Primum, ut ita ſit, excuſari prorſus non poteſt horum Fratrum imprudentia, qui cùm ſe FAMA vulgari velint, cum diſerta *Confeſſione* ſua patefacere; ita loquantur, ut à nomine intelligi poſſint. Deinde intolerabilis audacia & impudentia, qui *Europæ Capitibus, ſive Principibus, Statibus, & Eruditis viris* ſuum librum inſcribant, ſic ut capi non poſſit, quid ſibi velint. Duplicatur Impudentia, quòd nihilominus *Reſponſum petant.* Verba illorum infrà dabo. Sed, quod maximè te, Lector, rogavi, ut attenderes, illud eſt. Disertè ſignificant ipſi, ſe nihil involutum aut obſcurum ſcribere. Confeſſ. pag. 79. *Non loquimur vobis per Pabrabolas.* Item pag. 54. *Quòd in Famâ ſcripſimus, nemo exiſtimet, vel leviter profuſum, vel confictum.* Iterum te, Lector, rogo, hæc memineris, non modò propter ea, quæ jam ſcripſi, ſed & propter mox ſcribenda. Hanc Doctrinam, hos tam admirandos Libros, unde tandem fluxiſſe arbitrabimur? Aliunde fortaſſis etiam; ſed conſentaneum eſt credere, maxima ex parte prodiiſſe ex iis, quibus pollent,

15. RE.

Digitized by Google

15. REVELATIONIBUS. Aſſeram huc, quæ ipſi de his narrant. Fama pag. 33: *Quæ de ſepultura Fr. R. C. jam prodimus, à Deo ſic proviſum, conceſſum & injunctum eſt.* Prorſus, ac ſi, inſtar alicujus Iſaiæ, dicerent: *Hæc dicit Dominus.* Nec illud citra *Revelationem* haberi potuit, quod ſuprà poſui ex Conf. pag. 62 DEUS *decrevit numerum noſtræ Fraternitatis augere.* Illud porrò alterum pag. 64. apertè *Revelationem* ſpirat. *Qui digni ſint in noſtram Fraternitatem admitti, agnoſcimus ex Regula noſtra Revelationis.* Circa finem Confeſſionis, pag. 79. 80. invitant mortales ad ſuum conſortium, & ut perſuadeant, ajunt, ſe invitare ex *Impulſu ſpiritus Dei*, & à *Deo admonitos.* Si quæras, unde illis hæ *Revelationes* potiùs quàm aliis hominibus, reſpondent pag. 77. *Quietis, & iis, qui paucorum ſunt verborum, Mittit Deus ſanctos Anglos, ut cum iis colloquantur.* Satin' clarè & *Revelationes*, & *Revelationum Adminiſtros* aperiunt? Sed ego, quos *ſanctos* vocant, non dubito eſſe *ſacrilegos Angelos.* Cæterùm Venerandus Pater, *Fraternitatis Author*, hoc genere præ aliis excelluit, ut in ejus Epitaphio poſtea referam. Satis de *Revelationibus.* Ut hæc omnia quæ audiſti, prorſus admiranda ſunt, ita & decuit eſſe eorum, in quibus degunt. Sect. 17. Frat. Roſ. Cruc.

16. ÆDIFICIA. De his pauca reperio, ſed non omittenda. Fama, ubi de Octo primis Fratribus agit, pag. 26. *Novum ædiſicium eorum, S. Spiritus dictum, jam abſolutum erat.* Velim hic Calvino-Dogmatiſtas ex occaſione monitos; meminerint, totam hanc Fraternitatem, quod ad Religionem attinet, ad ipſos pertinere; atque adeò nullum *Catholicum* in ea eſſe poſſe, quippe cùm tantùm Duo *Sacramenta* admittant, & *Papam* pro ANTICHRISTO habeant. Cauſa, cur id, hoc maximè loco, annotem, illa eſt. Magnum crimen nobis Calvini Aſſeclæ impingunt, quòd dicamur de Societate JESU: quaſi eâ ratione alii ab JESU alieni dici videantur. Quærant à ſuis *Fraterculis*, cur ſuum Ædificium S. SPIRITUS vocare audeant? an alia Ædificia, & maximè Templa, *S. Spiritus* non ſunt? Sed de his plura *Metamorphoſis Calvino-Gocleniana.* Ad *Ædificia* Fraternitatis redeamus. Fama pagel 79. *Invitamus vos ad domos, & Palatia plusquam Regia.* Hoc mendacium, poëticè ſic ornâſſet Ovidius:

Regia erat FRATRUM *ſublimibus alta columnis.*
Clara micante auro, flammasq; imitante Pyropo.:
Cujus ebur nitidum faſtigia ſumma tegebat.
Argenti bifores radiabant limine valvæ.
Materiam ſuperabat opus ——

Sed nihil de eorum ædificiis *mirabilius* invenio, quàm quòd tam clara opera, etſi coràm videantur, non videantur tamen. Goclenius facilè rationem redderet, Quòd alicubi appenderint *Gygis annulum*, cujus ea vis eſt, ut geſtantes reddat *inviſibiles.* Ne te diu ſuſpenſum teneam, bone Lector, audi,

quid:

Digitized by Google

Sect. 17. Frat Roſ. Cruc. quid hi Fratres de ſuis illis Palatiis profiteantur, extremâ Famâ, pag. 50. *Noſtrum Ædificium, etſi illud centum hominum millia coràm vidiſſent; impio tamen mundo in æternum intactum & illæſum perdurabit, imò prorſus abditum, ne videri quidem poterit.* Ita illi ſermone Germanico. ac mox totam Famam concludunt his verbis Latinis: *Sub umbra Alarum tuarum, Jehova.* O tempora, tempora! ad quæ Monſtra nos volvendo deduxiſtis! Sed mittamus querelas, & dum de Ædificiis agimus, ne omittamus hujus nobilis Fraternitatis

ANTRUM.

17. ANTRUM, inquam, totius nefariæ hujus Conſpirationis *Cubile, Ludum litterarium, Arenam, Stadium, Amphitheatrum.* Voca, ut voles, dum ſcias, & obſerves, hic natam, hinc in Orbem terræ protruſam hanc *Peſtem*, hoc virus, hanc Tartareâ flammâ lucentem *Noctem.* Quid dicam?

Jam SPECUS, *&* FRATRUM *detecta apparuit ingens*
REGIA *& umbroſæ penitus patuere* CAVERNÆ.
Non ſecùs, ac ſi quâ penitus vi terra dehiſcens,
INFERNAS *reſeret ſedes, &* REGNA, *recludat*
Pallida ——

Hos enim *Fratres*, qui novam lucem Mundo afferunt,

—— *Pater* ANTRIPOTENS *ſpeluncis abdidit atris,*
—— *involvitq́; Domum* CALIGINE *cæcâ*
Proſpectum eripiens oculis, glomeratq́; ſub ANTRO
Fumiferam NOCTEM, *commiſtis igne* TENEBRIS.
——— *Nam plurimus undam*
Fumus agit, nebulâq́; ingens SPECUS *æſtuat atrâ.*

Dicet mihi Lector, meipſum omnia involvere *tenebris, & caligine*, tanquam ſi ipſe ſim in nebuloſo ANTRO. Video hoc, & agnoſco. Sed quid faciam? Difficile eſt, verſari in media fuligine, & non ſaltem nidore afflari. Tamen excutiamus, & jam intelligenter de *Antro* loquamur. Hoc primum ſcito, amice Lector, *Antrum* hoc loco intelligi ſpeluncam, in qua ſepultum fuiſſe ajunt ſuum Protopatriarcham R. C. cujus quædam particularia deſcribuntur in Fama, pag. 37. ſeqq. Si quæras, *Ubi* id Antrum ſit, juxta tecum ignoro. Nec mirum, cùm etiam *Palatia plusquam Regia inviſibilia* illis ſint. Hæc, quæ ab illis didici, tecum communico.

1. Non illuſtratur hoc Antrum à Sole: clarè tamen lucet ab alio Sole, qui à Mundi Sole lucere didicit: Eſtq́; novitius ille Sol in centro Fornicis, pag. 37.

2. Lamina ineſt ænea ROTUNDO ALTARI *impoſita, cum hac inſcriptione:* A.C.R. *hoc Univerſi Compendium vivus mihi ſepulcrum feci.* Ibid.

3. Qua-

3. *Quatuor ſunt Figuræ* (iterum triumphant *Characteres Goclenianí*) *cum quaterna Epigraphe:* *Sectio 17. Frat. Roſ. Cruc.*

1. *Nequaquam vacuum:*
2. *Legis Jugum:*
3. *Libertas Evangelii:*
4. *Dei gloria intacta.* Ibid.

4. *Libri ſunt varii, atque inter eos, Vocabularium Theoph. Par. ab Ho.* pag. 39.

5. *In manu Cadaveris Frat. Roſ. Cruc. libellus auro ſcriptus, cujus nomen* T. pagella 40.

6. *Epitaphium* ibidem hoc: C. Roſ. C. *ex nobili atque ſplendida Germaniæ familia oriundus, vir ſui ſeculi, Divinis Revelationibus, ſubtiliſſimis* IMAGINATIONIBUS, *indefeſſis laboribus, ad Cœleſtia atque humana Myſteria, arcanave admiſſus, poſtquam Mundum minutum omnibus motibus Magno illi reſpondentem fabricaſſet, hocq; tandem præteritarum, præſentium, & futurarum rerum Compendio extracto, &c.* pag. 41. Hæc illi ferè de ſuo *Antro.* Et quidem infrà plura de eo dicentur. Sed hoc loco omittendum non eſt, inveſtigare, *Quando* hoc *Antrum ſtructum, quando patefactum aut inventum.* Hoc etſi non dicunt Fratres, tamen dicunt quædam, unde id colligamus. Ajunt enim *in occulta janua, ſub muro, hanc Inſcriptionem repertam: Poſt CXX annos patebo.* Item in Confeſſ. pagel. 67. *Patrem ſuum* R. C. *natum* ajunt *anno* 1378. *ac vixiſſe annos* 106. Credamus hæc omnia. Sic obierit magnus ille *Mundi Reformator* anno Domini 1484. circa quem annum, conſentaneum eſt exiſtimare, *Antrum* fuiſſe extructum, aut non multò antè, cùm ſepulturæ pararetur. Certè illo anno *occluſum* fuit Antrum, condito inibi Cadavere jam annos 120. poſt ex vaticinio patere debuit; reperies, *repertum & apertum* fuiſſe anno 1604. Unde *Fratres* animati, aliquot annis pòſt, *Famam* reliquosque libros edere cœperunt. Ex hac temporum deſcriptione noto, *Fratres* iſtos non ſatis conſuluiſſe *Regulas ſuæ Revelationis*, nec diligenter legiſſe *librum, qui continet omnia, etiam futura & poſſibilia*, cùm tam turpiter hallucinati ſint in re præterita, aut quam pro tali venditant. Nempe ajunt, fuiſſe in *Antro Vocabularium Paraceſi.* Sine dubio incluſum fuiſſe oportuit, cùm Antrum clauderetur, id eſt, anno Chriſti 1484. Atqui ſi ad vitam illius Impoſtoris attendas, reperies, eo tempore non fuiſſe natum. Sed nono demum pòſt anno, nempe 1493. Quomodo ergo toto novennio, antequam naſceretur, jam ſcripſerat? Obiit idem *Paracelſus* anno Domini 1541. Ætatis ſuæ anno 47. Moneo *Fratres Antricolas*, qui toties meminerunt vaniſſimè ſuorum Axiomatum, ut aliàs attendant illud Axioma:

MENDACEM *memorem eſſe oportet.*

Sectio 17. Frat. Roſ. Cruc.

Unum me fugerat, cùm recenſerem, quæ in *Antro* reperta ſunt. *Fuerunt quoque inibi in ciſta quadam varii generis* SPECULA *variarum virtutum; & alibi Tintinnabula, &* ARDENTES LAMPADES. Hinc videlicet *Paracelſus* didicerat ſuas *Lucernas* concinnare, antequam natus. Quid ni ſi jam Libros ſcripſerat? Sed jam plus ſatis de *Antro*. Ex quo emergamus aliquando.

18. SECRETUM, inter hos homines eſt altiſſimum, & abſtruſiſſimum: idque non ſine adjuncta religione *Juramenti*. Teſtes Fratres, pag. 34. in Fama: *Cum Fr. N.N.* SOLEMNE FIDEI *&* SILENTII JURAMENTUM *præſtare deberet*. Sic *Inſinuator*, neſcio quis, ad hos Fratres: *Modò ſub* SIGILLO SILENTII *me vobis obtuliſſe, æqui bonique conſulite*. Paulò pòſt: *Veſtrum Convictum & Colloquii locum per hujus venditorem renuntiante*. Et alter in *Proſphoneſi*: *Pollicitationem veſtram Sacroſanctam feciſtis omnibus cum Fide ſilentii ſeſe vobis offerentibus, &c.* Eodem pertinent *Antrum*, *Sermo ignotus*, *Characteres*, & omnium, ut ſic dicam, *Inviſibilitas*. Nihil mirum: *Qui malè agit, odit lucem*. Prudentèr tamen providerunt *Fratres*, (ne inter ſe quoque ignoti, ac ſic ſuſpecti eſſent) *ut vox R. C. eſſet eorum Sigillum, Teſſera, Character*. Ita Fama pagellâ 29.

Hæc omnia, & multò plura, quæ brevitatis gratiâ ſilentur, quantumvis impia, & horrenda, audent tamen *Noctivagi Fratres*.

19. Dedicare Cæſari, Regibus, Principibus, Doctiure viris Europæ. Vide *Epigraphen Famæ*. Audent, tamquam re præclarè geſtâ, *Reſponſum* petere: *Expectamus*, inquit Fama, pag. 44. *Quidnam ad has nobis Docti Indoctique reſpondeant; & quod eorum ſit judicium*. Videntur illi quidem his verbis ſignificare, æquo ſe animo accepturos, quicquid illud *Reſponſi & Judicii* erit. Sed longè aliter eſt. Præſcribunt enim illi, cujusmodi *Judicium & Reſponſum* eſſe oporteat. Pag. 33. 34. *Si nobis Chriſtianum Reſponſum cum diſcretione detur, non abhorremus, prodere Nomina noſtra, Cognomina, & conventus, ſive coitiones*. Scimus, quævis, cujusvis, ad quosvis Reſponſa debere eſſe *Chriſtiana*, & cum *diſcretione*. Sed hi *Lucifugæ Fraterculi* pro arbitrio & τὸ *Chriſtianum* & *Diſcretionem* diffinient. Itaque niſi *Cæſar*, & tot *Reges*, aliique *Principes*, *Quinque Sacramentis* abdicatis, Duo tantùm agnoſcant; niſi *Papam liberè vocent Antichriſtum*; nec ipſi ſatis *Chriſtiani*; nec eorum *Reſponſum Chriſtianum* cenſebitur. Item nullo modo *Diſcreti* erunt niſi horum *Fratrum* deliriis credant, eosque, tamquam Divinos homines agnoſcant, quippe qui omnia ſua per Divinas *Revelationes* acceperint. Dixi antè me pauca horum ſcripta vidiſſe; addo jam, me nihil vidiſſe aliorum ad ipſos, vel de ipſis, exceptis, quæ antea citavi. Scio tamen tum aliorum relatione, tum ex Librorum Francofurtenſi *Indice*, & ipſos *Fratres* plura edidiſſe; & quosdam alios aliqua reſpondiſſe. Sed quid reſponderint, igno-

Digitized by Google

ignoro. Verùm, quoniam pro ſua humanitate ajunt, ſe expectare *Judicium à doctis & indoctis*, non poſſunt me excludere, quin ſaltem inter poſteriores cenſeant. Itaque hac occaſione audiant liberum *Judicium*, quod petierunt. Et quoniam auſi ſunt ſua *Europæ Capitibus & Eruditis* dicare, non ægrè ferant, ſi ad idem *Tribunal* me confero. Digreſſio. *Frat.Roſ. Cruc.*

DIGRESSIO.

JUDICIUM DE FRATERNITATE

Roſeæ Crucis.

Ex ipſorum Fratrum ſcriptis.

AD CÆSAREM, REGES, PRINCIPES, Reſpubl.

Horumq́; Magiſtratus, & Conſiliarios.

1. ANte omnia faciam, quod monet Apoſtolus: *Cui honorem, honorem* (Rom. 13. 7.) habebo, inquam, honorem Judicio *Sereniſſimi Archiducis Auſtriæ* &c. Hic quid de Antri R. C. incolis eorumque Rep. aut potiùs *Re- Clancularia* ſenſerit, dicunt ipſi. Aſcribunt illi quidem *Jeſuitis*, quod nec fecerunt, nec potuerunt: ſed Princeps ille & Pietate, & Prudentia, & Æquitate maximus, meritò patravit. In Præfatione Famæ ſic deplorant triſtem fortunam cujusdam ad *Fraternitatem* aſpirantis: *Adamum Haſelmeyer, Notarium Publ. apud Archiducem Maximilianum, qui compendium fecerat ex ſcriptis Theologicis Theophraſti, titulo* JESUITAM, *quæ docet, ſingulos Chriſtianos veros Jeſuitas eſſe debere, id eſt, in* JESU *ambulare, vivere, eſſe & manere debere: eo nomine Jeſuitæ, mercedis loco, quòd in Reſponſo ſuo ad Famam, eos, qui de Fraternitate Roſeæ Crucis eſſent, viros vocaverit Illuminatiſſimos, &* JESUITAS *fallere neſcios, arreptum in triremes compingi curârunt.* Non inſultabo miſeri hominis pœnis: ſed nec damnare poſſum talis *Principis*, aut *Senatus* ejus, prudentiam & æquitatem. Imprudenter & parùm pro honore FRATERNITATIS egerunt *Fratres*, qui hoc Judicium *Europæ* prodiderint, cujus *amicum Judicium* de ſuis rebus expectabant. Quod enim majus eſſe poteſt *Præjudicium* ad *damnationem Clancularia hujus Conſpirationis*, quàm intelligere, virum cætera honeſtum, & *Publicum Notarium*, *Servili* illo & acerbo *Triremium* ſupplicio damnatum, non quòd fur eſſet, aut latro, aut adulter, ſed eo *ſolùm, quòd Roſeos Fratres laudâſſet?* Quid faceret ille Heros, ſi miſer *Adamus* è *Fraterculis* unus fuiſſet? Vah incogitantiam! hic maximè *Axiomota & Revelationis regula* inſpicienda erat. Cæterum ego tanti Principis judicium meritò ſequens (non ad decernenda *ſupplicia*, quod me nec tangit, nec decet) ajo, hanc *Tenebricoſam Sectam & Religioni & ſtatui Politico eſſe pernicioſiſſimam,*

quod

Digitized by Google

Digreſſio. Frat. Roſ. Cruc. quod non ex aliorum vel calumniis, vel figmentis, ſed ex ipſius Sectæ ſcriptis & Profeſſione faciam manifeſtum.

2. Ac primùm, ex eorum miris, mirè *Paradoxis*, aſſertionibus poſſim cum quibusdam non abſurde ſuſpicari, hos eſſe homines *fanaticos*, *inverſo cerebro*, *& vix ſibi mente conſtantes*, ut qui tam multa effutiant, quæ nemo ſanus eſt, qui capiat, aut intelligat. Cujusmodi è fæce *Anabaptiſtarum* multos vidimus. Sed, ut ita ſit, non ideo ſit res negligenda cùm poſſint illi, aucto numero (clamant ipſi, DEUM *decreviſſe numerum ſuæ Fraternitatis augere*) non minùs orbi Chriſtiano, fanatico ſuo furore incommodare, quàm *Anabaptiſtæ* illi, qui ſuperiore ſeculo. *Monaſterium*, *Weſtphaliæ urbem*, cùm occupaſſent, ſanguinarias illas Tragœdias, in Claro *Imperii Romani Theatro*, ediderunt, omnibus ſatis notas, & quibusdam, etiamnum viventibus, plus ſatis acerbas. Profectò aliquid ſimile hos Fratres moliri, quæ infrà dicemus, vehementem ſuſpicionem facere poſſunt.

3. Non vani conjectores illi quoque ſunt, qui putant, *Magorum eſſe ſocietatem*, qui cùm hactenus in ſubterraneis ſpeluncis *Magicas ſuas impietates* exercuerint, aucti jam numero, eò aſpirent, ut in apertum prodire, & Mundo ſe impune oſtendere audeant. Hinc plures invitant, ut tantò tutiores ſint, dum non putatur conſultum, tantam multitudinem Legum ſeveritate coërcere, ne deterius quippiam eveniat. Credibilem admodum hanc opinionem faciunt Antrum, quæque in Antro reperta ipſi referunt, ac maximè Characteres. Sed quicquid vel hujus, vel prioris illius ſuſpicionis ſit, Principibus certè, & Eccleſiaſticis, & Politicis, meritò providendum eſt, ne grande omnino malum ex hac Coitione & in *Eccleſiam*, & in *Publicam populi Chriſtiani tranquillitatem*, emergat. Ac de *Eccleſia* quidem, ſi hoc ſolum teneremus, quod ſuprà oſtenſum eſt, eos in *Religione* ſentire; ſatis abundè probatum eſſet, *Eccleſiam* ab iis, quantum quidem poſſunt, funditus everti, cujus & *Caput* Pontificem Maximum, in *Antichriſtum* transformant; & quinque *ſacramenta* è ſeptem projiciunt. Sed quia hæc mea etiam iis probari cupio, qui, cùm Chriſtianorum nomine cenſeantur, ab Eccleſia Romana ſeceſſionem fecerunt; hæc pono, omnibus conſideranda.

1. Quis, cujuscunque Religionis, iis fidat in Religione, qui, nullâ factâ aliorum capitum mentione, *duo tantùm* illa ponant, quæ modo dixi?

2. Quæ ſubmiſſio adverſùs Eccleſiam quamcunque ejusve Adminiſtros expectari ab iis poteſt, qui, ſi rationem poſcantur ſuæ Religionis, illud tantùm magno ſupercilio reſpondeant: *Suſpecti eſſe non poſſumus de Hæreſi?* &c.

3. *Primam Eccleſiam Renovatam* ajunt ſe *agnoſcere*. At *à quo*, *in quibus*, *quomodo Renovatam?* altum ſilentium. Quis hic diabolicum aſtum non videt?

Digitized by Google

videt? Sic nempe promtum eſt, *Calvini*, *Mennonis* aſſeclas ad ſe pellicere, & capere. Sic *quamvis novam Sectam*, profanâ NOVITATE, comminiſci. Sic denique *Turcarum*, (quam Patrem ſuum hauſiſſe teſtantur) impietatem inducere. Sed de *Religione* ſatis iſta. Nemo eſt tam obeſâ nare, quin fraudem ſentiat. Nemo Eccleſiam (quamcunque ſic vocet) diligit, quin hos, tamquam ejus peſtes, execretur. Itaque jam transeo ad perniciem, quæ ex hac *Secta* Digreſſio. *Frat. Roſ. Cruc.*

4. POLITICO STATUI imminet. Ac primùm hoc ipſum magnopere conſiderandum venit, quòd SECTA eſt, id eſt, *Societas* quædam, *Coitio*, *Conventus*, *Congregatio*, denique, ut ipſimet vocant, FRATERNITAS, ſine ullius Principis aut Magiſtratus vel authoritate vel conſcientia coalita, & certis REGULIS & AXIOMATIS devincta. Hoc enim Publicæ Majeſtati & Tranquillitati non poteſt, non eſſe ſuſpectum. Unde Imperator Cod. de Epiſc. & Cler. *Conventicula illicita fieri prohibet*. Alia lectio habet, *Conventiculam*. Porrò Bal. in c. *Conventiculas* ita ſtatuit, *ut Conventicula dicantur* OMNIA *Collegia illicita*. Eſt item in Cod. (lib. 4. tit. 59.) titulus de *Monopoliis & Conventu negotiatorum illicito, vel artificum ergo laborum*. Iterumq; de iisdem & *quibusvis artificibus*, *mercatoribus*, *negotiatoribus* alius eſt titulus (libr. 3. titul. 13. l. fin.) quo eorum Conventus coërcentur: maximè *ſi declinent juriſdictionem ejus, qui praeeſt Collegio, & recuſent eſſe ſub Præſide, vel alio Superiore*. Antiquior eſt *Collegiorum illicitorum* damnatio, libr. 47. Pand. tit. 21, ubi eadem, ejusmodi *Collegia facientibus*, pœna imponitur, quæ *hominibus armatis, Templa vel Loca publica occupantibus*. Unde rectè Octavius Aug. (teſte Suetonio in Oct. c. 32.) *Collegia omnia, præter antiqua & legitima, diſſolvit*. Ratio inibi adjungitur, *Quòd plurimæ factiones, titulo Collegii novi ad nullius non facinoris ſocietatem coirent*. Quòd ſi quærant *Roſei fratres*, Quænam *illicita* Collegia habeantur? reſponſum accipiant ex d. tit. Pant. l. 3. *Legitima Collegia ſola illa putantur, quæ habent authoritatem Principis aut Senatus*. Et hæc quidem Romani. Eadem Græcis mens fuit. Itaque Alcibiadi illuſtri civi Athenienſi, vitio datum, nec ſine infamiæ, *quòd domi ſua Myſteria celebraret*. Hoc enim Athenienſes judicabant, *non ad Religionem, ſed ad conjurationem pertinere*. Lege Corn. Nepot. & Plutarch. in Alcib. *Si domi cum paucis domeſticis privatim* Myſteria factitantem non tolerabant, quid facerent, ſi *Conventus abſtruſis in locis cogentem* deprehendiſſent? Utique quòd Romani in eos, quos *Bacchanalia* agitantes, è latebris in apertum produxerunt. Mira ſunt, & planè ſtupenda, quæ de his prodit Livius libr. 39. A. V. C. 568. quæ utinam ne ſint viva imago hujus novæ Fraternitatis. Ea detegere quantæ curæ Senatui fuerit, ex eo conſtat, quòd, (ut ait author) Coſſ. *ambobus quæſtio de clandeſtinis conjurationibus decreta eſt*.

Digitized by Google

Digreſſio. *Frat Roſ. Cruc.*

5. Horum *Sacrorum Originem & Authorem* aperit Livius illis verbis: *Græcus ignobilis in Hetruriam primùm venit, nulla cum arte earum, quas multas ad animorum corporumq́ cultum nobis eruditiſſima omnium gens invexit, ſed ſacrificulus & vates: nec is, qui aperta religione propalam, & quæſtum & diſciplinam profitendo, animos errore imbueret, ſed occultorum antiſtes ſacrorum. Initia erant, quæ primò paucis tradita ſunt: deinde vulgari cœpta.* Recolantur, quæ ſuprà, Fratres ipſos audivimus de origine & Authore ſuæ *Fraternitatis* memorantes, & videatur, quantum à ſe mutuo utraque Secta abſit. Sed addo ex Livio pauca. Iterum is de Senatus ſolicita curam: *Quæſtionem de Bacchanalibus ſacrisq́ Nocturnis extra ordinem Conſulibus mandat.* Nec omittenda, quæ pro Roſtris Poſthumius Conſul ad Populum de his *latentibus Myſteriis* producit, digna, quæ à Principibus Magiſtratibusque audiantur, & non otioſè perpendantur. Ponamus capita aliquot ex antiquis illis, addamque nova *Roſeorum* Fratrum, ut res clarior ſit, & æſtimatio facilior, per *Parallela.*

Parallelum 1. *Bacchanalia totâ jam pridem Italiâ, & nunc per Urbem multis locis* &c. At Roſei Fratres *libro dedicato* ſua *Sacra* commendant *Regibus, Principibus, Doctisque viris, qui in Europa.*

Parall. 2. *Qui, Qualesq́,* Bacchanalibus initiati? Reſponderet Poſthumius inter cætera: *Fanatici vigiles, vino, ſtrepitibus clamoribusq́ nocturnis attoniti.*

De *Vigilia, Vino, ſtrepitibus* neſcio, ſed Roſeos, *fanaticos eſſe*, & *attonitos*, ſatis produnt, quæ ipſi produnt de reſtituenda *Paradiſi felicitate*, & *Hecebolüs* illis *Myſteriis*, quæ maximè in iis pro meo inſtituto perſequor.

Paral. 3. *Nullas adhuc vires conjuratio*, ait Poſthumius; *cæterùm incrementum ingens virium habet quod indies plures fiunt.*

Roſei initio *pauci, octo* tantùm erant: jam & invitanti ipſi *Europam* totam; & propalam ebuccinant illud: *Deus decrevit numerum noſtræ Fraternitatis augere.*

Paral. 4. Poſthumius: *Necdum omnia, in quæ conjuraverunt, edita facinora habent: adhuc privatis noxiis, quia nondum ad Remp. opprimendam ſatis virium eſt, conjuratio ſeſe impia tenet; creſcit, & ſerpit quotidie malum: jam majus eſt, quàm ut capere id privata fortuna poſſit: ad ſummam Reip. ſpectat.*

Equidem *Propheta* non ſum, cujusmodi *Roſei* ſe jactant: ſed ſi illorum de ſeipſis *Propheticam* accipimus, videant, quorum intereſt, an non ad *Reip. ſummam* ſpectent illa: *Omnium nationum opera & conſilia cognoſcunt. Principes mundi commovent libere, & ſine periculo Papam Rom. vocant Antichriſtum. Triplex cornu Papæ in nihilum redigetur: qua de re poſt Conventum Fraterculorum fuſiùs & accuratiùs tractandum.* Qui de talibus tam accuratè tractant, videan de *Reip. ſumma* cogitent. Et quoniam hæc ſine Duce fieri poſſe,

Digitized by Google

poſſe, eſt incredibile, non deerit illis Leo, *qui eorum Theſauros in Regni ſui roborationem impendet.* Hæc omnia eorum verbis antè deſcripſi, pagellis quoque aſcriptis; nec repeto. Cæterùm neque verba, neque cura vana fuit vel Conſulum, vel Senatus. *Datum* enim *Conſulibus negotium eſt*, ait Livius, *ut omnia Bacchanalia Romæ primùm, deinde per totam Italiam diruerent.* Id diligenter accuratum. Sed quòd tantum, tamque latè fuſum malum ſimul extirpari non potuit, biennio pòſt *L. Poſthumius Pr. cui Tarentum Provinciæ evenerat, reliquias Bacchanalium quæſtionis cum omni executus eſt cura.* Si initiatorum *ſupplicium* quæris, carcere multos, plures morte multatos, idem tibi Livius reſpondet. Scio, magna fuiſſe *Bacchicorum* illorum facinora, quorum non inſimulo ROSSOS. Sed rectè facient, qui caverint, quæ necdum vident. Et Poſthumius, ipſum *Forte temerè corruiſſe* crimen putat, laudatque Majores, qui, *Ubicumque Multitudo eſſet, ibi & legitimum Rectorem multitudinis cenſebant debere eſſe.* Tantùm de *Bacchanalibus*, & *Secta Roſea* iis quàm ſimillima. Venio ad alia capita. Non modò Secta eſt, privatâ paucorum authoritate ab reliqua hominum multitudine reſecta, ſed ejusmodi Secta, quæ apertè. Digreſſio Frat. Roſ. Cruc.

6. *Authorem* ſui nominat *Deum*, ejus jactat *Revelationes*, *Felicitatem Paradiſiacam* promittit, cum *Theſauris cœleſtibus, Abditis myſteriis, Auro* opibusque inexhauſtis: quæ omnia quam vim apud multitudinem facilè credulam habeant, vel me tacente, ſponte patet. Jam ſi his addas facilitatem illam *remotiſſima quæq; cognoſcendi, & abſtruſiſſima*; quantam humanæ curioſitati feneſtram, dicam, an portam? aperueris! Hæc nempe ſola multis præcipitium fuit, quo ſe in Veneficii gurgitem immerſerunt, nunquam emerſuri. Magis etiam invitat, non tam *ſpes*, quàm, ut ſic dicam, *Certitudo latendi*, eaque *divinitus conſtituta*, & firma. Sed mirum, ſi Principes diſſimulare poſſunt, nec ſtudioſè inquirere, *quis ſit ille Leo Rex*, quod ejus *Regnum*, quæve illius *Roborandi* ratio, aut via. Verum enimvero me quidem præ omnibus movet, totamque rem ſuſpectam maximè facit

ANTRUM FRATERNITATIS, & *latebra* illæ impiorum hominum, & lucifugarum propriæ. Evolve Hiſtorias, lege Poëtas: velut fatale, ſi fas dicere, reperies, *Antra* ad maxima flagitia perpetranda fuiſſe comparata. Ac ut turpia illa, & nefanda ſileam, invenio, vel Diabolica ſacrificia, & lanienas in *Antris* exercitas, vel in Principes, ac Reſp. conſpiratū, *Bacchicolarum Antra & Latera*, quas è Livio audiſti, quid pepererint, ex eodem diſce: *Ne unum genus noxæ*, inquit, *Falſi teſtes, falſa ſigna, teſtimoniaq; & judicia ex eadem officina exibant. venena indidem, inteſtinaq; cædes, ita ut ne corpora quidem interdum ad ſepulturam extarent. Multa dolo, pleraque per vim audebantur.* Infrà: *Corruptelarum omnis generis eam officinam eſſe.* Item: *Ut quiq; introductus ſit, velut* VICTIMAM *tradi Sacerdotibus.* Iterum. *Si qui minùs patientes dedecoris ſint, & pigriores ad facinus, pro* VICTIMIS

IMMO-

Digitized by Google

Digreſſio. Frat Roſ. Cruc.

IMMOLARI *nihil nefas ducere. Viros, velut mente captâ, cum jactatione fanatica corporis vaticinari.* Nonne videntur tibi, ſtudioſe Lector, deſcribi *Vaticinia Roſeorum ff. de interitu Papæ, de Ortu Leonis?* Numa Pompilius, ſecundus Rom. Rex (ne à Livio abeam) *Omnium primùm, rem ad multitudinem imperitam, & illis ſeculis rudem, efficaciſſimam, Deorum metum injiciendum ratus eſt. Qui cùm deſcendere ad animos ſine aliquo commento miraculi non poſſet*, (Huc itidem ſpectant *Roſeorum* ſtupenda illa promiſſa) *ſimulat, ſibi cum Dea Ægeria congreſſus nocturnos eſſe* &c. Sed quisnam aptiſſimus iis congreſſibus locus? *Lucus erat, quem medium ex opaco ſpecu fons perenni rigabat aquâ. Quò, quia ſe perſæpe Numa ſine arbitris, velut ad congreſſum deæ inferebat, Camœnis eum locum ſacravit, quòd earum ſibi concilia cum conjuge ſua Ægeria eſſent, & ſoli fidei ſolenne inſtituit.* Videtur ipſiſſima Roſeæ Fraternitatis origo, qui & ipſi *ſilentii fidem* præ omnibus in ſuis ſacris colendam volunt.

8. Major veneficâ iſtâ Ægeriâ triveneficus *Juppiter*, & ipſe ſuo *Antro* gaudens, imò in eo educatus, ut *inviſibiles noſtri Roſei*: Siquidem cum ambitioſo famulatu apiculæ,

——————— canoros
Curetum ſonitus, crepitantiaq; æra ſecuta,
Dictæo cœli regem pavêre ſub Antro.

Habet & *ſpeluncam* ſuam veterator ille *Proteus*,

——— conſueta petens è fluctibus Antra.

Habent & *Nymphæ*:

——— ſcopulis pendentibus Antrum,
Nympharum domus ———

Habent *venti* (veſtræ animæ, ô Ventoſi Fratres Roſicrucii) quos

——— vaſto rex Æolus Antro
Imperio premit. ———

Meminiſtis &

——— vaſto Cyclopis in Antro,

Polyphemi, cujus

——— domus ſanie, dapibuſq; cruentis
Intus opaca, ingens:

& Caci, quem ex *Antro* protractum Hercules malè multavit,

——— inſperatâ deprenſum in luce ———

Si cui, veſtrum *Antrum* inviſibile videndi copia ſit, & vos quoque *inſperata in luce deprehendamini*, qui ſic gaudetis tenebris, fors non pauca appareant iſtis ſimilia. Et fortè ibi latet

Vulcani domus, & Vulcania nomine tellus,
Quam ſubter ſpecus, & Cyclopum exeſa caminis
Antra Ætnæa tonant ———

Aptiſſima

Digitized by Google

Aptiſſima ea ſit *officina armorum* veſtro *Leoni*. Vultiſne recentiora? Digreſſio. *fratr. Roſ. Cruc.*

9. Bonzii, mutorum Deorum in Japonia Sacerdotes, ſuorum eorumdem deorum ductu in *Antra* ſecedunt, atque inibi, divinitus ſcilicet edocti, Gnomas quaſdam comminiſcuntur, quas deinde ad homines reverſi, tamquam è cœlo lapſi, edicunt, in iiſque triumphant. *Vos poſt centum annos* cum veſtra ſapientia emerſi, unde, niſi ex ſimili *Antro*, proditis? Ne ipſi quidem id diſſimulare poteſtis. An rectiùs dicam, *Antrum* veſtrum ſimile eſſe *Gygis Antro*? nam inde *Annulum* abſtulit, cujus geſtatione factus eſt *Inviſibilis*, ut vos eſtis. Conſulite bonum *Goclenium*, qui id faciliùs credit, quàm Chriſtum inviſibilem eſſe ſub ſacroſancta Hoſtia. An potiùs dici velitis *Antrum Mercurii*? Abſit tamen contumelia. *Nam* multò magis *Venerandus Pater veſter*, quàm fur ille *Hermes*, in ſuum Antrum, Orphei verbis:

—— παντοίων ἀγαθῶν κατέθηκεν ὅμιλον,

Omne genus bona comportavit acervis.

Quod ſi rectè Zeres de *libris* interpretatur, quàm rectè in veſtram Bibliothecam quadret, & maximè in illud nobile volumen, quod octo primi Fraterculi confecerunt, *omnium eorum, quæ homo ſibi optare aut ſperare poteſt*: Neque à *Trophonii Antro* veſtrum abludit, hominis ambitioſiſſimi, qui ut vos, inde *oracula fundabat*. Et his quidem *Antris* hominibus ſimile aliquid habet veſtrum *Antrum*. Sed nulli ſimilius eſt, quam *Antro Apollinis*. Non illud dico *Antrum Sibyllæ*, ſive

—— Arces, quibus altus Apollo
Præſidet, horrendæq́; procul ſecreta Sibyllæ,
Anrum *immane*, ——

ubi illi fœminæ

—— magnam mentem, animumq́;
Delius inſpirat Vates, aperitq́; futura.

Eſt quidem & huic *Antro* veſtrum tum in aliis ſimile, tum eo maximè, quòd vobis quoque idem impoſtor deus

Horrendas canit ambages, Antroque *remugit*
Obſcuris falſa involvens ——

ut eſt illud, de *Papa interitu* mox ſecuturo. Sed utut hæc ſint, non hoc illud *Antrum* eſt, cui veſtrum ſimillimum dicebam. Aliud ego *Antrum* loquor, & quidem *Apollinis* quoque, quod in veſtro redivivum fatebitur, quiſquis de illo veteres legerit, & vos jam de veſtro audierit. Expectatis, quodnam illud tandem ſit? accipe, eſt

10. ANTRUM MITHRÆ.

Te appello, mi Lector, & ſimul fidem tuam Da, ſis mihi opellam hanc, & mecum vide eam, quàm prædico, ſimilitudinem. Ac primùm,

Digitized by Google

tio, vel ab intellectu humano, vel à Divina revelatione, vel Angelorum & Spirituum miniſterio, inventum aut excogitatum eſt. Digreſſio. *Frat. Roſ. Cruc.*

PARALL. II. ANTRUM

ZOROASTRES (ut narrat Porphyrius ex Ebulo) *naturalem ſpeluncam & fontibus ſcatentem in proximis Perſidis montibus conſecravit*

FRATER R. C. altiora moliens, ſuum *Antrum vivus ſibi ſepulcrum fecit*; reſpuens, quod Natura patrâſſet. Nec mentio ullius vel Architecti, vel Artificis alterius. Nempe ut alter *Amphion*, dum ſedulus ædificat,

Frater adduxit lapides canendo.

PARALL. III. ANTRI MYSTERIUM

ZOROASTRES *per ſpeluncam Mundum ſignificavit*. Porphyrius iterū author.

FRATER R. C. ſuum *Antrum* vocat *Univerſi Compendium*. Quæſo, Lector, attende.

PARALL. IV. ANTRI NUMEN.

ZOROASTRES per ſuum *Antrum* ſignificabat *Mundum Fabricatum à Mithra*, id eſt, à *Sole*.

FRATER R. C. inter tot *Myſteria* ſui *Antri* eximium illud curavit, novus *Mithrocola*, ut cùm ab *Antiquo Sole Antrum* illuſtrari non poſſet, objectis fornicibus; haberet tamen alium *Solem*, qui ab *antiquo Sole lucere* didiciſſet, eumque novus *Creator in Fornicis & novi ſui Mundi Centro collocavit*. Hoc Antri primarium *Numen*.

PARALL. V. ASTRORUM IMPERIUM.

Sic voco poteſtatē imperandi Aſtris, aut iis pro arbitrio ſuo utendi. Igitur ZOROASTRES ait D. Clemens (lib. 4. Recognit.) *Aſtris multum & frequenter intentus, velut ſcintillas quaſdam ex ſtellis producere, & hominibus oſtendere cœpit*

FRATRI R. C. parùm ſunt *ſcintillæ*. Totum *Solem* habet in poteſtate. Nonne ita tibi videtur, Lector, de eo, qui *Solem*, tamquam *Ludimagiſtrum*, *adhibet?* qui *magni Solis parvum Idolum fabricatur*, *Solem novitium*, quem illi dat *diſcipulum*, & ſingulari induſtriâ, alicunde à *Turcis* aut *Saracenis* hauſtâ *Lucere* docet, vel intra intima terræ viſcera. Et ne tali Soli ſuum *Cœlum* deſit, *Fornicem facit Cœlum*, & in eo *Solem* figit. Dedicari poterat ex Lucano, hoc Epigrammate:

Præcipiti deducta polo hæc ſunt SIDERA *nobis.*

PARAL. VI. COELORUM, ASTRORUMQ. MOTUS.

ZOROASTRES, Sicut per *Speluncam* univerſè *Mundum* ſignificari volebat: ita per alia quædam (Porphyrii rurſus verba) *intus congruis intervallis diſpoſita, Elementa & plagas Mundi delineabat*. Clariùs Origines (lib. 6. in Celſum:) ait, *in Mithræ Sacris duplicem prætendi* CIRCUMACTIONEM STELLARUM; FIXARUM ERRANTIUMQUE. Adjungit deinde *de ſeptem portis*, quas

Digreſſio. Frat. Roſ. Cruc.

quas refert ad *ſeptem Planetas*, & alia ſimilia deliria; quæ meo *Goclenio* meritò arrideant, ut *Characteribus & Sigillis* valdè congruentia. Quid in ANTRO *Roſicrucio*?

FRATER R. C. *Mundum minutum omnibus motibus magno illi reſpondentem fabricavit.* Et profitetur ipſemet de ſe: *Hoc* UNIVERSI COMPENDIUM *vivus mihi ſepulcrum feci.*

PARALL. VII. FIGURÆ, ET TYPI.

ZOROASTRES in *Antro* ſuo poſuerat *Planetarum Typos*,

FRATER R. C. præter alias *figuras*, quatuor in ſuo effigiat, cum ſuis *Inſcriptionibus.*

PARALL. VIII. SACRIFICIA.

ZOROASTRES *multas Hoſtias Mithra conſecrari* inſtituit, teſte Suidâ.

FRATER R. C. in ſuo ANTRO *rotundum Altare* conſtituit. Ad quid, niſi ad *Sacrificia*? Teſtentur Calviniſtæ, qui, quia, in Eccleſia Chriſtiana, *Sacrificia* eſſe; negant, *Altaria* quoque ubique demoliuntur.

12. Hactenus ſat mihi videor oſtendiſſe MITHRÆ ANTRUM redivivum in ANTRO ROSICRUCIO, ſic *Zoroaſtren* in Frat. R.C. qua de re prudentem & æquum Lectorem judicem non recuſo. Sed antequam ex hoc *Antro* egredior, non omittam duo quædam, præter memorata, annotare. Prius eſt, quòd ex mentione CHARACTERUM & SIGNORUM, paulò antè facta, mihi in mentem venit Imperator Juſtinianus Cod. ſuo, l. 1. de vete. Jure enucl. §. *Ne autem*, diſertè jubet, *Legum Codices non per ſignorum captiones, vel per compendioſa Ænigmata, conſcribi à Librariis, ſed per litterarum conſequentiam. Impoſita & pœna hoc non ſervantibus.* At hi *Antricolæ fratres* ſic profitentur: *à Characteribus noſtra Scripta Magica mutuati ſumus, & invenimus novum idioma.* Judicent, quid hoc ſibi velit, ii, quorum intereſt.

Alterum, è duobus illis, quæ dixeram, illud eſt. *Quaternis Figuris quaterna Epigraphe* addita, quæ Ænigmati ſimile aliquid habet. Videamus, poſſimusne interpretari, & aliis acutioribus demus conjectandi anſam, qui, ubi accuratiùs aliquid attigerint, nos viciſſim doceant.

13. *1. Epigraphe: Nequaquam vacuum.*

Hoc accipio, ac ſi dictum eſſet, eſſe PLENUM. Poſſum interpretari, *plenum vanitate, & inaniis*; quod verè, eſt *Vacuum*: poſſum, *Mithra omnia plena*, ut alter ille ait, Jovis. Sed rectiſſimè dicturus videor, intelligendum de *animis Fratrum Mithrantricolarum*, qui *pleni* ſint. At ſcin', quo modo? verum typum habes in vano illo Juvene ELIU *Buzite*: (Job. 32. ſeqq.) cujus eſt illud in cætera vanitate: *Plenus ſum ſermonibus, & coarctat me*

me ſpiritus uteri mei. En venter meus quaſi Muſtum abſque ſpiraculo, quod laguncul as novas dirumpit, Loquar, & RESPIRABO *paulul um*. Hæc de *Frat. R.C.* facilè exponi poſſunt vel de ſe loquente, vel de futuris *Fratribus prophetic è*, quandoquidem hi illum *Prophetam* faciunt. S.Gregorius Magnus Papa (clament licèt Fraterculi, eſſe Blaſphemias Papæ) *Plenitudinis* iſtius originem aperit (libr.23. Moral. cap 10.) *Arrogantes viri, inquit, dum prædicatores ſanctos magna eloqui, ac pro locutione ſuâ venerari conſpiciunt, locutionis eorum celſitudinem, & non utilitatem intentionis imitantur: neque hoc amant, quod illi appetunt, ſed hoc ſummopere appetunt, quod clari hominibus oſtendantur.* Hinc igitur hi *Gigantum Fraterculi*, magnas animas imitati, aut potiùs perversè æmulati, *ſic inflatione elationis extenduntur* (ut iterum cum Gregorio loquar) *ac ſi ad loquendum per caritatis gratiam, ardore Spiritus ſancti, accendantur*. Mox addit: *Bene ait, Reſpirabo, quia ſicut labor juſtorum eſt, videre prava, nec corrigere, ita gravis eſt labor arrogantium, ſi quod ſapiunt, non oſtendant*. Talem ſe nobis venditat Frat. R.C. tales reverendi ejus Fratres. *Pleni* ſunt, nihil in illis VACUUM. Pares ſunt antiquis Patribus. Quid, *Pares*? eorum *Meditationes excedunt, quicquid ab ullo Intellectu unquam prodiit.* Quidni & *ſermones*? Denique non quamvis *Plenitudinem* oſtentant, ſed eam ex *Paradiſo* arceſſunt. Reducunt enim *veritatem, lucem, vitam, gloriam, qualem Adam in Paradiſo amiſit.. Omnia Naturæ bona ubique diſperſa ſimul habent, & tribuunt*. Parùm hoc eſt. Etiam *Omnes cœleſtes Theſauros divinæ Sapientiæ*, quos certè Adam non habuit. Hoc demum eſt *Plenum* eſſe: hoc eſt, alios omnes, & *Antiquos*, & *Recentiores* præ his planè *inanes* eſſe, & VACUOS. Nam quid omnes Veteres Patres habuerunt, quod cum hac plenitudine ulla ex parte componi queat? Sed *Eliu*, qui ſe non cum aliis ſeculis confert, ſed Amicis præſentibus præfert, aliud me in *Antricolis* obſervare facit. *Eliu* junior erit *Frater R.C.* qui etſi ante Lutherum reliquosque vixit, nihil tamen palam locutus eſt aut docuit, quod nunc demum facit redivivus in Fratribus ſuis. Hi igitur non modò *Antiquis* ſe *Patribus* præferunt, ſed indignabundi, *Calvini*, *Menonis* lentitudinem damnant: ſuam *ſapientiam ac fortitudinem* denarrant. Confer has utrimque effuſas ſententias:

Digreſſio. Frat. Roſ. Cruc.

ELIU: *Spiritus eſt in hominibus, & inſpiratio Omnipotentis dat intelligentiam.*

FF. R. C. ***Invitamus vos, non ex proprio noſtro ſenſu, ſed impulſu*** **SPIRITUS DEI.** item:

ELIU: ***Ut video, non eſt, qui poſſit arguere Job, & reſpondere ex vobis ſermonibus ejus.***

FF. R. C. ***Certi ſumus, ſi fratres noſtri hac clarâ temporum luce vixiſſent, aliter fuiſſe aggreſſuros Papam, &c.*** **nempe quam aggreſſus eſt** ***Calvinus, &c.***

Digreſſio. *Frat. Roſ. Cruc.*

Qupd illi *Patres* facturi erant, faciunt, aut gnaviter ſe facere jactant hi eorum *filioli, aut Nepotes.* Itaque quod vanè jactaverat Lutherus: *Moriens ero mors tua, Papa*; longè ἐνεργητικώτερον iſti: *Triplex cornu Papæ in nihilum redigetur, qua de re poſt noſtrum conventum fuſiùs & accuratius tractabitur.* Ita videlicet ſe PLENOS oſtendunt, ita eructant vanitatem, tamquam *muſto* diſtendantur, & *ſine ſpiraculo.* Et quidem Eliu ejusmodi *muſto* turgebat, quod *lagunculas novas dirumperet.* At *Roſicrucium muſtum* totum *Antrum* disrumpit, & erumpit: facitque, ut fraterculi & ipſi, *ſciſſis Marmoribus*, erumpant, & cum Satyrico exclament:

Quid didiciſſe, niſi hoc Fermentum, & quæ ſemel intus
Innata eſt, rupto Jecore exierit Caprificus?

Non potuerunt ampliùs *Reſpirare*, niſi; *Muſto ebulliente, Fermento turgeſcente, Caprifico perrumpente, Antri* auguſtias *rampendo* laxarent. Hæc ſatis de prima Epigraphe. Audiamus reliquas, quas breviùs expediemus.

2. *Epigraphe.* LEGIS JUGUM.

Roſicrucii nullam ab ullo mortalium *Legem* admittunt: tum quòd omnia ſua, *divinâ Revelatione*, cognoſcunt, ut neceſſe non ſit, ab hominibus vel doceri, vel dirigi; tum quòd *Inviſibiles* ſunt, quibus, quis legem imponere queat? Itaque Librum T. in quò *Theſaurum* ſuum poſitum aſſerunt, negant audacter, MUNDI CENSURÆ SUBIICIENDUM. Ac ſi clare dicant, eo Libro *Leges* contineri, quibus regantur; aliarum Legum JUGUM penitùs ferre nec velle, nec poſſe. Hinc jam facilè intelligitur

3. *Epigraphe.* LIBERTAS EVANGELII.

Nam qui nullius LEGIS JUGUM ſuſtinet, profectò hic omnivariâ *libertate* potiri appetit. Quæ EVANGELII dicitur ſolitâ vanitate, ut videatur venerabilis Frater Roſ. C. Prophetico ſpiritu prævidiſſe, quod Lutherus poſtea docuit. Sed revera intelligendum *Evangelium*, quod iſti ſibi confingunt. Nam quis putet *Evangeliſtarum* volumina, qui *Revelationes* habent multò ſublimiores?

4. *Epigraphe.* DEI GLORIA INTACTA.

Intellige *Deum* MITHRAM, ſive Apollinem, cui ANTRUM & tota *Fraternitas* dicata eſt.

Sed jam ſatis de ANTRO *Roſicrucio.* Niſi quòd de eorum Regiis illis ÆDIFICIIS verbum addendum, quæ item *Antri* nomine qui cenſeat, ſine injuria faciat, cum non minùs quàm quodvis ANTRUM ſint INVISIBILIA. Afferam aliquid non diſſimile, & eventum, ac judicium relinquam Principibus, publicæ Pacis ac Tranquillitatis amantibus.

14. Scripſit Marcus Paulus Senator Venetus ante annos 300. & eo ampliùs, mira, quæ vidit, quæque audivit in *Oriente*, ac maximè in ditionibus *Nagni Ghans, Tartariæ Principis.* In iis eſt etiam hoc. Provincia erat vo-

cabulo *Mulete*. Huic præerat Princeps neſarius, quem *Senem Montanum* vocitabant. De hoc ita narrabant Indigenæ. *Mahometanus* erat ipſe omneſque, qui ei parebant. Habebat hic Tyrannus Sicarios ſecretos, quos *Aſſaſſinos* vocabant, homines projectæ, audaciæ, & qui ad illius imperium quemvis aggrederentur, & obtruncarent. Et quoniam facile non erat, rem tantam tamque periculoſam perſuadere, hoc potiſſimùm modo ad id utetur. Planities ei erat amœniſſima, undique montibus excelſis circumdata, uno dumtaxat aditu, eoque perangusto, quem valida Arce munivit, & hanc firmiſſimo militum præſidio. Hanc planiciem diceres ipſas *fortunatas Inſulas*: in quibus non deeſſent horti Heſperidum, aut ſi quid uſquam fuit amœnius. Ibi abundè erat, unde omnes ſenſus recrearentur: adeò ut & rivuli *lacte, melle, vino* fluerent. Multa ſileo, quæ tu ipſe cogites. Huc rapiebantur robuſti Juvenes, potione ſoporiferâ à ſenſibus alieni; qui, ubi ad ſe redierant, iis voluptatibus ad ſatietatem fruebantur. Miſeris perſuadebatur, eſſe *Mahometis Paradiſum*. Cæterùm cùm ſeni *Alaodim* viſum, (id erat improbo Tyranno nomen) iterum ſopiti foràs efferebantur. Excitatis, ac recordatione ſubtractarum voluptatum, lugentibus, aderant, qui pollicerentur æternam earum rerum copiam, ſi hos illosve Principes obtruncarent, atque ipſi in illo magni Prophetæ *Mahometis* obſequio occumberent. Illi nihil dubitantes, audaciſſimè quidvis aggrediebantur, & patrabant, ut jam vix quisquam tutus viveret. Tandem *Allau*, Tartarorum Rex, hanc generis humani peſtem validâ manu aggreſſus, anno Chriſtiano 1262. poſt triennii obſidionem, ſuſtulit. Videbis hæc aliquantò fuſiùs apud Marcum libro primo, cap 28. 29. Meminit ASSASSINORUM etiam aliquoties Paulus Æmylius in Rebus geſtis Francorum, & nonnulli alii. Porrò mihi ſat eſt, hiſtoriam hic breviter retuliſſe. Aliorum erit conſiderare, & illud addere:

ὁ μῦθος δηλοῖ.

Digreſſio. Frat. Roſ. Cruc.

Nihil agere in DISTANS, Rodolphe Gocleni, oſtendi Sectione 15. Authoribus productis, & validà ratione. Tum Sectione 16. Argumentum tibi ſuſtuli, quod à *Virgula Divina* inſuperabile duci exiſtimabas. Deinceps, cum Authores, quibus ad tua *Hecebolica* confirmanda uti videbatis poſſe, jam antè plerique rejecti eſſent; Sectione 17. integræ *Fraternitatis*. Authoritas ſuppreſſa eſt. Res jam ipſa exigit, ut cœptum refutationis filum proſequamur, & pergamus oſtendere, tuum *Unguentum* nihil eorum poſſe, quæ tu tam fidenter ebuccinas. Vocat me ad ſe MAGNES, & *Actio*, *Curatioque Magnetica*, à qua prætextum ſuis veneficiis *Magnetici Doctores*, ac in primis, *Goclenius* petunt.

Sed quàm vanè, faciam, ſpero, ut liquidò intelligant omnes, qui in Goclenii alicujus verba non juraverint.

SE-

Sect. 18 Magnes.

SECTIO XVIII.

MAGNES, MAGNETICA *Actio, & Curatio.*

1. UBICUNQUE de *Unguento Armario* mentio incidit, illicò etiam de *Magnetica Curatione* ſermo infertur, quippe cùm per hanc illud agere dicatur. Sunt, qui, non ſatis in Goclenio verſati, ideo *Magneticam* Curationem putent dici, quò *Magnetis* aliquid Unguento miſceatur. Error ex voce naſcitur. Sciant igitur iſti, ideò *Curationem* dici *Magneticam*, quòd quemadmodum *Magnes in Diſtans agere* Goclenius vult; ita *Unguentum* in abſens vulnus agat, dum illud remotum curat. Itaque tota ratio nuncupationis in *Similitudine* eſt. Videamus, num ſatis rectè. Duplex effectus apparet in Magnete, ex quo Similitudinis ratio peti poſſit: alter, quòd *ad Polum vertitur*; alter, quòd *Ferrum ad ſe trahit*. Priorem, ſi *Polo* agenti tribuero, (ut verè tribui debet) illico obmuteſcat Goclenius, ſaltem *Polum* ita *agere in diſtantem* procul *Magnetem*; dicam, quod dixi ſuprà, Sect. 15. *Cœleſtia Corpora*, non agere quidem in *diſtans*, ſic, ut à proximè contingente Actionem non inchoënt: ſed tamen *Spharam* ſuæ *Activitatis* meritò habere multò ampliorem reliquis. Dicat iterum vel Goclenius, vel alius quiſpiam, non *Polo*, ſed *Magneti* vim illam tribuendam, atque in eam partem argumenta congerat: ne extra oleas vagemur, non contentioſè cum illo agam. Habeat ſibi. Sed non continuò ideò habeat, *Magnetem agere in Diſtans* (quis enim fingere audeat, Magnetem agere in Polum, vel Polo quicquam imprimere?) Hoc ſolum apparet, *Polo ſeſe obvertere*, ut Heliotropium Soli.

Alterum, quod in Magnete *Pſeudochymici* ſpectant, & unde ſuæ *Curationi* ſubſidium petunt, eſt, *Ferri diſiti attractio*. Hoc illis argumentum *Palmarium eſt*, quod tanti facit Goclenius, ut, cum aliis ſuis congerronibus, *Olla ſua Curationem*, Magneticam vocent, quod in *remotum*, more *Magnetis*, agat. Mihi ſufficeret negare, quod ſine ulla probatione affirmant. Maximè cùm non negent, rem ejuſmodi eſſe, cui protinus non quivis aſſentiatur: &, teſte Goclenio, viri *docti ſint*, qui *ſine impoſtura* fieri poſſe inficientur. Sed non agam ſummo jure. Tanquam ſi res dubia ſit, probabo meam ſententiam, & contrariam confutabo, id eſt, oſtendam, *Actionem Olla Gocleniana non poſſe cenſeri ſimilem Actioni Magnetis*.

2. Ac primum quod in hac quæſtione capitale eſt, *Diſtantia*, inquam, quantum diſtat? Magnes in ferrum *diſitum*, agit, illudque pellicit. Sed *modico admodum ſpatio*. Ferrum accedit,

& ſe-

— & ſequitur, donec pervenit ad ipſum *Sectio 18. Magnes.*

Jam lapidem, caciúq; in eo compagibus hæſit,

ait Carus. Sed accedit non longo itinere. Fatentur omnes, prope admodum abeſſe oportere, ut ſe mutuò afficiant, & vel Magnes Ferrum trahat, vel Ferrum Magnetem. Nam & hoc fieri teſtis eſt Cardanus (lib. 7. de ſubtil.) Quòd ſi Magnetici Doctores Unguentum ſuum *vulneri proximum* adſtitui juberent, perſuaderent nobis fortaſſe, vaporis aliquid eo derivari (ut à rebus Odoratis ad nares noſtras experimur) ac per eum fieri Sanationem. Sed *aſininæ ruditatis*, damnare, quotquot non credunt *prægnantem à patibulo Ollam, ad plura paſſuum millia*, ſuam mirificam energiam diffundere; intolerabile planè eſt. Certe injuriam illis non faciat, qui, cùm eos audit, viciſſim

— Arcadiæ pecuaria rudere credat.

Ponendus erat modus figmento, ne ejus tam facilè vanitas appareret.

Deinde, ſi *Effectum* ſpectes, is à Magnete quidem *Unus & ſimplex eſt:* trahit Ferrum. At Goclenianum *Unguentum*, dum Vulnus ſanat, quàm multa præſtat! Corruptum ſanguinem exhaurit, ſaniem ab imò educit, & expellit, putredinem arcet, partes conglutinat, mollia conſolidat, hiantia concludit, cutem inducit: quæ omnia ægrè à variis unguentis, & emplaſtris ſæpè præſtentur, etſi intimè vulneri jungantur. Jam accedit, quòd hæc patrat Unguentum Armarium abſque dolore, ſi Goclenio credimus.

4. Ampliùs, *Agentia* ipſa, quàm diſſimilia! *Magnes* naturale corpus eſt, & *unum*, & in *Lapidum genere:* at *Unguentum* arte compoſitum, idque è *pluribus* diverſiſſimi generis, ut *ſanguine* concreto, & fœtido, alio calente adhuc, *adipe*, eoque vel hominis, vel apri, vel urſi, *oleo* item, *Lumbricis*, *cerebro aprugno* &c. Aprugnum cerebrum illi eſſe oportet, qui has nugas conſideret, & tamen credat. Pergo.

5. Quoniam actio unius in alterum intelligi non poteſt, niſi aliquâ tandem ratione mutuò *applicentur*; hoc Unguentum, quod Magneti ſimile fingitur, & *Curatiane Magneticâ* pollere, videamus, an Magnetis inſtar *applicetur.* Magnes, ut in Ferrum agat, ſemper *eodem modo applicatur* ad certam diſtantiam, ſic diffinitam, ut extra illam nihil agat. Sed quæcunque illa ſit, *ſatis eſt applicari*, neque aliud requiritur. At in Unguento applicando (ut de diſtantia ſileam, de qua dixi,) quot ſunt *hiſtrionicæ ceremoniæ! Applicatur telo, quod ſauciavit: id telum immergitur Unguento, inibi relinquitur, inungitur utroque latere: idq; aliàs à cuſpide ad capulum; aliàs ab acie verſùs tergum obligatur.* Vide Goclenianum Tractatum. Et hoc tamen eſt ſimile eſſe Magneti. Hæc de *modo Applicationis.*

Sect. 18. Magnes. 6. Sed maximè omnium Diverſitas apparebit, ſi attendamus, *Cui* Magnes, *Cui* Unguentum ad ſuum effectum obtinendum *applicetur*. Intelligit Lector, antequam loquar. Magnes applicatur *Ferro*, quod alliciendum eſt, non alteri alicui. At Unguentum Magneticum applicatur *Telo*. Cui? an quod *curandum* eſt? nugetur, qui id dicat. Sed cur ſaltem applicatur? an ut aliquid in eo *operetur*? nihil prorſus. Ideo telo applicatur Unguentum à Goclenio, in *Haſſia*, ut ſanetur aliquis Mamuchan vulneratus in *Perſide*. Contrà cùm ſanandum ſit hujus Mamuchan vulnus, nunquid ei applicatur Unguentum? Nec unguentum, nec aliud quippiam. Nam *ſanatur ſine remedii applicatione*, inquit Goclenius. Et tamen Unguentum Magneti ſimile eſt. Gocleni, applica *Marpurgi Magnetem lactis coagulo*, & fac, ut *ferri talentum ex Anglicana quapiam officina ferraria ad te proficiſcatur*. Sic aliquid agnoſcam Similitudinis.

Hactenus oſtenſa vanitas *Unguenti Armarii*, *& Curationis Magneticæ*, ex uno illo capite, quod in *Diſſita* nihil agere poteſt, nedum ſordida *Olla*. Simul demonſtratum, ad figmentum Goclenianum perſuadendum, neque *Authoritatem* legitimam, neque *Rationis* aliquod pondus, neque probatum *Exemplum* afferri poſſe: ac ne *Magnetem* quidem ipſum, in quo tamen omne perſuadendi præſidium locatur, ac nomen quoque ipſum ab illo petitur. Alia jam Argumenta videamus.

SECTIO XIX.

Manifeſta vanitas Unguenti Armarii ex Compoſitione.

1. INTELLIGO *Compoſitionem*, quoad *Materiem*, ſive ea, quæ in Unguenti compoſitionem veniunt. Medici dicunt, INGREDIENTIA. Non agam Medicum, qui non ſim. Sed ex communi omnium ſenſu oſtendam, credibile non eſſe, quæ ad Unguentum conficiendum adhibentur, vim habere vulnera ſanandi, ne ſi ipſis quidem *Vulneribus*, ut vera Chirurgia ſolet, applicarentur.

Relinquam Medicis conſiderationem variorum Vulnerum, variè & variis humani corporis partibus inflictorum. Goclenius nihil diſtinguit, ſed audacter ponit hoc effatum: *Sanantur hoc Unguento* SIC CONFECTO *omnia vulnera, quæ ferro, ictu vel jactu infliguntur, modò haberi poſſit inſtrumentum. Excipiuntur tamen illa vulnera, quæ fiunt in arteriis, & uno è membris principalioribus, ut corde, cerebro* &c. Hæc ut dixi, conſiderent Medici & Chirurgi. Ego *Ingredientia* propono. Goclenius (Ung.) hæc præſcribit:

Veſuam

Veſnam concretam in calvaria Furis ſuſpenſi,& in aëre derelicti, *Sect. 19. Ung. Ar. Comp.*
Mumiam veram,
Sanguinem humanum adhuc calentem,
Adipem humanum,
Ol. lini,
Terebinthin.
Bolum armen.

Doſin, mixtionem, confectionem, conſervationem, abſit ut deſcribam. *Magiam* deteſtor, & refuto, non doceo. Ergo hic unus *modus Compoſitionis*. Audi alterum ex eodem Goclenio, ibidem

2. *Usnea abraſa è cranio hominis violentâ morte peremti,*
Adeps verris aprugni,
Item urſi,
Lumbrici terræ ex vino loti,inq; Piſtoris fornace,ollâ tectâ, torrefacti,
Cerebrum aprugnum,
Santali rubri odorati aliquid,
Item aliquantum Mumiæ, & Hæmatitis;
Item
Sanguis & Adeps humanus.

Quam hæc diverſa à prioribus illis! Et tamen idem præſtant in quibusvis vulneribus.

3. Quid mirum, cùm id *ſolum Lardum elixum* præſtet, eodem iterum Goclenio indicante?

Novi ego virum nobilem, qui, cùm de *Unguento Armario* paſſus eſſet ſibi perſuaderi, ejus quoque confectionem noverat, ſed toto cœlo diverſam ab illis duabus Goclenianis. Nihil petebatur à patibulo, nihil à rota. Sanctè affirmabat, omnia ſumi ex hortulo domeſtico, eſſeque meras herbas familiariſſimas. Et tamen tam conficiebat, quod volebat, quàm Goclenius. Scio plures milites, qui ex tempore id Unguentum conficiant, credibile planè non eſt, eos omnia illa adhibere, quæ Goclenius requirit, maximè, quæ non niſi ab infelici arbore peti poſſunt.

4. Quoniam in horum mentionem incidi, monendus mihi hoc loco Lector eſt, ut attendat, Cacodæmonem, implacabili illo, quo in homines ardet, odio, ſic in noſtram perniciem ferri, ut, etſi ſæpe corpori voluptates propinat, quò animam faciliùs,&, ut ſic dicam,ſuaviùs, perdat: tamen, cùm poteſt,ſimul utrumq; perdere malit.Ex quo quidam,parùm felici etymologiâ, ſed non illepidâ alluſione dixit, *diabolum* dici à *duobus Bolis*, quod ſimul devoret Corpus & Animam.Ubi id in uno homine non licet,tamen in pluribus aſſequi conatur. Id eſt, Dum alicujus Corpori aliquid indulget

Digitized by Google

Cadaver exemplo datum eſt, & in crucem ſublatum. Exempla plura producit. Hoc eodem loco idem Pergamenſium Civium impietatem & dignum impietate ſupplicium narrat ex Paulo Diacono. *Cùm à Saracenis*, inquit, *obſiderentur, à Mago quodam (ut in deſperatis rebus malo exemplo fieri ſolet) conſilium exquiſiverunt, quâ ratione urbem ſuam obſidione liberarent. Reſpondit, certò id futurum, ſi dextras ſuas in Ollam intinxiſſent,* (Attende Gocleni) *in qua fœtus è gravida matre per Vulnus detractus ebulliiſſet. Quod cùm religiosè admodum feciſſent, nihilominus omnes in hoſtium poteſtatem venerunt.* Sect. 2 o. Goc. Ol. ſang. ib.

3. Porrò in Cadavere nihil Dæmoni ejusque Satellitibus gratius *Sanguine*. Hic potiſſimum ad omne Maleficii genus adhibetur. Jubet Deus in veteri Lege, non ſemel, ſibi *omnem ſanguinem Hoſtiarum libari*, quod pro anima & vita cenſeretur. Diabolus perpetuus Dei ut inimicus, ſic *ſimius*, *ſanguinem* item, ſed maximè *humanum* ſibi vult conſecrari. Scripto quempiam ſibi obligat? *Sanguine* ſcribi vult *obligationem*. *Philthra* aliqua aut alia veneficia parat? *Sanguinem* in primis requirit. Nugas oſtentare vult in *ſpeculis*? Pythagoras *ſanguine* Humano in iis ſcribebat; &, ne antiqua ars pereat, renovârunt Pomponatius & Cardanus, teſte Petro de Loyer (li. de ſpectris) *humano mutato in Hircinum.* Execranda *Sacrificia* ſibi fieri vult? artem nôrant Canidia cum ſagana, quæ pallâ nigrâ ſuccinctæ & ululantes

——ſcalpere terram
Unguibus & pullam divellere mordicus agnam
Cœperunt. Cruor in foſſam confuſus——

Huc ſpectant Oracula illa arcana & ἄῤῥητα in *Bacchi Orgiis*, à Clemente Alexan. relata (*in Protreptico*).

1. *Ex tympano edi.*
2. *Ex Cymbalo bibi.*
3. *Vaſculum in ſacris tuli.*

Tympanum intellige Ahenum, in quo jugulatorum Infantium carnes ad nefarias dapes coquebantur. *Bibiſſe* jactant, *Sanguinem* è corpuſculis illis eliquatum. Porrò *Vaſculum* eſt ipſa Gocleniana *Olla*, Magicis *Unguentis* imprægnata.

4. Hæc igitur eſt rabida Cacodæmonis *Cadaverum fames*, *Sanguinis ſitis*, quam non modò in ſe alit, ſed in alumnos ſuos ſtudioſè transfundit. Teſtis ſit Goclenius, qui, quid reliqui facit, ad exprimendam illam *antiquorum Magorum impietatem*? Quis non videtur ſibi ſpectare diram *lanienam*, potiùs quàm audire modeſti Medici præſcripta, dum audit; Recipe aliquid

Uſneæ concretæ in CALVARIA FURIS SUSPENSI, *& in aëre* DERELICTI. Memento illud paulò antè allatum de *Cadavere ſupplicio affecti, & in Crucem ſublati.* Item:

Sect. 20. Gocl. Ol. ſang. eb.

Mumiæ *vera*. Nonne verè inhiat viſceribus miſerorum ? Item : Sanguinis Humani *adhuc* Calentis, Nonne videtur imminere, ut epotet ? Item,

Adipis Humani. Ne potanti *Cibus* deſit : & ne ſolas venas ſcrutari videatur. Item in altera deſcriptione :

Uſnea Abrasæ è Cranio *hominis* Violenta Morte Peremti. Quis hæc colliget ? quis Abradet ? quis miſcebit in Mortario, ut præſcribit graviſſimus Profeſſor Goclenius? Dicat ipſe (Ung.)

Unguentum hoc modo confectum, apud me quovis ut tempore poſſit haberi, nunc Operam Impendo, Quantam Possum. Totus honeſtus es, Rodolphe. Sunt quidem & alia, quæ hoc Unguentum, ex Goclenii præſcripto, componunt. Sed, Sanguinem & Adipem Humanum cenſet noſter Myropœus eſſe totius negotii Succum & Nervos ; longè ab eorum opinione, qui vel *ſolo Larido* utuntur, vel *herbis* duntaxat *ex hortulo ſuo collectis*. Denique ut appareat, quàm illi cordi fuerint *Cadavera & Sanguis*, extremas Tractatus Unguentarii pagellas in id impendit, ut explicet, cujusmodi illa eſſe velit. Ubi illud notandum, quòd ſibi plaudit tanquam re benè geſtâ, quòd primus ſcripto explicet, Cur ex Strangulati potiùs capite, quàm alterius, *Uſnea* petenda ſit. Credas, cum Philoſopho prodire ex balneo, & lætabundum exilire, atque clamare, ἕυρηκα. Nec illud omittendum, quòd rejectis iis, qui *areſactâ Cadaverum conditorum carne* contenti ſunt, ipſe aliquid pinguius & adipatum magis exigit. Vult enim eſſe Infractum, & Liquorem, ex Carne Humana Manantem. Suprà dixi, & hîc repeto, ne quis mihi ſtruat calumniam. Non negem, ex humano corpore ſumi poſſe, quæ ad *medicamenta* valeant : ſed indignor, & meritò, ad *Maleficia* quæri. Ita autem quæri, ut à *violenta morte, à patibulo, à laqueo*, ſumantur, *abradantur, in mortario miſceantur* ; & tanquam farcimina ſtipanda ſint, *Infarctus, & Liquor* requiratur ab *Academico Profeſſore*, qui in honeſtiſſimam illam œconomiam *operam impendat, quantam poſſit*, (& hoc, non ad *medicinam* factitandam, ſed ad *Maleficia* propaganda) meritiſſimè horreo, & deteſtor.

Concludo verbis Goclenii, (Synart. *Anthropomantia hominum interfectorum fibras & viſcera rimabatur.* Idem tu facis Gocleni. *Anthropomanticus* es.

SECTIO

Sect. 21. Ung. Ar. Affric.

SECTIO XXI.

Ridiculè inſana vanitas Unguenti Armarii, ex eo, CUI AFFRICATUR. *Item commentitia Sympathia.*

1. NOn repeto hic antè mihi dictum, ſtolidum eſſe, alteri rei affricare, ut altera, *longiſſimè diſſita*, ſanetur. quod tamen revera ipſum ridiculè inſanum eſt. Sed CUIVIS rei affricare ad quodvis malum ſanandum, multò eſt ridicularium, & inſanum magis. Clamavit hic meus Goclenius me calumniatorem: ſe id non ſenſiſſe, non ſcripſiſſe. Parce querelis, Rodolphe: tibi id non affingo. Sed, cùm ſemel de hoc argumento ſcribere in animum induxerim, etiam aliorum deliria complecti mihi viſum eſt. Ne tamen dicas, nolle tua cum aliis miſceri, faciam tibi illam gratiam. Primùm tuas ineptias oſtendam, tum aliorum.

2. Goclenius igitur (Ung.) ſcribit inungendum *Ferrum, vel Telum, quod ſauciavit. Si id haberi nequit,* ALIUD *ducatur per vulnus, & loco veri Teli inungatur.* Nec tamen opus, id *Ferrum* eſſe, aut *Telum*, ſed *in hujus defectu*, inquit Myropola, LIGNUM, ſeu RAMUS SALIGNUS, *in apertura cruenta madefactum*. Itaque tria ſunt diverſa, quæ patibulario ſuo Unguine imbuit: *Telum vulnificum: aliud Telum vicarium; Lignum ſalignum.* Satis erat, hæc ridere, tamquam revera riſu digniſſima, ſed tamen breviter ratione convincamus vanitatis.

3. Primum æquè contra hæc omnia pugnat, quod ſuprà oſtenſum eſt, nihil agere in *Diſtans.* Tum deinde de *vicario Telo*, illud planè *Hiſtrionicum* eſt, quod, cùm Vulnus ipſum in promtu ſit, quod curandum eſt (neque enim aliter ſubſidiarium illud Telum *per vulnus duci* poſſet; niſi fingat figulus noſter, *tangi poſſe vulnus abſens, ſicut poteſt ſanari*) illo tamen omiſſo (niſi quod ab improbo ferro crudeliter renovatur) *Telo* impenditur curatio. Poſtremò, de *Ligno*, prӕterquam quòd item contra illud utraque militat ratio; ſponte ſuâ cuivis illa occurrit Quæſtio,

4. CUR SALIGNUM *eſſe Lignum oporteat?* Hoc explicare, ad diligentiam Goclenii pertinere videbatur, & aliquantò erat honeſtiùs, quàm de *Strangulati ſanguine* tam ſtudioſè diſputare. Id cùm non fecerit, nobis liberas reliquit conjecturas. Mihi quidem, (qui omnes nugas iſtas meritò exiſtimo eſſe *ſubſannantis Diaboli ludibria*) ita videtur, vel nihil ad rem pertinere, ex qua arbore id lignum ſumatur: vel impiam aliquam fraudem ſub *Salicis* umbra latêre. Et quidem, quod ad Effectum ſpectat, certum eſt, non referre, non modò quod lignum, ſed omnino, an *Lignum*, an lapis, an lutum;

Sect. 21. Ung. Ar. Affric.

lutum; poſtremò, an nihil ſit: cùm ſuprà oſtenſum ſit, meras eſſe præſtigias, totam illam unctionem. Si ſanatur vulnus medicamento aliquo, cùm ab hominibus nullum adhibeatur; *Diabolus* ſanat, ipſi *Vulneri*, non Telo, aut *Ligno* adhibens. Sed tamen, cum pluribus modis nocere malit damnatus Spiritus, quàm uno, ut cui ſint

Mille nocendi artes,—

credi poteſt, Myſterium aliquod ſubeſſe, Gocleniano Magnete dignum, cur Salice quàm aliâ arbore uti malit. Inquiramus.

5. Habent *Arbores* aliæ alias proprietates, ut reliqua rerum creatarum. Eas & accuratè novit, & callidè uti & abuti ſcit ille *Mille-Artifex*. *Cupreſſum* novimus, ſemel exciſam, nunquam renaſci. Itaque emortualis arbor Veteribus habebatur, quòd, ut ille ait,

Nobis cùm ſemel occidit brevis lux,
Nox eſt perpetua una dormienda.

Hinc Poëtis dicebatur arbor *Funebris, Atra, Feralis, Inviſa, Deplorata, Funerea*. Inde ſine hac fronde non fiebant Romanorum potentiorum funera. De *Miſenico*, Virgil. (6. Æneid.)

Ingentem ſtruxere pyram, cui frondibus atris
Intexunt latera, & ferales ante Cupreſſos
Conſtituunt. —

Tolerabilia hæc, ſi tantùm fuiſſent *Emblemata*, & quaſi *Hieroglyphica*. Sed aliud ſuberat. *Cultum divinum* ſibi Dæmon latenter depoſcebat. Idem vates (3. Æneid.) de Polydori tumulo:

—*Stant* MANIBUS *Aræ*
Cæruleis mœſtæ vittis, atraque CUPRESSO.

Viden' *Aras*? viden' *Manibus* conſtitui? Huc Veterator aſpirabat. Clarius Plinius, (lib. 16. c. 33.) *Cupreſſus diti ſacra, & ideo funebri ſigno ad domos poſita.* Hæc ſumma votorum ejus, ut DEI veri Creatura DITI, id eſt, ipſi Diabolo, eſſet *ſacra*.

Tua SALIX, Gocleni, ſterilis planè eſt, & ſine ullo fructu: atque inſuper, ſui *ſeminis* prodiga, illud ante maturitatem, projicit, & perdit. Hinc *Salices* Homero (ὀδυσ. κ) dictæ

— ἰτέαι ὠλεσίκαρποι.

id eſt, FRUGIPERDÆ. Voluit igitur tui Unguenti author, te amarè irridens, te eâ potiſſimùm arbore uti, quâ ipſemet apertè profiteris, te fruſtrà in hiſtrionica tua unctione laborare, omnem operam, oleum, ſanguinem, adipem, mumiam, uſneam, farctum, liquorem manantem, unguentum ipſum, cum Olla; denique omnem fructum & FRUGEM PERDERE. Non omiſit, hanc quoque arborem, ſi quo modo poſſet, Diabolus PROSERPINÆ conſecrare. Teſtis Homerus, apud quem, eodem loco, ubi

Circe

Circe trivenefica Salices vocat ὠλεσικάρπους, (audiat Goclenius ſuam in *Olla* Sect. 3 e. 7. Ung. Ar. Affric.
figulatione Magiſtram)ait, locũ,in quo naſcuntur, eſſe—ἄλσεα περσεφονείης.
Nemora Proſerpina. Ex his *Nemoribus* præciſum eſt tuum lignum, ſive Ramus Salignus, quem in *Proſerpinæ ollam* immergis, ſanguine ebriam.

6. Sacris quoque litteris (ne ex ſolis Poëtis me haurire dicas) *Salix infelix arbor* cenſetur. Iſaias certè,dira Moabitis canens,etiam illud minabundus (*cap.15.v.7.*)addit: *Secundùm magnitudinem operis, & viſitatio eorum.* id eſt, ſupplicium. Quodnam illud? *Ad torrentem* Salicum *ducent eos.* Ipſe autem Dominus (Job.40.17.) *Behemoth*, id eſt, Cacodæmonem, ait mirè delectari *Umbris*, adeò, ut *protegant umbra umbram ejus.* Sed cùm à multis arboribus Umbra eſſe poſſit, nulla illi gratior, quàm Frugiperdæ Salicis. Itaque, *Circumdabunt eum*, inquit, Salices Torrentis. Ex hoc *Saliceto* Goclenius *Baculum* ſuum præſcindit,& vice Teli inungit.

7. Defendit porrò has ſuas nugas titulo *Sympathiæ.* Videlicet, cùm vel Ferrum, vel Baculus S*anguine* imbuatur cognato illi, qui in ipſo vulnerati corpore hæret; vi *Sympathiæ* efficitur, ut illirum uni unguentum, in alterum agat. Hoc figmentum quàm ſit vanum, partim ex iis intelligitur, quæ ſuprà poſui de *Actione Diſſita*: partim ex iis evadet manifeſtiùs, quæ infrà dicam, cùm Propoſitiones aliquot ponam, abſurdas, & falſas, ſed probabiliores iſtâ Goclenianâ. Itaque,bone Lector,tantiſper ſuſtine. Interea, quæcunque hic eſſe videtur ab Unguento in Vulnus actio, non eſſe *Sympathiæ* ullius ratione, colligi etiam diſertè poteſt, ex *aliis rebus*, quibus *Alii Armarium Unguentum* illinunt: quod erat ex iis, quæ hac Sectione propoſueram ſecundum.

8. Non igitur omnes *Unguentarii Gocleniani* ſe legibus aſtringunt, neq; ſe in tam anguſtos fines cogunt, ut Ollam ſuam in ſolis *Telis* aut *Salicibus* exerceant, Nam ſunt, qui *Thoraces* curent pro pectore, *Caligas* pro femore, *Calceos* pro pede. Dicet Goclenius,hîc etiam apparere *Sympathiam*,quòd iſta à Vulnere ſint *cruenta.* Sed quid dicet,quod magnorum virorum teſtimonio conſtat,eſſe,qui quemvis Tripodem,ut jam ſuprà tetigi (Sect.9.)quodvis Scamnum obligent, & ungant, cui nihil unquam vel *cruoris* vel alterius rei à vulnere aut vulnerato adhæſerit. Et tamen tam ſanantur vulnera, quàm ſi Goclenii cruenta ſalix curetur. Hoc cùm tam verum ſit, quàm quod Goclenius de ſuis unctionibus & *Sympathia* aſſerit,nimirum neceſſariò ipſe fateatur,vel nihil fieri, vel aliunde, quàm à Sympathia fieri.Neque aliud eſt,quod comminiſci queat,quàm quod in mea *Anatome*(§.43.)dixi, *A Diabolo adhiberi vulneri medicamenta.*

9. Unum addo, quod reſponſum ſibi accipiat *Burggravius* ad illam quæſtionem,quam proponit in Panoplo pag.86. Ubi cum de admiranda energia Unguenti Armarii egiſſet, in curatione Vulnerum, quærit, *Cur non*

Digitized by Google

Sect. 21. Ung. Ar. Affric.

idem ſanet etiam CRURIFRAGIUM ? Reſpondeo igitur boná fide , mihi conſtare , ſplendidum virum, alicunde lapſum, hac ratione curatum eſſe , *Ruſtico quotidie curam adhibente Tripodi , qui nunquam curifragium paſſo vel tactus vel viſus erat.* Dicant mihi hîc Goclenius & Burggravius, quid fingi poſſit , præter *Pactum cum Diabolo* ? Si reſpondeant, ſe non credere , ejusmodi Curationes factas : æquo animo ferant , me itidem eorum narrationibus fidem derogare.

SECTIO XXII.

Teli aut Baculi ungendi & curandi.

Oeconomia.

SIc appello , quæcunque , ex præſcripto Goclenii , obſervanda ſunt , ut ritè unguentum illinatur. Ejusmodi ſunt *Unguenti modus* , *Ceremoniæ*, *Locus* , *Tempus* , *Aëris temperies* : quæ nemo prudens audiet, quin rideat, aut ad tam ineptam ineptiam ringatur. Tamen quia facit ad maleficæ Magiæ vanitatem oſtendendam, obiter attingemus.

1. UNGENDI MODUM apud Goclen. (Ung.) invenio duplicem. Prior eſt : IMMERGENDUM *ferrum* , *ſeu Telum* , *quod ſauciavit, aut ramus ſalignus in Unguentum* , *& ita relinquendum*. Nullum hîc *discrimen vulnerum* , nihil aliud adjungitur. Itaque facilior multò hic modus poſteriore , in quo multæ obſervationes , in quarum una aliqua facilè ſit aberrare , & periculi plenum ,& tamen prior ille modus certus eſt. Nam *hoc Maximilianum Imp. comprobaſſe,* ait Goclen. IN CONFESSO EST. Dixerat Goclenius in Synart. poſſe ſe pro ſuo Unguento afferre *Imperatores* , *Reges*, *Principes*, *&c.* pro his tamen omnibus unicum *Monachum* adduxerat : (vide ſuprà Sect. 8 §. 7.) Videbor illi feciſſe injuriam , qui non crediderim, *Imperatores* uſos, cùm *in confeßo ſit* , *uſum Maximilianum*. Decebat omnino Goclenium, ſolidè oſtendere, id *in confeſſo eſſe*, cùm de tanta re , tanto Principe loqueretur. At ille tantùm aſſerit. Non movemur. Afferam ego pro illo aliquid, ut videat , me amicè agere.

2. Joh. Baptiſta Porta, lib. 8. Mag. Natur. cap. 12. (hanc *Wechelianam editionem* recens nactus ſum, quâ antè carebam) ait, *Unguentum Armarium olim à Paracelſo Maximiliano Cæſari datum* , *& ab eodem expertum* , *maximè carum ab eo habitum, quàm diu vixit.* Ita ille. Sed ſi Goclenio non credidi, cur huic credam ? at probat : *Cujus aulæ Nobilis* , inquit , *mihi communicavit.* Non ſic ducimur, ô Porta. Nominandus tibi erat Nobilis tuus : & huic probandum, Cæſarem ipſum, hoc Unguentum probâſſe. Aulici & decipi poſſunt, & decipere. Sed, ſi fingamus, ita eſſe, abutitur noſtrâ patientiâ Goclenius, qui priore hoc modo omiſſo (de quo, Porta ibid. ait, *Immerge* FERRUM *in unguen-*

guentum, & ita relinquatur :) poſteriorem præſcribit, adjunctis non paucis moleſtis & nugatoriis ceremoniis. Attende, Lector. *Sect. 22. Ung. æconom.*

3. POSTERIOR MODUS Unguenti hæc præſcribit, diligenter obſervanda, nec ſine periculo negligenda.

1. *Si inſtrumentum, quo vulnus inflictum eſt, haberi nequit, aliud ducatur per vulnus, & loco veri Teli id inunge Utroque latere.* Hoc ſane aliud eſt, quàm *Immergere.*

2. *Reponatur* (Telum) *loco mundo, & temperato.* De Vulnerato nihil tale. Sat eſt, curam habere bruti ferri. Neque tamen id mirum : nam

3. *Si aëri, vel frigori nimio* (Telum) *exponatur, excitabitur dolor.* Nonne hoc ſimillimum eſt illi, quod antè dicebamus, Dum uritur aut compungitur *Imago cerea*, uri, aut compungi hominem, cujus illa Effigies eſt?

4. *Attendendum, caſimne, an punctim factum ſit Vulnus. In punctura enim Telum inungendum eſt à cuſpide, capulum verſùs: in caſura, ab acie verſùs tergum.* Quis hujus rei ullam, ſaltem abſurdam, cauſam fingere poteſt? Atqui decebat, gravem afferre rationem, ne ludibrio & olla, & figulus exponeretur. Vera ratio eſt, quòd Diabolus, Deo juſtè permittente, non ſat habet, ſuos *Magos* decipere, niſi illis, ut *ſtolidis pueris, apertè illudat.*

5. *Meminiſſe præterea oportet* OBLIGARE TELA. Videlicet, ne frigeant miſera, & cephalalgia aut vertigine laborare incipiant. Rodolphe, non pudet vanitatis?

6. *Si non apparet, quàm altè ſint infixa, tota ſunt inungenda : ſin apparet, pars illa tantùm, quæ fuit in vulnere.* Timere videtur, ne, liberaliùs unguentum fundendo, olla æquo citiùs exhauriatur.

7. *Citò ſanaturus ſæpe illinc : ſi maturatione opus non eſt, intermitti quidam dies poterunt, &c.* Quid opus ſæpius inungere, cùm *Balſamum* tuum *radicale*, ex Directi calvâ ſumtum, corrumpi non poſſit, nec deficere ejus energia? Si enim poſſet, quomodo non periit in patibulo à tot ventis agitatum, tot imbribus, nivibus, tempeſtatibus maceratum? Quòd ſi vis Unguenti eſt immortalis, quæ eſt iſta tua profuſio, qui tam pretioſum liquorem fruſtrà ſæpius ſordido ferro affrices? Quin potiùs, ut tam pretioſo pharmaco debitum honorem impendas, doce audacter, ejus *Guttulam* quantumvis multis Vulneribus perſanandis ſufficere. Nec labora, ſi non perſuadeas. Plura æquè abſurda dixiſti, & quibus nihilo creditur magis.

SECTIO XXIII.

Curatio ſine dolore.

1. AD *Effectum* hoc pertinet. Eſt autem res Medicis & Chirurgis non facilè perſuadenda, qui optimè nôrunt, *Diviſionem Continui, in animalibus, ſine Dolore non contingere*

Sect. 24. Agentia Mag.

Burggravius in Morbis præſtat, quod Goclenius in Vulneribus. Nam & curat ſine remedii applicatione, & SINE DOLORE. Vide in Cura Magnet. poſt Lampadem, pag. 133. Sed, ut dixi, hoc vel non fit, vel adeſt *ſpiritus Goclenideus* cum ſingulari energia. Hoc quidem certè notum eſt, id Cacodæmonem poſſe efficere, ac ſæpe feciſſe, ut doloris ſenſum adimat, ubi alioqui doloris cauſæ ſunt quàm graviſſimæ. In *Veneficiis* id maximè obtinet, ut rerum capitalium Quæſitores ſæpe deprehenderunt. Vide Remigium in Dæmonolatr. l. 1. c. 5.

2. Jamblichus Platonicus, qui nugis Goclenianis ſcatet, in eo libro, quẽ *de Myſteriis Ægypt.* ſcripſit, teſtatur, *Multos vates* (intellige, Diabolorum) *nec ignem, nec alia tormenta ſentire*, Quæ cauſa? *Deo*, inquit, *intus afflante*, Quo Deo, niſi Tartareo? Hæc quomodo poſſit infernalis hic ſpiritus, inquirere ultrà non lubet. Vide, ſi placet, Delrium, *Diſquiſ. Magic. lib. 2. q. 21.*

Hoc tantum velim Lectorem hoc loco notare, Cùm hæc *Indolentia* vulgò ignota ſit, etiam in parvis vulneribus: & Diabolus eam præſtet, etiam in maximis malis; non poſſe non eſſe ſuſpectam, etiam ex hoc capite, Goclenii Curationem, quæ eam pollicetur.

SECTIO XXIV.

Præcipua Agentia in Goclenii Curatione Magnetica: maximè autem Anima Mundi.

VNguentum quidem Goclenius *Agens* ponit in Magnetica Curatione. Sed quia vidit, protinus quærendum à quovis non planè ſtolido homine PER QUID Unguentum agat? (Philoſophi vocant, Agens QUO) itemq;, cùm Unguentum procul à vulnere abſit, quomodo tandem *vulnus attingat?* his duabus Quæſtionibus cenſuit ſibi faciendum ſatis, ſi Epigraphen illam ſui Tractatus novi tueri vellet, quâ profitetur, *ſe Mirandarum & in naturæ majeſtate abditarum rerum* CAUSAS PATEFACERE.

1. Ad priorem itaque Quæſtionem, *Quid ſit id, quo Unguentum agit?* reſpondet, eſſe *Qualitatem Corporis expertem & Vim Balſamicam*. Præterquàm, quòd hanc pro arbitrio fingis, ne nihil dicere videaris; & quantò plura de ea affers, tantò eam efficis obſcuriorem: tuum erat, reſpondere ad Quæſtionem illam, Gocleni, quam negare non potes; te in Anatome legiſſe, *Quomodo tandem Qualitas, cùm ſit Accidens, ſine ſubjecto eſt, exit, ſe effundit, ſe propagat?* Certè in *Eucharistiæ Sacramento* id Calviniſtæ fratres tui non admittunt. Taceo reliqua, quæ Anatome dixit, & ad quæ tu nihil reſpondiſti. Veniamus ad alteram Quæſtionem, Fingamus, nihil in eo eſſe incommodi, ut Accidens ſic migret. Tamen *Deductore* indigere videtur.

2. Admittit Goclenius, eumq; nominat, & miris tum nominibus indicat, tum encomiis ornat. Suprà mihi dicta (Sect. 9.) de duplici ſpiritu, *Balſamico*

ſamico, & *Mundi* hic non repetam. Sed ſordido illo *Balſamico*, & à *furcis laqueisq́; olido*, in præſens omiſſo, (qui de eo plura vult, videat illam Sectionem & Anatomen meam) de *Mundi Spiritu* aliquid dicam. Ac primùm nomina ejus, & encomia ex Goclenii Tractatu, reponam, ut appareat, in iſto ſpiritu, omnem Curationis ejus ſpem repoſitam. Hic ſpiritus in illo libello dicitur *Vector, Vehiculum, Vinculum, Potentiarum occultarum Vehiculum, Lucidus, Mundi & Cœlorum Vector, Vis cœlitus demiſſa, Virtus non ſemper ſui ſimilis, Mundi ſpiritus, Infuſus ſpiritus, Vnus, Continuatus, Divinus ſpiritus. ſpiritus intermediæ inter cœlum, & ſublunaria, ſubſtantiæ*. Item, *Spiritus, Vaporve, media cujusdam inter coporatas & incorporatas ſubſtantias naturæ, qui ſpirituales actiones in ſe recipiat, aëriq́; repræſentet, cùm ſit corporeus, contactu ſuo realiter alteret*. Item *Divina, Magica, ſuperior, ſublimior cauſa*: Hæc ferè ſunt *appellationes*: ſi tamen omnes eidem ſpiritui à Goclenio tribuuntur. Nam tam obſcurè de tenebris loquitur, ut facilè ſit, ejus à mente aberrare. Ego poſui, quantum intelligere potui. Sect. 24. Anima Mundi.

3. Encomia porrò hujus ſpiritus apud Goclenium mira omnino ſunt & ſtupenda. Nam præter illa, quæ ipſis nominibus includuntur, hæc ſunt *Hic Mundi & calorum exiſtit vector, in totam univerſitatem diffuſus, rebus ſingulis ſimul & ſpeciem, & nativum, vitalemq́; calorem impertit, gignendis illis accommodatum. Is eſt, qui Omnia continet calore, vitaq́; fovet. Hujus vi & ope, & inanima quæq; perſiſtunt, & animata ſui quæq; generis habent animam: alia nutrientem quidem, alia ſentientem, alia rationis participem. Sic tamen vis illa cœlitus demiſſa rebus ſeſe accommodat, ſic ſingulis inſervit, ut quantum cujusq́; natura deſiderat, quantum ipſa ſubjecti ratio & conditio ferre poteſt, tantumdem exhibeat*. Et *per communem illum vectorem ſpiritum omnes Mundi partes cohærent, & cuncta complexu conciliantur, Nihilq; in vivente mundo eſt tam abjectum, cui non infuſus ille ſpiritus divinorum cœleſtiumq́; operum aliquid elargiatur, è cœlo, & ſideribus, vires, & proprietates, vitaq́; ſeminaria invehens, confundens, & permiſcens, &c.*

4. Confundis tu quoque, & *permiſces* omnia, Gocleni. Pudet jam, & piget, plura hujus tui ſpiritus Encomia ex tuis chartis deſcribere. Ac pigebit, opinor, Lectorem quoque meum, hæc legere, præſertim, cùm ex tot verbis intelligi non poſſit, Quis tandem, aut quid ille ſit Spiritus. Ego quidem diu coactus ſum hærere, quid tibi velles tot *nominibus*, tót *encomiis*. Ad extremum in eam venio ſententiam, te intelligere, ex *Platonicorum* ſitu jam & ætate rancidis deliriis,

ANIMAM MUNDI.

Id ex pluribus colligo. Nam primùm, quæ illi attribuis, valdè affinia ſunt iis, quæ *Platonici* de illa ſua *Anima* deblaterant: ut Jamblichus cap. 1. & ſeqq. Tum Joan. Erneſtus Burggravius, tui Unguenti Hyperaſpiſtes in Lampade (pag. 84.) apertè *cœlum homini cognatum* facit, quod *Animalitatem*

Sect. 24. Anima Mundi.

participet Additque, *Stellas quoque eſſe Animales.* Utrumque ex Paracelſo. Idem Burggravius in Panoplo pag. 81. de ſpiritu loquens ſimili Gocleniano, ut videtur, *Balſamico: Incola ſpiritus*, inquit, *motu præditus ſempiterno, eſt natura inviſibilis*, ANIMÆQUE MUNDANÆ *ſcintillula Magnetica; vigens, ſentiens, movens, agens efficaciſsimè.* Idem pag. 102. *Veræ* MAGIÆ SACERDOTES (tu ex his unus videris, Gocleni) *cælum ſtatuunt, Magni hujusce Animalis, quem* MUNDUM *ſive ornatum vocant, Imaginationem, cujus* ANIMAM, *nos ſolem Macrocoſmicum ſtatuimus.* quid quòd tu ipſe, Gocleni, clarè in Synart. *Axiom. 2.)* neſcio quas *concordantias* narras *imprimi mediante ſpiritu, ſeu* ANIMA MUNDI, GENERICA, COMMUNISSIMA, MYSTICA, SECRETISSIMA! Et in Tractatu Unguentario *Ingentis hujus* ANIMALIS *membra, id eſt, omnia Mundi corpora connexa, &c.* Hinc neceſſariò colligimus, unam aliquam eſſe *Mundi animam*, quandoquidem unum eſt *Animal.* Ex his, dubitandum mihi non videbatur, quin idem tibi eſſet *ſpiritus Mundi, & anima Mundi*: Sed turbas negotium, tuo more, dum, Polypi inſtar, varius, in Synart. hæc diſtinguis, nam in Axiomate 8. ita ſcribis: *Virtus* ANIMÆ MUNDI, PER SPIRITUM UNIVERSI *dilatatur per omnia, ita ut ne minimum etiam, quod in rerum natura reperitur, ſpiritus hujus ſcintillâ careat*, &c. Utcumque ſit,

5. ANIMAM MUNDI aſſerere, & ea illi attribuere, quæ tu attribuis, impium eſt, & delirum. Si quis Anchiſes Æneæ filio ita canat,

Principio cælum, ac terras, camposq́ liquentes,
Lucentemq́ globum Lunæ, Titaniaq́ aſtra
Spiritus intus alit, totamq́ infuſa per artus
Mens agitat molem, & magno ſe corpore miſcet:

tolerabile eſt; maximè cùm, in *Plutonis* Regia degens, aliud docere non potuerit, quam quod ab ipſo didicerat. Quin & hæc illi addere licuit:

Inde hominum, pecudumq́ genus, vitaq́ volantum
Et quæ marmoreo fert monſtra ſub æquore pontus.

Quanquam ſcio, ſanam hanc doctrinam cenſeri poſſe, ſi cum quibusdam exponamus, Maronem de *Divina mente*, ſive de ipſo Deo, locutum. Si tamen de *anima Mundi*, hauſerit hoc ſuo jure ex *Plat. Ethnico* homo *Ethnicus.* Ex eod. turbido fonte Macrobius (*lib. 1. in ſom. Scipion.*) ſimilia deliret non pauca, & nonnulla planè *Gocleniana*, ut illud: *Mundi anima viventib. omnibus vitam miniſtrat*: & hoc: *Mundi anima animarum omnium fons eſt.*

6. Licuerit & *Apuleio Platonico*, ubi de Platonis Dogmate agit, πλατωνίζειν, & dicere: *Illam cæleſtem animam, fontem animarum omnium, optimam & ſapientiſsimam, virtutem eſſe genitricem, ſubſervire fabricatori Deo, & præſtò eſſe ad omnia inventa ejus.* Eodem jure *Thales* utatur, cujus ſententiam exprimit Ariſt. (*l. 1. de anima*) καὶ ἐν τῷ ὅλῳ δέ τινες αὐτὴν ψυχὴν μεμίχθαι φασίν.

Dicunt

Dicunt quidam in univerſo animam ipſam miſceri. Plato denique ipſe liberè dicat: νοῦς ἐςὶ βασιλεὺς ἡμῖν οὐρανοῦ καὶ γῆς. Sed *Goclenium*, hominem, qui *Chriſtianus* haberi velit, qui *Orthodoxus*, qui eruditus, qui *Papiſticorum* ſcil. *errorum Cenſor* : *Goclenium Publicum Medicina Profeſſorem*, eadem, cum his deliris, deliria delirare; certè digniſſimum eſt; (ut quàm leniſſimè dicam) veſtrâ, ô *Academici Marpurgenſes & Gieſani, atri Cenſurâ.* Vos, uti ſpero, veſtrum officium facietis. Ego meum me facturum exiſtimo, ſi quædam his inſaniis falſis oppoſuero: ſed compendiò, & quàm breviſſimè. *Sect. 24. Anima Mundi.*

7. Dico igitur primò, hanc doctrinam affinem eſſe illi *Averrois*, & quorundam aliorum *impiorum Arabum* ſtultitiæ, qui *mentem & Intellectum univerſalem*, & *ſeparatum* conſtituebant, *quo tamen uno omnes homines intelligerent.*

Dico 2. *Cælum, Aſtra, Mundum, ſenſu, aut animâ intelligente pollere, pridem damnavit Synodus Conſtantinopolitana.*

Dico 3. Meritò damnavit. Nam, ut rectè docet S. Hieron. (*lib. 1. Comment. in cap. 8. Matt.*) *Error eſt Hæreticorum, omnia putare Animantia.*

Dico 4. Inſignis Hæreticus & Calviniſta *Pleſſæus Mornæus* deliram hanc ſententiam damnat, & refutat, dum *Alexandri Aphrodiſii Intellectum Agentem Univerſalem* rejicit lib. *de Veritate Religionis Chriſtianæ contra Atheos, Epicureos, Paganos, Judæos, Mahumediſtas, & alios Infideles*, id eſt, *Goclenium*, & ejus ſequaces (*cap. 15.*)

Dico 5. Goclenius non eò ſolùm delirat, quòd hanc *animam Mundi* conſtituit, ſed & *ſpiritum Univerſi.* Utrumque æquè impium. Ac præterea alterutrum ſuperfluum. Nam quid eſt *Anima* niſi *Spiritus*?

Dico 6. Goclenius Mundum facit *hominem.* Tribuit enim illi *Animam rationalem.* An non talis eſt, quam vocat *Myſticam*? (Synart.) *quâ mediante rerum Proprietates occultæ, mirabilium operum cauſæ effectrices, in materiam inſeruntur, atq; imprimuntur?* Item, poteſtne non *rationalis* eſſe *Anima*, quæ *intervenit, & diligit actionem, & effectum, ut ad vulnus propagetur vis Unguenti Armarii?* ſane hoc eſt, non tantùm *ratione uti*, ſed *magnâ* etiam *pollere Sapientiâ.* Et quid mirum, cùm etiam dicatur *Divinus ſpiritus!*

Dico 7. Idem Goclenius, dum *Mundo & Animam tribuit, & ſpiritum*, eâdem operâ, Mundum facit non modò *hominem*, ſed *bis hominem*, ſive *duos homines*, quippe cùm *duas* aſſignet *animas Rationales.*

Dico 8. Non ignoro, ex Goclenii doctrina, *Animam hanc Mundi* videri *ſeparatam*, non *informantem* (quandoquidem per ſe *agit, dirigit, propagat*) atque ita meritò mihi quis reſpondeat, *Mundum non conſtitui hominem.* Sed & hoc ſcio, ipſum Goclenium *Mundum* dicere *ingens Animal.*

Dico 9. Si *ſeparatam* eſſe mavult *Animam*, & *omnia dirigere*, audiat *articulum Pariſienſium*, ſcriptum, & vulgatum An. 1398. Septem. die 19. Eſt is

Arti-

Digitized by Google

Sect. 24. Anima Mundi. Articulus ordine viceſimus ſextus, in hæc verba expreſſus: *Quod Intelligentia motrix cæli influit animam rationalem, ſicut corpus cæli influit in corpus humanum.* ERROR. Apertè dico, in Gocleniano aſſerto plus eſſe ERRORIS & *Impietatis*. Repete, quæ hac ipſa Sectione ex Goclenio poſui, §.3.

Dico 10. Intolerabilis impietas & impia *Hæreſis* eſt, quòd inter alia, ibi Goclenius ait, *Animam* illam, ſive *ſpiritum*, OMNIA *continere*. *Idololatria* hæc eſt, Gocleni. Facis tuum commentitium ſpiritum parem Deo. Si quis Catholicus tantùm dixiſſet de Dei *Matre Virg.* quas blaſphemias effunderes!

Dico 11. Peculiaris *Hæreſis* eſt, pridè ab Eccleſia exploſa, quòd aſſeris tui *ſpiritus*, ſive *Animæ vi, & ope, animata ſui quæq. generis habere animã*: nec erubeſcis, ubi nutrientem & ſentientem nominâſti, addere apertis verbis: *Alia Rationis participem*. Non vides, te tuum *ſpiritum* facere *creatorem*? nam *Anima, rationis particeps*, non niſi *Creatione* producitur. Si non magni facis Conciliorum & Eccleſiæ definitiones, at tuum *Pleſſeum* audi (loco paulò antè allato) qui *Turcas* tibi præfert: *Turcas*, inquit, *Arabas, Perſas docet Alcoranus, Animam homini à Deo inſpiratam, atq. ideo incorruptibilem eſſe.* In Margine citat *Azoaram 25. & 42.*

Sed hæc ſatis ſint de commentitiâ *Anima Mundi*. Quædam ſupra à me dicta ſunt (Sect. 9.) quæ huc referri poterunt. Plura *Eckius lib. de Prædeſtinatione*, & *Eſpencæus lib. de Animatione cælorum*. Plures item alii Philoſophi & Theologi. Studioſè enim pernicioſæ huic doctrinæ ſe oppoſuerunt pii, & docti quique; ut eam aſſeruerunt, ac in ea ſtultitiam ſuam publicarunt impii, ut *Crollius* (Præfat. admonit. pag. 54.) & præ aliis *Agrippa* (lib. 1. occul. Phil. cap. 11. 12. 14. & li. 2. cap. 55. & ſeqq. & li. 3. cap. 15.)

TERTIA PARS.

GOCLENIANA PARERGA.

RODOLPHO GOCLENIO

Veritatem agnoſcere, & æquo animo eſſe.

HACTENUS oſtendi, Rodolphe Gocleni, & *Sigilla* tua, & *Magneticam Curationem* ab impia *Superſtitione* ortam, ſine ea exerceri à nemine poſſe. Oſtendi autem dupliciter. Nam ex teipſo contra te pugnavi usque ad Sectionem decimam; idq; tam aperto Marte, tam validis armis, ut non poſſis non fateri te tibi *Heavtontimorumenon* factum; niſi tibi fortè planè decretum, Veritati oculos æternùm claudere: quod DEUS, Veritatis amator, atque ipſa Veritas non ſinat. Tum à Sect. decima, aliunde petitis Argumentis, vel *Authoritatis*, vel *Rationum*, idem confeci iterum tam ſolidè, ut nec tu nec alius quiſpiam ſolidi quicquam contrà afferre poſſis. Voles tu fortè hoc iterum experiri, iterum jactare aleam, & reciprocare contentionis ſerram. Sed multò rectiùs feceris, ſi faſces ſubmiſeris imperanti Veritati. Cogita,

gita, te non eſſe primum, cui *Superſtitio*, *Naturæ* ſpecie impoſuerit, cui Umbra pro Corpore obrepſerit. Conſule amicos Eruditos, & ante alios, *Academicos*: & præ his omnibus *Patrem* tuum, qui, Philoſophus exercitatus cùm ſit, earum, quas dixi, Rationum momenta facilè capiet; & per ætatem jam ſedatior, non ſinet ſe abripi affectuum impetu. Hæc ſuadeo, ut amicus. Sin aliter animatus eris, ego tamen animum non mutabo, quo erga te ſic afficior, ut te tuosque optem eſſe Deo opt. Max. quàm conjunctiſſimos. *Sect. 25. Animæ Mundi.*

Jam, quoniam, eodem optimo Deo propitio, propoſitum mihi Argumentum expedivi, id eſt, *Characteres* & *Unguentum Armarium* oſtendi eſſe homini Chriſtiano, illicita, tanquam execrandæ *Superſtitionis* comperta: viſum eſt mihi, & Parerga quædam tua attingere, & in iis quoque lapſus tuos indicare jactantiamq; & iracundiam, quà potero, reprimere. Nam alioquin, ut te novi, pro confeſſis conceſſisque habebis, quæ videris prætерita. Porrò non omnia tua *Parerga* examinare mihi propoſitum: de iis tantùm mihi ſermo erit, quæ ad rem alludere videntur, etſi à longè, quod ajunt: aut certè quæ, propter aliquem inſignem *errorem*, omitti non expediat, aut *contumeliam*, non tam mihi, quàm *Eccleſiæ*, & *Religioni*, petulanter factam. Tu Gocleni, audi, & Veritati manus da, lætus, te ab ea in ejus caſtra invitari. Hoc honeſtiſſimum transfugium eſt.

SECTIO XXV.

Superſtitionem *Theologicæ eſſe conſiderationis.*

1. Merito hoc inter Parerga primum mihi locum teneat. Nam alioqui tibi plaudas de meo ſilentio. Inſultabundus mihi objicis in tuâ Synart. *Quid audio? Johannes Robertus ex Doctore Theologo & Gheſuita repentè factus anatomicus eſt. Subita metamorphoſis.* Ea demum *Metamorphoſis ſubita* eſt, quòd improbus tuus *Magnes* me ex *Jeſuita* facit *Gheſuitam*. Sed cùm ignavus ſit, nihil ſeriò mutare potuit. Multò feciliùs te ex *Goclen* fecit *Gecklein*, aut *Gauckler*. Inſpice *Metamorphoſin Calvino Goclenianam*. Sed addis: *Rectiùs feciſſet, ſi intra metas vocationis ſuæ ſe continuiſſet, quàm quòd inani ſcientiæ perſuaſione tumidus, ſine judicio & ratione, ſerra, lima, cultroq; nimis aſpero, Magneticum corpus fœdârit, diſcerpſerit, vulnerârit, contuderit, ut ita meritò quis, ſi ſecamentorum collectorum ſportas viderit, lanienam potiùs quàm anatomiam dixerit.* Sic tu. At tuus *Mævius* ſimili judicio & ſpiritu miratur & indignatur;

Ex clerico Jesu, *Metamorphoſin novam,*
Anatomicum factum repente ex Flamine
Patrem Robertum. —

 Hoc

Sect. 25. Sup. Theolog. conſ.

Hoc vult iſte, hoc vis tu, Non fuiſſe *Theologi*, tractare de *Magnetica Vulnerum curatione*, aut hanc Quæſtionem diſputare, *Utrùm Curatio Magnetica, quæ per Unguentum Armarium perficitur, Naturalis ſit, an Superſtitioſa?*

2. Seorſim à te ſentio, mi Gocleni, idque duplici ratione. Intelliges, ſi intelligis, hanc & ſimiles Quæſtiones, trib. modis conſiderari poſſe, *Medicè, Phyſicè, Theologicè.* Ut *medicam* conſiderationem tibi relinquam, (quod hoc libello aliquoties profeſſus ſum) de *Theologia* dubium nullum eſt, quin, ubi conſtiterit actionem aliquam non eſſe Naturalem, illius ſit, inſpicere, ſitne à Deo, & ſupra Naturam; an à *Diabolo Naturæ corruptore.* Quod poſterius hîc eſſe oſtendi. Porrò *Phyſicam* eſſe Quæſtionem, *An naturaliter quid in diſtans agere queat*, eo modo, quo tuum Unguentum agere ais, probant tum quę ſuprà attuli Sect. 15. tum Ariſtotelis, ejusq; Interpretũ diligens hujus Quæſtionis tractatio (diſce à Patre tuo) tum denique tua confeſſio.

Fateris enim initio Tractatus tui Myropœi, quæſt. iſtam *de promi ex intimis naturæ penetralib.* Jam, cùm mihi aliquid in *Theologia* concedas, non potes non concedere & in Phyſica; qui neges ibidem, *Theologum Phyſicâ carere poſſe.* Et, ut tu nihil horum dicas, aut concedas, nota eſt *Societatis* noſtræ conſuetudo, in quâ nemo *Theologiam* attingere permittitur, qui in *Philoſophia* priùs non fuerit verſatus. Sentio, quam exiguum ſit, quod in utroque ſtudio profeci. Hoc tamen ſcito, me in Academia Orientalis Franciæ, Herbipoli, *Philoſophiam* publicè profeſſum integram ferè trieterida, & Auditores meos *Magiſterii Philoſophici* Laureâ donaſſe: ac ſimul Pontificiâ & Cæſareâ authoritate poteſtatem iis feciſſe, de quavis *quæſt. Philoſophica* diſputandi & reſpondendi. Nulla igitur æquitas permittit, ut mihi ademtum eas, quod meis Diſcipulis permittere potui. Tamen, ut tuus Magnes omnia poteſt, ſi quod fortè habes in eam rem *Privilegium Magneticum*, exhibe, & protinus parebimus. Jam, opinor, tenes, de ſanatione tua Magnetica, non debuiſſe me agere more *Medici* (quod non feci, non cogitavi) potuiſſe tamen, ut *Philoſophum*, ut *Theologum.* Itaque ſteti hactenus, & ſto, (quod ad hoc quidem attinet) *intra metas meæ Vocationis.*

SECTIO XXVI.

Goclenii Negligentia ſupina: Pravaricatio ignavum ſilentium.

1. SIne commiſeratione vix ſpectari poteſt miſeræ *Synartbroſeos* calamitas. Ait Gocle. in Epigraphe, ſe eam *opponere infauſtæ Anatomiæ* meæ. Pro ea potius pugnat, ut oſtenſum eſt. Addit ſcriptam *Pro defenſione Tractat. de Magnetica vulnerum curatione.* Eam fœdè diſcerpit, cùm Anatome honeſtè ſecuiſſet. Et hoc oſtenſum.

—— *Quis talia cernens*
Myrmidonum, Dolopumve, aut duri miles Ulyſſi

Tem-

Temperet à lacrymis ? ——

Alia ſunt,ſed aliquantò occultiora. Ego quædam producam. *Prævaricatur* Gocl. in cauſa ſua,id eſt,in defenſione *Curationis Magn.* ſibi propoſita, non eò tantùm,quòd eam potiùs *aperto Marte oppugnat*;ſed eò quoq;, quòd pleraq; omnia *diſſimulat* , & *ignaviter ſilet* , quæ ad ejus propugnationem faciebant.Proponam præcipua. Et,ne Goclenius queratur,neſciſſe ſe, quænam deſiderarentur, non afferam,niſi ea,quæ ipſum legiſſe ſcio in *Anatome*, idq; majoris facilitatis gratiâ , ipſius Anatomes ordine. *Sect. 26. Goclen. Prævar.*

2.§.1. ANATOME *Lege totum Tractatum*,(nempe de Magnet.Vuln.cur.) *Ne verbo quidem invenies aliquid explicatum,oſtenſum,apertum,probatum. Tantum aſſerit D. Rodolphus , & hoc probâſſe eſt , &c.*

Reſpondet Synarthroſis,& probat tantundem, id eſt,*nihil*. Quin etiam cùm Tractatus Magneticus , tanquam probandi cauſâ *Authores* produxiſſet *Ragaël , Chaël , &c.* miſera Synart. à lepida Anatome territa , eos rejicit, & pro Magis habet. Vide Sect. 4.

§. 2. ANAT. *Quod boni Calviniſtæ hactenus non patiuntur tribui operibus bonis, ut Dei gratiæ augmentum promereri poſſint , ne ſi à Gratia quidem eadem profecta ſint ; hoc jam illis facilè præſtat Galli imago , aut trium puellarum , aut hominis coronati , aut Arietis , Leonis , Sagittarii.* Capitalis planè accuſatio.

Reſpond. Synart. NIHIL. Nam quòd negat, ſe eas Imagines approbâſſe, nugæ ſunt. Vide Sect. 5.

§. 3. ANAT. *Docet Goclenius,Sigilla quædam & Sculptura geſtari debere magna cum Reverentia & Devotione ; cùm ſciat, Calvinum ferre non poſſe, ut Reverentiæ quicquam impendatur Imagini S. Afræ,quæ Draconem Dei ope occidit. At Goclenius inter ea , quæ magna cum Reverentia geſtari vult, & cuſtodiri , primo loco ponit Draconis formoſi imaginem*

Reſpond. Synart. NIHIL. Vide §. 2.

§. 4. ANAT. *Utcunq; te torqueas , non invenies in Tractatu Godeniano Deductionem, niſi hanc , aut ſimilem : Aſini imago facit futura prognoſticare : ergo Unguentũ Armariũ vulnera curat citra remedii applicationem.* Gravis omnino hæc eſt,& honeſto viro intolerabilis exprobratio,ſi falſa eſſet. Quid Goclenius?

Reſpond. Synart. NIHIL, planè NIHIL.

§. 5. ANAT. Cùm Tractatus Unguentarius dixiſſet , *ſanationem Magneticam fieri per Magneticam* QUANDAM *efficientiam* : quærit , *Quænam ea ſit , cùm illud* , QUANDAM , *nimis ſit amplum ?* atq; hoc pòſt iterum inculcatur.

Reſpond. Synar. NIHIL. Similia ibidem de *Attractione, & Deductione.*

§. 6. ANAT. quærit. quid ſibi velit apud Goclenium *Magica & ſublimior cauſa ; nempe ſpiritualė Vehiculum , & Vinculum , quibus tota ſanatio perficitur ?*

Reſpond. Synart. NIHIL.

§. 7. ANAT. quærit, *Quomodo Lucidus ſpiritus ſit Mundi, & Cœlorum Vector ? an vehat, an vehatur ?*

 Re-

Sect. 16. Goc. Prævaric. Reſpond. Synart. NIHIL.

§. 8. ANAT. quærit, *Quomodo Vapor ſit media inter corporatas & incorporatas ſubſtantias natura?*

Reſpond. Synart. NIHIL.

§. 9. ANAT. *Opificem* tuum, *Inſculptorem*, *& Formatorem*, quem in tuo *Myſterio* collocas, dixerat eſſe CACODÆMONEM, *quòd alius Myſtes tali Myſterio aſſignari non poſſet.* Quid tu?

Reſpond. Synart. NIHIL. Quomodo hoc concoquere potuiſti? nec veritus illud protritum, *Qui tacet, conſentire videtur?*

10. §. ANAT. Rogat, *quænam illa* VIS *ſit, quæ ex Unguento ad Vulnus migrat?* Item, *Quomodo accidens migret, exeat, ſe effundat, & propaget ſine ſubjecto?*

Reſpond. Synart. NIHIL. Heu pudor! Saltem ſpectares dedecus fratrum tuorum *Calviniſtarum*, qui in *Sanctiſſima Euchariſtia* multò minùs admittere non poſſunt.

§. 11. ANAT. Cupit ſibi dici, *Quis ſit Motor*, quem Unguentarius Tractatus in *Myſterio Magnetico* ponit.

Reſpond. Synart. NIHIL.

§. 12. ANAT. quærit, Quodnam Goclenio vocetur *ſpirituale Vinculum*.

Reſpond. Goclenius in Synart. NIHIL.

§. 13. ANAT. quærit, *Quænam ſit utraq; forma, quæ in ſanatione Magnetica conjunguntur? Quæ egrediuntur? Quæ in media intercapedine mutuo occurſu uniuntur?* Hæc quæſtio, bone Lector, & vos ô ACADEMICI, maximi erat momenti; ut in quâ totius *Magneticæ Curationis* ſumma, practicè, ut ſic dicam, conſiſtat. Fingit enim Goclenius, *aliquid egredi ex telo unguine patibulario delibuto; & viciſſim aliquid ex vulnere, quod ſanandum eſt; atque hæc duo ſibi in itinere occurrere, & uniri.* Sed cùm nihil ulteriùs addat, videtur ſignificare, in *media intercapedine*, ut ipſe loquitur, *fieri ſanationem.* Atque ita non videtur ſanari vulnus, cùm non recedat à vulnerato, quod quidem ſciamus. Tamen omnipotens *Magnes Goclenianus* & hoc fortè efficit. Ex quo demum miraculo utcumque intelligi poſſit, quod tam fidenter aſſerit Goclenius, *ſanari vulnus abſque dolore.* Cùm enim *abſens* vulnus curetur, quid mirum, ſi vulneratus nihil ſentiat? Sed manet tamen Ænigma, *Quomodo non ſentiat vulneratus, dum remotum vulnus attingitur; & dolore afficiatur, dum remotius telum frigori exponitur?* Goclenius dicet, eſſe *Myſteria*, quæ Bœotica pecora non capiant. Sed quod Anatome petebat, *Quænam ſit utraq; illa forma, quæ in medio conjungitur?* quid Goclenius dicet?

Reſpond. in Synart. NIHIL.

§. 14. ANAT. *Modum* à Goclenio petit, *quo ſimul ſint Movens, & quod Movetur,*

Digitized by Google

vetur, in ſanatione Magnetica. Dicebat inibi Goclenius dubiè admodum: *Sive id fiat lumine, ſive radiis, ſive qualitate occultiore, ſive contactu ſpirituali.* Neſcit ipſe, quid horum: quid mirum, ſi nos hallucinamur? Sed an poſtea didicit? *Sect. 16. Goclen. Præfat.*

Reſp. Synart. NIHIL. Ecquando tandem aliquid Gocleni? Ignoſcite, Academici, non habet, quod dicat. Debitor eſt, ſed creditoribus facit ſatis ceſſione bonorum. Accipio hoc in ſolutum, Gocleni, quando aliud non habes.

5. Sed illud miseratione dignum, quòd non mòdo nihil reſpondes ad *Quaſtiones*; ſed nec ad *probra* quædam, ſanè gravia, quæ ego objeceram, non tibi, ſed *Doctrinæ tuæ*. Sed par erat, te *Patrem*, tuæ *prolis* dedecus ſentire. Ut ſileam, quæ tetigi §. 1. 2. 3. 4. 9. ut nihil dicam de æterno dehoneſtamento tuorum *Characterum* (quod non aliter evadere conatus es, quam ipſos miſeros *Characteres*, eorumque *Authores* turpiter abjiciendo, quos ante in cœlum usque extuleras) quomodo ſilere potuiſti, cùm audires, Libellum tuum vocari *Effrontem*? Anat. *Immanem eſſe fidem tuam, qui Nugas credas: Nunquam in tuo myſterio eſſe ſpiritum, niſi Atrum? Magno conatu* NIHIL *agere? Magno ſtudio, labore induſtriâ* NIHIL *demonſtrare? Inanem tuum eſſe demonſtrandi conatum? Summam tui libelli eſſe,* NIHIL *in tuo Myſterio fieri reale, & parturiente cœlo, naſci pudendum* NIHIL? *Tuum Unguentum nunquam culicis pulicisve puncturam curâſſe? Honeſtiùs facere indoctum vulgus, dum à Carnario remedium petit, quàm tu facias, qui petis à patibulo? Tuum Unguentum non eſſe remedium, ſed remedii* IDOLUM? *Vulnera per tuum Myſterium non ſanari à tuo Unguento, ſed à* DIABOLO? *Elogium æternum tui libri eſſe debere*: EX NIHILO NIHIL FIT? *Denique, Totum tuum libellum* PERNICIOSUM eſſe REIPUB. CHRISTIANÆ? Quomodo, inquam, ad hæc ſilere potuiſti? bone Gocleni. *Lepra* planè, *Giezitica lepra te* ſenſu tactus multavit, quam *Metamorphoſis Magnetica* meritò tibi objicit. Sed monſtroſa *Lepra eſt*, quæ ad tanta te vulnera ſtupidum fecit, & merum lapidem; & tam acutum ſenſum reliquit ad pulicis morſum. Scis, quem dicam *morſum*? Lovanienſis Typographus tua vocaverat *Deliria*. Tu in, Synart. ad *delirium* uſq; propemodum contra illum tumultuaris. Magnum, ſcilicet, peccatum peccaverat.

Equidem Flavium iſtum nunquam vidi, nunquam neque coràm neque ſcriptis cum illo egi. Sed rectè ab illo vocata *deliria*, non difficulter tuebor. Et quid opus, me tueri? Nonne ipſe tu magnam tui argumenti partem vocâſti *Deliria*? Omnes, inquam, *Characteres* Chaëlis, & reliquorum delirantium Sophorum. Nam de iis in Synarthroſi, hæc verba ſcribis: *Nec propterea eas Tractatui meo inſerui, ut D. Robertum vel alios docerem ſimili dementiâ cum antiquis* DELIRARE. Plura ego de hoc Argumento,

Digitized by Google

Sectio 27. Goclen. Lolium,

Sect. 4. Sed hic ſatis mihi fuit illud DELIRARE. Ais, te non *deliráſſe*, ſed illos Antiquos. Hoc majus *delirium* eſſe tibi oſtendit Sect. 5.

Redeo aut rem. Tune hunc *pulicis morſum* tam acriter ſentias, & illas grandes tui Tractatus *plagas leproſas* negligas? In illis demum te virum oſtendere oportebat. At tu iis diſſimulatis, *Axiomata* fundis ſtolida & impia, aut nihil ad rem facientia. Hoc videlicet eſt *Reſpondere Anatomiæ* illi, tam tibi *infauſtæ*. Hoc eſt memorem eſſe magnificæ tuæ promiſſionis (Synart. quam agnoſce, & erubeſce: *Sufficit mihi, ſi (quod factum oportuit) reſponderim epanorthoticè, dialyticè, exegematicè, & didacticè.* Ubi id conatus, qui tot *Quæſtiones*, tot gravia libri tui *Probra* diſſimulaveris?

Quid feret hic tanto dignum promiſſor hiatu?

Ut dicatur, quod eſt, *Prævaricator*, & *Heautontimorumenos.*

SECTIO XXVII.

Gocleniani Lolii ſpicilegium.

TOTA Goclenii ἄναρθρος *Synarthroſis* plena eſt *Quiſquiliis*, ut Lectori palàm eſt. Singulas indicare ſit infinitum, nedum operoſè confutare. Superioribus addantur hac una Sectione hi aliquod Manipuli.

Manipulus I. ANTILOGIÆ.

Capitalis eſt Antilogia, quâ, in Tractatu quidem Magnetico, *Characteres Chaëlis*, & reliquorum impiorum nugatorum in cœlum usque tollis; in Synarthroſi autem deprimis usque ad inferos. Sed de ea ſuo loco actum eſt. Neque eam evades, etſi totum tuum *Unguentum* impendas, cum *Magnetiſmis* omnibus & *Gocleniſmis*. Aliquot ſunt aliæ magis particulares; quæ oſtendunt, quàm tibi conſtes, & quàm incogitanter quidvis & undevis hauſtum chartis illinas.

2. ANTILOGIA I. *Gygis annulus, quo ſe inviſibilem reddebat, ſuperſtitione carebat. Idem annulus ſuperſtitioſus erat.* Prior pars aſſeritur, & cum plauſu venditatur Ung. Cùm enim præmiſiſſet Goclenius de *Magia*, quam *Naturalem* eſſe fingit, OMNES SAPIENTES *rerumque cœleſtium & ſublunarium ſolertiſſimos indagatores eam ſemper approbáſſe*: & mox inter ejus Magiæ opera primo loco poſuiſſet *Annulos*, quos ait, *non parùm Lucis & veritatis ad Myſterium ſuum explicandum allaturos*: addiſſet quoque; *operationem aliquam & virtutem eorum Annulorum eſſe*; idque in EXPERIMENTIS NON FALLACIBUS eſſe: tandem ait, *Sic Gyges Lydorum Rex* ANNULO SUO, &c. Quid potuit vel clariùs vel magis impreſsè? Quin etiam ſimiles *Annulos* fabricari docet, qui itidem INVISIBILES præſtent. At in Synart. dicitur *Gyges id dæmonum fraude feciſſe.* Ait Goclenius, *Annulum illum fuiſſe Faſcino Diabolico conſecratum & incantatum.* Hæc, bone Gocleni, concilia, ſi potes.

Sect. 27. Goclen. Lolium.

A n t i l o g. 2. *In Auſtria* (inquit Ung.) *Gemelli ſolis objectis ad januam corporis lateribus, ſeras aperiebant : quod certè admiratione non caret. Naturaliter* id Goclenius factum vult, ut oſtendit tota connexio cum prioribus & poſterioribus. Longè alia canit Synarthroſ. Nempe : *Omni cauſâ & ratione Naturali caret, quòd ad Magorum præſentium fores, aliave loca clauſa repentè pateſiant.* An tu quoque *ratione* hic carueris, vide.

3. Antilog. 3. Ung. *Nullæ hic audientur nugæ, nulla ænigmata.*

Synart. *Griphos me ſcripſiſſe ; &* Æ n i g m a t a, *hoc eſt, intricata, objicit. Non inficior.*

Iterum de eodem Argumento, Synart. *Pro Magnetica vulnerum curatione ſine griphis, ſine ænigmatibus, in medium afferentur, &c.* At eadem Synart. *Primo, nec ultrà divulgo hoc Arcanum.*

Omitto alias Antilogias, ut unam indicem, quam ſibi ipſe D. Goclenius acerbè objicit, & ea in ſe dicit, quæ ego, modeſtiæ cauſâ, nunquam dixiſſem.

4. A n t i l o g. 4. In Synart. refert mea verba, quæ poſui in Anatome, *Quid vetat, Necromantiâ imbutos (quam vetitam Magiam agnoſcis : etſi teipſum eam docere ſuprà demonſtratum eſt, &c.* Tum ſubdit Goclenius : *Quis non videt hæc eſſe* ἀσύστατα ? Quid tum Goleni ? an non & illa proximè à me ex tuis libris relata itidem ἀσύστατα ſunt ? & tamen ea ſcripſiſti. Sed non acquieſcis. Æſtuas totus, ſudas, in omnes te partes vertis, & verſas, ut te probes, *non eſſe ſanæ* mentis. Quin etiam (quod te aliàs feciſſe vix memini) quo id oſtendas, integrum, & rotundum *Syllogiſmum* impendis. Ponam illum, ut tu ſcripſiſti, verbotenus, quando ita tibi cordi eſſe video.

Nemo ſanæ mentis poteſt docere id, quod vetitum & illicitum agnoſcit.

Atq; Necromantiam germanamq; ejus ſororem Goetiam vetitas, & illicitæ Magiæ eſſe ſpecies, teſtatus ſum.

Ergo ſanæ mentis non eſſem, ſi, quod ſemel, tamquam vetitum & illicitum, improbâſſem, docendo confirmarem.

Obſecro vos, *Academici*, tuque Lector intelligens, quisquis es, nota hanc Concluſionem, & totam connexionem ratiocinationis, quàm fundit *Goclenius de Goclenio.* De veritate Propoſitionis nihil diſputo. Scio, poſſe hominem ſanæ mẽtis humano lapſu, oblivione, negligentiâ, aliquid aſſerere, quod non ſentiat. Sed demus Goclenio hoc, ut id non poſſit, niſi ſit *inſanus.* Aſſumtio clara eſt *Phœbeæ lampadis inſtar.* Videatur Sectio 4. pro alterâ parte ; & pro altera Sectio 5. quæ Argumentis triginta *Characteriſticum Doctorem* convincit. Habeat igitur ſuam ſibi Concluſionem, ut *Goclenius non ſit ſanæ mentis.*

Neque

Sectio a 7. Goclen. Lolium. — *Neque te teneo, neque dicta refello.*

I, bone, quò virtus tua te vocat, i pede fauſto.

Sed ſi tantùm ſapere potes, ut bene monenti auſcultes, abjice tot & tam turpes errores, & audi verba, quæ fundebas, cùm rectius ſaperes: ERRORES FOVERE DEMENTIÆ EST. (Synart.) Si perſiſtis, & nos de tua ſanitate deſperare cogis, memor Legis, quæ *Furioſos agnatis commendat*, commendo parenti tuo, aut uxori, quæ largiter tibi infundat *Liquorem* illum *potabilem à te confectum judicio Firmando, & cerebro vertiginoſo accommodatiſſimum*, ut tu doces Ung.

Manipulus II. CALUMNIÆ.

5. Scatet quidem maximè hoc genere tota tua Synarthroſis. Sed exempli gratiâ pono has.

CALUMNIA I. Verba tua *D. Robertus omnes præſtigias, incantationes, deluſiones, omnia necromantica & diabolica comprehendit ſub nomine Magiæ. Hoc eſt Magicum, inquit: Ergo eſt necromanticum, ergo diabolicum. Lepida illatio, æquè quadrans, ac pugnus oculo.* Vidiſti, me tam diligenter indicare, cur tu meum locum negligis, ubi ego hoc dixi, aut ſcripſi? *Academici*, quæſo, Calumniatorem ad veſtrum Tribunal vocate, & vel exhibeat in meo libello, quod ex eo ſe referre ait; vel veſtro decreto *Sycophanta inteſtabilis* habeatur.

CALUMN. 2. Non fuit ſatis, hoc mendacium ſemel mentiri. Idem producitur; Verba: *Si D. Robertus paulò altiùs hæc ſecum reputâſſet, nunquam ſcripſiſſet, Omne Magicum eſſe Diabolicum.* Non ſcripſi, Gocleni, Tua *Calumnia* eſt DIABOLICA. Pulcrè quadrant Διάβολος, & Διαβολή. Hoc proba, aut iterum *Sycophanta* eſto.

CALUMN. 3. *Hæc ſunt Robertiana ſtigmata, acuta, cælo digna, ut ipſe prædicat.* Nusquam, nusquam oſtendes, id me prædicâſſe. Quare jam tertiò *inteſtabilis* es, manebisque, dum probes.

6. CALUMN. 4. *Doleo, D. Robertum Bœoticam inertiam atq; inſcitiam ſuam tam publicè teſtatum feciſſe, dum, Aſtrologiam th. 5. damnans, ſacrilegè peccare ſcripſit, qui ex aſtrorum aſpectibus & inſpectione de futuris eventibus judicant. O judicium cæcum & brutum!* Ita ad verbum Goclenius. Qui ſi cum Cicerone negotium habeat, audiat haud dubiè exclamantem: *Quò me vertam, Patres conſcripti (Academici) quem implorem?* Tune Rodolphe, tam fuiſti *non ſanæ mentis*, ut, cùm hæc tam mendaciter effutires, crederes, neminem fore, qui meum libellum inſpiceret, atque ex eo portentoſam tuam Calumniam deprehenderet? Non ſaltem timebas, ne ego, quem tam propè res attingebat, meam *Diſſertationem* conſulerem, an fortè humanitus hoc illi excidiſſet? Feci hoc ſtatim Gocleni, ut tua legi, conſcius mihi infirmitatatis humanæ, &, quam facilè vel ego vel Typographus labì potuiſſet. Sed quid

quid dicam? aut quid non dicam? Mittamus querelas, tu, Lector veritatis amans, adverte animum: vos, *Academici*, ſeveritatem aſſumite dignam gravitate veſtrâ, dignam *Profeſſore publico*, *Collega veſtro*, *Calumniatore Oecumenico*. *Sect. 1.7. Goclen. Lolium.*

Accuſat Rodolphus Goclenius meam *Bœoticam inertiam & inſcitiam*, *judicium cæcum & brutum*, quòd ſcripſerim.

Peccare eos, qui ex Aſtrorum aſpectibus & inſpectione de futuris eventibus judicant.

Mea verba ſunt in *Diſſertatione Theologica*, *de Superſtitione*, Treviris diſputata, & edita:

Ridiculi ſunt, & in ſuam fratrumque animam ſacrilegè peccant, quotquot ex Aſtrorum inſpectione & obſervatione de futuris eventis judicant, Quæ ab humanæ voluntatis Libero Arbitrio aliquâ ratione pendent.

Mitto puerilem ineptiam Goclenii, qui, ubi ego ſcripſeram, *Inſpectione & Obſervatione*, ſcripſit inſulſiſſimè, *aſpectibus & inſpectione.*

Hoc non tribuam malitiæ. Sed annon intolerabilis malitia eſt, omiſiſſe datâ operâ illa verba: *Quæ ab humanæ voluntatis libero arbitrio aliquâ ratione pendent?* φεῦ τῆς διαβολῆς, καὶ τῆς διαβολικῆς ψευδολογίας. Si quis minus ſit *ſanæ mentis*, quam te fateris, & totis Syllogiſmis probas, tamen facilè videat, quantum inter Propoſitionem illam *mutilam*, quam mihi affingis, & eam, quam verè ſcripſi, interſit.

7. Dicat mihi quiſpiam, Goclenium *compendio* retuliſſe meam Aſſertionem, quam damnatam voluerit, etiam ſic integrè expreſſam, ut ego jam expreſſi. Primùm meritò judico, improbum & CALUMNIOSUM eſſe COMPENDIUM, ea verba omittere, quæ, nemo eſt, quin videat, quanti referret, poni. Deinde, non debuit, nec potuit integram illam Propoſitionem damnare, niſi vellet impiiſſimis Aſtrologis Judiciariis accenſeri, toties ab Eccleſia & ſapientum judicio damnatis. Poſtremò damnat ipſe Goclenius eam impietatem apertè, infrà, Verba: *Occurrebat, Calendariographorum quorundam hujus ævi περιεργία ac ſuperflua ſedulitas, dum nimis audacter de particularibus quibuſdam eventibus pronuntiant, ita, ut à Chaldæorum prædictionibus non multum interdum abeſſe videantur, &c.* Sed multò clariùs infrà, poſtquam aliquot exempla poſuerat. Attendite Academici:

Dum hæc & ſimilia, quorum effectus pendet magnam partem ex voluntate & arbitrio humano, ita audacter prænuntiant, non tantùm Ethnicam illam Aſtrologiam exoſculantur, ſed etiam Chriſtianæ ac eruditæ nitorem ac ſplendorem inquinant & obſcurant.

Conſiderate, Academici, iſta Gocleniana verba:

Pendet magnam partem ex voluntate & arbitrio humano;

& illa mea:

Sect. 26. Goclen. Lolium.

Quæ Ab Humanæ Voluntatis Libero Arbitrio Aliqua Ratione Pendent:

Hæc inquam, conſerte, & conſiderate, & deinde, quod juſtum cenſebitis, pronunciate. Certè minus non poteſtis, quàm pœnam *Talionis* imponere. Incuſetur ergo Boeotica ejus Inertia atque Inscitia, & acclametur ei undique à pueris Marpurgenſibus, ſed meritiſſimè à ſuis Auditoribus. O Judicium Cæcum ac Brutum!

8. Calumn. 5. *Quæ de Belicola* Danielis *admiſcentur* (inquit Gocl.) *putidiſſima & anilia ſunt fabulamenta.* Macte iſtâ virtute, Gocleni. Patriſſas. Hiſtoriam à *Daniele Propheta* deſcriptam de *Idolo Bel*, Calvinus, quantum in ſe fuit, mordaciſſimus *Canis* (*Keleb.*) morſu à cætera divinâ Scriptura præcidit: petulantiſſimus *Vitulus*, (*Kalb*) pedibus vitulabundus conculcavit. Goclenius ejus filiolus, tamquam *Ludio* (*Gauckler*) linguæ petulantiâ inceſſit, neſciens, quid dicat, ut qui non ſit *ſanæ mentis*, ac planè ſtultulus (*Gecklein*) Metamorphoſis Magnetica hos præclaros floſculos produxit. Cedant huic tanto viro Antiqui illi, olim in Eccleſia clari, jam à *Calvino & Goclenio* proſcripti, qui hiſtoriam illam, ut *divinam & Canonicam*, venerati ſunt. Quinam tandem illi? *Irenæus, Clemens Alexand. Origenes, Euſebius, Athanaſius, Cyrillus Hieroſolym. Baſilius, Nazianzenus, Epiphanius, Nyſſen. Chryſoſt. Tertull. Cyprian. Hilarius, Ambroſ. Hieronym. Auguſtin. Sulpicius, Eucherius.* Cedant hi, & audiant *Goclenium*, quæ ipſi Divina agnoverunt, *Magnetico & Characteriſtico* ore, tamquam ſi de *Olla putida* loquatur, vocantem Putidissima & Anilia Fabulamenta. Poſt hanc tuam petulantiam, Rodolphe, ſcito, nihil ſatis grave in tuas nugas dici poſſe. Itaque ne deinceps tam iniquo animo te ferre oſtende, quod tua Flavius Typographus vocat *Deliria*. Nimis leve vocabulum eſt, præut libido illa *Magnetica* linguæ meretur. Sed ponamus hic modum tuis *Calumniis* memorandis, etſi nullum tu feciſti modum calumniandi; adeò quidem, ut tuo merito tibi vendicare poſſis illud nobile Elogium:

Goclenius Calumniatorum Alpha.

Ad alia tui *Lolii* jam tranſeo.

Manipulus III. Stribiligines.

Græci *Solœciſmos* vocant, quos antiqui Latinorum *Stribiligines* dicebant, teſte Agellio. Putidum cenſerem & puerile, iſta Goclenio objicere, niſi mihi negotium eſſet cum Doctore-puero, qui ſtudioſè videtur in mea Anatome quæſiſſe, quod hujus generis carperet. Et cùm nil reperiret meum, tamen, ne nihil roderet, unicum *Typographi* lapſum adeò cum plauſu notavit, ut rubiginoſam ſuam poëſin infelix verſificator dormientem excitaret, eâque miſeram illam Kakographiam honoraret. Effundit enim hoc propudioſum Diſtichon, quo etiam ſe Græculum eſſe oſtendit:

Quis.

Quis docuit Gryphum te, Doctor, ſcribere? neſcis, Sect. 27. Goclen. Lolium.
Quòd pueros γρῖφον lingua Pelasga docet?

Audiveramus initio Synarthroſeos *Bavium & Mævium*. Jam circa finem audimus SUFFENUM.

Hoc videlicet deerat, ut me Goclenius doceret Orthographiam. Quot inepta vitia Typographica, Goclenii, aut fortè tuo erant in tuo *Tractatu Unguentario*, quæ nunquam mihi in mentem veniret, oſtendere, nedum exaggerare, niſi tu, *tantus puer*, hæc puerilia conſectareris. Sed quando ita vis, age, demus tibi *puero crepundia*. Interea cane illam triſtem Satyrici cantilenam.

——————*Eheu*

Quàm temere in nosmet legem ſancimus iniquam!

Unicum accipe ex Tractatu tuo Unguentifico. *Plantas, quæ ad Lunæ modum vertuntur*, vocas *Selinetropias*: nec advertis, eam vocem ſignificare eas plantas verti potiùs ad APIUM, quàm ad *Lunam*. Quàm turpe eſt hoc ignorare, præſertim tibi, qui ſis & Medicus, & *Aſtromaniæ* (non enim Aſtronomiæ) conſultus.

10. STRIBILIGO 1. Synart. *D. Arnoldus à nemine prudente, aut probo fuit notus*. Sunc hîc manifeſtè contra mentem tuam, duæ Negationes pro una. Aſpice *magne puer*, & erubeſce.

STRIBILIGO 2. *Taceo improbas quasdam orationes item ſequentia*, Vapula, puer, & alias ſcito ſcribendum, SEQUENTIAS.

STRIBILIGO 3. *Inſcitiam ſuam* TESTATUM *feciſſe*. Orbili, hunc Puerum iterum ad flagrum: & diſcat ſcribere, TESTATAM.

STRIBILIGO 4. Ex MORBI *laterali moriturum*. *Moriantur* virgæ in tergo tuo, donec diſcas connexionem *Adjectivi cum ſubſtantivo*. Hæc ſint tuo febriculoſo *Diſticho Antidoton*.

Manipulus IV. FURTA.

11. Ne vereâre patibulum, Gocleni: loquor de *furtis litterarum & ſcriptorum*, quæ non trahuntur ad judicium ſanguinis. Si puerorum ſunt, plectuntur ulmis, ſi virorum, ſannis. Sed nec hæc tibi objicerem, niſi docendus eſſes, ne tibi officium uſurpes docendi, & carpendi alios, & aliena; qui nec te nec tua explicare poſſis, niſi alienis verbis. Quinetiam iis ipſis tam imperitè uteris & inſulſè, ut cum indignatione miſerationem moveas; cum miſeratione, riſum. Neque facilè homini intelligenti in mentem venire poteſt, quid ſit, quòd *Juſtus Lipſius* tibi poſſimùm placuit, ex quo verba velut harpagone in tuas paginas transferres: cùm illo nihil ſit accuratius & concinnius; tuâ autem ſtructurâ nihil magis diſſutum, hiulcum, diſſolutum. Teſtentur *Academici*. Itaque cùm ſic obtorto collo ſententias trahis, planè facis, ac ſi vili & mendico centunculo alicunde ex Regio palu-

Sect. 26. Goclen. Lolium.

damento præciſum aureum textile, cerdonis filo, aſſuas. Sic riſum debes tuis Lectoribus.

FURTUM 1. *Huic an reſponderem, meritò dubitavi. Et initio* &c. Quid enim tua *furta* integrè exſcribam? videat Lector, cui libitum ridere.

FURTUM 2. *Non in rem ſunt, ſed in opinionem: imò* &c. *O vipera, ô anguis!* tu is es, Gocleni, qui non contentus *ſibilare & mordere* tuo ore, mordes & *alieno.*

12. FURTUM 3. *Periculoſum hominum genus, quod, quæ communiter,* &c. Tu ejus generis es, à cujus unguib. nec boni viri famam; nec Lipſius libros ſuos incolumes eruere poteſt.

FURTUM 4. *Laconiſmus D. Roberti non improbatur* &c. Mox :- *An verò Laconiſmo erudito uſus ſit, hoc eſt, totâ elocutione gravi, brevi, ſententiis denſo, judiciis ſano, occultè ubiq; inſtruente, actiones, vitamq; dirigente, orationibus, & excurſu admirabili, ſtylumq; firmiter nectente, æquo lectori dijudicandum committo.* Et ego, Gocleni, Academicis, an tu hæc peritè furatus ſis, qui tam futiliter iis abutaris, quàm rectè tuus Author uſus. Tune rectè à me exigis, in breviſſima illa ſcriptiuncula (quâ Doctrinæ & olidæ tuæ *Ollæ* impietatem quàm ſuccinctiſſimè damnandam ſusceperam) exigas, inquam, à me in modica Diſſertationis Scholaſticæ portione, *Elocutionem gravem, ſententiarum denſitatem, occultam ubiq; inſtructionem, Actionem, vitæq; directionem, Orationes* (A Stoa eſtis Academici, ſi hæc ſine indignatione auditis, à Craſſi illius τῦ ἀγελάςυ diſciplina, ſi ſine riſu) & *Excurſus admirabiles?* Tu certè *excurſus* habes nimis *ineptè admirabiles.*

FURTUM 5. *Oeſtro punctus mihi inequitat, atque inſultat, quaſi omnia ponam nuda &c.* Nugator, cur in tua Synarthroſi non *eduxiſti*, quæ ais, me non *educere*? Sed jam concludamus tua *Furta*, (aliis omiſſis) ut tu Synarthroſin tuam concludis. Concludis enim, ut *furem* decuit, *furto.*

FURTUM 6. Quæ eſt ultima. *Habes, amice lector, quæ viſum mihi reſpondere. Et ſpero nihil omiſſum, quod propriè ad rem faciat. Si quid autem in D. Robertum luſi, aut jeci (quod tamen modicè à me factum) ignoſcet, & feret æquo animo laſcivus ille provocator, pauca non convitia mea, ſed dicta. Bonis cordatiſque viris ſat me reſpondiſſe exiſtimo, atq; etiam ipſi D. Roberto.* Agnoſcis, Lector Lipſianam Concluſionem, quæ Mago-Magnetico libro Doctoris *Characteriſtici* quadrat, ut ignavo lepuſculo, aut ridiculo ſimio, cauda leonis. Porro, quòd ait, ſe nulla *Convitia in me jeciſſe*, videbis quàm verè, in Arcu triumphali.

SECTIO XXVIII.

Sect. 20. Goclen. Theolog.

Goclenii Theologia.

1. MONEBAS antè, *rectiùs me facturum fuiſſe, ſi intra Metas meæ Vocationis me continuiſſem.* Oſtendi, me id feciſſe. At quomodo tu id præſtes, fruſtrà ſis, ſi oſtendere aggrediaris. Tune, ut *Theologica*, & quæ *Religionis* ſunt, attingere audeas? quid dico, *attingere*! Etiam ea *diſputare* vis; etiam totam Catholicam Eccleſiam, uncto ab Olla tua ore, novus Rhadamantus damnas. Si deerat prudentia & modeſtia, at certè mutuam ſumeres, ſi non aliunde, ab homine impio, qui & impios deos, & ſacra impia reverenter habet.

Tu, genitor, cape ſacra manu, patrioſq; Penates;
Me bello è tanto digreſſum, & cæde recenti
Attrectare nefas, donec me flumine vivo
Abluero ——

Et tu Scripturam Divinam, Religionem Catholicam, Eccleſiæ Ritus, & mores audes attrectare, vix digreſſus à pingendis *Tartareis Characteribus*, à *carnificino Unguento* componendo? Et ego ad hæc tibi reſpondeam? Tum profectò dignus ſim, qui nunquam honeſtiùs intra Diſputationis Circum cum ullo componar. Cur non conſuluiſti Theologiæ Profeſſores, Doctor Magnetice? dixiſſent tibi, hæc omnia, quæ inconſultè garris, millies à Catholicis Doctoribus explicata fuiſſe: atque adeo ſolum *Bellarminum* pridem tuorum congerronum blaſphema ora concluſiſſe, ut nihil ultrà eſſet, quod mutirent, excepto, quòd eadem ad extremam nauſeam uſque & uſque ogganniant. Sed fingamus, nihil hactenus fuiſſe reſponſum. An dignum eſt, reſponderi *Myropœo* de rebis Divinis, & quidem occaſione *Ollæ Canidianæ*? Apage. Clamabis, diffidentiam eſſe. Dico ego, tuam eſſe petulantiam. Ut rectiùs?

2. *Sed ſi tantus amor menti, ſi tanta libido eſt,*
elige tibi quemvis ex tua Academia, & is eligat ſibi quodvis Dogma aut Ritum ex iis, quæ tu aut tui Eccleſiæ Romanæ objicitis, & contrà afferat unum è ſacra Scriptura, unicum, inquam, locum, ſed clarum, apertum, &, ut Scholæ vocant, FORMALEM; bonâ fide tibi illique Diſputatori polliceor, me ſine morâ ad *Calvini* partes tranſiturum. Non eſt hoc modicum. Neque tui conditionem rejicere poſſunt, cùm ſciant, *Calvinum* cæteroſq; *Reformatores* initio profeſſos eſſe, non niſi ad ſacræ Scripturæ normam, Eccleſiæ Romanæ errores, correcturos.

3. Interea, ne queraris, nimis contemtim à me tecum agi, tibi quoque aliquid reſpondebo, quod, ne diſplicere poſſit, dabo operam, ut ſit

 tibi

Sect. 28. Goclen. Theol.

tibi domeſticum, id eſt, vel ex *libro tuo*, vel ex *Patria tua*.

Ex tuo libro accipe hæc duo. Prius Synarth. inter *Idololatriæ* exempla tibi ponitur *Sanctorum invocatio*. At eam probas eodem libro, ſic loqueris: *Sacratior erat illa Magiæ ſpecies quæ Theurgia dicitur Græcis, imploratio ſcilicet per ſacroſancta nomina, & precationes Angelorum Spirituum, qui veri unius Dei operum ſunt Nuntii & executores.* Paulò pòſt: *Hujus Moyſen & Salomonem, ut unius veri Dei cultores, peritos fuiſſe non eſt dubium* &c. Item in Tract. Ung. Moyſen & Salomonem iterum eo nomine laudas, & addis hæc: *Non quidem ſuperſtitioſâ dæmonum magiâ, ſed eâ, quæ per ſacroſancta nomina & precationes Angelorumq́ bonorum implorationem perficiebatur, &c.* Hoc referri etiam poterat inter tuas *Antilogias*.

4. Poſterius, quod ex tuo tibi libro reſpondeo, illud eſt. *Religioſos* homines per odii acerbitatem vocas *cucullatos Fratres*. & ringeris, *veſtes ſacras Crucifixi imaginem* habentes. Meminerâſne, cum hæc ſcriberes, ex iis, quib. Synarth. tuam dedicâſti, primo loco à te poni R. Nob. & Magnificum virum, Inclytæ Ballaviæ Haſſiacæ, *ordiniſq́ Teutonici* Marpurgenſis *Commendatorem*? Sciſne, *Ordines iſtos ſacros*, rem eſſe merè *Catholicam Romanam*, à *Papa Romano* vel ortam, vel confirmatam? Et, quod propriè ad *Teutonicum ordinem* attinet, quia video te ignorare, ſcito, *Rogatu Henrici V. Imp. à Celeſtino III. Papa confirmatum*: *Ab eodem Papa Teutonicis attributam eſſe Veſtem albam, cum Cruce nigra.* Ride jam *Cruces in veſtibus*, impie Porphyrii nepos. Item, Ab eodem *Papa Teutonicos ſubjectos fuiſſe Regulæ S. Auguſtini*. Rite jam *Cucullatos*. Scito præterea, Initium *Ordinis Teutonicorum* datum *Jeroſolymis in Eccleſia & hoſpitali S. Mariæ*, quam indignaris coli à Catholicis & *Magnetico* mendacio fingis, *Deo ipſi planè comparari*. Ampliùs ſcito, *Teutonicos* poſtea addidiſſe *Cruci nigræ Roſarium, quo Crux coronabatur.* Totum hoc *honorem* ſpectabat *Deiparæ*, cujus, tu, *Tartarei Serpentis ſemen, Calcaneo inſidiaris*. Hinc vocati aliquando *Mariani & Crucigeri*. Iidem Pruſſiam & in ſuam poteſtatem redegerunt, &, quod majus, Chriſti jugo ſubjecerunt, ſed *authoritate Gregorii Noni Papæ*. Ex his pleraque invenies apud *Münſterum*, qui rationem ſuam his verbis concludit, tibi tuiſq; ſimilibus valdè jucundis: *Mandavit etiam Papa omnibus Teutonicis fratribus ut ad remiſsionem peccatorum ſuorum vindicarent grandem contumeliam, quam Ethnici Chriſtianis fecerant.* Hactenus ex tuo *libr.* & ad tuum *libr.*

5. Jam ex *Patria* tua quid à me expectas? Niſi penitùs puer es, & hoſpes in Hiſtoria Haſſiaca, ignorare non potes, totam Haſſiam, aliquot annorum centuriis, *Catholicam* fuiſſe, & ſub *Romani Pontificis, tanquam ſupremi Paſtoris, authoritate* Sed hoc nimis amplum. Scire quoque te neceſſe eſt, *Haſſiæ principes*, eâdem Religione ſectandâ, fuiſſe nobiles atque inclytos. Hoc quoq; tam latè patet, ut animus non ſit, hac quidem vice, te hinc urgere.

gere. Unum eſt, quod tuis blaſphemiis opponam, & quo impurum tuum os obruam. Münſterus, quem antè memoravi, cùm *Genealogiam Dynaſtarum Haſſiæ* texeret, altiùs rem arceſſere noluit, quàm à *S. Elizabetha, Regis Ungariæ filia.* Ego certè, ut ſcio, multò altius aſcendi poſſe, ita aſſero, hanc *Heroinam Haſſiæ* fuiſſe præcipuum decus, gloriam, &, ut ſic dicam, Aurum & Gemmam. Mitto alia. *Sanctitas* & *Pietas* omitti non poſſunt, quæ, an rectè hoc loco referantur, examinabis, & judicabis, ut voles. *Sect. 38. Goc. Theologiæ.*

Scribis ea, quæ ex diametro pugnant cùm *Fide* & *Moribus* hujus Principis. Tuas blaſphemias ſigillatim recenſere non eſt conſilium, ne aërem tetrâ peſte inficiant, & Chriſtianas aures offendant. Sed ex iis, quæ obiter & ſine exaggeratione de S. Elizabetha afferam, ſatis intelligetur, quid hoſtem ejus juratum, *Hæreticum & Magum* ſcripſiſſe ſit credibile.

Vitam hujus ſanctæ ſcripſit *Theodoricus Turingus* Ordin. Prædicatorum Monachus, ex quo hauſi, quæ ſcribo. Ac primùm, ut de tempore conſtet, Nata eſt Regia hæc Heroina anno Chriſtiano 1207. obiit 1231. annos nata non ampliùs 24. Tam paucis annis, partim tenella virguncula, partim in Conjugio Ludovici Landgravii Turingiæ, Principis Haſſiæ; partim in Viduitate, admirabilia ſunt, quæ mundo oſtendit virtutũ exempla. Ego hæc pauca notavi, quæ blaſphemus Goclenius pro ſuperſtitionibus habet.

6. 1. S. Johannem Evangeliſtam ſibi, *Patronum* elegit, & ſingulari cultu & veneratione proſecuta eſt: idq; potiſſimùm propter ſancti illius *Caſtitatẽ*.

2. Delicatam carnem voluntariis pœnis domabat, atque adcò non modo *Cilicio* premebat; ſed & *verberibus* & *plagis lacerabat*.

3. Id potiſſimùm factitabat in *Quadrageſima*, quo tempore ad *Jejunia* addebat *verbera*.

4. In Paraſceve ſingula *Altaria* obibat ſupplicabunda, & quidem *nudis pedibus*.

5. Diebus *Rogationum Crucem* & *Reliquias* devotè ſequebatur, itidem *nudis pedibus*.

6. *Reliquias candelis ardentibus* & *Thure* venerabatur.

7. Nummos offerebat ad *Altare*.

8. *Miſſam* ſummâ pietate quotidiè audiens, in ea ſolebat *Ornatum* deponere.

9. In *Miſſa*, tempore *Conſecrationis*, aliquando divitus *Cœleſti luce* circumfuſa fuit.

10. Item in *Miſſa*, divinâ *viſione & revelatione* dignata eſt.

11. *Crucifixi imaginis* aſpectu ſic afficiebatur, ut eam intuens, animi *deliquium* aliquando paſſa ſit.

12. *Exequiis* mortuorum lubens intererat, & pro iis *orabat*. Quid de *Purgatorio* dicam: Dicat Author ſuis verbis.

13. *Ma-*

Sect. 28. Goclen. Theolog.

13. *Mater quoque ejus* (Elizabethæ) *jam dudum miſerabiliter ab Ungariis interemta, in ſomnis ei apparens flexis genib. dixit: Mi dilecta filia, ora pro doloribus meis, quos adhuc patior, quia negligenter vixi: Potes enim. Evigilans Elizabeth, ſurgit cum fletu, oravit devotè, & iterum obdormivit. Adeſt mater denuò, & gratias agens, ſe aſſeruit liberatam; dicens, orationem ejus cunctis eam invocantibus profuturam.*

14. *Confeſſionis*, & *Euchariſtiæ ſacramenta* ſedulò obibat.

15. *Miracula*, quæ plurima Elizabetha patravit, Greg. 9. *Papa, ritè examinari curavit.*

16. Idem *Papa* eam *Canonizavit*, *Dans illi nomen grande*, inquit Author, *juxta nomen Magnorum, qui ſunt in cœlis, &c.*

17. Atque hæc de Elizabetha. Quid ejus Maritus, *Princeps Ludovicus?* Multum omnino profecit, magnas in virtute Chriſtiana progreſſiones fecit, tam illuſtrib. talis Conjugis exemplis. Erat Elizabethæ pietati non modò *fautor*, ſed & *adjutor*. Hoc illi proprium, ſavente viciſſim Uxore. Verba Authoris: *Factum eſt tandem anno 1227. generale Paſſagium ad terram Sanctam, in quo etiam Fridericus Romanus Imperator transfretavit. De mandato quippe Pontificis ſummi prædicabatur Crux in ſubſidium ſanctæ Terræ. Tunc multi Archiepiſcopi, Epiſcopi, Principes, aliiq; Chriſti fideles, zelo fidei contra inimicos Chriſti accenſi, Cruce ipſius ſignati ſunt, &c.*

Tum de *Ludovico Landgravio* ſubjungit: *Habito cum venerabili Patre, D. Conrado Hildenſemenſi Epiſcopo, maturo conſilio, ab eodem Cruce ſignatus eſt in nomine Jeſu Chriſti, ſignum, quod acceperat, veſtimento, ut moris eſt* (attende iterum, Profane Mome, *Cruces in veſtibus*) *mox non affixit, ne Uxor, quæ eum tenerrimo diligebat affectu, hoc aſpiciens, de futura ejus abſentia, anxia turbaretur, &c.*

Hoc tam pium talium Principum par, ſi ut *Superſtitioſos & Idololatras* damnaveris, Gocleni, lubens eandem cum illis ſententiam ſubibo. At profiteor, ſicut mihi exploratè conſtat, non poſſe te (niſi hæreſes tuas & Magiam deteſteris) ejuſdem felicitatis cum illis Societate conjungi, ita certum mihi eſſe, nemini periculum eſſe, ab illa beatitudine excidendi, qui iiſdem fide & moribus adhæſerit. Sed hæc jam ſatis ridicula *Unguentarii Theologia.*

SECTIO

Digitized by Google

SECTIO XXIX.

Sectio 29. Arcus Triumph. Gocl.

Arcus Triumphalis Goclenio poſitus.

CUm toto tuo libro mendicus ſis, Gocleni, & Iro pauperior, unâ tamen re planè *Triumphas, Convitiis.* Meum eſt, id non diſſimulare; ne, vel ſtupore præpeditus, non videar animadvertiſſe; vel, invidiâ ſtimulante, ſiluiſſe.

Igitur, quod in me eſt, decerno tibi *Triumphum* quàm ampliſſimum, qui ne nimis properè tranſeat, adjungendum duxi *Arcum Triumphalem*, æternum *Convitiatricis linguæ*, *& calamo* tuo *Monumentum.* Solent id genus *Arcubus* inſcribi *res geſtæ* Triumphantis. Mihi ſat erit, inſcribere aliquot præcipua Linguæ tuæ *Convitia* jacta in *Eccleſiam Catholicam, Societatem* Jesu, alios quoſcunque ab olla tua abhorrentes: atque adeo in ipſam *Scripturam divinitus inſpiratam.*

Hæſi, an *Arcum* aliquem hic pingendum curarem. Sed ne à te hoc hauſiſſe viderer, ut *Characteres* aut *Typos* ſculperem, judicavi, ſat eſſe, ſi verbis depingam. Itaque finge eſſe altrinſecus duas *Baſes*, quarum altera ſit *Magia*, altera *Hereſis.* Priori incumbant duæ Columellæ, *Vanitas* & *Pertinacia.* Jam *Epiſtylio* utrimque *columellis* impoſito, ſuperimpoſitus utrimque *Arcus* cubitalibus literis hanc præferat *Inſcriptionem*:

SIC ITUR AD ANTRA.

Interſtitia **verò** ***columellarum*** **habeant & ipſa ornatus & eruditionis cauſâ, ſua** ***Apophthegmata*****, ex** ***Goclenii*** **humaniſſimis ſcriptis depromta. Atque ex altera quidem parte obliquè, tanquam pampini aut hederæ folia, ſaxum lambant hæc:** ***Virulentus Momi morſus. Bœotica, & craſſa ingenii Minerva. Rabioſè allatrat. Putidiſſima & anilia fabulamenta. Impudentiæ ſupercilium. Judicium cæcum & brutum.*** **Et altero verò hæc:** ***Impura Babylonica meretrix. Putida carnalis prudentiæ lacunæ. Apoſtaticarum inventionum abominationes. Stygiis undis digna. Impudenter malitioſus.*** **Hæc ferè Arcus ſtructura & ornatus eſto:**

Ut verò conſtet, cujus honori erectus ſit, ſupernè in Tabella hæc addatur

Sectio 29. Arcus Triumph. Gocl.

INSCRIPTIO.

CALUMNIÆ ET IMPUDENTIÆ S.

ROD. GOCLENIO. CHARACTERISTICO. MAX. MAGNETICO. MAX. UNGUENTARIO. MAX. SACRÆ. SCRIPTURÆ. MOMO. AUDACISS. ECCLESIÆ. PERDUELL. PERFIDISS. SOCIETATIS. JESU. CALUMNIATORI. MORDACISS. HEAUTONTIMORUMENO. STOLIDISSIMO.

OB. ASSERTOS. STYGIOS. CHARACTERES. ET IMPRÆGNATAM. PATIBULARIO. UNGUENTO. ET. TARTAREIS. MAGNETISMIS. OLLAM. POS.

Cùm mihi in mentem venit, quàm audacter negaveris, quod erat meridianâ luce clarius, Gocleni, videlicet, te *Characterum Magicorum fuiſſe aſſertorem*; facilè adducor, ut credam, te hic quoque tergiverſaturum ac negaturum, te horum quicquam ſcripſiſſe, quibus in hoc Arcu triumphas. Sed fruſtrà Nam quantumvis te opponas,

Stat contrà, dicitq́ tibi tua PAGINA, Falſum eſt.

Ut Lectori ſatisfiat, tria illa, quæ tibi Tabella objicit, ſingula ſingulis exemplis confirmo. Dicit Tabella te

SACRÆ SCRIPURÆ MOMUM audaciſſimum.

Quid poterat ipſe *Momus* audacius in eam dixiſſe, quàm dixiſti, cùm *Danielis Prophetæ Hiſtoriam* ſacroſanctam vocâſti *Putidiſſima & Anilia Fabulamenta?* Ait Tabella te

SANCTÆ ECCLESIÆ PERDUELLEM perfidiſſimum.

An non talis es, qui ejus *Charactere*, in Baptiſmate ſignatus, non tantùm per infame transfugium eam deſeruiſti, ſed & cornua hæretica in eam tollis,

collis, & *linguam acuis inſtar ſerpentis*, dum illam appellas *impuram Babyloni-cam meretricem?* Objicit adhuc tibi Tabella veridica, te eſſe *Sect. 27. Goclen. Lolium.*

SOCIETATIS JESU CALUMNIATOREM mordaciſſimum.

Nega, ſi potes, qui eam voces *Gheſuitas* & *Cucullatos Fratres*. Taceo tot alia, præſertim in me jacta, qui ea contemno, ut debeo, tanquam dicta ab homine, qui ſolidè probat, & victor mundo perſuadet, ſe eſſe *Non Sanæ Mentis*. Talem *victorem decet talis Triumphus*.

VIVAT TRIUMPHATOR GOCLENIUS.

SECTIO XXX.

PSEUDO-ALCHYMISTÆ.

1. MEmini, me ſuprà & *Alchymiſtarum* & *Pſeudo-Alchymiſtarum* meminiſſe. Profiteor me nullam ſcientiam odiſſe, quæ vera & honeſta ſcientia ſit, etiamſi illam ignorem. Neque ſequor illud vulgatum, *Scientia non habet oſorem, niſi ignorantem*. Poſſum laudare & amare, quæ ignoro. Itaque cùm *Pſeudo-Alchymiſtas* tango, de illis loquor, qui meritò ita dicuntur, quòd longè egrediantur extra fines veræ & honeſtæ Alchymiæ, & *declinant poſt Vana*, ut Scriptura loquitur. deniqueea tractant, & eo modo, quæ nemo probet, niſi aut improbus, aut fanaticus, aut deceptus. Nimis generalia hæc ſunt. Diſtinctius, Lector, accipe, ne obſcurè dici queraris, quod tam breviter ſit dictum.

2. ALCHYMISTÆ *veri & honeſti* non niſi *vera & honeſta* tractant, & docent, quæ faciliùs ipſi dicent, quàm ego. Negari non poteſt, *Ignis* miniſterio multa *fieri*, *aptari*, *purgari* ad uſus humanos, ejusque rei Artem aliquam, aut ſcientiam eſſe poſſe. Credo ego etiam eſſe. Qui hanc calent, ſuo jure *diſtilent*, *purgent*, *ſubliment*, *extrahant*, *calcinent*, *pingant*, *colorent*: modo omnia hæc, & quæ alia naturalia & legitima ſunt, ſine fraude & dolo malo.

An & *Aurum Argentumve* producant? Si queant, non equidem invideo. Si hoc ipſum à me quæris, An poſſint? Equidem diſputationem iſtam non ingrediar. Multi eam agitârunt, quos cõſulet, qui volet. Res eſt extra meum Argumentum. Unum tamen hoc addam velut in tranſcurſu, quod Goclenius reliquique *Calviniſtæ* meritò magni faciant, ut ab inſigni *Dynaſta Calviniſta* profectum. Sententia eſt Domini de la Nouë (Diſcurſu 23.) *Eos, qui ſic Aurum producere tentant, perinde agere, ac ſi pro arbitrio ſuo efficere velint, ut deſcendat Manna de Cœlo.* Sed ego, ut dixi, iſta, tanquam aliena, miſſa facio. Cenſeantur ſanè iſti, ſi ita videtur, inter *veros & legitimos Alchymiſtas*.

Sect. 30. *Pſeudo Alchym.*

3. At verò quos Adulterinos & *Pſeudo-Alchymiſtas* cenſeam, brevisſimis aliquot Propoſitionibus & quaſi Aphoriſmis indicabo. Nam, etſi latiſſimus eſt ad ſcribendum campus, meum tamen eſt, inter limites me meos continere: neque aliud modo ago, quam ut oſtendam, me non alios tetigiſſe aut intellexiſſe *Alchymiſtas*, quàm quos modò hic deſcribam. Ergo

Pſeudo-Alchymiſtæ mihi ſunt, Quibus eſt Diabolus in Alchymia. Stupes, Candide Lector? Atqui ſcito, hæc ipſa totidem eſſe verba *Bombaſti Paracelſi* in primo Manuali, edito Baſileæ anno 1582. p. 284. De ſenſu non laboro: verba clara accipio, & appendo.

Qui toti ſunt in ASTROMANIA, ut ſupra Goclenium vidimus.

Qui CHARACTERUM falſam & planè ridiculam infantiam ſequuntur: quorum meus Goclenius ſuo jure *Pontificatum magnum* ſibi petat.

Qui per Alchymiam homines INVISIBILES conantur reddere. Quæ vanitas, ſi quando ſuccedit, à Diabolo eſt, *Pſeudo Alchymiæ* Authore. Nec ego fingo, tales eſſe. Teſtis *Bombaſtus* in Manuali ſecundo, pag. 407. Simile quid de meo *Goclenio* indicat mea Anat. § 14.

4. Qui, CURIOSITATE provecti, ſe volentes, ſcientes, miſerabiliter præcipitant in manifeſtiſſimum periculum deceptionis Diabolicæ. Hinc ferè Venefici & Veneficæ. Hinc impia illa Paracelſi doctrina, quam ſuprà vidimus, & ſtupuimus. Hinc auſus dicere *Bodinus, Alchymiſtas ordinariè agere cum Diabolo,* quod ego non niſi de *Pſeudo-Alchymiſtis* credo. Tales. *Inſanos Alchymiſtas* vocat *Paracelſus* (de Lunaticis p. 132.) ipſe *Inſaniſſimus*, Hi ſunt *dedecora* Medicinæ & Medicorum, qui, cùm *naturali & ordinaria via* nihil in ea arte expedire poſſint ad *Magiæ & Cacodæmonis* opem confugiunt. Huc pertinet (ſi quicquam aliud) *Olla Gocleniana*, quæ, vulneri ſanando comparata, illud relinquit, & *ferro*, aut *ſtipiti ſaligno* ſe impendit. Audeo dicere, hos tales DEO vivo & vero relicto, ſacrificare Diabolo, ac in illos quadrare illud Sapientis, DEUM alloquentis (Sap. 12 4.) *Quos exhorruiſti, quoniam odibilia opera tibi faciebant, per medicamina & ſacrificia injuſta.* Subjungit mox *Commeſtores viſcerum hominum* & *devoratores ſanguinis.* Audiat hæc Goclenius. Si ipſe nec *comedit*, nec *devorat*, ejus OLLA utrumque præſtat.

Qui VERBIS plurimum tribuunt, quantumvis vaniſſimis. Vide Sect. 13. de Burggravio. Qua in re illud prorſus intolerabile eſt, quod ii ut plurimùm *ſuis verbis* admirandam virtutem affingunt, qui *Chriſti verbis, in ſanctis Eccleſiæ Sacramentis*, omnem virtutem derogant; ut ſunt maximè *Calviniſtæ*. Antiqua hæc inſania eſt, quam inſanit Autolycus apud Homerum, dum *verbo* ſiſtit ſanguinem. (ὀδυσ. τ.) Et tamen iſti ipſi ſunt, qui Catholicæ Eccleſiæ eam calumniam inferunt. Sic omnium Patriarcha *Calvinus*, ſcribens in Epiſt. ad Philipp. (c. 2. v 10.) *Pluſquam ridiculi ſunt Sorbo-*

Sorbonici Sophiſtæ, qui ex præſenti loco, Ut in nomine JESU *omne genu flectatur, genu flectendum eſſe colligunt, quoties nomen* JESU *pronunciatur, quaſi vox eſſet* MAGICA, *quæ totam in ſono vim haberet incluſam.* Inſanis. Calvine, nemo id Catholicus cogitavit. Poſſes eadem ratione pro *ſophiſta* habere *Apoſtolum*, dum ſcribit ad Diſcipulum dilectum (1. Tim. 4. 5.) *Creaturam Dei ſanctificari per verbum Dei, & orationem* ἁγιάζεται, διὰ λόγου θεοῦ. Hæc ipſi *Calviniſtæ Interpretes* & Latinè & Gallicè eodem ſenſu vertunt. *Sect. 30. Pſeudo-Alchym.*

5. QUI PHANTASIÆ & IMAGINATIONI vim aſcribunt mirabilia operandi *extra imaginantis corpus* ut *Burggravius*, & *Goclenius*, Unguentarii Tract. ubi habet hæc verba, irriſione digna: *Nec tamen dubium, Phantaſiam Patientis plurimùm hic habere momenti, tum ad balſamicam in ſanguine exiſtentem virtutem, à telo medicato attrahendam; dirigendamq́ ad partem affectam & læſam, &c.* Hac ſtultitiâ ſanæ Philoſophiæ nihil videri poteſt ſtultius.

QUI CHIROMANTIAM probant, artem, non niſi ſtolidis aut impiis probatam. In his eſt Goclenius, Synart.

QUI SIBIIPSIS plurimum, ſcientiæque ſuæ tribuunt, & intereà alios pro ſtipibus fungis, *Bœoticis pecoribus* habent, probataſq́; tot ſeculis Orbi terrarum ſcientias pſeudochymiſtico naſo ſuſpendunt. Philoſophos alius vocat *ſcholaſticarum gerrarum crepitacula* & *Naturæ plagiarios*: Goclenius dicit *ſenſuales, &c.*

DENIQUE, QUI, cùm ſint *Medici*, & nihil ampliùs; aut ſæpe tantum Medicorum ineptæ *ſimiæ*, nihilominus THEOLOGOS agunt, & audaciſſimè *Sacram Scripturam* ad ſuas vaniſſimas nugas detorquent. In quò, ſi usquam alibi, ſtolidos & fanaticos ſe oſtendunt. Quis æquo animo ferat *Paracelſum*, hominem, qui nec latinè nôrat, & THEOLOGUM vocari, & Opera ſcribere, quæ *Theologica*, ſi DEO placet, dicantur, & *dogmata nova* comminiſci, non modò in Medicina, ſed & in THEOLOGIA, ac deinde concludere, *Nihil curandum, quicquid dicant Theologi?* Noluit hac in parte ſuis deeſſe partibus, *Goclenius*, qui *Mago-Chymico-Theologum* ridiculè agit in Tract. Ung. & *Moyſi* ſuas nugas affingit: negatque *explicari poſſe ſuas Copulationes ex Philoſophia Communi.* Planè, Gocleni, tu propriam comminiſceris, ut te explices.

6. Extant Tabulæ aliquot in æs inciſæ, & in orbem circinnatæ, quibus ſingulis inſcribitur, *N. N. Theoſophiæ amor & Medicæ Doctor, Dei gratia inventor.* Ipſa inſcriptio Regum & Principum majeſtatem, & morem æmulatur. Quid mirum? Scripturam ipſam, tamquam novus *Sacrorum Rex*, pro arbitrio exponit, hic Theoſophiæ amator *hiſtoricè, moraliter, tropologicè, anagogicè, phyſicè, typicè*, CABALICE, THEOSOPHICE. Porrò *Naturam* tractat, *Theoſophicè, Phyſicè, Phyſicomedicè, Phyſicochemicè, Phyſicomagicè, Hyperphyſicomagicè, Cabalicè.*

Sectio 30. Pſeudo-Alchym.

Atque hæc omnia tam admiranda profitetur iſte Regulus ſe *audire videre, obſervare, ſecundùm animam, in mentis Deo juncta, aut luce divinâ illuminatæ ſpeculo, idq́; tam dormiendo, quàm vigilando, &c.* Voluminis res ſit, *dormitatoris* hujus ſomnia omnia referre Unum exempli cauſâ pono. Scis, Lector, Alchymiſtas præcipuam in eo operam ponere, ut *Lapidem Philoſophorum* inveniant, cujus modicâ aſpergine Metalla in Aurum protinus mutentur. De hoc Lapide eſt Diſcurſus ille viceſimus tertius Domini de la Noüe. Hunc igitur LAPIDEM, quà poteſt, explicans noſter ſomniator quærit, *Quid eſt Lapis Philoſophorum?* & reſpondet ſibi, *Lapis Philoſophorum eſt* RUACH ELOHIM, *qui incubabat aquis, Geneſis 1. Ruach Elohim*, ſi Hebraicè ignoras, eſt, *Spiritus Domini*. Sic iſte planè HYPERMAGICE explicat *Scripturam*. Sed ſinamus illum *ſomniare*.

7. Blandiuntur ſibi tales, quòd *Orationi* ſe dedant. Sed non eſt DEUS orandus, ut *vanitati & impietati* ſe impendat. Eidem Domino de la Noüe quidam hujus farinæ ajebat, à DEO *lumen per Orationem petendum, quo in tenebris Alchymiſticis veritas inſpiciatur, & Lapis Philoſophicus repertatur.* Sed ſapienter ſanè Dynaſta ille reſpondit, *Mirum ſibi videri, velle illum vim inferre Naturæ, & Dei Ordinem humanis deſideriis ſubjicere.* Jam ſpero, *veros honeſtosq́; Alchymiſtas* non habituros, quòd mihi ſuccenſeant. Illos tangere mihi in mentem non venit. Quos tetigi, jam tibi, Candide Lector, compendio deſcripſi.

SECTIO XXXI.

Rhodus & Saltus Rodolpho Goclenio.

VT aliquando concludam, Gocleni (nam jam mihi tua *Olla* nimiùm fœtet) Provoco te in Arenam, quam nec honeſtè recuſare potes, ſi tibi vis conſtare in tua Myropœia; nec tutò admittere; quia nimis clarè ſtat à me *veritas*, à te *vanitas*. Scio, te negaturum, quæ tua inſignis pertinacia eſt, Sed, *En Rhodus, en Saltus.* Vide has *Propoſitiones*, quas, non oſtentationis cauſâ affero, ſed tam *bonæ cauſæ fiduciâ* contra quemvis paratus ſum defendere, tolerabiliores eſſe, etſi falſæ & vanæ ſunt, quàm ſit tua *Unguentaria* & pinguis Aſſertio. Ne autem in ſingulis cum faſtidio repetantur eadem, ſemel dico, me in ſingulis mihi ſumturum, quæ tu tibi ſumis præſidia & adjumenta, ut *Sympathiam, Phantaſiam, Animam Mundi, ſpiritum univerſi*; & quæ alia ſunt tuarum vanitatum.

1. PROPOSITIO. *Canidia, unguento ſuo delibuta, ad tripudii ſolemnis locum, nocturna, per aërem tranſvehitur, merè naturaliter, & ſine ulla impietate.*

Falſa propoſitio, & impia. Sed facilius Canidia ſe tueatur, quàm Goclenius. Unica hæc ratio ſufficiat, quòd Canidia Corpus eſt. Atqui *Corpora* quidem ſcimus ſine impietate ſæpè ferri per aërem, aliquo tandem modo

(nam

Digitized by Google

(nam & Sagittæ excutiuntur, & lapides jaciuntur, & vapores adducuntur, aves pennis librantur) at *Qualitates ſeparatas*, cujusmodi eſt illa Goclenii, nullo modo. **Sect. 31. Rhodus Salt. Goe.**

II. PROP. *Ignu Marpurgi à Goclenio excitatus, exurere poteſt, & debet pulverem tormentarium, quem Turcarum Imperator aſſervat in Armamentario Conſtantinopolitano.*

Ridicula Propoſitio. Sed minùs improbanda, quàm *Unguentaria Goclenii*. Nam primùm de VI IGNIS violentiſſima omnibus conſtat. Goclenii Unguentum nuper excogitatum eſt. Deinde *Antipathia* Ignis & Pulveris nota eſt, & rabies illius in hunc. Neque *ſpatium* interjectum obſtabit, cùm Vis ignis deduci poſſit à *ſpiritu Vectore*, & impelli à Goclenii *Phantaſia*. Scio, has eſſe nugas, ſed quæ faciliùs hic valeant, quàm in *Curatione* fictitiâ *Unguenti Armarii*.

III. PROP. *Goclenius Marpurgi acriter eſuriens, ſatiari poteſt per Actionem Magneticam, dapibus, quæ inferuntur menſæ Magni Cham, Tartarorum Principis.*

Utile inventum, & tot pauperibus mirè profuturum. Sed, heu dolor! figmentum eſt: *Magnetiſmus* ille, eſt *Gocleniſmus*. At ineptius figmentum eſt illud OLLARE. Nam in illo, conſtat, ingentem eſſe latrantis ſtomachi appetitum & impetum in quemvis cibum probum: conſtat etiam, *Phantaſiam* Goclenii, maximè in tanto diſcrimine operari. Denique *Anima mundi & ſpiritus Univerſi* in ea neceſſitate deeſſe non poteſt? At, Ollam nihil horum habere conſtat.

IV. PROP. *In Suecia Goclenii intimus amicus pluculum ſe invitat, & florem Liberi invergit. Goclenius, vel ad fornaces ſuas ſufflabundus æſtuans, vel circa Ollam Unguentariam ſatagens, illâ amici potatione Marpurgi inebriatur.*

Abſit, ut hoc credam, Gocleni. Sed minùs credo *ſaligna virgulâ*, inunctâ Marpurgi, ſanari in Suecia amici tui vulnus. An audeas negare, majorem te inter & antiquum amicum eſſe cognationem, quàm inter eundem amicum & *ſtipitem*?

V. PROP. *Idem amicus Suecus, in rixa, fuſtuario excipitur. Ad ſingulos ictus Marpurgi graviter dolens, tamquam lumbifragium paſſus, ejulat Goclenius.*

Nugæ maximæ. Sed majores in *Olla*. Ratio eadem, quæ proximè data. Et meminiſſe oportet, *ſi Telum obligatum frigori exponatur, in vulnere longè remoto, excitari dolorem.*

VI. PROP. *Bello in Turcas excitato, poteſt Goclenius ſic inſtruere Milites, ut in Haſſia hærentes, gravi Antipathiâ & odii impetu acti, omnes hoſtes, non procul Conſtantinopoli caſtra metatos, occiſione occidant.* Hoc ſi poteſt Goclenius, malè certè de Cæſare meretur, & toto imperio, qui tantam peſtem in nos graſſari ſinat. Non poteſt, multò minùs *Ollare Miraculum* ab eo

patrari.

Sect. 31. Rhodus Salt. Goc. patrari poſſe credimus. Nam, ut alia ſileam, certè *Animam Mundi*, & *Spiritum Univerſi* magis decet, tanta in re, ſuam navare operam, quàm circa patibula & Ollas occupari.

VII. Propos. *Duodecim ſigilla Arnoldi Villanovani (de quib. Goclenius, Synart. & ego ſuprà, ſect. 7.) ſine ſuperſtitione uſurpari poßunt, & certò præſtant, quæ Villanovanus in iis pollicetur*

Impium effatum. Sed *Olla Goclenii* majore impietate fœtet Sigilla enim Villanovana, etſi vana, ſpeciem tamen habere videri poſſunt Pietas; quòd *ſacra verba* adhibeant, quæ aliis in rebus conſtat, non carere ſuâ efficaciâ. At *Olla tota prophana eſt*.

Sed jam aliquando Manum De Tabula. Finem, inquam, facio, ſi tamen his ſeptem Propoſitionibus confirmandis, deſcripſero Goclenii mei *Axioma tertium*, in hæc verba: *Omnis Res ſeu Individuum, cùm incipit eſſe, ſub determinata Conſtellatione, accipit mirabilem quandam virtutem operandi vel patiendi, præter eam, quam habet à ſpecie* (Synart.) Addo partem *Axiomatis Octavi*: *Virtus Animæ Mundi per ſpiritum univerſi dilatatur per omnia, ita ut ne minimum etiam, quod in rerum Natura reperitur, ſpiritus hujus ſcintillâ careat.* Hæc duo tua Dogmata, Gocleni, quæcunque falſis illis Propoſitionibus continentur, Te quoque Judice, æquant tuæ Ollæ, quod attinet ad Mirabilem aut Patiendi Virtutem. At rationes, quas ſingulis addidi, etiam ſuperare oſtendunt. Id volebam. Sed, ut dixi, jam Manum De Tabula.

Reſtat, D. Gocleni, ut Veritatem amplectaris, quam non potes non agnoſcere. Ollam tuam ſuadeo, conſecres *Vulcano aut Neptuno*, id eſt, Igni corrumpas, vel in aquam demergas. Alia ſunt, quibus utiliùs occuperis. Si tamen doles, tibi perire ſumtus, quos in illam inaniter profudiſti.

UTILIS UNGENDIS AXIBUS ESSE POTEST.

CONSOLATIO AD GOCLENIUM
ex Epicteto.

Ἂν χύτραν στέργῃς, μέμνησο, ὅτι χύτραν στέργεις;.
Κατεαγείσης γὰρ αὐτῆς, οὐ ταραχθήσῃ.

Si Ollam diligis, memento, te Ollam diligere: ea enim confractâ, non turbaberis.

JOAN.

JOAN. BAPT. HELMONTII,

De Mag. vulnerum curatione.

DISPUTATIO.

Contra opinionem D. Joan. Roberti, Presbyteri de Societate Jeſu, Doctoris Theologi, in brevi ſuâ anatome ſub cenſura ſpecie exaratam.

Mmm DISPU-

Digitized by Google

Disputatio.

An vulneris, non applicato unguento; ſed telo cruento quod ſauciavit dumtaxat oblito ſanatio inſtituatur legitima & naturalis.

Contra.

Opinionem D. Joan. Roberti, Presbyteri de Societate Jeſu, Doctoris Theologi, in brevi ſua anatome ſub cenſuræ ſpecie exaratam.

Opera.

Joannis Bapt. ab Helmont, Medici pyrotechnici Belgæ, Qui nedum refutantis vices gerit ubique: ſed & docentis more, ratione poſitivâ ſua, exemplis lucidata veriſſimis, comprobat, Rhetoricis, Logicis præterea ſingula membra, Phyſicis, Metaphyſicis, ac Magicis argumentis, roborat firmiſſime, à ſacra pagina nequicquam alienis.

TYPO-

Digitized by Google

TYPOGRAPHUS Lectori S.

CEdo quid valet Organiſta utcunque artificioſè pulſitet, ſi follium flatore deſtitutus ſit? ecquid demum depromet laude dignum ventorum diſpenſator, qui modulatorem muſicum non habuerit? uterque ſanè abſque utroq; concentum nullum dederit, etſi impari ſtudio ad harmoniam concurrat. Impari etiam licet ſorte vivamus, quotquot ſumus, bonorum tamen omnium unica chelys, & eadem fuit conſpiratio, ſemper in bonum & iſtud quidem communicabile authores, calamo munus iſtud complent; nos prelo. Idem ſcopus utrorumque quamquam diſpar artificium. Quinam etenim auctor quiſpiam, nominis celebritatem, ſtudiorumque ſuorum metam apud poſteros attingat, qui Typographum nactus non ſit? Et quorſum viciſſim erit labor noſter, ſi apud gravidas doctrina mentes, ſcribendi vena ſterileſcat? Quæ eò libentiùs tecum inculcavi, benigne Lector, ut quorundam ſcribentium fortunam ingratam, commiſerante animo mecum penſitaveris ſeriò. Equidem à duobus hinc fere annis contigit me vidiſſe libellum quendam, manibus amicis oberrantem, authore hactenus incognito, ſcriptum quidem, at nondum evulgatum, ſed iniquo caſu ſuppreſſum: nam medicus ille Vulcanius, Helmontius, libri author, necdum, quod ſciam, enotuit. At miror inſigniter tantum hominis ſcriptum, ſub tantulo volumine, & tam indignam ejus ſortem, ſub tam heroïco hoſpitari animo.

Quid ago? exſcribo mox igitur, quam potui fidiſſimè, authoris hocce monumentum: Dein per totam ferè Europam, ſedulus inquiro, an venale extet uſpiam: ac tandem, ſub latioris patientiæ mora, de eo nequicquam audiens, meis en impenſis, tibi hunc libellum, è tenebris & oblivione eruere malui quàm quod nomen, ſors, atque doctrina viri, ſupra omne encomium ſortisque malignitatem commendabilis, ſuppri meretur longiùs. Porro videbis, videbis ſane (te namque rei cenſorem advoco quisquis ſanæ mentis ad judicandum acceſſeris) exiguo chartarum compendio, omnem litem dirimi inter Medicum & Theologum, animo planè neutro: latitare quoque parvâ velut ſub urnâ, rationem cauſarum, quas hactenus abditas nominavit, minus emuncta vetuſtas. Non ſum is, qui cuncta hîc contenta percipiam vel adæquate laudem. Quapropter ſtudioſe Lector, ipſe ex fructu, quem legendo perceperis, judicato, noſtrumque laborem, quo tantum ſophiæ monumentum mundo commune facere volui, mecum benè interpretare, & vale. Datum Lugduni ex typis noſtris, Anno 1620.

GENIO

Digitized by Google

GENIO SUO INCLITISSIMO ET FELICISSIMO IN ARRHAM, OBLIGATIONIS MAJORIS, CONSECRAVIT AUTHOR.

MULTI multa de ſcientiarum vanitate ſcribere attentarunt, Geni Princeps, ſpiritus feliciſsime! ſubodorati ſcilicet nullam hodie ſcientiam vulgò notam eſſe (Matheſim excipio,) quæ non videatur noſtro nata, & labili cerebro, adeoque inſtabilis, incerta & mendoſa. Itaque nec primus, nec ultimus ero, qui ſcientias putatitias vulgo notas, ſeu ruſticam obſervationem meritò ponderabit. Non enim, etſi triticum viſum agnoſcam, tempus ſerendi noverim, culmi ſtaturam, ariſtam, panisque emolumentum didicerim: aliud, ob id, præter ruſticam effectuum obſervationem congeſsi. Quandiu videlicet ignotum eſt id, quod in tritico latet inviſibile, quodque totum, juxta ſuam anatomiam moderatur, & virtutibus fœcundat cæteris, tandiu ulla nondum adventavit rei ſcientia. Hæc nullo unquam excuſa prelo, nullo de calamo fluxit, nec unus alterum, eandem docere poteſt. Sed ſicut omnis ſcientia de ſurſum venit à patre luminum: ita quoque cujusvis doni, liber dator, diſpenſator & interpres manere voluit. Fallitur, è chartis quiſquis ſcientiam ſolidam & veram addiſcere præſumpſerit: utrumque homines multa usque inquirant & ſcrutentur, non niſi opinionum ſunt ambiguitates incertæ & poſteræ. Verumenimverò ſat cognitum habes, quod omnis ſcientia, doceatur in magna quiete, multa pace, & muto ſilentio, ſine ſonitu & ſtrepitu verborum, ſine diſtractione, mentisque diviſione, aut dubitatione incertarum ambiguitatum (cùm dator, doctrinæ ſuæ, unà ſit interpres) ſine ambitione, & ſine duello diverſarum ac oppoſitarum rationum adveniat: ubicumque verò, horum aliquod emicuerit, ex cerebro hominum natam, incertam, inſtabilem, vanam, & caducam obſervationem, ſcientiæ duntaxat, umbram, mox ſuſpicor; ſcientiam inquam, & ex filiis tenebrarum calliditatem filiis lucis impropriam, arbitror, & inutilem garrulitatem. Deum itaque, ſapientiæ, & omnis ſcientiæ fontem, lumenque cordium ſic de ſcientiis, & lumine, reor diſpoſuiſſe, quod à ſe, in ſuperiores, ab hiſce rurſus in inferiores Angelos,

los. dimanaret, utque infimi, non niſi à ſuperioribus, illuminationem deſumerent; homo verò, à ſuo cuſtode Genio, eandem acciperet ordinariò. Non inficians interim, quin Deus, propter abſcondita ſua judicia, non rarò multam immediatè ſcientiam influat ut in prophetas, &c. liber ubique dator nimirum ſui muneris exiſtit. Attamen qui hominem, paulominus à vobis angelis diminuit, eundem quoque ab hiſce doceri regulariter voluit, quæ illuminatio cùm à Deo per Angelum in hominem deſcendat, eaque quærendo pulſando & orando efflagitetur: ita ordinariè non alias adeo ſolicitatur aut impetratur, quàm per Angeli cuſtodis interventionem. Quæ cùm ſic cognoſcam, & fatear lubens, te Invoco igitur patronum Angelum, te cuſtodem, Genium amicum imploro, qui faciem patris noſtri, felix & in cœlis aſpicis, nosque commoneſacis, hortaris, & velut non niſi ad bonum impellis, noſtra calamitatis miſertus perpetuò, ut nimirum cognatione quadam generis noſtri, non ceſſes precari nobis, nil niſi bonum: & ſi quando mortale genus à Dei monitis exorbitemus, miſertus protinus, imagines hauſtas à mente ſuperna, ideasque rerum futurarum pingas, ſaltem, in rebus ſomnio occurrentibus, quando nempe in nobis dormit ſcientia eſu pomi acquiſita, ut his admoniti, de anteactæ vitæ criminibus cogitemus, periculi ingentiam cogitatione, prius quam ſenſu experiamur, quo malorum tela, antequam opprimant, converſione ad preces, mitigemus; vel ſi fieri poſsit, operibus charitatis & pœnitentiæ, avertamus penitus: ſin minus, per te diſcamus, omnem neceſſitatem, & crucis noſtræ ſortem, unâ animi concentricitate, ſuperare patientiâ. Tibi in honorem Dei, ſit laus, gloria, & gratiarum retributio, qui nedum tutelam noſtri fidam inoratus ſuſcipis, & continuas circa nos agis excubias, nobis longè nobilior, major, dignior, melior, & felicior; verum etiam, qui pro nobis intercedis ſupplex, charitate fervidus, & plurima, pro tua dignitate, nobis impetras. Quid tandem tibi cuſtodiæ præſes, pro tot donis, tot beneficiis retribuerem, dudum mecum anxius fui; ſed undique non niſi meum nihil, videns, converti me ad tuum, ad meum inimicum. Deo nimirum blaſphemum Cerberum, cui cùm plurimum laudis, honoris, dominii, libertatis & potentiæ, aſcribi viderem, ab iis inquam, quibus ſcientiæ claves, credita putantur: meas vices putavi, hunc abuſum elucidare, ſimulque hanc offam, Satanæ faucibus, cum ejus dedecore præripere. Quo igitur in opere, me bene erga te meritum, fore exiſtimans obtuli quantum ſcis in me eſſe, & hoſtis Satanæ illuſiones ridiculas, hominum rerumque omnium dignitatem magicam, lubens patefeci. Tu itaque conatum meum faventer reſpicito, meque ſolito, id eſt, immerito amore proſequere,

Amen.

IOAN. BAPT. HELMONTII,

De Mag. vulnerum curatione.

Diſputatio de Magnetica vulnerum naturali, & legitima curatione; contra R. P. Joannem Roberti Theologiæ Doctorem Societatis Jeſu presbyterum, non minus quàm etiam Rodolfum Goclenium Profeſſorem Medicinæ.

ANNO octavo hujus ſæculi, allata eſt mihi oratio declamatoria habita Martpurgi Cattorum, qua Rodolf. Goclenius (cui noviter demandata erat profeſſio Philoſophica) primitias exolvens, conatur vulnerum ſanctionem, per unguentum Sympatheticum & Armarium, à Paracelſo inventam, oſtendere eſſe merè naturalem. Quam orationem legi totam, & ingemui naturalium rerum hiſtoriæ, tam debilem patronum obtigiſſe. Complacuit ſibi nihilominus author, eo ſcriptionis argumento, & continuata probationis ſterilitate, idem Opus Anno 1613. non nihil auctius edidit: nuperrimè oblata eſt prædicti libri ſuccincta anatome, à Theologo quodam, in ſpeciem lepidæ cenſuræ potius, quàm diſputationis concinnata; petitum eſt meum, utcumque fuit, judicium, eo ſaltem nomine, quod res Paracelſo inventa, eundem ſpectaret, & me ſuum ſequacem. Dicam ergo quid de Medico Goclenio, & quid de cenſore Theologo ſentiam.

Medicus, in primis proponit, & oſtentat, ſe probaturum, magneticam curam vulnerum eſſe naturalem: ſed promiſſorem, ad tantum munus impa-

impatem inveni: utpote quod nuſpiam vel tenuiter ſaltem, titulo, aut pollicitis ſatisfaciat. Multa hinc inde rapſodia colligens, quibus vires quaſdam formales, quas ſympathiam & anthipathiam vocant, eſſe in rerum natura: atque ex earum poſitione, magneticam curam, naturalem probaſſe ſat ſe putat. Multa inquam ex Ægyptiis, Chaldaicis, Perſis, conjuratoribus, & præſtigiatoribus in unum cogit, quo ignotum ſibi magnetiſmum comprobet. Partim ut rerum novitatis avidos animos, oblectando, ex ſcopo ſeducat, partimque ut authorem admirentur, nedum triviales ſcriptores, ſed & quosvis rariores alios, triviſſe.

Primus error Goclenii.

Quocirca perperam Medicus ſympathiam quam diverſimode, & fabuloſe ſæpius adfert) cum magnetiſmo confundit, & hunc naturalem eſſe, ex illa concludit: nam & unguentum illud vulnerarium, nedum homines, ſed & equos curare vidi: quibus certè non tanta eſt affinitas nobiſcum (niſi aſini ſimus) ut proinde ſympatheticum unguentum nobis & equis commune dici mereatur.

Secundus error.

Malè itidem confundit Medicus, ſympathiam cum faſcino & ligatione, & utrumque, cum magnetiſmo: abſtruſiores ſcilicet quosque effectus indiſtinctim adfert anxius, quò rationibus deſtitutus, ſuum magnetiſmum comprobet. Exemplo, faſcinum à ſympathia, & utrumque, à magnetiſmo diſtinguam. Canis antipathiam (ſunt namque ſympath. & antipathia ejusdem generis filiæ) cum gallina habet, hanc nempe vorat ille, & hæc canem fugit. At ubi noviter pullos excluſit, hæc canem fugat, quamvis generoſum: faſcino nempè, anima gallinæ, canis animam ligante; non obſtante antipathia priore, diſparili armorum præſidio, & robore inæquali, nusquam tamen in his magnetiſmus eſt.

Tertius error.

Faſcinum ſympathia & magnetiſmus differunt.

Quæ porrò Medicus adfert de ſigillis, characteribus, gamaheu, cerimoniis, vaniſque ut plurimum obſervantiis: ſunt prorſus huc impertinentia: & potius magnetiſmum ceu ſuſpectum, deſtruunt, quàm aſtruunt, meum non fert ingenium de his quicquam decernere.

Quartus multiplex error, & omnis ex ignorantia.

Errat deinceps Goclenius, & quidem temere, juxta ac ignare: ſomnians ex præſcripto Paracelſi, telum quod ſauciavit; ſi unguento armario obligetur, vulnus curari. Fruſtra namque telum aut mucro, præſcripto à ſe unguento inungentur, niſi cruentum, idemque cruor prius in dicto enſe exiccatus fuerit. Aliud namque unguentum, Paracelſo eſt ſympatheticum, ratione cruoris habiti è vulnere; atque aliud certe unguentum, quo arma nullo ſanguine tincta, emplaſtrari debeant: vocatque idcirco prius unguentum magneticum & ſympatheticum, poſterius verò magneticum armarium: quod inſuper mel, & pinguedinem taurinam idcirco (nec fruſtra quidem) recipit.

Quintus error ex temeritate.

Unum unguentum ſympatheticum aliud magneticum dictum.

Poſtremò, quò ſuo genio ſatisfaciat, deſcriptum Paracelſi immutavit Gocle-

Sextò temere errat.

Goclenius, aſſeverans uſneam è ſolis craniis ſuſpenſorum, deligendam eſſe cujus ſui, & falſi inventi cauſam quærens, non veretur ſomniare, ſpiritus vitales, ſtrangulatu, in calvariam intraſſe, & ibi tantiſper manere, donec ſexennio abinde revoluto, ſub diu, uſnea ſuccreverit. Paracelſus contrarium expreſsè docuit, & uſu comprobatum eſt, uſneam è cranio, rota interemptorum, non minus laudabilem eſſe, quàm laqueo ſuſpenſo- *Ratio.* rum. Ex animalibus ſiquidem, non quintum eſſe (quod ſimul cum ſpiritu influente & vita, pereat eſſentia principalis,) ſed ſola virtus mumialis, id *Quid mumia.* eſt, ſpiritus inſitus & confermentatus, in vi enectis corporibus ſuperſtes, educitur.

Quæ de memoriæ inſtaurandæ remediis, prodidit Goclenius, ut fini *Septimus error.* concepto nequaquam congruentia agnoſcimus, ſic & impertinentia oſtentacula eſſe, probare nequicquam diffidimus.

Inter Theologum & Medicum non eſt quæſtio facti: concedit nimirum uterque, ſanationem vulnerato accidere: in eo tantum lis eſt, quòd Medicus ejuſmodi ſanationem aſtruat naturalem; Theologus verò velit eſſe ſatanicam, idque ex pacto primi inventoris. Cujus cenſuræ, non aliquam, *Cenſura ſine ratione.* in ſua anatome, poſitivam adfert rationem: ſatisfactum arbitrans, ſi penes ſe reſciderit, etſi reſectionis rudimenta nulla coram attulerit, in eo *Non ſufficit rationes contrarias diluiſſe.* videlicet quieſcens, quod aſſerentis elumbes rationes ſubmoverit, quod nullius eſt operæ, nullius eſt artis, nec ullius etiam eſt authoritatis. Nam quorſum facit, ex futilitate rationum alicujus imperiti, de re ipſa judicare? eamque impiam declarare, ſi ſuæ ſententiæ ne unam quidem ratiunculam ſomniarit? Quid ſi presbyterium, laicus, incomptis laudem rationibus, easque aliquis velut immeritas rejiciat, an propterea ipſum ſacer- *Philoſophia rationibus tantum immediatè redarguitur.* dotium rejiciendum erit? quid quæſo res ipſas attingit, imperitia aut temeritas alterutrius? Certè non ſe cenſuris Philoſophia ſubſtituit, niſi cenſorum adſit pondus rationibus ſtabilitum.

Ego itaque qui contra Theologum, curam magneticam velut naturalem, ſuſcepi probandam: imprimis Goclenium excuſandum ratus ſum, ſi fruſtra laboraverit in inventione cauſæ proximæ, hujus inſoliti effectus. *Goclenii ignorantia cur excuſanda.* Quid mirum? cùm Theologus, eandem ſe neſcire fateatur, atque idcirco ſatanam authorem conjiciat? ea namque eſt infirmitas noſtra, quòd plurimarum & præſtantiſſimarum rerum notitia, deſtituti ſimus. Idcirco etenim plurimas res, ad ſacram ignorantiæ anchoram, inviti deflectimus, *Imbecillitas intelligendi rerum formas.* & catalogo cauſarum occultarum, referimus. Quis enim Theologorum unquam, cauſam riſibilitatis, vel alterius proprietatis formalis, puta caloris in igne, demonſtrationem ad plenam ſcivit? An non committitur petitio principii ſi dixeris. Calor ſummus igni competit, quia de ejus eſt natura? Equidem formarum eſſentiæ, quia ignotæ ſunt nobis à priori, ideo

Nnn & for-

Digitized by Google

& formalium proprietatum proſapia, tota jejuna eſt, & incognita: atque ubi advertimus, aliquam paſſionem formalem ſubbeſſe, mox ab indagine ejus, mens velut fatigata fruſtra, ceſſat, ſeſeque reponit, contenta nomine occultarum proprietatum, eja ſodes, an forte anatomicus cenſor, cauſam novit, cur canis lætus, caudam verrat? leo verò itidem, quando iratus? felis quoque applaudens, eandem erigat? Quid itaque ſiipſus, ne caudæ motus rationem novit, mirabitur Goclenium magnetiſmi rationem dediſſe inſolidam? ejusque refutatione, præſumet curam ſatanicam, quæ magnetiſmi eſt, ſe ſat ſuperque demonſtraſſe? abſit tanta judicii temeritas.

Agedum, cur diabolicam dicis curam? debueras equidem rationem cenſuræ addidiſſe, niſi eadem facilitate qua diabolicam prædicas, negatum ab aliis expectes. Juriſtæ ſolam affirmativam, confirmam expetunt: at Philoſophi, utramque, ne negantium, quàm aſſerentium, major videatur aut ignorantia, aut etiam protervia. An forte diabolicam aſtruis, quia non poteſt intelligi (à te) ſubeſſe rationem naturalem? non credam ex infirmitate tua, de virtute, tam inertem ferres ſententiam. Scis etenim quod vitium noſtrum, infirmitas intelligendi ſit, non rerum.

Differentia juris & Philoſophiæ.

Satage ergo, unde ſcis, Deum ejusmodi virtutem magneticam non direxiſſe in uſum vulneratorum? oſtende litteras: an te Deus ſui conſilii ſecretarium elegerit! ſane utcumque vageris vario, tandem reperies non alia ratione, apud vos, eſſe curam diabolicam, niſi quia tenuitas & vocatio veſtra eam non capit. Quid mirum ſi Theologus nullus hæc ſuboleverit? Poſtquam enim Sacerdos & Levita tranſiiſſent in Jericho, ſucceſſit Samaritanus laïcus, qui omne jus Sacerdotibus inquirendi rerum cauſas, eripuit: natura idcirco abinde, non Theologos in ſui interpretes vocavit: ſed ſolos Medicos in filios optavit, & quidem tales duntaxat, qui pyrotechnia inſtructi, rerum proprietates examinant; ſeparando poteſtatum delitentium impedimenta, cruditatem ſcilicet, venenoſitates, & feces, ideſt, tribulos & ſpinas, è maledictione, naturæ virgini paſſim inſertas. Nam cùm natura quotidie deſtillet, ſublimet, calcinet, fermentet, ſolvat, coagulet, fixet, &c. nos certè iisdem adminiculis, rerum proprietates, ab occulto eruimus in lucem, naturæ ſoli interpretes fideles.

Ex ignorantia cauſæ magnetiſmus putatur diabolus.

Qui ſint interpretes naturæ.

A lata ſententia Christi.

Cur ſoli ſpagyri naturam interpretentur.

Theologus autem, quo judicet præſtigioſum à naturali; à nobis prius definitionem hauriat neceſſum eſt: ne ſutor nempè ultra crepidam, labatur turpiter. De Deo Theologus, naturalis vero de natura inquirat.

Multa certe ubique conditoris bonitas fuit, qui omnia creata in gratum hominum uſum condidit: nec Theologorum quenquam aſſeſſorem admiſit: quot quantasque rebus virtutes inderet; neſcio ſanè interim quomodo à ſuperbiæ peccato excuſari poſſit, qui quia non percipit rationem naturalem tanquam univerſa Dei opera ſuo metiens acumine: Idcirco

Superbit qui ex ignorantia cauſa rem credit diabolicam eſſe.

circo audacter negat. Deum ejusmodi rebus virtutem dediſſe; quaſi homo vermis, Dei & conſilii ejus, compos eſſet: omnium animos ex ſuo æſtimat, qui putat fieri non poſſe, quod intelligere non poteſt.

Mihi profecto nullatenus mirum videtur, ſi extra magnetis corpus conſimile, & ſolo magnetiſmi nomine explicabilem virtutem, rebus Deus dederit. Nonne ad magnetiſmi poſitionem, ſufficere deberet, unicum ſaltem dari exemplum (perplura & apposita mox adferam) naturale iſtius lapidis, ad cujus normam, cætera quoque diverſimode diſtributa intelligantur in creaturis? An proinde quia novum, paradoxum, & tibi incognitum, idcirco & ſatanicum eſſe debebit? Abſit tam demerite de divina conditoris majeſtate ſentire: neque certè, iſto honore deferendo, ſatanæ blandiri debemus: quid enim ipſum uſpiam ſuavius afficit, quam ſi bonorum operum gloria, ita deferatur ei, quaſi ipſe eorundem author extitiſſet? *Qui ſint dæmonis adulatores.*

Naturam materialem quotidie magnetiſmo ſuo, à ſuperis formas trahere, cœleſtiumque favorem, expetere, conceditis, & cœlos quippiam ab inferis, viciſſim allicere inviſibiliter, ut ſit liber, & reciprocus aditus, & in unicum totum membrorum concinna chelys. Magnetiſmus itaque, quia paſſim viget, præter nomen, nil novi continet, nec paradoxus, niſi iis, qui cuncta derident, & in ſatanæ dominium ablegant, quæcumque non intelligunt. Profecto quærenti deriſori ſapientiam, ea non extat. *Magnetiſmus non eſt nobum inventum.* *Prov. 14.*

At quæſo quid ſuperſtitionis habet unguentum armarium? an quia uſnea, ſanguine, mumia, & adipe humanis conflatum? atqui innoxiè his utitur Medicus, & ad hoc impunè venundat ſeplaſia. An forte quia modus utendi tibi novus, vulgo inſuetus, utrique verò admirabilis, idcirco effectus erit ſatanicus? Subde te, nec æſtua, mox melius habebis.

Etenim modus utendi, nil mali continet. Intentio imprimis bona ac ſancta eſt, & tantum in bonum cedit finem: nempe ſanare dolentem proximum, ſine dolore, periculo & ſumptuum emaciatione? hoccine diabolicum dicis? denique ipſa quoque remedia, res naturales ſunt, quibus eam facultatem à Deo conceſſam mox argumentabimur. Utinam tu quoque tuam nobis negativam ſic firmaſſes: Deum nempe ſummum bonum, non dediſſe unguento ſympathetico, vim naturalem, & mumialem magnetiſmum. *Intentio, ſcopus, remedia, & modus in unguento ſunt bona.*

Hoc remedium magneticum, nullatenus ſuſpectum reddi poteſt: cùm nullos ritus habeat, nulla verba, nullos characteres aut ſigilla poſcat, ceremonias nullas admiſtas, aut vanas obſervantias: non præſupponat horas, non profanet res ſacras, imò quod amplius eſt, ne quidem præexigat imaginationem, confidentiam aut fidem, neque veniam à vulnerato petendam: quæ cuncta curis ſuperſtitioſis annexa ſunt. *Cur unguentum non illegitimum.* *Cur non ſit ſuperſtitioſum.*

Digitized by Google

Quid ſuperſtitio. Cenſor reipſa ulut fecerit nunquam ſuam opinionem confirmabit.

Superſtitio quippe dicitur, quoties ſtatur fide, aut imaginatione aut utraque, ſuper virtutem aliquam, quæ talis non eſt, aut non eò, à Creatore, directa. Nihil igitur cura Magnetica, ſuperſtitionis habet. Quocirca Theologe Cenſor, ſaltem deridendi ſatanam ergô, periculum unguenti, ſarcaſmo plenus, facito, quô pactum illud implicitum eruas: effectum nihilominus eundem planè nobiſcum, velis nolis, reperies: quòd ſuperſtitioſis cauſis, nequaquam evenit.

Cur modus unguenti incognitus Cenſori nil improbet. Quid Magnetiſmus.

Quicunque magneticam vulnerum curam, diabolicam putat, non quia ſine, & mediis illicitis, conſtet: ſed quod modo ipſi incognito, procedat: Is etiam eodem convictus argumento, omnium quæ de magnete dicturi ſumus, cauſas quidditativas dabit: vel fatebitur magnetis operationes præſtigias eſſe ſatanæ: vel ſaltem (quod tutius erit) magnetiſmum, id eſt, proprietatem quandam occultam, hac appellatione, propter manifeſtam illius lapidis prærogativam, à cæteris abſtruſis, & vulgo ignotis qualitatibus diremptam, nobiſcum cogetur agnoſcere.

Aliquot effectus magnetis.

Magnes dapi impoſitus ligneæ, atque innatanti, confeſtim uno, & certo latere, ad auſtrum, altero ad Aquilonem vertitur. Pars ejus auſtralis, ſi ferrum tetigerit, illud ad Aquilonem vertit; & borealis magnetis pars, ferrum attactum, ad auſtrum inclinabit: boreali parte, id eſt, ventre ſuo, ferrum allicit, & dorſo, illud ante ſe propellit: aquilonare latus, à dextra in ſiniſtram, fricando acus compaſſi cuſpidem, eandem ad auſtrum diriget: ſin vero frictio, à ſiniſtra, in dexteram inſtituatur, contraria cuſpidis directio erit.

Author de magnete optimus.

Similiter auſtrale magnetis latus variatur. Imo quod magis eſt, ſi magnes affrictu ſuo, ferrum magneticum efficiat, id eſt, ferri alterius attractivum, idem ferrum jam magneticum, ſurſum deorſum inverſum, rurſus ad magnetem fricetur, tractoriam poteſtatem confeſtim exuet. Quæ ſi ſapiant inquire Guillelmum Guilbertum, Londinenſem medicum, de magnete, quo nemo melius de hac materia ſcripſit, & cujus opera, variatio pyxidis reſtaurari poteſt. Acus quæ nunc ad Aquilonem vergit, ſub Æquinoctiali ambigit; ultra eam vero, ad alterum polum tendit: hoc medicum addam: dorſum magnetis, ſicut ferrum; ita & inteſtinum pellit, curat herniam, omnemque catharrum de natura Martis; omnes nempe magnetiſmi, ad uſum hominis ordinantur: vis trahendi ferrum, ſi mumiæ muliebri maritata fuerit, tunc dorſum magnetis, in femore, & ejus venter in lumbis emplaſtrata, abortum jam minitantem, tutò præcavet: venter vero magnetis, in femore, & dorſum lumbis appoſitum, partum mirificè facilitat. Quæ cuncta de magnete, noſter Anatomicus, rationibus à priori illuſtrabit, modumque velut ipſi cognitum, nobis exponet: vel pariter ſatanæ eſſe illuſiones & non naturales effectus, parili, ignorantiæ argumento, decrevero.

Exem-

Exempla aliquot conſimilis magnetiſmi jam proferam, ut tandem ad rationem poſitivam, omniumque oppoſitionum refutationem, animo imbutiore accedamus. Quid agam amplius? quas non attuliſti rationes pro te, ipſe comminiſcar. Omnis, inquies, effectus, vel immediatè à Deo opifice procedit, & miraculum eſt; vel à ſatana, & prodigioſus eſt; vel à cauſis naturalibus & ordinariis & tunc naturalis eſt: atqui magnetismus non eſt miraculum, neque effectus naturalis: Ergo ſatanicus. Reſpondeo quanquam hanc dictam enumerationem, inſufficientem queam oſtendere, quatenus homo interior, etiam agit, nullo dictorum modorum (quod poſtea ſatis luculenter dicturi ſumus) nihilominus ſicco pede, aſſumptum nunc tranſimus, ſubſumptum negaturi, qua nimirum parte, effectum non naturalem, aſſeritur. Idem enim prius probandum erat, ne petitio principii committeretur, verum in hoc fuit, & erit defectuoſus noſter Cenſor, dicere non eſſe naturalem; niſi dicere, putaverit idem eſſe & probare, & authoritatem ſuam, vice rationis locaſſe. Multi namque effectus naturales ſunt, qui non ordinario contingunt; rarius nempe incidentes. Itaque in gratiam Anatomiſtæ, ubique partem affirmativam, ne dum tuebor: ſed & declarabo, rationibus, & exemplis conſolidabo. Sic nempe propria ruet mole, argumentum jam allatum.

Ratio prima pro Cenſore.

Petitio principii.

Eſt liber impreſſus Franekiræ Anno 1611. apud Uldericum Dominicum Balck, de lampade vitæ. Ubi reperies ex Paracelſo, veram magneticam curam, plurium morborum, puta hydropis, podagræ, icteri, &c. ſanguinem calentem ægri, includendo teſte, ovique putamini, quod fovendum exponitur, & carnibus admiſtum ſanguinem hunc, cani, eſurienti vel ſui dabis, mox ægritudo abs te, in canem trahitur, & abit: non ſecus atque in Ghieſin lepra Naamani, execratione transmigravit. An & hoc diabolicum cenſebis, ſic proximum, ſolius ſanguinis mumialis magnetiſmo, reſtituiſſe? reſtituitur autem prorſus & indubitato.

Magnetica cura morborum incurabilium perfecta.

Mulier ablactans infantem, quo citiùs ubera ſibi ſterileſcant, in prunas lac emulget, & mox ubera flacceſcunt. An fortè ſatanas exuget ea?

Lac combuſtum mammas ſiccat.

Si quis ad oſtium tuum cacaverit, idque prohibere intendas, ignem fœni, recenti excremento ſuperſtruito; mox per magnetiſmum, natibus ſcabioſus, cacator fiet: igne videlicet, torrente excrementum, & toſturæ acrimoniam, quaſi dorſo magnetico, in anum impudentem propellendo. Forte hoc ſatanicum dices, quia finis læſio. At certè, abuſus poteſtatum in libertate hominis eſt: attamen uſu non minus naturalis.

Fac tabulam ex biſmuto, & una extremitate, pone ſuccini fruſtum, tribus inde ſpitamis, colloca vitriolum viride: mox hoc, colorem & acredinem viſibiliter amittet: quæ ambo in ſuccini præparatione reperiuntur.

Vitriolum per magnetiſmum moritur.

Saltem hocce, omni ſatanæ illuſione carebit. Bruxellenſis quidam, in

pugna naſum amiſit, adivit Chirurgum Tagliacozzum, Bononiæ degentem, ut naſum præſtolaretur: & cùm inciſionem brachii ſui timeret, bajulum ad hoc conduxit, è cujus brachio, naſum tandem dato pretio eruit. Mox tredecim circiter menſes, à reditu in patriam, repente naſus inſititius friguit, & abinde aliquot diebus, putrilagine cecidit. Cujus rei inopinum caſum inveſtigantibus, inventum fuit, eodem forte momento, quo naſus friguit, expiraſſe bajulum. Superſtites ſunt horum teſtes oculati Bruxellæ. An non eſt mumiæ, magnetiſmus ille plane conſimilis, quo naſus vita communi, ſenſu & facultate vegetativa tot menſibus, inſitionum jure gaudens, repente trans Alpes mortuus eſt? Cedo quid ſubeſt ſuperſtitioſi? quid fantaſti?

Mumia ab Italia Bruxellam uſq; operatur.

Radix Carlina (quæ Cameleontis eſt) plena ſucco & viribus evulſa, mumiæ humanæ contemperata, tanquam fermento ex homine, cujus umbram premis, vires & robur naturale, in te trahit. Sed hoc præſtigioſum dices quia paradoxum: quaſi non eadem lepra, è Naaman, in Ghieſin eſſet traducta, & icterus idem numero, in canem transplantatus? non enim morbus in prædicamento qualitatis eſt: ſed omnia ſunt prædicamenta, in morbis ſingulis. Siquidem licuerit non res nominibus, ſed nomina rebus accommodare.

Carlina ſub umbra trahit mirificè.

Idem numero morbus ſubjecta mutat.

Soliſſequi flores, magnetiſmo quodam, feruntur ad ſolem: non ſanè propter ejus calorem quem optent (nubilo namque & frigidiore die, ſolis quoque rithmum imitantur) nec etiam propter ejus lucem, ſolis ſunt pediſſequi: nam nocte opaca, ab occaſu, ubi ſolem reliquerant, ad ortum tendunt; Non hoc diabolicum cenſebis, quia aliud ſubterfugium paratum eſt: nempe eſſe harmoniam ſuperorum, cum inferis, & facultatem tractricem plane cœleſtem, nullatenus ſublunaribus communicandam: quaſi vero, microcoſmus, cœleſtis ſortis indignis, nullam in ſuo ſanguine, & uſnea, notaret aſtrorum revolutionem!

Flores ſoliſſequos ex magnetiſmo eſſe.

De filtris dicerem, quæ mumialem confermentationem requirunt, ut ad certum objectum, trahatur dilectio: At conſultius eſt præterire, ubi hoc unum ſaltem, prius dixero. Novi herbam paſſim obviam, quæ ſi teratur, & foveatur manu, donec intepuerit, mox alterius manum detinueris, quoad & illa tepeſcat, amore tui, ille totus continuo ardet, ad aliquot dies. Detinui pedem cujuſdam catuli; hic confeſtim, peregrinum me, ſecutus adeo, quod noctu, ante cubiculum ejularet, quo eidem aperirem renuntiata herâ ſuâ. Adſunt Bruxellæ mihi hujus facti teſtes. Calor etenim, prius herbam calefaciens, calor inquam non ſolitarius, ſed effluvio quodam ſpirituum naturalium concitatus, herbam ad ſe determinat, individuatque ſibi: & aſſumpto hoc fermento, per magnetiſmum, alterius ſpiritum trahit, & ſubigit in amorem.

Filtra mumialia quomodo ut ſint magnetica.

Relin-

Digitized by Google

Relinquo curas multarum ægritudinum, quas arcanum ſanguinis humani, magnetice perficit: niſi etenim ſanguis, imo pus, urina & perſpirabile effluvium, continuò aliquid ſecum, de ſpiritu vitali demerent, hiſque ineſſet participatio quædam totius, extra concretum naturale: ſane non adeo brevis dies hominis foret: hæc nempe inteſtinæ fuit calamitatis cauſa.

Arcanum ſanguinis ſpagyrorum magnetem eſſe.

Perſicaria ſive piper aquaticum, conſolida, ſofia, ſerpentina, braſſatella atque plures aliæ, iſtud habent peculiare, ut ſi frigidæ, demergantur in aquam (flante enim Borea, exciſa quercus verminoſa erit, niſi confeſtim ſubter aquas demergatur) & ſuper vulnus aut ulcus, aliquantiſper intepeſcant, mox defodiantur cœnoſo loco: ubi putrere incipiunt, etiam attrahere ſatagunt ex ægro, quicquid nocuum eſt.

Herba cur & quinam magnetica. *Ratio aqua.*

Idque peragunt herbæ, non quandiu in terra creſcebant, neque etiam quandiu in forma manent priſtina (oportet namque granum emori, ut fructum ferat) ſed in corporis putrefactione, virtutes jam, quaſi corporis repagulo ſolutæ, liberè magnetiſmum, ſecus dormientem & impeditum, exerunt, & juxta contagionem, impreſſionemque à vulnerato, aut ulceroſo loco acceptam, reliquum mali, vel eminus multum, exugunt.

Si quiſquam folia Aſari decerpendo, ſurſum vellicaverit, purgabunt aliam, id eſt, tertiam perſonam tractionis neſciam, per vomitum tantum: ſin vero deorſum carpendo torqueantur, ſolam dejicient alvum. Hic ſaltem nulla ſubeſt ſuperſtitio: nam quid hic imaginationis commemorem: cum illa in tertium objectum, nil operari concedatis, maxime ubi iſtud ignarum ſit, modi, quo decerpens fuerit uſus? An forte pactum implicitum rurſus & ſacram ignorantiæ anchoram, incuſaveris? Atqui hic, nulla latet vana obſervantia, præſertim ubi inſcio aſſumente, decerptor, ſurſum vel deorſum folia vellicaverit. Profectò præter aſarum & ſambuci extremitates, id cætera non habent purgantia, quæ quomodo libet decerpta, uni voce operantur continuo. Sed in aſaro, planta integrali, proprietas eluceſcit magnetica: adeoque ad carptionis ſenſum, variè ſua dotat folia. Habere autem nedum plantas, ſed & creata fere ſingula, ſenſus quandam adumbrationem, tam antipathia quàm ſympathia (quæ ſine ſenſu conſiſtere nequeunt) latius comprobant quod mox docebimus.

Aſarum & ſambucus magnetica. *Pactum implicitum anchora ignarorum.* *Sympathia præſupponit ſenſum.*

Matronam nobilem mihi notam, abeunte podagræ paroxiſmo uno, novus ſubinde alius excepit, ac per multos menſes, podragra ſine remiſſione, inſolito infeſtavit recurſu. Neſciens vero, unde tanta ſibi, inauſpicataque morbi recidiva; tandem quoties remiſſo acceſſus fervore, è cubili jam ſurgens, ſederet ſede, qua frater ejus olim, & in alia urbe, podagricus ſedere ſolitus erat, extemplo nimirum abinde morbum repullulare reperit. Effectus utique nullatenus imaginationi, aut ſcrupulo adſcribendus: utpore

Fratris mortui mumia olim impreſſa ſedi, adhuc magnetica.

pote quæ duo, effectu longè fuerunt poſteriora. Qua autem ſede, ſi contingeret alium ſediſſe podagricum, nulla ei accidit morbi reincrudatio. Itaque jam fratris mortui, mumia, ſedem contagio, ſuſpectam meritò reddidit, quæ ſorori, & non alteri podagrico, fluxus illos, ſecus quieturos moveret, trans omnes veſtes penetrans. Magnetiſmus fuit, ad uterinam ſororis ſcilicet mumiam: idque longo poſt funera luſtro. Cedo, quid hic eſt pacti impliciti, cum hoſte ſatana?

Safirus in magnetiſmo unguenti æmulus. Safirus cæruleo colore ſatur, ſi anthracem, quo peſtis ſeſe prodit, attigerit, & aliquandiu affrictus fuerit, mox verò auferatur, non ceſſat magnetice, jam abſens gemma, virus totum, è contaminato attrahere: modò id viribus nondum debellatis fiat. Solent idcirco (nobis in majorem magnetiſmi fidem) locum apoſtematis, ſafiro in circinum paulatim ducto, conſcribere: ne ſcilicet exiens virus, qua inſenſiliter evolat, latius expacietur & nobilem aliquam vicinam partem, latius proinde infectet. Qua enim virus magnetice, è corpore tabido, tanquam per tubum attractum, exhalat, totus circinus mox nigreſcit, & tandem in eſcharam combuſtus, excidit: corde interim, à mortifera contagione præſervato. Nec locus eſt ſubterfugio, dicere virus attractum eo momento, quo locus à ſafiro tangitur, vel etiam tum temporis, intus edomatum figurare; & non magnetiſmo abſentis gemmæ id tribuere. Veruntamen ægri fidem dabunt, ſe non confeſtim percipere ſublevamen, ſed multo poſt; abcedente paulatim ſcilicet, per tractum magneticum veneno. Imo locus ipſe, pro magnetiſmo, certius teſtimonium dabit: qui non nigreſcit ſub ductu, vel per ductum ſafiri: ſed mox abinde atreſcit, combuſtus immediate per auram peſtiferam, id eſt, arſenicalem, iſthac, & non alia egredientem; qua etenim virus continuo exhalat, nimirum in conum reſumptis radiis venenoſis, ibidem neceſſum eſt locum impetum pati, atreſcere, & comburi quæ prout ſucceſſu temporis contingunt: virus quoque ſucceſſivè effluere, ad tractum abſentis gemmæ, edocent.

2. Ratio Cenſoris.

3. Ratio Cenſoris. Reſpondebis forte, unumquodque agens requirere impreſſionis ſuæ certam durationem: hinc ſafirum non inſtanti juviſſe, ſed impreſſionem reliquiſſe, quæ paulatim reliquum mali evictura eſſet, non autem abſentem gemmam, quippiam deinceps trahere. Ubi notabis, omne agens naturæ, in inſtanti agere, niſi ſit in patiente obſtaculum. In corpore verò contaminato, non eſſe impedimentum: utpote quod citiſſimè auxilium expoſcit, & omnibus ad id venis anhelat.

Aliud prorſus eſſet, ſi ſafirus, in loco dolente præparandus, concoquendus aut alterandus eſſet, ut ex illo educeretur obſervatum agens, quod, deinceps in corpus ſpargeretur. At cùm is maneat integer, & incorruptus, certum tempus duntaxat, exigit ad hoc, ut radium ſuum influentialem, per attractum

attactum mumiæ, copulet radio auræ peſtiferæ, quò eam mox abſens exigat. Ad dictam inquam copulationem, ut fiat alligatio virtutis ſaphiricæ, ad venenum, requiritur certum tempus (puta unius octavæ horæ) quo circumdatur anthraci circinus: nam ſi eſſet aliqua ſaphiri impreſſio, quæ paulatim intus venenum edomaret, & non tractio magnetica, gemmæ abſentis; nulla eſſet ratio, cur atreſceret & combureretur, certus iſte locus circini, neq; etiam quo minus, virus latius ambularet quam dicto circulo. Quod ampliùs eſt, ſi anthrax recenter pluribus in locis, ſe ſimul oſtentet: ſolus tamen ille, qui Saphiro circumſcriptus fuerit, amburitur, ſidentibus & pereuntibus cæteris. Itaque quam obſecro, impreſſionem attractivam, poſt ſe ſaphirus relinquet abſens, ſi non magneticam? maximè quod attractum, dicat inſeparabilem reſpectum, ad attrahens, & viciſſim? *Saphirus tactu unius carbunculi, cæteros ſanat.*

Imo ſi ſaphirus de ſe, virtutem in corpus ægrum dediſſet, una aut altera vice, ſeipſo imbellior eſſet (ſic nempe ungula alcis, epilepticos arcens inſultus paulatim, effeta redditur) amiſſa facultate, quam impreſſit, quod planè in ſaphiro verè exors eſt: eo namque potentior laudatur, quo ſæpius venenum exuccerit. Dices fortè, ſaphirum generaſſe qualitatem in ægro, ratione cujus, incepit attrahere, & virus iſthac evellere: & quamquam ſaphirus tunc removeatur, naturam nihilominns ſemel commotam, perſeverare in expulſione, idque qua virus expelli cœpit. Primo queritur, an ſaphirus trahat prima ſua qualitate (puta calore) vel formali & magnetica proprietate? atqui hæc non deſiderat præviam generationem, novæ qualitatis intus: ſed tantum copulam virtutis tractricis ad trahendum. Tractionem itaque fieri, per abſentem gemmam. Probatur ſub ſumptum: quia omne trahens naturale, trahit ad ſe. (Etenim ad hoc ſcililet duntaxat trahit) quocirca nova qualitas intus generata, ad ſe virus intro traheret & neutiquam foras, per tractum educeretur. Secundò, An fortè ſaphirus, genuerit virtutem de ſe, eamque in pellem tantum impreſſerit? enimvero neque illud conſtare poteſt: quoniam tunc non eſſet neceſſe, circum anthracem, duci circulum per gemmam: ſed ſufficeret qualemcumque remotam & commodiorem pellis partem attingi: quod falſum eſt. Tertiò, An ſaphirus forte aperiat poros? & an natura non potuiſſet, eadem ſua expultrice uti, citra attactum ſaphiri? quod ſi non: tunc ſaphirus non attrahet: ſed tantum, expultricem in ægro roboraverit. Huic contrarium eſt, quod non ultra, neque citra circinum, locus amburatur; quodque incipientes, etiam non attracti, anthraces, ſidant & pereant. Siquidem roborata expultrice tantum, ipſa quaqua verſus expelleret, & non ad certum & electum vinciretur locum. Quartò, Natura ante tactum ſaphiri, jam denotaverat ſuum robur validum, in expellendo anthracem. Unde quoque falſum eſt, naturam ſemel in expellendo commotam, deinceps per ſe perſeverare, *4. Ratio Cenſoris.*

cùm ad expulſionis initia, tardus alioqui ſaphirus venerit. Igitur utut dixeris, abſente gemma, virus attrahi magneticè, neceſſum eſt.

Viſne ergo clarius oſtenſum tibi unguenti armarii magnetiſmum naturalem? vel an tractum gemmæ calumniaberis, & calumniatori quoque aſcribes? Judicabis (reor) præſtare & longe præſtare, nobiſcum ſentire, quod ſicuti mors, vulnera, morbus, cædes, per diabolum irrepſerunt, unde nil niſi malum: ita omne donum bonum de ſurſum eſſe, à patre luminum. Bonum univerſim cenſentes iſtud, quod neque ſubjectum, neque objectum, neque media, neque intentus finis, inculpare pravitatis auſint. Solent proinde pridem, Eccleſiæ proceres, annulos ſaphiro ditatos geſtare, ignorato apud illos, pene illius gemmæ uſu. Etenim quibuscumque data eſt animarum cura, iisdem quoque incumbit ex lege & officio, contaminatis peſte aſiſtere: caligine nimirum ignorantiæ, præclariſſimam rerum naturalium ſcientiam, hodie inumbrante: in cujus vicem, dicendi lepor, inflantis & mortuæ litteræ nitor, & præſumens garrulitas, ſucceſſere: quod dolendum ſummopere, atque admirandum magis, artes mechanicas, proficere quotidie: ſolum vero naturalium ſtudium, cenſuris iniquis terreri & retroire, prolixior de ſaphiro fui, quia ſimilem cum armorum unguento, paremque caſum prorſus continet.

Cur Eccleſiæ antiſtites annulos cæruleos geſtent.

Eſt magnes homini.

Eſt igitur hac in parte, ſuus quoque homini magnes, quo tempore peſtis, per inſenſibilem tranſpiratum, à contaminatis venenum, forinſecus haurit. Natura etenim, quæ ſolet alias benignum ſuccum duntaxat admittere, eumque ab excrementis ſolerter ſecernere, hoc ſuo nunc magneti ſuccumbens, nocuam auram allicit, mortemque intro vocat. Contra quem magnetem, ſuus eſt magnes contrarius (ne videlicet diſputatio, ulla ſui parte, cedat ſterilis) ipſe nempe ſaphirus vel etiam fruſtrum ſuccini lucidum, prius per ſeptem planetarios pulſus confricta (ſunt autem ii in gutture, carpis manuum, prope pedum malleolos, & ad cordis thronum) & collo, periapti vice appenſa, humanum magnetem præcellunt, impediunt, adeoque diræ lucis amuleta certiſſima; alioqui plane inefficacia, ſi pulſuum confrictio non præceſſerit. Quæ enim prius ſafirus, & ſuccinum erant, ab affrictu, mutatâ familiâ, nomen prius amittunt, & zenexton deinceps appellantur. Hæccine quoque diabolica cenſebit, & inito pacto attribuet aliquis?

Zenexton peſtis.

Sat eſt paucula, ſufficientia tamen exempla, & unguenti armarii parem caſum continentia, attuliſſe; nunc tempeſtivè nos ad tua argumenta volvemus.

5. Ratio pro Cenſore.

Arguis Goclenium, de inſcitia Ariſtotelicæ doctrinæ, eo quod idem accidens, migrare de ſubjecto in ſubjectum, inſinuet (utinam tam præſtò eſſes probando, ac es refellendo) utpote & hoc pertinacitatis eſt ingentis, putare

Digitized by Google

putare cicatricem in cadavere non eandem eſſe, quæ in homine heſterno fuit. Fruſtra etenim nos ſanctorum reliquias veneramur, ſi ſola materia impoſſibilis Ariſtotelicorum, ſuperſit, & non accidentia quædam, in corrupto remanſerint, quæ olim erant in vivo. Ecce, quo Paganicus error, præcipitet improvidè carpentes. Putare inquam impoſſibile, quod prorſus eſt neceſſarium, denſiſſimæ eſt ignorantiæ officium, lumen ſcilicet, à ſole usque in terram, vel ictu oculi celerius, per minimos quosque atomos aëris, producere novas ſpecies, & ſpecierum ſpecies luminis: Cæcutire nempe hoceſt ad ſolem; nam ſi non haberemus lumen, & virtutem ſolis apud nos, ſed milleſimam, millenorum millium ſpeciem luminis, & virtutis duntaxat; ne quicquam creſceret, & refractione vel unione radiorum, nunquam ignis produceretur. Etenim ſpecies ſpecierum luminis, cùm lumen non ſint magis; quàm colorum ſpecies, colores ignem nunquam cauſarent. Ego certè mihi gratulor, de ignorantia talis doctrinæ, de qua Goclenius, velut rudis accuſatur. Nonnè trans vitrum, candenti fluxu ſigillatum (in quo nullus invenitur porus) ligula compaſſi, ad polum ſeſe flectit? & ad ferrum vicinum trahitur, polo interim neglecto? Igitur idem accidens, trans vitrum migrat, de magnete in aërem, & ad polum ipſum fortaſſis attingit. Et magnetiſmus quoque, qualitas cœleſtis eſt, aſtralibus influentiis perſimilis, nec loci diſtantiis coercita, prout neque unguentum magneticum, de quo diſputo.

Neceſſe eſt accidens migrare idem de ſubjecto in ſubjectum.

Magnetiſmus qualitas cœleſtis.

Rides, quod uſneæ herbulam, ex cranio hominis trium litterarum, legat Goclenius. Nec eſt ſanè, quod hic putaveris anguem in herba; ſuperſtitionis vanitatem latere: nam etſi Jeſuita, ſuſpendio, alioque martyrio enectus, ad ſiderum influxum & obedientiam exiccari relinquatur, ejus caput, conſimile furis cranio, uſneam oriundam, peræquè utilem, & ſimul corradendam exhibebit: ſiquidem uſneæ ſemen de cœlo cadit in agrum calvariæ, interdum enim ſpumâ pluit, quæ aurora dicitur: ſubinde mucilago tenacior, quæ ſperma ſiderum vocatur, decidit. Nonnunquam ranis, araneis, &c. pluit cœlum, quæ decidendo ſubſtantia fiunt tangibilis & vitalis. Alicubi in montanis, lacte pluit, non minùs quàm ſanguine: non rarò quoque in lapides & oſſa, incumbit alba, & bituminoſa ſubſtantia, cælitus dimiſſa, quæ uſnea fit. Hæc alibi cruſtam lapidibus inducit, ubi lapideſcit; & alibi in muſcum degenerat. Huc ſpectant ros, manna, throni, thereniabin, noſtoch, nebulgea, laudanum, & his ſimilia. Quanquam hæc aëris ſubſtantiam magis participent: ubi interim ſiderum excretiones uſneæ, altioris ſunt proſapiæ, & flores cœleſtes nuncupatæ multa molliti ſunt per eas; utpote cum cœlorum favore, & influentia continua ſint ditatæ fundamento egregiarum virtutum non carent. Uſnea igitur cranii, cum cælitus ſemen acceperit, uterum autem & ſuum incrementum ex

Fur, latro & vir aut mulier proba eandem dant uſneam.

Vide & quid uſnea ſemen.

Fructus aëris.

Uſnea fructus ex igne.

Digitized by Google

medullis mumialibus cranii humani, & arcis microcoſmi: non mirum ſi inſignes, & ſupra vulgarem vegetabilium ſortem, poteſtates obtinuerit aſtrales & magneticas, quanquam non deſint herbis, quà herbæ ſunt, ſui magnetiſmi. Dicam quæ vidi, Miles quidam, & nobilis, fruſtulum aliquod uſneæ cranii humani, intra cutem & carnem capitis, conſolidatum gerebat; qui amicè intercedens, inter duos fratres, invicem de vita dimicantes, gladio in capite cæſus, in terram cecidit, quo ictu pileus & coma, ad cutim uſque, velut novaculâ, diſciſſa fuerunt, pelle tamen illæsâ evaſit. Vos conjicite, cuinam cauſæ, pellis tutela dedicanda ſit. Ego conjecturis non aſſuevi, animum incertis torquere: fulgur ſiquidem enſe potentius, ſi laurum, non ſaltem vitulum marinum quatit, nec equum attingit, cujus chamus, vituli marini pinguedine, inunctus ſit; nec ſtabulum ferit, cujus poſtes, tali adipe pingues ſunt. Experientia eſt trivialis. Transeo attamen, & aliis hanc arenam relinquo, ubi ſimile paradigma prius monuero. In Arduenna D. Hubertus colitur, quo omnes à cane rabido demorſi, tendunt (prout ad ſancti Donini, & Bellini ſacella alii confluunt (flocculus ibidem de ſtola D. Huberti, intra frontis cutem, demorſi à rabido, ſolidatur, & in poſterum, à nulla fera rabida, feriri poteſt, denteſque arcet flocculus. Reſpondebis id miraculum eſſe Dei, per reliquias, eſto miraculum: Deum tamen in miraculis, ut plurimum ad latus naturæ ire, hujuſque morem obſervare, ipſi ſuo flocculo oſtendunt. Nam qui ſolo verbo poteſt omnia, etiam mediis ſubinde utitur. Sic ſudor in ſudario D. Pauli, eſto unguentum magneticum: ſudor vero ægrorum, vel etiam inſenſibile effluvium, ab iis effluens, eſto ſanguis vulnerati, intra unguenti pyxidem, bacillo poſitus, e veſtigio tota undique noxa ex ægro, magneticè trahitur. Idque eo fit potentius quo magnes ille ſupernaturalis, majoris eſt efficaciæ: par eſt ſcilicet utrobique ratio, & par modus; niſi quòd in mundo materiali, ſanguine & unguento, ſeu mediis corporalibus contingat: in ſupernaturali vero, per amicorum Dei reliquias, multùm ſaltem hoc nomine venerandas: quæ ut unguento magnetico proximiores evadant, è quibuſdam fontem olei, liquoris, balſami, indeſinenter ſtillantem, excitavit noſtri miſertus Deus; quo ſcilicet magnetico remedio utrobique ſuffulti, certò ſciamus, curationem magneticam Deo acceptam, & in utroq; mundo, conſimili ordine, pari paſſu, unoque ductore ire. Hinc nempe reliquiæ recentes, plura & auguſtiora edunt miracula, vel ubi transferuntur, tanguntur, &c. quia neceſſe eſt magnetem fricari, moveri, ſi ipſum trahere oporteat.

In uſnea dorſum etiam magnetis mutato ſcopo.

Deus in miraculis ſequitur naturam.

Deus per reliquias magnetiſmum unguenti approbat.

Magnetiſmus ſupernaturalis probat naturalem.

Ad te, uſnea cælo ſata, redeo: qui enim à rabie per flocculum, & alios pios ritus convaluerit, nedum liber à cane furente in poſterum relinquitur, ſed (quod magis eſt regium) alteri poteſt demorſo à cane rabioſo, tem-

Uſneæ flocculum in fronte con-

pus

pus differre ad multas quadragenarias, donec queat D. Hubertum ſuo commodo adire, ſilente interim & ſuſpenſo veneno rabidi. Conſanguineum natura quoque dedit. Zinzilla (quæ eſt excrementum diaphragmatis in flegmonem abiens) occidit, ubi zonæ inſtar, circumierit; Curatur autem tutò & celeriter, ſi ſanguine cujuſdam, qui ſemel illo morbo laboraverit, foris, vel tenuiter locus inungatur. Nempe qui ſemel à morbo illo convaluerit, ſanguinem nedum balſamicum obtinuit, unde in poſterum ab eodem morbo tutus ſit; verum etiam eundem affectum curat in proximo, ejusque ſanguinem cutaneo attactu, vi magnetiſmi, in balſamum ſimilem transplantat. *Flocculus in fronte in totam vitam præſervat à dente. impreſsio ſanguinis eadem in zinzilla.*

Dices ſi magnetiſmus ſit in uſnea, fruſtra erunt reliqua. Reſpondent Medici, quædam eſſe principalia, alia verò minus, aliqua eſſe contrarietates impedientia, nonnulla vero excitantia, quædam quoque augendo promoventia. Hanc ſcilicet fuiſſe compoſitionis neceſſitatem. Quamobrem prout fuit impertinens dicere. Si uſnea magnetiſmum habet, ergo pro reliquis fruſtra exenteratur homo: Ita quoque abſurdum eſſet inculcare. Si uſnea per ſe non habeat ſufficientem magnetiſmum neque adeps, neque ſanguis, &c. ergo neque toti compoſito inerit is magnes unguento attributus. Cùm ſingula nequeant adferre in compoſitionem, quod antea in ſimplicitate non habebant; cogar ſubinde tuas explere vices & pro te cavillationes ſomniare. Verumtamen debueras prius, ex ruſticis experimentis didiciſſe, in compoſitione, ſæpius novam atque inſolitam qualitatem emergere, quæ in ſingulis antea ſimplicibus, latebat minimè, noviſſe nempe conveniebat, nec vitriolum, nec gallas, eſſe nigra: juncta tamen atramentum efficere. *6. Ratio pro cenſore. 7. Ratio pro cenſore.*

Objicies rurſus: ſi uſnea in ſe magnetiſmum cuſtodiat, ex virtute mumiali oſſium, & cœleſtium orbita; ergo eadem non ex ſolis craniis, ſed ex oſſibus quoque cæteris ſceleti, colligenda erit; ridiculum & illud: quippe ſolo natura quoque ſubeſt; & piper recens, in Italia plantatum, idcirco hederam patrat. Veratrum in Tridentino tractu, vi purgante orbum eſt. Et papavera apud nos, lethali qualitate privata, utcunque patria noſtra, decuplo gelidior quam ipſæ Thebæ, Ideo varia eſt uſnea, vario oſſium ſolo ſuccreſcens. Si etenim fulgur, in tactis loculis, nummos liquefaciat, & ex decem ſodalibus compreſſim aſſidentibus, unum de medio tollat & collidat; idque inquam non caſualiter; ſed permiſſu ejus, qui ne frondem de arbore injuſſam decidere voluit, contingat, & cujus ſolius ope, virtutes omnes ſtabilitæ ſunt: non mirum quoque fuerit, aliud uſneæ ſemen magneticum, ſuper cranium, & alterius claſſis ſuper oſſa cœlitus depluere cætera. Saltem os capitis, valet ad epilepſiam: non item oſſa reliqua: tum demum, cerebrum totum in cranio conſumitur & liqueſcit, cujus liquoris *8. Ratio pro cenſore. Piper degenerat in hederam.*

viſceris inquam) irroratione continua, vires cranium acquirit alias, quas aliis abeſſe oſſibus animadvertimus.

9. Ratio pro cenſore. Novi ſatis contradicentium mores. Cùm enim nil in rem ipſam momenti habent amplius, contumelioſiores fiunt, & in hominem impingunt: quocirca dicet fortaſſe aliquis. Magnetiſmum eſſe quid novum à Paracelſo ſolo inventum: eum autem fuiſſe hominem improbum & ignarum. Tum quod ſi fuiſſet uſpiam talis virtus naturalis, illam non tot ſæculis occultam ſtetiſſe, & expectaſſe in adventum Paracelſi.

Reſpondeo quoad ſcommata, & multorum ſubſannationes, in virum Germaniæ decus inſtillata, ne nuce quidem digna eſſe, & aſſerentem, eo ipſo reddere indigniorem: utpote qui nedum vivos, ſed & mortuos judicare annititur. Nam quæ de litteris, ſapientia, adeptiſque donis, perhibent ejus monumenta, non eſt quod impar laudem ego, qui neminis encomium ſuſcepi: ſed res ipſas trutino. Eſt itaque objectio, ſuperbia ſua ſterilis, quæ nimirum præter vivos & mortuos, etiam Deum ipſum judicandum aſſumit: non debuiſſe nempe in Paracelſum ſed in aliquem alium (Jeſuitam fortè) infudiſſe, nec ſeculo Theophraſti, ſed citius multò aperuiſſe tantam naturæ conſonantiam: atqui cedo, cur Ignatius tam ſerò venit, ut ſocietatem toti orbi tam proficuam ſtabiliret? cur non multis antea ſæculis ea emerſit? Eheu quò te præcipitas præſumendo, miſer homo, an non Deus, qui beneficii liber dator? & in immerita donatione ſibi complacet? cotem juxta quem de perſonis judicemus, præbuit; nempe quod ex operibus cognoſcemus eos. *Quomodo de perſonis judicandum.* Quæ autem ſint Paracelſi opera, & quam omni expectatione naturæ & linguarum mordacitate majora, ipſius Epitaphium ab Illuſtriſs. & Reverendiſs. Antiſtite Principe Salisburgenſe, illi benemerito funeri appenſum, ſatis in vita invidia declarat.

Epitaphium Paracelſi quod Salisburgi in Noſocomio apud S. Sebaſtianum ad templi murum erectum ſpectatur lapidi inſculptum.

CONditur hîc Philippus Theophraſtus inſignis Medicinæ Doctor, qui dira illa vulnera, lepram, podagram, hydropiſim, aliaque inſanabilia corporis contagia, mirifica arte ſuſtulit: ac bona ſua in pauperes diſtribuenda collocandaque honoravit. Anno 1541, die 24. Septembr. vitam cum morte mutavit.

Para-

Digitized by Google

Paracelſus igitur, tantum abeſt, quod malè ſit meritus, quia antiquitati ignotum magnetiſmum, & loco naturalis ſtudii, quod paſſim in ſcholis ſterile docetur, reale aliud, corporum analyſi & ſyntheſi, ad manus probabile, & longè uberrimum attulerit, quin proinde potius, denominationem Monarchæ arcanorum, juſto titulo, præcedentibus cunctis eripuerit, niſi cum oſoribus, bene geſta, & in bonos uſus congeſta, ignari judices vituperemus omnia. Ita ſum homo: ſordent apud me, quæcumque ſola conſuetudine, fidem merentur? cum nil ſit, quod majori nos implicet caligini, quam quod ad conſuetudinem componimur, rumori ſomnioque aſſentientes creduli, eundum eſt itaque ad libertatem, fruendum, non ſerviendum judicii muneribus. *Paracelſus monarcha arcanorum.*

Objicies; in ſublunaribus, non eſſe vim influentialem, cœleſtibus impreſſionibus parem: atqui ſi hac impegeris, omnes rectè philoſophantes, unà reprehendes: qui ſuperam lationem in inferis eſſe, modo inferiore, & inferiorum analogiam in ſuperis rectè adnotarunt. An non herbæ, animalia, & æger homo, mutationes temporum futuras, præſentiunt & præſagiunt? an non rana, quò profundius ſibi inſtantis brumæ hoſpitium excavarit, eò immanior hyems expectanda eſt? hinc etenim auſpicia meteorica: non quidem quòd iſta contingant motu cœleſtium præcoci, & adhuc futuro, quippe priuſquam adſit, cauſet eam ſenſationem præſagam in ſublunaribus. Abſit: futura enim tantum nuntiat firmamentum, non autem cauſat. Verumenimvero creatis ſingulis ſuum ineſt cœlum, cœliq; rotatio, dependens ex ente ſeminis, in cujus ſpiritu (utpote qui univerſi celaturam continet) ſuum eſt cœlum, & ſua ſunt inſuper aſcendentia: nec eſt quod nos Aſtrologiam peſſundare putes; at elucidamus; res ſiquidem unaquæque ſuum cœlum, cœlorumque ob id ſyzugiam continet: cœlorum tamen motus, quia notiſſimus, quia communiſſimus, particularium cœlos (ſic dicam verbi defectu) dirigit juxta ſe. Hæc nimirum cauſa eſt, cujuſque naturalis inclinationis: atque ubi creatura à motu illo cœli, tamquam norma communiſſima, proprii cœli perſuaſu, exorbitat, confeſtim adeſt ægritudo & defectus: nam ovis ſine ductore, incerta oberrat; propterea nempe ægroti præſentiunt tempeſtates, temporum futuras mutationes, non itidem ſani: mare namque ſi flueret & reflueret, ductu Lunæ cœleſtis, id eſt, pyromantiæ ſolius, & non Lunæ ſuæ hydromanticæ: venti quoque ſi concitarentur ductu Mercurii cœleſtis, & non aſtri chaomantici ſui, profectò neceſſent uſpiam venti ulli provinciales, & per totum orbem (quia unicus eſt tantum Mercurius, & ſimplex Luna in cœlis) conſimilis flaret ventus, & mare flueret ubique, ſi non eodem tempore: ſaltem rythmo eodem quod neoterica navigatio improbat. Sat eſt itaque, hic obiter oſtendiſſe, naturam cœleſtem & enormonticam, rebus ipſis ineſſe, quæ tamen

10. Ratio pro cenſore.

Res quæque habet ſuum cœlum particulare.

Unde inclinatio.

Unde morbus aſtralis in nobis.

Unde ægroti præſentiant temporum procellas.

Quid in mari fluxum & refluxum cauſet.

Unde venti concitentur.

Digitized by Google

Cœlum non cauſat ſed enunciat futura.

Ens ſeminis cujusq; habet firmamentum & virtutem influentia ſua.

11. Ratio pro cenſore.

men ad rithmum ſuperioris lationis, ſeſe concitet ac moderetur, quandiu non refractaria haberi velit. Firmamentum quoque non cauſare futura, niſi remotè, idque primis tantum qualitatibus, vice cujuſpiam coqui: alioqui opulenter enuntiare opera manuum Dei. Res ipſas autem continere in ente ſeminali firmamentum particulare, ratione cujus ſymbolizant ſupera cum inferis, lege amicitiæ & philautiæ: ex quibus ſaltem nunc colligere eſt, magnetiſmum, & vires influentiales, paſſim rebus inſitas atque proprias: quas qui à ſublunaribus arcet, ſubterfugium inane quærit.

Inſtabis propius accedendum eſſe, nec ſatis adhuc conſtare, in ſublunaribus, cœlorum qualitatem æmulam, & quidem talem, quæ ad longè diſſitum, & abſens objectum influat: quod tamen in unguento armorum præſupponitur: adeoque magnetiſmum eſſe quidem virtutem cœleſtem, nullatenus tamen ſublunaribus tribuendam multoque minus, confictο unguento armorum. At quid eſt aliud (quæſo) quam negare magnetiſmum, extra vel præter magnetiſmum? nam ſi univerſim omnem ſublunarium influentiam ad invicem, vocitemus magnetiſmum, eamque occultam coaptationem, qua abſens in abſens, per influxum agit, ſive trahendo vel impellendo fiat, etymi defectu magnetiſmum nuncupemus; profectò quicumque negat extra magnetiſmum, influentialem vim ſublunarium adinvicem, & dari ſibi inſtantiam ex adverſo poſcit: is abſurdum requirit, magnetiſmum nimirum extra magnetiſmum, neſcitque quid neget aut petat.

Ignorantiæ ſubterfugium.

12. Ratio pro cenſore.

Siquidem in ſublunaribus exempla facti attuli, & inſtantias plurimas, appoſitasque de naſo nempe inſititio, de ſaphiro, de perſicaria, aſaro, & herbis plurimis. Sed negabis (ſat ſcio, quia neſcis) vel ea non accidere, vel ope diaboli (quod paratius eſt) evenire aſſeres. Moris non eſt, nudis authoritatibus diſputare phyſicos: ad manus, experientiam ſcilicet, eundum eſt nobiſcum certantibus. Explora igitur, & nos mendacii arguas; ſi nequis, ſaltem credas: idcirco inſolentis eſt petulantiæ, negare facti eſſe, quod paſſim triviale, quia nimirum non exploravit, nec explorare annisus ſit: multoque inſolentius, dæmoni indifferenter aſcribere, quod naturæ ubique conſonum eſt, ut mox docebitur: idque unam tantùm ob culpam ſcilicet: quia nimirum à noſtro Cenſore, modus per cauſam intelligi nequit! à Cenſore qui intelligendi ſuo acumine, & phyſices Ariſtotelicæ ſtudio, ambitum totius naturæ undequaque ſe luſtraſſe præſumit: à Cenſore inquam, qui etſi in unguento, nil deprehendat ſuperſtitioſi, nihilque illiciti; propter applicationis tamen modum ſibi paradoxum, illud ceu improbum damnat, execratur, & diabolicum neſcio quid continere aſſerit. At cujus obſecro? quia nempe enſis vel paxillus cruentus, unguento mumiali & magnetico emplaſtratur: quia ſanguinem ſemel extra venatum, cum eo, qui

13. Ratio pro cenſore.

Digitized by Google

qui adhuc venis fovetur, concordantiam ſervare neſcit: Et quia ad longè diſſitum objectum, extendi actionem unguenti non credit. Sed redi ad re: quia mox ea intelliges, & credes, niſi pertinax. Nunc in gratiam tui, magnetiſmi actionem in ſublunaribus ad lunam revocabimus.

Enimvero extra immerito ſuſpectam tibi, rerum & herbarum claſſem, influentiam rerum quarumdam, ad invicem eſſe, & ſervari inter objecta diſtantia nunc oſtendam. Vitis quæ in flore eſt, turbat vina procul. Excuſabis eandem mutationem, fieri impetu cœlorum: probatur quod non: ſi etenim cœlum cauſaret flores in vite, & vinorum in cadis turbulentiam, neceſſe eſſet, utrumque annis ſingulis, ſtato fieri & definito quaſi momento: quod falſum eſt. Nam ſubinde vitis floreſcit, & turbatur vinum ante ſolſtitium, atque in eadem regione, alio anno, longè poſt: ſed paucis minutis exceptis, ſol & ſtellæ fixæ, ſingulis annis ad idem punctum redeunt: ergo vitis floreret, & vina turbarentur, eodem ſemper tempore. At ſi diverticulum quæras, & alios, præter ſolem, planetas, hujus rei cauſam dixeris, qui non ſingulis annis in ſolſtitio parem habent ſitum, ſaltem uti communiſſimus eſt cœlorum motus, vineæ florerent eodem anno, omnes ferè ubique ſimul: quod falſum eſt. Nam ſicuti ſolo, natura aſtralis ſubeſt: ita & viti, eadem natura particularis ineſt: quæ & ipſa per ſe (non ſecus ac terræ data eſt vis germinandi per ſe) florem, fructum, & ſemen profert, ſeſeque ad rithmum generaliſſimi motus cœlorum componit & movet: Aſſerunt adhæc, vina neutiquam turbari, regionibus, quibus nulla vitis naſcitur; ergo vitis flos, & non cœlorum motus, vina turbat, idque multis inde milliaribus; cæterùm eò quidem potentiùs, quo vina, viti ſunt propinquiora.

Vitis turbat vina, non cœlum.

14. Ratio pro cenſore.

Studiis publicis gratulor, illique benè faveo, qui novit, quodammodo antimonium vulgare, inter præparandum, ad influentiam ſe continuò dirigat.

Antimonium obſervat influentiam.

Menſuram confectam metiri volo: itaque poteſtatem quandam influentialem, loci diſtantiis non obnoxiam, ſublunaribus familiarem ſatis probavero, atque eò violentiùs in favorem magnetiſmi, ſi ipſum magnetem, ſua ſe ſponte ad polum dirigere, nullatenus autem à polo trahi, docuero: etenim magnes unus, ad tres, alter ad ſex, ſeptem & undecim gradus à polo declinat: nullus autem (quod ſciam) rectà polum ſignat; igitur ſi traheretur magnes, vel à polo, vel ab aliquo poli vicino, velleretur: non enim à polo ipſo: quia quicquid trahit, ad ſe per lineam rectam, & non per obliquam trahit: quocirca ſi magnes traheretur à polo, rectà quoque polum oſtenderet; igitur magnetes, ſaltem quod vidi hactenus, non à polo trahuntur: neque etiam ab aliquo vicino circa, nam cum illud ipſum quieſcat nunquam, ſed indeſinenter in orbem feratur: igitur ſi traheret,

Magnes ſe dirigit non autem trahitur.

 etiam

Digitized by Google

etiam magnetem inquietum redderet, trahendo ipſum, nunc aliquot gradibus ad ortum verſus, mox totidem gradibus ad occaſum, nunc vero ad zenith ſurſum, aut deorſum velleret: quod falſum eſt: ergo non trahitur, ſed ſua fertur ſponte magnes. Quod autem alioqui magnes per ſe ſurſum feratur ad zenith, inſtrumentum eſt quoddam à Guillelmo Guilberto inventum cujus inventi gloriam, Ludovicus Fonſeca, nuper apud majeſtatem Catholicam ad ſe rapere annilus eſt: hoc inquam poli altitudinem, ubique locorum ſpontanea elevatione in annulo æneo ſuſpenſo oſtendit, nedum latus poli.

15. Ratio pro cenſore. Pro polo certabis, viam fuge luſtrans: polum quidem trahere magnetem, ſed juxta variam certamque magnetum diſpoſitionem materialem, eoſdem non rectà ad ſe (ea nempe eſt trahentis conditio & voluntas) ſed ad locum vicinum vellere: hoc eſt dicere. Polus trahit quidem rectà magnetem ad ſe, non tamen magnes trahitur recta ad polum, propter impedimentum aliquod ignotum (quod vocas certam ejus diſpoſitionem) inexiſtens magneti, quod poli tractioni reſiſtit, eaque potentius & ſuperius eſt: quanquam ſoſpes à tot millenis milliaribus, eadem ad magnetem pertingat. Vides quantum veri ſubterfugio ſis deditus? & quàm recuſas, ineſſe magneti diſpoſitionem tamen certam quandam motricem, invitus magneti inhabitare aſſeris (certam dicis, fictam tibi, & omnibus in toto incertam) præter, & ſupra tractum poli? quod idem eſt, ac ſi dixeris, magneti ineſſe directricem virtutem ad aliquem diſtinctum locum, non autem trahi à polo.

16. Ratio pro cenſore. Recalcitrabis pro vicino poli, dicendo magnetem trahi, non ſemetipſum dirigere: trahi non ab aliquo puncto, aut aſtro, ſed à toto circulo quodam, prope polum: reſpondeo longe petitum eſſe ſubterfugium; nam iſte circulus, ſaltem latitudinem habebit ad minimum octo graduum, à tribus nimirum ad undecim gradus; quia tantæ variationis magnetes vidi. Ergo ſi toti circulo ineſſet poteſtas trahendi, idem magnes continuò variaret, nunc ad tres tandem ad octo vel undecim gradus à polo deflecteret eadem hora: quod falſum eſt. Ergò ſaltem in tantæ latitudinis circulo, erunt diverſæ orbitæ, quarum ſua quæque, ſuum magnetem alliciet: quo conceſſo, recides in idem barathrum: eſſe nempe diſpoſitionem quandam in magnete, cur potius ab hac, quam ab alia ſolicitetur orbita, & per conſequens, figmentis ad lubitum deductis, erit virtus nihilominus motrix in ipſo magnete.

Vitrum magneticum. Nondum ſatis eſt: ſi polus traheret magnetem; hoc fieret vel ob elementalem & materialem temperiem lapidis, vel propter ejus formam: atqui vitrum optime elotum, utcumque multis frictionibus mundatum, in quo fuit magiſterium magnetis præparatum, inpoſterum ſuos etiam obſervat

Digitized by Google

ſervat polos: ob impreſſionem ſcilicet, vitro citra reliquias corporeas communicatam. Chalybs quoque poſt magnetis attactum probè elotus & abſterſus, polum notat nihilominus: quæ duo, cùm neque parem invicem, neque cum magnete contemperationem vel formam habeant; commonſtrant ob neutrum finem, polum magnetes trahere. Dices, affrictu, participationem magnetis factam in poris chalybis, aut ſpondilibus vitri, miſera excuſatio! nam reſina abiegna, per ſe coagulatur in lapidis duritiem, quæ tum ferrum non aliàs, quàm magnes allicit. Hic ſaltem fictitia magnetis participatio ſubſidit.

17. Ratio pro cenſore.

Reſina magnetica.

Magnes ſolo allii affrictu polum negligit, ſervata ſibi interim forma, materia, & proprietatibus, quia nempe per allium obdormiſcit, ſpiritualis illa ſenſatio in magnete: quam ſenſationem, cauſam unicam actus proprietatum formalium, jam antea perhibuimus, debilis utique poli tractus foret, qui per tot cœlorum orbes, vaſtamque aëris regionem, per tecta, per muros tranſiret, ſolum vero allii ſuccum (aut mercurii fuliginem) penetrare neſciret, conſtante radice materiali eâdem, & forma lapidis unica.

Allium contra magnetem quid agat, & cur idemque de Mercurio.

Cauſa occultarum proprietatum.

Natans magnes, parte certa ad Boream, altera ad auſtrum fertur. Igitur ſi iſtud à trahente polo fieret, totum latus boreale lapidis, ſemper à polo boreali duceretur quod falſum eſt: nam boreali latere, ſi ferrum tetigerit, non illud ſecundum ſuam proprietatem ad Boream, ſed ad auſtrum inclinabit, & ſi lapidis pollen ferro adhæſerit: ſin vero auſtrali, ferrum tetigerit, illud ad boream vertet. Item magnes qua ad boream parte, ſe ſemper inclinavit, ultra lineam æquinoctii, ad auſtrum tendit.

Adhuc pauliſper. Magnes ſcutellæ innatans, ſtagno quieto, ſi boreali parte verſus fuerit ad auſtrum violenter: ſtatim boreale latus Aquilonem repetit, velut impete ductum: igitur ſi à polo ipſo, magnes velleretur ad polum, & non eſſet ſpontanea lapidis directio, neceſſariò eodem tractu, tota ſcutella fluctitaret & traheretur ad ripam aquilonarem: quod falſum eſt; directione namque borealis lateris acquiſita, ſtant ſuper aquam magnes & ſcutella immobiles. Eſt igitur in magnete virtus influentialis, quæ citra reſpectum propinquitatis objecti, cœleſtium more, liberè ad polum uſque fertur, cum ſit ſpontanea magnetis ad polum eradiatio: itaque ſi unica naturalis eſt jam reperta virtus in ſublunaribus, ad objectum longiſſimè diſtans, diradians (puta in magnete) ſatanæ nequaquam aſcribenda: ſufficienter quoque probatum erit, & pares plures eſſe poſſe, prorſus naturales, ut in exemplis allatis & unguento armario.

Virtus ad diſſitum objectum eſt naturalis etiam in ſublunaribus, & eſt magnetica.

Magnes itaque, vel ferrum à magnete contactum, cum ſponte ſe ad polum convertant, neceſſario extenditur qualitas quædam, à magnete ad polum: quam quia novimus fieri citra effluvium aliquod corporeum, idcirco ean-

Quid Goclenius vocet qualitatem ſpiritualem,

Craſſus error. co eandem ſpiritualem denominamus, in hoc à Theologo noſtro diſſentientes qui ſpiritum contra omnem naturam corporeum, velut quid præter naturam diſtinguit. Medici vero, duntaxat contra craſſiorem corporis compaginem; hoc pacto dicimus, ſolis lucem, & cœlorum influxum, torpedinis jaculationem, baſiliſci viſum &c. eſſe qualitates plane ſpirituales: quod ſcilicet non communione ſubſtantialis evaporationis, in diſtans diſpergantur: ſed tanquam imperceptibilis lucis medio, diradientur à ſubjecto in objectum debitum.

Cenſor immeritò carpit Goclenium. Quibus ſic ſuppoſitis & probatis, ſatis liquet, quod nondum intellecto Goclenio, ipſum Theologus nihilominus carpſerit, multoties immeritum. Primò quia qualitatem ſpiritualem in unguento corporeo ſtabularet Goclenius. Secundò, quod radialis lucis inſtar, ſeu medio ac vehiculo *Media magnetiſmi.* tractus, feratur in objectum appropriatum. Tertiò quod ſpiritus mundani ſenſatione quadam (omnis ſympathiæ cauſatrice) deferantur ejusmodi *Cenſor malè interpretatur ſpiritum Philoſophicum.* qualitates, ad longinquum & deſtinatum objectum: hunc ſpiritum Theologus cacodæmonem interpretatur ſuo, at neſcio quo jure; cùm ſit aura ætheris purior & vitalis, qui ſolem, titaniaque aſtra, ſpiritus intus alit, totamque diffuſa per artus mens agitat molem: adeoque mundum communione quadam, partium ac virium conſpiratione, moderatur, juxta conſenſum omnium rectè philoſophantium: verbi gratia, Soliſequi flo- *Omnis creatura vivit ſuo modo.* res, ſentiunt ſolis iter: mare lunæſtitium utrumque notat. In ſumma omnis creatura, per vitam (Regem qui omnia vivunt adoremus) eſſentiam, exiſtentiam, & ſenſationem, Creatoris majeſtatem, liberalitatem, & *Cenſor non intellexit Goclenium, & carpit tamen.* præſentiam atteſtantur. Quocirca Cenſor noſter, meritò redarguendus eſt, quod antequam medicum philoſophico ſtilo ſcribentem, intellexerit, carpſerit auſu plane intolerando. Adeo namque fuit difficile modum tenuiſſe in cunctis.

Quæſtio cenſoris admirantis neſcii. Rogas quid trahatur è vulnerato, & quomodò fiat tractio per unguentum abſens? At ſane non injurius reſponderem: quandò ipſe nobis oſtenderis, quapropter magnes ferrum traxerit, ſeſeque ad polum converterit: tunc tibi quinam mumia, tactam mumiam, per mumiam ſanet, indicavero: at quia inſufficientiæ Goclenii hac in parte reparandæ, ſubſtituti fuimus, mox quoque quinam tractio magnetica unguenti, contingat, didactico analogiſmo oſtenſuri ſumus, ſi tamen quid trahatur tibi ſatisfecero.

Quid unguentum trahat è vulnere abſente. Notandum igitur in vulnere, non ſolam continui fieri ſolutionem; ſed ſimul introduci exoticam qualitatem, unde labra vulneris indignata, mox æſtuant, apoſtemantur, imo totum abinde corpus, febribus, ac varia ſymptomatum ſyndrome, conflictatur: ſic namque ovum, cujus putamen, vel tenuiter ſaltem læſum eſt, putreſcit, ubi alias potuiſſet conſervari.

Magnetiſmus igitur hujus unguenti, trahit peregrinam illam diſpoſitionem

Digitized by Google

tionem ex vulnere, unde labra, nullo demum accidente prægravata, ſine dolore ſunt, & mox accreſcere feſtinant, nullatenus impedita: Naturæ ipſe, vulneris medicatrices ſunt, medicus, illius tantum miniſter; nec pharmacum in vulnere carnem gignit, ſatagit ſi obſtacula removerit: quæ aliàs, unicum armorum unguentum, arcet ſatis, ſecurè, & opulenter.

Objicies unguentum armorum, non debere potius allicere, alienam jam dictam qualitatem; quam naturale robur, & venarum vires: quodque ſanguis, in unguento cum ſit ſanus, adſciſcere deberet ſanitatem vulnerati, non autem indiſpoſitionem; prout nempe de Carlino ſcriptum eſt. Reſpondeo diverſos eſſe magnetiſmos: quidam enim trahunt ferrum, quidam paleas, plumbum, quidam carnem pus &c. nonnullorum vero ea eſt gratia, ut peſtiferam duntaxat auram extrahant &c. imo ſi effectum ſanationis, in unguento noſtro, cum tuo argumento copulaveris, telum te ſauciabit proprium: exinde etenim quod effectus unguenti, ſit ſanare perfectè, breviter, abſque dolore, ſumptibus, periculo, & virium jactura: hinc inquam liquet, virtutem magneticam unguento, à Deo naturaliter, & non à ſatana ineſſe. Quoniam ſi hic cooperator eſſet dictæ ſanationis (quod aſſeris) eadem eſſet imperfecta, cum roboris amiſſione, debilitate, vitæ jactura, difficili convaleſcentia, vel animali alicujus majoris, & infortunii recidiva. Quæ ſingula prout diabolicis curis ſunt annexa: ita procul à cura noſtri unguenti abſunt. Pro nobis fidem facient, quotquot unquam hoc unguento curati ſunt. Satanas nunquam veridicus eſt, nunquam boniſuadus, niſi ut decipiat; imò nec dudum in vero perſeverat: ſemper namque, ſi quippiam boni attulerit; pluſculum mali ſubmiſcet hoſtis. Eandem ſanè legem, & in hoc unguento pro ſua conſuetudine ſervaret ſi author aut fautor eſſet: ſaltem tunc deficeret hoc remedium, quum velut ab inferis revocatur vulneratus, qui ſecus mortali peccati labe, vitam mox cum ſanguine, periculoſo vulnere eliſurus eſſet: niſi ſatanam, tunc noſtri miſertum fortè dixeris; & quod jus, in talem vulneratum jam ſibi acquiſivit, ipſe in ancipiti ponat, curando nempe per unguentum magneticum, quem perire mallet; fortaſſis quia anguſtus verbi, & pacti obſervator, jam apud vos eſt ſatanas, nec amplius verſipellis, fraudulentus, impoſtor, mendax totus: præterea negamus ſuppoſitionem, & ſanguinem extra venatum perfectè ſanum: ſed potius vita communi jam privatum, & initia alicujus corruptionis ingreſſum eſſe. Obtinere ſaltem vitam mumialem. Huc facit cruor putridus, & tamen magneticus in ovo.

18. Ratio pro cenſore.

Reflectitur hoc argumentum in Cenſorem.

Effectus ſatanicus omnis eſt imperfectus.

Cur ſatanas non cooperetur cum unguento noſtro.

Ratio.

Tranſeo itaque objectionis abſurditatem, quod magnetem unguenti, ad placitum torquere auſit, non quorſum à Deo datus eſt.

Rationes poſitivæ magnetiſmi propinquiùs per metaphyſicam & magicam deducta.

Quæ dicatur voluntas & phantaſia carnis & exterioris hominis.

TEmpeſtivum eſt nunc, prodere cauſam proximam magnetiſmi in unguento. Conſenſu inprimis Theologorum myſticorum, hominem dividimus in externum & internum, utrique aſſignantes, mentis cujusdam poteſtates: ſic nempe carni & ſanguini voluntas competit, quæ non ſit voluntas viri, nec voluntas Dei; & pater quoque cœleſtis, quædam revelat homini interiori: quædam revelat caro & ſanguis, id eſt, homo externus & animalis: quomodo enim idolorum ſervitus invidia &c. inter opera carnis rite numerarentur (cùm in imaginatione tantum conſiſtant) ſi & carni ſua non eſſet imaginatio, & voluntas electiva?

Duplex extaſis.

Porrò eſſe extaſes miraculoſas, homini interiori competentes, in confeſſo eſt. Eſſe quoque extaſes in homine animali, propter intenſam imaginationem, extra dubium eſt: imo Martinus Delrio, Societatis Jeſu presbyter, admittit in ſuis diſquiſitionibus, puerum quendam, tam violenta cogitatione, in civitate Inſulenſi ductum, quod flagranti eodem deſiderio, videndi parentem, quaſi per extaſim raptus, eam multis inde milliaribus, abſentem inviſerit, & ad ſe rediens, omnium quæ viderat memor, multa quoque ſigna, apud parentem veræ præſentiæ ſuæ dederit.

Vis extatica ſanguinis.

Plura occurrunt quotidie ſimilia, quæ brevitatis ergo omitto. Iſtud autem fuiſſe deſiderium exterioris hominis, ſanguinis ſcilicet & animalis, certum eſt: nam anima, alioqui diſtigata, ſemel à corpore, nunquam, niſi miraculo reunitur. Igitur in ſanguine eſt quædam poteſtas extatica, quæ ſi quando ardenti deſiderio excita fuerit, etiam ad abſens aliquod objectum, exterioris hominis ſpiritum, deducendo ſit: ea autem poteſtas, in exteriori homine latet, velut in potentia, nec ducitur ad actum, niſi excitetur, accenſa imaginatione, ferventi deſiderio, vel arte aliqua pari. Porro uti ſanguis quodammodo corrumpitur, tunc ſe ejus poteſtates omnes, ſine prævia imaginationis excitatione, quæ antea in potentia erant, ſponte in actum deducuntur; corruptione namq; grani, virtus ſeminalis, aliàs torpens & ſterilis, in actûm erumpit: utpote cum eſſentiæ rerum, earumque ſpiritus vitales, putrere neſciant, diſſolutione inferioris harmoniæ, ſoſpites emergunt. Proinde nempe omnis occulta proprietas, corporum compagine, digeſtionibus prævis (quas putrefactiones vocamus) jam diſſoluta, ad manum venit libera, expedita, & in actum manifeſta. Igitur cùm vulnus, aëris ingreſſu, qualitatem adverſam admiſerit, unde mox ſanguis in labris æſtuat, & aliàs purulentus evadit; contingit ſanguinem in vulnere re-

Corruptio potentia latantem manifeſtat.

Eſſentia rerum non putreſcunt.

Ad quid putrefactio ſpagirica.

Cauſa magnetiſmi in unguento.

re recenti, propter dictam qualitatem exoticam, aliqualis corruptionis jam initia ingredi (qui etiam in paxillum tunc aſſumptus, unguento magnetico oblinitur) quo mediante corruptionis initio, poteſtas extatica in ſanguine, latens potentialiter, in actum ducitur: quæ quia ad corpus ſuum redux eſt ratione latentis extaſis, hinc ſanguis iſte ad ſanguinem totius ſui individuum reſpectum gerit. Tunc nimirum magnes, in unguento operari ſatagit: & mediante potentia extatica (ſic voco etymi penuriâ) exugit noxam, è labris vulneris, & tandem virtute mumiali, balſamica & attractiva in unguento acquiſita, magnetiſmus perficitur.

Cor à theſauro trabitur magneticè.

Nectiomantia unde.

Quid ſit homo animal, & quid homo imago.

En habes nunc rationem poſitivam magnetiſmi, in unguento naturalis, ex magia naturali depromptam; cui aſſentitur, lux veritatis. Ubi theſaurus, ibidem cor inquiens. Si etenim theſaurus in cœlis ſit: tunc cor, id eſt, hominis interni ſpiritus, in Deo (qui paradiſus, qui ſolus vita eſt æterna) eſt: ſin vero in caducis, theſaurus configitur; tunc quoque exterioris hominis cor & ſpiritus, in caducis eſt. Nec eſt quod myſticum ſenſum adferas: ſumendo non ſpiritum, ſed cogitationem & deſiderium nudum pro corde: frivolum etenim contineret quod ubicumque homo ſua cogitatione theſaurum collocaret, ibidem ſua eſſet cogitatio: ipſa quoque Veritas, textum præſentem non myſticè interpretatur, adjunctoque exemplo, oſtendit realem & localem præſentiam aquilarum, ad cadaver. Sic etiam hominis interni ſpiritum, eſſe localiter in regno Dei in nobis, quod Deus ipſe eſt, & hominis animalis cor, ſive ſpiritum, localiter circa theſaurum eſſe, quid mirum? aut hominum animalium ſpiritus aſtrales, poſt funera, circa theſaurum defoſſum adhuc ſeſe oſtentent oberrantes? quibus nectiomantia veterum, tota ſeſe emancipavit. Dico itaque, hominem externum, eſſe animal, ratione & voluntate ſanguinis utens: Internum vero, non animal; ſed imaginem Dei veram. Videant ergo logici, quàm defectuoſè, hominem, à ratiocinii poteſtate definiant: de his plura alibi.

Quomodo aquila per magnetiſmum cadaveris alliciatur.

Adjungam ergo magnetiſmum aquilarum ad cadavera: nec etenim volatilia, tam acuto ſunt odoratu, ut ab Italia in Africam, ad cadavera concedant: nec enim odor tam largè, lateque ſpargitur; obſtat namque; maris ampla latitudo interjecti, & quædam conſumptionis proprietas elementalis: nec eſt quod viſu arbitreris, has aves percipere cadavera tam eminus, maxime ſi ponè montem, ad meridiem ea jacuerint. At quid opus eſt, avium magnetiſmum inculcare pluribus: ſi Deus ipſe, philoſophiæ initium & finis, eundem proceſſum, cordis & theſauri, cum avibus & cadavere, atque viciſſim, expreſsè ſtatuat? Si enim aquilæ ad eſcam cadaverum, ducerentur eodem appetitu, quo quadrupedes ad paſcua ferũtur, certè dixiſſet uno verbo, quod animalia ad eſcam confluant, ſicuti hominis cor, ad ſuum theſaurum: quod falſum contineret. Neque etenim cor hominis, ad

nis, ad theſaurum pergit, ut ſaturetur eo, ſicut animalia ad eſcam. Itaque non eſt comparatio cordis humani, & aquilæ in fine, propter quem ad deſiderium tendunt: ſed intenſionis modo, nempe quod alliciantur & ferantur per magnetiſmum realiter & localiter. Igitur ſpiritus & voluntas ſanguinis è vulnere habiti, & in unguentum paxillo intruſi, tendunt ad theſaurum ſuum, id eſt, reliquum ſanguinem, adhuc vita interioris hominis potientem. Aſt aquilam, peculiari elogio trahi dicit ad cadaver, quia à ſpiritu inſito, & mumiali cadaveris vocatur, non autem ab odore corporis putreſcentis. Iſtud nempe animal, ſolum ſpiritum mumialem, in aſſimilando, ſibi appropriat. Hinc nempe peculiariter de aquila dicitur. *Juventus mea ut aquila renovabitur.* Si quidem juventutis renovatio, ab elixire ſpiritus, probè depurato, per quandam digeſtionem ſingularem, iſti volucri propriam, & non ab eſu carnium, prodit: alioqui etiam canes, & picæ renovarentur, quod falſum eſt.

Quomodo cruor in unguento trahatur ad theſaurum ſuum. Cur aquila ad cadaver magnetice.

19. Ratio pro Cenſore.

Dices, longe petitam eſſe rationem, pro magnetiſmo: quid tum poſtea? ſi quod longe ab intelligendi capacitate tua, remotum fateris, illud tibi è longinquo deducendum fuerit? profectò, in ſanguine omnium animalium, animam ineſſe perhibet geneſis: inſunt nempe ſanguini, vires quædam vitales, tanquam ſi animatæ eſſent, è cœlis vindictam, imò & à judicibus terrenis, in homicidam, animadverſionem poſtulantes: quæ cum ſanguini, ineſſe naturaliter, negari neqeant, non video cur ſanguinis magnetiſmum, in ſatanæ ridiculos actus, rejiciant. Amplius hoc dicam; ambulantes nempe in ſomno, non niſi ductore ſpiritu ſanguinis, id eſt, exterioris hominis, ire, peragere, ſcandere, vigilibusque alioqui impoſſibilia, tractare: virtute inquam magica, exteriori homini naturali. Divum Ambroſium, exequiis divi Martini, viſibiliter tamen adfuiſſe, & ſi corpore longe abeſſet. Spiritualiter tamen exequiis interfuit, ſpiritu externi hominis viſibili, & non aliàs: nam quod in extaſi illa, quæ eſt interioris hominis, ſanctorum plerique, multa & abſentia viderint, hoc fit, extra tempus & locum, in unitate collectis viribus ſupernis, & viſione intellectuali; non autem præſentia viſibili: alioqui anima, non ſeparatur à corpore, niſi feriò, nec reconnectitur: quæ tamen reconnectio, exterioris hominis ſpiritui, eſt alias vernacula.

Senſatio naturalis & ſenſatio animalis differunt.

Non ſatis eſt in tanto paradoxo, rem ſemel attigiſſe: ulterius propaganda eſt, & explicandum, quomodo tractus magneticus, inter res etiam inanimes, per ſenſationem, non quidem animalem, ſed naturalem quandam contingat, quod quo magis ſeriò fiat, dici prius oportet, quid ſui ſatan adferat, & quomodo cooperetur in actionibus merè nefariis & impiis ſagarum; exinde namque apparebit, cui cauſæ, quis effectus tribuendus veniat. Denique quæ ſit illa vis ſpiritualis, ad longe remotum objectum tendens: quæ ve

quæve actio, paſſio, & velitatio ſit, inter ſpiritus naturales: quæve ſit ſuperioritas hominis, ad alia inferiora: Et per conſequens, cur videlicet unguentum noſtrum, mumiis humanis compoſitum, etiam equos perſanet, exemplo rem explanabimus.

Ponatur itaque zaga, quæ abſentem, per figuram ceream, imprecationem, incantationem, vel etiam ſolo attactu prævio, valide excruciet (nam de veneficiis, utpote quæ ſolo veneno necanr, nihil hic: quod hæc imitari quilibet poſſit ſeplaſia) hunc actum eſſe diabolicum, nemo addubitat. Juvat tamen, quantum huc ſatan, & zaga quantum, adferant, diſcernere. *Zagarum effectus necesſarij.*

Suppoſitio prima.

IMprimis notabis, ſatanam, juratum & inconciliabilem hominum hoſtem, apud omnes æſtimari, niſi eundem ſibi quis amicum, malit eſſe: idcirco quanrum mali cauſare, vel optare nobis poſſit, id ſine dubio & negligentia, procurat paratiſſime.

Altera ſuppoſitio.

DEinde, quanquam ſit zagis inimicus, in quantum toti humano quoque generi infenſiſſimus hoſtis eſt; ſaltem quatenus ſua ſunt mancipia, & de ſuo regno, eas nunquam prodit, aut detegit judicibus, cæterisque hominibus, non niſi invitus, ludibrio exponit, ob tres rationes: prima, cum ſit ſuperbiæ parens, multum ſuæ famæ, ditioni & dominio, per hoc decedere non ignorat: ſecunda, cum ſit ipſe, inſatiabilis animarum perſecutor, per animadverſiones & ignes quoſdam, aliàs in ſuam tutelam labi promptos & pararos, terreri novit, & plane averti: tertia, quam obtorto collo, aut clauſis faucibus, optaret tortor perimere zagam, ſubinde vel ante ignes pœnitentem, adeoque ſuis unguibus ereptam, vidit multoties.

Ex priore ſuppoſitionum concludo, hominem peccati mortalis reum, ſi ſatan per ſe poſſet occidere, nequaquam procraſtinaret: atqui non occidit: ergo non poteſt: verumtamen, eundem zaga ſæpius occidit; hinc etiam, eundem occidere poteſt: non ſecus ac ſicarius, enſe quempiam, libertate ſui arbitrii, interficit: eſt itaq; zagæ, quædam poteſtas in hoc actu, quæ non eſt ſatanæ; & conſequenter, non eſt ſatanas, principalis efficiens, & executor iſtius homicidii; alioqui enim, ſi executor eſſet, nullatenus egeret coadiutrice zaga: ſed maximam hominum partem, de medio, ſolus mox abſtuliſſet: miſerrima certè mortalium conditio, quæ tali tyranno ſubeſſet & ſuo ſubnoxia ſtaret imperio: Fidelem nimis habemus Deum, quam quod opus manuum ſuarum, arbitrio ſatanæ ſubpoſuiſſet? ergo in

Digitized by Google

Poteſtas zagæ eſt naturalis & qualis ea ſit.

Ubi ſita ſit poteſtas magica in homine.

An homo cæteris corporibus imperet.

Cur homo agat per nutum.

Ratio cur homo per nutum agere queat.

Quæ ſit facultas magica.

Poteſtas magica diverſimode latet in homine.

Homo internus cum externo fundamentaliter unum, materialiter autem diverſa.

Quid ſit ſpiritus vitalis, ejus ſcientia & donum.

In cadavere ſponte mortuo non eſt ſpiritus inſitus.

hoc eſt, aliqua vis zagæ plane propria, & naturalis, quæ non eſt ſatanæ. Porro quænam, quanta, & qualis ea ſit, trutinandum eſt exactius: conſtat imprimis, non eſſe corporale muſculorum robur; nec etenim concurrit attactus extremorum validus, ſuntq; enerves, & effœtæ utplurimum anus maleficæ; idcirco aliam vim eſſe oportet, corporea mole longe ſuperiorem, homini naturalem. Hæc igitur in illa parte, qua Dei imaginem proxime referimus, collocanda fuit. Et quanquam, univerſa quoque, quadamtenus venerandum illud ſimulacrum referunt: verum quia homo elegantiſſime, propriiſſime, atque proxime; ideo imago Dei in homine, præpollet, dominatur, & imperat ſimulacris Dei aliarum creaturarum; fortaſſis etenim, hac prærogativa, pedibus ejus ſubſtituta ſunt omnia: quocirca ſi Deus agat, per nutum, per verbum: ſic oportuit hominem, ſi verum debeat dici ejus ſimulacrum, agere nonnulla ſolo nutu: nec etenim id novum, id parum tranquillum, id ſoli Deo vernaculum: ſatan namque creaturarum abjectiſſimus, ſolo quoque nutu, corpora loco movet, cùm non habeat extremitates, quibus tangat, moveat, vel etiam novum corpus ſibi arripiat. Privilegium iſtud itaque, non minus homini interno, quà ſpiritus eſt, competere debuit, ſi Dei repræſentare debeat, & quidem non otioſum ſimulachrum; hanc facultatem ſi magicam appellemus, hocq; vocabulo malè inſtructus terrearis, ſpirituale robur vocitaveris, per me licet: de nominibus ſiquidem, nil ſoliciti ſumus, rem ipſam, quam proximè poſſum, ſemper aſpicio; vis igitur iſta magica, eſt in homine interno, ſive hoc etymo, animam intelligas, ſive ejus ſpiritum vitalem, nunc nobis perinde eſt: cum hominis interni ad externum, ſit quædam proportio in omnia, ſuo gliſcens modo, diſpoſitio appropriata, & proprietas proportionata. Quapropter neceſſe eſt hanc vim, per totum hominem diſperſam eſſe; in anima quidem vegetiorem, at in carne & ſanguine, longe demiſſiorem. Spiritus vitalis in carne & ſanguine, animæ vice fungitur, id eſt, in exteriori homine, is idem eſt, qui in ſemine totam hominis figuram, ſuperbam illam conſtructionem, & perfectam adumbrationem, finesq; rerum agendarum novit, quia continet: & qui jam conſtitutum fœtum, usque in vitæ periodum comitatur præſul; quiq; tametſi cum ea abſcedat, ejus ſaltem tantillum, in cadavere vi interempto, tanquam eidem confermentatum optimè, remanet. De cadavere autem ſponte, & fatiſcente natura mortuo, tam inſitus quam influens ſpiritus, migrarunt ſimul: hunc ſpiritum, * propterea medici, in inſitum ſive mumialem, & influentem, cum vita ſcilicet priore, abeuntem, dividunt: & hunc deinceps in naturalem, vitalem, & animalem ſubdividunt, nos uno pariter vocabulo, omnes hic ſimul comprehendimus: Anima igitur prorſum ſpiritus, nequaquam poſſet, ſpiritum vitalem (corpo-

* *Diviſio ſpirituum juxta medicos.*

(corporeum equidem) multo minus carnem & oſſa movere aut concitare, niſi vis illi quæpiam naturalis, magica tamen & ſpiritualis, ex anima in ſpiritum, & corpus, deſcenderet. Cedo, quo pacto obediret ſpiritus corporeus, juſſu animæ, niſi juſſus ſpiritum, & deinceps corpus, movendo foret? at exemplo, contra hanc magicam motricem, objicies, iſtam eſſe intra concretum ſibi, ſuumq; hoſpitium naturale, idcirco hanc etſi magicam vocitemus, tantum erit nominis detorſio, & abuſus, ſi quidem vera & ſuperſtitioſa magica, non ex anima, baſin deſumit: cùm eadem hæc, nil quicquam valeat, extra corpus ſuum movere, alterare, aut ciere. Reſpondeo: vim, & magicam naturalem illam animæ, quæ extra ſe agat, virtute imaginis Dei, latere jam obſcuram in homine, velut obdormire poſt prævaricationem, excitationiſque indigam (quæ cuncta mox ſuo loco probabimus) quæ eadem, utut ſomnolenta, ac velut ebria, alioqui ſit in nobis quotidie, ſufficit tamen, ad obeunda munia in corpore ſuo: dormit itaque ſcientia & poteſtas magica & ſolo nutu actrix in homine, poſtquam ſcientia pomi manducata fuit, & quandiu hæc (quæ eſt carnis, ſanguinis, exterioris hominis, & tenebrarum) viget, peſſundata eſt, nobilior poteſtas magica. At quia in ſomno, ſubinde tota pomi-ſcientia dormit: hinc etiam quandoq; inſomnia prophetica ſunt, & Deus ipſe, in ſomniis, ſæpius homini, per effectum propinquior idcirco eſt. Ubi videlicet interior magica, jam per ſcientiam pomi, non interpellata, uſquequaque ſeſe exerit intelligendo: prout nempe, quando ſeſe in poteſtates inferiores demergit, movendo eunres in ſomno, turo ducit, qua vigiles ſcandere non poſſent. Igitur principium cabalæ, inter dormiendum hauriri aſſerunt, conſopita ſcilicet pomi ſcientia. Intellectualis animæ actus, clarus ſemper & inconcuſſus eſt, ac quodammodo perpetuus, attamen, quandiu principale agens, vim ſuam, uſque ad ſenſus limites non traduxit, nondum per totum hominem, iſtiuſmodi actio propagata eſt. Etenim qui unà cum ſentiendi virtute, cum carnali intelligentia ſumus, perpetuò per eandem, à ſcientia, & magica ſuperiore, proh dolor, diſtrahimur, in umbra cognitionis potiùs, quam in veritatis luce, retinemur. Nec enim advertimus nos intelligere tenebrarum incolæ, niſi quando facta eſt, facultatum mutua quædam traductio, ac velut actionum anguli, diverſis agentibus prorogari, circa medium complicantur.

Anima in corpore ſolo nutu agit magicè. Quo modo & medio, anima corpus moveat. 2o. Ratio pro cenſore.

In corpore ſolo nutu ſomnolento, extra vero nutu excitato agit anima. Impedit ſcientia pomi ſcientiam magicam. Initium cabalæ in ſomniis hauritur divinitus. Defectus intellectus in homine exteriore.

Satan itaque, vim magicam hanc excitat (ſecus dormientem, & ſcientia exterioris hominis impeditam) in ſuis mancipiis: & inſervit eadem illis, enſis vice, in manu potentis, id eſt zagæ. Nec aliud prorſum ſatan ad homicidium adfert, *præter excitationem dictæ poteſtatis ſomnolentæ, & compulſæ*, ut plurimum, *voluntatis*, in zagis, *conſenſum*: propter quæ duo, tanquam ſibi totum deberetur officium, ſcurra poſtulat ſibi per pactum, jugem, tenacem, & irrevocabilem oppignorationem, ſervitutem perpe-

Quid faciat ſatan in zagis.

Digitized by Google

Quæ ſint vera ſolius ſatanæ opera.

tuam, & devotam adorationem, ſi nihil adhuc amplius. Cum alioqui, ejuſmodi poteſtas, ſit collata gratis à Deo opifice, homini plane naturalis. Enimvero præſtigiæ, oculorum effaſcinationes, utque falsè appareant larvæ, ac his ſimilia, ex ſolo ſunt ſatana, ejuſque ſolius ſunt actus proprii, adeo namque, duntaxat ridicula ſunt ſua opera, & falſæ tantùm apparitiones: quia miſericors Deus, eundem, latius quippiam poſſe, non permittit, ſed vinctum tenet: cum alioqui reales, & nefarios actus, zaga de ſua facultate naturali, exerat: ſiquidem per peccatum, Adamo non dona naturæ, ſed gratiæ, obliterata eſſe, nemo ambigit: eademque adhuc dona naturalia, quanquam non ſublata fuerint, ſtetiſſe tamen velut ſomno coërcita, ac ſopita. Sicuti enim ex tunc mortalitati obnoxius evaſit, more ſociorum animalium: ita obſcuratæ fuerunt antiſtites poteſtates in homine, quæ proinde excitatione, & è tenebris eductione, opus habent. Huc nempe ſpectant contemplationes, continuatæ orationes, vigiliæ, jejunia, & mortificationis actus, ut devicta nempe carnis ſomnolentia, poteſtatem illam agilem, cœleſtem & expeditam in Deum nanciſcantur, eumque coram alloquantur ſuaviter, qui non niſi in ſpiritu, id eſt, interioris hominis fundo, adorari efflagitat.

Peccatum dona gratiæ abſtulit, dona naturæ obſcuravit.

Quorſum exercitia pia catholicorum.

Effectus potiſſimus Cabalæ.

Huc inquam ſpectat ars Cabalæ, quæ poteſtatem illam naturalem, & magicam, velut excuſſo ſomno, animæ reſtituat.

Per exempla, more mathematico, me ulterius explicabo, & aſſumam ipſa zagarum opera: quæ quanquam nefaria & horrenda ſint; eadem tamen radice, indifferente ad bonum & ad malum, poteſtate nempe magica, nituntur, nec enim maculat arbitrii majeſtatem, vel ejuſdam tractatum, tametſi de fure, latrone, ſcorto, apoſtata, & zaga, ſubinde diſſeratur. Eſto ergo zaga, in ſtabulo abſente, occidit equum: virtus quædam naturalis, à ſpiritu zagæ, & non à ſatana, derivatur, quæ opprimat vel ſtranguletſpiritum vitalem equi: puta duo eſſe ſubjecta morborum & mortis, unum nempe corpus, in quo morbus habitat. Et quia in hoc, omnia entia agunt, tanquam paſſivum maxime; putatum eſt reliquum ſpirituale dominium, fuiſſe ſatanæ, aliud vero eſt, ſpiritus impalpabilis & inviſibilis, qui per ſe ipſum, omnes morbos pati poteſt. Patiente ſpiritu, etiam corpus patitur; quia actio in corpus terminatur (mens namque poſtquam alligata eſt corpori, fluit ſemper inferiùs, prout dolente palato, iſthuc, continuò tendit lingua) ſed non contra. Sunt namque morbi materiales aliquot, qui tantum tinguntur materialiter: adeo namque multiplex interitus occaſio; ut non ſit unde ſuperbire queamus. Actus igitur zagæ prætactus, plane naturalis eſt: quanquam virtutis excitatio, ſit facta ſatanæ auxilio: non minùs quam ſi porrecto per ſatanam enſe, zaga equum trucidaret: actus iſte zagæ, naturalis eſt & corporeus; prout alter præcedens, eſt actus naturalis, & ſpi-

Duo ſubjecta rerum quarumlibet.

& ſpiritualis; ſiquidem homo non minùs naturaliter conſtat ſpiritu, quam corpore: nec eſt ratiò ideo, cur unus actus dicatur, naturalior, aut cur ſolum corpus agere dicatur, ſpiritus verò feriari ſaltem actione ſibi propria (quatenus imago Dei eſt) omninò deſtitui: imò ſpiritus vitales, propriiſſimè loquendo, ſunt qui ſentiunt, movent, memorantur &c. nequaquam vero corpus, ipſumque cadaver: omnis idcirco actus, magis proprie ſuum agens reſpicit, quàm agentis hoſpitium corpus. Radius itaque aliquis ſpiritualis, à zaga abit in hominem, aut brutum, quod interimendum ſtatuit, juxta axioma: non fieri actionem, niſi debita fiat approximatio agentis ad patiens, & copula virtutum invicem, ſive eadem approximatio fiat corporaliter, ſive etiam ſpiritualiter, quod ad manum viſibili teſtimonio probatur: Nam ſi recens cor equi, per zagam mactati (eſt enim ſedes ſpiritus vitalis) clavo transfigatur, aſſetur veru, vel crate torreatur: mox ſpiritus vitalis zagæ, citra alterius medii interventionem, & inde zaga tota ipſa (ſiquidem non corpus, ſed ſolus ſentit ſpiritus) immanes patitur ignis cruciatus & dolores: quod ſane nullo pacto contingeret, niſi facta fuiſſet copulatio ſpiritus zagæ, cum ſpiritu equi: equus namque ſtrangulatus retinet quandam vim mumialem: (ſic voco quandocumque carni adhuc confermentata eſt virtus liquoris vitalis, id eſt ſpiritus inſitus,) qualis in ſponte præ ægritudine, aliaque inferioris ordinis diſruptione, morientibus, non invenitur, cui comes eſt ſpiritus zagæ, ipſi copulatus. In corde itaque recenti, priuſquam ad zagam, diſſolutione ſuus retromeet ſpiritus, fit alligatio ſpiritus zagæ qui retinetur per infixum clavum, & toſtura utriusque ſpiritus ſimul, unde per magnetiſmum, extremo ignis tormine, zagam in ſpiritu ſenſitivo, agitari contingit: effectus iſte, ab intentione mutatur, ſi namque vindicta experimentatorem conciraverit, tunc effectus reprobus eſt. At ſi periculum fiat, ut zaga eo ſeſe prodere cogatur, judicibus ſubſterni, & proximo, ſibique hactenus beneficentia procuretur, quatenus ſublato tam impio blaſphemo, & nocuo ſatanæ mancipio, dei gloria, pax & requies, major, inter vicinos oriatur, tum certè effectus reprobari nequit. Non eſt cogitandum totum ſpiritum zagæ, abiiſſe in cor equi (ipſa namque ſic è vivis diſceſſiſſet) verum, eſſe univocam quandam ſpiritus, lucisque vitalis participationem, prout nempe in ſemine, qualibet vice, totius hominis architectus ſpiritus, etiam ad multos fœtus ſufficiens, propagatur, manente tamen integro patris ſpiritu. Iſta nempe ſpiritualis lucis participatio, eſt magica, virtute verbi (animalia & herbæ producant ſemen) locuples communicatio, & unum, producit decem myriades ſeminum æquivalentium, & ſpiritus ſeminales integrales totidem, tanquam de lumine lumen accenditur. Quid autem ſit propriè ſpiritus

Homo tam ſpiritu quam corpore agit.

Quinam radius à zaga in brutum.

Quomodo zaga prodatur.

Quomodo alligetur zaga in corde equi.

Intentio opus bonum depravat.

Virtus ſeminalis eſt magica naturalis.

magneticus,& entitas phantaſia parente genita,poſtea ſcribam latiùs,nunc ad propoſitos revertor terminos.

Obviatio.

Nec eſt quod quiſpiam autumet hanc cordis in zagam reactionem, putatitiam eſſe, aut præſtigias, ac ludibrium ſatanæ, planè ſuperſtitioſum & damnabile; cùm illa infallibiliter hoc ſigno prodatur, & in apertum prodire cogatur, velit, nolit, quod intentioni ſatanæ oppoſitum eſſe, altera ſuppoſitionum, ſuperiùs ſatis oſtenſum eſt: effectus namque eſt perpetuus, nunquam fallens, fundamentum in ratione, & natura ſpirituali habeas, minimè vero ſuperſtitionibus niſum. An non ſimiliter, confoſſum quoque cadaver, ante judices, præſente homicida, ſeſe cruentavit, certumque ſæpius delicti judicium exhibuit? tametſi jam ante cruor reſtrictus ſtetiſſet? ſcilicet moriente præ vulnere homine, virtutes inferiores quæ mumiales ſunt (effrenes enim eæ, non ſunt in noſtra poteſtate) vindictæ faciundæ veſtigium, ſibi impreſſerunt hinc præſente homicida, ebullit cruor, & effluit, quaſi & in ira, impreſſo ultionis ſimulacro agitatus, in ſanguine nimirum, etiam poſt mortem ineſt ſuus præſentis homicidæ ſenſus, ſua vindicta, quia ſua quoque phantaſia: ideo non ipſius Abel, ſed innocens ſanguis ejus, clamat tamen in cœlum vindictam, propterea in obſidionibus, peſtis plerumque comes incedit: quia nempe ſpiritus magicus exterioris hominis, concepit in conflictibus, arrham vindictæ impreſſam, nonnunquam verò ad deſperationem, præ paupertate, milites, eorumque conjuges, moriendo pene adjunguntur, & multa ditioribus imprecantur infortunia, unde fortiſſimæ impreſſiones, in ſpiritum ſidereum morientis (gravidæ præſertim) relinquuntur poſthumæ: qui mox ab obitu, in aëre oberrans, ſuæ claſſis, id eſt ſpirituales nocendi ac ulciſcendi modos, comminiſcitur, & promptus patrat. Peſtes autem ejusmodi, ſunt ferinæ, nemini parcentes, ac velut divinitus immiſſæ: & quia ſpirituales, remediis corporeis operam implorant fruſtraneam, ſileo, nec etenim tutum eſt ſatis, mumiarum adinvicem connexum, & concordantiam exprimere; inde nempe tota dimanavit nectromantia veterum. Ob id quoque Deus in lege vetuit, corpora ſuſpenſorum (etiam ethnicorum) relinquenda in patibulo, neve ſol ſuper ea occidat; reſpondebis peſtem obſidionum oriri, propter multiplices excrementorum ſordes. Sed contra, inſtant coriarii, coprofori, & qui collæ putrefaciendæ navant operam: omnes enim (tantum abeſt quod peſti eſſent obnoxii) ut plurimum ſunt longævi, mirabilis Deus in ſpiritu microcoſmi. An ſcire fortè aves, cur ſanguis taurinus toxicus ſit non autem fratris ſui bovis? occidendo ſcilicet obmurmurat taurus, & ſuo ſanguini, vindictæ notam, ac potens ſigillum imprimit: ſin etiam contingat, mactando bovem, uno ictu evaſiſſe furioſum, & diutius in eodem perſeveraſſe furore: carnes male ſanas relinquit, niſi prius ſopi-

Cur cruor præſente homicida effluat.

Cur peſtis in obſidionibus frequens.

Opera miſericordiæ ſaltem reſpectu peſtis evitandæ exercenda.

Peſtes vindictæ & execrationum ſunt execrabiles.

Cur corpora à patibulo eſſent tollenda.

Cur excrementa non cauſant peſtem.

Cur ſanguis tauri ſit deleterius.

ſopita perturbatione, deſes & ſecluſus relinquatur, jejunio in ſe redire.
Taurus igitur moritur, præ cæteris animantibus, vindex excellentius: at-
que idcirco ejus pinguedo (non autem ſanguis, ne ſanguis humanus in
unguento, exotica taurini ſanguinis tinctura ſuperetur) pro unguento ar-
morum, prorſus eſt neceſſaria, ſi arma vulnerum authores, incruenta ad-
fuerint, iiſdemque oblitis, ſecura ſanitas expectanda ſit, profecto non ſatis
ſunt, uſnea cum ſociis ingredientibus, ut ſine ſanguine recenti è vulnere
habito, ſanatio inſtituatur, violentior nempe taurina impreſsio exigitur,
& floridi mellis aërea communicatio. Hinc itaque ſatis liquet, non con-
curſu ſatanæ (qui etiam ſine melle & tauri cruore ſanaret) ſed communio-
ne qualitatum naturalium, cum vindicta poſthuma traduce, in concreto
relicta, conſcribi unguenti efficaciam.

Cur pinguedo tauri ſit in ung. ſympathetico, ut fiat nempe unguentum armorum.

Cur ſatan non concurrat ad unguentum.

Obganniunt contrarii, gaudentes, vix potuiſſe probatam evadere, ma-
gnetici unguenti poteſtatem, niſi per zagam, ſatanam, & ſpiritualem mun-
di inviſibilis magiam, ſcientiam putatitiam, plane nihili, & damnabilem
errorem. Veruntamen, non iſtud rei tractandæ, ſiniſtra quæpiam obliqui-
tas, ſed aliorum craſſa ignorantia, & fragilitatis humanæ conditio miſera,
poſtulavit: quæ promptiùs in malum tendit, malum cognoſcit, & malo
paratiùs docetur, quàm bono: at certe quæcunque de ſatana, & zagis hûc
attulimus, non eſt quod inde, conformitatem unguenti cum zagis, ſperent
alii, neque etenim doctore aut impulſore ſatana, ſpiritualis virtus unguen-
ti, & ſanguinis phantaſia, excitantur. Sed iſtud volebam: habitare videli- 1.
cet: in anima virtutem quandam magam, à Deo datam, ipſi naturaliter
propriam, & competentem in quantum imago, & ſculptrum ejus ſumus; 2.
hactenus quoque agere peculiari modo, id eſt ſpiritualiter in diſtans, idque
multo potentiùs, quàm corporeis ullis adminiculis. Quia cum anima ſit
pars corpore principalior: idcirco actio ei competens, eſt ſpiritualis, ma-
gica, & validiſſima. Animam virtute eàdem, velut ſomnolentâ, per ſcien- 3.
tiam pomi eſu acquiſitam, redditâ, regere ac agitare corpus ſuum: eàdem
vero magicâ nonnihil expergefactâ, etiam extra ſuum ergaſtulum, in aliud 4.
diſtans objectum, ſolo nutu agere poſſe per media deportato: in eo nempe
ſitam eſſe totam baſim magiæ naturalis: nullatenus autem in benedictio-
nibus, ceremoniis, vaniſque ſuperſtitionibus; ſed has omnes obſervantias
nefarias invectas fuiſſe per eum, cujus ſemper ſtudium fuit, bona paſſim
omnia, ſuis conſpurcare zizaniis: nomen magiæ non expaventes, ſed
cum ſcriptura benè interpretantes, in bonum tamen & malum apicem, 5.
indifferenter uſurpari poſſe, per uſum nimirum illius poteſtatis, vel ab-
uſum, conceſsimus. Adeoque ſub eo vocabulo, altiſſimam rerum cogni-
tionem ingenitam, & potentiſsimam ad agendum poteſtatem, ſubaudi-
mus, nobiſque cum Adamo æquè naturalem, peccato non extinctam,
non

Subſannatio aliorum.

Differentia eſt in authore excitationis.

Baſis magiæ.

Unde ſanitates pro magia habeantur.

Magia bona in ſacris.

Quæ dicatur magia ſera,

non obliteratam, ſed velut ſomnolentam, idcirco excitamenti indigam.

6. Ideo oſtendimus magnetiſmum, non quidem per ſatanam: ſed per id quod ſatanæ non eſt, exerceri, adeoque abuſivè, poteſtatem nobis connaturalem, ſatanæ tanquam ſi is patronus foret, dedicatam ſtetiſſe: poteſtatem magicam in nobis, à peccato velut dormire; ideoque excitatore opus habere: ſive is ſit ſpiritus ſanctus per illuminationem, ut, in eoicis magis contigiſſe commemorat Eccleſia, & hodie in aliis ſubinde contingit: ſive etiam ſatanas propter præviam oppignorationem, eandem ſuſcitet: eſtque in hiſce, ejusmodi excitatio tanquam per ſoporem vigilantem, catochum, ideoq; imperfecta, propter modum, mala propter finem, obſcura propter media, & nefaria propter authorem: nec patitur verſipellis, quod zaga, hanc vim cognoſceret, ſibi eſſe naturalem; quo eam ſtrictius devinctam ſibi detineat, neve tam nobilis poteſtatis excitæ exercitium, aliò, quàm ad nefas propendat, frenum itaque is imperat, nec zaga novit, excitare ad lubitum ſuum, quæ alterius tyranni voluntati, ſe totam proſtravit, poteſt & ipſe homo ſibi, per artem cabalæ, excitamentum tantæ poteſtatis, ad ſuum lubitum cauſare, vocantur hi adepti, quorum etiam rector ſpiritus Dei eſt.

Cauſa idololatriæ zagarum.

7. *Excitatores magiæ.*

Satan excitat imperfectè.

Differentia in excitata magica.

8. Hanc eandem virtutem magicam, eſſe quoque in homine exteriori, in carne & ſanguine videlicet: ſuo tamen & longè effœtiori modo; imo nedum in homine externo: ſed etiam proportionaliter in brutis (ſic nempe Geneſis, animam brutorum, ſanguini ineſſe commemorat, eundemque hoc merito, extra cibum noſtrum conſcribit) & aliis forte rebus omnibus; cùm ſingula, totius univerſi adumbrationem, in ſe contineant, eoque nomine, ſaltem Deum (id eſt omnia) in omnibus eſſe, veteres feriò adnotarunt:

Unde bellua quoque magica.

9. exterioris hominis magiam, non minus quàm interioris, excitationis eſſe indigam; nec ſatanam, aliam in ſuis ſcrophis excitare magiam, quam quæ exterioris eſt hominis: in interiore nempe animæ fundo, regnum Dei eſt, ad quod nulla creatura acceſſum habet.

10. Docuimus præterea, eſſe connexum inter res ſpiritualiter agentes, & ſpiritus cum ſpiritualiter agentes, & ſpiritus cum ſpiritibus, uti dimicare, exemplo zagæ, ita & amicari oſtendimus, exemplis magneticis, & rationibus propriis, pro faſcino & ligationibus animarum, prout de Davide & Jonatha &c.

Regnum ſpirituum litem alit & amorem.

11. poſtremo oſtendere anniſi ſumus, hominem, cæteris creaturis corporalibus prædominari, & magia ſua naturali domare poſſe aliarum rerum virtutes magicas:

12. quam prædominationem, alii in jus carminum, & incantationum tranſtulerunt falsò & abuſivè. Qua hierarchia, ſatis ſuperque elucidavimus, quæcunque hactenus in ſatanæ dominium, non niſi ruſticè, corporaliterque nimis philoſophantes, retulerunt.

Univerſa quæ dicta ſunt ignorantes, de multis adhuc dubitare neceſſe eſt: igitur cuncta repetere ſtatuimus; imprimis quo lucidiora evadant, quæ

Digitized by Google

quæ ſupra, de ſpirituum duello, vel amica invicem conſpiratione, diximus: operæ pretium eſt ſpirituum arma, & eorundem rempublicam definire: Quocirca ſeriò notandum eſt, exemplum prægnantis, quæ ſi ceraſum, violenter animo conceperit, mox ejus veſtigium, fœtui imprimitur, parte ea, qua ſibi pregnans manum admoverit. Nec eſt quidem, otioſum duntaxat ceraſi ſimulacrum, ac macula; ſed quod ſuo tempore, cum cæteris arboribus floreſcit & matureſcit mutatis nimirum colorum & figurarum ſignaturis: ardua ac ſacra profectò vis microcoſmici ſpiritus, qui extra truncum arboreum, verum ceraſum, id eſt, interioris ceraſi proprietatibus, & dynami, inſignitam carnem, ſolo conceptu profert, unde duo neceſſariò conſequentia intelligimus. Prius, omnes omnium rerum ſpiritus, ac velut eſſentias, in nobis latere, & microcoſmicratrice phantaſia duntaxat naſci & educi. Alterum, animam, concipiendo generare quandam ideam rei conceptæ: quæ quidem prout antea latebat ignota, & velut ignis in ſilice: ita cõcitatione phantaſiæ, producit quandam ideam realem, & eſſentialem, determinationem quidditativam ceraſi: quæ non ſit qualitas nuda; verum aliquid ſubſtantiæ ſimile, inter corpus & ſpiritum, id eſt animam, ambigens. Id eſt, ita ſpirituale, ut non ſit planè corporeæ conditionis exors: cùm actiones animæ, in corpus, & inferiores ſibi ordines, propendentis, terminentur: neque ita corporale tamen, ut dimenſionibus claudi poſſit, quod & enti ſeminali proprium, quoque recenſuimus. Hæc igitur entitas idealis, cum ex mundo inviſibili, & intellectuali microcoſmi, excidit, corpus induit; & tum prius loci & numerorum determinationibus clauditur. Objectum intellectus, nuda ac pura, in ſeipſa, eſſentia eſt, non accidens, conſenſu Theologorum practicorum, id eſt myſticorum. Protheus itaque intellectus, hanc conceptam eſſentiam, velut induit ac veſtit. At quia, quodvis opus, ſive externum, ſive internum in ſua propria imagine fieri habet: intellectus agnoſcit, voluntas diligit & vult & memoria recogitat, non niſi per imagines: hanc itaque eandem imaginem objecti ſui intellectus induit; & quia anima, ſimplex eſt corporis forma, quæ quoquò ſe verterit, eò totam ſeſe vertit, idcirco nec duas intellectus agens, ſimul imagines, habere quit, ſed priùs unam, mox alteram, ſuper intellectum itaque, & comprehenſam imaginem adhuc levem, tota deſcendit anima, & hanc eſſentiæ cognitionem, format in imaginem perſiſtentem, ſive idealem entitatem: conſpurcata mens, prolapſa fuit in indignationem Dei; & quia ſimul deturpata eadem, prioris ſortis exuta nobilitate, mors introitum invenit, non quidem creatoris mandato, ſed hominis degeneratione, propter eandem entitatem idealem jam indutam, in turpitudinem delapſi, & à ſeipſo degeneris, quàm ſeriò ac ſedulò turpitudinem etiam in ſingulis peccatis emergentem, pœnitentia emaciare convenit hic, vel in futuro ſæculo. Entitas

Exemplum prægnantis.

Cur microcoſmus homo.

Mens generat entitates reales.

Entitas iſta inter corpus & ſpiritum media.

Objectum intellectus.

Deſcenſio animæ belle confirmatum patrat.

Digitized by Google

igitur; in intellectu adhuc levis eſt, nec alibi quàm in prægnante, conſiſtentiam reperit, quàm in nobis, non niſi per voluntatem nanciſcitur, id eſt, intellectus ſemper procreat entitatem, ſed eam non induit niſi per voluntatem, exceptis prægnantibus. Sive igitur peccatum, nihilum dicamus, ſive aliquid, ſaltem conſenſus in malum, nunquam fit, ſine reali procreatione, hujuſmodi cujuſdam entitatis, ejuſque aſſumptione ac indutione, hæc fuit cauſa fœcunditatis ſeminum: phantaſia nempe, libidine commota, entitatem levem patrat: quam ſi anima, per voluntatem induat (uti ſemper actio incarceratæ mentis deorſum & extrorſum vergit) hanc eandem entitatem, in liquorem ſeminis diſpergit, qui aliàs non niſi ſterilis foret: quæ actio velut per mentis alienationem fit: abeunte ſcilicet voluntate, per veram magicam exterioris hominis, in extaſim quandam, in qua fit communicatio cujuſdam lucis mentalis, ſuper entitatem, deſcendentem in corpus ſeminis. Quotieſcunque igitur cogitatio, ſenſum, & velle, in conſenſum trahit; turpis toties naſcitur, & induitur pellis, idealis entitas ſpuria: quo partu, voluntas dicitur confirmata: illa quoque idealis entitas, quoquò verſus à voluntate dirigitur, eò vadit. hoc pacto, voluntas movet nunc brachium, mox pedem &c. porro quando ſpargitur dicta entitas, in ſpiritum vitalem, ad aliquid amandum, juvandum, nocendum; levi tantùm indiget excitamento ſive Dei, artis vel ſatanæ operâ facto, ut nimirum peregrè abeat, portiuncula ſpiritus, quæ entitatem jam induit, obeatq; munus ſuum, ipſi à voluntate injunctum. Sic muſculus, ſemen extra ſe deponit, quod per entitatem quam hauſit, fæcundum eſt longè, & extra ſuum truncum, ſuo fungitur munere. Corpora profectò, vix mundi medietatem faciunt: ſpiritus etiam per ſe, ſuam habent medietatem, & quidem totum mundum: Itaque toto hoc contextu, Spiritus voco magnetiſmi patronos, non qui ex cœlo dimittuntur, multoq; minus de infernalibus ſermo eſt: ſed de iis qui fiunt in ipſo homine, ſicut ex ſilice ignis, ex voluntate hominis nempe, aliquantillum ſpiritus vitalis influentis deſumitur, & idipſum aſſumit idealem entitatem, tamquam formam ac complementum: qua nacta perfectione, ſpiritus qui antea, aura ætherea erat purior, inſtar lucis ſubtiliatur mediamque ſortem inter corpora, & non corpora aſſumit. Mittitur autem eò, quo voluntas ipſum dirigit, vel ſaltem; quo innata ſpirituum ſcientia infallibilis, juxta ſcopos rerum agendarum, eundem mittit, idealis igitur entitas, itineri jam accincta, quodammodo lux, & quaſi non amplius corpus, nullis ſtringitur locorum, temporum, aut dimenſionum imperiis, ea nec dæmon eſt, nec ejus ullus effectus, nec ulla ejus eſt conſpiratio, ſed ſpiritualis quædam eſt actio illius, nobis plane naturalis & vernacula: hanc qui benè capit ſophiam, facile intelliget, ma- [illegible] terialem

Cauſa fæcunditatis ſeminum.

Cur libido mentem velut alienet.

Pater per ſpiritum ſeminis generat extra ſe, in objecto mox abſente.

Quis ſit ſpiritus patronus magnetiſmi.

Voluntas mittit ſpiritum ad objectum niſi voluntas aliquid reale produceret dæmon eam non agnoſceret, & niſi extra ſe dimitteret, dæmon abſens ea non concitaretur. Ubi ergo theſaurus ibi tendit ſpiritus hominis magicus.

terialem mundum utrobiq; ab immateriali, & inviſibili, regi & coërceri: hominum autem pedibus ſubſtituta eſſe creata cætera corporalia, hæc eſt nimirum cauſa, cur etiam mumia, adeps, uſnea, & ſanguis humanus, phantaſia nempe eis inexiſtens in unguento, imperet ſanguini canino, equino &c. in pyxidem per bacillum adportato.

Magnetiſmus fit per ſenſationem.

Plures eſſe ſenſationes in ſubjecto unico.

Nondum de magnetiſmo unguenti ſatis dictum: reſumam ergo. Magnetis nempe, & rerum inanimatarum magnetiſmos, fieri per naturalem ſenſationem ſympathiæ omnis authricem, certum eſt. Si namque magnes, ſe ad polum dirigat, eundem noviſſe oportet, ſi in directione ſua, errorem non ſit facturus: & quomodo quæſo noverit ſi non ſentiat ubi ſit? ſimiliter ſi ad ferrum eminus poſitum, ſe torqueat polo neglecto, ferrum ſenſiſſe prius, neceſſarium eſt: varios igitur ſenſus, magnes habet unicus: neque etiam ſenſiſſe, ſatis erit, niſi amoris & philautiæ, ſtimulos addamus, adeoque phantaſia quadam naturali, dotatum eſſe, & cujus impreſſionis ergo, univerſi magnetiſmi conflati ſint.

Ex phantaſia ſuperiore ipſi imperante.

Alia nempe phantaſia dirigitur in ferrum, quam in polum: tunc enim per vicinum duntaxat ſpatium, virtus ſua ſpargitur: mutata eſt ejus phantaſia, quando fœtum, catharros aut inteſtinum cohibet; alia quoq; phantaſia, magnes trahit quippiam è vitro ignibus excocto, minutulum enim ejus fragmentum, in maſſam vitream injectum, dum coquitur, è viridi vel luteo candidum efficit.

Cur vitrarii utantur magnete.

Quanquam enim ipſe magnes rubeo colore ſit ſaturatus, & igne non conſumatur vitrario: interim attamen dum vivit, etiam è candenti vitro, liquorem tinctum attrahit, conſumit: adeoq; ejus attractio nedum ad ferrum eſt: ſed inſuper ad partem illam aëream, quæ difficulter è vitro abiret, hactenus vitrariis in uſu communi eſt.

Mutatur trahentium phantaſia.

Succini phantaſia, paleas ac feſtucas trahit, tractione quidem ſatis otioſa, ſed tractionis ſignatura perfectili: nam mumiæ noſtræ maritatum, noſtro quoq; magnete fortius, trahit in adverſum & zenexton evadit; gummis verò immiſtum ſuccinum, virus & plumbum, ſua imaginatione transplantata jam, è vulnere trahit, variata nimirum utrobiq; trahendi voluptate, & voto.

Inanimata habent ſuam phantaſiam.

At quid mirum fuerit (niſi apud eos qui omnia ignorantes, omnia quoq; admirantur) res inanimes phantaſia pollere? cum is, qui totus vita eſt, res omnes creet, nullamq; ideo è manu ſua mortuam expectandam promiſit? nulla quoq; adveniet penitus in qua & ipſe non eluceſcat præſens, Spiritus domini totum replevit orbem terrarum: imo hoc quod continet omnia vim vocis habet. Nonne multam ſcientiam in pomo fuiſſe credimus ejusque eſu, protoplaſtos ſcientiam unà eſitaſſe, & intus concepiſſe; & an non ſcientia, phantaſiam ſui generis præſupponit? ſic etenim aliquot ſimplicia amentiam, nonnulla inſaniam, aut furorem maniacum alia inducunt: non quidem cerebri deſtructione, aut ſpirituum ejus diſſipatione (tunc ſaltem non conſtaret robur fu-

Cur aliqua eſu amentiam inducant. riosi, & vires validiſſime) ſed introducta illorum ſimplicium alienigena, ac furioſa phantaſia, quæ victrix noſtram ſubigit, atq; eandem pro tempore (ut in delyrio, phrenitide &c.) nonnunquam & perpetuò, ſibi ſervam efficit, ut in lunaticis & veſanis. Nonne ſic canum rabies, in hominem tranſit? *Cur morſu canis rabiem introducat.* phantaſia nempe furoris maniaca, in ſalivam tranſplantata, quæ victrix mox triumphet de ſanguine illius animalis, quem aperta cute, utut tenuiter attigerit? Tunc ſcilicet phantaſia totius ſanguinis priſca, loco cedit, & peregrinæ tincturæ phantaſiam hydroforbicam, velit nolit, aſſumit. Unde tandem mors binfica, id eſt ex ſola ægritudine mentali, exaltata nempe, & excitata virtute magica canis, ſuper phantaſiam animalium non excitatam, ſed ſomnolentam. Eodem planè modo phantaſia Tarantulæ, ictu exili imprimitur, & mente ſtatim alienati tripudiant, ſaliuntque immenſum, *Tarantula ictu amentiam facit.* in eo tamen differt tarantulæ venenum à rabidi, quod hoc, agat poteſtate magica excitata, adeoque per magicam veri hominis: at illud, per facultatem magicam ſomnolentam, prout & in napello & cæteris deleteriis, exili *Toxicorum magiam.* quantitate necantibus, patet differentia, quia contra canem rabidum, nullum animal ſe tuetur aut defendit, quoniam eſt poteſtas magica ligans, contra quem, non valent dentes aut cornua: quod de tarantulæ veneno dici *Cur contra catellum rabidum bruta reliqua ſe non tueantur.* nequit. In homine igitur externo, prout & in ſociis animalibus, vis magica velut conſopita eſt, nec in ſolo homine excitari poteſt (etſi quidem multò facilius) ſed in conſortibus animantibus quibuſdam, imò nec ſatis eſt ſpiritus cum ſpiritus hanc ſervaret concordiæ & monomachiæ legem, quinetiam in toto univerſo latet ſpiritus quidam, quem magnale magnum dicimus, qui ſimpathiæ & diſpathiæ leno, confabulator, & actionum promotor exiſtit, & ratione cujus, magnetiſmus, tanquam per vehiculum, ad diſtans objectum extenditur. Probatur id ad oculum, etenim ſi ſuper teſtudinis chordam ſive fidem, levem paleam, ancipiti extremitate in aëre, inſtar ſtateræ pendentem, poſueris, & alterius teſtudinis ſimilem fidem, pulſaveris eminus, ubi toni in octavo conſonant, videbis paleam trementem, at ubi in uniſono concordant, tunc alioqui quietæ teſtudinis fides, moræ impatiens, ſubſilit, præ lætitia geſtit, & inviſam paleam, ſubſultu excutit. An & hic ſatanas vobis fidicen erit? quam paleam non contingit ſubſilire, & ſi omnes fides alterius teſtudinis, unanimiter, fortiter & cominus pulſentur; nec etiam nudus tonus, alteram & quietam chordam, ſubſilire cogit: id nempe tunc, quilibet tonus efficeret: ſed ſolus leno ſpiritus, in medio habitans, actionum naturalium fidus executor, & adjutor, ſimpathiam defert, promovet & concauſat. *Sympathia inter diſſita medio ſpiritu cujuſdam mundani fit, qui etiam ſolem titaniaque aſtra gubernans, ſenſu pollet. Raradigma.*

Cur nomen magiæ perhorreſcimus? natura ſiquidem tota maga eſt, nec ullam habet agendi potentiam, quæ non à formæ ſuæ phantaſia, & quidem magicè proferatur. At quia hæc phantaſia, in corporibus electione cadentibus

rentibus

Digitized by Google

rentibus determinatæ eſt identitatis, idcirco ignoranter & ruſticè nimirum, non phantaſiæ illius rei; ſed proprietati naturali aſcriptum ſtetit; loco cauſæ, effectum videlicet cauſarum ignorantiâ adferentes, cùm alioqui omne agens, agat in objectum proprium, præſentiendo nempe illud, quò ſuam non temerè, ſed in objectum duntaxat, ſpargat activitatem: poſt ſenſum nempe objecti; commotâ phantaſiâ, diſpergendo idealem entitatem, & copulando eam radio entitatis paſſivæ: hæc nempe fuit magica actio rerum naturalium, proprii tamen nominis magica & phantaſia, eſt in electionis poteſtate dilatis creaturis. Per claſſes ibo. Proprietates itaque formales, manantes à formis trium principiorum, ſalis, ſulphuris & mercurii: ſive ſalis, pinguedinis, & liquoris, unde corpus unumquodque conflatur, & iterum reſolvitur in eadem: eſtque Mercurius ſive liquor, toties diverſus, quot rerum ſunt ſpecies, idem eſto de ſale & ſulphure judicium, proprietates inquam ejuſmodi, manant à phantaſiis harum formarum, quæ quia corporales valde, & in ſinu elementorum adhuc hærent: idcirco vocantur proprietates formales & occultæ, propter formarum ignorantiam, quæ alioqui ſunt effectus magici, à phantaſia dictarum formarum propagati: ſed ignobiliores ac maximè corporales; finibus tamen quos reſpiciunt, abunde ſatisfacientes. Hujus generis ſunt virtus ſubductiva alvi, ſomnifera &c. Sunt præterea nobiliores aliæ proprietates, ex phantaſia formarum mixti, oriundæ, ſuntq; ejuſmodi in toto, ratione formæ, ut magnetiſmus magnetis, virtus tincturarum, item ſpecifica & appropriata omnia, quæ ratione vel totius homogenei, vel formæ alicujus partis integralis, non autem ſolius alicujus principii accidunt: qualiq; ſunt quæ in carne, radice, foliis, fructu ſita ſunt, & non in trium ſeparatorum inde ullo. Item antimonium quandiu manet in ſua forma, ſummas obtinet: quas in ſuis principiis, nunquam aſſequitur, & hæ ſunt quoq; de gremio corporali: ideoque magica ſpiritualis, in hiſce adhuc occulta eſt, & tota deberi putata eſt naturæ, hanc contra magiam ineptè diſtinguendo. Sic roſæ folium, aliam habet virtutem, quam non habet caudex vel anthera: eſtque ea vis folio non ex tribus primis, ſed ex vita ejus, natalis: quæ quando deſtruitur, tunc alias virtutes habet, ut putà granum in vita prima nutrit, quam ſi amittit, tunc prolificat. Tertiò deinceps eſt virtus magica, quæ profluit ex phantaſia vitæ, totius integralis, ea eſt in brutis & homine externo: quæ magis abſoluta, eſt jam ſpiritualis, nondum tamen ad ſummum deducta apicem, ſubindè tamen multa excitatione, forti phantaſia, per entitatem introducta, ad magnum culmen aſcendit, & hominis interni magiam veram æmulatur quàm proximè. Cæterum cujuſcunq; bruti anima, vim habet creandi entitatem realem, & per voluntatem, dimittendi eandem longiùs; ejuſmodi brutum eſt magicum,

Phantaſia in electivis eſt varia ad lubitum, in aliis vero eſt determinata ſemper identitatis.

Primus gradus poteſtatis magicè habitat in formis trium principiorum.

Alter gradus eſt per phantaſias formarum mixti, quâ deſtructâ nempe, adhuc manent principia.

Tertius gradus ex phantaſia animæ oritur.

Quâ bruta ſint magicè & agant extra ſe ſolo nutu.

cum, ut baſiliſcus, canis, piſces, multi, apud Olaum &c. talis quoq; eſt virtus habitans in ſanguine multorum animalium, hinc nempe ſacra pagina dicit, animam eſſe in ſanguine extra venato, etiamnum per ignem cocto, fortaſſis & per ſotum plane putrido. Poſtremo eſt virtus magica à corpore quaſi abſtracta, quæ fit excitamento interioris poteſtatis animæ, unde fiunt potentiſſimæ procreationes, impreſſiones auguſtiſſimæ, & validiſſimi effectus, utrobiq; ſcilicet natura maga eſt, & per phantaſiam ſuam agit, & quia quò ſpiritualior, eò potentior, ideo quoq; (magica) etymon eſt analogon.

Quartus gradus magicæ poteſtatis eſt excitato intellectu hominum.

Vox magia analogon multorum ad unum tertium.

Omnis propemodum virtus magica excitatione eget, infima nempe per teporem prævium; excitatur ſcilicet vapor quidam, ſive aura ſpiritualis, cujus ratione, denſè dormiens phantaſia, expergeſit, incipitque velitatio corporeorum ſpirituum media, quæ eſt magnetiſmi, per attactum prævium excitatur. Summa autem, quæ eſt brutorum & hominum, conceptu intellectuali excitatur, & hominis quidem interni, non niſi per Spiritum ſanctum, & per donum ejus, cabalam, excitatur: externi verò, per fortem imaginationem, aſſiduam & intenſam ſpeculationem, imo & in zagis per ſatanam excitatur. Sanguinis autem extravenati, in quo anima habitat, excitatur magica, quæ in potentia adhuc eſt ad actum; vel per aſcendentem imaginationem fortiorem, puta magi, ſanguine tanquam medio utentis, & in illud, entitatem ſuam accenſam ſtabulantis; vel puta, unguenti armarii phantaſia aſcendente, latentis in ſanguine proprietatis excitatrice: vel per præviam deſtinationem ſanguinis ad corruptionem, per quam ſcilicet elementa, ad ſeparationem diſponuntur, & eſſentiæ (quæ putrere neſciunt) eſſentialesque phantaſiæ, quæ in potentia proprietatum latebant, in actum deveniunt.

Omnis magica vis excitatione gaudet.

Phantaſia ſanguinis qui ducatur in actum.

Quod dicatur ſubjectum capax magnetiſmi.

Quomodo differat magnetiſmus ab aliis formalibus proprietatibus.

Cujuscunq; igitur ſubjecti phantaſia, validum obtinuit appetitum, ad alterius rei ſpiritum, ad aliquid inquam loco movendum, trahendum, expellendum vel repulſandum; ibidem, & non alibi, magnetiſmum, velut naturale ejus rei donum magicum, à Deo illi inſtabulatum, agnoſcimus. Eſt igitur formalis quædam proprietas, in eo, à ſympatheticis, abſtruſis qualitatibus, ſegregata: quod harum motrix phantaſia, non ad motum localem; ſed tantũ ad alterativum directè fluat. Eſto itaq; omnis magnetiſmus, ſympatheticus vel authopatheticus: nõ tamẽ omnis ſympathia, magnetica erit.

Differentia magnetiſmi ab aliis proprietatibus.

Humores & ſordes ſuam habent phantaſiam.

Ad propoſitum nobis ſcopum revertentes: jam probè (opinor) intellectum eſt, ineſſe nedum ſanguini, phantaſiam & appetitum magicum, ſed & humoribus, cibis, & excrementis: cum varia quoq; id morborum proles patefaciat: prægnantes peregrina enim appetunt, & virgines, naturali uteri exorbitantis aſtro, pallidæ, ac celeriter, quod appetunt, digerunt; non quidem ex ratione, nec conſanguinitate naturæ humanæ, id poſcentis: ſed exotica humorum phantaſiâ, ſic ſtultè imperante, ſeductæ: quibus ſordibus

Digitized by Google

bus expulſis, ſubitam læſorum appetituum ſanitatem, ſæpenumero reſtituimus: vel etiam ſaturata eorumdem humorum amente phantaſiâ, compeſcuimus. Igitur in ſanguine, ſua eſt phantaſia, quæ quia potentius ibidem viget, quam in rebus cæteris, ideo ſcriptura alto elogio, ſanguinem adhuc coctum, & edi promptum, animatum vocat. Et quia eadem phantaſia tradux ineſt, ob id nempe in poſthumo, mores, geſtus & conditiones avi emicant. Nobilitas ex bene merita virtute, ortum ſumpſit; hinc nobilitas, immeritò continua ſtirpis propagatione, augeri ſuſpicaretur, niſi avorum mores ac virtutes in ſeris nepotibus, eluceſcere ſperarentur probabiliter. Nonnè etiam concepta lupi cum ovibus inimicitia, in eorum pellibus remanet? quocircà nedum phantaſia animalis, in cruorem imprimitur, poſt obitum pervicax; verum etiam quicumq; ſtragulis, è pelle gulonis (animal eſt in Suevia frequens & voraciſſimum) contegitur, ſomniare cogitur continuò de epulis, voracitate, & inſidioſa animalium venatione: pro indole ſcilicet, viventis illius animalis, adeoque ſolo tegmine externo, traducitur phantaſia animantis, quodam vivi, pellibus hoſpitata, in hominem ſubter dormientem. Itaq; miniſteriò phantaſiæ ſanguinum fit, quod extra venatus, in paxillum aſſumptus, unguento magnetico introducitur. Tunc namque phantaſia ſanguinis, aliàs adhuc ſomnolenta, lentaq; ad actum, virtute unguenti magnetici excitata, ibidemq; reperiens balſamicam, & medicam unguenti virtutem, optat ſibi inductam qualitatem, impertiri ſuo toti, atque exinde elicere ſpirituali magnetiſmo, omnem peregrinam tincturam: quod cum per ſe, non aptè ſatis queat efficere, opem uſneæ, ſanguinis, adipis & mumiæ implorat, quæ ſimul in balſamum coalita talem, qui non niſi ſua phantaſia quoq; medicus, magneticus ſimulq; omnis alienæ qualitatis è corpore tractivus eſt, cujus inquam recens ſanguis, ſpiritu abundans, adportatus eſt; ſive hominis fuerit, ſive alterius animantis. Eſt igitur phantaſia redux & extatica ex parte ſanguinis recenter & noviſſimè apportati: tractus verò magneticus, in ſanguine inceptus, medicâ unguenti virtute perficitur. Non trahit autem unguentum, vulneris infirmitatem, ad ſe, ut fiat pyxis Pandoræ: ſed ſanguinem noviter allatum, in ſpiritu alterat, medicum reddit, ejusq; poteſtatem excitat: inde illi virtus quædam medica, & magnetica quæ redit ad ſuum totum, curatura germanum ſpiritum ſanguinis, per totum hominem: exugit ſcilicet, triſtem impreſſionem è vulnerato, eamque, medica poteſtate, perituram, expellit, foras exigit, quæ virtus medica, domatrix mali, eſt partim in ſanguine excita, partim etiam eidem ingenerata, per unguentum; ſpiritu nempe hujus, in ſpiritum ſanguinis, ſic imperante ex ſua phantaſia, id eſt, dono creato. Alioqui ſanguis, integris putreſcens viribus, ſub teſta ovi, & jam quaſi compedibus, per præviam putredinem liberatus ſpiritus, trahit mediante canis, mumiâ realiterque trans-

Cur ſcriptura ſanguinem potius quam alios ſuccos animatum dicat.

Semen habet traducem patris phantaſiam.

Unde nobilitas orta.

Pelles lupi & ovis phantaſiam inimicam vitæ prioris impreſſione retinuerunt.

Notabile.

Phantaſia ſanguinis recenter allati in unguento quid efficiat.

Modus magnetiſmi in unguento.

Obſiatio.

Differentia inter curationem magneticam quæ per unguentum & illam quæ per oſum putridum fit.

transfert ægritudinem, quæ ſedet in phantaſiâ & aſtro ſordium, in ipſum canem: non aliam ſcilicet ob cauſam, quam quia ſine balſamo unguenti interveniente, magnetiſmus perficitur. Notavimus etiam, ſi vulneratum contingat plura ſimul recepiſſe vulnera, ſufficere ſanguinem, ex unico ejus ſaltem vulnere haberi, & curari una nimirum opera, quoque cætera, quia ſanguis ille, concordem cum ſpiritu totius, ſervat harmoniam, & ab eodem educit qualitatem infeſtam, nedum labiis vulneris: ſed & toti homini communicatam, ex uno nempe vulnere, ſolet totus homo quoque febricitare.

Notabile.

Notabile myſterium humanæ imaginationis fundamentum magiæ naturalis.

Ingens myſterium propalare hactenus diſtuli, oſtendere videlicet ad manum, in homine ſitam eſſe energiam, qua ſolo nutu, & phantaſia ſua queat agere extra ſe, & imprimere virtutem, aliquam influentiam, deinceps per ſe perſeverantem, & agentem in objectum longiſſime abſens, quo ſolo myſterio, quæ dicta ſunt hactenus de ideali entitate in formite ſpirituali aſportata & peregrè ad munia ſua abeunte, de magnetiſmo rerum omnium, tam phantaſia humana, quam cujusque rei proprià genito, nec non de hominum magica, ſuper corporibus reliquis ſuperioritate, ad lucem venient.

Intellectus procreatam entitatem imprimit in objectum externum & ibi realiter perſeverat.

Clarum eſt, conſtatque ſine controverſia, ex chalybe acum fieri, quæ magnetis attactu, polum oſtendit navigantibus: chalybem verò irrito in acum cudi, & pixidi nautoriæ ad deſignandum polum imponi, ſi magneris affrictus debitus, non præceſſerit. Quæ cum ſint extra dubium, nunc ſolo nutu, acum nauticam fabricare convenit: in incude igitur, qua cuditur acus ex chalybe, notatus ſit ſeptentrio, idque linea recta; ſtes faber, dorſo verſus ſeptentrionem, ut cum ducitur ſub malleo chalybs, ad faciendam acum, eam verſus te & Boream trahas: dico igitur, quod talis acus, ſic facta, ſine ullo auxilio alio, polum notabit, & quidem ſine variatione ſolita, quod ingens eſt myſterium. Inſuper acus, quæ fit ſuper lineam dictam, caſualiter, & inſcio fabro, eſt inanis, nec polum notat. Conſequitur hinc, quod imaginatio hominis fabricantis, illo momento quaſi nativitatis, cùm jam maximus fervor ignis deſierit nempe, & ſub obſcura adhuc rubedine, imprimat hujusmodi facultatem magneticam, & quidem in chalybem, ſive ſubjectum appropriatum. Non autem quod cœlum tunc imprimat: quia tunc etiam influeret non intendente fabro, quod falſum eſt? ſi namque cœlum influeret ad certam horam & poſitionem: jam triumpharet characteriſtica, & ſigillaria ſyderum, quam tranſimus.

Quomodo pareantur ſigilla efficacia.

Sed conſtellatio quæ influit in chalybem (& omne fortaſſis ſigillum) ex cœlo microcoſmico, id eſt ex olympo noſtro fluit: irrita fuerunt idcirco ſigilla quæ non à mago, in phantaſiâ ſua exaltato cuderentur, interiores nempe entitates & phantaſiæ, cedere coguntur noſtræ; per quam ſapiens, dominabitur aſtris: imperio cujus ſubjecit rerum parens, quidquid cœlo concluſum eſt.

Quæ

Quæ de fantaſia imprimente in acum nauticam, allata ſunt, multorum teſtimonio, mea quoque experientia, & uniuscujusque experiri volentis, decies millies vera eſſe comprobabuntur. Sic aſarum nempe, & ſambuci extremitates, auſcultant imperanti fantaſiæ decerptoris, qui imprimit in plantam, hæc magneticè vero, in folium abſens: cum alioqui cocto folio (ut recocta acu) & in potionem exhibito, periret virtus, fantaſia impreſſa, ſi à planta integrali magnetiſmus non foveretur, coctus ſanguis & edi paratus, animam adhuc continet; verum eſt. At vis iſta non ab impreſſione fantaſiæ humanæ & externæ, ſed à proprio ſuæ fantaſiæ dono, conſiſtere. *Objectio.* Hoc pacto quoque, clavus cordi equino infixus, ſpiritum zagæ detinet, & nectit, cum ſpiritu mumiali equi, quò ſimul torreantur, ut tormine illo, ceu equuleo, ipſa prodatur, utque tandem per judicem, deo infeſta, mortalibus perniciofa, de cœtu horum tollatur, juxta legem Dei. Etenim ſi opus ad aliquod objectum externum terminatur, id anima maga, ſine medio nequaquam aggreditur: ideo clavo utitur jam dicto.

Fantaſia per clavum ceu medium ſpiritum zagæ nectit.

Probato nunc eo, quod homo habeat vim per nutum agendi, aut movendi aliquod objectum diſſitum: ſatis quoque confirmatum eſt, eodem naturali exemplo, & homini iſtam energiam deo datam, & naturaliter ipſi competere. Abſurdum fuit hactenus putaſſe, ſatanam moviſſe, alteraſſe, aſportaſſe quicquam, & applicuiſſe activa paſſivis, motu locali, per ſolum nutum; cum nempe non dubitent, ipſum in dictis motibus, fuiſſe primum movens, extremitatibus quibus tangat, arripiat, aut transferat, vel aëreum (quod fingunt) corpus ſaltem, ullatenus moveat, attamen carentem. Abſurdum inquam ſatanam poſt lapſum, retinuiſſe magicam dignitatem, qua ſolo nutu agit quælibet, quia ejus donum erat naturale: eandem vero naturalem homini, ablatam eſſe, negatam & dæmoni datam creaturarum deſpectiſſimo, ſi qui vero ſint effectus tales ab homine prodeuntes, pactoque cum eo ſupplicio ſaltem, attribuere. Aperi oculos, gloriatus opimè in tanta veſtri ignorantia, hactenus eſt ſatan, tanquam ſi ipſi thymiama gloriæ, & dignitatis ſubfumigares, tibique dignitatem naturalem, ceu oculos erueres ipſique offerres.

Si ſatan naturaliter movet corpus ſine extremitate, cur non & homo interior? & cur non potius adhuc ſpiritum zagæ.

Diximus omnem fortaſſis vim magicam dormire, & excitatione opus habere: quod perpetuo verum eſt, ſi objectum in quod agendum eſt. non ſit proximè diſpoſitum, ſi ejus interna fantaſia, non prorſus annuat agentis impreſſioni, vel etiam ſi robore, patiens ſit par, vel ſuperior agente. Ac contra, ubi objectum eſt planè, ac proximè diſpoſitum, ut chalybs ad recipiendum magnetiſmum: vel planè debile, & ſibi conſcium (ut homicida, adulter, fur zaga) tunc patiens ſine multa excitatione, ſola exterioris hominis fantaſia in opus deducta, & in medium aliquod alligata, ſuccumbit magnetiſmo. Medio inquam utitur ſemper magus: ſic etenim, niſi præ-

Digitized by Google

gnans manum ad crus, frontem vel ſuos nates, extenderit, fœtus non ſignabitur in crure, fronte, vel natibus. Sic enim verba, ſive formæ ſacramentorum, ſemper operantur: quia ex opere operato: at quia exorciſmi non ſemper operantur, defectus non eſt in Deo: ſed tantum, quia mens inexcita Exorciſtæ, verba reddit torpida. Itaque nemo fœlix exorciſta, niſi qui virtutem magicam excitare ſuæ mentis, novit: vel ſine ſcientia, poteſt.

Praeccupatio. Dices fortaſſis, unguento armario non aliam, quam componentis phantaſiâ, genitam, virtutem magneticam obtinuiſſe: erras. Attamen ſi iſtud daretur, nec inde melius haberes: ſiquidem non proinde ſatanæ veniret aſcribenda, ſi etenim unguentum non ingenita ſibi phantaſiâ, ſed exterius à componente impreſſa magneticum eſſet: cum non ſit propinquius dicti magnetiſmi medium, quàm ſanguis humanus, cum ſanguine humano; profectò ſolus ſanguis, tanquàm ſubjectum diſpoſitiſſimum, pro unguento ſufficeret, & reliqua ſimplicia eſſent fruſtranea, quod falſum eſt, præſertim ſanguis taurinus, & mel, ubi per arma incruenta, unguento intrudentis phantaſia ſufficeret, ſine ſanguine taurino, quod falſum eſt. Denique magnetiſmus unguenti, eſſet planè generalis, quod componens, ad omnia cunctorum etiam brutorum vulnera, impreſſionem nimis liberalem, vagam, incertam & inſolidam, ſua phantaſiâ intendiſſet efficere. Quid ſi canem non intenderit, an unguentum propterea canis vulnus non eſſet ſanando? Apage. Quid bolus armenus, quid oleum lini, quid mel, quid denique ſanguis tauri, diſpoſitionis ad vulnus equinum aut humanum habet, ut in iſta tanquam medium proprium, & non in alia, componentis phantaſiâ imprimatur? quæ tamen ſi exulaverint, unguentum ſterile, & irritum dabunt. Eſt igitur naturalis phantaſia unguenti, cauſa magnetiſmi, & cauſa curationis propria, non imaginatio componentis.

Virtus unguenti non ab imaginatione componentis: ſed à ſimplicibus in unum coalitis eſt.

En habes noſtram, id eſt, chriſtianam philoſophiam, non ethnicorum deliria, aut otioſa ſomnia. Cave, quæſo, ne & me propterea in cenſuram injicias, qui in cenſuris promptior fuiſti. Tuus ſum & catholicus Romanus, cui nil quod Deo, quodque Eccleſiæ contrarium, penſitare fuit animus: non in rixas, non in alterius commentaria aut patrocinia, natum me ſcio. Idcirco quæ ſcivi, libertate philoſophica vulgi facere volui: unum illud adhuc ſubnectam. Quicumque effectum naturalem, à Deo ſic creatum, ſic datum creaturis, tribuit dæmoni; is alienat honorem Creatori debitum, & in ſatanam, eundem ignominioſè vertit: quod (pace tua dixero) ſi bene ſub tuam revocaveris anatomen, idololatriam expreſſam reperies. Rogo clementiſſimum parentem Deum, ipſe parcat delictis, quæ ex ignorantia non pertinaci, & humana fragilitate contraximus. Amen.

Author profeſſionem fidei dat. Profeſſio Authoris. Corollarium pro cenſore.

Digitized by Google

Tres ſunt qui teſtimonium dant in Cœlis, Pater, Verbum & Spiritus Sanctus & hi tres tantum unum ſunt (mox de humanitate Chriſti loquens) Tres ſunt, qui teſtimonium dant in terris, ſanguis, ſpiritus, & aqua, & hi tres tantum unum ſunt. Nos igitur, qui parem humanitatem habemus, mirum non eſt, ſi ſanguinem & ſpiritum, conſimilis unitatis contineamus: ſitque ſanguinis actio, mere ſpiritualis. Imo in geneſi, propterea non ſanguinis etymo ſit vocatus, ſed ſpiritus rubei nomine inſignitus. Abſcede igitur quisquis es, à pertinacia, & alium, præter cacodæmonem, in ſanguine ſpiritum agnoſce, niſi ſcriptura ex adverſum eas.

ROBERTI FLUDDI DE FLUCTIBUS, DISCURSUS DE UNGUENTO ARMARIO.

EXimia eſt inter res ejusdem naturæ ſympathia, quemadmodum Diſputationum inter eas contrariarum antipathia admirabilis, quod quidem hominibus inſcitia obrutis impoſſibile primà fronte videretur, niſi infallibiles hujusmodi naturarum proprietates, in rebus diverſis ocularis confirmaſſet experientia; Nec quidem extra hominis naturam quicquam invenitur, quod rerum ſympathiam magis arguat, quàm fortiſſima ipſius magnetis ad ferrum relatio, ejusque ad ſtellam polarem affectio; Nec certè (ut ad hominis regnum perveniamus) eſt quicquam, quod ſympathiam & compaſſionem inter eum atque partes vitali ſuæ diſpoſitioni appropriatas luculentius demonſtret, quàm manifeſta illa relatio, quæ obſervatur eſſe inter unguentum ex ſanguine, aliisq; hominis partibus conflatum, ac vulneratum, & inter cruorem à vulnerato effuſum, atque ſanguinis maſſam, quæ in ſauciato corpore adhuc reſervatur, unde via comparationis inter magnetis effectus & illos iſtiusmodi unguenti facta (utpote qui ſunt ſimillimi) unguentum hoc magneticum appellatur.

Primum igitur compoſitionis ejusdem ingredientia atque menſuras ipſorum vobis explicabimus, atque effectus illos quos praxis atque experientia, etiam ſtultorum magiſtra produxit, deſcribimus, quò facilius de

Digitized by Google

partibus humanis in illud ingredientibus dijudicare poſſitis. Deindè naturales operis iſtius occulti & ſympathetici rationes ex ingenii mei, quale quale illud ſit, ſacratio ſeu myrothecio depromere mihi liceat, quo reverà vobis, quænam ſit animi mei hâc in re ſententia atque opinio, brevibus oſtendam.

Compoſitio eſt hujusmodi.

℞. *Moſca ſeu Uſnea ex Calvariâ hominis diu ſuſpenſi excreſcentis, vel pro defectu ejusdem, de oſsibus ſuſpenſi & laqueo præfocati, aëri diu expoſitis & concretis, ſimul atq; Arungia humana an. ℥ij. Mumij. ſanguinis humani, Boli Armenici an. ℥j. Olei lini ℥ij Terantur omnia in mortario, quousq; in unguentum reducantur ſubtile, quod in capſulam eſt reponendum, atq; ſagaciter pro uſu reſervandum.*

Videmus ergò in hujusmodi compoſitione unguentum hoc ex rebus humanæ naturæ optimè convenientibus eſſe conflatum, & per conſequens, quod magnum ad ejus ſanitatem & exiſtentiam reſpectum habeat, quippe ad cujus compoſitionem ſanguis primo loco concurrit, in quo ſita eſt vis vitæ. Hic (inquam) adſunt hominis & oſſa & eorum eſſentia in forma moſcæ ſeu uſneæ excreſcentis, hic ipſius caro in Mumio ſcilicet ex carne & balſamo confecto, hic humani corporis pinguedo cum cæteris ad unguenti iſtiusmodi perfectionem convenit, atque cum his omnibus ſanguis (uti dictum eſt) permiſcetur, qui erat prædictorum omnium origo & pabulum, utpotè in quo vitæ ſpiritus, & cum eo ipſa anima lucida, deliteſcere & occulto more agere ſolet: Ita ut integra corporis humani perfectio, ad hujusce unguenti pretioſi confectionem concurrere videatur. Atque hinc eſt, quòd tantus factus ſit inter hoc unguentum & corporis vulnerati ſanguinem reſpectus: Nam neceſſe eſt, ut aliquid ſanguinis ſauciati etiam ex vulneris profunditate eliciatur, quemadmodum ex ſequentibus manifeſtè explicatur.

Cùm igitur vulnus alicui infligitur, aut inſtrumentum vulnerans cruore perlitum eſt recuperandum, aut pro defectu illius lignum aliquod acutum in profundum patorem, ubi vulnus dehiſcit eſt immittendum pro ſanguine intingatur. Illud igitur inſtrumentum ſive ſit enſis, cultellus, ſecuris, ſeu denique lignum aliquod ita ſanguine infectum, ad locum capſulæ utcunque à patiente elongatæ reportari debet, deindè in unguentum immergatur, & in eo ita ad curationis complementum relinquatur: Interea temporis vulnus ſingulis matutinis temporibus recenti panno linteo in proprio patientis lotio madefacto ligari debet. Atque ita (Deo vovente) ſine emplaſtro ſanabitur. Eſt autem hoc in ſauciatis expertum,

qui

Digitized by Google

qui ab ipſo unguento per 10. aut 20. milliaria germanica diſtabant. Prodeſt etiam & aliis doloribus, utpote illis dentium & ſimilibus, qui à prava ſanguinis diſpoſitione provenire obſervantur. Item ſi clavo equi cujuſdam pes aut per fabri ferrarii negligentiam, aut ab alio quodam accidente vulneretur, ligno in vulneris fundum immerſo, & in capſulam ſeu arculam repoſito, vulnus intra paucos dies ſanari repertum eſt.

In primis autem in curatione obiter hoc unum obſervandum eſt, quòd in ea ſummum & conſtans regimen ſit obſervandum; nam ſi unguentum hoc nimis calidè cuſtodiatur, & vulnus calore nimio erit affectum, vel ſi frigore rigeat de eadem etiam indiſpoſitione guſtabit & vulnus. Et jam in experientia & cognitione quidem mea hiſtoriam vobis recitare mihi liceat. Nobilis quidem & gradu eques auratus nomine S. Nic. Gilbourne mihi frater, utpote qui ſororem meam natu maximam duxit, vir quidem nemini (ut opinor) ex nobilibus Angliæ doctrinâ & philoſophiâ poſtponendus, cum ex officio ſuo (quod circa naves regias verſabatur) navalis Angliæ apparatus ei in cura eſſet, Hic (inquam) iſto unguento pixidem plenam ſecum retinens, fabrum quendam lignarium, ad naves reficiendas conductum, graviter ſecuri eſſe vulneratum audivit, quo annunciato, ſecurim cujus acies ſanguine vulnerati erat perlita protinus ad ſe adferri juſſit: & unguento ſuo ſecuris aciem cruentam perfricans, eamq; pannis linteis à frigore muniens, in conclavis ſui quendam clavum ſuspendebat, clauſoq; oſtio diſceſſit, & ſubitò vulneratus ille ſe ſolatium ſenſiſſe faſſus eſt, & in dies magis magiſq; convaleſcere perrexit: At verò quodam die de vulnere ſuo atque de dolore, & intemperie ejuſdem conqueſtus eſt admodum, aſtanteſq; omnes ſunt admirati, quòd nullâ occaſione evidenti data, tam repentinâ inquietudine eſſet afflictus, ad fratrem meum ſtatim defugiunt, ipſeq; ad ſuum conclave feſtino gradu properat, invenitq; ſecurim forte fortuna humi proſtratam linteis amiculis deſtitutam, atque partem unctam aëris inclementiæ obnoxiam; quare vice ſecundâ ipſe inſtrumenti aciem unguento illinivit, eamq; linteis tegumentis inveſtiit, & immediatè vulneris dolor eſt mitigatus, illudq; ad priſtinam temperiem redactum, atque ita mox convaluit.

Jam verò ad curationis hujuſce ſympatheticæ demonſtrationem naturalem progrediemur, ut non modo ore experientiæ loquamur, cum hic ſit mechanicorum mos atque conſuetudo, ſed rationibus ab occulto naturæ gremio ſeu promptuario decerptis, more philoſophorum hujus actionis myſterium luculenter depingamus.

Cùm aër (uti antea dictum eſt) ſit medium ſeu vehiculum ſpiritus cujuſlibet rei, qui etiam currus ipſius animæ ſeu lucis cœleſtis ſeu agentis primarii dicitur: Porrò etiam cùm ſanguis ſit horum omnium recepta-

 culum,

culum, ſequitur inde quòd ſanguinis in vena ſeu arteria motus ſit ab ipſius ſpiritus impulſu, ut ille iterum à luce ſeu anima in ea tanquam à vento recta agitatur, quæ & ratione ſimili in homine à ſpiritu intellectuali in animæ centro inhabitante incitatur, in cujus etiam meditullio reſidet mens divina tanquam princeps, imperator, atque primum internum agens, quòd eſt mundi majoris principium ante omnia factum (juxta illud *Cap. 1.* Eccleſiaſtici, Sapientia ante omnia creata.) Hæc ergò mens erat primus ſpiritus mundani in ſuo organo inflator, primus chordæ Monochordi mundani impulſor, in ſpiritu lucido ſeu Empyreo ſemper ambiens, ut ille in luce ſeu anima cœleſti, qui etiam cùm ſuo ſpiritu in aëreo ſpiritu non aliter vehitur, quàm ille in ſanguine. Hæc ergò eſt ratio quòd ſanguis non aliter aëri viſibili nexu naturæ concatenetur, quàm elementum aquæ terræ, atque iterum aër ſanguinis viſibilis, aëri inviſibili in eo inſito, quàm elementum aquæ illi aëris.

Atque etiam anima lucida cum ſuo vehiculo lucido aëri (in quo vehitur) quàm elementum aëris igni. Porrò etiam ſe habet ſpiritus intellectualis ad animam, ut ſubſtantia cœleſtis ſeu æthereа ad illam Empyream, ſeu ſpiritum intellectualem, ut Deus ad ſpiritum Angeli, cum quo undiq; *Pſal. 104. v. 2.* circundatur, (juxta illud quidem Pſalmiſtæ regii) Deus eſt amictus lumine hoc eſt ſpiritu igneo. Ex quibus manifeſtum eſt, quòd ſanguis & vita primariò moventur à mente, at ſecundariò ab anima, cujus impulſu provocatur ſpiritus, ad cujus nutum ſanguis movetur in ſua vena: quod *Piman, 10.* etiam confirmat Mercur. Triſmeg. hujuſmodi ſermone.

Anima humana in hunc vehitur modum, Mens in ratione, ratio in anima, anima in ſpiritu, & ſpiritus in corpore, ac tandem ſpiritus per venas arteriaſq; ſanguinemq; diffuſus animal undiq; ciet, molemq; corporis ſuſpenſam ſuſtinet atque circumfert.

Ex his ergò liquet, quòd quatenus ſanguinis ſubſtantia ſuo ſpiritui nexu quidem inſeparabili conjungitur, atque ejus ſpiritus nihil ſit aliud quàm aër, cui anima cœleſtis ineſt, hocq; continuo nexu, non aliter quàm æther aëri, inde & ſequatur, quòd relatio inter ſanguinem & ſuum ſpiritum ſit admirabilis & firma, ſimiliter ejus ſpiritus cùm ſit nihil aliud, quàm aër in ſanguine incluſus ita adhæreat aëri in macrocoſmo, ut pars ſuo toto vel ut gutta aqua cum ſuo toto modo inſeparabili unitur.

At verò quatenus hic ſpiritus eſt ſanguini incluſus, eiq; adhæret, non aliter quàm aër aquæ, ſimiliter quatenus animæ ſpecificæ hujus vel illius hominis factus eſt cuſtos, eatenus iſtius vel illius individui natura participat, quemadmodum verbi gratia, aqua vel croco, vel herbis, vel ſantalis, aut rubeo tinctorum vel atramento imbuta, ſi in flumen ex tinctoris officina paulatim effluat, ſpeciem tamen ſuam tinctam retinebit à limpida flumi-

fluminis aqua diſtinctam, quæ in medio illius fluminis lineam quandam in longitudinem protenſam, deſignare atque protrahere videbitur, & tamen ſubſtantia ejus cum illa aquæ fluminis ita adligabitur, ut cum ea continua eſſe videatur. Sic etiam ſpiritus hic ſanguineus, tametſi ab humano laboratorio effluxerit, tamen naturæ ſuæ veſtigia inviſibilia in ſuo ſimili videlicet in aëre ubicunque portabitur, relinquet, ita ut à loco vulnerato à quo exivit, usque ad locum pixidis ſeu capſulæ unguento hujusmodi magnetico repletæ, lineam quandam inviſibilem, de natura ſanguinis viſibilis, qui per lignum vel arma ad ſanitatis arculam transfertur extendere, & in ſuum ſimile aërem videlicet imprimere videatur: Nam tametſi omnis aër ſit de ejusdem natura atque ſubſtantia, tamen eſt Mercurius ille mundanus, cujus partes nunnullæ ab aliis diſcrepare videntur, non reſpectu ſubſtantiæ, cùm in ea conveniant omnes, ſed reſpectu proprietatis loci vel corporis, per quod tranſivit aër quemadmodum aqua non mutatur ab aquea ſua diſpoſitione, ſed tamen de natura ſulphurea, ferrea, aluminoſa, ſimul atque de loci coloribus & qualitatibus participare ſolet, quibus à natura ſeu qualitate aquæ dulcis diſcrepare videtur.

Sic etiam obſervatur, quòd natura dulcis fluminis Indorum Occidentalium, Amazon dicti, per multa miliaria in mare ſalſum ingrediatur atq; penetret, priusquam aut à figura & motu, aut diſpoſitione ſua dulci à natura aquæ marinæ utcunque immenſæ, alteretur aut diſcrepare videatur. Hic ergò Mercurius mundanus ſeu ſublunaris omnia ſive in cœlo, ſeu denique in terris penetrans, more mercurii cœleſtis, omnium qualitatum eſt capax, & tamen in ſua ſubſtantia aërea (quæ eſt nihil aliud quàm aqua ſubtilis) eſt ſemper conſtans, cùm ſemel vim animalem induit, eam quidem ſubitò deponere non eſt facile, nam natura humida formam ſuam lucidam tam avidè appetit, ut eam ſemel acquiſitam non tam citò deponat aut amittat.

Unde liquet, quod linea iſta ſpiritualis inviſibiliter in aëre inter vulneratum & capſulæ locum protracta ſive extenſa, & ſuam formam animalem ſecum rapiat, quæ etiam anima à ſuo toto in corpore vulnerato contento non minus dividitur quàm radius ſolis à ſole, ut igitur radius ſolis in ſpiritu mundano natans, eſt quaſi nuntius inter cœlum & terram, ſic etiam radius hic animalis eſt fidelis conductor naturæ ſalutiferæ, à Balſami myrothecio, ad corpus læſum atque ſauciatum, ejusq; medium; ſeu linea directrix, ſeu ſpiritum ſalutiferum mediante anima dirigens, eſt ſpiritus, inviſibiliter in aëre porrectus, qui niſi in aëre occulto modo eſſet figuratus, unguenti virtus huc atque illuc efflueret, nihilq; proficui ad vulneratum afferret.

Simili quidem ratione videmus, quòd ſi in viſione optica radius pyramidalis

Digitized by Google

midalis non eſſet, ſpiritus quidem viſuales ad objectum egredi & tum poſtea regrediendo de objecti certitudine ſenſus efficere certiores non poſſent, acies enim aſpectus animæ vulnerari eſt in capſula, in qua ſanitas expectata deliteſcit, atque magnetica eadem animæ in objectum intuens vis illius medicamenti vires ſpirituales attrahit, mediante ſuo radio in organo ſpirituali movente, qui radius eſt radius pyramidalis aſpectus ipſius animæ, atque hujuſmodi animæ intuitus eſt compaſſione & amore ſui ſubjecti ſeu tabernaculi plenus, in quidem ad ſe attrahit quæ ſunt ſalutaria, ut ejus aſpectu antipathetico ſeu odio pleno objecta propulſare atque evitare conatur.

Sed ut luculentius adhuc operationem iſtam myſticam explicemus & demonſtremus: Si filum aliquod de uno loco in alium fortiter extendatur, hoc filum occultæ ſpiritus ſanguinei lineæ comparamus, cujus unam extremitatem ſi digito percutias, hic anima tua pulſans, animæ vulnerati, radium ſuum per lineam ſpiritualem emittentis refertur, radius autem ab anima pulſantis emiſſus eſt virtus illa univerſum filum à termino à quo ad terminum ad quem vibrans atque quatiens, eſtq; nuncius quaſi deferens per organon ſuum ſpirituale voluntatem ſui integri, hoc eſt animæ quæ eſt totius & per conſequens omnium partium Domina. Videmus igitur, quòd filum hoc ita protenſum, ita in ſuis partibus ſit continuum ut principio ejuſdem pulſo, integra ejus ſubſtantia reſonare atque vibrare videatur, ſic anima pulſante lineæ iſtius aëream partem vulneri continuam, per multiplicationem vis illa agitans (quam animæ radium ſupra nuncupavimus) ad aliam lineæ ſpiritualis extremitatem in capſulæ profunditatem mediante ligno intruſam migrat, atque vi ſuâ attractivâ ſeu magneticâ naturam unguenti faciliùs ideò ad ſe trahit, quia naturali quadam ſympathiâ cum ea ſymbolizare atque convenire videtur, nam natura lætatur in ſua natura, natura naturam ſibi ſimilem adjuvat, natura à ſua natura ſimili refici ſolet. Sic ſanguis humanus cum ſuo ſimili in oſſibus, axungiâ, mumio, & ſanguine (quæ ad unguenti compoſitionem concurrunt) facillimè ſympathetico conſenſu & ſymphoniaco amore delectatur, adunatur atque in defectu illius reficitur, nam vis unita eſt fortior, & natura naturæ unita res omnes utcunque præter naturam ſe habentes vincere atque ſuperare poteſt: Hinc ergò oritur ſecreta illa inter pravos ſpiritus & cacomagos unio & combinatio, quâ homines inepti à Diabolo turpiter decipiuntur. Unde Diabolus ſeu ſpiritus malignus invitamento hujuſmodi ſtipis, veneficæ voluntatem atque imperata implere geſtit. Unde ſæpicule commercium eſt factum inter eos, ut ſpiritus ille quacunque figurâ indutus, ſanguinis portionem ſugendo quotidiè ſibi hauriat, quo ſpiritus cacomagi in ſanguine deliteſcens, idem cum illo maligni ſpiritus fiat, atque ita in

Digitized by Google

ita in naturam diabolicam convertitur, quo à cultu tandem diabolico impoſſibile eſt recedere. Imo verò pro defectu ſanguinis ſortiarii partes hominis à ſanguine ortas colligere ſolebant, videlicet oſſa ſepulchrorum crines barbitonſorum, uti in Apulejo legitur. Imo verò & ubi talia deeſſe obſervant, vel calceos, vel chirothecas, vel res aliquas hujusmodi quæ ſudore corporis inficiuntur, accipere ſolent, quemadmodum ex quorundam ſortiariorum hic in Anglia degentium confeſſione explicatum eſt: Tantus inquam eſt inter ſpiritum unius ſanguinis, & ſui ſimilis concentus atque ſympathia, ut vel unico ſanguine, aut ab eo orto male vel bene à mago in diſſitis locis tractato, & alter aut vexabitur, aut gaudio & ſalute afficietur, quibus optimè percipitur, quanta ſit inter ſanguinem unius & ſanguinem alterius compaſſio, etiam in locis ab invicem longè diſtantibus, quæ quidem fit propter occultum ſpiritum in iis concluſum, cujus actus eſt animæ radius, at replicare quis poſſit fortaſſe, quòd linea hujusmodi inviſibilis in aëre à vulnerato ad pixidis ſedem protracta, motu hominum vel animantium poſſit rumpi atque in partes dividi & quod exinde ſequeretur, ut unguenti virtus in vanum operaretur, utpote cujus ſpiritus conducens eſt interruptus, & hàc ratione vim ſanativam ad optatum portum conducere nequit; cui reſpondemus, quòd eadem ſit ratio in aëris diviſione ac ipſius aquæ, nam ſi pars aquæ in flumine aliquo in longitudine more lineæ tingatur, & cymba per ejus medium tranſiens ipſam lineam ſic tinctam dividerit, ejus tamen partes nictu quaſi oculi ad invicem iterum rejungi percipiuntur, nec etiam ſequitur quòd aër in duas partes enſe diviſus in ſubſtantiæ unitatem non revertatur.

Concludimus ergò quòd admirabiles ſint & ſtupendi ſpiritus inviſibilis in ſubſtantia ſanguinis humani occultati effectus, tam ſympathetici quàm antipathetici, de illis ſuperius jam locuti ſumus, de his inferius paucis agemus. Atque hac de cauſa Arbatel (vir in myſteriis ſupernaturalibus admodum verſatus) tractatum integrum inſtituit de Magia microcoſmica, in qua denotat quid microcoſmus per ſuum ſpiritum, & ſibi à nativitate additos genios, magicè hoc eſt ſapientiâ ſpirituali effecerit, & quomodo: atque per ſapientiam illam omnium doctricem mentem in anima humana mediante ſpiritu ſuo intellectuali vectam, ut animam in ſpiritu humano intelligimus.

Digitized by Google

DANIEL BECKERUS,

DE
UNGUENTO ARMARIO.

USnea Microcoſmi, nil aliud eſt, quàm muſcus ille, qui calvariæ humanæ adnaſcitur: hancque revera dari vel loca ſepulchris deſtinata, docent. Sic Hildanus partem ejus inde deſumptam, imò fruſtrum Cranii hum. cui uſnea adhuc dum adhærebat, amico transmiſit, ut videre eſt Cent. 3. obſerv. 38. Utrum v. Uſnea hæc in Craniis ſuſpenſorum inveniatur, dubitat quidam magni nominis Medico-Chirurgus, qui ſe nunquam eam reperire potuiſſe ait, pergitque: Et profectò quomodò Craniis in patibulo ventis, pluviis, grandinibusque impetuoſis expoſitis, uſnea adnaſci poſsit, nondum video; Verum vix ſufficere videntur hæ rationes ad impugnandam Uſneæ generationem in Cranio ſuſpenſorum.:

Primum enim, quod ipſe non obſervavit, obſervarunt alii Medici clariſsimi: Imò eſt adhuc nunc aliquod Cranium apud Clariſsimum Ducis Boruſs. in Regiomont. Pharmacopæum Dn. Caſparum Pancerum, exoticis & raris gaudentem, quod ex patibulo fuit deſumptum Uſnea decoratum.:

Deindè: Venti, pluviæ, grandines magis diſponent ſolidam Cranii partem, quo Solis radii, in caput totum agentes facilius florem hunc ex ipſo cerebro, alias, ut ſupra dictum, magnarum in Medicina virium, elicere & evocare poſsint: hinc, teſte Tabernæmontan. lib. 2. pag. 488. nonnulli Medici aut Pharmacopæi Cranium aëri locoque humidiorique exponunt, quo ſic facilius muſcus proveniat.

Tertiò nec impetus eorundem Meteororum generationem hanc impediunt, cùm & è locis minus diſpoſitis, imò ſaxeis, & illis tempeſtatibus æquè expoſitis, herbulas egregias enaſci videamus:

Enaſcitur ergò, & adnaſcitur Muſcus, quem Libav. l. 2. Alchym. p. 185. florem Cranii appellat, Craniis ſtrangulatorum, rota contuſorum, aut palo

Digitized by Google

palo affixis aliisque in locis ſepoſitis capitibus ex ſepulchris deſumptis: cujus uſus eſt.

1. In Hæmorrhagiâ narium, ſi portio ejus indatur: ſic n. Hildan. Cent. 2. pagin. 54. Moſcum, qui Graniis hominum aëri expoſitis adnaſcitur, in ſubtiliſsimum pulverem redactum, præſtantiſsimum eſſe in ſiſtenda Hæmorrhagia non rarò expertus ſum: Subſcribit Finckius pag. 68. Paracelſus in manual. pag. 94. & Tabernæmont. l. c. Ego ſimiliter exoptatum in praxi ejusdem vidi effectum, deſperatamque ſic emendavi hæmorrhagiam, tum in Juvene quodam An. 1626. qui jam pro agonizante ab aſtantibus habebatur, tum in aliis.

Eandem in ſindone rubra de collo ſuſpenſam in ſimili caſu commendat Senn. l. 1. Practic. pag. 977. ubi & compoſitum amuletum cum eadem parat, & eſt ſequens.

℞. *Cinerem buſonis unius*
Lapid. hæmatit. ℥. ß.
Muſci Cran. hum. pulveriſat.
Umbilici marini.
Corall. rubr. præpar. an. ℈j.
Rad. tormentill. biſtort ℥. ß.
Burſæ paſtor. fl. bellid. minor.
anagall. rubræ an. P. j.

F. pulvis, qui in ſericum rubrum includatur, F. Saccus collo appendendus.

2. In Hæmorrhagia vulnerum: Weickard. pag. 566.

℞. *Thuris, Aloes an. partes æquales, pulveriſa ſubtiliſsimè, & cum albumine ovi incorporentur, addendo Muſcum de Cranio hominis defuncti, excipiantur lanugine Panni veteris, & utere.*

Hildan. Cent. 1. Epiſtilar. Centur. 4. Obſerv. adnexarum ſequens peſſarium ad ſiſtendum ſanguinem commendat.

℞. *Farinæ volatilis* ℥ij.
Terræ ſigill. Sanguin. Dracon.
Gypſi, Ciner. aquatil. ranar.
an. ℥iij.
Muſci Cranii Hum. ℥j.

Miſce, F. pulvis ſubtiliſsimus.

Untzerus lib. de Peſt. 3. p. 267. Uſneam in manibus retentam in Hæmorrhagia incantamenti inſtar quemcunque ſanguinis fluxum è veſtigio ſupprimere & reſtringere tradit.

3. In Dyſenteria.

Poppius l. 2. Theſaur. med. p. 410. ℈j. Uſneæ exhibet.

4. In uteri procidentia.

Hinc Weikard. pag. 356. in uterum ſequens injiciendum efficax eſſe ſcribit:

℞. Gandul. exſiccat. ℥iij.
Uſneæ Cran. ℥j.
Rad. conſolid. biſtort.
tormentill. an. ℥ß.
Terræ ſigillat. ℥iij.
Lapid. calamin. Ciner. Sarment.
Herniar. ſiccæ an. ʒij.
Abſinth. ʒj.

Coq. in aq. fol. quercus, & tertiâ parte vini rubri ad Menſ. j. pro injectione, quæ efficacior erit, ſi parum aluminis addatur.

5. Sunt, qui in deſperato menſium profluvio ex Uſnea pillulos parandas & exhibendas ſuadent: E. G.

℞. Muſci. Cran. Hum.
Magiſt. Corall. perlar.
an. ℈ß.
C. C. Philoſ. præparat. ℈j.
Boli Orient. gr. vij. M.

Alii linteolo obvolutam Uſneam inferiori immittunt parti.

6. Ingreditur quoque confectionem unguenti Hopliatrici, cujus baſin conſtituere nonnullis creditur: de quo hic paululum agere placet: Unguentum hoc aliàs magneticum dicitur, quod, ut magnes ferrum abſconditâ & occultâ facultate trahat, ita & haut diſſimili occultaque vi vulnus inflictum ſanetur: Aliâs Armarium, vel etiam Martiale, quod non vulneri, ut communiter fieri ſolet, ſed armis unguentum affricetur, & ſic ſanatio peragatur: aliâs ſympatheticum, quòd ejusmodi cum vulnere habeat ſympathiam, ut, ſi nonnihil ſanguinis, quod telo adhæreat, eo imbuatur, virtus ſanativa à cœlo in vulnus transferatur, & in hoc ex disjunctione & ſolutione unitatis, Unionem efficiat naturalem: vocatur & ſtellatum, quòd à ſideribus mirificam illam facultatem habeat, vel quòd certo ſtellarum poſitu & conſtellatione componendum ſit.

Quis hujus unguenti autor primus ſit, dubitatur: Nonnulli Paracelſum fuiſſe exiſtimant, verùm in Tomis ejusdem, ne gry de eodem reperitur: Keckerm. lib. 1. Syſtemat. Phyſic. c. 9. Curationis hujus per prædictum unguentum autorem Italum quendam Parmenſem Anshelmum inſignem Magum fuiſſe aſſerit.

Deſcriptiones hujus unguenti variæ circumferuntur, & diverſimodè

à diverſis

Digitized by Google

à diverſis paratur: Weckerus. lib. 5. de Secret. p. 189. & ex eo Franciſcus Tidicæus de Theriac. pag. 279. ſequentem ponunt compoſitionem.

℞. *Uſnea human.* ℥ij.
Axungia hum. ℥ij.
Mumia. Sanguin. Hum. an.
ʒ. *Dimid.*
Ol. lini. ℥ij.
roſar.
Boli armen. an. ℥j.

Omnia ſimul in mortario teraatur tamdiu, donec ſubtiliſsimum inde fiat unguentum, quod in capſulam reponas, ut, cùm vulnus aliquod oblatum fuerit, lignum in ſanguine vulneris intingas, ut ſanguinolentum fiat, quod exſiccatum unguento ſupra ſcripto prorſum intrudatur, & in eo relinquatur: Poſtmodum vulnus mane ſingulis diebus recenti faſciâ, lotio proprio patientis madefactâ, ligetur & ſanabitur, &c. Poteris ad hunc modum curare diſtantem à te miliaribus decem, aut viginti, cùm ſanguinem ejus habueris: Prodeſt etiam ad alios dolores, uti dentium, & quorumvis, damnorum, ſanguinolentum lignum hoc in unguentum truſum, & in eo relictum; Item, ſi clavo pes equi per ferrarium fabrum læſus fuerit, ligno ſanguine tincto, & in capſulam truſo, vel in unguentum ibidemque relicto, curabitur.

Aliam deſcriptionem habet Fr. Tidicæus p. ſeq. & ſeq. deſcribit.

℞. *Axungiam Apri, alii habent Fibri. i. e. Caſtoris, id quod rationi conſentaneum eſt, propter utilitatem, quæ ex Caſtorio in Theriaca expectatur.*

Axungiam Urſi, quæ quo vetuſtior eſt, eò melior: Hæc diſſolvantur igne leni, tum infundantur aquæ frigidæ, inde quicquid ſalſuginoſi, ineſt, ſubſidet in fundo: Tum accipe lumbricorum terreſtr. purgatorum uncias tres, ſpermat. ranarum. ℥iij. Hæc exſiccentur ſupra prunas in patella ferrea, eousque, ut pulveriſari poſſint;

In confectione unguenti accipe.

Lumbricorum. toſtor. ligni ſantalin.
Lapid. hæmatit. rad. conſolid. maj.
an. ℥ß.
Uſnea. human. ʒij.

Hæc omnia in pulverem redigantur tenuem; huic admiſce Axung. Urſi.

apri Sylveſtr. an. ʒ. X. vel tantum ut æquale pondus ſit pulverum & pinguedin. bene invicem incorporentur in formam unguenti.

Digitized by Google

Haut abſimilem, nonnullis tamen omiſsis habet, Cornarius in præmeditationibus Medicinal. & eſt ſeq.

℞. *Adipis apri.* ℥ij.
urſi ſine Sale. ℥j. ß.
pulver. lumbricor. terr.
ſantal. rubr.
lapid. hæmatit. an. ʒj. ß.
Muſci ex oſsibus defunctor. ʒß.

miſceantur & incorporentur omnia ſimul pro linimento, quo vulneratorum arma inungantur: Weickard. l. 4. de extern. corpor. aff. p. 641. ſeq. depingit.

℞. *Pingued. apri. Urſæ an.*
℥iiij.
cervi. ℥ij.
Caſtor. vetuſtiſsimi & rancid.
ʒ. v.

Diſſolvantur ad ignem, & colentur per linteum, adde: Lumbricor. lib. 1. (qui tamen prius in muſco Fagi, aut quercus repurgati, deindè in clibano torrefacti & pulveriſati.)

Sant ali rubri odorif.
Hæmatit. an. ℥ß.
muſci de Cr. hominis, aut ſi deſit, ipſius Cranii human. ʒ. j. *miſceantur & coq. ad unguenti conſiſtentiam.*

In officina Magdeburgenſi quondam tale ſine Mumiâ conficiebatur.

℞. *Axung. apri ſylveſtr.*
urſi an. ℥ij.

Diſſolve ſimul lento igne cum vini rubri. ℥iij. deindè fundantur in aq. frig. ſepara hinc, & collige Axungias: poſtea adde.

Pulv. lumbricor. terr.
Santal. rubr.
lap. hæmatit. præp. an. ℥j.
Mumiæ. Vitriol. an. ℥ß.
M. F. l. a. unguentum.

Tandem maximè commendatur illud, quod eſt apud Croll. Baſilic. Chymic. pag. 278. ubi ſimul modus applicandi depingitur.

℞. *Adip. Verr. aprugn.*
urſi. an. ℥iiij.

Utriusque animalis adeps prius in vino rubro per dimidiam horam lento igne bulliat, poſtea effunditur ſuper aquam frigidam, & cochleari colligitur pinguedo innatans, quicquid fundum petit, abjiciatur,

Poſtea

Digitized by Google

Poſtea ℞. Lumbricor. ex vino vel aqua lotor. ſextarios duos, torrefiant in olla tecta in fornace piſtoris, cavendum tamen, ne adurantur, poſtea terantur in pulverem.

℞. *Hujus pulv. Cerebri aprug. in veſica propria cum Urina ejusdem aliquantulum macerati, & poſtea ſiccati.*

Santal. citr. odorif.

Mumiæ comm.

hæmatit an. ℥ij.

Demum accipe Uſneæ è Cranio hominis violentâ morte perempti, imprimis patibulo, abraſæ Lunâ creſcente, & in bona domo exiſtente, Veneris, ſi fieri poſſit, non Martis aut Saturni, ad pondus unius drachmæ: Ex omnibus tritis & invicem mixtis cum Adipe ſ. a. unguentum fiat, in vitro clauſo, vel pixide ad ſuos uſus diligenter aſſervandum: paretur hoc unguentum Autumnò circa 10. & 11. Septembr.

Hoc unguento ſanantur omnia vulnera, quocunque telo, ictu, jactu, cuicunque etiam Sexui inflicta modò telum haberi poſſit (ne tamen Nervi arteriæ, nec unum è tribus principalioribus membris læſum ſit.)

OBSERVATIONES.

1. Ungatur telum, quo homo vulneratus eſt, ſemel ſingulis diebus ſi neceſsitas urgeat & vulnus ſit ingens: alioquin ſecundo vel tertio die inunxiſſe ſufficiat: Servetur in mundo linteolo, & loco tepido non nimis calido, nec ſqualido, ne damnum inferatur patienti:

2. Cavendum, ne pulvis ſuper telum cadat, nec ventus afflet in loco frigido, alioquin patiens ad inſaniam redigeretur.

3. Antequam telum ungas, conſidera, an punctim vulnus factum ſit, quod ſi eſt, ungatur defenſorium illud ſuperius, non inferius, deſcendendo, alioquin nocumentum adferetur ægrotanti.

4. Si verò non poſſis cognoſcere, quàm profundè vel quomodo defenſorium in carnem introiverit, poteris illud telum perungere, alioquin ſufficiat locum teli, quo aliquis læſus, inunxiſſe.

5. Non eſt neceſſe conſuere vulnus more barbitonſorum, ſed ſaltem linteolo mundo quotidiè circumligare. in patientis urina prius madefacto.

6. Quo die inungitur telum, abſtineat à Venere, & vulneratus, & is qui telum inungit.

7. Ante inunctionem teli vulnerato etiam ſiſtatur ſanguis citiſſimè.

8. In fracturis & ruptura oſſium aliquid pulveris ſymphiti majoris, vel Oſtiocollæ poteris addere unguento, vel de radicibus Ellebori nigri:

9. Ha-

Digitized by Google

9. Habito telo, quo quis læſus, & cupias ſcire, utrum patiens ſit moriturus, vel ſupervicturus, ſic experiere, antequam telum inungatur: Si ille telo ſupra carbones calefacto in tantum, quod poſſis manum deſuper tenere, ſubtiliſsimum pulverem è Santalo rubro & hæmatite aſperſeris, ſi ſudat guttas ſanguinis, moritur patiens, ſin minus, evadet.

10. Non habitis armis ſ. telo nihilominus quamlibet cutis aperturam & læſionem violentam, per quam ſanguis egreditur, hoc unguento ſanari poſſe, ita ut lignellum de Salice in apertura cruenta madefiat, & poſtquam ſanguis adhærens ſiccatus eſt, ſpontè per ſe demum infigatur ſupradicto unguento in pyxide aſſervato, intus relinquendo:

11. Si vulnus forte magnum & profundum eſſet, ſingulis auroris mundificari poteſt, & recenti linteolo ligari ſine omni alio uſu extraneorum oleorum unguentorum & ſimilium: Tunc ſanatur hoc vulnus quoque modo inflictum per ſe, & ſufficit lignellum ſemel tantum in apertura ſeu vulnere cruento prius madefactum, unguento pyxidis infixum manere usque ad ſanationem plenariam.

12. Sic etiam in dolore dentium ſanando, dens dolens tam diu fricetur ſcalpello, donec ſanguinem emittat: Scalpellum poſt exſiccationem ſanguinis ungatur hoc unguento: ſic confeſtim ſedatur dolor.

13. Si equus ſit clavo transfixus in pede, extrahatur prius clavus, & inungatur, & citò curabitur pes equi ſine ſuppuratione.

Hæc itaque eſt ratio, qui componi & in uſum trahi poſſit medicamentum prædictum, cujus felicem curationis ſucceſſum plurimi deprædicant, infinitaque ſic curatorum exempla in medium adducunt: Et quotidiana de his quoque teſtatur experientia, plurimos vulneratos ſolo hujus medicamenti uſu reſtitutos eſſe: Infelicem tamen hujus unguenti ſucceſsum ex Hildano notare poſſumus. Is enim Cent. 3. obſerv. medicin. Sic habet.

Genere & Virtute verè Nobilis matrona juvenis, & optimo corporis habitu prædita, cùm ante menſem feliciter peperiſſet, neſcio, quonam infortunio, factum, quòd viciná die poſt partum vulnus ad latus papillæ ſiniſtræ verſus ſternum acceperit: Vulnus, etſi non usque adeò profundum eſſet, ſanguis tamen copioſè effluxit: à Chirurgo reſtricto ſanguine, non vulnus, ſed cultrum quo inflictum fuerat, curabant & tractabant quotidiè, & quidem, ut par eſt, diligenter; citò, & uti videbatur, ſatis feliciter, & ferè abſque dolore curatum fuit vulnus: Sed quid fit? Vix cicatrice inductâ obtuſo in profundo mammæ oborto dolore, febre cum rigore lumborum & capitis dolore, obruta fuit ægra: mox indureſcit, mammæ maximo cum dolore, non ſolùm mammæ verùm etiam nuchæ & ſcapulæ, adeoque

adeoque totius iſtius lateris: Iterum advocatur Chirurgus, qui etſi omnem adhiberet diligentiam, ſymptomata tamen de die in diem magis magiſque accreverunt: Tandem decimâ nonâ Aprilis, ego quoque accerſitus ad ipſam perveni, & mammam ſupra modum tumefactam, ac undique ferè induratam offendi: Dolor maximus & pungitivus, febriſque continua aderant; Cicatrix præcedentis vulneris vix apparebat: circa papillam livida erat cutis, ita tamen mollis, ut fluctuatio puris tactu facilè deprehendi poſſet: Quapropter ſuaſi, ut incideretur vomica: Conſenſum porrò cùm dediſſet ægra, & adſtantes negotium adprobaſſent, ſcalpello incurvato abſceſſum incidi pus copioſè, & quidem cum impetu effluxit.

Hinc dolor mox ſedatus eſt, reliqua quoque ſymptomata paulatim remiſerunt, &c.

Si quis verò de cauſa curationis Hopliatricæ, ſcilicet Magnetici hujus unguenti velit eſſe ſollicitus, varios hâc de re, & contrariè ſentientes audiet authores, quorum rationes breviter recenſendo, enarrabo, & cuique liberum ſine omni deciſione relinquam judicium.

Sunt primò, qui Naturale quid hic ſubeſſe negant: alii verò his ſeſe opponentes, tanquam pro aris & focis pro unguento hoc pugnam ſuſcipiunt.

Illi, utut concedant ingredientia eſſe ex rerum naturalium Catalogo, modumque ipſum compoſitionis omni carere ſuſpicione, curationem tamen ipſam omni Philoſophico & Phyſico carere fundamento dicunt: nec ſine rationibus.

Nam primò: Curatio illa non peragitur ſecundum indicationes in curandis vulneribus neceſſarias: In naturali enim & Medica, methodicaque vulnerum curatione plures indicationes, eæque differentes occurrunt, quibus certo ordine, prout diverſa vulnerum tempora requirunt, ſatisfaciendum: quod ſanè hîc non fit, nam in unctione unicâ, & unico remedio indifferenter omnibus & diverſis occurrere volunt;

Secundò. Nullus eſt hic applicandi modus naturalis: Contactus enim mutuus, unde vis unguenti in locum affectum derivari poteſt, neceſſarius eſt: hîc verò nullus datur, cùm non læſæ parti, ſed Inſtrumento lædenti unguentum affricetur: Imò unguentum non animato & vivo adhuc corpori, quod medicamentum adhibitum in actum deducere poſſit, ſed inanimato & vitæ experti, quodque nullam vim in unguentum exerere poteſt, applicatur.

Tertiò: Nulla hic virtualis actio aut contactus admitti poteſt: Verum quidem eſt, varias & occultas in Natura dari proprietates, unde admirandi ſæpè conjiciuntur effectus: varias & infinitas rebus naturalibus ineſſe fa-

cultates, unde ſympathiæ & antipathiæ ſuam ducunt originem:

In hopliatria tamen nulla virtualis actionis conſpicitur ratio: Trahit Magnes ferrum vi ſanè occultâ, ſed non ex remotiori loco; certa hic requiritur diſtantia: ſunt plantæ plantis animalia animalibus infenſa, infeſta & infauſta, at nulla à remotioribus partibus actio obſervatur, in immenſum enim & infinitum vis illa diffundi nequit: at facultati unguenti Hopliatrici de telo inuncto ad vulnus peregrinandæ, duodecim viginti, imò plura præfiguntur milliaria: Quæ hic inter agens & patiens diſtantiæ proportio! Quòd ſi verò mirifica illa Magnetica & Balſamica vis ad diſtantiſsima etiam efficax objicitur; quî, quæſo, à tantillo ſanguinis, & quidem concreti, tanta vis promanare poteſt? qui ſpiritus illi balſamici multiplicem faſciarum ſuperinductarum convolutionem tranſire, ciſtam perrumpere, ad remotum vulnus in lecto forſan & cubiculo undique concluſo repoſitum permeare poterunt? Quod ſi aëre exiſtente turbido vix radii ſolares vires ſuas exerere, & ad corpora noſtra extendere poſſunt, quî ſpiritus illi vectorii, à ventorum turbine facilè agitandi ad vulnus illæſi pervenient! Quinimo nulli hic ſpiritus vitales, aut medicinales, ne dum ad diſtantiſsima etiam operantes, admittuntur: Cùm ejusmodi in ſanguine illo profuſo, confuſo non reſtitent, ſed primo momento evaneſcant: emoritur enim illico refrigeratus ſanguis, nullamque viventis facultatis opem amplius edere valet.

Quartò. Uſnea pro fundamento & baſi haberi nequit: Hanc quidem defenſores Curationis Hopliatricæ pluribus extollunt, verum ſine cauſa: Si enim baſis eſſet hujus medicamenti, omnium quoque compoſitionem ingrederetur; verùm dantur deſcriptiones, quæ Uſneâ deſtituuntur: Et dum alii portionem de Uſnea inſtar avellanæ ſumunt, quid quæſo auxilii ex tantilla quantitate ſperandum?

Quintò: Curatio, ſi quæ peragitur, non medicamenti illius, ſed Naturæ beneficio peragitur: Videmus id in ſimilibus vulneribus, ubi Natura, quæ morborum curatrix eſt, ipſam ſanationem & conſolidationem molitur, & procurat: inprimis, ſi impedimenta omnia removeantur, & vulnus diligentiâ quâdam tractetur: quod hic fit, ubi mundificatio, & quidem cum urina propria bis de die inſtituitur: quis non diceret, ab ipſa natura ſcilicet balſamo naturæ interno ſui ſanationem promovente conſolidationem provenire: Canes ſanè & alia animalia vulnera ſibi inflicta, lingendo ſæpiſsimè curant: quidni & hic à Natura ſimile quid expectandum?

Sextò: Nulla hic ab Anima Mundi, quam Vectorem illius facultatis Magneticæ ſtatuunt, provenire poteſt: Non Entis enim nulla eſt affectio, nulla

nulla qualitas nulla actio: de cujus examinatione & exanimatione alii videantur authores.

Hiſce ſeſe opponunt alii, Hopliatriæ patrocinium ſtrenuè ſuſcipientes: Clariſsimus Tidicæus in tractatu de Theriaca fidem huic rei non omnino denegandam eſſe cenſet, quippe cùm à tanto tempore experientia certa & affirmatio non levium, ſed fide digniſsimorum hominum hanc curationem confirmârint, & potius in id incumbendum dicit, an aliquid probabilitatis & veriſimilitudinis ex Philoſophiæ abditis & approbatione atque teſtimonio ſummorum Philoſophorum huic rei conciliari poſſit.

Fundamentum verò totius curationis dicit eſſe, mirum & occultum illum rerum naturalium conſenſum: Et quemadmodum, inquit, Magnes, & quicquid magneticam naturam contraxit in pyxide nautica, in ſolariis vel Horologiis perpetuò, ſemper & infallibiliter plagas mundi diſtinguit à ſeptentrione. Ita & occultò modo, licet diſtantiſsima ſint corpora, curationem tamen perfici poſſe.

Et cùm inter agens & patiens requiratur quædam repaſſio, ſimile quid & hîc fieri: Telum, inquit, in vulnus agit ſuum caro vulnerata rurſus agit in telum, infundens in illud aliquid ſui, etſi id adeò exiguum ſit, ut gradus illius mutationis & alterationis à nobis percipi nequeat, tantum tamen eſt, ut jam telum cum vulnere cognationem quandam, affinitatem atque conſenſum contraxerit, adeoque ſimilitudinem, quæ utut non ſit idem, eſt quaſi idem: Inde unguentum agens in totum, eſt, ac ſi ageret in vulnus, telo affinitate q. junctum.

Hæc omnia melius explicare conatur Goclenius Junior in Synarthroſi Magnetica, ubi inter alia pag. 226. hæc habet: Virtus Magnetica à telo, unguento delibuto propagatur ad vulnus propter Naturæ cognationem & continuationem, quam ſequitur ſucceſsiva impulſio per medium aërem, ſpiritu ſtellato & primario quodam ac Magnetico vigore ac potentiâ imprægnatum: In unguento eſt Spiritus Balſamicus (in ſanguine humano, Mumiâ & adipe humano potiſsimum latitans) hic excitatur ſcilicet potius evocatur à ſpiritu conſimili, ſibique ſympathetico, ſpiritu ſcilicet mundi ſtellato, ad effectum ſingularem producendum: Hic ſpiritus evocans, dirigens, diſponensque corpora ac res mutuo quodam Naturæ nexu ſibi devinciens, non eſt quivis, ſed determinatus, is ſcilicet quo præſente & tangente fit effectus, abſente non fit, decedente ceſſat: Hic ergò prima motus cauſa agnoſcendus eſt: hic dirigit, deducitque vim ſanativam in ſpiritu balſamico fixam ad vulnus.

Sunt enim hi ſpiritus ſympathetici, mutuoque ſe appetunt, & propter

hunc occultum, naturalem tamen appetitum ad determinatum effectum conſpirant, ut ita in totum & verè dixiſſe liceat: Magneticam curam vulnerum fieri per meram virtutum transplantationem, quam efficit & perficit appetitus inter ſpiritum Balſamicum & Spiritum Mundi.

Ulterius progreditur Cl. D. Johannes Hartmannus Profeſſor olim Marpurgi, qui in Collegio Chymico privato vindicias hujus unguenti ſequentibus aliquando exhibere voluit: Ita autem ille.

Sanari Vulnera ab unguento, non ipſis ſed vel armis, vel quod armorum vicem ſuſtinet, affricato, nemo non vidit, aut intellexit hactenus, nemo non expertus eſt: quorſum igitur attinet in manifeſta experientiæ luce cæcutire: quamvis adhucdum, cur iſthæc fiant, cauſæ veræ & adæquatæ in veſtigando explorari non potuerint: Magnes trahit ferrum, & utrumque miro modo inter ſe afficitur, ſed quis tam ingenioſus fuit unquam, qui iſtius mirabilitatis potuerit reddere cauſas connatas, & effectionem iſtam unicè molientes? Eodem pacto de unguento hoc ſtatuendum eſt, nec ſtatim ad Diabolicas artes, licet præter propter opinionem noſtram valdè efficaces, recurrendum, vel rei hiſtoria in dubium revocanda, aut prorſus perneganda, mundificationi vulneris totum aſſignando, quo pacto idem, vel ſine inunctione teli conſolidari poſſit, ubi in cauſarum momenta minus inquirere licet.

Sed dicant nobis ejusmodi exagitatores:

1. Quamobrem ab hac Chirurgia vulneris, parum aut omnino nihil efficiatur, ſi Uſnea à capite ſuſpenſorum non admixta unguento fuerit!

2. Quî fiat, quòd fruſtrà telum inungatur, niſi cruore è vulnere manante tinctum fuerit?

3. Quî fiat, quod ægro vel dolores, vel levamina ab eo, qui curat pro libitu ſuo & per intervalla conciliari poſſint?

4. Quid cauſæ ſubſit, quòd fractura oſſium non reſarciatur vel ſaltem non æquè bene niſi vel Oſtiocolla, vel radix Symphiti majoris unguento adjungatur?

5. Cur, prout vulnus vel punctim vel cæſim inflictum ſit, telum diverſimodè perungi oporteat?

6. Quòd denique, ſi vulneratus diætæ limites à Medico imperatos transgreſſus fuerit, totum id confeſtim prodatur in teli ligatura:

Hæc & ſimilia explicent illi, quicunque ſtrenuè contra hanc ipſam Chirurgiæ Martialis experientiam, calamum ſtringunt: Libavius hic nullam ſympathiam concedit, eamque rerum naturalium ſolum eſſe, contendit: atque ſympathia eſt continuatio Naturæ, ejusque convenientia: tametſi enim diſſita ſint Magnetis & ferri corpora, in iis tamen ita Natura continuatur, ut etiam conveniant in unam: quidni verò inter vulnus & unguentum

Digitized by Google

guentum ipſum continuationem quandam, ac propterea ſympathiam eſſe, aſſeramus? Quid verò illa ſit, in quo conſiſtat, & quomodo fiat, & quæ ſit ejus cauſa, hoc verò eſt quod quæritur:

Atqui nemo unquam tantam ingenii divinitatem ſibi attribuerit, ut iſthæc per omnia ad unguem explicare potuerit: Quieſcendum tamen non eſt, ſed conandum, quousque mens noſtra poteſt.

Eſſe itaque ſympathiam in hac cura exploratum eſt, in qua primo conſiderandum eſt ſubjectum ſeu Materia, in qua ipſe nempè ſanguis: Secundo Efficiens à qua, quæ eſt Spiritus Mundi ſecretus Univerſalis, omnia, perluſtrans. Tertio cauſa Inſtrumentalis, ſine qua non perficitur cura: Dicimus igitur Unguenti Martialis baſin eſſe Uſneam S. Spiritum animalem coagulatum ſcilicet corporeum: cùm enim ſtrangulantur homines, ſpiritus vitales & naturales ſurſum feruntur, ibidemque, cùm exitus propter ſolidam Cranii duritiem nullus pateat inter ſuffocandum unà cum animalibus includuntur, & quaſi carceribus quibusdam circumſcribuntur donec temporis progreſſu in unum coaleſcant, & foras ad Cranii circumferentiam erumpant: Hinc accedente Mercurio ſeu Spiritu Mundi à Neptuno per pluvias, rorem, nivem, pruinas, tanquam externa vehicula in hæc inferiora effuſo, fit Uſnea baſis ſcilicet hujus medicamenti, quæ in ſe continet omnes virtutes animales, vitales & naturales, quas eodem modo poſtea ipſi unguento communicat: Quoad ſanguinem: etſi, dum ille adhuc ſpirans è vulnere manat, ſpiritus volatiles illico in aërem evaneſcant, tamen ſpiritus ſali ſanguinis fixo inhærentes, quia non expelluntur, ſed retinentur in ipſo, cujus pars ſunt, nullo prorſus modo ſeſe ſubducere poſſunt: Eſt itaque in ſanguine adhuc aliquid in qua tales operationes fiunt: Quamprimum ergò telum medicamento perungitur, quod fit actu calidè, ſtatim ſal fixum ſanguinis, in Enſe ſ. telo attrahit Magneticâ & naturali, ſibique inſitâ virtute ſpiritum animalem ex unguento, qui duo ſpiritus interveniente Spiritu Mundi, qui per cuncta diffuſus atque inſertus, omnium idealium ſeminum & rationum vector, omnium complexu ſuo conciliator, atque ita activa ſecundum proportionem paſſivis applicando, omnium, quæ fiunt, proximus autor evadit, amicabili nexu & copulâ uniuntur: Hinc ſanè fit, ut quicquid vel commodi, vel incommodi Spiritus ille extra venas coagulatus ſentit, idem ſtatim congeneri ſuo in venis reſidenti ſympatheticè communicet, idque non niſi medio Univerſalis illius ſpiritus, omnium corporum clauſtra reſerantis, qui videlicet, huic congaudet, vel compatitur.

Atque exinde fit, cur æger doleat, ſi telum igni admoveatur, vel aëri turbido frigidoque exponatur: quia ſcilicet animalis, qui eſt extra hominem in telo prius patitur, & poſtea paſſionem ſuam communicat illi, qui

Digitized by Google

intra corpus ægri degit, per idem vehiculum, quo non tantum hæc, ſed omnia alia in mundo fiunt. Quinimo, hinc quoque vice verſâ & id excutitur, quamobrem, ſi æger, vel cæpas, vel allium, &c. comederit, Veneremque exercuerit, id ſtatim in telo obſervetur: quia nempe animalis ſpiritus in homine primum patitur, ac poſtea ſpiritum ſibi Homogeneum in telo paſſionis ſuæ participem reddit: Hæc igitur eſt hujus actionis cauſa: atque exinde reliquæ illæ paulò ante enumeratæ quæſtiones ſolvuntur & explicantur.

PETRUS BORELLUS, DE CURATIONIBUS SYMPATHETICIS.

MUltæ fiunt curæ nunc verbis, nunc levium rerum & inutilium ut videtur admonitione, nunc herbæ ad caminum exſiccatione vel ſub fimo repoſitione & dum putreſcunt & exſiccantur, malum etiam quod tetigerunt curatur. Quo remedio quidam Lutetiæ fœliciter utitur, relatum mihi eſt à viro veraci illum febrem curaſſe Sola caryophilli febricitantis irroratione: neſcio an urina ægri illud faceret ſed cùm exſiccabatur etiam curatus fuit æger. Hæc & Fernelium & alios perturbârunt, ego etiam niſi ad Sympathiam recurram & ad mumiæ & morbi tranſplantationem, de quibus Tenzelius & Rhumelius optimè diſſeruerunt. Vidi enim rem ſatis miram & non ſemel à villulæ meæ ruſtico peractam, omnes alios ruſticos curabat, qui doloribus vel fracturis detinebantur, ad fracturas & luxationes non ægro remedia admovebat ſed ſcamni ſui pedi, ad dolores colli, jugum vaccarum mulieribus, boum verò viris imponebat & ſic curabantur. Aliaque ſic ridicula adhuc facit, & tamen multi curantur vel imaginatione vel fide ſuâ, adeò ut magnus ſit ruſticorum & famoſus Medicus.

Dubitant multi de rerum Sympathiis & præcipuè, de pulveris Sympathici viribus, ſed malè, ut ſequentibus videbunt obſervationibus. Clariſſimus

ſimus & celeberrimus Vir Kenelmus Digbæus qui utraque Minerva ſibi nomen faciens undique fulſit, primus eſt qui è Barbaria pulverem illum, ejusque arcanum attulit, & tantas ex eo curas fecit, ut pro Mago à nonnullis haberetur, Rexque Magnæ Britanniæ effecta hæc propriis cernere oculis voluerit, quod ad ſatietatem vidit, dumque lintea ſanguinea in aquam Vitriolo communi ſeu cuperoſa impregnatam (præſtat enim Calcinato) infundebantur, levabantur ægri ab inflammationibus & doloribus, ſi verò igni admoverentur, cruciabantur.

Idem expertus eſt doctiſsimus D. de Loberie Presbyter Pariſienſis curioſiſsimus.

Quo pacto autem hæc fieri poſſint, breviter dicam tranſpirationes corporum omnium ad ſpheram maximam devehuntur per luminis radiorum reflexionem & per ventum, &c. Imò aliquando ad 60. & centum Leucas: hinc fit, quòd qui Hiſpaniæ oras conſcendunt. Maritimas, odores Roriſmarini à 60. Leucas percipiant, quique ex India Europam petunt terræ odorem è Longinquo etiam naribus carpunt; ut Columbus de India fecerat & inde novæ terræ argumentum deſumebat. Sunt præterea magnetes in rebus omnibus qui tranſpirationes rerum alliciunt præcipuè ſimilium. Sic accidit D. Ferrerio Chimico operatori percelebri, quod cùm roſarum eſſentiam facere decreviſſet roſas in cella vinaria fermentationis ergò reliquerat, deindè oleum tartari in eadem cella faciens, illud Oleum roſas planè redoluit quoniam roſaceas atomos per cellam ſparſas attraxerat, poſtea odorem illum amiſit, ſed anno ſequenti roſarum tempore eum recuperavit, & ſic per 12. annos & plures idem fecit adhucque facit, quia atomos roſarum per totum aërem volitantes dum florent roſæ, ab aëre ſeparat & ad ſe allicit magnes ille roſaceus in illo deliteſcens. Sic turbantur vina Anglica etiam in cellis dum Gallicæ florent vineæ à quibus delata fuerunt in Angliam, Magnesque ille vini Anglici Gallicas vini atomos attrahit. Idem in tritico, fructibus, &c. accidit quotidiè: quæ alterantur Florentibus ſimilibus, carnesque in artocreatibus corrumpuntur vel guſtum perdunt dum æſtu amoris percita ſunt ſimilia animalia quorum carnes in artocrea poſuerunt. Per easdem Sympathias nocemus viris & pueris præcipuè ſi carbones vivos, ſulfur incenſum, & ferrum candens in ſtercora eorum immittamus, nocemus & vaccis, &c. Si earum lac in ignem projiciamus & forſan ob hæc in lege Moſis prohibitum erat, ne caro hæduli in matris lacte coqueretur, quod à nullo Theologorum ut opinor obſervatum eſt, dolores enim matri & lactis penuriam vel defectum faceret.

Viſum-

Viſum eſt etiam caput mortuum ambaræ, quæ cùm juxta eſſentiam ſuam remanſiſſet, eam ad ſe rurſus attraxerat.

Fuit & puer apud D. de Claus Medicum, (quem honoris & ſcientiæ ſuæ inſolitæ ergò nomino) qui ad mortem ferè deductus eſt Clunium inflammatione nimiâ quæ tamen brevi curata eſt abſtinendo à more ejus fœces ad ignem deducendi, ut D. Digbæus ſupra memoratus obſervavit, mihiq; cum horum majori parte retulit, quique de iis fusè in docta ſua Philoſophia Dygbeana diſſeruit.

Per eandem attractionem admotio venenatorum omnium vulneribus ſuis, repetunt venena propria inflicta cum vulnere, ut ignis digiti ambuſti, admotione, ardorem ejus tollit.

Si ergò per äëra fit via quædam (tanquam radius Solis per feneſtram) ex emiſſionibus rerum per quam communicantur Sympathicè remedia morbis admota, & per quam amici, & pater cum filio, &c. Sibi communicant accidentia, ſicque horrore, vel ſenſu quopiam obſcuro, ſi ægrotent vel moriantur percipimus, quod fit retractione ſuarum atomorum vel ſpecierum intentionalium ad magnetem recurrentium, vel morientium Magnete ſuo extincto; ut perit naſus inſitus mutuatus pereunte eo à quo mutuatus eſt.

Sed de his plura aliàs dicemus.

THOMAS BARTHOLINUS, DE TRANSPLANTATIONE MORBORUM.

MAgnum Naturæ pando myſterium. Transplantatio morborum, ſtupendum eſt remedium, quo ægritudines hujus vel illius transferuntur vel in animal brutum, vel in alium hominem, vel in rem inanimatam. Superſtitioſa quidem plurimis videtur curatio, ſed ſi quidem naturalia adhibentur remedia nulla, concurrente ſuperſtitione aut verbis aut characteribus, aut geſtibus, quanquam non ſemper manca mortalium mens rationem aſſequatur, damnare non auſim, quod experientiâ plures comprobârunt.

In ſa-

In ſacris veſtigia quædam Tranſplantationis hujus obſervo, quanquam miraculoſæ, de agno apud Moſen & porcis in Evangelio. Primus is modus eſt tranſplantationis morborum in animalia bruta. Nonnulli Phthiſicos ſanant, evacuato ex brachiis ægrorum ſanguine, & gallo gallinaceo propinato. Flud Anglus podagram cujusdam in cane familiari quocum dormiebat, fertur transplantaſſe, quâ deindè torquebatur canis certis periodis quemadmodum ante Dominus. Sanguine ex Mediana ægrotantis extracto, ovi gallinacei teſta artificiosè incluſo, & deindè ova gallinæ per. 14. dies ſuppoſito poſtmodum famelicæ exhibito, icterum, morbosque quoscunque ex ſcorbuto, Cachexia, Hydrope ortos abolere apud multos innotuit. Sunt apud nos qui experti ſint, morbos pleroſque curari, ſi reſciſi ungues ex manibus pedibusque ægrorum alligentur piſci vivo & in mare demittatur piſcis. De hominibus alii fide digni obſervârunt, ſtrumas alioſque tumores aboleri, ſi pars effecta affricetur ad manum cadaveris humani, ita enim ſenſim evaneſcere tumores prout ſenſim putreſcit cadaver, quod tardius hyeme, æſtate citius contingit. Frequentior tertia ſpecies Transplantationis in res inanimas quascunque. In folia ſæpè vetulæ Calabricæ morbos transferebant, ut mihi teſtabantur. P. Caſtellus Clariſſimus Meſſanæ Medicus expertus eſt hæmorrhoides ſi tangantur tuberoſâ radice Chondrillæ, ſiccari ſi chondrilla ſiccetur, corumpi verò ſi corrumpatur, quare ſub camino exſiccandam ſuadet. Petiam ſanguine imbutam ſub cineribus calidis poſitam menſes ſiſtere ſcribit Panarolus in faſcicul. Arcan.

Duplex ſcirrhi lienis curati ſympathethicum remedium deſcribit Jo. Bapt. Sitonus Jatroſoph. Miſcell. tract. 29. Prius eſt, ſi trium vel quinque noctium urina ab ægro ſcirrhum lienis patientiæ micta ſingulis auroris cum ſufficiente cineris communis quantitate commiſceatur, ſoliſque radiis ſiccandum quotidiè exponatur totum mixtum illud ex urina & cinere, donec exſiccatione peracta tota maſſa igni domeſtico apponatur, & diſſolvi paulatim ex ſe permittatur, quia maſſæ illius diſſolutione perfectâ diſſolutum eſſe volunt & ſcirrhum: Secundum autem fit, ſi ex urina ſcirrhum patientis hominis phiala vitrea impleatur ſtuppaque lini vel cannabis aut communi papyro clauſa humi ſepeliatur ab homine jejuno & ibi dimittatur quousque tota abſumpta ſit urina, quia illa conſumpta urina conſumptum dicunt ſcirrhum. Generoſus quidam vir in Patria noſtrâ ad febrem aliud ſecretum mihi communicavit, quod ſuccedere in propria uxore expertus eſt. Ovum in urina ægræ inſtante paroxysmo excreta ebulliat, donec omnis humiditas ſit abſumpta: Tum excorti-

catum ovum ſterquilinio immittatur, & quàm citò à formicis conſumitur, tam promptè febris ceſſat. Lues venerea & cancri perſanari dicuntur, ſi baltheus Mercurio illitus corporique applicatus profundè in terram demergatur.

Ad quartanam alii hoc commendant: Ægri urina in olla nova excipiatur miſceaturque illi farina ex ſiligine, & in pultem redigatur. Puls arbori ſeu ceraſo ſeu alii illinatur ut avibus cedat in prædam tantum enim quartanæ decedet quantum ex pulte aves comederint. Sunt teſte Scrodero l. 5. Pharm. Med. Chym. claſſ. 1. §. 23. qui ad quartanam capillos patientis cum aliis in corpore diſperſis pilis permixto, ovo imponunt, duriter coquunt & avibus deglutienda objiciunt, qua ratione quartanam curatum iri volunt. Lardo perfricatas verrucas, poſtea in terram defoſſo evanuiſſe experta mihi mulier retulit.

Idem ſuâ experientiâ confirmat Verulamius Cant. 10. Sylv. hiſt. 997. puer enim admodum in digito verrucam habuit circa annum ætatis ſuæ decimum ſextum cùm Pariſiis degeret, ſenſim in utràque manu ſubnaſcentibus pluribus ad minimum centum menſis ſpatio. Angeli oratoris uxor, femina minimè ſuperſtitioſa dixit quodam die velle ſe quicquid verrucarum manus fœdabat, tollere. Poſt accepit lardi particulam, pelle non exutam, cujus pinguedine illevit omnes verrucas, & inter eas quæ pene ipſi eo uſque fuerat coæva. Clavo deindè affixam lardi particulam ad poſtem feneſtræ cubiculi ſui, quod meridiem ſpectabat ſoli expoſuit putrefaciendam. Succeſſus fuit, quòd omnes verrucæ intra ſeptem menſes prorſus evanuerunt, etiam illa quæ reliquas ætate anteibat. Exemplum habet Salmuth. Cent. 3. Obs. 54. intenſiſſimi doloris brachii per transplantationem ſublati. Corallos enim rubros cum foliis quercus contuſos partique affectæ ad ſuppurationem usque impoſitos, in foramen in radice quercus orientem verſus ſpectantis mane terebra factum immittebant, & cuneo ex eadem arbore obturabant. Dolor inde planè ceſſavit, & cùm refoderetur amuletum extemplò cruciatus ſæviores recurrebant. Ramum ſalicis dentibus ſcorbuticorum alii affricant, & fumo camini exponunt, ut cum rami exſiccatione ſanentur dentes. Nihil tritius, quàm faſcias ægrorum patibulis ſuſpendi, quod Transplantationis beneficium eſt, ſi ſuccedat. Hydropicos veſicâ bubulâ ægrotantis lotio repletâ in furno fumante aliquandiu, ſuſpenſâ & deinde effuſo lotio ac veſicâ in cloacam conjecta detumeſcere narrat Jo. Löſelius de Podagr. Sect. 2. Membr. 2. Art. 2. Subs. 5. Ubi & transplantatoriam artem Podagræ incipientis ita deſcribit: Ægro pilos in utroque crure novacula demuſit, & inſimul ungues manuum pedúmque

que ſtato tempore verè ſcilicet, arboribus de integro ſuccum recipientibus & quidem propridiè ante novilunium, reſecant, poſt terebrâ, in populo albâ vel quercu vireſcente, foramine facto ad medulloſam usque arboris partem, unguium ſegmina & pilorum filamenta in locum excavatum, nullo ſequeſtri adhibito transportanr, foramine ligneolo ex arboris cujusdam ramulo fabricato, accurate & profundè clauſo Ligneoli propendens particula proximè arborem ſecuri amputatur, & admoto fimo vaccino ſaucia ligni pars propediem optimè deligatur. Quod ſi trimeſtri ſpacio malum podagricum haud recurrat arborem magneticâ virtute efficaciſſimam arguit. Similis huic transplantationi eſt balneum lactis, quo ſe non ita pridem nobilis femina Cimbrica immerſerat occulto morbo laborans quod lac porcis exhibitum, omnes enecabat, ægra convaleſcente. Plura paſſim occurrunt hujus curationis exempla, quæ miraculis ſunt vicina, quia à communi ratione recedunt. Multi tamen in Natura ſunt effectus, quorum cauſas nemo aſſequitur, niſi qui fecit. Occultæ ſunt & magneticæ in mundo virtutes, quibus etiam diſſita invicem alunt commercium. Ita unguento armario vulnera abſentia ſanantur ſi cruoris tantum guttula ex vulnere telis vel linteis inſideat. Et quæcunque ex corpore vivente prodeunt, longius quanquam ſeparentur occulta ſympathia feruntur ad ſuam originem, & tacita attrahunt. Non negandum tamen ſæpè caſu ſucceſſiſſe in exemptis allatis felicem eventum ſæpè nullum. Nos limites naturæ non figimus, nec prorſus damnamus, quæ imperita ratio non percipit, quaſi verò menſuram ullius rei poſſit agere qui ſui neſciat, ut eleganter Plinius lib. 2. cap. 1.

Digitized by Google

PETRI SERVII
DISSERTATIO
DE UNGUENTO ARMARIO
SIVE
DE NATURÆ ARTISQUE MIRACULIS.

Domicus Panarolus Arcan. faſcicul. 1.

AD confirmationem operis, quod doctiſſimus *Servius* complevit de Unguento Armario, ſciendum eſt, quod pehi ſanguine imbuta ſub cineribus calidis poſita, menſes ſiſtit experimento pluries comprobata; quin etiam Magiſter meus *Petrus Caſtellus* ajebat ſe expertum fuiſſe, hæmorrhoides, ſi tangantur tuberoſa radice Chondrillæ, ſiccari, ſi Chondrillæ ſiccetur, corrumpi vero ſi corrumpatur, quapropter ſub caumino exiccanda ponitur poſt hujuſmodi contactum. Chondrilla tuberoſa.

Imprimatur, ſi videbitur Reverendiſſ. P. Mag. Sac. Pal. Apoſt.

I. B. Alterius Epiſ. Cam. Viceſ.

Diſſertationem hanc Petri Servii De Unguento Armario majori quâ potui diligentia perlegi, eamq; nihil orthodoxæ fidei abſonum, nihil probis moribus adverſum continere cognovi.

Ego Angelus Colius Senen, ipſis Kalendis Auguſti 1637.

Imprimatur

Fr. Reginaldus Lucarin.
Sac.Pal.Apoſt.Mag.

 Illuſtriſſ

Illuſtriſſ. & Reverendiſſ. D.

D. Fauſto POLO ARCHIEPISCOPO AMASIÆ

Et Summo Domus Pontificii Præfecto.

PETRUS SERVIUS F.

INcrebuit conſuetudo ab antiquiſſimis usq; ducta temporibus (ILLUSTRISSIME POLI) ut nullum quisque librum in publicam lucem proferat, quem Patroni alicujus clientelæ non committat. Mihi verò vetus hoc inſtitutum tuenti, cujus fidei Diſſertationem meam commendarem atque concrederem, diu deliberandum non fuit, apud Te enim nata, tuaque munificentia adulta, Te Patronum jure accedit, tuumque fidenter implorat patrocinium. Et verò qui non fidat, qui non ſperet à Te patrocinium, quem fautorem, quem tutorem, quem parentem ſemper habuit? Jam inde ab eo tempore, quo primum in tuam clientelam ſuſcepti fuimus, perpetuis à Te beneficiis, perenni benignitate, nunquam intermiſſa gratia affecti obſtrictique ſemper fuimus. Dedecus eſt, inquies, ſemper ſumere, nilque dare; Dedecus, fateor. At neque, Tui ſitiunt fontes, neque, è me pumice exprimi aqua poteſt. Tu is es, Præſul ampliſſime, qui auctoritate & gratia polles, quique innata benignitate & liberalitate ſingulari noſtris, imò omnium, commodis uberrimè velis conſultum. Ego verò quaſi Ulyſſes apud Alcinoum nihil habens, quod pro ingentibus meritis rependam, præter aliqua mentis munera, audeo tenui hoc opuſculo ad Te adire, tuæque munificentiæ veluti litare: Quod ſane eo fidentius audeo, quo certior ſum, Non eſſe minus regium parva accipere, quàm largiri magna. Excipe igitur hoc, quodcunque eſt, non quidem ut debitam gratiam meritamque, ſed vel ut ingentis accepti beneficii exiguum teſtimonium, vel ut clientem in tuam fidem & patrocinium ſeſe conferentem. Vale & vive tum ampliſſimis muneribus ingenio tuo debitis naturaque digniſſimis ab URBANO Pontifice omnium Maximo incredibili ſedulitati Tuæ, curæ, prudentiæque delatis; tum iis, quæ omnium judicio & acclamatione Te manent, Summis Virtutis Inſignibus. Iterum vale DDCXXXVII.

Digitized by Google

PETRI SERVII SPOLETINI

In Gymnaſio Rom. Medicinæ Theor. Ord. Profeſſoris P.

DISSERTATIO DE UNGUENTO ARMARIO ET SYMPATHICO VULGO APPELLATIO.

SIVE

DE NATURÆ ARTISQUE MIRACULIS.

DISSERTATIONIS ARGUMENTUM.

UNGUENTUM vulnerarium, quod non vulneri, ſed gladio aut panno, vulnerati ſanguine tincto, ſalubriter adhibetur, à doctiſſimis quibusque Philoſophis in quæſtionem vocatur. *De unguento prima opinio.* Nonnulli aut nimis ſimplices & creduli, aut in per veſtigandis naturæ viribus, in duſtriaque artis experienda accuratè verſati, id è ſecreto naturæ gremio, artis induſtria productum arbitrantur. *Altera opinio.* Complures verò inuſitata, illius medicatione permoti à dæmone mutuatum eſſe vires exiſtimant. *Tertia opinio.* Alii demum, nec medicamento nec dæmoni hac de re facilè credentes, neutri ſanitatem, adhibito unguento redditam, adſcribunt, ſed uni naturæ tanquam certiſſimo vulnerum medico. Itaque ab unguento contra omnes ejus hoſtes ſtare qui vult, non experimentis, ſed rationibus præſto eſſe debet. *Diſſertationis finis.* Ergo non tam quærendum hiceſt, An unguentum ſympathicum naturale ſit, quam, an naturale eſſe POSSIT: quærendum, inquam, Num artis induſtria naturæque vires ejusmodi POSSINT unguentum componere, quod panno ſolùm gladiove cruento illitum, abſenti vulneri, centumque millium intervallo disjuncto medeatur.

Ratio diſſerendi de unguento. Quare nihil ſane moror, fueritne unquam ab unguento ſympathico vulnus ſanatum, an nunquam fuerit: Imo nihil moror, ſitne revera, id, vel non ſit in rerum medicarum univerſitate. Artem verò ſolertem & operoſam, ſummis & arcanis naturæ viribus munitam POSSE haud abſimile unguentum componere, duplici argumentorum genere contendam: Primo naturæ artisque mirandis operibus: Iis nempè, quæ, etſi unguento haud plaue ſimilia ſunt, tamen ita informant animum ad induſtriam artis & naturæ vires cognoſcendas, ut eum ad ſympathici unguenti naturam asſequendam alliciat & facile flectat. *Duplex miraculorum genus.* Plurimis enim naturæ artisque miraculis eruditus animus, unguenti vim eſſe naturalem, ſibi perſuaderi

Digitized by Google

ſuaderi facilè patietur. Alterum verò genus argumentorum ea comprehendit, quæ unguento ſunt virtute ſimillima, naſum nempè arte reſtitutum, Apulum araneum, malum Punicum, uvam, ceraſum, morum ceteræque maculæ, quæ ex fœminarum malacia in qualibet parte corporis veniunt, & ſtatis anni temporibus mirabiliter commutantur. His abſolutis, adverſariorum rationes, ſine fuco & fallacia à me collectas, majori vi ſubjiciam, ſubjectaſque ſtrenuè refutabo.

Genus humanum eo rerum cognoſcendarum agendarumque libidine adactum fuit, ut non ſolum maximos per ſe labores ſubierit æſtus, algores, vigilias, longa ac difficillima itinera terra marique ſuſceperit; verum etiam pravos ipſos dæmones conſuluerit. Sane Chaldæi primo, Hebræi, Perſæ atque Ægyptii, in rebus cognoſcendis nimium curioſi, ſuperſtitione ſe obligare cœperunt; mox GRÆCI, demum Latini. Nam ſicuti Zoroaſter Medo Perſa magno carminum volumine Magiam condit. Hermippus interpretatus eſt, imitatus Nactabis, Typhon, Dardanus, Simon. Corinondas & Appollonius Tyanæus; ita Oſtanes Xerxis Perſarum Regis exercitum ſecutus, è Perſide in Græciam aſportavit, ceterum ab ingenioſa gente, adeò curioſè excepta cultaque fuit ars, ut Democriti & aliorum philoſophorum opera ſtudioque longè lateque ſerpſerit, & in Italiam etiam penetraverit, ut vel ex eo conſtat, quòd Romani jam inde à primis reipublicæ Temporibus Chaldæorum præſtigias lege duodecim tabularum damnaverint. Imò verò, ut Livius addit, Senatus conſulto conquiſiti fuerunt omnes veneficorum libri igne comburendi. Verum enim verò ut hominum animus rerum cognoſcendarum deſiderio nunquam non flagravit, ut cacodæmon nunquam homini non paravit inſidias, ita nefaria hæc ars nulla unquam lege nullaque pœna aboleri potuit. Nam etiam ætate noſtra apud Lappos, Finnos, cæteroſque populos ad ultimum ſeptentrionem pertinentes excolitur, & per ſummum dedecus exercetur: adeò ut ventos fere nutu & quaſi arbitratu commoveant & paſſim navarchis venditent; tempeſtates procellaſque excitent, morbos ab aliis in alios homines tranſponant, non abſimili modo, quo ſegetes apud Virgilium:

Hominum ſciendi deſiderium. *Magia apud Chaldæos nata.* *Qui eam excoluerint.* *In Italiam penetravit.* *Romæ damnata.* *Magia fruſtrà legibus vetita.* *Morborum tranſpoſitio.*

Atque ſatas alio vidi traducere meſſes. Ceterum ſicuti hæc magica eſſe ac ſuperſtitioſa, nullus Chriſtiana religione imbutus inficiari poteſt; ita quævis admiranda, quæ intelligentia comprehendi non poſſunt, cacodæmonis dolis, machinis, fallaciis, tribuenda eſſe, is ſolùm aſſeverabit, qui vere oſcitanter in naturæ viribus, induſtriaque artis exploranda verſatus ſit:

Multa enim tegit ſacro involucro natura, multa acutum audaxque hominum ingenium patravit, multa aſſiduo induſtrioque labore perfecit, quæ rudibus dæmoniaca, gnara naturalia, omnibus admiranda videntur.

De

Digitized by Google

Quid cenſendum de unguento. De unguento verò ſympathico quid cenſendum ſit, an cacodæmonis opus habendum, an potius naturæ artiſque theſaurus, è fœcundiſſimo ejus gremio ſolertiſſima hujus induſtria promptus, haud ſatis me ſcire fateor. Sane acer & attentus animus, cum unguenti vires perpendit, ſtupet, obtutuque hæret defixus in uno, inſcius, quo ſe vertat, quid annuat, quid renuat. Cæterum in tanto medicamenti miraculo, & in tanta rerum ignoratione audendum aliquid eſt, &

Quid noſtri valeant humeri, quid ferre recuſent.

periclitandum.

Unguenti uſus frequens. Et ſane exploratum apud omnes fere gentes videtur, adhibito unguento ſympathico, gladioque tantum illito; vulnus ſanari: Sanitatem vero acceptam referri POSSE unguento ſua vi ac naturaliter agenti, illud argumento eſt, quòd non tantum id videatur miraculum, ut vel à natura, vel ab arte ad bonos malosve dæmones ſit provocandum. Nam & natura ſuis tantum viribus freta atque munita, & ars propria, non à dæmone accerſita, induſtria ſexcenta creat ac gignit, quæ ſimilem nobis admirationem movent, & ut naturalia primo aliqua in medium afferam, quibus veluti in diſſertationis limine informem erudiamque Lectoris animum ad unguenti naturam deinde cognoſcendam.

Naturæ miracula.

1. Magnes. Quid mirabilius Magnete (obſecro te, Lector, cave ſis in judicando curioſus: Omnia, ſi lubet, perlege, actum meo ſcripto cenſoriæ ſeveritatis notam libere & plane ſtoice inure) Quid inquam, mirabilius magnete, aut ferro magneti affricato ad polum, vel ſtellas ei proximas, montesve magneticos ſeſe perpetuo convertente.

2. Terra Nyli. Quid mirabilius Nyli terra, quæ exiccata illa quidem ac diligenter aſſervata, eodem ſemper pondere gravis eſt; ad XVII. verò diem Junii nullius rei acceſſione ſe ipſa ponderoſior evadit?

3. Fulmen. Quid mirabilius Fulmine intacta vagina ferrum abſumente, aut intacto ferro vaginam; nummos illæſa crumena, integro dolio vinum, pannos pyxide armarioque incolumi.

4. Ignis Heclæ. Quid mirabilius igne montis Heclæ, qui ſtupâ extinguitur? Aut montis Chimeræ, qui fœno? aut Coloniæ Vibiorum, qui pannis?

5. Cautes Harpaſi. Quid mirabilius Horrida Harpaſi caute, quæ uno digito mobilis eſt, eadem, ſi toto corpore impellatur reſiſtens?

6. Herba Bengalæ. Quid mirabilius herba in Inſulis Bengala & Zeirano nata, quæ ligna ad ſe ſe ea vi allicit, vel potius trahit, ut ea ex hominum manibus abripere videatur?

7. Medulla ferrea. Quid mirabilius Javæ majoris arbore, cujus medulla ferrea eſt, fructus ferreo impenetrabilis?

Quid

Quid mirabilius Arbore illa, Pudifera jure appellata, quæ rerum acceſſum videtur ſenſu percipere? Nam appropinquante homine vel animali, ramos conſtringit, recedente pandit. Idem quoque ſpongiam facere confeſſum ac receptum eſt? 8. *Arbor Pudifica.*

Quid mirabilius Æſchynomene Appollodori herba, quæ tangentem manum refugit foliorum contractione? 9. *Appollodori herba.*

Quid mirabilius Mimoſa hortenſi, quæ manu admota ſeneſcit, reviviſcit remota? 10. *Mimoſa hortenſis.*

Quid mirabilius Inſulæ Cimbubon arbore, cujus frondes ſi decidant, non actæ, impulſæque, ſed ſuâ vi repunt, ſuisve quaſi pedibus; manu aut ſtilo tactæ abeunt ac refugiunt? 11. *Arboris folia motu prædita.*

Quid mirabilius arbore in Malacca, cujus radices ad Orientem ſolem vergentes venenis medentur; quæ verò ad occidentem ipſiſſima venena ſunt? Quod ipſum de arborum foliis in Inſulis Philippinis litteris proditum eſt? 12. *Malaccæ arbores.*

Quid mirabilius Americana arbore ſerpentifera? ferunt enim in Chile frigidiſſima Americæ provincia arborem eſſe, in cujus foliis vermes naſcuntur, qui cum inde decidunt, ſerpentes fiunt? 13. *Arbores ſerpentiferæ.*

Quid mirabilius anatiferis Scotiæ aut lignis aut arbuſtis? in ea enim provincia, vel potius in Hebridibus Inſulis Scotiæ adjacentibus, arbores, lignaque ſunt navium fragmenta, ex quibus vermes pullulant, qui paulatim enato capite, pedibus atque alis in anates vertuntur? 14. *Arbores anatiferæ.*

Quid mirabilius Cane canicidas, nunquam antea à ſe viſos, allatrante? 15. *Canis natura.*

Quid mirabilius Agno Scythica? Profectò (utor Scaligeri verbis) ſuperiora ludum putes, præut eſt admirabilis Tartaricus frutex. Tartarorum horda primaria Zavolha eſt, vetuſtiſſimæ nobilitatis commendatione: In eo agro ferunt ſemen ſeminis melonis ſimillimum, ſed minus oblongũ. Ex eo ſato Plantam exire, quam Boramez, id eſt, agnum vocant. Creſcit enim agni figura ad pedum ferè trium altitudinem, quem pedibus, ungulis, auribus, toto capite, præterquam cornibus repræſentat. Pro cornibus pilos gerit ſingularis cornu ſpecie. Obducitur corio tenuiſſimo: cujus detracti uſus ad capitum tegmina incolis. Ferunt internam pulpam gammari referre carnes: Ceterum è vulnere quoque ſanguinem emanare. Dulcore eſſe admirabili: Radicem humo exertam ſurrigere ad umbilicum uſque. Illud miraculi fovet magnitudinem: Quamdiu vicinis obſidetur herbulis, tamdiu vivere quaſi agnum in læto paſcuo; abſumptis illis tabeſcere atque interire. Idq; non ſolùm vel caſu vel tractu temporis, ſed etiam experiundi gratia, ſubtractis atq; ablatis evenire. Quin illud auget admirationem: appeti à Lupis eum, non item ab aliis, quæ carne veſcantur? 16. *Agnus Scythicus.* *Miracula.*

Quid mirabilius remora verè piſciculo currentem navim, velis, remis- 17. *Remora.*

Digitized by Google

que actam imo tempeſtate ac procellis jactatam ſolo carinæ ad haſu illico ſiſtente?

18. *Remora Indica.* Quid mirabilius alio piſciculo navim non modo ſiſtente, verum contra vim curſumq; ventorum retrò inhibente? Audi ſi lubet Linſchottan, In Navigatione, auctorem fide dignum. Navis ex Mozambique tendens per quatuordecim dierum ſpacium vento ſecundo, nihil obſtante retro ceſſit: Cumq; maximè nautæ cauſam inquirerent, & veneficia ſuſpicarentur, piſcem tandem ſub navi invenerunt, qui navim in tergo contra venti appulſum natando portavit. Hoc autem magna cum difficultate depulſo, rectum ſtatim curſum tenuerunt.

19. *Clavicula in veſicam penetrata.* Quid mirabilius ferrea clavicula ex ore in veſicam illapſa? Penetratis nempe exilibus meſeræi venis, compacto jecinore, denſis duriſq; renibus, ſolidis & acutiſſimo ſenſu præditis ureteribus: Et quod in admirationem omnium maximam ſtupidiſſimum quemque traducere poteſt, quid mirabilius ferreæ hujus clavis in veſicam ingreſſu? adeò mirandum hoc eſt, ut nimis (dicere auſim) admirarer, ſi ea in veſica genita eſſet.

20. *Urinæ profluvii mira hiſtoria.* Quid mirabilius muliere eo urinæ profluvio laborante, ut uno die ducentas urinæ libras fecerit, ab omni tamen potu abhorrens? Mirabilis æquè & incredibilis morbi hiſtoriam, à Gabriele Fonſeca medico urbis primario mihi tibique lector: ſcriptam hic habes: Nobilis Monialis ex præclara familia de Franchis temperamenti ab ortu calidi, & ſicci annos nata 27. cum variis affectionibus vexaretur tandem anno ſal. 1637. Menſe Martio, incidit in admirabile urinæ profluvium, cum ſubinde una die excederet mictu quantitatem ducentarum librarum, eratque urina valdè tenuis colore & ſubſtantia æque perſimilis, in qua innatabant aliquot floſculi inſtar nivis: & quod non minus admirabile in tanta urinæ profluvione obſervatum fuit, cum hoc urinæ profluvio aliquibus diebus perſeverante, omne potus genus ita vehementer abhorrebat, ut me potum ipſi ſuadentem (ne tota in urinam liqueſceret) odio proſequeretur, lacrimasque hac de cauſa effunderet, curantique Medico iraſceretur, quòd me ad conſultandum vocaſſet. Fuit ſimul accerſitus Excellentiſſimus Benedictus Averrhinus inſignis urbis medicus, adfuit etiam Excellentiſſimus medicus Joh. Jacobus Baldinus famâ in urbe & in orbe clarus medicus ordinar. Dicti Monaſterii nuncupati de Campo Martio, hæc tamen tranſactis aliquibus diebus convaluit. Hæc eadem monialis duobus tranſactis menſibus incidit in omnimodam urinæ ſuppreſſionem, ſiti tamen ingenti flagrabat, cùm ipſe curationi præeſſem, quia Romæ aberat medicus ordinarius, nihilque minxit per ſpatium quatuordecim dierum, tandem uſu ſpiritus terebinthi urinam copioſam reddit, rejecta cum urina materia ſabulum calcemque referente. Gabr. Fonſeca Medic. Rom.

Verè miraculum.

Præclariſſimus Zachia etiam interfuit curationi.

Quid

Digitized by Google

Quid mirabilius Pyrrhi Epirotarum Regis digitorum lienoſos tactu ſanante, tum ignis omnem à ſe injuriam arcente? Vim lienoſis ſalutarem naturæ acceptam referendam eſſe, vel Reges Galliarum declarant, qui omnes tactu ſtrumis medentur? 21. *Pyrrhi digitus admirabilis* *Regum Galli mirabilis* 22.

Ignis verò repellendi vim ab eadem natura manaſſe, illud argumento eſt, quòd plurima ſint, quæ ignibus non abſumantur.

Ut Linteum ex amianto, quod ardens in focis ſordes exuit, ſplendetque magis, quàm aquis ſaponeque abſterſum. 23. *Linteum igne elucidens.*

Ut Regum funebres tunicæ ex asbeſtino, quibus eorum corpora obvoluta comburebantur, ut ab reliquo cinere ſepararentur.

Ut caſtellum ligneum à Cæſare in Gallia Ciſalpina igne fruſtra oppugnatum. 24. 25.

Ut lignea Turris ab Archelao Mithridatis Ponti Regis præfecto contrà Syllam extructa. *Caſtellum ac Turris ab igne non aſſa.*

Ut Salamandra, quæ non ſolum ab igne non læditur: Sed cum nulla ſui læſione tactu extinguit non alio modo quàm glacies. 26. 27.

Ut (quod magis ad rem pertinet) ſerva Æthiop. & Ruſticus Picenus, de quibus certiſſima narrare, ut me non piget; ita veriſſimè narrata, te Lector ne tædeat audire. Rodericus Fonſeca magnæ exiſtimationis, medicus, dum Piſis Medicinam profiteretur, ſervam emit Æthiop. operæ domeſticæ, cauſa, quæ, cum luberet tractabat ignem, carbonibus nulla ſui læſione manu oreque ſumptis. Rem narro mihi narratam à Gabriele Fonſeca Roderici nepote & medico Romano præſtantiſſimo: quam me hercule adſcribere non auderem, niſi vir ſpectatæ fidei mihi nuper teſtatus eſſet, ſe periculum ſexcenties feciſſe aperteq; vidiſſe, carbones eam vere candentes compreſſa in pugnum manu tamdiu tenuiſſe, dum pene extinguerentur, nullo plane ignis veſtigio in manu impreſſo. *Salamandra.* *Mulier ab igne non læſa.*

Mihi verò hæc ſcribenti (vide obſecro, quid tulerit caſus) haud abſimile videre contigit: Nam cum in Noſocomio Sancti Spiritus curandis ægris pomeridianam operam navarem, vidi mulierem & ipſam Æthiop. quæ verè mendicans, ut frigoris vim depelleret, carbones maxime candentes è foco illo prægrandi, quo valetudinarium incaleſcit, in proximum terreum foculum, quem ſecum ignis ſubripiendi cauſa gerere ſolet, nuda manu asportabat. Ipſe verò re, quàm animo tum calamoque volvebam, mirum in modum commotus, ſtatim illuc advolavi, rogavique mulierem, ut, me propius inſpectante, carbones nudis manibus tractaret: dicto paruit, pluſque plurimum ignis illæſis manibus. Poſtridie adfuit ſummo mane ad facinorum prompta, propoſito heterna die à me præmio. Quid multis opus eſt? Ipſa manibus gemellis iisque cavaticis veluti ferreo batillo ignis acervulum è foco ſumebat aſportabatq; ut die præterita in proximum *Mulier ab igne non læſa.* *Animadver.*

 mum

mum terreum foculum : Quod ipſum ſingulis prope diebus, cum igne indigeret, eam factitaſſe, teſtabantur omnes, qui apud valetudinarium ſerviunt.

Quæ cum ita ſint, non eſt, cur ficta & commenta fabula habeantur, quæ de Picente vulgò feruntur, quæque mihi ſunt penitus explorata.

30. *Monſtri ſimile Picentis facinus.* Et quidem vulgare in Piceno eſt, & omnino pervagatum, Martinum Cechonem ex oppido, vulgo Monte Lupone, manu ignem carbonesque candentes & ſumere & diu multumque tenere, in os etiam injicere, injectos dentibus conterere, palatoq; extinguere; ano veluti balanum inſerere, natibus nudis, pedibusque calcare, linguam fervente lardo, ut aſſam carnem conſuevimus, diu perfundere; candelam ardentem exertæ linguæ ſupponere, aliaque agere, quæ monſtri ſimilia ſunt, & plane inaudita. Sed vere, ut ait Cicero, nihil eſt tam incredibile, quod non dicendo fiat probabile. Ego ſane primâ fronte fabuloſum id arbitratus fui, etiam ſi per literas de *Facinoris teſtes.* re certior fierem tum ab aliis compluribus, tum maxime à Capuccinis Viris, quos eſſe ab omni fuco mendacio & jactatione alienos notiſſimum eſt: re tamen diligentius quæſita, omnem ipſe mihi ſuſtuli dubitationem. Nam Fratri Nicolao Accurſio è Franciſcana familia, amiciſſimo viro miſi, ut Roma Tolentinum reverſus, Montem Luponem iret, hominem conveniret, remq; diligenter penitusq; cognoſceret. Is verò ſcriptis nuper ad me literis teſtatus eſt, ſe quatriduò rem explorandam diligenter fideliterque curaſſe, atque à viris ingenuis oculatisque teſtibus ea omnia accepiſſe, quæ à me ſupra ſcripta ſunt, Martinum verò ſeducendum in Franciſcanorum monaſterium, & ad cœnam invitandum per amicos curaſſe: qui, cum de re ſuſpicaretur, renuit prorſus, domum ſe abdidit, foresque occluſit, recuſat enim nunc ignem tractare, à Cenſoribus Catholicæ Religionis caute ſibi cavens. Idem ſe iterum ac ſæpius vidiſſe, teſtatus eſt Joannes Franciſcus Baſuechius Jureconſultus Martini popularis: teſtatus, inquam, literis ad Joſephum Paradiſum medicum à Montalto, paucis ab huic diebus Romam miſſis & apud me aſſervatis. Id, Lector, non auderem literis prodere, mendacii ſuſpicionem reverens, niſi in agrum Picenum omnino pervulgatum, atque

Omnibus & lippis notum & tonſoribus eſſet.

31. *Interfecti ſanguis.* Quid mirabilius concreto jam interfecti ſanguine, ac pene congelato, adventante homicida, reſoluto & fluente? Neque eſt, cur minus credulus ludum hæc jocumque dicas, quia duo tibi narrabo & mirabilia & veriſſima, quæ rem vel Thimoni Nicæo hominum obſtinatiſſimo perſuaderent. Primum eſt Cæſenatis pueri, à patre interfecti. Nam Julianus Malacava, olim faber ferrarius, mox decurio, cum mulierem ardenter amaret, nec aliâ ſe ratione voti compotem fieri poſſe intelligeret, quam inito cum amaſia

Digitized by Google

amaſia matrimonio, de uxoris nece cogitavit. Laqueo igitur facinus aggreſſus eam utero gravem ſtrangulavit. Triduo poſt, re patefactâ, puer cæſo matris utero extractus, adveniente patre, qui, ne in culpa & ſuſpicione criminis poneretur, ruſticationem ſimulaverat, ſanguinem ex naribus effudit, tertio nonas Februarii DDCXXXII. ut conſtat ex hiſtoria fide publica conſignata, & Cæſena ad me nuper miſſa, ex quo ſanguine effuſo ſuſpicione de homicida Prætori injecta, in carcerem is vinculaque conjectus fuit, & quæſtione habita, rem omnem faſſus eſt, laqueoque ſuſpenſus XII. Cal. Decembris DD. CXXXIII. *Facinus immane.* *Congelatus ſanguis reſolutus.*

Alterum, quod ſubjiciam, non occiſi hominis & homicidæ, ſed (quod magis mireris) novam ac mirabilem, certe non adhuc animadverſam inter homines ſympathiam declarat. Etenim menſe Julio ſuperioris anni DD CXXXVI. Joſephus Petri Pauli Peregrini, ad Divum Augſtinum barbitonſoris, filius flumine obrutus octiduo latuit: hebdomada verò elapſa è Tiberi emerſus, ſecundoque flumine vectus ad Arcum Parmæ (ſic enim cloacam appellant è regione molis Hadriani) ab iis qui in Tibere natabant, delatus fuit ſemiputridus, ac pene informis, ſanguine exhauſto, ſpiritu extincto, & corpore fere omni putredine confecto. Adveniente verò fratre germano, ſanguinem ex ambabus naribus effudit, omnibus, qui aderant, miraculo ſtupeſcentibus. Hæc, Lector, non ex Aphrannis aut mulierculis audivi; ſed cum ex aliis oculatis teſtibus, tum ex ipſo defuncti fratre cognovi ſub eoſdem dies, quibus ſanguis profluxit. *32.*

Quid mirabilius (re diſpares hiſtorias, miraculo tamen pares adſcribo: mirabiliores interdum non æquè mirandis ſubjicio, interdum è contrario minus mirabiles mirabilioribus, neglecto fere dignitatis ordine quē ſervare, & difficile, & inutile eſſet). Quid, inquam, mirabilius pileato ac palliato puero Paderbornæ nato? Fertur enim hæretica mulier, cum odio plusquam Vatiniano Catholicos proſequeretur, & ubique obvios maledictis vexaret, puerum peperiſſe pileo, pallioque Catholicorum more veſtitum. *33.* *Vere monſtrum.*

Quid mirabilius vulnere thoraci infantis, utero geſtati inflicto, gladio tamen non pueri, ſed gravidæ thoracem vulnerante. *34.* *Vulnus mirificiſſimū.*

Quid mirabilius alio vulnere fœtus fronti, in utero adhuc latentis, vere illato (nam ex eo vulnere nimio ſanguine fluente interiit) illato, inquam, ab irato patre, matris fronti ſtricto gladio ſolum minitante? Utrumque ſane ſcribunt probatiſſimi auctores, Gemma, Fienus, Derlius, ceteri. *35.*

Quid mirabilius lapideo fœtu è cæſo matris utero educto? Apud Senones enim mulier ex viro gravida, cum XXIII. annis in alvo geſtaſſet, fœtum duravit in lapidem. *36.*

Digitized by Google

37. *Gemma lunaris.* Quid mirabilius Leonis Decimi Pont. Max. gemma, quæ Lunæ colorem lumenque æmulata, albeſcit ac ſplendet, creſcente Luna; ſeneſcente verò, obſcuratur?

38. *Caro & lignum foſſile.* Quid mirabilius carne lignoque foſſili? Quod fraudem illam impoſturamque cenſeas, veritatem ipſam hoc exiſtimes neceſſe eſt. Nam Aquaſpartæ Umbriæ oppido lignum, ut Tiburi lapides, è terræ viſceribus effoditur verſicolare variegatum, & in vermiculatum opus non ſecus ac ebenus elaborandum.

39. *Specus ſerpentum in Etruria.* Quid mirabilius Spelunca ſerpentum ad oppidum vulgo il Saſſa, difficillimos quoſque morbos, paralyſim, lepram, elephantiaſim, arthritidem, luem veneream (reductus hoc affirmo,) tumores, doloreſque varios & accerrimos ſanante? ſanante, inquam, tum vapore tepido lenique, tum ſerpentum magna copia, qui nudatum ægrum, opioque ſopitum (obdormiſcunt enim opio, qui ſpecum valetudinis cauſa ingrediuntur, ut horribilem ſerpentum aſpectum, per univerſum corpus commeantium; ferrè poſſint: nonnulli tamen magis cordati à terribilibus beſtiis minime ſibi metuentes, opium ſomnumq; negligunt) circumeunt, contegunt lingunt, & omnem morbi labem abſtergunt penitusq; exſugunt. Mirabilis profectò res eſt, & literis monumentisq; conſignanda: quam ego pluribus longiuſque proſequerer, niſi *Petrus Bourdelotius medicus.* Petrus Bourdelotius Pariſinus, medicus ingenio ac literatura eximius, ſuperioribus menſibus hujus ejuſdem anni 1637. univerſam ejus Etruriæ partem, quæ Roma, Navale Cæretanorum, inde Barcennum, Alſiumq; porrigitur, peragratus ſpecum accurate inſpexiſſet, loci naturam exploraſſet, ſingula quæque notaſſet, & peculiarem elegantemq; diſſertationem conſcripſiſſet, in vulgus proferendam.

40. *Animal in ſaxo genitum.* Quid mirabilius beſtiola in præduri minimeque pervii lapidis viſcere nata? Exploratum enim eſt è magno, duriſſimo, compactoque lapide ſciſſo beſtiolam prodiiſſe, non è ſuæ ſpeciei ſeminario, ſed ex ſeminario, ſed ex materia humoreque intus latente, atque vi extrinſecus influente genitam.

41. Quid mirabilius Rana ex aquæ gutta ſiccoque pulvere temporis momento nata? Conſtat enim terram aſſiduis ſolibus coctam & peruſtam, miſtamque humori è nube guttatim expreſſo, in ranam illico formari, proſilire, ac ſaltare; formato ſtatim capitulo, pediculis, corpuſculo, omnibuſque particulis mirabili celeritate elaboratis, expolitis, perfectis.

42. Quid mirabilius ſerpente, in ſiniſtro cordis ventriculo nato? Epitomen hujus hiſtoriæ ab Edoardo Majo Britannico ſermone ſcriptæ, ita concinnavit Latineque reddidit Riccardus London Londinenſis, vir medicina, Græca, Latinaq; literatura eruditus, & apud noſtrum Noſocomium Sancti Spiritus medicus Adſiſtens. Narratio certiſſima de monſtro quodam

dam ſeu ſerpente, in ſiniſtro cordis ventriculo invento Londini in Anglia *Serpentis*
7. Octob. 1637. aperto cadavere Joannis Pennanti ætatis ſuæ XXI. juve- *hiſtoria*
nis purulenta & ulceroſa materia plenam, parte ſuperiore ruptam omni- *mirabilis.*
no corruptam invenimus. Ren dexter penitus conſumptus, ſiniſter ad duorum inſtar tumefactus, ſanioſa inſuper materia refertus fuit. Intus partes carnoſæ radicitus exeſæ, tunicisque exterioribus exceptis, reſtabat nihil. Hepatis portio membranis, coſtalibus adnaſcebatur. Pulmones non illaudabiles. Cor globoſum, magis latum quàm longum, dexterum ventriculum coloris cinericii corrugatum marſupioque coreaceo absque pecunia ſimillimum, ſed intus omni materia expertem reperimus; liquor ille pericardii funditus exiccabatur. Siniſter cordis ventriculus triplo grandior dextero extitit, duritiemque lapidis præ ſe ferebat, in quo inciſione facta ſanguis affatim effluxit, carnoſaque quadam ſubſtantia plicis inſimul involuta ſerpentis ſimilitudine videbatur; Corpore erat albo, imò albiſſimo cutis humanæ colorem æmulabatur, ſed cute lubrica, pellucida & quaſi pigmento oblita. Crura ramique carnei coloris fibræ etiam ligulæ nervi aut quocunque alio nomine inſignire placuerit, inventa fuerunt. Corpus ſtilo perforatum, concavum, ſed alias ſolidum ad longitudinem palmæ Romanæ minoris habuit: inteſtinum inſuper, vena, arteria, aut ἀνάλογόν τι uſibus naturæ inſerviens in hoc monſtro repertum fuit.

Quid mirabilius hædera in cervæ cornu nata ac virente?

Aut ſpica farris è naſo Aretinæ mulieris tanquam è pingui agro pro- 43.
deunte? *Hæderæ*

Quid mirabilius arbore multis ramis foliisque in thorace Hiſpani ho- *mirabilis.*
minis vireſcente? Quod ſane aſſerere non auderem, niſi illuſtriſſimus vir 44.
ſpectatæ, fidei, priſci moris, & magnæ eruditionis hiſtoriæ epitomen fide *Spica mi-*
publica conſignatum, mihi communicaſſet: quæ hujusmodi eſt: Roccus *rabilis.*
Martinus Hiſpanus, ex oppido vulgo Orea, annum agens duodevigeſi- 45. *Arbor mi-*
mum ex arbore lapſus, pruni ſylveſtris ſpinum offendit, qui cum altius *rificiſſima.*
in thoracem penetraſſet, intus hæſit. Ergo diu latens paulatim eo humores attraxit, tumorem concitavit & apoſtema: quo maturato ſectoque, & magnâ puris vi expreſſa, ille equi ſeto ſimillimus jam factus, hoc eſt multis filis veluti radicibus actis; penitus defixus hærebat, nec à chirurgo præ dolore ulla extrahendus arte. Itaque chirurgus eo intus relicto ad ſanandum ulcus & cicatricem obducendam animum manumque convertit.
Temporis proceſſu (vide naturæ miraculum) è thorace ſpinus ſenſim & *Vere mira-*
ſine ſenſu prodire cœpit, augeſcere, virere, & ramulos frondesque emitte- *culum.*
re, non ſecus ac ſi in pingui & fœcundo ſolo inſitus eſſet: è cujus trunco deciſus ramulus apud Illuſtriſſimũ aſſervatur. Romam una cum fideliſſima hiſtoria Didaco Jagvez Hiſpano miſſus hoc eodem anno D DCXXXVII.

Jam

46. *Hactenus naturæ miranda. Artis miracula.*

Jam verò ſi tædet naturæ miracula diutius contemplari, lubetque artis induſtriam, operaq; ſummo facta artificio internis, ut ajunt, oculis intueri, converte, obſecro te, animum ad Archimedis ſphæram, in qua

Archimedis ſphæra ejusdem ſpeculum.

Incluſus variis famulatur ſpiritus aſtris,
Et vivum certis motibus urget opus:
Percurrit proprium mentitus ſignifer annum,
Et ſimulat a novo Cynthia menſe redit.
Jamq; ſuum volvens audax induſtria mundum
Gaudet & humana ſydera mente regit.

47. Converte animum ad ejusdem Archimedis ſpeculum è longinquo Romanorum claſſem comburens.

48. *Homeri Ilias.* Ad Iliadem Homeri, membranula ſcriptam, incluſamque nuci.

49. *Architæ columba.* Ad Architæ Tarentini ligneam columbam, quæ ea elaborata fuit induſtria, eo facta, inflataq; artificio, iis ponderibus librata, ut vivæ volatum imitaretur.

50. *Navis & Quadriga Myrmecidæ.* Converte animum ad navim quadrigamque non quidem Serapidis, quæ licet ferrea graviſſimaque nullis tamen alligata vinculis, ſed ſuis librata ponderibus in medio templi pendebat.

Sed ad myrmecidæ, qui eam quidem ligneam extruxit, prora, puppi, clavo, carina ancora cordisq; diſtinctam; remis ac remigibus ornatam; velis arboribus, ceterisque munitam; adeò tamen puſillam ac minutam, ut apiculæ pinnis univerſa tegeretur.

51.

52. Currum fabre fecit numeris omnibus abſolutum, quatuorq; ornatum equis, quem muſca alis undique operiebat. Fabuloſa putes hæc ab antiquis deſumpta, tanquam antiquitate ſolum fidem his & auctoritatem afferente?

53. Converte animum ad vitreum globum Trebellii, in quo puriſſimo liquore quodam immiſſo additisque nonnullis mirabilis olei guttulis, chaos primum, deinde paulatim ſecretis partibus elementa in globum circumfuſa diſtinctè aperteque apparebant. Mox purior quædam lucidiorque liquoris pars, ſupra elementa circumvecta concreſcebat, ſole, luna ſideribusquo veſtita: Quæ non extrinſecus adhibito inſtrumento, ſed ſpiritu intrinſecus permeante, mirabili conſtantique vertigine acta, cœlorum motum prodigioſe referebant.

54. *Alberti M. caput.* Converte animum ad ligneum Alberti Magni caput humana voce loquens.

55. *Severini ſtatua.* Ad ſtatuam à Severino Boëthio Ravennæ eo artificio factam, ut quaſi ſolis æmula in orbem ſua vi exoriente in occaſum aſſiduè moveretur.

56. *Antiquorũ lucerna.* Ad exiguam antiquorum lucernam, mille & ſeptingentos annos perpetuo ardentem.

Ad

Ad imaginem cujuſque ſimillimam ab cæco ſculptore ex argilla expreſſam. Scio complures exiſtimaturos, rem commentitiam eſſe ac verè fabuloſam. Et me quidem puderet id literis tradere, niſi Romæ nunc notum omnibus eſſet, ac pervulgatum. Joannes Gambaſſius Volaterranus à prima adoleſcentia ad vigeſimum uſque annum cum magna ſui nominis celebritate ſtatuariam exercuit: mox oculis captus, decennio jacuit ocioſus, & nunquam operarius: aſſiduè tamen toto animo rationem cogitans, per quam gloriam ſtatuaria ſibi partam, aut retineret aut revocaret. Itaque aciem, quam morbus à conſuetudine oculorum abduxerat, menti ingenioq́ue adjunxit, & exacuit adeò, ut facinus aggreſſus ſit ex omni ætatum memoria inauditum. Coſmi Etruriæ Magni Ducis effigiem ex argilla ſibi fingendam ſuſcepit, exemplo ſumpto ex marmorea Coſmi ſtatua manibus contrectata: quam quidem adeò ſimilem expreſſit, ut quiſque tanquam novo artis miraculo ſtupidus hæſerit. Is ergo operis præſtantia, & ſecunda omnium acclamatione excitatus, Romam venit ſuperiori anno D DCXXXVI. ut in hoc virtutum omnium theatro ſuæ artis ſpecimen ederet. Et primo quidem Urbani Octavi Pontificis Max. ſtatuam ad ſummam uſque ſimilitudinem omniumq́ue admirationem protulit, Urbanoq; dono dedit: mox Ducis Barcenni, Equitis Gualdi ac cæterorum. Imo, cum ad Divi Honufrii in Janiculo ægrotaret, mihi medicinam ſibi facienti, ſæpè opificium ſuum profeſſus fuit. Renui prorſus, ne tam præclaro opere opella mea compenſanda videretur. Cùm verò pleriq; tanto miraculo ſtupeſcentes, de ſimulata cæcitate ſuſpicarentur, in occluſo & cæco cubiculo plaſten exercere juſſus fuit: quam cum ſimilitudine perfectam edidiſſet, & venuſtatem illam faciei cujuſque propriam mirè expreſſiſſet certam ſpeciem, vultum gravem, comitem ve, hilarem aut triſtem, &, ut verbo dicam, verè loquentem & pene reconditos cujuſque mores indicantem effinxiſſet; ſuæ artis præſtantiam omnibus perſuaſit. Rem autem apud Philippum Saracenum publicum Tabellionem teſtati ſunt complures locupletiſſimi, & oculati teſtes, ut ex literis publicis futura ſecula miraculum crederent.

57. Cæci ſculptoris opera.

Etruriæ Ducis effigies.

Urbani VIII. P.M. Effigies. Bracciani Ducis ſtatua.

Facinus publicis literis conſignatur.

Converte animum ad artem memoriæ, qua juvenis Corſicus triginta ſex millia nominum, latinorum, græcorum, barbarorum, ſignificantium, & inter ſeſe nihil cohærentium eo planè ordine reddebat, quo ſemel acceperat, nuſquam prope inſiſtens, nuſquam hæſitans: quodq; admirabilius eſt, ab ultimo incipiens ſurſum verſus perveniebat ad primum, tertium, quintum, & ſic deinceps omnia diceret: imo verò vel anno elapſo eodem ordine, & quo quiſque alio vellet, omnia repeteret.

58. Memoria omnium maxima.

Digitized by Google

59. *Teleſcopiũ mirabile.* Converte animum ad Teleſcopium, aliaque mirabilia ſpecilla, quibus ars ita fallit oculos, ut remotiſſima propinqua referat, minima reddat maxima, adeò ut milii granum omnino exiguum cedrum exhibeat ampliſſimum.

60. *Aquila Regiomontani.* Ad Regiomontani aquilam ligneam, quæ Maximiliano Cæſari Norimberga venienti mirabili volatu obviam proceſſit, eumque leni ſuſpenſoque volatu in Urbem proſecuta eſt.

61. *Ejuſdem muſca.* Ad ferream ejuſdem muſcam, quæ cum ex ejus manibus evolaſſet, & in orbem, hoſpitibus quaſi ſalutaris, per cubiculum oberraſſet, revolavit eo, unde evolavit.

62. *Oſſwaldi pateræ ex ebore.* Ad eburneas pateras mille & ſexcentas, in piperis grano, torno elaborato formatoque in pateram incluſas. Nam Oswaldus Northingherus Suevus Toreuta omnium qui ſunt quique fuerunt præſtantiſſimus (id enim exiſtimandum eſt ex opere ſupra humanam credulitatem, vires certe ſedulitatemque humanam) pateras mille & ſexcentas ex ebore torno fecit, perfectas illas quidem, & numeris omnibus membriſque abſolutas: adeò tamen parvas & minutas, adeò exiles ac tenues ut omnes (mirabile dictu, mirabile factu) calice vel potius caliculo, ex vulgaris piperis grano torno facto, includerentur. *In piperis grano incluſæ.* Mirabile hoc opus è Germania Romam ſecum apportavit Joannes Carolus Schad à Mitelbrach, ſedente Paulo V. Pont. Max. vidit autem conſpicillo parvitate pene inviſibiles, atque adeo numeravit tum quivis alius (facta enim fuit unicuique videndi facultas) tum maximè Caſpar Scioppius & Joannes Faber Bambergenſis medicus Romanus.

63. *Bombardæ mirabiles.* Ad ligneas bombardas, curru munitas, rotis inſtructas, ornatas denique omni apparatu bellico uſuque neceſſario, minutiſſimas illas quidem ac tenuiſſimas: ut viginti quinque numero una cum triginta calicibus ligneis affabre torno factis in uno eoque mediocri piperis grano includerentur. Hæc paucis ab hinc diebus paſſim oſtentabat Jo. Baptiſta Ferrarius è ſocietate Jeſu, vir doctrina & religione clarus.

64. *Stevini currus.* Ad currum Stevini veliferum, quô ſeptendecim milliaria duabus horis ſe confeciſſe affirmat: quem profecto ſi quis non equis ductum, ſed actum hominis ingenio vidiſſet, miraculo perculſus ab arte ad dæmones ſtolide provocaſſet.

66. *Pyxides mirabiles.* Ad duas illas rotundas pyxides, alphabeto in ora diſtinctas eoque artificio fabrefactas, ut ſi hujus ſtylus in centro ſitus moveatur ad A. aut B. alter ſtylus alterius pyxidis, Perſiis verbi cauſa eodem artificio extructæ, ad eandem literam ſuam ſponte converteretur. Si hic ad C.D.E. ceteraſve, ille hujus motum ſecutus in eaſdem literas feratur: adeò ut cum abſente loqui poſſimus, nulla aut voce aut ſcriptura intercedente.

Ad

Digitized by Google

Ad tabulam, in qua aſperſi temere videntur colores, vel ea certe ab imperito puero coloribus tincta & confuſa, nulla fere arte depicta: in cujus tamen medio, cylindro tamen ferreo politiſſimoque poſito, ſtatim in hoc velut in ſpeculo refertur imago ſimillima cujusvis, mentitis pigmentis fucatisque, adumbrati: his nempe, mirabili quadam arte diſpoſitis, hominis adumbrati ſpeciem ad cylindrum emittentibus. 66. *Artificioſa tabula.*

Ad roſam ex cineribus uſtis ſolerti tamen & ingenioſo artificio excultis & elaboratis, quatuor & viginti horis natam, adultam, perfectamque. 67. *Roſa die nata.*

Ad ſtylum aut ſphæram ligneam eamque planam in aquæ amphora natantem, & aſſiduè orbico motu concitam; quæ nempe exoriente ſole ſolem orientem ſpectet, paulatim una cum eo in meridiem vergat, & inde in occaſum, ſolis autem æmula aut pediſſequa. 68. *Sphæra ſolis pediſſequa.*

Ad muſicum illud inſtrumentum, quod tranquillo, puro, ſerenoque cœlo, leniſſima aut potius nulla ſpirante aurâ, non artificis manu, ſed intrinſeco quodam citharœdo ac ſymphoniaco genio mirabili harmonia ſonante altero pari artificio temperatur. 69. *Muſicum inſtrumentum mirabile.*

Demum ne pluribus tuas, Lector, aures obtundam, converte animum ad vulgatam quidem rem omnibusque notam, ſed meo judicio rerum omnium maximum miraculum. Deus immortalis! quid mirabilius bombardæ fragore aut ictu? Mentior: quid mirabilius ferrei globi impetu? qua vi fertur ponderoſus ille globus? quis ei vim impreſſit in tormento? vel potius quis extra tormentum fovet? Neq; dicas, eſſe Virtutem impreſſam, quæ globum pellit fugatque; quia purũ id eſt nomen, nihil me præterea docens. Scitum namq; illud eſſe vellem Vim, Qualitatem, Virtutem, Proprietatem generalia quædam eſſe nomina, rebus omnibus ignotis ab cæco ignaroque Philoſopho impoſita: quod enim ille neſcit, nec ullo aſſequi modo poteſt, vim, qualitatem, virtutem aut proprietatem appellat, pulchro nomine ſuam tegens ignorantiam, imo (quod magis dolendũ eſt) putans iis nominibus, omnes ſe quæſtiones diſſolvere, rebusq; omnibus obſcuris veritatis lucem afferre. Ego (fateor ingenue) in volante furenteq; bombardæ globo nihil animo videre poſſum nec intrinſecus ab ignito pulvere, communicatum, nec extrinſecus adhæreſcens; nihil mente compræhendere, quod tam mirabile impetu ſæviſſimo reflante borea, ingentẽ ac ponderoſũ globum propellat. Id ſolùm affirmare non dubito, ſi bombarda nunc primo hominibus innoteſceret, & cum ingenti tonitru & fragore maximo ferreo globo ſemel exploſo collabentem ruentemque domum videremus; miraculo ſtupidi timoreque perculſi taceremus, rem omnem non ad ſolertiam artis, ſed ad cacodæmonis terricula acceptam referentes. Aër, inquies, ignito pulvere commotus impulſusq; globum extrudit & propellit. Nugas agis. nam vel ſæviſſimè reflantibus auſtris, tormentum vi maxima globum evo-

70. *Miraculũ omnium maximum.*

Virtus impreſſa refellitur.

Aër exploditur.

 mit

mit ac projicit; globus eodem impetu volat ac furit. Accedit, quod globo prope nos velociſſime rapideque lato, proximus aër leviter commovetur: certe non ita, ut nos impellat aut protrudat. Non ergo hic extrudit & exprimit volantem globum. Demum projecta ab aëre commoto & extrudente non ferri, certiſſimo argumento eſt turbo verbere actus, qui, flante borea vel aliter in diverſum concitato aëre, in orbem movetur: & ſagitta, quæ ſcindit potius finditque aërem, quàm ab eo compreſſa extrudatur.

Ratio & experientia certiſſima.

Sed eſto in expellendo nitatur aër, incaſſum tamen hic agit, Nec ſane proficit. Nam projecta res quantum à poſteriore extrudente aëre impellitur, tantundem ab anteriore reſiſtente retardatur. Neque aër lapidem ſubſequens (quæ Platonis eſt opinio) ac, ne detur vacuum, ſuccedens in ejus locum, lapidem movet, quia aër ſatis habet, ſi impleat, ne detur vacuum: Imò ſi lapide moto, aër ſubit in ejus locum; hic non movet, ſed motum lapidem ſequitur Ariſtoteles ait, antecedentem aërem à lapide compreſſum vicinum comprimere; ac ne detur vacuum, ſubire in poſteriores locum, & ſic projectum extrudere. Sed à compreſſo aëre projecta non moveri, illud etiam argumento eſt, quod aëre magis compreſſo, minus ac ſegnius projecta moveantur; velocius verò minus compreſſo. Etenim parva pila batillo ſphæriſtico verberata ſegnius funditur, quàm reticulo acta. Intendas oportet mentis aciem, ut hæc aſſequaris, exuas aliorum placita, ut credas. Jam verò hiſce naturæ artiſque miraculis informatus animus & utriusq; veluti ſacris initiatus fidelius in eis, quæ unguento ſympathico ſimiliora ſunt, deinde verſabitur. Et primò quidem ea **ſunt accuratè animadvertenda, quæ ex mulierum malacia ſummoque objectæ** rei deſiderio in fœtu gignuntur: quorum aliqua etſi à nobis ſuprà commemorata ſunt, quia tamen illa miracula potius, quam virtutis ſimilitudine ad unguentum pertinent, ideò alia nunc ſunt afferenda, quæ ad unguenti vim proxime accedunt.

Secundum genus miraculorum.

71\. *Malaciæ exemplum.* Ego ſane octennem puerum novi, unguentarii filium, ac nepotem panis cuſtodis Urbano VIII. Pont. Max. cui ex matris malacia intempeſtivoq; leporis appetitu in dextera genæ leporinæ pellis veſtigium impreſſum eſt, ipſiſſimis animalis pilis ſubfulvis longiuſculis ac tenellis refertum: adeò ut verius diceres avulſos ex lepore pilos genæ inſitos fuiſſe, quam ex materna imaginatione adnatos. Unde, obſecro, pili color leporinus? unde inſignis & maxima ſimilitudo? unde? niſi ex influente deſiderati leporis vi atque ſpiritu? Ex imaginatione, inquies, vehementi gravidæ matris. Mendosè, nam mater deſiderio flagrans imprimit quidem in puero tenello rei deſideratæ veſtigium; Similitudo verò non ex ea, ſed ex lepore deſiderato in veſtigium derivatur. Quare pili color, tenuitas, levitas non matri,

Maculæ ſimilitudo unde.

matri, ſed lepori referenda ſunt. Quod ſi minus credulus, imò vere faſtidioſus rem plane contemnas præbe aures hiſtoriæ quam tibi fideliſſimè narrabo.

Nobili Matronæ Florentinæ (nomen autem reticeo incertus, placeat an diſpliceat pulchrę honeſtæq; rem pate fieri) maculatum eſt dexterũ tempus uvæ macula, fuſca illa quidem & adeò obſcura, ut vix oculis pateat, imò nec vix quidem, niſi diligenter inſpectantibus, etiamſi in carne candidiſſima impreſſa ſit. Frondentibus autem ac virentibus vitibus, mirum in modum macula vireſcens vel luſcioſo conſpicua eſt: fœcundis fructuque exuberantibus, ferè intumeſcit; mox è viridi colore paulatim vergit flavum, deinde haud obſcurè flavet, flavente uva ac plane maturata; demum appropinquante hieme, vitibusque pampino nudatis, prope evaneſcit, ſubfuſco ſolum colore leviter adumbrata. Unde mirabilius hic maculæ motus, color varius & plane inconſtans, conſtanti tamen ac definito tempore ſingulis annis commutatis, niſi ex vitibus uviſque ardenter deſideratis? 72. *Maculæ uvæ hiſtoria.* *Mira commutatio.*

Eodem planè modo Andreæ Labiæ nobilis veneti variat inſignis macula, univerſæ dexteræ genæ ex vini rubri deſiderio à matre impreſſa: nam vere attollitur & mire rubeſcit appropinquante autumno uviſque matureſcentibus; facta verò vindemia detumet & paulatim langueſcit. 73. *Vini maculæ hiſtoria.*

Neque diſcrepat ab his mali punici fuſca macula, nobili mulieri ex malacia impreſſa: quæ colorem mutat & omnino rubeſcit, rubentibus punicis à matre deſideratis. 74. *Mali punici hiſtoria.*

Et famulæ Principis Cæſii magnæ ac frequentes quaſi verrucæ in manu extuberant, fragis æſtate pullulantibus; plane ſubſident & evaneſcunt, iis frugibus hieme abolitis: iterum extuberant, ſubſident iterum, æſtate nova, novoque hieme adveniente. Res igitur deſiderata è longiſſimo indefinitoque intervallo vim emittit in maculam fœtui deſiderio matris impreſſam. 75. *Verrucarum hiſtoria.*

Haud abſimile eſt, quod de vino doliare ſcribunt probatiſſimi auctores, ac ſcientiſſimi vinarii experimento comprobant. Commoveri illud quidem ac perturbari aſſerunt, turgentibus in palmite gemmis, novoque vino pendente; quo in cellariis condito, denuo clareſcere. 76. *Vini doliarii hiſtoria.*

Quare non eſt, cur temere levitatis inſimules auctores omnium maximos, Ariſtotelem & Theophraſtum, qui ſcribunt urſorum adipem latebrarum tempore exundantem & intumeſcentem vaſa implere: nimirum cum urſi in ſpeluncis hieme latent, eorum adipem in vaſe aſſervatum commoveri & intumeſcere, ſpiritu ex viventibus urſis influente turgentem, neque enim difficilius ex urſis quam ex uvis vinoque pendente ſpiritus emanat, qui alio pertingens alia aliter afficiat. 77. *Urſorum adipis hiſtoria mira.*

Digitized by Google

78. *Vulgi pervicacia.* Quod ſi hæc à communi hominum intelligentia disjuncta & non adhuc à natura nobis enodata contemnas (nam ea eſt quorundam pervicacia ut quæ propria intelligentia freti non aſſequuntur, vel per ſummam naturæ injuriam negare audeant) quod ſi expertiſſimis viris experimenta, aut nugas, objicias; profectò neceſſe eſt, ut non Theophraſto ſolum probato graveque auctore, ſed viſu etiam olfactuque invito inficieris.

79. *Caparum & alliorum hiſtoria.* E cæpis & alliis in cellario conditis tunc acriorem acutioremque non efflari odorem, cum eorum ſpecies in terra progerminat. Etenim & Theophraſtus & experimentum teſtatur, allia cæpasque aſſervatas ea cum propria ſpecie continuitate conjunctioneque naturæ conſociata eſſe, ut cum hæ tempeſtivæ ſatæ germinant, illa commoveantur, & veluti ſpiritu intus alente excitato, acutius & vehementius oleant.

Gallica hiſtoria. Dum vero hæc ſcriberem, nec adhuc manum de tabula, Illuſtriſſimus vir Franciſcus Maria Suareſius Epiſcopus Vaſionenſis, cui rudimentum hujus diſputationis tradideram, duas mihi ſuppeditavit hiſtorias, ſibi à præſtantiſſimo Alberto medico Carpento ract. per literas communicatas, unguento ſympathico mire faventes: quibus ut fides magis habeatur, ipſarum literarum exemplum huc adſcribere, operæ pretium duco.

Illuſtriſſ. & Reverendiſſ. D. D.

DE SUARES VASIONENSI EPISCOPO.

Cenſura Alberti medici. TRactatum de Unguento Armario Clariſſimi Domini Petri Servii tuo nutu & gratia perlegi, Præſul Illuſtriſſime. Jubet tua dominatio, ut quod de eo ſentiam, ingenuè proferam. Sententia mea ſuffragium erit illi gratioſum, & favens, quantum egregios illuſtrium virorum conatus ſoleo approbare, & collaudare. Nihil in hoc genere ornatius, nihil eruditius, dici poſſe puto, eodem ſtylo ad hujus operis integritatem duo perſequi deſiderarem; alterum propria auctoris experientia in tanti remedii confirmationem, alterum ejusdem remedii deſcriptionis examen. *Crollius ſeve ſuperſtitioſus.* Illa à tanto auctore omnem demeret damnatæ magiæ ſuſpicionem, cujus non eſt ex pers Crollius, qui & pollicetur medendi methodum per verba, & caracteres & obſervationes nonnullas in uſu iſtius unguenti, quod vocat ſympathicum commendat, quas inanes & pene futiles exiſtimem. Eadem experientia decerneret quæſtionem, an ſit, antequam perquirantur ejusdem rei proprietates, & propter quid, rei exiſtentiam certam faceret, quam alii negant, & ſolam nobis relinqueret admirationem, ut in pluribus naturæ operibus, veluti in puella Maſſilienſi ſedecim circiter annorum, quam ante quadraginta

Digitized by Google

draginta annos novi pulchram & nobilem. Hæc in prima frontis piloſa parte morum geſtabat ex imaginatione matris uterum gerentis, quod veris initio, dum ejus ſpeciei arbores ſurgunt, intumeſcebat & vireſcebat, poſtmodum rubeſcebat & nigreſcebat, uti ejuſmodi fructus ad maturitatem perfectam pertingere ſolent, deciſis ex arbore fructibus & foliis, planus remanebat locus ad proximum ver. 80. *Maſſilienſis puellæ hiſtoria.*

Vivit adhuc eruditiſſimus Doctor Medicus Aptenſis Dominus Lelong qui ceraſum eodem modo progrediens prope auricularum digitum defert. Mirari liceat ſympathiam & veluti dependentiam animalis à vegetabili. 81. *Ceraſi hiſtoriæ.*

Unguenti deſcriptio ſatisfaciet quæſtioni, quid ſit, ego aliquantulum diverſam apud varios auctores animadverti. In illius examine mire elucerret ſingularis auctoris eloquentia & uberior doctrina, cujus velim eſſe æmulus, ut & Dominationis Veſtræ illuſtriſſimæ ſervus obſequentiſſimus.

Carpentoracti 2. Mar. 1637.

Albertus Medicus.

Hæc autem cum ita ſeſe habeant, non eſt, quod aniles ſuperſtitiones aut commenta eſſe exiſtimes, quæ à graviſſimis viris de naſo arte reſtituto, deque Apuli aranei veneno commemorentur.

Et quidem ſatis inter omnes conſtat, Petrum Bojanum, Taliacotium, cæterosq; nobiles chirurgos amputatum naſum tum ex propria ægri carne, tum ex aliena non ſine magna hominum admiratione refeciſſe. Cæterum in hac vere miranda chirurgia illud accidit præter expectationem & opinionem omnium, ut naſus ex propria ægri carne reſtitutus, nunquam contabuerit; Qui verò ex aliena, tamdiu incolumis fuerit, quamdiu alter homo, è cujus carne refectus fuit naſus, vixerit. Nam eo mortuo, ſenſim contabuit adnatus naſus, ac tabe, & putredine confectus decidit. Unde obſecro, portentum hoc & miraculum, niſi ex verè miraculi & prodigioſo ſpirituum è vivente homine ad naſum effluvio? Nonne hic homo, cum viveret, quamvis longiſſimè disjunctus, quandam vim ſalutarem, vitalemque emittebat in naſum reſtitutum? Quid verò ſit hæc vis, quomodo è longinquo feratur in naſum, fateor, me plane ignorare, puto in naturæ penetrali intime & obſcure deliteſcere, & nobis datum eſſe, admirari potius, quam noviſſe. 82. *Bojani & Taliacotii mira opera.* *Naturæ vere miraculum.* *Mirandus influxus.*

Neque verè fide dignis auctoribus abroganda fides eſt, aut temere renuenda quæ docti ingenuique viri teſtantur. Ego ſane non tantum apud probatos auctores expertosque ea legi, ſed etiam à nobili eruditoque viro, & ab omni fuco alieniſſimo accepi, Panormitanum equitem multos annos habuiſſe naſum è famuli carne reſtitutum; hoc verò mortuo, eundem miſiſſe. *Confirmatio hiſtoriæ.*

Quid

83. *Apuli aranei hiſtoria.*

Quid dicemus de vi illa plane mirabili, quæ ab araneo (tarantulam Apuli nominant) in commorſum hominem è longinquo derivatur? nonne conſtat, commorſum ab araneo ſingulis annis ſub idem tempus, quo impreſſum fuit venenum, iisdem ſymptomatibus corripi, donec araneus moriatur? nonne eo mortuo, cantamine quodam arteque accerſito, paulatim contabeſcens impreſſum venenum tandem aboletur? vana, dices hæc ſunt, futilia, & aniles fabulæ. Vana igitur putes, neceſſe eſt, vinum, uvam, malum punicum, fraga, ceraſum, morum, allia, cæpas, aliaque hujusmodi ſexcenta, quæ vi & energia, longiſſimo intervallo derivata, aperte commutantur, quæque actionem nobis in diſtans atteſtantur. Imò verò neceſſe eſt, ut Timone Nicæo obſtinatior, exhauſto ſapientis rubore, nec ſenſui nec experimento credendum putes.

Firmatur hiſtoria exemplis.

Timon Nicæus hominum obſtinatiſſimus.

Quorſum, inquies, hæc? Quorſum tot tantaque naturæ, artisque miracula, huc quaſi in faſtidium adducta? nempe, ut intelligas, naturam plurima in rerum univerſitatem, atque in hominum proſpectum, quotidie magis magisque miranda producere, quæ unguento ſympathico paria ac ſimilia ſunt. Utque intelligas, nihil pene ex eo genere eſſe, quod fieri non poteſt: imò verò immenſam eſſe naturæ vim; infinitam & omnino interminatam Dei potentiam: adeò ut Poſſibile Deo dicere auſim) & naturæ æquale habendum videatur. Quod ſi ita eſt, quis negare audet, ſolertem, ſubtilem, & reconditam artem, comitem æmulam, adminiſtramque naturæ, hujus arcana ſedulo ſcrutatam ac penitus aſſecutam, ejusmodi POSSE unguentum componere, quod gladio ſolum pannove illitum abſenti vulneri medeatur?

Cur huc congeſta tot hiſtoria.

Poſſibile interminatum eſt.

Sed alium video Ariſtarchum, me aut tanquam nimis credulum & ſimplicem illudentem, aut increpantem tanquam ignarum rudemque philoſophum, qui rem afferam; nulla fultam ratione, nullaque veri ſpecie fucatam. Sed heus tu? fabellam geſtis audire? morem geram: nam & ipſe tuas geſtio nutantes auriculas videre. Etenim de rebus abditis, quæ, arcana vi agere dicuntur, ratiocinari eſt vere fabulari: ita quidem ſentio, ac profiteor: etſi complures eſſe ſciam, qui, propria intelligentia freti, rerum ferè omnium ſcientiam ſe conſequi facile poſſe arbitrentur. Cæterum ut intellectum noſtrum inhiantem veritati aliqua veri ſpecie capiamus, & fucum aliquem mentitæ veritatis ei obducamus, aut certè blandiamur veritatem affectanti, ſic puto implicatam rem explicari poſſe. Rarum apud omnes pene Philoſophos eſt, cœlum ita cum orbe terræ conſociatum eſſe, ita huic patrocinari atque præeſſe, ut nihil hic agatur, quod inde vim non deducat præcipuam. Sic Ariſtoteles dixit, à ſole & homine hominem generari; Sic Plato unicuique ſpeciei non ſolum peculiare

Quodam fabellam narrante, aſinus auriculas mouebat.

Diſſeritur de ratione, qua ung. agit.

Ariſtotelis Platonis & Fernelii placita,

peculiare aſtrum patefecit, viresque impertiri cenſuit; ſed ipſas etiam ſpecierum ideas inde accerſivit. Sic Fernelius calorem omnium rerum omnium opificem, tanquam alter Prometheus, de cœlo duxit. Hic autem calor, vis hæc cœleſtis auctor eſt rerum omnium præcipuus, & ut è cœlo demiſſus, rebus intime inſeritur; ità omnia ſimul amice nectit & mirabili ſympathia vincit. Neceſſario enim (inquit Cicero) omnia uno divino ac continuato ſpiritu continentur: atque adeò, ut ait Scaliger concors & conſentiens natura ſibi rerum omnium, tum ſuperiorum tum noſtratium mirabili ſerie perpetuaque neceſſitudine conjungit, ita ut non ſolum in rebus tanquam gradus, additus, receſſus ſuperatis, verum etiam eorum, quæ ſejuncta penitus videntur, ſubſtantiarum commiſtiones. Quare unumquodque cum altero ſympathia conſociatum, ut magnes cum aſtris, palea cum ſuccino, cum ferro magnes ceteraque ſexcenta, per eum ſpiritum ſuas vires impertitur (ſpiritum autem appello, quicquid ſit illud, quo res invicem amice nectuntur, è cœlo derivatum) ſic homo vivens in naſum alienum ſalutarem vim emittere videtur: ſic Apulus Araneus in commorſum hominem pernicioſum effundere venenum: ſic fraga, ceraſus, morus, carnea, frago, morum, ceraſumque in tumorem attollere, viriditate, rubore, ac nigritia ſuffundere: ſic allia cæpeque ſatæ allia cepasque in cellario conditas avere & excitare, ſicuva in vitibus cum doliare vinum, tum hominis maculam commovere: ſic homicida homini occiſo quiddam impertiri, quo ſanguinem concretum reſolvat: ſic demum unguentum ſympathicum ejusmodi in vulnera vires emittere, quibus ea medeatur.

Calor hic & ſpiritus eſt anima mundi.

Omnia per ſpiritum una nectuntur.

Quomo ceraſus & macula fatū afficiat.

Quomodo ung. armar. agat in diſtans.

Ceterum quia veritas in occulto latet, à natura in profundo demerſa, limaturque, ut ait Cicero, in diſputatione ſubtilius & in lucem profertur clariſſimam, operæ pretium eſt, quo res, diſcuſſa omni caligine, aperte omnibus pateat, adverſariorum rationes diligenter colligere, fideliter afferre & ſtrenuè refutare.

Veritas rerum latet.

Et primo quidem diverſa medicamenti compoſitio negotium nonnullis maximè faceſſit, illudque vanum eſſe facile perſuadet. Nam inquiunt, ſi inconſtans eſt atque diſſimilis unguenti ſtructura, fieri non poteſt, ut conſtans ſit, firmaque, & nullo dæmonis fucata dolo ejus facultas. Et quidem humanum ſanguinem, à plerisque in compoſitione uſurpatum, reſpuunt aliqui & plane aſpernantur.

Primum argumentum adverſariorum ſolvitur.

Adipem neceſſarium eſſe nonnulli ajunt, inutilem futilemque alii. Uſneam (ſic enim iſti Cittiaci, advenæ omnino atque ignobiles verborum opifices, Muſcum áppellant, in cranio ſuſpenſi hominis natum: putantes ſe, quod olim Tiberius Cæſar nequivit, barbara nomina civitate Romana donare poſſe) Muſcum, inquam, nonnulli ſummopere prædicant,

Unguenti compoſitio varia.

Digitized by Google

contemnunt nõnulli tanquã ſuper vacuum. Terebinthinam, bolũ, armeniũ, oleum lini, roſaceum, ſantalos rubros, lumbricos, apri urſiq; adipem, conſolidam majorem, lapidem hæmatitem ſunt qui approbant, ſunt qui plane improbant. Imò, verò adeò inter ſe diſcrepant unguenti auctores & vindices, ut pro ſuo quisque genio, quod lubet, unguento ingerere videatur.

Uſnea quid. Paracelſus qui vel auctor vel aſſertor ejus medicamenti eſſe cenſetur eoque Maximilianum Cæſarem donaſſe fertur, hanc commentus eſt compoſitionem : ℞. Uſneæ uncias duas, numiæ unciam ſemiſſem, olei lini drachmas duas roſacei boli armeni ana unciam unam : miſce fiat unguentum :

Job. Baptiſtæ Portæ compoſitio. Roberti Flud compoſitio. Joannes Baptiſta Porta eandem probat, addita ſolum terebinthinæ uncia. Eandem Rodolphus Goclenius : haud abſimilem Robertus Flud : diverſam Osvvaldus Gabelchoverus ; ℞. Pinguedinis apri, urſi ana libram unam, eaque liquefacta abluantur vino rubro, adde pulveris lapidis hæmatitis unciam unam, ſantali rubri drachmas ſex, lumbricorum præparatorum drachmas duas, uſneæ quantum haberi poteſt. miſce fiat unguentum.

Jacobi Coleri compoſitio. Huic conſimilis à Jacobo Colero tradita eſt : ℞. Pinguedinis verris apprugni domeſtici urſini ana libram ſemiſſem muſci è cranio humano pugillum unum, lubricorum terreſt. menſ. ½ lapidis hæmatitis uncias duas, ſantali rubri, radicis conſolidæ majoris ana uncias tres, miſce cum vino fiat

Crollii compoſitio. unguentum. Plurimum verò ab his diſtat Crolli deſcriptio : nam hic rejecta pinguedine apri, verris, atque urſi, uſurpat apri cerebrum : muſcum vero abradendum jubet, Lunà creſcente & in bona domo, ut loquitur, exiſtente Veneris, ſi fieri poteſt, non Martis aut Saturni. At verò Joannes

Jo. Wittichii compoſitio. Wittichius ab his omnibus maximè diſſentit, &, ut videtur, veluti

Cumæa Sibylla horrendas canit ambages.

muſcum, mumiam, adipem, ſanguinemque humanum aſpernatur : quæ tamen alii fundamentum unguenti præcipuum eſſe prædicant.

Quid à diverſa compoſitione conſequatur. Jam verò ſi adeò inter ſe diſcrepant unguenti artifices, ſi quod alii jaciunt tanquam fundamentum, alii velut inutile ineptumque evertunt, quis eſt tam antiquus & ſimplex, qui id vanum eſſe non putet ? Sola, inquiunt compoſitionis diſcrepantia unguenti vanitatem atteſtatur. Cete-

Argumentum diſſolvitur. rum nugæ ſunt hæc, meræ nugæ : vix enim ullum eſt generoſum nobileque medicamentum, cujus apud omnes una ſit & plane conſtituta componendi ratio. Theriaca, electuarium ex hiacintho, & Mithridaticum antidotum, (ut ſexcenta prætermittam) id unicuique declarat. De unguento verò ſympathico omnes in eo conſentiunt (unum excipio Wittichium,

Unguentũ componitur ex re ſympathica. de quo poſteà dicam) ut componatur ex re quapiam ſympathica, humano ſanguine, vel muſco vel adipe, mumiâve, quæ cum homine cognatione quadam ſympathia conſociata non eſſe, bardus eſſet ac plane ſtupidus, qui inficia-

Digitized by Google

Inficiari vellet. Conveniunt etiam componendum id eſſe ex iis, quæ ſcopo vulneris collimando apta ſunt. Scopus, ſi credimus Galeno cæteriſque medicinæ proceribus, maximè eſt diducta labra adducere, adducta conſervare, unire, &, ut plane coaleſcant, operam dare; fluentem ſanguinem ſiſtere, imminentem inflammationem cavere, ſuppurare contuſam carnem & cutim; ſuppuratis novam ſufficere, naturalem partis calorem ſpirituſq; fovere, tueri ac retinere temperamentum, atque omnibus ſymptomatis mederi. Horum aliqua natura efficit, aliqua ars medica, natura quidem unit, glutinatque vulnus, quod præcipuum eſt hujus opus; contuſam carnem ac laceratam cutim coquit in pus, coctum expellit, expulſo novam carnem ſubſtituit. Ars fere amovet impedimenta, quo natura ea omnia perficere poſſit. Nam primo quidem eo incumbit ars, ut, ſi quid inhiante vulnere interceptum eſt, telum, ſanguinis grumus, ſimileque extrahat, deinde verò ut ſanguinem fluentem ſiſtat, ne calore ſpirituque evaporato pars langueat ac frigeat, impotens proinde futuræ coctioni expulſioni, generationi, glutinationi; tum adducit labra, adductaque conſervat, naturam puri coquendo incumbentem, expellentem, generantem, atque cicraticem ducentem, fovet: demum, ut inflammationem ceteraque ſymptomata, vulneri familiaria, acceſſu prohibeat, enititur & elaborat. Jam quæ fiunt à natura, nulla fere medici ope fiunt: quæ verò ab arte, partim per chirurgi manum, faſciam, linteum, phlebotomiam, ceteraque; partim per adhibita appoſitaque medicamenta, oleum unguentum, emplaſtrum, ceraſum, ac ſimilia efficiuntur. Etenim interceptum quidpiam inſtrumento ex hiante vulnere extrahitur, diſſita labra manu coëunt, coita ſervantur faſcia, inflammationem phlebotomia prohibet, medicamentum purgans, cucurbitulæ, frictiones, ceteraque hujuſmodi. At verò fluentem ſanguinem impoſita medicamenta ſiſtunt, evaporantem ſpiritum, caloremque exhalantem obducta illitaque pharmaca retinent; naturam, contuſæ carnis ſuppurationi incumbentem, olea fovent, unguenta, emplaſtra, ceteraque: abſterſioni, expulſioni, novæ carnis generationi medicamenta naturæ opem ferentia auxilium Hiſpanæ, balſamum noſtrate, alia, quæ vulneraria dicuntur. Jam verò (gradatim deſcendo in unguentum ſympathicum) quæcunque ab aliis vulnerariis medicamentis effici dicuntur, ab unguento ſympathico effici poſſe, mihi perſuaderi facilè patior.

Scopus in vulneribus ſanandis.

Quid præſtet natura in vulneribus.

Quid ars præſtet in vulneribus.

In quo diſcrepet ars à natura.

Diligenter adverte.

Peculiaris de unguentario armario.

Nam fluentem ex vulnere ſanguinem armenius bolus ſiſtit, ſpiritum & naturalem partis calorem evaporantem, oleum & alia unguine ſuo exitu prohibent: ſuppurationē contuſæ carnis adeps juvat; glutinationi idem bolus armenius opitulatur, abſterſioni terebinthina, expulſioni puris, novæ

Singulæ unguenti partes examinantur.

carnis generationi, aliisque, quæ natura medicamento auxiliante abſolvit, eo præſtò ſunt, quæ calorem fovent, & naturale partis temperamentum tuentur. Ex quibus omnibus unguentum hoc vulnerarium conſtare, unusquiſque ejus compoſitionem perpendens intelligere poteſt. Archimedes, inquies, non poſſet melius deſcribere, ſi unguenti artifices in eo componendo una omnes conſentirent. Sed Wittichius à ceteris diſſentit, & pleraque conſulto prætermittit, quibus deficientibus operationes omnes, quas proximè nominavimus, deficere neceſſe eſt: & tamen ſanitatem ex unguento partam prædicat, affirmat, jurat: ex unguento igitur nulla vi naturali prædito, nulla aut aperta aut addita facultate inſtructo: ſed potius (ut conjectare licet ex ſanitate mirabiliter recuperata, & ex unguento ex nugis compoſito) certa ſuperſtitione fucata ſed

Obijciunt unguenti hoſtes.

Objectio diſſolvitur.

Naſutus ſis usque licet, ſis denique naſus.

nihil tamen in noſtro unguento ſubodorare poteris, quod pio animo male oleat. Si Wittichius expertus aliquando eſt unguentum ſine adipe, ſanguine, cæterisque ſympathicis vulnera ſanare, naturæ ſanitatem acceptam fero, non unguento, non dæmoni: non quidem unguento, quia nulla pene vi præditum eſt, nulla ſympathia cum ægro conjunctum. Non dæmoni, quia non eſt, cur velut in Theatrum Deos advocemus, ut ſolvant nodum fabulæ, ſi mirabilis effectus cauſarum rei manifeſtæ adſcribere poſſumus: naturæ ſcilicet quæ τῶν νόσων ἰατρός. Cur ergo, inquies, quævis ſanatio, quæ à quovis medicamento ſympathico parta dicitur, naturæ adſcribenda non eſt? Nempe ob eandem cauſam, ob quam, adhibito verbi cauſa Hiſpanæ oleo, medicamento non naturæ ſanitas adſcribitur: quia ſcilicet unguento ſanandi vi prædito accepta referri poteſt, nullo hinc abſurdo conſequente; ut ex rationibus adverſariorum à nobis refutatis ac deinceps refutandis liquido conſtat: Sanguinem verò, muſcum, mumiam, ceteraque ex homine ſumpta, neceſſaria eſſe unguento conficiendo, ideo exiſtimamus, quod ægro per ea arctiſſima cum unguento cognatio ſit. Etenim in homine hominisque partibus calor ineſt cœleſtis, præcipuus actionum auctor, cujus vim eſſe plane mirabilem ac vere cœleſtem ex Ariſtotele & Platone liquet, liquet ex Hippocrate, qui libro de principiis, Mihi quidem videtur, inquit, quod calidum vocamus immortale eſſe, & cuncta intelligere, & videre, & audire, & ſcire omnia tum præſentia tum futura. Calor autem hic, ſpiritusve, ſicuti minimis quibusq; corporis partibus penitus inſeritur, ita eſt earum οὐσία & veluti eſſentia ac natura, quas mutuo quodam conſenſu & occulta ſympathia arctiſſime vincit

Sanguis hum. neceſſarius in unguento.

Calor naturalis eſt vere cæleſtis.

Quare mirandum non eſt, ſi adeps humanus, mumia, muſcus, & ſanguis, qui ſeminarium eſt caloris & ſpiritus cognationem habeant cum genere

Curſanguis hum. ſit neceſſarius unguent.

Digitized by Google

genere humano. Mirabitur hæc rudis Ariſtarchus, non ſecus ac ſi mulier
videtur, aut ſi bos ediderit agnum: vel certe contemnet, quaſi nos ab ra-
tionibus inopes, & noſtri ingenii viribus diffidentes ad cœleſtia confugia-
mus. Cæterum non eſt, cur vere moroſus ac difficilis omnia faſtidias: *Moroſit.as*
mihi ſane nihil otioſius eſt eo hominum genere, cujus palatum adeo ſa- *odioſa eſt.*
pit, ut omnia plane ſtomachetur: cui nec Demoſthenes ſatisfacit, nec Coœ
Veneris pulchritudo, aut ſimulacrum Jovis Olympici. Etenim calorem
ſpiritumque è cœlo deductum translatumque ad nos, omnes ſapientes
antiqui, recentiores agnoſcunt, in quæſtionem minime revocandum.

Alii vero ingenii aciem in omnes unguenti partes acrius intendentes, 2.
ſingula quæque diligenter examinant: Cumque earum nullam advertant *Alterum*
ea vi præditam, ut abſenti vulneri mederi poſſit, unguenti præſtantiam, *argumen-*
ut vanitatem & malitiam, nobis objiciunt. Neque enim (inquiunt) ſan- *tum adver-*
guis humanus, neque pinguedo, muſcus, terebinthina, oleum lini, bo- *ſariorum.*
lus armenius, aut quidvis aliud in unguentum uſurpatum, ejusmodi vi
præditum eſſe videtur. Heu priſca fides! Tam ne barduses, tam rudis *Diſſolvitur*
medicus, in philoſophia, tam hoſpes & advena, ut neſcias, ſexcenta eſſe, *argumen-*
quæ ſigillatim æſtimatæ, inutilia pene ſunt, nulla (dicere auſim) vi præ- *tum.*
dita? Si vero generatim, penitus admiranda? Theriacam habes, vel po- *Compoſitio*
tius (quod magis mireris) habes foſſile ſtibium, vulgo antimonium, nul- *quantum*
la purgandi vi præditum; habes chryſocollam, quæ, ſi ethimologiam *poſſit.*
ſpectes, alvum potius tardat: nam auri gluten Latinis ſignificat: miſta ha-
bes hæc eadem, incredibilem purgandi vim omniumque maximam ex
mixtione adepta. Quid dicemus de pulvere nitrato? vim ejus eſſe admi- *Pulvis tor-*
rabilem, quippe qui tonitrua & fulmina imitetur & æquet, ſciunt omnes; *mentarius*
omnesque ſciunt, neque ſulphur, aut carbonem, ex quibus iis conſtat, *admirabi-*
ea vi prædita eſſe. Itaque hoc argumentum, quod principio velut Euripi- *lis.*
dis emphidexium eſſe videbatur, infimum revera futileque eſt,

Et redit in nihilum, quod fuit ante nihil.

Nonnulli verò (ridendi profecto ſunt hi) unguenti ſuperſtitionem ex eo 3.
conjectant, quod ſuſpenſi hominis muſcus in compoſitionem uſurpetur. *Tertiū ar-*
Si enim inquiunt, naturalis eſſet unguenti vis, non magis laqueo, quam *gumentum.*
morbo mortui hominis muſcus utilis ac ſalubris eſſet. Sed vere audio a- *Diſſolvitur*
nicularum murmura, quæ hoc ipſo, quod aliquid ſuſpenſi hominis adhi- *argumen-*
betur, de ſuperſtitione continuo trepidantes & meticuloſæ ſuſpicantur. *tum.*
Philoſophi eſt animadvertere, hominem morbo non confectum uberiori
ſpirituum copia circumfluere, morbo verò afflictum ſpiritibus exhauſtis
contabeſcere. Suſpenſum præterea uberrimos laqueo ſpiritus ad caput
allicere ac trahere: hoc igitur ſpiritibus turgeſcens, & radicati etiam hu- *Muſcus ſuſ-*
midi ſuccoſus, fœcundiori & præſtantiori muſci ſeminario præditum eſt. *penſi homi-*
nis præſtā-
tior.

In unguento autem tam mirabili componendo ſelectiſſima præſtantiſſimaque uſurpanda eſſe, quis dubitat?

Neque vero aditus ad caput laqueo ſpiritibus intercluditur ita, ut in thorace omnes & faucibus hæreant: quia ligatum preſſumque guttur ſanguinem non ſpiritus tranſitu prohibet. Declarat id quidem calor faciei non mediocris, rubor, & vinculo arctius ſtringente, & ſpiritibus propterea eo ingruentibus, plumbeus color, quo facies perfunditur.

4. Quantum argumentum. Diſſolvitur argumentum. Quæ ſympathia ſit neceſſaria unguento.

Neque eſt cur ſympathiam ſanguinis adipis muſci cum homine vanam & fabuloſam putet, Sennertus quod ſanguis, exempli cauſa, corrumpatur ac putreſcat, corpore unde miſſus eſt, convaleſcente, imò plane incolumi; quia ſympathia inter ſanguinem & hominem non ea eſt, quæ ad producendam vitam, vel ad valetudinem tuendam ſit neceſſaria; ſed quæ ad quasdam actiones ſui perutilis. Exemplo rem aperio: venenum à ſcorpione membro impreſſum arctiſſima cum ſcorpione ſympathia conjunctum eſt: ut patet ex eo, quod hic, contuſus eſt vulneri appoſitus, revocat exugitque venenum à ſe membro actum inſpiratumque; & tamen is dum vixiſſet incolumis, etiam ſi impreſſum à ſe venenum una cum homine extinctum eſſet. Non enim unquam ſcorpius cum homine venenato interiit, aut interiiſſe fertur.

Scorpius venenum.

5. Quintum argumentum. De ſphæra activitatis complura.

Mihi verò laborandum non eſt (ut vehementer laborandum, ſummisq; ingenii viribus contendendum omnes arbitrantur) de ſphæra, ut vocant, activitatis unguenti vulnerarii. Nam etſi plurima agentia naturalia certã nobis ſphæram habent activitatis, certum ſpatium, ἀπόῤῥοιαν ſeu virtutis effluvium circumſcribens, aut vim certò aliquò emittere nobis videantur: tamen multa ſunt, quorum ſphæra quàm late longeque pateat, haud certo ſcimus, aut, ſi ſcimus, eam longius pertingere ac prope indefinitam eſſe intelligimus. Et verò quam ſphæram activitatis habere putamus magnetem, vel potius ſtellam ad ſe magnetem allicientes? Quam ſphæram illuminandi noſtraque corpora variis qualitatibus afficiendi habere Solem, Lunam, ſtellas, ſupera denique omnia? Sol ex infinito prope intervallo ſua vi ad terram usque pertingit, longiusq; progrederetur, ſi terra eſſet longius diſſita. Luna plena, novaq; imo intermeſtris ac dimidiata Halum lunari morbo æque afficit atq; Ægyptium, Perſam, Indum, ceteros orienti proximos: quinimò per æque hos atque Gallos, Germanos, Norvegos aliosq; ultimũ occidentem & ſeptentrionem incolentes. Ignis exurit lignum, ſibi contiguum; calefacit hominem, ſibi vicinũ; illuminat aërem, longè diſtantem. Quid? etiam è longinquo interdum ignis comburit. Nam aproxeos herbæ radicem à ſe diſtantem accendit, longius pertingens ſua vi, quam vulgus hominum opinetur. Corruet inquies, Porticus Stoicorum, Liceum, Academia, ceteraque philoſophorum gymnaſia ruinas agent, ſi incertam eſſe dixeris, minimeque conſtitutam agentium ſphæram activitatis. Corruant, nihil

Sphæra activitatis magnetis Solis. *Luna.* *Ignis.* *Objicitur.*

Digitized by Google

nihil moror, penituſque labantur, ſi infirmo nitantur fundamento. Sed *Reſpondetur.* revera corruere non ſinit, undique fulcit ac ſuſtentat, qui rem intentis oculis contemplatur. Definita eſt atque certa agentibus, non nobis, eorum, *Quomodo ſit definita agentium ſphæra activitatis.* eorum ſphæra activitatis, vim certe aliquam emittunt omnia: quo vero, quàm longe latéque non rarò ignoramus, putantes breviori definitam eſſe intervallo, quam revera ſit. Quam igitur activitatis ſphæram homines eſſe putamus alienum de longinquo naſum ſervantis? Apuli aranei impreſſum membro venenum foventis? mori ac ceraſi ſui quaſi ſpeciem in modum tam mirandum in homine immutantis? aut ejus qui ex Gallia in Italiam canem allexit? Fertur enim canis dominum, ex Lugdunenſi Gallia, in Italiam profectum, è longiſſimo intervallo pluriumq; dierum flexuoſo incertoq; itinere, & inſecutus & conſecutus fuiſſe. Fabellam putas de cane *Hiſtoria de cane.* quæ narro, ab aliis mihi narrata? Audi hiſtoriam domeſticam ac veriſſimam. Servio meo germano fratre, Roma Spoletum redeunte, domeſticus *Domeſtica hiſtoria.* canis latrare cœpit, & inconſueto queruloq; ululatu domũ implere multo ante, quam is domum appropinquaret: Imò verò ultro ac citro commeare & undique diſcurrere: tandem moræ impatiens aperta janua domo proſiliit, & redeunti Servio longe obviam proceſſit. Idem canis (quod certe *Miranda de cane.* longe mirabilius eſt) ab eo die, quo Servius Spoleto Romam profectus fuit, moerens, demiſſus afflictus & ab omniũ conſuetudine abhorrens in angulo domus perpetuo fere dormitabat & à cibo pene omni ſeſe abſtinebat. Cum vero primum frater Roma Spoletum verſus iter iniret, ſtatim canis mœrore depoſito ſe erigere cœpit & conſueto cibo reficere. Neque verò exiſtimes, caſu id ſemel accidiſſe, quia toties contigit quoties Spoleto Romam Servius migraret, ac Roma Spoletum reverteretur. Quin imo domeſtici omnes ex eo conjectabant, Servium, in patriam reverſurum, jam in viam ſe dediſſe, quod canis recenti ac repentina hilaritate priſtinam triſtitiam relaxaret, omnibusq; nova feſtivitate blandiretur. Illud etiam, quod de fele à digniſſimo præſtantiſſimoque Poëta Franciſco Stelluto nuper accepi omnino im- *Hiſtoria de fele.* probat certam ἀντίρρησιν: Felis Æſio è Capuccinorum domo in aliam eorundem Patrum duodecim millia paſſuum Æſio diſtantem, ſacco concluſus, eum transportatus eſſet, eadem die per arduam latebroſam ac transverſus viam Æſium repetiit. Jam verò Sennerte (hunc appello, quippe accerrimum omnium atque infeſtiſſimum unguenti hoſtem) quod nam ſpirituũ *Diſſolvitur argumentum.* effluvium manare putas è fele Æſio profecto? è Spoletino homine ex urbe vix pedem efferente? Quam ſphæram activitatis eſſe putas urſi, urſinum *Urſini adipis leporis cæterorum ſphæra.* adipem in vaſe aſſervatum commoventis? leporis leporinos pilos tenello puero planeque imberbi in genam inſerentis? uvæ vinum doliare maculamque hum: commoventis? mali punici mulieris occipitium; vini rubri viri genam tam facile ac perſpicue immutantis? fragorum carnea fraga incredibili vi afficientium? Vanum profecto eſt, quod vulgo omnes aſſerunt de certa nobis ſphæra activitatis.

Qua-

6. *Sextum argumentum.* Quare minùs facessit negocium, quod de medicamento pyxide conjungit Sennertus. Nam etſi mirandum eſt, unguentum, gladio in arca alio ve incluſo adhibitum, (nam medicatis gladius in armario includitur, ut aëris vim effugiat: alioquin enim vulnus non mediocri afficitur detrimento) vim in vulnus è longinquo effundere, pervadens nempe arculã, ubi conditũ eſt, domi parietes, valles, montes & quicquid tandẽ interjectum eſt; ſeque inſinuans in occluſum vulnerati domicilium, in circumlitas obductasque vulneri faſcias, demum in ipſum membrum vulnere affectum: quamvis, inquam, hæc miranda ſint, nec ab unguento præſtari poſſe videantur, longe tamen mirabilius eſt polum, ſtellasve, aut montes, quos recentiores comminiſcuntur, magneticos ſub polis aſſurgentes, ex infinito prope intervallo, ſuperatis immenſis montibus, vallibus ingentibus ſpatioque longiſſimo in magnetem vim emittere plane admirabilem, quæ cum à commoto aëre non agitetur, non jactetur à vento, nec prohibeatur, quo minus ad magnetem pertingat; mirandum non eſt, ſi unguenti vires è pyxide in vulnus recta ferantur, nullo aëre aut vento disjectæ, neque parietibus domorum, montium vaſtitate, aut longa vallium intercapedine prohibentibus.

Vis unguẽti quocunque pervadit.

Vere miranda.

7. *Septimum argumentum.* Revocant præterea in dubium vim medicamenti, quod non ſemper, quod non omnibus medeatur vulneribus. Nam, inquiunt, fieri poteſt, ut quando adhibito medicamento vulnus ſanatur, non unguento revera, ſed naturæ morborum omnium medico, ſanitas accepta referenda ſit: præſertim cum vulnerum ſanatio, quæ in glutinatione maxime conſiſtir, ſolius ſit naturæ opus, medicus vero impedimenta ſolum amoveat. Vin dicam, quod ſentio? hoc argumentum Sennerto non parcit,

Vulneris ſanatio eſt naturæ opus.

Diſſolvitur argumentum.

—————Revolutaque tela
Vertit in auctorem.————

ſive enim unguento ſympathico, ſive quovis alio medicamento vulneri opituleris, natura ſemper eſt morbi medicus, cum vulneris ſanatio, ut dictum eſt, in glutinatione ſita maximè ſit, quæ ſolius eſt naturæ opus. Poſſem igitur (ſi res ita ſe ſe haberet) omnia medicamenta tanquam inania reſpuere, vulneris ſanitatem unius naturæ viribus adſcribens. Unguentum ſympathicum efficit ea omnia, quæ unumquodque aliud vulnerarium medicamentum, eo tamen diſcrimine, quod illud jucundius hoc moleſtius; illud abſens, hoc præſens; illud mirabili, hoc vulgari ratione efficiat.

Diſcrimen inter ung. arm. & alia.

8. *Octavum argumentum.* Quod verò ad vulnera ſananda opus ſit multiplici operatione, quæ ab uno unguento ſympathico minimè præſtari poſſunt, ut Sordium abſterſio, puris concoctio, excrementorum expulſio, carnis generatio; ſunt meræ nugæ. Nam exploratum eſt, ſexcenta alia medicamenta, ut Ducis

Etruriæ

Etruriæ balſamum, ea omnia exequi & perficere. Paſſim non in Italia ſolum & Hiſpania, ſed etiam in Gallia, Belgio, Germania unum vulneribus ſanandis ſæpè adhibetur Hiſpanæ oleum, Romæ quidem celebre eſt, & vulnerarium omnium medicamentorum longe præſtantiſſimum (id enim teſtantur unanimes experti Chirurgi) Balſamum à Tobia excellenti chymico & botanico ſcientiſſimo optimi Principis Franciſci Cardinalis Barberini paratum; à quo ſolo operationes omnes vulneribus neceſſariæ, quas pollicentur complura alia medicamenta, præſtantur, Abſterſio, Concoctio, Expulſio, Generatio, Glutinatio. *argumentum diſſolvitur.* *Balſamum Tobiæ præſtantiſs.*

Præterea unguentum ſympathicum ex glutinantibus conſtat, ex ſuppurantibus, renovantibus cæteriſque neceſſariis. Demum unicum, ſolaque ligatura haud exiguis vulneribus ſæpè medentur: quæ quia ex abſtergentibus, concoquentibus, glutinantibus, ceteriſque talibus non conſtant, non ſunt propterea tanquam inutilia improbanda. Itaque quocunque tandem argumentum dirigas, quovis modo flectas & tuo arbitratu invertas, ut thymbra ſemper erit, ex qua lancem facere nemo poteſt. *Ung. arm. conſtat ex omnibus neceſſariis.*

9. *Nonum argumentum.*

Neq; vulneratarum partium diverſitas nobis, ut Sennerto negocium faceſſit, unguentumque infirmat: nam etſi caro, ut doctiſſimus hic vir nobis objectat, nervus, membrana diverſo temperamento prædita ſunt diverſoq; proinde medicamento indigere videantur; tamen & balſamum Cardinalis Barberini & Ducis Etruriæ, & oleum Hiſpanæ, & alia ſexcenta diverſis medentur tum partibus, tum vulneribus. Itaque ex eo quod diſpar ſit variaque vulneratarum partium temperies, non tamen opus eſt medicamento planè diverſo. Uno igitur unguento Sympathico, ſicut uno Hiſpanæ oleo, aliis atque aliis partibus temperamento diſſidentibus opitulari poſſumus. *Partium diverſa temperies.*

10. *Decimum argumentum.*

Quod ſi quis (decimum eſt Sennerti argumentum) uno tempore plura vulnera diverſis in partibus à diverſis armis acceperit, unum ne telum in ungere ſufficiet? & vis ne ejus ad omnia vulnera feretur? aut omnia ne tela in ungenda erunt? & anne unguentum quodlibet faciet ſuum officium? & hoc ad iſtud vulnus, quod hoc telo inflictum eſt, recta perget; illud ad aliud, quod alio telo illatum eſt? Sive plura, Sennerte, ſive unum telum inunxeris, vis medicamenti fertur in Vulnera, nam ſanguis, in unum pluresve gladios ex uno vel pluribus vulneribus miſſus, idem ſanguis eſt, eademque ſympathia & affinitate cum uno atque altero vulnere devinctus eſt, ac proinde is unus in unum gladium effuſus, deferre poteſt unguenti vim in partes omnes vulneratas. Neque verò medicamenta, quæ occulta vi ac ſympathia agere dicuntur, ex quantitate ſolum, ſed ex qualitate multo maximè æſtimantur.

Digitized by Google

11. Undecimũ argumentum.

De pyxide, quod addunt, ſatis mirari non poſſum, nam in ea conditum medicamentum vulnera nõ ſanat (miratur enim Sennertus ignaviam medicamenti in pyxide occluſi. Si enim, inquit, unguentum gladio illitum per ſympathiam vulneri medetur, non illitum etiam, nempe conditum in arcula, mederetur: cum ubique iisdem ſympathiæ vinculis vulneri conjunctum ſit) non ſanat, inquam, vulnera in pyxide aſſervatum, quia non fertur in vulnus: non fertur autem, quia vectorem non habet analogia & affinitate ſibi devinctum: ac proinde iners & ignavum in pyxide latet. Quod ſi affricetur ſanguini, vel potius gladio cruento, jam vectorem nactum, prompte fertur in vulnus; certa medicina ſalubre.

Argumentum diſſolvitur.

12. Duodecimum argumentum.

Agentia in diſtans abdito modo agunt.

Nota de noſtri philoſophandi methodo.

Sanguinem verò medicamenti vectorem (nam ſanguine intercedente vis medicamenti è gladio fertur in vulnus) in atomos diſſolvi & undequaque diffundi, ut vim medicamenti deferat in vulnus, aut non eſt neceſſe, aut ſi neceſſe, nobis, ut Sennertus contendit, explicandum non eſt, id qua ratione fiat: quia, ut ſupra diximus, quæ agunt ex intervallo, ut abdita vi agunt ex intervallo, ut abdita vi agunt, ita abdito modo: & ſicuti agere ſcimus re docti, ita neſcimus, quomodo agant. Putare verò ſe omnia ſcire poſſe, maximæ inſcitiæ argumentum eſt. Humanum ſcire eſt pulchre imaginari: Is verius philoſophatur, qui pulchrius imaginatur, qui ea comminiſcitur, quę pulchriori quadam veri ſpecie noſtrum captat (aut verius) noſtrum eludit intellectum. Bone Deus! ſcirene atq; explorate ſcire contendimus ea, quorum veritatem, ut ait Democritus, in profundo penitus abſtruſit natura, æternisq; tenebris circumfuſam eſſe voluit? Profecto ne ea quidem ipſa, quę manibus tractantur, videntur oculis, omnibusq; ſenſibus patent, ullo poſſumus modo cognoſcere. Teſtimonio eſt opium, cichoriũ, acetum, cæteraq; ſexcenta: in quorum natura inveſtiganda etſi antiquorũ præſtantiſſimi laborarunt, aſſerunt recentiores, omnes verè ſudarunt, adhuc tamen de iis nihil ratum eſt, nihil firmum, nihil penitus conſtitutum. Cichorium ſerimus, naſcens videmus, manu contrectamus, olfactu & guſtatu examinamus; adoleſcens, adultumq;, & exiccatum ſenſibus omnibus omniq; arte, induſtria deniq; Chymica explorandum curamus: & tamen adhuc neq; ſcimus, neq; novimus, caludimne revera, an frigidum ſit. Quid dicam de opio, quod aliqui ſumme frigidum eſſe, alii ſummè calidũ exiſtimant juratiq; affirmant? In quo ſane in quæſtionem veniunt non abditæ abſtruſæq; in arcano naturæ penetrali opii qualitates; ſed calor & frigus, quæ ſenſibus plerumq; patent, quæq; facillimè omnium cognoſcuntur. Neq; de exiguo & ſubobſcuro qualitatis gradu diſceptatur, ſed de ſummo & omnium ampliſſimo: calidiſſimum illud eſſe aliis opinantibus, aliis frigidiſſimum: ambobus (quod ſane mireris, vel potius rideas) plane rem vel litigioſo ac pertinaci ſe probare exiſtimantibus. Quid de aëre? quem aliqui calidum natura eſſe opinantur: alii frigidum, humidum alii, alii ſiccum: imò

De cichorio notanda.

De opio notanda.

Digitized by Google

imò ne ullus nugamentis deeſſet locus, & Ægrotæ mentes quod fingere nunquam audent. *De aëre nota.*

audacter aliqui comminiſcerentur, neq; calidum, neq; frigidum, neq; humidum, neq; ſiccum, ſed omnis qualitatis expertem, ſcripſerunt. Vere igitur Nos ita philoſophi ſumus (utor Cic. verbis) ut cum fabris habitare poſſimus: vere humanum ſcire eſt pulchre imaginari, iſq; verius philoſophatur, qui pulchrius imaginatur. Quare qui rationem ſibi explicandã contendit, qua ſanguis in pannum gladiumve effuſus deferat in vulnus vim medicamenti, qui ex nobis quærit, num diſſolvatur in atomos, num feratur in orbem & undequaq; diffundatur; & ſi diffunditur, num tam longe lateq; pervadat, ut ad diſtantiſſimum vulnus pertingat: hic inquam, velim, animum advertat vel ad tarantulæ venenum, vel ad naſum reſtitutum ex aliena carne, mihiq; explicet, qua ratione ex longiſſimo intervallo, aut ſalutaris viventis hominis vis in commorſum hominem naſumq; reſtitutum feratur; num diſſolvatur in atomos, & num undequaq; diffundatur. Velim, ut qua ratione allia cepæq; ſatæ, frondentes vites uvisq; fœcundæ, ceraſus, morus, malus punicus, cæteræ arbores à me ſupra commemoratæ, fœtum afficiant maculamq; commutent. Velim, inquam, ut hæc omnia explicet, *Diſſolvitur argumentum.* *Nota de allia.*

Et erit mihi magnus Apollo.

Utrum verò unguentum, vulneri non gladio illitum vulneri medeatur, mihi haud exploratum, haud expertum: neque Sennertus experimento pugnat. Solum ait, ſi gladio inunctum vulneri medetur, facilius ipſi vulneri adhibitum mederetur. Fortaſſe facilius. Nam Calchantum, ſecreto laboratum artificio, & vulnerato membro & panno cruento aſperſum, ſanguinem ſiſtit, vulnusque ſanat. Quod ſi unguentum è longinquo ſolum mederetur, id ejus præſtantiæ adſcribendum eſſet, qua vulgaribus medicamentis vulnerariis antecellit. 13. *Decimum tertium argumentum.* *Diſſolvitur argumentum.*

Medetur autem non ſolum gladio ſanguine tincto illitum, ut exprobrant adverſarii, ſed cuivis alii, panno, ligno, corio, cæterisq; ſanguine perfuſis, id accepi ab oculatis teſtibus fide omnium digniſſimis. Nam in Rhetia, Helvetiaq; cuivis ſanguine infecto ſalubriter unguentum aſtricatur. ergo peccat etiam in hiſtoriam Sennertus, cum ait. Si ſanguinis beneficio vis medicamenti ad vulnus defertur, cur non etiam aliarum rerum, in quas è vulnere copioſiſſimè ſæpè ſanguis effunditur, vires ad vulnus deferret, quod fieri non videmus. 14. *Decimum quartum argumentum.*

Quod verò ajunt, unguenti ſuperſtitionem vel ex eo innoteſcere, quod ab acie, verſus tergum illiniendus ſit gladius, cum cæſim vulnus illatum eſt; cum verò punctim, à cuſpide ad imum; me non movent, neq;, ut ſibi ipſi perſuadent. Telum immedicabile torquent. Nam hic nõ tam quęrimus, an ſanatio naturalis ſit, quã an naturalis eſſe poſſit. Fateor, cacodęmonẽ poſſe huic, ut cęteris, ſe unguẽto immiſcere (nã hic ſępè ſępius nos inſontes lędit, 15. *Decimum quintum argumentum.*

Digitized by Google

imprudentes fallit, ſimplices illudit) profiteor tamen, naturam ſuis tantum viribus hujuſmodi miracula facere poſſe: cum mirabiliora vel æquè mirabilia faciat. Etenim qui renuunt unguentum tanquam naturæ opus, naturam accuſant, ut infirmam ad id efficiendum. Præterea exploratum eſt, unguentum quovis modo adhibeatur vulneri opitulari. Qui verò ajunt, adhibendum id eſſe certa quadam ratione, ideò ajunt, ut artificium, & ex artificio exiſtimationem medicamento concilient. Sicuti etiam qui præcipiunt certo ſyderum cœtu elaborandum id eſſe. nam ſive ſtellarum coitum attendas in componendo medicamento, ſive plane negligas, unguentum efficies præſtantiſſimum, cum ſympathia præditum efficias.

Diſſolvitur argumentum.

16\. *Decimum ſextum argumentum.*

Irrident præterea noſtram crudelitatem, quod antiqui prorſus ac ſimplices ea credamus, quæ nulla firma ratione comprobari poſſunt. Probandum, inquiunt, nobis eſt, unguenti vim eſſe naturalem. Imò verò minimè probandum aut rationibus aut argumentis. Quid enim argumentis opus eſt unguento, experimentis comprobato? Nam oculis ipſis videmus ſanitatem ab adhibito unguento partam, nullis additis ceremoniis, nullis ſignis, verbis nullis plane adjunctis, quibus cacodæmonis dolo nos aſſentiri pollicemur. Imò è contrario Deum imploramus (quem certe omnes implorare atque obteſtari debent, qui de orthodoxa fide recte ſentientes, unguento uſuri ſunt: id moneo, id ſuadeo, id omnes ut faciant, peto quæſoque) ut illius aſtum longe arceat: ac proinde jure credimus, ſanitatem ex ejus vi natam eſſe. Quod ſi adverſarii à cacodæmone aliquid unguento ſubdole inſitum opinantur, id verè probandum. Nos non plus ſapere, quàm oporteat ſapere, ſatagimus.

Ratio adhibendi ung.

17\. *Decimum ſeptimum argumentum.*

Inſtant præterea & urgent Hildani obſervatione XXV. cent. III. De infelici ſucceſſu (ſic enim inſcribit obſervationem) unguenti ſympatici ſeu armarii, ubi hæc habentur verba: Quam miſiſti delineationem inſtrumentii non ſatis intelligo, ideoq; ut ampliorem declarationem mihi communicare velis, obnixè rogo. Nunc quod tibi communicem nihil ſingulare habeo, ne tamen plane nudam mitterem epiſtolam, exemplum de infelici ſucceſſu unguenti ſympathici ſive armarii adſcribam. Genere & virtute verè nobilis matrona Anna Sidonia Bremſerina de Rodesheim nobiliſſimi ac ſtrenui viri D. Hermanni à Cronberg Lorcenſis ad mæni præfecti prudentiſſimi conjux matrona juvenis & optimo habitu corporis prędita, cum ante menſem feliciter peperiſſet, neſcio quonam infortunio factum quod decima die poſt partum vulnus aut latus pupillæ ſiniſtræ verſus ſternum accepit. Vulnus etſi non usque adeo profundum eſſet, ſanguis tamen copioſe effluxit à chirurgo reſtricto ſanguine non vulnus ſed cultrum, quo inflictum fuerat, curabant & tractabant quotidie, & quidem, ut

Hiſtoria.

Ungent. armar. adhibetur.

ut par eſt, diligenter; cito & ut ita videbatur ſatis feliciter & fere absque dolore curatum fuit vulnus. Sed quid fit? vix citrace inducta, obtuto in profundo mammæ oborto dolore, febre cum rigore, lumborum & capitis dolore correpta fuit ægra. Mox intumeſcit & indureſcit mamma maximo cum dolore, non ſolum mammæ verum etiam nuchæ & ſcapulæ, adeoque totius iſtius lateris. Interim advocatur Chirurgus, qui etſi omnem adhiberet diligentiam, ſymptomata tamen de die in diem magis magisque accreverunt. Tandem decima nona Aprilis, ego quoque acceſſitus ad eam Oppenheimium perveni & mammam ſupra modum tumefactam & undique induratam offendi. Dolor maximus & pungitivus febrisque continua aderant. Cicatrix præcedentis vulneris vix apparebat: circa pupillam livida erat cutis, ita tamen mollis, ut fluctuatio puris tactu facilè deprehendi poſſet, quapropter ſuaſi, ut incideretur vomica. Conſenſum porro cum dediſſet ægra & adſtantes, ſcalpello incurvato atque hic adumbrato, abſceſſum incidi. Pus copioſè & quidem cum impetu effluxit, hinc dolor mox ſedatus fuit: reliqua quoque ſymptomata, veluti febris, nauſea, capitis, nuchæ, & ſcapulæ dolor, vigiliæ & inquietudines paulatim remiſerunt, & ſubſequens nox prorſus quieta fuit. Ab eo tempore multum puris effluxit, durities quoque paulatim remiſit: interim tamen duobus aliis in locis, & quidem prope pupillam, per ſe exulcerata eſt mamma: nihilominus tamen omnia ita ſeſe habent, ut ſperem ipſam quamprimum priſtinam valetudinem recuperaturam. Plura nunc non addo. Hæc Hildanus: ex quibus intelligi poſſe nonnulli arbitrantur unguenti vanitatem apertumque mendacium. Sed hi profecto videntur mihi eos imitari, qui ubi tritico carent, lolio victitant: nimirum inopes ab argumentis firmisque rationibus nugis armati pugnare cõtendunt. Quis neſcit præſtantiſſima quæque medicamenta non rarò eſſe irita? neque eſſe in medico ſemper, relevetur ut æger? Quis neſcit alios interdum ex aliis morbis naſci? At curatum fuit per unguentum ſympathicum ſanatumque mulieris vulnus, vel ipſo Hildano teſte: & licet natus ſubinde ſit alius morbus, non propterea prior ab unguento non fuit ſanatus; imò verò quia præprore forte ſanatus, ideò novus pullulavit. Ex quo præſtantia potius & vis non mediocris unguenti ſympathici præmaturè ſanantis, quam ignavia aut vanitas innoteſcit. Exemplo rem clarius perſuadeo: calchantus naribus appoſitus fluentem ſanguinem illico ſiſtat, ex quo phrenitis oriatur, vi ſanguinis in cerebrum verſa: ergo calchantus iners, & inutile medicamentum ad ſanguinem ſiſtendum? Minimè gentiùm: imò validum ac præſtantiſſimum. Hæc ſi attendas, plane intelliges, quantas ipſe nugas agas Hildani obſervatione.

A curatione quæ ſupervenerint.

Hildanus acceſſitur.

Symptomatum remiſſio.

Diſſolvitur argumentum.

Præſtantia unguenti innoteſcit.

18. *Decimum octavum argumentum.*

Demum fieri non poſſe nonnulli arbitrantur, ut è pauculo illo unguento, gladio pannove illito, tantæ vires emanare poſſint, quibus periculo-

Digitized by Google

ſum vulnus ſanetur. Cæterum ſcire geſtio ex unguenti hoſtibus, num magnum aliquod ac mole amplum ſit, quod ab exiguâ licet geminata ſcythæ mulieris, obtutu hominem interficientis, pupilla emittitur. An igitur quia neque animo id, neque cogitatione aſſequi poſſumus, proinde ſuperſtitioſum eſt?

Diſſolvitur argumentum.

An quia (ut hæc etiamſi non ad exiguitatem declarandam, certe ad oſtendendum miraculum obiter adjungam) An quia, inquam, ignoramus vim illam, qua poli, aut ſtellæ, montesve magnetici ad ſeſe magnetem alliciunt, qua magnes ferrum trahit, qua adamas ab attrahendo ferro magnetem prohibet, ad dæmones provocandum? An quia Paraſini terra in Taurorum peninſula omnia vulnera ſanat? An quia ſolſtitialis herba unico ſolſtitiali die naſcatur, adoleſcat, conſeneſcat, & intereat, cæteris omnibus diu viventibus, cacodæmonis opera nata, adulta, confectaque fuit? An quia Selenitis lapis ſolidus ac durus creſcat decreſcatq; creſcente ac decreſcente Luna? Aut quia turcoſia gemma palleſcat eo, qui eam geſtat, languente ac periculo aliquo ei imminente ſubobſcuro colore ſubfundatur? Aut quia laurus, ficus, vitis alba, vituli marini tergus, & hienæ pellis fulmina à ſe arceant, & rerum omnium maximam vim vi propellant, malus dæmon præſto eſt? An quia tympanum è lupi corio raucedine afficiat aliud ex ovina pelle longe diſtans, magia aliqua ſuperſtitioſa ab inferis accerſita eſt? Sed vana ſint horum pleraque nugæ ac ſomnia; quid de remora dicemus? Inculcanda ſæpius res eſt, mirificiſſima omnium virtute prædita: quæ ſane tanta eſt, ut Ruant venti licet, ſæviant procellæ, furori tamen imperet, viresq; tantas compeſcat & cogat ſtare navigia, quod non ulla poſſunt vincula, non anchoræ irrevocabili pondere jactæ.

Varia naturæ miracula.

Quæro quid ex parvo hoc piſciculo ſeſe emittit, quod impetum navis ferociamq; comprimat? Quid ex alio Indico, quod, ut ſupra commemoravimus, incitatum navigium non modo ſuſtinet ac ſiſtit, ſed irrito ventorum impetu impulſuq; remorum retro inhibet? ſane unusquisq; miraculo hæret mirabundus potius, quam rem enodaturus.

Jam verò cum nulla neque ratio, neq; experientia nobis perſuadeat, unguentum à dæmone mutuatum eſſe vires: cumq; & natura & ars unguento aut magis aut æquè mirabilia vulgo & paſſim efficiant, non eſt, cur inertes & ignavi rudesq; philoſophi ad cacodæmonem provocemus. Quare unguentum armarium, ex eorum genere eſſe mihi videtur, quæ fieri poſſunt, quæq; poſſibilia vulgo appellantur: idque iis rationibus, quæ ſunt à me ſupra commemoratæ. Quod ſi infirmæ revera iliæ ſint, infirmam quoque meam eſſe conjecturam atque opinionem ultro fateor & apertè profiteor. Imò verò veteri more teſtatum eſſe volo,

QUÆ. SANCTISSIMI. VIRI. CHRISTIANI. FIRMA. RATAQUE. SANXERUNT.
EA. SOLUM. IN. NOSTRA. DISSERTATIONE. FIRMA. RATAQUE. SUNTO.

ATHA.

Digitized by Google

ATHANASII KIRCHERI.

Fuldenſis Buchonii, E SOC. JESU, MATHEMATUM in Collegio Romano, ejuſdem Societatis Profeſſoris Ordinarii

SENTENTIA,

De

UNGUENTO ARMARIO:

ex libro III. ejuſdem de ARTE MAGNETICA, deſumpta.

PRodiit non ita pridem, è ſtygia, ut equidem reor, officina, unguentum quoddam, quod ab actione, quâ in diſtans vulneratos ſanare creditur, Magneticum dicitur; Armarium verò, quod armis inungi ſoleat.

Conficitur ex variis ſpeciebus, quas conſultò ſubticere viſum eſt, cum mumia ſive parte hominis ſtrangulati, aut alio violentæ mortis genere peremti: Lunâ creſcente & in bona domo, & in ſigno, ne quid ſuperſtitionis deſit, humanæ figuræ exiſtente. *Confectio Unguenti Magnetici.*

Hoc unguento ſic rite præparato, gladium, pugionem, clavum, vel quodcunque alterum telum, quo vulnus inflictum fuit, inungunt, telumque illud, faſciis circumligatum, diligentiâ magnâ, non ſecus, ac ſi corporis vulnerati membrum foret, fovent. Quo pacto vulnus confeſtim ad quantamlibet diſtantiam, ſpatiumque indeterminatum, ſe ſanare poſſe jactitant, virtute quadam, aut efficientiâ Magneticâ, attractione & diductione, vectore ſpiritu, qui, tanquam medium vinculum, primò ex definitis & propriis conſtellationibus, ſympathiam & copulam, ſeu convenientiam inducit, ex qua deinceps vis ſanativa in telum medicatum derivatur: ex hoc enim poſtea egreditur, ac ad partem usque vulneratam continuatur, traducitur, ac tandem actionem iſtius virtutis ſequitur effectus.

Præter alios verò hujus Telungii ſive hoplochriſmatis patrocinium ſuſcipit autor Philoſophiæ Moſaicæ, quod volumen quidem totum, in ordine ad hunc effectum unguenti Magnetici demonſtrandum, compoſuiſſe videtur. Verum è fundamentis, è quibus hujus unguenti veritatem aſtruere nititur, facilè quid de eo ſentiendum ſit, colligi poterit.

Primò

Digitized by Google

Autor Philoſophiæ Moſaicæ.

Primò enim ſupponit antedictus autor, nullum effectum, in rebus elucescentem, à naturali agente procedere, ſed centraliſſimum illum Divinitatis Spiritum, illud 1. Gen. in principio aquas incubantem, omnia in omnibus operantem, res omnes & ſingulas animare, & ad agendum emanatione quadam ineffabili, ſolà voluntate ſuâ efficaciſſimâ ad amorem, voluntate verò ad odium, per miniſtros Angelos incitare. Creaturas autem tantum organa quædam eſſe, per quæ & in quibus Dei virtus, juxta beneplacitum ſuum, miniſtris Spiritibus operetur ad extra.

Altera ſententia Authoris Moſaici.

Ita aſſerit omnes meteorologicos effectus, non elementorum colluctantium, ſed immediata Dei opera eſſe, per Angelos producta. Ita ventum definiens, nihil aliud eſſe dicit, quàm aërem, Spiritu Dei, mediante Angelo, vel ad bonum, vel ad malum, animatum agitatumq;. Tonitru verò ipſam Dei vocem eſſe, ad terrendum peccatores inſtitutam, & dum plus æquo pius in Deum eſſe vult, impius & blasphemus deprehenditur. Porrò hunc Spiritum Dei omnibus rebus ineſſe, & ex ſtellis primùm in ultimum infimumque mundi theatrum derivari ibique omnia mineralis, vegetabilis & animalis naturæ ſemina animare.

Cum igitur Spiritus iſte ſit incorruptibilis, æternus, infinitus, nullum quoque actionum ſuarum terminum habebit. Ex quo audacter concludit, nullum conſequenter rebus naturalibus eſſe ad agendum determinatum virtutibus orbem: ſed hoc ſpiritu animatas in quodvis ſpatium indeterminatè agere. Atque hæc ſunt Philoſophiæ Moſaicæ fundamenta.

Inferuntur multa abſurda, ex ſententia, qua dicit, Deum immediatam rerum omnium cauſam.

Ex quibus primò ſequitur, nullas ineſſe proprias rebus naturalibus virtutes, & conſequenter nullam Philoſophiam, cum dato quocunque mirabili effectu, ſtatim ſine ulteriori inquiſitione in promptu cauſa ſit: Deus nimirum ita vult; Spiritus, ubi vult, ſpirat; ita ſapienter ordinavit æternum Dei Verbum. Quæ præterquam quod abſurda ſint, communi quoque omnium Philoſophorum, Theologorumq; opinioni repugnant: cum æterna Dei Sapientia ſingulas res creatas, ſuis particularibus viribus, ſeu dotibus quibusdam, cum ut ſingulæ in finem ſuum operentur, tum ne natura otioſa & ſine fructu inſtituta eſſe videatur, imbuerit.

Sequeretur ſecundò, Deum omnium malorum cauſam eſſe, cum Velle & Nolle meum non ſit meum, ſed Dei Voluntas & Noluntas in me operans, potentiis organorum loco ſolùm inſervientibus: quod impium blaſphemumque eſſet aſſerere.

Sequeretur tertiò, vires rerum naturalium non eſſe res ſubjectis concreatas, ſed ipſum Dei Spiritum eſſe eas animantem, atque ad odia & inimicitias incitantem. Ita dum ferrum trahit Magnes, non ea actio Magnetis ſit, ſed Spiritus Dei, centraliter in Magnete incluſi tractio. Et ut iterum ad rem noſtram veniamus, ita Spiritus Dei in Mumia boreali (ſic enim

Digitized by Google

nim Autor loquitur) hoc eſt in parte hominis ſtrangulati magnetificata incluſus, defert vim Unguenti in mumiam Auſtralem, id eſt in carnem hominis vulnerati.

Ineptè, inſulſè, ψευδῶς & ἀλόγως; quod ita oſtendo. Vel enim Vector ille ſpiritus erit Anima, aut Angelus, vel Deus: non Anima; quia illa extra corpus nullum effectum materialem producere poſſit: quod ſi Angelus aut Deus; certè curatio illa naturalis minimè dici poteſt, ſed miraculoſa & ὑπερφυσικὴ. *Confutatio Sententiæ.*

Verùm ſi concedat, uti concedere debet, naturalem eſſe hanc actionem; iterum ex eo quæro: Utrum hoc Unguentum in ſpatium determinatum, ſive indeterminatum agat? Non prius, cum extra id nihil ageret: quod eſt contra hujusmodi Hoplochriſtas, ſeu telungarios: volunt enim illi hoc Unguentum in quavis à patiente diſtantia effectum ſuum ſortiri: in quodvis igitur, ſecundùm ipſos, ſpatium aget. Contra quod ita concludo: Omnium agentium creatorum activa vis certis limitibus ac terminis eſt circumſcripta, quibus eorum vis agendiq; poteſtas quaſi coërcetur: ita ut extra hos vires ſuas extendere naturaliter nullâ ratione poſſit: neceſſariò igitur paſſum intra ſphæram agentis, ut effectum ſuum conſequi poſſit, conſtitui debet. Quæ ita certa ſunt, & conſentanea naturalibus principiis, ut, qui ea negaverit, temerarius, ne dicam inſanus æſtimari debeat: cum indeterminatæ actionis ſphærâ conceſſâ, præterquam quod omnium rerum naturalium ſphæras activitate æquales, etiam progreſſum in infinitum, quo nihil Philoſophiæ magis repugnat, aſſerere cogamur.

Sequeretur etiam ex hac infinita Sphærarum activitate, mundum neceſſariò diſſolutum iri, cum nemo noſtrum, hic Romæ, juxta enormis hujus Philoſophiæ principia, à baſilicis Libycis, dypſadibusq; Ægyptiacis, draconibus Africanis, eorumque virulento flatu, ſeu vi venenifera indeterminata, nemo à contagioſa qualitate peſtiferorum, in Germania, Gallia aut Anglia, alicubi exiſtentium, ſecurus eſſe poſſet, utpote ſphærâ hujus effluxus indeterminatâ. Uremur igitur hic ab incendio Ætneo, à Napelli alpini effluvio vertigines patiemur, ab exhalationibus lethiferis ſpeluncæ Letheæ periclitabimur. *Abſurda ex dicta Sententia.*

Quæ omnia ridicula, indigna, ἑτερόδοξα, divinæ humanæque Philoſophiæ contraria ſunt. Niſi dicamus forſan in gratiam & favorem hujusmodi Telungiariorum, præ cæteris omnibus rebus naturalibus hoc unicum privilegium à natura Unguentum hoc magneticum, ut videlicet in diſtans agat ſine termino, accepiſſe, à communi gendi ratione, rebus naturalibus conſueta, exemptum. Rem acu tetigiſſe video. Ita enim ipſi judicant, ita credunt, in hoc ſibi plaudunt. Sed apage cum iſtis nugamentis!

Argumenta. Porrò iterum dicent, hanc vim à Spiritu divino primo cœlis & aſtris, & hinc eam deinde derivari in aſtra terreſtria. Contra, vel enim hæc vis ſanativa ab aſtris producitur in Unguento, vel extra: ſi hoc, ergo vulnus jam non ſanabitur ab unguento, ſed alio. Si prius, jam iterum, quæro, quidnam vim iſtam determinet, ut in telum potiùs, quàm in patientem agat? Quis enim hujus Spiritus, ſive Auſtralis ſanativæ ad lignum, ferrum, enſem, ad quæ nullam proportionem, & neceſſariam dependentiam habet, conſenſus eſſe poſſit, non diſpicio. Non igitur in unguentum, quod ſanationis incapax eſt, ſed in carnem meritò vis illa ſanativa cœleſtis traduci meretur.

Iterum hic Spiritus, qui qualitatis rectorem agit, vel eſt ſubſtantia vel accidens. Non accidens, ſiquidem rerum naturalium virtutes negat Moſaicus Philoſophus, omneſque effectus immediata Dei opera aſſerit: Ergò vis iſta neceſſariò ſubſtantia eſt, videlicet Spiritus iſte divinus rebus ſingulis centraliter incluſus, ſolâ voluntate ſuâ omnia cauſans: & ſi hoc; vel actio eiusdem erit naturalis, vel non: Non prius, cum omnis effectus ſanationis immediatè & proximè à Deo vel Angelo cauſatus, miraculoſus potiùs dicendus ſit, quàm Phyſicus: ergo Unguentum illud non phyſicè in diſtantem ſed miraculoſè agere, aſſerere cogetur, omniaq; conſequenter naturæ opera miraculoſa. Quod ſi ei durior, abſurdiorque hæc ſententia videatur; naturalem ergo dicet. Si ita: ergo non jam immediatè à Deo; ſe mediante vi ab autore naturæ, ſingulis rebus inſita, & ſub certa, eaque definita ſphæra, uniformiter difformiter agendo operabitur. Vide igitur, quàm hujusmodi ſententia ſibi in omnibus contradicat.

Sed inſtabit iterum: hanc Sphæram activitatis nobis inſenſibilem eſſe. Sed quis hoc Moſaico huic Philoſopho revelavit? Aut ſi inſenſibilis ſit; ubi aget, quid aget, in quo aget, vis iſta in ſphæra inſenſibili? Aut quomodo alterum ſenſibiliter alterare poterit, cum omnium rerum naturalium effectus in tantum nobis ſenſibilis ſit, in quantum ſenſibus eſt perceptibilis: neque enim, Philoſopho teſte, quicquam in Intellectu, quod non prius fuerit in ſenſu. Quomodo ergo inſenſibilis eſſe poteſt, ſi ſenſibilis ſit, id eſt, ſenſibilem effectum pariat; aut quomodo ſenſibilis, ſi inſenſibilis, id eſt, eundem inſenſibiliter producat: implicant enim hæc. Fruſtra igitur ea fingit, quæ cum natura minimè conſiſtere poſſunt.

Tertiò quæro: Vel Telum illud ſanationis efficiens cauſa eſt, vel conditio ſine qua non. Non prius; ſic enim vulnus, non unguentum, ſed telum, ob ſimilitudinem quandam & familiaritatem ſanaret. Sed ſive vulnus reſpicias, ſive ferrum, quæ ſympathia aut familiaritas inter ipſa intercedere poſſit, non video. Vel enim illa orietur ex ipſa ſubſtantia vel natura rei: at telum, quo quis vulnerari poteſt, non eſt ſemper ejuſdem naturæ

naturæ aut ſubſtantiæ: modò enim ferreum, modò æneum, ſubinde ligneum, aut etiam lapideum eſſe ſolet. Quibus conſenſum ad carnem tribuere, ridiculum, ne dicam, ſtolidum eſſet aſſerere. Neque eſt conditio ſine qua non: vel enim diſpoſitivè tantum, vel etiam activè concurret ad excitandam virtutem unguenti, ut deinde vectore ſpiritu traduci poſſit: Sed nihil horum in telo concipi poteſt; neque enim eſſe poteſt virtus telo propria: nam hujuſmodi telum, licet ex quavis materia fiat, nihilominus effectum ſuum, juxta illum obtinebit: neque ferri qualitas eſſe poteſt, cum ferrum aliud nihil faciat, ſed ſolum illud, quod vulnus facit.

Concludimus ergo, hanc Curationem fallacem, ſuſpectam & minimè naturalem, à nigro illo vectore ſpiritu, omnis mendacii patre, profectam. Quod luce clarius, cùm ingredientia, qualia ſunt cranium hominis violentâ morte peremti, ſanguiſq; humanus, vel ſimile quiddam ex humano corpore; hujuſmodi in execrandis Lamiarum Strigumque conventibus, dæmonem adhibere ſolere notius eſt, quàm dici debeat: tum ſuperſtitioſi ritus, quibus unguentum ſpiculo applicare ſolent, ſatis teſtantur. Quid enim juvat illud illinimentum ab apice manubrium, & non à manubrio apicem verſus pugioni inunxiſſe, cum accidentia non mutent eſſentiam rei, & naturalis cauſa ſemper agat uniformiter. Sive enim ignis antè, ſive retro, ſive ſupra, ſive ad dextram, ſive ad ſiniſtram applicetur, ſemper uret. Ita Magnes, ſive diu, ſive noctu, ſive frigido, ſive calido, ſive ſupra ſive infra, ferro applicetur, quò minùs id trahat, impediri non poterit.

Unguentū armarium non naturaliter agit.

Superſtitioſa circumſtantia.

Sed dicet: Spiritus ſanguineus ferro communicatur per unguentum excitatus, ſpiritusque in mumia Auſtrali, ſive homine vulnerato, allicit magneticè. Quid tum? ſi allicit magneticè; ergo vel ſanguinem ſibi ſimilem, vel aliquid aliud ex vulnere per medium ad ſe attrahet? quod hactenus inauditum eſt: vel ſalutiferâ ſuâ vi cutem conſtringendo, conglutinabit diſſolutum continuum: Sed nec ita magnetica erit actio. Fruſtra igitur in Magnetis virtutibus unguento ſuo applicandis otioſè & inutiliter occupatur.

Non agit magneticè.

Sed iterum dicet: Experientiam docere, hoc unguento adhibito, dictum ſanationis effectum plerumque conſequi. Eſto; at ex hoc minimè ſequitur, ab unguento in patientem quantumvis diſtantem agente, hunc ſanationis effectum provenire. Quod ut luculenter deducam; dico, hunc effectum dupliciter fieri poſſe: vel ex pacto cum dæmone inito, ut pleraque ejus generis. Etſi enim multi proteſtentur, pactum ſe expreſſum cum dæmone non habere; ſi illo utantur, habere tamen implicitum poſſunt. Quod bene fieri dicitur à Theologis, quando quis ſciens, aut vincibiliter ignorans, iis rebus utitur, quorum uſu cum aliorum pacto cacodæmon

Quid ſit pactum implicitum cum dæmone.

dæmon officii ſui commonefactus, mirabilem ejuſmodi effectum producit: quo pacto implicari dicunt ignarum. Vel etiam naturaliter ſanari poſſe, ſine ulla unguenti Armarii applicatione, ſola mundificatione, vel patientis urina, quâ vulnus patientis ſingulis diebus eluendum præcipiunt, vel Symphyti pulveribus, quos inſpergere ſolent. Neſcio enim quid mirum in conſolandis vulneribus habeat mundificatio. Videmus enim canes & urſos nullo unguento vel emplaſtro, graves ictus, & vulnera proprii corporis, ſed ſolo linctu ſanare, quod non tam linctui, quàm munditiei per crebrum linctum procuratæ adſcribendum putamus, juxta illud Hippocratis dictum: τὰς φύσιας τῶν νόσων ἰατρικὰς εἶναι.

Sunt igitur emplaſtra & unguenta non per ſe, ſed per accidens ſanantia, utpote ſanationis & conſolationis impedimenta reſcindentia. Ita multi per munditiem remoto pure, quod ſinus & locellos ſibi generare tentaverat perſanati ſunt. Repurga quotidie vulnus, & ſiccatum id ab externis, ut magneticè ſanandis præcipitur, injuriis defende, absque emplaſtro, & ſatis commodè ſanaberis.

Vel certè, ſi nihil horum ſe adhibere clament, nulli alteri, niſi ſtygio illi medico, à quo Paſſavici hujuſmodi, & Roſeæ crucis fratres, quotidie ſimilia, exitioſa, & Satanica medicamenta atte rogo multandâ extorquent, quibus dum corpora ſanare præſumunt, animas perdunt, adſcribendum duxerim.

Pſeudomagnetica medicamenta quæ?

Hujus generis ſunt Pſeudomagnetica illa medicamenta, è dæmonis ſchola veriùs, quàm ex naturæ phrontiſterio deducta. Ita podagram ſanaturi, laborantis pilos & ungues pedum & tibiarum reſecta, foramini quercus ad meditullium usque inciſo indunt, clauſumque foramen ſtercore undique vaccino perlinunt. Si itaque podagra in trium menſium ſpatio non revertatur, quercum putant ſufficientem ad morbum more magnetico ſe attrahendum: at ſi revertatur, ſignum eſt, quercum non habere ſufficientem vim magnetis; quare ad alias curas convertuntur prorſus ſtolidas, & homine rationali indignas.

Pari ratione Icterum ſanare ſe credunt, ex urina patientis cineribus fraxini ſubacta placentulas efformant, in quarum ſingulis foramen faciunt, cui urinam cum pauxillo croci infundunt, & ſic tuto loco, donec conſumatur, aut etiam igni evaporandam exponunt, & cum eo Icterum quoque conſumi volunt.

Pleuritide laborantes, lanionum cultro è carnificina immerſo potui infirmo præſcripto, ſanare poſſe ſibi perſuadent. Spaſmum inhibere annulos è ferro, ſeu catena ſuſpenſorum; copioſam hæmorragiam, ſceptri judicis ſupra necem reorum ſententiam ferentis fruſto in manu detento, ſiſti; & innumera alia indigna, quæ quotidie ſub ſpecioſo curationum

magne-

Digitized by Google

magneticarum nomine palliata prodeunt, libris rogo multandis, à quorum lectione omnes ſibi cavere velim.

Qui plura de hoc denique unguento deſiderat, conſulat Joannem Roberti, Laurentium Forerum, & eruditiſſimum Syntagma de ſtudio militari Gabrielis Naudæi, qui doctiſſimè dictas nugas libris ſuis refutârunt.

JO. MATTHÆI Med. D. & Profeſs. Herborn.

Enodatio

QUÆSTIONIS.

An armorum Unguentum, ad curanda vulnera, nec viſa nec tractata aliquid conferat;

Tres ſunt omnino modi, quibus omnium morborum curatio naturaliter perficitur, diæta nimirum ſeu legitima victus ratio, pharmacia & chirurgia, ut docet Gal. com. 1. de vict. ac Tex. 6.

Diætam quod attinet, quanquam in Germania noſtra locum rariſſimè inveniat, cùm vel nemo ciborum modum & ordinem ſibi præſcribi patiatur, vel cura iſta non ad Medicos, ſed culinarios communiter rejiciatur: Hippocrates tamen hanc curationis partem tanti fecit, ut librum unum de ſalubri diæta, tres alios de victus ratione rectè inſtituenda, & alium de victu in morbis acutis obſervando ſcripſerit, quos Gal. ſuis quoque commentariis illuſtravit, & rei iſtius utilitatem cum neceſſitate conjunctam, luculenter demonſtravit, ut quandoque affirmare non dubitârit, omnem curationem fruſtrà inſtitui, in qua bona & accurata victus ratio non obſervetur.

Pharmaciam verò quod attinet, quanquam illius adminiſtratio ad rationales & peritos Medicos utplurimum devolvatur; Chirurgia quoqs à vetuſtiſſimo illo Podalyrio ejusque fratre Machaone, Æſculapii filiis, magnâ dexteritate & induſtriâ inventâ, in Gallia, Italia, & Hiſpania à peritiſſimis chirurgiæ doctoribus excolatur, neſcio tamen quo errore in Germania noſtra ad homines Medicinæ rerumque naturalium imperitiſſimos communiter, & quaſi ex Magiſtratus decreto devolvatur. Hinc mirum non eſt, hanc Medicinæ partem ex mera inſcitia, partim in crudelitatem into-

intolerandam ; partim etiam in ſuperſtitionem Chriſtiano homine indignam, ſæpiſſimè converti. Omiſſis autem infinitis exemplis, quæ in teſtimonium adduci poſſent, novam duntaxat, ineptam & ſuperſtitioſam vulnerum curationem per quoddam unguentum armorum, quod vocant, miris laudibus commendatam, in nullius hominis odium, contemptum & invidiam, ſed ſolius veritatis, veræq; philoſophiæ & antiquæ Medicinæ patronium paulò accuratiùs examinemus. Cæterùm de ſuperſtitioſa vulnerum curatione nihil dicere poſſumus, niſi quid vulnus ſit priùs ſciamus, & quomodò per proprias indicationes à rationalibus & methodicis hactenus vulnerum curatio inſtituta & feliciter finita fuerit, cognoſcamus. Eſt autem vulnus nihil aliud quàm continui ſolutio, ab inſtrumento aliquo extrinſecus illato corporique inflicto, ut docet Galen. lib. 3. meth. cap. 1. & in libro de cauſis morb. cap. ult. Sunt autem non unius modi, ſed in multiplici differentia. Potiores tamen differentiæ à quatuor potiſſimùm fontibus deſumuntur, à loco nimirum affecto, à natura affectus, id eſt, vulnere in ſe & ſecundùm propriam naturam conſiderato : Tertiò ab iis quæ vulneribus adjunguntur ; Quartò à tempore durationis.

Ratione loci aliud vulnus eſt in ſola cute, aliud in cute & ſubjecta carne ſimul.

A natura vulneris, utpote à figura, magnitudine, æqualitate & inæqualitate.

Ratione figuræ, alia vulnera ſunt recta, alia obliqua, alia transverſa, alia pampini modo retorta.

Ratione magnitudinis alia ſunt parva, alia magna, alia longa, alia ſuperficialia, alia profunda.

Profundorum porrò alia cum læſione internorum viſcerum, alia ſine læſione illorum.

Ratione æqualitatis & inæqualitatis, alia in totum ſunt aperta, alia partim aperta, partim verò ſub cute latentia.

A rebus præter naturam accedentibus, alia adjunctum habent tumorem, inflammationem, gangrænam, venenum, alia nihil horum.

Alia item conjuncta ſunt cum ſuis cauſis, utpote cum globulis plumbeis, mucrone gladii, teli, ligni. Alia cauſam adjunctam non habent. Alia item habent dolorem, alia nullum.

Ratione temporis alia ſunt recentia, alia antiqua,

Tot

Digitized by Google

Tot ſunt ipſorum vulnerum differentiæ ; quibus ſi cauſarum differentias adjecerimus, haud ferè pauciores inveniemus. In genere verò vulnerum cauſæ ſunt omnia externa inſtrumenta ad ſolvendam continuitatem apta, ut inquit Gal. de cauſis morb. cap. ult. quæ nimirum pungendo, incidendo, rumpendo, contundendo, erodendo & perforando lædunt, cujusmodi ſunt acus, ſagitta, gladius, culter, morſus item animalium, eorumque vel venenatorum vel non venenatorum.

Cùm igitur tot ſint vulnerum differentiæ, tam variæ illorum cauſæ, quis quæſo ſanæ mentis non agnoſcit, unum & idem medicamentum naturaliter etiam vulneri adhibitum & decenter admotum, ne quid dicam de medicamentis ſatis ineptè excogitatis invicemque confuſis, vulneribus longiſſimè & ad duodecim milliaria (uti nonnulli temerè & procaciter loqui non erubeſcunt) remotis, ſoloque inſtrumento vel telo inuncto, indifferenter curandis, minimè ſufficere ? diverſa enim vulnera diverſas oſtendunt curandi indicationes. Primùm, quod vulnus ſimplex attinet in externa cute conſiſtens, ſine inflammatione, ſine larga ſanguinis profuſione aliisque gravioribus accidentibus, ſuâ ſponte ſine ulla medicina curatur. Si teſtem deſideras, ecce Aëtium lib. 4. ſerm. 2. cap. 26. Parva inquit & ſuperficiaria vulnera ſolius naturæ beneficio, nullius medicamenti ope percurantur. Quod ipſum ſi de gravioribus quoque vulneribus affirmavero, rem fortaſſis novam multisque inauditam, veram tamen nec à ratione vel experientia alienam, mecum teſtabuntur præſtantiſſimi quique chirurgi.

Libavius auctor eſt, arcularii cujusdam filium minimum digitum acutiſſimo cultro ultra medietatem abſcidiſſe, cùmque omni auxilio deſtitutus eſſet, digitum ad cohibendum ſanguinem promanantem in ollam glutine fabrorum refertam conjeciſſe, unde perfecte ſine ulla alia medicina curatus fuit. Qui plura exempla & caſus plane ſtupendos cognoſcere cupit, is obſervationes Gravenſpergii inſpiciat. Quin imò nemo ruſticorum ignorat, crura gallorum, aliorumque animalium confracta, nullius medicamenti interventu coaleſcere, ſi modò dextrè priùs in locum naturalem repoſita fuerint. Quid ergò obſtat quò minùs in vulneribus carnoſarum partium, ex ſua natura faciliùs coaleſcentium, idem fieri poſſit ? conſideremus quæſo caſtrationem animalium, ſexus potiſſimùm fœminini, annon cutis, panniculus carnoſus partes muſculoſæ ad inteſtina usque & interna viſcera diſſecantur, an non inteſtina volvuntur & revolvuntur, donec extractum ſit, quod extrahendum quæritur. Poſt inciſionem iſtã quid? labia vulneris beneficio ſuturæ ad mutuum con-

contactum deducuntur, quandoque nihil, interdum tantillum adipis inungitur, & ſic dimittuntur, vulneribus citra ullam aliam medicationem paucorum dierum ſpatio coaleſcentibus. Quis tam cœcus, qui canes venaticos, aprorum ictibus graviter ſauciatos, abſque ulla medicina ſanatos non vidit? Si hominum alicui talia inflicta fuerint vulnera, in quibus ſola inteſtina in conſpectum veniant, bone DEUS, quantâ anxietate, olea, unguenta, emplaſtra, fomenta & potiones vulnerariæ adminiſtrarentur: Vel quantâ ſuperſtitione telum inungeretur, vel lardo infigeretur, cum tamen ſola natura curationi perficiendæ ſufficiat. Interim haud negaverim, vulgarem vulnerum curationem, ad devitandos vel certe minuendos dolores, omnemque cicatricum deformitatem præcavendam plurimum prodeſſe.

Quòd ſi verò vulnera ampliora fuerint, vel profundiora, vel æger citò, blandè, ſine dolore, aliiſque accidentibus deterioribus percurari velit, neceſſum eſt ut diverſis indicationibus & ſcopis, à veteribus & recentioribus Medicis, Græcis, Arabibus & Latinis, Hippocrate nimirum, Galeno, Avicennâ, Aëtio, Oribaſio, Æginetâ, Celſo, Vigone, Arantia, Aqua pendente, Fuchſio, Fallopio, & infinitis aliis, magno ingenii acumine nobis relictis ordine ſatisfaciamus.

Eſt autem prima indicatio, ut ſanguis ex vulnere copioſè profluens, ſiſtatur. Secunda, ut inflammatio arceatur. Tertia, ut labia vulneris ad mutuum contactum deducantur. Quarta, ut malignitas vel venenum, ſi quod vulneri ſimul illatum, extrahatur. Quinta, ut pus bonum, molle, læve, album, & æquale generetur. Sexta, ut caro per putredinem ablata reſtituatur. Septima, ut cicatrix minimè deformis obducatur. Et ſane primam indicationem quod attinet, quam Hipp. ſuo more quàm breviſſimè lib. 6. Epid. ſect. 5. text. 11. & Gall. in lib. de occul. perſtringit, nemo non agnoſcit, ante omnia alia opera, ſanguinem impetuoſè promanantem ſiſtendum eſſe. Sin minùs, tum nec labia vulneris ad mutuum contactum adduci, nec aliæ intentiones compleri poſſunt. Oribaſius igitur ad ſiſtendum ſanguinem, germina quercus, terram Lemniam; Aëtius anagallidem & folia cyſti: Celſus paſtillos ex galla, alumine & malo punico confectos commendat. Recentiores verò, Vigo, Fallopius, Fuchſius & plures alii, ovi albumen probè ſubactum & conquaſſatum, ſtupâ cannabinâ exceptum vulneribus imponunt, & ſic ſanguinem reprimunt.

Secundæ indicationi, quæ in arcenda inflammatione conſiſtit, neceſſariò quoque ſatisfaciendum: cùm enim ad omne vulnus, ratione doloris per vulnus excitati, copioſus ſanguis ad partem ſauciatam & dolentem cõfluat, unde non ſolùm labia vulneris, ſed partes etiam proximæ valde intumeſcunt, & difficilem aliorum medicamentorũ adminiſtrationẽ vulnerisq; tracta-

Digitized by Google

tractationem pariunt;neceſſum omninò erit,ut maturè inflammationem vel præveniamus vel jam factam ſtatim repellamus. Huic autem ſcopo ſatisfit per refrigerantia & aſtringentia, extrinſecus vulneri impoſita, cujusmodi ſunt ung. Ceruſſæ linimentum de lap.calam.de Bolo arm. terrâ ſigillatâ, plantagine,pentaphyllo & ſimilibus aliis.

Tertia indicatio, de urendis vulnerum labiis usque adeò neceſſariam requirit ſatisfactionem, ut ſine ea, nec ullum vulnus ex gravioribus curari, nec extrema quæque pericula ſupervenientia devitari poſſint. Quàm verò huic indicationi per unguentum armorum nullo modo ſatisfieri poſſit, ipſi unguentarii, niſi depoſito omni pudore manifeſtæ veritati vim facere velint, fateri coguntur. Imò nulla medicina in hanc usque diem fuit inventa, quæ huic ſcopo ſatisfacere poſſit, multò minùs nugaciſſimum unguentum omnibus ſcopis ſatisfaciet. Solæ induſtriæ manus hic requiruntur, quæ beneficio ſuturarum vel fibularum etiam vulneris labia ab invicem diſtracta, ad mutuum & naturalem contactum decenter adducant, niſi præter deformen hiatum, conſolidationem etiam vulneris in longum, non ſine plurimis periculoſis accidentibus,extrahere velis. Hic verò noſtrorum chirurgorum crudelitatem intactam relinquere non poſſum, quia afflictos miſereque ſauciatos ſæpiſſimè ſine ulla neceſſitate haud tamen ſine magno novoque dolore inflammatione ſanguiniſque profuſione conſuunt, cùm tamen emplaſtra ex rebus cuti tenaciſſimè adhærentibus parata, juxta vulneris labia poſita, cutis vicem ſuſtinere & ſuturam excipere,& ſic ad mutuum contactum ſine ullo dolore contrahere poſſint. Eſt enim præclara Hip. lib. de vict. ac ſententia, dandam eſſe operam, ut omnis medicatio citra dolorem adminiſtretur.

Quòd ſi autem teli vel ferri particula vulneri inhæſit, nec manibus aliisque inſtrumentis extrahi poſſit, danda erit opera, ut ſucceſſu temporis, mediante ſuppuratione,minori cum moleſtia & doloris ſenſu blandè educatur.

Nec minus ſolicitè & ſolerter circumſpiciendum & conſiderandum, an aliquid veneni cum telo vel ſpiculo ſimul vulneri ſit illatum, ut illud ipſum quoque arte extrahatur. De educendo telo, nonnulli à Virgilio decepti in vanam devenerunt perſuaſionem. Dictamum in Ida monte decerptum, vulneribus impoſitum, citra dolorem omnis generis ſpicula educere. Alii non minori conatu irrito,emplaſtra ex magnete vulneribus inducunt, ſperantes, ferrum ſic extrahi poſſe. Alii adipem leporinum occultâ proprietate id poſſe pueriliter ſomniant. Cùm tamen, niſi manuum aliorumque inſtrumentorum operâ id fiat, ſuppurationis potiùs tempus expectandum ſit, quàm telum variè agitando & intorquendo majorem dolorem & inflammationis metum concitare.

Digitized by Google

Ad promovendum igitur pus bonum medicamenta, Græcis ἐκπυη-τικὰ dicta, uſurpanda erunt, quæ humores & quicquid ad partem vulneratam præter naturam affluxit, in pus bonum convertant. Hæc verò ſecundùm Fernelium in duplici ſunt differentia. Alia enim per ſe & propriâ ſuâ virtute inſiti noſtri caloris vim tuentur, proinde temperatè calida, nec naturæ partis, cui foris adhærent, diſſimilia ſint neceſſe eſt, ut illum ipſum quoque humorem qui corruptus eſt, & à natura ſua deſciit, calore ſuo illuſtrare & ad bonam ſuppurationem deducere poſſint. Alia ex accidenti pus movent, ſuntque ferè emplaſtica; quæ dum cutis ſpiracula infarciunt & obſtruunt, ſpirirum & calorem nativum intra partem affectam cohibent, nec diſtare ſinunt; unde neceſſariò partis calor, qui afflictus erat, reſuſcitatur, humor corruptus mitigatur, concoquitur, & in pus bonum convertitur. Suppurantia igitur medicamenta cùm temperatè calida & humida ſint; apparet, illa admodum contraria eſſe iis, quibus priores indicationes implentur, quippe quæ frigida ſunt & ſicca. Ex ſuppurantium igitur numero ſunt, adeps vitulinus, porcinus, leporinus, humanus, ſanguis columbinus, crocus, althea, liliorùm alborum radices, farina hordei tritici, &c.

Venenum porrò vulneri illatum, niſi ſuctu hominis alicujus, pretio ad id conducti, extrahatur & ſubinde exſpuatur, vel per podicem galli deplumatum vulnerique impoſitum roſtro illius per intervalla leviter compreſſo, evocari poſſit, impendenda erit omnis opera, niſi funeſtum ægri interitum expectare velimus, ut antidotis & alexipharmacis quàm maximè propriis, veneni pernities in vulneribus enervetur & exſtinguatur.

Quòd ſi carnoſa aliqua particula vulneris per putredinem ablata fuerit, regeneranda erit, quanquam autem hoc proprium naturæ opus ſit; quodcunque tamen medicamentum ulcus vel vulnus moderatè ſiccat, ejusque ſordes blandè & citra morſum deterget; quoniam ſanguinem, qui gignendæ carnis eſt materia, tuetur, & impedimenta omnia ſubtrahit, vulnusque purum conſervat, ſarcoticum & carnem regenerans dicitur. Tale medicamentum ſubſtantiam habet mediocrem, qualitatem verò moderatè calidam & ſiccam, ut ſunt òrobum, thus, manna thuris, ſarco colla, aloë lota, myrrha & ſimilia. Decentem denique vulneribus cicatricem inducunt ea medicamenta, quæ vehementiùs exſiccant, & cicatricem cuti ſimillimam cogunt.

Craſſiorem quoque hæc medicamenta ſubſtantiam habent, ut carnem fortiùs conſtringant, contrahant & condenſent, qualia ſunt, quæ nullum calorem ſed frigus quoddam participant, ut ſunt: Lithargirus, balauſtium, myrtus, lapis calaminaris, ſcoria ferri, plumbum uſtum, vitriolum, ſquam-

Digitized by Google

ſquamma æris, & ſimilia, quorum tamen poſteriora quandoque abluenda, ut acrimoniam nimiam, ſi opus ſit, deponant.

Habes ſuccinctum curandi vulnera modum rationalibus medicis uſitatum, & felici ſucceſſu per tot ſecula comprobatum: Accipe nunc novam curandi viam, quam non ſolùm agyrtæ, veſpillones & fex populi, ſed quam philoſophorum etiam non pauci, contra omnem tamen rationem in philoſophia fundatam, ſuperſtitioſè recipiunt, commendant acriterque propugnant.

Telum igitur ſeu inſtrumentum, vel ſi id haberi nequit, lignum aliquod, vel quicquid ſit, quod vulneri aptari & immitti vel ad minimum ſanguine hominis vulnerati commaculari poſſit, unguento quodam, adhibitis fucatis ceremoniis, ut majorem fidem res mereatur, illinunt, & linteis faſciis ligant, in loco neque nimis calido, neque frigido ſed temperato aſſervant & cuſtodiunt: alii etiam in ciſta illud concludendum, alii ſuspendendum eſſe volunt, ſi minùs acrem dolorem vulneratis inferri credunt. Unguentum illud licet à diverſis autoribus diverſimodè paretur, ſequentes tamen deſcriptiones ſunt uſitatiſſimæ.

℞. Lardi de apro ad ignem liquefacti, & ſupra aquam frigidam fuſi quantum ſufficit, pul. lumbricorum terreſtrium in furno crematorum & pulveriſatorum, lapidis hæmatitis, ſantali rubei, uſneæ de cranio hominis an q. ſ. miſc. ad ignem. Hæc deſcriptio autorem habet Colonienſem. Baptiſta Porta, ex Paracelſo, ut putatur, hanc ponit deſcriptionem.

℞. Uſneæ concretæ in calvaria hominis laqueo extincti ℥ ij. mumiæ ſanguinis humani. ℥ ij. ping. hum. ℥ij. ol. lin. Terebinth. Bol. arm. an ʒ ij. fiat mixtura in mortario, & ſervetur ad uſum. Uſus verò hujus unguenti talis eſt. Quòd ſi vulnus punctim fuerit inflictum, inunctio quoque (ſuperſtitioſas cæremonias nota) à mucrone ſurſum verſus capulum duci & eo usque extendi debet, quousque intra corpus fuit infixum, vel ſi id ignoretur, ad capulum usque. Sin cæſim vulnus fuerit inflixum tunc ab acie ducenda eſt inunctio verſus tergum gladii vel cultri. Huic inunctioni ligaturam addunt non minus ſuperſtitioſam, ligant enim non vulnus ſed telum inunctum, ita ut vulneribus punctim factis, ligatura à cuſpide inchoëtur ſurſum illam ducendo; ſin cæſim, tunc ab acie faſciæ ducuntur verſus tergum. Interim ægri ſeu vulnerati nullam curam habent, nihilque refert re aſſerunt ſive præſens ſit, ſive ad duodecim milliaria abſens. Alii tamen, quibus ſenſus eſt paulò melior, ſingulis diebus vulnera ſimul lavant cum urina vel vino, probeque purificant, quibus ritè peractis vulnera ſæpiſſimè aliud nil deſiderant.

Qui mihi idem facere videntur, quod balneorum tubicines, quos Fernelius vocat, qui ægros recuperandæ ſanitatis fiducià ad thermas relegant, interim

terim tot pharmacis ſimul illos onerant, quot deglutiendis & devorandis vix decem alii ſufficerent, omnis interim effectus non medicamentis ſed thermis adſcribitur. Unum igitur eſt medicamentum, unguentum ſcilicet, non ipſi vulneri ſed telo ſanguine vulnerati commaculato in loco etiam remotiſſimo, adhibitum, cui totam vulneris curationem adſcribunt.

Jam verò ſi indicationes ſuperiùs expoſitas ex conſenſu omnium rationalium & methodicorum Medicorum in curandis vulneribus probatas & confirmatas conſideravimus, luce clariùs apparebit, modum illum curandi vulnera per unguentum armarium minimè naturalem vel ſufficientem, ſed ridiculum, inanem omniqúe ſuperſtitione plenum eſſe.

Primum ſiquidem apparet, unum & idem medicamentum non poſſe contrariis indicationibus ſatisfacere, jam verò demonſtravimus, primæ & ſecundæ indicationi per frigida & ſicca; Quintæ verò per calida & humida ſatisfaciendum. Præterea impoſſibile eſt ut tertiæ & reſpectivè quartæ indicationi per ullam aliquam medicinam ſatisfiat.

Neque hoc loco valet, ſi dixeris uſneam, hæmatitem & ſantalum primæ & ſecundæ indicationi ſatisfacere; conſtat enim, ſimplicia medicamenta, quæ compoſitum aliquod conſtituunt, ſuas facultates in mixtione non retinere. Expreſſe enim & verè inquit Gal. non eſſe in mixto quod erat in ſingulis: Contrariarum ſiquidem qualitatum ſimplicia in mixtione neceſſariò ſe invicem obtundunt, donec remittentibus ſingulorum viribus novæ emergant facultates ex illorum concurſu provenientes. Contra naturam enim eſt omnibusque ſenſibus contrarium, unum & idem refrigerare, calefacere ſimulque obſtruere. Sin ad tertias & occultas rerum qualitates confugere conaris, nihil obtinebis: Omnium ſiquidem Phyſicorum & Medicorum conſentiens eſt doctrinæ, occultas rerum qualitates plurium admixtionem minimè perferre. Quemadmodum igitur plura ſimplicia ſimiles qualitates habentia, ſi commiſceantur, ſimul ſeſe mutuò fovent; ſic contrariarum qualitatum ſimplicia invicem confuſa, nõ niſi mutuo ſeſe oppugnant, deſtruunt & demoliuntur. Vinum e.g. quin ventriculum calefaciat, nemo dubitat; ſi multum aquæ huic affundas, tantum aberit, ut calefaciendi vires retineat, ut potiùs refrigeret. Quod ſi quis mẽſtrua promovere velit & potionibus aperitivis, ex artemiſia, pulegio, meliſſa, & ſimilibus paratis, adjiciat tormentillam, biſtortam, lyſimachiam, pentaphyllum vel alia adſtringentia, quis talem medicaſtrum non derideret? Impoſſibile ſiquidem eſt, quin ex imperita iſta confuſione, ſingulorum ingredientium vires obtundantur, & infeliciter operentur.

Quanquam igitur in unguento armario non deſint quædam ad ſananda vulnera accommodata, quia tamen ineptè confunduntur cum aliis, nec ſeorſim debitoque tempore ſed indifferenter uno eodemque tempore, uſur-

uſurpantur, non niſi labor inanis, ſi modo telum inungere labor eſt, ſuſcipitur. Poſito tamen, minime verò conceſſo, in unguento armario ſingulorum ſimplicium qualitates minimè deſtrui vel enervari ſimulque vel eodem tempore omnibus ſcopis ſatisfacere; hoc tamen ſcire velim, quomodo unguenti facultas de telo inuncto peregrinando ad vulnus duodecim milliaria remotum, tranſire poſſit? In ſcholis ſiquidem phyſicorum tritum eſt & vulgare, inter agens & patiens mutuum requiri contactum. Hic verò magneticum ſpirituoſum & neſcio quem ſympathicum contactum, revera tamen nihil præter inanium verborum ſtrepitum objiciunt.

Magneticum enim contactum quod attinet, quanquam certum ſit, magnetis vim ad ferrum paulò etiam remotiùs tranſire; ſimul tamen lippis & tonſoribus etiam notum eſt, ferrum à magnete remotiſſimum nihil affici, ſic unguentum armarium in vulneribus remotiſſimis percurandis planè inefficax eſſe ſtatuimus.

Tantum igitur abeſt ut comparatio iſta magnetis & ferri, cum unguento & vulnere procedat, ut potiùs rem totam deſtruat planeque evertat.

Poſſem hoc loco unguentariis longè ſpecioſiorem unguenti ſui probationem ſuggerere à ſimilitudine ſurculi corylorum deſumptam. Hunc enim ſurculum, rei metallicæ periti protenſis ambabus manibus circumferunt, fodinas metallicas inveſtigaturi, cumque ſupra metallorum latebras incedunt, tertia ſurculi extremitas, quæ manibus non contrectatur, proprio & occulto motu ad terram defertur, metallicas divitias digito quaſi commonſtrans.

Hujus rei cauſam inveſtigantes, dicunt inter metalla & corylum, in montibus metallicis ut plurimum creſcentem, magnam eſſe ſuccorum affinitatem & ſimilitudinem, unde iſta ad terram inclinatio excitetur. Hæc tamen ratio quantum valoris habeat, aliorum judicio commendo.

Nolo enim hoc in loco operoſiùs regerere, diverſiſſima ſæpè metalla in uno aliquo monte occultari, quæ diverſos, imò contrarios habent ſuccos, ut fateri neceſſe ſit, ſurculum coryli vel omnium ſuccorum metallicorum cognationem & ſimilitudinem habere, vel unius duntaxat. Si omnium dixeris, habebit corylus naturam ſibi invicem contrariam: ſi unius? quæro quomodo ergo omnia metalla unius coryli ſurculo inveſtigentur? Intactum etiam hic relinquitur, cur eandem proprietatem non habeant aliarum arborum in montibus metallicis naſcentium, eodem terræ ſucco, quo etiam mella iſta, enutritarum ſurculi. Hoc duntaxat ſcire velim, cur extremitas ſurculi à rerum metallicarum perito geſtati ad terram inclinet; ſi verò ab imperito aliquo ruſtico, eodem plane modo, extenſis ambabus manibus circumferatur, minimè ad terram inclinet, etiamſi

Digitized by Google

conſtet, metallicas ibi fodinas eſſe, an occulta aliqua vis à manibus viri metallici ſurculo accedit? Meræ igitur ſunt impoſturæ, quibus ſurculum occulte & inſenſibiliter incorquent, ut principum oculis inſidientur.

Quod de ſpirituoſo rerum naturalium conſenſu proferunt, æquè eſt infirmum. Quanquam enim ſingulis rebus naturalibus, ſpiritus quidam ineſt, quem vectorium illi vocant, qui ad res maximè ſibi cognatas, familiares & congeneres, occulto & inexplicabili naturæ motu fertur; exemplo magnetis tamen jam patet, talem virtutem in immenſum ſpatium, minimè diffundi poſſe. Eſto tamen, ſimplicium ſpiritus ad res ſibi congeneres, etiam ad multa millaria abripi, hoc tamen duntaxat ſequetur, ſpiritum terebinthinæ, uſneæ, ſantali, boli hæmatitis & humani adipis minimè ad carnoſum vulnus, ſed ad terebinthum, uſneam, ſantalum, hæmatitem, bolum & adipem deferri: vel exponant nobis, quænam ſit inter res iſtas & vulnus carnoſum cognatio & ſimilitudo, annon bolus, hæmatites, ſantalum & uſnea, res ſunt terreſtres frigidæ & ſiccæ, vulnus carnoſum, calidum & humidum?

Si dixeris, ſanguinem humanum telo aſperſum facultatem uſneæ, hæmatitis, ſantali, boli & reliquarum ſpecierum ſecum ad vulnus conſanguineum deferre; tunc reſpondemus impoſſibile eſſe, tantillum ſanguinis telo adhærentis, facultatem reliquarum ſpecierum tam numero quàm quantitate prævalentium ad vulnus ſecum deferre poſſe. At, inquis, forſan mumiam ſanguinis humani, uſneam cranii humani & adipem humanum, facultatem ſanguinis telo adhærentis promovere & ad vulnus dirigere. Verùm ſi ſpecies iſtæ de partibus humani corporis deſumptæ, una pharmaci vim ad vulnus deferunt, qui fit, ut pharmaci vis ad vulnus Cornelii, & non ſimul ad vulnus Scipionis, aliorumque hominum in conflictu, aliquo vulneratorum deferatur. Hic ad aſtra & planetarum influentias confugiunt. An non, inquiunt, hunc ferit Saturnus, illum reſpicit Jupiter, alium bellicoſus exagitat Mars; mirum igitur non eſt, vim unguenti ad hoc vel illud individuum, non ad omnia vulnera ſimul, cæco & abdito prorſus motu deferri. O bellam fabulam, quam nemo, præter deliros quoſdam calendographos credit. An non veneranda antiquitas, ſaniores quoque Aſtronomi demonſtrant, univerſam terram, ſi ad cœli complexum referatur, eſſe inſtar puncti anguſtiſſimi? Quomodo ergò eſt poſſibile, ut ex ampliſſimo illo complexu virtus aliqua in minimam anguſtiſſimi illius puncti particulam, quam hic vel ille conſtituit, præterito toto illo amplexu influere poſſit?

Quemadmodum igitur ridiculum eſt, ſydus aliquod mihi ſoli, & non ſimul aliis infortunium promittere, Saturnum in me ſolum ſævire. Jovem hunc

hunc clementer aſpicere, tot alios negligere, ſic etiam c... hinno dignum, quod dicunt, vim unguenti in determinati duntaxat hominis vulnus. Rationem denique unguentarii adferant, quomodo unguentum ex particulis corporis humani paratum, animalium quoq; vulnera (quod aſſerunt) conſolidet, quænam hic ſimilitudo & familiaritas inter aſinum & hominem, niſi fortè inter aſini & ſuperſtitioſi alicujus hominis intellectum ſimilitudo detur.

Quæſiverim denique, quomodo à tantillo ſanguinis concreti tanta ſpiritus vectorii vis promanare, multiplicem faſciarum ſuperinductarum convolutionem tranſire, ciſtam perrumpere, ad remotum vulnus in lecto forſan & cubiculo undique concluſo repoſitum permeare poſſit. Radii certè ſolares vires ſuas, aëre exiſtente turbido, ad corpora noſtra extendere nequeunt, ut dubium non ſit, ſpiritum ipſum vectorium à ventorum turbine millies, disjici, antequàm ad vulnus perveniat. Sed Piſtorius in fide & arte Medica bis factus apoſtata, phyſicos deridet, quoties arcanarum operationum cauſas perſcrutari & inveſtigare conantur, cùm fidei potiùs illas adſcribendas eſſe exiſtimet. Sed tranſeant etiam iſtæ nugæ in Papatus tenebris excogitatæ. Qui in pietatis ſchola profecerunt; fide, longè præſtantiora bona, quàm curationem vulnerum, conſequuntur.

Sympathiam denique quod attinet, quam licet fruſtra ingeminent, cùm à virtute magnetica, & conſenſu ſpirituoſo nihil differat, videbimus tamen, quid ſaniores philoſophi de ea ſentiant. Cic. ſympathiam vocat quandam rerum convenientiam, alii harmoniam, eamque definiunt, quandam inter res naturales, quæ ſe mutuo favore excipiunt & proſequuntur, conſenſionem. Hæc e.g. in corpore humano duplex eſt: Una, quâ partes humani corporis, vel per manifeſtas & conſpicuas vias, vel per abditos & occultos meatus, conſpirant & conſentiunt. Talis ſympathia intercedit inter epar & cor per cavam venam, inter cor & lienem per arterias multiplices, inter uterum & mamillas per venam epigaſtriam, inter totum denique corpus humanum per occultos meatus, quos Hippocrates omnium primus notâſſe videtur.

Altera Sympathia, quâ partes ejuſdem ſubſtantiæ invicem conſentiunt, e.g. uterus & ventriculus organa nervoſa cum cerebro omnium nervorũ principio magnâ familiaritate conſpirant & conſentiunt. Nunc quæſo te, ſenſum humanum recollige & conſidera, quænam ſympathia eſſe poſſit, inter ſanguinem extra venas propriaq; conceptacula effuſum, teloq; concretum & quaſi congelatum frigidum, frigidum & ſiccum, omnique ſanguinis formâ privatum, & inter ſanguinem in venis fluidum, calidum & humidum, maximeque ſpirituoſum: Ille vim habet ſiccandi, conſtringendi, repellendi, unde pro ſecreto remedio à nonnullis uſurpatur in hæmor-

rhagia

Digitized by Google

rhagia narium compeſcenda, hic verò calefaciendi, penetrandi & vivificandi facultatem poſſidet. Nulla igitur & ne minima quidem hic occurrit Sympathia, quam tamen, ſi maximè concederemus, nusquam tamen tutò ad loca remota tranſiret, quæ enim in uno aliquo vivo & conſpirabili corpore concluſa ſunt, liberrimè conſentiunt, ſeque mutuò afficiunt, quæ verò ab invicem diſſita ſunt, minimè. Hæc quidem ab aſſertoribus unguenti armarii de novo curandi vulnera modo, in medium adferuntur, ut tamen fucus & ſuperſtitio plus fidei & authoritatis mereantur, fucum fuco addunt, ritusque ſuperſtitioſos cumulant: Nonnulli ſiquidem telum ſingulis diebus inungunt, alii alternis vel ternis diebus inunctionem repetunt, alii verò unicâ inunctione ſunt contenti. Quidam etiam telum inunctum in conclavi temperato ſuſpendunt, alii in ciſta probe munita cuſtodiunt.

Omnes tamen diligenter proſpiciendum & cavendum monent, ne telum ſordibus inquinetur, vel in loco impuro aſſervetur, eò quòd ſanguis telo adhærens citra graviſſimum vulneris dolorem, & conſolidationis impedimentum, nihil impuritatis perferre poſſit, cùm tamen longè major ejusdem ſanguinis ſuprà terram effuſi copia, quotidie, non ſolùm pedibus conculcetur, ſed animalium quoque excrementis turpiſſimè defœdetur. Si ergò evaporatio de tantillo ſanguine telo adhærente, commaculata, ad vulnus transvolat idque divexat, cur idem non faceret longè major ſanguinis ſuprà terram effuſi & conſpurcati copia?

Quocunque ergo ſe vertant unguenti defenſores & patroni, nihil ſolidi, nihil quod veram & antiquam philoſophiam ſapiat, in medium proferunt, ſed fucum, impoſturam, ſuperſtitionem.

Quapropter, ut negotium totum breviſſimè complectar, cum in naturali & methodicà vulnerum curatione plures indicationes eæque differentes occurrant, quibus certo ordine, prout diverſa vulnerum tempora requirunt, ſatisfaciendum, inter vulnus quoque & medicamenta non ſolum mutuus contactus, ſed manuum quoque operatio neceſſario requiratur, unica verò medicina, quæcunque illa ſit, diverſiſſimis indicationibus ſatisfacere nequeat, neque etiam diverſiſſimarum facultatum ſimplicium in una compoſitione ſine virium deſtructione conſiſtant, cùm denique nullius medicamenti virtus ad multa milliaria ſeſe extendat, firmiter concludimus, per unguentum armarium vulnera naturaliter minimè percurari, ſin quædam curentur, illa talia omnino eſſe, quæ ſuâ ſponte ſine ulla Medicina, vel ſuperſtitioſo etiam ritu perſanari etiam potuiſſent.

DANIEL

DANIEL SENNERTUS,

De

UNGUENTO ARMARIO.

Unguenti Armarii variæ dantur deſcriptiones. Paracelſus ipſe, Archidux Magicæ, lib. 1. hanc habet deſcriptionem. *Paracelſi deſcriptio.*

℞ *Uſneæ Unc. ij.*
Mumiæ unc. ß.
Pingued humanæ unc. ij.
Sang. human unc. ß.
Ol. lini, Drach. ij.
roſac.
Boli Armen. ana unc. j.
Miſc. F. Ung.

In quod lignum ſanguine ex vulnere imbutum & exſiccatum imponit, & vulnus ſingulis diebus faſcia nova urina vulnerati madefacta obtegit. Ad arma verò inungenda addit adhuc,

Mellis unc. j.
Ping. muri Drach. j.

Johann. Baptiſta Porta, Mag. nat. lib. 8. cap. 12. de eo ita ſcribit: Unguentum armarium, olim à Paracelſo Maximiliano Cæſari datum, & ab eodem expertum, maximè charum ab eo habitum quamdiu vixit, cujus aulæ nobilis mihi communicavit. Si adlatum fuerit ferrum, quod ſauciavit, aut lignum ejusdem ſanguine madefactum, ſanabitur æger, etiamſi longè aberit. *Deſcriptio Unguenti armarii Porta.*

Cape uſneæ, ſive muſci concreti in calvaria aëri derelicta.

Adipis humani ana unc. ij.
mumiæ
ſanguinis humani an. unc. ß.
Ol. lini.
terebinth.
boli Armeni ana unc. j.

 Omnia

Omnia ſimul in mortario terantur; in urna oblonga & anguſta ſerventur: æger manè ſui ipſius urina eluat vulnus, nulloque addito deligetur & ſine dolore aliquo ſanabitur.

Crollii deſcriptio. Crollius & ipſe Paracelſo id tribuit, ac unguentum Sympatheticum ſeu ſtellatum Paracelſi nominat, & id ita deſcribit.

℞. *Adipis verris aprugni,*
Urſini ana unc. iiij.

Quò ſeniora animalia, eò melior adeps. Utriusq; animalis adeps prius in vino rubro per dimidiam horam lento igne bulliat, poſtea effunditur ſuper aquam frigidam & cochleari colligitur pinguedo innatans, quicquid fundum petit abjiciatur.

Poſtea ℞. lumbricorum ex vino vel aqua lotorum ſextarios duos, torrefiant in olla tecta in fornace piſtoris, cavendum tamen ne adurantur, poſtea terantur in pulverem.

℞. *Hujus pulveris,*
Cerebri aprugni ſiccati,
Santali rubri odorati,
Mumiæ,
Hæmatit. ana unc. j.

Demum accipe Uſneæ è cranio hominis violenta morte peremti, abraſæ luna creſcente, & in bona domo exiſtente, Veneris ſi fieri poſſit. non Martis aut Saturni, ad pondus duarum avellanarum circiter: Ex omnibus tritis & invicem mixtis cum adipe ſecundum artem unguentum fiat, in vitro clauſo, vel pixide diligenter ad ſuos uſus reſervandum.

Si forte lapſu temporis unguentum exſiccaretur, dicto adipe vel melle Virgineo humectari & emolliri de novo poteſt. Paretur unguentum Sole in libra exſiſtente.

Uſus. De efficacia autem & uſu ejus ſcribit: Perficitur hæc cura per medicamenti hujus vim Magneticam attractivam à ſideribus cauſſatam, quæ mediante aëre vulneri adducitur & conjungitur, ut ſpiritualis operatio in effectum deducatur. Fit inquam propter conjunctionem aſtralem & elementalem: ut enim calor Solis concordat ſe cum terra, ita Perſicaria cum morbo: abeunte Sole abit calor, ita hîc etiam.

Tria ergo ſunt, quæ cauſſantur per hoc unguentum tam mirabilem effectum. 1. Sympathia naturæ. 2. Influentia corporum cœleſtium, ſuas operationes per elementa perficiens. 3. Balſamum, quod ſanandi virtute prædicatum cuilibet homini naturaliter inditum eſt.

Hoc unguento ſanantur omnia vulnera, quocunque telo, ictu, jactu, cuicunque etiam ſexui inflicta, (ita tamen ut nec nervi, arteriæ, nec unum è tribus principalioribus membris læſum ſit) modò telum haberi

poſſit,

poſſit, etiamſi patiens multis miliaribus à nobis abſit. Et quia eſt conglutinantis, ſuppurantis & renovantis naturæ, non permittit, ſi debito modo applicetur, ullum noxium ſymptoma ſupervenire.

1. Ungatur telum, quo homo vulneratus eſt, ſingulis diebus ſemel, ſi neceſſitas urgeat, & vulnus ſit ingens: alioquin ſecundo aut tertio die unxiſſe ſufficit, ſervetur in mundo linteolo & loco tepido non nimis calido, ne damnum inferatur patienti: cavendum etiam ne deſuper telum cadat, nec ventus afflet in loco frigido, alioquin patiens ad inſaniam redigeretur. *Modus applicandi unguentum.*

2. Antequam ungas, conſidera, an punctim vulnus factum ſit, quod ſi eſt, ungatur defenſorium illud ſuperius (& non inferius) deſcendendo, alioquin nocumentum adferretur ægrotanti.

3. Si verò non poſſis cognoſcere, quàm profundè, vel quomodo defenſorium in carnem introiverit, poteris illud totum perungere, alioquin ſufficit locum teli, quo aliquis læſus, inunxiſſe.

4. Non eſt neceſſe vulnus conſuere, more barbitonſorum, ſed ſolum linteolo mundo quotidie circumligare, in patientis urina prius madefacto.

5. Quo die quis inungit telum, abſtineat à Venere.

6. Ante inunctionem teli, vulnerato etiam citiſſimè ſiſtatur ſanguis.

7. In fracturis & ruptura oſſium aliquid pulveris ſymphyti majoris poteris addere unguento, vel de radicibus ellebori nigri.

Habito telo, quo quis læſus, & cupias ſcire, utrum patiens ſit moriturus vel ſupervicturus; ſic experiere: Si illi telo ſupra carbones calefacto, in tantum quod poſſis manum deſuper tenere, pulverem à ſantalo rubro & hæmatite aſperſeris, ſi ſudat guttas ſanguinis, morietur patiens, ſin minus, evadet.

Si verò ſcire volumus, utrum patiens ſe rectè gubernet in potu & aliis requiſitis: hoc cognoſcitur, quando in defenſorio maculæ ſanguinis apparent, ſin minus, tùm bene ſe gerit.

Notandum inſuper 1. Non habitis armis vel telo, nihilominus quamlibet cutis aperturam & læſionem violentam, per quam ſanguis egreditur, hoc unguento ſanari poſſe, ita ut lignellum ſalicetinum in apertura cruenta madefiat, & poſtquam ſanguis adhærens ſiccatus eſt (non ad Solis vel ignis calorem, ſed ſponte & per ſe) demum infigatur ſupradicto unguento in pyxide aſſervato, intus relinquendo.

2. Si vulnus magnum & profundum eſſet, ſingulis auroris mundificari poteſt, & recenti linteolo ligari, ſine omni alio uſu extraneorum oleorum, unguentorum, & ſimilium: & tunc ſanatur hoc vulnus quocunque modo inflictum per ſe, & ſufficit lignellum ſemel tantùm in apertura ſeu vulnere cruento prius madefactum, unguento pixidis infixu munere, uſque ad ſanationem plenariam.

3. Attamen quoties vulnus aliquid novum ſanandum eſt, requiritur ſemper recens lignellum.

4. Si verò vulnus nollet ſanguinem emittere, tamdiu lignello ſcarificandum, donec ſanguis effluat: ſic etiam in dolore dentium ſanando, dens dolens tamdiu ſcarificetur ſcalpello, donec ſanguinem emittat, ſcalpellum poſt exſiccationem ſanguinis ungatur hoc unguento, ſic confeſtim ſedatur dolor. Si equus ſit clavo transfixus in pede, extrahatur primo clavus & inungatur, & citò curabitur pes equi, ſine ſuppuratione.

Eodem modo poſſunt omnia animalià carnem & oſſa habentia curari.

Gabelchoveri deſcriptio. Osvvaldus Gabelchoverus, in Practica Germanica.

℞. Pingued. apri, urſi an. ℔j.
Eaq. liquefacta vino rubro infundit. Pinguedini huic addit,
Pulv. lapid. hæmatit. unc.j.
Santali rubri Drach. vj.
Lumbricor. præparat. Drach.ij.
Uſnea quantum haberi poteſt,
Miſcet, ut F. Ungu. de cujus uſu ferè eodem, quæ Crollius habet.

Alia deſcriptio. Alii hanc deſcriptionem habent.

℞. Lardi aprugni ad ignem liquefacti, & ſupra aquam fuſi.q.ſ.lumbricor. terreſtr. præparat.
Lapid. hæmatit.
Santali rubri,
Uſneæ de cranio humano an q.ſ.
Miſce ad ignem.

Joan. Wittichius omittit, & parum referre putat, ſive ea adhibeatur, ſive omittatur. Mumiam quoque & adipem ac ſanguinem non addit. Quod & alii faciunt. Et novi ipſe quendam, qui curam hanc promittebat, qui unguenta hoc ſaltem ex pingued. porci domeſti paucisque aliis, nulla uſnea, nec ulla re è corpore humano petita, quoties libebat, componebat.

Coleri deſcriptio. Polypragmon ille Jac. Colerus, lib. 18. Oeconomiæ, cap. 154. hanc deſcriptionem tradit.

℞. Pingued. verris aprugni,
domeſtici.
Urſini an. ℔ ſs.
Muſci è cranio humano p.j.

Lumbricor. terreſtr. Menſ. ½.
Lapid. hematit. unc. ij.
Santali rubri,
rad. conſolidæ major. ana unc. iij.
Miſce. Fiat cum vino unguentum.

De tempore etiam parandi medicamenti non conveniunt. Crollius Sole in libra exiſtente parare jubet. Alii anguſtioribus adhuc terminis tempus hoc includunt, & 10. ac 11. diem Septembris definiunt. Alii quocunque tempore parant.

Modus autem utendi hoc medicamento, cum antea è Crolleo prolixè ſit deſcriptus, eum repetere opus non eſt. Summa eſt; non ipſum vulnus hoc unguento ungendum eſſe, ſed telum, ſeu inſtrumentum quodcunque, quo vulnus fuit inflictum, aut ſi id haberi nequeat, aliud telum, vel lignum, inprimus ſalignum, vel aliud quid vulneri immiſſum, & ſanguine hominis vulnerati infectum & commaculatum. Nihil etiam referre putant, ſive æger præſens ſit, ſive ad multa milliaria abſens: neque ipſius vulnerati ullam, ſed ſaltem armorum inunctorum curam habent. Aliqui tamen, ut ſingulis diebus vulnus urina vel vino abluatur & mundetur, præcipiunt. *Modus utendi.*

Ne quis autem de effectu hujus medicamenti dubitet; Primò ad experientiam provocant, ſcribitque Rudolphus Goclenius junior; ſe poſſe nominare Imperatores, Reges, Principes, Comites, Nobiles, quorum authoritas, atque fides in dubium non ſit vocanda, qui de efficacia hujus unguenti teſtimonium perhibeant.

Deinde actionis hujus naturales cauſſas reddi poſſe putant patroni huius unguenti, & imperitos fatuos nominat Crollius eos, qui de efficacia hujus medicamenti dubitant, aut curam hanc ad veneficia referunt. Ut autem probent naturali modo illam curam perfici, primò prolixè probant, dari actiones, quæ non contactu corporeo intercedente, ſed occultam ſympathiam & Magnetiſmum, ut vocant, fiant. Ita magnes trahit ferrum, etſi id corpore non tangit, & movetur verſus polum. Aſtra in hæc inferiora, quæ corpore non attingunt, agunt, torpedo per haſtam tangentis manum afficit. Nonnulli felis etiam ciſtæ incluſæ, & quam non vident, præſentiam non ferunt, & niſi vel felis amoveatur, vel ipſi è conclavi, in quo felis eſt, exeant in lipothymiam incidunt. Canes heri veſtigia agnoſcunt, ut & ferarum, eorumque ductu eas inſequuntur. Taxi umbra noxia eſt homini. Et talia plurima, quæ in natura obſervantur, occultarum actionum exempla conferunt, quas quia in Magnete ſunt manifeſtiſſimæ, ab eo Magneticas in genere vocant. *Rationes pro unguento armario.*

Alterum, quod præſupponunt, eſt, dari quendam ſpiritum mundi

Digitized by Google

per totum mundum diffuſum, qui ſit vector & vehiculum occultarum potentiarum & actionum, quique omnes mundi partes connectat, & mirum inter eas conſenſum excitet.

Tertiò autem vires ipſius Unguenti Armarii quod attinet, duplicem in eo vim eſſe ſtatuunt, unam in ipſo unguento, vulnera ſcil. conſolidandi & glutinandi; alteram, quæ in telo inuncto ſit, & potentiam iſtam ad vulnus deferat. Priorem vim à compluribus, è quibus componitur, hoc medicamentum deducunt, & ſiderum influxu, & conjunctione Aſtrali & elementali. Ideoque, ut dictum, nonnulli certo anni tempore ac ſiderum poſitu hoc unguentum conficiunt. Alteram verò vim deducunt à balſamo naturali, qui cùm ſanguine telo, vel inſtrumento vulneri impreſſo, & ſanguine vulnerati maculato inhæreat. Hoc enim balſamum, propter ſympathiam, quam habeat cum parte vulnerata, vim illam medicamenti, mediante ſpiritu mundi, vulneri communicare. Atque hujus rei & alia exempla afferunt. Zenith, quod appellant, juvencularum in ignem projectum graviter virginem, è qua effluxit, lædere aiunt: Secundinas malè tractatas fœminæ, à qua exierunt, damnum inferre. Quanquam nec hîc ſat clarè ſeſe explicent.

Scribit enim Crollius, curam hanc perfici per medicamenti hujus vim Magneticam attractivam, à ſideribus cauſſatam, quæ mediante aëre vulneri adducatur & conjungatur. Et mox tria eſſe dicit, quæ cauſentur per hoc medicamentum tam mirabilem effectum. 1. Sympathiam Naturæ. 2. Influentiam corporum cœleſtium ſuas operationes per elementa perficientem. 3. Balſamum, quod ſanandi virtute præditum cuilibet homini naturaliter inditum ſit.

Rationes contra unguenti armarii defenſores.

Verùm enim verò, ut noſtram ſententiam de iſto unguento aperiamus, primò illud id ſuſpectum reddit, quod non una ejus compoſitio circumfertur, ſed plures, & in quibusdam ea omittuntur, à quibus alii omnem hujus medicamenti vim deducunt, & ex deſcriptionibus variis ſupra allatis patet. Ita Wittichius usneam & adipem ac ſanguinem omittit, quæ tamen alii pro baſi & præcipua parte hujus medicamenti habent. Et nihilominus omnes eundem effectum pollicentur, & quisque ſuum ad omnia vulnera, quocunque teli genere, ſeu punctim, ſeu cæſim, ſeu jactu, ſeu lapſu, inflictum prædicat; etſi Goclenius & Crollius, vulnera quæ ſunt in nervis, arteriis, & uno è membris principalioribus, ut corde, cerebro, excipiunt.

Quod alii contra hujus medicamenti compoſitionem objiciunt, quod nimirum autores hujus unguenti usneam è cranio hominis ſuſpenſi, mumiam, ſanguinem humanum calentem, adipem humanum adſciſcant, & in ſanguine humano, & adipe totius negotii ſuccum & nervum eſſe cenſent,

ſent,idq; ſuperſtitioſum putant; id meum quidem non facio; cùm notiſſimum ſit, adipem & cranium humanum, mumiam, usneam à Medicis aliis ſine ſuperſtitione in curandis morbis uſurpari: hoc tamen moneo, cùm ſagæ & malefici, ut ex Apulejo, lib. 2. & 3. metamorphoſ. Ovid. & Nicolao Remigio, dæmonolatriæ lib.1.cap.16. & lib.7.cap.1.& aliis, qui de ſagis ſcripſerunt, patet, humano ſanguine & carne, aliisque humani corporis partibus ad ſua malefacia uti ſoleant, cavendum eſſe cuique, qui talibus uti vult, ut medicamento effectus naturalis cauſa non ſuperſtitioſè utatur, & ita diabolo, qui & animæ & corporis humani hoſtis eſt, gratificetur, eique incautè inſerviat; quod fieri poteſt, ſi ad eos effectus talibus utatur, qui non ſunt in rerum iſtarum naturali poteſtate; & propterea, ſi ij conſequantur, diabolo potius, homini per talia ſuperſtitioſa inſidias ſtruenti, quàm ipſi rei imputandi & adſcribendi ſunt.

Effectum hujus medicamenti quod attinet, eum non ſemper voto reſpondere, vel obſervatio 25. cent. 3. apud Guiliel. Fabricium oſtendit. Et ſit, ut multos, qui curâ hâc uſi ſunt, convaluiſſe, etiam magni viri teſtentur: tamen non plus teſtari poſſunt, quam hæc: Quendam vulneratum fuiſſe; ipſi adhibitam curam iſtam per unguentum armarium; eundem convaluiſſe: an verò vi hujus medicamenti convaluerit, hoc teſtari non poſſunt. Multa enim ſæpe cum effectu aliquo conjungi poſſunt, quæ ejus cauſa non ſunt. Itaque ut non ſequitur; Iſto ambulante coruſcavit: ergo ambulatio eſt cauſa coruſcationis: Ita non ſequitur; hic vulneratus ſanatus fuit, & adhibuit unguentum armarium; ergo unguentum armarium eſt cauſa ſanationis; niſi monſtretur, ab iſto unguento neceſſariò hunc effectum ſecutum eſſe. Et nullibi fallacia cauſæ frequentior eſt, quàm in medicina, ac ſæpiſſimè alicui medicamento morbi alicujus ſanatio tribuitur, quæ non ab eo provenit, ſed à natura, aut antea vel ſimul adhibitis aliis medicamentis. Et eſt Medicinæ longè alia, quàm aliarum artium, ratio. In aliis enim artibus effectus in ſolidum ab artifice pendet, & ſi quid ab eo bene vel malè fit, id omne (niſi forſan materiæ & ſubjecti ineptitudine; cùm non ex quolibet ligno fiat Mercurius; aut inſtrumenti ratione aliquid vitii accidat) artifici imputandum & adſcribendum, cùm, ut in Inſtit. lib. 1. cap. 1. dictum, ſubjecta aliarum artium nihil agant, ſed obſequium ſaltem præſtent: Medicinæ verò ſubjectum innatam quandam potentiam habeat, qua à Medico adjutum plerumque ſponte ad ſanitatem tendit; unde ab Hippocrate 6. epid. comm. 5. text. 1. νούσων φύσιες ἰατροί, Naturæ morborum medicatrices dicuntur.

Itaque

Itaque res eò redit, & hic non ſtatus controverſiæ eſt, an vulneraco, qui convaluit, cura per unguentum armarium adhibita fuerit; ſed hic eſt, an unguentum armarium ſanationis cauſa fuerit. De quo jam diſpiciendum.

Cùm autem, ut ſupradictum, conglutinationis vulneris Natura cauſa ſit, nullius verò medicamenti vi, quocunque nomine veniat, & ſæpe etiam lardo, vel aliâre non màgni momenti, impoſito, vulnera multa, ſine aliorum medicamentorum & Medici ope, ſanentur; propterea in cura etiam, quæ per unguentum armarium adhiberi creditur, conglutinatio vulneris ſoli Naturæ ut proximæ & principali cauſæ, adſcribenda eſt. Quòd cùm ita ſeſe habeat, & nullo modo negari poſſit: jam quæritur, an iſta in cura ſoli naturæ vulneris ſanatio adſcribenda ſit; an verò etiam unguenti armarii aliqua efficacia ſimul concurrat. Mihi priùs probabilius videtur, ideò, quod certum eſt, ut modò dictum, vulnera ſæpiſſimè à natura, nullo concurrente medicamento, ſanari id quod etiam vulnera interna, quibus nulla medicamenta adhiberi poſſunt; teſtantur. Et huc tota illa Cæſaris Magati vulnera curandi ratio, de qua cap. præcedente dictum, tendit, ut negotium Naturæ committatur, calor & temperies partis, quæ inſtrumentum eſt, integra ſervetur, neque præter neceſſitatem medicamentis ea moleſtetur. Et interdum tam periculoſa vulnera, Naturæ in primis beneficio, nullo, vel haud magni momenti medicamento adhibito, ſanantur, ut miraculo potius, quàm medicamentis adſcribendum id videatur. Cujus rei obſervationes exemplaque paſſim nota ſunt. Neque tamen ita audaces ſunt hujus unguenti patroni, ut vim ejus ad omnia vulnera extendant; cùm, ut paulò ante dictum, Crollius & Goclenius vulnera membrorum principaliorum, item nervorum & arteriarum excipiant; & nemo adhuc inventus, qui ad ſclopetorum vulnera iſto unguento uti auſus fuerit. Quis verò eſt, qui negare auſit, vulnera aliá leviora à ſola Natura ſanari poſſe? Si tamen aliquid, quod vim naturæ excedere videatur, in cura iſta per unguentum armarium accidat, videndum, ne ope diaboli, pacto ſeu explicito ſeu implicito allecti, id præſtitum fuerit.

Cùm ergo Natura ſola & proximè vulnera glutinet; medicamenta verò, ut ſupra monſtratum, nihil aliud præſtent, quàm ut calorem nativum & temperiem partis naturalem conſervent, vel impedimenta, quæ naturæ in opere ſuo obſtant, removeant: jam videndum, an unguentum armarium iſta præſtare poſſit.

An unguentum armarium in diſtans agere poſſit?

Ubi mox prima difficultas occurrit, an nimirum omnino medicamentum, quod non ipſi vulneri, ſed telo, aut rei alii ſanguine ex vulnere maculato inungitur, prodeſſe poſſit, in primis ſi vulneratus abſens, & à

telo

Digitized by Google

telo inunćto aliquot milliarium ſpatio remotus. Equidem ad id probandum duabus utuntur rationibus, ut ſupra etiam; Prima eſt, quod dentur actiones ab occultis qualitatibus, & in diſtans; quas Magneticas vocant; deinde quod per ſpiritum mundi vis unguenti ad vulnus, ut multorum rerum ſympathia & antipathia, deferatur.

Verùm neutrum id, quod debet, probat. Primò enim etſi concedimus, dari tales actiones, neque ſemper, quæ mutuò agunt & patiuntur, ſeſe corporibus attingere; tamen an id fiat unguento armario, atque an à telo inunćto vis aliqua ad vulnus per longum locorum intervallum perveniat, probandum adhuc eſt. Nec enim ſequitur, dantur aliarum rerum tales actiones mirabiles, ergo & unguentum armarium talem vim habet. Et id non fieri, facilè perſpiciet, qui reliquas ejusmodi actiones, quæ ad diſtans fiunt, conſiderabit. Cùm operari ſequatur eſſe, ut inter agens & patiens quædam fiat conjunćtio & mutuus contactus, neceſſarium eſt. Cùm autem res, inter quæ eſt actio, non omnes corporibus ſeſe contingant, ut alio modo ſe contingant, neceſſe eſt: qui duplex eſt. Vel enim res, quæ ad diſtans agere dicitur, aliquid de ſuo corpore & ſubſtantia, quod effluviũ ſeu ἀπόῤῥοιαι antiqui vocabant. Medici, ubi de contagio agunt, μίασμα appellant, (videatur lib. 4. de febrib. cap. 4. & inſtitut. lib. 2. part. 2. cap. 12.) ubi ſcilicet minutiſſimæ partes & atomi è corpore effluunt, &, mediante vel aëre, vel alio corpore, ad aliud corpus transferuntur, idque vi, quam cum corpore integro communem habent, afficiunt. Talia autem corpuſcula & effluvia nullum regularem motum habent, ſed pro motu aëris inordinatè hinc inde moventur, & à flatu quocunq; variè diſperguntur, ſicut in candelarum exſtinćtarum & aliarum rerum accenſarum fumo videre eſt. Alia verò corporea, quæ in diſtans agere dicuntur, equidem nihil de ſuo corpore, quod ad aliud corpus transferatur, ſed ſpeciem ſaltem emittunt; quomodo per ſpecies ſenſibiles, lucem, ſonum, odorem, corpora etiam diſtantia afficiuntur. Et probabile eſt, plures eſſe ejusmodi ſpecies, quàm quot noſtris ſenſibus percipiuntur. Atque id vulgo virtute vel virtuali contactu fieri dicitur. Virtus tamen ſemper præſupponit ſubſtantiam, à qua ea fluit. Sic exſtinćta flamma, ceſſat illuminatio. Deinde idoneum ſubjectũ requiritur, per quod propagetur, quod ſi non ſit, actio ceſſat. Ita interpoſito corpore opaco, inter lucidum & viſum noſtrum illuminatio ceſſat. Tertiò vis hæc & orbiculariter diffunditur, & ad certam diſtantiam. Phyſici vocant ſphæram activitatis: Quæ in aliis major, in aliis minor eſt. Maxima in rebus lucidis, minor in ſonoris. Quò tamen corpus lucidum majus eſt, eò etiam major ſphæra activitatis. Hinc ſtellæ omnium longiſſimè & latiſſimè lumen de ſe ſpargunt.

Actio in diſtans duplex.

Ffff Quæ

Quæritur jam ergo, qui certum eſt, unguentum armarium, quo telum unctum eſt, corpore abeſſe à vulnerato, an horum modorum altero eum tangat. Tertium non datur. Neque enim per accidens & qualitatem aliquam id fieri poteſt; cum accidens de ſubjecto in ſubjectum non migret, nec ſe in diſtans & aliud corpus diffundat. Neutro id fieri poſſe dico.

Unguentū armarium agit per effluvium corporeum.

Primò enim cùm effluvia corporea nullum certum motum habeant, ſed ad motum aëris inordinatè hinc inde moveantur, quomodo rectà ad vulneratum tendent? Neque eſt ut quis ad ſimilitudinem ſubſtantiæ confugiat. Quanquam enim corpuſcula talia minima tandem ſui generis ſeſe applicant ut in tonitru & fulgure videre eſt: Tamen dum primùm è corpore exhalant, hinc inde inordinatè vagantur. Multò minus ad ſpiritum Mundi confugere licet, quo vectore corpuſcula hæc è telo uncto ad vulnus perveniant. Dicuntur enim iſta de ſpiritu Mundi. Sed non probantur, imò rationibus ſat firmis oppugnantur. Præterea cùm cura hæc in longinquum & per milliaria aliquot, ut volunt, ſe extendat; ſuper corpuſculorum effuſionem fieret, cùm per exiguum unguenti, & multò minus adhuc balſami illius naturalis, telo adhæreſcat, unguentum illud cum balſamo facilè in auras avolaret & evaneſceret, & ita ſublato curationis fundamento curatio ipſa ceſſaret.

Unguentū armarium non agit per ſpecies.

Si verò per ſpecies vel actionem Magneticam hanc actionem fieri dicant, probandum primò eſt, quòd tales ſpecies huic unguento inſint, (ſimplicibus enim quibusdam & rebus naturalibus, non arte compoſitis Naturæ vim ſpecies ejusmodi emittendi dedit) & monſtrandum quæ ipſorum natura, quæ ſphæra activitatis ſit. Neque enim credibile, vim unguenti per duodecim milliaria circum circa, & ita orbiculariter ſe extendere. Magnetem quod attinet, à quo actiones has Magneticas appellare ſolent; Magnes equidem ferrum nonnihil à ſe diſtans attrahit, ſed longisſimè remotum & ultra ſphæram ſuæ activitatis non trahit; quod & in aliis actionibus ejusmodi occultis & Magneticis fieri notum eſt. Magnes etiam, & hujusmodi alia rectà linea vires ſuas exerunt, quæ tamen non in infinitum extenduntur, & ſæpe etiam objectu corporis opaci excluduntur. Quis ergo credat, è pauxillo unguento ſanguinis tantillo, corpuscula tot vel ſpecies per ciſtam, in quam telum inunctum concluſum eſt, perrumpere per longum intervallum etiam duodecim milliarum, deferri, montes & muros penetrare, & ad cubiculo incluſum vulneratum rectà tendere, & multiplices, quibus vulnus involutum eſt faſcias pervadere, ac vulneri ſeſe inſinuare? Magnes ipſi ferro admovetur: At unguentum hoc non vulneri, ſed armis inungitur; & Magnes quidem ſimpliciter ferro applicatus id attrahit: In unguento verò rectè uſurpando quàm ſuperſtitioſi

ſtitioſi ungendi modi adhibeantur, antea dictum. Et in aliis etiam magna inter Magnetem & unguentum armarium apparet diverſitas. Magnes corpus naturale eſt, habetque ſuum naturalem effectum, quem ſemper eodem modo edit. Unguentum armarium res ex variis compoſita eſt atque ab aliis aliter, & ex aliis rebus ut ſupra dictum, conficitur. Unguentum etiam plures effectus edere debet, omnia nimirum ad vulneris ſanationem neceſſaria præſtare, vulnus à dolore liberum ſervare eique etiam, ſi non rectè aſſervatur, vel inquinetur, dolorem inferre. Si enim id, quod aliàs Naturæ opus eſt, in vulneribus curandis præſtare debet, omnino ut multa agat neceſſe eſt, nimirum, quod alienum & concoquendum eſt, concoquat pus & excrementa expellat, carnem generet. Imò Medici & medicamentorum officium præſtare deberet, quod eſt varium. Neque enim corpora, quæ vulnerantur, eodem modo diſpoſita ſunt, ſed alia ſana, alia plethorica, vel cacochymica; partes variæ, caro, nervi, membranæ, quæ diverſi generis medicamenta requirunt: Quorum omnium vires ſuſtinere debet unguentum armarium. Et ſi quis uno tempore plura vulnera diverſis in partibus, quod ſæpe fit, à diverſis armis accipiat, unum ne telum ungere ſufficit & visne ejus ad omnia vulnera feretur, aut omnia ne tela inungenda erunt? Et anne unguentum quodlibet faciet ſuum officium, & hoc ad iſtud vulnus quod hoc telo inflictum eſt, rectà perget, illud ad aliud, quod alio telo illatum eſt.

Cauſa etiam reddenda eſſet, cur in pixide non idem præſtet hoc unguentum, quod telo inunctum præſtare dicunt. Neque enim eſt, ut dicant, balſami illius, qui eſt in ſanguine, beneficio medicamenta ad vulnus deportari, nam ſi totus ſanguis ille in atomos reſolveretur, non ſufficeret ad ſpatium tale implendum. Neque probarunt hactenus, quod ſpecies tales ſanguis ex ſe emittat. Et ſi ſanguis beneficio vis medicamenti ad vulnus deferatur, cur non etiam aliarum rerum, in quas è vulneratis copioſiſſimè ſæpe ſanguis effunditur, vires ad vulnus deferret? Quod fieri non videmus.

Quæ verò in ſpecie de ſecundis, & primo virginum ſanguine menſtruo afferunt, eoque non rectè tractato, fœminis damnum afferri ſtatuunt; ea ad mulcercularum ſuperſtitionem pertinent. Si enim in homine ſecundinæ in ſordida loca abjectæ fœminæ damnum afferunt, cur non idem fit in brutis, in quibus ſecundinæ in fimum abjectæ ſæpe putreſcunt? Et quocunque loco defodiantur ſecundinæ, tamen putreſcunt. Cur molæ, quas comburunt fœminæ nihil damni fœminæ afferunt? Cur primus Menſtruus ſanguis combuſtus virgini noceat, non reliquus?

His ita ſe habentibus, non opus eſt operoſè diſputare, quas vires hoc unguentum in vulnere curando habeat; cùm nullas ab unguento hoc ad vulnus pervenire, hactenus ſatis probatum ſit. Et ſi unguentum hoc vel temperiem, vel calorem innatum partis (balſamum illi vocant) conſervandi & fovendi, vel excrementa exſiccandi vim haberet, commodius eam exſereret, ipſi vulneratæ parti quàm telo inunctum. Inſuper ſi, quod nonnulli volunt, ſuccus & nervus hujus medicamenti eſt in ſanguine & adipe humano, cur nonnulli etiam ad aliorum animalium, v. gr. equorum, vulnera adhibent? Quanta enim inter hominem & equum eſt diverſitas. Quod verò, ne id hic præteream; Crollius & nonnulli alii à cœlo vim hujus unguenti deducunt, & propterea certo cœli poſitu id parare jubent: Nec iſtud cauſæ huic patrocinatur. Neque enim probarunt cœlo vel ſtellis aliquibus vim ſanandi vulnera ineſſe, aut ſi ineſſet, unguento huic ſeſe ita immiſcere, ut quaſi vincta & concluſa circumferri, & quando libet in uſum trahi poſſit.

Modum etiam utendi hoc medicamento quod attinet, ille quoque nullo fundamento nititur nec ſuperſtitione caret. Primò enim cùm totam ſanationis cauſam in eo ponant, ut vis medicamenti beneficio balſami naturalis, quod in ſanguine ſit, ad vulnus deducatur: Cur telum quo homo ſauciatus, vel aliud telum vel lignum vulneris ſanguine cruentatum ſolùm inungunt: non verò induſium, vel alias veſtes ægri vel lapidem, vel aliud quodcunque, in quod ſanguis effuſus eſt: Si non pactum aliquod cum diabolo implicitum ſubeſt? Deinde cur, ſi vulnus ſit punctim factum, illinunt gladium in cuſpide verſus capulũ; ſi verò cæſim, ab acie verſus tergum: ſin appareat quouſque gladius in vulnus penetravit: ſi non, totum inungunt? quæ omnia ſuperſtitioſa ſunt, quorum nulla ratio dari poteſt. Si enim facultas medicamenti naturalis eſt, quid iſte modus unguenti ad rem facit, & ad novam vim & qualitatem addit? Si vires naturales ſunt, ceremoniis nullis opus eſt; ut in omnibus rebus naturalibus patet. Magnes ferrum trahit, & ferrum illitum Magnete ad polum movetur, nullis adhibitis ceremoniis. Præterea alii telum ſingulis diebus inungunt, alii alternis vel ternis, alii unica inunctione ſunt contenti. Alii, ne in ungendo aberrent, telum aut lignum ſalignum, quod ejus vicem gerit, unguento in pixide aſſervato ad integram ſanationem plane immergunt, ipſum telum ſed planè negligunt, qui arma aut quod vicem eorum gerat, unguento immergunt. Alii telum inunctum in loco temperato quocunque aſſervant, aliqui etiam ciſtæ includunt: omnes verò hoc ſedulò cavent, ne telum in loco nimis calido ſit vel frigido, vel ſordibus inquinetur. Hoc enim ſi accidat, curationem impediri, & dolorem graviſſimum in vulnere ægro conciliari, Quæ omnia ſunt frivola & ſuperſtitioſa. Cùm enim antea

ſatis

ſatis probatum ſit, nullam unguenti armarii, longè à vulnere diſſiti, in vulnus eſſe poſſe actionem, etiam dolorem excitare non poterit. Et proinde ſi is pro arbitrio curantis accidit, cacodæmonis ope id contingit. Certè vulneratorum ſanguis non ſemper in munda loca, ſed ſordida ſæpe effunditur, tempore hiberno congelatur, lintea cruentata calida aqua eluuntur, ligna cruore conſperſa comburuntur, & tamen æger nihil mali inde ſentit.

Tandem planè impoſſibilia hoc unguento tribuunt & eas vires, quæ omnes in medicamento uno naturali non reperiuntur. Affirmant enim hoc unguento omnia vulnera, ſeu cæſim, ſeu punctim, ſeu caſu, ſeu jactu inflicta, curari poſſe. Verum magna eſt vulnerum, pro variis circumſtantiis, diverſitas, & proinde ad ea ſananda non unicum ſed varia medicamenta requiruntur. Vulnus telo acuto inflictum ſine multi puris generatione curatur: at in eo, quod contuſum eſt, quicquid contuſum eſt, in pus abire oportet. Partium maxima quoque eſt diverſitas. In parte carnoſa præcipuè in homine ſano & bene habito facilè vulnus curatur: At longè difficilius curatur vulnus cerebro, nervis, tendinibus, & ligamentis, in primis grandioribus, quales ſunt in poplite, inflictum. Promittunt quoque curationem vulnerum ſine omni dolore: Quod in omnibus partibus præſtare impoſſibile eſt. Certè ſi nervus punctus ſit, nemo præſtabit, nec ullus dolor ſit ægro moleſtior.

Atque ut hæc concludamus, ſanatio vulneris, quæ unguento armario tribuitur, ut dictum, plerumque ſolius Naturæ, quæ non ſolùm levia, ſed & graviſſima vulnera ſæpe curat, opus eſt: Quod vel ex eo patet, quod tot diverſæ hujus unguenti deſcriptiones habentur, & quod nonnulli loco unguenti armarii compoſiti ſaltem lardo aut pinguedine porci utuntur, & nihilominus vulnera ſanantur, quod ſe vidiſſe teſtatur antea allegatus Johan. Colerus, in Oeconom. dicto loco. Si verò adhibito iſto medicamento, vulnus aliquod graviſſimum ſanetur, quod ſi naturæ vires omnino ſuperare videatur, vi ipſius dæmonis ex pacto ſeu implicito ad curationem hanc allecti accidit. Neque ſuſpicionem hujus rei tollit illud, quod nonnulli dicunt, omnia ſimplicia, quæ ad compoſitionem hujus unguenti adhibeantur, eſſe planè naturalia, nullos in compoſitione vel in unctione adhiberi characteres, vel conjurationes & incantationes. Nam non ſolùm ſub characteribus & conſecrationibus, aut certo verborum modo, ſuum pactum occultare poteſt Diabolus, ſed & ſub rebus naturalibus, ſi ipſo jubente (quod fit in pacto primo & explicito, cui implicitè alii, qui eadem adhibent, incautè ſe admiſcere poſſunt) res naturales ad alios, quàm à Deo creatæ ſunt, uſus adhibentur, atque actiones diabolicæ ac magicæ ſub Magneticarum actionum velo obvolvuntur, & obtru-

Digitized by Google

duntur. Poſito ergo (quod tamen plerumque naturæ beneficio fieri diximus) ut hoc unguento vulneratus ſanetur: Diabolum tamen, ut perdat animam, corpori aliquo modo prodeſſe, impoſſibile non eſt, imò credibile, cùm infenſiſſimus hominum hoſtis ſit, iiſque quocunque modo poteſt, ad nocendum paratiſſimus, & proinde quantum poteſt, à Deo creatore benefico, & mediis ab eo ordinatis, hominem ad res ſuperſtitioſas deducit.

JOHANNES CONRADUS WECHTLER,

De

UNGUENTI ARMARII DIFFICULTATIBUS.

I.

Quid de Unguento magnetico judicandum ſit.

ADverte, ſolere quoſdam cerebri debilioris homines conficere unguentum ex certis ingredientibus infrà dicendis, eoque omnis generis vulnera in quodvis etiam diſtans curare; ad hoc autem efficiendum non applicant unguentũ vulneri ut chirurgi ſolent, ſed qui diſtantes ſunt gladio, pugioni, clavo vel cuicunque rei qua vulnus inflictum fuit, tum gladium illum aut pugionem faſciis diligentiſſimè circumligatum fovent, non ſecus ac ſi pars aut membrum corporis læſum eſſet, quo facto confeſtim ajunt diducta vulnera & vulneris labra in diſtantiſſimis etiam locis mirabiliter in unum coire eâque facilitate conglutinari, ut nec vulneratus dolorem ſentiat, nec magnas impenſas facere cogatur. Quod ſi gladius aut pugio quo inflictum fuerat vulnus, deſit, tunc telum aut particulam ligni accipiunt, eâq; vulnus ad ſanguinem usq; fricant, & in unguento præſente reponunt;

ponunt; Imò ſi unguentum haberi non poſſit, tum cultrum aut quodvis inſtrumentum, quod vulneratum læſerat, recenti lardo ſive adipi porcino aut certo ligno infigunt eoque modo ſolutum feliciter curant. Neq; enim unguentum hoc ſolum eſt, cui tantæ virtutes adſcribantur, ſed prodiit etiam nuper pulvis quidam ſympathicus ex ſolo vitriolo Romano, tum alius ex eodem Vitriolo cum nonnullis additis, quem utrumq; Medicus quidam Nicolaus Papinius Blæſenſis in eundem finem, in quem unguentum armarium, excluſit; De hujus autem pulveris effectibus, quos approbavit & cenſuit Joannes Veslingus Medicus Paduanus, vocantur in teſtes oculatiſſimos Chaſſenæus, Carmæus Chyrurgus & alii. Sed

DICO, unguentum hoc magneticum ſive armarium ſuperſtitioſum, ideoq; omnium bonorum calculo condemnandum. prob. 1. à natura agentium & actionum phyſicarum hujus unguenti. 2. ab inventore. 3. ab ingredientibus ſive ab ipſa materia quæ ingreditur hoc unguentum 4. à ſuperſtitioſis ritibus & ceremoniis quæ in uſu hujus unguenti obſervantur. Nam imprimis conſtat ex alibi dictis, hanc eſſe naturam & conſtitutionem agentium naturalium, ut nunquam agant in diſtans, cum habeant limitatam virtutem, ſed ſemper ita requirant paſſum, ut illi vel per contactum actualem vel virtualem approximentur. Deinde in confeſſo eſt, hanc futiliſſimam & ſpurciſſimam artem profiteri venerabiles fratres roſeæ crucis, ejusque patrocinium jam pridem ſcripto libello ſuſcepiſſe Goclenium Medicum & Profeſſorem Marpurgenſem, tum noviſſimè Servium quendam peculiari libro, & plures alios, ut eſſent qui Theophraſtum Paracelſum ſi non inventorem, ſaltem propagatorem defenderent, ut teſtatur ipſe Gocl. pag. 498. & Bapt. de porta l. 8. c. 10. Quis autem fuerit Paracelſus, audiri poteſt Thomas Eraſtus Medicus Heidelbergenſis ex Conrado Geſnero Tigurino ad calcem diſp. de medicina nova his verbis. Theophraſtus Paracelſus inquit noſtro tempore vixit, qui veterum omnium placitis contemptis multa nova in artem medicam inducere conatus eſt, & medicinam per diverſas Helvetiæ, Germaniæ & Poloniæ Regiones vagabundus exercuit, dum pecuniâ careret, quâ modicâ acquiſitâ vino & luſui deditus nemini medebatur; Dæmone utebatur familiariſſimè ut ex ejus diſcipulo audivi; Vir naturâ & eloquentiâ quam literis & ſtudiis excellentior, prorſus inconſtans; nunc Theologus, nunc Medicus, nunc magus, ſæpè cōpotator & aleator inter ruſticos &c. Ecce unguenti vulnerarii Architectum, qui dignus ut quisque benè de ejus unguento ominetur, & credat vectorem ſpiritum, qui ſecundum Goclenium unguenti virtutem ad diſtantes defert, eſſe eundem, quo hic Theophraſtus tam familiariter uſus eſt. Quæ ingredientia ſint, patet ex eodem Gocl. tract. de unguento armario fol. 491. ubi ait adhiberi cranium humanum, vel uſneam concretam in calvaria furis ſuſpenſi & in aëre

Ungu. armar. ſuperſtitioſum eſt.

Theoph. Paracelſus quis?

Digitized by Google

in aëre relicti, adipem humanum vel mumiam veram quæ apud ipſum l. de mirab. nat. fol. 11. eſt ſanguis concretus corporum Ægyptiacorum myrrhâ, aloë, caſſiâ ligneâ, amomo & id genus aliis conditorum, ſanguinem deniq; humanum adhuc calore fumantem, quamvis alii alia adhibere ſoleant. Et hæc ſunt materialia, quibus hoc unguentum conficitur, & quibus Dæmon veneficique libentiſſimè ad omnem ſuam nequitiam perpetrandam utuntur: Nunquam enim ferè Dæmon impiiſſimum fœdus cum quopiam paciſcitur, niſi cruore humano id ratum fiat, crudelis intercedat eviſceratio corporis humani, ut patet ex tot infanticidiis, quæ ſtryges, latrones & id furfuris tenebriones avidiſſimè deſiderant: Et ſimillima ſunt maleficia conjurata veneficorum & ſagarum in totum genus humanum & decretũ pſeudothei Dæmonis, quod in conventiculis nocturnis proclamari ſolet, videl. ulciſcimini vos, alioquin moriemini, ut habet Delrio disquis. magic. l. 2. q. 16. & l. 3. q. 5. Neque Dicas, ſæpè fieri ut vulnera per ejusmodi unguentum ſanentur; Nam obſerva, omnes hujusmodi unguentarios præcipere, ut in applicatione hujus unguenti nihilominus ſemper vulnus etiam longiſſimè diſtans diligenter mundificetur, ſiccetur, & quotidiè à ſordibus expurgetur, tum ab externis injuriis foveatur. Hinc reſpondet Mindererus Thren. medic. c. 14. his caſibus ſemper vulnus ſanari per accidens & non vi unguenti, quia hoc modo ſæpiſſimè curantur vulnera absque emplaſtris; Ita etiam canes aliaque animalia ſola lambitione quâ mundificant vulnera, & ex qua conſolidatio ſequitur, absq; unguento armario ſanant, quod non tam linctui ſalutari, quam repurgationi adſcribendum eſt. Eodem modo etiam fracturæ oſſium nullam aliam operam aut opem adfert medicus, quam quod extremitates ritè conjungat, arctâque ligatione confirmet ne denuò laxentur, reliqua committit providæ naturæ. Denique ſunt ſuperſtitioſæ ceremoniæ; Nam Goclenius fol. 493. docet telum aut gladium unguento illitum primò in loco mundo & calido eſſe reponendum, aliàs vulneri abſenti maximum inferri dolorem. 2. telum vel gladium, vel in horum defectu lignum ſeu ramum ſalignum in vulnere cruentatum eſſe immergendum in unguentum. 3. attendendum, an vulnus ſit factum cæſim vel punctim: Nam in punctura gladium eſſe ungendum à cuſpide verſus capulam, in cæſura autem ab acie verſus tergum. 4. obligandum eſſe diligenter gladium faſciis ſecundum illam partem tantum quæ in vulnere fuit; Quod hæc omnia ſint damnandæ ſuperſtitiones & tales circumſtantiæ quæ ad hunc effectum naturaliter nihil conducant; probatur primò, quia ſive malè ſive benè foveatur & mundificetur vulnus, ubicunque etiam reponatur unguentum, nihil conducunt ejus virtutes, quæ nullæ ſunt. 2. nulla ratio eſt, quare pro gladio non poſſit inungi vagina, quæ fortè magis egeret & pro ligno ſaxum, niſi tamen

Materia unguenti.

Digitized by Google

men quod neceſſum eſt intercedat pactum Diaboli,qui non ad ſaxum aut vaginam,ſed ad gladium, cultrum vel telum vult concurrere. 3 ſi unguentum naturalis cauſa eſt, quid facit ad rem ille modus, ſive gladius ſeorſum ſive deorſum inungatur, quia ſemper idem effectus ſequetur, niſi adſit pactum. 4. ſimiliter nihil refert, ſive gladium liges ſecundum totum ſive ſecundum partem, quia id pendet ex tuo arbitrio. Ut itaque rem totam paucis concludam,utar verbis Goclenii,qui ad initium hujus tractatus ſcribit, ſuperſtitionem deliram & inanem eſſe, quoties homo dicit vel facit aliquid, quod non habet vim naturalem ad effectum: ſed ad vulnus ſanandum non habent vim ullam ritus illi & ceremoniæ, Ergo. Quæ autem de unguento hoc, eadem de pulvere illo intellige.

II.

An unguentum hoc agat ſicut Magnes.

OPinio Goclenii eſt, quod ille, qui unguentum hoc ejusque modum agendi cognoſcere velit, debeat habere ſcientiam aſtralem, ſyderalem ſeu magneticam, cognitionem ſcil. proprietatum ſpiritualium totius naturæ, hoc eſt, magni & minoris mundi, & hanc philoſophiam conſiſtere in ſympathiſmo ſeu magnetiſmo, & antipathiſmo ſeu theamediſmo, quia theamedes lapis ferrum reſpuit: Et utrumque per aſtraliſmum perfici mediante ſynarthriſmo ſpiritus ſive animæ mundi communiſſimæ, ſecretiſſimæ, myſticæ. Horum verborum, quæ pompoſa ſunt, & Jovis Cerebrum ſapiunt, ſenſus hic eſt, videl. rebus omnibus hujus univerſi congenitam eſſe certam quandam amoris & odii proprietatem in profundo naturæ reconditam, quam ſympathiam & antipathiam vocant; Et hanc qui intimè penetraverit, eum habere ſcientiam quomodo aſtra in hæc inferiora influant, ſcire etiam modum quo unguentum armarium agat, &c. His autem poſitis quæritur, an juxta ſententiam Goclenii hoc unguentum agat ſympatheticè; deinde quid de philoſophia aſtrali ſentiendum ſit.

DICO 1. unguentum armarium vel magneticum non agit ad eum modum, quo magnes trahendo ferrum, electrum paleas &c. prob. quæcunque ſympatheticè agunt, ea ſemper producunt aliquid in medio, quia aliàs agerent in diſtans; ſed unguentum magneticum nihil producit in medio, ergo non agit ſympatheticè; hæc minor conſtat ex dictis, quia nullas habet virtutes quas in medio producere poſſit; ut conſtat ex ejus ingredientibus; ſed nec ſuperſtitioſi ejus ritus & ceremoniæ ſuperaddunt aliquid, niſi fortè quod his ipſis ejus vanitas magis manifeſtetur; Deinde unguentum hoc nullam dicit habitudinem nullumq; reſpectum ad ſuum paſſum ſive ſubjectum vulneratum, ſicut magnes ad ferrum, in quo producit qualitatem, & impulſum, ergo nec agit magneticè nec ſympatheticè. Et confirmatur

experientia, quà apud quam plurimos conſtat, fruſtrà unguentum hoc fuiſ. adhibitum, præſertim apud eos quibus nonnihil ſuſpectum fuit: unguentum illud ſive Emplaſtrum magneticum, quod Medici ad extrahendum ferrum ſi quod fortè intrà viſcera adactum fuit, conficere ſolent, non eſt ejus ſpeciei aut naturæ, cujus armarium; nec non conſtat ex ejusmodi ingredientibus, habet etiam alium modum operandi citrà ullas ſuperſtitioſas ceremonias, ſi tamen vim ullam habeat quippiam efficiendi de quo meritò dubitatur, quia Emplaſtra magnetica ad extrahendum è corpore non agunt virtute magnetica, quæ cum liquido ſubacta & corpori viventi applicata omninò evaneſcit, ſed eo modo quo alia Emplaſtra ſolent operari, de quo vide alibi vim attractivam &c.

DICO 2. philoſophia aſtralis, quam tantoperè deprædicat Goclenius, nec eſt ars nec ſcientia, ſed eſt aliqua experientia, quam ab influxu quotidiano aſtrorum habemus. Hæc concluſio deſumitur ex iis, quæ de cœlorum influentiis jam tractata ſunt, ubi etiam conſtat quid quantumque cœli agant in hunc mundum inferiorem, & quam incerta ſint quæ de ſupernis influentiis, quarum paucas ſolùm certas habemus, tantoperè laudari & deprædicari ſolent.

III.

Qua ergo virtute agat hoc unguentum armarium.

GOclenius tract. magn. fol. 479. hæc habet: fit inquit illa ſanatio per meram naturam atque magneticam quandam efficientiam, attractionem & deductionem, nec toties decantatum vectorem ſpiritum, qui tanquam medium vinculum primo ex definitis & propriis conſtellationibus ſympathiam & copulam ſeu convenientiam inducit, ex qua deinceps vis ſanatoria in telum medicatum derivatur, è quo poſtea egreditur & ad partem usque vulneratam continuatur ac traducitur, tandemque actione iſtius virtutis conſequitur effectus. Idem ferè dicit pag. 488. Hinc autem duo colliguntur, primo eſſe quandam ſympathiam inter unguentum & vulnus ſicut inter magnetem & ferrum. 2. eſſe vectorem ſpiritum, qui tanquam medium vinculum vim ſanatoriam ex certis conſtellationibus inductam & in telum deinde transfuſam usque ad vulnus deducat, non ſecus forte ac ille ſpiritus, qui noctu ſagas per aërem ligneo hirco vel caballo circumvehit. Adhæc requirit Goclenius phantaſiam hominis læſi, quia hanc ait plurimum habere momenti tum ad balſamicam in ſanguine virtutem à telo medicato attrahendam dirigendamque ad partem affectam, tum ad movendum principium ſanativum in corpore exiſtens: Tandem cœlum etiam, quod vim ſanatoriam ad determinatam in corpore partem mediante imaginatione & ſympathia deducat, vel potius vectore ſpiritu

Jam. DICO 1.

DICO 1. Vector ille ſpiritus fictitius eſt, & ſine ratione excogitatus. Prob.1. nullum agens naturale opus habet tali ſpiritu, ſed virtus ad actionem limitata ſufficit 2.nemini conſtat, an ille ſpiritus ſit ſubſtantia ân accidens, ergo fruſtrà fingitur; Antec.prob.quia Gocl.facit illum aliquando ſubſtantiam, aliquando accidens tanquam tranſcendens pro varietate rerũ quibus conjungitur, & paulò poſt dicit, illum eſſe cauſam omnium mirandorum effectuum. Sed primum eſt contra ipſos Authores Goclenii, qui dicunt ſpiritum hunc eſſe vivens & ſpirans ſubſtantiale principium omniũ actionum totius univerſi; Deinde cum tranſcendens ſit neutrum ſuorum membrorum, ſed aliquid abſtractum & ſuperius ſicut ens, nec eſt ſubſtantia nec accidens. 3. ille ſpiritus vel illa mundi anima eſt phyſica vel metaphorica cum chymicis; ſed utrimque peccatur, quia nec prior eſt accidens nec poſterior ut apparet ex Tyrocinio Chymico Joannis Beguini.l.2.c.4.qui principia ſenſibilium corporum ex furno alchymiſtarum, non niſi tria admittit, ut Mercurium, ſulphur & ſalem. Si dicas cum Gocl.hunc ſpiritum eſſe ſubtiliſſimum, licet corporeum, ab aſtris in unguento productum; vocari autem ſpiritum impropriè, quo modo vinum ſublimatum vocamus ſpiritum: Reſp.eſto etiam hoc ita eſſe, nihilominus illa ſanatio vulneris nõ erit naturalis, quia ille ſpiritus ſive ſit accidens ſive ſubſtantia, habet virtutem limitatam. Sicut omnia entia creata; ideoque non aget in vulnus ad quamcunque diſtantiam.

DICO 2. hoc unguentum non agit in vulnus ob ſympathiam, proinde malè dicitur ſympatheticum & magneticum; ratio eſt, quia haberet vim limitatam, ſicut habent omnes res naturales, quæ per ſympathiam agunt. Quod ſi dicas, etiam ſolem remotiſſimè agere; reſp.non eſſe faciendam ſimilitudinem cum hoc unguento & ſole qui ingentis eſt magnitudinis, & meritò in terris hic producit lumen, calorem &c. non tamen ultra ſphærã ſuæ activitatis ſicut fœtidum unguentum Goclenii, ſi verum eſſet quod aliquam haberet efficaciam in vulnus ſanandum; Magnes quidem etiam agit per veram ſympathiam, ſed non ad quamcunque diſtantiam cum ſit limitatæ virtutis; Neque dicat Goclenius aliam eſſe rationem inter magnetem & hoc unguentum, eò quod in hoc ſit vector ſpiritus, non autem in illo: Non enim conſtat quid ſit ille ſpiritus, & quomodo transvehat virtutem ſanativam unguenti ad vulnus; quo vehiculo aut quo motu locali, cujus directione & impulſu, ut non aberret à via, cur tantum tunc quando ungento illitus eſt gladius qui vulnus facit, & non quivis alius gladius aut culter, an per hanc diviſionem cutis & carnis gladius ſit factus ſympatheticus cum vulnere cum quo antea non fuerat &c. De telo idem intellige, quia nec eſt cauſa ſanationis, nec conditio ſine qua non, ſi enim primum eſſet, jam non virtus unguenti ſanaret ſed teli, à quo immediatè egreditur vis ſanati-

va in vulnus ob ſimilitudinem ut loquitur Goclenius. Quia nulla eſt ſimilitudo vel ſympathia inter telum & vulnus ut examinanti patet: Nec eſt ſecundum, ſcil. conditio ſine qua non, quia vel diſpoſitivè tantum vel etiam activè requiritur telum ad excitandam virtutem unguenti, ut deinde poſſet à vectore ſpiritu per aërem vehi, ſicut per actualem calorē ventriculi excitari debet calor virtualis vini; ſed nec hoc dici poteſt, quia in ventriculo eſt naturalis aliqua qualitas, ſcil. calor actualis, quæ fuugitur munere excitantis, cum in telo nihil ſimile oſtendatur niſi fortè aliqua proprietas quod tamen falſum eſt, quia aliàs quodvis ferrum haberet hanc virtutem & proprietatem, cum tamen illud ſolùm ſanet quo vulnus eſt inflictum; Deinde quia poteſt aliquis vitro, ligno, lapide vel re qua vis alia vulnerari. Concluditur ergo, hanc curam eſſe impoſtoriam & minimè naturalem, ſed ab atro aliquo ſpiritu vectore productam.

Corollarii loco Quæres, an ſit aliqua ſympathia inter aurum, argentum &c. & virgulam bifurcatam ex corylo, piceaſtro &c. Ante reſponſionem, quam eandem vide ſuperius diſp. 3. diffic 22. Adverte, ſolere quosdam ſurculum bifidum ex corylo, ſi aurum & argentum, ex fraxino ſi æs, ex piceaſtro ſi plumbum quærant, decidere, virgulamque divinam appellare aut metallicam, qua venas auri argentique aut alterius metalli explorant, inclinante eò ſe virgulâ, quâ ſub terris venæ porriguntur. Reſp. probabiliter impoſtores eſſe, quia hujusmodi virgulis theſauros monſtrare ſe poſſe profitentur; Quamvis enim aliqui putent, fieri poſſe ut tanquam magnes vi quadam occulta naturalique ſympathia hi ſurculi à metallis trahantur, ut videre eſt apud Majoſum part. 2. colloq. 4. qui id poſſe omninò credit; res tamen valdè incerta eſt, eamque ſuſpectam facit, quod plerumque fures, & magicis imbuti tali virgula etiam in privatorum ædibus aurum quærant & inveniant. Audi quæ Greg. Agricola l. 2. de metallicis circa finem ſcribat; Hic enim poſtquam ſuperſtitioſas aliquas circumſtantias in uſu hujus virgæ metallicæ adhiberi ſolitas enumeraſſet, nempè quod cum certis quibusdam incantationibus neceſſe ſit eam uſurpari, quod qui apprehendit utrumque virgæ cornu, debeat pugnos efformare, ita ut digiti compreſſi ad cœlum ſpectent, quod tantum bifurcata & non trifurcata eſſe debeat, quod digiti leviter non ſint ſtringendi, nec acriter nimis comprimendi &c. Tandem ſubjungit hæc verba: Metallicus igitur quia eum virum bonum & gravem eſſe volumus, virgulâ incantatâ non utitur, quia rerum naturæ peritus & prudens furcatam intelligit ſibi uſui non eſſe, ſed habet ſigna naturalia quæ obſervat &c.

Virgula bifurcata ex Corylo, piceaſtro &c. an admittenda.

JOHAN-

JOHANNES NARDIUS, FLORENTINUS,

De

PRODIGIOSIS VULNERUM CURATIONIBUS.

MAxima calamitas eſt, ubi ſolvitur humani corporis compages. Unum illud eſt: ſimilarium partium, & inſtrumentalium coalitu, utriusque continuationis ſolutio bellum interminatur. Jure proinde meritoque ſtuduêre hucusque mortales nullumq; non lapidem moverunt, quô inductum malum quàm citiſſimè averruncarent. Veteres longam inſtiterunt viam, cujus pertæſi recentiores, compendioſiorem excogitârunt ad præſtigium usque. Sola aqua, preculis nonnullis additis, Hiſpani Pſalmadores medentur vulneribus quibus ſupparaſitatur neſcio quis D. Balatius. Armarium unguentum ſuperiori ſeculo introduxit Paracelſus Helvetius, cujus deſcriptionem primus evulgavit Jo. B. Porta in ſua Magia Naturali. Uſus nomen præſcripſit; tela namque oblinunt, quibus homo fuit ſaucius vulnere miſſo, quin abſente multa ad milliaria ipſo vulnerato. Majore ſagacitate corradebat nuper Tribunus quidam militum linteamina, quæcunque ſanguis infecerat, hisque ſe clanculum, mederi ſanctè affirmabat; Multùm, diuque rogatus vix tandem ſuis fautoribus revelavit arcanum: erat verò Cyprium Vitriolum, quo linteamina ſtatis horis ſaliebat, ne marceſcerent (ut ſuſpicor) ſitumve contraherent. Jactant ſinguli propria experimenta, & quæ miſera temporum eſt conditio tanquam pro aris & focis dimicans, ſcinditur incertum ſtudia in contraria vulgus. Vivebat dudum apud nos Chirurgus, qui vulneribus conſutis, pellionum ad inſtar nullum pharmacum admovebat, vixque ovi albumine roſaceâ diluto ſuperpoſita ſplenia, arcteque juncta per vices rariſſimas irrorabat: quanquam ſuborti vermes ſæpè cogebat malè ſanum hominem tam ſtrenuæ curationi renunciare.

Quæ inſania reſpicit novitium placitum Cæſaris Magati illuſtre vel ſolo patrocinio L. Galeno. Quibus enarratis ex injuncto ſibi officio Servius, conticuit, nobis dicendi præbens anſam. Multi profectò multa di-

cebant: itum tandem in ſententiam eſt, ut Director noſter in re ancipiti litem compeſceret, quod præſtitit non invitus. Scitum eſt illud inquit cunctisque in confeſſo τὰ ἐναντία τῶν ἐναντίων ἐςὶν ἰάματα: nempè contraria contrariorum eſſe medicamina: ratumque non minùs continuitatis ſolutioni unitatem opponi; ita ut quandocunque ſaucium proponatur Medico curanti membrum emergere confeſtim certiſſimam indicationem, ut quod ſolutum ſeu diviſum, ſarciatur, priſtinamque lucretur integritatem. Huc collimant intenſa Profeſſorum ſtudia, communisque hinc oritur indicatio, quam tamen impedimenta nonnulla quandoque remorantur.

Accidit inprimis ex diſſectis vaſculis ſanguinei humoris affluxus, dolores, irrequieta vis ſtimulans inſiti caloris labes influentis diſperſio membri pernicies. Vix tamen percipit Natura offenſam, ſi quando ſedulum nanciſcatur, expeditumque Artificem, qui dis juncta vulneris labia priſtinam in ſedem reſtituat, familiarique adhæſu diſponat. Præſtò ſemper eſt Gluten, quod exulare vulneris è parietibus nemo veſtrum ignorat, quin ablata, caſu quovis Epidermide, ſiſtere ſe vel iniqui Cenſoris ad tribunal, per ocium experiemini. Quo nempè ingenio omniparens Natura propriis ſuffulta viribus, ſimplici vulneri priſtinum inſitum, ſi expedit, parte reſtitutâ, αὐτοδίδακτα medetur actutum. Fucum proinde faciunt prædicata præſidia. Arcet frigida aqua ſuperſtitione omni remotâ, humorum confluxum, liberamque præſtat facultati expeditionem; incommoda, ſi penetret, aut intempeſtiva ſi admoveatur, Hippocratis monitu. Næniæ ſunt, extrinſeca illa officia in ferrum & linteamina: novi quid Crollius, quid illud ſibi, non mihi ſuadeant. Et ne huic Tragœdiæ ſua deeſſet machina, advocant ſpiritum Univerſi, qui exceptam medicaminis vim in vulnus refundat, phanatici medentis ad libitum. Quivis enim vetat, admiſſo quin etiam tali σφάγματι, ut nullis concluſa cancellis vis illa, pharmaci, plura irradiet vulnera, & unica pugionis litura univerſæ Legionis conſulatur indemnitati? Haud vacat ſingula redarguere mendacia, quæ nebulones iſti accumulant, ne quorum nos pœniteat tædeatve, non abſque ſtomacho. Longum vale dixero noſtrati illi Chirurgo, quin mero Empirico, ventoſoque Thraſoni cujus tot fuêre errata, quot præſtitit infeliciſſima opera, funeſto plaudentium exitu: jam enim vela contraho, meque recolligo, juſto poſthàc cum hoſte pugnaturus. Quod ut præſtem, admonet me inprimis Galenus, quid Natura, quid Medicus in vulneribus præſtet habet verò. Coaleſcere facit etiam, quæ invicem diſtant, & priſtinam unitatem reſtituit ipſa Natura. Congruunt hæc cum noſtris, quæ ſuperiùs pro ratis habuimus. Proſequitur ille. Noſtrum

Art. Med. c. 90.

ſtrum verò opus & applicare extrema diſtantium partium, atque in unum coacta conſervare, & tertiò hoc cavere, ne quid labiis vulneris incidat, & quartò ipſam partis ſubſtantiam ſalubrem conſervare. Quæ, ni fallor, Cæſ. Magati cenſuram exterminant, iniquè in Galenum latam, tanquam nullam à partis natura elicuerit indicationem, pro vulnerum curatione. Sat eſſent pro diluenda calumnia, quæ dudum produximus ex ipſomet Galeno; verùm ſuperpondii loco habeat & illa, quæ lib. tertio de Medicamentis per genera obſervat cautiſſimè in cura nervorum, ne vos multiplici teſtimonio conficiam. Obſcuram C. Magati Diligentiam ſat redarguunt feliciſſima experimenta ab incunabilis usque naſcentis Medicinæ præſtita, veterum præceptiones, rationum momenta.

In Adverſarios omnia conſpirant. Renunciant primum experimentis, quin perperàm, dataque opera male vulneri conſulentes, uno tantum ſervato partis tegumento, optatam gloriantur ſe attigiſſe metam. Dicam tamen veriſſimè cum Auſonio, ſi quando illud contigerit ſaucio homini:

Evaſit fati ope non Medici.

Quid ſutori contigerit intempeſtivè puncturam claudenti, habet in Epidem. hiſtoriis Hippocrates. Qui Author tam apertè animi ſui ſenſùm in re præſenti explicavit, ut mirum ſit cespitare obſequioſos: nam refractarios nauci & ille faciet. Præmonebat Senex. Præſtat autem abſque deligatione ſinere præterquam quando cataplaſma imponitur: quanquam aliqua ulcera, neque cataplaſma ferre poſſint, magis autem recentia, quàm vetuſtiora, & quæ ſunt in articulis. In puncto rem ſic decernit laudatus Auctor: At ubi deligare voles, pharmaca non priùs imponere oportet, quam ubi valdè ſiccum feceris ulcus. Tunc verò apponere oportet, ulcus autem ſæpè ſpongia detergere, (nota) & rurſus linteum ſiccatum, ac purum ſæpè adhibere, atque ſic impoſito medicamento, quod conferre videtur, deligare, aut non deligare. *l. de Ulc. in princ.*

Nil evidentius in re controverſa. De cataplaſmatis ante admotione, obſerva, quantâ cautione utatur expertiſſimus Artifex, quum verò cataplaſmate opus eſſe viſum fuerit, non ipſum ulcus cataplaſmate integre oportet, ſed circum ſitas partes, quo pus decidat, & quæ indurata ſunt, molleſcant. *loc. cit. De Ulc.*

His niſi acquieſcánt Novatores, rationumque ponderi vix ſuccumbere ſe velle pertinaciter profiteantur, age, ex eodem armamentario, baliſtas mutuemur.

Erit verò prima in ordine. Ulcera non purgata non committi ſolent, etiamſi adducantur, neque ſuâ ſponte coëunt, Coi Senis obſervatu. At Magati norma obſtat vulneris purgationi: *loc. cit.*

loc. cit. gationi: Obſtabit igitur & pariter ſoluti membri unioni. Ulterius. Ulcera quæcunque probè, & prout oportet, purgata ſunt, ſemper ad ſicciorem modum germinationem faciunt; hæc autem plerunque carne non ſuperexcreſcunt: impedit igitur debitam germinationem, qui purgationi vulneris obſtat, ſauciumque caſibus exponit. Præterea, ubi circumſitæ vulneris partes inflammatæ ſunt, quamdiu durat inflammatio vulnera coire non ſolent: ſed novus curandi modus inflammationem accerſit, non perflato extraneo calore occluſaque via confluentibus humoribus: igitur &c.

loc. cit. Rurſus Recentia ulcera omnia tum ipſa tum circumſitæ partes minimè inflammationem incurrent ſi quis quàm citiſſimè ſuppuret, & pus ab oſculo ulceris non interceptum, ſupprimatur: at neutrum fit à Magato; non poſtremum, quandoquidem ex condicto omnem viam illi præcludit: non primum degenerante innato calore, hincque putreſcentibus humoribus, haut expeditam ſuppurationem attingentibus præviciato promotore. Renunciandum igitur novo curandi inſtituto. Inſuper ex opere,

loc. cit. quod Medicus tenetur præſtare, contrarium convincitur. Ulcus humidum eſt, quod verò ſanum, ſiccum: ergò, ne conſentiat artifex malo, in oppoſita deducere conabitur: nunquam verò id præſtabit, niſi fores pateſiant. Hoc verò ſemper eſſe præſtandum vel in recentiſſimo vulnere, eo-

loc. cit. dem Directore, abundè evincam. Ulcus recens ampliore purgatione opus habet. Igitur nullatenus aut incurioſius occludendum. Quod ſi vere-

loc. cit. aris objiciasque ſanguinis exitum tunc ſic. Tantùm eſt, ut hæc vera ſint, ut omni recenti ulceri conducat frequenter ſanguinem educere facere, & ab ipſis partibus ulcus complectentibus. Et ne baſilicas credas edictiones

loc. cit. urgebunt te rationum momenta. Siccum ſano propius: Sed ſanguine defluente ulcera ſicciora fiunt, & tutiora: præſtat igitur ſanguinem deflue-

loc. cit. re. Prohibet enim hoc maximè talia ulcera humectari. Emanant hæc à

6. Epid. ſect. l. 5. l. de ulc. notiſſimis principiis, nempe, in vulneribus ſanguinem concurrere in omnibus putredinem ſanguinis ex ſanguinis transmutatione fieri inflammari ulcera, quum ad ſuppurationem tendunt, ſuppurari alterato ſanguine, ac calefacto non inflammari vulnera, & circumſitas partes, ſi quis avertat ut non ſuppurentur. Sat jam factum (amici) proſequimini vos proinde, ſi lubet, inchoata ſtudia: commiſſum namque penſum abundè, pro viribus, abſolvi.

JOAN.

Digitized by Google

JOAN. FREITAGIUS
in Noct. Med.

COmmentus etiam eſt Paracelſus curationem, quam magneticam vocant, cujus, ut fundamentum in occultis rerum deliteſcere cenſent potentiis, ita etiam ſpreta omni methodo rationali cum ſuis ſequaculis & confecialibus eandem perr xit; Rationes pro ea ſtabilienda adferunt nullas, vel ſaltem alienas, ſed quidni poſſint eximias & penetrantiores? In confeſſo eſt nos ignorare aliam occultarum qualitatum naturam, quam ſupra recenſui. Illi varias ſciunt & ponunt harum rationes in ſpiritibus, præſertim illorum ſeminum orcivorum Pythagoræis: ſed hæ nugæ ſuperius cribratæ ſunt. Suavem recenſet magneticæ tractionis cauſam, quam tamen ex Paracelſo emendicavit Quercetanus: Talis verò eſt: Magnes includit & comprehendit ſpiritus ferri, quorum cum non ſit proprium & peculiare corpus, non poteſt fieri, quin ad proximato proprio corpore, id totis viribus, attrahant. Bella ratio: Unde hoc habes? Vel à quo accepit Paracelſus ſpiritum ferri in alieno magnetis hoſpitio, diverſari: mirum videri poteſt, quod cum tam violenter attrahat, non etiam in attractum ſuum domicilium naturale proprium migret, cùm omnia naturalia naturaliter & vi inſita ad locum ſuum ferantur. Neque etiam ſpiritus magnetici retinebunt peregrinos, neque ferrei repudiabunt germanos & congeneres. Et ſi ſpiritus ferrei in magnete trahunt ferrum, tum ferrum trahet ferrum, vel ſi aliter vis, eſſentia ferri trahit eſſentiam ferri. Et ſi magnes non traheret ferrum ſua natura & per ſe, ſed quatenus tales haberet incolas peregrinos; & idem traheret ſe ipſum. Sed ſi ſpiritus ferri ſunt in magnete, quod nec dum probatum eſt à Paracelſo, an idcirco attrahent ferrum, quod ſint in loco alieno? Si appetunt domicilium proprium, eò potius emigrabunt, quam attrahent, aut ſi attraxerunt, eundem occupabunt. Res naturales non attrahunt, ſed feruntur ad ſuum locum: Et cur attraherent, ſi non potirentur? Et ſi potiuntur attracto ferro, ut ſe illi tanquam naturali ſuo inſinuent, magnes quivis ſemel dundaxat ad ſe trahet ferrum, in poſterum hac virtute privatus. Et ſi ſpiritus ferreus ineſt magneti, quid vetat cum non tam poſſe ingredi quàm ad ſe rapere paternas ædes, cùm ideò

Ratio tractionis ferri in magnete à Paracelſo & Quercetano allata.

Digitized by Google

trahat (nihil enim trahit propter ſolum trahere) ut poſſideat, & magnes emigrantibus hoſpitibus peregrinis nihil defraudetur, ſed æquo animo eorum diſceſſum ſit laturus?

Cæterum non immeritò quæri poteſt; An non ſpiritus magnetis ſit in ferro, ut potius hoc magnetem, quàm ille ferrum trahat. Pone majus ferri pondus & attrahetur magnes. In rebus enim, quæ ſe occultâ ſympathiâ reſpiciunt, utrobique ineſt ejus compaſſionis cauſa & baſis, occulta videlicet qualitas, qua ſe mutuò reſpiciunt. Sed cur magnes reſpicit polum arcticum? Forte quod & ille ſit ferreus, vel ſpiritus ferreos habeat, vel trahitur ab eodem, quod ſpiritus magneticos poſſideat? Quid multis? An res quælibet ſympathiam vel antipathiam, cùm alia habens ſpiritus ejusdem rei peculiares vel contrarios, aut infenſos continuet? Leo ad cantum galli exhorreſcit, evibrante procul dubio tam inimicos ſpiritus gallo, qui adeò feriant ſpiritum leonis. Aurum (juxta Paracelſum) habet ſpiritum cordis humani, mirum itaq; ſit, quòd non attrahat ad ſe corda, ſed ab iis adeò avide attrahatur. Sed non erant iſti ſpiritus peregrini in auro, quales tamen eſſe neceſſe eſt, ſi ſint cordis. At qui fit, quod alii mortalium adeò averſentur feles, ut in loco ubi eas eſſe etiam neſciant, nihilominus durare nequeant, ſed juſto diutius detenti animo linquantur? Habebunt procul dubio, ex opinione Paracelſi, Spiritum mutum, ſibi à catis impendio metuentem.

Scaliger antipathiam luporum & ovium in eo ponit, quod hæ illis in paſtum cedant. Sed hæc eadem eſt antipathiæ cauſa in milite adverſum mercatores auro onuſtos & iter facientes. Et ſanè hujus antipathiæ nutricula eſt invidia, præſertim in pauperioribus adverſum fortunatiores, quorum res ſecundas lippientibus oculis intuentur. Videas in omni vitæ genere & præſertim aulico hujus antipathiæ fœcundiſſimam annonam.

Sed revertamur ad ſpiritus Paracelſicos, in quibus proculdubio magneticæ curationis ratio conſiſtit. Sic verò argumentantur ſcilicet: Quemadmodum magnes trahit ferrum, ita quædam medicamenta, non aſſumpta, ſed certo dundaxat extra corpus modo uſurpata attrahunt, & educunt morbum. Papæ! Quam verſicolor ratio!

Dic aliquem, ſodes, dic Quinctiliane colorem.

Exemplo ſunt cancri fluviatiles, ſi numero ſeptem viri applicentur Ventri aſcite laborantium, & dein permittantur repere in rivos, unde capti erant, omnem educent hydropici aquam, & hic ſubitò detumeſcens ſanabitur. Vel ſi eundem aliter curare mavis, magneticè, Tunde venam brachii dextri, cruorem putamini ovi recens evacuati include, obſera, fimo include, ut putreſcat, inchoata putredine ipſa una inchoabitur ſanatio, eâque perfecta perficietur. Iteri-

Digitized by Google

Ictericum ſic curabis magneticè, carnes bovillas crudas recentes coque in urina icterici ad conſumptionem liquoris, coctas hoc pacto objice cani famelico devorandas, & liberato icterico homine, transferetur ictericia in canem adeò ut is totus flaveſcat. Lapides narras: Sed riſum teneo. Cui talis curatio unquam bene ceſſit, niſi fortè nigromanticis & Paracelſicis, quorum hæ actiones ſunt ſacramenta & ſymbola à Diabolo ipſis injuncta. Nulli verò unquam remedia magica benefecêre, licet prima fronte profuiſſe viſa ſint. Juxta naturæ ordinem ejusmodi præſtigiæ rectè ſuccedere r.equeunt. Omnis ſympathia fundatur in occulta qualitate rerum iſtarum, inter quas latens & amicus eſt conſenſus. Res alia aliam ad ſe rapit propter ſimilitudinem in qualitate hærentem. At cum rem amicam ad ſe allicit, non educit qualitatem rei, propter quam eandem reſpiciebat, ſed rem ipſam attrahit. Si magnes non ferri qualitates amicas, in quibus familiaritatis cauſa deliteſcit, ſed ipſum trahit ferrum. Hæc conferamus cum ratione curæ magneticæ Ut magnes trahit ferrum, ita cancri vel ſanguis putreſcens educent hydropem morbum, & caro in urina cocta ictericiam. Atqui res occulta qualitate prædita non trahit occultam ex alia re qualitatem, ſed rem eadem affectam, ut magnes ipſum ferrum: Morbus verò eſt qualitas: Oportet itaque ſanguinem putamini ovi incluſum attrahere Epar propter morbum ſeu qualitatem inhærentem, in quo rati hydropis & ſympathiæ cùm ſanguine corrupto conſiſtit. At forte dicis, cancri & ſanguis corruptus educunt hydropicorum aquas: Quod ſi ne ſic quidem falſum diceres, nihil tamen ad rem diceres. Iſta enim aquæ eductio, ſi fieret, non eſt hydropis, quatenus morbus eſt, ſed ſymptomatis ablatio. Manet enim cauſa aquæ, ipſe videlicet morbus in epate, quod eductis aquis & morboſa in Epate remanente qualitate, continuò regenerentur. Quamobrem nec ſanguis putreſcens, nec cancri reducens alliciunt qualitatem ex Epate malam, in quo ratio morbi, qui hydrops dicitur, conſiſtit.

Sed iſti magnetici curatores nullo diſcrimine in omni hydrope præſcribunt hanc curandi rationem, videlicet per ſanguinis putredinem in ovi putamine.

Verùm enimvero nec quilibet hydrops neq; etiam aſcitis quælibet toſerat aut requirit venæ reſignationem, uti & ubi vires ægri, ætas & ſimilia ſæpè contra indicant. Sie autem debilitas non tantùm ſit qualitatum & temperiei in Epate, ſed etiam ſubſtantiæ, quid tum conſilii? Omnis enim intemperies Epatis & naturalis & morboſa ſimilē producit ſuæ naturæ humorē, quam diu imbecillitas ſuſtantiæ ſeu diſſolutio toni nondum ſubſecuta ſit; Atqui cum eò perventum ſit, etiam ſubſtantiæ debilitas vocatur. Hæc licet ſit cum & à calida intemperie, non amplius tamen calidos

Hhhh 2 acres

Digitized by Google

acres & bilioſos, ſed aqueos humores ſanguinemque loturæ carnium ſimilem producit. Unde Itollerius in practica ſua cap. de hydrope, ait: Facilioris doctrinæ gratia duplicem intemperiem conſtituere licebit: unam, quæ ad jecoris ſubſtantiam pervenerit, illiusque vires & harmoniam diſſolverit, ita, ut imbecillitate contracta ſuum officium non faciat, niſi diminute. Alteram circa imbecillitatem intenſa aut remiſſa aliqua qualitate, ut calore & frigore, quæ tamen nondum naturalem conſtitutionem ita labefactarit, ut facultatis vires ſint imminutæ, ſed corruptæ. In priore eſt perpetua excretio ſanguinis aquoſi & ſemicocti ſive à calore, ſive frigore fiat. Hactenus ille: Quid ſi magnetica tua curatio educeret qualitatem morbificam ſeu intemperiem, quomodo curabitur toni ſolutio & ſubſtantiæ debilitas? Ablatio malæ qualitatis non eſt reſtauratio novæ facultatis, quæ tonum modumque ſubſtantiæ reſpicit.

Intemperies enim vel eſt ſanitatis, vel morbi, & hæc certos habet limites, ultrà quos ſi progrediatur, non tantum perit actio, ſed modus ſubſtantiæ labefactatur, & res ipſa ad interitum vergit. Ablatio malæ qualitatis non eſt ſubſtantiæ debilis confirmatio, Medicina autem non tantum eſt detractio ſed & abjectio. Magnetica itaque hæc cura nec in morbo ſimplicis intemperiei, nec in ea, quæ ſubſtantiam labefactat, valet.

De unguẽto armario. Neque quicquam huc facit, quod de operatione & viribus unguenti armarii ſeu ſtellati jactant. Illud enim non ſanat attractione vel eductione ſolutionis continui, quæ, ut talis, eſt in quanto conſiſtit. Deinde curatis difficilia vulnera eodem non perſanantur, cætera verò leviora, ſi commodè liges, mundes, partemque ab intemperie aliisque accidentibus præſerves, natura ipſa carne replet & glutinat, citra vel emplaſtrum Chirurgi vel Unguentum Armarium telo illitum. Hoc verò ſtellatum linimentum telo applicatum nec labra vulneris invicem adducere, nec ſordes mundare, aut intemperiem arcere poteſt, quæ niſi fiant, neque id ſanabit, & ſi fiant ſine eodem perſanabuntur, dummodo ſanationem ullam admittant. Curatu difficiliora, ut nervorum, panniculorum cerebri, articulorum, inteſtinorum, ventriculi, viſcerumve tu cuncto iſto dunțaxat unguento & te ægrumque decipies. Cætera, quæ de telis cuſtodiendis, ne rubiginent, vel igni injiciendis, ut læſi diſcrucientur, vana eſſe, oſtendit res ipſa & experientia.

HERM.

Hermannus Conringius,

De

Morborum remediis Magicis & Unguento Armario.

Herm. Conning. H. M. pag. 218.

VErum de his ſatis. Pergendum ad illa, quæ in medendi uſum, ſcholæ utrique Hermaicæ veniunt, imaginariis illis remediis ſepoſitis. Et verò in horum nonnullis utraque ſecta mirificè inter ſeſe conſentit, in nonnullis tamen diverſis ſunt moribus. Maxima in morborum Magica curatione conſenſio eſt. Refero autem huc eam quæ inſtituitur per verba, per characteres, per imagines, per apertam dæmonum aliorumque ſpirituum invocationem. De iis Paracelſus non dubitavit ſcribere: *Natura vires ſuas in verba imponit: ſicut in herbas & radices, ita in gamahæos.* Et paulò poſt: *imagines & characteres ſunt pyxides, in quibus Magus ſiderum vires aſſervat.* *l. I. Philo. ſag. c. 6.* Prolixè hanc rem pertractat libro quem de occulta philoſophia inſcripſit titulo de characteribus, docens characteribus perſanari morbos quos nec aurum potabile nec quinta antimonii eſſentia curaverit. Ibidem omnibus characteribus & ſigillis aliis duo præfert; alterum, voce Adonai, alterum voce: Tetragrammaton, una cum figurâ aliquâ certâ inſignitum. Nec dubitavit ibidem hæc in verba ſcribere: *Eſſe fabricandum vel effingendum pedem vel manum, vel aliud membrum, ad formam ejus quod ægrotat ac dolet, vel etiam imaginem totius corporis, atque illam eſſe inungendam & obligandam, non dolentem hominem. Si homo per incantationem uſum ſermonis, auditum vel virilitatem amiſerit, totius hominis imaginem, è cera eſſe faciendam, forti fide atque fixa imaginatione, atque illam imaginem debito modo curandam eſſe.* Libro Archidoxeos magicæ characteres varios docet formare morbis ſanandis commodos. Operam porrò Dæmonum malorum diſerte commendat paſſim. Libro V. de morbis inviſibilibus ſcribit: *Deum arte hac Diabolum donaſſe, & valdè peritum in luce naturæ poſuiſſe, hanc autem ipſi eripi poſſe. Artem uſurpandam, Diabolum relinquendum eſſe. Ideo nos in hoc mundo verſari, ut minor à majore diſcat, atque ita uſum artis, qualis in ſe eſt, tranſgreſſionem legis ſive peccatum non eſſe.* Item: *Hoc nobis perſuaſiſſi-*

mum debere eſſe, Deum condidiſſe medicinam, nobisq; ob oculos conſiderandam poſuiſſe. Ideoq; ſi per characteres nobis aliquid boni contingit, eodem cum plantis loco habendos eſſe: imò etiamſi diaboli forent, tamen habendum eſſe quaſi eſſent pyxides ex pharmacopolio. Si inquit diabolus verbum pro herba accipit, ſit nobis inſtar herbæ. Verba ſunt illius (diaboli ſc.) ſpecies; characteres illius compoſita & ſyrupi. Hinc aperte in ſcholâ

Eraſt. part. 1. pag. 1. Baſilienſi docuit: ſi Dei deficit auxilium diaboli ſuccedat. Thomas Eraſtus teſtimonio Georgii Vetteri, Paracelſi per biennium amplius comitis & in chirurgia diſcipuli, probat, homini cum malis geniis multum commercii fuiſſe. Nuper mihi, inquit, vir pius, doctus, induſtrius, D. Georgius Vetterus, Paracelſi amans & ſtudioſus aſſeverantiſſimè affirmavit, eum Magiæ nefandæ perquam ſtudioſum fuiſſe, & cacadæmonem haud aliter quàm ſocium nominare conſueviſſe. Nihil magis, inquiebat, metui, quotiens ebrius erat, (erat autem frequenter) quàm ut agmina Diabolorum accerſeret: quod ſæpe numero facere voluit (ſpeciem artis ſuæ editurus) ſed à me rogatus omiſit. Cùm ſobrium monerem, ut miſſa iſthæc faceret, quod Deum graviter offenderet, quodque ad extremum triſte ſtipendium ſolitus eſſet perſolvere famulis ſuis diabolus: reſpondebat, ſe non multò poſt receptui cantaturum eſſe. Quum porrò præter bonos angelos malosq;, crediderit

Vide l. 1. ad Athenienſ. c. 13. Paracelſus reperiri tertium aliquod ſpirituũ genus, Eveſtrum ipſi dictum (cujusmodi ſint, qui in aquis, ſpeculis, cryſtallis, unguibus ſeſe oſtẽtant, dormientibus item ac vigilantibus apparent, Salamandræ, Sylphes, Meloſinæ, Diemii, Durdales, Neuſarinæ, Lorindæ, Nesderæ, Gnomæ, Lamiæ, Nymphę, Syrenes) indubiè horum quoq; ope licite uti nos poſſe judicavit. Sane etiam homunculum, cujus fabricam docet, l. 1. de rerum generatione, commendat à rerũ omnium peritia, & aſcendentibus quos appellat exprimendas monet

Lib. de imag. c. 11. artes & potentiam. Imò omne genus Magiæ paſſim ſummis laudibus perſequitur, niſi quod cum malis dęmonibus non blanditiis aut fœdere aliquo ſed minis & vi agendum contendat: quoniam Magica omnia intra naturę ſint limites. Eoq; Magiam eſſe artem artium, omniumq; rerum occultarum inventricem; ex eaq;, non autem Galeno, Avicenna, aut ſimilibus, diſcendam eſſe medicinam diſerte ſcribit c. 9. libri cui, nomen Labyrintho medi-

Lib. de occ. philoſophia. corum errantium. Alibi ſcribit: Magiam eſſe per ſe occultiſſimam artem, & ſummam ſapientiam rerum ſupranaturalium: & quicquid humana ratione aliàs agnoſci non poteſt, id Magia inveſtigari poſſe. Quis, inquit, ex theologis ſine Magia vel dæmonem ejecit, vel ſpiritum ad ſe accivit, aut à ſe abegit? quis Magiæ imperitus ægrum aliquando ſanavit, aut ſimile aliquid perfecit, nedum montes tranſtulit? Libro de Peſtilitate tract. 2. conſulit medico, ut diſcat Magiam & affines illi artes, pyromantiam, chyromantiam, hydromantiam; nam & Joannem Evangeliſtam, Moſen, Aaronem,

Eliam,

Digitized by Google

Eliam, Enoch, Davidem, Salomonem, Danielem, Baruch, Jeremiam, Heſechielem & omnes Prophetas Magos fuiſſe, libro de vita longa, Magię beneficio Adamum tot annis vitam vult prorogaſſe; & Magos illos qui infanti Chriſto obtulerunt dona, magicâ vi non equorum adminiculo Bethlehemum veniſſe. Libro 1. Philoſophiæ ſagacis cap. 4. non dubitavit profiteri, Chriſtum ipſum arte ſecundæ Magiæ (ſex enim ibi ſpecies enumerat) corpus ſuum in monte Thabor transformaſſe. Medicum in uſum cum primis, ceu ante etiam dictum, Magiam ſemper laudat. Morbi, inquit l. de caduco, non cognoſcuntur niſi per magiam. Alibi: Magiam fundamentum eſſe oportet cognitionis herbarum. In Aſtronomiâ magnâ. Multa ſunt à veteribus remedia inventa per Magiam quam tamen integrè non didicerant; Extrema verò eſt dementia hanc artem diabolicam rejicere. *Lib. de Perficar.*

Mitto alia ex Paracelſi libris in hanc ſententiam ſcripta, excerpere: ſunt enim innumera. Neq; ille obſcure Magiæ cultorem ſeſe profeſſus eſt, quod cum ex ante allatis ſatis eſt manifeſtum, tum verò conſtiterit vel unico illo Bullingeri, qui Tiguri hominem novit, teſtimonio quod Eraſtus ſuis diſputationibus inſeruit: Contuli, inquit, cum eo ſemel & iterum de rebus variis, etiam Theologicis, vel religionis. Sed ex omnibus ejus ſermonibus pietatis nihil intelligere licuit, Magia verò, quam ille neſcio quam fingebat, plurimum. Conradus Geſnerus, vir probitate utiq; non minus quàm doctrina eximius ita olim ſcripſit libello de chirurgiæ ſcriptoribus: Paracelſus dæmone utebatur familiari, ut ex ejus diſcipulo audivi. Item: in Epiſtola ad Joannem Cratonem: Theophraſtus impius homo & magus fuit, & cum dęmonibus communicavit. Oporinus Baſileæ olim diſcipulus Theophraſti & familiaris fuit: is mira de ejus cum dęmonibus commercio prædicat. Addit de Paracelſicis: Aſtrologiam vanam, Geomantiam, Necromantiam, & hujusmodi artes prohibitas exercent. Et ſanè quamvis multis illius ſectæ crediderim hæc magiſtri ſui improbata, tamē nimis quàm multis arriſiſſe certum eſt. Phædronem impiiſſimum magū idem Geſnerus nuncupat. Et verò ille diſertè affirmavit, in cura characteriſtica majora & miraculoſiora deliteſcere abſcondita myſteria majorū Patrum & antiquorum Prophetarum, quàm fas ſit profari. Ab illius ſcholæ hominibus conſtat pene nihil non Magicorum veterum librorum non laudatum ſolummodo ſed etiam in vulgus eſſe publicatum. Oswaldi Crollii verba ſunt; Quicquid medicus naturaliter ſive herbis per moram tęmporis ſucceſſivè operantibus efficit: Illud Magus ſive Medicus cœleſtis characteribus & lapidibus, gamahæa ſcilicet, influentialis conjugii terreſtri ſigno per combinationē ſuperiorum & inferiorū, aſtraliter, validiſſima impreſſione, ſubitò & longè citiùs perficit. *Eraſt. part. 1. p. 239.* *Geſner. l. 1. epiſt. p. 5.* *Phæd. in chirurg. minore.* *Croll. præfat. Baſ.*

Omnino hæc conſentire cum veteri Ægyptiorum doctrina in aperto eſt. Ne enim nunc tangam, quod Paracelſus ſcribat: Magos Ægyptios

arte hac (i. e. licita Magia) miracula edidiſſe & quanquam Scriptura illis artificibus duriora nomina imponat, artem illam à Deo fuiſſe: referat item Magos illos uſos ſecundâ magiæ ſpecie, quâ ipſemet Chriſtus transformavit corpus ſuum in monte Thabor: quantum ex ſuperioribus eſt colligere, pene nihil habuit Magia Ægyptiorum, quod non laudent noſtri Hermetici, ſi ſummam rei ſpectes. Etenim cum aliàs tum ad medendi uſum Ægyptios frequenter uſurpaſſe incantamenta barbaris vocalibus conſtantia, variasque imagines lapidibus aliisque rebus inſcriptas aut inſculptas, liquet ex iis quæ ſuprà docuimus. Ibidem oſtendimus, verbis, characteribus imaginibus, imò & plantis ac lapidibus attributam ab Ægyptiis naturalem facultatem genios cogendi ad hoc aut illud præſtandum etiam invitos, vel certè eosdem adigendi ita volentes, eoque illam Magiæ ſpeciem eſſe naturalem. A geniis eosdem aut ſpiritibus expetiiſſe morborum remedia itidem oſtendimus. Num tamen ab iis ſpiritibus quos malos eſſe & perverſos noverant, itidem remedia morbis quæſiverint, dubito. Sane nuſquam id mihi lectum memini. Eoque dixerim hâc in re Paracelſicos nonnihil à moribus Hermaicorum veterum diſſidere. Ad hoc, libaminibus & ſupplicationibus conſtat uſos Ægyptios ad opem ſpirituum ſive deorum impetrandam: Paracelſum tamen aut ejus aſſeclas itidem hæc commendaſſe ad demulcendos vel illos medii ordinis genios, non videtur. Ut proinde etiam hac in re quædam inter illos ſit diſcrepantia. Nuſquam denique reperias memoriam in cujusquam gentis magicis voluminibus, homunculi Paracelſici arte chemica producti: ut hic quoque unius Paracelſicę ſcholæ ſit proprius. Nolo nunc prolixè in Magica iſthæc ſive veteris ſive recentis Hermeticæ ſcholæ animadvertere, quoniam cum ab aliis multa in hanc rem ſunt præclarè diſputata, tũ mihi conſilium eſt ſingulari opere vanitatem Naturalis quam vocant Magiæ prodere: Indicatis & naturæ in agendo limitibus & geniorum inter naturæ reslatirantibus operibus. In propatulo etiam eſt, imaginibus, characteribus, & vocabulis ſive carminibus, (in quantum ex inſtituto non valent) partim nihil, partim exiguum adeo eſſe efficaciæ ut in morborum remediis jure nequeant numerari. Sanè ipſimet Paracelſici, ſi urgeas, ſtatim ad vires imaginationis confugiunt; quod eſt perinde atque ſi fateantur, non vi imaginum aut characterum aut carminum quidquam peragi, ſed confidentis animi ſingulari facultate. Et verò nunquam illis adhibitis videas quidquam profici, niſi animus ante fiducia quadam & credulitate fuerit occupatus. Quod quidem argumento non eſt, opus ab illâ perſuaſione profectum eſſe, prodit tamen non à naturalibus illud cauſis ortum, utpote quum hæ etiam nulla accedente perſuaſione opera ſua exequantur. Fortè ex Ægyptiorum ſacerdotum ſententia, Porphyrio ſciſcitanti,

citanti, cur ſacerdotes utantur nominibus nihil ſignificantibus? reſpondit olim Jamblichus: omnia ejuſmodi nomina ſignificare aliquid apud deos, & à diis ipſis vocabula iſta ad homines, Ægyptios cum primis & Aſſyrios, ſanctiſſimas ſcilicet gentes, perveniſſe. Quæ ſi fuit Ægyptiorum mens, etiam hi utique effectus carminum non tribuerunt naturali cuidam vocabulorum virtuti, ſed ipſis dæmonibus, ceu ſymbolis ex inſtituto vocabulis illis utentibus. Quod omnino eſt veriſſimum.

Jamblich. l. 2. de myſter. Ægypt.

Porro illi Spiritus omnes, qui erga humanum genus in ſcientiis atque artibus addiſcendis magiſterio queunt fungi, aut mirabilia illa opera Magica efficere, neceſſum utique eſt & intelligentia & agendi facultate hominem multum ſuperare, adeoque ſubſtantias eſſe ipſo homine magis ſpirituales. Quæ tales autem ſunt, non poſſunt à rebus naturalibus quidquam pati vel invitæ cogi: multò minùs vim illis inferre poſſunt propriâ quadam virtute vel characteres, vel imagines; vel carmina utpote quæ virtutem propriam habeant nullam. Quicquid igitur ſive Ægyptii ſive Paracelſici pollicentur de viterum in illos ſpiritus, illud vel hinc apparet eſſe vanum atque inane: quæ verò ad characterum, imaginum, verborum, aut aliarum rerum naturalium uſum agunt genii, agunt quoniam ita ſibi placuit agere, & ad ſymbolorum illorum præſentiam hoc aut illud efficere ipſimet inſtituerunt.

Ad hoc ſi omnes illi genii ſunt ſubſtantiæ magis, quam eſt ipſe homo, ſpirituales, ceu ante eſt dictum, neceſſum quoque fuerit illos in ordine Angelorum eſſe; & quidem cum non minus ſint voluntate prædìti quàm intelligentiâ, eoſdem ſive bonis ſive malis eſſe, ut ita dicam, moribus. Quo iterum fit manifeſtû nihili eſſe & erroneam Paracelſicam doctrinam, quaſi Eveſtra aut illi Spiritus (quos ajunt in ſpeculis, cryſtallis, unguibus, & alibi, ſeſe oſtendere) ſint infra Angelicum ordinem eoque nec bonis nec malis angelis connumerandi. Sed & omnium illorum ingenium virtutis, loco & naturâ ſuâ dignæ, neutiquam ſtudioſum, arguit ipſa vilitas eorum circa quæ juxta Paracelſi placitum occupantur. Certè qui incubos & ſuccubos ſeſe hominibus præbent, qui veneficis ad omne genus ſcelerum miniſtrant (quod ex Paracelſi philoſophiâ Sylphibus ſive ſylvarum indigenis Spiritibus adſcribit Joannes Sophronius Kozack) depravati animi eſſe, nefas eſt dubitare. Ejuſdem notæ eſſe Lapponibus famulantes genios, ex eorundem operibus eſt clariſſimum: & tamen itidem eos medii hujus eſſe ordinis docere non erubuit Guilhelmus Laurembergius, libro de Ætite lapide. Non meliores verò probant ſeſe & reliqui quotquot vulgò ſunt πάρεδροι Spiritus, ſivè cryſtallis aliisque corporibus incluſi ſivè alio quo modo hominem comitentur. Sanè quemadmodum demonſtravi ſuus, Ægyptiis Deorum ſpecie malos dæmones impoſuiſſe, ita & quicquid

Anat. Sceal. microſmi. c. c. 17. pag. 130.

Vide c. XII, pag. 128.

Iiii eſt

eſt Paracelſicorum Eveſtrorum peſſimi illius ordinis eſſe, ex eorum geſtis facilè eſt oſtenſu. Quem arte chymicâ producere Spiritum Paracelſus docuit, itidem opera demonſtrant à Paracelſo ipſi attributa, dæmonem eſſe aut ejus ludibrium. Forte tamen omne illud mere eſt commentitium.

Cæterum ſi illi benefici adeo ſunt erga hominum genus, nec mali tamen, ut volunt Paracelſici: ſi in ipſorum eſt arbitrio prodeſſe aut obeſſe, fuerint honore & cultu aliquo alliciendi in obſequium. Quod cũ fecerint olim Ægyptii & faciendum doceant Magi, rectius illos quam Paracelſiſtas (nonnullos ajo, nonnulli enim aliter & ſentiunt & agunt) tueri hypotheſin ſuam ſolere, manifeſtum eſt.

In dæmonum quorum ipſis erat comperta malitia, opera utenda, dixeris item cautiores fuiſſe Paracelſicis Ægyptios. Neque enim apparet ab illis quidquam eos expectaſſe commodi; etſi ad veneficia & ſcelera horum adminiculis Magos Ægyptios ſcientes volentes eſſe uſos, ex Porphyrio pariter & Jamblicho ſit manifeſtum. Paracelſum verò audivimus, etiam diaboli auxilia & operam multis & paſſim commendaſſe. Atqui non ex noſtris tandum divinis Chriſtianorum codicibus, ſed aliunde etiam patet, infeſtiſſimo omnes illos dæmones in hominem animo eſſe, eoque nihil non agere quo hominem fallant & in omnis generis mala præcipitent. Num igitur illorum operæ ſanitatem & vitam fortunamque committere, non eſt ſalutem omnem arbitrio capitalium hoſtium exponere?

Quanta porro quamq; impia calumnia eſt, ſanctiſſimos Hebræorum Prophetas, ut & Apoſtolos, Magicas illas à Paracelſo laudatas artes exercuiſſe! Quam horrendum eſt imò dictu audituque pariter nefandum, Chriſtum eâdem cum Ægyptiis illis Moyſis adverſariis magia fuiſſe uſum! Ab homine Chriſtianum ſeſe profeſſo nusquam temerè hæc dicta legeris. Et verò omnis illa Paracelſi Magia ſemper à Chriſti Eccleſia eſt impietatis damnata: nihilq; eſt facilius quam revelati divinitus verbi auctoritate quicquid illius Magiæ eſt falſitatis atque ſceleris convincere. Quo ipſo ſimul patet, longe minùs veniam hic mereri Paracelſicos quam veteres Ægyptios, quoniam videlicet ſacris literis fidere ſeſe profitentur, & tamen non minus Ægyptiis cæcutiunt, quibus ſol iſte non luxit. Verum non eſt hujus loci impietatem Paracelſicam inſectari: eſtq; ceu ante dixi, propoſitum alibi latius in Magiam animadvertere. Itaq; hunc locum nunc deſeremus.

Cæterum monet occaſio nonnihil heîc de unguento Armario ſive ſympathetico, quod vocant, in medium adferre. Et quidem ignoratum id genus curandi vulnera Hermeticæ ſcholæ antiquæ, omnino eſt vero ſimile; utpote cum in nullis libris antiquioribus, ejuſmodi quid vel obiter memoretur. Paracelſum autem conſtat tale unguentum deſcripſiſſe l. 1. Archidoxeos Magicæ; eandem compoſitionem commendaſſe ipſi Maximiliano

Caſari, teſtatur Joannes Baptiſta Porta Magiæ naturalis l. IIX. c. 12. Poſt illum aliæ quidem atque aliæ deſcriptiones ſunt proditæ; totum verò iſtum curandorum vulnerum modum Paracelſica ſchola præ aliis unicè ſibi ſumpſit defendendum. Summa rei in eo eſt: quod vulnus poſſit ſanari, tantum ſi id quo vulnus eſt inflictum, aut aliud aliquod telum, vel lignum, imò linteum, ut nonnulli ſcribunt, ſanguine vulnerati hominis commaculatum unguento iſthoc indies curetur.

Ut autem quid de hoc negocio ſit ſentiendum brevibus expediamus, ante omnia id quod uſu compertum hac de re eſt, indicandum. Primum igitur conſtat, aliquos non illo ex Paracelſi, ſed vel Crollii vel Wittichii vel Gabelchoveri, vel aliorum deſcriptione paratis unguentis perinde felici cum ſucceſſu uti. Novi ipſe quendam, ait Sennertus, qui unguentum hoc ſolum ex pinguedine porci domeſtici paucisque aliis, nulla re è corpore humano petitâ componebat. Qui pro unguento ſint ſolo lardo feliciter uſi, imò qui vulneris inſtrumentum ſuccidiæ tantum immiſerint, novi ipſemet. Sunt qui paria promittant, fraxini ligno vice omnis unguenti uſurpato. Deinde certum quoque eſt, nullo illorum unguentorum omnis generis vulnera ſanari. Crollius ipſe excipit in quibus nervi, arteriæ vel unum trium principalium viſcerum (h. e. interprete Hartmanno, cor, cerebrum, opar) ſint læſa; facit idem magnus ille hujus Armarii Unguenti deprædicator Goclenius. In felicis ſucceſſûs exemplum in mammæ vulnere habet diligentiſſimus Fabricius Hildanus. Similem non unam hiſtoriam poſſum ipſe recenſere: plurimas alios poſſe, non dubito. Hinc ſane fit ut rarò ipſi Paracelſici aliique unguenti iſtius laudatores auſint vulneris paulò majoris, cui contuſio adjuncta eſt, ſanationem uni illi unguento cōcredere. Tertio docet uſus, in curandi hac ratione nonnunquam accidere, ut à teli inuncti præpoſterâ curatione vel læſione ipſum vulnus ſtatim malè habeat, imò à vulnerato in victu commiſſi errores in telo prodantur: nonnunquam tamen horum nihil evenire. Similiter in aliis ſine uſnea (ita appellant in corporum diu è patibulo ſuſpenſorum capitibus enatum muſcum) nihil effici; in aliis hanc non quæri. Porrò etiam hoc compertum eſt: qui parum fidunt unguenti viribus, eos in graviuſculo quoq; vulnere parū vel nihil ab unguenti iſtius uſu capere emolumenti, & quo quis eſt magis minusve ſuperſtitioſus aut circa compoſitionem aut in uſu unguēti, eo etiam plus minusve exigi ut ex voto curatio ſuccedat, nec aliis quàm qui ſumma quæq; de unguento iſto ſibi perſuaſa habent illa evenire quæ tertio loco commemoravimus quibusdam accidere ſolere. Deniq; conſtat, vulnera ipſa omnino fideliter ab injuria externâ omni defendenda, probe indies purganda ſi opus ſit, eorumq; labia ſi hient jungenda eſſe: Ægro quoq; cavendum ne quid in victu committat quo aliàs ſolent vulnera male affici.

Prax. l. 5. p. 4. c. 10.

Cent. 5. Obſ. 25.

Ex hiſce verò quæ diximus colligere eſt, tantum eorum vulnerum, quæ carni citra aliquam contuſionem graviorem inflicta ſunt, ſanationem unguenti hujus viribus attribui. Illa verò in corporibus boni habitus, ſi quæ ultimò diximus in iſthâc per Armarium unguentum curatione obſervanda, probe ſeſe habeant, abſque omnis omninò auxilio unguenti, nativo corporum beneficio ſolent percurari. Neque verò excrementi multùm in vulneribus ſubnaſcitur, modo ne ab externo frigore calor nativus debilitetur. Certè quod vulgo ſecus accidit, pravæ eſt conſuetudini adſcribendum, aëri frigido vulnera ſæpius juſto exponendi, aut ſuppurantia & quæ humectant omni vulneri admovendi ſub initium, quo tempore ab antiquis medicis Barbara & Ἔναιμα quæ vocantur emplaſtra felicius uſurpata ſunt. Non eſt hujus loci multis id docere: fit illud alibi: ſed & jamtum optime doctiſſimèque hic locus eſt ornatus à Cæſare Magato duobus de rara medicatione vulnerum libris, Ludovico Septalio, l. 8. Animadverſion. Medicar. Aliis. Quæ illorum autem carnis vulnerum, eadem eſt ratio fractorum oſſium, ſi itidem abſit ingens contuſio. Etenim fracta in hunc modum oſſa, tantùm poſt juſtam in locum repoſitionem, ſi quieti relinquas, frequenter inſita vi conglutinantur. Hinc verò conſequens eſt, ipſam curationem illorum quidem vulnerum meritò non poſſe Unguento armario acceptam referri; adeoque hactenus ſolum in dubio eſſe, num curatio ab unguento iſthoc adjuvetur. Imò veriſimilius non poteſt non videri, nihil auxilii eſſe in Unguento, cum aliàs ſoleat omne hoc unius vulneratorum naturæ viribus effici.

Negari tamen non poteſt, circa illam medicationem nonnulla contingere interdum, quæ nativa vulneratorum vis nullis auxiliis adjuta præſtare non ſolet nec poteſt. Ejusmodi ſunt quæ tertio loco notavimus uſu comprobari. Quod ſi verum fuerit id quod nonnulli referunt, ſanari iſthoc modo vulnera quævis ſine diſcrimine, itidem id fuerit non ſoli ægrotantium naturæ adſcribendum. Verùm ego nihil ejusmodi habeo compertum, nec fide dignis auctoribus id memoratur; contra quibus male ſucceſſerit illa curandi ratio mecum alii noverunt per quam multos.

Quæ conſtat vero ita contingere non ab ingenita ægrotantium facultate, illa neutiquam Unguenti tribuenda eſſe virtuti, haud videtur difficilè probatu vel eo unico, quod omnia hæc non eveniant omnibus aut ſemper ſed tantum ſuperſtitioſè credulis aut quibus aliquid eſt cum dæmonibus commercii. Non enim quæ naturâ agunt, ſolent operari aliter atque aliter prout eſt humani animi perſuaſio, ſed uno ſemper eodemque ſeſe gerunt modo. Non enim vel in magneticis aliud deprehendas. Confirmatur autem idem ipſa Unguenti compoſitione, quippe quæ nihil accipit quod vim poſſit in diſſitum corpus exerere. Plerique ſane acceptum refe-

referunt tantum non omne Uſneæ ſuſpenſi hominis. Hartmanni verba ſunt: Dicimus baſin unguenti Martialis eſſe Uſneam, ſeu Spiritum animalem coagulatum corporeum. Cùm enim ſtrangulantur, ſpiritus vitales & naturales ſurſum feruntur, ibidemque cum exitus propter ſolidam cranii humani duritiem nullus pateat, inter ſuffocandum una cum animalibus includuntur, & quaſi carceribus quibuſdam circumſcribuntur, donec temporum progreſſu in unum coaleſcant, & foras ad cranii circumferentiam erumpant. Verum enimvero primò conſtat ex ſupra dictis ſinè uſnea à nonnullis parari Unguenti hoc genus, quos etiam ſequitur Johannes Wittichius, eoque pro baſi minime eſt habenda. Sed & ſolo fraxini ligno abſque unguento idem ſanctè promitti audivimus. Ridiculum deinde eſt illud Hartmanni de uſneæ ortu & ſubſtantia commentum. Nec enim tantum caret omni ratione & pro libitu ita fingitur, verùm etiam impoſſibile eſt ut Spiritus in craſſum ejuſmodi corpus concreſcant. Addo, vitalis ille ſpiritus extincto calore nativo omnem vim amittit, reliqui autem nihil ſunt aliud quàm vitalis aliter atque aliter temperatus, ceu alibi prolixè docuimus. Quî igitur ſpirituum vis inſit uſneæ! Profectò, longè potius ejuſmodi coagulatum corpus (ſi quod detur) in corde ſtatim poſt mortem quæſieris quàm in capite & quidem in cerebro ſpirituum animalium ſede potius quàm circa oſſa, toto corpore jam putrefacto. Finge verò tale concrementum eſſe uſneam, num poterit longius exerere vim, quàm ipſi ſpiritus poſſunt integri? Atqui ſpiritus unius hominis in alterum nihil poſſe certum eſt. Utque aliquid poſſint, non tamen unius ſani hominis ſpiritus alium ſanare valent: ceu omnibus eſt notiſſimum. Par ratio eſt ſanguinis aut adipis humani. Nam & abſque his ſæpè unguentum creditur eſſe efficax. Neque in his jam tum diu à corpore vivo ſeparatis ſpirituum vitalium aliquid ſupereſt, ac proinde nec animalium: Neque illa integra in vivis corporibus exiſtentia alibi quidquam conferunt ad ſanitatem, adeoque multò minus jam mortua & viribus imminutis. Neque verò eſt quod nonnulli cauſantur, illa vim ſuam exerere poſſe tantùm mediante cruore effuſo; Quaſi nempe is demum ſit vehiculum ſanguinis iſtius *συμπαθικῦ*. Etenim ſi cruor ille ea eſt communicandi facultate, omnium illorum quæ aſperſa ſunt cruore vis debet in vulnera vel certè in ſanguinem transferri: Id quod tamen fieri non ſolet. Nihil certè impedit quo minus & alia ita ferantur, ſi ita poſſunt moveri ex quibus unguentum illud conſtruitur. In univerſum porrò eſt longè veriſſimum, ſupra naturæ vires eſſe actionem omnem, niſi agens cum patiente quadamtenus conjungatur. Unguentum verò à vulnere usq; adeò diſtat ut reapſe nihil ſit quod illa uniat. Viderunt objectionis hujus vim nonnulli unguinis defenſores, eoque ad ſpiritum mundi, tanquam ad ſacram anchoram confugerunt;

Ad Baſil. Crollii. p. 485.

Diſp. de calido innato.

Digitized by Google

fugerunt; illo ſcilicet ſpiritu interveniente vim omnem in vulnera deferri. Non aliud quid excogicare potuit Medicorum Romanæ Urbis hodie decus Petrus Servius, doctiſſima illa pro unguento hoc diſſertatione, quam & mihi ultrò Roma, qua eſt humanitate, transmiſit. Verum enim verò ſpiritum aliquem mundi talem quo Argumento, quo ſigno probaverint? Nemo prudens autem illum admittere poterit niſi robore argumentorum adductus. Eſto tamen. At ſi ille unguinis vires indiſſita, transferret quoq; & aliarum vires rerum. Hoc autem non fieri, certum eſt: Alioquin enim nihil non affecerit humanum corpus, imò omnia in omnia ſine diſcrimine agerent, adeoq; fieret ſemper confuſa quædam rerum omnium perturbatio. Multò maximè id contingeret, ſi communicatio iſthæc non ſit certis limitibus circumſcripta, ſed per ſpatium quodvis indeterminatum fiat, ut nimirum quod in Indis eſt, Germaniam afficere ſit aptum. Et tamen hoc affirmare defenſores iſti ſolent, ad ea quæ in rerum natura ſunt maximè obvia & ſole meridiano clariora animum non advertentes. Adigerentur autem vi theſios ſuæ iſthuc etiam, inviti: Quippe cum ſpiritus ille vector per omnia ſit diffuſus, nihilque poſſit ejus opera impedire.

Omninò igitur quicquid in iſta vulnerum per unguentum armarium curatione contingit, quod nativo vulneratorum beneficio non debetur, illud non poteſt ab unguento proficiſci neque verò perſuaſerit cui temere. Servius congerie iſthac quam recitat naturæ & artis miraculorum, grande illud paradoxon: Nihil pene ex eo genere eſſe quod fieri non poteſt: Imò verò immenſam eſſe naturæ vim: Adeo ut poſſibile Deo & naturæ æquale habeatur, quanto plus in conelusione ſit quam fuerat in præmiſſis, ſtatim apparebit, ubi in ſyllogiſmos Philoſophico more oratoriam declamationem cogere inſtitueris. Suffeciſſet oſtendiſſe, quod hic maximè urget: Nullam eſſe activitatis ſphæram ut loquuntur ſcholæ, nec requiri ad agendum agentis cum patiente conjunctionem. Ad quæ probanda nihil prorſus faciunt tota ſeptuaginta quæ primo loco recitantur miracula, ceu ipſemet haud oſcurè agnoſcit: Sola quæ ſequuntur tredecim iſthuc collimant. Attamen & horum undecim priores hiſtoriæ veræ quidem ſunt: Multum tamen abeſt, ut doceant id, quod vult vir doctiſſimus, à ſtirpium fructibus (exempli cauſa) aliisq; externis rebus fieri aliquam in ſuccis expreſſis & ſtirpiformibus (ut ita loquar) carnis excreſcentiis commotionem. Quidni enim iſthæc fiant ab inſitâ omnibus illis conſimili quadam indole, & naturâ ſtatis temporibus ſeſe exerente, ceu fit in ſtirpibus ipſis? Ita ſanè longè vero ſimilius de urſinæ pinguedinis incremento & ſimilibus philoſophatus eſt vir maximus Theophraſtus Ereſius libro de odoribus. Quod duodecimo loco adfertur octuageſimum ſecundum miraculum, caſu tantum contigiſſe argumento eſt, quod aliis quibus ex aliena carne naſus eſt reſtitutus idem

Serv. de Ung. Arm. p. 18.

Vide p. 78. lib. Cit.

idem non acciderit, nec contingat ulli arbori enatæ per inſitionem rami alicujus avulſi. Fabuloſum, ut multa paſſim alia, eſſe etiam quod additur de Tarantulæ veneno, potuiſſet Servium docere in ipſa Roma Athanaſius Kircherus vir ingenio & doctrina admirandus; qui præclarè hanc fabulam *Kirch. l. 3.* confutavit certiſſimis experimentis l. 3. de Magnete. Et verò contingeret *Part. 8. c. 2.* idem etiam circà vulnera ab aliis animalibus inflicta, ſi quid haberet veri *q. l.* hiſtoria. Similiter quæ alibi affert de canibus & fele, illa plerumq; fortuitò eveniunt; nonnunquam interventu Genii majoris, ceu fit in omni aruſpicinâ. Quo de aliàs latius. *Servius. p. 36. 37. 38. & 39.*

Cæterum Unguenti noſtri naturam rectiùs indubiè penetraſſet ingenii acumine quo valet Servius, ſi uſum ejus aliquem habuiſſet, quo deſtitui ſeſe paſſim pro candore ſuo confitetur. Nobis hoc loco prolixiùs argumentum hoc tangere non licet; præſertim quum alibi rectiùs hæc inquiſitio locum inveniat. Sed & à Joanne Roberto adverſus Goclenium, ab Athanaſio Kirchero contra Robertum Fluddum, à Daniele Sennerto & cum primis à ſolertiſſimo Naudæo usque adeò doctè omnia hujus loci ſunt agitata, ut aliquid addere vix ſit operæ pretium.

Quicquid igitur in Armaria curatione vulnerum efficitur quod non poſſit in vim ægrotantium ipſorum referri, omninò à ſubſtantia aliqua ſupranaturali proficiſcitur. Quam ex ordine dæmonum eſſe non autem bonorum Angelorum, haud immeritò colligas ex ſuperſtitione opus plerumq; comitante: Quæ bonis geniis inviſa, malis pro illicito eſt ad pejora. Ut proinde ejusdem notæ hæc curatio fortè ſit atq; illa inter milites jam ſatis diu ſueta, S. Anſelmo vulgò (perperam tamen) adſcripta, cum ſit Anſelmi Parmenſis inter infames Magos clari nominis, quam Magiæ nomine cum alii tum & M. Antonius Delrius rectè damnaverunt.

Convenit autem (quod ſummam ſanè rei attinet) hæc armaria medicatio cum illa quam Transplantationem nuncupant morborum, ex homine in plantam aliquam aut animal; ſive experientiam ſive rationem conſulas. Nam neq; Transplantationem quidquam valere in morbis, quos ſibi relicta ægrotantium natura non ſolet ſanare, niſi acceſſerit conſtans quædam & temere concepta perſuaſio, comperimus. Modus quoq; transplantandi non minus varius eſt & inter ſeſe diſſidens. Sed & Naturalem heic vim nihil operari, rei illius in quam fit transplantatio, iisdem licet argumentis demonſtrare, quibus paulò ante in Armario negotio ſumus uſi. Artis illius nimirum eſt Transplantatio iſthæc, fatente ipſomet Petro Servio noſtro, quâ Alpheſibæus Mærim.

Sæpè ſatas aliò vidit traducere meſſes.

DISPU-

DISPUTATIO MEDICA,
De
PERNICIOSO PARACELSISTARUM HOPLOCHRISMATE,

Sub Præſidio,
CHRISTOPHORI NICOLAI Med. D. & P.P.
publico examini expoſita Altdorffii,
à
JACOBO Bürklein/ Norimbergenſe, Auth. & Reſp.
d. 22. m. Junii Anno 1662.

ΣΥΝ ΤΩ ΘΕΩ.
De
HOPLOCHRISMATE.

THESIS I.

NObiliſſima Medicina, quæ *τῷ πάντα θαυμαςῷ Hippocrati* in *lege*, τεχνίων πασίων ἐπιφανεςάτη dicitur, ſicuti ante plurimos annos, à multis ingenioſis Jatriarchis, elegantior reddita; ita turpiter, hac excellenti noſtri ſeculi perverſitate, ubi omnia penè vetera medicamenta, innovandi vitio, aut ſubvertuntur, aut etiam damnantur, incantationibus, ceremoniis variis, conſecrationibus, conjurationibus, transplantatione, aliisque innumeris illicitis ſanandi mediis, quæ in Deum & naturam injuria ſunt, deformata eſt, ab illo hominum genere, ad ludibrium artis nato, quod ſeſe empiricum vocat, cum merito ſuo Agyrtis adnumerandum, quod

Uberis ac fluvii cancrum diſtinguere neſcit;
Cardiacum morbum reſidere in poplite credit.

II. Sunt enim ii nequam homines, ut Clariſs. *Kirſtenius contra Johann. Agricolam cap. 2. p. 21.* ex χαρισςάτω *C. Hoffmanno* loquitur: *non abſimiles proci Penelopes, qui, cum caſtiſſima Domina potiri nequirent, ad impudicas divertebantur famulas.* Vide etiam, ne largus alienis verbis videar, *Henric. Salmuth in Nov. repert. Panciroll. l. 2. tit. 1. p. 97.*

III. *Para*

III. *Paracelſici*, qui omnium maximè, & ſoli ferè ſibi ſapere videntur, novitate aliqua ſapientiæ laudem ut captent, ex improviſo quoque, ceu Harpyæ epulantibus Trojanus, adſunt,

Diripiuntque dapes, contactuq; omnia fœdant
immundo. *Virg. Æn. 3.*

IV. Inter horum pernicioſa medicamenta, non poſtremas curatio magnetica ſibi vendicat, ſive quæ fit per unguentum armarium, quo vulnus ſanari credunt, ſi tantùm id, quo vulnus eſt inflictum, aut aliquod telum, vel lignum, præcipuè autem Salignum, aut linteum etiam, ſanguine vulnerati hominis commaculatum, unguento iſto indies curetur. Nihil referre autumantes, præſens ne æger ſit, ſive ad multa milliaria abſens.

V. Quia vero ἀπορία ἐϛὶ πρὸς εὐπορίαν, meritò aliquoties dubitavi: *an viribus naturalibus, facta hoc unguento inunctione teli vulnus in diſtans ſanari poßit?* quod exercitii loco, hoc tempore mihi pertractandum, animum induxi.

VI. Dicitur autem unguentum vel ungentum aut unguen (ut in nomen inquiram: quia illud in omni diſputatione & re principium eſſe debet, docente *Gal. 1. Meth. Med c. 5.*) ab ungendo, & eſt ungere, juxta *Priſcianum*, referente *Calepino*, quaſi unum agere, quia ungendo caro unitur atque copulatur. Notandum I. Unguentum veteribus non fuiſſe compoſitionem illam paulò tenaciorem, quâ Chirurgi hodie utuntur ad vulnera curanda; ſed commiſtionem diverſorum odoriferorum, addito oleo aut balſamo, ad inungenda corpora, ſalubritatis, neceſſitatis, maximè verò delitiarum & luxuriæ cauſa inventam. Conſule *M. Aurel. Severin. Trimemb. Chirurg. pag 223.* Quantum ob luxuriam odoriferis unguentis ſtuduerit antiquitas, vid. *Dioſcor. l. 1. c. 40. ſeqq Gualter Rivius in h. l. f. 26. Ælian. hiſt. var l 12. c. 31. Plinius T. 2. l. 13. c. 2. Sueton. in Calig. c. 37. in vit. Auguſt. c. 77. Lazar. Bayſius. lib de Vaſcul. p. 279. ſeqq. Andr. Baccius l. 4. de Natur. Vin. & conviv. Antiq. Dan. Claſſen. Comm. in Plutarch. Sympos. pag. 46. ſeqq. Jonſton. de Nat. conſt. punct. 7. Quendſtätt de ſepult. p. 74.* ut & vir πολυμαθέϛατος ϗ θαυμάσιος, ſ. quod lubentius dicerem cum Homero, ἰατρὸς ἀνὴρ πολλῶν ἀντάξιος ἄλλων, *Dn. J. G. Volckamer.* Pract. Noriberg. famigeratiſſ. & feliciſſ. ſemper ſtudiorum meorum, tùm fortunę meæ Fautor eximius, *de Opobalſ. orient p. 151. ſeqq.* Quàm incredibilem benè olentium unguentorum copiam mulieres Ægyptiæ abſumant, indicabit *Proſp. Alpinus de Ægypt. Medic l. 3. c. 15. p. 107.* II. Sumitur unguentum, prout linimentis paulò craſſiorem ſubſtantiam habet, & in hoc differt hoc noſtrum quoque à ſupra dictis veterum unguentis, ut conſtat ex *Sennert.* Viro de re Medica meritiſſimo. *lib. 5. inſtit. part. 3. S. 3. c. 34.*

Digitized by Google

VII. Cognomina hujus unguenti ſunt, *ὁπλόχρισμα* & unguentum *ὁπλιατρίας*, Latinis Armarium & Martiale, quòd armis inungi ſoleat: Magneticum, ab actione, quâ occultâ vi, in diſtans vulneratos ſanari credunt: Sympatheticum, quòd cum vulnere Sympathiam habeat: Stellatum, quia ab influentiis ſtellarum ſuas operationes accipit, ut ſibi perſuadet *Oſvv. Croll. Baſil. Chym. p. m. 278.* Germanis notum eſt ſub nomine der Waffen Salben.

VIII. *Paracelſo* hoc unguentum natales debere, ex *l. 1. Archidox. Mag.* liquet. Scholæ enim *Hermeticæ* antiquæ & *Hippocraticæ* notum fuiſſe, minus veriſimile eſt, utpote cum in nullis libris antiquioribus, ejusmodi quid vel obiter memoretur, ut videre eſt apud Clariſſ. *Conring. lib. de Herm. Med. c. 18. Primeros. de error. vulg. l. 4. c. 48. Paracelſum* excepit, *Joh. Bapt. Porta Neapolit. in Mag. Naturali*, (qui liber tamen nomine illo indignus eſt.) Quem ſequuti *Oſvv. Croll. l. c. Rob. Goclen. tract. de Magnet. vulnerum curatione Joh. Erneſt. Burggrav. Neoſt ad. Palat. in Biolychr. & Achilles πανόπλῳ* (quæ opuſcula peſſimus ille homo, in lucem edere non erubuit, ob id à magno *Conringio libro de Calido innat. c. 15. & Introd. in univ. Medic. c. 11.* juſtè reprehenditur.) *Martin. Schmuchen Theſauriol. Secret. natur. Gabelchoverus in praxi German. Wittich. libr. de conſervand. valetud. Petræus. Noſolog diſſert. Harmon. Clariſſ. Tidicæus tract. de Theriac. Joh. Agricol. in Chirurg. parv. Robert. Fludd. à fluctibus, Joh. Staricius* im Helden Schatz. *Comenius in phyſ. reform. ad lum. divinum. Hartman in Croll. & Colerus in grand ſuo opere*; quibus tam lubens accedit, & acerrimè propugnat *Petr. Servius*, Vir doctrinâ aliàs & judicio ſubactus, conſcripto peculiari *tractatu de unguento armario*.

IX. Hoc igitur, quam primùm Medicis Dogmaticis, peritiâ & dexteritate Claris, aliisque Viris, non vulgari doctrina præditis, innotuit, ipſi ſagaci mentis indagine conati ſunt inveſtigare, quinam verus eo modo, adhibiti unguenti, uſus ſit, & quia nullum deprehenderunt, huic perniciosæ curationi non immeritò ſe oppoſuêre; nominatim verò *Andr. Libav. tract. de unguento armar. Daniel Sennert. in oper. practi. Conring. in Herm. Medic. Primeros. de error. vulg. Laurent. Forer. in Viridar. philoſ. Gabr. Naudæus in eruditiſſimo Syntagm. de re militar. Tandler. in diſſertat. Joh. Roberti S. S. Theol. D. & Soc. Jeſ. qui anatomen ſcripſit tractat. Goclen. de mag. vulnerum curatione Anno 1617.* Cui reſpondit equidem Goclen. eod. anno, in *Synarth. magnetica*; non tamen impunè. Edidit enim dictus *Roberti*, anno ſequenti, *Goclenium Heautontimorumenon*. Hujus rei participem ſe fecerat *Joh. Bapt. van Helmont. Bruxellens. tract. de mag. Vulnerum naturali & legitima curatione, contra eund. Robertum Anno 1621. conſcripto*: Sed nec hic hoc impunè tulit. Prodiit namque, eodem anno, ex *Roberti* Muſæo, *modeſta reſponſio ad pernicioſam diſputat. dicti Helmontii contra ſe acerbè conſcri-*

pram Luxenburg. ap. Hubert. Heiland. Fidem mihi ſi denegas, vide virum fide digniſſimum *Joh. Antonid. Van. der Linden de ſcriptis Medic. l. 1. p. 319. & p. 387.* Huc etiam *Athanas. Kircherus & Caſp. Schottus*, ambo Soc. Jeſu, & Mathematici inſignes, ille, in erudito illo, *de arte magnetica*, opere, hic, in *Magia* ſua *univerſali*, referendi ſunt, ut & Illuſtr. Dn. *Conrad. Wechtler.* Sereniſſ. & Glorioſiſſ. Cæſar. *Leopoldi* Perſonæ Medicus *l. 2. de homine occident. Diſp. 15. diff. 14.*

X. Quæ verò ſententia ſit probabilior, & an *Paracelſiſtarum* veſtigia legenda? an verò *Dogmaticorum* fundamenta rejicienda? res admodum ardua demonſtratu. Si tamen ὅσον ἀφορμῶν τὴν ἀλήθειαν, & modeſtè, quæ ſentio, fateri velim, *Chymicos*, hac in re, meritò ſuſpectos me habere dicendum. Experiar itaque, quid, in præſenti negotio, pro ingenii modulo, mihi conceſſum. Prius autem, quàm rem aggrediar, diſputationem in IV. ſumma capita diſtribuo: I. In *Paracelſiſtarum affirmationes.* II. *Dogmaticorum negationes.* III. *Propriam mentem indicabo. Et* IV. *ad rationes, in contrarium allatas, reſpondere, paratus ero.*

XI. Hac Methodo & *Philoſophum* uti *3. Metaph. c. 1.* totoq; *lib. 4 phyſ. Fonſeca* teſtatur, citante Viro, publico hominum bono, & nobiliorum diſciplinarum incremento nato, Ampliſſimo & Excellentiſſimo Dn. *Joh. Paul. Felvvingero, Polit. Log & Metaph.* P. P. Dn. Præceptore & Fautore meo devotè colendo, qui accuratiſſimam & convenientiſſimam hanc eſſe Methodum affirmat *lib. 3. Metaph. c. 1. diſp. 1. §. 10. & c. 2. diſp. 2. quæſt. 1.*

XII. Unguenti hujus deſcriptiones, paſſim apud dictos Authores occurrentes, unà cum obſervationibus, quas ſibi fingunt, producendæ eſſent: ſed quia illas invenies apud Clariſſ. Viros *Sennert. M. P. l. 5. p 4. c. 10. & Beckerum. l. 2. Microcoſm. Medic. c. 5.* eò B. L. mitto, & tres ſaltem uſitatiores, atque famoſiores in medium profero, non tàm, ut curioſo Lectori placeam, quàm veritatem amanti, Compoſitionum diverſitatem ut oſtendam. Unde facilè colliget, effectum tantum, quantum illi pollicentur, expectandum non eſſe, vel illum curandi modum eſſe ὑπερφυσικόν.

XIII. Initium facio, à deſcriptione *Paracelſi* quæ *l. c.* ℞. *Uſn.* ℥ij. *mum.* ℥ß. *pingued. human.* ℥ij. *Sanguin. human.* ℥ß. *Olei lini.* ℥ij. *Ol. roſar. bol. Armen. an.* ℥j. *M. F. unguentum, in quod lignum ſanguine ex vulnere imbutum, & exſiccatum imponit, & vulnus, ſingulis diebus, faſciâ novâ, urinâ vulnerati madefactâ obtegit. Ad arma verò inungenda, addit adhuc mellis* ℥j. *ping. taur.* ℥j. *Joh. Baptiſt. Porta. l. c. l. 1. c. 12.* & hanc deſcriptionem *Paracelſum* authorem agnoſcere, affirmat. *quæ* ℞. *Uſn. adip. human. an.* ℥ij. *mum. Sangu. human. an.* ℥ß. *Ol. lini, terebinth. bol. Arm. an.* ℥j. *Omnia ſimul in mortario terantur; in urna oblonga & anguſtâ ſerventur. Croll in Baſil. Chymic. p. 278.* ℞. *Adip. verris aprugni, urſin. an.* ℥iiij. *quò ſeniora animalia, eò melior adeps. Utriuque animalis*

Digitized by Google

adeps prius in vino rubro, per dimidiam horam, lento igne, bulliat, poſteà effunditur ſuper aquam frigidam, & cochleari colligitur pinguedo innatans, quicquid fundum petit, abjiciatur. Poſtea Rec. lumbricorum, ex vino vel aqua lotorum, ſextarios duos, torreſiant in olla tecta, in fornace piſtoris, cavendum tamen, ne aduruntur, poſtea terantur in pulverem. Rec. hujus pulveris, cerebr. Aprugni ſiccati Santal. rubr. odorif. Mumiæ. Hæmatit. an ℥j. *Demum accipe Uſneæ, è Cranio hominis, violenta morte perempti, abraſæ, Luna creſcente, & in bona domo exiſtente, Veneris, ſi fieri poßit, non Martis aut Saturni, ad pondus duarum avellanarum circiter: ex omnibus tritis, & invicem mixtis cum adipe, ſecundum artem, unguentum fiat, in vitro clauſo vel pixide diligenter ad ſuos uſus reſervandum. Si fortè lapſu temporis unguentum exiccaretur, dicto adipe, vel melle virgineo, humectari, & emolliri, de novo, poterit. Paretur hoc unguentum, ſole in libra exiſtente, nempe ſecundum aliquos, circa 10. & 11. Septembr.*

XIV. Hoc unguento ſanari omnia vulnera volunt, quocunque teli genere, cuicunq; etiam ſexui inflicta, (ita tamen, ut nec nervi, arteriæ, nec unum è tribus principalioribus membris læſum ſit) modo telum haberi poſſit, etiamſi patiens multis milliaribus abſit; docentibus ſic *Oſvv. Crollio & Goclenio*. Audacior eſt *Joh. Agricola. l. c. tract. 2. p. 254.* qui vulnera omnia, nullis exceptis, unguento hoc ſanari poſſe affirmat.

XV. *Unguenti deſcriptiones, obſervationes ſequentes, quæ partim nunquam abeſſe poſſunt, nunc excipiunt.* I. *Ungatur telum, quo homo vulneratus eſt, ſingulis diebus ſemel, ſi neceßitas urgeat, & vulnus ſit ingens: alioquin ſecundo, vel tertio die inunxiſſe ſufficit, ſervetur in mundo linteolo & loco tepido, non nimis calido, ne damnum inferatur patienti: Cavendum etiam, ne pulvis deſuper telum cadat, nec ventus afflet in loco frigido, alioquin patiens ad inſaniam redigeretur.* II. *Antequam telum ungas, conſidera, an punctim vulnus factum ſit, quod ſi eſt, ungatur defenſorium illud ſuperius (& non inferius) deſcendendo; alioquin nocumentum adferretur ægrotanti.* III. *Si verò non poßis cognoſcere, quam profundè vel quomodo defenſorium in carnem introiverit, poteris illud totum perungere, alioquin ſufficit, locum teli, quo aliquis læſus, inunxiſſe.* IV. *Non eſt neceſſe conſuere vulnus, more barbitonſorum, ſed ſaltem linteolo mundo quotidie circumligare, in patientis urina, prius madefacto.* V. *Quo die quis inungat telum, abſtineat à Venere.* VI. *Ante inunctionem teli vulnerato etiam ſiſtatur citiſſimè ſanguis.* VII. *In fracturis & rupturâ oßium aliquid pulveris Symphyti majoris poteris addere unguento, vel de radicibus Hellebori nigri.* VIII. *Habito telo, quo quis læſus, & cupias ſcire, utrum patiens ſit moriturus, vel ſupervicturus, ſic experiere, antequam telum inungatur: Si illi telo, ſupra carbones calefacto, in tantum, quòd poſſis manum deſuper tenere, ſubtiliſſimum pulverem è Santalo rubro & hæmatite aſperſeris, ſi ſudat guttas ſanguinis, moritur patiens, ſin minus, evadet.* IX. *Si ſcire volumus, utrum patiens ſe rectè gubernet in potu & aliis requiſitis, hoc cognoſcitur,*

quando

quando in defenſorio macula ſanguinis apparent, ſin minus, tum benè ſe gerit. X. *Non habitis armis, ſeu telo, nihilominus quamlibet cutis aperturam, & læſionem violentam, per quam ſanguis egreditur, hoc unguento ſanari poſſe, ita, ut lignellum de ſalice, in apertura cruentâ madeſiat, & poſtquam ſanguis adhærens ſiccatus eſt (non ad ſolis vel ignis calorem, ſed ſponte & per ſe,) demum infigatur ſupradicto unguento, in pixide aſſervato, intus relinquendo.* XI. *Si vulnus fortè magnum & profundum eſſet, ſingulis auroris mundificari poteſt, & recenti linteolo ligari, ſine omni alio uſu extraneorum oleorum, unguentorum, & ſimilium: tunc ſanatur hoc vulnus, quocunque modo inflictum, per ſe, & ſufficit lignellum, ſemel tantùm in apertura, ſeu vulnere cruento, priùs madefactum, unguento pixidis infixum manere, usque ad ſanationem plenariam.* XII. *Quoties vulnus aliquod novum ſanandum eſt, requiritur ſemper recens lignellum.* XIII. *Si verò vulnus nollet ſanguinem emittere, tamdiu lignello ſcarificandum, donec ſanguis effluat: Sic etiam in dolore dentium ſanando, dens dolens tamdiu ſcarificetur ſcalpello, donec ſanguinem emittat, ſcalpellum, poſt exſiccationem ſanguinis, ungatur hoc unguento; ſic confeſtim ſedatur dolor.* XIV. *Si equus ſit clavo transfixus in pede, extrahatur prius clavus, & inungatur, & citò curabitur pes equi, ſine ſuppuratione. Eodem modo poſſunt omnia animalia, carnem & oſſa habentia, curari.*

XVI. His ita prælibatis, accedimus ad rem ipſam, ubi videmus, unguinis hujus deprædicatores, ne de effectu ejus quis dubitet, I. ad *Authoritatem*, II. *Experientiam* & III. denique *Rationes* confugere.

XVII. Authorem, communiter *Paracelſum* volunt omnes, ſolo excepto *Goclenio*, qui eum non authorem, ſed amplificatorem fuiſſe, contendit. Cæteros unguenti aſſertores vide ſupra §. 8.

XVIII. Porrò, quia primus hujus unguinis author magiæ accuſatus, eique graviſſima objecta crimina, quod ipſos non latere poteſt, & inviti, plurima, utpote vera, fateri coguntur; ne, ob id, malè audiat unguentum, & ad magicas impoſturas relegetur; ad virorum bonorum probitatem, & candorem, ceu ἱερὸν ἄσυλον, anhelantes currunt, viroſque eô utentes adducunt, qui longè abeſſe ab omni ſuperſtitione, & Dæmonis commercio, creduntur. Quispiam apud *Andr. Libav. tract. alleg.* affirmat, unguentum hoc frequentiſſimè in Sueviâ, à religioſiſſimis & re & famâ, uſurpari. Adde *Goclen. tr. ung. arm.* 11. *Helmont. in Butler. p. m. 376.* Qui, hoc ſuum unguentum ab omni magiæ ſuſpicione ut liberet prorſus, contra Dogmaticos, *tract. de vuln. curat. magnet. p. 495.* ita argumentatur: *Quicunque effectum naturalem à Deo ſic creatum, ſic datum creaturis, tribuit Dæmoni; is alienat honorem debitum, & in Satanam eundem ignominioſè vertit.*

XIX. Cum verò hactenus, λόγος & πεῖρα, cognitionis omnis fundamentum, & origo fuerint, quicquid cum his etiam conſentiebat, pro verò habitum, quicquid diſſentiebat, rejectum: Soliciti ſunt, ut cum his κε-

Digitized by Google

ἀντείοις dogmata ſua conſentiant, quare authoritatem experientiâ ſupplent, perhibentes, *Maximiliano Cæſari* hoc unguentum, à *Paracelſo*, datum, ab eoque expertum, imò, maximè carum ab eo, quàm diu vixit, habitum. Vid. *Portal. c. c. 12. l. 8.*

XX. *Robert. Goden. in Synarth. p. 217.* æternâ cedro digna protuliſſe putat, ubi ſe nominare poſſe Imperatores, Reges, Principes, Comites, Nobiles, qui hoc unguento uſi ſint, gloriatur, quorum authoritatem atque fidem in dubium vocare, atque opprimere, impudentis hominis eſſet. Et *tract. de ungu. arm. p. 10.* hiſtoriam de miniſtro generoſi cujusd. Domini in Sueciâ refert, cujus femur dextrum, cultellô, ſatis profundè, punctim vulneratum, & citra ullum dolorem, ab uxore generoſi illius Domini, fœminâ nobiliſſimâ, naturæque rerum non ignarâ, non applicato remedio ipſi vulneri, curatum: Cultellô tantùm, quô vulnus erat inflictum, peculiari unguentô delibutô.

XXI. Inde *Job. Agricola, Phil. & Med. Doct. Practicus Lipſienſis*, hoc argumentum format, quod, ceu Euripidis Amphidexion ferire, ſibi perſuadet: *Quicquid oculi & manus vident, hoc cordi etiam credendum. Atqui videmus, adhibito unguento armario, dignum admiratione effectum ſequi. E. neceſſe eſt, unguentum armarium rem pretioſam eſſe & naturalem.*

XXII. Præterea, ſuperciliosis Thraſonibus Academicis (quo nomine, apud ipſos, *Galenici* & *Ariſtotelici* gaudent) os ut obturent, rationibus, ut ſibi videntur, ſtipati adveniunt, &, rebus omnibus hujus univerſi congenitam eſſe certam quandam amoris & odii proprietatem, in profundâ naturæ majeſtate reconditam, affirmant, hancque cauſam eſſe admirandorum in natura effectuum. E. etiam & unguenti armarii. Sic, v. g. dicunt, Magnetem ferrum trahere: Amuleta morbis mederi: Helenium, Cichorium, Heliotropium, aliasque plantas, ad ſolis curſum ſe vertere: Laurum & Vitulum marinum, fulmina abigere: Agnum caſtum, libidini adverſari: Turcheſiam gemmam, colorem variè, prout geſtanti pericula imminent, mutare: quosdam, caſeum ita averſari, ut promptiſſimè, ex ejus eſu, in λειποθυμίαν incidant; virgulam Mercurialem, ad loca, auri & argenti feracia, ſe convertere: Allium, Magnetis vires obtundere: Sanguinem hircinum, Adamantem emollire: Smaragdum, caſtitatis cuſtodem, & adulterii proditorem eſſe: Uniones, caſtitatem conciliare, & alia plurima, in quibus recenſendis, nimiùm longi & creberrimi ſunt.

XXIII. V. Argumentum, à viribus dicti unguenti, deſumunt; quia ingredientia, conſolidandi, conglutinandi, & dolorem ſedandi, ipſiſmet *Dogmaticis* affirmantibus, vi pollent.

XXIV.

Digitized by Google

XXIV. A. ſiderum influxu, conjunctione aſtrali & elementari, VI. deducunt, quod probare videtur *Goclenius l. c.* ex lapidibus, metallis, figuris, imaginibus; certâ nempe ſi conſtellatione fiant, &c, ceremoniis quibusdam obſervatis, geſtentur, tunc divitias, caſtitatem, amorem, honorem, ac Principum favorem, imò Dei gratiam, dictas imagines exhibere credit.

XXV. Septimum ſententiæ ſuæ argumentum accipiunt à vi balſamica, inhærenti telo, maculato vulnerati ſanguine. Balſamum enim per Sympathiam, quâ gaudet, cum parte vulnerata, illam unguinis vim vulneri communicare, opinantur, medianre Spiritu mundi, quem, per univerſum hoc diſſitum, authorem & vehiculum omnium actionum & potentiarum occultarum, volunt, cumque omnes partes mundi connectere, & varios rerum conſenſus excitare ebuccinant. Vid. *Goclen. tract. de ung. arm. p. 151.* & in *Synarth. p. 102. Petræus. T. 2. differt. Harm. 48. qu. 10. Serv l. c. p. 103. ſeqq.* Quibus adde *Authorem Philoſoph. Moſaic.* qui, teſte *Kirchero l. c. l. 3. part. 7. c. 2.* dari talem Spiritum, ex *1. Geneſ.* oſtendere vult, & *I. A. Comen. in Phyſ reform. ad lum. divin. c. 17.* qui multis Scripturæ dictis eundem probare laborat.

XXVI. Probationis loco afferunt Zenith juvenculárum, in ignem projectum, graviſſimos virgini, è qua effluxit, cruciatus pariens; Puerperas, ſecundinis malè tractatis, moleſtiſſimè affligi: Naſum factitium, & ex alterius brachio reſectum, dolere & compurreſcere, dolente aut compureſcente brachio eo, ex quo reſectus ſanguinem ex cadavere humano, ad interfectoris præſentiam, celerrimè effluere.

XXVII. Denique contactu corporeo actiones non ſemper perfici, aſſerunt; quamvis virtuali ſæpè, & ſpecierum Spiritalium beneficio, id fieri quoque, quidam ex illis dicant. Exempla, quibus actionem in localiter diſtans probare nituntur, hæc ſunt: Lupum, ſi prior obviam quempiam conſpexerit, illicò ei vocem adimere, ut ne ſonum quidem emittere poſſit, tantum abeſt, ut vociferari, aut fari valeat: Oſcitante uno, oſcitare & alterum: Lippos, proximè aſpicientes, faſcinare: Tarantulæ venenum tamdiu in infecto vigere, quamdiu vivat animal: Torpedinem, piſcatoris manum ſtupefacere, etiamſi eam non attingat: Panes in Clibano, omnes ſublevatitios fieri, adeò, ut integra cruſta à mica ſua divellatur, & ſeparetur, ſi calidæ placentæ, ex eadem maſſa confectæ, cultello diſcindantur; aliaq; plurima adducunt, quorum me turba fatigat.

XXVIII. Tantùm de *Paracelſiſtarum* argumentis & probationibus, quæ, ex eorundem ſcriptis, mihi eruere licuit. Ad ſecundam diſputationis noſtræ partem, *Dogmaticorum* nempe *negantium fundamenta*, accedo, quæ conſiſtunt in *Experientia & ratione*.

Digitized by Google

XXIX. Experientiam, quam illi tantoperè jactant, hi eàdem expungunt. Infelicem, in ſiniſtra mammâ Nobiliſſimæ cujuſdam fœminæ, vulneris curationem, reperies apud diligentiſſimum *Guilielm Fabric. Hildan. cent. 3. obſ. 25. p. 268. edit. Greiff.* & de *Synov. c. 2. & 4.* ubi, in magnis, profundis, & anguſtis vulneribus, parùm, imò nihil prodeſſe unguentum armarium affirmat.

XXX. *Herm. Conringius* vir certè fide digniſſimus, ſimilem non unam hiſtoriam ſeſe recenſere poſſe, gloriatur, plurimosque alios poſſe non dubitat *l. c. de Herm. Medic. p. 228.* Et Martin *Biermannus*, *Orat. de Magic. action. contra Bodin.* teſtari quodam Scripto *Thom. Eraſtum* tradit, ſe in multis chirurgis periculum feciſſe, qui ſine ſuperſtitione hoc fecerint; ſed nihil profecerint. Quibus accedit Nobiliſs. *Wecbtler. l. 2. de hom. occ. diſp. 15. diſſ. 15.* dum inquit *Confirmatur experientiâ; quâ apud quàm plurimos conſtat, fruſtra unguentum hoc fuiſſe adhibitum, præſertim apud eos, quibus nonnihil ſuſpectum fuit.*

XXXI. Anſam, ulterius rejiciendi hoc unguentum, authoritas dedit, ubi horum aliqui Diabolum authorem conſtituunt, inter quos *Petr. Holtzenius, Med. D. & P. P. Acad. Colon. l. 2. de Eſſent. Hellebor. c. 2. Johan. Georg. Godelmann. de Sagis & Lam l. 1. c. 8. Joh. Roberti, in Goclen. Heavt. Sect. 11.* Alii, ut *Keckermann. l. 1. Syſtem. Phyſ. c. 9.* Authorem, Italum quendam, *Anſelmum Parmenſem,* inſignem Magum (vide *Conring. l. c. c. 18.*) fuiſſe dicunt: Alii inventum Germanorum eſſe affirmant: cæteri omnes *Paracelſum*, hominem impurum, *Scortatorem*, potatorem, & penè omni vitiorum cœno conſpurcatum, & fide nulla dignum authorem faciunt.

XXXII. III. Argumentum, à compoſitionum unguenti hujus diſcrepantiâ, & varietate deſumunt, longè enim diverſiſſimæ reperiuntur compoſitiones. *Sennert. Med. Pract. l 5. c. 10. Primò illud,* inquit, *ſuſpectum reddit, quòd non una ejus compoſitio circumfertur, ſed plures, & in quibusdam ea omittuntur, à quibus alii omnem hujus medicamenti vim deducunt.*

XXXIII. *Primeroſius, de error. vulg. l. 4. c. 48.* poſt accuratam *Crollii* & *Pracelſi* unguenti collationem, in hæc erumpit verba: *Hic conſiderare debet lector, hæc revera eſſe duo unguentorum genera, omninò diſcrepantia nihilq́; habere commune, præter Uſneam, quam tamen Croll. exiguâ admodum quantitate addidit, & tamen duo hæc unguenta idem præſtare creduntur, quamvis Crollius ea omiſerit, à quibus Paracelſici totam vim magneticam repetere ſolent.*

XXXIV. Deinde, alios vel *Crollii*, *Gabelchoveri*, *Wutichii*, aut aliorum etiam unguentis, perinde felici cum ſucceſſu uti, ac illo *Paracelſi*, Clariſs. *Conring l. c.* teſtatur. Imò *Sennert. Med. Pr. l. c.* ſe ipſum quendam noſſe, qui curam hanc promittebat; qui unguentum hoc, ſaltem ex pinguedine

porci

Digitized by Google

porci domeſtici, paucisque aliis, nullà Uſneà, nec ulla re, è corpore humano petità, quoties libebat, componebat, tradit.

XXXV.

Nicol. Papin. Blæſens. ?Υιος ἀυλῶν προφύτης, *differt. de pulv. Sympath. quæſt.* 2. ob plurima ingredientia, unguentum hoc non magni æſtimare videtur: *Cum unguenta illa*, inquit, *Sympathica, pluribus remediis, conſtent, nec apud ipſosmet eorum inventores ſtatutum ſit, an totius compoſiti energia, ab aliqua ſpecifica componentis cujusdam proprietate, an verò à forma, ex ingredientium omnium miſtione exſurgenti, procedat: vix poſſumus de vera ejusmodi remedii natura, ullum ferre judicium, ne toti compoſito, quod ex unico remedio promanat, vel contrà unico tribuamus, quod totum ſibi jure vendicat.*-

XXXI. Nauſeam porro quibusdam movent, ſanguis humanus, adeps, & cranium humanum; cujusmodi rebus, ad omnem perpetrandam nequitiam, lamias & Dæmonem libentiſſimè uti, certum eſt. Hinc Dæmonem rariſſimè impium fœdus cum quopiam, niſi cruore humano id ratum fiat, paciſci credunt. Et experientia teſtatur, quotidie talibus, ad res teterrimas perficiendas, ſagas uti, v. gr. ſanguine, adipe, crinibus, ſecundinis, aliisque, ex corpore humano petitis. Hinc, quia ad hoc unguentum ſimilis materia requiritur & quidem de carnificis officina, de homine aliquo facinoroſo, qui, pendulus è fune, mortem oppetiit, aut in rota crurifragium eſt perpeſſus, illud omnino rejiciendum cenſent.

XXXVII. V. Conſentientes omnes, effectum hujus unguenti naturalem eſſe negant, ob ceremonias, & obſervationes, vel ſuperſtitioſas, vel certè ridiculas, & ad rem minimè pertinentes. *Albertus Medicus Carpentor, epiſt.* ad Illuſtriſſ. & Reverendiſſ. D.D. *Franciſc. Mariam de Suares*, Epiſcopum Vaſionenſ. apud ipſum *Servium p. 90. de unguent. arm.* ita ſcribit: *Illa in tanto auctore omnem demèret damnata Magia ſuſpicionem, cujus non eſt expers Crollius, qui & pollicetur Medendi Methodum per verba, characteres, & obſervationes nonnullas, in uſu iſtius unguenti, quod vocat Sympathicum, commendat, quas inanes & penè futiles exiſtimem.* Unde Gratioſiſſimus *Wechtlerus, l. 2. de hom occid. diſp. 15. diſſ. 14.* ex *Goclenii* verbis ita argumentatur: *Quoties homo dicit, vel facit aliquid, quod non habet vim naturalem ad effectum, ſuperſtitio delira & inanis eſt. Sed ad vulnus ſanandum non habent vim ullam ritus illi & ceremoniæ. E.*

XXXVIII. Ultimò denique intra ſphæram activitatis vires ſuas hoc unguentum exercere debere, quia ejusdem defenſores naturaliter ſanare dicunt, ita procedendo affirmant: *Omnia agentia creata & naturalia, vim activam, certis limitibus circumſcriptam habent, ita, ut extra hos, vires ſuas extendere naturaliter nullà ratione poſſit.* Alterum argumentum, quod apud horum adverſarios *Mohyum l.c. c. 3. Helmont. in Butler. pag. 377. Gremlſ. arbor.*

bor. ruin. & integr. l. 1. c. 9. p. 142. invenies, hoc eſt: *Agens, ut agat, debet eſſe approximatum patienti. Atqui unguentum armarium non debet eſſe approximatū patienti. E. Unguentum armarium non eſt hîc agens,* Majorem ex 7. *Phyſic. c. 2.* confirmant. Minor eſt extra omnem dubitationis aleam apud *Paracelſiſtas.*

XXXIX. Hæc ſunt quæ Hygejæ & Sapientiæ Antiſtites, contra *Paracelſiſtas*, adferunt fundamenta; quibus probè conſideratis reliquum eſt, ut ad tertiam diſputationis partem accedam, & rem paucis, ex propria mente, contraham.

XL. Statuo itaque I. *Unguentum armarium, telo inunctum, vulnera diſſita naturaliter non curare.* II. *Si adhibito, ſupra dicta ratione, unguento, vulnera aliquando ſanantur, non hoc, ſed naturam illa ſanare.* III. *Si vulnera graviora, ad ſolam ũnguenti applicationem, eo modo, ut ſupra audivimus, factam, curantur, ſanationem à malo dæmone fieri concludo.*

XLI. Primum membrum ut roborem, neganda mihi, cum *Ariſtot. 7. Phyſ. c. 2.* actio in diſtans, quam illi ſupponunt, multisque exemplis illuſtrantes, falſum per æquè falſum probant: Si enim daretur actio in diſtans, nulla poſſet aſſignari ratio, cur natura vacuum tantoperè refugeret? Imò agentia in quamlibet diſtantiam agere poſſent. Latiùs hac de re agere, neque propoſita brevitas, neque inſtitutum patitur; ſufficiat hîc, ad fontes digitum intendere, unde, quoties opus erit, nullo negotio argumenta, contra actionem in diſtans, peti poſſunt. Videantur itaque *Suarez. T. 1. diſp. 18. ſect. 8. Conimbr. 7. Phyſ. c. 2. Johan. Robert. l. c. ſect. 15. Forer l. c. diſp. de Magnet. § 31. Wechtler. l. 2. de hom. occid. diſp. 3. diff. 24.*

XLII. Illud ſaltem adjicio, omne agens vel agere immediatè, immediatione ſuppoſiti; vel immediatione virtutis, h. e. quando agens ſubſtantiale, non eſt immediatè conjunctum cum paſſo, habet tamen virtutem in medio à ſe productam & diffuſam, vide *Scheibler. lib. Sent. exerc. 9. ax. 5.* Licet ſemper in eo non efficiat id, quod in diſtante efficit. Adi fuſius hac de re loquentem, venerandum hujus Lycæi Senem, Ampliſſ. & Clariſſ. Dn. *M. Abd. Trevv, Math. & Phyſ. PP. celeberr.* Dn. Præceptorem & Fautorem meum laudatiſſ. in *diſp. Phyſ. circul. M. S. 8. quæſt. 3.* Cum verò unguentum, ſicut & cætera agentia naturalia, limitatam aliquam virtutem habeat, ſemper requirit paſſum, ut illi vel per contactum actualem, vel virtualem approximetur, intra ſphæram tamen activitatis, quam illi partim non agnoſcunt, partim eam agnoſcentes, nimiùm extendunt, adeò ut *quidam ad 2. 8. 10. 12. alii ad 20. 40. milliaria extendant, Eryc. Moly de pulv. Sympath. c. 6. ad 1000. milliaria* propagari eam, aſſerere non veretur. Neqꝫ nobis obſunt illa *Goclenii, paſſum non eſſe extra Sphæram ſpiritus vectoris, per hunc enim agere unguentum in abſens vulnus, qui, cum ſit ſpiritus communis, & diffuſus per omnia, nullâ, quamvis magnâ, ſpatii intercapedine impeditur.*

XLIII.

XLIII. Reſponde, *Goclenium* niti fálſa hypotheſi; ſpiritus enim hic fictitius eſt, & ſine ratione excogitatus, neque etiam ipſi dicere poſſunt, utrum ſit ſubſtantia, an accidens? Hinc eâdem, quâ facillitate adducitur, á viris, dudum orbi literato notis, rejicitur, *Marc. Frid. Wendelin. contempl. Phyſ. Sect. 2. c. 6. Laurent. Forer. l. c. diſp. de Magn. c. 2. §. 22. Kirchero l. c. l. 3. par. 7. c. 2. Sennert. de conſenſ. Chym. c. 7. p. 70. ſeqq. Roberto l. c. ſect. 24. & Conringio de Herm. Med. c. 18.* quos vide; nihil enim juvat, ingeminare laborem, quo alii jam præclarè defuncti ſunt.

XLIV. Secundum quod attinet, certiſſimum eſſe dico, vulnera quædam, nullo adhibito medicamento, αὐτομάτως, & naturæ inſtinctu, coaleſcere, ſi modò pura ſerventur, & ea, quæ putredinem inducere valent, removeantur; φύσις enim ἐξαρκέει πάντα πᾶσι, quæ res ab *Hippocr. & Galeno* millies decantata. Vide *Hieron. Mercurial. adnotat. in l. Hipp. de alim. T. 1. Claſſ. 1. §. 2.* & hujus Lycæi quondam famigeratiſſimum Æſculapium, *Caſp. Hoffmann. l. 1. Inſt. Med. c. 2. §. 2. Nobiliſſ. Wechtler. l. 2. de hom. occid. diſp. 15. diff. 16.* Imò & doctiſſimus *Servius, d. l. p. 120. ſeqq.* ut ægrè faciat *Wittichio*, (qui ab omnibus telungiariis diſſentit, & adipem, ſanguinem humanum, cæteraq; Sympathica omittit) in invidiam ipſius, naturam vulnera ſanare, fatetur. *Si expertus eſt*, inquit, *Wittichius aliquando, unguentum abſq; usnea, ſanguine &c. vulnera ſanaſſe, naturæ ſanitatem acceptam ferendam eſſe, non unguento; quia nullâ penè vi præditum eſt, nullâ Sympathiâ cum ægro conjunctum: Natura n. τῶν νόσων Ἰατρὸς.* Huc etiam plurimum facere poſſunt, perſuaſio & fiducia vulneratorum; quantùm hæc poſſint in morbis, vide ap. ipſum *Croll. præfat. Baſil. Chym. p. 83. Nymannum orat. de imagin. Caſp. Authorem in ſuo Chryſiocop.*

XLV. Ad tertium & ultimum accedendo membrum, magicum hunc eſſe effectum, & à Dæmone productum, coactè equidem, non tamen, ut ſpero, veritati adverſa dico. Sicut enim non temerè effectus omnes naturales habendi, quia ſæpius Dæmon naturalia admiſcet; Ita quoque non temerè judicandi ſtatim diabolici, ut dudum docuit *Delrio, l. 1. diſquiſ. mag. c. 4. quæſt. 5.* teſte P. R. *Schotto, l. 1. c. 7. Mag. Univerſ.* Sed, quia nec telungium hoc, tam longè diſſitum, nec curioſa ligatura, nec ſola natura graviora vulnera ſanare poteſt, nec ipſi adverſarii Angelis bonis illum effectum adſcribunt, aut ad Deum confugiunt, & contra; hæc curatio, ſi juxta regulas, à *Delrio l. c.* traditas, examinetur, merè magica & illicita ſit; illam à malo Dæmone fieri, iterum atque iterum aſſero, qui deinde, unà cum ſuis cultoribus, unguento, ceu medicamento naturali, ad ejusmodi curationes, cum quadam ſuperſtitione ſæpius abutitur. Magia verò naturalis & artificialis, quas nobis obtrudunt, illisq; hunc effectum adſcribunt, velamina ſunt, quibus ſe occulere ſolet Magia illicita. Unde non temerè omnia naturalia credenda, quæ apud dictos authores ſeſe offerunt.

XLVI. Reliquum jam eſt, ut ad poſtremam diſputationis partem accedam, & argumenta in contrarium allata, modeſtè refutem. Antè autem, quàm ipſorum tela averterentur, ad varias hujus unguenti compoſitiones de quibus quisque ſuo ſomniat arbitrio, ut & ad obſervationes, quas ex illorum ſcriptis adpoſui, mihi progrediendum eſſet; ſed quia ſupra §. 32. ſeqq. Dogmatici compoſitiones in dubium vocarunt, hoc negotio ſuperſedeo. Dicendum quoque eſſet, quomodo ſpiritus vitales & naturales in Uſneam abirent, quam pro baſi, & præcipuâ hujus unguenti parte habent, à qua tota cura dependet, (quæ à *Wittichio de conſerv. valetudine pag. 245.* negligitur) ſed quia optimè, ceu anilia, & fabuloſa, exploſerunt *Primeros. l.c.p.489. Kirſten. l.c.Conring. de Herm. Med. p.231.* nolo noctuas Athenas, ſed eò B.L. mitto.

XLVII. Obſervationes, quas adducunt, partim totam abſolvunt curam, gerris Siculis vaniores ſunt. Primam, quia operoſè ſatis, laudatus *Primeros l. c. p. 514. ſeqq.* confutavit, prætereo. II. & III. frivolas eſſe, & ſuperſtitionem redolere, aut admixtum aliquid ex pacto, vel explicito, vel implicito, cum Dæmone habere, cucurbitas, ſi quis lippire non vult, manifeſtè deprehendet. Si enim facultas medicamenti naturalis, quid iſte ungendi modus ad rem facit? Si vires naturales, quid quæſo opus ceremoniis? videmus res omnes naturales, ritus tales reſpuere, magnetem ferrum trahere, nullis adhibitis ceremoniis, quotidie deprehendimus.

XLVIII. Quartam non improbo, imprimis, quia doctiſſimos Medicos vituperaſſe lego imperitos illos Chirurgos ad ſuturam & acum ſtatim properantes, qui plurimos errores, in ſutura illa cruenta, committunt, & conſuendo plus doloris excitant, quàm vulnus fecerat. Vide *Franc. Arcæ. l. 2. de curand. vulner. capit. 5. Sennert. M.P. part. 4. cap. 7. lib. 5. Raym. Münderer. Medicin. milit. cap. 9. pag. 320.* Solam verò faſciationem, in vulneribus oblongis & transverſis, ad vulneris labia adducenda ſufficere, affirmare non auſim. Alterum, quod fieri volunt, & obſerv. 11. repetunt, maximi momenti eſt, & Medicus, officio ſuo ſatisfacturus, primò vulnus purgare, & extranea removere debet: *Removendo enim impedimenta, naturæ operationem retardantia, non minus neceſſariam, quàm utilem operam præſtat,* ut loquitur Nobiliſſ. & famigeratiſſ. Dn. *Maur. Hoffmann, Med. D. Anat. Chirurg. & Botan. P.P.* Præceptor fideliſſ. & Fautor, de me longè meritiſſimus, humillimâ obſervantia, & immortali gratitudine ſemper devenerandus *tract. M.S. de vulner. cap. 5.* Sic videmus canes, ſolâ remotione puris per linguam, maxima vulnera curare, non tamen audeo negare eorum ſalivam ad ſanationem nihil conferre, deprehendimus enim, ſalivam humanam pluribus in caſibus prodeſſe. Vide *Senn. M. P. l. 5. par. 3. ſect. 1. c. 5. Franciſc. Ponæ Saturnal. Academico Med. proluſ. 8. p. 136. Levin. Lemn. de occult.*

Digitized by Google

cult. Natur. mirac. l. 2. c. 44. Mizald. cent. 3. memorab. § 7. *Daniel. Becker. Medic. Microcoſm l. 1. cap. 3. pag. 20. ſeqq.* Et *Divinus noſter Senex* dudum, vulnera purganda eſſe, docuit *T. 1. Claſ. 1. lib. de Vlcerib. pag. 366.* Sic autem per interpretem loquitur: *Vlcera non purgata, non committi ſolent, etiamſi adducantur, neq; ſuâ ſponte coëunt.* Hinc valdè veritati conſentaneum eſt, ſi ſtudioſè vulnus obligetur linteis mundis, & extergatur recenti lotio, id quod ſummam extergendi vim obtinet, prohiberi inflammationem ac puris generationem, ipſumq; vulnus præparari ad conſolidationem ſpontaneam. Vide *Martin. Biermann. l. c. Euſtach. Rudium l. 2. de Vlcer. cap. 8. Münderer. l. c. pag. 283. Daniel. Becker. l. c. l. 1. cap 9. 68.* Vulnera carnoſa feliciter urinâ curari, teſtis ipſorum Coryphæus *Paracelſus part. 1. Chirurg. magn. tract. 2. cap. 5.*

XLIX. V. Obſervatio vana eſt, vel enim, ob uſum Veneris, malignitates communicabuntur unguento, quod probandum; vel telum malè habebit, cujus tamen nulla determinatio eſt ad pollinctorem, vel hujus ad telum. Neque ratione ſanguinis aliquid fieri poteſt ex telo: aliàs ab omnibus, qui illo die Venerem exercerent, intra ſphæram limitatam, telum afficeretur.

L. Quæ obſerv. VI. monent, ante inunctionem teli citiſſimè ſanguinem ſiſtendum, rectiſſimè ſe habent; Dogmatici n. totius negotii cardinem in eo verſari, & proximam ad curam viam eſſe, affirmant. Hinc Chirurgus vulnus obligaturus, de ſanguine imprimis ſi copioſiùs fluat, ſiſtendô, ſolicitus eſſe debet, ne unâ eâdemque viâ ſanguiſque animuſque feratur. Sanguis enim eſt animæ ſedes, & cujus beneficio ſolius vivimus, non Medicorum plurimorum, ſed & Sacrarum paginarum conſenſu. Vide *Steph. Roderic. Caſtrenſ. Comment. in lib. Hipp de alim. Sect. 1. quæſt. 5. art. 8. Wilhelm. Daviſſon. S. Majeſtat. Reginal. Polon. Perſonæ Medic. Prodrom. Comm. in Medicin. P. Severini p. 456. Coring. de Calid. innat. c. 11. p. 110. ſeqq. Deuſing. in Hexamer. diſp. 5. p. 251. ſeqq. Gratioſiſſ. D. D. M. Hoffmann.* Dn. Præceptorem meum colendiſſim. *diſp. de Sanguin.* §. 1. & 6. Non rarò hinc fiunt vulnera aliàs non lethalia, lethalia, ob copioſam hæmorrhagiam. *Felix Platerus P. P. Baſil. l. 3. obſerv. de ſang. excret. p. m. 726.* fabrum quendam ferrarium, ex ſola dentis canini extractione, quam hæmorrhagia magna ſubſecuta, expiraſſe refert. Strenuiſſimus Dux *Joh. Auſtriacus, Carol. V. Imp.* filius, cum hæmorrhoidibus laboraret, admoto ſcalpello, larga quoque ſecuta hæmorrhagia, intra 4. horas è vita migravit: ut tradit ex *Dionyſio Daca*, Chirurgo Hiſpano famigeratiſſimo, *Malach. Geiger in Microcoſm. Hypochondr. c. 19. p. 233.* Sic contrà, vulnuſcula in arteriotomiis & venis inciſis, imò & graviora etiam, ex ſola ſanguinis cohibitione ſanantur. Vid. *Libav. tractat. de ung. armar. pag. 51.* de puero Scriniarii, qui

magnam digiti partem ſibi abſcidit penitus, & cohibendo ſanguinem, eam iterum adglutinavit, & ſic 21. dierum ſpatio vulnus ſine nulla noxa, perfectè curavit. Adde *Münderer. l. c. p. 309.* Dictus *Libav. l. c.* teſtatur, ſe ingens, in ſiniſtræ manus pollice, vulnus accepiſſe, ſed cohibendo ſanguinem, unicâ ligaturâ ſanitati reſtituiſſe, ſolo Saccharo aſperſo, utpote quod mundificat, & abſtergit, ſecundum *Æginetam l. 7. c. 3. f. m. 383. Clariſſ. Deuſing. faſcicul. diſſertat. de Sacchar. p. 561.* Hic *Altdorffi*, aliquoties certè vietores & fabros lignarios, luculenta & hiantia vulnera, ſolo cohibito fluore, & cretâ aut rubricâ, quibus utuntur, impoſitis, ſanaſſe, cum admiratione & ſtupore vidi.

LI. De Conſolidæ pulvere & Helleboro quæ tradunt, ſupervacanea ſunt: nam eadem eſt ratio fractorum oſſium ac carnis vulnerum, dummodo abſit ingens contuſio. Etenim fracta, in hunc modum, oſſa, tantùm poſt juſtam in locum repoſitionem, ſi quieti relinquas, frequenter inſitâ vi conglutinantur. Et, ſi natura, quæ nunquam otioſa, integras partes reſtituere poteſt, utiq; fractas conglutinare poterit. Venas in capite *lib. de Semin. c. 13.* easque ſatis multas & magnas, 5. M.M. c. 7. arteriam, *Galenus* renaſci vidit. Adjunge R.P.C. *Schottum l.d. p. 4. l. 5. c. 1. p. 468.* qui ex *Cabeo* hiſtoriam certè mirandam adfert. Denique vim conglutinantem, ſuppurantem, huic unguento ipſe *Crollius* tribuit; quid ergò opus, pulverem conſolidæ aut Hellebori radic. adjicere?

LII. Miranda ſanè aut potius ridenda ſunt, quæ de eventu morbi & morte effutiunt: qualis amabò eſt conſequentia? Telum calefactum, & pulvere rubro conſperſum, rubras exſudantes guttulas habet, E. æger morietur. Poteſt enim pulvis ille, præparatus è Santalo rubro & hæmatite, ob adjunctam aliquam humiditatem, ſi ferri calorem percipit, ſanguinem æmulari. Certè ſi nulla, poſt carecta hæc lateret impoſtura, æquè Santalli albi, aut Citrini & lapidis cujusdam albi pulveres, telo aſpergere *Paracelſiſtæ* poſſent. Diæta, quam illi præſcribunt, *Paracelſum* non agnoſcit; *Oporinus* ſanè, γνήσιος ipſius diſcipulus, ap. *Conring. de Hermet. Med. p. 358.* inquit. *In curandis ulceribus*, etiam *deploratiſſimis miracula edidit, nulla victus præſcriptâ aut obſervata ratione, ſed, cum patientibus ſuis dies & noctes potando, ita eos, ut ſolebat dicere, pleno ventre tamen curavit.*

LIII. Non habitis armis, miror cur lignum ſalignum eligant? Nihil enim ad rem pertinere videtur, ex quâ arbore id lignum ſumatur: & ſi eligendum lignum, cur potius fraxini ligno (quod vulgò das Wundholtz vocant) non utuntur? quô aliàs absque unguento, ſolo ligni affricatu, idem præſtare, ſanctè promittunt. Quo die & hora hoc lignum cædant, invenies apud *Schröderum* in *Pharm. Medocohymic. l. 4. Claſſ. 1. c. 148.* Deindè quid opus, de novo lacerare corpus, & vulnus crudeliter renovare,

cum

cum tamen non tantùm citò & tutò, ſed etiam jucundè, quantùm fieri poſſit, curandum eſſe, tam acriter urgeant; tantum abeſt, ut crudele id eſſe putent, ut ex abundanti adhuc obſerv. 13. jubeant, eousque, ſi ſanguinem emittere nollet, vulnus fricandum eſſe lignello, donec ſanguis effluat.

LIV. XIV. Et Ultima, manifeſtam hujus unguenti vanitatem declarat: ſequeretur enim, Sympathiam quandam & familiaritatem inter unguentum iſtud, & ſpiritus equorum eſſe, *quibus certè*, verba ſunt *Helmontii* contra *Goclen. de magn. vuln. curat. p. 475. non tanta eſt affinitas nobiſcum (niſi aſiniſſimus) ut proinde Sympathicum unguentum, nobis & equis commune, dici mereatur.*

LV. Authorem, quem tanti faciunt unguenti hujus defenſores, magis ipſis obeſſe, quam prodeſſe, ex ſupra allatis, colligere, in proclivi erit. Poſſem equidem ex variis (quamvis Chirurgiæ & Chymiæ peritiam, cum *Clariſs. Geſnero l. 3. Epiſt. Med. p. 114.* ab eo non auferam,) demonſtrare, hominem eum fuiſſe, ebrioſum, ſordidum, aleatorem, Magum, & ab omni pietate alienum. Sed nolo ſoli lucem fœnerari, videri poſſunt *Gesner.* paſſim *in epl. Med. Oporin. Thom. Eraſt. Anton. Ponc. Santa cruz opusc. medic. & phil. 3. de temperam. c. 10. ſ. 32. & comment. ad text. 69. p. 149. de philoſ. Hippocrat.* Clariſs. *Soner. orat. de Paracelſ. & ejus pernic. Med. Sennert. l. de Conſenſ. Chym. Franc. Pona, Eques & Hiſtoriographus Cæſar. de Medicin. Prudent. colloq. 3. p. 94. Conring. de Hermet. Medicin.* præcipuè verò *c. 24. I. Robert. in Goclen. Heavt. Sect. 12.* Addunt quidam, inſignem Scortatorem eum fuiſſe, quà fide, ipſi viderint. *Eraſt.* ſanè graviſſimus ejus adverſarius *p. l. p. 237.* ait: *Eunuchum Paracelſum fuiſſe, cum multa alia, tum faciem ejus indicaſſe, ſibiq; in Carinthia narratum teſtes Theophraſto exſectos fuiſſe, à milite quodam, dum anſeres paſceret.* Interim hæc non adduco, quibus probare vellem, *Paracelſum*, ceu caſtratum, ſcortationibus non inhiare potuiſſe: ſed illud ſaltem, quod ex *Oporino*, per biennium ejus amanuenſi, *Eraſtus* l. c. refert *fœminas* nempe, *eum prorſus deſpexiſſe.* Eunuchus Scortatores fuiſſe, imò in adulterio deprehenſos, teſtis *H. Salmuth. l. c. l. 2. tit. 2. p. 187. ſeqq.* Adde *Galen. Comment. in aph. 28. Sect. 6. Martial. l. 6. Terent. in Eun. act. 4. Sc. 3. Scaliger. Exercit. 104. §. 8.* χαρίεςατοι *Hoffmann. Comment. in Galen. L. 14. de uſu partium §. 1034. Georg. Frid. Laurent. Exercit. XII. p. 156. ſeqq.* Nobiliſs. *Wechtler. in hom. orient. l. 1. diſp. 2. diff. 23. Conring. de calid. innat. c. 21. p. 240.* Unde fortè cautius mercari Turcæ didicêre, qui non ſolum teſticulos, verum etiam omne illud, quod virile in corpore apparet, abſcindunt, referente *Barth. Georgieviz de Turcar. moribus p. 78.* Hactenus intercalaria.

LVI. Secundò reſpondeo, utentium probitatem & candorem non obſtare; poteſt enim Dæmon, ob pactum ab aliis admiſſum, poſitâ teli curâ, veluti ſigno, producere effectum, licet probi nihil mali ſuſpicentur. Argumenti, ab *Helmontio* probati, Majorem nego, donec probaverit, quod probandum, nempe hunc effectum naturalem eſſe, à DEO ſic creatum, ſic creaturis datum.

LVII. Experientia, ad quam ipſi provocant, non ita comprobata, & vulnera infeliciter curata reclamant, vide ſupra §. 29. 30. Quamvis facillimè illis dare poſſem, vulnera ſanari, dum adhibetur unguentum armarium. Sed quod ab ipsâ teli inunctione, curatio ſit deducenda, ſtrenuè nego. Si enim ſupprimitur ſanguis, mundificatur vulnus, & defenditur ab inflammatione, labra committuntur, ſedulò vulnus obligatur, membrorum præterea ſi quies juſta, diæta conveniens, & omnia externa rectè comparata ſunt, *fiet curatio* (verba ſunt *Libavii*) *etiamſi unctor in inferno ſit*.

LVIII. Hinc magnopere, duplicem ob cauſam, *Goclenium* admiror, I. quod fœmineam cathedram ſcandat, præceptoremque Stolatum in teſtimonii locum adducat; cum notum ſit, fœmineum genus, ceu *ἀσθενέστερον σκεῦος*, cereum eſſe, flecti varias in ſuperſtitiones, & quælibet à quovis mendacia credere promptum, quare eleganter incomparabilis Poëta J. Balde, ab incomparabili laudatore Nobiliſſ. & Beatiſſ. *Harsdörff.* hoc elogio donatus, *ſpec. philolog. Germ. Diſq. 9. §. 9. pag. 189. in Satyra de Med. gl. 17.*

—— —— —— nunquam
vulgari, aut rarò, contenta eſt fœmina more.

II. Quod in parte carnoſa, femore puta, vulnus fuiſſe dicat, nullumq; vel nervum vel tendinem læſum memoret. Quis autem neſcit omnium facillimè partes carnoſas coaleſcere? Non dicam *Synarthroſin Goclenii* montes parturire, & murem excludere; nam ubi ſperabam Imperatores, Reges, Principes &c. Unicus tandem & ſolus naſcitur *Fr. Baſilius Valentin. ord. Benedict.* Imò certiſſimè contrà credit *Primeroſius l. c. p. 489. Goclenium* Regibus & Imperatoribus ignotum fuiſſe. Poſito verò, Reges & Imperatores huic unguento fidem adhibuiſſe, dico, fucum hujusmodi Magnatibus quosdam malæ notæ homines feciſſe.

LIX. Reſponſionem hic non meretur *Joh. Agricolæ* argumentum, quia ſatis caſtigatus à Clariſſimo *Kirſtenio*, qui eundem aliter argumentari docuit *l. c. p. 295. ſeqq.*

LX. IV. Argumentum quod formidabile putant, & tantum poſſe, quantum *Achillem* ad *Trojam*, minus durat, ut in proverbio eſt, quàm herba ſólſtitialis; nego enim ſequelam hujus argumenti; ſi variæ in natura reperiuntur Sympathiæ, ergo & in unguento armario. Interim non nego rerum occultarum conſenſus, quos, Virum Doctiſſimum *Thomam Eraſtum*

ap.

Digitized by Google

ap. *Sennert. de conſenſu Chym. cum Ariſtotel. c. 18. p. 343.* negaſſe & *Honoratum Fabrii*, apud *Emanuelem Magnan. c. 5. de Philoſophia naturali propoſ. 38.* Sympathias, mera animi ludibria vocâſſe legimus, aut ipſas qualitates occultas quas nonnemo apud *Stephan. Roderic. Caſtrenſ. Comment. in libr. Hippocr. de alim. Sect. 3. quæſt. 11. f. 100.* quem ſub nomine *Saʒrii* ſatis perſtringit, rejicit. Imò lubens ἀμφοῖν largior, & cum Nobiliſſ. *Joh. Bapt. Maſul. l. 1. exerc. Academ. 1. p. 17.* ubi manifeſtæ non ſuppetunt, ad occultas confugio. Neque enim hæc fuga turpis eſt, quando turpius fuit aliquibus, in hac contemplatione ſine fructu commorari.

LXI. Sed plurima facta & fabuloſa eſſe, multa manifeſtiſſimas cauſas agnoſcere, quæ ſupra adduximus, infra patebit. Non diffiteor, plurimas difficultates circa magnetem eſſe quem θαυμάσιος *C. Hoffmannus animadverſ. in Montan. & Eraſtum p. 65. Philoſophorum crucem*, & verus ille *Athanaſius Kircherus l. c. l. 1. c. 1. magnum naturæ miraculum ingeniorum cotem, Philoſophorum Labyrinthum, & abyſſum impenetrabilem* vocat, qui optimè de illo egit, ejusque naturam diligentiſſimè rimatus eſt, in ſæpius laudato libro de *arte magnetica*, qui videri poteſt. Magnetem trahere ferrum ſuâ naturâ, non artis aut ceremoniarum auxilio, nec per tam diffuſum ſpatium, repono. Hoc an de unguento ſuo affirmare poſſint, qui tot ceremoniis illud adhibent, ipſi viderint Vid. Nobiliſſ. *Wechtl. l. 2. de hom. occid. diſp. 15. 16.* argumenta, quibus unguentum hoc, neque magneticum, neque Sympathicum eſſe, negat.

LXII. Amuletis quibusdam non omnem derogo fidem, illis præſertim, quæ ratione nituntur naturali, quæ vires corporis reficere, internamque morbi cauſam alterare poſſunt: Sic Melanthii ſemen catharrho, radicem Pæoniæ Epilepſiæ, & ſtercus lupi alligatum, colicis mederi experimur, non ut *Pamphilus* voluit, vi incantationis, ut, *Galenus*, experientiâ edoctus, *l. 6. & 10. de ſimplic. med.* inquit: *Periaptis ſic confidere oportet, ut ſubſtantia illorum, & non incantationis magorum verba, juvet.* Cæterùm animum inducere nondum poſſum, ut credam amuletorum quorundam vim tantam eſſe, ut vulgus ſibi perſuadet, qua de re non immeritò dudum dubitavit Magnif. *Dn. Andr. Dudith. ab Horckoviz &c. in Epiſtolis ad Petrum Monavium*, quas reperies apud *Scholzium Epiſtolâ 40. 49. & 51.* Taceo ſuperſtitioſa, & auditu indigna interdum amuletorum genera adhiberi: Sic *Servilium Nonianum* principem civitatis, metu lippitudinis, chartam duabus literis Græcis P. & A. inſcriptam, collo ſubnexuiſſe legimus. Unde non temerè *Antonin. Caracalla* Imperator (referente ex *Ælio Spartiano*, Doctiſſimo *Langio, l. 1. Epiſt. 34.*) eos condemnare ſtatuit, qui contra tertianas & quartanas febres, periapta geſtarent. Abominanda talia leges apud *Burggravium in Achille Panoplo pag. 114. & pag. 119.* apud *Staricium l. c. per 11. pag.*

pag.27. & ſeqq. & pag.82. & ſeqq. Res turpiculas virorum, ad mala quævis amolienda, de puerorum collo dependiſſe, ex *Varrone* & *Turnebo* eruit, nunquam ſine honorifica præfatione nominandus Vir, autoritate, doctrinâque incomparabilis, vereque noſtri ſeculi Eruditorum Princeps, Excellentiſſimus Dn. *Dilherr.* Fautor & Præceptor meus, omni obſervantiâ ævum venerandus, *l. 1. Elect. c. 10. p. 65. Cl. Th. Bartholin. Exerc. 7. de Angina Epidem. p. 118.*

LXIII. Cichorii, Heliotropii, Helenii flores, perpetuos ſolis pediſſequos, aut, ſi mavis, ſubſequos eſſe, facilè largiri poſſum, an verò nubilo cœlo horas oſtendant ruſticis? (unde nonnemo ruſticorum horologia vocat) videri poterit harum rerum diligentiſſimus rimator *P. Laurenbergius in Hortic. l. 1. c. 11. n. 7. p. 67.* Sed ut eò redeam, undè digreſſus, nego circumgyrationes florum, ex occulta aliqua harum plantarũ Sympathiâ oriri, ſed manifeſtam cauſam habere, cum viris eruditis, ſentio. Hinc quò profundiùs ſolem infra Horizontem deſcendere videmus, eò magis langueſcere has plantas deprehendimus, & quò magis redeundo ſolis ſplendor aſcendit, vegetiores redduntur, certiſſimo indicio, copioſo humore frigido illas abundare. *Theophraſt. Ereſius* Philoſophorum, vel *Ciceronis* calculo, erudítiſſimus diſertiſſimusq́; *l. 2. de cauſis plantar. c. 26. ſ. m. 174.* rationem reddit, cur flores quarundam plantarum aſſiduè circumagantur cum ſole, ſeq́; eò inclinent, quò ſol perferatur? *Cauſa*, inquit, *in detractione humoris eſt: eodem namq́, inclinantur, quò ſol humorem fervefaciens, provocaverit.* Habet ſe nimirum planetarum humidum ad ſolis calorem, ut Corii ad ignem, ſicuti *Cardanus* olim docebat, referente ejus Antagoniſtâ *J. C. Scaligero, Exerc. 170. §. 2. p. 559.*

LXIV. Sic è contrario, videmus quaſdam plantas, quaſi triſtari præſente ſole, quæ propterea lunares vocantur, v.g. Iridem, violam Peruvianam, Arborem triſtem, de qua vide *Euſeb. Nierembergi. l. 14. hiſt. nat. c. 19. Petr. Laurenberg. l. 2. c. 2. p. 163. horticult.* ubi & Göenſium fabulam de hac arbore reperies. Plura qui deſiderat, adeat *Scalig. l. c. Kircher. par. 5. l. 3. c. 5.* & ſæpius laudatum *R. P. Schottum l. 5. c. 5. Synt. 4.*

LXV. Laurum quod attinet, Vitulum marinum, & alia, quæ ex *Plinio l. 2. c. 55.* petunt, fulmina abigere ab illiſque tuta eſſe, plurimi fabuloſa eſſe putant. Laurum de cœlo tactam, à recentioribus obſervatum eſſe, *Sennert. Epitom. natural. ſcientia l. 4. c. 2. p. m. 304.* teſtatur. Quæ de Turcheſia gemma referunt, res incertiſſima eſt, & non immeritò à multis negatur. Sed ſi colorem mutet, fieri hoc puto à vaporibus, qui à corpore ægro exhalant: non inde, quod peculiaris ei cum corde Sympathia ſit. Vide *Anſelm. Boët. de Boodt. l. 2. de lap. & gem. c. 96. 136.* Huc referri non incommodè poterunt, quæ de hominum perſuaſione *Gesner. l. 1. Ep. Med. 3. p. 4.*

Digitized by Google

diſſerit. Agnum caſtum libidinoſos ſupprimere motus, in frigidioribus tantummodò concedo; in calidioribus contrarium efficere, teſtis eſt *ὁ πάνυ C. Hoffmann. l.2. c.6. §.2. de Medicam. Off.* qui & rationem, cur utrumque præſtet, ſuppeditat, quem vide.

LXVI. Ad objectionem de adverſatione caſei, reſpondeo cum Nobiliſs. *Kenelm. Digbæo tract. 1. de Nat. corpor c. 38. p. 331.* valdè probabile eſſe, vitium illud ortum trahere à lactis coagulati caſeatione, quod lac condenſatum infantes, exprægnantium nutricum, aut matrum uberibus hauriunt, unde non rarò ſe ipſos ablactant, quod plurimorum exemplis demonſtrari poteſt, ex *Exercit. de averſ. caſei* Clariſs. *Schockii §. 15. p. 44.* Lac enim, ob fœtum conceptum, coagulatur, tenerumque infantis ſtomachum offendit; hinc facilè fieri poteſt, ut per totum vitæ tempus, à caſeo, ceu lacte vehementiùs denſato, & coagulato abhorreat. Qui enim ex cibi alicujus eſu graviter periclitati ſunt, vix aut ne vix quidem ad eundem revertuntur. Non tamen inficias ibo, plurimos averſationem caſei, ſicut & multa alia, ex imaginatione materna accipere. Vide *Benedict. Sylvatic. Conſil. & reſponſ. Med. Cent. 2. Conſ. 65. Roderic. à Caſtro l. 3. de Natur. Mulier. c. 11. Wechtler l. 1. de hom. or. diſp. 3. diff. 13. & l. 2. de hom. occid. diſp. 15. diff. 8. Schoock. l. c. & tract. de ſignatur. fœtus.*

LXVII. Virgulam Mercurialem, ad loca, auri & argenti feracia, ſe movere, & naturaliter convertere, nego, ſed vel caſu converſionem fieri vel fraude virgulam tractantis, vel Diaboli ope, quo cum intercedit pactum vel explicitum vel implicitum. An nimis durum hoc vobis videtur? Conſentientes habeo *Agricolam. l. 2. de Re metallic.* circa finem *Ulyſſ. Aldrovand. l. 11. de Metall. inveniend. rat. Kircher. l. 3. de magn. p. 5. c. 3. Caſp. Schott. Taumaturg. Phyſ. p. 420. & ſeqq. Laur. Forerum in Viridar. philoſophico diſp. de Magn. c. 29. Wechtler. de hom. occ. l. 2. diſp. 15. diff. 22.*

LXVIII. Allium & adamantem magnetis Viros ſupprimere; adamantis, hircinum ſanguinem, invincibilem duritiem mollire, vaniſſima hominum ſunt commenta. Dudum prius experientia eluſit, poſterius frequens artificum diligentia falſum eſſe teſtatur. Conſule, ſi lubet *Port. l. 7. magn. nat. Cl. P. Borellum cent. 2. hiſt. & obſ. rar. Medicoph. 88. pag. 180. Athanas. Kirch. l. c. P. Laurenbergium l. c. l. 1. c. 11. p. 65. § 2. Albert Kyperum Inſt. Phyſ. l. 5. c. 2. §. 7. p. 154. Anſelm. Boët. de Boodt. l. 2 de Gem. & lap. c. 4. p. 62.*

LXIX. Huc affero quoque, quæ de cæteris gemmis amorem, invidiam, lætitiam, venereos motus & ſimiles affectus excitantibus, caſtitatem cognoſcentibus, & adulteria prodentibus, nobis opponunt. Quamvis quoſdam effectus ipſis non derogem, libertatem verò homini adimere, adeò, ut affectibus reſiſtere quiſpiam non queat, nego; nam nullâ vi naturali voluntas per ſe cogi poteſt. Deinde quod de Smaragdo adferunt, in partes

eum diſſilire, actusque venereos illegitimos minimè ferre, falſum eſt, & naturæ (quæ actum legitimum ab illegitimo non diſcernit) adverſatur. Vide *Anſelm. Boët de Boodt. l. 1. de lapid. & gem. c. 25. p. 43. & l. 2. c. 53. p. 100.* Turpiſſima etiam mendacia ſunt quæ de magaritis aſſerunt. Quàm caſtæ fuerint fœminæ, quarum aures jam exercitatæ oneri margaritarum ferendo, *Seneca l. 7. c. 9. Benef.* legi poterit. *Julium Cæſarem* pronum & ſumptuoſum in libidines fuiſſe; plurimas & illuſtres fœminas corrupiſſe, & margaritas animoſè ſibi comparaſſe, conſtans opinio eſt. Vid. *Sueton. in ejus vita* & *ibid. c. 50.* Si major forte vis adſcribenda ipſis, dum intra corpus aſſumuntur, *Caligulam* habemus, aceto liquefactas margaritas ſorbentem. Horribile dictu quæ de libidinoſiſſimo illo cane, & naturæ monſtro, neque ſuæ, neque alienæ pudicitiæ parcenti, *in vita ejus c. 36.* dictus *Suetonius* refert.

LXX. Ad V. argumentum reſpondeo, concedendô, unguentū hoc poſſe vires habere conſolidandi & conglutinandi, ſed parti vulneratæ applicandum eſſe urgeo. Quædam agentia, reſpondent, requirere ſpatium diſtans, per quod in patiens agant: Sic alia deſtruere nimis approximata, quæ remota fovent & conſervant. Et v. g. Senſibile poſitum ſuper ſenſum, ſenſationem non efficit, quod Cl. *Mobjus* contra *Sennertum* urget *c. 10. l. c.* Incumbit autem ipſi probare, an unguentum armarium medium diſtans, per quod agat, requirat? quæ enim ſequela eſt? quædam agentia medio diſtante, per quod agant, opus habent. Ergò & unguentum armarium. Non enim à vero alienum, ſed mihi maximè veriſimile, quædam vulnera per hoc ipſum unguentum, ſi iis applicaretur, ſanari poſſe.

LXXI. Siderum concurſus & conjunctio aſtralis, parum hûc faciunt; hinc alii rectiùs ſiderum obſervationes omittunt. Conſtat enim, ipſismet confitentibus, Paracelſi, aliorumque unguentum, ſub nullâ conſtellatione paratum, idem præſtare. Etſi virtus unguenti magnetica eſt, & eâdem vi curat vulnera, quâ magnes trahit ferrum, ſiderum concurſibus opus non eſt, cum inſitâ naturâ, ſicut magnes, quolibet tempore, & ſub quolibet ſidere, ferrum trahit & polum reſpicit. Sed audiamus hujus unguenti omnium acerrimum propugnatorem *Servium l. c. p. 165. Sive ſtellarum coitum attendas*, inquit, *in componendo medicamento, ſive planè negligas, unguentum præſtantiſſimum, cum Sympathia præditum, efficies.*

LXXII. Taceo impia illa & frivola, nec refutatione digna, quæ à Goclenio adducuntur; nullius certè momenti ſunt, ſed ſuperſtitionem, ut nequid graviùs dicam, ſapiunt, adeò, ut ipſum authorem dixiſſe pudeat, unde in Synarth. ait: Se illa, aliorum ex ſententia, protuliſſe.

LXXIII. Septimum prætereo, quia ſuprà ſpiritum illum negavi, unde, mediante hoc vectore, vis balſamica ad vulnus deferri non poteſt. *Comen.*

&

Digitized by Google

& Author. philoſ. Moſ. qui ex *S. Scriptura ſpiritum M.* probare conati ſunt, vide apud Excellentiſſ.& Clariſſ. meum Præcept. Dn.Felwing. ſolidè refutatos *l. 1. Metaph. c. 4. quæſt. 1. p. 140. ſeqq.* Quæ de virginum Zenith tradunt, vana ſunt, & anicularum ſuperſtitionem, ſicut & illa pleraque, quæ de fœminarum menſtruis à *Plinio* & aliis circumferuntur, ſapiunt. Vide *Dan. Becker. Med. Microc. l. 7. c. 7. p. 39. Bapt. Codronch. de morb. veneſ l. 2. c. 4.* cur enim primi tantùm menſes & ſubſequentes non incommodant? cur malè tractatum lunare tributum tantas turbas dat, & ſanguis optimus è juvenili corpore extractus, & per aliquot dies igni admotus, incommodum nullum fert? vide *Burggrav. in Biolychn. pag. 87.*

LXXIV. Naſum ex carne alterius hominis affabrè fingi & reſtitui poſſe, facillimè largior; ſiquidem, ſimile quid in aliis animalibus fieri quoque poſſe, *P. Borellus cent. 1. obſ. rar. Med. 10 p. 15.* author eſt. Pertractavit hanc rem, ut omnia alia egregiè *G. Taliacot. de curtor. Chirurg.* Adde recent. *Guilielm. Fabric. Hildan. obſerv. Cent. 3. obſ. 31. Gabr. Fallop. tract. de metall. p. 144. & lib. de decoratione cap. 11. Thom. Fien. Chirurg. l. 12. c. 1. & 2.* Cauſa enim haudquaquam diverſa eſt, ſed cum calore noſtro congenea, cùm & hominum temperamenta non usque adeò diſſentiant. Ipſe certè *Taliacot. l. c. l. 1. c. 18. p. m. 196.* ſe in alieno corpore nunquam id tentâſſe affirmat, qui videri poteſt. Sed poſito, quendam ob auri ſacram famem corporis partes in alterius commodum venales expoſuiſſe, quid inde? caſu id contigiſſe, cum Magno *Conringio*, ſæpius jam à me in ſuffragium vocato, *l. c. p. 234.* reſpondeo, quia aliis, quibus, ex aliena carne, naſus eſt reſtitutus, idem non acciderit, nec contingat ulli arbori enatæ, per inſitionem rami alicujus avulſi. Vide ſi placet Gratioſiſſ. *Dn D. Wechtler. l. 2. de hom. occid. diſp. 14. diff. 7. Clariſſ. Kirſten l. c.*

LXXV. Cadavere ſanguinem, præſente occiſore, ſtillante, nobis non obſunt; nam adhuc ſub Judice lis eſt, utrum actio illa ſit naturalis aut ſupranaturalis; imò ipſi, in allegandâ iſtius fluoris cauſâ, non conſentiunt, ſed variæ ſunt ſententiæ. Alii ſolam Antipathiam, veram eſſe cauſam, volunt, alii contra, Sympathiam in cauſa eſſe, contendunt. Sed cum neutris faciendum puto: Non enim ex Sympathia effluet ſanguis ad homicidam, quia potius exhorreſceret eum, quàm ut ejus unionem affectaret, & quia Sympathia nihil aliud, ut volunt, quàm amabilis inclinatio, unius rei ad alteram, quæ proh DEUM atque hominum fidem! hoc in caſu, amabilis inclinatio? quod deſiderium, inter ſanguinem, & ejus infenſiſſimum hoſtem, eſſe poteſt? Neque ob antipathiam effluet, quia, *per hanc, res ſeſe mutuò non proſequuntur, ſed fugiunt, & abducunt ſe in receſſus intimos, ut Scaligeri* verbis, utar *exerc. 276.*

LXXVI. Præterea ex corporibus omnibus, certâ humorum temperie conſtantibus, inſenſiles quasdam, & ſubtiliſſimas exhalationes diffundi, quod quidam ſupponunt, concedo; ſed exhalationes illas tantam facultatem & potentiam alterandi ſanguinem, qui poſt longum tempus in corpore refrixit, obtinere, adeò ut ebulliendo quaſi per vulnera effluat, hoc eſt, quod nego. Exempla admiratione digna vide apud *Henr. Kormannum l. 1. c. 23. ſeqq. de mortuorum miraculis.* Clariſſ. *Strauß. in Epiſt. ad Illuſt. D, Kenelm. Digbaum Theat. Sympath. p. 245. Wecblerum l. 2. de homine occid. diſp. 15. diff. 9. p. 267.* Sed de his ſatis; ad eorum argumentum ultimum me accingo.

LXXVII. Non dari actionem in diſtans, diffuſè ab authoribus declaratum, & ſupra à me dictum, ut ſuperfluum ſit, hic rurſus recoctam dare crambem. Mihi jam illis cum res erit, qui per contactum virtualem unguentum vulneri ſupervenire aſſerunt & urgent. Quæro itaque ex illis, an ipſum naturale balſamum, telo inhærens, & vi emplaſticâ imprægnatum, ſubſtantialiter, per Spiritum mundi, tendat ad vulneratum, an verò ſpeciem quandam ſpiritalem, & cum eâ virtutem illam communicet? Hic certè, tàm obſcurè, & ambiguè, ſeſe explicant, ut utrumque affirmare videantur. Si itaque prius affirmant, contactus non amplius eſt virtualis, ſed corporalis. Nam ſi ſubſtantia balſami cum vi emplaſtica, quæ etiam ſubſtantiæ ſuæ, veluti ſubjecto, ineſt, ad vulnus tendit, utique corporeus, inter illas ſubſtantias, & ipſum vulneratum, ſtabit contactus; imò & pauco tempore omnis unguenti vis demigrabit, nam cùm perexiguum balſami iſtius, gladio adhæreſcat, facillimè illud totum avolabit, & ſic, ſublatô curationis fundamentô, ipſa quoque curatio ceſſabit. Poſteriore autem affirmato, accidens migrabit de ſubjecto in ſubjectum, ſcilicet illa virtus, quæ in unguento armario eſſe dicitur, migrabit de illo unguento in ægroti vulnus, & ſic quocunque ſe vertunt, agentis & patientis contactum deſcribere nequeunt.

LXXVIII. Hiſce miſſis rectà ad exempla pergo, quibus actionem in localiter diſtans firmiter probare ſe ſibi perſuadent. Sed illos ἀπροσδιόνυσα φράζειν, & probare, quæ nondum probaverunt, conſtat; quædam enim veluti falſa, jure ſummo ſuſpectare licet, quædam verò prius in medium, quàm in extremum agere, infrà patebit.

LXXIX. Ne autem, ex viſione lupi, raucedinem contraham, prior illum aſpicio, dicoque, falſum eſſe, & frequentem experientiam eludere, lupum raucedinem introducere. Suo hoc olim exemplo (teſte *C. Schotto l. c.*) *Scaliger* comprobavit. Si tamen aliquando contingat, in cauſa timor eſſe poteſt, aut inopinatus terror, ex viſo lupo conceptus, qui fauces & guttur exſiccare ſolet. Vide *Hieron. Nymann. Orat. de imaginatione.* Non autem, ut putavit vir Clariſs. *David Frölich. Cynos peregrin. l. 1. part. 1. quæſt. 103.*

ob

ob id fieri, quia, ſecundùm *Ariſtotelem*, *lupus animal valdè & maximè frigidum in cerebro.* *Ergò*, ulterius inquit, *ſi videntium hominum ſpiritus viſibilis dirigitur ad eum, tunc attrahit aliquid de frigiditate ad pectus, modò ex illa frigiditate pectus conſtringitur, ubi ſunt inſtrumenta vocalia: vel quia 2. lupus non poteſt digerere aliàs fumoſitates, ſed exſpirantur ab eo in aërem, & ſic ille aër circumſtans inficitur, & alius aër iterum inficitur ab illo, & ſic usq; ad hominem iter facientem pervenit, tunc ille aër, ſic infectus, ab homine attrahitur, & facit eum raucum.*

LXXX. Verùm (quod bonâ tanti viri veniâ fiat) vero non eſt conſentaneum; ſi enim tanta frigiditas lupo ineſſet, adeò ut ſummum hyemis frigus, frigiditate ſuâ vinceret, animal hoc ferox, ut *Ariſtoteles lib. 1. hiſt. animal. c. 1.* terram interdum edens. *ibid. l. 8. c. 5.* vitam trahere non poſſet: imò & lupus mortuus, utpote tunc frigidiſſimus, majorem raucedinem introduceret; quod tamen experientiæ contrariatur. Nec hominum viſibilem ſpiritum egredi ex oculo, eumque infectum attrahendo aërem, transportare ad pectus, credendum. Viſio enim fit, non per emiſſionem, ut Platonici & veteres olim putarunt, ſed per receptionem, quemadmodum fieri amat in ſpeculis: quare *Ariſtoteles*, teſte *Cureo de ſenſ. & ſenſibil. c. 32. p. 131. oculum ſpeculum animatum, & ſpeculum oculum inanimem* vocat. Vide *C. Basin. Theatr. anatom. l. 3. c. 38. p. 749. Gilbert. Jachaeum l. 1. Inſtit. Med. c. 11. Joh. Bodin. Theat. Natural. 4. p. 451. Joh. Magir. Comment. Phyſ. l. 6. c. 7. Albert. Kyper. lib. 8. Inſtit. Phyſ. c. 5. §. 13 Sennert. l. 7. Natural. ſcient. c. 2. p. m. 545.*

LXXXI. Ad ſecundum reſpondeo, ſi vis aliqua fumoſitatibus, ex lupi cerebro exſpirantibus, ineſſet, ſemper eundem effectum relinquerent, ſive homo prior lupum, ſive hic hominem prior videret.

LXXXII. Oſcitante uno, oſcitare & alterum, concedo, nullâ tamen admiſſâ actione in diſtans. Excitatur enim phantaſia per viſum, per hanc, excitationis cauſa.

LXXXIII. Quæ de Ophtalmia laborantium faſcinatione, (quamvis meliùs contagium dicerent) proferunt, nullatenus veritati conſentiunt; neque enim veneficium neque faſcinatio per viſionem fieri poteſt, quia viſio fit non per emiſſionem, ut ſupradictum, ſed per receptionem. Poſſunt ècontrà corpora diſpoſita facillimè vaporibus tetris, ac inſuavibus, qui ex ſordidis & malè affectis Ophtalmicorum corporibus, tanquam ex palude quadam limoſa, exhalare ſolent, infici. Qui plures rationes, quibus faſcinatio hæc jugulari poſſit, audire velit, eos adire jubeam. *Baptiſt. Codronch. de morb. veneſ. l. 2. c. 2. p. 55.* Doctiſſimum *Langium, l. 2. Ep. 36. Sennert. M. P. l. 6. part. 3. c. 3. Wechtler. l. 2. de hom. occid. diſp. 15. diff. 10. Tandler. in differt. p. 87.* qui doctiſſimè negotium hoc abſolverunt.

LXXXIV.

Digitized by Google

LXXXIV. Apuliæ Phalangia, unicum fermè hujus unguinis defenſoribus aſylum eſſe ſolent, dum plerique in dogmatis hujus favorem ſentiunt, tàm diu durare in ictu venenum, quàm diu vivat Tarantula, eâque demortuâ, unà cum vita ejus extingui. Quæ ſententia, longiſſimè à veritate remota, & manifeſtis experimentis repugnat. *Santes Ardoynus l. 8. de Venen. c. 5.* Tarantiſmum perſeverare affirmat, quouſque venenoſitas reſolvatur. *Athan. Kircher. l. 3. part. 8. c. 2. quæſt. 1.* affirmat, genus hoc araneorum, non ſecus ac alia inſecti genera, facilè & ſubitò naſci, verùm & breviſſimæ vitæ eſſe; frigore enim hyberno adveniente, mori, calore æſtivo redeunte, reviviſcere. II. Se ab ipſis Apulis accepiſſe addit, Tarantulas, in vitreis vaſis à curioſis incluſas, additis iis rebus, quibus enutriri ſolent, nunquam conſervari potuiſſe, adeo frigoris impatientes eſſe III. Se cum Tarantiaco verba commutaſſe, qui affirmabat, animalculum illud à ſe occiſum eſſe, certò ſe ſcire, dum morſum ejus inter moriendum ſentiret, & tamen in hunc diem usque, quotannis cum hoc malo adhuc conflictari, quod manifeſtum ſignum eſt, paſſionem hanc à Tarantulæ vita non dependere. IV. Authoritate comprobat virorum Clariſſimorum, affirmantium Tarantiacos multos adhuc annos, ſaltus ſuos continuare, & jam poſt occiſam beſtiolam. Optimè huc faciunt quæ habet *Epiphanius Ferdinandus in caſu Medic. 81. c. 2. q. 84. f. 260. Scimus* inquit *ſexcentas mulieres, & viros, qui cum fuerint commorſi à Tarantula, ſtatim illam ſuper partem iſtam occiderunt, & tamen poſtea per plures annos ſaltârunt. Et inter cæteros vivit nunc Mita Lupa, quæ occidit Tarantulam, & tamen decem & ſeptem annos ſaltavit, & ferè totam ſuam ſubſtantiam conſumpſit benè ſolvendo Sonatores & Tibicines. Tandemq; videmus quam plures Tarantatos, qui 10. 15. 20. 25. & 30. annos ſaltarunt, ſed quomodo quæſo hoc animalculum tot annis vivere poteſt cum ſit de natura inſectilium, & à liberis occidi ſoleat.* Hæc ille.

LXXXV. Sed quid multa? Veri ſi quid hæc res haberet, contingeret idem etiam in vulneribus ab aliis animalibus inflictis; cum tamen videamus affectus ex morſu canis rabidi, etiam multò ante occiſi, in morſo remanere, vide *Euſtach. Rudium l. 4. de morb. occult. cap. 13.* Poſt occiſos ſerpentes, quoſdam dum incaute eorum capita tractarunt, veneno infectos fuiſſe, viritim jam percrebuit. Adi ſi lubet *P. Borellum l. c. cent. obſ. 43.*

LXXXVI. Non repugno quoque Stuporem Torpedinem inducere, quam ex effectu Germani Krampff-Fiſch & Zitter-Fiſch vocant, non ſolùm dum eam immediate attingunt piſcatores, ſed etiam dum baculi extremitatem corpori ejus admovent. Tranſmittitur enim (quod illis repono) qualitas iſta ſtupefactiva atque inimiciſſima nervis per haſtam aut baculum ad manum vel brachium. Hinc dimiſſa torpedine, torpor iſte illicò evaneſcit, maximè accidente corporis excitatione, ut propriâ experientia

didicit

didicit vir in omni penè ſcientiarum genere emeritus & ſæpius à me laudatus *Kirch. l. c. l. 3. part 6. c. 2.* Adde huic *Euſtach. Rudium l. 4. de morb. occult. c. 15. Santem Ardoynum l. 6. de venen. c. 34.*

LXXXVII. Refutationem vix merentur, adeò frigida ſunt, quæ de pane calidè è furno extracto, cultroque diviſo, proferunt, læſionem nempè ſequi reliquorum in furno, corticemque à reliqua medulla ſecedere. Mihi certè aliiſque quàm plurimis, qui aliquoties experimento probare conati ſumus, nunquam ex voto reſpondebat, neque etiam ulla ſubeſt ratio, cur hoc fiat. Equidem admiror, viros quoſdam aliàs literatiſſimos, huic rei fidem adhibentes, quod vel rationibus, vel unico ſaltem & levi experimento (id quod caſu fortè aliquando factum) credere, quàm ſæpius experiri maluerint. *Multa* enim ut *Renat. Moreau. Med. & Profeſs. Reg. Pariſ. Epl. ad Th. Barth. Laryngot.* circa finem inquit, *explorata & experta dicuntur, quæ ne quidem tentata, ſed ſoli famæ pervia ſunt.*

LXXXVIII. Hæc ſunt B. L. quæ temporis ob anguſtiam propter præſcriptum abitum ad mandatum Nobiliſſimi & Gratioſiſſimi cujuſdam Viri, Favitoris mei colendiſſ. cui & animum & ſtudia mea dudum conſecravi, rudi Minervâ conſcribere mihi licuit. Si non ubique, ſicuti debui, reſponderim, B. L. temporis brevitati id tribuendo, *veniam non denegabit, & ſic humanitatem,* ut *Caſſiodorus* inquit, *non exuet.*

Nnnn HIE-

HIERONYMI FRACASTORII VERONENSIS.

De SYMPATHIA ET ANTIPATHIA RERUM.

LIBER VNVS.

De ſympathia & antipathia multorum.	*Cap.1. car. 1*
De primo rerum omnium conſenſu.	*Cap.2.c.1*
De ſympathiis elementorum ad loca propria.	*Cap.3.c.2*
De conſenſu partium in ſuo toto.	*Cap.4.c.3*
De attractione ſimilium.	*Cap.5.c.3*
De conſenſu & diſſenſu elementorum circa qualitates contrarias.	*Cap.6.c.6*
De ſympathiis & antipathiis miſtorum & attractione ſimilium.	*Cap.7.c.7*
De echeneide quo modo firmare navigia poſſit.	*Cap.8.c.8*
De antipathia contrariorum & quomodo ſe mutuo pellant.	*Cap.9.c.9*
Cur & calx & pannus & alia ſicca aquam promptiſſimè admittant.	*C.10.c.9*
De analogia rerum in agendo.	*Cap.11.c.11*
De animæ ſympathiis & antipathiis.	*Cap.12.c.13*
De ſympathiis animæ cognitricis.	*Cap.13.c.14*
De ſenſuum ſympathia & antipathia.	*Cap.14.c.15*
De primis effectibus, qui fiunt ex conſenſu & diſſenſu ſenſuum.	*Cap.15.c.17*
De conſenſibus & diſſenſibus phantaſiæ.	*Cap.16.c.19*
De gaudio & appetitu.	*Cap.17.c.20*
De triſtitia & odio.	*Cap.18.c.21*
De timore.	*Cap.19.c.22*
De admiratione & ecſtaſi & riſu.	*Cap.20.c.23*
De ira.	*Cap.21.c.24*
De verecundia.	*Cap.22.c.24*
De aliis quibusdam conſenſibus phantaſiæ.	*Cap.23.c.26*

CAPUT

CAPUT PRIMUM.

PRimum autem de latenti rerum conſenſu & diſſenſu, quam Sympathiam & Antipathiam dicunt, agamus, quo nihil admirabilius eſt in tota natura, nihil ſcitu deſideratum magis. Gallinaceus pullus vix natus equum Elephantemque nihil reformidat, Milvum vel longe conſpectum adeo expaveſcit, ut ad matrem ſtatim confugiat. eadem agno & lupo & aliis multis inimicitia eſt. Marſi & Pſilli ſerpentes illæſi tractant. Theſſalos & quaſdam familias in Creta legimus laudando afficere faſcino conſueviſſe, intuendo vero Infantes in tabem vertere. Fulmen aurum colliquat intacto loculo, tum vina abſumit vaſe nec quicquam læſo. Adamantem ferunt ſolo Hircino ſanguine molleſcere. *mala medica inſperſo* in eorum cumulum pane flacceſcere. uniſono in cythara tacto moveri & aliud uniſonum videmus, quod ne prope etiam ſit. concuſſo vero tympano è corio lupi confecto, dicuntur ea diſſolvi tympana, quæ ex agnino corio ſint conflata. *Herculeus lapis* ferrum ad ſeſe trahit, Adamas & Electrum pilos & ſurculos, quid vero æquè mirandum eſt quàm ignotum illud antiquis miraculum navigatoriæ pyxidis, cujus extremum perpendiculum temperati magnete ferri, in incredibili diſtantia ad eas ſemper partes ſeſe convertat, quæ ad Polos ſpectant? quid quod *Leo* animalium omnium terror gallinaceo tamen gallo terretur, præſertim cantum emittente? Taurum affirmant quamvis furentem alligatum ficu ſtatim manſueſcere. Braſſicæ & rutæ tanta inimicitia eſt, ut juxta ſeri nolint. *Cucumis* autem ſuppoſito oleo recurvari videtur. Aurum neque oleum, neq; aquam imbibit, argentum vivum ſtatim ac raptim quodammodo ebibit. *Oleum aqua* non admiſcetur, quam nec Adiantum admittit, quanquam rivos & fontes amet. Calx verò & ſpongiæ & id genus, liquida omnia ita abſorbent, ut mirari liceat quum alioqui inter ipſa contrarietas non parva ſit. & illud quoque mirandum eſt, quod oſcitante alio & nos pariter, niſi adverterimus, oſcitamus, & alio edente acerba quædam, ſaliva alteri in os proſilit. Catablepha animal hominem ad mille paſſus conſpectum interficit, in fœtus ſigna quædam eorum tranſire videntur, quæ matres avidiſſimè appetivere. Octimeſtris partus non vivit, quum tamen ſeptimeſtris vivere conſpiciatur. Porrò ſupra omnem credulitatem videtur eſſe Echeneis parvus piſciculus, Remoram appellamus, *Remora.* qui medio in mari navem vi atque impetu ventorum actam ſiſtat, ut alii ferunt, aut ſaltem, ut alii, tardet. & infinita alia id genus, quæ incredibilis admirationis ſunt plena, inter quæ & contagionum natura eſt.

CAPUT II.

De primo conſenſu rerum omnium.

PRimus autem, communis rebus omnibus, & admirandus eſt ipſius univerſi conſenſus, in quo quæ ſunt corpora, ita omnia invicem connexa ita hærentia eſſe volunt, ut nulla potentia ſit, quæ eorum extrema, quibus ſeſe mutuo tangunt, ſejungere prorſus poſſit, atque ita ſeparare, ut vacuus locus intercidat. Mira profectò res eſt, hac de cauſa gravia ſurſum trahi, levia deorſum, contraria qua ſeſe pellere, atque etiam interimere ſolent, nolle tamen ſejungi, tantus eſt conſenſus ille rerum omnium in univerſo. Cujus rei ſi quis forte finem requirat, & cujus gratia fiat, non difficile certe erit aſſignare rationem, quam & omnes aſſignant, ne detur vacuum, quippe vacuum in natura eſſe non poteſt, quoniam nihil natura ſuſtinet, nihil admittit quod fruſtra ſit, quodque univerſi ordinem & leges impediat: quæ quidem contingent, ſi vacuus ſit ullus locus, in eo enim, nec quicquam fieri poterit, nec quicquam recipi. At vero ſi quis non ſolo fine contentus ſit, ſed & agens quoque requirat, & quidnam illud ſit, quod divellenti reſiſtat, & quomodo, non erit fortaſſe ita promptum reddere rationem tanti nexus, quando univerſi partes neque eum finem agnoſcunt, neque per naturam appetere poſſunt, aut contrariis jungi ſi contraria ſint, aut ſurſum duci ſi gravia, aut deorſum ſi levia. neque enim dicendum (ut quidam ajunt) univerſi partes, tametſi non eum cognoſcunt finem, dirigi tamen à cognoſcente, quando hic non univerſalem & primam cauſam quærimus, ſed particularem & propriam: quale eſſe non poteſt eorum ullum, quæ immaterialia ſunt. Sic enim periiſſet natura. neque rurſus dicendum, ut alii, qui materiam in cauſa ponunt, quæ per ſe ſemper continua ſit, ſine forma autem omnino eſſe non poſſit, unde accidat univerſum ſemper eſſe continuum & plenum, materiæ enim neque actionem, neque reſiſtentiam ullam jure poſſumus attribuere.

Vacuum.

Rectius igitur fortaſſè illud dicetur, primum finem, quem omnia per naturam habent, eſſe ut ſint, ac conſerventur: conſervantur autem ſubſtantiæ & corpora principaliter ac maximè per mutuum nexum & contactum extremorum, ſic enim evitant vacuum, quo nihil eſſe poteſt inimicum magis omni naturæ, atque hoc eſt, quod alii locari dicunt, locus enim fit unum corpus alteri, unde & recte ajunt locum eſſe locati conſervativum: quod profecto maximè fit, quum à vacuo præſervet. Non cognoſcunt igitur eum finem ſubſtantiæ & corpora, quæ in univerſo ſunt, per naturam tamen reſiſtunt, ne ſeparentur omnino. Non enim neceſſe

eſt,

eſt, quæ gratia alicujus agunt, finem etiam cognoſcere: ſed alia cognoſcunt quidem, alia per naturam agunt. In hoc autem ſimplici corporum nexu & loco, nihil alteri contrarium eſt, nulla verſatur inclinatio ſurſum aut deorſum; quod ſi contraria ſunt aliqua inter ſe corpora, ſi certam habent inclinationem, habent quidem non quatenus ſimpliciter corpora ſunt, ſed quatenus talia, puta calida & frigida gravia & levia, quare & quatenus talia vim aliquam pati poſſunt, ſimpliciter autem non. quacunque igitur intercidere vacuum poſſet, nexus & locus eſt neceſſarius ſubſtantiis omnibus: propter quod & omnia quæ inter primum corpus ſunt, locum habent ſecundum extrema omnia, quoniam ſecundum omnia extrema vacuum intercidere poſſet. Primum autem corpus, quia per ſupremam & extremam ſuperficiem, vacuo non eſt obnoxium, nec alterius conſervatione indiget, per internam ſolum ſuperficiem locatur.

CAPUT. III.

De Sympathiis Elementorum ad loca propria.

IGitur quum omnia corpora finem eum habeant ut conſerventur, prima quidem rerum omnium conſervatio eſt, ſimplex illa locatio & nexus, quo præſervantur à vacuo ut dictum eſt, ſecunda autem quæ priorem hanc præſupponit; eſt certa & determinata locatio & nexus, quem conſenſum habent inprimis elementa cum locis propriis: neq; enim quatenus talia ſunt calida, frigida gravia & levia, ubique convenientem locum habent, ſed certas ſedes expoſcunt & certos quorundam corporum nexus, atque igni quidem qui pro natura debetur locus, eſt totum illud quod interjacet inter concavum orbis lunæ, & convexam aëris ſuperficiem, ubi convenientiſſimè collocatur. quoniam cum altero extremo illi orbi jungitur, á quo quàm optime per lumen conſervatur; cum altero verò Aëri, cui per caliditatem reſpondet, reſpondere autem per utranque qualitatem non datur, quoniam ſic ignis jam Aer eſſet; quare per alteram ſi reſpondeat, ſat naturæ datum eſt. Aeris verò ſitus inter ignem & aquam quam aptiſſimus eſt. Cum hac enim humiditate cum illo caliditate concordat. porrò aquæ ſedes inter aerem & terram eſt, cum altero enim humiditate, cum altero frigiditate conſentit. Terra verò circa centrum in aquæ concavo locum habet, cui frigiditate reſpondet. In his igitur locis omnem habent elementa conſervationem, quam habere natura poſſint. nam & ſimplicem illum nexum & locum habent, quo præſervantur à vacuo, tum vero & proprium, ubi propria eorum natura maximè bene habet, in reliquis

autem locis priorem quidem & communem nacta ſunt conſervationem, propriam autem non, propter quod providit natura illis, ut per media contraria viam ſibi apeṙiant ad propria loca. Habet autem dubitationem quandam, quod diximus loca propria elementorum eſſe nexum certorum corporum, quibus conſentiant qualitatibus, quoniam quærentibus elementis loca ſua, indiviſibile quiddam videtur eſſe, quod vocant ubi, ad quod per ſe feruntur tum tota ipſa, tum eorum partes, ac centrum ſui faciunt, cujus ſignum illud eſt, quod ſi loco aquæ poneretur aer, terra nihilominus ad centrum ferretur, & ſi loco aeris poneretur aqua, ignis quidem moveretur ad locum, quo & nunc movetur, quare accidere quodammodo Elementis videtur moveri ad ſuperficies aliorum. Dicendum duas elementa habere rationes, alteram, quatenus una quædam natura eſt unumquodque illorum, alteram quatenus partes ſunt univerſi & naturæ totius, ac certè quatenus una quædam natura ſunt, ſic profectò certum ubi, certumque locum habent unumquodque illorum, ad quod per ſe feruntur, ac ignis quidem locus eſt linea media inter concavum orbis lunæ & convexum aeris ſuperficiem, ad aquam & ignis totus & pars ejus quælibet per ſe movetur, & centrum faciunt. Aeris verò locus eſt linea media inter ignem & aquam. Aquæ verò locus linea media inter aerem & terram. porrò terræ locus eſt centrum. at quatenus partes totius naturæ ſunt elementa, & veluti membra univerſi, loca quidem eorum ſunt ea, quæ dicta ſunt: ſicut enim in animali partes inter ſe conſenſum & relationem non parvam habent, & in eo certos expoſcunt ſitus, ita & in univerſo quod perinde ac animal quoddam eſt, partes ejus ſitus invicem conſentientes expoſtulant, alioquin univerſum ipſum debite conſtitutum non erit. Non accidunt autem loca hæc elementorum ut partes ſunt totius naturæ, lineis illis mediis ad quas moventur, ut naturæ quædam per ſe, immo cauſæ & fines illarum ſunt. ſi enim quærat quis, cur ignis ad lineam inter lunam & aerem mediam moveatur, reſpondere licet idcircò eſſe quod eo pacto rectè collocantur elementa in univerſo, & natura tota ſuos conſenſus habet, nec ignis ipſe bene haberet niſi in ea linea facto totius centro, hinc quidem lunæ concavum, inde aeris convexum tangeret. atq; itidem de aliis quoque dicatur, neq; alia quidem eſt in locis elementorum vis conſervatrix, ut multi putant, quam hæc quæ dicta eſt.

CAPUT IV.

De conſenſu partium in toto.

Eſt autem & alius in elementis conſenſus partium quatenus in toto ſunt: Conſtat enim ſi vi rarefactæ illæ ſint ſeſe condenſare, ſi condenſatæ

Digitized by Google

ſatæ rarefacere: quouſque veniant ad eum ſitum, qui toti pro natura debetur. qui quidem conſenſus non minus prædictis eſt admirandus, tum quod mirum eſt, partium alias deſcendere in eo toto, alias aſcendere, alias in latus ferri, tum quod ex cauſa hac maximi quidem & plurimum admirandi effectus proveniunt: nam & ſoni primum per hunc modum audiuntur, tum & primæ animalium motiones contingunt, & projecta in aere continuum motum habent, & quo nihil admirabilius vidit tempeſtas noſtra, Tormenta quoque illa, per quæ mœnia & urbes tanto impetu demolimur, per hoc principium dant eam ſtragem. ſoni quidem niſi addenſetur aer, non ſentiuntur, quoniam qualitates quæ ſenſus movent, omnes quidem ſubjectum in quo per ſe ſunt, denſum amant, medium vero per quod feruntur earum ſpecies, non omnes denſum volunt, ſed quædam rarum expoſcunt, quædam denſius. Lux igitur in ſubjecto raro non videtur, in denſiori videtur, medium verò, per quod ſpecies illius tranſit, rarum eſſe oportet, quædam verò tam ſubjectum in quo ſunt, quod medium per quod deferuntur ſpecies denſius poſcunt, ut ſonus, qui ſi aut ſubjectum aut medium rarius habeat, ſenſum non movet. qualitas ergo illa quæ ſonus dicitur, in materia denſa per ſe eſt, ut in ligno & aliis, ſicuti & lux, & odor & ſapor, at ſpecies ejus ſi movere ſenſum debet, medium poſcit continenter denſum, dico autem denſum non per admiſtionem terræ, ſed vi addenſatum, quod in Aere accidit facto ictu. Inde enim facta prius diſtractione & rarefactione tum ſubita fit addenſatio partis poſt partem, more undarum, unde circulationes conflantur, quod non aliud eſt, quam ſucceſſiva quædam aeris addenſatio in orbem facta, per quam delata ſpecies à primo profecto ſenſum dimovere poteſt. Fit a. ſucceſſiva illa addenſatio in aere prioribus quidem partibus ſubitò ac vi denſatis, ſubitò etiã ſeſe rarefacientibus ac alias ſucceſſivè denſantibus. qui motus eſt partium in toto per conſenſum factus. Projecta quoque per eandem rarefactionem & condenſationem portantur per aerem, partibus quidem, quæ ante ſunt, viam quodammodo aperientibus & propellentibus undationem, iis vero, quæ circa & à tergo, ſucceſſivè addenſatis & rarefactis una poſt aliam, & projectum vehentibus non aliter ac per undam, celeriter autem & impetu multo, quoniam nihil celerius eſt rarefactione, quæ partium in toto fit. à principio autem ſegnior eſt motus propter reſiſtentiam totius aeris nondum poſiti in motu, mox factis circulationibus multis, & potente jam aere ſeſe expandere, velocitas longe major augetur, donec ſumma fiat. ad quam quum perventum eſt, lenreſcit ſenſim deinde motus, aere qui ante eſt plurimum rarefacto, ac jam condenſatione continenter magis & magis deſinente, minorata obſiſtentia. atque hoc pacto tandem laxatio & ſolutio circulationum fit: unde & vectio demum ceſſat. In bellicis autem tormen-

tormentis tantus impetus accidit igne multo repente genito è fomite, qui vi concluſus rarefactionem ſibi propriam quærit. ſi igitur obſiſtens potentius ipſum ſit, quam ignis, extingui ignem accidit, aut etiam generari non poſſe: ſin contra ignis poſt luctamen multum potentior ipſe ſit, tum ſubita atque ea quidem ingenti rarefactione facta, aut vas rumpit, aut objectam pilam impetu magno extrudit, quæ mox per aerem eodem modo portatur quo & ſagittæ, & projecta reliqua. quæ omnia per conſenſum partium in toto fiunt. nihil autem contra naturam patiuntur partes, quũ ſeſe aut condenſant, aut rarefaciunt, quamquam aliæ aſcendant aliæ deſcendant, quoniam ſurſum aut deorſum inclinare non ineſt partibus, quatenus in toto ſunt, aut moventur, ſed illi ſolum quod totius rationem habet, & per ſe eſt, atque extra moveri vult: ſic enim aut ſurſum inclinat aut deorſum. De motione autem animalium quomodo & ipſa per hoc principium fiat, paulò poſt inquiremus.

CAPUT V.

De attractione & motu ſimilium ad ſimilia.

VIdetur autem & alia quædam plurimum admiranda, quæ inter affinia & ſimilia verſatur, ſympathia. Conſtat enim unum ad aliud moveri, donec & in unum coeant. quod & in elementis & aliis manifeſtum eſt, in aerem quidem inter bullas illas quæ in aqua fiunt. Videmus enim unam ad aliam appellere, & eo velocius, quo proximiores fiunt. Similiter autem & in igne ſæpius eſt videre parvam flammam à majori velociſſimè trahi, in aqua autem & terra non ita promptum eſt, propter eorum corporum incommoditatem, in miſtis verò multis manifeſtiſſimè cernitur, ut Magnete, Electro, Adamante & aliis pluribus, præcipuè autem in animalibus & plantis. De quibus omnibus nunc in univerſum quæremus, quomodo is motus fiat, mox de miſtis nonnulla ſeorſum dicemus. Sunt ergo qui putent, ſimile moveri ad ſimile propter ipſam ſimilitudinem, qua ſeſe mutuo conſervant, nam qua cauſa elementa moventur ad loca propria, eadem & ſeparata pars ad ſuam conſimilem movere videtur; moventur autem Elementa ad loca propria, ut locentur illic, unianturque ſimili, à quo conſervantur, cur ergo & pars ad partem non moveatur ut illi uniatur ac conſervetur? quum major multo & intrinſeca magis ſit earum ſimilitudo, quàm elementi ad locum proprium.

Sed certè hoc tametſi apparentiam quandam habeat, non tamen (ut arbitror) rectè dicitur. pars enim ſeparata, neque per cognitionem neque per

non:

per naturam moveri ad conſimilem poteſt, ac non cognoſcere quidem manifeſtum eſt, per naturam autem non moveri, & ſigna ſunt, & cauſæ ac ratio quæ convincant. Primum enim videmus ſimilia hæc moveri non in omni diſtantia poſita, ſed certam requirere, atque eam quidem valde parvam in multis, oporteret autem in omni diſtantia moveri, ſi per naturam, & ſimilitudinem agerentur: ſimilia enim ubique ſimilia ſunt, & eandem naturam habent, quemadmodum Elementa ad ſua ſe loca ferunt, ubicunque poſita ſint, præterea & quanto major eſt moles ejus ſimilis quod ad aliud movetur, tanto difficilius duci conſtat, ac ne poſſe etiam moveri, ſi major accreverit quantitas, quod contra fieri accideret, ſi per naturam ſeſe ipſa moverent, quanto enim major eſt in iis quantitas, tanto facilius fit motus, quod plus adſit ejus naturæ & virtutis quæ movet. Indicant hæc non per naturam applicationem ſimilium fieri: ſed intercidere vim, quod & ratio quoque commonſtrat. quærimus enim, nunquid per præſentiam unius ſimilis ut Magnetis, natura & forma alterius, ut ferri, mutetur ab eo quod per ſe eſt, an non. ac mutari quidem non videtur, niſi corrumpatur, non corrumpitur autem. ſi ergo eadem remanet, quæ prius non præſente magnete, idem profecto faciet quod prius, & eandem inclinationem habebit, at prius inclinabat deorſum, ergo & nunc quoque ad idem inclinabit: quare ſi ſurſum ducatur, contra ferri naturam fiet, & vim patietur, qua de cauſa non rectè dicunt ſimilia per naturam ad ſimilia moveri, nec par eſt ſi elementa per naturam feruntur ad propria loca, ut & ſeparata pars ad conſimilem per ſe moveri debeat, quoniam ſeparata pars jam facta eſt totum quoddam, quod per ſe propriam naturam habet ſurſum vel deorſum inclinantem, quæ donec manet ſemper illuc inclinat. Alii dicunt, alterari ferrum a à magnetis ſpecie, & ita alteratum per ſe moveri ad ipſam. Sed certè & hoc nihil eſt, & eadem quæſtio redit, nam per ſpeciem illam magnetis vel corrumpitur forma & natura ferri, vel remanet, ſi remanet & eadem eſt, cur non eandem habet inclinationem?

Quid igitur? deficit ne natura in hoc, ut ſi ſimilia mutuo conſerventur, modum non dederit, quo unum ad aliud moveri poſſit. Non deficit quidem natura, ac modum dedit quo ſimul conjungi poſſent, verum non eum quo elementa moventur ad loca propria, ſed alium: qui quodammodo naturalis eſt, quodammodo violentus, de quo jam ſequitur ut dicamus. Quoniam igitur nulla actio fieri poteſt niſi per contactum (ut in naturalibus demonſtratur) ſimilia autem hæc non ſeſe tangunt, nec per naturam moventur unum ad aliud, neceſſe eſt ſi applicari invicem debent, demitti aliquid ab uno ad aliud, quod proximè tangat, & ejus applicationis principium ſit, hoc autem aut corpus erit, aut forma aliqua ſimplex materialis vel ſpiritualis. Antiqui quidem ut Empedocles & Epicurus,

Oooo quos

Digitized by Google

quos è noſtris Lucretius ſecutus eſt, effluxiones corporum, quas Atomos appellabant, principium ejus attractionis ponebant. quæ quidem effluxiones ne negandæ quidem ſunt (ut mox oſtendemus) modus autem quem ipſi tradebant, ſat rudis & ineptus erat. quem quoniam tum Alexander Aphrodienſis tum & Galenus ſatis apertè reprobant, à nobis prætermittetur. Veruntamen receptis Atomorum effluxionibus nos modum alium tradere poſſe videmur, quo attractio ſimilium fiat, meminiſſe autem oportet eorum, quæ ſupra dicta ſunt de conſenſu & motu partium in toto. ſuppoſito igitur, quod à rebus effluant inſenſibilia corpora, dicimus ab uno ad aliud ſimilium reciprocè transmitti ea corpuſcula, è quibus totum quoddam fit atque unum, verum difforme in partibus, neque enim quæ juxta a. ſunt & juxta b. eam habent rationem ſitus & raritatis ac denſitatis, quam habent quæ in medio ſunt, qua de cauſa partes in toto illo non debite ſe habent. Sicut igitur ſupra diximus in Elementis partes conſenſum habere maximum, & in toto moveri, quum debitum non habent ſitum & modo conſtringi modo laxari, ita & hîc in ea atomorum nube ſe habere dicimus, ut partes in eo toto nunquam debite collocentur, & pro natura conſiſtant, donec in unum non coeant: motis ergo particulis illis & ſubjecta ſimul in quibus ſunt, moveri accidit, & ſimul coire. atque hoc quidem modo ſi quis dixerit attractionem ſimilium fieri, nullum (ut arbitror) aſtruet inconveniens, cauſam referens ad motum partium in toto. Cujus rei & illud eſſe ſignum poteſt, quod confricata quædam ut Succinum, & Adamas fortius ſurculos trahunt. quod ſi cauſa hæc in omnibus aſſignari in univerſum poſſet, non alia profecto quærenda nobis (ut mihi videtur) foret. Sed certè cauſa hæc non omnibus eſſe communis poteſt (ut mox dicemus). quapropter aliud fortaſſe principium inquirendum videtur quam atomorum, quod commune omnibus eſſe queat. atque hoc quidem ſi non eſt corpus, quod ab uno ad aliud tranſmittatur, neceſſariò erit forma ſimplex, & aut qualitas aut ſubſtantia. at certè qualitas nulla earum eſſe poteſt, quæ materiales vocantur, non caliditas non frigiditas, non alia (ut manifeſtum eſt). quare ſi qualitas ulla eſt, erit utique earum aliqua quæ ſpirituales vocantur. quod et multi exiſtimant. Sed habet dubitationem non parvam, quo modo ſpirituale illud eſſe principium poſſit illius motus. nam quod ipſum alteret ſimile ut ferrum, quod alteratum ſeſe mox moveat ad magnetem, ſupra ſatis improbatum fuit. quod verò ſpirituale ipſum ſit illud, quod per ſe movet, non ſatis rationabile videtur. quoniam nihil per ſe moveri poteſt, quod non ſit aut corpus, aut ſaltem natura & ſubſtantia in corpore. porrò nec videtur, quomodo ſpiritualia hæc movere poſſint, præſertim trahere, quoniam productio eorum non cum motu locali fit, ſed per quandam magis generationem partis poſt

 partem

partem momento factam. Si igitur ſpirituales vocatæ ſpecies omnes qualitates quædam ſunt, dicere fortaſſe nullo pacto poſſumus per ipſas ejuſmodi attractiones fieri. Si verò aliquæ illarum ſubſtantiæ ſint, nihil (ut opinor) prohibet ad eas rationem omnem tam miri effectus referri, qui inquiratur à nobis. Recipiendum autem eſt (ut multis placet) ſpirituales ſpecies ejuſdem rationis eſſe cum formis illis, quarum ſunt ſpecies, nec differre ab iis niſi modo ſubſiſtendi. eatenus enim materiales ſunt, & dicuntur, quatenus craſſa quadam exiſtentia in materia ſunt, & certos terminos poſcunt. ingenitum autem eſt formis omnibus ſeſe (quo magis poſſunt) propagare. quod quidem faciunt craſſæ illæ formæ, quæ materiales vocantur, verum propagare ſeſe per eum modum, & exiſtentiam qua ipſæ ſunt, non utique poſſunt. ſed tenuem & ſuperficialem ſui vel partem vel gradum producunt, quem Epipolim vocant, qui ob tenuitatem ſui & contrarium non habet, & momento gignitur ac propagatur, ceu ſoboles quædam. hæ igitur tenues & ſuperficiales formæ aptæ imprimis ſunt id quod ſunt repreſentare, uſque ad craſſas illas à quibus productæ ſunt. propter quod ſimulacra earum & ſpecies ſunt appellatæ. propter tenuitatem autem, & quod momento gignuntur, ſpirituales dici conſuevere: ejuſdem tamen rationis cum iis, quæ & craſſæ & materiales dicuntur.

Si igitur qualitates primæ, ſubſtantiæ ſunt elementorum, ut multi Ariſtoteli attribuunt, aut etiam ſi ſubſtantiæ non ſint, ſed tamen quantum de iis inducitur, tantundem & de ſubſtantia ſubgeneratur, ut Averroi placet, aut univerſaliter ſi ſubſtantiæ ſpecies ſpirituales habent, & ipſæ: viam fortaſſe habere poſſumus ad oſtendendum, quo pacto ſimilium contractio & unio à ſubſtantia fiat per ſpiritualem ſpeciem. Quippe de lato ſpirituali ab a. ad b. & reciprocè a b. ad a. quod ejuſdem rationis ſit cum a. & b. & ſubſtantia, quemadmodum ipſa, totum quoddam fit ex. a. & b. & ſpirituali illo, in quo toto partes non planè debitum eſſe, & ſitum habent, niſi invicem ita aſtringantur ut ſimul & a. & b. coeant. ſic enim totum illud bene habet, & ſecundum naturam coexiſtit: non ſecus ac ſi aer aliquis valde diſtractus ad ſe redeat, & partes quæ longius aberant in unum cogat et uniat. qui motus tandem eſt partium in toto ſeſe ad ſuum ſitum moventium à forma factus, quæ natura et ſubſtantia eſt. eſt ergo partim quidem naturalis (quoniam motus omnis partium in toto à natura fit) & à forma illa quæ in eo toto natura eſt, partim vero & violentus eſt, ſi ferro compararetur & extremis ipſis, quæ per ſe & ut gravia inclinationem deorſum habent, quod & aeri etiam rareſacto et diſtracto accidit, altero extremo quod ſurſum eſt deſcendente per motum partium in toto. quod non inconvenit parti, dum pars eſt, ut in toto certo modo moveatur, quo non moveretur ſi per ſe eſſet & ut totum. qua de cauſa partim violentus eſt mo-

Digitized by Google

tus ille extremis partibus, quoniam naturam propriam ſervant qua vel graves vel leves ſunt, partim autem eſt naturalis, quoniam in toto moventur & non per ſe. ad quæ ſi quis reſpiciat non alienum fortaſſe & veluti paradoxum quoddam exiſtimabit, quod Alexander dixit attractionem omnẽ à calore eſſe. ſi enim qualitates primæ, ſubſtantiæ ſint elementorum, producant autem ſpecies ſpirituales ejusdem rationis, quæ longe productæ ad ſua ſimilia per dictum modum poſſint applicationem eorum facere, calori quidem maxime & præcipue debebitur ea facultas. Latet autem nos caliditas illa, quoniam ſpirituales ſpecies ſenſibilem actionem non habent in alterando, quamquam in movendo vim non exiguam prodant. atque hæc quidem ſunt quæ probabiliter de tanto problemate nobis dicenda viſa ſunt, ad quæ credenda & ea nos induxerunt, quæ Galenus & alii dicunt, quum ejusmodi effectus à tota interdum rerum ſubſtantia fieri dicunt, interdum à ſimilitudine, quæ apud me non aliter intelligi poſſe videntur, niſi per dictum modum. per ſimilitudinem enim à Galeno intelligi ſimplicem relationem, aut relationis fundamentum, ego nunquam exiſtimare potui, quum hæc per ſe principium motus illius eſſe non poſſint, neque enim relatio, neque fundamentum non tangens movere valent. ſed per ſimilitudinem ego arbitror ſpeciem ſpiritualem accipiendam eſſe, quæ tangit. per totam autem naturam audienda eſt forma, quæ ſui ſpeciem propagans, & ad conſimile copulans movere poſſit. utrum autem movere per dictum modum, qui ſit motus partium in toto Galenus exiſtimaverit an per alium, incertum eſt mihi. Sicut autem inter ſimilia mutua verſatur attractio, ita & inter diſſimilia, & contraria verſari propulſationem quandam mutuam conſentaneum eſt credere. quod quoniam in miſtis manifeſtum eſt magis, infra certius oſtendetur, nunc ad reliquos elementorum conſenſus & diſſenſus pertranſeamus.

CAPUT VI.

De conſenſu & diſſenſu elementorum circa qualitates contrarias.

Eſt autem & alia magnopere admiranda elementorum Sympathia & Antipathia circa eas qualitates, quæ contrariæ inter ſe ſunt. ut caliditas, frigiditas, humiditas, & ſiccitas. nam has quidem contrarias eſſe, & ſeſe mutuo deſtruere, atque interimere manifeſtum eſt. at verò quis non miretur, quum nihilominus videamus certos unius contrarii gradus ſtare, ac quodammodo congaudere cum certis alterius. quosdam vero cum quibusdam non poſſe conſiſtere, quaſi caliditas ſpecie tota & natura contraria

 non

non ſit frigiditati. ſed certis gradibus ſolum, quod quomodo ſe habeat, inquirendum. Quoniam igitur gradus certos & quandam intenſionem habent hæ qualitates, quos gradus philoſophi uſque ad octo per quandam æſtimationem producunt doctrinæ gratia, manifeſtum quòd ſummus ille gradus, qui ut octo dicitur, cum nullo gradu ſui contrarii ſtare & convenire poteſt, ſed omnibus adverſatur. at vero ille qui, ut ſeptem eſt, eam non habet contrarietatem, ut omnibus adverſetur, ſed iis ſolum repugnat, qui ſupra unum ſunt. cum uno autem et ſtat et concordat. qui vero ut ſex dicitur cum duobus conſentit, reliquis contrariatur, qui ſupra duos ſunt. quinque vero cum tribus concordat, iis diſſentit qui ſupra ſunt. quatuor porrò cum quatuor convenit, reliquos qui ſupra ſunt non admittit. quare contrariæ quidem ſunt qualitates, ſed non ita ut quilibet gradus cuilibet adverſetur ſed certi certis tantummodo. quod natura quidem ita conſtituit ut miſta fieri & conflari poſſent. Fortaſſe autem nec fieri poteſt, ut gradu uno aut pluribus unius contrarii inductis in alio, tolli amplius ab eodem & deſtrui poſſint, ut ſi. a. calidum in b. frigidum gradum unum caliditatis induxit, fieri non poteſt ut b. gradum illum rurſus deſtruat, & à ſe repellat, ne cum ſeptem ſuæ frigiditatis conſiſtat. quoniam nihil in ſe ipſum agit, neque ſimpliciter, neque quatenus frigidum, in ſe quatenus calidum per unum gradum. Si enim ageret, ageret quidem inducendo frigiditatem aliquam. aut ergo inducet quam habet jam, aut quam non habet, at ea quam habet, produci quidem non poteſt, utpote quæ jam habetur, minus vero ea quam non habet, & jam amiſit, quoniam per illam actu non eſt, nec eſt à quo fiat. relinquitur igitur ut gradus ille unus caliditatis in. b. cum ſeptem frigiditatis ſtet & conveniat, ſimiliter & de aliis dicatur. Sed habet difficultatem quomodo primus ille gradus ab. a. producatur in b. & poſt ipſum alii, & quomodo cum actione ſimul & reactio fieri poſſit. tangentibus enim ſeſe. a. & b. Si quidem potentius eſt a. quomodo patitur? ſi vero impotentius quomodo agit? ſi æque potens quomodo aut actio aut paſſio fit? quid igitur quiſque hac in re dicat, noſtrum inſtitutum non eſt nunc recenſere, quid autem rationabiliter exiſtimemus nos, in medium brevi afferemus, quædam declarationis gratia præmittentes. Primum quidem quòd in actione contrariorum conſideranda eſt potentia, per quam fit actio, qualis ſit & quanta, deinde illud quod inducitur, ac demum in quod propriè agunt. ac potentia quidem ſemper menſuratur per gradus illos ſecundum quos eſt contrarietas. quoniam enim graduum quidam quibuſdam contrarii ſunt, quibuſdam non, univerſaliter nulla actio fit inter eos, qui contrarii non ſunt, nec ab iis potentia reſultat, ſed ab iis ſolum qui contrarii inter ſe ſunt. Illud verò quod inducitur ſemper eſt remiſſiſſimus gradus incipiendo ab uno vel forte à medio

aut minori, aſcendendo verſus ſummum. Contra vero illud in quod fit actio, ſemper eſt intenſior gradus, deſcendendo à ſummo ad minimum. Ex his fit, ut tangentibus ſe. a. &. b. ſive æqualia ſint, ſive alterum potentius, ſemper alterum in alterum reciproce neceſſario agant: & ſi enim. b. ſimpliciter impotentius ſit, frigefaciet tamen. a. & neceſſario gradum unum primo inducet, mox & duos & ita alios conſequenter. quoniam id in quod proprie agit, eſt gradus ſummus, ut octo ipſius. a. calidi, ad quem b. contrarietatem habet per omnes ſui gradus. aget igitur per potentiam reſultantem ex omnibus gradibus, quod autem inducit eſt gradus ut unum frigiditatis, ad quem. a. contrarietatem non habet, niſi per gradum unum qui eſt ut octo. per ſeptem. n. non contrariatur. Siquidem unus frigiditatis gradus cum ſeptem caliditatis ſtat, & contrarietatem non habet. potentia igitur per quam. a. agere poteſt in gradum illum, ut unum frigiditatis qui inducitur; non reſultat ex omnibus, ſed ex uno ſolum, quare reſiſtat. a. per ſolum gradum unum. quum ergo. b. per omnes ſuos gradus agat. a. autem per unum tantum reſiſtat gradui uni qui inducitur, fiet quidem ut neceſſario primus ille gradus inducatur, nec obſtabit pars non paſſa, quoniam & ipſa per gradum unum ſolum aget, per ſeptem enim non contrariatur. at vero & ſecundus pariter inducetur eadem ratione, quod b. aget in gradum ut ſeptem ipſius. a. cui per ſeptem ſui gradus contrariatur, a. autem in gradum ut duo qui. a, b. inducitur, non aget niſi per unum gradum, hoc eſt per illum qui eſt ut ſeptem, quoniam duo frigiditatis gradus cum ſex caliditatis ſtant, & cum iis contrarietatem non habent. reſiſtet igitur. a. per unum ſolum gradum. b. autem per ſeptem aget, quare neceſſario & ſecundum producet gradum, & conſimiliter tertium, & ita deinceps, quoniam ſemper major eſt potentia per quam agit, quàm ea per quam reſiſtitur gradibus, qui introducuntur, quæ ſemper non niſi per unum eſt aut forte per minus & minus infinitum, Idem dicatur & de. a. reſpectu. b. nam quum. a. agat primo in gradum ſummum. b. cui contrariatur per omnes ſuos gradus, inducatque gradum unum caliditatis, cui. b. non reſiſtit niſi per gradum unum qui eſt ut octo, per ſeptem enim non contrariatur, neceſſario quidem fit ut. a. primum caliditatis gradum introducat in. b. mox & ſecundum & alios eadem ratione, quo pacto tandem fit, ut & actio fiat & reactio inter contraria, quod non ſine fine quodam magno à natura inſtitutum eſt, quo miſta conflari poſſint, alia quidem inanimata terræ metalla, lapides & id genus, alia animata plantæ & animalia, & ipſe demum homo, de quorum miſtorum Sympathiis supereſt jam ut dicamus.

CAPUT

CAPUT VII.

De Sympathiis & Antipathiis miſtorum, & attractione ſimilium.

HAbent ergo & miſta ipſa ſympathias ſuas, & antipathias & quidem admirandas. atque inprimis eas habent, quas habere Elementa dictum eſt, imo inſignius propter denſitatem materiæ. Sicut enim ignis & aer elementa non lucent, non ſonant, nec calefaciunt, nec odorem aut ſaporem edunt, niſi addenſentur, ita nec alias virtutes ita exquiſitè oſtendunt, uti quum per miſtionem ſunt condenſata. Igitur & communem univerſi conſenſum loci & nexus in primis habent miſta, tum vero & eum qui eſt partium in toto. Conſtat enim ſi vi fuerint addenſata ſeſe rarefacere, ſi rarefacta denſare. at vero & ad loca elementorum in iis prædominantium moventur, ac poſtremo ſimilia quoque & affinia ad ſeſe trahunt, quod in quibuſdam admirationem non parvam præbet, ut in magnete, electro, adamante & plantis, & animalibus. quanquam particulares quaſdam dubitationes habeant conſenſus iſti. nam ſi per ſimilitudinem (ut ſupra diximus) fit hæc attractio, cur magnes non potius magnetem trahit quàm ferrum, & ferrum cur non potius ad ferrum movetur quàm ad magnetem. quæ nam affinitas eſt pilorum, & ſurculorum cum Electro et Adamante? præſertim quod ſi cum Electro affines ſunt, quomodo & cum Adamante affinitatem habebunt, qui diſſimilis electro eſt. at vero & illud dubium eſt, utrum omnia ſua ſimilia trahant, ut lapis lapidem & caro carnem & reliqua, de quibus nihil conſtat, deinde & quæ non ſit illa ſimilitudo, utrum ſpecie an genere, an in accidente aliquo ſit. ſunt qui dicunt ſimilia eſſe oportere, ſed non eadem, propinqua autem. ac propterea ſimile moveri ad aliud, à quo perficitur magis, quod ſupra ſatis eſt improbatum. Si enim natura grave eſt, donec natura illa remanet, ſemper deorſum inclinabit. videtur igitur mihi ſimilia eſſe oportere, & eadem ſpecie, quæ ſe mutuo trahunt. dico autem eadem ſpecie, aut actu aut proprio ſubjecto. voco proprium ſubjectum id à quo emittitur ſpirituale illud quod trahit. quod ſæpe in miſtis latet propter miſtionis difformitatem: per quam ſæpe aliud actu ſunt, aliud potentia. pili igitur & ſurculi ad Electrum fortaſſe, & ad Adamantem trahuntur, non qua pili ſunt, ſed qua aut aer in ipſis incluſus eſt, aut principium aliud, quod primo trahitur, & rationem analogiamque habet cum eo quod per ſe trahit, in quo & Adamas, & Electrum conveniunt per principium utrique commune. quapropter & Magnes, & alia multa non trahunt fortaſſe, per id quod actu ſunt, ſed

per

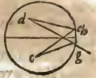
per latens aliud in ipſis principium, quod ſimile ferro eſt aut ipſi, aut principio in eo. Simile autem omne trahere ſuum ſimile ſi analogum ſit, & potentiam habeat, conſentaneum eſt credere: quoniam ita in elementis apparet, & eadem eſt omnium ratio et finis. Interdum autem ſpirituale illud, quod trahendi principium eſt, validiſſimum eſt, interdum debile, ſicuti & principium & forma a qua demittitur. propter quod alia ſimilium valenter ſeſe invicem applicant, alia ſegniter & impotenter, per ſe autem, debere ſe omnia ita habere, non ſolum ratio eſt, quæ omnibus eſt communis, ſed & experientia apparet.

Nos enim præſentibus multis è noſtris medicis experientiam multorum fecimus, perpendiculo bene & concinne aptato, quale eſt in navigatoria pyxide. ac manifeſte videmus, magnetem trahere magnetem, ferrum ferrum, tum magnetem trahere ferrum, ferrum magnetem. porrò electrum parva electri fruſtula rapere, argentum attrahere argentum, & quod valde mirati fuimus magnetem vidimus argentum trahere, item Electrum non ſolum ſurculos & paleas movere ad ſe, ſed & argentum. vidimus quoque idem fruſtum magnetis per unam faciem magnetem trahere non ferrum, per aliam ferrum non magnetem, per aliam utrunque. quod indicium eſt in una parte plus eſſe magnetis, in alia plus ferri, in alia utrunque æqualiter: unde fiat diverſitas illa tractionis. quare nemini dubium eſſe debet, ſimilia omnia per ſe, ſe invicem trahere, niſi per accidens, impediatur.

Nunc & de motu illo quæramus, quo perpendiculum illud temperati magnete ferri ad eas partes convertitur, quæ ad polos ſpectant. qui ad ſimilium quoque attractionem reducendus videtur. quamquam ſunt qui non trahi ullo modo perpendiculum illud putent, ſed cœli vertigine omnia perturbante, ſeſe ita conſtituere, ut quieſcat magis quo poteſt. talis autem eſt linea quæ ad polos ſpectat. alii exiſtimant, ferrum illud ſeſe ad eas ſtellas convertere, quæ in polis ſunt, non aliter quàm herbæ quædam ad ſolem ut heliotropion Tragopogum, & Ornithogalum, quorum neutrum rationabiliter dicitur. perturbari enim à cœli vertigine omnia, falſum eſt, quando illa huc non pertingit, & multa quieſcere hic videntur. quòd ſi cauſa illa ad perpendiculum faceret, utique & ſine temperamento magnetis ad eum ſitum ſeſe converteret. à ſtellis autem nulla attractio fieri poteſt, niſi quæ à calore per accidens fit, calefactis quibuſdam, quæ mox per naturam ſurſum tolluntur, aut forte circumaguntur cum ſole, vaporibus qui in una parte facti ſunt, & ſucceſſivè de una in aliam fiunt, recipientibus impetum ſucceſſivum, & in orbem, ſicuti principium á quo generantur, in orbem fertur. unde accidit quoſdam teneros flores & folia propter humiditatem circumverti cum ſole, hæc autem ad perpendiculum

lum

ſum in navigatoria pyxide nullam habent attinentiam. Conſtat præterea perpendiculum illud declinare à linea, quæ ad polos ſpectat, in noſtro quidem hemiſpherio, quod eſt à fortunatis inſulis ad Catygaram, declinare dextrorſum per gradus circiter novem, in alio autē hemiſpherio, ultra inſulas fortunatas, declinare ſiniſtrorſum, et modo plus, modo minus. obſervant, n. qui ad novum orbem navigant, quum perventum eſt ad meridianum quod per Aſtores vocatas inſulas tranſit, mutari perpendiculum: et quum in noſtro mari dextrorſum flectat à polo, illic ſiniſtrorſum vertit. ut ſi polus arcticus ſit. b. perpendiculum in noſtro mari ubi c. in alio autem mari ubi. d. declinabit quidem in noſtro mari. a. b. polo per lineam. c. g. in alio per lineam. d. e. Nos igitur diligentius rem conſiderantes dicimus cauſam, quod perpendiculum illud ad polum vertatur, eſſe montes ferri & magnetis qui ſub polo ſunt, ut negotiatores affirmant, quorum ſpecies per incredibilem diſtantiam uſque ad maria noſtra propagata ad perpendiculum uſque, ubi eſt magnes, conſuetam attractionem facit, propter diſtantiam autem quum debilis ſit, non moveret quidem magnetem, niſi eſſet in perpendiculo, quare etſi non trahit uſque ad principium unde effluxit, at movet tamen, & propinquiorem facit quo poteſt. quòd ſi naves forte ullæ propinquiores ſint illis montibus, ferrum omne earum evellitur, propter quod navigiis incolæ utuntur clavis ligneis aſtrictis. propter ſitum igitur eorum montium declinat perpendiculum in noſtro mari dextrorſum, in alio ſiniſtrorſum à polo.

Polus b. montes magnetis ubi e, h perpendiculum in noſtro mari, ubi. c. in alio ubi g. in noſtrò igitur mari declinabit à polo per lineam. c. h. in alio per lineam. g. e. Attractio autem hæc ad Atomos & corpuſcula reduci poſſe non videtur, quoniam corpus nullum in tanta diſtantia demitti poteſt, quod unum continuum facere poſſit ab iis montibus uſque ad noſtra maria, ſpeciem autem ſpiritualem nihil demitti prohibet, quod & in lumine manifeſtum eſt, cujus ſpeciem à ſupremo orbe & ſtellis huc uſque demitti conſtat. qua de cauſa attractiones ſimilium ad corpora univerſaliter reduci poſſe, ſupra non arbitrati ſumus.

CAPUT VIII.

De Echeneide quomodo firmare navigia poſſit.

MAjus miraculum præbet Echeneis piſcis, ſi modo verum eſt, quod fertur, aut firmare navigia, aut tardare. Cauſa ſi qua eſt, non alia

certè eſſe poteſt, quàm partim attractio per ſpecies prædictas facta, partim vacuum. modus autem eſt duplex, unus, ut piſcis ille non cauſa ſit ejus retentionis, ſed ſignum alterius quod retinet, alius, ut etiam cauſa ſit. primum igitur nihil prohibet ſaxa & ſcopulos ubi Echeneides degunt conſimilem ſpeciem uſque ad navigia mittere, qualem & montes magnetis ad ferrum in navigiis fixum, ſicut igitur ſi ferrum fortiter & tenaciſſimè navigio infixum eſſet, ita ut nec extrahi poſſet, non attraheretur quidem navigium ad montes illos, ſed firmaretur, tamen, ita & circa ſcopulos Echeneidum accidit transmiſſa ad naves ſpecie, quæ vel ad clavos earum, vel ad aliud analoga ſit, retineri ipſas. quare inventus illic piſciculus ille, ſignum dat ſubeſſe ſcopulos eos, qui firmare navigium poſſint. Si vero non ſignum eſt Echeneis, ſed cauſa ejus detentionis, oportet exiſtimare ipſam primo arctiſſimè affigi navigio, ut evelli non inde poſſit, niſi vi multa, ab ipſa verò ad certos ſcopulos & ab iis ad ipſam mutuo demitti vel ſpeciem vel etiam corpuſcula more torpedinis, quæ conſuetam tentent attractionem ſimilium, nec ipſa igitur navis attrahi in fundum poteſt propter reſiſtentiam ſui, nec ab ipſa avelli Echeneis propter fortem affixionem ob vacuum, unde fit ut firmetur tantum navis aut tardetur ſaltem. quo pacto fieri poſſet, ut ferri fruſtum in aere pendere quidem ſed nec ſurſum nec deorſum moveri poſſet, quod quidem contingeret ſi deſuper magnes poneretur, qui tamen trahere ſurſum ferrum, quantum ipſum deorſum inclinat, æquali potentia poſſet: ſic enim in aere firmaretur ferrum. quum enim potentia quæ deorſum movet, certa ſit, certa item quæ ſurſum trahit, fieri poteſt ut modo altera potentior ſit, modo utraq; æqualis. æquales igitur ſi ſint, pendere in aere ferrum neceſſe eſt, nihil ergo prohibet & navigium tantum reſiſtere ne deorſum trahatur, quantum ſpecies ipſa in contrarium trahere nititur, quare firmari neceſſe eſt. nec plura quidem dici aut inquiri debent de tam abdita re.

CAPUT IX.

De Antipathia contrariorum & quomodo ſe mutuo pellant.

SIcut autem ſeſe ſimilia trahunt propter conſervationem, ita diſſimilia & contraria propter eundem finem ſeſe mutuo pellunt, & fugant. quod in antipariſtaſi multorum patet, in plantis autem & animalibus maniſeſtiſſimum eſt. quæ uti affinia & familiaria attrahunt, ita extranea & incommoda à ſe abdicant. ob quam cauſam & candelæ flamma juxta poſito aliquo valde frigido, ut ferro & ſimilibus, in latus abſcedit. eſt et ma-

gne-

Digitized by Google

gnetis genus quod ferrum abigit, ex quo cultelli ita præparari ſolent, ut alter ferrum ad ſe trahat, alter pellat. quamquam nos quum hoc experimentum in medium olim inductum eſſet, monſtravimus non id accidere, quod ferrum abigeretur, quamvis perpendiculum in latere ubi erat magnes, pelli videretur, cauſam autem eſſe, quod magnes ille eorum eſſet, qui magis ferrum quàm magnetem trahit. applicitus ergo perpendiculo trahebat latus in quo magnes non erat commiſtus, ex quo fiebat ut latus alterum magnete temperatum neceſſario abſcederet, propter quod videbatur pelli ab applicito magnete. Verum nihil prohibet etiam talem inveniri magnetem, qui ferrum pellat propter latens in eo principium, quod ferro contrarium ſit. Eadem de cauſa et *cucumis* recurvatur ſuppoſito oleo, quoniam aquæ multum continet, præſertim dum in incremento eſt, aquæ autem et oleo non parva diſcordia eſt, et naturæ contrariæ. quum igitur per contrarias ſpecies alterum ab altero abſcedat, crementum cucumeris in latus fit, unde recurvari videtur. *Adianton* porrò non madeſcit, neque aquam admittit propter ſiccitatem ſuperficiei, quæ aquæ contraria eſt, et eam ſolet repellere, quemadmodum in pulvere & pennis & aliis ſiccis contingit: in quibus non conſiſtit aqua, ſed aut elabitur, aut in guttulas rotundatur. rotundatur autem quoniam duobus modis aqua ſitum naturalem exquirit. uno modo motu elementi deſcendendo ad locum proprium quando poteſt. poteſt autem quum ſuper aliquo plano ſtatuitur, quod contrarium non ſit, et deſcenſum ejus non impediat, ut ferrum & lapides & id genus, ſuper quibus coextenditur, & deſcendit aquæ quantum poteſt. alius modus eſt, quum non totum extra movetur, ſed partes in toto, quærentes convenientiſſimum ſitum. quod tum fit, quum incidit in ſubjectum, quod propellit undique partes. quod faciunt multa ſiccorum per contrariam ſpeciem. propter quod non motus elementi fit ad locum ſuum, ſed partium in toto ſeſe apte locantium, quantum expedit et bene eſt. talis autem ſitus eſt, quum partes contrarium tangunt ſecundum minimum quo poſſint, et quo magis unitæ ſunt & propinquæ invicem. quæ omnia maxime præſtat orbicularis figura, quæ & in puncto tangit & breviſſimas habet ad centrum lineas. propter quod aqua in ſicca incidens rotundatur. Signum autem quod in Adianto non conſiſtat aqua propter ſiccitatem, id eſt quod duabus exiſtentibus Adianti ſpeciebus albo & nigro, nigrum quidem madeſcit, quod humidioris ſuperficiei ſit, album autem non, quod ſiccioris. ad has cauſas & lethalis Cathablephæ aſpectus eſt reducendus, quippe ſpiritualis ſpecies, quæ ab ipſa ad diſtantiam multam protenditur ob contrarietatem & antipathiam, quam cum ſpiritibus hominis habet, eos divolvit ac fugat unde & homo perit.

Quæſtio de cucumis.

Quare adianton non madeſcat.

Catablepha aſpectus.

Digitized by Google

CAPUT X.

Cur calx & pannus & alia multa ſicca exiſtentia aquam promptiſſimè admittant.

SEd qui fit, ut ſi quæ ſicca ſunt, repellant ob ſiccitatem aquam, Calx tamen & pannus & linea & farina & ſpongiæ & oſſa & terrarum genera, ut ſphragis, & bolus armenus & ejusmodi ſicca exiſtentia omnia, aquam & liquidum omne promptiſſimè admittant. quinimo quod unum eſt, videmus in ſpongiis & lineis aquam quaſi trahatur, ſurſum etiam aſcendere, in calcem vero adeo intime ingredi & penetrare, ut eam diſſolvat. An ſicca foraminulenta, & (ut dicunt) poroſa ſunt omnia: ſed alia poros habent tenues & anguſtos, alia habent laxos, magis & bene conjunctos. quæ igitur anguſtos habent ſicca exiſtentia aquam non admittunt, nam neque quatenus poroſa ſunt, neque quatenus ſicca recipiunt. quæ vero laxiores habent poros, quamquam ob ſiccitatem quodammodo obſiſtant aquæ, quatenus tamen poroſa, admittunt. in iis enim tangente aqua abſcedit è foraminibus aer, qui in iis clauditur, cujus loco ſuccedit propter vacuum aqua, propter quod & aſcendit etiam. quòd ſi bene conjuncti ſint pori, penitiſſimè penetrat aqua & ad particulas omnes quamvis minimas. quapropter, quod calx & diſſolvitur, & incaleſcit. diſſolvitur quidem, quoniam penetrante aqua ad partes omnes remolleſcit earum nexus, propter humiditatem unde & ſeparari accidit. incaleſcit vero facta ſeparatione, igneis particulis quæ prius diſperſæ & diviſæ fuerant & quodammodo in potentia, nunc actu factis atque unitis & potentibus agere jam. quapropter tum Calx ipſa tum & aqua incaleſcunt & fervent.

Quare calx aqua diffuſa diſſolvit & incaleſcat.

Sed rurſus difficultatem non minorem habet, cur fiat ut tangente aqua aer è foraminibus abſcedat, nunquid ipſe per ſe abit? an propulſatur ab alio & ſi propulſatur, quomodo & à quo propulſatur? Sunt qui dicant propulſari aerem, quod denſetur ab aqua, atque in anguſtius cogatur, cujus loco ipſa mox ſuccedat. Sed quomodo fit hoc, quum denſari non poſſit aer niſi à frigido, imbibatur autem aqua in poroſa, non ſolum quæ frigida eſt, ſed & quæ calida, imo hæc magis & citius. Condenſatio præterea certum terminum habet, ultra quem non procedit, at motus ejus aeris, qui abſcedit, terminum nullum habet, donec abſceſſerit totus.

Alii putant, propelli aerem ab aqua ob pondus aquæ. quoniam ſpongioſum ipſum, in quo eſt aer, in qua aliquatenus immergitur, & partes aliquas

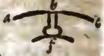
Digitized by Google

quas aquæ habet, quæ aliquibus aeris ſuperſtent. deſcendentibus ergo iis quæ ſuperſtant, aerem inde propelli accidit. Sed & hoc non plane ſatisfacit. etſi enim quantum ſuperſtat aquæ deſcendere poſſit, & aerem qui ſubſidet propulſare, quum tamen ventum eſt ad lineam illam, per quam non amplius ſuperſtat aqua, quid erit mox quod rurſus propellere aerem poſſit? neque enim dicendum eſt, aerem primo propulſatum alium pellere, & hunc alium, et ita ſucceſſive, quoniam, quum totus aer ille concluſus à primo per partem poſt partem tantum abſceſſit, quantum eſt locus, quem aqua occupavit, tum non ultra impulſio fit partium aeris, ſed ceſſat. oportet ergo aliud aſſignare quod pellat continenter aerem donec abſcedat. Utrum igitur aqua non denſatione non pondere propellat aerem, ſed per ſpecies contrarias, ut ſupra dictum eſt, contraria & diſſimilia ſeſe mutuo pellere. diſſimilis autem & extraneæ naturæ eſt aqua & quæ aquea ſunt, cum aere, quare tangens, vicinas ſibi propulſat partes, quod vel facillime fit propter tenuitatem aeris, qui promptiſſimè impulſum omnem recipit. ſuccedente igitur aqua ac permanente ſemper diſſimilitudine eadem, continua fit propulſatio & continua ſucceſſio aquæ, ac demum fuga totius aeris in foraminibus clauſi. atque hoc quidem ſi quis dicat, inconveniens (ut arbitror) nullum aſtruet.

Audiendi tamen & illi ſunt, qui non propulſationem per ſe ullam aeris fieri dicunt, ſed attractionem magis humidi, quo attracto neceſſe eſt cedere qui in poris continetur aer, attrahere autem poroſa humidum non quatenus poroſa (licet viæ requirantur) ſed quatenus exſiccata & privata naturali humido. Duo enim ſiccorum genera ſtatuenda ſunt, alia namque per ſe & per naturam ſicca ſunt. ac talia quidem attrahere humidum non poſſunt, ſed propellere magis habent, quoniam attractio omnis à ſimili fit. alia vero ſunt quæ per ſe quidem & natura humida ſunt, per accidens autem ſunt exſiccata, remanet tamen in iis forma ſua & natura cum virtutibus omnibus, quas à principio ſortita eſt, inter quas eſt, & ſpiritualis ſpecies, quæ attrahere nata eſt quod ſimile eſt, ſimile dico non quatenus tale per accidens actu eſt illud, cujus eſt ſpecies, ſed quatenus per naturam & per ſe tale eſt. quæ igitur poroſa ſunt, maxima pars exſiccata per accidens ſunt, per ſe autem in humore conſtituta. propter quod & poroſa ſunt facta extracto humido cujus appetentiam ſemper habent, & facultatem attrahendi, quod in ſiti manifeſtum eſt. tangente igitur aqua nihil mirum, ſi á poroſo exſiccato & carente naturali humido, trahitur ad partes omnes quod contangit humidum, ac talia ſunt, calx ſpongiæ, linea & terrarum genera. Adianton autem & pennæ & id genus, non ſolum quod anguſtos poros habeant, ſed fortaſſe quod ſicca per ſe ſint, aquam nõ admittunt. Non tacebimus poſtremo & cauſam aliam, quæ adduci poteſt

Duo genera ſiccorum.

ad hoc problema: dicentes rationem ejus rei non eſſe propulſationem ullam, non eſſe attractionem quæ à ſicco fiat, ſed eſſe motum aeris illius, qui in foraminibus clauditur, qui ſeſe naturaliter movet à loco, ubi præter naturam tenebatur, ut cum toto ſuo uniatur ac coextendatur ſecundum naturam. quippe Elementorum partes nunquam naturaliter locantur, niſi toti ſpheræ aeris ita coextendantur, ut nulla earum exerta ſit, & abſcedat à toto, ſed omnes æqualiter in eo conſiſtant. qua è cauſa fit ut aer qui in foraminibus ſiccorum conditur, tametſi toti continuetur per unum extremum, non tamen illic ſecundum naturam conſiſtat, ſed violenter. ut ſi aeris totius ſuperficies ſit. a. b. c. porus vero in quo aeris pars concluditur. b. f. aqua tangens ubi. f. violenter quidem tenetur aer in. b. f. cujus ſignum eſt, quod ſi dirumpatur porus, aer quidem qui in eo erat ad ſuperficiem totius. a. b. c. ferretur coextenderturq; illi, atque ita unietur, ut æqualiter ſecundum partes omnes in eo locetur, & totum unum faciat æquale undique.

Indicat hoc non contineri ſecundum naturam partes aeris in poris clauſi. Permanent tamen in illis nec abeunt dum prorſum eſt in regione & ſphæra aeris. Si enim inde dimoveretur, neceſſario aliquid aliud ſuccedere oporteret, quod certe aer eſſet. cur igitur ſuccedat hic, ille abeat, quum nulla ratio magis hujus ſit quàm illius, præſertim quod ſi hic ſuccederet, & ipſe quidem pari ratione violenter detineretur in poris, ſi igitur & ille diſcedat, alium ſuccedere neceſſe eſt, qui pariter ſi diſcedat, alius ſuccedat oportet, & ita in infinitum, neceſſe igitur eſt primum aerem, quem caſus ab initio illic concluſit, illic etiam permanere, dum prorſum in ſphæra aeris continetur, at ubi fiat ut prorſum non jam undique in ſphæra aeris ſit, ſed aut in aqua totum ponatur, aut aqua ſaltem per aliquod extremum tangat, tum qui in foraminibus eſt aer, extra ſtatim fertur & movetur ad locum totius, cujus ſuccedit aqua. quæ quidem violentiam aliquam & ipſa patitur, propter eandem cauſam quòd & ipſa à toto ſuo abſcedit, verum minus violenter tenetur illa in eo poroſo quàm aer, propter convenientiam naturæ: quæ in utroque gravis eſt & quandam habet analogiam. eſt autem & alia ratio, cur aqua ſuccedere debeat, & ſurſum trahi, quoniam id quod trahit & movet, eſt aer totus qui in poris concluſus receſſum quærit, quod vero movetur, eſt pars aquæ minima quæ in poros parvos trahitur, & parùm reſiſtit propter parvitatem, cui idem accidit quod trochleis per helices fabrefactis, quum per illas pondus vel maximum elevamus, quod ſenſim & in latus elevatio illa fiat. Signum autem quòd aqua conſimiliter attracta facile ſequatur, illud eſt, quòd ſi porus ſit valde latus qualis eſt fiſtula, non ſuccedit aqua, nec aer qui in ea eſt fiſtula, abſcedit, in parvis autem & obliquis poris abſce-

Digitized by Google

abſcedit. aut igitur hæc eſt cauſa ingreſſus aquæ in ea quæ poroſa ſunt, aut & aliæ concurrunt, ut propulſatio, quæ per ſpecies fit, & attractio humidi, quæ à poroſo accidit. de quo ſatis jam dictum ſit.

CAPUT XI.

De analogia rerum in agendo.

EST præterea rerum conſenſus & diſſenſus alius in agendo aut ſimpliciter aut pro certo fine. neque enim omnia in omnia agunt, ſed certa ſolum in certa. quorum ratio quærenda quidem eſt, ſed in univerſum. ergo *in omni actione tria præcipuè requiruntur,* præſertim ſi certi cujuſdam gratia futura ſit. *Sunt autem facultas agentis, aptitudo materiæ, & applicatio conveniens.* dico autem applicationem contactum, ſitum, moram, & in quibuſdam organa. hæc igitur quum conſentiunt omnia, tum actio ſperata fit, & obtinetur finis. & quæ ejuſmodi ſunt Analoga dicuntur. ſi vero aut omnia, aut plura, aut & unum horum deficiat, actio quidem fruſtratur, aut ſimpliciter, aut pro fine, & hæc non analoga vocantur. Accidit autem ſæpiſſimè aliquod unum, aut plura ex his deficere: interdum enim agentis potentia minor eſt quàm oporteat, interdum major. quare ſæpe priuſquam intentam inducat formam, ſubjectum aut abſumit, aut liquat, aut in vaporem vertit. qua de cauſa magna flamma nutriri in parva candela non poteſt. Colliquat enim ſtatim pabulum totum, quod ſenſim in fumum & inde in flammam verti debebat. quandoque materia ipſa inepta eſt. neque enim ex terra aut aqua flamma unquam conſurget, ſed vapor, qui abibit. at neque ex luto neque ex lapide, niſi hæc forte in alia multa prius converſa fuerint. quod ſi flamma futura ſit, ex miſto fiat oportet, neque ex omni, ſed ex ſicco aut unctuoſo, propinquo naturæ ignis. ita nec homo nutrietur ex quolibet, vel etiam tenero. neque enim ex gramine uti equus. quoniam aliena eſt ea natura à natura hominis. aliena autem ſunt in univerſum, alia ob qualitates contrarias, quæ longe diſtant, alia ob ſpirituales, quæ contrariorum ſunt & refugere animam faciunt. aut & quædam etiam repellunt. alia ob ſubſtantiæ modum, qui eſt aut durities, aut mollities, aut craſſities, aut lentor & ejuſmodi; ob quæ, aut non trahitur, quod oportet, aut non pellitur quod oportet, aut non miſcetur quale oportet. ſæpe autem convenientia erunt, & agens, & materia, ſed applicationis modus non conveniet, aut enim non plane fiet applicatio, aut non conſentit propter figuram vel vias & foramina, quæ aut laxa plus æquo ſunt, aut anguſta; interdum contactum prohibet ſpiritualis ſpecies: interdum nimis arcta & aſtricta quædam tenet aut ſpecies, aut vacuum. Interdum contactus fit, ſed mora aut longior fit quàm deberet, unde exuri-

tur

cur materia, aut brevior fit, quàm oportuiſſet. ſæpe actioni obſtat partium ſitus. miro enim modo miſta compoſita ſunt. aliis villi per longitudinem protenduntur, aliis per latitudinem, aliis in orbem, aliis aliter. qui modi pene infiniti ſunt. propter quæ alia per longum bene ſolubilia ſunt, alia per latum, alia aliter. quæ res in alterationibus quoque actionem non parum evariat. quædam poſtremo certa inſtrumenta requirunt. propter has igitur cauſas non omnia in omnia agunt, ſed certa in certa ſolum. Fulmen aurum & vina colliquat nihil læſo loculo & vaſe. in aurum enim & vina penetrat et tangit, & moram trahit, & propter acrimoniam caliditatis eliquat. ad loculum autem & vas debita applicatio non fit, aut propter laxitatem foraminum, aut propter parvam moram. *aurum non imbibit oleum & vinum*, aut propter anguſtiam foraminum, aut propter contrarietatem qualitatum ſpiritualium, quæ ſejuncta ea tenet. *argentum* autem *vivum* vel a vidiſſimè ebibit, quod ſtatim penetret in foramina, et attrahatur propter ſimilitudinem & ſympathiam. *oleum aquæ miſceri non vult, vino* autem *miſcetur melius*, optimè autem cum vino aqua. liquidorum enim alia bene miſcibilia invicem ſunt, alia non bene. bene quidem quæ aut unam et eandem ſubſtantiam habent, aut ſaltem dividi mutuo ad minima poſſunt. aqua igitur cum aqua, & vinum cum vino optimè commiſcentur, quoniam unum ſunt, & unum continuum conflant. vinum autem cum aqua bene et ipſum miſcetur, quoniam ſi forte unum non eſt cum aqua, nec continuum facit, ſed contiguum ſolum, quod forma differat & terminis, dividi tamen cum illa faciliter poteſt in particulas minimas. dividuntur autem ad minimas partes, quoniam natura tum elementorum, tum liquidorum eſt, ut eorum partes meliorem ſitum habeant quo poſſibile ſit. melior autem ſitus eſt ille, quo partes minus diſtant inter ſe quo poſſunt: & ſi quidem datur, continuæ fiunt inter ſe, ſi vero non datur, quia formæ non unum ſint, propinquiores tamen et unitæ magis quo poſſunt, partes eſſe volunt & quærunt. propinquiſſimus autem ſitus eſt, quo diſtant ſolum per interpoſitionem unius minimi, quod ultra dividi non poteſt. Si enim diſtarent per interpoſitionem trium vel quatuor minimorum, majorem procul dubio violentiam ſuſtinerent, quare mutuo ſeſe ad minimas particulas dividunt, ſic enim melius locantur. quæ vero liquidorum, neque unam ſubſtantiam habent, neque invicem diviſibilia ſunt ad partes minimas, illa bene miſcibilia non ſunt. talia autem ſunt, quæ & naturas valde diverſas habent, et alterum illorum fortis et compactæ miſtionis eſt, quale oleum, quod cum aqua plurimum diſtat natura aereum & igneum exiſtens, & pingue et fortiter miſtum. propter diverſam igitur naturam cum aqua neque continuum fieri cum illa poteſt, neque plane contiguum tum quod particula qualibet illius non bene dividitur pinguis exiſtens

Problema de fulmine.

Cur aurum non imbibat oleum & vinum.

Liquida miſcibilia.

Oleum cur aqua non miſceatur.

tum quod altera ad alteram attrahitur (ut eſt videre) propter aerem, qui plurimus eſt in oleo. quare non admiſcetur illi, ſed ſuperſtat. dupliciter enim bene locantur liquida, aut quum ad minima dividuntur, aut quum alterum ſubſidet, alterum ſuperſtat. Superſtant autem quæ leviora ſunt & cum aere conſentiunt magis quale oleum: ad minima vero miſcentur, quæ aquea magis ſunt. Vinum igitur quòd aqueum magis ſit, ſed tamen & aeris atque ignis plurimum habet, & ſi neque neque ipſum optime miſcetur oleo, melius tamen miſcetur quàm aqua. mira res eſt argentum vivum, quod liquidorum nulli admiſcetur, ſed durioribus ſolum, & iis non omnibus, ſed auro & argento & ſtanno, & plumbo, in quæ ita imbibitur, ut mollia ea reddat. liquidis autem autem aliis non admiſcetur: quòd propter pondus ſubſidat omnibus, & quod diverſæ multum naturæ ſit, & fortis miſtionis, neque igitur unum continuum cum aliis facere poteſt, neq; ad minima cum iis dividi. eſt autem fortis miſtio, alia quidem in duritie conſiſtens, alia quæ diu & fortiter agitata eſt, & miſcibilia habet ad quam minimas partes redacta, ſic enim ſeparari invicem non facile poſſunt, tum quòd propter propinquitatem ſimilia ſimilibus ſeſe aſtricta tenent, quare quum diſſimilia diſſimilibus minutiſſime commiſta ſint, ſimilia in ſua conſimilia valde poſſunt, propter propinquitatem, tum forte & propter vacuum, quod propter eam partium vicinitatem plurimum obſtat, ne ſeparatio particularum componentium fiat. eſt autem mira ea miſtio & compoſitio in argento vivo. Conſtat enim è calidiſſimis ſimul & frigidiſſimis partibus, verum redactis ad tam minimam quantitatem, & ita ordinatis ut pene ſeſe omnia tangant, & ſimilia juxta ſimilia, & juxta diſſimilia ſint, quod plurimum facit ad continendam miſtionem. propter hæc igitur aliis liquidis non miſcetur: durioribus vero quibusdam miſcetur ut auro argento ſtanno & plumbo propter ſympathiam naturæ (ut dictum eſt). attrahitur enim in eorum vocatos poros ad particulas omnes. propter quod & ea mollefacit: non ſecus ac alia liquida, ut aqua, ſolent duriora poroſa ut ligna & ejusmodi, mollia reddere. ipſum quoque duritiem quandam & conſiſtentiam recipit, ſi prædictorum ſcobes cum eo miſceantur: attrahit enim & ex ea commiſtione conſiſtentiam acquirit. quod pleroſque fallit putantes per eam viam poſſe argentum conflare, neſcientes non veram miſtionem fieri, ſed apparentem, per juxta poſitionem quorundam conſtitutam, quæ facillimè ſolvi poſſint & ſeparari. Simile quiddam pati & Adamantem cenſendum eſt, ſi modo verum eſt hircino ſanguine ſolo molleſcere. penetrat enim & ipſe in adamantis foramina usque ad minimas partes propter analogiam, quæ eſt vel in principio communi, vel foraminum ratione, propter quod & molleſcit. quæ autem analogia particulatim ea ſit, Deo & naturæ notum eſt. habere autem ſympathiam

Mirum de argento bibo.

Adamas cur ſolo ſanguine hircino molleſcat.

Digitized by Google

pathiam ad quædam Adamantem, & commune attrahendi principium, illud monſtrat, quod & paleas & ſurculos trahit. quare nihil prohibet & ad hircinum ſanguinem conſimilem quoque habere rationem. idem et citriis accidere, inſperſo in eorum cumulum pane, putandum eſt. attracta enim in panem humiditate eorum, atque illic ceu alieno in loco putreſcente, principium reliquo datur, ut computreſcat, qua de cauſa flacceſcunt ea mala.

Mirum de citriis.

Quæſtio de ſonis cordarum.

Uniſonum autem aliud uniſonum commotat, quoniam quæ ſimiliter tenſæ ſunt cordæ, conſimiles aeris undationes & facere & recipere natæ ſunt. quæ vero diſſimiliter ſunt tenſæ, non eiſdem circulationibus aptæ ſunt moveri, ſed una circulatio aliam impedit. ictus enim cordæ, motus eſt compoſitus è duobus motibus, uno quidem quo corda pellitur ante, hoc eſt verſus aeris circulationes, alius vero qui retro fit, corda reducente ſeſe ad ſitum proprium. ſi igitur mota una corda debet & alia moveri, oportet ut in ſecunda talis proportio ſit, quòd undationes & circulationes aeris, quæ impellunt & faciunt motum ante, non impediant motum qui retro fit à corda. quam proportionem ſolum eæ cordæ habent, quæ etiam conſimilem tenſionem habent. quæ vero diſſimilem ſortitæ ſunt tenſionem, non ſeſe commotant, quoniam dum ſecundus fit motus, id eſt reditus cordæ retro circulatio ſecunda illi obviat & ſeſe impediunt: unde nec motus fit ullus præter primam impulſationem, quæ inſenſibilis eſt. vidi ipſe in eccleſia quadam ubi ſtatuæ multæ cereæ ſacellum loco alto diſpoſitæ ſtabant, pulſante tintinnabulo quodam, unam illarum tremere, reliquis immotis permanentibus, quod quum quibuſdam qui prope aderant, indicaſſem, admiratio multa eos cepit. cauſa non alia erat, niſi quæ et in uniſonis accidit. plures quoque quum pondus aliquod ferunt, eadem proportione indigent, ut quum alius pedem ſiſtit, alius moveat: ſic enim ſine labore ferunt. quod ſi ſeſe impediant quietes & motus, fatigatio fit multa et ferre tandem non poſſunt. Idem accidit & iis qui panem pinſunt, quum duo aut tres lignum illud longum ac grave, modo elevant, modo deprimunt. Si enim non ea ratione id agant ut pariter omnes tollant, ac pariter deprimant; ſed quum alius tollit, alius præmere incipiat, motus impeditur & labor accidit. In cordis autem propter celeritatem circulationum non percipitur.

Alia vero ratio eſt, qua Lupina Tympana ea diſſolvunt, quæ ex agnino corio ſunt conflata. in his enim non ſolum aeris motus ad impulſionem facit, ſed & ſpiritualis ſpecies. dictum eſt enim contrariorum ſpecies contraria pellere. à lupo vero & agno contrarias eſſe naturas conſtat, ſpecies igitur contrarii unius delata per aerem ad aliud, pellere maxime & diſſolvere etiam poteſt, non ſolum per ſe, ſed adjuta aere, partim quod

denſior illeſit factus, partim quòd per circulationes & ipſe impellat in penitiſſimos poros ingreſſus. propter eandem contrarietatem dicuntur & aquilarum pennæ pennas alias diſſolvere.

Quæ vero braſſicæ & rutæ inimicitia eſt, præter inimicitiam ſpecierum, inde fortaſſe putandum eſt accidere, quod utraque calida eſt, & craſſarum radicum, quare quum multum humidi quælibet ad ſe trahat, fit tandem ut juxta ſatæ præ humoris inopia areſcant.

De octimeſtri autem partu plura fortaſſe oporteret dicere. nunc tantum dicatur, quod quemadmodum in genere tritici eſt quoddam ſemen, quod tribus menſibus generat, unde et trimeſtre vocant, alii ſetanium appellant, quoddam vero quod ſeptem menſibus parit, quoddam quod novem. partus igitur qui editur octavo menſe, eſſe quidem non poteſt ex eo ſemine quod ſeptem menſibus gignit. quare ex eo erit quod novem menſibus ſolet naturam producere. igitur quum ante novum menſem editus ſit, indicat immaturum eſſe, & vi aliqua ejectum. talis autem utpote immaturus & præcox moriturus enatus eſt. cujus ſignum eſt, quod certis regionibus ut in Ægypto octimeſtres partus etiam vivere ferunt, quòd bonitate regionis defectui immaturitatis ſatis fiat. cur autem duo tantum ſint humani ſeminis genera, & alterum ſeptem, alterum novem menſibus partum edat; eandem habet quæſtionem cur & in genere tritici duo ſimiliter ſeminis genera ſint. cauſa in univerſum eſt analogia talis agentis ad talem materiam, nam quis quærat, cur tanta flamma tantum roboris abſumat in hora una? ac de ſympathiis tum elementorum tum et miſtorum quatenus miſta ſunt hactenus traditum per tranſcurſum ſit. *Partus octimeſtris.*

CAPUT XII.

De anima Sympathiis & antipathiis.

NUnc ad animam tranſeamus, cujus conſenſus & diſſenſus non minorem etiamnum admirationem præbent. præſertim ejus quæ cognitrix eſt. nam quæ vegetat ſolum & in plantis præcipuè ſpectatur, communes videtur conſenſus cũ iis habere, quæ ſimpliciter miſta ſunt. tametſi propter miram compoſitionem quæ organica eſt, exiſtiment aliqui habere plantas peculiares quaſdam actiones, quatenus organicæ ſunt, unde et Plato ſenſu quodam participare eas dixit, quod & confirmare etiam Galenus videtur. Verum operationum quæ organa inſequuntur, alia ab anima fiunt, ut ſimpliciter miſta eſt, alia ab ea uti cognoſcitiva, quare & attractiones aliquæ ſimplices ſunt, aliæ organicæ. organicas dico, quæ fiunt per conſtructionem & dilationem villorum, ſimplices autem quæ per ſpecies ut ſupra dictum eſt. videntur igitur plantæ ſimplices quidem attra-

Digitized by Google

ctiones & expulſiones habere, quemadmodum & alia miſta, organicas autem non. neque enim ad eas obeundas conſtrictione ſui & dilatatione utuntur, ſed ſolum ſimpliciter trahunt familiaria, fugant autem contraria. dedit tamen natura illis organa quædam, quo melius poſſent hæc operari. miro enim ordine ea procedit, trahunt ſiquidem & elementa et miſta non organica, ac demum & organica. verum elementa ſimpliciſſimam exercent attractionem, miſta vero non organica non ita ſimplicem poſſunt attractionem facere, ſed poris ſaltem indigent, et via qua poſſint & ſimilia ad omnes partes trahere, & diſſimilia undequaque propellere. at plantæ majori etiam organo indiguere, per quod certa ſolum attraherent, & certo tempore continerent, et digererent unde tandem nutriri poſſent. animalia porro præter hæc organum etiam movent, & conſtringunt, & laxant prout bene eſt. Plantis igitur & ſi neceſſarium eſt organum quoddam ad attractionem, non tum proprie organicam faciunt attractionem, quare nec ſentiunt nec cognoſcunt, niſi per tranſumptionem quandam, quod miro quodam quaſi ingenio diſcernant, quæ ſibi convenientia ſunt, et quæ contraria, ac per artificioſe compoſitas vias trahant & pellant. atq; hoc eſſe arbitror, quod Plato voluit ſignificare, quare nec ſimpliciter dixit ſenſum habere plantas, ſed ſenſum quendam. Si enim ſenſum proprie haberent, ſicutique & conſtringi poſſent percepto malo, & laxari percepto bono, ut paulo poſt oſtendemus. quærat autem fortaſſe aliquis, quomodo in plantis & univerſaliter in iis, quæ aluntur et vegetare dicuntur, attractio elementi fiat. ſiquidem attractio eatenus fit quatenus aliquid ſimile eſt, at alimentum quum trahitur diſſimile eſt, quippe quod alterari et transmutari indigeat, ſi poſtremo aſſimilari membro debet. oportet igitur eorum meminiſſe quæ ſupra dicta ſunt, qui ſeſe trahunt, per principiũ utriſque commune trahi, quod ſæpe in miſtis latet. quæ aliud actu ſunt, aliud potentia, multa enim actu et per accidens privata eo ſunt, quod per ſe & per naturam habent, remanente tamen natura propria & forma cum virtutibus et potentiis propriis, inter quas eſt et attractio. attrahitur igitur alimentum à forma non qua actu, et per accidens talis eſt, aut ipſa aut alimentum, ſed qua per ſe talia ſunt, ac ſi quidem eſt ſimilitudo principium ejus attractionis, alteratio tamen quædam mox fit, ut id abjiciatur per quod actu diſſimilia ſunt. quo abjecto demum exquiſita fit ſimilitudo & unio. illud autem per quod actu & per accidens diſſimile eſt, quandoque quidem eſt forma trahens privata aliquo ſibi per naturam debito, interdum eſt id quod trahitur ut alimentum, quod per accidens ſuper abundat aliquo contrario et abjiciendo, per ſe autem ſimile eſt, quare eatenus ſimile attrahitur, quatenus contrarium alteratur.

CAPUT

Digitized by Google

CAPUT XIII.

De ſympathiis animæ cognitricis.

MAjores autem & magis admirandos conſenſus & diſſenſus ea habet anima, quæ cognitrix eſt. primum autem recipiamus cognitionem omnem tum ſenſuum, tum phantaſiæ & intellectus, per eas ſpecies fieri quæ ſpirituales vocantur. porrò ſpecies haſce repræſentare non ſolum res, quarum ſunt ſpecies, ſed & rerum modos. dico autem modos, figuram, ſitum, magnitudinem, locum, motum, quietem & relationes multas, ut ſimile diſſimile, dextrum ſiniſtrum, & id genus. inter quos modos præcipui & maximè intrinſeci ſunt convenientia & disconvenientia ejus, quod offertur cum anima. omnis enim oblata res recipitur quidem ab anima veluti amica & conveniens, vel uti ingrata & disconveniens. atque hi primi quidem ſunt, & ſimpliciſſimi conſenſus, & diſſenſus rerum cum anima. à quibus duo etiam effectus primi & ſimpliciſſimi ab anima fiunt, conſtrictio & dilatio. quippe recepta ingrati & disconvenientis ſpecie, conſtrictio animæ & membri fit, recepta vero grati et convenientis laxatio & dilatatio. qui motus quomodo ab anima fiant, non parvam habet dubitationem. quoniam contraria ſunt: dilatatio & conſtrictio, contraria autem per ſe ab uno non poſſunt fieri, niſi forte ad unum certum fuerint, condenſantur quippe elementa, rarefacta quum fuerint, & rarefaciunt ſe condenſata, ſed hoc ad unum certum eſt, quo veniant ad eum ſitum & terminum, qui illis pro natura debetur. aer quoque ſi loco ignis ponatur, deſcendit, ſi in loco aquæ, aſcendit. ſed hæc fiunt non ut contraria, ſed ut ad unum tendant. at conſtrictio, & dilatio membrorum non ad unum eſt, ſed modo magis, modo minus utrunque faciunt, quinimo et ab eo etiam termino ſæpe recedunt raritatis et denſitatis, qui formæ miſti debetur, quatenus miſtum eſt. quod per naturam fieri poſſe non videtur. ſi igitur anima per naturam facere contrarios illos motus non poteſt, quid per deos erit quod ipſos faciat? Sunt qui in his ad inſtinctus naturæ recurrant, dicentes habere animalis naturam inſtinctus quoſdam, per quos movet, prout bene eſt & magis expedit. ſed certe hoc non aliud eſt, quàm eandem quæſtionem repetere. ſi enim inſtinctus ille eſt principium per ſe eorum motuum, oportet naturam eſſe. natura autem omnis una eſt & unius factiva, aut plurium quidem ad unum. hi autem motus neque unum ſunt, neque ad unum, imo non ſolum inter ſe contrarii, ſed formæ miſti contrarii.

Fortaſſe igitur dicendum eſt, ſicuti elementum plures habitudines &

plures motus habere poteſt, unum, ſcilicet ad loca propria, alium partium in toto, ita & anima, quæ forma membri eſt, poteſt plures habere habitudines & motus: unum quidem ad motum elementi prædominantis, alium partium in toto. & hunc duplicem, alterum quatenus ſimpliciter miſtum quoddam eſt, alterum quatenus eſt forma cognoſcens. utroque enim modo partes in toto moveri poſſunt. nam quatenus totum illud ſimpliciter miſtum eſt, ſeſe partes in eo & condenſant et rarefaciunt, quo veniant ad certum illum terminum, qui toti convenit. at vero & quatenus totum illud cognoſcens eſt, ſic poſſunt in eo moveri partes ut bene eſt. ſi enim non cognoſcentia poſſunt per naturam ſimplicem debitam coexiſtentiam ſibi parare, cur & cognoſcentia & ſentientia bonum & malum non itidem poſſint? eſt igitur anima quodammodo una natura, quodammodo non una. una quidem quatenus membrum ſimpliciter miſtum eſt, cujus eſt forma: ac talis quidem unius factiva eſt, aut plurium ad unum. non una autem eſt quatenus cognoſcens. ſic enim quum à diverſis movetur, diverſa etiam fit, aut ſaltem non eodem modo ſe habens. quare & ut talis plura & contraria poteſt efficere, quoniam non ut ſimplex, & una natura agit, nec inconvenit partes in toto moveri una habitudine, quæ toti contraria eſt ſecundum aliam habitudinem. nam & in aliis miſtis partes interdum rotundantur in toto, & non deſcendunt, interdum deſcendunt & non rotundantur, tum & ſe rarefaciunt ac condenſant, nunc aſcendentes contra totius naturam, nunc deſcendentes. quare nec inconvenit conſtringi & laxari membrum, quatenus cognoſcens ultra eum terminum rarefactionis, qui ſibi debetur, quatenus miſtum eſt. neque enim repugnat eundem motum eundem eſſe violentum ſub una ratione, conveniens autem ſub alia. igitur recepta ſpecie ingrati et disconvenientis nihil repugnat membrum conſtringi, ſic enim partes melius eſſe et ſitum habent, quoniam tactus fit ſecundum minimum quo poteſt, & retractio à nocente. contra vero ſi boni & grati ſpecies recipiatur ab anima, dilatio fit, quoniam penitiſſime partes omnes id bonum recipiunt, alioqui totum non bene haberet, niſi ſecundum partes omnes frueretur eo bono. primi igitur & ſimpliciſſimi conſenſus & diſſenſus animæ hi ſunt, & primi motus animalis conſtrictio & laxatio. ex quibus parvis principiis mox ad magnos et admirandos ſenſim pervenire animal potuit. primum autem de ſympathiis ſenſuum & antipathiis proſequamur.

CAPUT

CAPUT XIV.

De ſenſuum ſympathia & antipathia.

MIra profecto ea concordia eſt, quæ inter ſenſus & eorum objecta verſatur, ſi temperata ſint. alioqui ſi excedant non ſolum non conſentiant cum ſenſitoriis, ſed ea perturbent et corrumpant. Soni igitur (ut ab iis ordiamur) ſi valde magni ſint, ſi nimis acuti, ſi nimis graves, ſi aſperi, ſi multi confuſi, ſi prorſus inſoliti & ignoti, ſi uniformes ac demum ſi immuſici ſint, omnes per moleſtiam recipiuntur. cauſæ autem occultæ admodum ſunt. communis vero omnium ratio eſt, ingratos eos offerri ſonos in quibus anima incommodam cognitionem facit. quoniam enim finis ejus & perfectio, eſt ipſa cognitio, ad hoc autem requiruntur & bonus organi ſtatus, & virtus potens & applicatio conveniens, ac modus receptionis idoneus, tum quidem per diſplicentiam anima recipit, quum aut virtus laborat, aut organum vim patitur, aut applicatio impeditur, aut incommode recipit. qui igitur imbecilles ſunt, aut circa auditum dolent, ſonos pene omnes ferre non poſſunt. verum cauſa non accidit ex ipſis ſonis. at ſi ſonus ingens ipſe ſit, commotat organum propter circulationes aeris, tum et virtutem diſſolvit, & applicationem tollit, unde et confundi animam accidit et terreri. ſimiliter et ſi acutus valde ſit ſonus, et ſtridulus, applicatio vim patitur, quaſi in anguſto facta. tum et membrana auditus quaſi icta offenditur, unde et contrahitur repente, ac cum ea ſimul et nervuli quidam uſque ad radices dentium, in quem locum ſubito incidens novus aer horrorem quendam circa dentes facit. gravis quoque plus æquo ſi ſonus inferatur, plus aeris movet quam ſenſitorium ferat, tum et applicationem valde amplam expoſcit. aſper vero eſt, qui fertur per inæqualem ſuperficiem. quare circulationes aeris confundit, & ſpeciem quaſi fractam ad ſenſum defert, unde & ſenſatio ſimul varia fit & confuſa, ad quam nec applicatio conveniens adhibetur. Uniformis autem idcirco moleſtus redditur quod nihil addiſcit anima, coacta nihilominus intentionem fruſtra adhibere. Cur autem ignoti & valde inſueti ſoni timorem incutiant, mox dicemus, quum de timore agemus. qua vero de cauſa fiat, ut qui immuſici ſunt, moleſti audiantur, muſici vero & certis conſtantes numeris, ſuaves gratiq; recipiantur, difficultatem non parvam habet. quando nec numeri, nec in univerſum quantitas ulla per ſe poteſt eſſe principium ullius actionis. per accidens autem & ut modi ejus quod per ſe eſt, quomodo concurrant numeri, non ſatis patet.

Utrum igitur ut quidam dicunt, quòd anima maximè muſica ipſa ſit (ut

(ut Timæus tradit) muſicis etiam ſonis gaudeat, an rhethoricum magis eſt hoc. & Timæi generatio animæ poeticum quiddam eſt, nihil aliud ſignificare volens, quàm quod anima ex maximis rerum perfectionibus conſtat. ad numeros autem qui in ſonis ſunt equidem non video quam cognationem habeat. Fortaſſe igitur dicendum eſt, ſicut in numeris quidam integri ſunt, quidam fracti, ita et in ſonis quidam integri, quidam fracti dicuntur. Integri ſunt omnes per ſe ſoni, qui vocem unam faciunt, una autem vox quæ tota ſimul movet, fracti vero qui vel unam vocem non ſimul totam reddunt, ſed per partes, vel vocem unam & inſuper partem ejus includant. Si igitur integer ſonus ad aurem veniat, ſive unus fuerit, ſive plures, collati invicem ſuaviores accedunt, quàm ſi fracti veniant. unus quidem, quia ſi vocem non unam facit, ſed per partes ad unam aſcendit vocem, aſper quodammodo eſt, & inæqualis atque indiſtinctus, ſi vero vocem unam totam reddat, et ut dicitur rotundam, diſtinctus eſt atq; idcirco gratus. Similiter & ſi plures ſint, fracti autem, aut omnes aut aliqui moleſti ſunt, ſive voces non reddant unas, ſive unam & inſuper partem includant. in omnibus enim inæqualitas quædam eſt & indiſtinctio. at ſi voces rotundæ omnes veniant, tum et ordo quidam in illis eſt et diſtinctio. omne autem ordinatum & diſtinctum delectat. quod et Ariſtoteles ſignificare voluit circa problemata. Numeri igitur quatenus numeri nihil per ſe faciunt ad ſuavitatem, et moleſtiam in ſonis, ſed ſolum quatenus per ipſos modi ſonorum notantur, qui aut diſtincti, aut confuſi & aſperi ad animam pertingunt. quamquam de his plura fortaſſe oporteret dicere, nunc autem tantum dictum ſit, quantum attinet ad propoſitum.

Eadem & circa viſum contingunt, & propter easdem cauſas. Lumen enim ſi ingens ſit, ab anima ferri non poteſt, quoniam & ipſum virtutem et applicationem diſſipat, quod & colores quoque faciunt, qui nimium lucis habent, ut albi & rubri ſi & fulgidi ſint, medii vero quod temperatiores ſint grati omnes recipiuntur, & inter ipſos viridis qui temperatiſſimus eſt. tum qui illi ſunt proximi ut puniceus & flavus, niger vero quòd privatio quædam ſit lucis, minus delectat, parvorum quoque conſpectus ingratus pariter eſt, quod applicatione multa indiget & indiſtinctus eſt. *Sapores grati.* In ſaporibus quoque qui valde acuti ſunt, ut Euphorbii Clematidis & ſimilium, moleſti omnes ſunt. fortaſſe autem & ſenſum tactus feriunt. quoniam calidiſſimi ſunt. calidi quoque ſunt ſalſus amarus & dulcis, ſed ſalſus acuitatem habet haud ingratam, quoniam diluti ſubtilis nonnihil habet, propter quod aſper non eſt, ſed æqualiter ſenſum tangit. at amarus contra inæqualiter tangit, quod ex terreo aduſto conſtet, & in craſſa ſubſtantia ſit. quare aſpera eſt illius applicatio & confuſa. dulcis vero ſuaviſſimus omnium recipitur, quoniam exceſſum in miſtione nullius habet, ſed omnium

Digitized by Google

mnium convenientem miſcellam ex aereo multo & aqueo, cum quibus quæ terrea & ignea ſunt, minutiſſime ſunt confracta & rotunde commiſta. propter quod æqualiſſime ſenſum attingit & ut unum, quam ob cauſam è rotundis conſtare Pythagorici ajebant. è frigidis autem ponticus acutis oppoſitus eſt. qui è multo terreo conſtat non plane digeſto, hoc eſt non exacte commiſto, ſed in rudi & craſſa ſubſtantia conſtituto, propter quod & ille aſper eſt et inamabilis. ſi vero in eodem terreo plus aquei humidi adſit, acerbus fit ſapor. qua et ipſe aſper eſt & ingratus, minus tamen quam ponticus propter dilutionem, quod ſi minus adhuc terræ plus autem ſubtilis aquei bene commiſti affuerit, acidus vocatur ſapor, minus adhuc ingratus. ſi vero terreum ſubaduſtum fuerit, ſubtile autem, multo autem aqueo bene commiſtum, acetoſus fit ſapor. in univerſum autem terra ingratum videtur ſaporem facere, quod inæqualis ſit ac ſicca & frigida, humiditas vero gratior videtur, quoniam æqualis eſt et levis. quod ſi cum caliditate conjuncta ſit, omnium ſuaviſſima habetur. quoniam & calor gratiſſimus eſt animæ propter quod aer maxime ad ſuavitatem ſaporum facit, aqua vero propter frigiditatem minus. Ignis porrò & ipſe, niſi acrimonia officiat, propter caliditatem ad ſuavitatem conducit. multum præterea refert utrum miſtio ex minutiſſimis conflata ſit, & iis quæ unum facere apta ſunt, an aliter. quas ob cauſas diverſæ ſaporum miſtiones fiunt. quarum aliæ gratæ, aliæ ingratæ animæ ſunt. ingratiſſima omnium illa eſt, quæ non aliam habet appellationem, niſi quod abominabilis dicitur, ut luti ſtercorum & quorundam medicamentorum. horum autem digeſtio nulla eſt, nec miſtio quæ ad unum ſit, ſed plurium confuſio, quorum alia amara ſunt, alia acria, alia inſipida, alia aliter ſe habentia, ad quæ nec applicatio conveniens eſſe poteſt, nec diſtinctio, nec ordo, nec demum familiaritas ulla cum anima. proportionaliter autem ſe habent, & odores quorum ingratiſſimus eſt, qui fœtidus appellatur, quique abominabili in ſaporibus correſpondet. nam & hic ex iis pariter reſultat, quæ nullam habent digeſtionem nec rationem miſtionis, ſed confuſionem è multis ac diverſis. qualia fere ſunt putreſcentia. In quibus diſſoluta miſtione evaporatio diverſorum contingit. Oportet præterea & illud non ignorare quòd contrariarum miſtionum contrariæ quoque formæ ſunt, & contrariarum formarum contrariæ quoque ſunt ſpirituales ſpecies in repræſentando. propter quod in ſaporibus & odoribus illud præcipue accidit, ut quorum contrariæ ſunt miſtiones, illorum quoque & ſapores et odores contrarii ſint. quare nec qui uni animali eſt gratus ſapor aut odor, etiam alteri eſt gratus. Sicuti nec eiſdem omnia nutriuntur, quod diverſæ ſint diverſorum miſtiones & diverſis gaudentes, quod & inter homines quoque eſt videre; quorum alii vinum, alii acetum, alii car-

Digitized by Google

Tactum delectantia.

nes, alii alia faſtidiunt, vel natura vel morbo. Porrò & circa tactum eadem quoque ſpectantur. ſuaviſſimus & maxime convenienseſt illi calor ſi tempeſtas ſit, tum & humiditas, quoniam lenis eſt & æqualem tactum facit non aſperum. miſtio quoque illa voluptuoſiſſima eſt, quæ dulci ſaporum proportione reſpondet, in qua decoctio eſt optima, & miſcella rotunde confecta, temperata autem qualitatibus, quale eſt ſemen. propter quod ſuaviſſima omnium eſt voluptas, quæ in ſeminis emiſſione ſentitur in ea parte, quæ pariter omnium titillantiſſima eſt. Ingrata vero tactui per ſe eſt frigiditas, maxime quæ cum ſicco conjuncta eſt, propter quod terra, & ea in quibus dominatur, ingratiſſima ſunt. Figura porrò & partium ſitus, quæ tangunt, non parum faciunt ad voluptatem & moleſtiam illius ſenſus. unde quæ aſpera ſunt & quaſi hamatæ ſuperficiei ingrata animæ ſunt. Ingratus præterea, & doloroſus eſt et ſenſus ille, qui fit ſeparatæ partis à parte. nullus enim convenientior eſt ſitus partium membri, quod continuatio illarum, qua re ſeparata parte quicquid aliud ſubingreditur et tangit, inimiciſſimum advenit: ſubingreditur autem ut plurimum aer. ſunt tamen qui dicant ſeparationem ipſam ſentiri, unde & dolor inſurgat, quod violentiſſima res ſit ſeparatio. quod certe dici non poteſt, ſi quis bene advertat quid ſit per ſe ſeparatio, non enim aliud eſt quam localis motus, aut partes illæ duæ ſeparatæ. motus autem per ſe non ſentitur, nec numerus ille, niſi quid aliud ſubſit, quod per ſe ſenſum moveat.

CAPUT XV.

De primis effectibus qui fiunt ex conſenſu & diſſenſu ſenſuum.

SEntiunt autem partes & membra animalis quandoque quidem per ſe ſola, animali ipſo non ſentiente nec judicante ſe ſentire. Interdum animali ſimul ſentiente partis ſenſationem & judicante. nam motus quidem quo inteſtina & venæ ſuccum trahunt & deponunt, & torquentur ad emittenda excrementa, tum venarum & cordis dilatio & conſtrictio & id genus per ſe quidem à membris fiunt, animali ipſo nihil ſentiente. urinæ autem emiſſio & fecum, & tuſſis, et ſternutatio & ira, et timor & progreſſio non ſine phantaſia fiunt, & judicio animalis. quædam etiam imperante voluntate proveniunt. Simpliciores autem et natura priores videntur motus, qui ſine phantaſia fiunt. Fieri autem illos per ſenſum quendam membrorum credendum eſt, conſtrictiones enim & dilationes non niſi per boni & mali receptionem quandam fieri poſſunt, ut dictum eſt. pro-

pter

Digitized by Google

pter quod natura, quę ab imperfectiſſimis per gradus ad perfectiſſima progreditur, animalia quædam fecit, quæ vegetant ſolum et ſentiunt, ſine totius phantaſia, ſed membris ſolum per tactum bonum & malum comprehendentibus, quales ſpongiæ ſunt. quapropter de membrorum motibus, qui ſine phantaſia ſunt, primo breviter agamus, mox & de phantaſiæ ſympathiis agemus.

Reaſſumamus igitur quæ ſupra univerſaliter dicta ſunt, ſpeciem omnem quæ ab anima recipitur, recipi quidem vel uti bonam & convenientem, vel uti malam & diſſidentem. ad hæc autem primos & ſimpliciſſimos animæ motus eſſe conſtrictionem et dilatationem, hanc quidem recepta boni ſpecie, illam, mali. ab his ergo & alii deinceps fiunt & quidem admiranda interdum in eodem membro, interdum & in annexis. quippe recepta nocentis ſpecie et facta conſtrictione, ſæpe paulo poſt et dilatio fit, quod alioqui mirum videtur. fit autem ſæpe tam vehemens & ſubita dilatio illa ut excutiatur nocens. verum motus illi non ſecundum idem & ſecundum eandem rationem fiunt. Siquidem conſtrictio fit, ut tangatur nocens ſecundum minimum quo poteſt. dilatatio vero mox fit, quoniam minimum illud quod tangit, diu ferre non poteſt illum contactum, tum quia ut miſtum vim patitur nimis aſtrictum, tum quia ut ſentiens, eo in ſitu perſiſtere non poteſt, quibus de cauſis repentina laxatio fit, et ſæpe tanta ut excutiatur nocens. quod ſi excuti non detur ſed neceſſario inſtet et inſiſtat, tunc alternatim fit nunc conſtrictio nunc dilatatio, ſic enim membrum quietem quandam & pauſam doloris invenit, ut accidit in iis quos phalangia pupugere. Interdum fit et motus tremulus, qui & ipſe compoſitus eſt è dilatatione et conſtrictione. verum differt á priori: in illo enim utrumque motum faciebat anima, in hoc laxatio fit à pondere membri propter debilitatem, conſtrictio vero à virtute & ab anima, quæ ubi pauliſper ceſſit ponderi, quaſi reaſſumptis viribus conſtringit membrum ac ſuſtinet quem motum alternatim facit, quoniam ſuſtinere ſemper ſi vellet anima, deficeret, quare melius quod poteſt, facit. Interdum recepta ſpecie mali non conſtringitur membrum, ſed dilatatur. quod maxime fit quum intrinſecum eſt nocens: conſtrictio enim ipſum auget, dilatatio minuit, quoniam ſic refugit anima. quo pacto cor fortaſſe & venæ dilatationes ſuas factitant. introrſum enim quum caliditas magna ſit, ſi inflammari ipſum accidat, tum ſeſe laxat ac dilatat, ſic enim minus tangit. porrò facta dilatatione rurſus conſtrictio fit, qui motus eſt naturalis, membro redeunte ad ſitum proprium. utrique autem motus ſua conſequuntur beneficia, naturæ cognita, nam ad priorem dilatationem ſequitur attractio novi aeris, à quo refrigeratur cor, ad conſtrictionem vero ſequitur expulſio ejuſdem aeris calefacti, & ſimul fuliginum multarum cir-

ca exiſtentium. quæ quidem beneficia cognita Deo et naturæ ſunt, non a. ipſi cordi. quare quodāmodo per ſe fiunt à corde, quodāmodo per accidens, per ſe quidē ſi cōſideretur cor ut pars totius naturæ, quæ res ordinat et fines noſcit. per accidens a. quatenus cor eſt natura quædā una per ſe, quæ quidē nō aliud agit niſi quod per ſe & per naturā poteſt, ad quod ſi & finis ſequatur à natura totali intentus, per accidens fit quantum ex ſe eſt. non enim ſeſe dilatat cor primo et per ſe, ut aerem novum trahat à quo refrigeretur, ſed ut minus tangat internum nocens, nec conſtringitur ut expellat fuligines, ſed ut redeat ad ſitum proprium, qua tamen viciſſitudine temperiem acquirit, ſine qua vivere non poſſet. Sæpe et quiddam aliud majus molitur membrum recepta nocentis ſpecie. nam conſtringendo ſeſe in una parte, deponit nocens in aliam partem, qua rurſus conſtricta, deponitur idem nocens in aliam, & ex hac rurſus in aliam, quo pacto tandem in totum lædens abjicitur, ſic inteſtina feces & excrementa, veſica urinam deponunt, res quidem mira, quod unum membrum nunc has nunc illas partes contrahat, et modo hos villos, modo illos, quaſi ratione quādam utatur. non eſt autem ratio alia, niſi partium motus in toto, in quo quælibet ita locatur ut melius expedit. tantus eſt conſenſus earum inter ſe & in toto. propter quod ſæpe non uno modo moventur omnes, & villi omnes, ſed modo hi, modo illi reliquis quieſcentibus, & ita cunctis ac toto melius ſe habentibus quo poſſibile ſit. Sicut autem in receptione mali diverſi contingunt motus, ita & in boni receptione varii effectus fiunt. ſi enim per totum membrum receptum fuerit bonum, tum dilatatio & laxatio totius fit, quo partes omnes profunde bono ſimul frui poſſint (ut dictum eſt). Si vero non ſecundum totum receptum ſit bonum, ſed in parte ſolum; tunc non dilatatio totius fit, ſed aut conſtrictio magis totius, aut partis ſaltem, quæ bono caret ad eam partem quæ habet. non ſunt autem conſenſus iſti, & diſſenſus tantum in ſimplicibus membris et eorum partibus, ſed et inter compoſita viſuntur, & ea quæ non continua ſunt, ſed contigua, altero alteri famulante & conſentiente. uno enim affecto & alia conſimiliter afficiuntur. propter quod divinum dicebat Hippocrates eſſe conſenſum inter membra.

Conſenſus membrorum ad matricem.

Laborante matrice, & aut ſurſum, aut in latus retracta, ita & reliqua coafficiuntur membra unum poſt aliud, ut eorum nullum audeat motum conari, omnia quietem agunt, palpebræ clauduntur, reſpiratio vix fit, & cuncta demum, ita immota manent, ut ne pes quidem aut digitus dimoveri queat ſine moleſtia. Cauſam Galenus putat, quod à matrice frigiditas quædam ſtupefactiva non aliter elevetur ad membra reliqua, ac in torpedine piſce effundi accidit, quod quidem ut admittatur, poteſt nihilominus ſine eo ſtupore ad ſimplicem membrorum conſenſum referri (ut mihi vide-

Digitized by Google

videtur). præſertim quòd ſtupefactum nullum apparet membrum. ſed & audit mulier & calet ac rubet. non movetur autem ullum membrorum ut conſentiant primo affecto, quem conſenſum in multis aliis eſt videre. dolente ore ventriculi incurvatur corpus totum. in calculo ſitus quosdam natura docet, ſub quibus melius nos habemus, quàm omni alio modo. et in dolore capitis ſæpe oculos ita claudi accidit, ut ſi aperiri cogas, moleſtiſſime facias, & dolorem augeas. ita ergo & affecta matrice nervi & ligamenta, quæ ad illam pertingunt, contrahuntur, aut ſimul tenti tenentur, mox ſucceſſive & crurum nervi & dorſi, & diaphragmatis, & pectoris, & aliorum idem faciunt. ac demum totum immotum perſtat. qui ſitus & ſtatus uti magis conveniens à natura eligitur, nec partes melius in toto locari & conſiſtere poſſunt, ita affecto primo membro. cujus ſignum eſt quòd ſi dimoveas membrum aliquod, mulier torquetur, et moleſtiam pati indicat. tantus eſt conſenſus inter membra, quæ quamquam diverſa ſint qualitatibus & natura, animam tamen unam fortita ſunt. quærat autem fortaſſe aliquis, utrum affecta una prima parte ſpecies ejus affectus una ad alia membra mittatur, an plures ſint ſpecies, quot & membra & affectus. nihil autem prohibet nec plures eſſe ſpecies, nec primam mitti ad alia membra. ſed ſatis eſt aliquod primum eſſe affectum per quod anima quæ una in omnibus eſt, poteſt partes omnes in toto movere ut melius eſt, et locare. ſicut enim in uno membro ſimplici recepta boni vel mali ſpecie non ſecundum totum ſed in parte ſolum, totum tamen ſitum quærit quo poteſt, meliorem, ita & in toto animali quamquam non utique ſit ſpecies boni et mali, ſed in aliqua parte tantum, poteſt tamen totum ipſum et partes in eo meliori modo locari, quo poſſibile ſit. de quo & nonnulla mox dicemus. ac de ſympathiis & antipathiis ſenſuum et ſimplicium membrorum per tranſcurſum dictum ſit.

CAPUT XVI.

De conſenſibus & diſſenſibus phantaſiæ.

MAjores multo & magis admirandi ſunt conſenſus illi & diſſenſus, qui fiunt ſpecie boni & mali ad phantaſiam delata. per quam non jam ſenſus aliquis judicat, ſed animal ipſum. videtur enim ea facultas quaſi toti deputata, uti miniſtra et cognitrix eorum, quæ ad totum pertinent.

Habet autem phantaſia conſenſum quidem cum toto, ſed cum corde maximum ac præcipuum, ſtatim enim & cor eisdem ſpeciebus afficitur, quibus & phantaſia, ſive boni fuerint ſpecies, ſive mali. porrò & cor cum vocatis ſpiritibus ſupra quam credi poſſit, conſentit, atque iis utitur uti

famulantibus. quam ob rem de utroque non parva dubitatio eſt. ac primum de corde quomodo afficiatur à phantaſiæ ſpeciebus. ſi enim non cognoſci per illas, quomodo moveri poteſt, & conſtringi & dilatari, diximus enim fieri hæc ab anima quatenus cognoſcitiva eſt, ſi vero cognoſcit per illas, utrumne ſenſu aliquo cognoſcit ſolum, an & ipſum habet quandam aliam cognitionem majorem quam ſenſus. ſiquidem per ſenſum cognoſcit tantum, quomodo igitur afficitur & movetur à ſpeciebus omniũ ſenſuum? oportebat enim ſolum ab uno moveri objecto. at ſi majorem habet cognitionem quam ſenſus, habetne & ipſum phantaſiam aut conſimilem aliam vim, quod certe non ſatis videtur. porrò de ſpiritibus vocatis difficultas quoque vel maxima eſt, quando conſtat moveri eos ad omnem partem & ſurſum & deorſum, & in latus. unum autem tantum unum poſſe videtur facere. ipſi autem unum quid ſunt, ac ſeperati et per ſe exiſtentes in animali, quin imo ne etiam cognitionis participes. Ad priorem autem difficultatem poſſumus cum antiquioribus dicere cognitionem ineſſe cordi non ſolum ſenſu majorem, ſed et phantaſia, tum quod non modo ea dignoſcat quæ & phantaſia, ſed etiam & motum ſenſationemque ipſius phantaſiæ, tum quod et intellectus quoque actionem ad cor pertingere manifeſtum eſt, atque eadem cor judicare bona & mala, quæ & intellectus cognovit, utpote princeps membrum: cui, ſicuti ſenſus & phantaſia intellectus ſerviunt & miniſtrant, ita & intellectus & aliæ facultates in cor veluti regem et ultimum ordinatæ ſunt. Signum cujus eſt eiſdem affici atque ultimo affici, utpote finem, quod antiqui omnes opinati ſunt. Verumtamen ſi cui videatur non habere aliam cognitionem cor, quam quæ tactu fit, facta tamen phantaſia quorundam nihil prohibet ſi dixerimus cor non eiſdem ſpeciebus cognoſcere, poſſe tamen & conſtringi, & dilatari, & ſigna terroris, & iræ & gaudii præ ſe ferre, quoniam anima (ut dictum eſt) una eſt in toto animali. ad motum autem partium alicujus totius animati non eſt neceſſarium partes omnes, quæ moventur, per ſe cognoſcere bonum & malum, ſed ſufficit eſſe aliquod primum cognoſcens, per cujus cognitionem totum ipſum movetur in ſuis partibus, ut bene eſt, modo omnibus, modo quibuſdam. Igitur recepta boni & mali ſpecie in phantaſia, totum animal movetur in ſuis partibus, modo una modo alia, ut magis expedit. movetur autem principaliter cor, quoniam inde origo eſt virtutum omnium, & de ipſo totum maxime ſollicitum eſt. De ſpiritibus autem recte illud dici videtur, quod et ad partes omnes moventur ſurſum deorſum. et in latus, & ſeparati etiam ſunt à membris aliis. ſi enim continui forent cum illis, impelli quidem non poſſent huc & illud ſine membrorum offenſa diſtractione. qua de cauſa ſeparatos illos natura fecit, verum non ita, ut quaſi atomi quædam, per ſe con-

Digitized by Google

conſiſtant, hic & illic diſtincti, ſed magis continuos inter ſe eſſe ceu nubem quandam putandum eſt. Utrum autem animati ſint, dubitatio apud omnes non parva eſt, nam animatos non eſſe indicium eſt, quod et in ſanguine ſunt & in ſemine, hæc autem nec ſentiunt, nec nutriuntur, quoniam organis carent, anima autem ſine organo eſſe non poteſt, at vero ſi animati non ſunt, quomodo ad partes omnes moveri poſſunt? Dicendum fortaſſe, animatos eſſe ſpiritus eos ſaltem, qui partes membrorum ſunt. animatos autem eſſe non tanquam membra per ſe, ſed tanquam partes membri, ſunt autem partium aliæ quæ primæ dicuntur, ut elementa, quæ ſicuti in miſto ſunt, ita ſunt animatæ. quare quum potentia quodammodo ſint in miſto, ita et potentia ſunt animatæ. aliæ autem ſunt partes, quæ ſecundæ dicuntur, quæ quodammodo actu ſunt, quodamodo potentia, ut partes organici membri, actu enim ſunt, quoniam eſſe ſuum habent et ſignari poſſunt, potentia vero, quoniam ex omnibus tertium quoddam fit, quod per ſe tale eſt. atq; hoc modo et ſpiritus partes ſunt carnis, nervi, & oſſis, & aliorum. ex actione enim ſpirituum & temperie ab iis data cum aliis ex quibus componitur caro & nervus fit tertium illud, quod caro appellatur, & nervus & os. quorum præcipua pars ſunt ſpiritus. igitur quod per ſe animatum eſt, caro eſt, & nervus, ſpiritus autem per ſe animati non ſunt, ſed ſolum ut partes. atque ita ſi ſint, facile erit oſtendere, quomodo moveri ad omnes partes poſſint, nam & ipſi moventur ſicuti partes in toto ut bene eſt. cognoſcente igitur phantaſia, quod mali & boni eſt, in hac vel illa parte nunquam bene ſe habet totum, niſi partes eum ſitum quærant, quo totum bene habet. quare laborante corde ad ipſum moventur ſpiritus, quaſi opem laturi. qui finis in natura quidem animalis eſt & Deo cognitus & communi naturæ, non autem ipſis ſpiritibus. qui tamen moti uti partes in toto finem præſtant naturæ notum. nihil autem inconvenit partes in toto motus & ſurſum & deorſum, & in latus ferri (ut ſupra dictum eſt), inconveniens autem eſſet, ſi ſpiritus tanquam unum quid per ſe exiſtens in diverſa agerentur. quo autem modo & illi moveantur, qui in ſanguine ſunt, ſi quis quærat, dicendum fortaſſe, moveri ipſos alio modo vel attractos ab iis, qui primo ut partes animati moventur, vel conſequentes propter continuitatem quam cum iis habent. è tanto igitur conſenſu, quem phantaſia cum corde habet et ſpiritibus, illi primo fiunt qui affectus animi dicuntur, gaudium, amor, ſpes, riſus, admiratio, ecſtaſis, triſtitia, timor, ira, verecundia, commiſeratio et ſi qui alii ſunt. de quibus bene erit, ſi non omnia quæ ad ipſos attinent, at quædam tamen obiter & per tranſcurſum dici.

CAPUT

CAPUT XVII.

De Gaudio & appetitu.

QUòd igitur recepta boni ſpecie gaudium fiat, nemini dubium eſt. verum non proprie gaudium dici videtur, quum ſine phantaſia ſimpliciter membrum aliquod per ſe bonum recipit. ſed tum magis quum animal ipſum judicat, quod per phantaſiam fit, ut dictum eſt. videtur enim gaudium totius animalis affectus quidem ob bonum apprehenſum. apprehenditur autem bonum, & ab intellectu, verum quia hoc commune non eſt animalibus omnibus, videntur autem gaudere omnia, propter hoc, gaudium phantaſiæ attribuitur magis, quæ omnibus animalibus eſt communis aut perfectioribus. Si igitur præſens ſit bonum & habeatur, tum ſimplex fit gaudium & fruitio boni. ſi vero apprehendatur quidem per phantaſiam, præſens autem non ſit & non habeatur aut non bene habeatur, tunc appetitus vocatus fit, hoc eſt motus animæ ad proſequendum bonum non habitum, aut non bene habitum. nihil enim eſt aliud appetitus (ut et nomen ſonat) quam motus animæ ad proſequendum bonum oblatum, non autem habitum, propter quod appetitus ex gaudio & triſtitia quadam compoſitus eſt. quatenus enim bonum percipitur, eatenus gaudium fit, triſtitia vero quatenus non habetur, aut non commode habetur, quapropter movetur anima ad conſequendum. fit enim motus omnis ad id quod non habetur. primus autem et ſimpliciſſimus appetitus fit, quum bonum quidem recipit anima, nondum autem profunde & peniciſſime habet. quare dilatio fit cordis, quo ſecundum partes omnes fruatur bono, interdum anima ſecundum unam partem habet, ſecundum aliam non, unde & alius appetitus innaſcitur, ut ſecundum omnes partes fruatur, quare aut partem quæ caret bono ad aliam movet, aut utranque invicem aſtringit, aut bonum illud ſucceſſive de una parte in aliam deponit. quo pacto ab infantibus admoto ad mammillam ore, primum aſtrictio oris fit undequaque circa mammillam et ſuctio lactis, deinde, ut et aliæ quoque partes fruantur, attractio fit lactis de parte in partem uſque ad ventriculum. quæ quidem attractio non ſolum ſimplex eſt à ſpecie facta, ſed & organica, hoc eſt per conſtrictionem & dilatationem villorũ factam per modum dictum quo partes in toto moventur, prout expedit ſpecie boni percepta per phantaſiam. non ſunt autem hi motus & ordo inter membra abſque fine naturæ cognito, quanquam particularia membra ſimpliciter agant. Interdum oblatum bonum nullo modo habetur, ſed ſeparatum eſt, appetitus nihilominus fit ad proſequendum, unde animal ipſum ſeſe aut totum movet ad bonum, aut partem aliquam ut manum, quo magis

Digitized by Google

magis potiri poteſt. verum actio hæc non ſtatim fit nato animali, ſed in quibuſdam longe poſt, & non niſi jam phantaſia habente experientiam multorum motuum ut lacertorum & aliorum iis ſerventium, quo pacto tandem progreſſio fit. quippe è parvis principiis & motibus ad majores & demum ad maximos pervenitur. tantus eſt conſenſus partium & inter ſe & in toto. Porrò ſpecierum quæ ut bonæ recipiuntur, aliæ fiunt cum abjectione contrarii, quod per ſucceſſionem quandam fit, & in tempore ut ſedatio ſitis, & univerſaliter primarum qualitatum receptio, aliæ momento, & ſine motu perficiunt ut viſio. quæ igitur cum motu accidunt & in tempore fiunt, delectare magis videntur, quia longior eſt voluptas, & diutius producitur. quæ vero momento perficiunt, quaſi ſimul fiant & factæ ſint, delectant minus. atque hoc modo ſe habent, quæ gaudium faciunt. quoniam autem & per phantaſiam & per intellectum homo apprendere & appetere bonum poteſt, reliqua vero animalia per phantaſiam ſolum, appetitus quidem in homine, qui per intellectum fit, voluntas dicitur. qui vero tam in homine quàm in aliis animalibus per phantaſiam fit, appetitus ſimplex dicitur. eſt autem & voluntas motus animæ ad conſequendum bonum per intellectum oblatum non autem habitum. conſultat quidem intellectus & ratiocinatur, & bonum oſtendit & eligendum, quo oblato ſi non habetur, motus fit animæ ad conſequendum, quæ voluntas dicitur. Affectus porrò alius, qui ex gaudio proficiſcitur, eſt amor vocatus. duo enim quum ad gaudium concurrant, receptio ſcilicet boni, & cauſa ſive res, quæ bonum illud producit, ſiquidem conſideretur anima quatenus bonum recipit & apprehendit ſic quidem conſideretur anima quatenus bonum recipit et apprehendit ſi quidem ſimpliciter gaudet. ſi vero conſideretur ut & cauſam reſpicit quæ gaudium illud facit in ipſam, ſic quidem amor fit, hoc eſt deſiderium quoddam quo & illi rei bene eſſe optatur, qui amor vocatur. quod enim amor ejuſmodi ſit, illud monſtrat, quod res illæ ſi bene habent, lætamur, ſi male, triſtamur. quapropter amor per ſe cauſam reſpicit ſecundum ſe, quæ gaudium facit, quem affectum magis exprimit nomen benevolentiæ. & ſimpliciter quidem non aliud eſt amor quam benevolentia rei qua gaudemus: quod ſi rem illam in voluptatem noſtram vertamus, non amor eſt, ſed libido: amor enim per ſe omnis purus eſt, & nihil aliud vult, niſi ut bene ſit illi rei. quem amorem non ſolus homo ſed & alia animalia habent, quibus phantaſia & memoria ineſt, nam & filios ea tueri videmus, & iis eſcas parare. propter quod & divina res eſt amor, & à natura propter finem divinum datus. *Amor.*

CAPUT XVIII.
De Triſtitia & Odio.

SIcut igitur recepta boni&convenientis ſpecie lætitia fit,ita recepta ſpecie mali & diſſentientis, triſtitia innaſcitur. quæ proprie triſtitia dicitur, quum animal ipſum judicat per phantaſiã, quamquam etiam triſtitia dicatur, & quum membrum aliquod per ſe mali ſpeciem recipit. eſt autem & in triſtitia appetitus ſuus, hoc eſt motus animæ , ſed hic eſt ad evitandum malum, qui eſt primus & ſimpliciſſimus appetitus, qui in triſtitia fit. Sunt autem plures modi quibus anima malum evitat, primus eſt refugere qua poteſt, propter quod conſtringitur membrum. ſic enim ſecundum partes multas refugit. niſi intrinſecum ſit malum. tunc enim dilatatur, ut dictum eſt. quum vero conſtringitur, ſi diu ferre eum ſitum non poteſt, tum aut modum facit compoſitum modo dilatando ſe, modo conſtringendo, aut motu tremulo agitur, aut excuſſionem nocentis tentat, membro ſeſe repente, & impetu quodam laxante. quod quidem in ſimplicibus membris ſine phantaſia motis naturaliter fit, eo modo quo dictum eſt. in animali autem judicante per phantaſiam majori quadam eruditione fit, edocta jam phantaſia plurium motuum. quis monſtravit Aſello rudiſſimo animali, quum pungitur pellem primo conſtringere, mox repentino quodam ac grandi conatu facto eandem laxare & diſtendere, ac per eum motum lædens excutere. nempe prius natura docuit conſtrictionem facere recepto nocente, mox & eadem dilatationem docuit. partibus quæ prius conſtrictæ fuerant, non potentibus diu eo ſub ſitu ſtare. quorum motuum ubi ſemel edocta fuit phantaſia, tum quaſi facta arte quadam & memoria promptiſſime eum excuſſionis motum operatur. operatur autem modo hoc modo alio ingenio, modo pedes admovendo, modo manus, modo alia membra per quæ nocens abjicitur. quod ſi nullo modo propellere, & amovere poſſe judicet, animal ipſum fugit & amovet ſeſe à nocente. Sicut autem in gaudio erat & gaudium ſimplex & amor, ita in triſtitia eſt & ſimplex triſtitia & odium. triſtitia quidem, quatenus anima ſub recepto malo male habet, odium vero, quatenus cauſam reſpicit, cui male vult. eſt enim odium deſiderium quoddam, quo male optamus cauſæ, à qua triſtamur. eſt autem & in animalibus omnibus aut perfectioribus ſua malevolentia, in quibuſdam quidem conſpicua, in quibuſdam obtuſior, in quibus imperfecta quædam eſt phantaſia. Sunt enim animalium quæ ſolum refugere à malo noverunt, quædam vero quæ etiam repellere poſſunt. hominum autem alii natura triſtes ſunt, alii lætabundi magis. triſtes ſunt, qui contrariis reſiſtere minus poſſunt, læta vero obire non ſunt

Odium.

Homines naturâ triſtes, aut lætabundi.

ide

idonei, lætabundi autem, qui & ad læta aptiſſimi ſunt, & triſtibus maxime poſſunt reſiſtere. qui igitur pauci caloris ſunt & exangues ac debiles, ut ſenes & ægri & convaleſcentes, parum reſiſtere contrariis poſſunt, quare ut plurimum triſtes ſunt. porrò & hi, & qui melancholici natura ſunt, & amarioris ſanguinis, ad læta minus idonei ſunt, quare nec ea uti læta recipiunt, ut ſpectacula, veneres, commeſſationes, conventus, luſus, & id genus. ægri quidem & pauci caloris quia non poſſunt & diſpoſitionem non habent, melancholici vero quia ad contraria diſpoſiti ſunt. Iracundi vero & ipſi non lætantur, quia ira non ſine triſtitia quadam eſt. qui vero optime ſani ſunt, & multo abundant ſanguine, & eo quidem dulci & leni non acri & biloſo & melancholico, ii quidem quòd & maxime reſiſtunt contrariis, & quòd optime diſpoſiti ſunt, omnia fere aut uti læta recipiunt, aut uti minus triſtia, quare & ad ſocietates & cantus & ſpectacula, & luſus, & alia id genus maxime proni ſunt. unde & juvenes, & pueri maximè gaudentes ſunt. alii præterea maxime amant, qui ſcilicet & læti natura ſunt, multa enim recipiunt uti grata, talium autem eſt amor. alii parum amant, qui & triſtes natura ſunt, plurima enim odere propter contrariam cauſam, quòd omnia fere uti ingrata recipiunt, in iis autem odium verſatur. Sunt porrò qui neminem fere amant. nam quemadmodum inter animalia quædam ſunt, quæ reliqua fere omnia odere, & perſequuntur, ut ſerpentum genus, ita & inter homines quidam ſunt, qui reliquos odio habent. quod & in guſtu quoque accidit. in quo diſpoſitiones quædam inveniuntur, quæ edulia fere omnia abominentur. Sicut igitur in his prava quædam conſtitutio eſt in lingua, & ſtomacho longe ab ea, quæ ordinario, & ut plurimum fieri à natura ſolet, ita & inter animalium ſpecies, & inter homines ipſos cenſendum eſt, in quibusdam alieniſſimam ab eo quod ut plurimum eſt, conſtitutionem eſſe humorum & complexionis, per quas reliquos odio habent, aliæ his opiniones ſunt, alii mores, alius color, alius aſpectus, ſanguis eorum cœnoſus, turbidus, et quadam ſordida melancholia redundans, quibusdam quidem frigens, quibusdam exuſtus. qui & inſolentes ſunt, & ſuperbi, reliquos deſpectui habentes, ad ſeipſos omnia trahentes, invidi præcipue utpote malevoli, atq; ita ſe habent triſtitia & gaudium.

CAPUT XIX.

De timore.

QUòd autem & timor triſtitia quædam ſit, manifeſtum eſt, omnes enim ex malo aliquo timemus. ſi igitur malum præſens jam ſit, & lædat jam, triſtitia ſimplex fit. Si vero præſens non ſit, ſed immineat ut

Digitized by Google

affuturum, tum timor vocatus & pavor fit. nihil enim aliud eſt timor, quàm triſtitia ex imminenti malo. primum autem quod in timore fit, eſt fuga caloris introrſum: ejus quidem qui extra cor eſt, verſus cor, ejus autem qui in corde in penitiſſima cordis. propter quod timentes & pallent, & tremunt calore deſerente membra. fit autem in timore maxime concurſus caloris ad cor & fuga, quoniam & laborat maxime cor. In ſimplici namque triſtitia præſente malo in aliquo membro phantaſia quidem fit evitandi malum in ea parte; ut per conſtrictionem, aut per motum tremulum, aut per excuſſionem, aut aliter. ipſum autem cor per ſe non laborat. at ubi ſpecies mali imminentis ad phantaſiam, & ad cor fertur, ipſum quidem per ſe laborat. quare maxime ad ipſum fit caloris concurſus. fit quidem interdum, ut & in ſimplici triſtitia laboret cor, ut in nuntio cæſi filii in prælio, aut fugati exercitus & ejusmodi: verum differt & hoc à timore, quòd in timore ſimul cum triſtitia ſemper anima videtur ſatagere & conſilium quærere, unde confunditur & tremit. in nuntio autem fugati exercitus ſola triſtitia fit. cujus ſignum eſt, quòd ſi nuntietur fugatum eſſe exercitum, adhuc tamen incertum ſit, tremor ſimul & timor cum triſtitia illa jungitur, eo quòd anima ſatagit & conſilii confuſa eſt, & neſcit quid faciat. propter quod minus timent, qui conſilium capiunt adverſus imminens malum. unde & quum de improviſo imminet malum, timemus magis.

Eorum autem quæ timorem incutere ſolent, multiplex eſt natura, univerſaliter autem quorum miſtiones & naturæ contrariæ ſunt, & multum diſſimiles, ſicuti per inimicitiam quandam & disconvenientiam recipiuntur ab anima, ita et ſi ſub modo aliquo quo nocere poſſint recipiantur, timorem inferunt. milvo quidem & pullo gallinaceo inimica natura eſt: non timet autem milvus viſo pullo, quod nihil ab ipſo lædi poteſt, pullus autem contra viſo milvo expaveſcit, quòd naturam ejus uti inimicam & nocere potentem recipit. elephantis autem & equi natura cum pullo non eſt contraria. videtur autem natura non fruſtra hunc timorem inſinuaſſe animalibus, quo poſſent, & fugere, & ſe tueri. quinimo, & propter hanc cauſam non ſolum voluit formas contrarias formidabiles eſſe, ſed et certas figuras et motus: ſub quibus delata ſpecies timorem apportet, propter quod non ſolum verus milvus, ſed & fictus ſimilitudinem habens gallinaceo pullo pavorem infert.

Eſt autem animalium inimicitia interdum cum tota ſpecie, interdum non cum tota ſpecie propter certa quædam, qua de cauſa cum Pſillis & Marſis non ea ſerpentum inimicitia eſt, quæ cum reliquo genere, ſive ſit miſtio iis non omnino contraria, ſive odor, ſive aliud, per quod ſpecies minus ingrata accidat. quæ amicitia & inimicitia naturæ inter homines

quo-

Digitized by Google

quoque verſatur. propter quod alios ſine cauſa odimus, alios amamus propter modos, cum quibus ſpecies rerum ad animam veniunt, qui ſunt convenientia & disconvenientia.

Formidoloſa quoque ea ſunt, quæ uti prorſus ignotā pertingunt ad phantaſiam, dico autem ignota non quantum ad univerſale illud, quod cognitionem facit, ut color, ſonus & id genus: ſed quantum ad conjuncta, quæ ſub ipſo univerſali latent. quum enim neſcimus quæ ſint, & an bona, an mala, tum ignotum illud pertimeſcit anima, quòd phantaſia fiat de ſub latente, atque imminente malo. propter quod & noctis, & ſolitudinis, & maris, & præcipitiorum imago & belli formidabilis eſt. omnium enim horum phantaſia fit, conjuncti cujuſpiam quod nocere poſſit, cujus ſignum eſt, quòd aſſuefacti nihil præterea timemus, quaſi ſecuri. hac de cauſa ſæpe expaveſcimus ex parvo lapilli caſu, ſi impræviſus accidat, & ſuperveniente nobis aliquo, vel etiam amico ſi de improviſo ſuperveniat, timor fit, quòd nondum parata anima ſit & non cognoſcat. re autem cognita ſtatim ceſſat timor. eadem de cauſa in Ephialte quem alii incubum vocant, formido fit. quoniam per ſomnum obſtructis nervis illis, qui ad pectus elevandum veniunt, & prohibita dilatatione illius, memoria ſubit eorum quæ ſolent eam dilatationem prohibere, inter quæ occurrit pondus aliquod nos opprimens: quare phantaſia fit ponderis nos opprimentis. hoc autem quum uti ignotum offeratur, timor fit, facto autem timore rurſus memoria fit terrefacientium, inter quæ nobis occurrit aut Dæmon, aut quid ſimile, antiquis autem Ephialtes gigas. ſemper enim in ſomno ea primo occurrunt, quæ maxima ſunt in unoquoque genere. quare tandem phantaſia fit dæmonis alicujus, aut alterius ſimilis nos opprimentis, unde excutimur præ timore. *Ephialtes.*

Sunt porrò magis & minus timoroſa ea, ad quæ magis & minus ſumus potentes, alii ſcalas timent aſcendere quòd minus agiles ſint, alii nihil timent, quòd agiles ſint, & alii ponti anguſto committi expaveſcunt, alii non.

Timidi vero natura ſunt, qui frigidi magis ſunt, quales mulieres eunuchi ſenes et melancholicorum genus, contra vero audentes magis, qui natura ſunt calidi & multi ſanguinis & ſpirituum. ea enim eſt optima animæ diſpoſitio, per quam ipſa maxime poteſt, & operatur & reſiſtit. operatur autem & poteſt per calorem. quare quibus is eſt plurimus, & minus confunduntur in periculis, & ſemper conſilium capiunt, & ſi pars ſanguinis & ſpirituum introrſum fugit, pars tamen multa relinquitur, quare nec tremunt, nec pallent ſicuti alii, & ſe tuentur. timidiores quoque ſunt cæteris paribus, qui paucorum habent experientiam, multa enim iis uti ignota offeruntur. propter quod pueris maxime infertur timor, experri *Natura timidi.*

vero & ſecuri & potentes diſtinguere conjuncta cum rebus, pauciora expaveſcunt. Sunt tamen nonnulli, qui quod experti non ſunt, quæ ſubſunt rebus, multa non timent, nondum enim novere pericula quæ conjungi conſuevere. propter quod & qui plura conſiderant, et plura experti ſunt, interdum magis timent, quàm qui ad pauca advertunt, ut ebrii & qui natura ſimiles ebriis ſunt.

CAPUT XX.

De admiratione, & Ecſtaſi, & riſu.

SI vero novum aliquid uti ignotum offeratur, non tamen phantaſiam faciens imminentis mali, tunc non timor fit, ſed admiratio ſola. nihil enim aliud eſt admiratio, quam ſuſpenſio animæ ſeu fixio & applicatio intenta. nam & tenduntur nervi & calor ac vis omnis animæ ad id affigitur, unde & intentio vocatur. ſi igitur ignotum illud ut ſimpliciter ignotum offeratur, tunc inquiſitio ſola fit, id eſt applicatio animæ ad eam rem, & ad conjuncta cum illa, ad quæ movetur de uno in aliud. quod quomodo fiat difficultatem non parvam habet. diximus autem de eo in iis, quæ à nobis de intellectione alias ſcripta ſunt. Si vero quod offertur uti ignotum, ſub ratione offeratur cujuſdam magnitudinis conſueta longe excedentis, ſed rei tamen quam per opinionem veneramur & amamus, tunc *Ecſtaſis.* ecſtaſis vocata fit. hoc eſt mentis phantaſiæque exceſſus quidam in admiratione per quam ab omni alia re diſtracti immotique reddimur, et inſenſitivi. quod maxime iis accidit, qui aut vere ſancti ſunt, aut ſibi ex melancholiis videntur. his enim & angelorum choros & deos videre apparet. idem & amantibus interdum evenire conſuevit ex ingenti intentione in rem amatam. ſæpe enim adeo magna eſt, ut ſpecies ea in phantaſia perinde moveat, ac ſi in oculis eſſet. nihil enim refert ad apparentiam faciendam ſive ſpecies deforis veniat ad oculos, ſive introrſum. propter quod videre ſeſe putant, & obſtupeſcunt, & extra ſe fiunt. ſi vero res ſub ratione magnitudinis oblata ſit, ſed rerum timendarum, ut dæmonum & manium, tunc affectus ſupra ecſtaſim fit. qui nomen non habet, ſed ab effectu horror appellatur, horreſcimus enim & rigidi evadimus, admiratio enim tenſionem facit, timor frigiditatem, unde quaſi congelati diſtentiq; nervos & pilos, immoti ſtamus.

Riſus. Nova quoque ea ſunt, quæ riſum movere ſolent. Verum illud in primis ſciendum eſt, lætitiam omnem cordis ſpirituum & diaphragmatis dilatationem facere, horum autem dilatationem dilatare & muſculos, qui in lateribus buccæ ſunt, ac facere motum illum oris, qui riſus dicitur,

 qui

Digitized by Google

qui in natura finem aliquem habet, quo lætitia interna in facie manifeſtetur. qua de cauſa quum aut amicis & familiaribus, aut filiis, & univerſaliter charis occurrimus, præſertim ſi uti novi adveniant, ridere ſolemus, & lætitiam oſtendere. verum hæc non proprie ea ſunt, quæ ridicula dicuntur, neque ejusmodi proprie riſus eſt.

Res autem quæ proprie riſum movent, ſunt inprimis novæ, repentinæ leves ac ludicræ habentes argutiam quandam, & concinnitatem ad aliud. ab his enim maxime ridere ſolemus. quales ſunt facetiæ, & quæ mimi repræſentant, & perſonati, & extranea quædam ſubito ac concinno quodam caſu facta, ut ſi quis ad negotia ſua intente pergens ſubito labatur. hæc enim omnia uti nova offeruntur, & propter novitatem ſubitam admirationem inducunt. repentina autem eſſe oportere monſtrant facetiæ, quæ quum protenduntur & affectare dicuntur, leporem & ſalem omnem amittunt. ſubito enim ferire volunt. leves autem res eſſe debent, alioqui ſi feriæ ſint, non riſum facient, ut ſi qui mimus eſt, ſi pater, aut qui labitur, male afficiatur. porrò delectant hæc, quoniam argutiam habent & concinnitatem quandam. oportet autem ſcitu facilem eſſe argutiam, alioqui inquiſitionem faciet, non riſum. quæ igitur ejusmodi ſunt omnia ſubitam & repentinam admirationem ac repentinam etiam delectationem faciunt, admirationem quidem, quia ut nova offeruntur, repentinam vero, quia ſubito oblata, delectationem vero tum quia cognoſcuntur facillime. delectat enim omnis cognitio utpote animæ finis et perfectio, tum quia appoſitam ad aliud concinnitatem habent, qua de cauſa & translatio delectare ſolet. delectatio autem omnis utpote res læta expanſionem cordis facit, hæc autem motum oris, qui riſus dicitur. quòd autem appoſitam quandam concinnitatem habeant, quæ riſum movent, monſtrant & facetiæ, & mimi, & perſonati. facetia enim omnis arguta eſt, unde & ſales dicti ſunt, mimi vero propter aptam imitationem maxime delectant. perſonati vero & ipſi imitantur. non omnes autem riſum movent, ſed qui per nova quædam & extranea, quæ quatenus talia, admirationem primo ſubitam faciunt, mox delectant, ſi apta ſit novitas. eſt autem et in eo qui cadit et inopinate labitur ſua concinnitas, quæ delectat, aptiſſime enim videtur fieri, ut qui intente in rem ſuam pergit, repente labatur, nullus enim (ut dici ſolet) poterat illi accidere pulchrior caſus. quis non rideat, qui videat duos monachos ſuper equo aliquo qui calcitret, & dejicere illos patres velit, nimirum appoſitiſſima res eſt, & facetiſſimus caſus. quòd ſi periculum aliquod grave iis immineat, jam non riſus fiet, ſed timor & pietas, quoniam res ſeria fit, non amplius jocoſa & ludicra.

Res riſum moventes.

Eſt autem riſus, compoſitus ex admiratione & lætitia motus, propter quod et quædam contranitentia in riſu eſt. admiratio enim ſuſpenſionem quandam in anima facit, lætitia vero expanſionem, quæ è re fit ut quum producitur riſus, non ſine moleſtia fiat, quamquam et alia quoque cauſa conjungatur, quod non debite perflatur cor in illa quaſi continua expanſione exiſtens.

Riſus ex titillatione.

Aſſimilatur autem riſui et is, qui ex titillatione contingit, compreſſis capitibus lacertorum quorundam & nervorum, ut coxarum et plantæ pedis, & ſubalarum. non eſt autem proprie riſus, ſed aſſimilatur. quoniam & ille miſtus eſt motus ex ſuſpenſione & dilatatione cordis repente factis. quod accidit non quomodocunque compreſſis, et tactis lacertis, et nervis illis, ſed leviter tantum & per ſumma, ac ſubito preſſis et ſubito etiam dimiſſis, atque ita alternatim dimotis. ex primo enim contactu & levi preſſione quidam veluti horror repentinus accidit, qui ad diaphragma et cor pertingens, repentinam contractionem et ſuſpenſionem animæ facit. mox ſubito etiam dimiſſis nervis illis, ſubito etiam ceſſat horripilatio, & cor ad propriam naturam redit. quod cum delectatione & gaudio fit & dilatatione. eſt autem tam ſubitus uterque motus ut ſimul pene ſint ſuſpenſio animæ et dilatatio, quod et in riſu quoque contingit. propter quod & hic quoque proportionale quiddam riſui contingit non ſine moleſtia quadam. nemo autem ſeſe ipſum titillat. quoniam ſubita quædam horripilatio eſt, quod titillare dicimus. Subita autem fit titillatio & repentina, quum anima imparata, & non advertente contactus fit. at ſeſe tangente aliquo ſemper parata & advertens anima eſt, alio vero tangente etiamſi advertere velimus, horror nihilominus fit, quia tam continua non eſt animadverſio illa, ut tamen non tangatur tanquam de improviſo. cujus ſignum eſt, quod ſi intentiſſime, & obſtinate advertamus aut titillationem non ſentimus, aut minorem. idem accidit et ſi quis capillum alteri vellicet non advertenti, ſubito enim horreſcit, quod nemo patitur ſibi ipſi capillum vellicans. Sunt autem alii ad riſum promptiſſimi, alii duriores. duo enim in riſu ſunt, admiratio ſubita rei novæ & ludicræ, & delectatio, qui igitur facillime admirantur, ii ex cauſa hac aptiores ſunt ad ridendum. propter quod pueri maxime & mulierculæ, & plebs facillime ridere ſolent. graviores autem & ſeveriores ut viri, & ii quidem philoſophi, minus in riſum ducuntur. porrò qui læti natura ſunt, aut ex accidenti aliquo facilius in riſum moventur, facillime enim lætis afficiuntur propter diſpoſitionem. quare per naturam juvenes, & optime ſani, & qui ſanguinem plurimum habent, & eum dulcem non bilioſum, non melancholicum, maxime ridere ſolent. ex accidentibus vero diſpoſiti quoque ad riſum ſunt, qui in lætitia quaſi ſunt conſtituti, ut ebrii, & quibus multa

Prompti ad riſum.

adſunt

adſunt eorum, quæ læta dicuntur ſi nova ſint. quare & qui in conviviis ſunt inter familiares & amicos, quàm plurimum ridere conſuevere, imo ſæpe adeo effusè rident ut continere non poſſint riſum & incontinentiæ notentur. cauſa eſt (ut Ariſtoteles ait) quòd ipſa lætitia quaſi riſus quidam eſt, & ii quodammodo in motu ſunt ſemper. res autem in motu poſita adeo prompte impellitur ut contineri non poſſit. Contra autem qui aut natura, aut ex accidenti aliquo triſtes ſunt, ut melancholici, & quibus amarior eſt ſanguis, & ægri & iracundi non facile ridere ſolent, quoniam delectari non poſſunt, unde & aliqui viſi ſunt, qui nunquam riſere, ut de Philippi imperatoris filio legitur. qui ob id agelaſti appellantur. nunc de ira dicamus. *Agelaſti.*

CAPUT XXI.

De Ira.

QUòd igitur quicunque iraſcitur, ex offenſa aliqua iraſcitur, manifeſtum eſt. Cognoſcitur autem offenſa, & per intellectum, & per phantaſiam. iraſci autem commune eſt animalibus omnibus, aut perfectioribus, quare & iis per phantaſiam accidit, quatenus commune eſt, iraſci, non eſt autem ira quum non judicante animali ipſo, membrum aliquod recepto nocente, aut conſtringitur, aut etiam nocens expellit. Sed tum ſolum quum animal ipſum judicat. porrò nec ſi animal recepta mali ſpecie phantaſiam faciat, aut ſe contrahendi, aut aliter cavendi à nocente, aut etiam propulſandi, quatenus ſeſe malo defendat, iraſci ipſum dicimus. neque enim aut in tuſſi, aut ſternutamento ira moveri animal dicimus, niſi communi quadam appellatione. quare tum ſolum iram vocamus, quum & odium fit in rem, quæ offendit, nec ſolum odium, ſed & appetitus nocendi illi, & quodammodo ulciſcendi injuriam. quod quum per membra exteriora fiat, ut per manus aut pedes, aut cornua, aut dentes, et id genus alia, quibus natura animalia armavit, neceſſarium animæ eſt vires colligere, ac mox demandare ad ea membra, quæ agere debent. primum igitur quod fit in ira, appetitu nocendi oborto, eſt collectio caloris circa cor, ubi ſedes animæ & vis eſt. propter quod rectè ajunt eſſe iram ſanguinis ebullitionem. hoc enim primo fit, mox niſi quid impediat, transmiſſio etiam caloris collecti fit ad partes, quæ nocere paratæ ſunt. prohibent autem quædam eam ſæpe transmiſſionem, ut aut timor majoris periculi, aut judicium, quod fruſtra id fiat, aut ratio & ejuſmodi alia.

Ira quid. Sed hæc accidunt. quare ira per ſe eſt appetitus nocendi cauſæ nos offendenti, ex quo collectio caloris fit circa cor, & tranſmiſſio ejuſdem per ſe ad partes quæ nocere habent. nocent autem animalia nunc per has, nunc per illas partes, ut cuique promptius eſt. at homo quum non aliter nocere poteſt, lingua iram conceptam monſtrat, aut jurgiis, aut imprecatione mali, aut & blaſphemiis in Deum. quem cauſam eſſe omnium, quæ ſunt, in opinione hominum eſt.

Sunt autem alii promptiſſimi quidem ad iraſcendum, tardi autem ad proſequendam vindictam. alii vero tardiores quidem ad iraſcendum, promptiores vero ad ſumendam vindictam, alii ad utrunque promptiſſimi, alii ad utrunque tardiſſimi. *Qui cito iraſcunt.* qui igitur triſtes natura ſunt, et omnia ferè per diſplicentiam recipiunt, ut ægri & male affecti, & ex aliis cauſis irati, et quibus bilioſior eſt ſanguis, & melancholici, omnes quidem hi quod ex omni cauſa facillime offenduntur, facillimè iram concipiunt. tardius autem exequuntur quicunque ex his timidiores ſunt, & pauci ſanguinis & frigidioris, tum vero & prudentiores, et rationi parentes magis. Contra vero, qui bene valent & multi ſanguinis ſunt, & lenioris, ſerius quidem iraſcuntur & non facile, quia omnia fere vel uti læta recipiunt, vel uti minus triſtia, at ubi de offenſa judicium fecere, tum promptiſſime iram effundunt, & ulciſcuntur. ad utrumque vero impigri ſunt, quicunque calidi quidem ſunt, & multi ſanguinis, ſed bilioſi, & amari, aut exuſti melancholici. præcipue autem & irrationales, & ſuperbi. ſuperbi enim ex omni injuria vel levi magnam iram concipiunt, quod injuriam non metiuntur, quanta per ſe eſt, ſed quantus ille videtur, cui illata eſt. tardi vero ſunt ad utrunque frigidi natura, ſed mites tamen, & ingenii haud perverſi. atque hi obliviſcuntur etiam injuriarum. quod non ii faciunt, quibus craſſus & fibroſus eſt ſanguis, quique invidi ſunt & ſuperbi & pravi ingenii.

CAPUT XXII.

De Verecundia.

Verecundia autem eſt triſtitia de defectu proprio in præſentia alterius, propter quam fit motus ſanguinis & caloris ad eas partes, quæ laborant maxime. laborat autem maxime facies in præſentia alterius, qui judicet defectus noſtros, propter quod & erubeſcimus, & demittimus oculos in pudore. triſtamur igitur et dolemus ob defectum proprium (ut-pote

pote malum). nihil autem refert ſive actu fiat defectus ille, ſive factus fuerit, aut immineat. omnino enim triſtamur, et ſi nemo ſit præſens, triſtamur ſolum. ſi vero alius, aut plures præſentes ſint, non triſtamur ſolum, ſed propter præſentiam laborat facies, quaſi ferre non potens præſentiam ejus, qui noſtrum defectum videt. propter quod natura quaſi opem latura illuc calorem mittit, calor etiam ſanguinem trahit, unde rubemus, quod in adoleſcentibus ſignum bonum dici ſolet. ſignum eſt enim ingenui animi, cui cura ſit defectus proprii, & corrigi ſit ſperandum. in ſene autem verecundia laudari non ſolet, utpote qui factus ſenex correctus tamen non ſit, & virtutem non habeat. qui igitur arrogantes ſunt, & ſibi plurimum tribuunt, cæteros contemnunt, & nihil habent. quique ſcelerum & defectuum propriorum curam nullam habent, hi ſolent inverecundi eſſe, propter quod impudentes cum exprobratione quadam nominantur. Sunt tamen, qui inverecundi ſunt, vel quòd ad defectus proprios non advertunt, vel non cognoſcunt. Timidi vero, et qui alios nonnihil faciunt, defectuum autem propriorum curam gerentes, & advertentes, magis ſolent verecundia capi. atque hæc quidem de affectibus animi & eorum cauſis et ſympathiis, ac antipathiis dicta ſint per tranſcurſum. *Inverecundi.*

CAPUT XXIII.

De aliis quibusdam conſenſibus phantaſiæ.

QUosdam præterea conſenſus habet phantaſia, quum à memoria quorundam movetur, aut valde intenta eſt. quippe alio oſcitante, & nos pariter oſcitamus, ſi non adverterimus, quod fit excitata memoria alterius ab oſcitatione, tum & facto repente & inadvertenter appetitu ejusdem, quod alias anima uti bonum agnovit, unde et nos ſimul oſcitamus. nihil enim refert ad faciendum eum motum, an vapores aliqui pigri ſuper muſculis ſint, unde appetitus fiat excutiendi, an alio modo, & ex memoria innaſcatur idem appetitus. idem enim omnino fit. innaſcitur autem non advertentibus nobis facta memoria. advertentibus autem non innaſcitur phantaſia rectum judicante. ſimiliter et edente alio acerba quædam, memoria fit & appetitus conſimilium. omnis autem appetitus animam movet, & calorem. anima autem, quæ in membro eſt, quod appetit, quaſi ſibi deficiat aliquid in eo, ſuggerit proportionale quiddam aut ſalivam, aut quod melius judicat, ſicut & in veneris phantaſia appeti- *Oſcitatio.*

Digitized by Google

tu facto intenditur virga ſuggerente anima plurimum ſpiritus, & dolente membro calor & ſanguis concurrit. ad quæ ſi recte reſpiciamus, impoſſibile non exiſtimabimus, quod de prægnantibus dicitur, remanere, ſcilicet in fœtu ſigna quorundam, quæ ipſæ avidiſſime appetivere. ſiquidem facta ingenti quadam phantaſia et appetitu quorundam, anima ex iis, quæ in corpore ſunt, proportionale aliquid movet præcipue in ſanguine. ex quo quum nutriatur fœtus, nihil prohibet ſigna quædam ejus alimenti ita affecti in eo remanere præſertim coloris. propter quod ea ſigna rubentia ferè omnia ſunt, & exuſtionem aliquam in ſanguine factam oſtendentia. Fortaſſe autem & figura cupitæ rei oſtenditur, quod in eo proportionali anima etiam figuram mentiatur. Eadem porrò phantaſia intenta poteſt, & faſcinum inferre, non quidem ab unoquoque hominum, ſed à certis ſolum, quorum humores & ſpiritus adeo remoti ſunt à natura aliorum, ut pene venena ſint. ii igitur concepto in infantem odio intentiſſime intuentes, ſpiritus quoſdam ex oculis, & tota è facie ejaculantur, qui ad teneros infantis ſpiritus appliciti eos uti venena ſenſim abſumunt. ex oculis autem & toto è corpore evaporare inſenſibilia corpuſcula monſtrant, ſpecula in quæ menſibus laborantes mulieres inſpectant, ſpurca enim et ſqualore quodam ac ſitu obſita redduntur. legimus et familias quaſdam fuiſſe in Creta, qui laudando faſcinum inferebant. quod certe uti poſſibile recipiendum eſt. exiſtente enim natura quorundam (ut dictum eſt) perinde ac venenoſa, et ejaculatis ex oculis eorum ſpiritibus perniciofis, nihil prohibet non infantes ſolum ſed & grandiores faſcino affici, laudando autem maxime. quoniam laus propria lætitiam parit, lætitiam autem ut diximus dilatationem tum cordis, tum & totius faciei, & præcipue oculorum, unde aditus quodammodo aperitur veneno, quod à faſcinatore ejaculatur. qua è re forte enatum eſt illud, quod præfamur quum aliquos laudare volumus. bene enim prius ominantes, verba noſtra dicimus tibi non noceant. quin & aliqui ſunt, qui dum laudantur, faciem avertunt, non tantum ut indicent moleſtam ſibi eſſe laudationem, ſed ut à faſcino caveant. jam enim in opinione eſt per laudationes faſcinum fieri. Utrum autem & numeri quidam & figuræ, & imagines ſympathias quaſdam, & antipathias habeant ad amores & odia & faſcinos, & utrum verba & cantationes, & id genus, ligent & ſolvant, alterius quidem eſt, & temporis & contemplationis. De ingenio autem eorum animalium, quæ intellectu carent, & quomodo nidos ad alendos fœtus & telas ad capiendas eſcas tam artificioſè fabricentur, et alia ejuſmodi, nonnulla quidem diximus in iis, quæ de intellectione à nobis ſcripta ſunt, nondum autem emiſſa, neque plane exculta & digeſta. quod faciemus, ſi vita & otium ſuppetet nobis. atque

Signa fætuum.

Aſpectus faſcinantes.

Digitized by Google

atque hæc de ſympathia & antipathia rerum, quantum attinet ad contagiones pro tempore dicta ſint.

CAPUT ultimum.

De quibusdam dubiis à Rhamnuſio ſcriptis.

HÆc quum jam impreſſa eſſent, ac viſa à Ioanne baptiſta Rhamnuſio Illuſtriſs. Venet. Dominii Secretario utriusq; linguæ peritiſſimo, & eorum quæ ad bonas litteras & diſciplinas attinent, multa perdocto, gratulatus ille pro vetere amicitia nobis, ſimul & nonnulla dubia ad nos perſcripſit, & novas quandam ſympathias propoſuit. quarum rationem ſi otium mihi foret, expoſtulabat. digna quidem omnia, de quibus conſideratio haberetur diligentiſſima. nam quum ego cauſam, quòd in navigatoria pyxide perpendiculum ſemper in polum ſpectet, retuliſſem in montes ferri & Magnetis, qui ſub polo ſunt, dubitationem ille non negligendam attulit. primum quidem quod qui de ſubjectis polo partibus ſcribunt, nullos dicunt montes ferri, & Magnetis ſub polo eſſe, deinde quod etſi dentur ii montes, cauſa tamen ad eos referenda non videtur in noſtro mari: quando conſtet in Ilva inſula juxta Populoniam Italiæ eſſe Magnetis montes. inde enim erui omnem magnetem quo hic utimur, nec tamen navium illac prætereuntium perpendicula ad eos montes verti. oportere autem ita fieri, ſi magnetis ſpecies perpendiculum movet, propinquiſſimis exiſtentibus inſulæ illius montibus. cur enim non magis moveant, quàm qui remotiſſimi ſunt ſub polo?

Ad hæc autem & miras quaſdam propoſuit antipathias, quarum una erat, qui fiat ut impoſito oleo in charta, ita aptata ut contineat, ſubjectus ignis oleum quidem calefaciat, chartam autem non. alia erat conſimilem habens rationem, cur & circa pomum circumvoluto tenui linteo, pomum ab igne calefieri cernamus, linteum nec quicquam lædi. Addebat autem & quod à fulmine navium malos ſæpiſſime videmus tangi, carinas autem nunquam. Tum & illud quoque quærebat, quæ ratio efficiat, ut fervente, & exundante in ahenis ſaccaro ſi butyrum quamvis modicum imponatur, ſtatim ſubſidat fervor. quo ingenio utuntur artifices ad prohibendum ne erumpat ſaccarum. utuntur et alio ingenio ad idem purificandum, quod pariter videri mirum poteſt. ubi enim coagulari ſaccarum incipit, projiciunt in vocatas campanas, tum cretam tenuem cicotriconizant, ac ſuper imponunt, qua campanæ oſtium patet craſſitudine digiti.

Mira quædam antipathia.

Mirum de ſaccaro bulliente.

atque ita ſaccarum purgant, ſurculis omnibus & fœculentia omni ad cretam attracta. Hæc ſunt, quæ ille nobis examinanda propoſuit. quod quidem faciemus à ſuprascripto inſtituto noſtro non recedentes, ut non proprias et propinquiſſimas cauſas aſſignare nitamur, ſed medias et propriis proximiores, quo poſſibile nobis ſit.

Primum igitur utrum ſub Polo ſint Magnetis montes, nec ne, ſub ambiguo relinquamus. ſcimus enim eſſe qui ſcribant, planas magis eſſe eas regiones, de quo & doctiſſimus, atq; eloquentiſſimus Epiſcopus Iovius circa eam Sarmatiæ partem, quæ Moſcovia nunc dicitur, diligentem inquiſitionem ab incolis fecit. qui ne eos etiam inveniri montes retulere, qui Rhyphæi ab antiquis dicti ſunt, meminimus tamen nos quaſdam chartas vidiſſe earum, quas mundi mappas appellant, in quibus ſub polo montes notati erant (qui Magnetis montes inſcripti fuerant). ſive igitur ſint, ſive non ſint ii montes, nihil ad nos in præſentiarum attinet, quando per montes polo ſubjectos, catenam illam montium intelligimus, qui ad ſeptentrionē ſpectant tanti & tam vaſti, ac ferri & magnetis feraces. qui & ſi magis diſtant à noſtro mari, quàm Ilvæ inſulæ montes, potentiores tamen ſunt ad movendum perpendiculum propter abundantiam & copiam ferri, & magnetis. Fortaſſe autem et qui in Ilva eſt magnes, non multæ actionis eſt in ea minera. multi enim dum in minera ſunt, minus valent, quàm extracti, quòd ſpirituales ſpecies ſua habeant impedimenta, ſignum autem parum valere in ſua minera Ilvæ inſulæ magnetem, quod tam propinquus quum ſit navigiis illac prætereuntibus, perpendiculum tamen non ad ſe convertit. Incaleſcere autem & fervere in charta oleum, chartam non accendi, communem habet rationem cum lebete, in quo aqua quidem fervet, lebetis fundus friget, & pomo, quod & ipſum calefit linteo illæſo. Horum autem omnium cauſa eſt antiperiſtaſis. frigida enim ſunt aqua oleum pomum, propter quod prohibent intermedium calefieri. Sed quomodo calefiunt ipſa, ſi medium non calefit? actio enim omnis contactu fit, ignis autem non tangit aquam, oleum, pomum, niſi per intermedia, lebetem, chartam, & linteum, hæc autem niſi calefiant, ac tantum calefiant quantum aqua, & oleum, & pomum, non videtur quomodo calefieri poſſint. quòd ſi calefiant, quo pacto igitur per antiperiſtaſim & frigiditatem prohibent, ne intermedia incaleſcant. Dicendum poroſis exiſtentibus lebete, charta & linteo, citiſſime calorem contrahere aerem, qui in poris includitur, ac per ipſum incaleſcere aquam, porrò quicquid aquæ calefactum eſt tolli ſtatim, & aſcendere, ac loco ejus ſubſidere aquæ partem nihil calefactam, quæ lebetem infrigidat, qua pori non ſunt, atque ita continenter fieri, ut aquæ pars cedat, & tollatur, pars ſuccedat, & refrigeret, ita & oleum

facit,

Digitized by Google

facit, nam & ipſum actu frigidum eſt, ita & pomum, quoniam humidum eſt, & frigidum, & ſemper pars ejus aliqua frigida tangit intermedium, ac calefieri prohibet per certum tempus.

Cur vero fulmen navium malos tangat, carinas autem et ſpondas, quæ juxta aquam ſunt, non, dubitationem majorem habet, ſi modo verum eſt, quod fertur. nam & de Lauro traditur, non feriri ipſam à fulmine, quod non ſatis certum eſt, eo autem recepto, quòd res ita ſe habeat, promptior quidem poteſt eſſe ratio in Navi quàm in Lauro. nam antennas feriri à fulmine facile eſt, quòd altæ ſunt, altæ autem à fulminibus peti in proverbio etiam eſt. cauſa autem eſt, quòd fulmen vapor eſt quidam miſtionis fortis, qui in altis gignitur, & extruſus è nube in latus acquirit impetum, quare alta maxime ferit. Interdum tamen impetus in ima inclinat, verum ubi antiperiſtaſim invenit aut frangitur, aut & repellitur, dictum eſt enim ſupra, contrariorum ſpecies fugare contraria. Igitur juxta aquas quum deſcendit vapor, partim quidem frangitur partim repellitur, quoniam aer aquis vicinus plenus eſt vaporibus frigidis ex aqua elevatis, qui tum materiali antipathia, tum ſpirituali frangunt, ac repellunt fulmen. quare carinas & proximas ſpondas, aut non tangit fulmen, aut fractum non immutat. in lauro autem utrum talis antipathia ſit, incertum eſt, illud magis in cauſa putarim, quòd laurus rotunda admodum eſt, & corticis denſi ac levis, à quibus omnibus fit, ut incidens vapor non inhæreat. propter quam rationem nec columnas à fulminibus tangi videmus, quòd rotundæ terſæq; ſint.

Butyrum autem injectum compeſcere fervorem ſaccari, dignam habet inquiſitionem. Idem vero & oleum facere videmus in pulmenta, ſi qua corpulentiora ſunt, ut in fabæ & ciceris lomenta, fervorem enim et exundantiam eorum compeſcit. horum autem cauſa eſt, quòd duo præcipue concurrunt, quum fervor exundans fit, alterum eſt exceſſus caloris, & vaporum copia brevi facta, alterum eſt obſiſtentia ferventis rei, ſi corpulentior ſit. multum enim extenditur & in magnas ampullas, priusquam ſcindatur. propter quod & dupliciter etiam compeſcitur exundantia illa. uno modo ſi calorem & vapores frangas qui extenduntur, quod fit injectis frigidis ut aqua, alio modo ſi ipſum obſiſtens, ita præpares, ut extendi in magnas ampullas non poſſit. quod faciunt unctuoſa injecta, dividuntur enim ipſa ad minimas, & non ultra diviſibiles partes, quæ intermiſtæ partibus corpulenti humidi, prohibent extenſionem amplam fieri. extenſio enim rarefactio quædam eſt. rarefieri autem non admodum poſſunt minima unctuoſi, tum quod minima ſunt, tum quod tenacis miſtionis, quare quum undique interpoſita intermiſtaque ſint obſiſtenti, faciunt ut nec

ipſum

ipſum obſiſtens recipere extenſionem poſſit, niſi parvam, & per parvas ampullas factam, quare exundantia compeſcitur, & fervor fit per ampullas crebras & parvas. unctuoſa autem ſunt præcipue oleum & butyrum, & bene diviſibilia in minimas particulas, at butyrum cum ſaccaro probe convenit propter dulcedinis,& pinguetudinis ſympathiam,quare& ſi modicum ſit,ſufficit tamen ad compeſcendam exundantiam ſaccari,quoniam bene miſcibile eſt, & modicum omne in multa partibile. *Aliud de creta.* Creta vero imponitur ſupra campanæ oſtium, non quòd ipſa attrahat fœculenta, ſicuti magnes ferrum. Sed quòd prohibendo exhalationem incluſi ignis & vaporum fit, ut penitiſſime vapores permeent per ſaccarum, qui mox aſcendentes ſecum ferant agglutinatas omnes ſordicies, & ſurſum impellunt, quæ hærentes cretæ propter tenacitatem ſic reddunt purum & ſincerum ſaccarum.

Si igitur per hæc & doctiſſimo Rhamnuſio, & aliis factum eſt ſatis, tibi præſertim Cardinalis ampliſſime, mihi quidem & gaudeo & gratulor, ſin autem & alia deſiderantur, excuſabit me horum conſenſuum & diſſenſuum natura, quæ adeo in abdito eſt. Si qui vero laborem noſtrum commendabunt, aditumq; & viam per nos apertam his rebus fatebuntur, id omne debebunt tibi.

DIS-

Digitized by Google

DISSERTATIO PHILOSOPHICO-MEDICA,

De

PARACELSISTARUM

UNGUENTO ARMARIO,

Sub præſidio

JOHAN. GEORGII PELSHOFERI,
M. D. & P. P. publico examini expoſita
Wittenbergæ,

à

M. HIERONYMO WECKERO, Wittenb.
d. 25. Junii 1630.

THES. I.

QUemadmodum is Deum honorat, qui ejus opera agnoſcit, & qualia ab ipſo condita ſunt, admiratur & celebrat: ita in DEUM injurius & impius eſt, qui rebus alienas & novas, quas à Deo & Natura non acceperunt, vires tribuit. Quod hodie faciunt Paracelſiſtæ, qui ſuperſtitioſa vel magica, & quæ ab imaginatione vel à cauſſa ſuperiori pendent, pro magneticis, ſeu per contactum virtualem, ut appellant, naturaliter in diſtans agentibus, venditare non verentur.

II. Ut enim de aliis opinionum portentis, & abſurdis, quæ paſſim obtrudunt, dogmatibus non dicamus, quis adeò rerum imperitus eſt, qui neſciat, quantas hoplochriſmati ſeu unguento ſuo armario, quod magneticum, ſympatheticum, & ſtellatum vocant, affingant vires, toti Mundo perſuadere conantes, vulneratum per aliquot etiam milliaria abſentem, & rei ejus inſcium, per medicamentum illud non ipſi vulneri, ſed telo, quo vulnus inflictum eſt, vel lignello in vulnere cruento madefacto applicatum naturaliter curari poſſe? Quæ perſuaſio nonnullorum quoq; magni nominis Philoſophorum & Medicorum, ne de rudi & credulo vulgo dicam, animos adeò dementavit, ut indubiam iis fidem adhibeant, & pro

Digitized by Google

vi, quam unguentum illud habere iſti contendunt, magnetica non aliter ac pro aris & focis pugnent.

III. Cùm autem hoc partim ſaniori Philoſophiæ adverſetur, partim etiam ſacræ Medicinæ labem inferat non exiguam; & verò non parùm referat, ut vera & ab ipſo Deo profecta Medicina à ſuperſtitioſa curatione ſejungatur & ſeparetur: operæ pretium nos facturos exiſtimavimus, ſi hac vice, quæ ſit Martialis illius unguenti poteſtas, & cujus impulſu fiat, an Naturæ vel Dæmonis, altiùs paulo penſitaremus: cùm præſertim hæc materia à præſenti rerum ſtatu, quo ubique ferè locorum Mars dominatur, haut ſit aliena. Ubi tamen præmonemus, nos plurima eorum, quæ ab iis, qui primi hanc glaciem fregerunt, adducta ſunt, repetituros, & mutuò quaſi ab iiſdem ſumpturos: quâ liberali confeſſione id unicè præcavere cupimus, ne plagii, à quo crimine maximè abhorremus, nos quis arguere queat.

IV. Ut igitur jàm ordine procedamus, primò omnium de Autore quæſtio incidit. Non diffitentur autem ipſi Paracelſiſtæ, ante Paracelſum neminem curæ hujus hopliatricæ meminiſſe. Joh. Baptiſta Porta apertè ad autorem Paracelſum eam refert, qui unguentum illud Maximiliano Imperatori tradiderit & comprobârit. Crollius quoque in Baſilica ſua Chymica unguentum ſympatheticum Paracelſi nominat, quod & alii faciunt. Sed ſive inventor ipſe fuerit, ſive non, parum refert, & curare nihil attinet. Illud certum eſt, quod Paracelſus illuſtrator ejus amplificatorque extiterit, quem poſtea præter iſtos, quos jam nominavimus, ſecuti ſunt Joh. Witichius, Joh. Erneſtus Burggravius, & alii plures, qui fideliter id propagarunt & mirificè deprædicarunt. Verùm totam hanc curam à cauſſa ſupernaturali dependere, & primarium ejus autorem Spiritum illum *μυριοτεχνίτην* dicendum eſſe, ſponte ſequetur ex iis, quæ dicentur.

V. Igitur ipſam unguenti compoſitionem quoad materiam, ſive quoad ingredientia jam videamus, ex quâ vel ſolà ipſius vanitas manifeſta evadit. Nam bone Deus quanta hic occurrit varietas! Jo. Baptiſta Porta recipit uſneam in calvaria furis ſtrangulati & in aere derelicti concretam, mumiam item, adipem humanum, ſanguinem humanum, oleum lini & terebinthinæ, bolum Armenum. Aliorum deſcriptionem ingrediuntur adeps porci caſtrati, ſeu verris aprugni, adeps urſi antiquus, lumbrici terreſtres purgati, vel ex vino loti, & in clibano exſiccati & toſti, ſandalum odoratum, lapis hæmatites, cranium humanum, quod tamen, ſi haberi nequeat, non multum referre dicunt.

VI. Præter iſta ſuam in compoſitionem Crollius etiam cerebrum aprugnum ſiccatum, & loco cranii humani uſneam è cranio hominis vio-

lentâ

lentâ morte perempti, Luna creſcente, & in bona domo, Veneris ſcilicet, ſi fieri poſſit, non Martis aut Saturni exiſtente, abraſam recipit, & hoc unguentum Sole in Libra exiſtente parari præcipit. Nonnulli inſuper mumiam, & quidam præter hanc ſanguinem & adipem humanum, quæ primam compoſitionem ingrediebantur, etiam iſti Crollianæ addunt. Sunt & qui tempus præparationis anguſtioribus adhuc terminis includunt, & circa 10. vel 11. diem Septembris duntaxat unguentum parari jubent. Plerique vero in fracturis oſſium aliquid de Pulvere radicis ſymphyti majoris, vel radicis hellebori nigri, aut oſteocollæ addendum monent.

VII. Vidiſtis, lectores, mirificum mirificorum ingredientium chaos, ex lenientibus glutinantibus, extergentibus, exſiccantibus, & putredinem arcentibus congeſtum. Sed qui fit, quod, cùm deſcriptiones tantopere varient, & modò hoc, modò illud vel omittatur, vel addatùr, nihilominus in quibusvis vulneribus ſequatur effectus? Inprimis verò cur Wittichius uſneam omittit, & parum referre cenſet, ſive cranium humanum habeatur, ſive non? cùm tamen alii uſneam pro baſi compoſiti agnoſcant, & præcipuum ingrediens eſſe contendant. Cur idem Wittichius mumiam, adipem & ſanguinem humanum, quæ alii totius negotii ſuccum & nervos eſſe cenſent, excludit? Ergo planè non neceſſe eſt iſta adeſſe. Et eſt, qui noviſſe ſe ſcribit virum nobilem, qui ad unguenti hujus confectionem nihil à patibulo, nihil à rota deſumſerit, ſed ſanctè affirmarit, omnia ſumi ex hortulo domeſtico, eſſeque meras herbas familiariſſimas, & tamen nihilominus idem confecerit, quod alii. Plures quoque milites ſe ſcire addit, qui ex tempore id conficiant, ubi credibile planè non ſit, eos omnia illa adhibere, quæ à multis requiruntur, maximè quæ non niſi ab infelici arbore peti poſſunt.

VIII. Ab unguenti compoſitione ad ejus effectum, ſeu famoſas illas, quas ipſi ineſſe ſomniant, vires progredimur. De his ita fabulantur, quod hoc unguento ſanentur omnia vulnera ſine omni dolore & tumore, quocunque telo, ſive metallicum id ſit, ſive lapideum, ſive ligneum, ſive acutum, ſive obtuſum, ſive anguloſum, ſive rotundum, & quocunque modo, ſive ictu, ſive jactu, ſive punctim, ſive cæſim, cuicunque etiam ſexui inflicta, etiamſi patiens multis milliaribus abſit, & ejus rei inſcius ſit, modò telum, quo multis milliaribus abſit, & ejus rei inſcius ſit, modò telum, quo vulnus factum, vel aliud ſudſidiarium ſeu ſuccedaneum telum, aut ſaltem ligneum ramentum cruentatum habeatur, & vel unguento iſti infigatur, vel eodem illinatur. Wittichius expreſſam mentionem facit intervalli 10. aut 12. milliarium, cum alii rubore ſuffuſi nimiam intercapedinem excipiant, certumque & determinatum ſpatium non exprimant.

Digitized by Google

IX. Iterum attendite, quæſumus, lectores. Medici non ſine cauſſa diligentiſſimè attendunt variorum vulnerum variè & variis humani corporis partibus inflictorum differentias. At iſti homines nihil diſtinguunt, ſed audacter ponunt hoc effatum, quod hoc unguento omnia vulnera ſanentur. Verùm tantum abeſt, ut ullum vulnus compoſitum & paulo gravius poſſit ab iſtis curari, ut tantùm ſimplicia, niſi & hæc paulo graviora ſint, vel non multùm ab illis diſtantia, adeoque vulnera duntaxat levia & minùs periculoſa curentur. Atqui hæc natura ſola curare poteſt. Quoties enim digitorum lacerationes & inciſiones, ſi tantùm comprimantur vulnuſcula, & deligentur, curari, & ſuo ſucco conglutinata ad ſanitatem citra magnum dolorem, calorem, humorem, ſuppurationem, & alia perduci videmus?

X. Quod ſi verò graviora quoque iſtâ adminiſtratione ſaneſcant, fit hoc in corporibus bene habitis, non cacochymicis, non morbidis. Probent ſuam artem, nullâ præterea adhibitâ curâ, ſi viri ſunt, eo in caſu, quando tendines & ligamenta fuerint ſub poplite ſauciata, inciſaque cum nervis. Probent eandem artem vulneribus cerebri, qualium curatorum exempla ex diverſis Medicorum ſcriptis annotavit & congeſſit Schenckius. Sed bene ſe res habet. Tam evidens enim ea eſt, ut neque ipſi hopliatri negare id audeant, ſed ſponte fateantur, non procedere curam in iis vulneribus, ubi nervi vel arteriæ, vel una è principalioribus corporis partibus læſa ſit.

XI. Unum hic penè ſilentio prætermiſſemus. Omnibus Medicis & Chirurgis plusquàm notiſſimum eſt, ſolutionem continui in animalibus non contingere ſine omni dolore, neque in parvis etiam vulneribus adeſſe indolentiam. Hi itaquè non facilè perſuaderi ſibi patientur, ut credant id, quod de ſua hopliatri promittunt curatione ſine dolore. Nam vel eam non præſtant, vel Cacodæmone ſingulariter operante eam perficiunt. Hunc ſiquidem efficere id poſſe, ut doloris ſenſum adimat, ubi alioqui doloris cauſſæ ſunt quàm graviſſimæ, in veneficis rerum capitalium quæſitores ſæpiſſimè deprehendunt. Cùm itaque hæc indolentia, ut dictum, vulgo ignota ſit, etiam in parvis vulneribus, & Diabolus eam præſtet etiam in maximis malis, quomodo poteſt non eſſe ſuſpecta etiam ex hoc capite hopliatrica curatio, quæ eam pollicetur?

XII. Sed properamus ad ipſum uſum ſeu utendi modum, quem priusquam præſcribant, duo præmittunt, quæ partim ante, partim ante & poſt inunctionem diligenter obſervanda ſint. Ante inunctionem vulnerato ſanguinem cumprimis quàm citiſſimè ſiſti præcipiunt. At hoc eſt initium curæ, quod ſæpe ſolum ſufficit ad integram ſanitatem, ut apparet in arteriotomiis & venarum inciſionibus. Qui autem fit, quod, ſi vulnus ſanare

ſanare poteſt ſola teli inunctio, ſanguinem ſiſtere non poſſit, cùm tamen lapis hæmatites ingrediatur compoſitionem unguenti? Ante & poſt inunctionem verò eo die, quo inungitur telum, abſtinere volunt vulneratum à Veneris uſu, & per totum curationis tempus congruâ diætâ uti, præſertim ſi enormiter fuerit læſus. Mirum, quod non etiam hîc magiſtrum ſuum, Paracelſum dico, ſequantur. Is enim ad morborum curationem diætam adeò non neceſſariam eſſe exiſtimavit, ut nullam victus rationem in curatione ulcerum etiam deploratiſſimorum eum præſcripſiſſe aut obſervaſſe homines fide digni referant.

XIII. Sequitur nunc ipſa curandi ratio, quæ complectitur, quæcunq; ex præſcripto ipſorum ad ritè illinendum unguendum obſervanda ſunt, ungendi modus ſcilicet, ceremoniæ, locus, tempus, & cætera. Ubi primò omnium de ſubjecto, quod illi inungunt, quæritur. Docent autem, inungendum eſſe ferrum vel telum, quod ſauciavit; ſi id haberi nequeat, aliud per vulnus cruentum ſemel tantùm ducendum, & loco veri teli illinendum eſſe. Nec tamen opus eſt, addunt, id ferrum eſſe, aut telum: ſufficit in hujus defectu lignum ſeu ramus ſalignus in vulnere cruento madefactus. Itaque tria ſunt diverſa, quæ unguento ſuo imbuunt: telum vulnificum, aliud telum vicarium, lignum ſalignum.

XIV. Sed dicant nobis, quid inungendum confractis contuſisq; toto corpore à caſu, quale exemplum Hollerius recitat? Verùm quàm ineptæ hæc ſint ineptiæ, & vana deliramenta, non tantùm ex ſequentibus patebit, ſed colligi etiam diſertè poteſt ex aliis rebus, quibus alii armarium unguentum illinunt. Neq; enim omnes unguentarii iisdem ſe legibus adſtringi & in tam anguſtos fines cogi patiuntur, ut curam ſuam in ſolis telis aut ſalicibus exerceant; ſed ſunt, qui thoraces curent pro pectore, caligas pro femore, calceos pro pede. Annon revera hæc riſu digniſſima?

XV. At et iſta à vulnere ſunt cruenta, inquiunt. Eſt ita, fatemur. Sed cur in telo potiſſimùm tentatur curatio, cùm ſæpè nihil in telo ſanguinis ſit, & ſæpe is abſtergatur? Cur non potiùs veſtimenta vel lintea, in quæ ſanguis multo copioſior defluxit, deligantur? Quid ſi quis lapidem aliquem cruentatum vulnere ſanguinante, vel vaginam pro gladio ungeret? Cur enim lignum & non lapis vel aliud quid poſſet ſubſtitui ferro, ſi non intercedit pactum diaboli ad illud, non ad hunc concurrentis? Sanè ſi ideò in telo fieri ſanationem neceſſe eſt, quod in telo aliquid læſæ partis hæreat, certè non videmus, cur non in quovis alio ſubjecto, in quod ſanguis ex vulnere decidiſſet, ea fieri poſſet. Sed rectè ſtipites vel ſimiles res inanimes & exſenſes jubent unguento illo pollinire: nec enim alio ſubjecto dignius eſt.

XVI. An non verò hiſtrionicum plane eſt, inſtrumentum ſubſidiarium, ſivo ſit improbum ferrum, ſive lignum ſalignum, per vulnus, quod ſanandum, demum ducere, & crudeliter illud renovare, cùm tamen non tantùm citò & tutò. ſed etiam jucundè, quantum fieri poſſit, curandum eſſe ipſimet tàm acriter urgeant, & ſubinde inculcent? Tantum tamen abeſt, ut crudele id eſſe putent, ut ex abundanti adhuc moneant, eo usque, ſi ſanguinem emittere nollet, vulnus fricandum eſſe lignello, donec ſanguis effluat.

XVII. Sed de ligno ſponte ſui cuivis nova occurrit quæſtio, cur ſalignum eſſe lignum oporteat? Certo certius autem eſſe videtur, quod ad affectum ſpectat, nihil ad rem pertinere, ex qua arbore id lignum ſumatur. Credibile itaque eſt, impiam aliquam Diaboli fraudem ſubeſſe, cur ſalice, quàm aliâ arbore eos uti malit. Ut autem aliæ arbores alias proprietates, ut reliqua rerum creatarum, obtinent, quas accuratè novit damnatus ille ſpiritus: ita ſalix ſterilis planè eſt arbor, nullum præbens fructum, atque inſuper ſui ſeminis prodiga, dum illud ante maturitatem projicit & perdit. Unde & apud Homerum Odyſſ. κ. à Circe trivenefica ὠλεσίκαρποι, id eſt frugiperda vel ſeminiperda vocatur. Voluit videlicet Diabolus vos, Unguentarii, amarè irridens eâ potiſſimùm arbore uti, quâ ipſimet apertè profiteremini, vos fruſtra in hiſtrionica veſtra unctione laborare, omnem operam, oleum, ſanguinem, adipem, mumiam, uſneam, unguentum ipſum, denique omnem fructum & frugem perdere.

XVIII. Adhæc eodem apud Homerum loco eâdem Circe in nemoribus Proſerpinæ naſci ſalices ait. Ex his igitur nemoribus præciſum eſt veſtrum lignum, ſive ramus ſalignus, quem unguento immergitis. Sacris quoque in literis infelix arbor cenſetur ſalix, ut apparet ex Eſaiæ cap. 15, ubi Moabitis ſupplicium prænuntians ad torrentem ſalicum eos ductum iri minabundus addit. Ipſe autem Dominus Job. 40. Behemoth, id eſt Cacodæmonem umbris delectari, & proinde à ſalicibus torrentis circumdari ait. Ex hoc ſaliceto vos, unguentarii, lignum veſtrum præſcinditis, & vice teli inungitis.

XIX. Modus ungendi, ut ulteriùs progrediamur, duplex eſt. Prior ita peragitur. I. Inungendum telum, quo homo vulneratus eſt, ſingulis diebus, ſi neceſſitas urgeat, & vulnus ſit ingens, aut citò patientem ſanare cupias; ſin minùs, ſecundo vel tertio diē ſemel. II. antequam telum ungatur, attendendum, an punctim, an cæſim vulnus factum ſit. In punctura inungendum telum à cuſpide verſus capulum; in cæſura ab acie verſus tergum; alioqui nocumentum adferetur ægrotanti. III. Si non appareat, quàm altè ſit infixum telum, illud totum perungendum; ſin appareat, pars illa tantùm, quæ fuit in vulnere. IV. Si inſtrumentum, quo

vulnus

Digitized by Google

vulnus inflictum eſt, haberi nequeat, aliud ducatur per vulnus, & loco veri teli inungatur, utroque latere. V. Mundo linteolo involutum ſeu deligatum telum loco mundo & temperato, non nimis calido, nec nimis frigido, ne ventus afflet, reponatur, diligenter cavendo, ne pulvis deſuper in ipſum cadat. Alioquin patiens ad inſaniam redigetur, vel dolor aut aliud damnum ei inferetur. Hinc ſi dolorem excitare velint, telum aëri inter ſe calido vel frigido exponunt; ſi iterum ſedare, ad calidum moderatè id reducunt.

XX. Poſteriorem modum quod attinet, inſtrumentum vulnificum ipſi unguento infigitur, & ita relinquitur: aut ſi verum telum haberi nequeat, ramus ſalignus, quem ejus vice accipiunt, cruentatur, & poſtquam ſanguis adhærens ſponte & per ſe ſiccatus eſt, itidem in unguentum illud in pyxide aſſervatum immergitur uſque ad ſanationem plenariam. A quo ſuperſtitioſo operandi modo non multùm abludit vulgus, qui cultrum quo vulnus eſt factum, in panis micam, in terram, in lardum, ar vinam vel aliud pingue infigit, & perſuaſum habet, modò non exponatur aëri, ſine ſuppuratione curatum iri vulnus. Utrobique verò vulnus ipſum ſeu locum vulneratum non neceſſe eſſe dicunt, nexibus filorum conducere vel conſuere barbitonſorum more, ſed ſufficere, ſi quotidiè tantum illud, præſertim ſi magnum & profundum ſit, expurgetur, ſeu extergeatur, & linteolo mundo in patientis urina priùs madefacto, ſine omni alio uſu extraneorum, oleorum, unguentorum, & ſimilium, circumligetur.

XXI. Verùm enimverò cùm prior ille modus non tantùm non paucas moleſtias & nugatorias ceremonias habeat adjunctas: ſed multis etiam conſtet obſervationibus, in quarum una aberraſſe, quod tamen facilè fieri poteſt, ex ipſorum quidem ſententia periculi plenum; alter autem modus multo facilior ſit: ſi tam incertus is eſt, ut prædicatur, cur illo omiſſo hic non retinetur ſolus? Cur non ſemper ferreum quoque inſtrumentum, ſicut ligneum, infigitur potiùs unguento, quàm inungitur: cùm hoc fiat ſine periculo, inunctum autem ferrum facilè à pulvere lædi poſſit? Et quid quæſo cauſſæ eſt, quod lignellum cruentatum non opus eſt quotidiè inungere, ut telum? Quàm frivolum autem hoc eſt, citiùs curari vulnus, ſi ſæpius ungatur telum, curari verò nihilominus, etſi unicâ tantùm vice illinatur? Quid enim opus eſt, hopliatri, ſæpius inungere, cùm balſamum veſtrum radicale ex ſuſpenſi calva ſumptum corrumpi non poſſit, & deficere ejus energia? Si enim poſſet, quomodò non periit in patibulo, à tot ventis agitatum, & imbribus, nivibus, tempeſtatibus maceratum? Quod ſi vis unguenti eſt immortalis, quæ eſt iſta veſtra profuſio, qui tam pretioſum theſaurum fruſtra ſæpius ſordidò ferro affricetis?

XXII. Quis verò ullam, ſaltem abſurdam cauſſam fingere poteſt,

quod,

Digitized by Google

quod, an punctim an cæſim factum ſit vulnus, attendere, & pro diverſo modo diverſimodè inungere jubent? Si enim unguentum naturalem cauſam habet, quid iſte modus ad rem facit? necenim iſte modus unguento aliquam qualitatem ſuperaddit. Imò utrovis modo linas lignum, ex tuo arbitrio pendet, utra ſuperior ſit pars, vel inferior. Quid faceres, ſi capuli contuſione, perinde ac ſi punctim, foret vulnus factum? Et qui fit, quod, ſi nullo apparente veſtigio totum telum inungatur, non noceat, etiamſi punctim factum ſit vulnus? Cur etiam non ſemper totum telum inungunt? Timere ſcilicet videntur, ne liberaliùs unguentum fundendo pyxis unguentaria æquo citiùs exhauriatur. Telum inunctum etiam obligant & ab aere intemperato removent. Cur hoc? fortè ne frigeat miſerum, & cephalalgiâ aut vertigine laborare incipiat? Obligatio ſi habet aliquam vim, non in telo eam habet, ſed in vulnere, quod itidem vincitur, dum in eo hæmorrhagiam cohibet, calorem & ſpiritus coercet, aeremq; corruptivum & alias externas injurias avertit.

XXIII. Vulnus ipſum deniq; expurgare jubent & eluere urinâ, ac obligare. At hoc curæ totum eſt, maximè in vulneribus ſimplicibus, adeò ut relictâ iſtâ medicinâ nihilominus ſequatur effectus, ſanatio ſcilicet, ſi vulnus ritè tractetur, ægerque bono & non cacochymo victu ſimul utatur. Ita beſtiæ, ut canes & urſi, ſolâ lambitione, abſque unguento armario, ſua ulcera & alia perſanant, in quod homo etiam utitur ſputo: quod non tam linctui ſalutari, quàm mundificationi ſeu repurgationi per crebrum linctum procuratæ, ex qua vulneris conſequatur conſolidatio, adſcribendum meritò judicat Mindererus in threnod. Med. c.14. Sæpe igitur decipitur vulgus, quod vulneris ablutionem, obligationem per lintea, ſtupam, & alia in nullo medicinæ loco ponit, cùm, ut modò diximus, debita vulneris obligatio, aeris alieni acceſſus prohibitio, & phlegmones hæmorrhagiæq; averſio plurimum habeant momenti, ne repetamus, quod ſupra diximus, multa ſua ſponte ſeu naturæ ſuæ motu convaleſcere. Quorſum ergo illa deliria teli obligati?

XXIV. Impudens nimis mendacium eſt, quando dicunt, dolorem inferri, vel noxam excitari in vulnere, ſi aeri intemperato exponatur telum; nullum autem eſſe, vel iterum removeri, ſi calido loco extra pulverem collocetur. Dicimus, nec ſemper aut plerumque hoc fieri, nec ſi fiat, naturale quid eſſe, ſed fortuitum aut dæmoniacum. Quod ſi enim vulnus ſit in loco nervoſo, dolor ſentietur, ſive inſtrumentum in aere, ſive aqua, ſive igne, ſive calido, ſive frigido loco ponatur. Cum autem jam ſaneſcere & glutinari inceperit, dolor ceſſabit. Si quis cultro vulnerat digitum leviter, at non ſine dolore, adductis labris vulneris & compactis ceſſat dolor; ſi diducantur, redintegratur, nullâ habitâ ratione cultri.

XXV.

XXV. Quid dicamus de ſclopetorum vulneribus, quorum glandes ſæpe aquæ immerguntur, ſæpe in aere manent, innitentes terræ ſummæ? Quid de ſauciatis militibus? Ibi certè ii, qui vulnerarunt, non à fornace ponunt inſtrumenta ſua bellica, quinimò parati ſunt ſtrictis armis in acie. Sempernè ergo dolebit vulneratus, ſi haſta ſemper ſit in aere libero? Si telo non præſente cruentum lignum, vel aliud telum vicarium ſumatur, tunc telum ipſum, quo factum erat vulnus, non poteſt tam accuratè ſervari. Cur igitur non dolet pars, telo non recondito?

XXVI. Cur multo ſanguine temerè effuſo diuque in aere latento non ad hunc potiùs dolet? At quis neſcit, plus ſemper aliò, quàm ad telum pervenire? Quantum enim effunditur in terram, veſtimenta, & alia, vel abjicitur & putredine abſumitur? quantum eluitur? quantum unà cum ſordibus extergitur? Hic an nullas obtinet vires? an nihil cognati habet cum vulnere, ut ita eadem paſſio ad vulnus perveniat? Si habet, cur non ad hunc potiùs reſpicitur, quàm ad illum? Imò cur non totum habere oportet? Cur non, ſi plus pereat, quàm ſervatur, damnum vel ex toto vel dimidio, aut certâ quadam parte inducitur vulneri? Cur, ſi lignum, in quod ſanguinis aliquid decidit, comburatur, aut linteum cruentum eluatur, non ſimiliter uritur vulnus, aut friget, aut utrumq; patitur, ſi utrumq; accidat in diverſis lignis aut linteis?

XXVII. Adhæc, ſi virtus debet pervenire à telo ad vulnus, non eſt ratio, cur non aeri expoſitum telum cum unguento faciliùs & meliùs ſanet. Nam in libero aere meliùs poſſet perferri ad patientem, quàm in loco concluſo. Qui fit tandem, ſi dum telum à pulvere, aut aere vel frigido vel calido alteratur, æger noxam ſentit, quod tamen vulnus quotidie purgandum eſt? an non ſufficeret telum tantùm ab externa injuria defendere? Sed ceſſandum eſt ab his nugis.

XXVIII. Videamus nunc etiam, prognoſticum quomodo inſtituant. Id verò tale eſt. Si ſcire quis cupiat, utrum patiens ſit moriturus vel ſupervicturus, ferrum vulnificum ſupra carbones leniter incaleſcere ſinunt, in tantum ſcilicet, ut manus deſuper teneri queat: tum ſubtiliſſimum pulverem è ſandalo rubro & lapide hæmatite aſpergunt. Et ſi oblevent exſudantes ſanguinis guttulas, ſeu rorem ſanguineum, moriturum ſin minùs, evaſurum affirmant ægrum. Eodem modo, ſi cognoſcere velint, utrum ex præſcripto ſe gerat in cibo & potu aliiſq; requiſitis; an verò diætæ imperatos limites transgrediatur, diligenter explorant, an in telo maculæ appareant, nec ne? Si enim appareant, delinquentem; ſin minùs, obedientem eas prodere ægrum opinantur.

XXIX. Verùm ſi hæc non ſunt vanitates vanitatum vaniſſimæ, neſcimus, quid vanitates ſint. Quàm ridicula enim eſt illa exploratio vi-

Digitized by Google

cturi & non victuri? Qualis eſt conſequentia? telum ferreum vel lapideum calefactum & pulvere rubro conſperſum rubras exſudantes habet guttulas: Ergo non eſt victurus vulneratus. Nullam eſſe, quivis agnoſcit, cui ſanum eſt ſynciput. Ipſe nimirum pulvis, ſi humidior telo eſt, ſpiritum reddit humidum, teli calore extractum. Quàm vanum etiam hoc eſt, quod peccari in diæta concludunt, ſi maculæ in telo deligato appareant? Alluvio enim quædam in eo, maximè ſi leve eſt, naſcitur, pulvis autem facilè adhæret; inde macula eſt.

XXX. Audiamus nunc porrò, quomodo hanc tam prodigioſam curationem alterant & defendant hopliatri. Palmarium autem argumentum, unde ſuæ curationi ſubſidium petunt, ſumunt ab effectu, qui in Magnete ſpectatur, qui eſt ferri diſſiti attractio; quod tanti faciunt, ut ſuam hanc curam ex facultate unguenti magnetica procedere dicant, & magneticam eam vocent, quod, quemadmodum magnes in diſtans agit, ita unguentum in abſens vulnus agat, dum illud remotum curet. Quomodo autem illud fiat; & quomodo unguenti vis per aliquot milliarium ſpatium feratur, propagetur, & loco vulnerato communicetur, ſeu quisnam ſit magneticæ curationis modus, ſi quæras, ſympathiam inter vulnus & unguentum ipſum hic eſſe reſpondent, quæ ſit continuatio quædam naturæ ejusque convenientia mediante ſpirituali vinculo facta, non aliter ac inter ferrum & magnetem; tametſi enim diſſita ſint magnetis & ferri corpora, in iis tamen ita naturam continuari, ut etiam conveniant in unum.

XXXI. Itaq; totam rem ita explicant, ut dicant, vim magneticam unguenti attractivam in ſpiritu balſamico, qui in uſnea, & ſanguine humano, mumia, & adipe humano potiſſimùm lateat, reſidere; hanc autem excitari ſeu potiùs evocari à ſpiritu mundi corpora ac res mutuo quodam naturæ nexu ſibi devinctas diſponente, qui tanquam vinculum medium primò ex definitis & propriis conſtellationibus ſympathiam & copulam ſeu convenientiam inducat, & poſtea hac mediante vim unguentariam & virtutem ſanativam in ſpiritu balſamico fixam dirigat ac deducat ad partem uſque vulneratam ipſumque vulnus; atque ita vim unguenti, quo telum delibutum eſt, magneticam à telo propagari ad vulnus propter ſympathiam, ſeu naturæ cognationem ac continuationem, quam ſequatur ſucceſſiva impulſio per medium aerem ſpiritu iſto ſtellato impregnatum, concurrente ſimul phantaſia & imaginatione patientis, quæ plurimum hic habeat momenti tùm ad balſamicam in ſanguine virtutem à telo medicato attrahendam dirigendamque ad partem corporis malè affectam, tùm ad movendum principium ſanativum in corpore exiſtens.

XXXII. Primò nimirum conſiderandum, inquiũt ſubjectum ſeu materia in qua, ipſe nimirum ſanguis, qui in telo hærens idem eſt cum eo, qui in vulnere: ſecundò cauſſa efficiens à qua, quæ eſt ſpiritus mundi ſecretus, univerſalis, per cuncta diffuſus, & omnium, quæ fiunt, proximus autor: tertiò cauſſa inſtrumentalis, ſine qua non perficitur cura. Dicunt igitur nonnulli, unguenti Martialis baſin eſſe uſneam; quæ in ſe concentratam habeat ſpiritum naturalem, vitalem & animalem, atque ex ſtrangulati potiùs quàm alterius cujusdam capite petenda ſit. Cum enim ſtrangulanter homines, ſpiritus naturales, inprimis verò vitales ob præſentiam mali præſentis ſurſum in caput & cerebrum refugientes ferri, ibidemque, cùm nec regreſſus ad principium ſuum, ob violentam illam conſtrictionem, nec exitus propter ſolidam cranii duritiem ullus pateat, remanere atq; inter ſuffocandum unà cum ſpiritibus animalibus balſamoq; capitis ac cerebri miſtos & confuſos includi, & quaſi carceribus quibusdam circumſcribi, ita ut, licet omnes functiones animales intereant, calor tamen ille in oſſibus, nervis, aliisq; partibus ſimilaribus elementaris maneat, donec temporis progreſſu in unum coaleſcant, & foràs ad cranii circumferentiam erumpant: hinc cooperante cœli influxu & accedente Mercurio ſeu ſpiritu mundi à Neptuno per pluvias, rorem, nivem, pruinas, tanquam externa vehicula, in hæc inferiora effuſo, ceu vegetabili quadam vi & virtute, in calvaria tandem fieri uſneam, baſin ſcilicet hujus medicamenti, quæ in ſe contineat omnes virtutes animales, naturales, & vitales, quas eodem modo poſtea ipſi unguento comunicet. E ſanguine autem vulnerati, dum ille adhuc ſpirans è vulnere manat, ſpiritus volatiles quidem illico in aerem evaneſcere, ſpiritus autem ſali ſanguinis fixo inhærentes non expelli.

XXXIII. Cum igitur, pergunt, telum inungitur, ſtatim ſal fixum ſanguinis in telo allicere & attrahere vi magneticâ & ſympatheticâ ſpiritum animalem ex unguento, & mediante ſpiritu mundi (ut qui hos duos ſpiritus, ſpiritum ſanguinis ſcilicet & ſpiritum animalem in mumia & uſnea coagulatum, amicabili nexu & copulâ uniat & conjungat) congeneri ſuo in venis ſanitivam vim communicare. Hinc quodcunq; commodum vel incommodum ſpiritus ille extra venas coagulatus ſentiat, id ſtatim congeneri ſuo in venis reſidenti ſympatheticè communicare, mediante eodem ſpiritu mundi: hinc ſi telum non rectè ſe habeat, ſed vel igni admoveatur, vel aeri frigido turbidoq; exponatur, ægrum dolere, quia ſcilicet ſpiritus animalis, qui eſt extra hominem in telo, prius patiatur, & poſtea paſſionem ſuam communicet illi, qui intra corpus ægri eſt, per idem vehiculum: & vice versâ, ſi æger parvâ victus ratione utatur, & vel cepas, vel allium, vel ſinapi comedat, aut vinum bibat, aut Venerem exerceat, id

ſtatim in telo obſervari, quia nempe ſpiritus animalis in homine priùs patiatur, & paſſionem ſuam poſtea illi, qui in telo eſt, ut ſibi homogeneo, communicet.

XXXIV. Intellexiſtis ita, lectores, quasnam hopliatri afferant & tradant unguenti ſui vindicias. Verùm quàm labili & infirmo omnia nitantur fundamento, ecquis non videt? Ipſam enim facultatem magneticam, quam hic prætendunt, quod attinet, quis inter magnetis & unguenti armarii applicationem nullam ſimilitudinem eſſe non deprehendit? Nam primùm diſtantia quantum diſtat; Magnes in ferrum diſſitum agit, illúdq; allicit, ſed modico admodum ſpatio. Ferrum accedit & ſequitur, ſed non longo itinere. Propè enim admodum abeſſe oportet. Quod ſi unguentum ſuum vulneri propinquum adſtitui juberent, perſuaderent fortaſſe, vaporis aliquid eò derivari, ac per eum fieri ſanationem: Verùm ad plura paſſuum millia ſuam energiam diffundere unguentum iſtud, probabile omnino non eſt.

XXXV. Deinde ſi effectus ſpectetur, is à Magnete quidem unus & ſimplex eſt, ferri ſcilicet attractio. At armarium unguentum, dum vulnus ſanat, quàm multa præſtat! Corruptum ſanguinem exhaurit, ſaniem ab imo educit & expellit, putredinem arcet, conglutinat, & conſolidat, cutemque inducit; quæ omnia ægrè à variis unguentis & emplaſtris ſæpe præſtantur, etſi intimè vulneri jungantur. Porrò agentia ipſa quàm diſſimilia! Magnes naturale corpus eſt & unum, & in lapidum genere; at unguentum arte compoſitum, idque è pluribus diverſi generis. Præterea modus applicationis ſi attendatur, nec is cum magnetis applicatione quicquam habet ſimile. Hic enim ut ad certam diſtantiam in ferrum agat, ſemper eodem modo applicatur. At in unguento applicando quàm dextri adhibeantur modi, antea expoſitum. Sed maximè omnium diverſitas apparebit, ſi attendatur, cui magnes, cui unguentum ad ſuum effectum obtinendum admoveatur vel applicetur. Admovetur autem magnes ferro, quod alliciendum eſt, non alteri alicui. At unguentum magneticum applicatur telo vulnifico, non ipſi vulneri, quod ſanandum, etiam per aliquot milliaria abſente ægro.

XXXVI. Quamobrem nil illi proficiunt ſomnio virtutis magneticæ, quæ magna ex parte aſylum eſt ſtultitiæ & vanitatis Paracelſicæ. Licet enim non negemus, ſed ut certum & pleriſque omnibus Philoſophis admiſſum aſſeramus, eſſe etiam occultas in rebus naturalibus proprietates & qualitates, per quas multæ actiones naturales fiant; & neceſſarium non eſſe ſemper in actionibus naturalibus contactum corporeum, ſive ſubſtantiæ, ſed in quibusdam contactum virtutis ſufficere, libenter concedamus: tamen hoc nullo modo concedimus, inde effici, ut unguenti armarii vis ad vulnus

vulnus remotum eo modo, quò ineptè creditur, & perſuadere volunt, deferatur. Etiamſi itaq; concedantur actiones virtuales: tamen eæ non nimis latè extendendæ ſunt. Nec eo ſe expediunt, quod amuleta nobis objiciant, & remedium non ſemper parti malè affectæ applicari, amuleta exempli loco adducant. Habet enim Pæonia vim Epilepſiæ medendi; & alia amuleta alias vires obtinent in corpora; ſed in propinqua, non in longè remota.

XXXVII. Si verò jam ulteriùs quæratur, quâ ratione virtus illa, quæ unguento ineſſe dicitur, magnetica à telo unguento delibuto propagetur, & ad vulneratum abſentem ac vulnus perveniat, & quomodo ea, cùm accidens & qualitas ſit, poſſit è ſubjecto per tantum intervallum ſe diffundere, atque de ſubjecto in ſubjectum migrare, nihil ipſi reſpondent, ſed magis muti ſunt quàm piſces. Et qui poſſunt vel probabile quid afferre? Nec enim, ſi ipſe etiam Dæmon auxiliaris adhiberetur, eo modo transferri poſſet hæc vis magnetica, uti illi ſibi imaginantur: cùm nequeat accidens ſine ſubjecto trajicere quoquam. Dicunt tantùm, cur fiat, aut potiùs fingunt, nempe propter naturæ cognationem. Verùm cùm majoris quanti per ſe major ſit virtus, & potentioris motus ſit fortior, quis negabit, copioſioris ſanguinis majorem eſſe virtutem, & motum etiam fortiorem? At quis neſcit, plus ſemper aliò, quàm ad telum pervenire, & ſæpe poſtea corrumpi? Cur igitur non ad id, quod effluxit, potiùs, quàm ad id, quod telo adhæret, reſpicitur? Cur non potiùs veſtimenta vel lintea, quæ ſanguinem multo copioſiorem exceperunt, & viciniora quoque loco affecto ſunt, quàm telum, deligantur? Qui fit, quod vulnus non potiùs moveatur ad corruptionem & putredinem, quàm ad ſanitatem?

XXXVIII. Et quid dicent ad hoc, quod ſint, qui neque telum, quo vulnus factum, neque ſanguinem, neque fictam illam cognationem attendentes, ubi vulneratum ſanare aggrediuntur, tripodem domi ſuæ obligant, & curam in illo inſtituunt ſolennem? cùm is tripus nunquam vulnus aut vulneratum attigerit, aut aliâ ratione ei cognatus ſit; & tamen æquè ſuccedit ſanatio. Satis enim eſt eſſe à Diabolo tanquam ſignum ad id deſtinatum. Idem contingit & hic in deligatione & inunctione teli. Parum enim ille curat, quid adhibeatur, quid non; dummodo decipiat.

XXXIX. Porrò quod continuationem adjungunt, planè intolerabile eſt. Sic quæcunque aliquâ ratione cognata ſunt, continuabuntur, quantumcunque loco diſtent. Continuationem ſequi ſucceſſivam impulſionem dicunt. Quid illa? à quo? ad quid? ſi enim eſt continuatio, quid opus impulſione? aut quid impellas virtutem à telo ad vulnus, cùm virtus ab illo ad iſtud continuetur? Hanc impulſionem addunt fieri per medium aerem. Verùm prohibetur hic tam à teli, quod obligatum inclu-

ditur, quàm à vulneris acceſſu. Imo ipſi etiam hoplochriſtæ de aere dicunt, quod in eo locatum telum noceat vulneri. Itaque propriâ aſſertione ſeipſos evertunt. Et mirabilis res videtur inde conſequi. Si enim, quod nonnulli aſſerunt, curatio, quæ in telo adminiſtratur, per vim magneticam parti malè affectæ eo modo communicatur, quo odores cadaverum per multa milliaria ad vulturum nares creduntur pervenire; cùm plurimæ res intra iſtud ſpatium ſint, quæ vim ejus habent, & ſimili ſunt naturâ: cur non citra unctionem quodvis vulnus curatur? Nam ſi per tantum ſpatium agit unguentum, & tangit vulnus, tanget etiam telum. Et ſic non referet, utrum quis inungat tela, an non. Nam ſponte vel omnium medicamentorum virtus ad iſta per aerem accedet.

XL. Quid verò faciunt, ubi alia corpora occurrunt, ut ingentes montes, aggeres, muri? An & hæc omnia imprægnata ſunt? Nam de aere dicunt, eum ſpiritu ſtellato, & primario quodam ac magnetico vigore & potentiâ eſſe imprægnatum. Sed meræ hæc ſunt vanitates, mera figmenta. Quæ enim naturæ virtus per tot milliarium ſpatium feratur, ſincera præſertim & citra alterationem? In tanto ſiquidem intervallo non halitu tantùm ille miſcetur, ſed & pulvis, & à ventis motuque in diverſas regiones procul à patiente abducitur. Et cùm odores & ſoni cum aere à ventis rapiantur, nec niſi immensâ vi per longinqua ducantur, quomodo non iſta vis unguenti raperetur & diſſiparetur?

XLI. Accedit, quod nec ipſe aer ubivis locorum ſimiliter ſe habet, tùm à ſubjectis locis mutatus, tùm ab omnis generis conſtellationibus. Cùm enim cœli vis influat mediante aere, utpote qui planetis ſubjectus ab omnibus diſpoſitionem aliquam accipit, tempeſtatum quoque variationes non parùm afficiant corpora, & potiſſimùm ſentiantur in locis imbecillioribus, ſicut chirurgis id notum eſt; ſæpiſſimè autem fiat, ut ſit cœli conſtitutio infenſa rei læſæ tunc, cum læditur, duretq; interdum diutiùs, & tempeſtates quoq; variè ſæpe mutentur: quomodo non alteraretur ab aere innumeris qualitatum differentiis diſcreto? & quantâ quæſo varietate modò damnum, modò adjumentum, modò anceps fortuna attraheretur vulneri? Tam forte autem eſſe unguentum præparatum, ni omnem cœli adverſam vim avertat, fieri nullo modo poteſt. Aut ergo non inchoabitur, aut interrumpetur cura.

XLII. Verùm poſito, nondum tamen conceſſo, per ſylvas, campos, maria, flumina, muros, ædes, conclavia, veſtes, & reliqua pertingere poſſe vim à telo medicato ad partem vulneratam: non ſemper tamen eodem modo diſpoſitum corpus patiens reperiet, nec uni determinatæ parti tantùm ſe applicabit; cùm idem homo ſanguinem & ſpiritus non in una parte habeat. Nam ſi idê corpus aliud vulnus interea acciperet, quæſo quæſo diri-

geret vim illam magneticam, ne erraret, & vel utrumq; vulnus involaret, vel aliud, quàm illud, quod ab hoc telo factum? Neq; enim cœlum, quod pluribus, non uni influit, neq; imaginatio, quæ ſæpe non adeſt, neq; ſympathia, quæ millies intercipitur, ad determinatam in toto particulam eam ducet. Quod ſi igitur plura fuerint in corpore vulnera pluribus telis facta, unum exempli gratia in femore, alterum in brachio, licet unum tantùm ita curetur, an ad omnia virtus feretur & quod ſanabile eſt; ſanabit? At ſi ita vis naturalis in corpore ſibi ſimili citra electionem in omnia vulnera ageret, ὁπλιατρεία maxima ex parte caderet. Nam quorſum opus erit, ex hac potiùs, quàm ex alia parte accipere ſanguinem?

XLIII. Imaginationem verò & conceptam patientis fiduciam quod attinet, negandum non eſt, multum hanc in morborum curatione adjumenti afferre, & curationem faciliorem reddere: non quidem per ſe directè, & propriâ virtute, cùm potentia tantùm cognoſcens ſit, nec præter cognitionem effectivè aliquid agat, ſed tantùm per accidens, dum per imaginationem & bonam fiduciam ſpiritibus & calore, ut primis animæ inſtrumentis, quibus humores & corpus ſolidum conjuncta ſunt, commotis vires naturaliter ad ipſum locum affectum diriguntur, & curæ inſuper aliæq; perturbationes, quę medicationi perfectæ non parum obſtant, avertuntur. At magnetem ultra mille milliaria, quicquid vult, attrahentem imaginationem eſſe, & animam humanam forti imaginatione vel intenſo affectu etiam alienum corpus afficere poſſe, ut Paracelſiſtæ ſomniant, nos non concedimus; cùm nulla hujus rei dari poſſit experientia, & ratio repugnet. Ejus enim actio in homine immanens cùm ſit, in alia non tranſit, nec per ſe in aliena & remota corpora agere, aut aliquid extra hominem immutare poteſt: ſicut nec intellectus aut voluntas unquam extra facultates ſuas erumpunt in aliquod extraneum.

XLIV. Cætera quæ eos afferre diximus, parum etiam probabilia ſunt: imò mera ſunt poſtulata, quæ tamen dubitationem non effugiunt. Quis enim facilè conceſſerit, ſpiritus vitales ex arteriis, naturales ex venis ſurſum ferri, ibiq; cum animalibus in unum coagulari, temporis demum progreſſu ad cranii circumferentiam eluctari? Quis ſpiritus vitales, animales, & naturales abſque anima, cujus ſunt inſtrumentum, ſuperſtites manere credat, ipſis canalibus & locis, in quibus generantur, corruptis? Quis non à putridis cerebri vaporibus, ſi relinquerentur, vehementer vitiari conceſſerit? Quis in cranio, ſi erumpant, remanere credat: cùm ſint tenuiſſima corpora? Et quid opus eſt vehiculis iſtis (pluviis, rore, nive, pruina) ſpiritui mundi, cùm is per omnia diffuſus ſit, an non intra cranium cum iis conjungi poteſt? aut an non illi partibus interioribus corruptis viam conveniontiorem habent, per quam effugere poſſint, quàm

denſum

Digitized by Google

denſum illud cranium, quod in demortuis redditur adhuc denſius? Tacemus, quòd, an ex craniis ſuſpenſorum petita uſnea, quam pro hoc unguento conficiendo eligendam eſſe volunt, haberi queat, dubitare liceat: quandoquidem Guil. Fabricius, obſ. chirurg. cent. I. epiſt. 27. non tantùm de ſeipſo fatetur, ſe intra annos 38. à quibus praxi chirurgicæ incubuerit, nunquam illic eam reperire aut videre potuiſſe, ſed & unam atq; alteram rationem adducit, cur craniis ſuſpenſorum uſneam adnaſci poſſe vix ſibi perſuadere poſſit.

XLV. Eodem modo de ſanguine magna adhuc dubitatio eſt. Annon ſpiritus volatiles, qui effugiunt, nobiliſſima ſunt pars ſanguinis, quâ amiſſâ ſanguis multo ignobilior redditur? Et licet concedantur omnia, nimirum fieri iſto modo uſneam: ſal fixum etiam ex unguento attrahere ſpiritum animalem; tamen non dum videmus, cur ſpiritus animalis hominis ignoti, & per aliquot milliaria interempti convenientiam habere poſſit cum ſpiritu animali hominis vulnerati? Neque enim omne id, quod ex cadavere humano deſumitur, ad omnis individui vulnera ſananda facere poſſe veriſimile eſt. Sicut enim in aliis, ita & inter homines δυσπάθειαι reperiuntur plures: ut taceamus, quod interdum ex ſano, interdum ex morbido cadavere ſumatur. Si verò hominis vulnerati ſpiritus animalis eſſet in unguento, probabilior aliquantum videretur hæc ratio.

XLVI. Deinde cùm facultates ſint qualitates emanantes, & ubicunq; anima eſt, ibi etiam habeat ſuas facultates; ubi autem non eſt anima, ibi etiam non ſint ampliùs facultates: videre nondum poſſumus, quomodo ſenſus poſſit remanere in iſto ſpiritu, ubi tamen anima jam longè abiit: præſertim cùm ſpiritus non ſit adæquatum ſenſûs inſtrumentum. Ut enim pars non ſentit, niſi ſpiritus animalis adſit: ita nec ſpiritus animalis ad ſenſum aliquid facere poteſt, niſi adſit membrum aptè diſpoſitum.

XLVII. Sunt denique ex recentioribus nonnulli, qui ideo curationem hanc pro impoſtoria vel magica habendam non eſſe volunt, quod ſanguinis, qui ex vulnere hic requiritur, natura, vis magnetica & harmonica mira ſanè ſit, utpote cujus beneficio biolychnium ſive lampas vitæ & mortis, in qua tanquam in fatali lumine omnis hominis fortuna, affectus, morbi, & tandem ipſa mors obſervari poſſit, conficiatur, & plura miranda alia, de quibus Joh. Erneſtus Burggravius agat, perfici poſſint, ut ſi modò illa alicui nota ſit, is omnem ſuperſtitionem hinc abeſſe facilè percepturus ſit. Dari præterea addunt ejuſmodi magneticas curas plures, imò plurimas, & alios mirandos naturæ effectus, cujus generis plurima idem Burggravius in Achille πανόπλῳ redivivo congeſſerit, quos, etſi cauſſæ eorum lateant, Diabolo acceptos referre impium ſanè ſit.

XLVIII. Verùm quid aliud hoc eſt, quàm principium petere, & dubium

qium per æquè dubium probare velle? Nam, ut Cl. Sennerti de Chymicor. conſ. & diſſ. c. 18. verbis utamur, lampas illa vitæ & mortis portentoſa eſt, & ſi hæc non eſt pyromantia, neſcimus nos, quid pyromantia ſit: & an non talis artifex Deo æquiparetur, qui ſolus corda & animi affectus ſcrutatur, & cui ſoli dies vitæ & mortis noſtræ noti ſunt? Quo loco & reliqua, & inter ea armatura Martia, quam in valida diſpoſitione Martis ex 7 metallis ſub ſuis ſideribus aſſumptis & præparatis, opere ipſo fabrili, intentione, verbis & habitu omnibus Martialiter ſe habentibus, ad vim hoſtilem avertendam hoſtesq; in fugam vertendos idem Burggravius pollicetur, habenda ſint, viri docti & prudentes nôrunt. Validam ſanè phantaſiam & verba valdè potentia eum habere oportet, ut in ipſum chalybem agere poſſint.

XLIX. Quæ cùm ita ſint, nihil ampliùs reſtat, niſi ut totam hopliatriam vel impoſtoriam vel magicam eſſe concludamus, & ita ſtatuamus, vel merè naturaliter ſanari vulnera in hac curatione, minimè tamen per vim iſtius inunctionis telorum, ſed beneficio quotidianæ vulneris repurgationis & exſiccationis; (quam ad rem tamen etiam patientis imaginationem & conceptam fiduciam eo, quo ſupra dictum, modo aliquid facere poſſe non negamus, quamvis per hanc ipſam, de qua hactenus egimus, curam etiam alios, qui nihil aut parum fiduciæ habent, curari experientia teſtetur, & hoc unguento vulnera, etiamſi ejus rei inſcius ſit æger, æquè ſanari ipſi hopliatri concedant) vel concurrente Diabolo, qui quidem nec ipſe per unguentum illud eo modo adhibitum curet (neq; enim poteſt) ſed unguentarios iſtos irridens & ſubſannans unguenti activa paſſivis applicet in vulneris loco, vel interea clanculum aliquod aliud remedium, cùm Medicinæ omnis ſit callentiſſimus, adhibeat & occulto modo ſanationem perficiat, idq; vi pacti, quod hac de cauſſa iniit cum eo, qui primus eam diſciplinam ab ipſo accepit, & ceremonias iſtas, ſive magicas ſive impoſtorias & ad ſpeciem confictas eas quis nominare velit, ex ejus præſcripto uſurpare cœpit.

L. Nec valet argumentum Baſilii Valentini, & aliorum: Ingredientia hujus unguenti omnia ſunt merè naturalia, nulli adhibentur characteres, nullæ conſecrationes, conjurationes & Incantationes, aliavè illicita & prohibita media, quæ in naturam aut Deum, & ſacroſanctum ejus verbum impingunt, & aliàs in curis magicis requiruntur. Ergo non eſt magicum. Quaſi diabolus ſe non poſſet ſub natura occultare, & non æquè pactum ſuum habere in rebus naturalibus, ac in characteribus & verbis. Neque enim penſi habet quicquam, ſumatnè ad iſtas impoſturas ſuas perficiendas imagines, characteres, verba, an unguenta aut alias res. Hoc unum quærit, ut ſeducat: quod ſi aſſequitur, ſatis eſt. Aliàs hoc ipſæ etiam Sagæ un-

Digitized by Google

guentum ſuum, quod dum per aera vehuntur, adhibent, magicum non eſſe probare poſſent. Omnes actiones magicæ demum & præſtigiæ diabolicæ naturalium cauſſarum prætextu, & magneticarum curationum pallio velari poſſent. Minùs etiam rectè idem Baſilius Valentinus ideo neutiquam diabolicam hanc eſſe curam cenſet, quod diabolus ad perdendum potiùs genus humanum, quàm juvandum incitetur, quod etiam citra divinam promiſſionem ei impoſſibile ſit factu. Stramineum argumentum. Quaſi hoc non ſit hominem perdere, ſublato corporis vulnere graviſſimum animæ inferre morbum. Crollius quidem etiam per veneficium perfici hanc curam negat, atque imperitos & fatuos tale quid opinari ſcribit. Verùm hanc calumniam retorquemus in ipſum, & imperitum ac fatuum eum pronunciamus, qui naturaliter per vim iſtius telorum inunctionis hanc curam perfici credat & aliis perſuadere cupiat. Et omnino à magia nec ille excuſandus eſt, qui credit naturalem quidem eſſe ſanationem, at quæ perficiatur vi iſtius inunctionis telorum. Falſum enim dum ſtatuit, à vero aberrat & vim illi tribuit, in quo nulla eſt, magos ita inſcius imitatus. Nihil enim obſtat, quin ad ſuum finem obtinendum etiam juſtos fallat Dæmon. Sed ſapientibus ſat dictum.

INDEX

Digitized by Google

INDEX
RERUM CONTENTARUM.

A.

A*bhorrent* quidam roſas, piſces, carnem ſuillam, vel carnem omnem, lac, caſeum, ſiſymbrium, rutam, hericium animal, catum, mures, vinum, allium, panem, mannam, ita, ut, ſi ea comederet aliquis, qui ſpeciali antipathiâ adverſatur, aut videret, in lipothymiam continuò caderet. pag. 25. cremorem tartari & diaphænicon. ibid.

Abortu mulieres liberat meſpili lignum pro amuleto. 21

Abrotanum inimicum venenatis & ſerpentibus. 16. in Germania & Britannia optimum odorem ſpirat, in Italia ferè nullum habet. 31

Abſinthium interficit & fugat mures, ita, ut, ſi atramento ſcriptorio miſceatur, libri ſint immunes à muribus. 17

Abſtinentiæ ab omni cibo & potu exemplum. 251

Acacia amplectitur ſolem, dum ſplendet, elevando & extendendo ſua folia: abſente autem eo, flaccida folia demittit. 31

Accidentia unde ſecundùm Peripateticos? 45. ea opinio rejicitur. 46. eadem de ſubjecto in ſubjectum migrant. 475. non migrant. 594

Aconito rutâ adverſatur. 6. aconiti omnes ſpecies, præcipuè autem pardalianches aſſumtum, vel manu, donec tepeſcat, detentum, vel ſi diu odoretur, congelant ſpiritus, ſcotomiam, oris apoſtemata & apoplexiam inducunt. 13. aconitum quadrupedes omnes averſantur in paſcuis. 16. aconiti antidotus eſt herba Paris. 22

Actio eſt formæ per fermentum in materia. 54. actiones ſympathicæ & antipathicæ quotuplices? 57. actionum in diſtans cauſæ variorum examinantur. 58. 64. & ſeq. actio non provenit ab æqualibus. 136. actio omnis eſt per contactum vel mathematicum, vel intermedium. 150. in diſtans non datur. ibid. 634. actio fit per contactum vel ſuppoſiti vel virtutis. 169. immaterialis à cauſa materiali non procedit. ibid. in diſtans requirit medium capax. ibid. ſympathica non provenit à forma occulta. 171. actio, quâ agens attingit patiens, tribus modis fieri poteſt. 174. actionum mirandarum cauſæ unde eruendæ? 299. actionis nullius principia ſunt figura, numerus, magnitudo. 336. actio in diſtans an detur? 374. 376. magnetis cum unguenti armarii non eſt comparanda. 417. 571. 581. actio eſt naturali etiam

Digitized by Google

etiam in ſublunaribus, & eſt magnetica. 483. eſt duplex. 593. actio in diſtans quibus exemplis probetur? 631
Activitatis ſympatheticæ ſphæra quanta? 176
Adamas præſente toxico ſudat. 25 adamantem mollit ſanguis hircinus. 27. adamas trahit paleas. 634. cur ſanguine hircino molleſcat? 678
Adepti qui? 496
Adianton cur non madefiat? 667
Admiratio quid? 694
Ægrorum faſciæ cur patibulis ſuſpendantur? 550
Ægroti unde præſentiant temporum procellas? 479
Aër plenus atomis. 88. aëris beneficio augentur viperæ incluſæ. ibid. in aëre eſt occultus vitæ cibus. 89 aëris beneficio augetur vitriolum, ſal petræ. ibid. de aëre notanda. 563
Aëromantia quid? 256
Æs, in aqua regia diſſolutum, adhæret ferro. 10. ſcoria æris dolorem & tormina ventris, cum fluxu ingenti & vomitu, inducit. 14 apii ſuccus morbis, ex ſcoria æris originem habentibus, prodeſt. 20
Æſchynomene Apollodori herba mirabilis. 537
Æthiopis herba clauſtra aperit. 248
Ætites valet contra abortum, ſi brachio ſiniſtro aut collo applicetur: contrà verò, ſi femori interno. 23. appenſus ficus radici, omnes ficus maturas ex arbore detrahit, & arbor infœcunda inpoſterum redditur. 25. mira præſtat. 145
Agallochum in India ſolùm provenit. 30
Agaricus cedro accreſcit. 9
Agelaſti qui? 697
Agnus, modò enixus, timet lupum & vulpem. 6
Agnus caſtus quando libidinem ſupprimat, quando non? 643
Agnus Scythica ſeu Boramez herba. 537
Agrifolium foliis perpetuò virentibus & ſpinoſis ſi injiciatur, quo utuntur in liquando & purificando ferro, impedit liquefactionem ejus, & friabile reddit. 25
de *Alaodim*, Principe quodam in Oriente, hiſtoria. 414. 415
Alauda ſerpentes timet; nam ſibilis eam faſcinant, & ad ſe trahunt. 7
Alberti Magni caput mirandum. 544
Alberti Medici cenſura tractatus de unguento armario Petr. Scriverii. 530
Alcis ungulæ vires. 274
Alectorius lapis in ſtomacho veteris galli reddit geſtantem apud omnes gratioſum & audacem. 23
Alectryomantia quid? 259
Alevromantia quid? 260
Allii ſuccus curculiones abigit & necat. 17. allium contra magnetem quid agat, & cur? 483. de allio notanda. 550. 563. allium magnetis vires non ſupprimit. 643
virga ex *Alno* monſtrat aquam ſub terra, eodem modo facta, ut acus nauticæ ex duabus virgulis. 28. alnus apud flumina creſcit. 30
Aloë hæmorrhoides provocat. 13
Alphitomantia quid? 260
Alſine gaudens gallinæ. 22
Althæa aculeatis omnibus inimica eſt, neque ferit quemlibet eam portantem. 17
Amniomantia quid? 259

Amor & odium ut differant ab antipathia & ſympathia, & ab his magnetiſmus? 57. 58. amor quid? 689
Amuleta geſtata quà ratione proſint? 102 de amuletis quid ſentiendum? 641
Anacardii aſſumtus excitat febres, apoſtemata, morpheas & lepram. 12. anacardis antidotus eſt lini ſemen torrefactum. 21
Analogia rerum in agendo. 671
Ananas fructus eâ vi pollet, ut ferrum aut chalybem propinquum conſumat. 25
Anas & capo bufones amant. 9
Anaxagoræ opinio de plantis, quomodo creſcant? 51
Anchluſa, manibus portata, arcet ſerpentes. 16
Angeli hominibus præſtantiores. 462
ad *Anginam* valet hedera & cochlear ex ea confectum, item herbæ naſcentes in fimetis ruri. 21. angina curatur filo, quo ſuffocatur ſerpens, ſi collo circumdetur. 29
Anguillæ fiunt ex pilis equorum, in aquam projectis. 32
Anguis ex ſpina humani cadaveris naſcitur. 30
Animæ brutorum non differunt ſpecie. 53. nec anima vegetabilis à ſenſitiva. ibid. animæ brutorum non pereunt. 54. animæ humanæ origo. ibid. de anima mundi ſententia Papinii. 155. 160. Platonis. 159. animæ demortuorum vivis nonnunquam apparuerunt 252 anima ſemel corpore egreſſa revocari vi dæmoniacâ non poteſt. ibid. animas tribuit rebus vulgò inanimis Burggravius. 366 & ſtellis. 430. anima mundi commentitia. ibid. 522. anima in corpore ſoluto nutu agit magicè. 491. quo modo & medio corpus moveat? ibid. quo modo in corpore & extra: illud agat ſolo nutu? ibid. anima mundi quid? 553. animæ ſympathiæ & antipathiæ. 675. anima qui contraria efficere poſſit? 678
induſia ex pellibus laſcivientium *Animalium* geſtantes laſcivos reddunt. 12. qui veſtibus ex lana ſcabioſorum animalium, licèt tincta & præparata, utitur, ſcabioſus evadit. ibid. carnes animalium non ruminantium, ex toto vel parte, ſunt venena, præcipuè, ſi animal herbis, quæ hominibus venena ſunt, veſcitur, quia remanet qualitas ſuperſtes poſt pravam digeſtionem. ibid. animalium membra conveniunt membris animalium ſimilibus, præſertim, ſi animalia vel eorum alimenta virtutem habent morbo membri contrariam, ut lieni confert ſplen capræ, lentiſco capparis & tamariſco paſtæ; item, ſplen ſuis, aquam ferratam fabrorum bibentis, ſic fimus & ſplen aſini, paſti chelidonio, curat icterum. 30. animalia, quæ veſcuntur piſcibus, eorum qualitates participant, ut ſunt ſues, anſeres, anates &c. 31. 33. animal non generat animal. 43. animalia quomodo naſcantur? ibid. animal in ſaxo genitum. 542
Annebergius dæmon. 390
Annulorum ſub certo aſtro ſcriptorum vis. 192
Anſeres in Scotia Septentrionali fiunt ex lignis aridis abietinis, apti etiam ſunt ad generandum ſibi ſimile. 30. 31
Anthropomantia quid? 259
Antimonii vis attractiva, & humorũ purgativa

gativa, ligatur à nitro, in antimonio diaphoretico. 7. antimonii vis mirabilis. 50. vicies & ſæpius impraegnare vi emetica poteſt vinum, ut ſibi nihil decedat ponderis. 132. antimonio plus ſubtrahit vinum quàm vini ſpiritus. 136. antimonium obſervat influentiam. 481

Antipathia vegetabilium. 5. animalium. 6. mineralium. 7. hominis cum partibus animalium. 10. hominum cum vegetabilibus, prava inducentibus ſymptomata. 12. hominis cum mineralibus & lapidibus. 14. animalium cæterorum, cum partibus animalium, & partium inter ſe. 15. animalium cæterorum cum mineralibus. 18. mineralium cum vegetabilibus. 25. antipathiæ & ſympathiæ ſpeciales. ibid. antipathia eorum, quæ ſub nullo prædictorum continentur. 26. quæ antipathiam exercent, contrarios pariunt in nobis effectus, ut cucurbita & olea, braſſica & vitis. 30. antipathiæ & ſympathiæ omnes à formento. 55. antipathiæ in inividuis aliquando poſſunt destrui. 56. antipathiæ & ſympathiæ in ſpeciebus quomodo proveniant? ib. in cauſas antipathiæ & ſympathiæ eorum, quæ in indiſtans agunt, inquiritur. 57. 161. variorum opiniones recenſentur. 57. Helmontii opinio examinatur & rejicitur. 59. Papinii ſententia. 162. antipathiæ & ſympathiæ ab aſtris corporibus ſublunaribus imprimuntur. 173. antipathia quid? 181. antipathiæ exempla illuſtria. 183. 189

Antithora inimica aconito. 6. antidotus aconitorum omnium & malorum ab iis ortorum. 20

Antrum fraternitatis roſeæ crucis. 400. antrorum quorundam hiſtorica narratio. 407. & ſeqq. antrum Mithræ. 409

Apes fiunt ex vitulo mortuo occluſis meatibus. 30

Apium lactantibus malum; nam ſi eo utuntur nutrices, epilepſiam inducit. 13. ovibus lethale, & id in paſcuis fugiunt. 16. blattas interficit, & hirundines nidis imponunt, ut eas arceant. 17

Apomacta qui? 259

Apoplexiam inducit aquæ chryſulcæ ſuffitus. 15

Appetitus quid? 688

Apri teſtes valent contra ſterilitatem. 19

Aquæ corrodentes fortes, ſalia, ſulphur, antimonium, medulla ab iis mortificantur, diſſolvuntur, calcinantur, corrumpuntur, & in tenues auras auferuntur. 8. aqua liquefactionis plumbi ferrum molle reddit. ibid. deſtillata roſarum & aurantiorum nullum odorem emittunt, quo roſæ & aurantia florent. 9. aqua tartari præſervat argentum. ibid. aqua in vaſis æreis aſſervata nobili incremento attollitur, dum nubes in pluviam colliguntur. 28. in caverno quodam Scotiæ, Slaines dicta, aqua pura illic decidua vertitur in petram albam marmoris æmulam. 30. in rupe Scotiæ Septentrionalis lapideſcit aqua, illic guttatim decidua: ſi autem aqua iſta extra cavernam in aëre aperto locetur, non lapideſcit, licèt vim habeat lac coagulandi. 32. de aqua experimentum attractivum. 102 aqua in ſiccum effuſa cur in guttulas rotundetur? 667

Aquila

Aquila quomodo per magnetiſmum cadaveris alliciatur? 94. 132 487. aquilæ renovatio unde? 132. aquila Regiomontani. 546

Thom. de *Aquino* ſigilla & characteres damnat. 330

Aranea & bufones ſe mutuo odio proſequuntur, & veneno bufonis antidotus eſt aranea appoſita. 6. ejus punctura tumidum reddit hominem, & hoc peculiare habet, quòd puncti in excrementis & urina ejiciunt telis aranearum aliquid ſimile. 11. aranea ipſa appoſita & trita reſiſtit puncturæ ipſius. 18. puncturis ejus medentur endivia, meliſſa, carduus benedictus, ruta. 20. quidam araneis ſine noxa paſcuntur. 25

Arbor Javæ majoris, cujus medulla ferrea. 536. pudifica. 537. arbores ſerpentiferæ. ibid. anatiferæ. ibid. quædam mirandæ. ibid. arbor in thorace hominis vireſcens. 543

Archimedis ſphæra & ſpeculum. 544

Architæ columba. ibid.

Argentum, diſſolutum in aqua regia, adhæret æri. 10. argenti vivi uſus apoplexiam, epilepſiam, nervorum tremorem, dentium caſum, & congelationem ſpirituum, ſi crudè uſurpetur, inducit, cum ptyaliſmo potenti. 14. argentum vivum venenum eſt vermibus & pediculis. 18. argenti vivi antidotus ſunt ſcolopendria, ruta, juncus Indicus, quem Ichu appellant, hydrargyrum ex corpore gallicatorum trahit, ſi eo ſuffumigentur. 20. portiuncula argenti vivi, in meditullio arboris impoſita, impedit, ne creſcat arbor. 25. argenti vivi mira vis. 50. miſtio quæ? 673. argentum vivum nulli liquidorum miſcetur. ibid.

urina *Arietum* à muliere epota inhibet ejus conceptum. 11. medulla arietis memoriam labefactat. 12. medullæ arietis veneno ſuccurrit caro phaſiani comeſta. 19

Ariolatio quid? 61

Ariſtolochia rotunda piſces ad ſe allicit & inebriat, ut capi poſſint. 23

Arithmantia quid? 260

Arſenicum, fuſum cum metallis, ea præſervat à rubigine. 9. adurendo, ſitimq; intolerabilem cum doloribus ſtomachi ſæviſſimis inducendo, necat. 14. gliribus & muribus inimicum. 18. de arſenico contra peſtem geſtando primus ſcripſit Jacob. Carpenſis. 136. quâ vi agat arſenicum contra peſtem, examinantur variæ opiniones. ibid.

Arthritidem ſanat teſtudo maſcula, quæ cognoſcitur ex levi inciſura ſub inferiori teſte alligata membro. 20

Artis quædam miranda. 544

Arum quadrupedes omnes averſantur in paſcuis. 16

Arundo flacceſcit, obſita filicibus, & contrà. 5. flos in capite arundinis vallatoriæ, ſi imponatur auribus, ſurditatem cauſat. 13

Aſa gravis fœtoris participes reddit accreſcentes. 6. aſam fœtidam fugiunt omnes piſces. 17

Aſarum, ſurſum evulſum, vomitum cauſat, deorſum excerptum, per ſeceſſum purgat. 60. aſarum & ſambucus magnetica. 471

Aſini amant ceterach & ſcolopendriam. 22. ferulam in deliciis habent, quâ pereunt equi. 23

Aſparagus

Digitized by Google

Aſparagus delectatur in arundinetis; nam illic meliùs creſcit. 8
Aſphodelus inimicus venenatis & ſerpentibus. 16
Aſpidis morſus viſus hebetudinem, tumorem faciei, ſurditatem & dolorem hebetem, cum torpore, crebros hiatus & inclinationes colli infert. 11. aſpis contactu radicis halicacabi ſeu veſicariæ minoris ſtupeſcit. 17. urina demorſi hominis reſiſtit malis, ex morſu aſpidis ortis. 18
Aſpidomantia quid? 259
Aſtra agunt in diſtans, nec interjectione corporum opacorum impediuntur. 170. aſtrum peculiare cuilibet rerum ſpeciei dicatum. 218. aſtra in hæc inferiora qualitatibus non ſolùm manifeſtis, ſed & occultis agunt. 271. non agunt pro noſtro arbitrio. 337. ſunt agentia univerſalia. 347
Aſtragalomantia quid? 264
Aſtralis Philoſophia non eſt ars, nec ſcientia. 602
Aſtrologia quid? 287
Aſtromantia licita. 284. & ſeq. ejus utilitas. 289. aſtromantia ſeu aſtrologia ſuperſtitioſa quæ? 291
de *Atomis* quid doceant Epicurei? 49. atomiſtarum opinio de cauſis actionum in diſtans examinatur. 66. rejicitur. 67. atomi omnium corporum, in aëre exiſtentium, ad maximam diſtantiam extendi & deferri poſſunt. 93. ab omnibus corporibus continuâ emanatione propelluntur. 105. atomorum primi doctores qui? 129. 658. multa promtè & feliciter per atomos explicantur. 129. 130. atomi animatæ Kircheri. 130. atomi principium attractionis quomodo? 658
Atriplicis ſativæ uſus puſtulas rubentes in facie excitat, item motum regium producit. 13. atriplex ſuibus venenum eſt. 17
Attagenes & perdices cervos amant. 9
Attractionis ſpecies variè recenſentur. 94. 95. attractio per filtrationẽ quomodo fiat? ib. per ignem quomodo? 96. ejus variæ obſervationes. 97. attractionis experimentum in aqua. 102. in Mercurio. ibid. in ſpiritu ſalis & vitrioli vel balſamo ſulphuris. ibid. in carnibus ſalitis. ibid. in cepis. 103. in nævis maternis. 104. corpus attrahens ſpiritus unà ſecum illorum comites, & quicquid iis adhæret, aufert. 115. attractionum varia in variis rebus experimenta. 135. 136. attractio virtutum unde? 181. attractio electrica & magnetica differunt. 302. de attractione & motu ſimilium ad ſimilia. 656. attractionis cauſa generalis. 665. attractio à quo principio fiat? 676
Attractrici vi pollent ariſtolochia longa, ſcopa regia, cadmia, adeps cuniculorum, aſa fœtida, tapſia dictamnus, fermentum panis, fimus columbinus, anſerinus, anagallis flore purpureo, arundinis radix, pyretrum, thlaſpi ſemen, euphorbium, anemone, helleborus uterque. 29
ſpecies *Avenarum* eſt, quas avenas inebriantes appellant, quarum eſu homines vertigine tentantur, ceſpitantes uſquedum dormiverint. 12
ad *Aves* capiendas ſigillum. 348
Augurium & auſpicium quid? 259
Auguſtinus characteres & ſigilla damnat. 330

Digitized by Google

Aurantiorum aqua deſtillata odorem nullum emittit illâ arbore florente. 9
Aureolus avis ab aſpectu icterici moritur, attrahendo ægritudinem ad ſe. 7
vaſa ex *Auricbalco* ſi ſunt in menſa, ubi eſt venenum, varios attrahunt ſtatim colores. 27
Auripigmentum glirſbus & muribus inimicum odoretenus. 18
Aurum coaleſcit cum argento, pulvere boracis. 10. aurum & argentum attrahunt olivas & palmas. 24. aurum an habeat ſpiritum cordis humani? 610. cur oleum & vinum non imbibat? 672. cur argentum vivum imbibat? ibid.
Axinomantia quid? 258
Axiomata quædam phyſica & magnetica Goclenii. 296. Helmontii pro magia. 495
Azeg quid vocetur Paracelſo? 168

B.

Balneorum tubicines qui? 579
Balſamum Tobiæ præſtantiſſimum. 561
Thomas *Bartholinus* de transplantatione morborum. 528
D. *Baſilius* vanitates Aſtrologicas, ſigilla & characteres damnat. 331
Baſiliſci aſpectus homini lethalis, in diſtans. 6
Batrachium ovibus lethale, & id in paſcuis fugiunt. 16
Dan. *Beckerus* de unguento armario. 514
Belluæ quoq; magicæ unde? 496
Bengala herba mirabilis. 536
Bojani & Taliacotii mira opera. 551
Bombardæ mirabiles. 546
Bonzii qui ita dicantur? 406
Petr. *Borellus* de Curationibus ſympatheticis. 526
Botanomantia quid? 258
ſemina, quæ in *Boum* cornua impingunt, effœta redduntur. 17. boum ulceroſi pedes quomodo ſanentur ſympathicè? 119
ad *Brachii* dolorem remedium per transplantationem. 530
Braſſica, cyclamino appoſitâ vel juxtà ſata, areſcit. 5. ab origano areſcit. ibid. braſsica & ruta ſimul ſata areſcunt. ibid.
Bruta quæ magica, & agant extra ſe, ſolo nutu? 501
Bryoniæ ſuccus, crudè aſſumtus, ſcotomiem, cordis anguſtiam & ſtoliditatem inducit. 13. ſucco bryoniæ contrariatur piper nigrum. 20
ſpuma & ſanguis *Bufonis* difficultatem anhelitus, intumeſcentiam corporis, cordis ſyncopen, mortemq; inducit. 10. bufo alligatus ſiſtit hæmorrhagiam. 19. munit ſe ab hoſte aranea, & morbos curat plantagine. 22. thymum amat, & ſub eo delectat jacere. 23. lapis bufonis, puero appenſus, certo experimento lumbricos necat & expellit, item, morſibus araneæ & ipſius ſpumæ contrariatur. ibid. apud cavernas ſerpentum & bufonum herbæ cordiales, puta bugloſſum, borrago, meliſſæ, violæ induunt qualitatem deletoriam. 32. bufonum uſus. 102
de Ern. *Burggravio* cenſura D. Roberti. 363
Butyrum injectum cur fervorem ſacchari compeſcat? 703

C.

Cabalæ effectus potiſſimus. 492
Cachexiam per transplantationem curandi modus. 529

contra maleficia *Cacodæmonis* valent plus Dioſcoridis, verbena flore purpureo, hypericon, abrótanum & ruta. 22

Cadaver, confoſſum coram judice, præſente homicidâ, cruorem effundit. 6. dens cadaveris, longâ tabe extincti, ſolo attactu dentes excidere facit. 11. capillus cadaveris, longâ tabe extincti, calvitiem facit ſolo attactu. ibid. dens cadaveris, longâ tabe confecti, ſolo attactu parat dolorem dentium, & deciduos reddit. 19. confoſſum cadaver, præſente homicidâ, ante judices cruentatur. 27. in cadavere ſponte mortuo non eſt ſpiritus inſitus. 490

Cari ſculptoris opera miranda. 545

Cæpe decreſcit creſcente lunâ, licèt omnia alia bulloſa creſcant. 26. cæpæ contagio aëris facillimè inficiuntur. 98. de cæpis & alliis mirandum. 550

Calaminthan feles deligunt. 384

Calcantum, vide *Vitriolum*.

Calendulæ ſemen quid præſtet? 276

Caloris effectus per ſe quis? 42. calor naturalis eſt verè cœleſtis. 556

Calx & pannus & alia quædam ſicca cur aquam promtiſſimè admittant? 668 calx aquâ affusâ cur diſſolvatur & incaleſcat? ibid.

Camelus equum timet. 7

Camini incenſi exploſione ſclopeti extinguuntur. 116

Cancri fluviatiles abhorrent ſues, & ab odore fœtido eorum moriuntur. 6. cancrorum odor apes interficit, & ab alvearibus pellit. 7. cancri ſi ponantur in loco, ubi eſt polypodium, ungues ex pedibus decidunt & corrumpuntur. 16. fluviatiles auxiliantur demorſis à colubro. 18. lapides cancrorum vino dolori ſplenis medentur. 24

Canes pelliones, non priùs viſos, odio habent. 7. hyænam odio proſequuntur, & contactu umbræ ejus obmuteſcunt. ib. amant homines. 9. fel canis marini infert ſymptomata fellis leopardi. 10. canis rabidi ſaliva ex dentibus morſu, in carne relicta, inducit hydrophobiam, & omnia ſymptomata, quæ in canibus rabidis videntur, & ſi alium momorderint, iis etiam accidunt talia ſymptomata, &c. 11. in morſu canis rabidi creſcunt vermes capite canino, it. in demorſorũ urina. ib. hydrophobiam ex morſu canis rabidi arcent cancrorum cinis, item, caro, pili & hepar canis. 18. dens canis rabidi, amuleti loco geſtatus, præſervat à morſibus canum. 19. hydrophobis proſunt & medentur morſibus canis rabidi cynorrhodi radix gentiana, meliſſa, ruta. 20. canes amant gramẽ. 22 ſaliva canis rabidi, in carne à dentibus relicta reddit homines & cætera animalia hydrophobiæ hæredes, &c. 33. canes ut te ſequantur? 56. quâ ratione inveſtigent veſtigia hominis vel beſtiæ? 93. quâ ratione lapidem manu tactum ex magno lapidum acervo eruant? ib. canis animal calidum. 98. canis rabidi morſus contagium quomodo propagetur? 114. cur contra canem rabidum bruta reliqua ſe non defendant? 500. de cane hiſtoria. 559

decoctum *Cannabis* vermes ex foraminibus edunt & necat. 17

Cantharides non ſolùm aſſumtæ, ſed & applicatæ in diſtantiſſimis corporis partibus officiunt veſicæ, & eam exulcerant, & ſtranguriam inferunt, quarum etiam cinis poſt combuſtionem idem

Digitized by Google

idem facit. 10. cantharidum antidotus grana alkekengi & ſemécucumeris. 20
Capitis dolores, exorti ab umbra juglandis, curantur contactu umbræ tiliæ. 22. dolores capitis acutos curat plumbum liquatum & ſcintillæ ligneæ capiti ſuppoſitæ & aquæ ſemiplenæ injectum. 29. caput Alberti Magni ligneum humanâ voce loquens. 544
Capnomantia quid? 260
Capones, qui veſcuntur ſerpentibus & bufonibus, eorum caro eſt ſalutaris. 30
Capra pellis geſtata vel odorata epilepſiam reducit, & iſtud animal inſultibus epilepticis maximè tentatur. 11. odor cornu capræ epilepſiam inducit. 12
Capri abhorrent ſalivam hominis, & ſi homo aliquid priùs tetigerit aut guſtaverit, non attingunt. 16
Caprificus omnibus ferè jungi gaudet. 8. innumeras ficus producit, ſed non matureſcunt circumpoſitis fœmellis, & etiam ſic firmantur in arbore. ibid.
Carbones foſſiles quid in ſe contineant? 89. eorum detrimenta. 90. bituminoſi pulmonibus noxii. ibid.
Carlina ſub umbra trahit mirificè. 470
Caro & lignum foſſile. 542
Caſeus dum fit, ſi aliquantillum cerebri muſtelæ impoſueris, non attingunt neq; glires, neq; mures. 15. caſei averſatio unde? 643
Caſtanea commixtæ juglandibus non putreſcunt. 8. caſtanea moro delectatur, & ferè omnibus aliis arboribus. ibid.
Caſtellum ligneum ignem illudens. 539
Caſtrandi modus Turcarum. 639
Catablepha aſpectus cur lethalis? 667
Catelli cur ægrotis applicentur? 98
Cati cerebrum qui comedit, vertiginem incurret, & ſtolidus redditur, mores, geſticulationes & vociferationes cati præ ſe ferens. 10. 33. catus amat nepetam. 22
Catophromantia quid? 256
Catula luxurians, ſi manum alicujus lambat, veſicatur. 11
Cauſa proxima una eſt in uno effecto. 43. cauſæ principalis definitio. ibid.
Centaurium inimicum cum venenatis & ſerpentibus. 16
Cephalaomantia quid? 258
Ceraſus nec Perſici nec terebinthi inſitionem admittit. 6. ceraſi ſpecies impreſſa in embryonem, per imaginationem maternam, virideſcit, flaveſcit, & rubeſcit cum ceraſis in arboribus, pro diverſitate regionum citiùs aut tardiùs. 8. ceraſi hiſtoria. 551
Ceraunia qualis lapis? 198
ad *Cerebrum* catarrhoſum ſecretum. 192
Ceremonia actionibus naturalibus nihil ſuperaddunt. 601
Cereviſia in cadis, florente hordeo, turbabatur, & ex hordeo non fit malta, dum reliquum in campis floret. 8. 137. quâ ratione id fiat? 137
Ceromantia quid? 260
Ceruſſa linguam albificat, dentes denigrat, ſingultum & tuſſim inducit, dolorem & tenſionem ventris, ſanguinemq; excernere facit. 14. vinum ad ebrietatem morbis à ceruſſa ortis adverſatur. 20
Cervus ſerpentes etiam in deliciis habet. 9. cervinæ caudæ extremitas anguſtiam & dolorem ſtomachi cum syncope inducit. 10. os de corde cervi geſtantem reddit immunem à venenatorum

 torum

torum morſibus. 19. cervus transfixus ſerpentariâ & dictamno ſe curat. 22. cervi, elaphoboſco paſti, reſiſtunt morſibus ſerpentum. 23. cornu cervi reverberatum ponderoſius fit. 135
Chaëlis ſigilla ſeu imagines. 198
Chalcedonius lapis eſt melancholiæ antidotus. 24
Chamaleon canibus & cæteris venenum eſt, hominibus antidotus. 17. 21. mutat foliorum & florum colorem, pro mutatione terræ, aut fundorum diverſitate, in quibus creſcit, ut nunc ſit nigra, alba, &c. 29
Chamapitys viti adverſatur, & ramis ejus coronati non inebriantur. 621
Characteres quomodo efficaces? 194. characteres & ſigilla magnetica omnia damnantur ab Auguſtino & aliis Eccleſiæ Doctoribus. 330. damnantur rationibus 334. characterum auctores quales fuerint? ibid. & ſeq. characterum vim à phantaſia eſſe ſtatuit Burggravius. 335
Chelidonia curant oculos hirundines. 22
Chiromantia licita. 284. quid ſit? 294. de ea D. Roberti judicium. 452
Chondrilla vires ad hæmorrhoides. 529
Chorda ex inteſtinis lupi & ovis, ſi in inſtrumentis extendantur, ſemper diſcordant. 15. chordarum in inſtrumentis muſicis ſympathia. 139. unde illa ſit? 500. de earum ſonis quæſtio. 674
aquæ *Chryſulcæ* ſuffitus apoplexiam inducit. 15
Cicatricem inducentia medicamenta. 578
de *Cichorio* notanda. 562
Ciconia omnia genera reptilium in deliciis habet. 9. origano delectatur. 22
Cicuta à vite flacceſcit, & veneno cicutæ vinum, poſtea exhibitum, eſt antidotus; ſi verò cum cicuta exhibeatur, intendet ejus vim. 6. cicuta inducit ſtuporem & ſenſuum amiſſionem. 13. cicutam amant teſtudines, & eâ tanquã panaceâ, utuntur. 22. aliqui cicutam ſine noxa comedunt. 25
Cimices lectularii, in vino exhibiti, abigunt hirudines adhærentes in diſtantiſſimis corporis partibus. 16
Cinnamomum, ex patrio ſolo plantatum, degenerat in laurum. 26. in Arabia ſolùm provenit. 30
de *Citriis* mirum. 674
Clavicula ferrea ex ore in veſicam illapſa. 538
Cocus ita ebenum amat, ut nullibi niſi ſub umbra ejus creſcat. 9
Cæleſte principium an ingrediatur miſtionem ſublunarium? 155. cæleſtia corpora non agunt in diſtans, ſed ſphæram ſuam activitatis habent reliquis rebus ampliorem. 416
Cælum ſuum habet res quæq; particulare. 479. non cauſat, ſed enunciat futura. 480
Cognitio cur delectet? 695
ad *Colicum* dolorem valet inteſtinum lupi. 19. colicum amuletum eſt radix hyoſcyami albi portata 21. colicos dolores ſanat lapis corvinus, ex corvo piſce ſumtus, dum palpitat. 24
Colocynthis omnes herbas, ſibi vicinas, veneni modo inficit, & amaras reddit. 6. in magna quantitate inducit eadem ſymptomata, quæ ſcammonium, tithymallus, &c. 14
Color colorem quomodo producat? 63. 64. de colorum mutatione varia exempla. 138. colores quidam cur grati? 680

Columbæ tinnunculum amant. 9. verbenâ delectantur. 22. cur ægrotis applicentur? 98
Compoſitio quantum poſſit? 557
Conceptum retinet cingulum ex lupina pelle & ex corio equi marini. 19. promovet umbilicus infantis exhibitus, ſponte cadens. ibid. firmat ſardonius lapis, ventri alligatus. 24
Conchylia marina & teſtacea in petroſis locis degunt. 30. conchylia contrita & in avena ſeminata, aquâ ſalſâ irrigata, producunt conchylia. ibid. 54
Concretorum principia ex ſententia Epicureorum. 49
primus *Conſenſus* rerum omnium. 652. conſenſus partium in toto, 654. membrorum ad matricem. 684
Conſtrictio & dilatatio unde? 677
Contactus eſt vel mathematicus, vel intermedius. 150. contactus omnis eſt vel proprius, vel virtualis. 158. de contactu opinio Fracaſtorii. 657
Cor à theſauro trahitur magneticè. 487. cordis motus unde? 684. cor quomodo afficiatur à phantaſia? 686
Corallina vermes necat. 16
Corallium ſi carnem hyſtericæ aut fluxu menſtruo laborantis tetigerit, colore mutatur & palleſcit; ſi removeatur, priſtinum recuperat ſplendorem 15. 17
Cordialia ſunt unionum pulvis, bezoar, rubinus, granatus, ſmaragdus, hyacinthus, cyaneus. 23
Coriandrum recens cum inconſtanti ſopore mentem turbat, aphoniam inducens, hominem ſtupidum reddens. 82. ſymptomatibus à coriandro recenti ortis occurrit urtica minor Romana. 20
odor *Cornu* combuſti fugat venenata animalcula. 15
Cornicis cor ad ſolvendam ligationem valet. 19
Cornus vel ſanguinaria attactu demorſos à cane rabido rurſus in hydrophobiam conjicit. 12
Corpora, quæ creduntur miſta, unde? 46. corpus omne etiam minimæ quantitatis in infinitum extendi poteſt. 91. 132. corpora ejuſdem naturæ faciliùs attrahuntur quàm diverſæ. 99. corpora à patibulo cur tollenda? 494
Corruptio latentem potentiam manifeſtat. 486
Corvus cum vulpe amicè degit. 9. corvi fel cum oleo ſeſamino ad ligationem ſolvendam valet. 19
Coryli virga eodem modo concinnata, quo acus nautica, venas argenteas monſtrat. 24. ejus viſcum. 275. ex corylo ſurculus bifidus quid valeat? ibid. 581
Coſcinomantia quid? 258
Coturnices veratro delectantur. 23
Crabronum, apum & veſparum ictus inflammationem partis cauſant. 11
Creatura omnis vivit ſuo modo. 484
Creta ſolùm fert cupreſſum. 30
Creta quî ſaccharum purget? 704
per *Cribrum* ex pelle lupina transmiſſa ſemina quævis craſſeſcunt. 23. ex pelle phocæ marinæ transmiſſa ſemina grandini & tempeſtatibus reſiſtunt. ib.
Crocodilus hominibus infeſtus eſt 6. timet ibidem. 7
Crotus agreſtis dyſenteriam inducit. 13
de Oswald *Crollio* judicium D. Roberti 358. Crollius verè ſuperſtitioſus. 550
Cruor in unguento quomodo trahatur ad the-

ad theſaurum ſuum? 488. præſente homicidâ cur effluat? 494
Crurifragiũ quomodo à quodã curatũ? 436
Cryſtallomantia quid? 257
Cryſtallus arſenico adverſatur. 8. generat lac mulieribus. 23
Cucumeres cum olea inimicitiam habent. 5. amant aquam. 8. cur recurventur ſuppoſito oleo? 667
Culices non ingrediuntur, ubi eſt ſemen cumini itẽ, ubi ſunt folia cannabis. 17
Cupreſſus adeò auſtro delectatur, ut in ſeptentrione non bene creſcat; nam in Livonia mutatur in aliquid ſabinæ ſimile. 31. ſemel exciſa nunquam renaſcitur. 424. eſt arbor funebris. ibid.
Cuprum gaudet aſſociari Mercurio, item, cum ſublimato Mercurio, præſervat oleum ſalis marini. ibid.
Curandi modus cujusdã ruſtici mirus 526
Curatio morborum in quo propriè conſiſtat? 41. per tranſplantationem. 71
Curculiones abigit & necat ſuccus allii. 17
Currus Stevini velifer. 546
morbis à ſucco *Cyclamini* ortis & ariſtolochiæ medetur piper album. 20
Cyclaminis ſuccus ſtrangulationem & ſuffocationem facit. 13
Cydonea omnibus ferè jungi gaudet. 8
Cyminum lactis proventum arcet. 277

D.

Dactylomantia quid? 257
Dæmoniacæ magiæ opera miranda. 247. & ſeqq. dæmon hominem generare non poteſt. 249. dæmones defunctorũ animas excitare vel evocare non poſſunt. 252. earum vices ſubire poſſunt. 253. dæmonomantia quid? 255. dæmonis adulatores qui? 467. dæmones ab hominibus cogi non poſſunt. 617
quidam *Deliquio* animi tentabatur legendo tractatum de chymo & chylo. 25
Delphinus amat homines. 9
Dentium doloribus medetur talpæ vivæ dens. 18 paſtinacæ marinæ radius. 19. ad dentium dolorem remedia. 509. 520. 588
Deus non omnium rerum immediata cauſa. 568
Diabolus an ſupernaturalia ad libitum patrare poſſit? 147. multa poteſt. 247. diabolicus effectus omnis eſt imperfectus. 485. diabolus cur non cooperetur cum unguento armario? 489. ſub rebus naturalibus pactum ſuum occultare poteſt. 597
Diadochus qualis lapis? 202
Dictamnus fugat ſerpentes. 16. applicatus ventri capræ, facit lac ei abundare. 23
Digbai Oratio de pulvere ſympathetico. 72
Dilet Paracelſi quid ſit? 168
Dipſadis morſ? ſiti intolerabili excruciat. 11
Divinatio. 282. quid ſit? 283
Dolor unde? 682
Dracunculus minor eſt ſerpentibus venenum, & ad venationes ſerpentum ſe à terra exerit, & diſcedentibus iis ampliùs cernitur. 16
Dyſenteriam ſiſtunt argentinæ folia, plantis pedum appoſita, ſpatio unius diei. 22. eam eradicat ſmaragdus, collo alligatus. 24. ab illa diſſolvuntur hydrops, munia & morbi lienoſi. 26. ad eam remedium. 515

E.

Ebrietatem arcent chamæpitys, braſſica & folia Perſici. 21
Ebuli folia ſervant ſibi impreſſum characterem à carptionis ſenſu. 60
Echiũ, manibus portatũ, arcet ſerpẽtes. 16

Ecſtaſis.

Digitized by Google

Ecſtaſis. 694
quorum *Effecta* ſpecie diſtinguuntur, eorum cauſæ æquè diſtant. 42
Effluvia rerum an poſſint eſſe cauſę actionum in diſtans? 65. non ſemper ſunt corpora. ibid. eorum concatenatio refutatur. 66
Electrum minerale arcet maleficia ſagarum & incantamenta.24,26. non trahit ocymum, utut reclamante Kirchero. 26. electrica corpora, qualia ſunt electrum, gagates, maſtix, vitrum, cera ſigillaris, ſulphur, reſina durior, arſenicum, ſelenitis, ſapphirus, &c. omnia promiſcuè attrahũt.28.electrica à magnetica attractiõe ut differat? 302
Elementum nullum purum invenitur.88. elementa quatuor ut pro diverſo pondere unum altero ſuperiori vel inferiori loco collocetur, pulchro experimento declaratur.99.meliùs.135. de elementorũ ſympathia ad loca propria. 653. de elementorum conſenſu & diſſenſu circa qualitates contrarias. 660
Elephantiam equorum buſo de collo ſuſpenſus curat. 102
Elephantiaſin ſanat pulvis ex viſceribus milvi & ejus carne. 20. elephantiaſi adverſatur aurum. 24
Elephas furens ad conſpectum arietis manſueſcit, & ejus morſum ſanat pinguedo illius. 7. porcelli grunnitum timet. ibid. amât homines. 9
ſi quis pertranſiverit tumulum *Embryonis* mortui in utero, ante partum ferunt corpus ejus ita aduri, ac ſi ſe urticis fricuiſſet. 11
Ens primum ſiderale eſt ſubjectum magnetiſmi. 300
Entitates reales mens generat. 497
Ephialtes ſeu incubus undę fiat? 62.693
Epicureorum de atomis ſententia. 49. examinatur & rejicitur. 50
Epilepſia medetur cranium hominis, item ungula alcis. 18. cingulum ex pelle humana geſtatum idem præſtat. ibid. ad epilepſiam valet pici viridis pulvis.19. epilepſiæ contrariatur oſſiculum in vertice cyprini piſcis. ib. eam tollunt pæonia, ſaponaria, valeriana agreſtis. 20. ad illam valet ſquilla. 21. eam eradicat ſmaragdus, collo alligatus. 24. epilepticis conveniunt argentum & ex eo compoſita.ib.epilepſia non patitur tertianam febrem aut quartanam longam. 27. epileptici quomodo explorandi? 275
Epithymum accreſcit in thymo & lino. 9
Equa, ſi lupi veſtigia conculcaverit, torpeſcit & abortit. 7. os capitis equa fugat erucas ex hortis. 15
Equus timet lupum. 7. equi ſi leviter percutiantur fuſte, ex ſambuco confecto, provocat iis urinam remorantem. 23. pereunt ferulâ. ibid.
Eryngium, ore unius capræ detentum, totum gregem ſiſtit. 17
Eſſentiæ rerum non putreſcunt. 486
Eſula, ut & ebulus vel ſambuci extremitates, & aſari folia ſurſum evulſa per vomitum, deorſum per ſeceſſum purgant, reliquum autem ſambuci, quocunque modo vellicetur, uno modo tantùm purgat. 28
Etruriæ Ducis effigies à cæco ſculptore. 585
Eunuchi ſcortatores eſſe poſſunt. 639
Euphorbium oris & gutturis inflammationem & excoriationem cum fluxu immoderato infert. 14. euphorbii antidotus ſemen citri. 21

Digitized by Google

Excitatores magiæ. 496
Extrementa canis exuſta quomodo canem afficiant? item, cujusq; animalis exuſta quid operentur? 118
Exercitia pia Catholicorum quorſum? 492
Extaſis duplex. 486. vis extatica ſanguinis. ibid.

F.

Fabanemantia quid? 261
Fabarum putamina ſi juxta radices arborum ſerantur, eas ſteriles reddunt. 6. flores eos, qui ad maniam aut melancholiam propenſi ſunt, furere faciunt, mentem turbando. 13
Fœcunditatis ſeminum cauſa. 498
Faſcinationi reſiſtit talpæ pes, applicatus ſincipiti. 18. à faſcinatione & incantamentis liberant antirrhinum & pervinca, vel intus aſſumta vel amuleticè appoſita. 21. faſcinatio ſagarum qualis? 264. aſpectu faſcinantes qui, & quales? 700. faſcinatio qui fiat laudando? ibid.
ad *Febrem* quotidianam aranea amuleticè brachio apponitur. 19. calorem febrilem minuit ſapphirus, arteriæ applicatus. 24. febris ab ictero, poſt diem ſextum ſuperveniente, pellitur. 27. febrem tollit ovum, in urina febricitantis ebullitum, & inter formicas reconditum. 29. febres curantur, ſanguinem calentem ægri includendo putamini ovi & carne miſtum canibus exhibendo, & ſic transfertur ægritudo. ibid. ad febrem tertianam remedia ſympathetica. 324. ad febres remedia per transplantationem. 529. piſcis quidam, qui ob id *Febricus* dicitur, præhenſori febrem inducit, ſi manu geſtaverit. 11
de *Fele* hiſtoria. 559
antidotus *Fellis* leopardi & canis marini eſt urtica rubra. 20
Ferino ſanguine epoto ferini mores induuntur: ut ſanguis lupi, canis, felis, leonis, tigris, &c. item, carnes eorum ſæpe comeſtæ. 12.13
in *Fermenti* deſtructione omnis curatio conſiſtit. 41. à fermento origo qualitatum diverſarum omnium & figurarum. 47.60.63
ſcoria *Ferri* inducit dolorem ventris & capitis, cum oris & gutturis inflammatione & febre hectica. 14. ferrum molle redditur à ſucco cicutæ. 25. ferri & magnetis ſympathia explicatur. 303.663. ferrum trahit ferrum. 664
Ficus mero & platano conjungi cupit. 8. nepetæ conſortio delectatur. ibid. Pharaonis tertianas febres inducit, ac totius corporis fractionem & hydropem. 14. antidotus ſemen cucumeris & lac ejus. 21
Figura figuram producit, & quomodo? 63.64. figuram propriam ſibi affectant omnes corporum ſpecies. 100. corpora quidem figuræ faciliùs miſcentur. 101
Filix reſiſtit frumenti corruptioni. 8. filicis & arundinis antipathia. 185
Filtratio quâ ratione procedat? 95.173
Flores quidam cur ſolem ſequantur? 642.664
Rob. *Fluddi* de Fluctibus diſſertatio de unguento armario. 507
de *Flumine* Indorum occidentalium, Amazon dicto, obſervatio. 511
Fœniculum amant ſerpentes, & viſum ab eo roborant. 22

Fœtoris

Fœtoris oris remedium ſympathicum. 101
Fœtus vulneratur læſa prægnante. 541. fœtus lapideus. ibid. fœtuum ſigna unde? 700
in *Fontibus* creſcunt naſturtium, becabunga. 28. fons ex ſene juvenem faciens ubi? 252
Forma eſt una & eadem in omnibus. 47. formarum origo unde ſecundùm Peripateticos? 48. ſecundùm Epicureos. 49. ſecundùm Helmontium. 51. ſententia Autoris. 52. ſecundùm Goclenium. 218. forma univerſalis datur. 53. forma cœleſtis eſt materialis. 173. eſt immaterialis. 217. formæ corporum cœleſtium an infra concavum lunæ reperiri poſſint? 173. formales vires quæ dicantur? 464. ſunt incognitæ. 466. formæ rerum ab imbecillitate intellectus noſtri non cognoſcuntur. 465
Formicæ creſcente lunæ lumine laborant, decreſcente ceſſant. 31
Hier. *Fracaſtorii* de Sympathia & Antipathia liber. 650
Marcel. *Franckheimii* Epiſtola ad Arnold. à Bœcop, Soc. Jeſu. 369
Fraxini folia, item, & ſola umbra, fugat ſerpentes. 16. 184. canibus fraxini fructus venenum, neq; adoriuntur ſues iis paſtas. 17. fraxinum lignum quid valeat? 619
Joh. *Freitagius* de unguento armario. 609
Frigus ſpirituum tranſpirationi obſtat. 124
Fructus brevioris vitæ (ut horarii) & animalia, quæ iis veſcuntur, ſi ſæpe iis utamur, vitam noſtram abbreviant. 14
ſi *Frumentum* imponas ſaccis farinaceis, uredinem contrahunt fruges, ex eo productæ. 6
vulneris *Fuci* antidotus muſcæ contritæ & appoſitæ. 15
de *Fulmine* mirandum. 536. fulmen an laurus abigat? 642. de fulmine problema. 672
Fumigatio pulmonis aſini in domo necat vermes, ſerpentes, & venenata omnia. 15. fumigatio cum herba ſcorpione fugat ſcorpiones. ibid. ex ſtercore vaccino vel cervino fugat locuſtas. ibid.
Fungorum ſpecies multæ ventris & ſtomachi inflammationem, cum pectoris dolore, urinæ retentione, breviſpirio, ſyncope, ſudore frigido, apoplexiam & morbum inducunt. 14. morbis à comeſtione fungorum ortis contrariantur allium, calamentha, abſinthium, ſinapi. 21
Furcæ, in quam furciferi olim adigebantur, qualis figura? 388

G.

Gagates lapis ſerpentes faſcinat. 18. lapis hydropicis confert. 23. ejus ſuffitus epilepticos explorat. 275
Galaxias lapis in mediis flammis non poteſt calefieri. 26
Gallinæ, appenſo iis milvi capite, nunquam quieſcunt. 7. galli & gallinæ araneas in deliciis habent, ut & ſimia. 9. galli gallinacei aureis nummis maximè delectantur, & deglutiendo in ſtomacho digerunt. 24. gallinâ ovis incubante, ſi in iisdem ædibus ovum igne aſſetur, intereunt pulli, excluſioni vicini. 26. gallinarum ova ex uno coitu prolifica. 43. cordis gallinæ nigræ vires. 224

Gaſtromantia quid? 256
Gaudium unde? 688
Gemma lunaris mirabilis. 542. de gemmarum viribus quid ſentiendum? 643
Generationis diſtinctio in univocam & analogam an admittenda? 42. generatio univoca quid? ibid. æquivoca quid? ibid. omnis generatio aut univoca eſt, aut nulla. 43. in omni generatione & corruptione nulla eſt productio novæ entitatis, aut deſtructio propriè ſic dicta. 54
ſuccus *Geniſtæ* pediculos necat, & phthiriaſi adverſatur. 17
Gibboſos curandi ratio vetularum. 151
Gladius cur deligari, & loco vulneris curari poſſit? 124
Globus vitreus Trebellii. 544
Glycyrrhiza & acacia amplectuntur ſolem, dum ſplendet, elevando & extendendo ſua folia: abſente autem eo, flaccida folia demittunt. 31
animalculum lacertæ inſtar, nomine *Gnarit*, in occidente æſtate frequens viſitur, cujus ictus ſyncopen, livorem partis, & præſentaneam mortem infert. 12
Rod. *Goclenius* ſuum unguentum armarium defendere audet inani demonſtrationum conatu 232. idololatriam, magiam Göeticam ſeu præſtigiatricem profitetur. 227. ejus vis magnetica in unguento iſt Gauckelwerck. 233. cum ſuis ſigillis & unguento armario refutatur. 320. & ſeq. eſt ariolus. 325. characterum diabolicorum aſſertor & propugnator. 328. de eo judicium D. Roberti. 338. illius argumenta refutantur. 339. 343. ejus curationis magneticæ modus rejicitur, 349. illius lolium. 439. & ſeqq. ejus Theologia. 445. illius arcus triumphalis. 449. abſurdæ quædam propoſitiones è Goclenii fundamentis probabiles. 454. ejus errores ab Helmontio notantur. 464
Göetia unde dicta? 245. quid? 255
Graveolentia oris remedium ſympathicum. 101
Grues ſeſeli amant, & iis medentur. 22
ſtragulum ex pelle *Gulonis* (animal eſt in Suecia voraciſſimum) excitat inſomnia de venatione & epularum voracitate. 11.15
Gypſum difficultatem anhelitus, colorem lividum & ſtipticitatem alvi cauſat. 14. cineres ſarmentorum vitis aut fabarum in vino hyſſopi morbis à gypſo ortis ſuccurrit. 20

H.

Habitus infuſus etiamnum datur. 462
Hæmorrhagiam ſiſtit bufo alligatus. 19. piſcis anthropomorphus, Sien dictus, idem præſtat, ſi oſſa ejus exhibeantur trita. ibid. ſtercus muris tritum idem præſtat, præſertim in hæmoptyſi. ibid. item, ſcobs dentis hippopotami. ibid. aranea contuſa, ſi juxta nares teneatur. ibid. ad hæmorrhagiam ſiſtendam remedium. 515. 572. 576
Hæmorrhoides ſanat pellis leonis particula, appoſita ano. 19. hæmorrhois ſeu chondrilla herba, item folia ſambuci appoſita. 21. hieracites lapis Indicus. 24. carneolus lapis in armillis. ibid. tapſus barbatus applicatus, & poſtea ſepultus. 29
de *Harpaſi* caute mirandum. 536

Harn.

Haruſpicina quid? 261
Haßiæ Dynaſtarum genealogia unde? 447
Hedera arboribus omnibus & ſatis nocet. 6. mirabilis. 543
Heliotropium in Euphrate non ſolùm ſequitur ſolis curſum, ſed ex aqua paulatim ad ſolis adventum emergit, recedente ſole, ſic etiam paulatim undis immergitur. 29
Hellebori albi antidotus eſt nymphææ flos. 21. helleborus niger, femori interno alligatus, menſes movet, partum accelerat, & fœtum mortuum attrahit. 22. quidam helleboro non purgantur. 25
Helmontii profeſſio fidei. 506. argumentum pro magia. ibid. Helmontius invocat angelum ſeu genium ſuum. 462
Heracliti ignis inviſibilis quid? 128
Herba aliqua, minutim conciſa & terræ commiſſa, producit herbam ejusdem ſpeciei utplurimum. 30. herbæ cordiales, puta bugloſſum, borago, meliſſæ, violæ, apud cavernas ſerpentum & bufonum induunt qualitatem deleteriam. 32. herbæ quæ & cur magneticæ? 471. herbæ quà herbæ habent ſuos magnetiſmos. 476. herbæ & arbores quædam mirabiles. 537
Hermetis ſigilla ſeu imagines. 202
in *Hibernia* non generantur neque vivunt ſerpentes, ranæ, bufones, araneæ, ut & alia venenata. 27. 32. in lacu Hiberniæ, quem Lochneich vocant, lapideſcit lignum, in eum projectum, minimo temporis ſpatio. 32
Hieracio gaudent anſeres & accipitres. 22
Hieroglyphica quæ vocentur? 398
aſſatura *Hirci* armenta caprarum & boum fugat. 15. ſanguis hircinus in lecto omnes pulices negat. 16. adamantem non mollit. 643
Hirundines hominum aſpectu recreantur. 9. cor hirundinis devoratum memoriæ labefactatæ medetur. 18. lingua hirundinis exſiccata & ſub lingua detenta exoſculatis philtrum eſſe dicitur. 19. hirundines curant oculos chelidonià. 22. hirundo marina ſemper faciem ad eam partem cœli dirigit, dum vivit, ex qua ventus ſpirat. 28
Hiſtoria de gravi vulnere pulvere ſympathetico ſanato. 77
Homeri Ilias incluſa nuci. 544
Homicidâ præſente cur cruor effluat? 494
Homines, viſo lupo, raueſcunt, & vocem amittunt. 6. ſanguis hominis irati & furioſi epotus confundit ſenſus, & intellectum cum furore maximo, & inverecundia, & manaſmo paulatim conſumti potantes moriuntur. 10. homo omnis, ubicunque natus, ejus le[illegible]bet annexam conſtitutionem. 293. homo quid? 487. an cæteris corporibus imperet? 490 agit per nutum, & cur? ibid. internus cum externo fundamentaliter unum, materialiter autem diverſa. ibid. tam ſpiritu quàm corpore agit. 493. microcoſmus. 497. ordo motus in homine. 510
Hoplochriſmatis aſſertores à Kirchero graviter & accurate refutantur. 569

Digitized by Google

ſemen *Hordei* in locis incultis mutatur in avenas. 32

Hoſtile maleficium quid? 260

Hyænam pardus timet. 7. hyænæ pellis contactu, pardi pellis pili decidunt. 16

Hydrargyrum antivenereum eſt, &c. pro amuleto colico portatur. 24

Hydromantia quid? 257

Hydrophobiæ amuletum eſt hyænæ corii particula geſtata. 19. hydrophobiam curat catuli coagulum in aceto epotum, & continuò aquam appetunt. ibid. hydrophobia ubi introducatur? 64

Hydropicis aquam exhaurit pellis vituli marini applicata. 19. lapis colubrinus, ſi ventri alligetur. 24. hydrops, podagra, icterus, febres curantur, ſanguinem calentem ægri includendo putamini ovi & carne miſtum canibus exhibendo, & ſic transfertur ægritudo. 29. ut curetur per tranſplantationem? 529

Hyoſcyami radices inducunt ſtuporem, mentis alienationem, ſcotomiam, vertiginem, catalepſin, rubedinem oculorum, inflammationem linguæ, ſpumant etiam ore, & rugiun[illegible]nu-lus, cum ſiti intolerabili & d[illegible]uria. 13. hyoſcyamo contrariantur naſturtium, grana fiſticorum, pini. 21

Hypericon vermes & tineas abigit. 17

Hyſſopus & abrotanum in Germania & Britannia optimum odorem ſpirant, in Italia ferè nullum habent. 31

I.

Jacobus, Rex Britanniæ, gladium vaginâ vacuum averſatus eſt. 111

Jalappa plus ſubtrahit vini ſpiritus quàm vinum. 136

Iberis herba in Hiſpania ſolùm provenit. 30

Ibidis penna, injecta in cavernam ſerpentum, eos ſtupidos reddit. 7. ibis, paſta ſerpentibus, utitur origano pro antidoto. 22. in Ægypto ſolùm vivit, alibi transportatus moritur. 31

Icterus Gnarit curatur à ſtercore humano epoto, & aliis alexiteriis non cedit. 19. icterum curat radix tamariſci, urinæ patientis infuſa, ſi poſtea comburatur. 29. icterus curatur, ſanguinem calentem ægri includendo putamini ovi & carne miſtum canibus exhibendo, & ſic transfertur ægritudo. ibid. icterus, ſcorbutus, &c. quomodo transplantetur in canes? 70. in gallinas. 529. ejus alia cura. 572

Idololatria quid? 281

ſi *Ignis* ex ligneis ficulneis accendatur coram hernioſo, crepitant ejus teſticuli. 14. quomodo attrahat? 96. & ſeq. quid? 97. ejus attractionis variæ ob-obſervationes. ibid. igne quomodo ſupellectilia peſte infecta purgentur? ibid. ignis inextinguibilis unde fiat? 362. de eo judicium D. Roberti. 367. ignis Heclæ mirabilis. 536. ignis cur calefaciat oleum, nec tamen lædat chartam, quâ oleum continetur. 702

Imaginatio quid valeat? 60. imaginationis vires unde? 63. 109. ejus contagio fœminæ & pueri maximè ſubjecti ſunt. 107. hiſtoriæ de imaginatione prægnantium. ibid. 110. 111. 112. 139. de imaginatione Mileſiarum virginum. 138. imaginatrix facultas an ſecundùm Kircherum ſaltem humores actuet?

Digitized by Google

actuet? 139. imaginatio præſtat facultati ſeminis. 140. imaginationi nimiùm tribuit Burggravius. 368. imaginationis humanæ myſterium fundamentum eſt magiæ naturalis. 504. quæ ad fortem imaginationem ſequuntur, non tamen ex ea proficiſcuntur. 616

Imagines variæ & earum vires. 195. & ſeqq. imaginationi aſini divinatio tribuitur. 197. de imaginibus, ſigillis & characteribus in genere. 243. de iis in ſpecie. 244

Impreſſiones in ſemine quomodo ſigillentur? 63

Inane, vide *Vacuum*.

Incantatio Turcarum contra ſervos fugientes. 378

Inclinatio unde? 479

Incubus unde fiat? 62

planta *Indica* ſanguinalis panacea curat omnes morbos, carpis applicata per ſudorem ſanguinis. 21

Inflammatio quomodo arceatur, & quibus remediis? 576

in *Inſomniis* cur diſcamus? 462

Intellectus defectus in homine exteriore. 491. ejus objectum. 497. procreatam entitatem imprimit in objectum externum, & ibi realiter perſeverat. 504

Intentio opus bonum depravat. 493

Inverecundi qui? 699

Ira iram quomodo producat? 64. quid? 697. 698. quæ eam impediunt? 697. qui citò iraſcatur? 698

actionis per *Irradiationem* modus. 174

Iſchiaticus dolor muſicâ curatus. 140

S. *Iſidorus* ſigilla & characteres damnat. 331

Iva accreſcit cæteris arboribus. 9

umbra *Juglandis* hominibus gravem capitis dolorem infert. 14

ungulæ *Jumentorum* laſcivientium dyſentericis venena. 11

Jupiter quas habeat virtutes, & ubi? 217

Juventutem ſenibus reparare Diabolus poteſt. 351

K.

Athan. *Kircheri* error notatur de virtutibus magneticis. 68. idem unguentum, magneticum dictum, tanquam è ſtygia profectum acutiſſimè refutat. 569

Krampffiſch vel Zitterfiſch quomodo torporem inducat? 648

L.

Lac, in prunas effuſum, quâ ratione vaccam afficiat? 115. lactis proventum arcere quæ valeant? 277. 469

Lacerti amant homines. 9

Laconiſmus quid? 279

Lampas Johan. Ern. Burggravii æterna. 367

aliquis *Lapidibus* paſcebatur. 25. lapis Philoſophorum quid? 454

Lardum vulnera ſanat. 597. idem agit quod unguentum armarium. 599

Lavendula herbis proximè ſatis inimica. 6

Laurus malo Damaſcenæ & Perſicæ jungitur. 8. laurus vel ejus folia ſtrata abigunt venenata ex ædibus. 16. laurum amant palumbes, monedulæ, merulæ, perdices, & morbos ſuos abigunt lauri foliis. 22. laurus & vitulus marinus an fulmina abigant, dubitatur. 642

Lazuli lapis in magna quantitate & non

Digitized by Google

ablatus ſubverſionem ſtomachi, triſtitiam, ſolicitudinem & melancholiam inducit. 14

Lebes cur frigeat aquâ in ipſo fervente? 702

Lecanomantia quid? 256

Leo, omnium animalium terror, cantu galli terretur. 6. ſi conculcaverit ilicis vel ſcyllæ folia, torpeſcit. 17

fel *Leopardi* efficit vomitum materiæ viridis, aloës odorem habentis, & ictericus redditur aſſumens, & frequenter ſyncopizans moritur. 10

ad *Lepram* valet fraxinus, item, veronicæ decoctum & ſaponaria. 21

Lepus marinus, vel aſſumtus, & tactus, vomitus cholere, & ſanguinis ſputum, difficultatem urinæ, & ulcus pulmonum; infert. 10. tempore conceptus ſi contigerit mulierem pertranſiſſe ſedem leporis, infans biſurcatus labio notabitur. 11. ſtercus leporis geſtatum inhibet mulieris conceptum. ibid. pedes leporis ano ligati non permittunt canes latrare. 15. leporis ſtercus terret lupos. 16. antidotus veneni leporis marini eſt ſanguis anſerinus, caro vulpis, rubinæ cinis. 18. coagulum leporis medetur malis ex ſanguine taurino epoto ortis. ibid. pannus tinctus in ſanguine leporino aſſumtus & adhibitus, antidotus eſt eryſipelatis & dyſenteriæ. ibid. ſanguine leporino ſuccus, hyoſcyami commixtus, & ſi cum pelle ejus ſepeliantur, congregat omnes lepores iſtius tractus ad locum. 29

Lethargus à delirio expellitur. 27

Libido cur mentes velut alienet? 498
quid? 689

Lienis ſcirrhus ut curetur per transplantationem? 529

Ligaminis maleficium quid? 262

ad *Ligationem* ſolvendam valet fel corvi cum oleo ſeſamino, item, ſuffimigium ex dente cadaveris, item, cor cornicis. 19

Ligatura phyſicæ. 188. unde? 276

Ligna oleo ſulphuris præſervantur in ævum. 24 lignum in aqua ſalis gemmæ lapideſcit. 25. ſi lignum demergatur in aquam illâ parte, quâ cœlum aſpexit, ſupernatat, ſitumque univerſi, quoad partes, reſervat, quem, dum creſceret, ſervavit. 28. lignum in lacu Hiberniæ, quem lacum Neich appellant, lapideſcit, ita, ut eo utantur ad novaculas acuendas. 31. 32. lignum foſſile. 542. fraxinum quid præſtet? 921

Lilia roſis applantata meliùs creſcunt, & fragrantiora ſunt. 8

Linteum ignem eludens. 539

Liquida quæ miſcibilia? 672

Lithargyron dolores inteſtinorum & rejectionem fæcum per ſuperiora cum paſſione iliaca infert. 14. decoctum apii morbis ex lithargyro ortis reſiſtit. 20

Lolium exhibitum vertiginem inducit. 12

Luce repleta eſt omnis aëris ſphæra. 83 in corpus incidente, radii atomos quaſdam ex eo tollunt & auferunt. ibid. 129. lux eſt ſubſtantia materialis & corporea. 83. de luce aliorum ſententiæ. 128. lux non eſt corpus. 129

Lucerna è ſtercore, vel ex ſanguine, Theophraſti. 362. 365. de lucerna Sinenſi

Digitized by Google

nenſi hiſtoria. 366. antiquorum lucerna mirabilis. 544

ad *Luem* Veneream remedium per transplantationem. 530

pulvis *Lumbricorum* lumbricos interimit. 16

Lunæ incrementum & decrementum ſervant omnia bulboſa inter herbas & cucumeracea accreſcendo & decreſcendo, item, oſtreacea, & pupilla oculi cati. 28. ab inopinato lunæ conſpectu ſi mulier terretur tempore conceptus, fœtus maculâ luniformi ſignabitur, quæ incrementum & decrementum ejus ſequetur. 29. lunares radii frigidi & humidi. 91. de iis experimentum mirabile, ibid. 131 lunam ſemper eandem faciem terræ obvertere ſneſit Charteſius. 131. luna an ſe habeat inſtar ſpeculi convexi, ſphæricique terſi ac politi? ibid. lunæ radii ulceribus livorem inducunt. ibid. lunæ virtutes & influxus. 217

Lunaticis medetur chelidonius lapis, amuleticè appenſus. 24. lunaris gemma. 542

Lupi timent lepores. 7. lupus cum vulpe amicè degit. 9. ſi pellis lupina ponatur inter ovinas, lanæ earum ſponte cadunt. 15. ſi ſuſpendatur caput, pellis, aut cauda lupi, ſuper præſepe, non comedent boves nec oves, ſed timent & moventur de loco ad locum: Hoc negant multi. ibid. lupi terrentur ab eo, qui ſtercus leporis habet. 16. lupus ab allio ſylveſtri terretur; nam ſi ſuſpendas allium collo unius, reddit totum gregem à lupo immunem. 17. lupus ſi conculcaverit ilicis vel ſcyllæ folia, torpeſcit. ibid. ſi tetigerit lycoctonum herbam, convulſionibus tentatur. ibid. inter lupum & ovem antipathia unde ſecundùm Scaligerum? 610

Lupini ſycomoris infeſti ſunt, neque ſimul creſcunt. 6. vitem meliorem reddunt, ſi juxtà ſeruntur. 8

Luſcinia pavonem amat. 9

contactu *Lychnis* coronariæ ſcorpiones torpeſcunt. 17

Lyſimachia melancholiam inducit, exceptâ eâ, quæ luteo eſt flore. 13

M.

Maculæ è vino rubro vel moris quo tempore faciliùs expurgentur? 103. 137. de maculis maternis obſervationes. 104. 108. 549

Cæſar. *Magati* vulnera curandi modus. 592. 605

Magia ſuperſtitioſa conſiſtit vel in pacto cum Dæmone, vel in obſervantia vana. 168. naturalis quid? 181. 192. 246. vetita quæ? 192. 245. & ſeqq. non omne magicum eſt impoſtorium. 223. 244. magi unde dicti? 244. quales fuerint? 245. magia Goëtica unde ſic dicta? ibid. quid poſſit? 255. magiæ vocabulum cur in abuſum & vitium tractum ſit? 246. magorum dæmoniacorum opera varia. ibid. & ſeqq. ubi ſita ſit poteſtas magica in homine? 490. diverſimodè latet in homine. ibid. magiæ baſis. 495. magia bona in ſacris ibid. magia vera quæ dicatur? ibid. magicæ poteſtatis quatuor gradus. 501. vox magia analogon multorum ad unum tertium. 502. omnis magica vis excitatione gaudet. ibid. magia apud Chaldæos nata. 535. qui eam excoluerint. ibid. fruſtrà legibus vetita. ibid.

Magna-

Digitized by Google

Excitatores magiæ. 496
Excrementa canis exuſta quomodo canem afficiant? item, cujusq; animalis exuſta quid operentur? 118
Exercitia pia Catholicorum quorſum? 492
Extaſis duplex. 486. vis extatica ſanguinis. ibid.

F.

Fabanomantia quid? 261
Fabarum putamina ſi juxta radices arborum ſerantur, eas ſteriles reddunt. 6. flores eos, qui ad maniam aut melancholiam propenſi ſunt, furere faciunt, mentem turbando. 13
Fœcunditatis ſeminum cauſa. 498
Faſcinationi reſiſtit talpæ pes, applicatus ſincipiti. 18. à faſcinatione & incantamentis liberant antirrhinum & pervinca, vel intus aſſumta vel amuleticè appoſita. 21. faſcinatio ſagarum qualis? 264. aſpectu faſcinantes qui, & quales? 700. faſcinatio qui fiat laudando? ibid.
ad *Febrem* quotidianam aranea amuleticè brachio apponitur. 19. calorem febrilem minuit ſapphirus, arteriæ applicatus. 24. febris ab ictero, poſt diem ſextum ſuperveniente, pellitur. 27. febrem tollit ovum, in urina febricitantis ebullitum, & inter formicas reconditum. 29. febres curantur, ſanguinem calentem ægri includendo putamini ovi & carne miſtum canibus exhibendo, & ſic transfertur ægritudo. ibid. ad febrem tertianam remedia ſympathetica. 324. ad febres remedia per transplantationem. 529.
piſcis quidam, qui ob id *Febricus* dicitur, præhenſori febrem inducit, ſi manu geſtaverit. 11
de *Fele* hiſtoria. 559
antidotus *Fellis* leopardi & canis marini eſt urtica rubra. 20
Ferino ſanguine epoto ferini mores induuntur: ut ſanguis lupi, canis, felis, leonis, tigris, &c. item, carnes eorum ſæpe comeſtæ. 12.33
in *Fermenti* deſtructione omnis curatio conſiſtit. 41. à fermento origo qualitatum diverſarum omnium & figurarum. 47.60.63
ſcoria *Ferri* inducit dolorem ventris & capitis, cum oris & gutturis inflammatione & febre hectica. 14. ferrum molle redditur à ſucco cicutæ. 25. ferri & magnetis ſympathia explicatur. 303.663. ferrum trahit ferrum. 664
Ficus mero & platano conjungi cupit. 8. nepetæ conſortio delectatur. ibid. Pharaonis tertianas febres inducit, ac totius corporis fractionem & hydropem. 14. antidotus ſemen cucumeris & lac ejus. 21
Figura figuram producit, & quomodo? 63.64. figuram propriam ſibi affectant omnes corporum ſpecies. 100. corpora quidem figuræ faciliùs miſcentur. 101
Filix reſiſtit frumenti corruptioni. 8. filicis & arundinis antipathia. 185
Filtratio quâ ratione procedat? 95.173
Flores quidam cur ſolem ſequantur? 642.664
Rob. *Fluddi* de Fluctibus diſſertatio de unguento armario. 507
de *Flumine* Indorum occidentalium, Amazon dicto, obſervatio. 511
Fœniculum amant ſerpentes, & viſum ab eo roborant. 22

Fœtoris

Fœtoris oris remedium ſympathicum. 101
Fœtus vulneratur læſa prægnante. 541. fœtus lapideus. ibid. fœtuum ſigna unde? 700
in *Fontibus* creſcunt naſturtium, becabunga. 28. fons ex ſene juvenem faciens ubi? 252
Forma eſt una & eadem in omnibus. 47. formarum origo unde ſecundùm Peripateticos? 48. ſecundùm Epicureos. 49. ſecundùm Helmontium. 51. ſententia Autoris. 52. ſecundùm Goclenium. 218. forma univerſalis datur. 53. forma cœleſtis eſt materialis. 173. eſt immaterialis. 217. formæ corporum cœleſtium an infra concavum lunæ reperiri poſſint? 173. formales vires quæ dicantur? 464. ſunt incognitæ. 466. formæ rerum ab imbecillitate intellectus noſtri non cognoſcuntur. 465
Formicæ creſcente lunæ lumine laborant, decreſcente ceſſant. 31
Hier. *Fracaſtorii* de Sympathia & Antipathia liber. 650
Marcel. *Franckheimii* Epiſtola ad Arnold. à Bœcop, Soc. Jeſu. 369
Fraxini folia, item, & ſola umbra, fugat ſerpentes. 16. 184. canibus fraxini fructus venenum, neq; adoriuntur ſues iis paſtas. 17. fraxinum lignum quid valeat? 619
Joh. *Freitagius* de unguento armario. 609
Frigus ſpirituum tranſpirationi obſtat. 124
Fructus brevioris vitæ (ut horarii) & animalia, quæ iis veſcuntur, ſi ſæpe iis utamur, vitam noſtram abbreviant. 14
ſi *Frumentum* imponas ſaccis farinaceis, uredinem contrahunt fruges, ex eo productæ. 6
vulneris *Fuci* antidotus muſcæ contritæ & appoſitæ. 15
de *Fulmine* mirandum. 536. fulmen an laurus abigat? 642. de fulmine problema. 672
Fumigatio pulmonis aſini in domo necat vermes, ſerpentes, & venenata omnia. 15. fumigatio cum herba ſcorpione fugat ſcorpiones. ibid. ex ſtercore vaccino vel cervino fugat locuſtas. ibid.
Fungorum ſpecies multæ ventris & ſtomachi inflammationem, cum pectoris dolore, urinæ retentione, brevi ſpirio, ſyncope, ſudore frigido, apoplexiam & morbum inducunt. 14. morbis à comeſtione fungorum ortis contrariantur allium, calamentha, abſinthium, ſinapi. 21
Furcæ, in quam furciferi olim adigebantur, qualis figura? 388

G.

Gagates lapis ſerpentes faſcinat. 18. lapis hydropicis confert. 23. ejus ſuffitus epilepticos explorat. 275
Galaxias lapis in mediis flammis non poteſt calefieri. 26
Gallinæ, appenſo iis milvi capite, nunquam quieſcunt. 7. galli & gallinæ araneas in deliciis habent, ut & ſimia. 9. galli gallinacei aureis nummis maximè delectantur, & deglutiendo in ſtomacho digerunt. 24. gallinâ ovis incubante, ſi in iiſdem ædibus ovum igne aſſetur, intereunt pulli, excluſioni vicini. 26. gallinarum ova ex uno coitu prolifica. 43. cordis gallinæ nigræ vires. 224

Gaſtromantia quid? 256
Gaudium unde? 688
Gemma lunaris mirabilis. 542. de gemmarum viribus quid ſentiendum? 643
Generationis diſtinctio in univocam & analogam an admittenda? 42. generatio univoca quid? ibid. æquivoca quid? ibid. omnis generatio aut univoca eſt, aut nulla. 43. in omni generatione & corruptione nulla eſt productio novæ entitatis, aut deſtructio propriè ſic dicta. 54
ſuccus *Geniſtæ* pediculos necat, & phthiriaſi adverſatur. 17
Gibboſos curandi ratio vetularum. 151
Gladius cur deligari, & loco vulneris curari poſſit? 124
Globus vitreus Trebellii. 544
Glycyrrhiza & acacia amplectuntur ſolem, dum ſplendet, elevando & extendendo ſua folia: abſente autem eo, flaccida folia demittunt. 31
animalculum lacertæ inſtar, nomine *Gnarit*, in occidente æſtate frequens viſitur, cujus ictus ſyncopen, livorem partis, & præſentaneam mortem infert. 12
Rod. *Goclenius* ſuum unguentum armarium defendere audet inani demonſtrationum conatu. 232. idololatriam, magiam Göeticam ſeu præſtigiatricem profitetur. 227. ejus vis magnetica in unguento iſt Gauckelwerck. 233. cum ſuis ſigillis & unguento armario refutatur. 320. & ſeq. eſt ariolus. 325. characterum diabolicorum aſſertor & propugnator. 328. de eo judicium D. Roberti. 338. illius argumenta refutantur. 339. 343. ejus curationis magneticæ modus rejicitur, 349. illius lolium. 439. & ſeqq. ejus Theologia. 445. illius arcus triumphalis. 449. abſurdæ quædam propoſitiones è Goclenii fundamentis probabiles. 454. ejus errores ab Helmontio notantur. 464
Göetia unde dicta? 245. quid? 255
Graveolentiæ oris remedium ſympathicum. 101
Grues ſeſeli amant, & iis medentur. 22
ſtragulum ex pelle *Gulonis* (animal eſt in Suecia voraciſſimum) excitat inſomnia de venatione & epularum voracitate. 11. 15
Gypſum difficultatem anhelitus, colorem lividum & ſtipticitatem alvi cauſat. 14. cineres ſarmentorum vitis aut fabarum in vino hyſſopi morbis à gypſo ortis ſuccurrit. 20

H.

Habitus infuſus etiamnum datur. 462
Hæmorrhagiam ſiſtit buſo alligatus. 19. piſcis anthropomorphus, Sien dictus, idem præſtat, ſi oſſa ejus exhibeantur trita. ibid. ſtercus muris tritum idem præſtat, præſertim in hæmoptyſi. ibid. item, ſcobs dentis hippopotami. ibid. aranea contuſa, ſi juxta nares teneatur. ibid. ad hæmorrhagiam ſiſtendam remedium. 515. 572. 576
Hæmorrhoides ſanat pellis leonis particula, appoſita ano. 19. hæmorrhois ſeu chondrilla herba, item folia ſambuci appoſita. 21. hieracites lapis Indicus. 24. carneolus lapis in armillis. ibid. tapſus barbatus applicatus, & poſtea ſepultus. 29
de *Harpaſi* caute mirandum. 536

Haruſpicina quid? 261
Haſiæ Dynaſtarum genealogia unde? 447
Hedera arboribus omnibus & ſatis nocet. 6. mirabilis. 543
Heliotropium in Euphrate non ſolùm ſequitur ſolis curſum, ſed ex aqua paulatim ad ſolis adventum emergit, recedente ſole, ſic etiam paulatim undis immergitur. 29
Hellebori albi antidotus eſt nymphææ flos. 21. helleborus niger, femori interno alligatus, menſes movet, partum accelerat, & fœtum mortuum attrahit. 21. quidam helleboro non purgantur. 25
Helmontii profeſſio fidei. 506. argumentum pro magia. ibid. Helmontius invocat angelum ſeu genium ſuum. 462
Heracliti ignis inviſibilis quid? 128
Herba aliqua, minutim conciſa & terræ commiſſa; producit herbam ejusdem ſpeciei utplurimum. 30. herbæ cordiales, puta bugloſſum, borago, meliſſæ, violæ, apud cavernas ſerpentum & bufonum induunt qualitatem deleteriam. 32. herbæ quæ & cur magneticæ? 471. herbæ quà herbæ habent ſuos magnetiſmos. 476. herbæ & arbores quædam mirabiles. 537
Hermetis ſigilla ſeu imagines. 202
in *Hibernia* non generantur neque vivunt ſerpentes, ranæ, bufones, araneæ, ut & alia venenata. 27. 32. in lacu Hiberniæ, quem Lochneich vocant, lapideſcit lignum, in eum projectum, minimo temporis ſpatio. 32
Hieracio gaudent anſeres & accipitres. 22
Hieroglyphica quæ vocentur? 398
aſſatura *Hirci* armenta caprarum & boum fugat. 15. ſanguis hircinus in lecto omnes pulices negat. 16. adamantem non mollit. 643
Hirundines hominum aſpectu recreantur. 9. cor hirundinis devoratum memoriæ labefactatæ medetur. 18. lingua hirundinis exſiccata & ſub lingua detenta exoſculatis philtrum eſſe dicitur. 19. hirundines curant oculos chelidoniâ. 22. hirundo marina ſemper faciem ad eam partem cœli dirigit, dum vivit, ex qua ventus ſpirat. 28
Hiſtoria de gravi vulnere pulvere ſympathetico ſanato. 77
Homeri Ilias incluſa nuci. 544
Homicidâ præſente cur cruor effluat? 494
Homines, viſo lupo, raureſcunt, & vocem amittunt. 6. ſanguis hominis irati & furioſi epotus confundit ſenſus, & intellectum cum furore maximo, & inverecundia, & manaſmo paulatim conſumti potantes moriuntur. 10. homo omnis, ubicunque natus, ejus le[illegible]bet annexam conſtitutionem. 293. homo quid? 487. an cæteris corporibus imperet? 490 agit per nutum, & cur? ibid. internus cum externo fundamentaliter unum, materialiter autem diverſa. ibid. tam ſpiritu quàm corpore agit. 493. microcoſmus. 497. ordo motus in homine. 510
Hoplochriſmatis aſſertores à Kirchero graviter & accuratè refutantur. 569

Digitized by Google

ſemen *Hordei* in locis incultis mutatur in avenas. 32
Hoſtile maleficium quid? 260
Hyænam pardus timet. 7. hyænæ pellis contactu, pardi pellis pili decidunt. 16
Hydrargyrum antivenereum eſt, &c. pro amuleto colico portatur. 24
Hydromantia quid? 257
Hydrophobiæ amuletum eſt hyænæ corii particula geſtata. 19. hydrophobiam curat catuli coagulum in aceto epotum, & continuò aquam appetunt. ibid. hydrophobia ubi introducatur? 64
Hydropicis aquam exhaurit pellis vituli marini applicata. 19. lapis colubrinus, ſi ventri alligetur. 24. hydrops, podagra, icterus, febres curantur, ſanguinem calentem ægri includendo putamini ovi & carne miſtum canibus exhibendo, & ſic transfertur ægritudo. 29. ut curetur per transplantationem? 529
Hyoſcyami radices inducunt ſtuporem, mentis alienationem, ſcotomiam, vertiginem, catalepſin, rubedinem oculorum, inflammationem linguæ, ſpumant etiam ore, & rugiunt [illegible] mulus, cum ſiti intolerabili & [illegible]uria. 13. hyoſcyamo contrariantur naſturtium, grana fiſticorum, pini. 21
Hypericon vermes & tineas abigit. 17
Hyſſopus & abrotanum in Germania & Britannia optimum odorem ſpirant, in Italia ferè nullum habent. 31

I.

Jacobus, Rex Britanniæ, gladium vaginâ vacuum averſatus eſt. 111
Jalappa plus ſubtrahit vini ſpiritus quàm vinum. 136
Iberis herba in Hiſpania ſolùm provenit. 30
Ibidis penna, injecta in cavernam ſerpentum, eos ſtupidos reddit. 7. ibis, paſta ſerpentibus, utitur origano pro antidoto. 22. in Ægypto ſolùm vivit, alibi transportatus moritur. 31
Icterus Gnarit curatur à ſtercore humano epoto, & aliis alexiteriis non cedit. 19. icterum curat radix tamariſci, urinæ patientis infuſa, ſi poſtea comburatur. 29. icterus curatur, ſanguinem calentem ægri includendo putamini ovi & carne miſtum canibus exhibendo, & ſic transfertur ægritudo. ibid. icterus, ſcorbutus, &c. quomodo transplantetur in canes? 70. in gallinas. 529. ejus alia cura. 572
Idololatria quid? 281
ſi *Ignis* ex ligneis ficulneis accendatur coram hernioſo, crepitant ejus teſticuli. 14. quomodo attrahat? 96. & ſeq. quid? 97. ejus attractionis variæ obobſervationes. ibid. igne quomodo ſupellectilia peſte infecta purgentur? ibid. ignis inextinguibilis unde fiat? 362. de eo judicium D. Roberti. 367. ignis Heclæ mirabilis. 536. ignis cur calefaciat oleum, nec tamen lædat chartam, quâ oleum continetur. 702
Imaginatio quid valeat? 60. imaginationis vires unde? 63. 109. ejus contagio fœminæ & pueri maximè ſubjecti ſunt. 107. hiſtoriæ de imaginatione prægnantium. ibid. 110. 111. 112. 139. de imaginatione Mileſiarum virginum. 138. imaginatrix facultas an ſecundùm Kircherum ſaltem humores actuet?

actuet? 139. imaginatio præſtat facultati ſeminis. 140. imaginationi nimiùm tribuit Burggravius. 368. imaginationis humanæ myſterium fundamentum eſt magiæ naturalis. 504. quæ ad fortem imaginationem ſequuntur, non tamen ex ea proficiſcuntur. 616
Imagines variæ & earum vires. 195. & ſeqq. imaginationi aſini divinatio tribuitur. 197. de imaginibus, ſigillis & characteribus in genere. 243. de iis in ſpecie. 244
Impreſſiones in ſemine quomodo ſigillentur? 63
Inane, vide *Vacuum*.
Incantatio Turcarum contra ſervos fugientes. 378
Inclinatio unde? 479
Incubus unde fiat? 62
planta *Indica* ſanguinalis panacea curat omnes morbos, carpis applicata per ſudorem ſanguinis. 21
Inflammatio quomodo arceatur, & quibus remediis? 576
in *Inſomniis* cur diſcamus? 462
Intellectus defectus in homine exteriore. 491. ejus objectum. 497. procreatam entitatem imprimit in objectum externum, & ibi realiter perſeverat. 504
Intentio opus bonum depravat. 493
Inverecundi qui? 699
Ira iram quomodo producat? 64. quid? 697. 698. quæ eam impediunt? 697. qui citò iraſcatur? 698
actionis per *Irradiationem* modus. 174
Iſchiaticus dolor muſicâ curatus. 140
S. *Iſidorus* ſigilla & characteres damnat. 331
Iva accreſcit cæteris arboribus. 9
umbra *Juglandis* hominibus gravem capitis dolorem infert. 14
ungulæ *Jumentorum* laſcivientium dyſentericis venena. 11
Jupiter quas habeat virtutes, & ubi? 217
Juventutem ſenibus reparare Diabolus poteſt. 351

K.

Athan. *Kircheri* error notatur de virtutibus magneticis. 68. idem unguentum, magneticum dictum, tanquam è ſtygia profectum acutiſſimè refutat. 569
Krampffiſch vel Zitterfiſch quomodo torporem inducat? 648

L.

Lac, in prunas effuſum, quâ ratione vaccam afficiat? 115. lactis proventum arcere quæ valeant? 277. 469
Lacerti amant homines. 9
Laconiſmus quid? 279
Lampas Johan. Ern. Burggravii æterna. 367
aliquis *Lapidibus* paſcebatur. 25. lapis Philoſophorum quid? 454
Lardum vulnera ſanat. 597. idem agit quod unguentum armarium. 599
Lavendula herbis proximè ſatis inimica. 6
Laurus malo Damaſcenæ & Perſicæ jungitur. 8. laurus vel ejus folia ſtrata abigunt venenata ex ædibus. 16. laurum amant palumbes, monedulæ, merulæ, perdices, & morbos ſuos abigunt lauri foliis. 22. laurus & vitulus marinus an fulmina ábigant, dubitatur. 642
Lazuli lapis in magna quantitate & non

Digitized by Google

ablatus ſubverſionem ſtomachi, triſtitiam, ſolicitudinem & melancholiam inducit. 14
Lebes cur frigeat aquâ in ipſo fervente? 702
Lecanomantia quid? 256
Leo, omnium animalium terror, cantu galli terretur. 6. ſi conculcaverit ilicis vel ſcyliæ folia, torpeſcit. 17
fel *Leopardi* efficit vomitum materiæ viridis, aloës odorem habentis, & ictericus redditur aſſumens, & frequenter ſyncopizans moritur. 10
ad *Lepram* valet fraxinus, item, veronicæ decoctum & ſaponaria. 21
Lepus marinus, vel aſſumtus, & tactus, vomitus cholere, & ſanguinis ſputum, difficultatem urinæ, & ulcus pulmonum, infert. 10. tempore conceptus ſi contigerit mulierem pertransiſſe ſedem leporis, infans biſurcatus labio notabitur. 11. ſtercus leporis geſtatum inhibet mulieris conceptum. ibid. pedes leporis ano ligati non permittunt canes latrare. 15. leporis ſtercus terret lupos. 16. antidotus veneni leporis marini eſt ſanguis anſerinus, caro vulpis, rubinæ cinis. 18. coagulum leporis medetur malis ex ſanguine taurino epoto ortis. ibid. pannus tinctus in ſanguine leporino aſſumtus & adhibitus, antidotus eſt eryſipelatis & dyſenteriæ. ibid. ſanguine leporino ſuccus, hyoſcyami commixtus, & ſi cum pelle ejus ſepeliantur, congregat omnes lepores iſtius tractus ad locum. 29
Lethargus à delirio expellitur. 27
Libido cur mentes velut alienet? 498
quid? 689
Lienis ſcirrhus ut curetur per transplantationem? 529
Ligaminis maleficium quid? 262
ad *Ligationem* ſolvendam valet fel corvi cum oleo ſeſamino, item, ſuffimigium ex dente cadaveris, item, cor cornicis. 19
Ligatura phyſicæ. 188. unde? 276
Ligna oleo ſulphuris præſervantur in ævum. 24 lignum in aqua ſalis gemmæ lapideſcit. 25. ſi lignum demergatur in aquam illâ parte, quâ cœlum aſpexit, ſupernatat, ſitumque univerſi, quoad partes, reſervat, quem, dum creſceret, ſervavit. 28. lignum in lacu Hiberniæ, quem lacum Neich appellant, lapideſcit, ita, ut eo utantur ad novaculas acuendas. 31. 32. lignum foſſile. 542. fraxinum quid præſtet? 921
Lilia roſis applantata meliùs creſcunt, & fragrantiora ſunt. 8
Linteum ignem eludens. 539
Liquida quæ miſcibilia? 672
Lithargyron dolores inteſtinorum & rejectionem fæcum per ſuperiora cum paſſione iliaca infert. 14. decoctum apii morbis ex lithargyro ortis reſiſtit. 20
Lolium exhibitum vertiginem inducit. 12
Luce repleta eſt omnis aëris ſphæra. 83 in corpus incidente, radii atomos quaſdam ex eo tollunt & auferunt. ibid. 129. lux eſt ſubſtantia materialis & corporea. 83. de luce aliorum ſententiæ. 128. lux non eſt corpus. 129
Lucerna è ſtercore, vel ex ſanguine, Theophraſti. 362. 365. de lucerna Sinenſi

Digitized by Google

nenſi hiſtoria. 366. antiquorum lucerna mirabilis. 544
ad *Luem* Veneream remedium per transplantationem. 530
pulvis *Lumbricorum* lumbricos interimit. 16
Lunæ incrementum & decrementum ſervant omnia bulboſa inter herbas & cucumeracea accreſcendo & decreſcendo, item, oſtreacea, & pupilla oculi cati. 28. ab inopinato lunæ conſpectu ſi mulier terretur tempore conceptus, fœtus maculâ luniformi ſignabitur, quæ incrementum & decrementum ejus ſequetur. 29. lunares radii frigidi & humidi. 91. de iis experimentum mirabile. ibid. 131
lunam ſemper eandem faciem terræ obvertere ſneſit Chartefius. 131. luna an ſe habeat inſtar ſpeculi convexi, ſphæricique terſi ac politi? ibid. lunæ radii ulceribus livorem inducunt. ibid. lunæ virtutes & influxus. 217
Lunaticis medetur chelidonius lapis, amuleticè appenſus. 24. lunaris gemma. 542
Lupi timent lepores. 7. lupus cum vulpe amicè degit. 9. ſi pellis lupina ponatur inter ovinas, lanæ earum ſponte cadunt. 15. ſi ſuſpendatur caput, pellis, aut cauda lupi, ſuper præſepe, non comedent boves nec oves, ſed timent & moventur de loco ad locum: Hoc negant multi. ibid. lupi terrentur ab eo, qui ſtercus leporis habet. 16. lupus ab allio ſylveſtri terretur; nam ſi ſuſpendas allium collo unius, reddit totum gregem à lupo immunem. 17. lupus ſi conculcaverit ilicis vel ſcyllæ folia, torpeſcit. ibid. ſi tetigerit lycoctonum herbam, convulſionibus tentatur. ibid. inter lupum & ovem antipathia unde ſecundùm Scaligerum? 610
Lupini ſycomoris infeſti ſunt, neque ſimul creſcunt. 6. vitem meliorem reddunt, ſi juxtà ſeruntur. 8
Luſcinia pavonem amat. 9
contactu *Lychnis* coronariæ ſcorpiones torpeſcunt. 17
Lyſimachia melancholiam inducit, exceptâ eâ, quæ luteo eſt flore. 13

M.

Maculæ è vino rubro vel moris quo tempore faciliùs expurgentur? 103. 137. de maculis maternis obſervationes. 104. 108. 549
Cæſar. *Magati* vulnera curandi modus. 592. 605
Magia ſuperſtitioſa conſiſtit vel in pacto cum Dæmone, vel in obſervantia vana. 168. naturalis quid? 181. 192. 246. vetita quæ? 192. 245. & ſeqq. non omne magicum eſt impoſtorium. 223. 244. magi unde dicti? 244. quales fuerint? 245. magia Goëtica unde ſic dicta? ibid. quid poſſit? 255. magiæ vocabulum cur in abuſum & vitium tractum ſit? 246. magorum dæmoniacorum opera varia. ibid. & ſeqq. ubi ſita ſit poteſtas magica in homine? 490. diverſimodè latet in homine. ibid. magiæ baſis. 495. magia bona in ſacris ibid. magia vera quæ dicatur? ibid. magicæ poteſtatis quatuor gradus. 501. vox magia analogon multorum ad unum tertium. 502. omnis magica vis excitatione gaudet. ibid. magia apud Chaldæos nata. 535. qui eam excoluerint. ibid. fruſtrà legibus vetita. ibid.

Magna-

Magnale magnum Helmontii quid? 59
Magnetis vis ligatur præſente adamante: & tamen hoc negat doctiſſimus Kircherus. 7. magnes amat ferrum, & limaturâ ejus paſcitur. 9. qui magnetem in potu ſumſerit, lunaticus & melancholicus redditur. 14. magnes herniam curat, catarrhum ſiſtit, uterum firmat, quartanam hydropem & cephalalgiam profligat. 23. ſervatus foliis laccæ ſive kermes, & iſatis ſylvaticæ roboratur. 24. inter communia metalla magnes ſolùm attrahit & attrahitur à ferro. 25. magnetis vim retundunt ignis, aëris humiditas, ſevum, oleum, rubigo, ſcabrities, pruinæ, pluviæ, radii Solis; item, ſi detineatur in aqua, quâ utuntur lapidibus ferrâ ſecandis, totam vim amittit. 27.30. magnes ſe ad polum telluris dirigit auſtralē vel borealē. 28. magnetiſmi vires. 132.137. magnetiſmus in omnibus rebus. 133. magnes magnetem trahit. 162. 664. cur trahat ferrum? 182. 609. 663. magneticum filum aliquando rumpitur. 270. magnetica vis non eſt corporea. 303. magneticæ Philoſophiæ peritus quis? 304. magneticæ curationis modus Goclenii per unguentum refutatur. 349. in magnete duplex effectus. 416. quâ vi ad polum vertatur? ibid. 665. magnetiſmus cum ſympathia non confundendus. 464. à faſcino & ſympathia quomodo differat? ibid. 502. putatur Diabolus, ex ignorantia cauſæ. 466. magnetis aliquot effectus. 468. 536. quis de eo optimè ſcripſerit? 468. 641. magnetica cura morborum incurabilium perfecta. 469. magnes ſuus cuiq; homini eſt. 474. magnetiſmus eſt qualitas cœleſtis 475. ſupernaturalis probat naturalem. 476 magnes ſe dirigit, non autem trahitur. 481. magnetiſmi cauſa in unguento armario. 487. magnetiſmus fit per ſenſationem. 499. ejus ſubjectum capax quod? 502. magnes an includat ſpiritum ferri? 609. magnetica non trahunt qualitatem, ſed ipſam ſubſtantiam. 611. magnetis natura crux Philoſophorum & abyſſus impenetrabilis. 641. magnes argentum trahit. 664. illius genus datur, quod ferrum abigit. 667. de magnete cur ad polum inclinet, dubium. 701
Mala Medica abhorrent panem; nam ſi cumulo inſpergas panem, continuò putreſcunt. 5
Malabathrum in India ſolùm provenit. 30
Malacca arbores quales? 537
Malaciæ exemplum. 548
à *Maleficiis* an liceat remedium petere? 263. maleficium excretionis quid? 262 ligaminis quid? ibid.
Malva aculeatis omnibus inimica eſt, neq; ferit quemlibet eam portantem. 17
Mammas ſiccat lac combuſtum. 469
Mandragora vitibus nocet; nam vim iis narcoticam indit. 6. ejus poma & radices ſtuporem, mentis alienationem, amentiam, ruborem ferinum oculorum & lethargum facit. 13. mandragoræ ſuccus ebur emollit. 17
Manus ut lavari poſſint ex radiis lunaribus reflexis in pollubro argenteo? 91
aliqui viſo *Mari* purgantur vomitu, non ſolùm navigantes. 25. in mari ſalſo quædam animalia inſipida ſunt, ut pi-

Digitized by Google

ut piſces. 27. pellis vitulo marino detractæ pili eriguntur, & rigent accedente maris æſtu, recedente autem dimittuntur, & flacceſcunt. 29. in mari quæ fluxus & refluxus cauſa? 479

Mars in quibus rebus efficax? 217

Maſſilienſis puellæ hiſtoria. 551

Matricem pendulam retrahit perſonaria vel lappa, ſi ſummo vertici applicetur: ſi plantis pedum applicetur, detrahit. 22. braſſicæ folia idem præſtant, eodem modo adhibita. ibid.

Joh. *Matthai*, M.D. enodatio quæſtionis, an unguentum armorum ad curationem vulnerum aliquid conferat? 573

Medicamenti aſpectu aliqui purgantur. 25. medicamentum univerſale an detur? opinio Oswaldo Girembs refutatur. 41. alia eſt opino Papinii. 153. in medicamento compoſito ſimpliciũ virtutes non confunduntur. 44. declaratur id pulcherrimâ ſimilitudine. ibid. facultas medicamentum triplex à Medicis ſtatuitur. 171. medicamenta ſimplicia virtutes ſuas non retinent. 580

Mel cum pane miſtum in formicas mutatur. 30

Melancholiæ antidotus eſt chelidonius lapis. 24. melancholici qui? 691

pro *Memoria* corroboranda medicamenda. 214 & ſeq. memoriæ omnium maximæ exemplum. 545

ad *Menſium* profluvium nimium remedia. 516

Menſtrua movet caltha per ſympathiam; nam ſanguis mulieris bene valentis redolet caltham. 21

Menſuram nullius rei poteſt agere, qui ſui neſcit. 531

Mentha appoſita matricis orificio aut propè conceptum impedit; hoc negant practici. 12. mentha, ſi exhibeatur vulnerato, non facilè curatur. ibid.

Mercurialis, juxta vinum plantata, vim ei purgativam communicat, ſicut cicuta, hyoſcyamus & ſolanum ei vim narcoticam indunt. 33

Mercurius tyrannide quadam omnia metalla, demto auro, deſtruit, omnia cætera metalla Mercurio ſupernatant. 7. Mercurius & antimoniũ ſe mutuò averſantur. 8. Mercurius habet ad aurum magnetiſmum; nam ab auro attrahitur. 10. de Mercurio experimentum attractionis. 102. 138. Mercurius aurum maximè diſſolvit. 105. ejus atomi ad aurum advolant. ibid. Mercurius frigidus & ſiccus. 133. Mercurii cum auro ſympathia maxima. 138. illius vires ſeu virtutes. 216. 217. Mercurius vivus à magnete impregnatus quid agat? 298. Mercurius contra magnetem quid agat? 483

ſi multa *Metalla* ſimul cum auro injiciantur in vas hydrargyro plenum, aurum fundum petit, cæteris ſupernatantibus. 10

Mezereon juxta vinum plantatum vim ei purgativam communicat. 33

Milvi fimus, ſi eo ſuffumigetur domus, fugat ſerpentes, araneas, & venenata animalcula. 15

Mimoſa hortenſis manu admotâ ſeneſcit, remotâ reviviſcit. 537

Mineralia quomodo naſcantur? 43. virtutes ſuas in diſtans exſerere poſſunt eo modo, quo aſtra, à quibus impreſſas habent facultates. 170

in *Miraculis* Deus ſequitur naturam. 476.

miraculorum duplex genus. 534. miracula naturæ. 537. miraculum omnium maximum. 547
in *Mixto* ſimplicia medicamenta quas facultates retineant? 44. non retineant? 580. in mixto tria conſideranda. 45. mixta omnia cœleſte quoddam principium ingreditur. 157. de hac re Ariſtotelis ſententia. 156. de mixtorum ſympathiis & antipathiis & attractione ſimilium. 663
de virgine *Moniali*, aërem attrahente & per urinam copioſè in forma liquoris reddente, hiſtoria mirabilis. 98
Mons altiſſimus quis? 84. montis Ceniſii deſcriptio. ibid. & ſeq.
Monſtrum partus. 541
Morbillorum amuleta ſunt radices acetoſæ & plantaginis appenſi. 21
Morborum curatio in quo conſiſtat? 41. 70. 573. morbi contagioſi quomodo alios inficiant? 64. morborum transplantatio uti fiat? 70. 529. exempla quædam. 529. morbi quomodo intendi poſſunt per transplantationem? 71. morbus numero morbus ſubjecta mutat. 470. morbus non eſt in prædicamento qualitatis. ibid. aſtralis unde? 479. morbus eſt qualitas. 611
Moſaica Philoſophiæ autor ineptus. 568
Moſchus eſt antidotus cerebri catria ſumti. 18
Motus motum producit. 63. 64. motus ſubterranei hoſtiles obſidentium ut cognoſci poſſint? 138. motus cordis & inteſtinorum unde? 683
Moyſes & Salomō magiæ periti. 246. 255
Mulierum ab igne non læſarum exempla. 539
Mullus ſuffocatus in vino, & ſic deinde potatus, ſterilitatem inducit. 12. piſcis mullus antidotus eſt veneni Draconis marini, i.e. murænæ, ſcorpii & aranei, item, ipſius caro & pinguedo ſuperpoſita. 19
Mumia Arabum. 153. mumia unde fiat? 225. quid ſit? 465. fratris mortui mumia, olim impreſſa ſedi, adhuc magnetica. 471
Mundi anima an detur? 155. 159. 430. 522. 622
Mures, glires & ſues phaſeolum timent, & citiùs pereunt, quàm cum comederent. 6. mures cæci, pertranseundo vel attingendo membrū aliquod hominis, illud ſtupidum reddunt. 7. mures odio perſequuntur ſcorpiones, & eos interimunt. ibid. mures fugiunt halitum murium putrefactorum. 15
in *Murorum* rimis aut tegulis creſcunt parietaria, blitum, ſedum, omnigenum leucoïon. 28
Muſca Regiomontani. 546
Muſcus ſuſpenſi hominis præſtantior alio, & cur? 557
Muſicum inſtrumentum mirabile. 547. muſicus concentus cur ſuavis? 679
Muſtela timet bufonem; nam, ſi diu teneatur in ejus conſpectu, moritur: & attractu ci vi ad ſe eam allicit bufo, ut devoret, nec muſtela aggreditur caponem, aut anates, bufonibus paſtos. 6. muſtela rutam timet, & eâ ſe munit à regulo. 22. muſtela, à ſerpentibus læſa, ſalutem quærit à verbaſco, & ejus folia appoſita ictus ſerpentū ſanant. 23
Mutili & membro aliquo truncati cur tales nōn generent? 44
nux *Myriſtica* ſub torrida zona creſcit, & in Europa in juglandem degenerat. 31

Myrmecida

Myrmecidæ navis & quadriga. 544
Myrtus amat littora. 30

N.

Nævi materni quomodo imprimantur? 104. 108. 137
Napelli ſuccus facit vertiginem, ſyncopen, apoſtemationem linguæ & labiorum, oculorum egreſſum, tenaſmum; & ſi, evaſerint, febri hecticâ corripiuntur. 13
Naphtha è longinquo attrahit ignem. 29. ad illam quomodo ignis proſiliat? 142
Joh. *Nardius* Florentin. de prodigioſis vulnerum curationibus. 605
Narium fluxum ſiſtit fimus porcinus. 19
Naſus impoſititius, ex carne muſculoſa brachii, cadit mortuo eo, ex quo deſũtus erat, licèt rami arboris inſititii nõ marceſcant corruptâ arbore, cujus erant rami. 29. naſus inſititius cur mortuo eo, vel ægroto, de cujus carne ſumtus erat, afficiatur, & quomodo? 70. 114. 141. nullam habet ſympathiam cum corpore, à quo avulſus. 645
Natura quatuor habet gradus. 55. naturales res quibus modus invicem affinitatem vel copulam nanciſcantur? 182. naturæ interpretes qui? 466. naturæ quædam miracula recenſentur. 536. natura in vulneribus ſanandis quid præſtat? 555. 576. 592. 600. res naturales non opus habent ceremoniis. 571. 596. 600. natura eodem modo ſemper agit. 620
Necromantia quid? 255. unde? 487. 494
decoctum *Nigellæ*, ſparſum in domo, pulices necat & abigit. 16
terra ex *Nilo* deſumta exſiccata, & diligenter aſſervata, toto anni tempore nihil in pondere mutatur ad diem 17. Julii, tunc ſeipsâ fit gravior, quo tempore inundatio fit Nili. 28. de Nili terra mirandum. 536
Nobilitas unde orta? 503
Noctambulonum actiones unde? 62
Noctua & phœnicurus ſe mutuò oderunt. 7
Nomina nihil ſignificantia cur à ſuperſtitioſis vel magis adhibeantur? 617
in *Nutricibus* lac generat fœniculum. 22
Nux umbrâ ſolùm proximis arboribus & vegetabilibus exoſa. 6. ſoli arbuto jungi poteſt; nam cæteris nocet. 8. nuces Indicæ lumbricos in homine generant. 13. nux vomica cornices, vultures, canes & feles necat. 17
Nymphæa ranunculi commercio delectatur. 8. in loco arido plantata inclinat ad vas aquæ plenum juxtà poſitum. 28

O.

Occultæ qualitátes à fermento. 56. occultarum proprietatum cauſa. 483. occultæ qualitates quædam cur dicantur magneticæ? 589
Oculomantia quid? 163
Ocymum inficit cuſcutam, in eo naſcentem. 6. fragrantiſſimi odoris eſt in Italia, in Germania obtuſi tantùm. 31
Odium quid? 690
ad *Odontalgiam* remedium. 325. 520. 588
Odor per multa milliária penetrat, & quomodo? 94. fœtidus unde? 681
Olea amica viti, & lignum aloës; nam intendunt ejus vim. 8
Oleandri ſuccus inteſtinorum & ſtomachi inflammationem, cordis tremo-

Digitized by Google

rem & ſyoncopen inducit. 13. morbis ab oleandri ſucco ortis ſuccurunt agnus caſtus, grana juniperi. 20
Oleum cur aquæ non miſceatur? 672
Omphalomantia quid? 264
Onus à duobus faciliùs portetur. 674
Onymantia ſeu onychomantia quid? 263
Oomantia quid? 264
Ophthalmiâ laborantes quomodo alios inficiant? 647
Opium aſſumtum commata, catalepſes & ſtuporem inducit, & inſenſibilitatem cum ſomno profundo adfert. 13. opii antidotus eſt ſpiritus vini. 20. de opio notanda. 562
Oraculum quid? 255
Origanum inimicum venenatis & ſerpentibus. 16. formicarum cellulis impoſitum eas interficit. 17. illo delectatur ciconia. 22
Oris graveolentiæ remedium. 101
Ornithomantia quid? 264
Orobanche legumina omnia, ſi inter ea creſcat, ſtrangulat. 6
Orbi vel Ervi continuus uſus ſanguinem per meatus urinarias & anum expellit. 13
Oscitante uno cur oscitet alter? 647. oscitato unde? 699
Oſſifragus lapis curat & conglutinat oſſa fracta exhibitus, item confert lithiaſi & podagræ amuleticè geſtatus. 23
Oswaldi pateræ ex ebore in piperis grano incluſæ. 546
Oſtis timet equum. 7
Ova gallinarum ex uno coitu cum gallo prolifica. 43. per ovum amoris antiquorum quid intelligatur? 129

P.

Pactum cum Diabolo implicitum quid ſit? 575. pactum ſuum Diabolus ſub rebus etiam naturalibus quomodo occultare poſſit? 597
Pagomantia quid? 256
Palma non germinat, nec fructificat: Fœmella, niſi vicina ad contactum mari, & exciſo mari ſterileſcit. 8. palma Chriſti talpam fugat. 16
Palomantia quid? 264
in *Paludibus* fracidis fiunt conchylia, limaces, bufones, ranæ, lacertæ, hirundines, vermium multæ ſpecies, &c. 30
ſi quis, *Panes* dum in clibano ſunt, calidas placentas ex eadem maſſa ſcindat cultro, cuncti panes in clibano integrâ cruſtâ à mica divelluntur. 26. item, ſi tempora, dum panes in furno ſunt, aliquis tectum ejus conſcendat, aut aliquo modo concutiat, idem continget. ibid. ex uno pane vi diverſorum ſtomachorum fit caro porcina, equa, bovina, humana, &c. item piſces diverſi. 32. panis calidus attrahit mucorem vini, dolii operculo impoſitus. 98
Pannus è ſponte mortuorum animalium lanis mox foraminibus ſcatet, velut carie reſolutus, quibus locis fila mortua inſunt, quod non cernitur, ſi totus pannus ex mortuorum lanis fiat. 15
Panthera maculam habet in pelle, lunæ typos perfectè imitantem, filamenta hepatis glirium, ad normam luminis lunæ creſcunt, & decreſcunt. 31

Papaver Rheas & triticum muruo conſorrio delectantur. 9. uſus papaveris Rheados infatuat, & ſtupidos reddit homines. 12. papaver nigrum multa ſympromata facit. 13. papaveris nigri antidotus eſt allium. 20. papavera apud nos ignaviter aut parùm purgat. 32

Theophr. *Paracelſi* encomia falſa. 359. ejus vita qualis? 360. 599. 615. de ipſo D. Roberti judicium. 360. ejus doctrina. 361. 613. aliud de eo judicium. 478. illius epitaphium. ibid. 15 monarcha arcanorum. 479. ejus magia cum Ægyptiorum doctrina convenit. 615. fuit blaſphemus. 618

Parochi cujusdam breviarium in aleam verſum. 248

Partes corporis humani ſingulæ ſingulis medicamenta præbent. 153

Partium acclerant exuviæ ſerpentum mulierum circumdatæ, aut plantis appoſitæ. 10. pennæ vulturis ſubditæ pedibus parturientium idem præſtant. ibid. ad partum accelerandum valet dictamnus. 21. polypodium contuſum & plantis pedum parturientium applicatum. 22. partus octimeſtris cur non vitalis? 675

radius *Paſtinacæ* marinæ infixus loco, ubi minxerat aliquis, urinam ei ſiſtit, niſi avellatur. 12. arborum radicibus infixus, iis eſt venenum. 17

Pavonis vox terribilis ſerpentibus. 7. pavo terror bufonum. ibid. ſi caudæ pavonis pennas deferenti ex caſu aut ictu contingat hæmorrhagia, non poteſt ſiſti ſanguis, niſi iis ablatis. 11

Peccatum dona gratiæ abſtulit, dona naturæ obſcuravit. 492

Pegaſi alati qui? 93

Pelles lupi & ovis phantaſiam inimicam vitæ prioris impreſſione retinuerunt. 503

Peripata, vide *Amuleta*.

Perſica folia, præter ſolitum tempus decidentia, portendunt peſtem in jumentorum & pecudum genere. 23. arbor Perſica fructus producit Europæis ſuaves, Perſis & Ægyptiis venena. 31

Perſicaria, conſolida, ſophia, ſerpentaria, braſſatella iſtud habent peculiare, ut, ſi de mergantur in aquam, & ſuper vulnus aut ulcus tepeſcant, & defodiantur, ubi putreſcant, tum vulnus ſanetur, ſi verò non putreſcant, ſed areſcant, non ſanetur. 29

Peſtis amuleta ſunt arſenicum & auripigmentum ſublimatum, licèt non conveniant cum homine. 24. peſte infecto ſupellectilia quomodo igne purgentur? 97. eâ non infici piſces, Ariſtoteles falsò dixit. 134. peſtis à variis exhalationibus venenaris excitari poteſt. ibid. ejus rei exempla. ibid. peſtis plumis columbarum & pilis felium poteſt propagari. 135. peſte afficiuntur multi ſine contactu. 221. peſtis in obſidionibus cur frequens? 494. opera miſericordiæ, ſaltem reſpectu peſtis evitandæ, exercenda. ib. peſtes vindictæ & execrationum ſunt execrabiles. ibid. peſtem excrementa non cauſant. ibid.

Pettomantia quid? 264

Phantaſia ecſtaticæ exemplum. 60. phantaſia quid valeat? 60. 109. & ſeq. 497. ei transmutationes rerum non rectè adſcribuntur. 63. veous modus

carum actionum, quæ phantaſiæ aliàs tribuuntur, deſcribitur. ibid. alius modus proponitur. 109. hiſtoriæ de viribus phantaſiæ prægnantium. 110. & ſeq. phantaſia trahentium mutatur. 499. phantaſiam ſuam habent inanimata. ibid. phantaſia in electivis eſt varia adhibitum, in aliis verò eſt determinatæ ſemper identitatis. 501. phantaſia habet quatuor gradus. ibid. phantaſiam ſuam habent humores & ſordes. 502. phantaſiæ conſenſus & diſſenſus. 685
Pharmacia magica quid? 258
Philoſophia rationibus tantùm immediatè redarguitur. 465. ejus novatores qui? 625
Philoſophorum lapis quid? 454
Philtra ut fiant? 56. 259. mumialia ut fiant magnetica? 470
Phocæ marinæ pellem qui geſtaverit, immunis redditur à fulmine, ut & ipſum animal, dum vivit. 26
Phrenetidi ſuccurrit corallium nigrum, quod antipathes dicitur. 21
ad *Phtiriaſin* remedium ſympathicum. 145
Phyſa ſeu orbis piſcis Ægyptiacus ſemper faciem ad eam partem cœli dirigit, dum vivit, ex qua ventus ſpirat; item exſiccatus, & ſuſpenſus in domo, eundem qualitatem retinet. 28. decreſcit & creſcit, cum lumine lunari. 31
Phyſica in univerſa ſcientiarum cyclopædia jure ſibi primas vendicat. 2. phyſicæ ligaturæ unde? 276
Picearum umbrâ gaudent tapſia, herba cuculi, cotyledon. 9
virga ex *Piceaſtro* plumbum monſtrat. 24
Picus cum vulpe amicè degit. 9
Picus mons altiſſimus. 84
Piper Indicum cauſat tuſſim, ſternutationem & vomitum. 13. piper extra patrium ſolum, nempe in Italia, plantatum producit hederam. 26. 32. 477. in Arabia ſolùm provenit. 30
Piſa frixa, injecta excrementis, tot puſtulas in podice excitabunt, quot piſa. 27. piſa, ſata in novilunio, totâ æſtate florent, usque ad finem autumni, licèt non germinet. 29
Piſces cocti & rancidi faciunt ventris & ſtomachi inflammationem cum pectoris dolore, urinæ retentione, breviſpirio, ſyncope, ſudore frigido, & tandem mortem. 10. omnes piſces aſam fœtidam fugiunt. 17
Planetarum ſculpturæ. 209. influxus quomodo metallis imprimendi? 214. planetæ variè poſiti varias & miras efficiunt mixturas. 289
aquaticæ *Plantæ*, ad arida loca transplantatæ, phthiſi pereunt. 26. aridæ in locis aquaticis hydrope pereunt. ibid. quædam plantæ ſuccos omnes ſive amaros, ſalſos, acres, dulces, acidos in ſuam naturam convertunt, ut colocynthis reddit omnes ad radicem ſparſos amaros. 27. plantæ certis planetis dicatæ. 278. an ſentiant? 676
Platanus gaudet ficui inſeri, & accreſcere. 8
Platonis de anima mundi locus illuſtris. 159
Pleuritidi medentur virga tauri, fimus equinus, dens apri. 18. taraxacum, papa-

ver Rheas, item ſuccus bellidis. 21. ad pleur itidem remedium. 572
Pluma cæterarũ avium cariem ſubeunt, à pennis aquilarum ſi iis miſceantur. 15. ferarum ſi pulvillis indentur, excitant peregrina inſomnia. ibid.
Plumbum adamantem frangit, quod ferrum & ignis non poſſunt. 7. ejus aqua liquefactionis ferrum molle reddit. 8. plumbum uſtum mutat colorem linguæ & labiorum in plumbeum, & ſuffocationem ſpirituum cum morte inducit. 14
Podagra curatur, ſanguinem calentem ægri includendo putamini ovi, & carne miſtum canibus exhibẽdo, & ſic transfertur ægritudo. 29. ad podagrã remedium per transplantationem. 529. 530
Pollutiones nocturnæ quibus cauſis fiant? 62
Polypodium accreſcit quercui, vel apud radices ejus. 9
Polypus piſcis fugit pulicariam herbam & ejus ſuccum. 17. ſolùm vivit in aqua marina, in aliis moritur. 31
unum *Pomum*, putredine marcidũ, quotquot attingit, marcida reddit. 9. pomũ in duas partes æquales diſſectum, ſi iis verrucæ fricentur, uſq; dum tepeſcant conjunctis pomi partibus, filo ſi reponatur, ubi putreſcere poteſt, diſparent verrucæ, ſi verò nõ putreſcat, manent: Hoc etiã verificatur in particula carnis, eodẽ modo adhibita & ſepulta. 26
caro *Porcina* in Palæſtina & [illegible]pto lepram generat, ſi comedatur. 12. porcinus fimus narium fluxum ſiſtit. 19
Porci ſe ſolent fricare, quando nimiùm obeſi aut ſcabioſi, ſi mappa affricetur iſtis lapidibus, & deinde applicetur faucibus, inflammationibus earum medetur. 29
de Joh. Bapt. à *Porta* D. Roberti judicium. 558
Portulaca vermes necat. 16
Poſſibile interminatum eſt. 552
inter *Potentias* rerum reales & formales diſtinguit Goclenius. 175
Potiones vulnerariæ quid præſtent? 176
Prægnantis exemplum in imprimendis fœtui rebus variis. 497. prægnantes ut fœtus ſuos non ſignent. 506
Præſtigiæ quid? 280. earum exempla. ibid.
Pſeudo-Alchymiſtæ qui & quales? 452
Pſeudomagnetica medicamenta quæ? 572
Puer, ſeu infans recenter natus, ſæpe iisdem torminibus afficitur, quibus mater, ante lapſum umbilici. 9
ſanguis *Puerperialis* aſſumtus lunaticum, leproſum, maleficum & oblivioſum reddit, & ſi conceperit mulier fluentibus menſibus, iisdem, ut plurimùm, tentatur infans. 10
Pulegium aſparagum amat. 9. quid præſtet? 274
Pulices necat & abigit decoctum nigellæ, ſparſum in domo. 16. eorum generationem impedit muria carnium ſalitarum. 27
Pullus gallinaceus timet accipitrem, nonprius viſum. 6
Pulvis ſympatheticus Digbæi graviſſima ſanat vulnera. 77. 80. 167. eũ monach⁹ in oriente didicit. 80. ad cauſas illius operationis mirandæ principia aliquot præſupponuntur. 82. & ſeq. 142. ejus deſcriptio. 121. 142. 148. curatio per illum non fit per actionem agentis diſtantis in patiens. 124. de pulvere ſympathetico Digbæi clariſſi-

clariſſimorum virorum ſententiæ. 127. quonam pacto conferat vulnerum curationi ſententia Papinii, 151. quo modo operetur? 152. 527. cur linteis applicetur & non parti affectæ? 174. quid agat in parte læſa? 175. de eo obſervationes. 526. illius operationis modus. 527. rejicitur. 601

Punica malus omnibus aliis arboribus ſociari cupit. 8

Purgatorium adſtruens hiſtoria. 448

Pus moventia medicamenta. 578

in *Puteorum* cōcavis ſine ſemine creſcunt adianthum, capillares herbæ, ſcolopendrium, cymbalaris, hepatica. 28

à *Putredine* præſervant carnem & multa alia dulcia, fimus, ſal, piper, aqua vitæ, olea diſtillata. 30

Putrefactio ſpagyrica ad quid? 486

Pyrrhi Regis digitus admirabilis. 539

Pyrus amygdalo, terebintho & moro inſeri cupit. 8

Pyxides mirabiles. 546

Q.

Qualitates ſecundæ dictæ à primis non producuntur. 46. tertii ordinis ſeu occultæ non ſunt à formis elementorum in miſtione. 47. earum origo à fermento. ibid. qualitates certis determinatæ ſubſtantiis è ſubjecto in diverſæ naturæ ſubjectum in grave aptæ natæ non ſunt. 159. qualitatum occultarū cauſa. 483. qualitatem ſpiritualem quid vocet Goclenius? ibid. qualitas ſpiritualis aliter à Theologo, aliter à Medico intelligitur. 484. à qualitatibus manifeſtis ad occultas fugere, turpe non eſt. 641. qualitatum gradus quot? 661

Quartanam curant ſerpentum viventiū dentes geſtati. 18. ad quartanas valet vermis in dipſaci capite inventus. 19.

Quercus oleæ adverſatur, ita, ut, ſi juxtà ſint, inareſcant. 5. juglandi proximè creſcens areſcit. ibid. caſtaneæ, terebinthi & ceraſi admittit inſitionem. 8. excisa, flante Boreâ, verminoſa redditur. 26. in quercu fit polypodium. & cortex quercus pulveriſatus, & aquâ ſubactus arboris alterius trunco impoſitus producit ingentem polypodii copiam. 30

R.

Ranarum oculi ad quid valeant? 324. ranæ è guttis aquæ pluviatilis. 542

Ranunculus flammeus corrumpit jecur ovium, & ex comeſtione ejus animalcula inſtar ſoleæ in eo creſcunt. 17. eſu vel attactu ranunculi recreantur ranæ, bufones, ſerpentes & lacertæ. 22

Raphanus hermodactylos meliores facit. 8. ſucco raphani ſi imbuantur manus, impunè tractabunt ſerpentes. 16

Rapiſtri ſuccus pediculos necat, & phthiriaſi adverſatur. 17

Raucedo, viſo lupo, an & quomodo contrahatur? 646. ejus cauſa frigida & ridicula affertur à Dav. Frölich. 647

Realgar ſitim, æſtuationem & contractionem membrorum facit. 14. gliribus & muribus inimicum odoretenus. oleum nucleorum pini ſymptomatibus à realgari ortis medetur. 20

Regiomontani aquila. 546. ejuſdem muſca. ibid.

Regulus fugit rutam. 16

Remora

Remora quid valeat? 537.566.651. Indica. 538.566
Reſina magnetica. 483
Rhabarbarum apud nos ignaviter aut parùm purgat. 32
Rhagaëlis ſigilla. 197
Rhinocerotis ſanguis exhibitus reſiſtit febribus malignis & morſibus tigridis. 19
Rhododaphne omnia animalia necat, excepto homine. 16. ejus antidotus eſt ſiccus juniperi, riſus apii & meliſſa. 21
Riſus quid? 694. res riſum moventes quæ? 695. riſus ex titillatione. 696. ad riſum promti qui? ibid.
Joh. *Roberti* Anatome Tractatus Goclenii de magnetica vulnerum curatione. 226. is immeritò carpit Goclenium. 484
Roſa abhorret cæpe. 6. roſa & allium ſimul creſcere delectantur. 9. roſanum aqua deſtillata nullum odorem emittit eo tempore, quo roſæ florent. ibid. roſa ubi lateat hyeme? 190. uno die nata adulta, perfecta. 547
Frat. *Roſeæ* crucis origo. 335. de iis cenſura D. Roberti. 390. 403. unde ſic dicantur? 392. de eorum auctore. 393. quot & quales ſint? 394
Rubecula phœnicuri ſodalitio gaudet; nam ejus ope ruta eſt à noctua. 9
Ruſtici cujuſdam curandi modus mirus. 526
Ruta cum baſilico non creſcit. 6. cicutam odit. ibid. Nymphææ bene accreſcit. 8. rúta & ficus ſe mutuò amant. 9. rutæ odor epilepticis nocet, morbum inducendo. 12. rutam amat muſtela, & eà ſe munit à regulo. 22. ruta & braſſica cur inimicæ? 675

S.

Sabina omnia animalia necat, excepto homine. 16
Sacchari fervor ut mirâ facultate reſideat? 701. ſaccharum ut purgetur. 702
Sagarum maleficia & incantamenta arcet electrum minerale. 24. ſagæ quomodo evolent? 261. earum maleficia varia. 254. & ſeqq. an liceat ab illis auxilium petere? 263. earum faſcinatio qualis? 264. illarum unguentum unde conficiatur? 359. earum effectus nefarii. 489. ſagæ poteſtas eſt naturalis, & quomodo? 490. in ſagis quid faciat Satan? 491. quinam radius à ſaga in brutum? 493. ſagæ quomodo prodantur? ibid. quomodo alligentur in corde equi? ibid. ſagæ ſpiritus per clavum ceu medium necti poteſt. 505
Salamandra. 539
Salis natura. 116. quomodo ſal ignem in fumariis exſtinguat? ibid. ſolis ſpiritus contra exuſtionem optimum remedium. ibid.
Salix inimica frugibus; nam juxta ſalicta non creſcunt. 6. ſalicis decoctum, exhibitum jejuno ſtomacho, ſterilem reddit. 12
Salomonis ſculpturæ ſeu ſigilla. 205
Salvia fontanâ delectantur aves aquaticæ. 22
Sambuci folia, in caverna talpæ impoſita, eam abigunt. 17. illius extremitates ſervant ſibi impreſſum characterem à carptionis ſenſu. 60

Sanguinem fluentem cohibet jaſpis viridis. 24. ſpiritus ſanguinis, in vitro ſervatus, monſtrat ſanitatem aut morbos ejus, à quo detractus eſt, licèt longè abſentis; nam morbido eo exiſtente turbatur diverſimodè, & claritatem amittit, & contrà. 29. ex ſanguinis ſpiritu ut ſanitas & morbus abſentis cognoſci queat? 56. ſanguis occiſi cur fluat ad præſentiam occiſoris? 62. 141. 540. de ſanguine S. Januarii in vitro incluſo mirandum. 141. ſanguis humanus Diabolo gratus eſt. 421. 600. ſanguinis humani arcanum ſpagyrorum magnes. 471. ſanguinis phantaſia qui ducatur in actum? 502. ſanguinem cur potiùs animatum quàm alios ſuccos ſcriptura dicat? 503. ſanguinis phantaſia in unguento quid efficiat? ibid. ſanguis mortui fluxit ad præſentiam fratris ſympathicè. 541. humanus eſt neceſſarius in unguento armario. 556. ſanguinis è vulnere fluxus quibus remediis ſiſtendus? 576. fluxus ſanguinis è cadavere unde ſit, dubitatur, nec enim per ſympathiam nec per antipathiam fieri poteſt. 645

ſemen *Santonicum* vermes necat. 16

Sapores unde? 680. cur grati? ibid.

Sapphiro anthrax aut bufo ſifricentur, curantur. 23. ejus vires. 472. illum in annulis cur Eccleſiæ antiſtites geſſerint? 474

Sarcophagus lapis carnem exedit conſumendo. 14

herba *Sardonia* riſum facit ad mortem. 12

Sardonius lapis, ventri alligatus, conceptum firmat. 24

Saſſafras in Florida ſolùm provenit. 30

Satanæ vera ſolius opera quæ? 492. ſi Satan movet corpus ſine extremitate naturaliter, cur non & homo interior? 505

Saturni virtutes. 217

Satyriaſi ſuccurrunt agnus caſtus, grana juniperi. 20. ſatyriaſis muliebris antidotus eſt cicuta. 21

Scammonia quadrupedes omnes averſantur in paſcuis. 16

Scarabæi cornuti oleo ſubacti, & appoſiti carpis, continuò febrē ardentem inducunt. 12. ſcarabæi fiunt ex ſtercore equino. 32

Schænanthus in Arabia ſolùm provenit 30.

Scientiæ quo ordine ad nos deſcendant? 461. ſcientia pomi ſcientiam magicam impedit. 491. hominum ſciendi deſiderium. 535. ſcire noſtrum quid? 562. 563

Scinci caro impotentiam Veneream curat. 19

Sciomantia quid? 255

Scorbutus, icterus, &c. quomodo curentur, pauxillum ſanguinis aut urinæ cibis commixtum canibus præbendo. 70. vel gallinis. 529

Scorpionis ictus vehementem infert dolorem & incendium, oculi torquentur, corpus videtur quaſi guttis quibusdam percuti, in oculis lachrymæ viſcidæ, membra torquentur, horrores perpetui, & frigus etiam congelans, tumores ſub axillis vel inguinibus, anus extrà procedit, aliquando delirant, & loquelam amittunt, ignorantes omnia. 10. à ſcorpione aliquando

Digitized by Google

aliquando percuſſi nunquam crabronibus, veſpis apibusve percutiuntur. 16. ſcorpio torpeſcit aconito, item ab arbore avellana. ibid. ſcorpiones contactu herbæ ſcorpionidis exanimantur. 17. ſaliva humana, item oleum ſcorpionis reſiſtit veneno ejus. 18. ſcorpionum puncturas ſanat mus appoſitus. 19. ſcorpiones exanimati contactu herbæ ſcorpionidis exſuſcitantur rurſus contactu radicis hellebori albi. 22 à ſcorpionibus Hydaſpis fluvii accolæ in India communes ſunt. 25. ſues, ut & boves à ſcorpione morſi non læduntur, niſi ingreſſi fuerint aquam. 27

ad *Scrophulas* ſuſpenduntur collo radices arnogloſſi. 21

Secundina ſi non comburatur aut ſepeliatur, damnum adfert mulieri. 29

Selenites lapis ſiſtit ſanguinem in quacunque parte corporis, ſi pelli applicetur, & tertio digito applicatus ſanat dyſenteriam in unius horæ quadrante. 23

Semen à coitu in utero non manet corporaliter. 43. eſt cauſa principalis in generatione. ibid. quando ſemen fiat, & ex eo embryo generetur? 63. ens ſeminis cujusque habet firmamentum & virtutem influentiæ ſuæ. 480. ſeminalis virtus eſt magica naturalis. 493. fœcunditatis ſeminum cauſa. 498. ſemen habet traducem patris phantaſiam. 503

Senes qui juventutem repararint? 252

Dan. *Sennertus* de unguento armario. 585

Senſatio naturalis & animalis differunt. 488. ſenſationes in uno ſubjecto plures. 492

Senſus omnibus rebus ineſt. 55. ſenſuum actiones uti perficiantur? 104. 105. ſenſus non ſunt initium omnis demonſtrationis philoſophicæ. 217

Serpentaria ſemen oris & gutturis inflammationem & excoriationem cum tremore cordis infert. 14. ejus ſymptomatibus adverſatur hordei cremor. 21

Serpentes ibidem timent. 7. carnes ſerpentum & venenoſorum animalium iis venena ſunt, ut caro viperina viperis exhibita &c. 15. ſerpentes fugat dictamnus. 16. ſerpens quernis foliis contactus moritur. 17. caro ſerpentum reſiſtit ſanguini puerperiali aſſumto. 18. ad morſum ſerpentum valet ſuccus fraxini. 21. ſerpentes & eorum venena arcent echium & malvæ folia. ibid. ſerpentes amant fœniculum, & viſum abeo roborant. 22. aliqui à ſerpentibus immunes ſunt, ut Pſylli. 25. cornu ſerpentis, ſi teneatur in menſa, ubi eſt venenum, ſudat. 27. ſerpens mortuus ſeminarium eſt novis ſerpentibus. 30. ſerpentes ligant vox pavonis & fraxini folia. 33. ſerpentes juniores ſolo aëre enutriri poſſunt. 131. ſerpentum ſpelunca in Etruria mirabilis. 542. ſerpens in corde natus. ibid.

Serpyllum inimicum venenatis & ſerpentibus. 16

Petr. *Servii* diſſertatio de unguento armario. 532. refutatur. 622
Seſeli amant grues, & iis medentur. 22
Severini ſtatuta miranda. 544
Serum urſinum certo tempore in vaſe clauſo augmentatur. 57
Sexus hominum mutati exempla. 250
Sicca quædam cur aquam promtè recipiant, quædam non? 668. ſiccorum duo genera. 659
Sigillum B. Mariæ averſatur braſſicam. 6. Martis contra timiditatem. 195. Solis.ibid.Mercurii. 196. Piſcium. ibid. ſigilla multa & varia deſcribuntur. 196. & ſeqq. ſigillis quomodo utendum? 214 ſigilla & imagines ſympatheticas non omnes damnat Gocleniuis. 265. ſigilla Arn. Villanovani. 266. ſigillorum Gocleniacorum ruina. 329. de ſigillis, imaginibus & characteribus Theologorum Pariſienſium ſententia. 332. Theologi alii & Juriſperiti quid de iis cenſeant? ibid. 333
Signatura morborum. 191. ſignaturæ rerum quid indicent? 276
Simia ſerpentes odio proſequitur. 7
Similia ſeſe invicem facilè attrahunt. 99. ſimilitudinum tres ſpecies celebriores. ibid.
Simplicia medicamenta in compoſitis facultates ſuas non retinent. 580. imò retinent, nec confunduntur. 44
Smaragdus, collo alligatus, epilepſiam & ventris dyſenteriam eradicat. 23. ſmaragdus, ſi ſit in manu ejus, cui offertur venenum, ſtatim viriditatem amittit, & alium colorem induit. 27
pomum *Solani* ſylvatici phrenitidem & amorem inſanum producit, item ſolani hortenſis. 13. ſolanum inimicum venenatis & ſerpentibus. 16. ſolani ſylvatici antidotus eſt vinum. 21. ſolanum ſylvaticum, collo boum appenſum, curat eorum vertiginem. 23
Solem ſequuntur flores heliotropii, ſicut tragopogon, cyclamen, chamæleon, chryſanthemon, lupinus, omnia cichoreata, tulipæ, lilium perſicum, anemone, ſcorpiurus, caltha, acatia, lotus, & alia, tam diebus ſerenis quàm obnubilatis, & noctibus. 28. ſolis annuum curſum denotant ſuis foliis abies, tilia, populi, olivæ, ulmus, & ſalicis ſpecies, & quæ folia habent virentia in una parte & albicantia in altera; nam creſcunt & virent continuò, dum ſol accedit ad ſolſtitium. ibid. ſol pariter calorem vegetabilibus, ut producantur, nihil confert. 43. ventorum pater eſt. 87. ſolis virtutes ubi? 217
Solenites lapis noctu imaginationem lunæ ſequitur. 28
Solifuga (animal exiguum eſt inſtar araneæ) fodinis argenteis frequens, ſi quem purgat, excitat veſiculam venenoſam, unde oritur peſtis. 11
Soliſequi flores ex magnetiſmo ſunt. 470. ratio alia. 642
Solſtitialis herba. 566
in *Somniis* initium cabalæ hauritur. 491
ad accerſendum *Somnum* valet cor veſpertilionis, ſi geſtetur. 19. ſomni longiſſimi exempla. 251
Sonus quid? 113. ſimilem in aqua motum efficit. ibid. ſonus ingratus unde? 679. ſtridulus cur horrorem quendam circa dentes excitet? ibid.

Sorbus,

Digitized by Google

Sorbus, arbor, ſi quis ſub ea jacuerit, qui priùs à cane rabido demorſus, in rabiem rurſus fertur. 12
Spagyri ſoli naturam interpretantur. 466
Spaſmi amuletum eſt oſſiculum è poplite leporis. 20. ad ſpaſmum remedium. 572
Species rerum à cœlo. 219
Sphara activitatis ſympatheticæ quanta? 170. ſphæra & ſpeculum Archimedis. 544. ſphæra ſolisſequa. 547. de ſphæra activitatis mirabilia. 558
cornu *Spica* aſſumtum facit mictionem ſanguinis, nigredinem linguæ cum phreneſi. 13. ſpica mirabilis. 543
Spirituum hominis internorum officium. 106. ſpiritus igneus à Mercurio Triſmegiſto quid vocetur? 128. ſpiritus aſtralis Goclenii. 160. ſpiritus influentes ad actiones ſympathicas ut conferant? 164. 220. & ſeqq. ſpiritus vehiculum occultarum potentiarum. 216. lucidus vehiculum mundi. 219. eſt una & impermutabilis ſubſtantia. ibid. ſpiritus mundi aſtrorum opem deſiderat. 220. ſpiritus mediæ eſt naturæ inter corporatas & incorporatas ſubſtantias. 222. ſpiritus virtutum incorporearum vehiculum eſt corporeus. ibid. ſpiritus familiares. 254. ſpiritus adipatus Goclenii quis? 354. ſpiritus philoſophicus quis? 484. quid ſit ſpiritus vitalis, ejus ſcientia & donum? 490. in cadavere ſponte mortuo non eſt ſpiritus inſitus. ibid. diviſio ſpirituum juxta Medicos. ibid. ſpirituum regnum litem alit & amorem. 496. ſpiritus patronus magnetiſmi quis? 498. ſpiritus univerſalis. 525. ſpiritus familiares non ſunt medii ordinis inter bonos & malos. 617. ſpiritus à partibus corporis quomodo ſeparati? 686. an animati? 687
Splenetici ſuccurrit potus ſuæ urinæ. 19. dolori ſplenis medentur lapides cancrorum in vino. 24. ſpleneticis ſuccurrunt ferrum & chalybs & ex iis compoſita. ibid.
Spodonomantia quid? 264
Sputo quis alios interfecerit? 136
Stannum odit omnia metalla, quia, ſi cùm iis miſcentur, ea impura, friabilia, immalleabilia & dura facit. 7. cum plumbo, cupro, ferro & argento coit cum pice Græca. 25
Stercus bovinum fugat cimices. 15. qui ſtercus leporis habet, ab eo terrentur lupi. 16
Sternomantia quid? 263
Stibium aut antimonium cum fluxu vehementiſſimo convulſiones atroces omnium membrorum inducit, aqua infuſionis ejus, in pavimento ſparſa, alvum movet, ſi pedibus nudis attingatur, item in annulo geſtatum idem facit. 15
Stomachi os adjuvat jaſpis viridis. 24
Stribiligines quid? 442
Struthiocamelus ferro maximè delectatur, & illud in ſtomacho conficit. 24
Subjectum rerum quarumlibet duo. 492 magnetiſmi capax quod? 502
Sublimatum vel arſenicum, appoſita venenatis ulceribus, duo venena ſe mutuò ligando curant ulcus 33. ſublimati liquori ſi inſtilletur oleum tartari, duo ignes, ſe mutuò ligando, relinquunt balſamum dulce, ſic oleum vitrioli & tartari, agendo in ſe, relinquunt

quunt tartarum vitriolatum, ſic etiam oleum arſenici & realgaris relinquunt balſamum paregoricum. ibid.
Subſtantia duplex ſecundùm Peripateticos. 45. ſubſtantiæ modus duplex. ibid.
Succinum, applicatum pulſibus, amuletum peſtis eſt. 23. eſt antiepilepticum, & urinæ difficultatibus ſuccurrit. ibid. ſi fricetur oleo, feſtucas non trahit. 25. ſuccini candidi vires. 275
Sudor Anglicus veteribus fuit ignotus. 134
Sues etiam ſalamandram amant. 9. teſtis ſuis domeſtici Venere utentis eſt optimum antiepilepticum. 19
Sulphuris odor pacat furores uterinos. 23
Superſtitio quid? 180. 280. 468. ejus exempla. 180. 280. 379. 567. damnatur. 139
Surculus Borealis arboris, ſi Auſtrali ramo inſeratur, non creſcit. 26. in inſitionibus arborum ſurculus convertit ſuccum radios alterius ſpeciei in ſuam naturam, mutatis omnibus ejus proprietatibus, tamen ut ſurculus pomi in rhamno aut mezereo acquirit vim purgativam, &c. 52
Sympathia vegetabilium. 8. animalium 9. mineralium. ibid. hominis ſympathia cum partibus animalium, quæ morbis ejus adverſantur, vel ſponte intus genitis vel ab externis. 18. hominis ſympathia cum vegetabilibus, quæ morbis ejus adverſantur. 20. animalium cæterorum ſympathia cum vegetabilibus. 22. hominis ſympathia cum mineralibus & lapidibus, quæ morbis ejus adverſantur. 23. animalium cæterorum ſympathia cum lapidibus & mineralibus. 24. mineralium ſympathia cum vegetabilibus, & contrà. ibid. ſympathia eorum, quæ ſub nullo prædictorum continentur. 28. ea, quæ ſympathiam inter ſe habent, idem in nobis ferè ſemper efficiunt, ut cucurbita & aqua, olea & myrtus: Quæ antipathiam exercent; contrarios pariunt in nobis effectus, ut cucurbita & olea, braſſica & vitis. 30. in ſympathiarum & antipathiarum cauſas inquiritur. 45. & ſeq. 182. omnes à fermento. 55. 56. 69. modi, quo fiant actiones ſympatheticæ & antipatheticæ actiones in diſtans, varii recenſentur, & rejiciuntur. 59. & ſeq. verus aſſeritur. 69. 170. ſympathica remedia cur non omnia agere poſſint per effluvia ſeu atomos? 142. 594. ſympathica curatio an detur, & quid ſit ſympathia? 144. 181. quid ſit ſympathicè agere? & ejus exempla varia in morbis curandis. 145. 188. Papinii ſententia, quomodo res ſympathicæ ſe afficiant? 162. ſympathicarum actionum in diſtans principium non eſt forma occulta. 171. ſed facultas ab aſtris impreſſa & influentiis affinis. 172. 173. ſympathias quarundam rerum exempla recenſentur. 273. 528. ſympathia à magnetiſmo & faſcino differt. 464. ſympathia præſupponit ſenſum. 471. ſympathia inter diſſita medio ſpiritus cujusdam mundani fit. 500. ſympathia quæ neceſſaria in unguento armario? 558. ſympathicum unguentum cum magnetis viribus nullam habet convenientiam. 581. ſympathia inter

Digitized by Google

inter unguentum armarium & vulnus nulla. 582. de ſympathia quid ſaniores Philoſophi ſentiant? 583. de ſympathiis multa ſuperſtitioſa. 595. ſympathiæ multæ fabuloſæ. 623. 649. ſympathias mera animi ludibria quis vocaverit? 641. de ſympathia & antipathia exempla varia. 651

T.

Tabula artificioſa. 547

Tactus ingratus unde? 682

Taliacotii & Bojani mira opera. 551

Talpam fugat palma Chriſti. 16. abigunt folia ſambuci, in caverna ejus impoſita. 17

Tarantulæ ictus relinquit hominem in ſtatu, quo invenit, ſed potiùs dicunt, ſaltationem continuam cum dementia ab ictu ejus provenire. 11. tarantulæ ictus reddit homines & bruta inſtar tarantulæ inquietos, & in motu continuo ſaltantes, & urinis eorum cernitur aliquid ſimile telis aranearum. 33. tarantula ictu amentiam facit. 500. 552

Tartari aqua præſervat argentum à rubigine. 9. 25. oleum tartari inſtillatum infuſioni foliorum ſennæ rubicundum reddit. 27. tartari oleum odorem roſarum attrahit. 89. 527. tartarus calcinatus aërem attrahit. 135

Tauri ſanguis aſſumtus vomitum ſanguinis producit, præfocationem, ſpaſmum & mortem. 10. taurus, licèt furens, ficui alligatus manſueſcit. 16. tauri ſanguis cur ſit delecterius? 494. pinguedo cur in unguento magnetico? 495

Taxi inſitionem nulla arbor admittit. 6. taxorum umbris gaudent aconiti & ſolani ſpecies. 9. taxus tam præſenti veneno eſt Narbonæ, ut ſedentes ſub ejus umbra ſtrangulet. 12. baccæ taxi profluvia ventris excitant hominibus & febres. ibid. ſuccus taxi viperam interficit, & volatilia de pennat aut jugulat. 16. taxus amat Aquilonem. 30

Telephium genitalibus omnium quadrupedum appoſitum eos necat. 17

Teleſcopium mirabile. 546

Telungium rejicitur. 569

Terra Lemnia & Armenia veneni aranei, cantharidum & leporis marini antidota. 23. terra omnia vulnera ſanans ubi? 566

Terror quomodo morbos procreet? 64

Tertianas curant cor turturis palpitans, & ranarum viventium oculi deglutiti vel amuleticè geſtati. 18

Teſtacea ferè omnia, licèt extra mare, quamdiu vivunt, accedente maris æſtu hiant, recedente autem æſtu, clauduntur. 31

lapis *Theamedes* inter omnes lapides ferrum abigit, & à ſe pellit, in Æthiopia naſcitur. 7. 25

Theophraſti blaſphemia. 618

Theſauri omnes ut inveniri poſſint? 205

Thetelis imagines ſeu ſigilla. 204

Theurgia quid? 255

Thuris arbos inficit alias odoris fragrantiâ. 6

Thymelæa, ventri prægnantis applicata, partum extinguit. 14. ſolo odore vermes necat. 17

naturâ *Timidi* qui? 693

Timon Nicæus hominum obſtinatiſſimus. 552

Timor quomodo morborum quorundam cauſa? 64. quid? 692

Tiromantia

Digitized by Google

Tiromantia quid? 264
Tithymalus & ejus ſpecies ſcammonium & mezereon multa ſymptomata inducunt, nauſeam, ſingultum, torſiones ventris cum fluxu, vocis defectum cum ſpaſmo, & ſubinde mortem, & ſtercori humano recenti impoſitus, ventrem ſolvit. 13
Topazius verus, ſi imponatur aquæ bullienti, continuò deſervet. 26
Torpedo piſcatoris manum convellit, in diſtans operando. 6. quomodo ſtuporem inducat? 648
Toxici Scytharum antidotus cantharides. 15
Transmutationes quot modis fiant? 41
Transplantari poteſt triticum in avenas, ſi juxtà ſerantur, ſic ebulus in ſambucum. 28. transplantationum metamorphoſes alternas ſubeunt ilex in quercum, adianthum in ſcolopendrium: ſic rapa, raphanus, typha, zea, ſiſymbrium & mentha. 29. 32. transplantationis veſtigia in ſanis literis deprehendit Thom. Bartholinus 529. transplantationis morborum tres modi. ibid. contra transplantatores morborum cenſura gravis Ath. Kircheri. 573. eadem transplantatio rejitur. 610. 623
Trebellii globus vitreus. 544
Trifolium coctum, ſanis impoſitum, doloribus lancinat. 12. trifolii ſpecies quædam eſt, quæ ter in die, pro vario ſolis aſpectu, colorem mutat: nam manè albicat, meridie purpuraſcit, veſperi ſaturatè rubet. 31
ſunt, qui *Tripodem* vel ſcamni pedem obligant pro vulnere. 425. 426
Triſtes naturâ aut lætabundi qui? 690
Triſtitia quid? ibid.
Triticum viride lumbricos in homine generat. 13. ex tritico ſi fiat farina, quando germen emiſit, pultes ex eo nullâ coctione ſpiſſantur. 27. tritici ſpiritus aëreus, ſoli expoſitus, igneas atomos attrahit. 135
Tuſſim cohibet lapis ſpongiæ, collo geſtatus. 24
Tympanum ex pelle vitulina & agnina muteſcit, ſonante ex lupinis; hoc negat Kircherus. 15. tympani è corio lupi effectus. 566. tympana lupina cur agnina diſſolvant? 674

V.

Vaccarum lac ſi ab uberibus calens projiciatur ſuper prunas candentes, inflammantur cum dolore ubera, & lac diſcedit, quod etiam ſæpiſſimè accidit mulieribus. 26
an à *Vacuo* natura abhoreat? 133. 652. dari videtur vacuum interſperſum aut coacervatum. 134. vacuum cur non detur? 375
quædam *Vegetabilia* ita propriis locis delectantur, ut aliò transplantata non creſcant, vel ſpecie aut qualitatibus mutentur, ut cinnamomum, &c. 30. vegetabilia quomodo naſcantur? 43
Veneficarum nocturna convivia. 420. veneficis Diabolus doloris ſenſum adimere poteſt. 428
Venenata abigunt ex ædibus laurus vel ejus folia ſtrata. 16. veneno aſpidis & avenarum inebriantium adverſatur acetum largiter potatum. 20. veneno extremitatis caudæ cervinæ contrariantur nux avellana, piſtacia. ibid.

venenis laxativis adverſantur opium & adſtringentia, ſuccus ribium, ſcammoniæ, origani, ſuccus mezereo. ibid. veneno pomorum mandragoræ aſſumtorum medetur radix raphani. ibid. veneno & morbis à piſcibus rancidis ortis contrariantur allia cruda, pulvis calamenthi. ibid. veneno ſcorpionum adverſatur ſuccus abrotani. ibid. antidotus veneni ſanguinis tauri eſt ſemen caulis cum aceto. ibid. venenatorũ animalium antidotus eſt laſerpitium. 21. venenatorum ictibus medentur ſcordium & centaurium. ibid. venenata animalia ſympathiã habent cum pino, picea, quercu, cupreſſo, buxo, napello. 22. venena irrita reddit adamas madendo. 24. venenatæ plantæ ſuccus ſi ponatur apud radicem alicujus ſalutaris plantæ, ut ſuccus aconiti, hyoſciami, &c. ad radicem braſſicæ, boraginis, bugloſſi, &c. redduntur venenoſa, ſic & arbores per emphytiſmũ producere poſſunt fructus vomitivos, purgativos, cordiales, deleterios, ſudorificos, &c. ſi talia medicamenta perforato loco, ubi fit emphytiſmus, imponantur artificioſè. 27. venenata animalia, ut ſunt ſerpentes, bufones, reddunt plantas cavernis ſuis accreſcentes venenatas, quod verificatur à ſalvia infecta halitu bufonis. ibid. venenum ut è vulnere extrahatur? 577

Venti unde concitentur? 479. 568. ventus quid? 84. 88. 130. 568. eum, quomodo generetur, vidit Digbæus. 84. venti redolent loca, unde proveniunt. 88. 130

Ventrem ſolvunt folia lapathi, ſemina adſtringunt. 21. eum ſolvit ſuccus tithymalli, ſali & ſtercori humano injectus. 27

Venus in quibus rebus & locis efficax? 217

Veratrum in agro Tridentino non purgat, in omnibus aliis locis ſummè purgativum. 25. 32

Verbenâ delectantur columbæ. 22

Verecundia quid? 698. unde rubor in verecundia? 699

Vermes talpam fugiunt. 7. eos necant corallia, & ſemen ſantonicum & portuloca. 16. illorum pulvis exhibitus vermes in homine necat. 18

Vermiculi noctu lucentes ſi exhibeantur homini, eum emaſculant. 11

Verrucas abigunt coria pedum gallinarũ ſub cinere toſta. 19. ex toto corpore tollit ſanguinis picæ certo experimento. ibid. ſi quis verrucas, melicerides, nactas, & ejuſmodi excreſcentias, collecto in conum vitri lunæ lumine, ſuperradiet, donec frigus percipiatur, ſuâ ſponte evaneſcunt. 26. ad verrucas extirpandas experimentum mirabile. 91. 131. 530

Veſicatorium ſi aliquod impoſueris excrementis adhuc calentibus, inteſtinã corroſione afficientur. 27

Veſpertilionem timet ciconia, & ova ejus contactu ſuo ſterilia reddit. 7. veſpertilio & ciconia ſe odio proſequuntur. ibid. veſpertilio ſolo attractu ova ciconiæ ſterilia reddit. 16. torpore corripitur à platano, ideoque ciconiæ folia nidis imponunt, ut ſe defendant & ova ſua ab ipſo. 17. veſpertiliones eryngium averſantur, ita ciconiæ ejus uſu ab illis ſe defendunt. ibid.

Veſtes, quæ fuerunt in funere, nunquam à tineis attinguntur. 16

Arnold. *Villanovani* ſigilla recenſentur. 226. & ſeq. rejiciuntur. 342

Digitized by Google

Vineæ dum florent, vinum in doliis afficitur etiam in locis remotiſſimis. 103. 527. 549. quî id fiat? 137. 481. 527

Vinum inſtauratur à beta. 9. in quo viva anguilla perierit, item, in quo ponitur pollucies ranarum, homines vinum pro vitę ſpatio abhorrere facit, & abſtemios reddit. 11. vinum ſulphure præſervatur à corruptione. 24. vina à fulmine præſervantur, ſi ferrum doliis ſupponatur. ibid. vinum aduſtũ cum ſulphure aut pipere ſi ſuperſpergãtur ſtercori calenti, dyſenteriã, & ſcabiem ani, cacanti inferunt. 26. vinum, aquâ dilutũ, ſi vaſi ex hedera confecto inſtilles, extillabit aqua vino remanente. 26

percuſſio *Viperæ* totum corpus tumidum reddit, icterum aliquando flavum, aliquando nigrum infert, horrores, refrigerationes, mentis ſtuporẽ, ſingultus, difficultatem anhelitus ſubinde inferens. 11. ſal viperæ ptyaliſmũ homini excitat, quaſi Mercurio uſus fuiſſet. ib. ſanies viperina, mixta cum ſanguine humano, toxicũ eſt hominibus lethale. ibid. viperinæ fagi vel arundinis ramulo tactæ ſtupeſcunt. 16. carnes viperinæ auxiliantur ſymptomatibus ortis ex felle leopardi & felle canis marini. 18. viperinæ contrariantur etiam ſymptomatibus ſanguinis furioſi & rabidi hominis, item renovant carnem elephantiacorũ. ibid. carnes viperinæ morſus viperæ antidotus. ib. percuſſis à vipera ſuccurrit ſcorzonera. demorſis à vipera ſuccurrit trifoliũ, ſanis impoſitum doloribus lancinat. 21

Virga metallariæ idololatrica impoſtura. 380. 582. modus eâ utendi. 389. 581. ſed vanus & ſuperſtitioſus. ib. virga Mercurialis. 630. eſt fallax. 643

Virtutes ſimpliciũ in medicamento compoſito non confundũtur. 44. rerum ſympathicarum incorporeæ. 217. & cœlitus illabuntur rebus ſublunaribus. ibid. virtus ſeminalis eſt magiea naturalis. 493

Viſcum corylaceum mirabilis virtutis. 275. 383

Viſio fit per receptionem, non per emiſſionem. 647

S. *Viti* ſaltus ubi familiaris, & unde? 140. uti curetur? ibid.

Vitis, ſi ei braſſica applantatur, areſcit, & ſe in adverſum flectit. 5. vitis & braſſicæ ſucci etiam pôſt mutuam antipathiam exercent; nam ebrietatem ex vino braſſica compeſcit. ibid. item, ſi braſſicæ in olla bullienti imponetur tantillum vini, non coquitur neq; tenereſcit. ibid. vitis abhorreſcit laurũ, neque creſcit, ſi ei laurus applantetur. 5. ulmo gaudet aſſociari, & roboratur, ſi tartarum radicibus inſpergatur. 8. quãdo floret, turbat vina in cellis procul, quæ non turbantur, ubi nulla vitis naſcitur, & citiùs in Hiſpania quàm Gallia, & illic quàm apud Rhenum. ib. admittit inſitionem oleæ, unde fit elæoſtaphylon. ibid. in dumetis creſcit. 30. braſſicæ applantata areſcit, vel ſe in adverſum flectit, &c. 33. turbat vina, non cœlum. 481. 527

Vitrarii cur magnete utantur? 499

fumigatio ex *Vitriolo* mures fugat. 18. vitrioli natura. 120. Chymicorum de eo ſententia. 122. 127. olei vitrioli dulcis vires. 121. vitriolum per magnetiſmum non moritur. 469

Vitrum magneticum. 482

Vituli marini pinguedo à fulgure præſtat.

ſtat. 476. vitulus marinus an fulmina abigat? 642

Ulceribus tam internis quàm externis medentur plumbum & varia ex eo medicamenta. 24

Ulmus inimica apibus, neque bene apud eam vivunt. 17. ulmi folia, præter ſolitum tempus decidentia, portendunt peſtem in jumentorum & pecuino genere. 23. ulmus apud flumina creſcit. 30

Unguenti notatio. 625. ejus uſus apud veteres qualis? ibid. unguenti armarii modus quomodo operationem perficiat? 220. 222. 308. 509. 525. 552. ejus actio non eſt corporea. 223. illius deſcriptio & præparatio. ibid. 224. 508. 517. 554. 579. 585. 627. ejus praxis, ſeu modus applicandi. 224. 519. 589. 605. 628. Goclenii opinio de unguento armario examinatur, & rejicitur. 343 & ſeqq. 602 ejus vanitas manifeſta ex compoſitione probatur. 418. ex eo, cui affricatur. 423. ex unguendi modo 426. ex curatione ſine dolore. 428. de unguento armario opinio Frat. Baſilii Valent. 305. unguenti hujus primus author quis? 357 516 618 626. 629. an rectè dicatur ſympatheticum? 464. unguentum aliud ſympatheticum, aliud magneticum dictum à Paracelſo. ibid. cur non ſuperſtitioſum? 467. quid trahat unguentum è vulnere? 484. Satan cur ad id non concurrat? 495. modus magnetiſmi in unguento. 503. 553. unguenti armarii ſeu magnetici virtus non ab imaginatione componentis; ſed à ſimplicibus in unum coalitis. 506. quæ vulnera ſanet? 509. 520. illius variæ appellationes. 516. 626. ejus infelicis ſucceſſus obſervatio Hildani. 520. 564. non operari naturaliter, unde probetur? 521. 571. 584. de illo opiniones variæ. 534. unguentum armarii quomodo agat in diſtans? 553. ejus vires eſſe naturales, argumenta contraria ſolvuntur. ib. partes ſeu ingredientia examinantur. 555. ejus vis quocunq; pervadit. 560. in unguento armario componendo certus ſiderum poſitus non obſervandus. 564. eſt ſuperſtitioſum. 571. 599. 606. 612. non agit magneticè. 571. 581. 594. 601. an agat in diſtans? 592. non agit per effluvium corporeum. 594. non agit per ſpecies. ib. non ſemper ſanat. 619. unguenti hujus varietatem qui oſtenderunt? 623. 626. de illo qui ſcripſerint? 626. argumenta pro eo. 630. refutantur. 569. & ſeqq. 590. 636. argumenta contra illud. 632. refutantur. 553. & ſeqq. unguenti armarii author primus. 706. materia ſeu ingredientia. ibid. ejus vires ſeu effectus. 707. utendi modus. 708. horum omnium refutatio. 707. & ſeqq. unguentum lamiarũ unde conficiatur? 359. ab unguento armario ut differat? ibid.

Ungula jumentorum laſcivientium ſunt dyſentericis venena. 11

Voluntas mittit ſpiritum ad objectum. 498. niſi quid reale produceret, Dæmon non agnoſceret. ibid. quid? 689

Suffitus pennarum *Upupa* fugat muſcas, araneas & ſcorpiones. 16

Urbani VIII. Pontificis Max. effigies. 545

Urinæ profluvii miranda hiſtoria. 98. alia. 135. 538

Urſi formicas amant. 9. ſevum urſinum in pyxide reſervatum augmentatur

eo tempore, quo urſi hyeme in ſuis latibulis pingueſcere ſolent. 29. urſorũ adeps cur certo tempore turgeat vel intumeat? 549. urſini adipis ſphæra. 559
Uſnea quando colligenda? 224. & unde? 225. 514. uſnea eadem à viro aut muliere, fure aut probo. 475. cœlitus ſemen accipit. ibid. ejus vires. 476. quid? 514. illius uſus in variis affectibus. 515. ejus vires prædicantur, & non tantæ ſunt, quantæ de uſneæ generatione fruſtrà ſunt Paracelſici. 621
Uterum furibundum compeſcit aſa fœtida. 22. ſtannum & ex eo compoſita medicamenta. 24. ad uteri procidentiam remedium. 516
Uva liveſcens reliquas propinquas livore inficit. 9
Vulnera lethalia à pulvere ſympathico curata. 146. vulnera ſine remediis curandi modus Goclenii. 220. pro vulnere quidam ſcamnum pedis ligant. 425. 526. vulneris ab unguent. armar. curati obſervatio. 509. ad vulnerum hæmorrhagiam ſiſtendam. 515. 576. vulnus an lethale experimentum à telo? 520. 587. vulnus mirificiſſimum fœtui inflictum ex læſione gravidæ. 541. in vulneribus curandis ſcopus. 555. 576. in vulneribus natura quid præſtet? 555. 560. 575. 600. vulnus quid? 574. ejus differentia. ibid. vulnera levia ſolius naturæ ope curantur. 575. gravia medicâ ope indigent. 576. ad vulnerum labia unienda remedium. 577. vulnera qui ſolâ aquâ curent? 605. ea ſecundùm Hippocraté curandi ratio. 607. vulneris inſtrumentum, ſuccidiæ immiſſum, vulnus ſanat. 619. vulnera quibus remediis citò curentur? 638
Vulpes cum ſerpente amicè degit. 9
Vultures qui ſentiant cadavera per ducenta vel trecenta milliaria? 94

W.

Joh. Conr. *Wechtleri* judicium de unguento armario. 598
Wundholtz/ejus vires. 638

Z.

Zagarum effectus nefarii. 489. poteſtas zagæ eſt naturalis, & qualis ea ſit? 490. quid faciat Satan in zagis? 491. quinam radius à zaga in brutum? 493. quomogo zaga in corde equi? ibid. cauſa idololatriæ zagarum. 496
Zenexton quid? 474
de *Zenith* virginũ ſympathia vana ſunt, quæ ab aliis afferuntur. 645
Zigeuni qui? 259
Zingiber, ex pàtrio ſolo Arabia deſumtum, mœrore tabeſcit. 26. 32
Zinzilla quid? 477
Zodiaci ſigilla Arn. de Villanova. 266
Zoroaſtres quid per ignem inviſibilem intelligat? 128. Moyſis æmulus. 410
Zythum, ex hordeo confectum, præſervatur à caryophyllis. 9. ex lupulis & hordeo factum turbatur flante vento. 26

FINIS.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

FINE

Digitized by Google

[illegible]